

GINITAĠO VARIĠUNA

The New Testament in the Sinaugoro Language of Papua New
Guinea

GINITAĀO VARIĀUNA
The New Testament in the Sinaugoro Language of Papua New Guinea
Nupela Testamen long tokples Sinaugoro long Niugini

Copyright © 1995 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Sinaugoro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-01-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019
a998e4ce-f2f7-5577-968e-5d2feef358f1

Contents

MATAIO	1
MAREKO	43
LUKA	68
IOANE	111
APOSTOLO	144
ROMA	184
1 KORINTO	205
2 KORINTO	224
GALATIA	239
EFESO	247
FILIPi	254
KOLOSE	259
1 TESALONIKA	264
2 TESALONIKA	268
1 TIMOTEO	271
2 TIMOTEO	277
TITO	281
FILEMONA	284
HEBERU	286
IAKOBO	300
1 PETERO	305
2 PETERO	311
1 IOANE	315
2 IOANE	320
3 IOANE	321
IUDAS	322
APOKALUPO	324

VARI NAMONA MATAIO NA ETOREATO

Mataio vaġa-foforina guruġari

Mataio arana ta tu Levi. Ġia tovotovonai tu takesi gogo tarimana, senaġi Iesu na ekeaiato, benamo ġena mero ai eiaġoto.

Ġia tu Iuda tarimana, ma mai Vari Namona tu Iuda tarimari ġeri etoreato.

Ġia na Iuda tarimari ekirarito, Iesu tu moġoni Barau na ekiraġi-toreato Kerisona o vevaġa-maġuri verena. Ginitaġo Guinena o Old Testament ai Keriso beiaġomani guruġana ġetoreato tu varau bema moġoni. Barau ġena guruġa tauri mabarari tu beġe vetoreni veġata (Mataio 5:17). Mataio na ġena Vari Namona nuġanai Keriso varina Old Testament ai ġekiraġi-toreato guruġari ġutuma ma ema torerito anina tu moġea.

Mataio na mai buka tu laġani 58 ema 70 fakari ai etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai. Mataio ġena toretore tu maiġesina eboioġaiato:

1. Iesu aiġesina eiaġomato besena ema ġena maġuri varina - karoa 1-2
2. Ġena vetuġunagi ġauveina bene sinaia ġana tauġena everovinato varina - karoa 3-4:11
3. Ġena ġauvei esinaiato, evevaġa-ribato, eġobatato, e keve evaġa-namorito variri - karoa 4:12-25:46
4. Ġena midigumidigu varina - karoa 26-27
5. Mase na evariġisi-ġenogoito ema ġena mero etuġurito variri - karoa 28

Iesu eiaġomato besena

¹ Iesu Keriso emaġurito, tubuna ġatana ġerina eiaġomato varina tu maiġa: Iesu tu Davida garakana, Davida tu Abrahamo garakana.

² Aberahamo tu Isako tamana; Isako tu Iakobo tamana; Iakobo tu Iuda ma kakana ema tarina merori ġesi tamari; ³ Iuda tu Perese e Sera tamari, sinari tu Tamar; Perese tu Hesron tamana; Hesron tu Ram tamana; ⁴ Ram tu Aminadab tamana; Aminadab tu Nasona tamana; Nasona tu Salmon tamana; ⁵ Salmon tu Boas tamana, Boas sinana tu Rahaba; Boas tu Obed tamana, Obed sinana tu Ruta; Obed tu Iese tamana; ⁶ Iese tu Kini Davida tamana.

Davida tu Solomona tamana. Solomona tu Uria ġaraġona ġenana emaġurito, (Uria ġaraġona etava-verariato murinai); ⁷ Solomona tu Rehoboam tamana; Rehoboam tu Abia tamana; Abia tu Asa tamana; ⁸ Asa tu Iehosafat tamana; Iehosafat tu Ioram tamana; Ioram tu Usia tamana; ⁹ Usia tu Iotam tamana; Iotam tu Ahasa tamana; Ahasa tu Hesekia tamana; ¹⁰ Hesekia tu Manase tamana; Manase tu Amon tamana; Amon tu Iosia tamana; ¹¹ Iosia tu Iekonia ma tarina merori ġesi tamari. Mo ġaro ai Babulona tarimari na Isaraela tarimari ġeġabi-iaġorito Babulona ġana.

¹² Babulona ġana ġeġabi-iaġorito murinai, Iesu eiaġomato besena ema ġemaġurito varina tu maiġa: Iekonia tu Sealtiele tamana; Sealtiele tu Serubabele tamana; ¹³ Serubabele tu Abiud tamana; Abiud tu Eliakim tamana; Eliakim tu Asoro tamana; ¹⁴ Asoro tu Sadok tamana; Sadok tu Akim tamana; Akim tu Eliud tamana; ¹⁵ Eliud tu Eleasara tamana; Eleasara tu Matan tamana; Matan tu Iakobo tamana; ¹⁶ Iakobo tu Iosefa tamana, Iosefa ġaraġona tu Maria. Maria ġenana Iesu emaġurito; Iesu arana ġekiraġiani Keriso ġetoni. (Keriso anina tu Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).

¹⁷ Guru mabarari Aberahamo ġenana eiaġomato mo Kini Davida tu ġuru gabanana vasivasi (14), e Davida ġenana eiaġomato mo Babulona ġana ġeġabi-iaġorito tu ġuru gabanana vasivasi (14), ema Babulona ġana ġeġabi-iaġorito negana na eiaġomato mo Keriso tu ġuru gabanana vasivasi (14).

Iesu eġorato

Luka 2:1-7

¹⁸ Iesu Keriso tu maiġesi eġorato: Ġia sinana Maria tu Iosefa kirakauna, senaġi ġia tauri ruarua tu roġosi roġo beġene veġaraġo nuġanai, Iauka Veaġa na mero evaġa-ġoraio Maria diana nuġanai. ¹⁹ Iosefa, Maria ġaraġona, tu vei iobukaiobuka tarimana, ema asi eurato, tarimarima ġoirari ai Maria bene vaġa-maiaikaia. Moġesina naima ġena ura tu, vekure-toġai vau Maria bene dobi-kwanea etato. ²⁰ Ġia moġesi etuġamaġito-ġoi nuġanai, Vereġauka ġena aneru ta nuvi ai efororito, benamo ekiraioato, ekirato, "Iosefa, Davida natuna, kirakaumu Maria ġabiraġena garina asi bono vei, korana ġia tu Iauka Veaġa na mero bevaġa-ġoraia ġia diana nuġanai. ²¹ Ġia na mero ta beġabiani, arana bono vatoa Iesu, (Iesu anina tu vevaġa-maġuri tauna); korana ġia na ġena tarimarima ġeri rakava ġerina bevaġa-maġuririni."

²² Maigēri dagara mabarari gēgorato tu, Veregāuka na peroveta tarimana muruna na ekiraḡirito guruḡari bene vaḡa-moḡoniri ḡana, ekirato,

²³ “Goḡitaia, ḡuiato ta bekuḡani, mero ta beḡabiani, mo mero keina arana beḡe vatoani Emanuela.”

Emanuela anina tu ‘Barau tu ḡita sevevirai.’

²⁴ Iosefa gena na etataḡato nai tu, Veregāuka ḡena aneru na ekiraiato veigari eveirito. Maria egabi-raḡeato, benamo egaraḡoato. ²⁵ Senaḡi ḡia gesi asi ḡeḡena-sebonato mo, natuna eḡabiato. Benamo mero arana evatoato, Iesu.

2

Iaunega tarimari ḡaro-raḡeraḡena rekena na ḡeiaḡomato

¹ Iesu tu Iudea tanonai vanuḡa ta arana Betelehema ai emagurito. Mo tu Kini Heroda na Iudea tanona eḡitaḡauato-ḡoi neganai. Iesu emagurito murinai, iaunega tarimari tu ḡaro eraḡeni rekena na ḡeiaḡomato, Ierusalemāi ḡema-raḡasito. ² Benamo ḡevedanaḡito, ḡekirato, “Iuda tarimari ḡeri kini ta bemaḡuri ḡetoni tu ainai? ḡia ḡena visiḡu baḡa ḡitaia ḡaro eraḡeni rekena. ḡai tu ḡia toma-rakarigi vinina baḡa iaḡoma.”

³ Kini Heroda na mo guruḡa esegagiato nai, nuḡana eketo-bokoto, ema Ierusalemā tarimari mabarari maki. ⁴ Benamo ḡia na Rubu Veaḡa vereri baregori e taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimari mabarari evaḡa-vegogorito, benamo edanaḡirito, ekirato, “Peroveta tarimari tu kara ḡetato, Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna), tu ainai bemaḡurini?” ⁵ ḡia na ḡevaḡa-veseato, ḡekirato, “Betelehema vanuḡana, mo tu Iudea tanonai, korana peroveta tarimana Mika na maigesi etoreato,

⁶ ‘Betelehema o, Iudea tanonai otanuni vanuḡana, Iuda vanuḡari vekaravari ai ḡoi tu dia vanuḡa misina, asi arana vanuḡana ta, korana tu veḡorikau tauna ta ḡoi ḡemuna beiaḡomani, ḡia na au ḡegu Isaraela tarimari beḡuine-iaḡirini.’”

⁷ Benamo Heroda na iaunega tarimari vekuretoḡai ekearito, benamo edanaḡi-ginikau ginikaurito, ekirato, kamara ḡaro korikori ai visiḡu efororito. ⁸ Benamo etuḡurito Betelehema ḡana, ekirato, “Goiaḡo, mero misina boḡonoa vetau-ginikau, boḡo doḡariani neganai, boḡonoma vaḡa-ribau, be au maki bana iaḡo, bana toma-rakarigi vinia.”

⁹ Heroda ḡena guruḡa ḡeseḡagiato murinai, ma ḡerakato dabara na. Dabara na ḡeiaḡoto-ḡoi nuḡanai, mo visiḡu, ḡaro eraḡeni rekena ḡeḡitaiato visiḡuna, na eguine-iaḡirito mo, mero misina ḡena gena gabuna iatanai eruḡa-tarito. ¹⁰ ḡia na mo visiḡu ḡeḡitaiato nai, ḡeaiaku-rakavato. ¹¹ Mo numai ḡeraka-toḡato nai, mero misina ma sinana Maria ḡesi ḡeḡitarito, benamo ḡevetui-tarito, ḡetoma-rakarigiato. Moḡa murinai ḡeri farefare ḡeḡurarito dagarari ḡekeorito, bena ḡevarevare-viniato. Gevarevare-viniato dagarari tu golo, e muramura arana frenkinsens, mai tu goḡuna ma bonana namona muramurana, ema vedau muramurana arana muro. ¹² Benamo Barau na nuvi ai evaḡa-ribarito, ekirato, “Heroda ḡenai asi boḡono ḡenoḡoi.” Moḡa lorinai dabara boruna na ḡeri tanobara e vanuḡa ḡana ḡeḡenoḡoito.

Iesu Aigupito ḡana ḡeḡwa-iaḡoato

¹³ ḡia ḡerakato murinai, Veregāuka ḡena aneru nuvi ai Iosefa ḡenai efororito, ekirato, “Novaisiraḡe, mero misina ma sinana ḡesi Aigupito ḡana noraga-ḡori iaḡori. Monai boḡono tanu mo, au na ma bavaḡa-guruḡamuni, korana Heroda na mero misina evetauani, bene vaḡi-masea etoni.” ¹⁴ Benamo Iosefa evariḡisito, mero misina ma sinana ḡesi eḡabirito, boḡi nuḡanai Aigupito ḡana ḡeiaḡoto. ¹⁵ Monai ḡetanuto mo, Heroda emaseto. Moḡesina Veregāuka na peroveta tarimana muruna na ekiraḡiato guruḡana ema moḡonito, ekirato, “Aigupito na natugu akea-rosiato.”

Heroda ḡena guruḡa lorinai mero misiri ḡutuma ḡevaḡi-maserito

¹⁶ Heroda eriba-maoroto, mo iaunega tarimari na ḡia tu ḡeḡofaiato nai, ebaru-rakava rakavato. Benamo vetari tarimari o soldia etuḡurito, Betelehema e rikina tanori ai mero misiri ḡeri maḡuri laḡaniri ruarua e gabivau ma ḡemaḡurito mabarari ḡevaḡi-maserito. Mo mero misiri ḡeri maḡuri laḡanina ruarua ma murinai ḡevaḡi-maserito anina tu, iaunega tarimari na visiḡu ḡeḡitaiato ḡarona na, eiaḡoto mo, Heroda eribato ḡarona tu laḡani ruarua kavana. ¹⁷ Mo ḡaro ai Barau na peroveta tarimana Ieremia muruna na kara ekiraḡiato guruḡana tu ema moḡonito, ekirato,

¹⁸ “Garo ta Rama vanuḡanai ḡeseḡagiato, taḡi-koḡokoḡo e taḡi-vanorovanoro tu barego, Rahela natuna taḡiri eveini, e asi eurani beḡene vaḡa-maḡoa, korana natuna tu beḡe mase.”

Nasareta ḡana ḡeḡenoḡoito

¹⁹ Heroda emaseto murinai, Veregauka ġena aneru Iosefa ġenai nuvi ai ma eforito Aigupito ai. ²⁰ Benamo mo aneru Iosefa ekiraiato, ekirato, “Novaisiraġe, mero misina ma sinana ġesi noġabiri, Isaraela tanona ġana ġoiaġo. Korana tu mero misina beġene vaġi-masea ġetato-ġoi tarimari tu varau beġe mase.” ²¹ Iosefa evarigisito, benamo mero misina ma sinana ġesi eġoririto, Isaraela tanona ġana ġeiaġoto.

²² Senaġi Iosefa eseġaġito, Akelao na Iudea eġitaġauato-ġoi tamana Heroda gabunai, benamo mo ġana iaġo tu egarito. A Barau na nuvi ai evaġa-ribaiato ilailanai erakavanai, eiaġoto Galilea tanona rekana ġana. ²³ Galilea tanonai vanuġa ta arana Nasaretai etanuto. Monana Barau na peroveta tarimari ġerina Iesu ekiraġiato guruġana emoġonito, ekirato, “Ġia tu Nasareta tarimanai beġe kiraġiani.”

3

Ioane Babatiso eġobatato

Ioane 1:19-28

¹ Moġeri ġarori ai Ioane Babatiso eiaġomato, tano fakanai Iudea nuġanai eġobatato-ġoi, ekirato, ² “Ġemi rakava ġerina ġovetuġamaġi-kure, ema ġoraka-kure Barau ġenai, korana Guba Basileiana tu bevotu, (Barau ġena veġitaġau segukana evaġa-ruġaianai maiga).” ³ Mai Ioane maiga tu Isaia peroveta tarimana na ekiraġiato-ġoi, maigesi ekirato, “Tarima ta tano fakanai ekeani, ekirani, ‘Veregauka ġena dabara goiarevaia, ġena iaġoma dabanana ġovaġa-maoromaoroa.’”

⁴ Ioane ġena dabuġa tu kamela ġuiri na ġeveiato, ġena gabagau tu nanigosi kefina. Ġana ġaniġani dagarari tu madudu e gode nanuri moġo. ⁵ Tarimarima Ieruselema na e Iudea mabarana na ema Ioridana douka vanuġari mabarari na maki ġeiaġoto-ġoi Ioane ġenai. ⁶ Ġeri rakava ġekiraġi-foforirito-ġoi vau, ebatisorito-ġoi Ioridana ġarukanai.

⁷ Farisea e Sadukea tarimari ġutuma maki ġia ġenai ġeiaġoto bene babatisori ġana. Ioane na eġitarito nai, ekirarito, ekirato, “Ġomi mota naturi, dei na bekirami, Barau ġena Kota baregona ġarona ġenana boġo raga-maġurini?” ⁸ Ġemi rakava ġerina boġono vetuġamaġi-kure, benamo ġemi maġuri ai ġwaġwa namori boġono vaġa-ġwari. ⁹ Ema nuġami ai asi boġono kira, ‘Aberahamo tu ġai tamama, (be Barau na beġabi-raġemani).’ Korana akiramini, Barau tu ma segukana, Aberahamo natuna tu mai fore ġerina bevaġa-ġorarini!” ¹⁰ Toma koko tu ġau korari ai varau beġe toreri; moġa lorinai ġwaġwa namori asi ġevaġa-ġorarini ġauri mabarari tu beġe basirini, karavai beġe fiu-raġerini.

¹¹ Deikara ġena rakava ġerina evetuġamaġi-kureni tarimana, au na tu nanu na ababatisoani. Senaġi au murigu na beiaġomani tarimana ġena seguka tu lelevaġi, au ġegu seguka maki evanaġiani, ema ġia ġena tamaka maki au na asi baġwa-rakaorakaaoani riba. Ġia na tu Iauka Veaġa e karava na bebabatisomini. ¹² Ġia ġimanai tu iareva-iareva dagarana, widi momona tu widi tauri ġenana bene iareva-ġitakauri ġana. Benamo widi tu ġena vaġa-vegogo numanai bevaġa-vegogorini, senaġi widi momona begabuani asi ebuseni karavanai.”

Ioane na Iesu ebatisoato

Mareko 1:9-11; Luka 3:21-22

¹³ Moġa neganai Iesu tu Galilea vanuġana na Ioridana ġarukana ġana eiaġoto, Ioane na bene babatisoa ġana. ¹⁴ Senaġi Ioane na ekiraġoiato, ekirato, “Bere namo ġoi na au boro babatisogu. Karase nai au ġegu ai boiaġoma?” ¹⁵ A Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Veigana noveia, korana veigā iobukaioibuka o Barau ġena ura veigari mabarari bitana korana-iaġiri tu namo.” Benamo Ioane na Iesu ġena ura veigana eveiato.

¹⁶ Iesu ebatisoato, nanu na eraka-raġasito nuġanai, guba evekeo-fakato, benamo ġia na Barau Iaukana eġitaġato, pune kavana emariġoto ġia iatanai. ¹⁷ Ema garo ta guba na ekea-riġoto, ekirato, “Mai tu au Natugu, aura-viniani; ema ġia ġenai aiaku-rakavani maki.”

4

Diabolo o Satani na Iesu eriba-ġaniato

¹ Moġa murinai Iauka Veaġa na Iesu tano fakana ġana eġori-iaġoato, Diabolo na bene riba-ġania ġana. ² Ġaro e boġi gabana vasivasi (40) nuġari ai asi eġaniġano, eġani-veaġato; moġa lorinai vito na eġabi-rakavaiato. ³ Benamo Veribaġani Tarimana Diabolo ġia ġenai eiaġoto, ekiraiato, ekirato, “Bema ġoi Barau Natuna nai, mai fore nokirari, be ġaniġani ai ġeiaġo.” ⁴ A Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Buka Veaġa nuġanai maigesi ekirani, ‘Tarimarima tu dia ġaniġani na moġo bemaġurini. Senaġi Barau ġena guruġa beġabi-raġerini e bekorana-iaġirini tarimana tu maġuri beġabiani.’”

⁵ Benamo Diabolo na Ierusalem, siti veaḡana, ḡana eḡori-iaḡoato, Rubu Veaḡa tuḡuna vanigerenai evaḡa-ruḡakauato. ⁶ Benamo ekirato, “Bema ḡoi Barau Natuna, mainana noburi-firiḡo, korana Buka Veaḡa nuḡanai maiḡesi ekirani, ‘Barau na ḡena aneru bevaḡa-naḡirini, benamo ḡimari na beḡe ḡobemuni, beḡe ḡabi-vaismuni, kwakumu fore ai asi boraraiani.’”

⁷ Iesu na ma evaḡa-veseato, ekirato, “Buka Veaḡa nuḡanai maki ekirani, ‘Vereḡauka ḡoi ḡemu Barau asi bono riba-ḡania.’”

⁸ Benamo Diabolo na Iesu eḡori-raḡeato ḡoro baregona e maukana ta tuḡunai, tanobara basileiari mabarari ma marevari namori e ma seḡukari ḡesi evaḡa-ḡitaiao, ⁹ ekirato, “Bema ḡoirau ai bovetui-tarini e au botoma-rakarioḡo viniguni nai tu, maiḡeri mabarari au na bavanimuni.” ¹⁰ Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Satani, au ḡeguna noraka-veḡita. Korana Buka Veaḡa nuḡanai ekirani, ‘Vereḡauka ḡoi ḡemu Barau bono toma-rakarioḡo vinia, ḡia moḡo ḡereḡana vetuḡunaḡina bono iaḡo-vini!’”

¹¹ Benamo Diabolo na eraga-kwaneato. Aneru kotari Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, ḡenariato.

Iesu ḡena ḡauvei esinaiao Galilei

Mareko 1:14-15; Luka 4:14-15

¹² Iesu eseḡaḡito, Ioane ḡe-diburaiato, benamo Galilea tanona ḡana ma eḡenoḡoi-iaḡoto. ¹³ Senaḡi Nasareta vanuḡana ma eragakwaneato, asi etanuto, eiaḡoto, Kaperanaumai ea tanuto. Kaperanaumai tu Genesareta kouna sevina vanuḡana ta, Sebulun e Naftali tanori nuḡanai. ¹⁴ Moḡa ḡenana Isaia, peroveta tarimana, ḡena guruḡa emoḡonito, ekirato,

¹⁵ “Sebulun e Naftali tanori ai ḡotanuni tarimami o, Galilea kouna rikinai ema Ioridana ḡarukana mo rekenai, irau bese tarimami, Barau asi ribami tarimami, ḡemi Galilea tu moḡa, ḡoseḡaḡi.

¹⁶ Mukunai ḡetanuto-ḡoi tarimari tu mama barana varau ḡeḡitaiani. E mo dei mukuna furufuru tanonai ḡetanuto-ḡoi tarimari iatari ai mama varau bema fofori.”

¹⁷ Mo negai vau Iesu na ḡena vari eḡobata-iaḡi-foforiato, ekirato, “ḡemi rakava ḡerina ḡovetuḡamaḡi-kure, ema ḡoraka-kure Barau ḡenai, korana Guba Basileiana tu bevotu, (Barau ḡena veḡitaḡau seḡukana evaḡa-ruḡaiani maiḡa).”

Iesu na tarima vasivasi (4) ekearito, ḡia murinai beḡene raka

Mareko 1:16-20; Luka 5:1-11

¹⁸ Iesu Galilea kouna kone rikina na eraka-iaḡoto-ḡoi nuḡanai, tarikaka ruarua, Simona, arana ta tu Petero, ma tarina Anduru ḡesi eḡitarito, ḡeri reke kou ai ḡefiuato, korana ḡia tauri ruarua tu maina tarimari. ¹⁹ Benamo Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “ḡoiaḡoma, murigu ai ḡoma raka, be au na tu tarimarima maina viniri bana vaḡa-ribami.” ²⁰ Benamo maoromaoro ḡeri reke ḡeraga-kwanerito, Iesu murinai ḡerakato.

²¹ Monana ḡeraka-iaḡoto-ḡoi nai, Iesu na tarikaka ruarua ma eḡitarito, Iakobo (o Iames) Sebedaio ma tarina Ioane ḡesi; ḡeri ḡasi ai tamari Sebedaio ḡesi ḡeri reke ḡwadareri ḡeturirito. Iesu na ekearito, ²² benamo maoromaoro ḡeri ḡasi e tamari ḡeraga-kwanerito, Iesu murinai ḡerakato.

Iesu evevaḡa-ribato ema keve tarimari evaḡa-namorito

Luka 6:17-19

²³ Iesu Galilea tanona mabaranai erakaoto-ḡoi, Iuda tarimari ḡeri rubu nuḡari ai evevaḡa-ribato-ḡoi, e Barau ḡena Basileia, (ḡena veḡitaḡau seḡukana evaḡa-ruḡaiani), varina namona eḡobata-iaḡiato-ḡoi. Ema tarimarima ḡeri keve e midigu irairairau mabarari evaḡa-namorito. ²⁴ ḡia varina ḡefiuato, Siria tanona mabarana eḡabiato, benamo tarimarima na ḡeri keve tarimari mabarari ḡia ḡenai ḡeḡwa-iaḡorito e ḡeḡori-iaḡorito: Midigu irairairau, iauka rakavari na ḡeboroḡirito tarimari, ḡue na evaḡiani kevena, taḡani ḡeḡoḡoḡoni, e taḡaniri tavi tari ḡemaseto tarimari, Iesu na mabarari evaḡa-namorito. ²⁵ Tarimarima ḡutuma-bara ḡia murinai ḡerakato, Galilea na, Vanuḡa Gabanana (10) na, Ierusalem na, Iudea na, ema Ioridana ḡarukana mo rekana na maki ḡia ḡekavaiao.

5

Iesu ḡoro tuḡunai eḡobatato

¹ Iesu na tarima ḡutuma-bara eḡitarito, benamo ḡoro tai eraḡeto, iatanai etanu-tarito. ḡena mero ḡia ḡenai ḡeiaḡoto. ² Benamo ḡia na evaḡa-riba matamarito, maiḡesina ekirato:

Iaku e verere korikorina

Luka 6:20-23

- ³ “Manau tarimari, Barau ġenai moġo ġevetabekauni tarimari, tu beġene iaku, korana Barau ġena Basileia tu ġia ġeri.
- ⁴ Deidei toma ġenuġa-midigu midiguni tarimari tu beġene iaku, korana Barau na ġeri nuġa-midigumidigu bevaġa-magorini.
- ⁵ Manau tarimari tu beġene iaku, korana Barau na tanobara mabarana ġia bevinirini.
- ⁶ Veiġa iobukaiobuka vitona ġevito-iaġiani e nanumasena ġenanumase-iaġiani tarimari tu beġene iaku, korana vau beġe ġani-maseni.
- ⁷ Vevetuġaġwa tarimari tu beġene iaku, korana Barau na ġia maki bevetuġa-ġwarini.
- ⁸ Deidei nuġari namo vedaurea tarimari tu beġene iaku, korana ġia na Barau beġe ġitaiani.
- ⁹ Deidei na toma vevaġa-maino veiġari ġevairini tarimari tu beġene iaku, korana Barau na ġia natunai bekiraġirini.
- ¹⁰ Deidei na toma veiġa iobukaiobukari ġevairini ġaramanai ġevaġa-midigu midigurini e ġevaġa-rakavarini tarimari tu beġene iaku, korana Guba Basileia tu ġia ġeri.
- ¹¹ Bema au murigu ai ġorakani ġaramanai ġomi beġe mugumugu-iaġimini, beġe vaġa-midigu midigumini, e veiġa rakavari irauirau ġemi ai beġe kiraġirini beġe ġofaġofa-iaġimini nai, boġono iaku. ¹² Boġono iaku, boġono verere, korana Barau na voimi baregona bevinimini gubai. Maġesina veiġa ilailana, ġomi murimi tarimari, peroveta tarimari ġuineri, na maki moġesi ġevaġa-rakavarito.”

Damena e mama

Mareko 9:50; Luka 14:34-35

¹³ “Ġomi tu tanobara damenana. Bema damena mamina korikorina bekorini nai, kamara dabarai mamina ma beġenoġoini? Mai tu varau berakava, asi ġena namo ta. Moġa lorinai beġe fitoġaiani, benamo tarimarima kwakuri na ma beġe fanafana-tariani.

¹⁴ Ġomi tu tanobara mamana. Ġoro tuġunai ġevaġa-ruġaiato vanuġana tu asi bevekure-toġani riba. ¹⁵ Lamefa beġe gabuani maki, ġuro gaburenai asi beġe toreani, senaġina lamefa toretorena fatana korikorinai beġe tore-kauani. Benamo ġia mamana na numa tarimari mabarari bevinirini. ¹⁶ Ilailana, ġomi ġemi mama tarimarima ġoirari ai moġesi boġono vaġa-foforiri, be ġemi veiġa namori beġene ġitari, benamo Tamami gubai etanuni tu beġene vaġa-raġea.”

Iesu ema taravatu

¹⁷ “Maġesina asi boġono tuġa-maġi, au aiaġomato tu, Mose ġena taravatu e peroveta tarimari ġeri guruġa asi aniri ai bana vaġa-iaġori ġana. Asiġina. Au tu asi aiaġomato moġeri guruġa asi tauri ai bana vaġa-iaġori ġana, senaġi bana vaġa-moġoniri e bana vaġa-kori ġinikauri uranai aiaġomato. ¹⁸ Moġoni akira-mini, guba e tanobara roġo ġetanuni nuġanai, taravatu ġena leta misina korokorona ta o ġena koma ta asiġina ġinavaġi berekwa-rekwani, beiaġoni mo, taravatu mabarari tauri korikori beġea ġorani. ¹⁹ Moġa lorinai, tarima ta na taravatu misina korokorona ta bekira-sirivaġi viniani, ema ġena ura veiġanai tarima kotari mai veiġa ilailana ma bea vaġa-ribarini, ġia tu Guba Basileiai gabi tarimanai beġe kiraġiani. Senaġina tarima ta na taravatu bekorana-iaġirini ema tarima kotari ma bea vaġa-riba iaġirini, ġia tu ġuine tarimanai beġe kiraġiani Guba Basileia nuġanai. ²⁰ Akira-korikorimini, bema ġomi ġemi vei-iobukaiobuka na Farisea e taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari ġeri vei-iobukaiobuka asi bevanagiani nai, ġomi tu Guba Basileia nuġanai asi boġo raka-toġani, asiġina ġinavaġi.”

Vaġivaġi

Luka 12:57-59

²¹ “Ġomi ma ribami, tarima ġuineri na taravatu guruġari ġeġabirito, ġekirato, ‘Asi bono vaġivaġi! A deikara na tarima ta bevaġiani nai, ġia tu Kota gabuna ġana beiaġoni.’ ²² Senaġi toma au na akiramini: Tarima ta tarikakana bebaru-viniani nai, ġia tu Kota gabunai beġe danagiani. E dei na tarikakana beguruġa-rakava viniani nai, ġia tu Kota baranai beġe vaġa-ruġaiani. Ema dei na tarikakana bekiraiani, ‘Goi tu babo korikori’ betoni nai, ġia tu asi ebuseri karavana ġana beiaġoni.

²³ Moġa lorinai, bema ġemu varevare dagarana fata veaġana iatanai bono torekaua, Barau bono vinia otoni nuġanai, goi tarikamu otuġamaġiani, ġia ma ġena meto goi ġemu ai, ²⁴ benamo ġemu varevare dagarana fata veaġana ġoiranai noraga-kwaneana, noiaġo, tarikakamu ġesi maino boġono ġabia roġo, gabivau bono ġenoġoi-iaġo, ġemu varevare dagarana fata veaġanai bono torea Barau ġena.

²⁵ Goi ebaru-vinimuni tarimana ġesi maino boġono raga-ġabia, Kota gabuna ġana roġo mani ġoraka-vegogoni nuġanai. Korana ebaru-vinimuni tarimana na Kota eseġaġini tarimana ġimanai bea torea-kaumuni ġesi, ema Kota eseġaġini tarimana na dibura numana

gitağauna tarimana ġimanai betoremuni, benamo ġia na dibura numana nuğanai bebiri-ġaumuni garina. ²⁶ Au na akira-korikorimuni: Monana asi roġo boraka-rosini, beiaġoni mo, ġemu meto voina bodava-ġosiani.”

Veġura-vanaġi

²⁷ “Gomi ma ribami, tarima guineri na taravatu guruġari ġeġabirito, ġekirato, ‘Asi bono veġura-vanaġi!’ ²⁸ Senaġi au na akiramini: Deikara na tarima ta ġaraġona beġita-karakaraiani ma eurani bene ġabia ġia ġena, ġia tu nuğan tuġamaġina ġenana varau beveġura-vanaġi mo vavine ġenai. ²⁹ Bema ġoi matamu aroribana na evaġa-rakavamuni nai, bono ġibo-vaġia, bono fitoġaia! Korana tauġanimu rakavana rekena berekwarekwani tu namo, a asi namo tauġanimu mabarana karava asi ebuseni gabunai beġe fiukauani. ³⁰ Ma bema ġoi ġimamu aroribana na evaġa-rakavamuni nai, bono basi-ġutua, bono fitoġaia. Veiġa namona tu, tauġanimu rakavana rekena bono fitoġa-guinea, be tauġanimu mabarana karava eġara-vanaġi vanaġini gabuna ġana asi bene iaġo.”

Vavine tuġuraka

Mataio 19:9; Mareko 10:11-12; Luka 16:18

³¹ “Tarima guineri na taravatu guruġari ġeġabirito, ġekirato, ‘Tau ta ġaraġona betuġurakaiani nai, ġia na veġaraġo ruġaruġana fefana bene tore-vinia.’ ³² Senaġina au na akiramini: Bema tarima ta ġaraġona betuġu-dobiani, senaġi vavine tu veġura-vanaġi veiġari asi eveini, mo tau na ġaraġona tu veġuravanaġi vavinenai evaġa-iaġoani. Ema deikara na etuġu-rakaiato vavinenana beġaraġoani tarimana tu, beveġura-vanaġini.”

Guruġatore

³³ “Ġita senera ġevaġa-ribarito guruġari ġomi tu ma ribami: ‘Ġemi guruġatore asi boġono vaġa-rakavaia, senaġi Vereġauka ġoiranai ġokiraġi-toreto dagarari boġono veiri.’ ³⁴ Senaġi au na akiramini: Asi boġono guruġatore veġata! Ġemi guruġa vaġa-gwaġiġiri ġana guba asi boġono kiraġia, guba aranai asi boġono guruġatore, korana ġia tu Barau ġena terona; ³⁵ o tanobara aranai maki asiġina, korana ġia tu Barau kwakuna ġena fanakau dagarana; o Ierusalemale aranai, korana ġia tu Kini baregona ġena siti. ³⁶ Ġoi debamu, ġemu maġuri, maki asi bono kiraġia ġemu guruġatore vaġa-gwaġiġina ġana, korana ġoi na ġuimu sebona ta asi bovaġa-kurokuroani e asi bovaġa-dubadubaiani riba. ³⁷ Namona tu maiġa: Ġemu guruġa bono kiraġia, ‘Oi’ bene oi e ‘Asiġina’ bene asiġina. Moġa moġo, a guruġa tari ma okiraġirini tu Tarima Rakavana, Satani, ġenana eiaġomani.”

Evaġa-rakavamuni tarimana voina asi bono veia

Luka 6:29-30

³⁸ “Tarima guineri ġevaġa-ribarito guruġari ġomi tu ma ribami, maiġesi ġekirato: ‘Mata voina mata e doġa voina doġa.’ ³⁹ Senaġina au na akiramini, veiġa rakavana eveivinimuni tarimana asi bono veiġa rakava-vinia. Bema tarima ta na taġomu aroribana beforoani nai, taġomu kaurina ma bono vinia maki. ⁴⁰ E bema tarima ta na Kotai betoremuni ġemu sedi bene ġabia ġana nai, ġemu koudi maki bono vinia. ⁴¹ Ema tarima ta na belau-naġimuni, kilomita sebonai bono kavaia betoni nai, kilomita ruarua ai ma bono raka ġia ġesi. ⁴² Ema enoġinoġini tarimana bono vinia, e ġemu ai bene ġabitore etoni tarimana maki asi bono kira-sirivaġi vinia.”

Ġevaġa-rakavamuni tarimari bono ura-viniri

Luka 6:27-28; 6:32-36

⁴³ “Tarima guineri ġevaġa-ribarito taravaturi ma ribami, ġekirato: ‘Ġoi sevimu tarimana bono ura-vinia, a evaġa-rakavamuni tarimana bono vaġa-rakavaia.’ ⁴⁴ Senaġina au na akiramini: Ġebaru-vinimini tarimari boġono ura-viniri, e dei na ġevaġa-rakavamini tarimari maki iatari ai boġono ġauġau. ⁴⁵ Maiġa ġenana boġo vaġa-foforiani, ġomi tu Tamami gubai etanuni na natunai evaġa-iaġomito. Korana ġia na ġaro tu veiġa rakava tarimari e veiġa namo tarimari iatari ai evaġa-raġekauani, ema ġura maki veiġa iobukaioibuka e veiġa ġeġeva-ġeġeva tarimari ġeri etuġu-riġoani. ⁴⁶ Bema ġoura-vinirini tarimari tu ġomi ġeura-vinimini tarimari moġo nai, kamara varevare namona boġo ġabiani? Takesi ġeġogoni tarimari o ġofaġofa tarimari na maiġesina maki ġeveiani. ⁴⁷ Ema tarikakami moġo boġo vaġa-namorini, ġemi namo tu kara? Barau asi ribari tarimari na maki mai veiġa ġeveiani. ⁴⁸ Moġa lorinaġi ġomi tu asi vetoukaumi boġono tanu, ġomi Tamami gubai etanuni asi vetou-kauna kavana.”

¹ “Rorimi boğono vetore, ġemi veiġa namori tarimarima ġoirari ai asi boğono vaġa-foforiri, ġia na beġene vaġa-raġemi ġana. Maġeri bogo veirini nai, Tamami gubai etanuni ġenana voimi asi boġo ġabini.

² Moġesi nai, ġemu varevare rabu tarimari bovinirini nai, asi bono ġobata-iaġia ma kibimu ġesi, ġofaġofa tarimari rubu ai e vanuġa ġatamanai ġeveini kavana, tarimarima na beġene vevato-iaġiri ġana. Akira-korikorimini, ġia tu tarimarima na ġevaġa-raġerini, be voiri tu varau ġeġabirito. ³ Sena-ġina ġoi ġemu varevare asi ġena-ġana tarimana novinia botoni nai, ġimamu kaurina asi bene riba, ġoi ġimamu aroribana na kara eveiani. ⁴ Be ġemu varevare vekuretoġai bono vini. Ema Tamamu na, kara eġorani vekure-toġai eġitarini, ġia na vau voimu bevinimuni.”

Vereġauka ġena ġauġau
Luka 11:2-4

⁵ “Bema boġo ġauġauni nai, ġofaġofa tarimari kavana asi boğono iaġo! Ġia ruġaruġari ai ma iakuri ġesi ġeġurigiurini, rubu nuġari ai e vanuġa ġatamanai ema dabarai maki, tarimarima na beġene ġitari ġana. Au na akira-korikorimini, ġia voiri varau ġeġabito. ⁶ A ġoi ourani bono ġauġau otoni nai, ġemu numa daiġutuna nuġanai bono rakatoġa, ġatama-boka bono biri-ġaua, monai vau Tamamu bono noġi-vinia, ġia tu vekuretoġai etanuni. Ema Tamamu na, kara eġorani vekuretoġai eġitarini, ġia na vau voimu bevinimuni.

⁷ Ġomi bogo ġauġauni nai, asi boğono kiraiġi ġenogoi-ġenogoi guruġa asi aniri ġeri ai, Barau asi ribari tarimari ġeveini kavana. Ġia ġetuġamaġini, ġeri guruġa vovoka ġekiragiurini naima, Barau na beseġagirini. ⁸ Ġia kavari asi boğono iaġo. Korana gomi na kara ġoura-vinirini, Tamami na eriba-guineani, gabivau ġomi na ġonog-i-viniani.

⁹ Maġesina boğono gurigiuri:

‘Ġai Tamama o, gubai otanuni; ġoi aramu baġana vaġa-veaġaia;

¹⁰ ġemu Basileia bene iaġoma; ġemu ura tanobarai baġana veia, gubai ġeveiani kavana.

¹¹ Ġema-ġama toma bono vinima.

¹² Ġema rakava notuġamaġi-fitoġari, ġai ġevaġa-rakavamani tarimari ġeri rakava ġatuġamaġi-fitoġarini vaġa-ilailana.

¹³ Veribaġani ai asi bono ġori-kauma, a Rakava Tarimana, Satani, ġimana na bono vaġa-maġurima. [Korana Basileia tu ġoi ġemu, seġuka ġoi ġemu, mareva baregona ġoi ġemu, toma bene iaġo mo vanaġivanaġi, Amen.]

¹⁴ Bema gomi na ġevaġa-rakavamini tarimari ġeri rakava bogo tuġamaġi-fitoġarini nai, Tamami gubai etanuni na ġemi rakava maki betuġamaġi-fitoġarini. ¹⁵ Senaġina, bema ġomi na ġevaġa-rakavamini tarimari ġeri rakava asi bogo tuġamaġi-fitoġarini nai, Tamami na ġemi rakava maki asi betuġamaġi-fitoġarini.”

Ġaniveaġa

¹⁶ “Boġo ġani-veaġani nai, asi boğono boġe-vetuġa, ġofaġofa tarimari ġeveini kavari. Ġoirari ai ġevevaġa-fofori ġofakauni, tarimarima na mataboru beġene kira, ‘Ġeġani-veaġani kika’ beġene si. Akira-korikorimini, ġia voiri tu varau ġeġabirito. ¹⁷ A ġoi, bema bono ġani-veaġa botoni nai, debamu ai deoro bono tore e ġoiramu bono gurigiia, ¹⁸ be tarimarima na asi beġene ribamu, ġoi tu oġani-veaġani, senaġina Tamamu veġuni ai moġo bene riba. Ema Tamamu na, kara eġorani vekuretoġai eġitarini, ġia na vau voimu bevinimuni.”

Ġemi farefare gubai boğono vaġa-vegogo
Luka 12:33-34

¹⁹ “Ġemi farefare tu mai tanobarai asi boğono vaġa-vegogo! Korana faro ema lalalala o rasta na beġe vaġa-rakavarini ġesi, ema lema tarimari na numa beġe dareani ema beġe lemarini. ²⁰ Ġemi farefare gubai boğono vaġa-vegogo, faro e lalalala na asi beġe vaġa-rakavarini, ema lema tarimari na maki numa asi beġe dareani ema asi beġe lemarini riba. ²¹ Ġoi ġemu farefare ainai etanuni, ġoi nuġamu maki monai etanuni.”

Mata tu tauġani ġena mama
Luka 11:34-36

²² “Mata tu tauġani ġena lamefa kavana. Bema ġoi matamu namo nai, tauġanimu mabarana maki bemamani. ²³ Senaġina bema ġoi matamu tu rakava nai, tauġanimu mabarana maki bemukunani. A bema mama ġoi nuġamu ai tu mukuna nai, mai mukuna tu bebarego-vedaureani!”

Tarima ta vere ruarua vetuġuri asi beiaġo-vinini riba
Luka 16:13

²⁴ “Tarima ta na vere ruarua vetuḡunaḡiri asi beiaḡo-vinirini riba. Korana ḡia na ta tu asi beura-viniani, a ta tu beura-viniani; ta bevaḡa-moḡoniani, a ta tu beḡofaḡofa-iaḡiani. Barau ema moni nega sebonai vetuḡunaḡiri asi boḡo iaḡo-vinirini riba.”

*Asi boḡono nuḡa-vekwaraḡi
Luka 12:22-31*

²⁵ “Moḡesi naima akiramini, ḡemi maḡuri asi boḡono tuḡamaḡiri, kara boḡo ḡanini o boḡo niuni; o taḡanimi kara na boḡo dabuḡarini. Aiḡa tu dagara barana, maḡuri ba ḡaniḡani? E aiḡa tu dagara barana, taḡani ba dabuḡa? ²⁶ Gubai ḡerovoni manuri ḡoḡitari! Gia tu asi ḡevarovaroni e asi ḡekwakwani, ema vamoka numari ai maki ḡaniḡani asi ḡevaḡa-vegogoni. Senaḡi Tamami gubai etanuni na eḡuburini. Gomi tu dagara baregomi, a manu tu kei! ²⁷ Gomi deikara onuḡa-vekwaraḡini nai, ḡemu maḡuri kota ma bovaga-maukaiani riba ba?

²⁸ Karase dabuḡa urari ai ḡove-tuḡamaḡi-vekwaraḡini? Boḡa veraverari ḡoḡitari, aiḡesi ḡegarani. Asi ḡegauveini e dabuḡa asi ḡeturini. ²⁹ Senaḡina akiramini, Kini Solomona ḡena vedabuḡa marevana maki ḡevanaḡiani. ³⁰ Mai tu Barau na tano ḡauḡari evaḡa-dabuḡarini, ḡia tu toma ḡegarani, a boinani tu karavai beḡe fiu-raḡerini, Barau tu moḡesina evaḡa-dabuḡarini. Gia na ḡomi asi veḡatana bevaḡa-dabuḡamini, ei? Gomi veḡabidadama misimisi tarimami! ³¹ Moḡesi nai, asi boḡono nuḡa-vekwaraḡi, asi boḡono kira, ‘Kara toma taḡanini?’ O ‘Kara toma taniuni?’ O ‘Kara toma tariḡoni?’ ³² Barau asi ribari tarimari na maḡeri dagara mabarari ḡeraga-vetaurini, a Tamami gubai etanuni tu ribana, ḡomi na maḡeri ḡoura-vinirini. ³³ Senaḡina giniguine ḡia ḡena Basileia ema ḡena vei-iobukaiobuka boḡono vetau-guineri, benamo manigeri dagara mabarari ḡomi bevinimini. ³⁴ Moḡesina naima boinani ḡaro tuḡamaḡi-vekwaraḡina asi boḡono vei; boinani ḡaro ḡena vekwaraḡi tu Barau ḡimanai. Toma ḡaro ḡena vekwaraḡi iatanai meto ma boḡo torekauiani nai, kamasi boḡo ḡwaiiani?”

7

Tarimarima asi boḡono vetau-viniri

¹ “Tarimarima asi boḡono vetau-viniri, be Barau na maki asi bene vetau vinimi. ² Korana tu ḡomi ḡemi vetauvini ilailanai, ḡomi maki moḡesina moḡo Barau na bevetau-vinimini; ema aiḡesi ḡovevaḡa-vetovo vinirini, Barau na maki moḡesi bevevaḡa-vetovo vinimini. ³ Karase nai tarikakamu matanai libika oḡitaiani, senaḡi ḡau tubina ḡoi matamu nuḡanai maniḡa tu asi otuḡamaḡiani? ⁴ Kamara dabarai ḡoi tarikakamu okiraiani, ‘Gata, au na roḡo matamu ai libika nakokia,’ senaḡina ḡoi taugemu matamu ai ḡau tubina ta etanuni? ⁵ ḡoi ḡofaḡofa taumu, guine tu ḡoi matamu ai ḡau tubina nokoki-vaḡia roḡo, benamo boboḡeḡe-ginikauni vau, tarikakamu matanai libika bona ḡabi-vaḡia.

⁶ Dagara veaḡari kwaiva (o kira-sirivaḡi tarimari) asi boḡono viniri, ema ḡemi aḡeva maki asi boḡono fiu-rosiri bai goirari ai! Kwakuri na beḡe fana-taririni, benamo beḡe doḡe-kurenai, ma beḡe dare-misi misimini garina.”

*Noḡinoḡi, vetauvetau, sekeseke o fidifidi
Luka 11:9-13*

⁷ “Noḡinoḡi ai Barau na bevini-mini, vetauvetau ai boḡo doḡarini, sekeseke ai ḡemi ḡatama boka bekeoani. ⁸ Korana benoḡi-noḡini tarimana tu beḡabini, bevetauni tarimana bedoḡarini, ema beseke-sekeni tarimana Barau na ḡena ḡatama-boka bekeoani.

⁹ ḡomi dei bema natumu merona ḡaniḡani benoḡini nai, goi na fore boviniani? ¹⁰ O maḡani-kone benoḡini nai, mota boviniani? ¹¹ Boḡono tuḡamaḡi, ḡomi tu rakava tarimami, senaḡi dagara namori natumi viniviniri ma ribami, moḡa lorinaḡi gomi Tamami gubai etanuni, ḡia na dagara namori ḡenoḡi-viniani tarimari bevinirini veḡatana!

¹² Gomi kara ḡourani tarimarima na ḡemi ai beḡene veiri veigari, ḡia ḡeri ai maki moḡeri veiga boḡono veiri. Mose ḡena taravatu e peroveta ḡeri vevaḡa-riba guruḡari tauna korikorina tu moḡa.”

*Barau ḡena Basileia rakatoḡana
Luka 13:24*

¹³ “ḡatama-boka kibobonai boḡono rakatoḡa. A mase gabuna ḡana eiaḡoni dabarana tu baḡaka, e ḡena ḡatama-boka tu barego rakava, ema ḡutuma maki monai ḡeraka-toḡani. ¹⁴ Senaḡi maḡuri vanaḡivanaḡi ḡana eiaḡoni ḡatama bokana tu kibobo e dabara maki kei rakava, ema tarimarima viravira na moḡo ḡedoḡariani.”

*Peroveta tarimari ḡofaḡofari
Luka 6:43-44*

¹⁵ “Rorimi boĝono vetore peroveta tarimari ĝofaĝofari ĝerina. Ĝia ĝomi ĝemi ai ĝeiaĝomani tu ma mamoe dabuĝari ĝesi, senaĝina nuĝari ai ĝeri tuĝamaĝi tu boĝa kwaivari rakavari kavari. ¹⁶ Ĝia ĝwaĝwari ai vau boĝo ribarini. Vine ĝwari (o grapes) tu ĝau ma giniri ĝerina asi ĝebokoni, ema figi ĝwari maki ĝauĝa giniginiri ĝeri ai asi ĝeĝabini. ¹⁷ Ĝau namona ĝenana ĝwaĝwana namona bevaĝa-ĝoralani, a ĝau rakavana ĝenana maki ĝwaĝwana rakavana bevaĝa-ĝoraiani. ¹⁸ Ĝau namona na ĝwaĝwa rakavana asi beĝwani riba, ilailana ĝau rakavana na ĝwaĝwa namona asi beĝwani riba. ¹⁹ Ĝwaĝwa namori asi ĝeĝwani ĝauri tu beĝe basirini, ma karavai beĝe fiu-raĝerini. ²⁰ Moĝesina ilailana peroveta tarimari ĝofaĝofari tu ĝwaĝwari ai boĝo ribarini.

²¹ Dia ‘Vereĝauka, Vereĝauka,’ ĝetoguni tarimari mabarari tu Guba Basileiai beĝe raka-toĝani. Asiĝina. Deikara Tamagu gubai etanuni ekorana-iaĝiani e ĝena ura veĝari eveirini tarimana ĝereĝana moĝo. ²² Kota baregona ĝarona beraĝasini nai, tarima ĝutuma na beĝe kiraguni, beĝe kirani, ‘Vereĝauka, Vereĝauka, ĝoi aramu ai ĝaperovetato, e ĝoi aramu ai iauka rakavari ĝalal-vagirito, ma ĝoi aramu ai nuĝa-farevaĝi veĝa horuri ĝutuma maki ĝaveirito.’ ²³ Benamo au na bakirarini, bakirani, ‘Au asi ribagu ĝomi. Ĝeguna ĝoraka-veĝita, ĝomi veĝa rakava tarimami!’ ”

Numa ruarua ragaragari tauri

Luka 6:47-49

²⁴ “Moĝa lorinai, tarima ta na ĝegu guruĝa maiĝeri eseĝaĝirini, ma veĝari eveirini tu, tarima iaunegana na ĝena numa fore iatari ai evaĝa-ruĝaiato kavana. ²⁵ Gura baregona eraguto, ĝaruka mabarari ĝeĝabatarito, iavara asikeikeina eragato nai, mo numa edoriato; senaĝina asi eĝwa-lauato, korana ĝia tu fore iatanai evaĝa-ruaĝaiato nai. ²⁶ A deikara na ĝegu guruĝa maiĝeri eseĝaĝirini, senaĝi veĝari tu asi eveirini, ĝia tu tarima babona noĝa, numa eragato nai, miri iatanai moĝo evaĝa-ruĝaiato. ²⁷ Gura baregona eraguto, ĝaruka mabarari ĝeĝabatarito, iavara asikei eraĝasito, mo numa edoriato nai, eĝwa-lauato, benamo eĝwa-rovorovoto.”

²⁸ Iesu na ĝena ĝobata guruĝari maiĝeri ekiraĝi-ĝosirito nai, mai vegogo tarimari ĝutuma-bara na ĝena vevaĝa-riba guruĝari ĝeĝaba-iaĝirito. ²⁹ Korana ĝena guruĝa ma seĝukana, dia ĝeri taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi tarimari ĝeri guruĝa kavana.

8

Iesu na lepera tarimana evaĝa-namoato

Mareko 1:40-44; Luka 5:12-14

¹ Iesu ĝoro tuĝuna na ma emariĝoto nai, tarima ĝutuma-bara ĝia murina na ĝerakato. ² Benamo tarima ta ma leperana Iesu ĝenai eiaĝoto, ĝoiranai evetui-tarito, ekirato, “Vereĝauka, bema ĝoi ourani nai, moĝoni boiarevaguni, bovaĝa-namoguni riba!” ³ Iesu na ĝimana eduĝi-roroĝotoato, keve tarimana eĝabi-karaiato, ekirato, “Aurani, be nonamo!” Benamo vaĝa-sebo lepera na enamoto. ⁴ Iesu na evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Tarima ta asi bono kira-varaia. Noiaĝo, Rubu Veaĝa verena na bene ĝitamu, ema veiareva vevare dagarari Mose na ekiraĝiato ilailanaĝi bono vinia; be tarimarima beĝene riba, ĝoi tu bonamo.”

Roma vetari verena ĝena vetuĝunaĝi merona

Luka 7:1-10

⁵ Iesu Kaperanauma ai eraĝasito nai, Roma vetari verena ta ĝia ĝenai eiaĝoto, Iesu enoĝiato, ⁶ ekirato, “Vereĝauka, ĝegu vetuĝunaĝi merona tauĝanina asi eĝarevani, be numai egena-taĝoni, ema midigu maki barego eĝanini.” ⁷ Iesu na ekiraĝiato, ekirato, “Au aiaĝosini, be asi-vaĝa-namoani.” ⁸ Vetari verena na evaĝa-veseato, ekirato, “Vereĝauka, au tu asi ilaila ĝoi ĝegu numai boraĝe-kauni; senaĝi ĝoi noguruĝa moĝo, benamo au ĝegu vetuĝunaĝi merona benamoni. ⁹ Au maki tarima kota ĝeri veĝitaĝau gabureri ai, ema vetari tarimari o soldia tu au gaburegu ai. Au na ta bakiraiani, ‘Noraka!’, benamo berakani, ma ta bakiraiani, ‘Noiaĝoma!’, benamo beiaĝomani. Ema au ĝegu vetuĝunaĝi merona bakiraiani, ‘Maĝa noveia!’, benamo beveiani.”

¹⁰ Iesu na ĝena guruĝa eseĝaĝiato nai, eĝaba-rakavato. Benamo ĝia murinai ĝerakato tarimari evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Au na akira-korikorimini, Isaraela nuĝanaĝi mai-ĝesina veĝabidadama ta roĝosi bana doĝaria. ¹¹ Au na akiramini maki, tarimarima ĝutuma ĝaro-raĝe e ĝaro-riĝo rekeri na beĝe iaĝomani, Aberahamo, Isako, e Iakobo ĝesi vereko baregonai beĝe ĝani-vegogoni Guba Basileiana nuĝanaĝi. ¹² Senaĝina tovtovonai Barau na eĝabi-virigirito tarimari, Basileia nuĝanaĝi beĝene tanu etato tarimari tu, Barau na befiurosirini murikai, mukuna furufuru nuĝanaĝi. Monai beĝe taĝini, e gadikari maki beĝe vegara-tarini.”

¹³ Benamo Iesu na vetari verena ekiraiato, ekirato, “Noiaĝo, ĝemu numa ĝana! Boveĝabidadama lorinai, veigana beĝorani.” Gena vetuĝunaĝi merona mo horai varau enamoto.

Iesu na Simona ĝena taĝama evaĝa-namoato
Mareko 1:29-31; Luka 4:38-39

¹⁴ Iesu Petero ĝena numai eraka-toĝato. Monai Petero ĝena taĝama vavinena ekevento, tauĝanina eseĝukato, be egena-taĝoto-ĝoi, Iesu na eĝitaiato; ¹⁵ ĝimanai eĝabito, benamo ĝena keve ekorito, evaisi-raĝeto, benamo ĝia eĝubuatō.

Iesu na tarimarima ĝutuma evaĝa-namorito
Mareko 1:32-34; Luka 4:40-41

¹⁶ Lavilavi ai iauka rakavari na ĝeboroĝirito tarimari ĝutuma Iesu ĝenai ĝeĝori-iaĝorito. Iesu na moĝeri iauka rakavari ĝena guruĝa seĝukana ĝenana moĝo elai-vaĝirito, e keve tarimari mabarari maki evaĝa-namorito. ¹⁷ Maiĝeri veiga vaĝa-mogoniri tu Isaia, peroveta tarimana, na ekiraiato kavana, ekirato, “Ĝia na ĝera midigumidigu eĝabi-veĝitarito, ema ĝera keve irauirau eĝwarito, evaĝa-namorito.”

Iesu murinai beĝene raka ĝetato tarimari
Luka 9:57-60

¹⁸ Iesu na tarimarima ĝutuma na ĝevegogo-ĝeĝeraĝiato eĝitarito, benamo ĝena mero ekirarito, ekirato, “Siveĝasi-vanaĝi, kou mo rekena ĝana.” ¹⁹ Nuĝanai taravatu evevaĝa-riba iaĝiato-ĝoi tarimana ta Iesu ĝenai eiaĝoto, ekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, ĝoi aigana boiaĝoni nai, au ĝoi murimu ai moĝo bana raka atoni.” ²⁰ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Boĝa kwaivari ma ĝeri kouĝa, ema manu ma ĝeri nuĝi, senaĝi Tarimarima Natuna tu asi ĝena gena gabuna.”

²¹ Iesu ĝena mero ta na maki evaĝa-guruĝaiato, ekirato, “Vereĝauka, mani ĝemu veiga, naĝenoĝoi, be tamagu roĝo naguria.” ²² Iesu na evaĝa-veseato, ekirato, “Murigu ai noma raka, mani tu noiaĝuiri; mase tarimari (o Barau asi ĝekorana-iaĝiani tarimari) na ĝeri mase tauĝeri na beĝene guriri.”

Iesu na iavara e geta o ureure ekira-ĝoirito
Mareko 4:36-41; Luka 8:22-25

²³ Iesu ĝasi ai eraĝeto nai, ĝena mero maki ĝia ĝesi ĝeraĝe-sebonato. ²⁴ Ĝeiaĝoto-ĝoi nai, asikauna iavara asikei kou ai eraĝasito, benamo ureure tu ĝasi nuĝanai ĝevebubu-ĝurato. A Iesu tu egenato-ĝoi. ²⁵ Benamo ĝena mero ĝeiaĝoto ma ĝevaĝoato, ĝekirato, “Vereĝauka, novaĝa-maĝurima, ĝita tu mai taburuni, dori tamaseni. ²⁶ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Karase nai ĝogorini? Vegabidadama kei rakava tarimami!” Benamo Iesu evariĝisito, iavara ma ureurena ĝesi ekira-ĝoirito, benamo ĝedokoto, ĝemeĝomeĝo-tarito. ²⁷ Tarimarima mabarari ĝeĝaba-rakavato, ĝekirato, “Mai tu kamara tarima se? Iavara e ureure na maki garona ĝeseĝaĝiani!”

Iesu na tarima ruarua iauka rakavari na ĝeboroĝirito evaĝa-namorito
Mareko 5:1-17; Luka 8:26-37

²⁸ Galilea kouna tavina rekenai, Gadara (o Gerasa) tarimari ĝeri tano ai, Iesu eraĝasito, benamo iauka rakavari na ĝeboroĝirito tarimari ruarua gara kouĝari na ĝeiaĝomato-ĝoi Iesu ĝenai. Mai tarima ruarua tu ma gariri, moĝa lorinai tarima ta mo dabara na asi eraka-vanaĝito-ĝoi. ²⁹ Benamo tauri ruarua Iesu ĝeĝaba-viniato, ĝekirato, “Barau Natuna o, kara ĝai nuĝari ai ĝaraka-toĝa.” ³⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Be ĝoiaĝo!” Benamo iauka rakavari mo tarima ruarua ĝerina ĝeraka-vaĝito, ĝeiaĝoto, bai ĝeri ai ĝeraka-toĝato. Benamo bai serina mabarana eĝwa-bubu-lausiato, lalaĝa na ĝekokosi-firiĝoto, kou ai ĝeveĝuĝutu-maseto.

³¹ Monai, asi manaĝa lelevaĝi, bai serina ĝedokadokato-ĝoi. ³² Moĝesina nai iauka rakavari na Iesu ĝenoĝiato, ĝekirato, “Bema ĝoi na ĝai bolai-vaĝimani nai, notuĝuma bai ĝeri ai, ĝia nuĝari ai ĝaraka-toĝa.” ³³ Iesu na ekirarito, ekirato, “Be ĝoiaĝo!” Benamo iauka rakavari mo tarima ruarua ĝerina ĝeraka-vaĝito, ĝeiaĝoto, bai ĝeri ai ĝeraka-toĝato. Benamo bai serina mabarana eĝwa-bubu-lausiato, lalaĝa na ĝekokosi-firiĝoto, kou ai ĝeveĝuĝutu-maseto. ³⁴ Bai ĝitaĝauri tarimari ĝeraga-kwareĝato, vanuĝa ĝana ĝeiaĝoto, vari mabarana ĝekiraiato, ema iauka rakavari na ĝeboroĝirito tarimari ĝeri ai kara ĝeĝorato mabarari maki ĝevaĝa-foforirito. Benamo vanuĝa tarimari mabarari ĝeĝoto-iaĝoto, Iesu beĝene ĝitaia ĝana. Iesu ĝenai ĝeraĝasito nai, ĝenoĝiato, ĝeri tano na bene raka-veĝita.

¹ Iesu ġasi tai eraġekauto, ma eġenoġoito, kou na evanaġito, ġena vanuġa korikori ġana eiaġoto. ² Monai tarima kotari na tauġanina tavi ta emaseto tarimana ta gedai genagenanai Iesu ġenai ġeġwa-iaġoato. Iesu na ġeri veġabidadama vetoġana aiġa barana eġitaiato, benamo keve rakava tarimana ekiraiato, ekirato, “Natugu, bono kokore, ġemu rakava batuġamaġi-fitoġari.”

³ Benamo taravatu fevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari tauġeri maġesina ġekirato, “Mai tarima na Barau ekira-fitoġaiani.”

⁴ Iesu ma ribana ġia kara ġetuġa-maġirito-ġoi nai evaġa-guruġarito, ekirato, “Karase nai manġesina tuġamaġi rakavari ġoġabini? ⁵ Aiġesina baguruġani tu meraġa, ‘Ġemu rakava batuġamaġi-fitoġari’ banasi, ba bara kira, ‘Noruġa-vaisi, noraka’ barasi? ⁶ Au na navaġa-ġitami, Tarimarima Natuna tu ma ġena maoro, rakava betuġamaġi-fitoġarini tanobarai.” Benamo Iesu na keve rakava tarimana evaġa-guruġaiato, ekirato, “Novariġisi, ġemu gEDA noġabia, be numa ġana noiaġo!” ⁷ Benamo mo tarima evaisiraġeto, ġena numa ġana eiaġoto. ⁸ Tarimarima na mo veġa ġeġitaiato nai, ġegarito e Barau ġevaġa-raġeato, korana seġuka moġesina tarimarima evinirito nai.

Iesu na Mataio ekeaiato

Mareko 2:13-17; Luka 5:27-32

⁹ Iesu monana eraka-vanaġito nai, ġia na tarima ta arana Mataio eġitaiato, takesi moniri ġeġabito-ġoi numanai etanu-taġoto-ġoi nai eġitaiato. Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Murigu ai noma raka.” Benamo Mataio evaisiraġeto, Iesu murina na eiaġoto.

¹⁰ Iesu Mataio ġena numai eġaniġanito-ġoi nai, takesi gogo tarimari vovoka e vei-rakava tarimari ġutuma maki ġeiaġomato, Iesu ma ġena mero ġesi ġeġaniġani-vegogoto. ¹¹ Farisea tarimari kotari na ġeġitaiato nai, Iesu ġena mero ġedanaġirito, ġekirato, “Karase nai ġomi ġemi vevaġa-riba tarimana tu takesi gogo e vei-rakava tarimari ġesi ġeġaniġani-vegogoni?”

¹² Iesu na mo guruġa eseġaġiato, benamo evaġa-veserito, ekirato, “Namo tarimari na doketa asi beġe vetaurini, senaġina keve tarimari na moġo. ¹³ Ġoiaġo, tauġemi na Buka Veaġa na ekiraġiani guruġana ġoa vetaua, maġesina ekirani, ‘Au na dia ġomi ġemi ġinitaġo o boubou varevareri aura-vinirini. Au aurani ġomi na vevetuġaġwa e veiau-namo boġono vaġa-foforiri.’ Au tu vei-iobukaiobuka tarimari keakeari asi aiġomato, senaġi vei-rakava tarimari moġo.”

Ġaniveaġa

Mareko 2:18-22; Luka 5:33-39

¹⁴ Moġa murinai Ioane Babatiso ġena mero Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Karase nai ġai e Farisea tarimari tu ġaġani-veaġani, a ġoi ġemu mero tu asi ġeġani-veaġani?”

¹⁵ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ġotuġamaġini, veġaraġo varigu tarimana ġatana seviri ai etanuni nuġanai beġe taġini ba? Asiġina! Ġarona eiaġomani, veġaraġo variġu tarimana ġatana ġerina beġe ġabi-veġitaiani, monai vau beġe ġani-veaġani.

¹⁶ Tarima ta na dabuġa variġuna veseana dabuġa guinena ġesi asi bebani-vegogoani. Bema moġesina beveini nai, dabuġa variġuna na guinena bedareani, ema vedarena maki bebaregoni. ¹⁷ Tarima ta na maki vine nanuna variġuna nanigosi kefina guinenai asi besisiani. Bema moġesina beveini nai, nanigosi kefina guinena bevedareni, vine nanuna bebebubuni, ema kefi maki berakavani. Senaġina vine nanuna variġuna nanigosi kefina variġunai bebubu-ġuriaiani tu namo. Benamo ruarua, vine nanuna e kefi, beġe tanuni, asi beġe rakavani.”

Iesu na kekeni ta ema vavine ta evaġa-namorito

Mareko 5:22-43; Luka 8:41-56

¹⁸ Iesu na roġo ġena mero evaġa-ribarito-ġoi nuġanai, vere ta eraġasito, Iesu kwakuna koranai evetui-tarito, ekirato, “Au natugu kekenina inivau moġo bemase. Si-iaġo, ġimamu iatanai bono tore-kaua, benamo natugu bemaġurini.” ¹⁹ Iesu evaisi-raġeto, ġia ġesi ġeiaġoto. Ġena mero maki ġia ġesi ġeiaġo-sebonato.

²⁰ Ġeiaġoto-ġoi nuġanai, vavine ta, ġena keve tu rara kevena, laġani gabanana ruarua (12) ekeve-iaġiato, eiaġomato Iesu murina rekena na, ma ġena dabuġa dudunai eveġabikauto. ²¹ Korana tu ġia evetuġamaġito, “Ġena dabuġai moġo haveġabikauni nai, banamoni.” ²² Iesu eruġa-kureto, eġitaiato, ekirato, “Natugu, bono kokore! Ġemu veġabidadama na bevaġa-namomu.” Benamo vaġa-sebo ġena keve enamo-ġosito.

²³ Iesu tu mo vere ġena numai eraka-toġato. Ivirikou furufuru tarimari e taġitaġi tarimari ma gururi baregori ġesi eġitarito, ²⁴ benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġoraka-rosi. Kekeni tu asi bemase, ġia tu egenani moġo.” Senaġi tarimarima na

ġerikiriki-iaġiato. ²⁵ Iesu na mo tarimarima ġutuma etuġu-rosirito murinai, ġia eraka-toġato numa nuġanai, kekeni ġimanai eġabito; benamo mo kekeni evaisi-raġeto. ²⁶ Mai veigā varina tu mo tano mabaranaġi ġevarifiu-iaġiato.

Iesu na mata-bubu tarimari ruarua evaġa-namorito

²⁷ Iesu na mo gabu ma eraga-kwaneato. Erakato-ġoi nai, mata-bubu tarimari ruarua murina na ġeiaġoto, ġekea-viniato, ġekirato, “Davida Natuna o, ġai novetuġama!” ²⁸ Iesu numai eraka-toġato nai, mo mata-bubu tauri ruarua maki ġeraġe-kauto. Benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Gomi na ġovaġa-moġoniguni, au na bavaġa-namomini riba?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Vereġauka, oi, ġavaġa-moġonimuni.” ²⁹ Benamo Iesu na matari eġabi-kararito, ekirato, “Gemi veġabidadama lorinai, veigāna tu bana veia ġemi.” ³⁰ Benamo matari ġefafato. Iesu na ma nuġana mabarana ġesi evaġa-guruġa gwaġġi-rito, ekirato, “Mai veigā beġora maigā varina tarima ta asi boġono kira-varaia!” ³¹ Senaġina tauri ruarua ġeraka-rosito, ġeiaġoto, Iesu varina mo tano mabaranaġi ġea varifiu-rovorovoato.

Iesu na muru-bubu tarimana ta evaġa-namoato

³² Tauri ruarua numa na ġeraka-rosito-ġoi nuġanai, tarima ta, iauka rakavana na eboroġiato nai asi eguruġato-ġoi, Iesu ġenai ġeġabi-iaġoato. ³³ Iesu na iauka rakavana elai-vagiato murinai, mo muru-bubu tarimana varau egurugato. Tarimarima mabarari na mai eġorato veigāna ġeġaba-iaġiato, ġekirato, “Maiġesina veigāna ta Isaraela nuġanai roġosi bene ġora!” ³⁴ A Farisea tarimari ġekirato, “Mai tu iauka rakavari ġeri vere ġena seġukana na iauka rakavari ġia na elai-vaġirini.”

Iesu na ġena mero Isaraela tarimari ġeri ai etuġurito

³⁵ Iesu na vanuġa bareġori ema keiri mabarari eiāġo-vinirito: Ġeri rubu ai evevaġa-ribato-ġoi, Barau ġena Basileia varina namona eġobata-iaġiato-ġoi, ema keve e midigu-midigu tarimari mabarari evaġa-namorito. ³⁶ Iesu na mo tarimarima ġutuma-bara eġitarito nai evetuġarito, korana ġenuġa-vekwarāġito e asi ġeri veduru ġabi tarimari, vaġa-ilailana mamoe asi ġitaġauri tarimana ta kavana. ³⁷ Benamo Iesu na ġena mero ekirarito, ekirato, “Makora ġitaġitana tu barego, senaġina ġauvei-iaġina tarimari tu asi ġutuma. ³⁸ Vamoka ġaniġanina vinivinina Vereġaukana boġono noġia, be ġauvei tarimari bene tuġuri, ġena ġaniġani gogo vamokari ġana.”

10

Iesu na ġena apostolo merori gabanana ruarua (12) ekearito

¹ Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) ekearito, benamo seġuka evinirito, iauka rakavari beġene lai-vaġiri, e keve ema midigu-midigu mabarari beġene vaġa-namori ġana.

² Mai apostolo tarimari gabanana ruarua (12) arari tu maiġeri: Giniguina tu Simona, arana ta tu Petero, e ġia tarina Anduru; Iakobo (o Iames), Sebedaiο natuna, ma tarina Ioane ġesi; ³ Filipino e Batolomeo; Tomasi e takesi gogo tarimana Mataio; Iakobo (o Iames), Alfeo natuna, e Tadeo; ⁴ Simona, Selote tarimana, ema Judas Isakariota, Iesu berevaiani tarimana.

Iesu na apostolo tarimari ġeri ġauvei evinirito

Mareko 6:7-13; Luka 9:1-5

⁵ Mai tarima gabanana ruarua (12) Iesu na etuġu-rosirito ema velaunaġi sisibari maiġesina evinirito, ekirato, “Irau bese tarimari ġeri ai asi boġono iaġo, e Samaria vanuġari tai maki asi boġono raka-toġa; ⁶ senaġina Isaraela besena ġeri ai boġono iaġo, ġia tu ġerekwa-rekwato mamoeiri kavana. ⁷ Ġoiāġo, ma maiġesi boġono ġobata, boġono kira, ‘Guba Basileiana tu bevotu, (Barau ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maigā)!’ ⁸ Keve tarimari boġono vaġa-namori, mase tarimari boġono vaġa-maġuriri, lepera tarimari boġono iarevari boġono vaġa-namori, e iauka rakavari boġono lai-vaġiri! Gomi na ġoġabiato asi voina, boġono vini maki asi voina.

⁹ Gemi iaġoiāġo ai moni asi boġono ġabikau, golo o silva moniri o kopa moniri maki asi boġono ġwakau. ¹⁰ Dura asi boġono ġabikau, sedi ruarua, tamaka, ema togoi maki asi boġono ġabi. Korana ġauvei tarimana ġena-ġana tu beġene vinya veġata.

¹¹ Vanuġa bareġona tai o vanuġa keina tai boġo raka-toġani nai, deikara eurani ġena numai bene ġabi-raġemi etoni tarimana boġono vetaua. Mo numai moġo boġono tanu, bene iaġo mo, vanuġa ma boġono raga-kwanea. ¹² Numai ġoraka-toġani nai, numa tarimari boġono vaġa-namori, boġono kira, ‘Maino ġomi ġemi ai bene tanu!’ ¹³ Bema mo numa tarimari na beġe ġabi-raġemini nai, Barau ġena maino ġeri ai betanuni. Senaġina bema ġia na asi beġe ġabi-raġemini nai, Barau ġena maino ġeri ai asi betanuni, ġemi ai

ma beġenoġoini. ¹⁴ Kamara numai o vanuġai tarimarima na asi beġe ġabi-raġemini e ġemi guruġa asi beġe seġaġirini nai, mo numa o vanuġa boġono iaġuia, kwakumi kauri boġono kwari-ketoketori, (ġia ġeri kira-sirivaġi vaġa-mogoniri ġana). ¹⁵ Au na akira-korikorimini, Barau ġena Kota ġaronai mo numa o vanuġa ġeri rakava voina metona tu barego lelevaġi beġabiani, Sodoma e Gomora ġeri rakava voina maki bevanaġiani.”

Vanevane e midigumidigu ġoirai

Mareko 13:9-13; Luka 21:12-17

¹⁶ “Goseġaġi, au na mai atuġumini mamoe kavana boġa kwaivari rakavari vefakari ai. Moġa lorinai, mota kavana boġono iaunega ema boġono manau pune kavana. ¹⁷ Lorimi boġono vetore tarimarima ġeri ai! Korana ġia na beġe ġabimini ma beġe tuġu-iaġomini Iuda ġeri kanisoro tarimari ġeri ai, ema ġeri rubu nuġari ai beġe kwarimini. ¹⁸ Au ġoġabi-raġeguni dainai, gavana e vere barari o kini ġeri ai roġo beġe ġabi-iaġomini, ġia ġoirari ai au vaġa-mogonigu ai boġono iaġo, korana irau bese tarimari maki Vari Namona begene ribaia. ¹⁹ Bema Kota tarimari ġoirari ġana beġe ġabi-iaġomini nai, kara toma boġoa kiraġirini o kamasi boġo kiraġirini guruġari asi boġono nuġa-vekwaraġi-iaġiri. Korana mo ġaro ai kara boġo kiraġirini guruġari tu, Barau na vau bevinimini. ²⁰ Dia gomi boġo guruġani, senaġina Barau laukana ġomi ġemina beguruġani.

²¹ Kakana na tarina berevaiani bene mase ġana, tamana na natuna maki moġesina beveiani. Natuni na tamari sinari beġe seġafore-vinirini ema mase ai maki beġe torerini. ²² Tarimarima mabarari na beġe iau-rakavamini, korana au ġoġabi-raġeguni nai. Senaġina deikara bevevaġa-gwaġiġini mo dokona tu bemaġurini. ²³ Vanuġa tai beġe vaġa-rakavamini e beġe laimini nai, vanuġa ta ġana ma boġono raga-iaġo. Boġono riba-maoro, ġegu ġauvei asi roġo boġo vaġa-koriani Isaraela vanuġari mabarari nuġari ai, beiaġoni mo, Tarimarima Natuna bema-raġasini.

²⁴ Riba evetauani merona na ġena vevaġa-riba tarimana asi bevanaġiani; vetuġunaġi tarimana na guine-iaġina tarimana maki asi bevanaġiani riba. ²⁵ Riba evetauani merona bevevaġa-iaġoni ġena vevaġa-riba tarimana ġesi beġe ilailani, ema vetuġunaġi tarimana guine-iaġina tarimana ġesi maki beġe ilailani tu namo. Boġono tuġamaġia, tarimarima kotari na au tu doġoro debana, Belsebul o Satani ġetoni, be ġomi, ġegu doġoro tarimami, maki moġesi beġe kiramini, ema beġe vaga-metomini maki.”

Barau boġono gari-vinia

Luka 12:2-7

²⁶ “Moġa lorinai, tarimarima gariri asi boġono vei. Vekouġa dagarari mabarari beġea foforini, vekuretoġa guruġari mabarari beġea ribani. ²⁷ Au na kara dagara akira-varamini mukunai tu, ma boġono kiraġi-ġenoġoiri laġani matabarai, kara dagara ġereġami na boġo seġaġia tu, numa tuġuri na ma boġono kiraġi-foforia, (tarimarima mabarari na beġene seġaġia ġana). ²⁸ Tauġanina beġe vaġiani tarimari asi boġono gari-viniri, korana ġia na iauka asi beġe vaġiani. A Barau garina neġi boġono gari, korana ġia na ruarua bevaġirini riba, tauġanina e iauka, karava asi ebuseni gabunai.

²⁹ Bisini ruarua maki fene sebona na moġo ġevoirini, ene? Senaġina moġeri ta maki asi beketo-rigo kavani tano ai, bema Tamami asi beurani nai. ³⁰ A gomi tu debami ġuiri maki mabarari Barau na eiavi-ġinikaurito. ³¹ Be asi boġono gari; ġomi voimi tu varaġe lelevaġi, bisini ġutuma voiri maki ġovanaġirito.”

Iesu asi boġono kira-ġuniġaua

Luka 12:8-9

³² “Deikara na au tarimarima ġoirari ai bekiraġi-foforiguni, ġia maki au na bakiraġi-foforiani Tamagu gubai etanuni ġoiranai. ³³ Senaġina au deikara na tarimarima ġoirari ai beruġaguni e bekira-ġuniġaugini, ġia maki au na baruġaiani e bakira-ġuniġaugini Tamagu gubai etanuni ġoiranai.”

Dia maino, senaġi vetari

Luka 12:51-53; 14:26-27

³⁴ “Asi boġono tuġamaġi, au tu maino tanobara ġana aġwa-iaġomaiato. Asigina, au tu dia maino aġwa-iaġomaiato, senaġi vetari urana na aiaġomato. ³⁵ Au aiaġomato tu, maiġeri nama vaġa-ruġari ġana: Natu tauri na tamari beġe vevaġi-vinirini, natu vavineri na sinari beġe vevaġi-vinirini, taġama vavine keiri na ġeri taġama vavine barari beġe vevaġi-vinirini. ³⁶ Numa biaguna tu tauġena ġena numa tarimari na moġo beġe iau-rakava viniani.

³⁷ Deikara tamana o sinana beurvini-baregoani, a au tu betuġamaġi-keiguni nai, ġia tu asi ilaila au ġegu tarimai beġe kiraġiani. Ema deikara na natuna merona o kekenina beurvini-baregoani, a au beurvini-keiguni nai, ġia tu asi ilaila au ġegu tarimai beġe kiraġiani. ³⁸ E deikara tauġena ġena satauro asi begwaiiani, ema murigu na asi

berakani, ġia tu asi ilaila au ġegu tarimai beġe kiraġiani. ³⁹ Deikara ġena maġuri moġo lorina etoreani tarimana, ġena maġuri befitoġaiiani. A deikara au daigu ai ġena maġuri befitoġaiiani tarimana, ġena maġuri asi bevei-rekwarekwaiaiani.”

Iesu ġena mero beġe ġabi-raġerini tarimari na voiri namori beġe ġabirini
Mareko 9:41; Luka 10:16

⁴⁰ “Dei na ġomi eġabi-raġemini, au maki eġabi-raġeguni, ema au eġabi-raġeguni tarimana na au etuġuguto Barauna maki eġabi-raġeani. ⁴¹ Dei na peroveta tarimana ta eġabi-raġeani, korana ġia tu Barau ġena guruġa vaġa-foforina tauna ta, ġia na peroveta tauna davana tu beġabiani. Ema dei na veiġa iobukaiobuka tarimana eġabi-raġeani, korana ġia tu Barau ġena ura ekorana-iaġiani tauna, ġia na vei-iobukaiobuka tarimana davana beġabiani. ⁴² E tarima ta na mai ġegu mero ta nanu faraka kapusi sebona ta beviniani, korana ġia tu au ġegu vetuġunaġi tarimana, akira-korikori-mini, ġia voina tu beġabiani veġata.”

11

Ioane na ġena mero Iesu ġenai etuġu-iaġorito

¹ Iesu na moġeri sisiba guruġari ġena mero gabanana ruarua (12) ġeri ekiraġi-ġosirito murinai, ġia monana Galilea vanuġari ġana eiaġoto, monai Barau ġena guruġa bene vevaġa-riba iaġia e bene ġobata-iaġia ġana.

² Ioane Babatiso dibura numanai etanuto-ġoi nai, Keriso ġena ġauvei veiġari varina esegaġiato, benamo ġia na ġena mero Iesu ġenai etuġu-iaġorito. ³ Iesu gedanaġiato, ġekirato, “Barau na ekiraġi-toreato beiaġomani tarimana tu ġoi, ba tarima boruna ta baġana vaġa-nogaia?”

⁴ Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġoġenoġoi, ġomi na boġo seġaġiri e boġo ġitari veiġari Ioane boġono kira-varaia: ⁵ Mata-bubu tarimari ġeboġeboġeni, kwaku rakava tarimari ġerakani, lepera tarimari ġenamoni, seġa-bubu tarimari ġeseġaġini, mase tarimari ġevariġisi-ġenoġoini, ema Vari Namona gara veġubu e asi ġeri-ġari tarimari ġeri eġobata-iaġiani. ⁶ Au ġegu ai asi ġena daradara tarimana tu eiaġuni.”

⁷ Ioane ġena mero ġerakato vau, Iesu na ġevegogoto tarimari evaġa-guruġarito, Ioane varina ġeri ekiraġi-ato, ekirato, “Ioane ġenai ġoiġoto nai, mo tano fakana tu kara boġono ġitaia ġana? Gobu iavara na ekwari-ġareva ġarevaiani ġitaġitana ġoiġoto? ⁸ Bema asiġina nai, kara boġono ġitaia ġana ġoiġoto? Dabuġa namona eveiani tarimana ġitaġitana ġoiġoto? Asiġina. Dabuġa namori ġeveirini tarimari tu kini ġeri numai ġetanuni. ⁹ Be, kara boġono ġitaia ġana ġoiġoto? Peroveta tarimana dainai? Aba! Akiramini, ġoġitaiato tarimana tu peroveta tarimari mabarari evanaġirini. ¹⁰ Ioane varina Buka Veaġai maiġesi etoreato, Barau ekirato, ‘Au na ġegu vetuġunaġi tarimana tu batuġu-guineani, ġemu dabara ġoiramu ai vaġa-maġatana.’”

¹¹ Moġoni akiramini, mai tanobarai beġe maġuri tarimari mabarari fakari ai Ioane Babatiso tu barego vedaurea, ta na asi bevanaġiani. Senaġina Guba Basileiana nuġanai ġabi tarimana na Ioane tu evanaġiani. ¹² Ioane Babatiso ġena ġobata evari-fiurito-ġoi ġenana beiaġoma mo initoma, Barau na ġena Basileia o veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiiani, senaġina tarima tari na ġevevaġi-viniani, ġeri ura tu tauġeri beġene veġitaġau, a deikara Barau ġena Basileiai neraka-toġa etoni tarimana, ġia na ġekouani. (Mataio23:13).

¹³ Peroveta tarimari mabarari e Mose ġena taravatu maki na Barau ġena Basileia o veġitaġau ġeġobata-iaġiato-ġoi, eiaġomato mo, Ioane ġena negai. ¹⁴ Ema ġomi na ġeri guruġa boġo ġabi-raġeani ba asiġina, senaġina Ioane tu moġoni peroveta tarimana Elia, ġena iaġoma tu ġekiraġiato-ġoi. ¹⁵ Ma seġana tarimana bene seġaġi.

¹⁶ Toma ġuru tarimari tu deikara ġesi bavaġa-ilailarini? Ġia tu noġa mero keiri kavana, vanuġa ġatamanai ġetanu-taġoni, ġeġereni, tavi ta merori na tavi tai ġekea-vinirini, ġekirani,

¹⁷ ‘Ġai tu veġaraġo vererenai ġita ġalauto-ġoi ġomi ġemi, senaġi ġomi tu asi ġobarato-ġoi! Ġai tu mase mariri ġaġabito-ġoi, senaġi ġomi tu asi ġotaġito-ġoi!’

¹⁸ Ioane eiaġomato, eġani-veaġato ema vine nanuna asi eniuato. Benamo ġekirani, ‘Ġia tu iauka rakavana na eboroġiato,’ ġetoni. ¹⁹ A Tarimarima Natuna eiaġomato, ġia tu ġaniġani ta asi eruġaiiani. Benamo ġekirani, ‘Ġia tu boġeka tarimana ema vine nanuna eniu-ġutumani tarimana, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġatar!’ ġetoni. Senaġi Barau ġena iaunega vaġa-foforina e vaġa-moġonina tu ġena vetoġa namori ġerina.”

*Asi veḡabidadama vanuḡari**Luka 10:13-15*

²⁰ Iesu na ḡena seḡuka ḡauveiri vanuḡa baregori tari nuḡari ai eveirito, senaḡi ḡeri rakava ḡerina asi ḡevetuḡamaḡi-kureto-ḡoi, naima Iesu na moḡeri vanuḡa tarimari evanerito. ²¹ Ekirato, “Korasini o, ḡoi ema Betesaida, vetuḡami kika! Korana nuḡa-farevaḡi veiḡa boruri ḡemi ai ḡefoforito-ḡoi tu, Taia e Sidono nuḡari ai beḡere fofori, benamo ḡia tu irau laḡani ai ḡere vetuḡamaḡi-kure, fuse rakavari ai e tauḡaniri ma gurumari ai ḡeri vetuḡamaḡi-kure ḡere vaḡa-foforia. ²² Senaḡina akiramini, Barau na tarimarima bekota-vinirini ḡaronai, ḡomi na boḡo doḡariani metona tu Taia e Sidono ḡeri meto bevanaḡiani. ²³ Goi maki, Kapera-nauma o, ḡoi ourani guba ḡana bono varaḡe otoni? Asigina, ḡoi tu mase gabuna ḡana hoiḡoni! Bema nuḡa-farevaḡi veiḡa boruri ḡemi ai ḡefoforito-ḡoi tu Sodoma nuḡanai beḡere fofori nai, ḡia tu roḡo bere tanu mo initoma. ²⁴ Senaḡina akiramini, Barau na tarimarima bekota-vinirini ḡaronai, ḡomi na boḡo doḡariani metona tu Sodoma ḡeri meto bevanaḡiani.”

*Au ḡegu ai ḡoiaḡoma, be ḡoiaḡaraḡi**Luka 10:21-22*

²⁵ Mo negai Iesu ekirato, “Tamagu o, guba ema tanobara Verena, avaḡa-namomuni, korana ḡoi na ma iaunegari e riba tarimari ḡeri ai okure-toḡarini dagarari tu, asi ḡeri riba tarimari ḡeri ai ovaḡa-foforirini. ²⁶ Aba, Tamagu, ḡemu ura tu maigēsina bene vetore veḡata. ²⁷ Dagara mabarari Tamagu na eviniguto. Natuna tarima ta asi ribana, senaḡina Tamana ḡeregana moḡo ribana, ema Tamana tarima ta asi ribana, senaḡi Natuna ḡeregana moḡo ribana, ema Natuna na bene vaḡa-fofori vinya etoni tarimana.

²⁸ Au ḡegu ai ḡoiaḡoma, ḡomi deikara maruna metori ḡoḡwani e boḡo gau tarimami mabarami, au na iaḡaraḡi banama vinimi. ²⁹ Au ḡegu maruna, mai tu ḡegu veḡitaḡau namona, ḡoma ḡabi-raḡea, ma au ḡegu ai riba maki ḡoma ḡabia! Korana au na asi badori-naḡinaḡimini e asi baḡita-fitoḡamini. Au ḡegu ai iaḡaraḡi korikorina boḡo doḡariani. ³⁰ Auna maruna tu meraḡa e ḡegu ḡwaḡwa iatami ai batore-kauani maki asi metona.”

12*Iesu tu Sabadi Verena*

¹ Mo negai Iesu tu Sabadi ai widi vamokari na eraka-vanaḡito. ḡena mero ḡevitorito nai, widi ḡwaḡwari ḡebukito-ḡoi e ḡeḡanirito-ḡoi. ² Farisea tarimari na ḡeḡitarito, benamo Iesu ḡekiraiato, ḡekirato, “Noḡitaia, ḡemu mero na ḡita ḡera taravatu asi ḡekorana-iaḡiani, Sabadi ai widi ḡebukini.” ³ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Davida na veiḡa ta eveiatio, ḡia ma karona ḡesi ḡevitorito nai, ḡomi na mai veiḡa eḡorato tu roḡosi roḡo boḡono iavia? ⁴ Barau ḡena numai eraka-toḡato, Barau ḡoiranai ḡetorerito-ḡoi beredi ḡia ma karona ḡesi ḡeḡanito. Mo beredi tu veaḡa, Rubu Veaḡa vereri moḡo ḡari, taravatu. ⁵ Ema ḡomi na Mose ḡena taravatu nuḡanai mai guruḡa maki roḡosi roḡo boḡono iavia, ekirani, Sabadi ai Rubu Veaḡa vereri tu Rubu Veaḡi ḡeḡauveini. Moḡesina nai Sabadi taravatu na ḡevaḡa-rakavaiani, senaḡi ḡia tu asi ḡeri kerere? ⁶ Au na akiramini, mainai tarima ta, ḡia na Rubu Veaḡa evanaḡiani. ⁷ Buka Veaḡa ekirani, ‘Vevetuḡaḡwa neḡi aurani, a varevare dagarana tu asiḡi.’ Bema mai guruḡa anina ḡoro riba nai, asi ḡeri kerere tarimari ḡomi na asi ḡoro vaḡa-bade-iaḡiri. ⁸ Korana Tarimarima Natuna tu Sabadi Verena.”

*Iesu na ḡima bosu tarimana evaḡa-namoato**Mareko 3:1-6; Luka 6:6-11*

⁹ Iesu na mo gabu eiaḡuiato, ma eiaḡoto, Iuda tarimari ḡeri rubu ai eraka-toḡato, ¹⁰ ḡimana ebosoto tarimana ta maki monai. Benamo Farisea tarimari na Iesu beḡene ḡofaḡofa-iaḡia ḡana ḡedanagiatu, ḡekirato, “Sabadi ai keve bita vaḡa-namorini tu ma taravatuna ba?” ¹¹ Benamo Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Ḗomi ta ḡena mamoe sebona kwarigutu moḡo, Sabadi ai guri tai beketo-rigoni nai, vaḡa-maḡurina ḡana ḡomi na asi boḡo inu-raḡeani? ¹² Boḡono tuḡamaḡi: Tarimarima tuḡamaḡi-iaḡina tu barego vedaurea, a mamoe ḡenai tu kei! Moḡa lorinai Sabadi ai veiḡa namona veiveina tu maoro vedaurea.” ¹³ Benamo Iesu na mo ḡima bosu tarimana ekiraiato, ekirato, “Ḗimamu noduḡi-oroḡotoa.” Ḗia ḡimana eduḡi-oroḡotoato, benamo mabarana enamo-ḡosito, ḡimana reke ta kavana. ¹⁴ Senaḡi Farisea tarimari ḡeraka-rosito, benamo ḡea boioḡa-vegogoto, kamasi Iesu beḡene vaḡi-masea dabarana ḡea vetauato.

Iesu tu Barau na eviriḡiato tarimana

- ¹⁵ Farisea ġeri boioġa Iesu na varau eriba-guineato nai, ġia mo gabu na eraka-veġitato. Tarimarima ġutuma ġia murina na ma ġeiaġoto, ema keve tarimari mabarari evaġa-namorito. ¹⁶ Senaġi eguruġa gwaġiġi-vinirito, ġia varina tarima ta maki asi beġene vaġa-ribaia. ¹⁷ Maiġesi eguruġato, korana Isaia peroveta tarimana muruna na eraka-rosito guruġana bene moġoni ġana, ekirato,
- ¹⁸ “Mai tu au ġegu vetuġunaġi tarimana, avirigiato. Au na ġia aura-viniani, e ġia ġenai maki aiakuni; Au Iaukagu ġia ġenai batoreani, e ġia na au ġegu guruġa e veġa iobukaiobukari beġobata-iaġirini bese mabarari ġeri ai.
- ¹⁹ Ġia asi bevaneaneni, ma asi befararani; ema ġatamai garona maki ta na asi beseġaġiani.
- ²⁰ Ġia na gobulefa moirana asi betau-koruani, ema irau mo emoreni lamefana maki asi bevei-buseani, beiaġoni mo, ġia na guruġa e veġa iobukaiobukari bea vaġa-ruġarini, benamo beġe kokoreni.
- ²¹ Ġia ġenai tarimarima mabarari ġeri vetuġamaġikau beġe toreani.”

Iesu e Belsebul

Mareko 3:20-30; Luka 11:14-23; 12:10

²² Benamo kotari na iauka rakavana na eborogiato tarimana Iesu ġenai ġeġabi-iaġoato. Mo tarima tu matana bubu e muruna bubu. Iesu na evaġa-namoato, benamo ma eguruġato e eboġeboġeto. ²³ Tarimarima mabarari na mai veġa eġorato ġeġaba-iaġiato, ġekirato, “Mai tu betaġu Davida Natuna banaġu, (Barau na ekiragi-toreato vevaġa-maġuri tauna)?” ²⁴ Senaġi Farisea tarimari na maiġa ġeseġaġiato nai, ġekirato, “Mai tu Belsebul, iauka rakavari ġeri vere, na seġuka eviniani nai, mai tarima na iauka rakavari elai-vaġirini.”

²⁵ Iesu na ġeri tuġamaġi varau eribarito nai, ekirarito, ekirato, “Gavamani bevetavini, tauġena bevevaġi-vinini nai, ġia tu berakavani; e vanuġa ta o doġoro ta bevetavini, tauġena bevevaġi-vinini nai, asi beruġani riba. ²⁶ E diabolo ta na diabolo ta belai-vaġiani nai, Satani tu tauġena bevevaġini, moġa anina tu, doġoro tatai varau bevetavi nai, asi beruġani riba? ²⁷ Gomi ġokirani, au tu Belsebul ġena seġuka na iauka rakavari aiġesi ġelai-vaġirini? Ġia na ġevaġa-moġoniani, ġomi ġemi guruġa tu kerere. ²⁸ Asiġina, dia Belsebul, senaġina Barau Iaukana ġena seġukai alai-vaġirini, naima boġono riba, Barau ġena Basileia tu gomi ġemi ai varau beraġasi. ²⁹ Tarima ta gwada tarimana ġena numa asi bedareani riba, ma ġena farefare beġwa-rakarini, senaġi ġia na gwada tarimana varo na bebarubaruani, monai vau ġia na ġena numa farefareri beġabi-rakarini. ³⁰ Deikara na au asi evaġa-kavaguni, ġia na tu au eruġaguni, e deikara au ġesi asi etore-vegogoni, tarimana tu eveiari-lausilausini. ³¹ Moġa lorinai akiramini, tarimarima rakava beġe veini ema Barau beġe kira-rakava viniani tarimari, ġeri rakava mabarari Barau na betuġamaġi-fitoġarini riba, senaġi tarima ta na Iauka Veaġa bekira-rakava viniani tarimana, ġena rakava asi betuġamaġi-fitoġaiiani. ³² Tarima ta na Tarimarima Natuna bekira-rakava viniani nai, ġena rakava tu betuġamaġi-fitoġaiiani, senaġi tarima ta na Iauka Veaġa bekira-rakava viniani tarimana, ġena rakava asi betuġamaġi-fitoġaiiani, toma mai maġuri ai ema maġuri gabinai maki asi betuġamaġi-fitoġaiiani.”

Ġau e ġia ġwaġwana

Luka 6:43-45

³³ “Bema ġau namo nai tu, ġwaġwana maki namo, a bema ġau rakava nai, ġwaġwana maki rakava. Ġau tu ġwaġwana ġenana boribaiani. ³⁴ Gomi mota naturi, ma rakavami ġesi ġotanuni, be guruġa namona ta tu kamasi boġo kiraġiani? Korana tarima tu nuġana na kara eiāġomani, murunai bekiġirini. ³⁵ Tarima namona na dagara namori nuġana evaġa-vegogorini dagarari bevaġa-raka-rosirini. Tarima rakavana na dagara asi namori nuġana evaġa-vegogorini dagarari bevaġa-raka-rosirini.

³⁶ Senaġi au na akiramini, guruġa taġuitaġui mabarari, tarimarima na beġe kiraġirini tu, Barau ġena Kota baregona ġaronai voiri beġe ġabirini. ³⁷ Ġemu guruġa ġenana Barau na vei-iobukaiobuka tarimamu bekiġi-muni, o vei-rakava tarimamu bekiġimuni.”

Farisea tarimari na vetoġa ġevetauani Iesu ġenai

Mareko 8:11-12; Luka 11:29-32

³⁸ Taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari e Farisea tarimari kotari na Iesu ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ġai ġaurani vetoġa boruna ta ġoi ġemuna baġana ġitaia.”

³⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Toma ġuru rakavana ma veġura-vanaġina ġesi, (Barau ġenana ġeveġitato ġuruna), seġuka vetoġana ta ġeġita-vetauani, senaġi vetoġa ta asi

beĝe doĝariani, Iona, peroveta tarimana, vetoĝana moĝo. ⁴⁰ Iona tu ĝaro toitoi ema boĝi toitoi maĝani-kone barana, rakana donodono diana nuĝanai etanuto, moĝesina kavana Tarimarima Natuna maki ĝaro toitoi ema boĝi toitoi tano nuĝanai betanuni. ⁴¹ Kota baregona ĝaronai Nineva tarimari beĝe ruĝa-vaisini, toma guru tarimari beĝe samanirini, korana Iona ĝena ĝobata ĝeseĝaĝiato neganai, ĝia ĝeri rakava ĝerina ĝevetuĝamaĝi-kureto, ema ĝeraka-kureto Barau ĝenai. Senaĝi ĝoĝitaia, tarima ta na Iona evanĝariani tu maĝa. ⁴² Kota baregona ĝaronai maki, Seba vavine baregona o Kwin beruĝa-vaisini, mai ĝuru tarimari besamanirini, korana ĝia tu ĝena tanobara manaĝana na eiaĝomato. Solomona ĝena iaunega guruĝari bene seĝaĝiri ĝana. Senaĝi ĝoĝitaia, tarima ta na Solomona evanĝariani tu maĝa.”

Iauka rakavana ma eĝenoĝoito

Luka 11:24-26

⁴³ “Iauka rakavana ta tarima ta ĝenana eraka-vaĝito, benamo gabu kaukauri na erakanavaĝito, iaĝana bene ĝania etato, senaĝi iaĝaraĝi gabuna ta asi edoĝariato. ⁴⁴ Benamo ĝia tauĝena ekirato, ‘Naĝenoĝoi, araga-kwaneato numana ĝana.’ Eĝenoĝoi-iaĝoto, numa edoĝariato. Numana tu korina, veiareva ema ĝitaĝitana namo vedaurea. ⁴⁵ Benamo ĝia na iauka rakava kwaikwairi imaima ruarua (7) ma eĝori-iaĝorito, mabarari ĝeraka-toĝato, monai ĝetanuto. Moga lorinai mo tarima tu guinenai ĝena rakava tu kota misina, senaĝi dokonai ĝena rakava tu barego vedaurea. Maĝesina toma ĝuru rakavana ĝenai beĝorani.”

Iesu sinana e tarina doĝoro

Mareko 3:31-35; Luka 8:19-21

⁴⁶ Iesu tu tarimarima roĝo evaĝa-guruĝarito-ĝoi nai, ĝia sinana e tarina doĝoro ĝeraĝasito. Numa murikanai ĝeruĝa-tarito, ĝeri ura tu Iesu beĝene vaĝa-guruĝaia. ⁴⁷ Benamo tarima ta na ekiraĭato, ekirato, “Goi sinamu e tarimu merori tu numa murikanai ĝeruĝa-taĝoni, ĝevaĝa-guruĝamu ĝetoni.” ⁴⁸ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Au sinagu tu dei, e au tarigu merori tu deikarari?” ⁴⁹ Benamo ĝia ĝimana na ĝena mero eduĝi-vinirito, ekirato, “Au sinagu e au tarigu merori tu maĝeri!” ⁵⁰ Deikara na au Tamagu gubai etanuni ĝena ura veĝari eveirini tarimana tu, au tarigu tauna, e au tarigu vavinena, ema au sinagu.”

13

Barabore - Iaraĝa tarimana na widi ĝueri efiurito

¹ Mo ĝaro sebonai moĝo Iesu na numa eraga-kwaneato, eiaĝoto, Galilea kouna rikinai etanu-tarito. ² Tarimarima ĝutuma-bara na ĝevegogo-ĝeĝeraĝiato nai, ĝia tu ĝasi tai eraĝekauto, benamo etanu-tarito, a tarima mabarari tu fenu ai ĝeruĝato. ³ Iesu na dagara ĝutuma barabore ai evaĝa-ribarito.

Ekirato, “Iaraĝa tauna ta ĝena widi ĝueri varovarori eiaĝoto. ⁴ Ĝia na widi ĝueri efiu-lausilaurito-ĝoi nai, gabu irairau ai ĝeketoto. Kotari dabarai ĝeketoto, benamo manu ĝeiaĝomato, ĝeĝani-gosirito. ⁵ Kotari forefore gaburi ai ĝeketokauto tano maĝiĝiri ai. Asikauna ĝegarato, korana tano iatanai moĝo. ⁶ Senaĝi ĝaro eraĝekauto nai, etunurito, ema lamuri asi ĝevariĝo-ginikauto nai, asikauna ĝemaraĭto. ⁷ Kotari tu ĝauĝa ĝiniĝiniri vefakari ai ĝeketoto. Mai ĝauĝa ĝiniĝiniri ĝetubu-baregato nai, varvaro dagarari ĝetubu-ĝaurito. ⁸ A kotari tu tano namonai ĝeketoto, ĝwaĝwari ĝetaunato nai, kotari sinau ta (100), ma kotari gabana imaima ma gabanana (60), ema kotari tu gabana toitoi (30).” ⁹ Iesu ĝena guruĝa dokonai ekirato, “Ma seĝana tarimana bene seĝaĝi!”

Kara dainai Iesu na barabore ekiraĝirito

Mareko 4:10-12; Luka 8:9-10

¹⁰ Iesu ĝena mero ĝia ĝenai ĝe-iaĝoto, benamo ĝedanĝiato, ĝekirato, “Kara dainai barabore ai tarimarima ovaĝa-guruĝarini?” ¹¹ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Guba Basileia ĝena riba vekuretoĝari ĝomi ĝemi ai tu fofori, senaĝi ĝia ĝeri ai tu asigina. ¹² Ma ĝena seĝaĝi tarimana Barau na tuĝamaĝi-faka beviniani, barego vedaurea bene doĝari ĝana. Asi ĝena seĝaĝi tarimana, ĝena tuĝamaĝi-faka misina maki begabi-vaĝiani. ¹³ Moĝesi naima au na barabore ai avaĝa-guruĝarini. Korana matari na ĝeboĝe-boĝeni, senaĝi asi ĝeĝita-maĝatani, seĝari na ĝeseĝaĝini, senaĝi asi ĝetuĝamaĝi-maoroni. ¹⁴ Ĝia ĝeri ai Isaia ĝena peroveta guruĝana bema moĝoni, maĝesi ekirato, ‘Gomi tu bogo seĝaĝini, ma boĝo seĝaĝini, senaĝi asi boĝo riba-maoroni. Gomi tu boĝo ĝitani, ma boĝo ĝitani,

senagi debami asi bege vekeoni.

¹⁵ Korana mai bese tarimari nuğari tu gwağigi foroforo, seğari maki bubu, matari maki gevekouto. Matari na bege gitani garina, seğari na bege seğagini, e nuğari na bege riba-maoroni garina, ma au gegu ai bege vetuğamaği-kureni ġeri Barau, benamo bavağa-mağuririni garina.’

¹⁶ A ġomi tu boğono iaku, korana matami tu geğitani e seğami tu ġeseğagini. ¹⁷ Au na akira-korikorimini: Peroveta tarimari vovoka ma Barau ġena vei-iobukaiobuka tarimari ġutuma kaiveğata na ġeri ura baregona tu, ġomi na inította kara ġoğitaiani beğene ġitaia, senagi asi geğitaiao, e ġomi na kara ini ġoseğagini beğene seğagi, senagi asi ġeseğagiato.”

*Widi ġueri baraborena anina
Mareko 4:13-20; Luka 8:11-15*

¹⁸ “Goseğagi, widi fiu-rovorovona tarimana baraborena anina tu maiga: ¹⁹ Tarima kotari na Barau ġena Basileia varina ġeseğagiani, senagi asi ġetuğamaği-fakaiani. Benamo Satani eiağomani, ma mo kara ġia nuğari ai bege varo dagarari tu, ġia na eğabi-vağirini. Moğeri tarima tu widi ġuturi dabarai ġeketoni kavana. ²⁰ Widi ġueri kotari forefore ai ġeketoto, mai tu tarima kotari na Barau ġena Vari Namona ma iakuri ġesi ġeseğagiani e geğabi-rağeani. ²¹ Senagina ġia nuğari ai asi erakatoğa-ginikauni nai, asi etanu-maukani. Barau ġena guruğa dainai nega rakavari ġeğoitagioni e ġevağ-midigu midigurini ġarori ai, ġia ġenana ġeraka-veğitani. ²² Widi ġueri kotari tu ġauğa ġiniğiniri vekaravari ai ġeketoto, mainana ekirağiani tu, tarima kotari na Barau ġena guruğa ġeseğagiani, senagi tauğeri ġeri mağuri e farefare ġutumari ġetuğamaği-baregorini ġerina, Barau ġena guruğa ġevəkouni, e ġwağwana maki asi evetoreni. ²³ A widi ġueri kotari tu tano namonai ġeketoto, mainana ekirarani tu, tarima kotari na Barau ġena guruğa ġeseğagiani, ma geğabi-rağeani nuğari mabarari ġesi, ġia ġwağwari ġevetoreni maki, kotari sinau ta (100), ma tari gabana imaima ma gabanana (60), ma kotari gabana toitoi (30).”

Barabore - Widi e ġauğa

²⁴ Iesu na barabore ta ġeri ma ekirağiao, ekirato: Guba Basileia tu tarima ta kavana, ġue ġuturi namori ġena vamokai evarorito. ²⁵ Benamo boği tai, tarimarima mabarari roğo ġegenato-ğoi nai, ebaru-viniato-ğoi tarimana eiağomato, ġauğa ġuturi widi vekaravari ai efurito, benamo erakato. ²⁶ Widi ġetubu-foforito, ġegara-baregotto e ġwağwari ġeburito nai, ġauğa rakavari maki ġia vefakari na ġefoforito. ²⁷ Benamo vamoka biaguna ġena vetuğunaği merori ġia ġeni ġeiağomato, ġekirato, ‘Vereğauka, ġoi ġemu vamokai ġue ġuturi namori ovarorito, nene? Senagi mai ġauğa rakavari tu ainana bege iağoma?’ ²⁸ ġia na evağa-veserito, ekirato, ‘Ebaru-vinirani tarimana na mai veiga bema veia.’ Vetuğunaği merori na ġedanağiao, ġekirato, ‘Bema ourani nai, ġiaiağo, be bağana lauri ba?’ ²⁹ ġia evağa-veseto, ekirato, ‘Asiğina, korana ġomi na ġauğa boğo laurini nai, widi maki lamuri ġesi boğo lau-sebonarini garina. ³⁰ ġia ruarua beğene gara-sebona, ma beğene tanu mo, widi ġwağwana basibasina ġaron bene rağasi. Mo ġaro ai au na basi-basina tarimari mağesina bakirarini, bakirani: Giniguine tu, ġauğa mabarari ġovağa-vegogori, ġobaru-sebonari, be karava na bene ġarari, a widi ma boğono vağa-vegogoa, be ġegu ġaniğani vağa-vegogo gabunai boğono toreri.’”

*Barabore - Mastadi ġauna ġutuna
Mareko 4:30-32; Luka 13:18-19*

³¹ Iesu na barabore ta ma ekira-vararito, ekirato, “Guba Basileia tu mastadi ġauna ġutuna kavana, tarima ta na eğabiato, ġena vamokai evaroato. ³² Tanobarai varovaro dagarari ġueri mabarari fakari ai ġia ġereğana misina korokoro, senagi etubuni nai, varovaro dagarari mabarari fakari ai ġia moğo barego vedaurea. ġia tu ġau ai eiağoni naima, rovo manuri ġeiağomani, ma ġeri nuği ġeveini ġia legana.”

*Barabore - Farao vağa-tubuna muramurana
Luka 13:20-21*

³³ Iesu na barabore ta ġeri ma ekirağiao, ekirato, “Guba Basileia tu farao vağa-tubuna muramurana kavana, vavine ta na kotuna ta moğo eğabiato, benamo farao fuseri toitoi ġesi egiroato, eiağoto mo, muramura na mabarana evağa-tubu baregoato.”

*Barabore aniri
Mareko 4:33-34*

³⁴ Iesu na mai dagara mabarari barabore ai tarimarima evaġa-riba iaġirito-ġoi. Ġena ġobatai barabore asi eraga-kwanerito-ġoi. ³⁵ Mai veġa eveiato ġenana, peroveta tarimana ġena guruġa ema vaġa-moġoniatu, ekirato, “Au na barabore ġerina ġia bavaġa-guruġarini; tanobara evesinato ġaronu na beiaġoma mo initoma veġuni ġetanuni dagarari, au na ġia ġeri bakiragi-foforirini.”

Iesu na widi e ġauġa baraborena anina ekiragi-foforiato

³⁶ Iesu na mo tarimarima ġutuma eraga-kwanerito, benamo numai eraka-toġato. Ġena mero ġia ġenai ġeiġomato, bena ġekiraiato, ġekirato, “Ġauġa rakavari vamoka nuġanai baraborena ġai ġemai nokiragi-maġataia.”

³⁷ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Widi ġueri namori evarorini tarimana tu Tarimarima Natuna. ³⁸ Vamoka tu tanobara, ġue ġuturi namori tu Barau ġena Basileia o veġitaġau seġukana gaburenai ġetanuni tarimari; ġauġa rakavari tu Satani ġena tarimarima doġoro. ³⁹ E ġauġa varovarona tarimana tu Diabolo, ġita ebaru-vinirani tarimana; kwakwa tu tanobara magona beraġasini kavana. Ġwaġwana kwakwana e basibasina tu aneru na beġe korana-iaġiani. ⁴⁰ Vaġa-ilailana ġauġa ġevaġa-vegogorini, ma karavai ġegaburini, ġeġara-ġosirini, tanobara bea korini nai, moġesina kavana bevetoreni: ⁴¹ Tarimarima Natuna na ġena aneru tu betuġurini, benamo tarimarima ġeġori-kerererini tarimari, ema veġa rakavari ġevairini tarimari mabarari, Barau ġena Basileia ġenana beġe ġabi-veġitarini, ⁴² e karava seġukana ma moremorena nuġanai beġe fiu-toġarini, ema monai roġo beġe taġini, gadikari maki beġe veġara-tarini. ⁴³ Moġa ġaronai maki Barau ġena vei-iobukaiobuka tarimari tu, ġaro kavana ma mamari ġesi Tamari ġena Basileia nuġanai beġe tanuni. Deikara ma seġana tarimana, bene seġagi.”

Barabore - Tarima ta na farefare namona ta ekure-toġiato

⁴⁴ “Guba Basileia tu farefare vekuretoġana tanobarai kavana. Tarima ta na edoġariato, benamo ma eguriguri-ġauato. E ma iakuna ġesi eiaġoto, ġena dagara mabarari ea voivoi-iaġirito, benamo mo tano evoiatu.”

Barabore - Galasi forena davana barego forena

⁴⁵ “Guba Basileia tu business tarimana kavana, galasi foreri davari barego dagarari evetaurini. ⁴⁶ Ġia na voina barego lelevaġina forena ta edoġariato, benamo ġena farefare mabarari evoivoi-iaġi fitoġarito roġo, monai vau mo davana forena evoiatu.”

Barabore - Reke

⁴⁷ “Guba Basileia tu reke kavana, davarai ġefiu-rigoani nai, maġani-kone irauirau nuġanai ġetoġani. ⁴⁸ Reke evonuni nai, ġeinu-raġeani tanobara ġana, benamo reke tarimari ġetanu-tarini vau, maġani-kone reke nuġanai moġeri mabarari ġevirigirini, namori mabarari tu baketi ai ġeġurarini, a rakavari tu ġefitoġarini. ⁴⁹ Moġesi vetoġa bevetoreni, tanobara magona beraġasini nai. Aneru beġe iaġomani nai, veġa rakava tarimari tu beġe tore-veġitarini veġa iobukaiobuka tarimari ġerina; ⁵⁰ e karava moremorena nuġanai beġe fiu-toġarini. Monai beġe taġini, gadikari maki beġe veġara-tarini.”

Guruġa moġoniri variguri e ġuineri

⁵¹ Iesu na ġena mero edanaġirito, ekirato, “Mai guruġa mabarari nuġami ai boġo riba-ġitakauri ba?” Ġia na ġekiraiato, “Oi, Vereġauka.” ⁵² Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Moġesina nai, bema taravatu vaġa-ribana tarimana ta Guba Basileia ġena vevaġa-riba tarimanai beiaġoni neganai, ġia tu numma biaguna ta kavana, ġena farefare variguri ema ġuineri eġabi-rosirini ġena farefare vaġa-vegogo numana na.”

Nasareta tarimari na Iesu asi ġeġabi-raġeato

Mareko 6:1-6; Luka 4:16-30

⁵³ Iesu na maiġeri barabore ekiragi-ġosirito vau, mo gabu eraga-kwaneato. ⁵⁴ Monana vau ebaregato vanuġanai eraġasito. Iuda tarimari ġeri rubu ai evevaġa-ribato-ġoi nai, ġia ġeseġaġiato-ġoi tarimari na ġena ġobata guruġari ġeġaba-iaġirito, ema maiġesi ġevedanaġito, ġekirato, “Mai tarima ġena riba tu ainana eġabito, e mai nuġa-farevaġi veġari maki kamasi eveirini? ⁵⁵ Ġia tu kamuda tarimana natuna, ene? Ġia sinana arana Maria ġetoni, ene? E ġia tarina merori arari tu Iakobo (o Iames) e Iosefa, Simona e Iudas, ene? ⁵⁶ Ema ġia tarina vavineri mabarari maki ġita ġesi maiġeri. Senaġi mai riba ema

seġuka mabarari ne ainana eġabito?”⁵⁷ Moġesi ġetuġamaġi-ġutuma viniato nai, ġia na asi ġeġabi-raġeato. Iesu na maiġesi ekirarito, ekirato, “Peroveta tarimana tu gabu mabarari ai beġe gubakauani, senaġi ġena vanuġa korikori ema ġena numa tarimari na moġo asi beġe gubakauani.”⁵⁸ Monai nuġa-farevaġi veġa boruri viravira moġo eveirito, korana asi ġeri veġabidadama nai.

14

Ioane Babatiso ġena mase

¹ Mo negai Heroda, Galilea verena, Iesu varina eseġaġiato. ² Benamo ġia na ġena vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, “Mai tu Ioane Babatiso mase na bevaisiraġe-ġenoġoi nai, seġuka veġari boruri eveirini.”

³ Heroda na Ioane eġabi-tariato ma ebarbaruato, dibura numai ekou-ġauato. Ġia na maiġesina evei-viniato, korana ġia kakana Filipino ġaraġona, Herodia, ġaramanai. ⁴ Ioane Babatiso na Heroda evaġa-guruġiato-ġoi, ekirato, “Goi na Herodia boġaraġo-veraria tu asi maoro.” ⁵ Heroda eura-rakavato, Ioane bene vaġia, senaġi tarimarima gariri eveito, korana ġia na Ioane ġetuġamaġiato-ġoi tu peroveta tarimana ta.

⁶ Senaġi Heroda ġena ġora ġaronai o betdei, Herodia natuna ġuiatona tu varivari tarimari ġoirari ai ebarato. Heroda maki mai bara na evaġa-iaukuato. ⁷ Moġesina nai ġia ma nuġana mabarana ġesi guruġa gwaġiġinai maiġesina bara-ġuiatona ekiraġitore-viniato, ekirato, “Goi kara oura-viniani dagarana nokiraġia, benamo bavinimuni.” ⁸ Ġuiato tu sinana na varau evaġa-guruġa guineato ema elaunaġiato nai, ġia maiġesina ekirato, “Ioane Babatiso debana diġu ai mainai noma vinigu.”

⁹ Heroda nuġana emetoto, senaġi ġena guruġatore ġuiato ġenai varau eveiato e ġena varivari tarimari dairi ai ekirato, beġene vinia. ¹⁰ Benamo tarima debari ebasi-ġuturito-ġoi tarimana ta etuġuato dibura numai, Ioane debana ebasi-ġutuato. ¹¹ Ioane debana tu diġu ai ġeġuraiato vau, ġuiato ġeviniato, benamo sinana ġenai eġwa-iaġoato. ¹² Benamo Ioane ġena mero ġeiaġomato, tauġanina ġeġabiato, ġeguriato. Moġa murinai ġeiaġoto Iesu ġekira-varaiato.

Iesu na tarimarima daġara imaima (5,000) eġuburito

Mareko 6:31-44; Luka 9:10-17; Ioane 6:1-13

¹³ Iesu na Ioane ġena mase varina eseġaġiato nai, ġia monana eraka-ġerevaġito ġasi na, asi tarimarima gabuna ġana eiaġoto. Senaġi tarimarima na ġeseġaġiato nai, ġeri vanuġa ġeiaġuirito, tano na kwakuri na ġerakato, Iesu murina na ġeiaġoto. ¹⁴ Iesu fenu ai edarokauto nai, ġia na tarimarima ġutuma-bara eġitarito, benamo evetuġa-rakavarito, ema ġeri keve tarimari evaġa-namorito.

¹⁵ Lavilavi rekenai Iesu ġena mero ġia ġenai ġeiaġoto, bena ġekirato, “Mai tu gabu fakana, asi tarima-rimana, ġaro varau bevariġo naima, mai tarimarima ġutuma-bara notuġuri, be vanuġai ġari ġaniġani beġenea voi.” ¹⁶ A Iesu ekirato, “Ġia asi beġene raka-veġita, ġomi na ġari boġono viniri, be beġene ġaniri.” ¹⁷ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Ġai ġemai tu beredi imaima (5) e maġani-kone ruarua (2) moġo maiġeri.” ¹⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Maiġana ġoġabi-iaġomari au ġegu ai.”

¹⁹ Benamo ġia na mai ġutuma-bara elaunaġirito, ġauġa iatari ai beġene tanutanu-tari etato, monai vau ġia na beredi imaima e maġani-kone ruarua eġabirito, gubai eboġe-raġeto, Barau evaġa-namoato vau, etavi-kirakirarito, ġena mero evinirito, benamo ġia na vau mai tarimarima ġutuma-bara ġevinirito. ²⁰ Mabarari ġeġani-maseto; ġaniġani kwari ġevaġa-vegogorito, boseġa gabanana ruarua (12) ġevaġa-vonurito. ²¹ Ġeġaniġanito, tau moġo, mabarari tu 5,000 kavana, senaġi vavine ma naturi keikeiri ġesi tu asi ġeivirito.

Iesu nanu iatanai erakato

Mareko 6:45-52; Ioane 6:16-21

²² Moġa murinai Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ġasi ai beġene raġekau, beġene guine, kou reke ta ġana beġene iaġo etato. A ġia tu mo tarimarima ġutuma-bara roġo etuġu-rovovorito. ²³ Mai tarimarima vovoka etuġu-rakarito vau, ġia ġereġana ġoro ġana evaraġeto, bene ġauġau ġana.

Varau eboġito nai, ġia tu roġo moġa, ġereġana. ²⁴ Ġasi tu kotuna ma fakana tanobara ġenana kou nuġanai, e ureure na edori-ġareva ġarevaiato, korana iavara na ġasi ġena raga ġoirana rekena na etoġato-ġoi nai. ²⁵ Horaġauna 3 ema 6 koloko vekaravari ai boġiboġi rekenai, Iesu ġia ġeri ai eiaġoto. ²⁶ Senaġi ġena mero na nanu iatana na erakato-ġoi ġeġitaiato, benamo nuġari maki ġefare-vaġito, ema ġegari-rakavato, ġekirato, “Mo tu murava ta!” Ġegarito nai ġeġabato maki. ²⁷ Iesu na asikauna evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġonuġa-gwaġiġi, mai tu au; asi ġogari.”

²⁸ Petero na evaĝa-veseato, ekirato, “Vereĝauka, bema moĝoni ĝoi neganai, bono launaĝigu, be nanu iatanai bana raka, ĝemu ai bana iaĝosi.” ²⁹ Iesu ekirato, “Noiaĝoma!” Benamo Petero ĝasi na eraka-riĝoto, nanu iatanai erakato, Iesu ĝenai eiaĝoto. ³⁰ Senaĝi Petero na iavara (e ureure) eĝitaiato, benamo egarito, erei-riĝoto nai eĝaba-fouto, ekirato, “Vereĝauka o, noma vaĝa-maĝurigu.” ³¹ Iesu asikauna ĝimana etuĝu-iaĝoato, ĝenai eveĝabikauto, ekirato, “Veĝabidadama kei tarimana, karase nai odaradarani?” ³² Tauri ruarua ĝasi ai ĝeraĝekauto vau iavara edokoto. ³³ Ĝasi tarimari tu ĝia ĝoiranai vau ĝetoma-rakarigoto, ĝekirato, “Moĝoni veĝata, ĝoi tu Barau Natuna.”

Iesu na keve tarimari Genesareta ai evaĝa-namorito

Mareko 6:53-56

³⁴ Ĝia ĝasi na ĝevanaĝito, Genesareta tanonai ĝeraĝasito. ³⁵ Mo gabu tarimari na Iesu ĝea ĝita-dogaĝiato, benamo ĝia varina mo gabu vanuĝari mabarari ĝevaĝa-ribarito. Benamo keve tarimari ĝia ĝenai ĝeĝwa-iaĝorito, ³⁶ e ĝenoĝiatio, ĝena dabuĝa dudunai moĝo maki beĝene veĝabikau. Gabivau, ĝeveĝabi-kauto tarimari mabarari varau ĝenamoto.

15

Namo e rakava

¹ Farisea tarimari e taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiatio-ĝoi tarimari kotari Ierusalemna na Iesu ĝenai ĝeiaĝoto, ĝekirato, ² “Karase nai ĝoi ĝemu mero na ĝita senera vereri ĝeri vevaĝa-riba asi ĝeseĝaĝirini? Ĝia ĝimari maki dabara korikoriri ai asi ĝeĝurigiĝirini vau ĝeganiganini!” ³ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Be karase senemi vereri ĝeri vevaĝa-naĝi boĝono korana-iaĝiri urari ai, Barau ĝena taravatu guruĝari ĝoruĝarini?” ⁴ Barau ekirato, ‘Tamamu e sinamu bono gubakauri,’ ema ‘Deikara ta na tamana o sinana beguruga-rakava viniani tarimana tu boĝono vaĝi-mase!’ ⁵ Senaĝi ĝomi ĝokirani, tarima ta na tamana o sinana bevaga-gurugaiani, bekirani, ‘Au na ĝomi asi bavaga-kavami, korana bara vinimi dagarana tu Barau ĝena dagara, naima ĝia aviniani.’ ⁶ Moĝesi veĝai ĝomi na tarima ĝokouani, tamana e sinana asi bene vaga-kavari e asi bene gubakauri ĝana. Ĝemi sene maĝuriri maiĝesiri ĝerina Barau ĝena taravatu guruĝari asi aniri ai ĝovaĝa-iaĝorini. ⁷ Ĝofaĝofa tarimami, Isaia na eperoveta-iaĝimito tu moĝoni, ekirato,

⁸ ‘Mai besena tu

mururi koriri ai moĝo

au ĝegubakauguni ĝeri Barau,

senaĝina ĝia nuĝari tu

manaĝa rakava au ĝegu ai.

⁹ Getoma-rakarigo vini-kavaguni,

ĝeri vevaĝa-riba tu tarimarima ĝeri vevaĝa-naĝi taravaturo,

a dia au ĝegu!’”

Dagara kotari na tarima ĝevaĝa-rakavarini

Mareko 7:14-23

¹⁰ Iesu na tarimarima ĝutuma ĝia ĝenai ekea-iaĝomarito, benamo ekirarito, ekirato, “Ĝoseĝaĝi, ema boĝono riba-maoro: ¹¹ Murika na eraka-toĝani tarima murunai dagarana na ĝia asi evaĝa-rakavaiani, senaĝina kara ĝia nuĝana o loruna ĝutuna na ma muruna na eraka-rosini dagarana na ĝia evaĝa-rakavaiani.”

¹² Ĝena mero ĝia ĝenai ĝeiaĝomato, benamo ĝekiraiato, ĝekirato, “Ĝoi ribamu, Farisea tarimari tu ĝoi ĝemu guruĝa beĝe seĝaĝia nai, nuĝari beĝe midigu?” ¹³ Iesu evaĝa-veseto, ekirato, “Tamagu gubai etanuni na ĝau asi evarorito mabarari tu beĝe raĝa-vaĝirini.

¹⁴ Ĝotuĝamaĝi-fitoĝari! Ĝia matari bubu, senaĝi ĝeurani mata-bubu tarimari beĝene ĝorika-ri. Bema mata-bubu tarimana na mata-bubu tarimana ta beĝori-kauani nai, tauri ruarua koufai beĝe keto-riĝoni.”

¹⁵ Petero na ekiraiato, ekirato, “Mai guruĝa veabanagi na tauna korikori novaĝa-ribama.” ¹⁶ Iesu na ekirarito, ekirato, “Gomi maki asi ĝotuĝamaĝi-fakani tarima kotari kavana? ¹⁷ Asi ĝoribani maki? Dagara ta tarima muruna na eraka-toĝani, eiaĝoni sinaĝenai, monana eiaĝoni tauĝanina ĝenana ea raka-rosini. ¹⁸ Senaĝina muruna na ĝeraka-rosini dagarari tu nuĝana o loruna na ĝeiaĝomani naima, maiĝeri dagara na tarima ĝevaĝa-rakavaiani. ¹⁹ Tarima nuĝana o loruna ĝenana tuĝamaĝi rakavari ĝeraĝeni nai, evaĝivaĝini, eveĝura-vanaĝini, emata-boraĝani, elemani, Kota gabunai ĝofaĝofa guruĝari ekiraĝirini, ema tarima namori arari ĝofaĝofa veĝari ai evari-fiurini. ²⁰ Maiĝeri dagara na tarima evaĝa-rakavaiani; senaĝina ĝimamu asi oĝuriĝiani vau oĝaniĝanini, monana tarima asi evaĝa-rakavaiani.”

Irau bese vavinena ta ġena veġabidadama

Mareko 7:24-30

²¹ Iesu na mo gabu eraga-kwaneato, eraka-iaġoto Taia e Sidono rekeri tanori ai eraġasito. ²² Benamo monai etanuto-ġoi vau, Kanana vavinena ta Iesu ġenai eiaġomato, eġaba-fouto, ekirato, "Vereġauka, Davida Natuna o, au novetuġagu! Au natugu ġuiatona tu iauka rakavana na beboroġia nai, ġena midigu inimita tu barego rakava moġo." ²³ Senaġina Iesu na ġia asi evaġa-veseato. Benamo ġena mero ġia ġenai ġeiaġomato, ġenoġiato, ġekirato, "Notuġu-rakaia! Gita murira na eiaġomani ema guru baregona eveiani."

²⁴ Iesu evaġa-veseto, ekirato, "Barau na au etuġuguto tu, rekwerekwa mamoori, Isaraela tarimari, ġeri moġo." ²⁵ Benamo mo vavine Iesu kwakuna koranai evetuitarito, ekirato, "Vereġauka, novaġa-kavagu!" ²⁶ Iesu evaġa-veseto, ekirato, "Mero misiri ġari ġaniġani bita ġabirini, ma kwaiva bita fiu-vinirini tu asi maoro." ²⁷ Vavine na evaġa-veseto, ekirato, "Vereġauka, mani tu moġoni, senaġina kwaiva na ġaniġani kwari ġeketo-firiġoni, biaguri ġeri ġaniġani fatari na, maki ġeġanirini." ²⁸ Benamo Iesu na evaġa-veseto, ekirato, "Veġabidadama barego vavinemu! Kara oura-viniani veġana beġorani." Mo horai moġo ġia natuna ġuiatona enamoto.

Iesu na keve tarimari vovoka evaġa-namorito

²⁹ Iesu na mo gabu eiaġuiato, Galilea kouna sevina na eraka-vanaġito. Benamo ġoro tai eraġeto, tuġunai etanu-tarito. ³⁰ Tarimarima gutuma-bara ġia ġenai ġeiaġomato, keve irauirau tarimari ġeġabi-iaġomarito, kotari kwaku rakava, mata-bubu, kobari na ġedarato-ġoi tarimari, muru-bubu, ema keve irauirau gutuma maki. Iesu kwakuna koranai ġema tore-taririto, benamo ġia na evaġa-namorito. ³¹ Tarimarima mabarari na mai vetoġa ġegitaia to nai, ġeġaba-rakavato, korana mururi bubu tarimari ġeguruġato, ġedarato-ġoi tarimari tauġaniri vinuba gaburi ai ġevetoreto, kwaku rakava tarimari ġerakato, mata-bubu tarimari ġeboge-boġeto. Benamo ġia na Isaraela ġeri Barau ġevaġa-raġeato.

Iesu na tarimarima daġara vasivasi (4,000) eġuburito

Mareko 8:1-10

³² Iesu ġena mero ġia ġenai ekea-iaġomarito, ekirato, "Au na mai tarimarima ave-tuġarini, korana ġaro toitoi veġatana au ġesi mainai beġe tanu, ma kara ta maki roġosi roġo beġene ġania. Ġaniġani ta roġosi roġo beġene ġani nuġanai, au na asi batuġu-rakarini, korana dabarai beġe borimarinini ġarina." ³³ Ġena mero na ġedanāġiato, ġekirato, "Mai tano fakanai ġaniġani vovoka tu kamasi bita doġarini vau, mai ġutuma-bara bita ġuburini?" ³⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, "Gomi ġemi ai beredi tu vira manīġa?" Ġia ġekirato, "Beredi imaima ruarua (7) ġai ġemai maīġa, ema maġani-kone misiri kotari maki."

³⁵ Benamo Iesu na mai tarimarima asisebo ekirarito, tano ai ġetanutanu-tari. ³⁶ Benamo beredi imaima ruarua (7) e maġani-kone eġabirito, Barau evaġa-namoato, ebuki-ġuturito, ġena mero evinirito, ġia na vegogo tarimari ma ġevinirito. ³⁷ Mabarari ġeġani-maseto murinai, Iesu ġena mero na ġaniġani kwari ġegogorito, boseġa imaima ruarua (7) ġevaġa-vonurito. ³⁸ Mo ġaniġani ġeganiato ġenana tau moġo mabarana tu 4,000, senaġina vavine ma naturi ġesi tu asi ġeivirito. ³⁹ Benamo Iesu na mai ġutuma-bara etuġu-rovo rovorito, a ġia ġasi ai eraġeto, Magadan tanona ġana eiaġoto.

16

Farisea e Sadukea tarimari ġeri ura vetoġa ta guba na bene mariġo

¹ Farisea e Sadukea tarimari kotari Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo ġedanāġi-ribaġaniato. Ġeri ura vetoġa ta guba na bene mariġo, beġene ġitaia, ġia tu moġoni Barau na etuġuato tarimana. ² Senaġi Iesu na evaġa-veserito, ekirato, "Lavilavi ai ġaro evarigoni nai, ġokirani, 'Guba bekakakaka, be ġura asi beraguni, ġitaġitana tu nega namo.' ³ A boġi-boġi rekenai ġokirani, 'Toma tu ġura ma iavarana ġesi eiaġomani, korana guba bekakakaka, ema ġitaġitana maki ma ġarina.' Guba ġoġitaiani nai, kara boġo kiraġiani, nega namo o nega rakava ġeri ai tu lorinai, senaġina maitoma ġaro vetoġari tu asi ribami! ⁴ Maitoma ġuru rakavana ma veġura-vanaġina ġesi, (Barau ġenana ġeveġitato ġuruna), vetoġa ma vetauani, senaġina vetoġa ta asi bavinimini, a Iona, peroveta tauna, ġenai eġorato vetoġana moġo." Benamo Iesu na eraga-kwanerito, ġerina eraka-veġitato.

Iesu ġena mero ġedaradarato

Mareko 8:14-21

⁵ Kou na ġeġasi-vanaġito reke ta kefo ai vau, Iesu ġena mero ġeribato, ġaniġani asi ġeġabikauto. ⁶ Benamo Iesu na ekirarito, "Lorimi boġono vetore, boġono

boĝeboĝe, korana Farisea tarimari e Sadukea tarimari ĝeri farao vaĝa-tubuna muramurana lorina boĝono torea.” ⁷ Gia tauĝeri geguruĝa-guruĝa iaĝi-vegogo-ato, ĝekirato, “Gia maiĝesi eguruĝani, korana beredi asi bita ĝabikau nai.” ⁸ Iesu ribana ĝia na kara ĝekiraĝiato naima, edanaĝirito, ekirato, “Karase nai ĝereĝami na beredi asi boĝo ĝabikau goguruĝa-guruĝa iaĝiani? Vegabidadama kei tarimami! ⁹ Gomi roĝosi roĝo boĝono riba-maoro? E asi ĝotuĝamaĝiani beredi imaima (5) ĝenana tarimarima 5,000 ĝeĝaniĝanito, e beredi kwari gogogorito tu boseĝa vira ĝovaĝa-vonurito? ¹⁰ Ema ta maki, farao imaima ruarua (7) ĝenana tarimarima 4,000 ĝeĝaniĝanito, e beredi kwari gogogorito tu boseĝa vira ĝovaĝa-vonurito? ¹¹ Kamasi se nuĝami asi ĝevekeoni, ma asi ĝoribani, au na tu dia beredi aguruĝa-iaĝiani? Ma nakira: Farisea tarimari e Sadukea tarimari ĝeri farao vaĝa-tubuna dagarana lorina boĝono torea!” ¹² Benamo ĝia nuĝari ĝevekeoto, ema ĝeribato maki, Iesu na dia farao vaĝa-tubuna muramurana eguruĝa-iaĝiato, senaĝina Farisea e Sadukea tarimari ĝeri vevaĝa-riba guruĝari ĝofaĝofari rekeri ai eguruĝato.

Petero na Iesu ekiraĝi-foforiato, Keriso

Mareko 8:27-30; Luka 9:18-21

¹³ Iesu eiaĝoto, Kaisarea Filipi vanuĝana tanona rekenai eraĝasito. Monai vau ĝia na ĝena mero edanaĝirito, ekirato, “Tarimarima tu kara ĝetoni, Tarimarima Natuna tu deikara?” ¹⁴ Gia ĝekirato, “Kotari ĝekirani, ĝoi tu Ioane Babatiso, kotari ĝekirani, Elia, ma tari ĝekirani tu, Ieremia o peroveta tarimana ta.” ¹⁵ Iesu na ĝia edanaĝirito, ekirato, “A ĝomi tu kara ĝotoni au tu deikara?” ¹⁶ Simona Petero na evaĝa-veseato, ekirato, “Goi tu Keriso, maĝuri Barauna Natuna.” ¹⁷ Iesu na evaĝa-vese viniato, ekirato, “Simona, Ioane natuna, bono iaku ema vevaĝa-namo iatamu ai bene tanu, korana mai vevaĝa-vese moĝonina bovinia, maĝa tu dia tarima ta ĝenana beiaĝoma, senaĝina mai tu au Tamagu gubai etanuni na ĝoi bevinimu. ¹⁸ Moĝa lorinai akiramuni: Goi tu Petero, (anina tu fore), ema mai fore iatanai au ĝegu ekalesia bavaĝa-ruĝaiani. Mase ĝena seĝuka na maki asi bevaĝa-darereani. ¹⁹ Au na Guba Basileia kiri maki ĝoi bavinimuni; tanobarai bobarurini dagarari mabarari gubai maki Barau na bebarurini; e tanobarai boruĝarini dagarari mabarari gubai maki Barau na beruĝarini.” ²⁰ Benamo Iesu na ĝena mero ekirarito, tarima ta asi beĝene vaĝa-ribaia ĝia tu Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna).

Iesu na ĝena mase e variĝisi-ĝenoĝoi eguruĝa-iaĝirito

Mareko 8:31-9:1; Luka 9:22-27

²¹ Mo nega na veĝata Iesu na ĝena mero evaĝa-riba guinerito, ekirato, “Au tu Ierusema ĝana aiaĝoni, be Iuda vereri, e Rubu Veaĝa vereri baregori, ema taravatu vaĝa-riba-iaĝina tarimari ĝerina roĝo amidigu-lelevaĝini; ema beĝe vaĝi-maseguni maki, senaĝina ĝaro vaĝa-toitoinai vau, mase na ma bavaisiraĝe-ĝenoĝoini.” ²² Petero na eĝori-veĝitaiato, benamo esisiba-viniato, ekirato, “Vereĝauka, dia manĝesina; manĝesina asi beĝe veivinimuni, ma asi beĝonani maki.” ²³ Benamo Iesu eboĝe-kureto, Petero ekiraĝiato, ekirato, “Goi Satani, ĝeguna noraka-ĝerevaĝi! Au ĝegu iaĝoiaĝo ĝoi na odiau-ĝauani, korana mai ĝemu tuĝamaĝi guruĝana tu dia Barau ĝenana eiaĝomani, senaĝina tarimarima ĝerina.”

²⁴ Iesu na ĝena mero evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Bema tarima ta au murigu ai bene raka etoni nai, tauĝena bene veruĝa, ĝena satauro bene ĝwaia, ma murigu ai bene raka.” ²⁵ Moĝa lorinai deikara tauĝena moĝo ĝena maĝuri lorina etoreani tarimana, ĝena maĝuri befitoĝaiani. A deikara au daigu ai ĝena maĝuri befitoĝaiani tarimana, ĝena maĝuri asi bevei-rekwarekwaiani, senaĝi bedoĝariani. ²⁶ Tarima ta na tanobara mabarana uranai ĝena maĝuri befitoĝaiani, ĝena namo tu kara ĝia ĝenai? Korana tarima ta ĝena maĝuri efitoĝaiano nai, kara na vau ma bevoi-ĝenoĝoiani? ²⁷ Korana Tarimarima Natuna tu Tamana mamana marevana e seĝuka baregona e ma ĝena aneru mabarari ĝesi beĝe iaĝomani, benamo tarimarima tata ĝeri veĝa ilailanai voiri tu bevinirini. ²⁸ Moĝoni akiramuni, ma kotari ini ĝeruĝa-taĝoni maĝeri tu asi roĝo beĝe maseni, beiaĝoni mo, Tarimarima Natuna ĝena Basileia nuĝanai beiaĝomani beĝe ĝitaiani.

17

Iesu vetoĝana eirauto

¹ Ĝaro imaima sebona (6) ĝekorito murinai, Iesu na Petero, e Iakobo (o Iames), ema tarina Ioane eĝabirito, ĝoro baregona ta tuĝuna ĝana ĝevaraĝeto, monai ĝia ĝereĝari moĝo. ² Ĝia ĝeboĝe-taĝoto-ĝoi nuĝanai, Iesu ĝitaĝitana varau eirauto: Ĝia ĝoirana ekimore-kimoreato ĝaro noĝa, ma ĝena dabuĝa ekuro-ĝaroĝaroto. ³ Benamo mai mero toitoi na Mose e Elia ĝeĝitarito, Iesu ĝesi ĝeguruĝa guruĝato-ĝoi. ⁴ Monai Petero eguruĝa-fouto, Iesu ekiraĝiato, ekirato, “Vereĝauka, namo vedaurea ĝita mainai maĝera! Be, ourani nai,

fouta toitoi naragari, ta ġoi ġemu, ta Mose ġena, ema ta Elia ġena.”⁵ Ġia roġo eguruġato-ġoi, magube kuro-ġarogaron na ema ġabi-ġaurito vau, ġaro ta mai magube nuġana na ekea-rosito, ekirato, “Mai tu au Natugu, auravini-baregoani; ġia ġenai aiaku-rakavani. Ġia boġono seġaġi-vinia!”⁶ Iesu ġena mero toitoi na mai ġaro ġeseġaġiato nai, tano ai ġeketarito ġoirari maki tano ai, korana ġegari-rakavato nai.⁷ Benamo Iesu tu ġia ġeri ai eiaġoto, tauganiri eġabi-kararito, ekirato, “Govaisivaisi-raġe, asi ġogari.”⁸ Ġia ġeboġe-vaisito nai, ġia na tarima ta asi ġeġitaio ġia ġesi, Iesu moġo ġereġana.

⁹ Mabarari ġoro na ġemariġoto-ġoi nai, Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Boġo ġita dagarari tarima ta asi boġono vaġa-ribaia, bene iaġo mo, Tarimarima Natuna mase na bene varigisi-ġenoġoi.”

¹⁰ Benamo Iesu ġena mero na ġedanagiato, ġekirato, “Kara dainai taravatu vaġa-riba-iaġina tarimari ġekirani, Elia tu beiaġoma-guineni?”¹¹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Moġoni veġata, Elia tu beiaġoma-guineni, dagara mabarari bevaġa-variġu ġenoġoirini.¹² A au na akiramini, Elia tu varau eiaġomato, senaġi tarimarima tu asi ribari ġia tu deikara. Ġeri ura veigari ai moġo ġevei-viniato-ġoi. Moġa ilailanai Tarimarima Natuna maki beġe vaġa-midigu midiguani.”¹³ Mai guruġa ġerina Iesu ġena mero ġeribato, ġia na tu Ioane Babatiso ekiraġi-kara-viniato.

Iesu na iauka rakavana na eborogġiato merona evaġa-namoato

Mareko 9:14-29; Luka 9:37-42

¹⁴ Ġia ma ġeġenoġito tarimarima ġutuma ġeri ai nai, tarima ta Iesu ġenai eiaġomato, ġoiranai ema vetui-tarito,¹⁵ ekirato, “Vereġauka, au natugu merona novetuġaia! Ġia tu ġue na evaġiani, ema tauganina evaġa-ġoġo-ġoġo rakavaiani. Nega ġutuma karavai eburi-raġeni e nanu ai eburi-reini.¹⁶ Ġemu mero ġeri ai aġabi-iaġoato, senaġina vaġa-namona ġia tu asi ilaila.”¹⁷ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Asi vegabidadamami e kira-sirivavi ġuruna! Ġaro vira au tu sevimi ai bana tanu? Ġaro vira bana vevaġa-gwaġiġi vinimi? Mero ġegu ai ġoġori-iaġomaia!”¹⁸ Iesu na mero tauganina ġenai etanuto iauka rakavana ekira-ġoiato, benamo iauka rakavana eraka-vaġito, ma asikauna mero enamoto.

¹⁹ Gabivau Iesu ġena mero ġenai ġeiaġoto, vekuretogai ġedanagiato, ġekirato, “Karase nai ġai na iauka rakavana asi ilaila baġa lai-vaġia?”²⁰ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Korana ġemi vegabidadama asi ilaila naima. Akira-korikorimini, bema ġemi vegabidadama mastadi ġutuna misina korokorona kavana nai, mai ġoro boġo kiraiani, boġo kirani, ‘Mainana noveġabi-vaishi, ma iomonai noa vetore!’, benamo beveġabi-vaishini ma beiaġoni. Veġa mabarari maki boġo veirini riba. [21 Iauka rakavari maiġesina lailairi tu dabara irauna tai asiġina, senaġina ġaugau e ġaniveaġai ġereġana moġo.]”

Iesu ġena mase ma ekiraġi-ġenoġoiato

Mareko 9:30-32; Luka 9:43-45

²² Ġaro ta, Iesu ma ġena mero ġesi Galileai ġetanuto-ġoi nai, Iesu na ekirarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu beġe revaiani vau tarimarima ġimari ai beġe toreani.²³ Benamo beġe vaġi-maseani, senaġi ġaro vaġa-toitoinali ma bevaisirage-ġenoġoini.” Ġena mero ġeseġaġiato nai, nuġari ġemeto-rakavato.

Rubu Veaġa takesi moniri vinina

²⁴ Iesu na ġena mero ġesi Kaperanauma vanuġanai ġeraġasito, benamo Rubu Veaġa monina ġeġoġoato-ġoi tarimari ġeiaġomato, Petero ġedanagiato, ġekirato, “Ġomi ġemi vevaġa-riba tauna Rubu Veaġa ġena takesi moniri tu evinini ba asiġina?”²⁵ Petero na evaġa-veseato, ekirato, “Oi, evinini.” Petero numa ġana egenoġito nai, Iesu na edanagiato, ekirato, “Simona, ġoi ġemu tuġamaġi tu kamas? Tanobara vereri o kini ġeri takesi moniri tu deikara na beġene viniri? Ġia naturi na ba tarima boruri na beġene viniri?”²⁶ Petero evaġa-veseto, ekirato, “Tarima boruri na.” Iesu na ekiraiato, ekirato, “Moġa anina, ġia naturi tu asi beġe vinini.²⁷ Senaġina asi bitana vaġa-baruri ġana, naima noiaġo kou ġana. Kimai bono fiu-rigġoa, maġani-kone ġinġuġinena boinu-raġeani nai, bokana bono keo-baġakaia, silva monina ta bodoġariani nuġanai. Bono ġabia, benamo bono viniri ġita taura ruarua ġera Rubu Veaġa takesi monina.”

18

Deikara tu barego vedaurea Guba Basileia nuġanai?

¹ Mo negai Iesu ġena mero ġenai ġeiaġoto, ġekirato, “Deikara tu barego vedaurea Guba Basileia nuġanai?”

² A Iesu na mero misina ta ekea-iaġomaia, benamo vekaravari ai evaġa-ruġa-tariato,³ ekirato, “Moġoni veġata, akiramini, ġomi asi boġo vetuġamaġi-kureni e mai mero misina kavana asi boġo iaġoni nai, ġomi tu Guba Basileia nuġanai asi boġo raka-toġani.⁴ Tarima ta

taūgena evevaŋa-manauni mai mero misina kavana, ŋia tu barego lelevaŋi Guba Basileia nuŋanai. ⁵ Ema deikara mero misina maiŋesina kavana au aragu ai beŋabi-raŋeani tarimana na au maki eŋabi-raŋeguni.”

*Tarima ta na mero misina ŋena veŋabidadama asi bene vaŋa-rakavaia
Mareko 9:42-48; Luka 17:1-2*

⁶ Senaŋina bema tarima ta na au eŋabidadama-viniguni mero misina ta ŋena veŋabidadama evaŋa-rakavaiani, ŋia tu bere namo fore barana ŋaiŋonai ŋere baru-kaua, ma davara dodokunai bere vebora-mase. ⁷ Tanobara vetuŋana kekei, korana veribaŋani ŋenana tarima ŋeri veŋabi-dadama evaŋa-rakavaiani. Dagara moŋesina vanaŋivanāŋi beŋe ŋorani veŋata, senaŋina veribaŋani evaŋa-ŋoraiani tarimana neŋi, vetuŋana kekei.

⁸ Bema ŋoi ŋimamu o kwakumu na rakavai etoremuni nai, bono basi-ŋutua, bena bono fitoŋaia! ŋimamu sebonai o kwakumu sebonai maŋuri vanaŋivanāŋi bono doŋaria tu namo, a asi namo ŋimamu ruarua ma kwakumu ruarua karava eŋara-vanaŋi vanaŋini gabunai beŋe fiu-kaumuni. ⁹ Bema ŋoi matamu na rakavai etoremuni nai, bono ŋibo-vaŋia, bena bono fitoŋa-kwareŋaia. Matamu sebonai maŋuri vanaŋivanāŋi bono doŋaria tu namo, a asi namo matamu ruarua karava eŋara-vanaŋi vanaŋini gabunai beŋe fiu-kaumuni.”

*Barabore - Rekwerekwa mamona
Luka 15:3-7*

¹⁰ “Lorimi boŋono vetore, mai mero misiri ta boŋo ruŋaiani ŋesi. Korana akiramini: ŋia aneruni na au Tamagu gubai etanuni goirana nega vanaŋivanāŋi ŋeŋitaiani. [11 Tarimarima Natuna tu rekwerekwa tarimari vaŋa-maŋuriri ŋana eiaŋomato.]

¹² Kamasi ŋotugamaŋiani? Bema tarima ta ma ŋena mamoe sinau ta (100), senaŋina sebona berekwa-rekwani nai, ŋia kara beveini? ŋia na tu 99 ŋoro gabakanai beragakwane-rini, benamo beiaŋoni, rekwerekwa mamona bea vetauani. ¹³ Bedogariani nai, moŋoni akiramini, beiaku-rakavani moŋo. A ŋena mamoe 99, asi ŋedobito dagarari, maki bevanŋirini. ¹⁴ Moŋa ilailanai Tamami gubai etanuni asi ŋena ura, mai mero misiri ta bene rekwerekwa.”

Tarikakamu ta na bevei-rakava vinimuni

¹⁵ “Bema ŋoi tarikakamu ta na bevei-rakava vinimuni nai, bono iaŋo, ŋena veiga rakavana bono vaŋa-fofori vinia. Senaŋina, vekuretoŋai mai veiga bono veia, ŋia ma ŋoi ŋesi moŋo. Bema ŋia na ŋoi beŋeŋaŋimuni ema beŋabi-raŋemuni nai, tarikakamu ŋoi ŋemu ai beŋenogoi. ¹⁶ Senaŋina bema asi beŋabi-raŋemuni nai, tarima sebona o ruarua bono ŋabiri, ŋoi ŋesi boŋono iaŋo ŋenai, benamo ‘guruŋa mabarari beŋene vaŋa-moŋoniri, seŋaŋiseŋaŋi tarimari ruarua o toitoi ŋerina,’ Buka Veaga ekirani kavana. ¹⁷ Bema ŋia asi beŋeŋaŋirini nai, beŋe ŋora dagarari mabarari tu rubu o ekalesia vegogona bono kiravaraja. Bema ekalesia vegogona garona asi beŋeŋaŋiani, ŋoi na ŋia tu Barau asi ribana tarimanai ema takesi gogo o vei-rakava tarimanai bono vaŋa-iaŋoa.

¹⁸ Moŋoni akiramini: Tanobarai boŋo barurini dagarari mabarari gubai maki Barau na bebarurini; e tanobarai boŋo ruŋarini dagarari mabarari gubai maki Barau na beruŋarini.

¹⁹ Au na akira-ŋenoŋimini: Tano-barai ŋomi tarima ruarua dagara tai nuŋami boŋo toresebonaiani ema boŋo ŋauŋau-iaŋiani tu, Tamagu gubai etanuni na bevinimuni. ²⁰ Korana au aragu ai tarima ruarua o toitoi beŋe tanu-vegogoni gaburi ai, au maki ŋia ŋesi monai.”

Barabore - Rakava asi etuŋamaŋi-fitoŋaiani tarimana

²¹ Benamo Petero tu Iesu ŋenai eiaŋoto, ekirato, “Vereŋauka, au tari-kakagu bevaŋa-rakava iaŋoguni nai, ŋena rakava tu nega vira kavana bana tuŋamaŋi-fitoŋaia? Imaima ruarua (7) ba?” ²² Iesu evaŋa-veseto, ekirato, “Asiŋina, dia 7 moŋo, senaŋina 70 ma vaŋa-baregona 7, o 70 taims 7, (moŋa anina tu vanaŋivanāŋi).

²³ Goseŋaŋi, Guba Basileia tu vere ta kavana, ŋia eurato, ŋena vetuŋu-naŋi tarimari ŋeri ŋabitore bene vetauri ema bene vaŋa-maorori. ²⁴ ŋia na ŋabitore dori evetaurito-ŋoi nuŋanai, vetuŋu-naŋi tarimana ta ŋema-ŋabi-toŋaia, ŋia ŋena ŋabitore ŋenai vira milion kina, moni barego vedaurea, eveiato. ²⁵ Mai vetuŋu-naŋi tauna ŋena moni asi ilaila ŋena ŋabitore voina vinivinina ŋenai. Moŋesina naima vere na ŋena vetuŋu-naŋi merori ekirarito, mai tarima beŋene voivoi-iaŋia, vere ta ŋena vetuŋu-naŋi meronai bene iaŋo, ma ŋaraŋona e ma natuna ema ŋena farefare mabarari ŋesi maki, mo ŋena ŋabitore bene davaia ŋana. ²⁶ Vetuŋu-naŋi tauna vere kwakuna koranai evetui-tarito, enoŋiato, ekirato, ‘Au ŋegu ai bono vevaŋa-gwaŋiŋi. A au na ŋemu dagara mabarari voiri bavanimuni.’ ²⁷ Vere na evetuŋaia, vetuŋu-naŋi tauna ŋena ŋabitore etuŋamaŋi-fitoŋaia, benamo etuŋu-rakaiaato.

²⁸ Mai vetuḡunaḡi tauna eraka-rosito, ḡia ḡatana vetuḡunaḡi tarimana ta edoḡariato. Mai ḡatana moni kotuna eḡabi-toreato ḡia ḡenai. Eḡabi-tariato, ma ḡaiḡona egigiato, ekirato, 'Au ḡegu ai oḡabi-toreato monina voina novinigu!' ²⁹ ḡatana vetuḡunaḡi tarimana ḡia kwakuna koranai evetui-tarito, enoḡiatio, ekirato, 'Nega kota novinigu rogo, be voina mabarana bana vinimu!' ³⁰ Senaḡina ḡia asi eurato, benamo dibura numai edori-toḡaiato. Monai bene tanu, bene iaḡo mo, ḡena ḡabitore voina bene dava-iaḡia etato.

³¹ Benamo ḡia ḡesi vetuḡunaḡi ḡeiaḡo-vini vegogoato-ḡoi tarimari na mo veiḡa ḡegitaiato nai, ḡia nuḡari ḡemetoto, benamo ḡeiaḡoto vere ḡenai, mo kara ḡeḡorato dagarari mabarari ḡevaḡa-ribaiato. ³² Moḡesi nai ḡia na vetuḡunaḡi tauna numai ekea-toḡaiato, ekiraiato, ekirato, 'Goi vetuḡunaḡi tauna rakavana! Au na ḡoi moni vira million au ḡegu ai oḡabi-toreato dagarari mabarari atuḡamaḡi-fitoḡarito, voina asi oviniguto, korana onoḡiguto nai. ³³ Ilailana ḡoi na maki karomu vetuḡunaḡi tauna boro vetuḡa-ḡwaia, au na ḡoi avetuḡa-ḡwamuto kavana.' ³⁴ Mai vere ebaru-rakavato, benamo vetuḡunaḡi tauna dibura numai etoreato, monai metona bene ḡwaia mo, ḡena ḡabitore voina mabarana ma bene vini-ḡenoḡoia.

³⁵ Iesu ḡena guruḡa magona rekenai maiḡesina ekirato: Tamagu gubai etanuni na ḡomi mabarani mai veiḡa sebonai moḡo bevei-vininini, bema ḡoi tarikakamu ḡena rakava nuḡamu mabarana ḡesi asi botuḡamaḡi-fitoḡaiani nai."

19

Veḡaraḡo ruḡaruḡana

¹ Iesu na maiḡeri dagara mabarari eguruḡa-iaḡi ḡosirito murinai, Galilea eiaḡuiato, Iudea tanona ḡana eiaḡoto, Ioridana ḡarukana reke ta kefonai. ² Tarimarima ḡutuma-bara ḡia murinai ḡeiaḡomato, e monai ḡeri keve evaḡa-namorito.

³ Farisea tarimari kotari ḡia ḡenai ḡeiaḡoto, ḡevedanaḡi-veribaḡaniato, ḡekirato, "Tau ta ḡena ura ḡaraḡona bene fitoḡaia etoni nai, taravatu na beḡabiani?"

⁴ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, "Ḗomi na Buka Veaḡa asi ḡoiaviani? Maiḡesi ekirani, 'Tovotovona na veḡata, Barau na dagara mabarari eveirito nai, ḡia na tarimarima maki eveirito tau e vavine.' ⁵ Benamo Barau ekirato, 'Moḡesina nai tau ta na tamana e sinana beraga-kwanerini, ḡaraḡona ḡesi beḡe tanuni, benamo ḡia tauri ruarua beḡe sebonani.' ⁶ Moḡa lorinai ḡia tu dia ruarua, senaḡi sebona moḡo. Moḡesi nai Barau na etore-sebonarito tarimari tu, tarima ta na asi ma bene tore-kirari."

⁷ Farisea tarimari na ḡekiraiato, ḡekirato, "Karase nai Mose na taravatu eveiato nai, ekirani, tau na veḡaraḡo ruḡaruḡana fefana betoreani vau, ḡaraḡona betuḡu-rakaiani?"

⁸ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, "Mose na maoro evinimito, ḡaraḡomi boḡono tuḡu-rakari ḡana, korana ḡomi vaḡa-ribami tu gwaḡiḡi rakava nai. Senaḡina Barau na dagara mabarari eveirito nai, maiḡesina tu asigina. ⁹ Akiramini: Deikara na ḡaraḡona, enabe asi eveḡura-vanaḡini, senaḡi efitoḡaiani moḡo, vavine ta ma beḡaraḡoani, ḡia tu beveḡura-vanaḡini."

¹⁰ Iesu ḡena mero na ḡekiraiato, ḡekirato, "Veḡaraḡo dabarana mo-ḡesina nai, tarimarima asi beḡene veḡaraḡo tu namo banaḡu." ¹¹ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, "Mai vevaga-riba maiḡa tarimarima mabarari na asi beḡe tuḡamaḡi-fakaiani, senaḡi Barau na deikara tuḡamaḡi-faka evinirito tarimari moḡo. ¹² Tarimarima kotari asi ḡeveḡaraḡoni, korana moḡesi veḡatana ḡemaḡurito sinari ḡerina, be asi ilaila beḡe veḡaraḡoni; ma kotari tu eunuko tauri kavari, (tarimarima na seuri ḡefararini); ema kotari tu Guba Basileia o Barau vetuḡunaḡina beḡene iaḡo-vinia uranai asi ḡeveḡaraḡoni."

Iesu na mero misiri evaḡa-namorito

Mareko 10:13-16; Luka 18:15-17

¹³ Tarima kotari na naturi Iesu ḡenai ḡeḡwa-iaḡorito, ḡimana ḡia iatari ai bene tore-kauri, ema bene ḡauḡau ḡana. Senaḡina ḡena mero na ḡekira-ḡoirito. ¹⁴ Iesu na ekirarito, ekirato, "Mani mero misiri ḡeiaḡoma au ḡegu ai, asi ḡokira-ḡoiri, korana Guba Basileia tu manḡesina kavana tarimari ḡeri." ¹⁵ Benamo Iesu ḡimana iatari ai etore-kaurito, evaḡa-namorito vau eiaḡuirito.

Tarima variḡuna ma ḡena farefare vovoka

Mareko 10:17-31; Luka 18:18-30

¹⁶ Ḗaro tai tau ta Iesu ḡenai eiaḡoto, ekirato, "Vevaḡa-riba tauna, kara dagara namona haveiani vau, maḡuri vanaḡivanaḡi baḡabiani?" ¹⁷ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, "Karase nai au odanaḡiguni, aiḡa tu dagara namona? Sebona moḡo namo, Barau. Bema ourani maḡuri vanaḡi-vanaḡi bono ḡabia nai, Barau ḡena taravatu bono korana-iaḡiri." ¹⁸ Ḗia na Iesu edanaḡiatio, ekirato, "Kamara taravatu okiraḡirini?" Iesu ekirato, "Asi bono vaḡivaḡi, asi bono veḡura-vanaḡi, asi bono lema, asi bono vevaḡa-bade ḡofaḡofa, ¹⁹ tamamu e

sinamu bono gubakauri, e sevimu tarimana maki bono ura-vinia, ġoi tauġemu oveura-vinini kavana.”²⁰ Mai maraġa variguna ekirato, “Au na mani taravatu mabarari akorana-iaġirini. Kamara dagara tu au na ma bana veia?”

²¹ Iesu na ġia evaġa-veaseato, ekirato, “Bema ġoi ourani bono iobukaiobuka nai, giniguine tu noiaġ, ġemu farefare mabarari bono voivoi-iaġiri, be moniri tu asi ġeri-ġari tarimari bono viniri, benamo gubai tu ma ġemu farefare. Gabivau murigu ai bonoma raka.”²² Maraġa variguna na maiġa eseġaġiato nai, nuġana ma metona ġesi eiaġuiato, korana ġia tu ma ġena farefare ġutuma tarimana.

²³ Iesu na ġena mero ekirarito, ekirato, “Au na akira-korikorimini: Farefare vovoka tarimari ġeri rakatoġa Guba Basileia nuġanai tu gwaġiġi rakava.”²⁴ Ma akiramini: Kamela tu nila kadarena na bevanagini kotuna gwaġiġi, senaġi ġena farefare vovoka tarimana Barau ġena Basileiai ġena rakatoġa tu gwaġiġi rakava.”²⁵ Ġena mero mai guruġa ġeseġaġiato nai, ġeġaba-rakavato moġo. Benamo ġevedanaġito, ġekirato, “Be deikara na maġuri vanagivanagġi bedoġariani?”²⁶ A Iesu na eġita-karakararito, benamo evaġa-veserito, ekirato, “Tarimarima ġeri ai tu asi ilaila, senaġi Barau ġenai dagara mabarari tu ilaila.”

²⁷ Benamo Petero eguruġa-fouto, ekirato, “Ġoi ribamu, ġai ġema dagara mabarari tu ġaraga-kwanerito, benamo ġoi murimu ai ġarakani! Be ġai kara baġa ġabini?”²⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Moġoni akiramini, tanobara variguna befoforini nai, Tarimarima Natuna ġena terona o vere seana kimorekimorena betanu-kauni, ma ġomi gabanana ruarua (12) au murigu ai ġorakani tarimami maki vere seari gabanana ruarua (12) ai boġo tanukauni, Isaraela ġena doġoro gabanana ruarua (12) boġo ġita-ġaurini, ema boġo ġori-kaurini.”²⁹ Tarima ta na ġena numa, kakana, tarina, tobana, tamana ma sinana e natuna, ema ġena tano, au uragu ai beiaġuirini nai, ġia tu sinau-sinau ai dagara bedoġarini, ema maġuri vanagivanagġi maki beġabiani.”³⁰ Senaġina tarimarima ġutuma toma ġequineni tu beġe gabini, ema ġutuma maki inította ġeġabini tu beġe guineni.”

20

Barabore - Gauvei tarimari vine tavoġanai

¹ “Guba Basileia tu maiġesi kavana: Vine tavoġana tarimana ta boġiboġi iamoiamo ai numa na eraka-rosito, ġena vine tavoġanai beġene ġauvei tarimari evetaurito.”² Benamo ġauvei tarimari ġesi ġeguruġa-vegogoto ma ġevaga-mogoniato, mo ġauvei tarimari ġaro sebona ta beġe ġauveini voiri silva monina sebona bevinirini ġetato. Benamo ġena vine tavoġana nuġanai etuġu-iaġorito.”³ Boġiboġi 9 koloko kavana ġia ma eraka-rosito, maketi gabuna ġana eiaġoto, monai tarima kotari ġeruġa-reko rekoto-ġoi eġita-rito.”⁴ Benamo ekirarito, ekirato, ‘Gomi maki ġegu vine tavoġana ġana ġoiago, ġoa ġauvei, be voimi maorona bana vinimi.’⁵ Ġia maki ġeiaġoto. Ġaroġota 12 koloko ma 3 koloko kavana ġia numa na ma eraka-rosito, kotari ma edoġaririto, etuġurito.”⁶ Lavilavi rekenai 5 koloko kavana ma erakarosi-ġenoġoito, kotari roġo mo ġeruġa-taġoto-ġoi nai edoġaririto. Benamo edanaġirito, ekirato, ‘Karase nai mainai ġoruġa-kava ruġa-kavani mo, ġaro mo evariġoni?’⁷ Ġia na ġevaga-veaseato, ġekirato, ‘Korana tarima ta na ġauvei asi evinimani nai.’ Benamo ekirarito, ‘Gomi maki ġegu vine tavoġana ġana ġoiago, ġoa ġauvei.’

⁸ Ġaro eboraiato-ġoi nai, tavoġa biaguna na ġauvei tarimari eġita-ġaurito-ġoi tauna ekiraiato, ekirato, ‘Ġauvei tarimari nokeari, be voiri noviniri, vau beġe ġauvei tarimari bono vini-guine, bene iaġo mo, bakea-guineri tarimari bono vini-raġasi.’⁹ Benamo mo lavilavi 5 koloko etuġurito tarimari ġeiaġoma-guineto, benamo silva moniri sebori-sebori ġeġabito.”¹⁰ Ġeiaġo-guineto tarimari ġeiaġomato nai, ġia mataboru ġekirato tu, voiri kotari ma betore-kaurini, senaġi ġia maki silva moniri sebori-sebori moġo ġeġabito.”¹¹ Ġeri moni ġeġabito nai, ġemugu-muguto tavoġa biaguna ġenai,¹² ġekirato, ‘Mai tarimarima gabivau ġeiaġomato maġeri tu, hora sebonai moġo beġe ġauvei ma voiri, a ġai tu ġaro vinubana ġavekwaraġini, ma ġaro ġena seġuka na etunu-rakavamani, nuġanai voima ġia ġeri ġesi bovini-sebonama.’

¹³ Tavoġa biaguna na ġia ta ekiraiato, ekirato, ‘Ġatagu, noseġaġi, au na ġoi asi baġofamu. Taguruġa-vegogoto nai, ġaro sebona voina tu silva monina sebona tatato, nene?’¹⁴ Mai moġo voimu noġabia, be noraka! Au aurani mai gabi tarimana bana vinia, ġoi bavimimu ilallanai.”¹⁵ Be, au ma ġegu maoro, mai ġegu moni tu ġegu ura ilallani bana vini. Ba ġoi obaruni, korana au tu nuġagu ma iakuna ġesi avinini nai?”

¹⁶ Iesu ġena guruġa evaġa-magoato nai ekirato, “Guine tarimari tu beġe gabini, ma gabi tarimari tu beġe guineni.”

*Iesu ġena mase ma ekiraġi-foforiato
Mareko 10:32-34; Luka 18:31-33*

¹⁷ Iesu Ieruselema dabarana na evaraġeto-ġoi nai, ġia na ġena mero gabanana ruarua (12) eġabi-ġere-vaġirito, veġuni ai evaġa-guruġarito, ekirato, ¹⁸ “Goseġaġi, ġita tu Ieruselema ġana tavarageeni. Monai Tarimarima Natuna tu Rubu Veaġa vereri baregori ema taravatu vaġa-riġa-iaġina tarimari ġimari ai beġe toreani. Ġia na ġena mase guruġana beġe vaġa-moġoniani, ¹⁹ benamo irau bese (o Roma) tarimari beġe vinirini, ġia na beġe vaseva-vaseva iaġiani, beġe kwariani e beġe vaġa-satauroani; senaġi ġaro vaġa-toitoinai vau ma bevaisiraġe-ġenoġoini.”

Sina ta ġena noġinoġi

Mareko 10:35-45

²⁰ Benamo Sebedaio ġaraġona ma natuna ruarua Iakobo (o Iames) ema Ioane ġesi Iesu ġenai ġeiaġoto, ġoiranai ea vetui-tarito, dagara ta nenogia ġana. ²¹ Benamo Iesu na vavine edanaġiato, ekirato, “Goġi kura ourani?” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Nokira-varagu, au natugu tauri ruarua iniġeri, ġoi ġesi beġeneasi tanu, ta aroribamu ai, ma ta kaurimu ai ġemu Basileia nuġanai.” ²² A Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Gomi tu asi ribami kara ġonogiani. Au na midigu bedina banuani ġomi maki boġo niuni riba?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Oi, baġa niuani.” ²³ Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Moġoni, au ġegu bedi na gomi maki boġo niuni, senaġi au aroribagu rekenai o kaurigu ai boġono tanu ġotoni tu, dia au na bavaġa-moġoniani; a mai tu au Tamagu na eġabi-torerito tarimari ġeri.”

²⁴ Mero gabanana (10) na maiġa ġeseġaġiato nai, tarikaka ruarua Iakobo (o Iames) ema Ioane ġebaru-vinirito. ²⁵ Benamo Iesu na mabarari ekea-vegogorito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Gomi ribami, irau bese tarimari ġeri vere na tarimarima ġedori-naġinaġirini, ema ġeri veġuine-iaġi tarimari baregori na tu ġeri maoro seġukari na ġelaunaġi-naġirini. ²⁶ Senaġi ġomi fakami ai moġesina tu asi boġono vei. Bema ta ġomi fakami ai bene barego etoni nai, ġia tu ġomi mabarami vetuġunaġi bene iaġovini, ²⁷ ema dei bene guine etoni tarimana, ġia tu ġemi vetuġunaġi tarimanai bene iaġo. ²⁸ Tarimarima Natuna kavana, ġia eiaġomato tu, dia tarimarima na ġia vetuġunaġina beġene iaġovini ġana, senaġina ġia eiaġomato tu, tarimarima vetuġunaġiri bene iaġovini, ema ġena maġuri bene tore-taria, tarimarima ġutuma bene voi-ġenoġoi e bene vaġa-maġuriri ġana.”

Iesu na mata-bubu tarimari ruarua evaġa-namorito

Mareko 10:46-52; Luka 18:35-43

²⁹ Iesu ma ġena mero ġesi Ieriko ġeraga-kwaneato, tarimarima ġutuma-bara ġia murina na ġeiaġoto. ³⁰ Mata-bubu tarimari ruarua dabara rikinai ġetanu-taġoto-ġoi, ġeseġaġito Iesu eraka-vanaġito, benamo ġekea-fouto, ġekirato, “Vereġauka o, Davida natuna, ġai novetuġama!” ³¹ Tarimarima na ġekira-ġoirito, asi beġene guruga ġetato, senaġi ġia ġekea-ġiġiraġe ġiġiraġeto-ġoi, “Vereġauka, Davida Natuna o, ġai novetuġama!” ³² Iesu eruġa-tarito, benamo ekea-iaġomarito, ekirato, “Kara ġemi naveia ġotoni?” ³³ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Vereġauka, ġai ġaurani tu, matama noma keo-fakari!” ³⁴ Benamo Iesu na evetuġa-ġwarito, matari eġabi-kararito, ma asikauna matari ġenamato e ġebogeboġe-ginikauto, benamo Iesu murina na ġeiaġoto.

21

Iesu ġena rakatoġa Ieruselemai ġevonevone-raġe viniato

Ioane 12:12-19

¹ Iesu ma ġena mero ġesi ġeraka-iaġoto-ġoi, Ieruselema ġekavinaġiato-ġoi, ma Betefage ai ġeraġasito Olive Ġorona rekenai, benamo Iesu na ġena mero ruarua etuġu-guinerito, ² ekirarito, ekirato, “Goiaġo, goira vanugana gana. Monai doniki ta barutari ma natuna ġesi boġo doġaririni, boġono ruġari, benamo au ġegu ai boġono ġori-iaġomari. ³ Bema tarima ta na bedanaġimini nai, boġono kiraia, ‘Vereġauka na eura-vinirini, vau ma betuġu-iaġomarini, asi bekwaiboni.’” ⁴ Maiġa eġorato ġenana, peroveta tauna ġena guruġatore gurugana evaġa-moġoniani, ekirani, ⁵ “Siona natuna, (Ieruselema tarimari), nokirari, ‘Noġitaia, ġemu Vere mani eiaġomani, manau tarimana, doniki tuġunai eraġeni, mai tu doniki natuna doġenai betanukau.’”

⁶ Mai mero ruarua ġeiaġoto, Iesu na ekirarito veġana ilailanai ġeveiato. ⁷ Ġia na doniki ma natuna ġesi Iesu ġenai ġeġori-iaġorito, ġeri dabuġa barari doniki doġeri ai ġeiaġa-kaurito, benamo Iesu etanu-kauto. ⁸ Tarimarima ġutuma-bara ġeri dabuġa barari dabarai ġeiaġarito, kotari tu ġau legari ma lauri ġesi ġebasito, benamo dabarai ġeiaġato. ⁹ Tarimarima ġutuma-bara ġia ġoiranai ġerakato e murinai ġerakato, maiġesina ġevone-raġeto-ġoi, ġekirato,

“Hosana, Davida natuna ġena!

Vereġauka aranai eiaġomani tarimana sivaġa-namoa!

Hosana guba tuġuna vanigerenai!”

¹⁰ Iesu Ierusalemaj eraka-toġato nai, vanuġa tarimarimari mabarari ġeveraġa veragato-ġoi ema ġvedanaġi-vedanaġito-ġoi, ġekirato, “Mai tu deikara?” ¹¹ Iesu ġesi ġeraka-sebonato tarimari ġevaġa-veseto, ġekirato, “Mai tu Iesu, peroveta tauna, Galilea vanuġana Nasareta na eiaġomani.”

Iesu na Rubu Veaġa eiarevaiato

Mareko 11:15-19; Luka 19:45-48; Ioane 2:13-22

¹² Iesu Rubu Veaġa nuġanai eraka-toġato, benamo voivoi tarimari mabarari elai-rosirito. Moni ġesiseniso-ġoi tarimari ġeri fata e pune ġevoivoi iaġirito-ġoi tarimari ġeri diġoka eġuke-vebuburito, ¹³ ema ekirarito, ekirato, “Buka Veaġa nuġanai tu maġesi etoreato, Barau ekirato, ‘Au ġegu numa tu bese irauirau ġeri ġurigiuri numanai beġe kiragiuni,’ senaġi ġomi na tu lema tarimari ġeri gumu gabunai boġo vaġa-iaġoa.”

¹⁴ Mata-bubu e kwaku rakava tarimari Iesu ġenai ġeiaġomato Rubu Veaġa nuġanai, benamo ġia na evaġa-namorito. ¹⁵ Rubu Veaġa vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari na ġena nuġa-farevaġi veġari ġeġitarito, ema mero misiri garori ġesegaġirito, Rubu Veaġa nuġanai ġevone-raġeto-ġoi, ġekirato, “Hosana, Davida natuna ġena,” benamo ġia tu ġebaru-rakavato, ¹⁶ benamo Iesu ġedanagiato, ġekirato, “Ġia na ini kara ġekiragiirini ne oseġagiirini ba?” Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Oi aseġagini, senaġi ġomi na Buka Veaġa nuġanai asi ġoiaviani, ‘Mero misiri ema sinari ratari roġo ġeniurini merori na maki ġoi ġevaġa-raġemuni!’?” ¹⁷ Benamo Iesu na eraga-kwanerito, vanuġa barana na eraka-rosito, Betania ġana eiaġoto, monai ea ġenato.

Iesu na figi ġauna etovogaiato

Mareko 11:12-14; 11:20-24

¹⁸ Boġiboġi, Iesu vanuġa barana ġana ma eġenoġoito, eraka-iaġoto-ġoi nuġanai, ġia evitoato. ¹⁹ Ġia na figi ġauna ta dabara rikina eġitaiato, benamo eiaġo-viniato, senaġi asi ġwaġwana, a launa korina moġo. Benamo Iesu na figi ġauna ekiraiato, ekirato, “Ġoi ġemuna ġwaġwamu asi ma befofori-ġenoġoini!” Asikauna moġo figi ġauna emarai-ġosito.

²⁰ Ġena mero na figi ġauna emarai-ġosito ġeġitaiato nai, ġeġaba-rakavato, ġekirato, “Figi ġauna tu kamasi se beraga-mase moġo?” ²¹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Moġoni akiramini, bema ġomi boġo veġabidadamani, ma asi boġo daradarani nai, ġomi na maki mai figi ġauna ġenai baveia kavana boġo veiani riba; a dia moġa moġo, senaġi mai ġoro boġo kiraiani, ‘Noveġabivaisi, be davarai noa vefiu-rei,’ benamo mo veġa tu beġorani. ²² Dagara mabarari ġauġau ai boġo kiragiirini ma veġabidadamami ġesi nai tu, boġo doġaririni.”

Iesu ġena seġuka korana ġevedanaġi-iaġiato

Mareko 11:27-33; Luka 20:1-8

²³ Iesu Rubu Veaġa nuġanai eraka-toġato, evevaġa-ribato-ġoi nai, Rubu Veaġa vereri baregori ema Iuda vereri ġia ġenai ġeiaġomato, benamo ġedanagiato, ekirato, “Kamara seġukai ġoi na mai veġa oveirini? Dei na maoro evinimuto?”

²⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na maki vedanaġi sebona avinimini; bema boġo vaġa-veseani nai, au na kamara maoro ai mai veġa aveirini bakira-varamini. ²⁵ Ioane ġena babatiso veġana tu ainana eiaġomato? Guba na eiaġomato, ba tarimarima ġerina?” Ġia fakari ai ġeverorito, ġekirato, “Bema ġita bita kirani, ‘Barau ġenana’ bita toni nai, ġia bekirani ‘Karase nai Ioane asi ġovaga-moġoniato?’ betoni. ²⁶ Senaġi bema ġita bita kirani, ‘Tarimarima ġerina’ bita toni nai, tarimarima gariri bitana vei, korana ġia ribari, Ioane tu peroveta tarimana korikor.’” ²⁷ Moga lorinaġi ġia na Iesu ġevaġa-veseato, ekirato, “Ġai asi ribama.” Benamo Iesu na ġia ekirarito, “Au na maki kamara maoro ai mai veġa aveirini tu, asi bakira-varamini.”

Barabore - Mero ruarua

²⁸ “Mai barabore tu kamasi ġotuġa-maġiani? Tarima ta ma natuna ruarua. Tau-guinena ġenai eiaġoto, ekiraiato, ekirato, ‘Natugu, toma noiaġo, vine tavoganai noa gauvei!’” ²⁹ Natuna na evaġa-veseato, ekirato, ‘Asi aurani,’ senaġina gabivau evetuġa-maġi-kureto, benamo eiaġoto. ³⁰ Ġia ma eiaġoto natuna vaġa-ruaruana ġenai, tau-guinena evaġa-guruġaiato ilailanai ekiraiato. Mero evaġa-veseto, ekirato, ‘Aiaġoni,’ senaġi asi eiaġoto. ³¹ Ġia tauri ruarua vekaravari ai dei na tu tamari ġena ura eveiato?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Tau-guinena.” Iesu na ekirarito, “Moġoni veġata akiramini, takesi gogo tarimari e mata-boraġa vavineri na ġequine-iaġimini Barau ġena Basileia rakatoġanai. ³² Ioane Babatiso ġomi ġemi ai eiaġomato tu, vei-iobukaiobuka dabarana ġemi ai evaġa-foforiato, senaġi asi ġoseġagi-viniato. A takesi gogo tarimari e mata-boraġa vavineri na

gēvaḡa-moḡoniato. Ġomi na maki ḡoḡitarito, senaḡi asi ḡovetuḡamaḡi-kureto, asi ḡovaḡa-moḡoniato.”

*Barabore - Tavoga narinarina tarimari rakavari
Mareko 12:1-12; Luka 20:9-19*

³³ Iesu ekirato, “Barabore ta ma ḡoseḡaḡia: Tano biaguna ta na vine tavoḡana evaroato, maḡuna eḡabiato, tano ai vine ḡiḡi-ḡiḡina gurina ekwaiato, tavoḡa narinarina numana maki evaḡa-ruḡaiato. Moḡa murinai tavoḡa ḡitaḡauna tarimari ḡeri ai ḡena tavoḡa eraga-kwaneato, benamo erakato gabu ta ḡana. ³⁴ Vine ḡwari (o grapes) ḡemaḡeto, benamo ḡia na ḡena vetuḡunaḡi tauri etuḡurito tavoḡa narinarina tarimari ḡeri ai, ḡena vine ḡwaḡwari kota beḡenea ḡabi ḡana. ³⁵ Senaḡi tavoḡa ḡitaḡauna tarimari na vetuḡunaḡi tauri ḡeḡabitaririto, benamo ta ḡekwariato, ma ta ḡevaḡiato, ema ta fore na ḡetakiato. ³⁶ Tavoḡa biaguna na ḡena vetuḡunaḡi tauri vovoka kotari ma etuḡurito, senaḡi moḡesina ma ḡeveivinirito. ³⁷ Dokonai ḡia na natuna korikori ḡeri ai etuḡu-iaḡoato, ekirato, ‘Natugu natugua, ḡia na beḡene gubakaua.’ ³⁸ Senaḡi tavoḡa ḡitaḡauna tarimari natuna ḡeḡitaiato nai, tauḡeri ḡeveguruḡa-vevinito, ḡekirato, ‘Mani tu tavoḡa beḡaunaiani merona, be siḡabia, sivaḡi-masea, be ḡena tavoḡa bitana ḡaunaia!’ ³⁹ Benamo ḡeḡabi-tariato, vine tavogana murikanai ḡeinu-iaḡoato, ḡevaḡi-maseato.”

⁴⁰ Iesu evedanaḡito, ekirato, “Tavoga biaguna beiḡomani nai, mo tavoḡa ḡitaḡauna tarimari kamasi beveirini?”

⁴¹ Ġia ḡevaga-veseto, ḡekirato, “Mo veḡa rakava tarimari ḡia na bevaḡirini veḡata, ma vine tavoḡana tu narinarina tarima boruri tari ma bevinirini, benamo ḡeri ḡwaḡwa negari ai, ḡwaḡwari ḡia ḡenai beḡene ḡwa-iaḡori.”

⁴² Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Ġomi na mai toretore Buka Veḡai asi ḡoiaviani, iniḡesi ekirani,

‘Fore numari ḡeragarini
tarimari na asi ḡeura-viniato
ma ḡefitoḡaiato forena tu
duḡu forenai eiaḡoto.
Mai veḡa maḡa tu
Vereḡauka na eveiato,
matara na taḡitaiani,
ḡitaḡitana irau veḡata.’

⁴³ Moḡesi naima akiramini, Barau ḡena Basilea tu ḡemina beḡabi-vaḡiani, ema ḡwaḡwa evaḡa-ḡorani besena beviniani. ⁴⁴ Deikara mo fore iatanai beketokauni tarimana tu, beḡwa-kirakiraiani; ema mai fore tarima ta iatanai beketokauni nai, bevare-fatafataiani.]”

⁴⁵ Rubu Veḡa vereri baregori e Farisea tarimari na Iesu ḡena barabore ḡeseḡaḡirito nai, ḡeribato, Iesu na tu ḡia ekiraḡirini, ⁴⁶ naima ḡia ḡeri ura tu beḡene ḡabi-taria. Senaḡi tarimarima ḡutuma ḡevegogo taḡoto-ḡoi gariri ḡeveito, korana ḡia na ḡetuḡamaḡi-to-ḡoi, Iesu tu provela tauna ta.

22

Barabore - Veḡaraḡo verekona

¹ Iesu na Iuda vereri ḡeri barabore ta ma ekiraḡiato: ² “Guba Basilea tu noḡa moḡo vere ta, natuna ḡena veḡaraḡo verekona evei-toreato kavana. ³ Benamo ḡena vetuḡunaḡi tarimari etuḡurito, ekea-kaurito tarimari keakeari, senaḡi asi ḡeurato nai, asi ḡeiḡomato. ⁴ Moḡa lorinai ḡia na vetuḡunaḡi tarimari tari ma etuḡurito, ekirarito, ‘Akea-kaurito tarimari ḡoa kirari, “Au ḡegu vereko tu badabara-ḡosia, ḡegu boromakau tauri ema boromakau naturi mona mase tu bavaḡiri, dagara mabarari bavei-toreri, be ḡoiḡoma vereko ḡana.” ⁵ Senaḡi ḡia tu ḡeḡoiḡito, ḡeri ura ḡauveiri moḡo ḡeveito. Ta vamoka ḡana eiaḡoto, ma ta tu ḡena sitoa ḡana eiaḡoto. ⁶ O tari tu vetuḡunaḡi tarimari ḡeḡabi-taririto, ḡekwaririto, ema ḡevaḡi-maserito.

⁷ Vere tu ebaru-rakavato, ḡena vetari doḡorori etuḡurito, mo vaḡivaḡi tarimari ḡevaḡi-maserito, ma ḡeri vanuḡa barana ḡeḡabu-kauato. ⁸ Benamo ḡia na ḡena vetuḡunaḡi tarimari evaḡa-guruḡarito, ekirato, ‘Au ḡegu veḡaraḡo verekona tu bavei-torea, senaḡi au na akea-kaurito tarimari tu asi ilaila beḡe iaḡomani. ⁹ Moḡa lorinai mai moḡo ḡoiḡo, ḡatama baregori rakaḡutu dabarari ai boḡo doḡaririni tarimari mabarari boḡono kirari, beḡene iaḡoma vereko ḡana.’ ¹⁰ Benamo vetuḡunaḡi tarimari ḡeiḡoto, ḡatamai ema dabarai ḡedoḡaririto tarimari mabarari, namori, rakavari, ḡegogo-iaḡorito, veḡaraḡo numana maki ḡevaḡa-vonuato.

¹¹ Benamo vere eraka-toḡato, ḡeiḡomato tarimari ḡitaḡitari nuḡanai, ḡia na tarima ta monai eḡitaiato, asi ḡena veḡaraḡo dabugana. ¹² Benamo edanaḡiato, ekirato, ‘Gata, ḡoi

tu ainana boraka-toġa, asi ġemu veġġaraġo dabuġana?’ Senaġi mo tarima asi eguruġato. ¹³ Benamo vere na ġena vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, ‘Ġimana ema kwakuna ġobarubaruri, benamo ġofu-rosia murika mukunanai. Monai bene taġi, gadikana maki bene vaġa-ġaratariri.’ ¹⁴ Korana tarima ġutuma Barau na ekearito, senaġi viravira moġo eġabi-torerito maġuri beġe ġabiani.”

Kaisara, Roma ġeri vere, ġena takesi moniri

Mareko 12:13-17; Luka 20:20-26

¹⁵ Farisea tarimari ġeraka-veġitato, ġeboioġa-vegogoto, Iesu beġene vaġa-vedaġa-raġea vedanaġiri ġea veito. ¹⁶ Benamo ġia na ġeri mero tari ema Heroda murinai ġerakato-ġoi tarimari tari ġetuġu-iaġorito, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ġai ribama ġoi tu moġoni vei-iobukaibuka tarimamu. Ġoi na moġoni ai Barau ġena dabara ovevaġa-riba iaġi-ġitakauani. Tarimarima ġariri asi oveini, tarima ġeri dagi maki asi otuġamaġirini. ¹⁷ Moġa lorinai nokira-varama, kamasi otuġa-maġini: Kaisara, Roma ġeri vere, ġenai takesi baġana vini ba asiġi?”

¹⁸ Senaġi Iesu ma ribana ġeri boioġa rakavari nai, ekirarito, “Ġomi ġofaġofa tarimam! Karase nai au ġoribaġaniguni? ¹⁹ Takesi monina ta ġovinigu, nama ġitaia!” Benamo silva monina ta ġeviniato. ²⁰ Benamo ġia na edanaġirito, ekirato, “Mai tu dei laulauna ema dei arana?” ²¹ Ġia ġevaġa-veseto, “Kaisara ġena.” Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Be, Kaisara ġena dagara Kaisara boġono vinya, Barau ġena dagara Barau boġono vinya.” ²² Mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġegaba-rakavato, benamo ġeraga-kwaneato, ġerakato.

Variġisi-ġenoġoi guruġari

Mareko 12:18-27; Luka 20:27-40

²³ Mo ġaro sebonai Sadukea tarimari kota Iesu ġenai ġeiaġoto. Ġia ġeri tuġamaġi tu mase tarimari asi ma beġe variġisi-ġenoġoini. Benamo Iesu ġedanaġiato, ġekirato, ²⁴ “Vevaġa-riba tarimamu, ġerakato ekirato, ‘Bema tau ta asi natuna bemaseni nai, ivana vabuna kakana o tarina ta na bene ġaraġoa, naturi beġene maġuri mase tauna ġena.’ ²⁵ Mero mabarari tu imaima ruarua (7) mainai ġetanuto-ġoi. Mero guinena na eġaraġoato, ma emaseto asi natuna, benamo tarina na ma eġaraġoato. ²⁶ Mo veġa sebona tarina vaġa-ruaruana ġenai eġorato, mero vaġa-toitoina maki moġesina moġo mo vaġa-imaima ruaruana (7). ²⁷ Dokonai mo vavine maki emaseto. ²⁸ Variġisi-ġenoġoi ġaronai mo vavine tu dei ġaraġona? Korana ġia tu tauri 7 na ġeġaraġoato.”

²⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi tu ġokerereni, korana Buka Veaġa anina ema Barau ġena seġuka asi ribami. ³⁰ Mase na ma beġe variġisi-ġenoġoini tarimari tu asi ma beġe veġaraġoni. Ġia tu aneru kavana gubai. ³¹ A mase na ma beġe variġisi-ġenoġoini guruġari Barau ġena bukai asi ġoiaviani? Ġia ekirato, ³² ‘Au tu Aberahamo ġena Barau, Isako ġena Barau, ema Iakobo ġena Barau.’ Ġia tu maġuri tarimari ġeri Barau, dia mase tarimari ġeri Barau!’ ³³ Tarimarima ġutuma na mo guruġa ġeseġaġiato nai, nuġari ġefarevaġito ġena vevaġa-riba guruġari na.

Veuravini tu taravatu mabarari evanaġirito

Mareko 12:28-31; Luka 10:25-28

³⁴ Farisea tarimari ġeseġaġito, Iesu na Sadukea tarimari ġeri guruġa ekou-ġaurito, benamo ġeraka-vegogoto. ³⁵ Ġia fakari ai ta tu taravatu vaġa-riba-iaġina tarimana. Ġia na Iesu edanaġi-veribaġaniato, ekirato, ³⁶ “Vevaġa-riba tarimamu, taravatu nuġanai kamara taravatu tu barego vedaurea?” ³⁷ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “‘Vereġauka ġoi ġemu Barau bono ura-vinia ma nugamu mabarana, ma iaukamu mabarana, ma ġemu tuġamaġi mabarana ġesi.’ ³⁸ Maġa tu taravatu giniguinena ema barego vedaureana. ³⁹ Taravatu barego vedaureari vaġa-ruaruana ġia ilailana ta maġa: ‘Sevimu tarimana bono ura-vinia, ġoi tauġemu oveura-vinini kavana!’ ⁴⁰ Maġeri taravatu ruarua na taravatu mabarari ema peroveta tarimari ġeri guruġa mabarari eġabi-vegogorini.”

Keriso tu Davida natuna ba Barau Natuna?

Mareko 12:35-37; Luka 20:41-44

⁴¹ Farisea tarimari ġevegogoto-ġoi nai, Iesu na edanaġirito, ekirato, ⁴² “Ġomi na Keriso tu aiġesi ġotuġa-maġiani? Ġia tu deikara natuna ġotoni?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġia tu Davida natuna.”

⁴³ Iesu na ma edanaġirito, ekirato, “Davida tu kamasi nai Keriso tu ‘Vereġauka’ etoni? Korana Davida Iauka Veaġa na tuġamaġi-faka e riba eviniato, benamo ekirato,

⁴⁴ ‘Barau na au ġegu Vereġauka ekiraiato:

Au ġimagu aroribana rekenai

noma tanu,

bene iaġo mo, ġoi ġebaru-vinimuni tarimari ġoi kwakumu gaburenai batorerini.”

⁴⁵ Bema Davida na Keriso tu ‘Veregāukana’ ekiraḡito, kamasi nai Keriso tu Davida natuna?” ⁴⁶ Gia mabarari ta na maki asi evaḡa-veseato, ema mo nega na eiaḡoto mo, tarima ta na maki asi ma edanaḡiato, korana gegarito nai.

23

Iesu na taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimari ema Farisea tarimari evanerito

Mareko 12:38-39; Luka 11:43; 11:46; 20:45-46

¹ Iesu na tarimarima ḡutuma-bara e ḡena mero evaḡa-guruḡarito, ekirato, ² “Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimari e Farisea tarimari na Mose ḡena taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡirini. ³ Moḡa lorinai ḡomi ḡevaḡa-ribamini guruḡari mabarari boḡono korana-iaḡiri e boḡono veiri. A ḡeri veiḡa asi boḡono tovotovori, korana kara ḡegobata-iaḡirini, tarimarima na beḡene veiri veiḡari tu, tauḡeri na asi ḡekorana-iaḡirini. ⁴ Gia na maruna metori tarimarima ḡevaḡa-faḡarini, senaḡina ḡimari didiri na ta maki ḡeri marunai asi ḡeveḡabikauni, asi ḡevaḡa-kavarini, maruna beḡene ḡwari ḡana. ⁵ Ḗeri veiḡa mabarari ḡeveirini tu, tarimarima na beḡene ḡitari ḡana. Gia bakuri e ḡimari ai tu dagara veaḡari ḡebarubarurini, nuḡari ai Buka Veaḡa siriri ḡeḡurarini, moḡeri dagara ḡevaḡa-baregorini, ema ḡeri dabuḡa geveri maki ḡevaḡa-maukarini. ⁶ Ganivegogo gaburi ai e rubu nuḡari ai ḡeri ura tanutunu namori ai beḡene tanu. ⁷ Gia ḡeurani maketi gaburi ai beḡene rakaorakao, tarimarima na beḡene vaḡa-namori urari ai, ema tarimarima na ‘Vevaḡa-riba Tarimari’ beḡene kiraḡiri.

⁸ A ḡomi tu ‘Vevaḡa-riba Tarimami’ ai asi beḡene kiraḡimi, korana Barau ḡereḡana moḡo ḡemi Vevaḡa-riba Tauna, ema ḡomi mabarami tu tarikaka. ⁹ Ema tanobarai tarima ta ‘Tama’ asi boḡono kiraḡia, korana ḡomi Tamami tu sebona moḡo, ḡia tu gubai etanuni. ¹⁰ Gomi maki ‘Veḡori-kau Tarimami’ asi beḡene kiraḡimi, korana ḡemi Veḡorikau Tauna tu sebona moḡo, Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna). ¹¹ Deikara barego vedaurea ḡomi fakami ai, ḡia tu ḡomi vetuḡunaḡimi beiaḡo-vinini. ¹² Tauḡena eveḡabivaisini tarimana tu Barau na bevaḡa-manauani, a tauḡena evevaḡa-manauani tarimana tu beḡabi-vaisiani.”

Iesu na Farisea tarimari e taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimari ḡeri ḡofaḡofa ekiraḡirito

Mareko 12:40; Luka 11:39-52; 20:47

¹³ “Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡami kika! Korana Guba Basileia ḡatama bokana tu tarimarima ḡoirari ai ḡokou-ḡauani. Gomi tauḡemi asi boḡo raka-toḡani, ema ḡeraka-toḡa ḡetoni tarimari ḡeri dabara maki ḡomi na ḡokourini. [¹⁴ Taravatu ḡovevaḡa-riba iaḡiani tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡami kika! Gomi na vabu ḡeri numa e ḡeri farefare ḡovaḡa-koririni. Gemi ḡauḡau tu mauka kenene, ḡoḡofaḡofani. Moḡesi nai ḡomi tu meto barego vedaurea boḡo gabiani.]

¹⁵ Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofa-ḡofa tarimami! Gomi gabu mabarari ḡana ḡoiḡoni, davarai e tanobarai, tarima sebona kwarigutu ḡemi dogoro ai bene raka-toḡa urani. Ḗoḡabiani, benamo karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabuna natunai ḡovaḡa-iaḡoani, ḡemi kira-sirivagi e seḡafore maki bevanagi-lelevaḡirini.

¹⁶ Veḡorikau taumi, matami bubuḡau, vetuḡami kika! Gemi vevaḡa-ribai ḡokirani, Rubu Veaḡa aranai bekiraḡi-toreni tarimana ḡena kiraḡitore tu asi anina ḡotoni, a Rubu Veaḡa golona (o gold-na) aranai bekiraḡi-toreni tauna tu, ḡena kiraḡitore roḡo bekorana-iaḡiani. ¹⁷ Babo e mata-bubu tarimami! Aiḡa tu barego, golo ba golo evaḡa-veaḡaiani Rubu Veaḡana? ¹⁸ Ma ḡokirani, fata veaḡana aranai bekiraḡi-toreni tarimana ḡena kiraḡitore tu asi anina, a varevare dagarana fata veaḡana iatanai ḡetoreato dagarana aranai bekiraḡi-toreni tarimana tu ḡena kiraḡitore roḡo bekorana-iaḡiani. ¹⁹ Mata-bubu taumi. Aiḡa tu barego, varevare dagarana ba varevare dagarana evaḡa-veaḡaiani fata veaḡana? ²⁰ Moḡa lorinai fata veaḡa aranai ekiraḡi-toreni tarimana na fata veaḡa e fata veaḡa iatanai ḡetorerito dagarari mabarari arari ai ekiraḡi-toreni. ²¹ Ema Rubu Veaḡa aranai ekiraḡi-toreni tarimana na Rubu Veaḡa ema nuḡanai etanuni Barauna arari ai ekiraḡi-toreni. ²² Ema guba aranai ekiraḡi-toreni tarimana na Barau ḡena terona e iatanai etanuni Barauna arari ai ekiraḡi-toreni.

²³ Taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡami kika! Korana ḡomi na Barau ḡovarevare-viniani dagarari, ḡemi ḡaniḡani ḡailauri misimisiri maki, karava gabanana (10) ḡoveirini, karava sebona boubou dagaranaḡi ḡovaḡa-iaḡoani, senaḡina taravatu ḡena dagara baregori, vei-iobukaiobuka, vevetuḡaḡwa ema vetuḡamaḡikau tu ḡolearini. Gomi na tu maḡeri veiḡa baregori ḡoro veiri ema mo veiḡa keiri maki asi boḡoro iaḡuiri. ²⁴ Veḡorikau tarimami, matami bubu! Gami nanu na nagama ḡovei-vaḡiani, senaḡina kamela tu ḡolaubogerini.

²⁵ Taravatu vaḡa-riḡa-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡamai kika! Gomi ḡemi kapusi e mereki muriri moḡo ḡoḡuriḡirini, senaḡi nuḡari tu lema e mata-ḡaniḡani ḡoveini dagarari na beḡe vonuvonu-raḡe. ²⁶ Farisea tarimami, matami bubu! Kapusi e mereki nuḡari ai ḡotorerini dagarari boḡono iareva-guineri, benamo murina rekena maki bene veiareva.

²⁷ Taravatu vaḡa-riḡa-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡamai kika! Gomi tu gara gaburi ḡefeni-kuro-kurorito kavana, murikari ḡitaḡitari tu namo vedaurea, senaḡina nuḡari tu mase tarimari turiḡari ema miro mabarari na ḡevonoto. ²⁸ Gomi maki moḡesina, tarimarima na ḡeḡitamini veiḡa iobukaibuka tarimari noḡa, senaḡina nuḡami tu ḡofaḡofa e vei-rakava na ḡevonuvonu-raḡeto.”

Iesu na taravatu vaḡa-riḡa-iaḡina tarimari e Farisea tarimari ḡeri kerere voiri eki-raḡirito

²⁹ “Taravatu vaḡa-riḡa-iaḡina tarimami e Farisea tarimami, ḡofaḡofa tarimami, vetuḡamai kika! Gomi na peroveta tarimari ḡeri gara gaburi ḡovei-ginikaurini, tuḡamaḡi-iaḡina foreri ḡovaḡa-ruḡarini, ema vei-iobukaibuka tarimari ḡeri gara gaburi ḡovaḡa-verarini. ³⁰ Gokirani, ‘Tubuma ḡatama ḡeri negai ḡara maḡuri nai, peroveta tarimari vaḡivaḡiri ai asi ḡara vaḡa-kavari.’ ³¹ Moḡesi ḡokirani nai, taugemi ḡovekiragini, ḡomi tu peroveta ḡevaḡirito tarimari naturi. ³² Oba, ḡomi maki tubumi ḡatami ḡeiveito-ḡoi kavana ma ḡovei-iaḡoni, ḡeri rakava ḡomi na ḡovaḡa-ḡuḡururini.

³³ Gomi mota! Mota naturi! Barau ḡena Kota baregona ḡarona beraḡasini nai, karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabuna na kamasi boḡo raga-maḡurini? ³⁴ Moḡa lorinai akiramini, au na peroveta tarimari e iaunega tarimari ema vevaḡa-riḡa tarimari batuḡu-iaḡorini. Benamo kota tu boḡo vaḡi-maserini, aba, boḡo vaḡa-sataurorini; ma kotari tu rubu nuḡari ai boḡo kwaririni, rarari maki beḡe riḡoni, ema vanuḡa ta na boḡo lairini ma vanuḡa ta. ³⁵ Moḡesina nai vei-iobukaibuka tarimari ḡevaḡirito metori tu ḡomi iatami ai, Abela ḡevaḡi-maseato, monana eiaḡomato mo Sakaria, Barakia natuna, ḡia tu fata veaḡana ema numa veaḡana fakari ai ḡovaḡi-maseato. ³⁶ Akira-korikorimini, mabarari metori tu toma ḡuru tarimami iatami ai beḡe ketokauni.”

Iesu Ierusalemata ḡaḡina eveito

Luka 13:34-35; 19:41-44

³⁷ “Ierusalemata, Ierusalemata o, ḡoi na peroveta tarimari ovaḡirini ema Barau na etuḡu-iaḡosirini tarimari fore na otaki-maserini. Nega ḡutuma aurato, natumi bana gana-ḡeḡeraḡiri, kokoroku vavinena na natuna egoru-taririni kavana, senaḡi ḡomi tu asi ḡourato! ³⁸ Moḡa lorinai ḡemi vanuḡa ema Rubu Veaḡa tu korina betanuni. ³⁹ Korana au na akiramini, ḡomi roḡo au asi boḡo ḡitaguni, beiaḡoni mo, ḡaro ta beraḡasini, monai vau boḡo kirani, ‘Barau aranai eiaḡomani tauna sivaḡa-namoa.’”

24

Iesu na vau beḡea ḡorani dagarari ekiraḡirito

¹ Iesu Rubu Veaḡa na eraka-rosito, eraka-veḡitato nuḡanai, ḡena mero ḡia ḡenai ḡeiaḡoto, ḡeri ura Rubu Veaḡa numari baregori beḡene vaḡa-ḡitaia. ² Senaḡi Iesu na evaḡa-guruḡarini, ekirato, “Mai dagara mabarari ḡoḡitarini? Au na moḡoni akiramini: Mai fore ta fore ta iatanai asi beḡe tanuni, mabarari beḡe vare-bubu riḡorini.”

³ Iesu Olive Goronai etanu-taḡoto-ḡoi, benamo ḡena mero ḡia ḡenai ḡeiaḡoto, ḡedanaḡi-ḡairioto, gekirato, “Nokira-varama, mai dagara tu aitoma beḡe ḡorani? E ḡoi boḡenoḡoi-iaḡomani ema tanobara dokona beḡabiani maki kamara vetoḡa na bevaḡa-foforiani?”

⁴ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Gomi lorimi boḡono vetore, tarima ta na asi bene ḡofami. ⁵ Korana tarima ḡutuma au aragu ai beḡe iaḡomani, beḡe kirani, ‘Keriso tu au maiḡegu!’ Tarima vovoka beḡe ḡofarini. ⁶ Gomi na vetari gururi e tuari variri boḡo seḡaḡirini nai, nuḡami asi beḡene raḡe. Maniḡeri dagara tu beḡe ḡorani, senaḡi dokona tu asi roḡo. ⁷ Tanobara ta tanobara ta ḡesi beḡe vevaḡini, gavamani ta gavamani ta ḡesi beḡe vetarini. Gabu ḡutuma nuḡari ai doḡe beḡe ḡorani, tano maki beḡe iagani. ⁸ Mai tu midigu moḡo besinaiani, noḡa moḡo mero keina emagurini midiguna kavana.

⁹ Mo negai beḡe ḡabi-tarimini, beḡe vaḡa-midigu midigumini, beḡe vaḡi-masemini. Bese mabarari na beḡe baru-vinimini, korana au ḡovaḡa-moḡoniguni dainai. ¹⁰ Benamo tarima ḡutuma ḡeri veḡabidadama beḡe raga-kwanerini, tata beḡe verevani e beḡe vebaru-vevinini. ¹¹ Peroveta ḡofaḡofa tarimari beḡe varigisini, tarima ḡutuma beḡe ḡofarini. ¹² Vei-rakava maki beḡora-rovorovoni, benamo ḡutuma ḡeri veuravini maki beḡe farakani. ¹³ Senaḡina deikara bevevaḡa-gwaḡigini mo magona tu bemaḡurini. ¹⁴ Barau ḡena Basileia

Varina Namona tu tanobara mabararai beġe ġobata-iaġiani, bese mabarari na beġene seġaġia ġana, moġa murinai vau magona beraġasini.”

Vevaġa-gari dagarana befoforini
Mareko 13:14-23; Luka 21:20-24

¹⁵ “Ġomi na dagara rakava vedaureana, vevaġa-gari dagarana, peroveta tarimana Daniela na ekiraġiatio dagarana, boġo ġitaiani gabu veaġanai beruġani.” Mai guruġa beiviani tarimana bene riba maoro anina tu kara. ¹⁶ “Benamo deidei Iudeai ġetanuni tarimari ġoro ġana beġene raga-iaġo. ¹⁷ Deikara numa tuġunai etanu-taġoni tu, asi ma bene raka-toġa numa nuġana ġana ġena farefare ġabigabiri. ¹⁸ Deikara vamoka nuġanai maki asi ma bene ġenoġoi ġena koudi ġabigabina. ¹⁹ Mo negai vavine ma baniri e ġabivariġu vavineri kika ma vetuġari! ²⁰ Boġono ġauġau Barau ġenai, be ġura e nagure negari ai o Sabadi ai asi boġono raga-kwareġa! ²¹ Korana mo negai midigumidigu tu asi keikairi beġe ġorani, Barau na tanobara eveiatio beiaġoma maitoma, midigu moġesina asi ġeġorani. Ma maiġa murinai moġesina kavana ta asi ma beġora-ġenoġoini. ²² Bema Barau na mo ġoro rakavari asi bere vaġa-kubiri, tarimarima ta asi bere maġuri riba, senaġi eġabi-hidiriti tarimari dairi ai, ġia na ġarori bevaġa-kubirini.

²³ Mo negai, bema tarima ta na bekiramini, ‘Ġogitaia, Keriso tu maiġa!’ o ‘Ġia tu iomoġa!’ betoni nai, asi boġono vaġa-moġonia. ²⁴ Korana tu Keriso ġofaġofari e peroveta tarimari ġofaġofari beġe foforini, vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veigari baregori beġe veirini, Barau na eġabi-virigirito tarimari beġene ġofa-veġonuri ġana.

²⁵ Boġono tuġamaġi-taġo, maigeri dagarata tu akiravara-guinemini, hora roġosi bene raġasi nai. ²⁶ Bema tarima ta na bekiramini, ‘Ġogitaia, ġia tu tano fakanai moġa,’ moġana asi boġono iaġo; o bekirani, ‘Ġogitaia, ġia tu mo numa nuġanai etanuni,’ asi boġono vaġa-moġonia. ²⁷ Korana Tarimarima Natuna beiaġomani tu fofori-taġo, noġa moġo kiriku ekimoreani gubai ġaro raġerage na mo ġaro riġoriġona kavana; ²⁸ ma mase tauganina etanuni gabunai gaio maki monai beġe vegogoni, (be ġia na beġe vaġa-foforiani).”

Tarimarima Natuna ġena iaġoma
Mareko 13:24-27; Luka 21:25-28

²⁹ “Mo rakava beġe ġorani murinai, ġaro bemukunani e ġue maki asi bemamani, visigū guba na beġe ketoni e guba seġukari beġe iagaiagani. ³⁰ Benamo Tarimarima Natuna vetoġana gubai befoforini. Mo ġaro ai tanobara beseri mabarari beġe taġi-vanoro vanoroni, korana Tarimarima Natuna beġe ġitaiani, magube iatana na beiaġomani ma seġuka barana e ma marevana ġesi. ³¹ Benamo ġia na ġena aneru betuġurini ma kibi gururi baregori ġesi, eġabi-virigirito tarimari beġe vaġa-vegogorini tanobara mabarari na.”

Barabore - Vevaġa-riba figi ġauna ġenana
Mareko 13:28-31; Luka 21:29-33

³² “Figi ġauna ġenana mai barabore boġono ribaia: Kabona ġefori-raġeni e launa ġefafani nai, ġoribani, ġaro ġena tora taimina tu bekvinaġi gotoni. ³³ Moġa ilailanai, ġomi maki bema mai dagara mabarari beġe ġorani boġo ġitarini nai, boġono riba, Tarimarima Natuna tu bekvinaġi ġatama bokai. ³⁴ Moġoni akiramini, mai guru asi bekorini, beiaġoni mo, mai dagara mabarari beġe ġorani. ³⁵ Guba e tanobara beġe rekwa-rekwani, senaġi au ġegu guruġa tu asi beġe rekwa-rekwani, beġe tanu-vanaġi vanaġini.”

Ġaro e hora tarima ta asi ribana
Mareko 13:32-37; Luka 17:26-30; 17:34-36

³⁶ “Senaġi mo ġaro e hora tu tarima ta asi ribana, aneru gubai asi ribari e Natuna maki asi ribana, senaġi Tamana ġereġana moġo ma ribana. ³⁷ Tarimarima Natuna ġena iaġoma tu noġa moġo Noa ġena negai kara ġeġorato kavana. ³⁸ Ġutuġutu roġosi bere raga nai, tarimarima tu ġeveini kavana ġeġaniġanito-ġoi, ġeniuniuto-ġoi, ema tau e vavine ġeveġaraġoto-ġoi, eiaġomato mo, Noa ġena lagatoi ai eraka-toġato ġaronai. ³⁹ Senaġi matari asi ġekaniito, asi ġeribato kara beġorani mo, ġutuġutu eragasiito, benamo mabarari eġutu-masemaserito. Tarimarima Natuna beiaġomani maki moġesina beġorani. ⁴⁰ Mo ġaro ai tau ruarua vamokai beġe ġauveini, ta tu Barau na beġabi-vaġiani, a ta tu betanuni. ⁴¹ Vavine ruarua widi giro dagarana beġe giro-vegogoani, ta tu beġabi-vaġiani, a ta tu betanuni. ⁴² Moġesi nai tataġa-taġo boġono tanu, korana ġomi asi ribami ġemi Vereġauka tu aitoma beiaġomani. ⁴³ Boġono riba-maoro: Bema numa tarimana ma ribana kamara aoanai lema tarimana beiaġomani nai, ġia tu tataġa-taġo betanuni, benamo lema tauna na numa asi bedareani. ⁴⁴ Moġa lorinai ġomi maki boġono verovina-tore, korana Tarimarima Natuna aitoma beraġasini aoanai ġomi asi boġo ribani.”

*Vetuḡunaḡi tarimana namona**Luka 12:42-46*

⁴⁵ “Deikara tu mo farefare nari tarimari na guruḡa eseḡaḡini ema veḡa rorogotori eveini, ḡena vere na eḡabi-hidiato numa ema vetuḡunaḡi tarimari bene ḡita-ḡauri, ema ḡani-ḡani maki nega korikori ai bene viniri? ⁴⁶ Mo vetuḡunaḡi tarimana, ḡena vere na ekiraiato ilailanai eḡauveini, bema-ḡoitaḡoani tu namo. ⁴⁷ Moḡoni akiramini, ḡia tu ḡena vere ḡena farefare mabarari ḡitaḡauri tarimanai betoreani. ⁴⁸ Senaḡina bema ḡia vetuḡunaḡi tarimana rakavana, tauḡena nuḡana bekirani, ‘Au ḡegu vere ḡena ḡenoḡoi tu bekwaibo-rakava,’ ⁴⁹ benamo ḡia na karona bekwaririni, ma ḡia tu niuniu tarimari ḡesi beḡe ḡaniḡani-vegogoni e beḡe niuniu-vegogoni. ⁵⁰ Vetuḡu-naḡi tarimana ḡena vere ḡena ḡenoḡoi ḡarona tu asi etuḡamaḡiani ḡaronai, ma asi eribaiani aoanai beragasini. ⁵¹ Benamo ḡena vere na bea basi-gutuḡutuani, ma ḡofaḡofa tarimari ḡesi bea toreani. Monai beḡe taḡini, gadikari maki beḡe veḡara-tarini.”

25*Barabore - ḡuiato gabanana (10)*

¹ “Mo ḡaro ai Guba Basileia tu noḡa moḡo ḡuiato gabanana (10) kavana, ḡeri lamefa ḡeḡabirito, ḡeraka-rosito, veḡaraḡo variḡu tauna ḡesi beḡene vedoḡari ḡetato. ² ḡuiato imaima (5) tu ma iaunegari, a imaima (5) tu babori. ³ Korana ḡuiato babori ḡeri lamefa moḡo ḡeḡabito, senaḡi keresini kota ma asi ḡeḡabikauto. ⁴ A iaunega ḡuiatori ḡeri lamefa ḡeḡabito nai, keresini maki kavabu ai ḡeḡabikauto. ⁵ Veḡaraḡo variḡu tauna ekwaiboto dainai, gena na matari eḡararito, benamo mabarari ḡegenato.

⁶ Boḡi nuḡanai ta ekoḡoto, ekirato, ‘Veḡaraḡo variḡu tauna mani eiaḡomani, be ḡoiḡo, ḡia ḡesi boḡono vedoḡari!’ ⁷ Benamo ḡuiato 10 ḡetataḡato, ḡeri lamefa ḡeaiarevarito. ⁸ ḡuiato babori na iaunega ḡuiatori ḡevaḡa-guruḡarito, ḡekirato, ‘Gemi keresini kota ḡovinima, korana ḡai ḡema lamefa mai ḡebuseni.’ ⁹ Senaḡi iaunega ḡuiatori ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, ‘Asiḡina, ḡomi ema ḡai tu asi beilailani. Namona tu sitoa ḡana ḡoiḡo, tauḡemi ḡemi ḡoa voi.’ ¹⁰ Keresini voi ḡeiaḡoto-ḡoi nai, veḡaraḡo variḡu tauna eragasito. Benamo ḡerovina-toreto ḡuiatori tu ḡia ḡesi veḡaraḡo verekonai ḡeraka-toḡato. Benamo ḡatama-boka ḡekou-ḡauato.

¹¹ Gabivau ḡuiato tari maki ma ḡevotuto, ḡekirato, ‘Vereḡauka, Vereḡauka o, ḡema ḡatama-boka noma keoa!’ ¹² Senaḡi veḡaraḡo variḡu tauna evaḡa-veseto, ekirato, ‘Moḡoni akiramini, au tu asi ribagu ḡomi.’ ¹³ Moḡa lorinai, boḡono venari-taḡo, korana ḡemi Vereḡauka beiaḡomani ḡarona e horana asi ribami.”

*Barabore - Vetuḡunaḡi tarimari moni ḡenarito**Luka 19:11-27*

¹⁴ “Guba Basileia tu noḡa moḡo tarimana ta, gabu manaḡana ḡana bene iaḡo etato. Roḡosi bere raka nai, ḡena vetuḡunaḡi tarimari ekea-iaḡomarito, ḡena farefare evinirito, beḡene ḡauvei-iaḡiri ḡana. ¹⁵ ḡia na golo moniri ḡia tata sebosi sebosi ḡeri riba e kokore ilailari ai evinirito. (Golo monina ta tu tarima ta davana laḡani toitoi nuganai beḡabini kavana). Ta tu golo moniri imaima (5) eviniato, ma ta tu golo moniri ruarua (2), ma ta tu golo monina sebona eviniato. Benamo eraga-kwanerito, ḡena iaḡoiḡo eiaḡoto. ¹⁶ Golo moniri imaima eḡabirito tarimana maoromaoro eiaḡoto, ḡena moni eḡauvei-iaḡirito, golo moniri boruri imaima ma edoḡaririto. ¹⁷ Moḡesina kavana golo moniri ruarua eḡabirito tarimana na maki moni boruri ruarua ma edoḡaririto. ¹⁸ Senaḡi golo monina sebona eḡabirito tarimana eiaḡoto, tano ai guri ekwaiato, biaguna ḡena moni ekure-toḡaiato.

¹⁹ Nega varau emanaḡato nuḡanai, mo vetuḡunaḡi tarimari ḡeri vere ma eḡenoḡoi-iaḡomato, ḡena moni kamasi ḡeḡauvei-iaḡirito beḡene vevarifui-iaḡiri etato. ²⁰ Benamo golo moniri imaima eḡabirito tarimana ema raka-toḡato, moni boruri imaima eḡabikaurito, ekirato, ‘Verebara, ḡoi na golo moniri imaima oviniguto nuḡanai, au na tu moni boruri imaima ma badoḡariri maiḡeri.’ ²¹ ḡia na evaḡa-namoato, ekirato, ‘Namo baregona! Goi tu vetuḡunaḡi taumu namona, ma vetuḡamaḡikaumu! Dagara misiri oḡauvei-iaḡi ḡinikaurini nai, au na dagara ḡutuma avinimuni, ḡoi na boḡita-ḡaurini. Noma raka-toḡa, au ḡesi sima iaku-vegogo!’

²² Benamo golo moniri ruarua eviniato tarimana ma ema raka-toḡato, ekirato, ‘Verebara, ḡoi na golo moniri ruarua oviniguto nuḡanai, au na tu moni boruri ruarua ma badoḡariri, maiḡeri.’ ²³ Gena vere na evaḡa-namoato, ekirato, ‘Namo vedaurea! Goi tu vetuḡunaḡi taumu namomu, ma vetuḡamaḡikaumu! Dagara misiri oḡauvei-iaḡi ḡinikaurini nai, au na dagara ḡutuma avinimuni, ḡoi na boḡita-ḡaurini. Noma raka-toḡa, au ḡesi sima iaku-vegogo!’

²⁴ Benamo golo monina sebona eġabiato tarimana ema raka-toġato, ekirato, ‘Verebara, au ribagu ġoi tu asi vegubakau taumu, dia ġoi na ovarorito dagarari okwarini, ema dia ġoi na ġue-ġuturi ofiu-rovorovorito dagarari ovaġa-vegogorini. ²⁵ Moġesi naima agarito, aiāgato, ġemu moni tano nuġanai akure-toġaiato. Noġitaia, dagarana inġa, ġemu noġabia.’

²⁶ Ġena vere na ekiraiato, ekirato, ‘Ġoi vetuġunaġi taumu rakavamu ma ġubulefimu. Ġoi ribamu, dia au na avarorito dagarari akwarini, ema dia au na afiu-rovorovorito dagarari avāġa-vegogorini. ²⁷ Kamuto, bere namo ġegu moni tu banikai boro torea, benamo au bara ġenoġoi-iaġoma nai tu, ma toreakauna ġesi bara doġaria. ²⁸ Bevaitovo, ġia na vetuġunaġi tarimari tari ekirarito, ekirato, ‘Mani moni sebona ġenai maniġa ġoġabia, moni gabanana (10) tarimana ġovinia. ²⁹ Korana ma ġena-ġana tarimana tu ġutumari ma baviniiani, be barego lelevaġi beġabini, a asi ġena-ġana tarimana tu ġenai misina maki baġabi-vaġiani. ³⁰ Ma mai vetuġunaġi tarimana rakavana ġofiu-rosia murika mukunana ġana. Monai bene taġi, gadikana maki bene vaġa-ġaratari.’”

Kota baregona ġarona

³¹ “Tarimarima Natuna tu ma mamana marevana e seġuka baregona, ema ma ġena aneru mabarari ġesi beġe iaġomani, ġena teronai betanu-kauni. ³² Bese mabarari ġia ġoiranai beġe vaġa-vegogorini, benamo ġia na bevaġa-farararini, noġa moġo mamoe narinariri tarimana na mamoe nanigosi ġerina etore-ġerevaġirini kavana. ³³ Mamoe tu aroribana rekenai, ma nanigosi tu kaurina rekenai betorerini. ³⁴ Benamo Vere na aroribana tarimari bevaġa-gurugarini, bekirani, ‘Ġoiāgoma! Tamagu na evaġa-namomini tarimami, ġoiāgoma! Barau ġena Basileia ġoma ġabia, guba tanobara eveirito neganai varau erovina-toreato ġomi ġemi. ³⁵ Korana au evitoguto nai, ġoġubuguto; bokagu ekoketo nai, nanu ġoviniguto; au vanuġa boru tarimagu ġomi fakami ai atanuto, senaġi ġoġabi-raġeguto; ³⁶ au asi ġegu dabuġa, ġovaġa-dabuġaguto; akeveto nai, ġonariguto; dibura numai atanuto nai, ġoraka-ġitaguto.’

³⁷ Benamo vei-iobukaiobuka tarimari na beġe vaġa-veaseani, beġe kirani, ‘Vereġauka, aitoma ġaġitamuto ovitoto, ġaġubumuto? O onanu-maseto, nanu ġavinimuto? ³⁸ Aitoma ġoi vanuġa boru tarimamu ai ġaġitamuto, ġaġabi-raġemuto ġai ġema numai, o asi ġemu dabuġa, ġavaġa-dabuġamuto? ³⁹ Kamara ġaro ai ġaġitamuto ġoi okeveto, o diburai otanuto, ġaraka-ġitamuto?’

⁴⁰ Benamo Vere na bevaġa-veserini, bekirani, ‘Moġoni akiramini, tarikakagu asi ġeiavirini tarimari maġeri ta ġovei-viniato ilailanai, au maki moġesi ġovei-viniguto.’

⁴¹ Benamo kaurina rekena tarimari bevaġa-guruġarini, bekirani, ‘Au ġegu na ġoraka-veġita, meto barego lele-vaġina iatami ai etanuni tarimami, ġoiāġo, eġara-vanaġi vanaġini karavana ġana, Satani ma ġena aneru ġeri Barau na varau evei-toreato. ⁴² Korana evitoguto, senaġi asi ġoġubuguto; nanu na emaseġo, senaġi nanu asi ġoviniguto; ⁴³ au tu vanuġa boru tarimagu ġomi fakami ai atanuto, senaġi asi ġoġabi-raġeguto ġemi numai; asi ġegu dabuġa, senaġi asi ġovaġa-dabuġaguto; akeveto ema dibura numai atanuto, senaġi asi ġoraka-ġitaguto.’

⁴⁴ Benamo ġia maki beġe vaġa-veaseani, beġe kirani, ‘Vereġauka, kamara ġaro ai ġaġitamuto, ovitoto o onanu-maseto, o vanuġa boru tarimamu, o asi ġemu dabuġa, o okeveto, o diburai otanuto, ġai na asi ġavaġa-kavamuto?’ ⁴⁵ Benamo Vere na bevaġa-veserini, bekirani, ‘Moġoni akiramini, ġomi na mai tarikaka asi ġeiavirini tarimari maġeri, ta asi ġovaġa-kavaiato nai, au maki moġesi ġovei-viniguto, asi ġovaġa-kavaguto.’ ⁴⁶ Tauna moġa, ġia tu midigu vanaġivanaġi gabuna ġana beġe iaġoni, a vei-iobukaiobuka tarimari tu maġuri vanaġivanaġi gabuna ġana beġe iaġoni.”

26

Iesu beġene vaġi-masea dabarana ġevetauato

Ioane 11:45-53

¹ Iesu na maġeri dagara mabarari evevaġa-riba iaġi-ġosirito nai, ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, ² “Ġomi ma ribami, ġaro ruarua moġo, benamo Pasova beġe veiani. (Moġa tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo, asi evaġirito verekona). Mo ġaro ai Tarimarima Natuna tarima tari ġimari ai beġe toreani, beġene vaġa-satauroa ġana.”

³ Benamo Rubu Veaġa vereri baregori ema Iuda ġeri vere baregori ġesi ġevegogoto, Kaiafas, Rubu Veaġa verena barana, ġena numai. ⁴ Ġeboioġato, Iesu beġene ġabi-lemiaia, benamo beġene vaġi-masea. ⁵ Senaġi ġekirato, “Dia vereko nuġanai bene ġora, korana vereko beġe iaġomani tarimari ġia iatana na beġe burini ġarina.”

Vavine ta na Iesu ediġaiato Betania ai

Mareko 14:3-9; Ioane 12:1-8

⁶ Iesu tu Betania ai, Simona, lepera tarimana, ġena numai. ⁷ Ġeganiġanito-ġoi nuġanai, vavine ta ġia ġenai eiaġoto; kavabu namona ta, alabasta forena na ġeveiato kavabuna, eġabi-kauato, nuġanai tu muramura ma bonana namona, voina barego vedaurea; Iesu ġaniġani gabunai etanu-taġoto-ġoi nai, mo vavine na Iesu debanai ebubuat. ⁸ Ġena mero na ġeġitaiato, benamo ġebaruto, ġekirato, “Karase nai mai muramura efitoġa-kavaiani? ⁹ Mai muramura bere voivoi-iaġia, be moni baregona bere ġabia, benamo asi ġeri-ġari tarimari bere viniri!

¹⁰ Iesu ribana ġia tu kara ġekiraġiato, moġesina nai evaġa-guruġa-rito, ekirato, “Karase nai mai vavine ġomugumugu-iaġiani? Mai vavine na veġa namona au ġegu ai beveia. ¹¹ Asi ġeri-ġari tarimari tu ġomi ġesi boġo tanu-vanaġi vanaġini. Senaġi au tu dia ġaro mabarari ġomi ġesi batanuni. ¹² Mai vavine na muramura au tauġanigu ai bebubuginea, gurigurigu ġana. ¹³ Moġoni akiramini, Vari Namona beġe ġobata-iaġiani tanobara mabarari nuġari ai, mai vavine na veġa beveia veġana maki beġea kiraġiani, ġia tuġamaġi-iaġina.”

Iudas na Iesu erevaiato

Mareko 14:10-11; Luka 22:3-6

¹⁴ Benamo gabanana ruarua (12) tarimari ta, arana Iudas Isakariota, Rubu Veaġa vereri baregori ġeri ai eiaġoto, ¹⁵ edanaġirito, ekirato, “Kara boġo viniguni, bema Iesu ġimami ai batore-kauani nai? Ġia na silva moniri gabana toitoi (30) ġeivirito, benamo ġeviniato. ¹⁶ Mo nega monana Iudas na ġimari ai betore-kauani dabarana evetauato-ġoi.

Iesu ma ġena mero ġesi ginitaġo mamoena ġeġaniato

Mareko 14:12-21; Luka 22:7-14; 22:21-23; Ioane 13:21-30

¹⁷ Asi etubuni faraona verekona ġarona ġiniguinenai ġena mero Iesu ġenai ġeiaġoto, ġedanagiato, ġekirato, “Ġai tu ainai Rubu Veaġa verekona baġana vei-torea, bono ġania?” ¹⁸ Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Goiaġo vanuġa barana nuġanai, mo bakiraġia tarimana ġenai, boġono vaġa-guruġaia, boġono kira, ‘Vevaġa-riba tauna ekirani: Ġegu hora varau beragi. Ġegu mero ġesi ġoi ġemu numai ginitaġo mamoena baġa ġaniani.’” ¹⁹ Benamo mero Iesu na ekirarito ilailanai vereko ġevei-toreato.

²⁰ Lavilavi ai Iesu ma ġena mero gabanana ruarua (12) ġesi ġetanu-tarito, vereko ġeġania ġana. ²¹ Benamo ġeġaniġanito-ġoi nai, ekirarito, ekirato, “Moġoni akiramini, ġomi ta na au borevaguni.” ²² Ġia mabarari nuġari ma metori ġesi irau sebori irau sebori na ġedanagiato, ġekirato, “Vereġauka, moġoni dia au, ene?” ²³ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Au ġesi diġu sebonai ġanaba-riġoni tarimana na au berevaguni. ²⁴ Tarimarima Natuna bemaseni Buka Veaġi ġetoreato ilailanai. Senaġi Tarimarima Natuna berevaiani tarimana ġenai tu vetuġana kekei; asi bere maġuri tu namo.” ²⁵ Benamo Iudas, reva tarimana, ekirato, “Vevaġa-riba taumu, moġoni dia au, ene?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Dagarana maniġa, mani okiraġiani.”

Vereġauka ġena ġanivegogo veaġana

Mareko 14:22-26; Luka 22:15-20; 1Korinto 11:23-25

²⁶ Ġeġaniġanito-ġoi nuġanai, Iesu na beredi eġabiato, Barau evaġa-namoato, etaviato, evinirito, benamo ekirato, “Ġogabia, ġogania, mai tu au tauġanigu.” ²⁷ Ġia na kapusi ma eġabiato, evaġa-namoato murinai, evinirito, ekirato, “Ġoniau, ġomi mabarami. ²⁸ Korana mai tu au raragu, Ginitaġo Variguna evaġa-moġoniani, bebebubuni, tarimarima ġutuma ġeri rakava tuġamaġi-fitogari ġana. ²⁹ Akiramini, mai vine nanuna asi ma banu-ġenoġoiani, beiaġoni mo, ġaro beragasini vau, au ġomi ġesi ma bita niu-vegogoani au Tamagu ġena Basileia nuġanai.” ³⁰ Benamo mari ta ġemariato murinai, ġeraka-rosito, Olive Ġorona ġana ġeiaġoto.

Iesu na Petero ġena vekira-ġuniġau ekiraġi-toreato

Mareko 14:27-31; Luka 22:31-34; Ioane 13:36-38

³¹ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Toma boġi ġomi mabarami ġemi veġabadadama au ġegu ai boġo raga-kwaneani, korana Buka Veaġi maiġesi ekirani, ‘Au na mamoe ġitaġauri tarimana bavagi, benamo mamoe mabarari beġe raga-lausini.’”

³² Senaġi au mase na ma bavariġisi-ġenoġoini murinai, baraka-guineni Galilea ġana. Monai vau bitana vedogari.”

³³ Petero eguruḡa-fouto, Iesu ekiraiato, ekirato, “Bema mabarari na ḡeri veḡabidadama ḡoi ḡemu ai beḡe raga-kwaneani, senaḡi au na tu asiḡina.” ³⁴ Iesu na Petero evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Moḡoni akiramuni, toma boḡi kokoroku roḡosi bene goḡi nuḡanai, ḡoi na au vaḡa-toitoti bokira-ḡuniḡauguni.” ³⁵ Senaḡi Petero eguruḡa-ḡiḡiraḡeto, ekirato, “Bema ḡoi ḡesi bita mase-vegogoni maki, au na ḡoi tu asi veḡata bakira-ḡuniḡaumuni.” Gena mero mabarari maki moḡesi ḡekirato.

Iesu eḡauḡauto Getesemane ai

Mareko 14:32-42; Luka 22:39-46

³⁶ Iesu ma ḡena mero ḡesi ḡeiḡoito gabu ta arana Getesemane, benamo ḡia na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Mainai ḡotanutaḡo, au tu iomo ḡana aiḡoni, naḡauḡau.” ³⁷ Benamo Petero ema Sebedaio natuna ruarua moḡo eḡoririto, ḡia ḡesi ḡeiḡoito. Moḡa nuḡanai Iesu tau-ḡanina efarakaiato, egarito, nuḡana maki evekwarḡito-ḡoi. ³⁸ Benamo ekirarito, ekirato, “Au nuḡagu na meto asike eḡwaiani, dori evaḡiḡuni. Mainai ḡotanu, boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi au ḡesi.” ³⁹ Iesu kota ma eraka-naḡito, ḡoirana tano ai ekokofa-tarito, benamo eḡuriḡurito, ekirato, “Tamagu o, bema ma dabara ta, mai midigu bedina ḡeguna noma ḡabi-vaḡia. Senaḡi dia au ḡegu ura, ḡoi ḡemu ura moḡo.”

⁴⁰ Gena mero toitoti ḡeri ai eḡenoḡoito nuḡanai, ḡia tu gena-maseri ai eḡoitaḡorito, benamo Petero ekiraiato, ekirato, “Kamasi nai ḡomi taumi toitoti au ḡesi aoa sebona ta kavana maki asi boḡo vevaḡa-gwaḡiḡini? ⁴¹ Boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi, boḡono ḡauḡau, be veribaḡani beiaḡomani nai tu, asi boḡono moira. Iauka tu moḡoni eurani, senaḡi tau-ḡani tu emoirani.”

⁴² Iesu nega vaḡa-ruarua eraka-veḡitato, ea ḡuriḡurito, ekirato, “Tamagu o, bema asi dabara ta mai midigu bedina ḡeguna boḡabi-vaḡiani nai, ḡoi ḡemu ura bono veia moḡo.”

⁴³ Ma eḡenoḡoi-iaḡomato nuḡanai tu, ḡia asi ḡeri vevaḡa-gwaḡiḡi nai, genamaseri ai ma edoḡaririto, korana matari tu gena na eḡabi-rakavarito.

⁴⁴ Iesu na ma eiaḡuirito, ma eiaḡoto, vaḡa-toitoti ma eḡauḡauto, ḡena ḡuriḡuri guruḡari guineri ma ekiraḡi-ḡenoḡoirito. ⁴⁵ Benamo ḡena mero ḡeri ai ma eḡenoḡoi-iaḡomato, ekirarito, “Ḗomi tu roḡo ḡogenani e ḡoiaḡaraḡini? Goḡitaia! Aoana varau beragaḡasi! Tarimarima Natuna tu beḡe revaia, rakava tarimari ḡimari ai beḡe torea. ⁴⁶ Ḗovariḡisi, be si-iaḡosi! Goḡitaia, au revarevaia tarimana mai beragaḡasi!”

Iesu tuari tarimari na ḡeḡabiato

Mareko 14:43-50; Luka 22:47-53; Ioane 18:3-12

⁴⁷ Iesu roḡo eguruḡato-ḡoi nuḡanai, Iudas, mero gabanana ruarua (12) tauna ta, eraḡasito. Tarimarima ḡutuma maki ḡia ḡesi ma ḡeri vetari baḡari e vevaḡi kwariri. Ḗia tu Rubu Veaḡa vereri baregori ema Iuda vereri na ḡetuḡurito. ⁴⁸ Reva tarimana na vetoḡa ta ekiravara-torerito, ekirato, “Baverauani tarimana tu moḡa, boḡono ḡabitaria.” ⁴⁹ Iudas eraḡasito nai, maoromaoro eiaḡoto Iesu ḡenai, benamo ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, boḡi namona!” benamo everauato. ⁵⁰ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Ḗata, veiveina uranai boiaḡoma veigana noraga-veia!” Benamo ḡeiaḡomato, ḡimari na Iesu ḡeḡabi-tariato, ḡedegodeḡoato.

⁵¹ A Iesu ḡena mero ta ḡena vetari baḡana einu-vaḡiato, edaveato, benamo Rubu Veaḡa verena baregona ḡena vetuḡunaḡi tarimana seḡana ebasi-vaḡiato. ⁵² Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Ḗemu baḡa tu ḡuraḡurana gabunai noḡura-ḡenoḡoia. Korana vetari baḡari ḡeḡabini tarimari mabarari tu vetari baḡari na beḡe maseni. ⁵³ Ḗoi asi ribamu, Tamagu ḡena vevaḡa-kava banoḡiani, benamo ḡia na aneru vaḡa-sebo au ḡegu ai betuḡurini, aneru doḡorori gabanana ruarua (12) o 70,000 ema tari maki betuḡurini au vaḡa-kavaḡu? ⁵⁴ Moḡesi bere vei, senaḡi Buka Veaḡai varau ḡetoreato guruḡana tu kamasi bemoḡonini? Be, maigesi moḡo beḡene vetore!”

⁵⁵ Iesu na monai mo tarima ḡutuma evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Au tu seḡafore doḡorona ta aḡori-kauani, be ḡomi boḡo iaḡoma au ḡabiḡabigu tu ma ḡemi vetari baḡari e vevaḡi kwariri ḡesi? Ḗaro mabarari ai au tu ḡomi sevimi ai, Rubu Veaḡa nuḡanai avevaḡa-ribatoḡoi, senaḡi asi ḡoḡabi-tariguto. ⁵⁶ A mai dagara mabarari ḡeḡorani tu, peroveta tarimari na Buka Veaḡai ḡetore-guinerito guruḡari vaḡa-moḡoniri ḡana.” Benamo Iesu ḡena mero mabarari na ḡeraga-kwaneato, ḡeraga-rovorovoto.

Iesu kanisoro tarimari ḡoirari ai

Mareko 14:53-65; Luka 22:54-55; 22:63-71; Ioane 18:13-14; 18:19-24

⁵⁷ Mo ḡeḡabi-tariato tarimari na Iesu ḡeḡori-iaḡoato, Kaiafas, Rubu Veaḡa verena baregona, ḡena numa ḡana. Monai taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari ema Iuda vereri varau ḡeraka-vegogoto. ⁵⁸ Petero na Iesu eraka-tuḡuato-ḡoi, ma fakana eiaḡoto

mo, Rubu Veāga verena baregona ġena numa ġana. Eraka-toġato maġu nuġanai, benamo veġitaġau tarimari fakari ai ea tanu-tarito, bene ġita, mo veġa magonai kara befororini.

⁵⁹ Rubu Veāga vereri baregori e Iuda ġeri kanisoro tarimari mabarari na vevaġa-bade ġofaġofa tarimari ġevetaurito, Iesu beġene ġofaġofa-iaġia, be beġene vaġia ġana. ⁶⁰ Vevaġa-bade ġofaġofa tarimari ġutumma ġevariġisito, ġeġofaġofa-iaġiato, senaġi ġeri guruġa tu asi ġesebonato-ġoi. Magonai vau ġofaġofa tarimari ruarua ġevaisi-raġeto, ⁶¹ ġekirato, “Mai tarima ekirato, ‘Au tu ma seġukaġu mai Barau ġena Rubu Veāga barovoani, ema ġaro toitoi nuġanai ma bavaġa-ruġa ġenoġoiani.’”

⁶² Benamo Rubu Veāga verena baregona eruġa-vaisito, Iesu edanaġiato, ekirato, “Ġoi tu asi bovaġa-veseni? Maiġeri na ġoi ġevarifiu-iaġimuni guruġari tu kamasi?” ⁶³ Senaġi Iesu asi eguruġato. Rubu Veāga verena baregona na ma edanaġi-ġenoġoiato, ekirato, “Maġuri Barauna aranai au na ġoi akiramuni, nokira-varama: Ġoi tu Keriso, Barau Natuna?” ⁶⁴ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Dagarana okiraġiani maniġa! Ma au na ġomi mabarami akiramini: Mai ġaro maġa, mo beiaġoni ġoirai, ġomi na Tarimarima Natuna roġo boġo ġitaiani, seġuka Barauna ġimana aroribanai betanuni, e guba maguberi iatari na beiaġomani!”

⁶⁵ Benamo Rubu Veāga verena baregona tauġena ġena dabuġa edareato, ekirato, “Barau vaġa-rakavana guruġana tu ekiraġi-ġosiato! Karase vevaġa-ġita tarimari roġo tavetaurini? Barau vaġa-rakavana guruġana bekiraġia, varau boġo seġaġia. ⁶⁶ Kara mani ġotoni?” Ġia mabarari ġekirato, “Bene mase moġo.” ⁶⁷ Benamo ġoirana ġekanunuato, ġefaisiato. Kotari na ġeforoato, ⁶⁸ ġekirato, “Keriso, ġoi tu peroveta tarimana, be nokira-varama, deikara na bebotamu?”

Petero na Iesu ekira-ġuniġaunto

⁶⁹ Petero roġo numa maġuna nuġanai etanu-taġoto-ġoi, benamo vetuġunaġi ġuiatona ta ġia ġenai eiaġomato, ekirato, “Ġoi maki Iesu, Galilea tauna, ġesi orakaoto-ġoi, okavaiato-ġoi.” ⁷⁰ Senaġi Petero evekira-ġuniġauto mabarari ġoirari ai, ekirato, “Au asi ribaġu ġoi kara okiraġiani.” ⁷¹ Benamo eraka-rosito, maġu ġatama bokana sevina ġana eiaġoto. Ma vetuġunaġi ġuiatona ta na eġitaiato, benamo sevina tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġia maki Iesu, Nasareta tarimana, ekavaiato tarimana.” ⁷² Petero ma evekira-ġuniġauto, eguruġa-gwaġiġito, ekirato, “Au asi ribaġu mani tarima.” ⁷³ Nega kotuna evanaġito nuġanai, monai ġeruġa-taġoto-ġoi tarimari Petero ġenai ġeiaġomato, ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Mogoni, ġoi maki ġia ġesi tarimamu ta, korana garomu na evaġa-foforimuni.” ⁷⁴ Benamo Petero na ekirarito, “Asiġina ġinavaġi, akira-korikorimini, mani tarima au asi ribaġu!”

Asikauna kokoroku egogito. ⁷⁵ Benamo Petero na Iesu ġena guruġa etuġamaġi-dogariato, ekiraiato, “Kokoroku roġosi bene gogġi nai, ġoi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni.” Benamo eraka-rosito murikai, etaġi-rakava rakavato.

27

Iesu ġeġori-iaġoato Pilato ġenai

¹ Boġiboġi ekini-mama mamaiato-ġoi, Rubu Veāga vereri baregori mabarari ema Iuda vereri ġeboiġa-vegogoto, Iesu beġene vaġia ġana. ² Seini na ġebarubaruato, ġeġori-iaġoato, Pilato, Roma gavana, ġimanai ġetore-kauato.

Iudas Isakariota emaseto

Apostolo 1:18-19

³ Iudas, reva tauna, na Iesu eġitaiato, vaġa-masena guruġana varau ġeveiato, benamo evetuġamaġi-kureto. Benamo silva moniri gabana toitoi (30) eġwa-ġenoġoirito Rubu Veāga vereri barari e Iuda vereri ġeri ai. ⁴ Ekirato, “Au tu bavei-rakava, korana asi ġena rakava tarimana barevaia, bemaseni.” Ġevaġa-veseto, ġekirato, “Mani tu dia ġai ġema nuġa-vekwaraġi, mani tu ġoi tauġemu ġemu ġauvei moġo.” ⁵ Iudas na silva moniri Rubu Veāga nuġanai efu-toġarito, eraka-veġitato. Benamo eiaġoto, tauġena ea veborato.

⁶ Benamo Rubu Veāga vereri baregori na mo silva moniri ġeġabirito, ġekirato, “Mai tu rara voina monina, be boubou mauġanai asi veġata bita ġurairani, taravatu.” ⁷ Ġeguruġa-iaġiato, ġevaġa-moġoniato murinai, mo moni ġeġabiato, ġuro eveini tarimana ġena tano ġevoiato, tanobara boru tarimari ġeri gara gabunai ġevaġa-iaġoato. ⁸ Moġesina nai mo tano arana ġevatoani “Rara Tanona” beiaġoma mo maitoma.

⁹ Monana Ieremia peroveta tarimana ġena guruġa ema moġonito, ekirato, “Mo silva moniri gabanana toitoi (30) ġeġabirito, mo tu Isaraela tarimari na ġevaġa-moġoniato voina misina, mo tau beġene voia ġana. ¹⁰ Ma mo moni na ġuro eveini tarimana ġena tano ġevoiato, Vereġauka ekirato ilailanai.”

*Iesu Pilato ġoiranai**Mareko 15:2-5; Luka 23:3-5; Ioane 18:33-38*

¹¹ Iesu Roma gavanana ġoiranai erugato, ġia na edanaġiato, ekirato, “Ġoi tu Iuda tarimari ġeri kini ba?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Oi, okiraġiani maniġa.”

¹² Benamo Rubu Veaġa vereri baregori ema Iuda vereri na Iesu ġeġofaġofa-iaġiato, senaġi guruġa ta asi ekiraġiato. ¹³ Moġa lorinai Pilato na evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġoi asi oseġaġini, iatamu ai tu meto ġutuma ġekiraġirini?” ¹⁴ Senaġi Iesu asi eġoiġiato, guruġa sebona tai maki asi evaġa-veserito. Monana gavana nuġana efarevaġi-rakavato.

*Pilato na Iesu ġena mase ekiraġiato**Mareko 15:6-15; Luka 23:13-25; Ioane 18:38-19:16*

¹⁵ Vanaġivanāġi Pasova verekona ġaronai tu gavana na ġia ġeri dibura numai etanuni beġe kiraġiani tarimana ta etuġu-rosiato-ġoi. ¹⁶ Mo laġani ai tarima rakava kwaikwaina ta dibura numai etanuto, arana tu Barabas. ¹⁷ Moġa lorinai tarima ġutuma ġevogoto nuġanai, Pilato na edanaġirito, ekirato, “Deikara ġoura-viniani natuġu-rosia: Barabas ba Iesu, ġekiraġiani Keriso?” ¹⁸ Korana Pilato ribana ginikau, Iuda tarimari baregori ġeri mama dainai, Iesu ġia ġimanai ġetoreato.

¹⁹ Pilato na Kota eġorikauato-ġoi nuġanai, Pilato ġaraġona na ġena keakau ta etuġu-raġasiato, ekirato, “Mani vei-iobukaibuka tarimana ġenai dagara ta asi bono veia, korana au tu boġi ai banuvi, ġegu nuvi ai midigumidigu baregona na beġabigu ġia dainai.”

²⁰ Senaġi Rubu Veaġa vereri baregori ema Iuda vereri na vegogo tarimari nuġari ġeġanirito, Pilato beġene kiraia, Barabas bene tuġu-rosia, a Iesu bene mase. ²¹ Senaġi gavana na vegogo tarimari ma edanaġirito, ekirato, “Ġia tauri ruarua dei tu gomi gemi natuġu-rosia?” Vegogo tarimari ġefararato, ġekirato, “Barabas!” ²² Benamo Pilato na edanaġirito, ekirato, “O mai Iesu, ġekiraġiani Keriso, tu kamasi bana veia?” Ġia mabarari ġevaġa-vese vegogoto, ġekirato, “Novaġa-satauroa!” ²³ Senaġi Pilato na ma edanaġirito, ekirato, “Kara dainai? Kamara veigā rakavana eveiato nai?” Senaġi mabarari ġefarara-gigitarito, ġekirato, “Novaġa-satauroa!”

²⁴ Pilato etuġamaġi-fakato, ġia ġena riba guruġari tu asi beġe ġabi-raġerini, ma tarimarima ġia iatana na beġe burini garina, benamo ġia tu nanu eġabito, ġimana eġuriġiato mo tarimarima ġutuma ġoirari ai, ema maġesi ekirato: “Au tu asi ġegu kerere mai vei-iobukaibuka tarimana rarana ġenai; mai tu ġomi ġemi ġauvei moġo!” ²⁵ Vegogo tarimari mabarari ġevaġa-veseto, ġekirato, “Mai tarima rarana o ġena mase metona tu ġai iatamai bene tanu ema ġai natuma iatari ai.” ²⁶ Benamo Pilato na Barabas etuġu-rosiato ġia ġeri, a Iesu tu ġekwaria etato vau soldia evinirito, beġene vaġa-satauroa ġana.

*Iesu ġevaseva-vaseva iaġiato**Mareko 15:16-20; Ioane 19:2-3*

²⁷ Benamo Pilato ġena vetari tarimari na Iesu ġeġori-iaġoato gavana ġena numa nuġanai, benamo karori mabarari ġekea-vegogorito, bena ġeruġa-ġeġeraġiato. ²⁸ Ġena dabuġa ġeruġa-vaġirito, dabuġa kakakakana ġevaġa-veiato, ²⁹ debana dagarana ġau ma giniginina na ġevatoato, korona noġa ġeveiato, benamo Iesu debanai ġetore-kaurato. Oro ta maki ġimana aroribana ġevaġa-ġabiato, benamo ġoiranai ġevetui-tarito, ġevaseva-vaseva iaġiato, ġekirato, “Iuda ġeri Kini o, ġaro namona!” ³⁰ Benamo ġekanunu-kanunuato, mo oro ġeġabi-rariato, debana ġekwari-ġenoġoi ġenoġoiato-ġoi. ³¹ Ġevaseva-vaseva iaġi-ġosiatu murinai, dabuġa kakakakana ġeġabi-vaġiato, ġena dabuġa korikorina ma ġevaġa-veiato. Benamo ġeġori-rosiato, beġenea vaġa-satauroa ġana.

*Iesu ġevaġa-satauroato**Mareko 15:21-32; Luka 23:26-43; Ioane 19:17-27*

³² Ġeraka-rosito-ġoi nai, Kurene tarimana ta ġeġoitaġoato arana Simona. Vetari tarimari o soldia na ġelaunaġi-naġiato, Iesu ġena satauro negwaia. ³³ Benamo vanuġa na ġeraka-rosito, gabu tai ġeraġasito arana tu Golgota, anina tu ‘Deba Ġavana Gabuna’. ³⁴ Monai vine nanuna midigu vaġa-keina muramurana arana gal ġesi ġebubu-vegogoato dagarana, Iesu ġeviniato; eiamuse-tovoato, senaġi asi eniuato.

³⁵ Ġevaġa-satauroato murinai, ġena dabuġa ġia fakarai ai ġevererito kasi ai. ³⁶ Moġa murinai ġetanutunu-tarito, benamo ġenariato. ³⁷ Ġia debana iatanai kara koranai ġevaġa-satauroato gurugana ġekafa-kaurato, maġesi ġetoreato, “MAI TU IESU, IUDA GERI VERE.” ³⁸ Seġafore tarimari ruarua maki Iesu ġesi ġevaġa-sataurorito, ta aroribana rekenai, ma ta kaurina rekenai.

³⁹ Ġeraka-vanaġito-ġoi tarimari debari ġekorakorarito-ġoi, guruġa rakavari Iesu ġeviniato-ġoi, ⁴⁰ ġekirato-ġoi, “O ġoi okirato, Rubu Veaġa borovoani, ġaro toitoi nuġanai

ma bovaḡa-ruḡa ḡenoḡoiani otato, tauḡemu novevaḡa-maḡuri! Bema ḡoi Barau Natuna, satauro tuḡuna na noraka-riḡo.”

⁴¹ Rubu Veaḡa vereri baregori e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari ema Iuda vereri na maki maḡesi ḡevaseva-vaseva iaḡiato-ḡoi, ḡekirato, ⁴² “ḡia na tarima boruri evaḡa-maḡuririto-ḡoi, kamuto ḡia tauḡena tu asi evevaḡa-maḡurini! Bema ḡia moḡoni Isaraela tarimari ḡeri vere nai, satauro na inimoḡo neraka-riḡo, be baḡana vaḡa-moḡonia. ⁴³ ḡia na Barau eḡabidadama viniato-ḡoi, be siḡitaia, Barau na maki betuḡamaḡi-kauani, bevaḡa-maḡuriani ba? Evekiraḡito-ḡoi, ‘Au tu Barau Natuna,’ nene?” ⁴⁴ Iesu ḡesi ḡevaḡa-satauro vegogorito seḡafore tarimari ruarua na maki moḡesi ḡeguruḡa-rakava viniato.

Iesu ḡena mase

Mareko 15:33-41; Luka 23:44-49; Ioane 19:28-30

⁴⁵ Horaḡauna 12 koloko ea ḡabiato nai, tanobara mabarana mukuna na eḡabi-ḡauato, mukuna etanuto eiaḡoto mo horaḡauna 3 koloko. ⁴⁶ Horaḡauna 3 koloko rekenai Iesu eḡabato, ekirato, “Eloi, eloi, lama sabaktani?” anina tu, “Au ḡegu Barau, au ḡegu Barau, kara dainai au boraga-kwanegu?” ⁴⁷ Tarimarima tari monai ḡeruḡa-taḡoto-ḡoi nai, ḡeseḡaḡiato, benamo ḡekirato, “ḡia tu Elia ekeaiani.” ⁴⁸ Benamo ḡeri tarima ta eraga-iaḡoto, nanu erimaiani dagarana ta eḡabiato, vine nanuna mamakina nuḡanai eduḡi-fereiatu, gobu lefai egwanu-kauato, benamo eduḡi-raḡeato, Iesu na neniua ḡana. ⁴⁹ Senaḡi kotari ḡekirato, “Sivaḡa-noga roḡo, siḡitaia, Elia beiaḡomani, bevaḡa-maḡuriani ba asiḡina.” ⁵⁰ Iesu ma eḡaba-fouto murinai emaseto.

⁵¹ Benamo mo negai moḡo Rubu Veaḡa nuḡanai veaḡa lelevaḡi daiḡutunai, kouḡau dabuḡana o ketin evedare-kikimato, eruaruato, tuḡuna na mo gabigabina. Tano eiaḡo-iaḡoto, fore barari ḡeḡwa-kirarito. ⁵² Mase guriri ḡevekeo-fakato, ma tarima ḡutuma, Barau ḡena ura ḡeveirito-ḡoi tarimari, mase na ma ḡevaisiraḡe-ḡenoḡoito, ⁵³ ḡeri guri gaburi ḡeiaḡuirito. Iesu ḡena variḡisi-ḡenoḡoi murinai, Siti Veaḡana ḡana ḡeiaḡoto, monai tarimarima ḡutuma ḡoirari ai ḡefoforito.

⁵⁴ Vetari verena ma ḡena vetari tarimari ḡesi, Iesu ḡenariḡauato-ḡoi tarimari, na tano-iaḡa ema ḡeḡorato dagarari mabarari ḡeḡitarito nai, ḡegari-rakavato, ḡekirato, “Mai tarima tu moḡoni Barau Natuna!”

⁵⁵ Vavine ḡutuma maki monai, kotuna manaḡai ḡeruḡato, ḡemarere-to-ḡoi. Moḡeri vavine Iesu murinai ḡerakato Galilea na eiaḡoto mo Ierusalemna ḡana, ema ḡia vetuḡunaḡina ḡeiaḡo-vinito-ḡoi. ⁵⁶ ḡia fakari ai tu Maria, Magadala vavinena; Maria, Iakobo (o Iames) e Ioane sinari; ema Iakobo e Ioane Sebedaiio sinari.

Iesu ḡeguriato

Mareko 15:42-47; Luka 23:50-55; Ioane 19:38-42

⁵⁷ Mo lavilavi ai farefare ḡutuma tarimana Arimatea vanuḡa na eraḡasito, arana tu Iosefa; ḡia maki Iesu ḡena mero ta. ⁵⁸ ḡia tu Pilato ḡenai eiaḡoto, benamo enoḡiato, Iesu tauḡanina bene ḡabia etato. Benamo Pilato na ḡena vetari tarimari ekirarito, Iesu tauḡanina Iosefa beḡene vinia. ⁵⁹ Moḡa lorinai Iesu tauḡanina eḡabiato, dabuḡa kurokurona namona na ekumuato, ⁶⁰ gara gabuna fore kouḡanai ea tore-toḡaiato. Mo gara tu fore gwaḡiḡinai kouḡa ta ḡekoroato, ḡia tauḡena ḡena guri gabuna variḡuna ta. Fore baregona na ḡatama-boka ekure-ḡauato, benamo eraga-kwaneato. ⁶¹ Maria, Magadala vavinena, ema Maria ta tu monai ḡetanu-taḡoto-ḡoi, guri ḡetanu-ḡoiraiato.

Vetari tarimari na gara gabuna ḡenari-ḡauato

⁶² Vereko ḡevei-toreani ḡarona ekorito vau, Sabadi varau beḡabia, Rubu Veaḡa vereri baregori e Farisea tarimari Pilato ḡenai ḡeiaḡoto, ⁶³ ḡekirato, “Verebara, ḡai ḡatuḡa-maḡini, mo ḡofaḡofa tarimana roḡo maḡuri nai, ekirato, ‘ḡaro toitoi murinai au tu mase na ma bavariḡisi-ḡenoḡoini.’ ⁶⁴ Moḡa lorinai gadi tauri bono kirani, be guri gabuna beḡene nariḡinikaua, bene iaḡo mo, ḡaro toitoi murinai. Irau ḡena mero beḡe iaḡoni, ma tauḡanina beḡe lemaiani, benamo tarimarima beḡe ḡofarini, beḡe kirani, ‘ḡia tu mase na bevariḡisi-ḡenoḡoi,’ beḡe toni garina. Mai ḡofaḡofa maḡa na ḡofaḡofa guinena bevanagiani.” ⁶⁵ Pilato na ekirarito, ekirato, “Gadi tarimari ḡogabiri, ḡeiaḡo, be guri gabuna beḡene ruḡaḡa-ginikaua.” ⁶⁶ Benamo gara ḡana ḡeiaḡoto, guri kouḡana ekou-ḡauato forena ḡekada-ḡauato, tabu vetoḡana ta ḡeveliato, benamo gadi tarimari ḡetorerito, beḡene rivigaua.

¹ Sabadi ekorito murinai, fura ġarona giniguenenai, boġiboġi iamoiamo, Maria, Magadala vavinena, Maria ta ġesi ġeiaġoto, gara gabuna ġea ġitaiato. ² Asikauna tu tano-iaga baregona eġorato, korana Vereġauka ġena aneru ta guba na emariġoto, fore ekure-veġitaiato, benamo iatanai etanukauto. ³ Ġia vetogana tu noġa moġo kiriku ekimoreani kavana, ema ġena dabuġa tu kuro-ġarogaro kaufa o snou noġa. ⁴ Guri gabuna ġeġitaġauto tarimari tu ġegari-rakavato nai ġeġoġo-ġogorito, benamo tano ai ġeketo-tarito mase tarimari kavana.

⁵ Aneru na mo vavine evaġa-guruġarito, ekirato, “Asi ġogari, au ribagu ġomi tu Iesu, ġevaġa-satauroato tauna, ġovetauani. ⁶ Ġia mainai tu asiġina; ġia tu bevariġisi-ġenoġoi, evaġa-guruġamito ilailanai. Getoreato gabuna ġoma ġitaiata. ⁷ Be ġoiġo-ġariġari, ġena mero boġonoa kira-varari, boġono kira, ‘Iesu tu mase na bevariġisi-ġenoġoi, ema beguineni Galilea ġana. Monai vau boġoa ġitaiani.’ Mai guruġa nakira-varami ġana baiaġoma.”

⁸ Benamo mo vavine na guri gabuna ġeragakwane-ġariġariato, ma gariri e ma verereri ġesi ġeragato ġena mero ġeri ai, mo aneru ġena guruġa ġea vaġa-ribari ġana. ⁹ Ġeragato-ġoi nai, asikauna Iesu tu ġia ġoirari ai eruġato, ekirato, “Maino ġomi ġesi bene tanu!” Benamo ġoiranai ġevetui-tarito, kwakuna ġeregorito, ġetoma-rakarigo viniato. ¹⁰ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Asi ġogari, ġoiġo, au tarikakagu ġoa kirari, Galilea ġana beġene iaġo; monai vau au beġene ġitaġu.”

Guri gabuna ġenari-ġauato vetari tarimari ġeri ġofaġofa guruġana

¹¹ Vavine ruarua dabara na ġeiaġoto-ġoi nuġanai, tuari tarimari tari, guri gabuna ġenari-ġauato tarimari, ġeġenoġoito vanuġa barana ġana, karakara ġeġorato dagarari mabarari Rubu Veaġa vereri baregori ġekira-vararito. ¹² Benamo mo Rubu Veaġa vereri barari tu Iuda vereri ġesi ġeboiġo-vegogoto, gadi tarimari moni baregona ġevinirito. ¹³ Maiġesi ġekirarito, ġekirato, “Ġomi tu boġono kira, ‘Ġena mero boġi nuġanai beġe iaġoma, ġai tu genamai beġe lemaia.’ ¹⁴ Bema mai vari gavana na beseġaġiani nai tu, ġai na ġia nuġana baġa vei-magomagoani, be ġomi veiġa rakavana ta asi bevei-vinimini.” ¹⁵ Gadi tarimari na moni ġeġabiato, ġevaġa-guruġarito ilailanai ġeguruġato. Mai vari tu Iuda tarimari fakari ai ġekiraġi-rakaorakaato, ma maitoma maki roġo ġekiraġiani.

Iesu ġena mero ġeri ai efororito

Mareko 16:14-18; Luka 24:36-49; Ioane 20:19-23

¹⁶ Ġena mero gabanana sebona (11) tu Galilea ġana ġeiaġoto, Iesu na ekiraġi-guineato gorona ġana. ¹⁷ Monai ġeġitaiato nai, ġetoma-rakarigo viniato; senaġi tari tu ġedaradarato: ‘Mai tu moġoni Iesu ba?’ ¹⁸ Benamo Iesu eraka-kavito, evaġa-guruġarito, ekirato, “Barau na seġuka mabarana gubai ema tanobarai au varau bevinigu. ¹⁹ Moga lorinai ġoiġo tanobara mabarari ġana, bese mabarari ġegu mero ai boġono vaġa-iaġori. Ema Tamana, Natuna, Iauka Veaġa aranai boġono babatisori. ²⁰ Boġono vaġa-ribari maki, avinimito vevaġa-naġiri mabarari beġene korana-iaġiri. Boġono riba, au tu ġaro mabarari ai ġomi ġesi bita tanuni, beiaġoni mo, tanobara magona!”

VARI NAMONA MAREKO NA ETOREATO

Mareko vaġa-foforina guruġari

Mareko arana ta tu Ioane. Ġia tu dia mo Iesu ġena mero gabanana (12) vekaravari ai tarimana ta. Mai Vari Namona tu laġani 64 beiaġo 68 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai. Mai fefa tu Roma siti ai Petero ġesi ġeġauvei-vegogoto nuġanai etoreato. Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari Roma nuġanai ġetanuto-ġoi tarimari Iesu Varina Namona ekiravara-ginikaurito.

Mareko na ġia guruġana baregona ekira-vararito tu ekirarito, Iesu tu Barau ġena vetuġunaġi-iaġovinina tarimana namo vedaureana e ma ġena vetuġamaġikau (Mareko 10:45). Korana Iesu tu Barau ġena maoro baregona gaburenai eġauveito-ġoi ema ġena guruġa mabarari ekorana-iaġirito-ġoi. Moġeri tu Iesu na ġauvei e nuġa-farevaġi veġġari eveirito-ġoi moġerina ġeri ai evaġa-foforirito ġeri.

Mareko ġena toretore tu maġesina eboioġaiato:

1. Vetuġunaġi tarimana Iesu ġena iaġoma ema everovinato veġġana - karoa 1:1-13
2. Vetuġunaġi tarimana ġena ġauvei - karoa 1:14-13:37
3. Vetuġunaġi tarimana ġena mase - karoa 14-15
4. Vetuġunaġi tarimana ġena variġisi-ġenoġoi ema guba vanuġana ġana ma evaraġeto - karoa 16

Ioane Babatiso ġena ġobata

¹ Iesu Keriso Barau Natuna Varina Namona maġesina evesinato. ² Peroveta tarimana arana Isaia na etoreato,

“Barau ekirato,

‘Au na ġegu vetuġunaġi tarimana tu batuġu-guineani, ġemu dabara vaġa-maġatana.’

³ Tarima ta tano fakanai ekeani, ekirani,

‘Vereġauka ġena dabara ġoiarevaia,

ġena iaġoma dabarana ġovaġa-maoromaoroa!’ ”

⁴ Moġa lorinai Ioane eiaġomato, tano fakanai tarimarima ebatisorito-ġoi e eġobatato-ġoi, tarimarima ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure e beġene raka-kure, ema babatiso beġene ġabia, Barau na ġeri rakava bene tuġamaġi-fitoġari ġana. ⁵ Tarimarima mabarari Iudea vanuġari na e Ierusalem na ġeiaġoto-ġoi Ioane ġenai. Ġeri rakava ġekiraġi-foforirito-ġoi vau, ebatisorito-ġoi Ioridana ġarukanai.

⁶ Ioane ġena dabuġa tu kamela ġwiri na ġeveiato, ġena gabaġau tu nanigosi kefina, ġana ġanġani dagarari tu madudu e gode nanuri moġo. ⁷ Eġobatato-ġoi, ekirato, “Tarima ta au murigu na beiaġomani, ġia ġena seġuka na au ġegu seġuka tu evanaġiani. Au maki asi ilalla ġia ġena tamaka varona baruġiani. ⁸ Au na ġomi tu nanu na ababatisomini, a ġia na tu Iauka Veaġa na bebabatisomini.”

Ioane na Iesu ebatisoato

Mataio 3:13-17; Luka 3:21-22

⁹ Mo negai Iesu tu Nasareta, Galilea vanuġana ta, na eiaġomato, benamo Ioane na Ioridana ġarukanai ebatisoato. ¹⁰ Iesu nanu na eraka-raġasito nuġanai, guba eġitaiato, evekeo-fakato, benamo Iauka Veaġa pune kavana emariġoto ġia ġenai. ¹¹ Benamo garo ta guba na ekea-riġoto, ekirato, “Ġoi tu au Natugu, aura-vinimuni; ema ġemu ai aiaku-rakavani maki.”

Satani na Iesu eribaġaniato

Mataio 4:1-11; Luka 4:1-13

¹² Moġa murinai Iauka Veaġa na Iesu tano fakana ġana etuġu-iaġoato. ¹³ Monai ġaro e boġi gabana vasivasi (40) etanuto, Satani na eriba ġaniato-ġoi. Ġia tu boġa bairi ġesi ġetanuto-ġoi, aneru na ġenariato-ġoi.

Iesu ġena ġauvei esinaiato Galileai

Mataio 4:12-17; Luka 4:14-15

¹⁴ Ioane ġediburaiato murinai, Iesu Galilea ġana eiaġoto, Barau Varina Namona ea ġobata iaġiato-ġoi. ¹⁵ Eġobatato, ekirato, “Barau ġena ġaro tu varau beraġasi, ġena Basileia bevotu, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-rugaiani maġa)! Ġemi rakava ġerina ġovetuġamaġi-kure, Vari Namona nuġami na ġovaġa-moġonia!”

Iesu na tarima vasivasi (4) ekearito, ġia murinai beġene raka

Mataio 4:18-22; Luka 5:1-11

¹⁶ Iesu Galilea kou rikina na eraka-iaġoto-ġoi nuġanai, Simona ma tarina Anduru ġesi eġitarito, ġeri reke kou ai ġefiuato, korana ġia tu maina tarimari. ¹⁷ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Goiġoma, murigu ai ġoma raka, be au na tu tarimarima maina viniri bana vaġa-ribami.” ¹⁸ Benamo maoromaoro ġeri reke ġeraga-kwanerito, Iesu murinai ġerakato.

¹⁹ Asi ġeraka-manaġato, benamo Iesu na Iakobo (o Iames) Sebedaio, tarina Ioane ġesi eġitarito, ġasi ai ġeri reke ġwadareri ġeturirito-ġoi; ²⁰ ekearito, benamo ġia na tamari Sebedaio ma ġena ġauvei tarimari ġesi ġasi ai ġeraga-kwanerito, Iesu murinai ġerakato.

Iauka rakavana na eboroġiato tarimana

Luka 4:31-37

²¹ Ġeraka-iaġoto, Kaperanaumai ġevotuto. Monai Sabadi ai Iesu Iuda tarimari ġeri rubu ai eraka-toġato, benamo evevaġa-ribato. ²² Ġia ġena vevaġa-riba guruġari tarimarima na geseġarito nai, ġegaba-rakavato, korana tu ġena guruġa ma sekukana, dia taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ġeri guruġa kavana.

²³ Mo rubu ai tarima ta tu iauka rakavana na eboroġiato tarimana. Ġia ekeato, ekirato, ²⁴ “Iesu, Nasareta tarimamu o, kara ġemai noveia otoni? Goi tu ġai vaġa-rakavama uranai boiaġoma? Au ribagu ġoi tu deikara, ġoi tu Barau ġena Veaġa Tarimamu!” ²⁵ Iesu na ekira-ġoiato, “Gurumu! Ġia ġenana noraka-vaġi!” ²⁶ Benamo iauka rakavana na mo tarima evaġa-ġoġo-ġoġoato, benamo ma ġabana ġesi eraka-vaġito. ²⁷ Tarimarima mabarari ġegaba-rakava rakavato, benamo tauġeri ġevedanaġi-vedanaġito, ġekirato, “Mai tu kara? Vevaġa-riba variguna? Ġia tu ma sekukana na iauka rakavari evaġa-guruġarini, ema garona maki ġeseġaġiani!” ²⁸ Benamo Iesu varina asikauna eraga-rovorovoto Galilea vanuġari mabarari ai.

Iesu na keve tarimari vovoka evaġa-namorito

Mataio 8:14-15; Luka 4:38-39

²⁹ Rubu na ġeraka-rosito murinai, Iakobo (o Iames) ema Ioane ġesi ġeiaġoto, Simona ema Anduru ġeri numai ġea raġekauto. ³⁰ Simona ġena taġama vavinena tu ekeveto, tauġanina eseġukato, be egena-taġoto-ġoi, benamo Iesu ġekira-varaiato. ³¹ Iesu eiaġoto ġenai, ġimanai eġabito, benamo evaġa-tanu vaisiato. Mo keve ekorito, benamo ġia eġuburito.

³² Lavilavi, ġaro eketoto murinai, tarimarima na keve tarimari e iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari Iesu ġenai ġeġori-iaġorito. ³³ Vanuġa tarimari mabarari numa ġoiranai ġevegogoto. ³⁴ Iesu na keve iraurirau tarimari vovoka evaġa-namorito e iauka rakavari ġutuma elai-vaġirito. Iauka rakavari mururi ekourito asi beġene guruġa, korana ġia ribari Iesu.

Iesu Galilea vanuġari ai eġobatato

Luka 4:42-44

³⁵ Boġiboġi rekenai, roġosi bene laġani nai, Iesu evarigisito, tano fakana ġana eiaġoto, ea ġurigurito. ³⁶ Benamo Simona ma karonna ġesi Iesu ġea vetauato, ³⁷ ġea doġariato nai, ġekiraiato, ġekirato, “Tarimarima na tu ġoi ġevetaumuni!” ³⁸ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Vanuġa kavinaġiri ġana si-iaġo. Moġeri ai maki bana ġobata, au ġegu iaġoma korana tu moġa.” ³⁹ Benamo ġia eiaġoto Galilea vanuġari mabarari ġana. Rubu ai eġobatato-ġoi e iauka rakavari elai vaġirito-ġoi.

Lepera tarimana Iesu na evaġa-namoato

Mataio 8:1-4; Luka 5:12-16

⁴⁰ Lepera tarimana ta Iesu ġenai eiaġoto, evetui-tarito, benamo enoġiato, ekirato, “Bema ġoi ourani nai, moġoni boiarevaguni, bovaġa-namoguni riba.” ⁴¹ Iesu na evetuġaiato, ġimana etuġu-iaġoato, eġabi-karaiato, benamo ekirato, “Aurani, be nonamo!” ⁴² Benamo vaġa-sebo lepera na eraga-kwaneato, enamoto. ⁴³ Iesu na evaġa-guruġa gwaġiġiato, ekirato, ⁴⁴ “Mai veġa tarima ta asi bono kira-varaia. Noiaġo, Rubu Veaġa verena na bene ġitamu, ema veiareva varevare dagarari Mose na ekiraġiato ilailanai bono vinia. Be tarimarima beġene riba, ġoi tu bonamo.”

⁴⁵ Senaġi ġia tu eiaġoto, mo veġa varina efiuato. Moġesi nai Iesu tu vanuġa tai asi ma eraka-toġato, a tano fakari ai moġo etanuto-ġoi. Senaġina tarimarima gabu iraurirau na Iesu tu roġo ġeiaġo-viniato-ġoi.

2

¹ Ġaro kotari ġevanaġito vau, Iesu Kaperanauma ġana eġenoġoito. Tarimarima na varina ġeseġaġiato Iesu tu numai. ² Moġa lorinai tarimarima ġutuma ġeġaru-vegogoto, numa nuġana ġevaġa-vonuato, eiaġoto ġatama-boka korana maki asi faka ta. Monai vau Iesu na Vari Namona eġobata-vinirito, ³ nuġanai tarima vasivasi (4) na tauganina tavi ta emaseto tarimana ta Iesu ġenai ġeġwa-iaġoato. ⁴ Tarimarima ġutuma nai, asi ġeri dabara Iesu sevina ġana beġe raka-kavi iaġoni. Naima ġia na Iesu eruġato iatana ġuduguna ġeġiu-vaġiato vau, keve rakava tarimana ma gedana ġesi ġetuġu-riġoato Iesu ġoirana ġana. ⁵ Iesu na ġeri veġabidadama eġitaiato nai, ġia na keve rakava tarimana evaġa-guruġiato, ekirato, “Natugu, ġemu rakava batuġamaġi-fitoġari.”

⁶ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari kotari monai tanutaġori ai, nuġari ai maiġesi ġetuġamaġito, ⁷ “Karase nai mai tarima moġesina ekirani? ġia na Barau ekira-fitoġaiani. Dei na rakava betuġamaġi-fitoġarini? Barau moġo ġereġana!” ⁸ Iesu ma ribana ġia kara ġetuġamaġirito-ġoi nai edanaġirito, ekirato, “Karase nai manigesi ġotuġamaġini? ⁹ Aiġesina baguruġani tu meraġa, keve rakava tarimana bavaġa-guruġaia, bakira, ‘Ġemu rakava batuġamaġi-fitoġari’ banasi, ba bara kiraia, ‘Noruġa-vaishi, ġemu geda noġabia, be noraka’ barasi? ¹⁰ Au na navaġa-ġitami, Tarimarima Natuna tu ma ġena maoro, rakava betuġa-maġi-fitoġarini mai tanobarai.” ġia na keve rakava tarimana evaġa-guruġiato, ekirato, ¹¹ “Akiramuni, noruġa-vaishi, ġemu geda noġabia, be numa ġana noiaġo!” ¹² Maoromaoro eruġa-vaishito, ġena geda eġabiato, tarimarima ġoirari ai erakaro-sito. Moġa lorinai mabarari ġeġaba-rakava rakavato, Barau ġevaġa-raġeato, ġekirato, “Maiġesina kavana ta roġosi tara ġitaia.”

Iesu takesi gogo tarimari ġesi ġeġaniġani-vegogoto

Mataio 9:9-13; Luka 5:27-32

¹³ Iesu ma eiaġoto kou rikinai. Tarimarima ġutuma ġia ġenai ġeiaġoto, benamo ġia na evaġa-ribarito. ¹⁴ Iesu eraka-iaġoto-ġoi nuġanai, ġia na Alfeo natuna arana Levi takesi moniri ġeġabito-ġoi numanai tanutaġo eġitaiato, benamo ekiraiato, ekirato, “Murigu ai noma raka.” Benamo Levi evarigisito, Iesu murinai erakato.

¹⁵ Iesu Levi ġena numai eġani-ġanito-ġoi nai, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġutuma maki Iesu ma ġena mero ġesi ġeġaniġani-vegogoto, korana tarimarima vovoka ġia murinai ġerakato-ġoi. ¹⁶ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, Farisea ġeri doġoro tarimari, na Iesu ġeġitaiato, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġesi ġeġaniġani-vegogoto-ġoi, benamo ġia na Iesu ġena mero ġedanaġirito, ġekirato, “ġia tu karase nai takesi gogo e vei-rakava tarimari ġesi ġeġaniġani-vegogoni?” ¹⁷ Iesu eseġaġito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Namo tarimari na doketa asi beġe vetaurini, senaġina keve tarimari na moġo. Au aiaġomato maki dia vei-iobukaiobuka tarimari keakeari, senaġi vei-rakava tarimari.”

Ġaniveaġa

Mataio 9:14-17; Luka 5:33-39

¹⁸ Ġaro ta Ioane Babatiso ġena mero e Farisea tarimari ġeġani-veaġato-ġoi nai, tarima kotari Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Kara dainai Ioane Babatiso ġena mero e Farisea tarimari ġeri mero tu ġeġani-veaġani, senaġi ġoi ġemu mero tu asiġi?”

¹⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ġotuġamaġini, veġaraġo variġu tauna ġatana seviri ai etanuni nuġanai beġe ġani-veaġani ba? Asiġina! Veġaraġo variġu tauna ġatana seviri ai neganai, asi beġe ġani-veaġani. ²⁰ Ġarona eiaġomani veġaraġo tauna ġatana ġerina beġe ġabi-veġitaiani, monai vau beġe ġani-veaġani.

²¹ Tarima ta na dabuġa variġuna veseana dabuġa guinena ġesi asi bebani-vegogoni. Bema moġesina beveiani nai, dabuġa variġuna na guinena bedareani, ema vedarena maki beharegoni. ²² Tarima ta na vine nanuna variġuna nanigosi kefina guinenai asi besisiani. Bema moġesina beveiani nai, vine nanuna variġuna na nanigosi kefina guinena bevei-fakaiani. Vine nanuna e kefi beġe rakavani. Senaġi vine nanuna variġuna nanigosi kefina variġunai besisiani tu namo.”

Iesu tu Sabadi Verena

Mataio 12:1-8; Luka 6:1-5

²³ Sabadi tai Iesu ma ġena mero ġesi widi vamokari na ġeraka-vanaġito-ġoi nai, ġena mero tu rakarakari ai widi ġebukito-ġoi. ²⁴ Farisea tarimari na Iesu ġekiraiato, ġekirato, “Noġitari, ġia kara ġeveini! Manigesi asi beġene vei Sabadi ai, taravatu.”

²⁵ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Davida na kara eveiato guruġari ġoiaviato ba asiġina, ġia ma karonna ġesi ġevitorito nai? ²⁶ Barau ġena numai eraka-toġato, Barau ġoiranai ġetorerito-ġoi beredi eġabito, eġanito, karonna maki evinirito. Mo beredi tu veaġa veġata,

Rubu Veāga vereri ġereġari moġo ġari. Mo veiġa tu Abiata Rubu Veāga verena baregona ġena negai eġorato.”

²⁷ Benamo Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Barau na Sabadi eveiato tu tarimarima ġeri, dia tarimarima eveirito Sabadi ġena. ²⁸ Moġesi nai Tarimarima Natuna tu Sabadi Verena.”

3

Ġima boso tarimana

¹ Ġaro tai Iesu rubu ai ma eraka-toġato. Ġima boso tarimana ta tu monai. ² Tarima kotari maki monai, Iesu ġeġita-taġoato-ġoi, Sabadi ai mo tarima bevaġa-namoani ba, beġene ġita-kaua, be beġene vaġa-bade-iaġia ġetato-ġoi nai. ³ Iesu na ġima boso tarimana evaġa-guruġaiato, ekirato, “Noruġa-vaisi, tarima mabarari ġoirari ai noma ruġa.” ⁴ Benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Aġa tu maoro, Sabadi ai veiġa namori veiveiri namo ba veiġa rakavari sini veiri? Tana vevaġa-maġuri ba tana vaġivaġi?”

Senaiġi ġia asi ġeguruġato. ⁵ Iesu ma baruna e ma nuġa-metona ġesi eġita-ġeġeraġirito, korana tarimarima ġenuġa-bubuto nai. Benamo ġima boso tarimana ekiraiato, ekirato, “Ġimamu notuġu-roroġotoa.” Ġimana etuġu-roroġotoato, benamo enamoto. ⁶ Moġa murinai Farisea tarimari rubu na ġeraka-rosito, Heroda murinai ġerakato-ġoi tarimari ġesi ġeboioġa-vegogoto, Iesu kamasi beġe vaġiani dabarana ġevetauato.

Tarimarima ġutuma Galilea kouna rikinai

Luka 6:17-19

⁷ Iesu ma ġena mero ġesi ġeraka-veġitato, Galilea kouna ġana ġeiaġoto. Tarimarima ġutuma lelevaġi Galilea na ġia murina na ġeiaġoto, ema vovoka lelevaġi maki Iudea na, ⁸ Ierusalem na, Idumea na, Ioridana ġaruka mo reke na, Taia e Sidono rekeri na ġeiaġoto, korana Iesu varina ġeseġaġiato nai. ⁹ Tarimarima ġutuma nai, Iesu na ġena mero ekirarito, ġasi misina ta beġene ġabi-torea, tarimarima ġutuma be beġe ruġaruġa-ġauani garina. ¹⁰ Iesu na keve tarimari ġutuma evaġa-namorito dainai, keve tarimari mabarari maki ġeġoto-iaġoto, Iesu ġenai beġene veġabi-kau ġana. ¹¹ Iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari na ġia ġeġitaato tu, ġoiranai ġeketo-tarito, ġekoġoto, ġekirato, “Ġoi tu Barau Natuna!”

¹² Iesu na evaġa-guruġa gwaġiġirito, asi beġene vaġa-foforia ġia tu deikara.

Iesu na tarima gabanana ruarua (12) eġabi-viriġirito

Mataio 10:1-4; Luka 6:12-16

¹³ Moga murinai Iesu goro ġana evaraġeto, benamo eura-vinirito tauri ea kearito, benamo ġia ġenai ġeiaġoto. ¹⁴ Iesu na tarima gabanana ruarua (12) eġabi-viriġirito, arari apostolo evatorito, ġia beġene kavaia. Benamo ma bene tuġuri, beġene gobata, ¹⁵ ema seġuka beġene ġabi, iauka rakavari beġene lai-vaġiri.

¹⁶ Eġabi-viriġirito tarimari tu maġeri: Simona, arana variguna evatoato Petero; ¹⁷ Iakobo (o Iames), Sebedαιο natuna, ma tarina Ioane ġesi, arari variguna evatoato, Boanere, anina tu guba eguruani natuna; ¹⁸ Anduru; Filipo; Batolomeo; Mataio; Tomasi; Iakobo (o Iames), Alfeo natuna; Tadeo; Simona, Selote tarimana; ¹⁹ ema Iudas Isakariota, ġia tu Iesu berevaiani tarimana.

Iesu ema Belsebul

Mataio 12:24-32; Luka 11:14-23; 12:10

²⁰ Iesu tu numai ma eraġekauto. Tarimarima ġutuma lelevaġi ma ġevegogo-ġenoġoito nai, ġia ma ġena mero ġesi asi ġeri ġaniġani dabarana. ²¹ Iesu garagarana na varina ġeseġaġiato, benamo ġabiġoina ġeiaġoto, korana tarimarima ġekirato, “Ġia tu bebabo!” ġetato nai.

²² Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari Ierusalem na ġemariġoto, ġekirato, “Belsebul, (mai tu Satani), iauka rakavari ġeri vere, na ġia eboroġiato nai, iauka rakavari elai-vaġirini.”

²³ Benamo Iesu na ekea-iaġoma-rito, barabore ai evaġa-guruġarito, ekirato, “Satani na Satani kamasi belai-veġitaiani? ²⁴ Bema gavamani ta bevetavini, tauġena bevevaġi-vinini nai, mo gavamani asi beruġani riba. ²⁵ Bema doġoro ta bevetavini, tauġena bevevaġi-vinini, mo doġoro maki asi beruġani riba. ²⁶ Bema Satani bevetavini, tauġena bevevaġi-vinini, ġia asi beruġani, senaiġi bekorini.

²⁷ Tarima ta na gwada tarimana ġena numai asi beraka-toġani riba, ġena farefare asi beverariani riba, senaiġi mo gwada tarimana bebarubaru-guineani vau, ġena numa farefareri beverariani.

²⁸ Moġoni akiramini, tarimarima rakava beġe veini ema Barau beġe kira-fitoġaiani tarimari ġeri rakava mabarari Barau na betuġamaġi-fitoġarini riba. ²⁹ Senaiġi tarima ta na

Iauka Veāga bekira-fitoḡaiani tarimana, ḡena rakava asi betuḡamaḡi-fitoḡaiani, mo rakava tu betanu-vanaḡi vanaḡini.”³⁰ Iesu moḡesi ekirato, korana tarima kota ḡekirato, “ḡia tu iauka rakavana ḡia nuḡanai” ḡetato nai.

Iesu sinana ema tarina

Mataio 12:46-50; Luka 8:19-21

³¹ Benamo Iesu sinana ma tarina ḡeraḡasito. Numa murikanai ḡeruḡa-tarito, ḡevetuḡoto, Iesu ḡea kiraia, ḡema vaḡa-guruḡaia ḡana. ³² ḡia tu tarimarima ḡutuma na ḡetanu-ḡeḡeraḡiato, benamo ḡekiraiato, ḡekirato, “ḡoi sinamu e tarimu tu murikai, ḡoi ḡevetaumuni.”³³ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Au sinagu e au tarigu tu deiri?”³⁴ Benamo ḡetanu-ḡeḡeraḡiato tarimari eḡitarito, ekirato, “Au sinagu e au tarigu tu maiḡeri!”³⁵ Barau ḡena ura ḡeveirini tarimari tu au tarigu, e au tobagu, ema au sinagu.”

4

Barabore - Iaraḡa tarimana na widi ḡueri efiurito

¹ Iesu ma ea vevaḡa-riba ḡenoḡoito Galilea kouna rikina. Tarimarima ḡutuma lelevaḡi na ma ḡea vegogo-ḡeḡeraḡiato nai, ḡasi ai ma eraḡekauto, benamo etanu-tarito. ḡasi kota ḡelei-veḡitato, a tarimarima tu kou rikina na moḡo ḡevevogo-iaḡoto. ² Iesu na dagara vovoka evaḡa-ribarito barabore ai. ḡia ḡena vevaḡa-riba nuḡanai ekirato,

³ “ḡoseḡaḡi! Iaraḡa tarimana ta eiḡoto, ḡena widi ḡueri benea fiuri ḡana. ⁴ Efiurito-ḡoi nai, kota tu dabarai ḡeketoto. Benamo manu ḡeiaḡomato, ḡeḡanirito. ⁵ Kotari tu forefore gaburi ai ḡeketokauto tano maḡiḡiri ai. Asikauna ḡetubu-raḡeto, korana tano iatanai moḡo. ⁶ Benamo ḡaro eraḡekauto nai, ḡia ḡemaḡuḡoto, korana lamuri asi ḡevariḡo-ḡitakauto lorina, asikauna ḡemaseto. ⁷ Kotari tu ḡauḡa ḡiniḡiniri nuḡari ai ḡeketoto. Benamo ḡauḡa ḡiniḡiniri ḡetubu-baregato, varovaro dagarari ḡetubu-ḡaurito e ḡetuturarito nai, asi ḡeḡwato. ⁸ Kotari tu tano namonai ḡeketoto, benamo ḡetubu-ginikauto, ḡegara-baregato, ḡeḡwato kotari ḡwari tu gabana toitoi (30), kotari tu gabana imaima ma gabanana (60), kotari tu sinau sebona (100).”

⁹ Benamo Iesu ekirato, “Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi!”

Kara dainai Iesu na barabore ekiraḡirito

Mataio 13:10-17; Luka 8:9-10

¹⁰ Iesu ḡereḡana moḡo ḡaronai, ḡena mero gabanana ruarua (12) ma ḡia murinaḡi ḡerakato-ḡoi tarimari kotari tu ḡia sevinai ruḡa-ḡeḡeraḡi, benamo mo barabore anina ḡevedanaḡi-iaḡiato. ¹¹ Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Barau ḡena Basileia guruḡari vekuretoḡari ḡomi ḡemi ai tu fofori, senaḡi murika tarimari tu barabore ai avaga-guruḡarini, korana tu,
¹² beḡene ḡitaia,
senaḡi anina asi beḡene ribaia,
beḡene seḡaḡia,
senaḡi asi beḡene tuḡamaḡi-maoroa,
beḡe vetuḡamaḡi-kurenai Barau ḡenai,
benamo ḡeri rakava betuḡamaḡi-fitoḡarini garina.’”

Widi ḡueri baraborena anina

Mataio 13:18-23; Luka 8:11-15

¹³ Benamo Iesu na ma evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Mai barabore anina asi ḡoribaiani nai, barabore tari tu kamasi boḡo ribarini?”¹⁴ Iaraḡa tarimana na Barau ḡena guruḡa efiuani. ¹⁵ Tarima kotari tu widi ḡueri dabarai ḡeketoni kavana. Guruḡa ḡeseḡaḡini nai, Satani na eḡabivaḡi-ḡariḡaririni. ¹⁶ Tarima kotari tu widi ḡueri forefore ai ḡeketoni kavana. Guruḡa ḡeseḡaḡini nai, ma lakuri ḡesi ḡeḡabi-raḡeani. ¹⁷ Senaḡi guruḡa tarima nuḡari ai asi ḡevetoreni nai, asi ḡetanu-maukani. Barau ḡena guruḡa dainai, nega rakavari ḡeḡoitaḡoni, e ḡevanerini, o ḡevaḡa-midigu midigurini ḡarori ai ḡia ḡenana ḡeraka-veḡitani. ¹⁸ Tarima kotari tu widi ḡueri ḡauḡa ḡiniḡiniri nuḡari ai ḡefiurini kavana. Barau ḡena guruḡa ḡeseḡaḡiani, ¹⁹ senaḡi tanobara dagarari tuḡamaḡiri na, tanobara farefareri ḡetuḡamaḡi-gogogorini, ema ḡeri ura dagarari kotari na Barau ḡena guruḡa ḡelautarini, naima Barau ḡena guruḡa ḡia ḡeri ai asi ḡwaḡwari. ²⁰ Tarima kotari tu widi ḡueri tano namonai ḡefiurini kavana. Guruḡa ḡeseḡaḡiani, ḡeḡabi-raḡeani, tauri ḡevetoreni kotari tu gabana toitoi (30), kotari tu gabana imaima ma gabanana (60), kotari tu sinau sebona (100).”

Lamefa betore-kauani

Luka 8:16-18

²¹ Iesu na ma evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Tarima ta lamefa begabuani nai, ḡuro na beḡoḡoi-tariani o fata gaburenai betoreani? Asigina, toretorena fatanai betore-kauani. ²² Vekuretoḡa dagarari mabarari beḡe foforini, geseḡo-ḡaurito dagarari mabarari beḡe ḡabi-fakarini. ²³ Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi!”

²⁴ Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Boḡo seḡaḡirini guruḡari boḡono tuḡamaḡi-ginikauri. Gemi seḡaḡi ilailari ai Barau na riba e tuḡamaḡi-faka bevinimini. Tuḡamaḡi-faka kotari ma betore-kaurini. ²⁵ Ma ḡena seḡaḡi tarimana tu tuḡamaḡi-faka beviniani, asi ḡena seḡaḡi tarimana, ḡena tuḡamaḡi-faka misina maki beḡabi-vaḡiani.”

Barabore - Widi ḡueri tauḡeri ḡetubuni

²⁶ Iesu ma ekirato, “Barau ḡena Basileia tu noḡa moḡo tarima ta, widi ḡueri tano ai efurini kavana. ²⁷ Gia tu boḡi ai egenani, laḡani ai evarigisini nuḡanai, mo widi ḡueri ḡetubuni, ḡegarani, senaḡina ḡia tu asi ribana kamasi ḡegarani. ²⁸ Tano tauḡena na tauna evaḡa-ḡoraiani. Guine tu gwabena etoreani, gabivau fekana, moḡa murinai tauna etoreani feka nuḡanai. ²⁹ Tauna bekirini nai, bebasiani, korana basibasi ḡarona bevotu.”

Barabore - Mastadi ḡauna ḡutuna

Mataio 13:31-32; Luka 13:18-19

³⁰ Iesu evedanaḡito, ekirato, “Barau ḡena Basileia tu kara ḡesi bita vaḡa-ilailaiani? Kamara barabore na bevaḡa-foforiani? ³¹ Gia tu mastadi ḡauna ḡutuna ta noḡa, tanobarai varovaro dagarari ḡueri mabarari fakari ai ḡia ḡereḡana misina korokoro, tano ai ḡevaroani. ³² Senaḡi tano ai ḡevaroani nai, egara-varaḡeni, varovaro dagarari mabarari fakari ai ḡia moḡo barego vedaurea. Gia legana maki baregori ḡetubuni. Monai rovo manuri ḡia legana iauḡanai ḡenuḡini.”

³³ Moḡesina kavana baraboreri asisebo ai Iesu na Barau ḡena guruḡa eḡobata-vinirito-ḡoi, ḡia ḡeri riba e tuḡamaḡi-faka ilailari ai. ³⁴ Gena ḡobatai barabore asi eraga-kwanerito-ḡoi, senaḡi ḡena mero moḡo ḡereḡari ai vau, guruḡa aniri mabarari evaḡa-foforirito-ḡoi.

Iesu na iavara e geta o ureure ekira-ḡoirito

Mataio 8:23-27; Luka 8:22-25

³⁵ Mo lavilavi ai Iesu na ḡena mero ekirarito, ekirato, “Siveḡasi-vaḡaḡi, kou mo rekena gana.” ³⁶ Benamo mo tarimarima gutuma ḡeraga-kwanerito, ḡena mero na ḡekavaiaito Iesu etanu-taḡoto-ḡoi ḡasina, benamo ḡeḡura-rakaiato. Gasi kotari maki ḡia ḡesi. ³⁷ Iavara asi keikeina ta eragasito e ureure barego maki ḡasi ai evebubu-ḡurato-ḡoi, ḡasi maki dori evonuto-ḡoi. ³⁸ Iesu tu ḡasi gabinafi fila iatanai egenato-ḡoi. Gena mero na ḡevaḡoato, ḡekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu o, ḡoi tu asi ogarini? ḡita tu mai taburunii!”

³⁹ Benamo Iesu evarigisito, iavara ekira-ḡoiato e ureure ekiraiato, “Nodoko, asi noḡareva.” Benamo iavara edokoto e emeḡomeḡo-tarito, asi eḡareva-ḡarevato. ⁴⁰ Iesu na ḡena mero ekirarito, ekirato, “Karase nai ḡogarini? Gomi tu roḡo asi ḡemi veḡabidadama?”

⁴¹ Gia ḡegari-rakava rakavato, benamo tauḡeri ḡevedanaḡi-vedanaḡito, ḡekirato, “Mai tu kamara tarima? Iavara e ureure na maki garona ḡeseḡaḡiani!”

5

Iesu na iauka rakavari na ḡeboroḡiato tarimana evaḡa-namoato

¹ Kou tavi tai ḡea vaḡaḡito Gerasa (o Gadara) tarimari ḡeri gabu ai. ² Iesu ḡasi na erakarigoto-ḡoi nai, iauka rakavana na eborogiatto tarimana ta gara gabuna na eiagomato-ḡoi Iesu ḡenai. ³ Gia tu gara kouḡari ai etanuto-ḡoi. Tarimarima ḡia barutarinai ḡeferauto, seiḡi maki ḡia ḡenai asi gwaḡiḡi. ⁴ Nega ḡutuma kwakuna e ḡimana seiḡi na ḡebarurito-ḡoi, senaḡi seiḡi edabu-ḡuturito-ḡoi, ema kwakunai auri dagarari maki elau-kirarito-ḡoi. Gia tu gwada rakava, tarima ta na maki asi bevaḡa-maranaiiani riba. ⁵ Boḡi e laḡani ai ḡia tu garai e ḡoro tuḡuri ai ekoḡoto-ḡoi ema tauḡena maki fore na everamato-ḡoi.

⁶ Gia na Iesu manaḡai eḡitaiato, eraga-iaḡoto, ḡoiranai eketo-tarito, ⁷ ekoḡoto edueto, ekirato, “Iesu o, Iaru-korokoro Barauna Natuna, kara au ḡegu ai noveia otoni? Barau aranafi anoḡimuni, asi bono vaḡa-midigu midigugu.” ⁸ Gia moḡesi ekirato, korana Iesu na evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Iauka rakavamu, mani tarima ḡenana noraka-vaḡi!” ⁹ Benamo Iesu na edanaḡiato, ekirato, “Ḗoi aramu tu deikara?” Gia evaḡa-veseto, ekirato, “Au aragu tu ‘Vetari Tarimari Gutuma,’ korana ḡai tu vovoka.” ¹⁰ Gia na Iesu enoḡi-ḡiḡiraḡeato, mo gabu na asi bene lai-rosiri.

¹¹ Monai bai serina ḡoro gabakanai ḡedokadokato-ḡoi. ¹² Moḡesina nai iauka rakavari na Iesu ḡenoḡiato, ḡekirato, “Notuḡuma bai ḡeri ai, ḡia nuḡari ai ḡaraka-toḡa.” ¹³ Iesu na etuḡu-iaḡorito. Benamo iauka rakavari mo tarima ḡenana ḡeraka-vaḡito, bai nuḡari ai ḡeraka-toḡato. Benamo lalaḡa na ḡekokosi-firigoto, kou ai ḡevebora-ḡuḡututo. Mo bai serina nuḡanai bai mabarari 2,000 kavana.

¹⁴ Bai ġitaġauri tarimari ġeragato, mo vari ġea fiuato vanuġa barana nuġanai e vanuġa keiri ai. Tarimarima ġeraka-rosito, ġeiaġoto mo kara eġorato dagarana ġitaġitana. ¹⁵ Iesu ġenai ġeraġasito nai, ġia na mo tarima iauka rakavari vovoka na ġeboroġiato tarimana ġeġitaġiato, ma dabuġana e ġena tuġamaġi maki maoro etanu-taġoto-ġoi, benamo ġia mabarari ġegarito. ¹⁶ Mo veiġa ġeġorato, ġeġitarito tarimari na iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana varina, ema bai variri, tarimarima ġekira-vararito. ¹⁷ Benamo ġia na Iesu ġenoġiato, ġeri tano na bene raka-veġita.

¹⁸ Iesu ġasi ai eraġekauto-ġoi nai, iauka rakavari ġenana ġeraka-vaġito tarimana na enoġiato, Iesu ġesi bene iaġo etato. ¹⁹ Senaġi Iesu na ekiraiato, ekirato, “Noġenoġoi numa ġana e ġemu numa tarimari ġeri ai. Benamo bonoa kira-varari, Barau na ġemu ai kara beveia ema ġena vevetuġaġwa ġemu ai beġora dagarana.” ²⁰ Benamo ġia eiaġoto Vanuġa Gabanana (10) tanori ai, ea vevari-fiuto, kara Iesu na ġia ġenai eveiato. Benamo tarimarima mabarari ġeġaba-rakavato.

Iesu na kekeni ta ema vavine ta evaġa-namorito

Mataio 9:18-26; Luka 8:40-56

²¹ Iesu ġasi na ma eġenoġito kou tavi ta ġana maia. Mo kou rikinai tarimarima ġutuma lelevaġi na ma ġea ġaru-ġeġeraġiato. ²² Rubu ġitaġauna tarimana ta arana lairo eiaġoto, Iesu eġitaġiato nai, kwakuna koranai evetui-tarito, ²³ ma nuġana mabarana ġesi enoġiato, ekirato, “Au natugu kekenina bekeve-rakava, dori emaseni. Mani ġemu veiġa, noiaġoma, ġimamu iatanai bono tore-kaua, be natugu bene namo!”

²⁴ Benamo Iesu ġia ġesi ġeiaġoto-ġoi nai, tarimarima ġutuma lelevaġi maki ġeġotokauto, ġia na ġeraka-vebibbi vebibiato-ġoi.

²⁵ Monai vavine ta, ġena keve tu rara kevena, laġani gabanana ruarua (12) ekeve-iaġiato. ²⁶ Doketa vovoka na muramura ġeviniato-ġoi, senaġi asi enamoto-ġoi. ġena moni mabarari evaġa-koririto, nenamo ġana, senaġi asi enamoto-ġoi, ġena keve moġo emeto-iaġoto-ġoi. ²⁷ ġia na Iesu varina eseġaġiato naima eiaġomato, tarimarima ġutuma nuġari na eraka-rokarokato mo Iesu murinai ea raġasito, benamo ġena dabuġai eveġabikauto.

²⁸ Korana tu ġia evetuġamaġito, “ġena dabuġai moġo haveġabikauni nai banamoni.” ²⁹ Benamo rara kevena edokoto, tauġaninai emami-raġiato ġena keve varau ekorito.

³⁰ Mo negai Iesu eribato, ġia ġenana seġuka eraka-vaġito. Benamo tarimarima ġutuma nuġari na eruġa-kureto, evedanaġito, ekirato, “Deikara na au ġegu dabuġa beġabikaraia?” ³¹ ġena mero ġevaġa-veseto, ġekirato, “Noboġeboġe, mai tarimarima tu ġutuma na ġebebesi-karamuni, kamasi tu ma ovedanaġini, okirani, ‘Deikara na beġabikaragu?’”

³² Senaġi Iesu tu roġo eboġeboġeto-ġoi, eġabi-karaiato tarimana eġita-vetauato-ġoi. ³³ Mo vavine eriba-maoroto kara ġenai eġorato, benamo ma garina e ma ġoġo-ġoġona ġesi Iesu kwakuna koranai ea vetui-tarito, benamo kara eġorato mabarana ekiragi-foforirito.

³⁴ Iesu na mo vavine evaġa-guruġaiato, ekirato, “Natugu, ġemu veġabidadama na bevaġa-namomu. Be, ma iakumu ġesi noiaġo, ġemu keve bekorimogovagi.”

³⁵ Iesu roġo eguruġato-ġoi nuġanai, rubu ġitaġauna tauna lairo ġena numa na tarima kotari ġeiaġomato, lairo ġekiraiato, ġekirato, “Natumu tu bemase. Vevaġa-riba tarimana asi novaġa-vekwaraġia.” ³⁶ Iesu na mo guruġa tu eseġaġi-ġuraġiato moġo, benamo rubu ġitaġauna tarimana evaġa-guruġaiato, ekirato, “Asi bono ġari, bono veġabidadama moġo.”

³⁷ Benamo Iesu na mabarari ekira-ġoirito, murina na asi beġene iaġo, senaġi Petero, e Iakobo (o Iames), ema tarina loane moġo ġia ġesi beġene iaġo. ³⁸ lairo ġena numai ġeraġasito, benamo Iesu na tarimarima eġitarito, ġeguru-raġeto-ġoi e ġetaġi-guruġa guruġato-ġoi. ³⁹ Benamo Iesu numai eraka-togato, evaġa-gurugarito, ekirato, “Karase nai ġoguru-raġeni e ġotaġini? Kekeni tu asi bemase, ġia tu egenani moġo.” ⁴⁰ Senaġina tarimarima na ġerikiriki-iaġiato. Benamo Iesu na etugu-rosirito, bena kekeni tamana sinana e ġia ġekavaġiato tarimari toitoi ġesi moġo kekeni ġevaġa-ġenaiato gabunai ġeraka-togato. ⁴¹ Benamo Iesu na kekeni ġimanai eġabito, evaġa-guruġaiato, ekirato, “Talita kumi!” Mo guruġa anina tu “Kekeni, au na ġoi akiramuni, novariġisi!” ⁴² Benamo kekeni vaġa-sebo evarigisito, erakaorakaoto. ġia ġena laġani tu gabanana ruarua (12). Mai veġa eġorato nai, tarimarima ġeġaba-rakava rakavato. ⁴³ Iesu na evaġa-guruġarito, mai veġa varina asiġina ġinavaġi beġene kiragi etato, ema ekirarito, mo kekeni beġene ġubua.

6

Iesu Nasareta tarimari na asi ġegubakauato

¹ Iesu na mo gabu eraga-kwaneato, benamo ġena vanuġa ġana eiaġoto; ġia ġena mero maki murina na ġeiaġoto. ² Sabadi ġaronai Iesu tu rubu ai ma ea vevaġa-ribato, tarimarima ġutuma na ġeseġaġiato tu, ġeġaba-rakavato, ġekirato, “Mai tarima mai riba tu ainana eġabito? ġena iaunega maki dei na eviniato? Mai nuġa-farevaġi veġa boruri

tu kamasi eveirini ġimana na? ³ Ġia tu kamuda tarimana, ene? Maria natuna; Jakobo (o James), e Iosefa, e Iudas, e Simona kakari, ema tobana maki sevira inġeri.” Benamo asi ma ġevaġa-moġoniato-ġoi.

⁴ Iesu na ekirarito, ekirato, “Peroveta tarimana tu gabu mabarari ai beġe gubakauani, senaġi ġena vanuġa korikori, garagarana, ema ġena numa tarimari, na moġo asi beġe gubakauani.”

⁵ Monai ġia na seġuka veġari boruri asi eveito, a keve tarimari tu sebosebo moġo iatari ai ġimana etore-kauato, evaġa-namorito. ⁶ Iesu edaradara-rakavato, korana asi ġeri vegabidadama nai.

Iesu ġena mero gabanana ruarua (12) etuġurito

Mataio 10:5-15; Luka 9:1-6

Benamo Iesu ma erakato, eiaġoto vanuġa kotari ai ma ea vevaġa-ribato-ġoi. ⁷ Benamo Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) ekearito, benamo ruari ruari etuġurito, ema seġuka evinirito, iauka rakavari beġene lai-vaġiri ġana. ⁸ Iesu na evaġa-naġirito, ekirato, “Kara ta asi boġono ġabi-kaua ġemi iaġoiaġo ai, togoi moġo. Dura, ġanigani dagarari e moni maki asi boġono ġwakau. ⁹ Tamaka boġono vei, senaġi sedi ruarua asi boġono vei.” ¹⁰ Ma evaġa-guruġarito, ekirato, “Numa tai boġo raġekauni nai, mo numai moġo boġono tanu, bene iaġo mo, vanuġa boġono raga-kwanea. ¹¹ Bema vanuġa tai asi beġe ġabi-raġemini e garomi asi beġe seġaġirini nai, boġono raga-kwanea, kwakumi kauri moġo boġono kwari-keketorri ġia ġeri kira-sirivaġi vaġa-moġoniri ġana.”

¹² Benamo ġeiaġoto, ġea ġobato, tarimarima ġeri rakava na beġene vetuġamaġi-kure e beġene raka-kure ġana. ¹³ Iauka rakavari vovoka tarimarima ġerina ġelai-vaġirito, keve tarimari ġutuma maki diġa na ġedaurito, ġevaġa-namorito.

Ioane Babatiso ġena mase

Mataio 14:1-12; Luka 3:19-20; 9:7-9

¹⁴ Heroda, Galilea verena, na mai veġa variri ea seġaġirito, korana Iesu arana gabu mabarana eraga-rovorovoto. Tarima kotari ġekirato, “Ioane Babatiso mase na ma bevariġisi-ġenoġoi. Moġa lorinai mai veġa baregori mabarari evaġa-foforirini.” ¹⁵ Ma kota ġekirato, “Mai tu Elia,” ma kota ġekirato, “Mai tu Peroveta tarimana ta, peroveta tarimari guineri kavana.” ¹⁶ Senaġi Heroda eseġaġito nai, ekirato, “Mai tu Ioane Babatiso, au na debana abasi-ġutuato tarimana, mase na ma bevariġisi-ġenoġoi!”

¹⁷ Korana Heroda tauġena evetuġuto, Ioane ġea ġabi-tariato, benamo dibura numai ġebarubaruato, ġebiri-ġauato. Mo veġa eveiato, korana tu etava-rariato vavinena Herodia, ġia kakana Filipo ġaraġona, bene vaġa-iaqua ġana. ¹⁸ Ioane na Heroda evaġa-guruġaiato-ġoi, ekirato, “Goi na kakamu ġaraġona boġaraġo-veraria tu asi maoro!” ¹⁹ Moġesina nai Herodia na Ioane ebaru-viniato, ġena ura bene vaġia, senaġina asi ġena dabara, ²⁰ korana Heroda na Ioane egari-viniato-ġoi e eġita-ġauato-ġoi. Heroda ribana Ioane tu vei-iobukaibuka ema vevaġa tarimana. Ioane garona eseġaġiato nai, edaradarato-ġoi, senaġi eurato bene seġaġi-vinia.

²¹ Herodia ġena ġaro namona ta eraġasito. Heroda ġena ġora ġarona vetuġamaġi-iaġina verekona o betdei pati eveiato, ġena veguine-iaġi tarimari baregori, e vetari ġorikauri tarimari, ema Galilea vanuġari ai veguine-iaġi tarimari ekearito. ²² Herodia natuna ġuiatona ema raka-toġato, benamo ebarato nai, Heroda ma ġena varivari tarimari mabarari ġesi evaġa-iakurito. Benamo Heroda na mo ġuiato ekiraiato, ekirato, “Goi kara oura-viniani dagarana nokiraġia, benamo bavinimuni.” ²³ Benamo ekiraiato, ekirato, “Kara bonoġiguni dagarana bavinimuni, ġegu Basileia tavina bonoġiguni maki bavinimuni.”

²⁴ Benamo eraka-rosito, sinana edanaġiato, ekirato, “Kara banasi?” Sinana na evaġa-veseato, ekirato, “Ioane Babatiso debana, bonosi!” ²⁵ Benamo mo ġuiato ma eraga-ġenoġoito, benamo vere barana Heroda enoġiato, ekirato, “Au aurani inimoġo Ioane Babatiso debana diġu ai novinigu.”

²⁶ Vere barana ma evetuġamaġi-ġenoġoito, senaġi asi eurato bene kira-sirivaġi, korana ġena varivari tarimari ġoirari ai ekiraġi-toreato bene. ²⁷ Maoromaoro vere barana Heroda na tarima debari ebasi-ġuturito-ġoi tarimana ta etuġuato, Ioane debana bene ġwa-iaġomaia ġana. Benamo ġia eiaġoto, Ioane Babatiso dibura numanai debana ebasi-ġutuato. ²⁸ Benamo diġu ai eġwa-ġenoġoito, benamo mo ġuiato ema viniato. Ġia na sinana eviniato. ²⁹ Ioane ġena mero na mo vari ġeseġaġiato, benamo ġeiaġoto, tauġanina ġea ġabiato, benamo gara gabunai ġea ġuriato.

Iesu na tarima daġara imaima (5,000) eġuburito

Mataio 14:13-21; Luka 9:10-17; Ioane 6:1-13

³⁰ Apostolo tarimari ma ġeġenoġito Iesu ġenai, benamo kara ġeveito e ġevevaġa-riba iaġirito dagarari mabarari ġekira-varaiato. ³¹ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Gabu fakana ta ġana si-iaġosi, ġoa iaġaraġi kotuna.” Korana tarimarima vovoka ġeiaġomato-ġoi ema mainana ġeiaġoto-ġoi, be ġia maki asi ilaila beġene iaġaraġi o beġene ġaniġani.

³² Benamo mabarari ġasi tai ġeraġeto, gabu fakana ta ġana ġeiaġoto.

³³ Senaġi tarimarima ġutuma na ġeġitarito, ġeribato aiġana ġeiaġoni. Benamo vanuġa tata tarimarimari mabarari kwakuri na ġeraka-ragaraġa-iaġoto, mo gabu ai ġea raġasi-guineto. ³⁴ Iesu ġasi na eraka-riġoto nai, tarimarima vovoka lelevaġi eġitarito, benamo evetuġarito, korana ġia tu noġa moġo mamoe asi ġitaġauri tarimana ta noġa. Benamo ġia na dagara vovoka evaġa-ribarito. ³⁵ Elavilavito-ġoi nai, Iesu ġena mero ġia ġenai ġeiaġoto, benamo ġekirato, “Mai tu gabu fakana e ġaro maki mo evariġoni. ³⁶ Notuġurakari, vamoka vei tarimari ġeri tanu gaburi e vanuġa kavinaġiri ġana ġeiaġo, be ġari ġaniġani ġea voi.”

³⁷ Senaġi Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi na ġaniġani tari ġoviniri.” Benamo ġia na ġedanaġiato, ġekirato, “Ġoi ourani tu ġaiaġo, beredi silva moniri sinau ruarua (200) na ġavoiri, benamo ġama-ġuburi otomi?” (Mai tu tarima ta davana ġue imaima toitoi (8) nuġanai beġabini kavana). ³⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Ġomi ġemi ai beredi tu vira maniġeri? Ġoiaġo, ġoa ġitari.” Ġea ġitarito, benamo ġekirato, “Beredi imaima, maġani-kone ruarua maki.”

³⁹ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, tarimarima beġene vareri, doġoro doġoro ai ġauġa iatari ai beġene tanutanu-tari. ⁴⁰ Benamo doġoro loriri ai ġetanuto, tari sinau sebori (100), tari gabana imaimari (50). ⁴¹ Benamo Iesu na mo beredi imaima e maġani-kone ruarua eġabirito, eboġe-raġeto, gubai eġitaiato, Barau evaġa-namoato vau, beredi etavi-kirakirarito, benamo ġena mero evinirito beġene vareri ġana. Maġani-kone ruarua maki moġesina edudu-ġutuġuturito. ⁴² Tarimarima mabarari ġeġani-maseto. ⁴³ Murinai vau Iesu ġena mero na beredi kwari e maġani-kone kwari mabarari ġevaġa-vegogo-rito, boseġa gabanana ruarua (12) ġevaġa-vonurito. ⁴⁴ Ġeġaniġanito tauri mabarari tu 5,000.

Iesu nanu iatanai erakato

Mataio 14:22-33; Ioane 6:16-21

⁴⁵ Maoromaoro Iesu na ġena mero ġasi ai evaġa-raġerito, benamo etuġu-guinerito kou tavi tai Betesaida ġana, ma ġia tu mo tarimarima ġutuma roġo etuġu-lausirito. ⁴⁶ Benamo etuġu-lausirito murinai, ġoro ġana evaraġeto ġurigiuri. ⁴⁷ Emukuna-mukunato-ġoi nai, ġasi tu kou nuġanai, a Iesu tu ġereġana tano ai. ⁴⁸ Benamo ġena mero eġitarito, ġevewaraġi rakavato-ġoi levai, korana iavara tu ġoirari na eiaġomato-ġoi. Benamo Iesu ġeri ai eraka-iaġoto nanu iatana na, ġasi bene raka-vanaġia etato. Mo tu horaġauna 3 ema 6 koloko vefakanai boġibogġi rekenai. ⁴⁹ Senaġi ġena mero na ġeġitaiato, nanu iatanai erakato-ġoi, ġetuġamaġito, ġekirato, “Murava ta!” ġetato. Benamo ġeġaba-fouto, ⁵⁰ korana mabarari na ġeġitaiato e ġegari-rakavato.

Senaiġina Iesu na eraga-vaġa-guruġarito, ekirato, “Ġokokore, mai tu au, asi ġogari!” ⁵¹ Benamo ġasi ai eraġekauto, ema iavara maki edokoto. Ġena mero ġeġaba-rakavato, ⁵² korana tu mo beredi evaġa-ġutumarito nuġa-farevaġi veiġana anina roġosi ġere tuġamaġi-doġaria, nuġari roġo bubu nai.

Iesu na keve tarimari evaġa-namorito e evaġa-maġuririto Genesareta ai

Mataio 14:34-36

⁵³ Benamo ġasi ai kou na ġevanaġito, Genesareta tanonai ġeraġasito. Ġeri ġasi monai ġebaru-tariato. ⁵⁴ Benamo ġasi na ġeraka-vaġito nai, maoromaoro tarimarima na ġeġitaleaiato, ġeribato mo tu Iesu. ⁵⁵ Benamo mo tano mabarana ġeraga-ġauato, benamo ġeri keve tarimari ma gedari ġesi Iesu ainai ġeseġaġiato-ġoi gaburi ġana ġeġwa-iaġorito-ġoi. ⁵⁶ Iesu na eiaġo-vinirito-ġoi gaburi mabarari ai, vanuġa barari ai, vanuġa keiri ai, vamoka vei tarimari ġeri tanu gaburi ai, ġeri keve tarimari maketi gaburi ai ġetorerito-ġoi, benamo ġenoġiato-ġoi, ġena dabuġa rikinai moġo maki beġene veġabikau. Ġeveġabikauto-ġoi tarimari tu ġenamato-ġoi e ġemaġurito-ġoi.

7

Namo e rakava

¹ Farisea tarimari e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari kota Ierusalem na ġeiaġomato, Iesu ġevegogo-ġeġeraġiato. ² Benamo ġena mero ġeġitarito, ġeġaniġanito-ġoi kota ġimari ma “mirori” ġesi, ġimari asi ġeġurigiirito ġia seneri vereri ġeri vevaġa-naġi ilailanai. ³ Boġono riba, Farisea tarimari e Iuda tarimari mabarari tu asi roġo beġe ġaniġanini, senaġi ġimari roġo beġe ġurigiirini murinai vau beġe ġaniġanini. Mai tu ġia

seneri vereri na ġevaġa-moġoniatu ema ġevei-iaġomaiatu-ġoi veigana. ⁴ Maketi gaburi na beġe iaġomani maki asi roġo beġe ġaniġanini, senaġi beġe veġurigi-guineni vau. Seneri ġeri vevaġa-naġi vovoka kotari maki ġekorana-iaġirito-ġoi, kapusi ġurigi, ġuro, ketolo [e geda maki] ġeġurigi-ġoi.

⁵ Moġesi nai Farisea tarimari e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari na Iesu ġedanaġiato, ġekirato, “Karase nai ġemu mero na senera vereri ġeri vevaġa-naġi asi ġekorana-iaġirini, ġimari ma ‘mirori’ ġesi ġeġaniġanini?”

⁶ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Isaia na eperoveta-iaġimito ġofaġofa tarimami tu moġoni, maiġesi etoreato,

‘Mai besena tu

mururi koriri ai moġo

au ġegubakauguni ġeri Barau,

senaġina ġia nuġari tu manaġa rakava.

⁷ Ġetoma-rakarigo vini-kavaguni,

ġeri vevaġa-riba tu tarimarima ġeri vevaġa-naġi taravaturo,

a dia au ġegu!”

⁸ Ġomi na Barau ġena taravatu tu ġoraga-kwanerini, benamo tarimarima ġeri vevaġa-naġi ġekorana-iaġirini.”

⁹ Iesu na ma ekirarito, “Moġoni, ġomi na Barau ġena taravatu ġotuġamaġi-fitogari, tauġemi ġemi vevaġa-naġi boġono korana-iaġiri ġana. ¹⁰ Mose ekirato, “Tamami sinami boġono gubakauri. Dei na tamana o sinana guruġa rakavari eviniani tarimana tu boġono vaġi-masea.” ¹¹ Senaġi ġomi ġokirani, tarima ta na tamana o sinana bevaġa-guruġaiani, bekirani, ‘Au na ġomi asi bavaġa-kavamini, korana bara vinimi dagarana tu au na Koban aviniani nai.’ Koban anina tu Barau ġena. ¹² Moġesi veigai ġomi na tarima ġokouani, tamana e sinana asi bene vaġa-kavari ġana. ¹³ Ġomi na senemi ġeri vevaġa-naġi ġerina Barau ġena guruġa asi tauri ai moġo ġovaġa-iaġorini. Dagara vovoka moġesi ġoveirini.”

Tarimarima ġevaġa-rakavarini dagarari

Mataio 15:10-20

¹⁴ Benamo Iesu na tarimarima ġutuma ma ekea-vegogorito ġenai, benamo ekirarito, ekirato, “Mabarami ġoseġaġi ema boġono riba-maoro. ¹⁵ Tarimarima murika na ġeġanirini, ġevariġoni tarima nuġari ġana, dagarari na tarima asi ġevaġa-rakavarini, senaġi tarimarima nuġari o loruri guturi na ġemarageni dagarari na vau tarimarima ġevaġa-rakavarini. [16 Ma seġana tarimana bene seġaġi!]”

¹⁷ Iesu na mai tarimarima ġutuma eraga-kwanerito, numai eraġekauto; benamo ġena mero na mo barabore anina ġevedanaġi-iaġiato. ¹⁸ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi maki asi ġotuġamaġi-fakani? Asi ġoribani, murika na ġevariġoni dagarari na tarimarima asi ġevaġa-rakavarini? ¹⁹ Korana mo tu dia loruna na ġevariġoni, senaġina sinageni na ġevariġoni, be ġeiaġoni moġo.” Moġa anina tu, ġia na ġaniġani mabarari evaġa-moġonirito, asi ġeri rakava.

²⁰ Benamo ma ekirato, “Kara tarimarima loruna na emarageni, monana tarimarima evaġa-rakavaiani, ²¹ korana tarima loruna na tuġamaġi rakavari, kima veigari, lema, vaġivagi, ²² veġura-vanaġi, mata-ġaniġani, veigari rakavari mabarari, ġofaġofa, mata-boraġa, mama, vevaġa-bade, veiavi, vei-babobabo ġeiaġomani. ²³ Mabarari dagara rakavari, maiġeri loruna na ġemarageni, tarima ġevaġa-rakavarini.”

Vavine ta ġena veġabidadama

Mataio 15:21-28

²⁴ Iesu monana evarigiisito, Taia e Sidono tanori ġana eiaġoto. Benamo numa tai ea raġekau-ġairito, ġia asi eurato tarima ta na bene ribaia ġia tu monai, senaġi asi ġena vekuretoġa dabarana. ²⁵ Vavine ta, natuna ġuiatona iauka rakavana na eborogiatu, Iesu varina eseġaġiatu nai, eiaġoto, kwakuna korana evetui-tarito. ²⁶ Mo vavine tu Grik vavinena, Siriafonesia ai emagurito. Benamo ġia na Iesu enogiatu, mo iauka rakavana natuna ġuiatona ġenana bene lai-vaġia. ²⁷ Benamo Iesu na ekiraiatu, ekirato, “Mero misiri roġo beġene ġani-mase guine, korana asi maoro, mero misiri ġari ġaniġani bita ġabirini, kwaiva bita fiu-vinirini.”

²⁸ Vavine na ma evaġa-veveato, ekirato, “Vereġauka, mani tu moġoni, senaġi kwaiva maki fata gaburenai mero misiri ġeġaniġanini momori tu ġeġanirini.”

²⁹ Benamo ġia na mo vavine ma evaġa-guruġaiatu, ekirato, “Maniġesi bovaġa-veve dainai, noġenoġoi, iauka rakavana tu natumu ġenana beraka-vaġi.” ³⁰ Benamo mo vavine eġenoġoito ġena numa ġana nuġanai, natuna ġuiatona ea doġariatu, ġena gedai egenataġoto-ġoi eġitaiatu, iauka rakavana tu moġoni eraka-vaġito.

Iesu na seġa-bubu e muru-bubu tarimana evaġa-namoato

³¹ Benamo Iesu Taia tanona eraga-kwaneato, Sidono e Vanuġa Gabanana (10) tanori eraka-vanaġirito, Galilea kou ai eraġasito. ³² Benamo tarima kotari na seġa-bubu e asi eguruġa-ginikauto-ġoi tarimana ta ġeġabi-iaġoato, benamo ġenoġiato, ġimana iatanai bene tore-kausa. ³³ Benamo Iesu na tarimarima ġutuma nuġari na eġori-veġitaiato, didina seġana kouġanai eduġi-toġarito, ekanunuto, benamo meana eġabi-karaiato. ³⁴ Gubai eboġe-raġeto, eiāġa-raġeto ma ġabana ġesi, ekirato, “Efata!” anina tu “Noġwa-faka!”

³⁵ Benamo seġana ġeġwa-fakarito, meana everuġato, eroroġototo, benamo eguruġa-ġitakauto. ³⁶ Iesu na ekirarito, tarima ta asi beġene kira-varaia, senaġi ekirarito-ġoi guruġari tu asi ġeseġaġiato-ġoi, ġia varina tu ġefiu-rovorovoato-ġoi. ³⁷ Tarimarima nuġari ġefarevaġi-rakavato, ġekirato, “Ġia na dagara mabarari evei-ġitakaurini, seġa-bubu tarimari evaġa-seġaġirini, muru-bubu tarimari evaġa-guruġarini.”

8

Iesu na tarimarima daġara vasivasi (4,000) eġuburito

¹ Mo negai tarimarima ġutuma lelevaġi ma ġevegogo-ġenoġoito. Ġia asi ġari ġaniġani nai, Iesu na ġena mero ekea-kavirito sevina ġana, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, ² “Au na mai tarimarima avetuġarini, korana mai tu ġaro toitoi veġata au ġesi maiġeri, nuġanai tu asi ġari ġaniġani. ³ Bema au na batuġu-ġenoġoirini ġeri vanuġa ġana ma vitori ġesi nai, dabarai beġe borimarini, korana kotari tu gabu manaġi na ġeiaġomato nai.” ⁴ Benamo ġena mero na ġevaġa-veseato, ġekirato, “Kamara dabarai tarima ta na mai tarimarima beredi na beġuburini mai tano fakanai?” ⁵ Benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Gomi ġemi ai beredi tu vira?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Imaima ruarua (7).”

⁶ Iesu na vegogo tarimari evaġa-guruġarito, tano ai ġetanutanu-tari. Benamo beredi imaima ruarua (7) eġabirito, Barau evaġa-namoato, ebuki-ġuturito, ġena mero evinirito, mo tarimarima ġoirari ai beġene toretore-tariri ġana. Benamo moġesi ġeveirito. ⁷ Ġia ġeri ai maki maġani-kone misiri kotari. Iesu na Barau ma evaġa-namoato, ġena mero ekirarito, moġeri maki ġevareri. ⁸ Benamo tarimarima ġeġani-maseto murinai, Iesu ġena mero na ġaniġani kwari ġeġogorito, boseġa mabarari imaima ruarua (7) ġevaġa-vonurito. ⁹ Tarimarima mabarari tu 4,000 kavana. Benamo Iesu na etuġu-rovorovorito, ¹⁰ ma ġia ema ġena mero ġesi ġasi ai ġeraġeto, Dalmanuta tanona ġana ġeiaġoto.

Farisea tarimari ġeri ura vetoġa ta guba na bene mariġo

Mataio 16:1-4

¹¹ Farisea tarimari kota Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo ġedanaġi-ribaġaniato. Ġeri ura vetoġa ta guba na bene mariġo. ¹² Iesu iaġana eġaniato ma nuġa metona ġesi, benamo ekirato, “Karase nai toma ġuru tarimari na vetoġa ġeġita-vetaurini? Moġoni akiramini, vetoġa ta asiġina ġinavaġi bavininimi!” ¹³ Benamo eraga-kwanerito, ġasi ai ma eraġeto, kou tavi ta ġana ea vanaġito.

Farisea tarimari e Heroda

Mataio 16:5-12

¹⁴ Iesu ġena mero ġevetuġa-rekwato, ġaniġani asi ġeġabikauto, beredi sebona moġo ġasi ai. ¹⁵ Benamo Iesu na esisiba-vinirito, ekirato, “Lorimi boġono vetore, Farisea tarimari e Heroda ġari farao evaġa-tubuani muramurana garina.”

¹⁶ Benamo mo guruġa tauġeri fakari ai ġeverori-iaġiato, ġekirato, “Moġesina bekira, korana ġita tu asi ġara beredi nai.”

¹⁷ Iesu na eribarito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Karase nai beredi ta sevimi ai asiġi guruġana ġoveini? Gomi roġosi boġono riba, roġosi boġono tuġamaġi-faka? Nuġami maki roġo bubu?” ¹⁸ Ma matami, senaġi asi ġoġitani? Ma seġami, senaġi asi ġoseġaġini? Asi ġovetuġamaġi-taġoni maki? ¹⁹ Au na beredi imaima abuki-ġutuġurito tarimarima 5,000 ġari nai, beredi kwari ġogogorito tu, boseġa vira ġovaġa-vonurito?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Gabanana ruarua (12).”

²⁰ “Au na beredi imaima ruarua (7) abuki-ġutuġurito tarimarima 4,000 ġari nai, beredi kwari ġogogorito tu boseġa vira ġovaġa-vonurito?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Imaima ruarua (7).” ²¹ Benamo Iesu na ekirarito, “Gomi roġosi boġono tuġamaġi-faka?”

Iesu na mata-bubu tauna matana evaġa-iaġaiato Betesaida ai

²² Ġia Betesaida ġana ġeiaġoto, benamo tarima kotari na mata-bubu tauna ta Iesu ġenai ġeġori-iaġoato, benamo ġenoġiato, bene ġabi-karaia. ²³ Benamo Iesu na mata-bubu tauna ġimanai eġabito, eġori-rosiato vanuġa na, benamo matana ekanunuato, ma ġimana ġenai etore-kaurito, edanaġiato, “Dagara tari oġitarini ba?”

²⁴ Mo tarima eboḡe-vaesito, ekirato, “Oi, tarima tari aḡitani, senaḡina noḡa moḡo ḡau noḡa ḡerakao-rakaoni.”

²⁵ Benamo Iesu ḡimana matanai ma etore-kaurito, benamo eboḡeboḡe-ginikauto, dagara mabarari eḡita-ginikaurito. ²⁶ Benamo Iesu na numa ḡana etuḡu-iaḡoato, evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Vanuḡa nuḡana na asi bono iaḡo.”

Petero na Iesu tu Kerisona ekiraḡito

Mataio 16:13-20; Luka 9:18-21

²⁷ Iesu ma ḡena mero ḡesi Kaisarea Filipi tanona vanuḡari ḡana ḡeiaḡoto-ḡoi nuḡanai, dabarai Iesu na ḡena mero edanaḡirito, ekirato, “Tarimarima tu kara ḡetoni au tu dei?” ²⁸ ḡia ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Kotari ḡekirani tu Ioane Babatiso, ma kotari tu Elia, ma kotari tu peroveta tarimana ta.” ²⁹ Iesu na edanaḡirito, ekirato, “Senaḡi ḡomi tu kara ḡotoni au tu dei?” Petero na evaḡa-veseato, ekirato, “Goi tu Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna).” ³⁰ Benamo Iesu na evaḡa-guruḡarito, tarima ta asi beḡene kira-varaia.

Iesu ḡena mase e variḡisi-ḡenoḡoi guruḡari

Mataio 16:21-28; Luka 9:22-27

³¹ Benamo Iesu na ḡena mero ma evaḡa-ribarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu midigu vovoka roḡo beḡanani. Iuda vereri, e Rubu Veḡa vereri baregori, e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiani tarimari na beḡe ruḡaiani; ema beḡe vaḡi-maseani maki, senaḡina ḡaro toitoi murinai mase na ma bevariḡisi-ḡenoḡoini.” ³² Mai guruḡa ekiraḡi-foforiato, benamo Petero na eḡori-veḡitaiato, ekira-ḡoiato. ³³ Senaḡi Iesu eruḡa-kureto, ḡena mero eḡitarito, ḡia na Petero ekira-ḡoiato, ekirato, “Satani, noraka-veḡita, korana ḡemu tuḡamaḡi tu dia Barau ḡena, senaḡi tarimarima ḡeri moḡo.”

³⁴ Iesu na tarimarima ḡutuma ma ḡena mero ḡesi ekea-vegogorito, benamo evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Bema tarima ta eurani au murigu ai bene raka etoni tarimana, tauḡena bene veruḡa, ḡena satauro bene ḡwaia, au murigu ai bene raka. ³⁵ Korana deikara ḡena maḡuri moḡo lorina etoreani tarimana, ḡena maḡuri befitoḡaiani. A deikara au daigu ai e Vari Namona dainai ḡena maḡuri befitoḡaiani tarimana, ḡena maḡuri asi bevei-rekwarekwaiani. ³⁶ Bema tarima ta na tanobara mabarana uranai ḡena maḡuri befitoḡaiani, ḡena namo tu kara ḡia ḡenai? ³⁷ Korana tarima ta ḡena maḡuri efitoḡaiato nai tu, kara na vau ma bevoi-ḡenoḡoiani? ³⁸ Deikara na au bemaiake-viniguni ema ḡegu guruḡa bemaiake-viniani mai veḡura-vanaḡi e vei-rakava tarimari ḡoirari ai, ḡia maki Tarimarima Natuna na bemaiake-viniani ḡena iaḡomai, ḡia Tamana mamana marevana e seḡuka baregona e ma ḡena aneru veaḡari ḡesi beḡe iaḡomani ḡaronai.”

9

¹ Benamo ekirarito, ekirato, “Moḡoni akiramini: Tarima kotari mai ḡeruḡa-taḡoni tu asi roḡo beḡe maseni, beiaḡoni mo, Barau ḡena Basileia ma seḡukana ḡesi beiaḡomani beḡe ḡitaiani.”

Iesu vetoḡana eirauto

Mataio 17:1-13; Luka 9:28-36

² ḡaro imaima sebona (6) ḡevanaḡito murinai, Iesu na Petero, e Iakobo (o Iames), ema Ioane eḡabirito, benamo ḡoro baregona tai eḡori-raḡerito. Monai ḡia ḡereḡari moḡo nuḡanai Iesu ḡeḡitaiato, vetoḡana eirauto, ³ ema ḡena dabuḡa ekuro-ḡarogorito, tanobarai tarima ta na asi ilaila moḡesina bevaḡa-kurokuroani. ⁴ Benamo ḡia ḡoirari ai Elia ma Mose ḡefoforito, Iesu ḡesi ḡeguruḡa guruḡato-ḡoi.

⁵ Benamo Petero na Iesu evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu o, namo vedaurea ḡita tu maḡera, be fouta toitoi ḡaragari. Ta ḡoi ḡemu, ta Mose ḡena, ta Elia ḡena.” ⁶ Petero asi ribana kara bekiraḡiani, korana ḡia tu ḡegari-rakavato. ⁷ Benamo magube na ema iauka-taririto, ekumu-ḡaurito nuḡanai, ḡaro ta magube nuḡana na ekearosit, ekirato, “Mai tu au Natugu, aura-viniani; ḡia boḡono seḡaḡi-vinia!” ⁸ ḡia na mo gabu ḡeraḡa-ḡita-ḡeḡeraḡiato, senaḡi ta asi ḡeḡitaiato ḡia ḡesi, Iesu moḡo ḡereḡana.

⁹ ḡoro na ḡemariḡoto-ḡoi nuḡanai, Iesu na evaḡa-guruḡarito, kara ḡeḡitaiato dagarana tarima ta asi beḡene kira-varaia, bene iaḡo mo, Tarimarima Natuna mase na ma bene variḡisi-ḡenoḡoi. ¹⁰ Moḡa lorinai ḡena guruḡa fakari ai moḡo etanuto, senaḡi ḡia fakari ai ḡeverorito, mai mase na variḡisi-ḡenoḡoi anina tu kara. ¹¹ Benamo ḡia na Iesu ḡedanaḡiato, ḡekirato, “Karase nai taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiani tarimari ḡekirani, Elia tu beiaḡoma-guineni?”

¹² Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Moḡoni, Elia tu beiaḡoma-guineni, dagara mabarari bevaḡa-variḡurini. A Tarimarima Natuna guruḡana kamasai ḡetoreato midigu vovoka

beġanini e beġe ġita-fitoġaiani? ¹³ Senaġi akiramini, Elia tu varau eiaġomato, ema ġeri ura veġgari ġia ġenai varau ġeveirito, ġia guruġana Buka Veaġi ġetore-ġuineato ilailanai.”

Iesu na iauka rakavana na eboroġiato merona evaġa-namoato

Mataio 17:14-21; Luka 9:37-43

¹⁴ Gena mero ġeri ai ġevotuto tu, tarimarima ġutuma lelevaġi na ġeruġa-ġeġeraġirito, ġeġitarito, taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari maki ġia ġesi ġeveġare veġareto-ġoi. ¹⁵ Tarimarima na Iesu ġeġitaiaato nai, nuġari ġefarevaġito, benamo ġenai ġeraga-iaġoto, ġea vaġa-namoato. ¹⁶ Iesu na edanaġirito, ekirato, “Mai tarima ġesi tu kara veġare-veġarena ġoveini?”

¹⁷ Benamo tarima ta ġutuma nuġari na evaga-veseto, ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, au natugu ġoi ġemu ai baġori-iaġomaia. Ġia tu muru-bubu iaukana na eboroġiato nai, asi egurugani. ¹⁸ Ma mai iauka na eġabiani ġarori ai, tano ekwaraġi-iaġiani. Bokana na kaburoburo ġeraka-rosini, gadikana eveġara-tarini, tauġanina egwaġiġini. Moġa lorinai ġoi ġemu mero banoġiri, mai iauka rakavana ġelai-vaġia basi, senaġi beġe lai-kavaia.”

¹⁹ Benamo Iesu ekirato, “Asi veġabidadama tarimami! Ġaro vira au ġomi sevimi ai bana tanu? Ġaro vira bana vevaġa-gwaġiġi vinimi? Ġoġori-iaġomaia!” ²⁰ Benamo mo mero Iesu sevina ġana ġeġori-iaġoato. Iauka rakavana na Iesu eġitaiaato nai, vaġa-sebo mero evaġa-ġoġo-ġoġoato, tano ai eketoto, egena-vebiri vebiroto, bokana na kaburoburo ġeraka-rosito.

²¹ Iesu na mero tamana edanaġiato, ekirato, “Aitoma mai keve edoġariato?” Tamana evaġa-veseto, ekirato, “Mai tu keina na veġata! ²² Nega vovoka iauka rakavana na karavai efu-kauani, ema nanu ai efu-reiani bene vaġia ġana. Bema dagara ta boveiani riba nai, mani ġemu veġa, boro vetuġa-ġwama, boro vaġa-kavama.” ²³ Benamo Iesu ekirato, “Bema dagara ta boveiani riba otoni? Barau ġenai eveġabi-dadamani tarimana dagara mabarari beveirini riba.” ²⁴ Benamo mero tamana asikauna eġaba-fouto, ekirato, “Au aveġabidadamani, senaġi ġegu tuġamaġi iauvoiauvo noma boroġia.”

²⁵ Iesu na tarimarima ġutuma ġeraga-vegogoto-ġoi eġitarito nai, ġia na mo iauka rakavana ekira-ġoiato, ekirato, “Muru-bubu e seġa-bubu iaukana, akiramuni, noraka-vaġi, ma nuġanai asi ma bono raka-toġa ġenoġoi!” ²⁶ Benamo iauka rakavana eġaba-fouto, ġia na mero evaġa-gogogogo rakavaiato, benamo eraka-vaġito. Mero tu ġitaġitana noġa emaseto, moġa lorinai tarimarima ġutuma ġekirato, “Mai tu bemase.” ²⁷ Senaġi Iesu na ġimanai egabito, einu-vaiaato, benamo eruġa-vaiaato.

²⁸ Moġa murinai Iesu numai eraġekauto, ġena mero na vekuretoġai ġedanaġiato, ġekirato, “Karase nai ġai na iauka rakavana asi ilaila baġa lai-vaġia?” ²⁹ Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Iauka maiġesina lailairi tu kara ta asiġina, senaġina ġauġau [e ġaniveaġa] gereġana moġo.”

Iesu gena mase ma ekiraġi-ġenoġoiato

Mataio 17:22-23; Luka 9:43-45

³⁰ Mo ġabu ġeraga-kwaneato, Galilea tanona na ġevanaġito. Iesu asi ġena ura tarima ta bene riba ġia tu ainai, ³¹ korana ġena mero evaġa-ribarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu beġe revaiani vau, tarimarima mabarari vetuġunaġiri bene iago-vini.” ³² Benamo ġia na mero keina ta eġabiato, ġia fakari ai evaġa-ruġa-tariaato, efani-vaiaato, benamo ekirarito, ekirato, ³⁷ “Dei na mero keina maiġesina kavana beġabi-raġeani au aragu ai, ġia na tu au beġabi-raġeguni. Bema tarima ta na au beġabi-raġeguni tu, dia au ġereġagu moġo beġabi-raġeguni, senaġi etuġuguto Barauna maki beġabi-raġeguni.”

Deikara tu barego vedaurea

Mataio 18:1-5; Luka 9:46-48

³³ Kaperanaumai ġeragaġito, benamo Iesu na numa nuġanai vau edanaġirito, ekirato, “Ġomi dabarai tu kara ġokiraġiani-ġoi?” ³⁴ Senaġi ġia tu asi ġevaġa-veseto, korana dabarai tu, deikara barego vedaurea ġekiraġiato-ġoi. ³⁵ Iesu etanu-tarito, ġena mero gabanana ruarua (12) ekearito, benamo ekirarito, ekirato, “Dei bene ġuine etoni tarimana tu ġabi taunai bene iaġo, ema tarimarima mabarari vetuġunaġiri bene iago-vini.” ³⁶ Benamo ġia na mero keina ta eġabiato, ġia fakari ai evaġa-ruġa-tariaato, efani-vaiaato, benamo ekirarito, ekirato, ³⁷ “Dei na mero keina maiġesina kavana beġabi-raġeani au aragu ai, ġia na tu au beġabi-raġeguni. Bema tarima ta na au beġabi-raġeguni tu, dia au ġereġagu moġo beġabi-raġeguni, senaġi etuġuguto Barauna maki beġabi-raġeguni.”

Deikara na ġita asi bevaġa-rakavarani tarimana tu ġita ġesi

Luka 9:49-50

³⁸ Ioane na Iesu ekirarito, ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, tarima ta ġaġitaiaato, ġoi aramu ai iauka rakavari elai-vaġirito-ġoi, senaġi ġai na ġakira-ġoiato, korana ġia tu dia ġita ġesi taraka-vegogoni.”

³⁹ Iesu na ekirarito, ekirato, “Asi boğono kira-ğoia, korana tarima ta au aragu ai nuğā-farevaği veığa boruri eveirini tarimana tu, au murigu ai au asi ma bekira-rakavaguni. ⁴⁰ Korana deikara na ġita asi evağā-rakavarani tarimana tu ġita ġesi. ⁴¹ Moğoni akiramini, tarima ta na nanu kapusina au aragu ai bevinimini, korana ġomi tu Keriso ġena tarima nai, ġia voina tu beğabiani veğata.”

Tarima ta na mero misina ġena veğabidadama asi bene vağā-rakavaia

Mataio 18:6-9; Luka 17:1-2

⁴² “Bema tarima ta na au eğabidadama-viniguni mero misina ta ġena veğabidadama evağā-rakavaiani, ġia tu bere namo fore baregona ta ġaiğonai ġere baru-kaua, davarai ġere fiu-reia. ⁴³ Bema ġoi ġimamu na evağā-rakavamuni nai, bono basi-ğutua. ġimamu sebonai mağuri vanağivanāgi bono doğaria tu namo, a asi namo ġimamu ruarua karava eğara-vanağini vanağini asi ebuseri gabuna ġana boiağoni. [⁴⁴ Monai ‘dimo na beğe ġani-vanağini vanağimini, ema karava asi ebuseri.’] ⁴⁵ Bema ġoi kwakumu na evağā-rakavamuni nai, bono basi-ğutua. Kwakumu sebonai mağuri vanağivanāgi bono doğaria tu namo, a asi namo kwakumu ruarua karava eğara-vanağini vanağini gabunai beğe fiu-kaumuni. [⁴⁶ Monai ‘dimo na beğe ġani-vanağini vanağimini, ema karava asi ebuseri.’] ⁴⁷ Bema ġoi matamu na evağā-rakavamuni nai, bono ġibo-vağia. Matamu sebonai Barau ġena Basileiaii bono raka-toğā tu namo, a asi namo matamu ruarua karava eğara-vanağini vanağini gabunai beğe fiu-kaumuni. ⁴⁸ Monai ‘dimo na beğe ġani-vanağini vanağimini, ema karava asi ebuseri.’

⁴⁹ Mabarari karava na bedamenarini, beiarevarini.

⁵⁰ Damena tu namo, senaği bema damena mamina bekorini nai, mamina kamasi ma bovağā-mamina ġenoğoiiani? Nuğami ai damena bene tanu, e ġomi tata karomi ġesi maino nuğanai boğono tanu.”

10

Veğarağo ruğaruğana

¹ Iesu mo gabu eraga-kwaneato, benamo Iudea tanona ġana eiağoto, Ioridana ġarukana tavi tai evanağito. Tarimarima ġutuma lelevaği ġia ġenai ma ġeiağoto, benamo eveito-ğoi kavana ma evağā-ribarito.

² Benamo Farisea tarimari ma ġeiağoto, benamo ġea danaği-ğofakauato, ġekirato, “Tau ta ġarağona befitoğaiiani nai, taravatu na beğabiani?” ³ Iesu na ma evağā-veserito, ekirato, “Mose ġena taravatu nuğanai kara etoni?” ⁴ Gekirato, “Mose ġena taravatu tu maigesi ekirani, veğarağo ruğaruğana fefana betoreani vau, ġarağona betuğū-rakaiani.” ⁵ Iesu na ekirarito, ekirato, “Mose na mai taravatu etoreato, korana ġomi nuğami tu rogo bubu. ⁶ Senağina Barau na dagara mabarari eveirito nai, ġia na tarimarima maki eveirito tau e vavine. ⁷ Moğesina nai tau ta na tamana e sinana beraga-kwanerini, ġarağona ġesi beğe tanuni. ⁸ Benamo ġia tauri ruarua beğe sebonani, moğā lorinai ġia tu dia ruarua, senaği sebona moğō. ⁹ Moğesi nai dei Barau na evağā-sebonarito tu, tarima ta na asi ma bene tore-kirari.”

¹⁰ Ma ġeğenoğito numai, ġena mero na ma ġedanāgiato mo guruğā anina tu kara. ¹¹ Iesu na evağā-veserito, ekirato, “Deikara na ġarağona betuğū-rakaiani, vavine ta ma beğarağoani, ġia tu beveğura-vanağini. ¹² Vavine maki moğesina, ġia ġarağona beraga-kwaneani, tau ta na ma beğarağoani, ġia maki beveğura-vanağini.”

Iesu na mero misiri evağā-namorito

Mataio 19:13-15; Luka 18:15-17

¹³ Tarima kotari na naturi ġeğwa-iağorito-ğoi Iesu ġenai bene ġabi-karari ġana, senaği ġena mero na ġekira-ğoirito. ¹⁴ Iesu na eğitarito nai tu ebaruto. Benamo ġena mero ekirarito, ekirato, “Mani mero misiri ġeiağoma au ġegu ai, asi ġolai-ğoiri, korana Barau ġena Basileia tu maniğesina kavana tarimari ġeri. ¹⁵ Moğoni akiramini, dei na Barau ġena Basileia asi beğabi-rağeani mero misina na kavana, ġia Basileiaii tu asi beraka-toğani.” ¹⁶ Benamo Iesu na mero misiri efağā-vaisirito, benamo ġimana iatari ai etore-kaurito, evağā-namorito.

Farefare vovoka tarimana

Mataio 19:16-30; Luka 18:18-30

¹⁷ Iesu monana ma evaisi-rağeto, benamo erakato nuğanai, tarima ta ġenai eraga-iağoto, benamo ġoiranai ea vetui-tarito, edanağiato, ekirato, “Vevağā-riba tarimamu namona, au tu kara baveini vau mağuri vanağivanāgi bağabiani?” ¹⁸ Iesu na evağā-veseato, ekirato, “Goii tu karase nai au namogu okirağini? Tarima ta asi namo, Barau

moĝo ĝereĝana. ¹⁹ Taravatu mabarari ma ribamu, ‘Asi bono vaĝivaĝi, asi bono veĝura-vanaĝi, asi bono lema, asi bono vevaĝa-daĝa ĝofaĝofa, asi bono ĝabi-kuretoĝa, tamamu sinamu bono gubakauri.’”

²⁰ Benamo mo tarima ekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, au tu keigu na bejĝoma toma, mani taravatu mabarari akorana-iaĝirini.” ²¹ Iesu na eĝitaio tu meaurvinina ĝesi ekirato, “Dagara sebona moĝo orabuni, noiaĝo, ĝemu farefare mabarari noa voivoi-iaĝiri, rabu tarimari bono viniri, benamo gubai tu ma ĝemu farefare; ma bono iaĝoma, murigu ai bonoma raka.” ²² Mo tarima na mai guruĝa eseĝaĝiato nai, goirana evaĝa-gwaĝiĝiato, nuĝana ma metona ĝesi eraka-veĝitato, korana ĝia ĝena farefare tu ĝutuma lelevaĝi.

²³ Benamo Iesu na ĝena mero eĝita-ĝeĝeraĝirito, benamo evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Ĝeri farefare vovoka tarimari Barau ĝena Basileiai ĝeri rakatoĝa tu gwaĝiĝi rakava.”

²⁴ Benamo Iesu ĝena mero na mo guruĝa ĝeseĝaĝiato nai, nuĝari ĝefarevaĝito, senaĝi Iesu na ma evaĝa-guruĝa ĝenoĝoirito, ekirato, “Natuĝore, Barau ĝena Basileia rakatoĝana tu gwaĝiĝi rakava. ²⁵ Kamela nila kadarena na bevanagi ni tu kotuna gwaĝiĝi, senaĝi ĝena farefare vovoka tarimana Barau ĝena Basileiai ĝena rakatoĝa tu gwaĝiĝi rakava.”

²⁶ Benamo ĝena mero nuĝari ĝefarevaĝi-rakavato, benamo ĝevaĝa-guruĝaĝiato, ĝekirato, “Be deikarari vau maĝuri beĝe ĝabiani?” ²⁷ Iesu na eĝitarito, benamo ekirato, “Tari-marima ĝeri ai tu asi ilaila, senaĝi Barau ĝenai tu ilaila, korana Barau ĝenai dagara mabarari tu ilaila.”

²⁸ Petero na ekiraiato, ekirato, “Ĝoi ribamu, ĝai ĝema dagara mabarari tu ĝaraga-kwanerito, benamo ĝoi murimu ai ĝarakani.” ²⁹ Iesu evaĝa-veseto, ekirato, “Moĝoni akiramini, tarima ta ĝena numa eraga-kwaneato, o tarikakana merori, tobana, sinana, tamana, natuna e ĝena tano au daigu ai ema Vari Namona dainai, ³⁰ ĝia mai maĝuri nuĝanai ĝena numa, tarikakana merori, tobana, sinana, natuna e tano sinau-sinau beĝoitaĝoni, ema midigumidigu maki; ema ĝaro beiaĝomani nai, maĝuri vanaĝivanagi bedoĝariani. ³¹ Senaĝi tarimarima ĝutuma toma ĝeguineni tu beĝe gabini, gabi tarimari tu beĝe guineni.”

Iesu ĝena mase ma ekiraĝi-foforiato

Mataio 20:17-19; Luka 18:31-34

³² Iesu ma ĝena mero ĝesi Ierusalemata ĝana ĝevaraĝeto-ĝoi, dabara na ĝeraka-iaĝoto-ĝoi, Iesu tu ĝoirari ai erakato, benamo ĝia ĝeĝaba-rakavato, ema muriri na ĝerakato tarimari maki ĝegarito. Benamo Iesu na ĝena mero gabanana ruarua (12) ma eĝori-vegitarito, benamo ĝenai kara beĝe ĝorani dagarari ekira-vararito, ³³ ekirato, “Ĝoseĝaĝi, ĝita tu Ierusalemata ĝana tavarageni. Monai Tarimarima Natuna tu Rubu Veaga vereri baregori e taravatu ĝevevaĝa-riba iaĝiani tarimari ĝimari ai beĝe toreani. Ĝia na ĝena mase guruĝana beĝe vaga-moĝoniani, benamo irau bese (o Roma) tarimari ĝimari ai beĝe toreani. ³⁴ Ĝia na beĝe vaseva-vaseva iaĝiani, beĝe kanunuani, beĝe kwariani e beĝe vaĝi-maseani. Senaĝi garo toitoi murinai ma bevarigiĝi-ĝenoĝoini.”

Iakobo (o Iames) ma Ioane ĝeri noĝinoĝi

Mataio 20:20-28

³⁵ Benamo Sebedaio natuna, Iakobo ma Ioane, Iesu ĝenai ĝeiaĝoto, benamo ĝekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, ĝai ĝaurani kara baĝa noĝimuni dagarana bono vinima.” ³⁶ Iesu na ekirarito, ekirato, “Kara ĝemi ai bana veia ĝotoni?” ³⁷ Benamo ĝia na ĝevaĝa-guruĝaĝiato, ĝekirato, “Ĝai ĝaurani, ĝai ta aroribamu rekenai, ma ta tu kaurimu rekenai baĝana tanu ĝoi ĝemu Basileia marevana nuĝanai.”

³⁸ Senaĝi Iesu na ekirarito, ekirato, “Ĝomi tu asi ribami kara ĝonoĝiani. Au na midigu bedina banuani ĝomi maki boĝo niuni riba? Au beĝe babatisoguni babatisona ĝomi na maki boĝo ĝabiani riba?” ³⁹ Ma ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Oi.” Iesu na ekirarito, ekirato, “Moĝoni, au banuani bedinai ĝomi maki boĝo niuni, ema au beĝe babatisoguni babatisona ĝomi maki beĝe babatisomini. ⁴⁰ Senaĝi aroribagu rekenai o kaurigu ai boĝono tanu ĝotoni tu, dia au na bavaĝa-moĝoniani, a mai tu Barau na eĝabi-torerito tarimari ĝeri.”

⁴¹ Mai guruĝa mero gabanana (10) ĝeseĝaĝiato nai, Iakobo e Ioane ĝebaru-vinirito. ⁴² Benamo Iesu na mabarari ekea-vegogorito, benamo evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Ĝomi ribami, irau bese tarimari ĝeri vere na tarimarima ĝedori-naĝinaĝirini, ema ĝeri veguine-iaĝi tarimari baregori na tu ĝeri maoro seĝukari na ĝelaunaĝi-naĝirini. ⁴³ Senaĝi ĝomi fakami ai moĝesina tu asi boĝono vei. Bema ta ĝomi fakami ai bene vere etoni nai tu, ĝomi mabarari vetuĝunaĝimi bene iaĝo-vini, ⁴⁴ ema dei bene guine etoni tarimana, ĝia tu mabarari ĝeri vetuĝunaĝi tarimanai bene iaĝo. ⁴⁵ Korana Tarimarima Natuna eiaĝomato tu, dia tarimarima na ĝia vetuĝunaĝina beĝene iaĝo-vini ĝana, senaĝina ĝia eiaĝomato tu, tarimarima vetuĝunaĝiri bene iaĝo-vini, ema ĝena maĝuri bene tore-taria, tarimarima ĝutuma bene voi-ĝenoĝoiri e bene vaĝa-maĝuriri ĝana.”

Iesu na mata-bubu tarimana Batimeo matana evaḡa-namoato

Mataio 20:29-34; Luka 18:35-43

⁴⁶ Ieriko ai ḡeraḡasito, monana Iesu ma ḡena mero e tarimarima ḡutuma lelevaḡi ḡesi Ieriko ma ḡeraga-kwaneato nuḡanai, Batimeo, mata-bubu e noḡivegame tarimana, Timeo natuna, dabara rikinai etanu-taḡoto-ḡoi. ⁴⁷ Ḡia eseḡaḡito Iesu, Nasareta tarimana, tu ḡia sevinaḡi, benamo ekea-fouto, ekirato, “Iesu o, Davida natuna, au novetuḡa-ḡwagu!” ⁴⁸ Tarimarima ḡutuma na ḡekira-ḡoiato, asi bene guruḡa ḡetato, senaḡi ḡia ekea-ḡiḡiraḡe ḡiḡiraḡeto-ḡoi, “Davida Natuna o, au novetuḡa-ḡwagu!”

⁴⁹ Iesu eruḡa-tarito, benamo ekirato, “Ḡokeaia.” Benamo ḡia na mata-bubu tarimana ḡekeaiato, ḡekirato, “Asi bono gari, novariḡisi, Iesu na ekeamuni bene.” ⁵⁰ Benamo ḡena koudi efitoḡaiato, eburi-vaisito, Iesu sevina ḡana eiaḡoto. ⁵¹ Benamo Iesu na edanaḡiato, ekirato, “Kara ḡemu naveia otoni?” Mata-bubu tarimana evaḡa-veseto, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, matagu noma keo-fakaia.” ⁵² Benamo Iesu ekirato, “Noiaḡo, ḡemu veḡabidadama na bevaḡa-namomu.” Benamo asikauna matana enamoto e eboḡeboḡe-ḡinikauto, benamo Iesu murina na dabara na eraka-iaḡoto.

11

Iesu ḡena rakatoḡa Ierusalemata ai ḡevonevone-raḡe viniato

Ioane 12:12-19

¹ Ḡeraka-iaḡoto-ḡoi, Ierusalemata ḡekavinaḡiato-ḡoi, ma Betefage e Betania ai ḡeraḡasito Olive Gorona rekenai, benamo Iesu na ḡena mero ruarua etuḡu-guinerito, ² ekirarito, ekirato, “Ḡoiḡo, ḡoira vanuḡana ḡana. Boḡo raḡasini nai, doniki natuna ta barutarinaḡi boḡo ḡitaiḡi, iatanaḡi tarima ta roḡosi bene raḡe. Boḡono ruḡaia, benamo boḡono ḡori-iaḡomaia. ³ Bema tarima ta na bedanaḡimini, bekirani, ‘Ḡomi tu karase nai manḡesi ḡoveiani?’ betoni nai, boḡono kiraia, ‘Vereḡauka na eura-viniani, vau ma betuḡu-ḡenogoiḡi.’”

⁴ Benamo ḡerakato, ḡeiaḡoto, doniki natuna ḡea ḡoitāḡoato numa ta ḡoiranaḡi barutari. Geruḡaiato-ḡoi nuḡanai, ⁵ monai ḡeruḡa-taḡoto-ḡoi tarimari na ḡedanaḡirito, ḡekirato, “Ḡomi tu karase nai mani doniki natuna ḡoruḡaiḡi?” ⁶ Benamo ḡevaḡa-veserito Iesu na ekirarito kavana, vau ḡetuḡu-rakarito.

⁷⁻⁸ Benamo doniki natuna Iesu ḡenai ḡeḡori-iaḡoto, ḡeri dabuḡa barari doniki doḡenai ḡeiaḡa-kaurito, benamo Iesu etanukauto. ⁸ Tarimarima ḡutuma ḡeri dabuḡa barari dabaraḡi ḡeiaḡarito. Kota tu ḡau lauri boḡai ḡebasito, benamo dabaraḡi ḡetorerito. ⁹ Ḡoirai e gabi ai ḡerakato tarimari mabarari na ḡevone-raḡeato-ḡoi, ḡekirato,

“Hosana, Vereḡauka aranaḡi
eiaḡomani tarimana sivaḡa-namo!”

¹⁰ Davida ḡita Tamara
ḡena Basileia eiaḡomani,
sivaḡa-namo!
Hosana guba tuḡunai!”

¹¹ Iesu Ierusalemata eḡasito nai, Rubu Veḡa nuḡanai eraka-toḡato, dagara mabarari eḡita-vaḡa-ḡaurito. Senaḡi elavilavito nai, ḡia ma ḡena mero gabanana ruarua (12) ḡesi ḡeraka-rosito, Betania ḡana ma ḡeḡenogito.

Iesu na figi ḡauna etovogaiato

Mataio 21:18-19

¹² Ma elāḡanito, ḡia na Betania ḡeraga-kwaneato, ḡeraka-iaḡoto-ḡoi nuḡanai, Iesu evitoato. ¹³ Eboḡeto, figi ḡauna ma launa ta eḡitaiato fakana kota manaḡai, benamo eiaḡoto, nea ḡitaiḡa ma tauna ba asiḡina. Monai ea raḡasito tu, ḡwana ta asi edoḡariato, launa korina moḡo, korana ḡena ḡwa ḡarona roḡo nai. ¹⁴ Benamo Iesu na figi ḡauna ekiraiato, ekirato, “Ḡoi ḡwaḡwamu tarima ta na asi ma beḡaniani, toma beiaḡoni vanaḡivanaḡi!” Mai guruḡa ḡena mero na ḡeseḡaiato.

Iesu na Rubu Veḡa eiarevaiato

Mataio 21:12-17; Luka 19:45-48; Ioane 2:13-22

¹⁵ Ierusalemata ḡevotuto, Iesu Rubu Veḡa nuḡanai eraka-toḡato, benamo voivoi tarimari elai-rosirito. Moni ḡesenisito-ḡoi tarimari ḡeri fata e pune ḡevoivoi-iaḡirito-ḡoi tarimari ḡeri diḡoka eḡuke-vebuburito. ¹⁶ Rubu Veḡa nuḡana na ḡeri farefare ḡeḡwa-iaḡorito-ḡoi tarimari maki ekira-ḡoirito. ¹⁷ Benamo tarimarima evaḡa-ribarito, ekirato, “Buka Veḡa nuḡanai tu maḡesi etoreato, Barau ekirato, ‘Au ḡegu numa tu bese irauirau ḡeri ḡuriḡuri numanai beḡe kiraḡiani,’ senaḡi ḡomi na tu lema tarimari ḡeri gumu gabunai boḡo vaḡa-iaḡoa.”

¹⁸ Rubu Veāga vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari na ġeseġaġiato nai, Iesu beġene vaġia dabarana ġevetauto. Iesu garina ġeveito-ġoi, korana tarimarima mabarari na ġena vevaġa-riba guruġari ai ġeġaba-rakavato-ġoi. ¹⁹ Elavilavito, benamo Iesu ma ġena mero ġesi vanuġa barana ġeraga-kwaneato.

Figi ġauna emaseto

Mataio 21:20-22

²⁰ Bogiboġi ai dabara na ma ġeraka-vanaġito nuġanai, mo figi ġauna ġeġitaiao, emarai-ġosito, ġokana maki ġemaseto. ²¹ Petero na etuġamaġi-taġoato, benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, noġitaia, ġoi na mo figi ġauna otovoġaiao dagarana tu varau bemase.”

²² Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Barau boġono ġabidadama-vinia. ²³ Moġoni akiramini, tarima ta na mai ġoro bekiraiani, ‘Noveraġa-raġe, be davarai noa vefiu-rei,’ benamo nuġana asi ma bedaradarani, senaġi bevaġa-moġoniani, kara bekiraġiani dagarana bemogonini nai, mo veġa tu begorani. ²⁴ Moġa lorinai akiramini, kara boġo noġini ġauġau ai nai, boġo vaġa-moġonia, boġo doġaria, benamo boġo ġabiani. ²⁵ Bema ġoruġa-tarini, benamo ġoġauġauni nai, rakava boġono tuġamaġi-fitoġari, bema tarima ta ġenai ma ġemi nuġa meto nai, benamo ġomi Tamami gubai etanuni na maki ġemi rakava betuġamaġi-fitoġarini. [²⁶ Senaġi bema ġomi na tarima ġeri rakava asi boġo tuġamaġi-fitoġarini nai, ġomi Tamami gubai etanuni na maki ġemi rakava asi betuġamaġi-fitoġarini.]”

Iesu ġena seġuka korana ġedanaġiato

Mataio 21:23-27; Luka 20:1-8

²⁷ Benamo ġia Ierusalemai ma ġeraġasito. Monai Iesu Rubu Veāga nuġanai erakato-ġoi nuġanai, Rubu Veāga vereri baregori, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ema Iuda vereri ġia ġenai ġeiaġoto. ²⁸ Benamo ġedanaġiato, ġekirato, “Kamara maoro ai ġoi na mai veġa oveirini? Dei na maoro evinimuto?”

²⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na vedanaġi sebona avinimini, boġo vaġa-veseani nai, au na kamara maoro ai mai veġa aveirini bakira-varamini. ³⁰ Ioane ġena babatisto veġana tu guba na eiaġomato, ba tarimarima ġerina?”

³¹ Ġia fakari ai ġeverorito, ġekirato, “Bema ġita bita kirani, ‘Barau ġenana’ bita toni nai, ġia bekirani, ‘Karase nai Ioane asi ġovaġa-moġoniato?’ betoni. ³² Senaġi bema ġita bita kirani, ‘Tarimarima ġerina’ bita toni nai maki asi ilaila.” Ġia tu tarimarima gariri ġegarito, korana ġia ribari, Ioane tu peroveta tarimana korikori.

³³ Moġa lorinai ġia na Iesu ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġai asi ribama.” Benamo Iesu na ġia maki ekirarito, ekirato, “Au na maki kamara maoro ai mai veġa aveirini asi bakira-varamini.”

12

Barabore - Vine tavoġana ġitaġauna tarimari rakavari

¹ Iesu na barabore ai ma evaġa-guruġarito, ekirato, “Tarima ta vine tavoġana evaroato, maġuna eġabito, tano ai vine gigi-gigina gurina ekwaiato, tavoġa ġitaġauna numana maki evaġa-ruġaiao. Moġa murinai tavoġa ġitaġauna tarimari ġeri ai ġena tavoġa eraga-kwaneato, benamo erakato gabu ta ġana. ² Vine ġwari (o grapes) ġemaġeto, benamo ġia na ġena vetuġunaġi tauna ta etuġuato tavoġa narinarina tarimari ġeri ai, vine ġwari kota benea ġabi ġana. ³ Senaġi ġeġabi-tariato, benamo ġekwariato vau, ġimana kori ġetuġu-ġenoġoiao. ⁴ Tavoġa biaguna na ġena vetuġunaġi tauna ta ma etuġuato, senaġi ġia tu debana ġekodo-fakaiato e ġevei-maiaka maiakaiato. ⁵ Benamo ta ma etuġuato, senaġi ġevaġi-maseato; ema vetuġunaġi tarimari ġutuma etuġurito, kota tu ġekwaririto, kota tu ġevaġirito. ⁶ Tarima sebona ta tu roġo ġia sevina, ġia natuna korikori, ġena lalokau merona. Dokonai ġia etuġuato, ekirato, ‘Natugu natuġua, ġia na beġene gubakaua.’ ⁷ Senaġi tavoġa ġitaġauna tarimari tauġeri ġeveguruġa-vevinito, ġekirato, ‘Mani tu tavoġa beġaunaiani merona, be siġabia, sivaġia, benamo tavoġa tu ġita ġera.’ ⁸ Benamo ġeġabitarato, ġevaġiato, vine tavoġana murikanai ġefiu-rosiato.”

⁹ Iesu evedanaġito, ekirato, “Tavoġa biaguna na tu kara beveiani? Ġia beiaġomani, tavoġa narinarina tarimari bevaġi-ġosirini, benamo vine tavoġana tarima irauri tari ma bevinirini. ¹⁰ Ġomi na mai toretore Buka Veāġai asi ġoiaviani, iniġesi ekirani,

‘Fore numari ġeragarini tarimari na asi ġeura-viniato ma ġefitoġaiao forena tu duġu forenai eiaġoto.

¹¹ Mai veġa maġa tu

Vereḡauka na eveiato,
matara na taḡitaiani,
ḡitaḡitana irau vegata.’”

¹² Benamo Iuda vereri na Iesu beḡene ḡabia dabarana ḡevetauato, korana ḡia ribari, Iesu na mai barabore tu ḡia ekiraḡirito-ḡoi nai. Senaḡi tarimarima ḡutuma ḡevegogo-taḡoto-ḡoi gariri ḡeveito naima ḡeraga-kwaneato, ḡerakato.

Kaisara, Roma ḡeri vere, ḡena takesi moniri

Mataio 22:15-22; Luka 20:20-26

¹³ Gabivau Farisea tarimari e Heroda murinai ḡerakato-ḡoi tarimari kotari Iesu ḡenai ḡetuḡu-iaḡorito, ḡena guruḡai beḡene vaḡa-vedaḡa-raḡea e beḡene ḡabia ḡana.

¹⁴ Geiaḡomato, benamo Iesu ḡema ribaḡaniato, ḡekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, ḡai ribama ḡoi tu moḡoni vei-iobukaiobuka tarimamu, tarimarima gariri asi oveini. Tarima ḡeri dagi maki asi otuḡamaḡirini, senaḡi ḡoi na mogoni ai Barau ḡena dabara ovevaḡa-riba iaḡi-ḡitakauani. Novaḡa-ribama, Kaisara, Roma ḡeri vere, ḡenai takesi baḡana dava ba asiḡi? Baḡana vinia ba asi baḡana vinia?”

¹⁵ Senaḡi Iesu na ḡeri ḡofaḡofa eribaiao nai, ekirarito, ekirato, “Karase nai au ḡoribaḡaniguni? Silva monina ta ḡoḡwa-iaḡomaia, nama ḡitaia.” ¹⁶ Benamo ta ḡeḡwa-iaḡomaiao, Iesu na edanaḡirito, ekirato, “Mai tu dei laulauna e dei arana?” ḡia ḡevaḡa-veseto, ḡekirato, “Kaisara ḡena.” ¹⁷ Iesu na ekirarito, “Kaisara ḡena dagara Kaisara boḡono vinia, Barau ḡena dagara Barau boḡono vinia.” Benamo ḡeḡaba-rakavato ḡia ḡenai.

Varigisi-ḡenoḡoi guruḡari

Mataio 22:23-33; Luka 20:27-40

¹⁸ Sadukea tarimari kota Iesu ḡenai ḡeiaḡoto. ḡia ḡeri tuḡamaḡi tu, mase tarimari asi ma beḡe varigisi-ḡenoḡoini. Benamo Iesu ḡedanagiato, ḡekirato, ¹⁹ “Vevaḡa-riba tarimamu, Mose na taravatu ḡai ḡema maigesa etoreato, ‘Bema tau ta kakana bemaseni, vabuna bemase-kwaneani, ma asi natiri nai, mo tau na kakana vabuna bene ḡaraḡoa, natiri beḡene maḡuri mase tauna ḡena.’” ²⁰ Mero mabarari tu imaima ruarua (7). Mero guinena na eḡaraḡoato, ma emaseto asi natuna. ²¹ Mero vaḡa-ruaruana na vabuna ma eḡaraḡoato, senaḡi ḡia maki emaseto asi natuna. Mero vaḡa-toitoina maki moḡesina moḡo. ²² Moḡa nuḡanai ḡia mabarari tu imaima ruarua (7), natiri ta asi vevaḡa-ḡoraiato. Dokonai mo vavine maki emaseto. ²³ Varigisi-ḡenoḡoi ḡaronai mo vavine tu dei ḡaraḡona? Korana ḡia tu tauri 7 na ḡeḡaraḡoato.”

²⁴ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “ḡomi tu ḡokerereni, korana Buka Vevaḡa anina ema Barau ḡena seḡuka asi ribami. ²⁵ Mase na ma beḡe varigisi-ḡenoḡoini tarimari tu asi ma beḡe veḡaraḡoni. ḡia tu aneru kavana gubai. ²⁶ Mase na ma beḡe varigisi-ḡenoḡoini guruḡari Mose ḡena bukai asi ḡoiaviani? Gau eḡaraiato varina nuḡanai Barau na Mose ekiraiato, ekirato, ‘Au tu Aberahamo ḡena Barau, Isako ḡena Barau, ema Iakobo ḡena Barau.’” ²⁷ ḡia tu dia mase tarimari ḡeri Barau, senaḡi maḡuri tarimari ḡeri Barau. Gomi tu ḡokerere-rakava rakavanil!”

Veuravini tu taravatu mabarari evanaḡirito

Mataio 22:34-40; Luka 10:25-28

²⁸ Taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimana ta eiaḡomato, ḡeri guruḡa-guruḡa eseḡaḡiato, benamo eḡitaiao, Iesu na evaḡa-vese ginikaurito nai, edanaḡiato, ekirato, “Taravatu mabarari nuḡari ai aiḡa tu barego vedaureana?” ²⁹ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Barego vedaureana tu maiḡa: ‘Isaraela tarimami o, ḡoseḡaḡi, Vereḡauka ḡita ḡera Barau tu Vereḡauka sebona kwariḡutu. ³⁰ Vereḡauka ḡoi ḡemu Barau bono ura-vinia ma nuḡamu mabarana, ma iaukamu mabarana, ma ḡemu tuḡamaḡi mabarana, ma kokoremu mabarana ḡesi.’” ³¹ Vaḡa-ruaruana tu maiḡa: ‘Sevimu tarimana bono ura-vinia, ḡoi tauḡemu oveura-vinini kavana.’ Taravatu ta na mai taravatu ruarua asi bevanagiḡirini.”

³² Taravatu evevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimana ma evaḡa-veseto, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, ḡoi ḡemu guruḡa tu moḡoni, Barau tu sebona moḡo, asi ta maia. ³³ Bono ura-vinia ma nuḡamu mabarana, ma ḡemu tuḡamaḡi mabarana, ma gwadamu mabarana, ema sevimu ai etanuni tarimana maki bono ura-vinia, ḡoi tauḡemu oveura-vinini kavana. Maiḡa tu barego vedaurea, ginitaḡo dagarari e boubou dagarari mabarari evanaḡirito.”

³⁴ Benamo Iesu na mo tarima ḡena vevaḡa-vese eḡitaiao ma iaunegana e ma tuḡamaḡi-fakana ḡesi, benamo ekiraiato, ekirato, “ḡoi e Barau ḡena Basileia fakami tu asi manaḡa.” Moḡa murinai tarima ta na asi ma edanaḡiato, korana ḡeḡarito nai.

Keriso tu Davida natuna ba Davida ḡena Vereḡauka?

Mataio 22:41-46; Luka 20:41-44

³⁵ Iesu Rubu Veāga nuḡanai evevaḡa-ribato-ḡoi nuḡanai, ekirato, “Taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiani tarimari tu kamasi nai Keriso tu Davida natuna ḡetoni? ³⁶ Davida Iauka Veāga na riba e tuḡamaḡi-faka eviniato, benamo eguruḡa-foforito, ekirato,

‘Barau na au ḡegu Vereḡauka ekiraiato:
Au ḡimagu aroribana rekenai
noma tanu,

bene iaḡo mo, ḡoi ḡebaru-vinimuni tarimari ḡoi kwakumu gaburenai batorerini.’

³⁷ Davida na Keriso tu ‘Vereḡaukana’ ekiraḡito; kamasi nai Keriso tu Davida natuna?”

Taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari ḡeri ḡofaḡofa veiḡari

Mataio 23:1-36; Luka 11:37-54; 20:45-47

Tarimarima ḡutuma lelevaḡi Iesu ḡena guruḡa ma iakuri ḡesi ḡeseḡaḡiato. ³⁸ Gena vevaḡa-riba nuḡanai ekirato, “Taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiani tarimari boḡono ḡita-ginikauri. Ḡia ḡeurani dabuḡa maukari beḡene riḡo, maketi gaburi ai beḡene rakao-rakao, tarimarima na beḡene vaḡa-namori urari ai. ³⁹ Rubu nuḡari ai e ḡanivegogo gaburi ai ḡeri ura sea namori ai beḡene tanu. ⁴⁰ Ḡia na vabu ḡeri numa e farefare ḡevaḡa-koririni. Ḡeri ḡauḡau tu mauka kenene, ḡeḡofaḡofani. Ḡia tu meto barego vedaurea beḡe ḡabini.”

Vabu ḡena boubou monina

Luka 21:1-4

⁴¹ Iesu moni-tore mauḡana ḡoiranai etanu-tarito, benamo tarimarima moni ḡeḡurato-ḡoi eḡitarito. Farefare e moni vovoka tarimari ḡutuma moni barari ḡeḡurato-ḡoi. ⁴² Senaḡi asi-ḡena e asi-ḡana vabuna ta eiaḡomato, ḡena moni misiri ruarua moḡo eḡura-riḡorito, mai tu noḡa moḡo toea sebona kavana. ⁴³ Benamo Iesu na ḡena mero ekearito ḡia ḡenai, benamo ekirarito, ekirato, “Moḡoni akiramini, mai vabu na beḡuraia monina na mabarari ḡeri vini bevanagiri. ⁴⁴ Korana ḡia mabarari ḡeri moni vovoka ḡerina koturi moḡo beḡe vini, senaḡi mai vabu tu asi ḡena-ḡana na nuḡanai ḡenai kara ḡetanuni ḡena maḡuri ai bere vevaḡa-kava-iaḡiri dagarari mabarari beḡurari.”

13

Iesu na vau beḡea ḡorani dagarari ekiraḡirito

¹ Iesu Rubu Veāga na eraka-rosito-ḡoi nai, ḡena mero ta na ekiraiato, ekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, mai fore asikeikeiri noḡitari e mai numa baregori ma marevari maki noḡitari.” ² Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Mai numa baregori oḡitarini? Mai fore ta fore ta iatanai asi beḡe tanuni, mabarari beḡe vare-bubu-riḡorini.”

³ Iesu Olive Ḡorona tuḡunai etanu-taḡoto-ḡoi, Rubu Veāga Ierusalemmai eḡita-iaḡoato-ḡoi nuganai, Petero, e Iakobo (o Iames), e Ioane, ema Anduru na ḡedanag-i-ḡairiato, ḡekirato, ⁴ “Nokira-varama, mai dagara tu aitoma beḡe ḡorani, ema beḡe ḡorani nai, kamara vetoḡa na bevaḡa-foforiani, manigeri mabarari beḡe ḡorani?”

⁵ Benamo Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Gomi lorimi boḡono vetore, tarima ta na asi bene gofami. ⁶ Tarima vovoka au aragu ai beḡe iaḡomani, beḡe kirani, ‘Tarimana tu au maiḡegu!’ Tarima ḡutuma beḡe ḡofarini. ⁷ Bema ḡomi na vetari o tuari gururi e tuari variri boḡo seḡagirini nai, nuḡami asi beḡene raḡe. Manigeri dagara tu beḡe ḡorani, senaḡi dokona tu asi roḡo. ⁸ Tanobara ta tanobara ta ḡesi beḡe vevaḡini, gavamani ta gavamani ta ḡesi beḡe vetarini. Gabu ḡutuma nuḡari ai tano beḡe iagani, doḡe maki beḡe ḡorani. Mai tu midigu moḡo besinaiani, noḡa moḡo mero keina emaḡurini midiguna kavana.

⁹ Tauḡemi boḡono venari-ginikau, korana beḡe gabimini, Iuda ḡeri kanisoro tarimari ḡeri ai beḡe ḡori-iaḡomini e rubu nuḡari ai beḡe kwarimini. Au ḡoḡabi-raḡeguni dainai, gavana e vere barari o kini ḡoirari ai roḡo boḡo rugani, au vava-moḡonigu ai boḡono iaḡo. ¹⁰ Vari Namona tu tanobara mabarari nuḡari ai beḡe ḡobata-iaḡi guineani. ¹¹ Bema Kota tarimari ḡoirari ḡana beḡe ḡori-iaḡomini nai, kara toma boḡoa kiraḡirini guruḡari asi boḡono nuga-vekwaraḡi-iaḡiri. Ḡarona beraḡasini vau, Barau na kara vevaḡa-ribamini guruḡari boḡono kiraḡiri, korana dia ḡomi boḡo rugugani, senaḡi Iauka Veāga begurugani. ¹² Kakana na tarina berevaiani bene mase ḡana, tamana na natuna maki moḡesina beveiani. Naturi na tamari sinari beḡe seḡafore-vinirini ema beḡe vaḡirini. ¹³ Tarimarima mabarari na beḡe iau-rakavamini, korana au ḡoḡabi-raḡeguni nai. Senaḡina deikara bevevaḡa-gwaḡigini mo dokona tu bemaḡurini.”

Vevaḡa-gari dagarana befoforini

Mataio 24:15-28; Luka 21:20-24

¹⁴ “Bema ḡomi na dagara rakava vedaureana, vevaḡa-gari dagarana, boḡo ḡitaiani, asi bene ruḡa gabunai beruḡani.” Mai guruḡa beiaviani tarimana bene riba maoro anina tu kara. “Benamo deidei Iudeai ḡetanuni tarimari ḡoro ḡana beḡene raga-iaḡo. ¹⁵ Deikara

numa tuḡunai etanu-taḡoni tu, asi ma bene raka-toḡa numa nuḡana ḡana ḡena farefare ḡabiḡabiri. ¹⁶ Deikara vamoka nuḡanai maki asi ma bene ḡenoḡoi ḡena koudi ḡofiḡabiri. ¹⁷ Mo negai vavine ma baniri e ḡabi-variḡu vavineri kika ma vetuḡari! ¹⁸ Boḡono ḡauḡau, mai dagara asi bene ḡora ḡura e nagure ḡarori ai! ¹⁹ Korana mo negai rakava e midigu barego beḡe raḡasini, Barau na tanobara eveiato beiaḡoma maitoma, rakava e midigu moḡesina asi ḡeḡorani. Ma maiḡa murinai moḡesina kavana ta asi ma beḡorani. ²⁰ Bema Vereḡauka na mo ḡaro rakavari asi bere vaḡa-kubiri, tarima ta asi bere maḡuri riba, senaḡi eḡabi-hidirito tarimari dairi ai, ḡia na ḡarori evaḡa-kubirito.

²¹ Mo negai, bema tarima ta na bekiramini, ‘Goḡitaia, Keriso tu maiḡa!’ o ‘Goḡitaia, ḡia tu iomoḡal’ betoni nai, asi boḡono vaḡa-moḡonia. ²² Korana tu Keriso ḡofaḡofari e peroveta tarimari ḡofaḡofari beḡe foforini, vetoḡa boruri e nuḡa-farevaḡi veiḡari beḡe veirini, Barau na eḡabi-viriḡirito tarimari beḡene ḡofa-veḡonuri ḡana. ²³ Moḡesi nai tauḡemi boḡono venari; dagara mabarari tu akiravara-guinemini, aoa roḡosi bene raḡasi nai.”

Tarimarima Natuna ḡena iaḡoma

Mataio 24:29-31; Luka 21:25-28

²⁴ “Senaḡi mo negai, rakava beḡe ḡorani murinai, ḡaro bemukunani e ḡue maki asi bemamani, ²⁵ visiḡu guba na beḡe ketoni e guba seḡukari beḡe iaḡaiagani. ²⁶ Benamo tarima na Tarimarima Natuna beḡe ḡitaiani, magube na beiaḡomani ma seḡuka barana e ma marevana ḡesi. ²⁷ Benamo ḡia na aneru betuḡurini, eḡabi-viriḡirito tarimari beḡe vaḡa-veḡogorini tanobara mabarari na.”

Barabore - Vevaḡa-riba fiḡi ḡauna ḡenana

Mataio 24:32-35; Luka 21:29-33

²⁸ “Fiḡi ḡauna ḡenana mai barabore boḡono ribaia: Kabona ḡefori-raḡeni e launa ḡefafani nai, ḡoribani, ḡaro ḡena tora taimina tu bekavinaḡi ḡotoni. ²⁹ Moḡa ilailanai, ḡomi maki bema mai dagara beḡe ḡorani boḡo ḡitarini nai, boḡono riba, Tarimarima Natuna tu bekavinaḡi ḡatama bokai. ³⁰ Moḡoni akiramini, mai ḡuru asi bekorini, beiaḡoni mo, mai dagara mabarari beḡe ḡorani. ³¹ Guba e tanobara beḡe rekwa-rekwani, senaḡi au ḡegu guruḡa tu asi beḡe rekwa-rekwani, beḡe tanu-vanaḡi vanaḡini.”

Ḡaro ema hora tarima ta asi ribana

Mataio 24:36-44

³² “Senaḡi mo ḡaro ema aoa tu tarima ta asi ribana, e aneru gubai asi ribari, ema Natuna maki asi ribana, senaḡi Tamana ḡereḡana moḡo ma ribana. ³³ Lorimi boḡono vetore, boḡono venari-ginikau, korana asi ribami, aitoma mo aoa beḡaḡasini.

³⁴ Ḡia tu maiḡesina kavana, tarima ta eraka-ḡerevaḡito, ḡena numa eraga-kwaneato, benamo ḡena vetuḡunaḡi tarimari maoro evinirito, tata ḡeri ḡauvei beḡene vei. Ḡatama-boka narinarina tarimana maki ekiraiato, bene rivivaḡau. ³⁵ Moḡesi nai ḡomi maki tataḡa-taḡo boḡono tanu, korana numa biaguna beḡenoḡoini aoana tu asi ribami, lavilavi ai, ba boḡi nuḡanai, ba kokoroku beḡoḡini ai, ba boḡiboḡi ai. ³⁶ Irau mai moḡo beḡaḡasini, benamo ḡenami ai beḡoitaḡomini ḡesi. ³⁷ Au na kara ḡomi akira-varamini gurugana tu tarimarima mabarari maki akira-vararini, akirani, ‘Tataḡa-taḡo boḡono tanu e boḡono venari-ginikau!’ ”

14

Iesu beḡene vaḡia dabarana ḡevetauato Ioane 11:45-53

¹ Ḡaro ruarua moḡo, benamo Pasova verekona o Iuda tarimari mase aneruna na evanaḡirito asi evaḡirito verekona e asi etubuni faraona verekona beḡe veiani nuḡanai, Rubu Veaḡa vereri baregori e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari na Iesu beḡene ḡabi-lemaia, benamo beḡene vaḡi-masea dabarana ḡevetauato-ḡoi. ² Senaḡi ḡekirato, “Dia vereko nuḡanai bene ḡora, korana vereko beḡe iaḡoma tarimari ḡia iatana na beḡe burini garina.”

Vavine ta ḡena veiva namona

Mataio 26:6-13; Ioane 12:1-8

³ Iesu Betania ai Simona lepera tarimana ḡena numai eḡaniḡanito-ḡoi nuḡanai, vavine ta eraka-toḡato, kavabu namona ta, alabasta forena na ḡeveiato kavabuna, eḡabi-kauato, nuḡanai tu muramura ma bonana namona. Mo muramura tu ḡauḡa arana nad ḡokana na ḡeveito-ḡoi dagarana, ma voina tu varaḡe rakava. Mo vavine na mo kavabu bokana ebota-fakaiaito, benamo muramura Iesu debanai ebubuato. ⁴ Ḡia sevinai tarimari kota tu ma nuḡa-metori ḡesi ḡeveguruga-vevinito, ḡekirato, “Karase nai mai muramura bonana

namona efitoġa-kavaiani? ⁵ Bere voivoi-iaġia, benamo silva moniri sinau toitoi (300) bere ġoitaġoa, (mai tu tarima ta davana laġani ta nuġanai kavana), benamo asi ġeri-ġari tarimari bere viniri.” Benamo ġia na mo vavine ġevaneato.

⁶ Senaġi Iesu ekirato, “Goraga-kwane! Kara dainai ġomi na meto ġoviniani? Mai vavine na tu veiġa namona au ġegu ai beveia. ⁷ Asi ġeri-ġari tarimari tu ġomi ġesi boġo tanuvanaġi vanagi, be boġo urani nai, boġono vaġa-kavari. Senaġi au tu dia ġaro mabarari ġomi ġesi batanuni. ⁸ Mai vavine na tu kara bere veia dagarana beveia, ġia na au tauġanigu ai muramura bebubu-guinea gurigurigu ġana. ⁹ Moġoni akiramini, Vari Namona beġe ġobata-iaġiani tanobara mabarari nuġari ai, mai vavine na veiġa beveia veiġana maki beġe kiraġiani, ġia tuġamaġi-iaġina.”

Iudas na Iesu erevaiato

Mataio 26:14-16; Luka 22:3-6

¹⁰ Benamo Iudas Isakariota, gabanana ruarua (12) tarimana ta, Rubu Veaġa vereri baregori ġeri ai eiagoto, Iesu benea revaia ġia ġeri ai ġana. ¹¹ Benamo ġia na ġeseġaġiato nai, ġeikaku-rakavato, benamo ġekira-toreato, moni beġe viniani. Benamo Iudas na ġimari ai betore-kauani dabarana ma evetauato-ġoi.

Iesu ma ġena mero ġesi ginitaġo mamoena ġeġaniato

Mataio 26:17-25; Luka 22:7-14; 22:21-23; Ioane 13:21-30

¹² Ġaro giniguenai, asi etubuni faraona verekona veiveina e ginitaġo mamoena vaġivaġina ġaronai, Iesu ġena mero ġevedanaġito, ġekirato, “Gai tu ainai Pasova verekona baġana vei-torea, bono ġania?” ¹³ Benamo Iesu na ġena mero ruarua etuġurito, ekirarito, ekirato, “Vanuġa baregonai boġono raka-toġa, benamo tarima ta nanu gwaġutuna befaġaiani boġo ġoitaġoani. Murina na boġono iaġo. ¹⁴ Benamo beraġekauni numanai numa biaguna boġono vaġa-guruġaia, boġono kira, ‘Vevaġa-riba tarimana ekirani: Au ġegu varivari daiġutuna tu aiġa, ġegu mero ġesi monai ginitaġo mamoena baġana ġania?’ ¹⁵ Benamo ġia na daiġutu baregona ta numa tuġunai bevaġa-ġitamini iarevatore. Monai boġono dabaraia ġita ġara.”

¹⁶ Benamo mero ġeiaġoto, vanuġa barana nuġanai ġeraka-toġato, Iesu na ekiraġirito ilailari ai ġedoġaririto. Monai vereko ġeveiato.

¹⁷ Elavilavito, Iesu ma ġena mero gabanana ruarua (12) ġesi ma ġeraġasito. ¹⁸ Ġeġaniġanito-ġoi nuġanai Iesu ekirato, “Moġoni akiramini, ġomi ta na au borevaguni, ta au ġesi ini taġaniġani-vegogoni tarimamu ta na.” ¹⁹ Ġia mabarari nuġari ma metori ġesi irau sebori irau sebori na ġedanagiato, ġekirato, “Moġoni dia au, ene?”

²⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Mai tu ġomi gabanana ruarua (12) fakami ai ta dei au ġesi diġu sebonai ġanaba-riġoni tarimana. ²¹ Tarimarima Natuna bemaseni, Buka Veaġai ġetoreato ilailanai. Senaġi Tarimarima Natuna berevaiani tarimana vetuġana kekei, asi bere maġuri tu namo.”

Vereġauka ġena ġanivegogo veaġana

Mataio 26:26-30; Luka 22:15-20; 1 Korinto 11:23-25

²² Ġia ġeġaniġanito-ġoi nuġanai, Iesu na beredi eġabiato, Barau evaġa-namoato, etavianto, evinirito, benamo ekirato, “Goġabia, mai tu au tauġanigu.”

²³ Ġia na kapusi ma eġabiato, evaġa-namoato murinai evinirito, benamo mabarari na ġeniuato. ²⁴ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Mai tu au raragu, Ginitaġo Variġuna evaġa-moġoniani, bevebubuni, tarimarima ġutuma vaġa-maġuriri. ²⁵ Moġoni akiramini, vine nanuna asi ma banu-ġenoġoiani, beiaġoni mo, Barau ġena Basileiai vau ma banu-ġenoġoiani.”

²⁶ Benamo mari ta ġemariato murinai, ġeraka-rosito, Olive Ġorona ġana ġeiaġoto.

Iesu na Petero ġena vekira-ġuniġau ekiraġi-toreato

Mataio 26:31-35; Luka 22:31-34; Ioane 13:36-38

²⁷ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Gomi mabarami ġemi veġabidadama au ġegu ai boġo raga-kwaneani, korana Buka Veaġai maiġesi etoreato,

‘Au na mamoe ġitaġauri tarimana bavaġiani, benamo mamoe mabarari beġe raga-lausini.’

²⁸ Senaġi au mase na ma bavariġisi-ġenoġoini murinai, baraka-guineni Galilea ġana. Monai vau bitana vedoġari.”

²⁹ Petero ekirato, “Mabarari na ġeri veġabidadama ġoi ġemu ai beġe raga-kwaneani, senaġi au na tu asiġina.” ³⁰ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Moġoni akiramuni, toma

boġi kokoroku vaġa-ruarua roġosi bene goġi nuġanai, ġoi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni.”³¹ Senaġi Petero eguruġa-ġiġiraġeto, ekirato, “Bema ġoi ġesi bita mase-vegogoni maki, au na ġoi tu asi veġata bakira-ġuniġaumuni.” Mabarari moġesi moġo ġekirato.

Iesu ġeġauġauto Getesemane ai

Mataio 26:36-46; Luka 22:39-46

³² Ġia gabu arana Getesemane ai ġea raġasito, benamo Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Mainai ġotanu, au tu naiaġo, naġuriġuri roġo.”³³ Benamo Petero, e Iakobo (o Iames), ema loane moġo eġoririto, ġia ġesi ġeiaġoto. Moġa nuġanai Iesu tauganina efarakaiato, eġarito, nuġana maki evekwaraġito-ġoi.³⁴ Benamo ekirarito, ekirato, “Au nugagu na meto asikei eġwaiani, dori evaġiġuni; mainai ġotanu, boġono venari.”³⁵ Iesu kota ma eraka-naġito, tano ai eketo-tarito, benamo Barau enoġiato, ekirato, bema ma dabara ta moġa neganai, mai aoa metona ġenana bene vanaġi.³⁶ Ekirato, “Tama, Tamagai o, dagara mabarari ġoi ġemu ai veiveiri tu ilaila. Mai midigu bedina ġeguna noma ġabi-vaġia. Senaġi dia au ġegu ura, ġoi ġemu ura moġo.”

³⁷ Benamo eġenoġito nuġanai tu, ġena mero ġenamaseri ai eġoitaġo-rito, benamo Petero ekiraiato, ekirato, “Simona, ġoi tu oġenani? Aoa sebona ta kavana maki asi bovevaġa-ġwaġiġini?”³⁸ Boġono venari, boġono ġauġau, be veribaġani beiaġomani nai, asi boġono moira. Iauka tu moġoni eurani, senaġi taugani tu emoirani.”

³⁹ Benamo ma eraka-veġitato, ea ġuriġurito, mo ġauġau guruġari guineri ma ea kiraġirito.⁴⁰ Ma eġenoġoi-iaġomatato nuġanai tu, ġenamaseri ai ma edoġaririto, korana matari tu ġena na eġabi-rakavarito. Ġia asi ribari kamasi beġe vaġa-veiseani.

⁴¹ Vaġa-toitoina ma eġenoġito, benamo ekirarito, ekirato, “Ġomi tu roġo ġoġenani e ġoiaġaraġini? Bevaitovo! Aoana varau beraġasi! Ġoġitaia, Tarimarima Natuna tu beġe revaia, rakava tarimari ġimari ai beġe torea.⁴² Ġovarigiġi, be si-iaġosi! Ġoġitaia, au revarevagu tarimana mai beraġasi!”

Iesu tuari tarimari o soldia na ġeġabiato

Mataio 26:47-56; Luka 22:47-53; Ioane 18:3-12

⁴³ Iesu roġo eguruġato-ġoi nuġanai, Iudas, mero gabanana ruarua (12) tauna ta, eragaġito. Tarimarima ġutuma maki ġia ġesi ma ġeri vetari baġari e vevaġi kwariri. Ġia tu Rubu Veaġa vereri baregori, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ema luda vereri na ġetuġurito.⁴⁴ Reva tarimana na vetoga ta ekiravara-torerito, ekirato, “Baverauani tarimana tu moġa. Boġono ġabi-taria, boġono ġori-iaġoa ġomi ġemi veġitaġau gaburenai.”

⁴⁵ Iudas eraġasito nai, maoromaoro eiaġoto Iesu ġenai, benamo ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu o!” benamo everauato.⁴⁶ Benamo tuari tarimari na ġeġabi-tariato, ġedegodegoato.

⁴⁷ Senaġi monai eruġa-taġoto-ġoi tarimana ta, ġena vetari baġana einu-vaġiato, edav-eato, benamo Rubu Veaġa verena baregona ġena vetuġunaġi tarimana seġana ebasi-vaġiato.⁴⁸ Iesu na ekirarito, ekirato, “Au tu seġafore doġorona ta aġori-kauani? Be ġomi boġo iaġoma au ġabigabigu tu, ma ġemi vetari baġari e vevaġi kwariri ġesi?”⁴⁹ Ġaro mabarari ai au tu ġomi sevimi ai Rubu Veaġa nuġanai avevaġa-ribato-ġoi, senaġi asi ġoġabiguto. A mai tu Buka Veaġai ġetore-guineato guruġana vaġa-moġonina ġana.”

⁵⁰ Ġena mero mabarari na ġeraga-kwaneato, ġeraka-rovorovoto.

⁵¹ Mero variġuna ta tu kefina korina, senaġi dabuġa ta na moġo tauganina eriġo-ġauato, Iesu murinai erakato. Ġia maki ġeġabi-tariato,⁵² senaġi ġena dabuġa ġimari ai eraga-kwaneato, kefina kori moġo eraga-kwaraġato.

Iesu kanisoro tarimari ġoirari ai

Mataio 26:57-68; Luka 22:54-55; 22:63-71; Ioane 18:13-14; 18:19-24

⁵³ Ġia na Iesu ġeġori-iaġoato Rubu Veaġa verena baregona ġenai, ema Rubu Veaġa vereri baregori, e luda vereri, ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari mabarari ġeraka-vegogoto.⁵⁴ Petero na Iesu eraka-ġiuato, senaġi ma fakana eiaġoto mo, Rubu Veaġa verena baregona ġena numa maġuna nuġanai eraka-toġato. Monai gadi tarimari fakari ai ea tanuto, benamo karava na etunuato-ġoi.

⁵⁵ Rubu Veaġa vereri baregori e luda ġeri kanisoro tarimari mabarari na tu Iesu vaġa-masena korana ta ġevetauato, senaġi ta tu asi ġedoġari-ato.⁵⁶ Tarimarima ġutuma ġeri ġofaġofa guruġari na ġevaġa-badeato-ġoi, senaġi ġeri guruġa tu asi ġesebonato-ġoi.⁵⁷ Benamo tarima kota ġeruġa-vaitsito, benamo mai ġofaġofa guruġari ġekiraġirito, ġekirato,⁵⁸ “Ġai tu ġia ġena guruġa baġa seġaġia, bekira, ‘Au na mai tarimarima ġimari na

ġeragaiaito Rubu Veaġana barovoani, ema ġaro toitoi nuġanai ta ma baragaiani dia ġima veiveina rubuna.”⁵⁹ Senaġi ġia ġeri vevaġa-bade gurugari maki asi sebana.

⁶⁰ Benamo Rubu Veaġa verena baregona ġoirari ai eruġa-vaesito, benamo Iesu edanaġiato, ekirato, “Ġoi tu asi bovaġa-veseni? Maġeri na ġoi ġevarifiu-iaġimuni gurugari tu kamasi?”⁶¹ Senaġi Iesu asi egurugato, ma asi evaġa-veserito. Benamo Rubu Veaġa verena baregona na ma edanaġi-ġenoġiato, ekirato, “Ġoi tu Keriso, ġevaġa-namoani Barauna Natuna?”⁶² Iesu na evaġa-veiseato, ekirato, “Tarimana au maġegu! Ġomi na Tarimarima Natuna roġo boġo ġitaiani, Seġuka Barauna ġimana aroribanaġi betanuni, e guba maguberi iatari na beiaġomani!”

⁶³ Benamo Rubu Veaġa verena baregona na ġena dabuġa edareato, ekirato, “Karase vevaġa-ġita tarimari roġo tavetaurini?”⁶⁴ Barau vaġa-rakavana gurugana boġo seġaġia. Ġomi kara ġotoni?” Ġia mabarari ġekirato, “Bene mase moġo.”

⁶⁵ Benamo kota na ġekanunuato, matana ġekumu-ġauato, ġefaisiato, ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi tu peroveta tarimana, be nokiraġia, deikara na bekwarimu?” Benamo gadi tarimari na ġeġabiato, ġimari na ġeġoroato.

Petero na Iesu ekira-ġuniġauato

Mataio 26:69-75; Luka 22:56-62; Ioane 18:15-18; 18:25-27

⁶⁶ Petero roġo numa maġuna nuġanai, Rubu Veaġa verena baregona ġena vetuġunaġi ġuiatori ta eiaġoto. ⁶⁷ Ġia na Petero karava na etunuato-ġoi eġitaġiato, benamo eġita-ġinikauato, ekiraiato, ekirato, “Ġoi maki Iesu, Nasareta tauna, ġesi orakaoto-ġoi, okavaġiato-ġoi.”⁶⁸ Senaġi ġia evekira-ġuniġauto, ekirato, “Au asi ribaġu ġoi kara okiraġiani,” benamo eraka-rosito maġu ġatama bokana ġana, benamo kokoroku egoġito.

⁶⁹ Mo vetuġunaġi ġuiatona na ma eġitaġiato, benamo monai ġeruġa-taġoto tarimari ekirarito, ekirato, “Tarimana ta tu maniġa.”⁷⁰ Petero ma evekira-ġuniġauto. Nega kotuna evanaġito nuġanai, ġia sevinai ġeruġa-taġoto-ġoi tarimari na ġekiraiato, ġekirato, “Moġoni, ġoi maki ġia ġesi ġorakaoto-ġoi tarimamu ta, korana ġoi tu Galilea taumu.”⁷¹ Benamo Petero na ekirarito, ekirato, “Asiġina ġinavaġi, akira-korikorimini, ġomi na ġokiraġiani tarimana au tu asi ribaġu.”

⁷² Kokoroku vaġa-ruaruana ma egoġito, benamo Petero na Iesu ġena guruġa etuġamaġi-doġariato, ekiraiato, “Kokoroku vaġa-ruaruana roġosi bene gogi nai, ġoi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni.” Benamo etaġi-rakava rakavato.

15

Iesu Pilato ġoirani

¹ Boġiboġi iamoiamo, Rubu Veaġa vereri baregori, e Iuda vereri, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ema kanisoro tarimari mabarari na ġevaġa-moġoniato. Benamo Iesu ġebarubaruato, ġeġori-iaġoato, Roma Gavana Pilato ġea viniato. ² Pilato na edanaġiato, ekirato, “Ġoi tu Iuda tarimari ġeri vere o kini?” Iesu na evaġa-veiseato, ekirato, “Oi, okiraġiani maniġa.”³ Benamo Rubu Veaġa vereri baregori na Iesu ġevaġa-badeato, guruġa ġutuma ġekiraġirito. ⁴ Pilato na ma edanaġi-ġenoġiato, ekirato, “Ġoi tu asi bovaġa-veseni? Noġitaia, ġoi iatamu ai tu meto ġutuma ġekiraġirini.”⁵ Senaġi Iesu asi egurugato, benamo Pilato tu edadararato.

Pilato na Iesu ġena mase ekiraġiato

Mataio 27:15-26; Luka 23:13-25; Ioane 18:38-19:16

⁶ Vanaġivanaġi Pasova verekona ġaronai tu Pilato na ġia ġeri dibura numanai etanuni, beġe kiraġiani tarimana ta, etuġu-rosiato-ġoi. ⁷ Mo laġani ai tarima ta arana Barabas, ġia tu dibura numai etanuto tarima kota ġesi, korana ġevevaġito nai, tarima ta ġevagi-maseato. ⁸ Benamo ġutuma monai ġevegogoto tarimari Pilato ġenoġiato, eveini kavana ma bene vei ġana. ⁹ Pilato na edanaġirito, ekirato, “Ġomi gourani au na Iuda tarimami ġemi vere natuġu-rosia ba?”¹⁰ Ġia ribana, Rubu Veaġa vereri baregori ġeri mama dainai, Iesu ġia ġimaniġ getoreato.

¹¹ Senaġi Rubu Veaġa vereri baregori na tarimarima nuġari ġeġanirito, Pilato na Barabas bene tuġu-rosia. ¹² Benamo Pilato na ma edanaġirito, ekirato, “O mai Iuda tarimami ġemi vere ġotoni tu kamasi bana veia?”

¹³ Ġia ġefararato, ġekirato, “Novaġa-satauroa!”¹⁴ Pilato na edanaġirito, ekirato, “Karase nai, kamara veġa rakavana eveiato nai?” Senaġi mabarari ġefarara-gigitarito, ġekirato, “Novaġa-satauroa!”¹⁵ Pilato ġena ura mo tarimarima ġutuma nuġari bene vaġa-namori ġana, ġia na Barabas etuġu-rosiato, senaġi Iesu tu ġekwariato murinai, evinirito beġene vaġa-satauroa ġana.

*Iesu ġevaseva-vaseva iaġiatio**Mataio 27:27-31; Ioane 19:2-3*

¹⁶ Vetari tarimari na Iesu ġeġori-iaġoato gavana ġena numa nuġanai, benamo karori mabarari ġekea-vegogorito. ¹⁷ Benamo dabuġa kakakakana ġevaġa-veiatio, debana dagarana ġau ma ġiniginina na ġevatoato, korona noga ġeveiatio, benamo Iesu debanai ġetore-kauato. ¹⁸ Benamo ġevaġa-namoato, ġekirato, "Iuda ġeri Kini o, ġaro namona!" ¹⁹ Benamo oro kwarina na debana ġekwari-ġenoġoi ġenoġoiatio-ġoi, ġekanunu-kanuato, ġevetui-tari viniatio, ġetoma-rakarigġo ġofakau-viniatio. ²⁰ ġevaseva-vaseva iaġi-ġosioato murinai, dabuġa kakakakana ġekoki-vaġiatio, ġena dabuġa korikorina ma ġevaġa-veiatio. Benamo ġeġori-rosiatio beġenea vaġa-satauroa ġana.

*Iesu ġevaġa-satauroato**Mataio 27:32-44; Luka 23:26-43; Ioane 19:17-27*

²¹ Kurene tarimana ta arana Simona, Alesanda e Rufo tamari, ġunika vanuġana ta na eiaġomato-ġoi, vetari tarimari na ġelaunaġi-naġiatio Iesu ġena satauro neġwaina.

²² Benamo Iesu ġeġori-iaġoato gabu ta arana Golgota ġana, anina tu "Deba ġavana Gabuna." ²³ Benamo ġia na vine nanuna, midigu vaġa-keina muramura arana muro ġesi ġebubu-vegogato, ġeviniatio, senaġi asi eniuato.

²⁴ Benamo ġevaġa-satauroato; ġena dabuġa dainai laki ġerena ta ġeveiatio, benamo ġevarerito fakari ai. ²⁵ Boġiboġi ai horaġauna 9 koloko rekenai ġevaġa-satauroato. ²⁶ Kara koranai ġevaġa-satauroato guruġana satauro iatanai maiġesi ġetoreato, "TUDA TARIMARI GERI VERE." ²⁷ Lema tarimari ruarua maki Iesu ġesi ġevaġa-sataurorito, ta aroribana rekenai, ma ta kaurina rekenai. [²⁸ Monana Buka Veaġai ġetore-guineato guruġana evaġa-moġoniatio, ekirato, "ġia vei-rakava tarimari ġesi ġeiavi-vegogato."]

²⁹ ġeraka vanaġito-ġoi tarimari na guruġa rakavari Iesu ġeviniatio-ġoi, debari ġekorakorarito, ġekirato, "Aha, be ġoi okirato Rubu Veaġa borovoani, ġaro toitoi nuġanai ma bovaġa-ruġa ġenoġoiani otato! ³⁰ Satauro tuguna na noraka-rigġo, tauġemu novevaġa-maġuri!"

³¹ Rubu Veaġa vereri baregori e taravatu ġevevaġa-riba iaġiatio-ġoi tarimari na maki fakari ai maiġesi ġevaseva-vaseva iaġiatio, ġekirato, "ġia na tarima boruri evaġa-maġuririto, senaġi tauġena tu asi evevaġa-maġurini! ³² Keriso, Isaraela tarimari ġeri vere, satauro na inimoġo noraka-rigġo ġai ġoiramai, be baġana vaġa-moġonimu!" Iesu ġesi ġevaġa-satauro vegogorito tarimari ruarua na maki ġeġuruġa-rakava viniatio.

*Iesu ġena mase**Mataio 27:45-56; Luka 23:44-49; Ioane 19:28-30*

³³ Horaġauna 12 koloko ea ġabiato nai, tanobara mabarana mukuna na eġabi-ġauato; mukuna etanuto, eiaġoto mo, horaġauna 3 koloko. ³⁴ Horaġauna 3 koloko rekenai Iesu eġabato, ekirato, "Eloi, eloi, lama sabaktani?" anina tu, "Au ġegu Barau, au ġegu Barau, kara dainai au boraga-kwanegu?" ³⁵ Iesu sevinai ġeruġa-taġoto-ġoi tarimari kota ġeseġaġito, benamo ġekirato, "ġoseġaġi, Elia ekeaiani." ³⁶ Benamo tarima ta eragato, nanu erimaiani dagarana ta eġabiato, vine nanuna mamakina nuġanai eferieatio, gobu lefai egwanu-kauato, benamo eduġi-raġeato Iesu na neniua ġana, ekirato, "Siġitaia, Elia beiaġomani, bema ġabi-rigoani ba?" ³⁷ Benamo Iesu eġaba-fouto murinai emaseto.

³⁸ Benamo Rubu Veaġa nuġanai veaġa lelevaġi daigutuna kouġauna dabuġana o ketin evedare-kikimato, eruaruto mo, horaġauna 3 koloko. ³⁹ Roma vetari verena Iesu ġoiranai eruġa-taġoto-ġoi, ġena ġaba eseġaġiatio e kamasi emaseto eġitaatio, benamo ekirato, "Moġoni veġata, mai tarima tu Barau Natuna!"

⁴⁰ Vavine kotari maki ġemarereato-ġoi, kotuna managaġi ġerugato, fakari ai tu Maria, Magadala vavinena; e Maria, mai tu Iakobo (o Iames) keina e Iosefa ġesi sinari; ema Salome. ⁴¹ Galileai mai vavine tu Iesu murina na ġerakato-ġoi e ġia vetuġunagina ġeiaġo-vinito-ġoi. Vavine vovoka ġia ġesi Ierusalemna ġana ġemaraġeto vavineri maki monai.

*Iesu ġeguriatio**Mataio 27:57-61; Luka 23:50-55; Ioane 19:38-42*

⁴² Mo lavilavi ai vereko beġe vei-toreani, Sabadi ġarona roġosi bere ġabia nai. ⁴³ Iosefa, Arimatea vanuġa tarimana, ġematauraiatio-ġoi kanisoro fakari ai tarimana ta, Barau ġena Basileia evaġa-nogaatio-ġoi tarimana, Pilato ġenai eiaġoto, benamo enoġi-ġinikauato, Iesu tauġanina bene ġabia etato. ⁴⁴ Pilato eseġaġito Iesu tu varau emaseto nai, nuġana efarevaġito, benamo vetari verena ekeaiatio, edanaġiatio, ekirato, "Moġoni, Iesu tu bemase ba?" ⁴⁵ Benamo vetari verena na Iesu ġena mase evaġa-moġoniatio vau, Iesu tauġanina Iosefa eviniatio. ⁴⁶ Moġa murinai Iosefa na dabuġa mukurona namona ta evoiatio,

benamo Iesu eġabi-riġoato, dabuġa na ekumuato. Gara gabuna fore kouġana i ea tore-toġaiato murinai, fore baregona na ġatama-boka ekure-ġauato. ⁴⁷ Maria, Magadala vavinena, e Maria, Iosefa sinana, na etoreato gabuna ġeġita-kauato.

16

Iesu evariġisi-ġenoġoito

Ioane 20:1-10

¹ Iuda tarimari ġeri Sabadi ekorito murinai, Maria, Magadala vavinena, e Maria, Iakobo (o Iames) sinana, ema Salome muramura ma bonana namona ġevoito, beġene iaġo, Iesu tauganina beġene daua ġana. ² Fura ġarona giniguinena o Sandei ai, boġiboġi ġaro eraġekauto nai, gara ġana ġeiaġoto. ³ Benamo tauġeri moġo ġeverorito-ġoi, ġekirato, “Deikara na mo fore barana gara ġekouġau-iaġiatio tu, dei na toma ea kure-veġitaiani?” ⁴ Senaġi ġeboġe-iaġoto nuġana i, mo fore baregona tu irau ai vetore. ⁵ Ġia gara kouġana nuġana i ġeraka-toġato nai tu, mero variguna ta ġeġitaatio, aroriba rekenai etanuto, ġena dabuġa tu kurokuro e mauka kenene, benamo nuġari ġefarevaġi-rakavato.

⁶ Ġia na ekirarito, ekirato, “Asi ġogari, au ribaġo ġomi tu Iesu, Nasareta tauna, ġevaġa-satauroato tarimana ġovetauani. Ġia tu bevariġisi-ġenoġoi! Ġia mainai tu asiġina, ġetoreato gabuna ġoma ġitaia. ⁷ Be ġoiaġo, ġena mero e Petero boġonoa kira-varari, boġono kira, ‘Iesu tu beguineni Galilea ġana. Monai vau boġoa ġitaiani evaġa-guruġamito ilallanai.’”

⁸ Benamo mo vavine ġeraka-rosito gara nuġana na, korana nuġari ġefarevaġito e tauġaniri ġeġoġo-ġoġorito-ġoi nai. Tarima ta maki asi ġevaġa-guruġaiato, korana ġeġarito nai.

Maria, Magadala vavinena, na Iesu eġitaatio

Mataio 28:9-10; Ioane 20:11-18

[⁹ Fura ġarona giniguinenai, boġi-boġi iamoiamonai, Iesu evariġisi-ġenoġoito, benamo Maria, Magadala vavinena, ġenai efofori-guinetu. Ġia ġenana tu iauka rakavari imaima ruarua (7) elai-vaġirito. ¹⁰ Ġia eiaġoto, benamo Iesu murina na ġerakato-ġoi tarimari ġeri nuġaraġe e taġitaġi nuġana i ekira-vararito. ¹¹ Ġeseġaġiatio Iesu tu maguri, Maria na eġitaatio, senaġi ġena guruġa asi ġevaġa-moġoniatio.

Dabarai tarima ruarua na Iesu ġeġitaatio

Luka 24:13-35

¹² Moġa murinai ġia tauri ruarua gabu ta ġana ġeraka-iaġoto-ġoi nuġana i, Iesu ġeri ai efoforito, senaġi vetoġana tu eirauto. ¹³ Benamo tauri ruarua ġeġenoġoito, karori ġekira-vararito, senaġi ġeri guruġa asi ġevaġa-moġonirito.

Iesu ġena mero ġeri ai efoforito e ġia na seġuka evinirito

Mataio 28:16-20; Luka 24:36-49; Ioane 20:19-23

¹⁴ Moġa murinai ġena mero gabanana sebona (11) ġeġaniġanito-ġoi nuġana i, ġeri ai efoforito, evanerito, korana asi ġeri veġabidadama e ġeri nuġa-gwaġiġi dainai, korana mase na evariġisi-ġenoġoito murinai, ġeġitaatio tarimari ġeri guruġa asi ġevaġa-moġonirito. ¹⁵ Benamo ekirarito, ekirato, “Goiaġo, tanobara mabarari ai Vari Namona tarimarima mabarari ġoirari ai boġono ġobata-iaġia. ¹⁶ Deikara na mai Vari Namona bevaġa-moġoniani ema babatiso beġabiani tarimana tu bemaġurini, senaġi asi bevaġa-moġoniani tarimana Barau na rakava voina beviniani. ¹⁷ Ġeveġabi-dadamani tarimari ġesi mai vetoġa beġe iaġo-sebonani: iauka rakavari au aragu ai beġe lai-vaġirini. Ġaro variġuri iraurau ai beġe guruġani. ¹⁸ Mota rakavari beġe ġabi-vaisini, mase ġarikiri beġe niurini, senaġi asi beġe vaġa-rakavarini. Ġimari keve tarimari iatari ai beġe tore-kaurini, benamo keve tarimari beġe namoni.”

Iesu tu Barau na eġabi-varaġeato guba ġana

Luka 24:50-53; Apostolo 1:9-11

¹⁹ Iesu Vereġauka na evaġa-guruġarito murinai, Barau na eġabi-vaiaio, guba ġana evaraġeto, benamo Barau aroribana rekenai etanu-tarito. ²⁰ Benamo Iesu ġena mero ġeraka-lausito, gabu mabarari ai ġea ġobatato. Vereġauka maki ġia ġesi ġeġauvei-vegogoto-ġoi, ema ġeri guruġa evaġa-moġonirito-ġoi nuġa-farevaġi veġa boruri ai.]

VARI NAMONA LUKA NA ETOREATO

Luka vaġa-foforina guruġari

Luka tu doketa tarimana, ma ġia tu irau bese tarimana. Ġia tu dia mo Iesu ġena mero 12 vekaravari ai tarimana ta, senaġi ġia tu Paulo ġesi erakaorakaoto-ġoi tauna.

Luka na mai Vari Namona tu Teofilo ġena etoreato. Etoreato laġanina tu 60 beiaġo 65 fakanai ta, mo tu Iesu emaseto murinai.

Luka ġena ura baregona Teofilo e Grik tarimari ema tarimarima mabarari maki beġene riba, Iesu tu Barau na evaġa-moġoniatu, e tarima namo vedaureana, e tarimarima na Barau ġena vevaġa-maġuri beġene ġabia ġana uranai eruġa-borogirito, benamo ġeri rakava eġwaiato, satauro ai emaseto, ema Iesu ġereġana ġenana moġo Barau ġena vevaġa-maġuri tarimarima na beġe ġabiani.

Luka ġena toretore tu maiġesina eboioġaiato:

1. Iesu keina na beiaġo mo etarimato varina - karoa 1:1-4:13
2. Iesu ġena vetuġunaġi ġauveiri eveirito variri - karoa 4:14-21:38
3. Iesu ġena midigumidigu ema ġena mase variri - karoa 22-23
4. Iesu ġena varigiġi-ġenoġoi, e ġena tarimarima ġeri ai efoforito, ema guba vanuġana evarageġo variri - karoa 24

Luka na Vari Namona etoreato Teofilo ġena

¹ Vere taumu Teofilo, ġoi atore-vinimuni. Tarimarima ġutuma Iesu na eveirito veigari ġita fakarai variri varau ġetorerito. ² Tovotovona na tarimarima na matari na ġeġitarito dagarari ema ġeġobata-iaġirito variri ilailari ġevaġa-ribarato. ³ Moġa lorinai au maki atuġamaġini, namona maiġa, Vere o, karakara ġeġorato dagarari sigana toġana na bavetau-ġitakauri, benamo ġeġorato ilailari ai ama torerini ġoi ġemu. ⁴ Benamo vau bono riba, ġevaġa-ribamuto-ġoi guruġari tu moġoni veġata.

Ioane Babatiso ġena ġora ġekiraġi-foforiato

⁵ Heroda, vere barana o kini, na Iudea tanona eġitaġauato-ġoi nuġanai, Rubu Veaġa verena ta etanuto-ġoi arana Sakaria, Abia ġena doġoro tarimana. Garaġona arana tu Elisabeta. Ġia maki Arona senena, Rubu Veaġa vereri doġorori vavinena. ⁶ Ġia tauri ruarua tu vei-iobukaiobuka tarimari Barau ġoiranai. Vereġauka ġena taravatu ema vevaġa-naġi mabarabarari ġekorana-iaġirito-ġoi ma nuġari mabarari ġesi. ⁷ Senaġi tauri ruarua asi naturi, korana Elisabeta tu gabani, ema ġia tauri ruarua tu varau ġeġaukato.

⁸ Garo ta Sakaria ġena vevaġa-veaġa ġauveiri eveirito Rubu Veaġi Barau ġoiranai, korana ġena doġoro ġeri nega dainai. ⁹ Benamo Rubu Veaġa vereri ġeri veġa ilailanai Sakaria ġeġabi-hidiato, muramura ma bonana namona bene gabu ġana. Moġa lorinai eraka-toġato Vereġauka ġena Rubu Veaġa nuġanai, ¹⁰ a tarimarima mabarari tu murikai ġeġurigurito-ġoi muramura egabuto-ġoi nuġanai.

¹¹ Benamo Vereġauka ġena aneru ta ġia ġenai efoforito, muramura goġuna ma bonana fatana veaġana aroriba rekenai eruġataġoto-ġoi. ¹² Sakaria na eġitaiato nai, nuġana efarevaġito ema egarito. ¹³ Senaġi aneru na ekiraiato, ekirato, "Sakaria, asi nogari, korana ġemu ġauġau Barau na beseġaġia. Garaġomu Elisabeta na natumu ta beġabiani, arana bono vatoo Ioane. ¹⁴ Ġoi boiakuni, boverereni, tarimarima ġutuma maki ġia bemaġurini nai, beġe iakuni. ¹⁵ Korana Vereġauka ġoiranai ġia tu vere baregonai beiaġoni. Ġia tu vine nanuna asi bene niua ema niuniu dagarari gwaġigiri maki asigina moġo. Ġia roġo sinana dianai, lauka Veaġa na bevaġa-vonuani. ¹⁶ Ġia na Isaraela tarimari vovoka beġori-kurerini Vereġauka, ġeri Barau, ġenai. ¹⁷ Vereġauka ġoiranai berakani Elia peroveta tarimana ġena kokore ema ġena seġuka kavana. Tama e natu ġia na ma bevaġa-tanu vegogorini. Kira-sirivaġi tarimari maki bevaġa-tanu kurerini, vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni; benamo ġia na tarimarima beġabi-torerini Vereġauka ġena."

¹⁸ Sakaria na aneru ekiraiato, ekirato, "Au tu kamasi baribaiani? Au tu ġauka, ġaraġogu maki beġauka."

¹⁹ Aneru evaġa-veseto, ekirato, "Au tu Gabriela, Barau ġoiranai aruġani. Barau na au betuġugu, bana vaġa-guruġamu ema mai vari namona bana kira-varamu. ²⁰ Senaġi au ġegu guruġa asi ovaġa-moġoniani nai, ġoi murumu bebubuni, asi boguruġani, beiaġoni mo, mai guruġa anina bea ġorani ġaronai. Akiraġirini dagarari ġeri nega korikori ai beġe ġorani."

²¹ Mai veġa eġorato-ġoi nuġanai, tarimarima na ġenari-kavaiato nai, ġeverorito karase nai Sakaria Rubu Veaġa nuġanai ea kwaibo-rakavato. ²² Eraka-rosito nai, asi evaġa-guruġarito, benamo ġeribato, ġia tu emata-vanaġito, kara ta eġitaiato Rubu Veaġa

nuĝanai. Benamo ĝia na vetoĝai moĝo evaĝa-ribarito, asi eguruĝato, korana muruna eubuto nai.

²³ Sakaria ĝena ĝauvei ĝarori Rubu Veaĝai evaĝa-koririto murinai, eĝenoĝoito ĝena vanuĝa ĝana. ²⁴ Moĝa murinai ĝia ĝaraĝona Elisabeta varau ekuĝato, benamo ĝue imaima (5) etanu-vekuretoĝato numai. ²⁵ Ekirato, "Vereĝauka na bevetuĝagu, maiĝesina au ĝegu ai beveia. Ĝegu maiaka tarimarima ĝoirari ai beĝabi-vaĝia."

Iesu ĝena ĝora aneru na ekiraĝiato

²⁶ Elisabeta ma banina ĝue imaima sebona (6) nuĝanai, Barau na aneru ta arana Gabriela etuĝuato vanuĝa ta Galilea nuĝanai arana Nasareta ĝana. ²⁷ Ĝuiato ta monai. Ĝia tu ma kirakauna arana Iosefa, Davida ĝena doĝoro tarimana. Mo ĝuiato arana tu Maria. ²⁸ Aneru ĝia ĝenai eiaĝoto, ekirato, "Ĝaro namona, Vereĝauka tu ĝoi ĝesi ema ĝena vevaĝa-namo bara ĝoi ĝemu ai."

²⁹ Maria na mai guruĝa eseĝaĝiato nai, nuĝana evekvaraĝi-rakavato, etuĝamaĝito mai vevaĝa-namo anina tu kara. ³⁰ Benamo aneru na ma ekiraĝiato, ekirato, "Maria, asi nogari, Barau na ĝena namo e vavare-bara ĝoi iatamu ai betorea. ³¹ Ĝoi tu bokuĝani ema mero ta boĝabiani, arana bono vatoa Iesu. ³² Ĝia arana bevaraĝeni ema beĝe kiraĝiani Iarukorokoro Barauna Natuna. Barau tuĝutuĝu na kini ai bevaĝa-iaĝoani, ĝia senena Davida kavana. ³³ Ĝia tu vere tuĝutuĝu ai beiaĝoni, vere betanu-vanaĝi vanaĝini Iakobo besena ĝeri, ĝena Basileia asi bekorini."

³⁴ Maria na aneru ekiraĝiato, ekirato, "Mai tu kamasi beĝorani? Au tau ta ĝesi tu roĝosi baĝana gena-vegogo."

³⁵ Aneru na evaĝa-veseato, ekirato, "Iauka Veaĝa ĝoi iatamu ai beforini, Barau ĝena seĝuka na beborĝimuni. Moĝesina nai ĝoi ĝemuna bemaĝurini merona vevaĝa tu Barau Natunai beĝe kiraĝiani. ³⁶ Bono riba, ĝoi garagaramu Elisabeta, ĝia varau beĝauka, senaĝi ma banina. Ribamu, tarimarima na ĝekiraĝiato-ĝoi, ĝia tu gabani vavinena ĝetato-ĝoi, senaĝi toma ĝena ĝue imaima sebona (6) maiĝa. ³⁷ Korana Barau tu dagara mabarari veiveiri ma ribana."

³⁸ Maria ekirato, "Au tu Vereĝauka ĝena vetuĝunaĝi vavinegu, be bokira kavana au ĝegu ai bene ĝora." Benamo aneru na eraga-kwaneato, erakato.

Maria Elisabeta ĝenai eiaĝoto

³⁹ Mo negai Maria evarigisito, Iudea ĝorori vanuĝana ta ĝana eraga-iaĝoto. ⁴⁰ Monai Sakaria ĝena numai eraĝekauto, Elisabeta evaĝa-namoato. ⁴¹ Elisabeta na Maria ĝena vevaĝa-namo guruĝana eseĝaĝiato nai, natuna tu diana nuĝanai eĝarevato, benamo Elisabeta Iauka Veaĝa na evaĝa-vonuato, mamina eĝabiato. ⁴² Benamo eguruĝa-baregato, ekirato, "Vavine vefakari ai Barau ĝena vevaĝa-namo ĝoi iatamu ai tu barego vedaurea, ema boĝabiani merona iatanai maki! ⁴³ Senaĝi au ĝegu namo tu kara Vereĝauka sinana ĝegu ai beiaĝoma? ⁴⁴ Ĝemu vevaĝa-namo guruĝana baseĝaĝia nai, natugu tu nuĝagu ai eiaĝoni nai eĝarevani. ⁴⁵ Ĝoi overereni, korana oveĝabi-dadamato, Vereĝauka ĝena guruĝa bemoĝonini otato nai."

Maria ĝena iaku marina

⁴⁶ Benamo Maria ekirato,

"Au nuĝagu na Vereĝauka evaĝa-raĝeani.

⁴⁷ Au iaukagu na maki au vaĝa-maĝurigu Barauna eiaĝu-viniani,

⁴⁸ korana tu au,

ĝena vetuĝunaĝi vavinena,

ĝegu tanu lealei roĝo

etuĝamaĝi-taĝoguni!

Mainana, beiaĝoni mo,

ĝuru mabarari beĝe kirani,

Barau ĝena vevaĝa-namo tu

au iatagu ai beĝe toni,

⁴⁹ korana tu veiga baregori

Seĝuka Barauna na au ĝegu ai beveiri.

Ĝia arana tu veaĝa.

⁵⁰ Ĝena vetuĝaĝwa tu

ĝia ĝegari-viniani tarimari

iatari ai betoreani,

ĝuru ta beiaĝoni ĝuru ta

iatari ai betanuni.

⁵¹ Ĝia ĝimana eĝabi-vaisirito seĝukana na ĝeveiavini tarimari elai-karovorito.

⁵² Ĝia na vere baregori
ĝeri tanutano gaburi na
edori-firiĝorito,
a tanu lealea tarimari
ĝia na eĝabi-vaisirito.

⁵³ Vito tarimari maki dagara namori ai evaĝa-vonurito,
a farefare vovoka tarimari
ĝia na ĝimari kori
evaĝa-ĝenoĝoirito.

⁵⁴ Gena kiraĝitore ĝita tubura ĝatara Isaraela tarimari ĝesi asi etuĝa-rekwarito,
ema ĝia eiaĝomato
ĝena vetuĝunaĝi tarimari Isaraela bene vaĝa-kavari ĝana,
⁵⁵ senera ekiragitore-vinirito ilailana.

Aberahamo ma besena ĝesi roĝo bevetuĝa-ĝwa vanaĝi-vanaĝirini, etato.”

⁵⁶ Maria monai tu Elisabeta ĝesi ĝetanuto ĝue toitoi (3). Moĝa murinai ĝena vanuĝa
ĝana ma eĝenoĝoi-iaĝoto.

Ioane Babatiso emaĝurito

⁵⁷ Elisabeta ĝena ĝabi ĝarona varau eraĝasito nai, mero ta eĝabiato. ⁵⁸ Benamo sevinai
ĝetanuto tarimari ema garagarana na varina ĝeseĝaĝiato nai, ĝia ĝesi ĝeikaku-vegogoto,
korana Vereĝauka ĝena namo e varevare-bara ĝia ĝenai egorato nai.

⁵⁹ Garo vaĝa-imaima toitoi (8) mero tauĝanina kefina beĝene lama-vaĝia ĝana
ĝevegogoto. Mai garo sebonai maki arana beĝene vatoa Sakaria, tamana beĝene turaia
ĝetato. ⁶⁰ Senaĝi sinana asi eurato nai ekirato, “Asiĝina! Ĝia arana tu Ioane.” ⁶¹ Ĝia
ĝekirato, “Senaĝi ĝoi ĝemu bese nuĝanai mai ara tu asiĝina!” ⁶² Benamo ĝia na mero
tamana ĝimari ai moĝo ĝedanaĝiato, mero arana tu deikara beĝene si. ⁶³ Sakaria na
toretore vetuĝuna ta ekiragiato, benamo maĝesi etoreato, “Ĝia arana tu Ioane.” Benamo
mabarari nuĝari ĝefarevaĝito. ⁶⁴ Monai vau muruna evekeoto, meana maki eroroĝoto,
benamo egurugato, Barau evaĝa-namoato.

⁶⁵ Moĝa lorinai seviri ai ĝetanuto tarimari mabarari ĝeĝaba-rakavato ema mo veĝa
varina ludea goro vanuĝari mabarari nuĝari ai ĝevari-fiuato. ⁶⁶ Varina ĝeseĝaĝiato
tarimari mabarari na ĝetuĝamaĝi-iaĝiato, ĝekirato, “Mai mero tu kamasi beveini?”
Korana tu Vereĝauka ĝimana sekukana tu ĝia iatanai.

Sakaria ĝena mari

⁶⁷ Ioane tamana Sakaria Iauka Veaĝa na evaĝa-vonuato, benamo Barau ĝena guruĝa
evaĝa-foforiato, ekirato,

⁶⁸ “Vereĝauka,
Isaraela tarimari ĝeri Barau,
sivaĝa-namoa,
korana tu ĝia ĝena bese
tarimari eiaĝoma-vinirito
bene voi-ĝenoĝoiri ema
bene vaĝa-maĝuriri ĝana.

⁶⁹ Vevaĝa-maĝuri tauna ma seĝukana ĝesi etuĝuato ĝita ĝera,
ĝia tu ĝena vetuĝunaĝi tauna
Davida garakana.

⁷⁰ Mai kiraĝitore tu
ĝena peroveta tarimari veaĝari na irau laĝani ai ĝekiraĝi-foforiato:

⁷¹ Ĝita tu ĝia na ekira-ĝaurato,
ĝevetari-vinirani ema ĝebaru-vinirani tarimari ĝimari na ĝia na bevaĝa-maĝurirani etato.

⁷² Ekirato maki, ĝita tubura ĝatara bevetuĝa-ĝwarini,
ema ĝena kiraĝitore veaĝana
asi betuĝa-rekwaiani.

⁷³ Ĝia na ĝita senera Aberahamo ekiragitore-viniato,

⁷⁴ benamo ekirato, ĝevetari-vinirani tarimari ĝimari na beĝabi-maĝurirani.
Benamo vetuĝunaĝina bisini iaĝo-vini asi garira ĝesi.

⁷⁵ Ĝoiranai bisini raka ma veaĝara e ma iobukaiobukara ĝesi
ĝera maĝuri ĝarori mabarari ai.

⁷⁶ Natugu o, ĝoi tu Iaru-korokoro Barauna ĝena peroveta tarimana beĝe kiraĝimuni,
korana tu boraka-guineni Vereĝauka ĝena dabara bono vaĝa-maĝataia ĝana.

⁷⁷ Ĝena bese tarimari
bono vaĝa-ribari,

ġia na ġeri rakava bene tuġamaġi-fitoġari ema bene vaġa-maġuriri.

⁷⁸ Korana ġita ġera Barau ġena vetuġaġwa tu barego ġita ġerai.

Ġaro eraġekauni mamana kavana vevaġa-maġuri ġita iatarai betanuni.

⁷⁹ Benamo mukunai e mase gari nuġanai ġetanuni tarimari bevaġa-mamarini, ema maino dabaranai beġori-kaurini.”

⁸⁰ Ioane ebaregoto ema iaukana egwadato. Tano fakanai etanuto-ġoi, eiaġomato mo, Isaraela tarimari ġeri ai eforito ġarona.

2

Iesu ġena ġora

¹ Mo negai Kaisara Augusto, Roma ġeri vere, na ġena vevaġa-naġi etuġuato, tanobara tarimari mabarari arari beġene toreri, sensisi beġene ġabia. ² Mai tu sensisi giniguenena, Kwirinio na Siria evereato-ġoi neganai ġeġabiato. ³ Moġa lorinai tarimarima mabarari arari toretoreri uranai tata ġeri vanuġa korikori ġana ġeġenoġoito.

⁴ Iosefa maki erakato. Nasareta, Galilea rekena vanuġa ta na, Betelehema ġana eiaġoto, Iudea rekena vanuġa ta, Davida ġena vanuġa. Mo ġana eiaġoto, korana ġia tu Davida ġena doġoro tarimana. ⁵ Monai arana beġene torea ġana, ġia kirakauna Maria ġia ġesi ġeiaġoto. Ġia tu ma banina. ⁶ Tauri ruarua monai ġetanuto-ġoi nuġanai, ġena ġabi ġarona varau evotuto. ⁷ Ġia eġabito, mero guinena eġabiato, dabuġai eseġoato, boromakau ġeri ġaniġani fatanai evaġa-genakauato, korana varivari tarimari ġeri numa asi faka ta dainai.

Mamoe narinari tarimari ma aneru ġesi

⁸ Mo tano monai mamoe ġenaririto-ġoi tarimari kota tu boġai ġetanuto-ġoi, boġi ai ġeri mamoe ġeġitaġaurito-ġoi. ⁹ Benamo Vereġauka ġena aneru ta ġia ġeri ai eforito, Vereġauka mamana na emama-taririto; ġeġari-rakavato, ¹⁰ senaġi aneru na ekirarito, ekirato, “Asi ġogari! Vari Namona au na baġwa-iaġomaia gomi ġemi, tarimarima mabarari vaġa-iahuri ema vaġa-verereri ġana. ¹¹ Maitoma Davida ġena vanuġai ġemi vevaġa-maġuri tarimana bemaġuri, Keriso Vereġauka! ¹² Vetoġana tu maiġa, mero raraka-raraka boġo doġariani boromakau ġeri ġaniġani fatanai genakau, dabuġa na beseġoa.”

¹³ Benamo asikauna guba aneruri ġutuma mai aneru sebona ġesi ġefofori-barato, Barau ġevaġa-namoato, ġekirato,

¹⁴ “Guba tuġuna vanigerenai

Barau beġene vonevone-raġe vinia,

ema tanobarai maino

ġia na eiaunamo-vinirini

tarimari na beġene ġabia!”

¹⁵ Aneru mabarari na ġeraga-kwanerito, guba ġana ġeġenoġoito murinai, mamoe ġitaġauri tarimari ġeguruġa-vegogoto, ġekirato, “Ġita tu Betelehema ġana si-iaġo, Vereġauka na bevaġa-ribara dagarana sia ġitaia.”

¹⁶ Benamo ġeraga-iaġoto, Maria e Iosefa ġedoġaririto, mero keina maki boromakau ġeri ġaniġani fatanai genataġonai ġeġoitaġoato. ¹⁷ Mero ġeġitaiaito, benamo aneru na ġevaġa-ribarito mero varina ġekiraġi-foforiato. ¹⁸ Benamo ġeseġaġito tarimari mabarari mamoe ġitataġori tarimari ġeri guruġa na nuġari ġefarevaġito. ¹⁹ Maria na mo guruġa mabarari nuġanai etorerito ema etuġamaġirito-ġoi. ²⁰ Mamoe ġeġitaġauto-ġoi tarimari ġeġenoġoito, Barau ġevvato-iaġiato, ġevaġa-raġeato, korana ġeseġaġirito ema ġeġitarito dagarari tu moġoni, aneru na ġia evaġa-ribarito ilailana.

Iesu arana ġevatoato

²¹ Ġaro vaġa-imaima toitoinali (8), mero tauġanina kefina beġe lama-vaġiani ġaronai, ġia arana ġevatoato, Iesu. Sinana na roġosi bene goitaġoa nuġanai, aneru na ekiraġiato arana ġeviniato.

Iesu Rubu Veaġai ġea vaġa-foforiato

²² Mero eġorato ġaro gabana vavivasi (40) murinai, ġia ġeri veiareva ġarona eraġasito, Mose ġena taravatu ekirani ilailanai. Benamo Iosefa e Maria na Iesu Ierusema ġana ġeġwa-iaġoato, Vereġauka ġoiranai ġea vaġa-foforia ġana. ²³ Korana Vereġauka ġena taravatu ekirani, “Gora guine merori mabarari tu veaġa Vereġauka ġena.” ²⁴ Vere-ġauka ġena taravatu ilailana vavvare dagarana beġene vinia ġetato, pune ruarua o pune variguri ruarua.

²⁵ Tau ta Ierusalemai etanuto-ḡoi, arana tu Simeona. Ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana ema Barau ḡena taravatu ekorana-iaḡiato-ḡoi tarimana. Ġia na Isaraela ḡeri vevaḡa-maḡuri enariato-ḡoi ema Iauka Veaḡa na evaḡa-vonuato. ²⁶ Iauka Veaḡa na maki evaḡa-guruḡaiato, ekirato, ḡia asi roḡo bemaseni mo, Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna), roḡo beḡitaiani. ²⁷ Iauka Veaḡa na Rubu Veaḡa nuḡanai Simeona eḡori-toḡaiato vau, Iesu tamana ema sinana na ḡeḡwa-toḡaiato, taravatu ekirani veiḡana beḡene veia ḡana. ²⁸ Benamo Simeona na mero eḡabiato, efaniato, Barau evaḡa-namoato, ekirato,

²⁹ “Vereḡauka, ḡemu vetuḡunaḡi tauna mai vau bono tuḡu-fitoḡagu, ma mainogu ḡesi mai baiaḡoni ḡemu kiragaḡitore vaḡa-ilailana.

³⁰ Varau ḡemu vevaḡa-maḡuri matagu na bama ḡitaia,

³¹ ḡoi na ovei-toreato tarimarima mabarari ḡoirari ai.

³² Mamana maḡa,

bese irauirau vaḡa-mama-iaḡiri,

ma ḡoi ḡemu bese Isaraela

vevato-iaḡiri ḡana.”

³³ Mero tamana e sinana na Simeona ḡena guruḡa ḡeseḡaḡito nai, ḡeḡaba-rakavato. ³⁴ Benamo Simeona na tauri ruarua evaḡa-namorito, Maria ekiraiato, ekirato, “Mai mero na Isaraela tarimari ḡutuma vaḡa-ketori ema ḡutuma vaḡa-vaisiragaḡeri ai beiaḡoni. Ġia tu vetoḡa ta Barau ḡenana, tarimarima ḡutuma na beḡe kiraḡi-fitoḡaiani, ³⁵ moḡesi tarimarima nuḡari vekuretoḡari dagarari mabarari beḡea fororini. Goi, Maria, maki midigumidigu asike boḡoitaḡoni, noḡa moḡo lorumu kaia na beḡe gwanu-toḡaiani midiguna kavana.”

³⁶ Monai peroveta vavinena ta arana Ana. Ġia tu Fanuela natuna, Asere ḡena doḡoro vavinena. Ġia tu eveḡaraḡoto, laḡani imaima ruarua (7) ḡaraḡona ḡesi ḡetanuto, ³⁷ benamo evabuto, laḡani gabana imaima ma gabana toitoi vasivasi (84) etanuto, varau eḡaukato. Rubu Veaḡa asi eraga-kwaneato, laḡani e boḡi ai Barau etoma-rakariḡo viniato-ḡoi, eḡurigaḡurito-ḡoi ema eḡaniveaḡato-ḡoi. ³⁸ Mo hora sebonai ḡia maki eragasito, benamo Barau evaḡa-namoato, Ierusema vaḡa-maḡurina ḡenariato-ḡoi tarimari ḡoirari ai mai mero varina ekiraḡiato.

Nasareta ḡana ma ḡeḡenoḡoito

³⁹ Iosefa ema Maria na Vereḡauka ḡena taravatu ekirani veiḡari mabarari ḡeveirito murinai, Galilea ḡana ḡeḡenoḡoito, ḡeri vanuḡa Nasareta ḡana. ⁴⁰ Mai mero ebareḡoto ma gwadana ḡesi; Barau ḡena iaunega na evonuvonu-raḡeto ema ḡena namo e varevarebara tu ḡia iatanai.

Iesu Rubu Veaḡa nuḡanai

⁴¹ Laḡani mabarari nuḡari ai Iesu tamana ema sinana tu Ierusema ḡana ḡeiaḡoto-ḡoi, Pasova verekona dainai. (Moḡa tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaḡirito moḡo, asi evaḡirito verekona). ⁴² Iesu ḡena laḡani gabanana ruarua (12) eḡabiato nai, ḡia maki tamana ema sinana ḡesi vereko urana ḡeiaḡoto, ḡeveito-ḡoi kavana. ⁴³ Vereko ekorito murinai, ḡeḡenoḡoito ḡeri vanuḡa ḡana, senaḡi ḡia asi ribari, Iesu tu Ierusalemai ḡeraga-kwaneato. ⁴⁴ Ġia ḡeri tuḡamaḡi Iesu tu ḡia ḡesi. Ġaro sebona ḡerakato murinai, garagarari ema ḡatari fakari ai ḡevetauato. ⁴⁵ Gevetauto nuḡanai asi ḡeḡoitaḡoato, moḡa lorinai ma ḡeḡenoḡoito Ierusema ḡana Iesu vetauvetauna. ⁴⁶ Ġaro toitoi murinai ḡeḡoitaḡoato, Iesu tu Rubu Veaḡa nuḡanai Iuda tarimari ḡeri vevaḡa-riba tarimari ḡesi. Barau ḡena guruḡa ḡekiraḡirito-ḡoi eseḡaḡirito-ḡoi ema ḡia na maki edanaḡirito-ḡoi mai guruḡa aniri tu kara. ⁴⁷ Mabarari na Iesu ḡena vedanaḡi ema evaḡa-veseto guruḡari ḡeseḡaḡito nai, ḡeḡaba-rakavato. ⁴⁸ Iesu tamana ema sinana mainai ḡeḡoitaḡoato nai, nuḡari ḡefarevaḡi-rakavato, benamo sinana na ekiraiato, ekirato, “Natugu, karase nai ḡoi na ḡai maḡesi boveima? Goi tamamu ema au tu ḡoi daimu ai dabarama maki beḡe doko, kamasi ta mai bovei baḡasi.”

⁴⁹ Iesu ekirato, “Karase nai au ḡovetauguni? Gomi asi ribami au tu Tamagu ḡena numai?”

⁵⁰ Senaḡi ḡia asi ribari, Iesu karase maḡesina evevaḡa-veseto. ⁵¹ Moḡa murinai Iesu tamana ma sinana ḡesi ḡeḡenoḡoito Nasareta ḡana. Ġeri guruḡa mabarari eiḡo-vinirito-ḡoi. Maḡeri dagara ḡeḡorato mabarari Maria na nuḡanai etorerito ema etuḡamaḡi taḡorito-ḡoi. ⁵² Iesu efutuato ma iaunegana ḡesi, Barau ema tarimarima na maki ḡeuravinatio-ḡoi.

3

*Ioane Babatiso eġobatat**Ioane 1:19-28*

¹ Tiberio Kaisara, Roma ġeri vere, evereto laġani gabanana imaima (15) nuġanai, Pontio Pilato tu Iudea ġeri gavana, Heroda tu Galilea verena, tarina Filippo tu Iturea ma Trakoniti tanori ġeri vere, Lisania tu Abilene verena. ² Anas ma Kaiafas tu Rubu Veaġa vereri baregori. Mo negai Barau na Ioane Sakaria evaġa-guruġaiato tano fakanai. ³ Benamo Ioane na Ioridana ġarukana tanona mabarana eraka-vaġa-ġauato, eġobatatogoi, tarimarima ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure e beġene raka-kure, ema babatiso beġene ġabia, Barau na ġeri rakava bene tuġamaġi-fitoġari ġana. ⁴ Isaia, peroveta tarimana, ġena bukai etoreato ilailanai, ekirato,

“Tarima ta tano fakanai ekeani, ekirani,

‘Vereġauka ġena dabara ġoiarevaia,

ġena iaġoma dabarana ġovaġa-maoromaoroa.

⁵ Douka gaburi mabarari

boġono vaġa-vonuri,

ġoro baregori e ġoro keiri mabarari boġono vaġa-faiarari.

Dabara ġeġeva-ġeġevari

boġono vaġa-maoromaorori,

ema dabara koufakoufari maki boġono vaġa-vonuri.

⁶ Benamo tarimarima mabarari na Barau ġena vevaġa-maġuri beġe ġitaiani!’ ”

⁷ Tarimarima ġutuma Ioane ġenai ġeiaġoto, bene babatitori ġana. Benamo Ioane na eġobatarito, ekirarito, “Gomi mota naturi, dei na bekirami, Barau ġena vevaġa-maoro ġenana boġo raga-maġurini? ⁸ Ġemi rakava ġerina boġono vetuġamaġi-kure, ema boġono raka-kure Barau ġenai, benamo ġemi maġuri ai ġwaġwa namori boġono buri. Asi boġono kira, ‘Aberahamo tu ġai tamama, (be Barau na beġabi-raġemani).’ Korana boġono riba, Barau tu ma seġukana Aberahamo natuna tu mai fore ġerina bevaġa-ġorarinii! ⁹ Koko tu ġau korari ai varau beġe toreri. Benamo ġwaġwa namori asi beġe ġwani ġauri mabarari tu beġe basirini, karavai beġe fiu-raġerini.”

¹⁰ Vegogo tarimari na Ioane ġedanagiato, ġekirato, “Be, ġai tu kara baġana vei?” ¹¹ Ġia na evaġa-veserito, ekirato, “Gomi deidei ġemi sedi ruarua nai, ta tu asi ġena sedi tarimana bono vinia, e ma ġana ġaniġani tarimana na maki moġesi bene vei.”

¹² Takesi gogo tarimari maki babatiso beġene ġabi ġana Ioane ġenai ġeiaġoto, ġedanagiato, ġekirato, “Vevaġa-riba taumu, ġai tu kamasi baġana vei?” ¹³ Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Taravatu ekirani lorinai moġo boġono gogo.”

¹⁴ Vetari tarimari o soldia na maki ġedanagiato, ġekirato, “Ġai maki kamasi baġana vei? Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Tarima ġeri moni asi boġono verariri ema asi boġono kira-rakavari. Gomi davami dainai maki asi boġono mugumugu.”

¹⁵ Tarimarima nuġari ai maġesi ġetuġamaġito, “Mai tarima tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), banaġu,” ġetato. ¹⁶ Benamo Ioane na mabarari evaġa-guruġarito, ekirato, “Au tu nanu na ababatisomini, senaġi tarima ta beiaġomani, ġia ġena seġuka na au ġegu seġuka tu evanaġiani. Au tu asi ilaila ġia ġena tamaka varona baruġaiani. Ġia na Iauka Veaġa ema karava na bebabatisomini. ¹⁷ Ġia ġimanai tu iareva-iaрева dagnarana, widi momona tu widi tauri ġenana bene iareva-ġitakauri ġana. Benamo widi tu ġena vaġa-vegogo numanai bevaġa-vegogorini, senaġi widi momona tu begabuani asi ebuseri karavanai.”

¹⁸ Ioane na mo guruġa ema guruġa ġutumai maki Barau ġena Vari Namona tarimarima eġobata-vinirito, ema enoġirito, ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure. ¹⁹ Ioane na maki Heroda, Galilea verena, evaneato, korana tu ġia kakana Filippo ġaraġona eġaraġoato nai, ema veġa rakavari ġutuma eveirito nai. ²⁰ Heroda na mo rakava mabarari iatari ai ta ma etore-kauato, ġia na Ioane dibura numanai ma ekou-ġauato.

*Ioane na Iesu ebatisoato**Mataio 3:13-17; Mareko 1:9-11*

²¹ Tarimarima mabarari Ioane na ebatisorito-ġoi nai, Iesu maki ebatisoato. Benamo Iesu eġauġauto-ġoi nuġanai, guba evekeo-fakato, ²² Iauka Veaġa emariġoto ġia iatanai, vetoġana noġa pune kavana. Garo ta guba na ekear-riġoto, ekirato, “Ġoi tu au Natugu, aura-vinimuni; ema ġemu ai aiaku-rakavani maki.”

*Iesu tubuna ġatana arari**Mataio 1:1-17*

²³ Iesu na ġena ġauvei esinaiato nai, ġena laġani tu gabana toitoi (30) kavana. Tarimarima ġekirato-ġoi, ġia tu Iosefa natuna. Besena tu maiġeri: Iosefa tu Heli natuna, ²⁴ Heli tu Matat natuna, Matat tu Levi natuna. Levi tu Melki natuna. Melki tu Ianai natuna. Ianai tu Iosefa natuna. ²⁵ Iosefa tu Matatia natuna. Matatia tu Amosa natuna. Amosa tu Nahum natuna. Nahum tu Eseli natuna. Eseli tu Nagai natuna. ²⁶ Nagai tu Mahat natuna. Mahat tu Matatia natuna. Matatia tu Semein natuna. Semein tu Ioseka natuna. Ioseka tu Ioda natuna. ²⁷ Ioda tu Ioanan natuna. Ioanan tu Resa natuna. Resa tu Serubabele natuna. Serubabele tu Sealtiele natuna. Sealtiele tu Neri natuna. ²⁸ Neri tu Melki natuna. Melki tu Adi natuna. Adi tu Kosam natuna. Kosam tu Elmadam natuna. Elmadam tu Ere natuna. ²⁹ Ere tu Iosua natuna. Iosua tu Eliesere natuna. Eliesere tu Iorim natuna. Iorim tu Matat natuna. Matat tu Levi natuna. ³⁰ Levi tu Simeona natuna. Simeona tu Iuda natuna. Iuda tu Iosefa natuna. Iosefa tu Ionam natuna. Ionam tu Eliakim natuna. ³¹ Eliakim tu Melea natuna. Melea tu Mena natuna. Mena tu Matata natuna. Matata tu Natan natuna. Natan tu Davida natuna. ³² Davida tu Iese natuna. Iese tu Obed natuna. Obed tu Boas natuna. Boas tu Salmone natuna. Salmone tu Nasona natuna. ³³ Nasona tu Aminadab natuna. Aminadab tu Admin natuna. Admin tu Areni natuna. Areni tu Hesron natuna. Hesron tu Perese natuna. Perese tu Iuda natuna. ³⁴ Iuda tu Iakobo natuna. Iakobo tu Isako natuna. Isako tu Aberahamo natuna. Aberahamo tu Tera natuna. Tera tu Nahoro natuna. ³⁵ Nahoro tu Serug natuna. Serug tu Reu natuna. Reu tu Peleg natuna. Peleg tu Ebere natuna. Ebere tu Sela natuna. ³⁶ Sela tu Kainana natuna. Kainana tu Afasada natuna. Afasada tu Sem natuna. Sem tu Noa natuna. Noa tu Lameka natuna. ³⁷ Lameka tu Metusela natuna. Metusela tu Enoka natuna. Enoka tu Iared natuna. Iared tu Mahalalel natuna. Mahalalel tu Kainana natuna. ³⁸ Kainana tu Enos natuna. Enos tu Seta natuna. Seta tu Adamu natuna. Adamu tu Barau natuna.

4

Satani na Iesu eriba-ġaniato

¹ Iesu Ioridana ġarukanai Iauka Veaġa na evaġa-vonuato vau, ea ġenoġoito, benamo Iauka na tano fakana ġana eġori-iaġoato. ² Monai ġaro e boġi gabana vasivasi (40) Diabolo na eribaġaniato-ġoi. Mo ġaro makarari nuġari ai asi eġaniġaniato-ġoi, moġa lorinai mo ġaro ġekorito murinal, ġia evito-rakavaiaato.

³ Diabolo na ekiraiato, ekirato, “Bema ġoi Barau Natuna nai, mai fore nokiraiia, be ġaniġani ai neiiaġo.” ⁴ A Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Buka Veaġa nuġanai maiġesi ekirani, ‘Tarimarima tu ġia ġaniġani na moġo bemaġurini.’”

⁵ Benamo Diabolo na Iesu eġori-raġeato gabu ta tuġunai, tanobara basileiari mabarari vaġa-sebo evaġa-ġitaiato. ⁶ Benamo Diabolo ekirato, “Au na seġuka bavanimuni, maiġeri dagara mabarari boġita-ġaurini, aramu maki bebaregoni. Mai dagara mabarari tu au ġegu, benamo aura-viniani tarimana baviniiani. ⁷ Moġa lorinai bema au botoma-rakarigo viniguni nai, maiġeri dagara mabarari boġabirini ġoi ġemu.”

⁸ Senaġi Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Buka Veaġi tu maiġesi ġetoreato, ‘Vereġauka, ġoi ġemu Barau bono toma-rakarigo vinia, ġia moġo ġereġana vetuġunaġina bono iaġo-vini!’”

⁹ Benamo Satani na Ierusalemna ġana eġori-iaġoato, Rubu Veaġa tuġunai evaġa-ruġakauato, ekiraiato, “Bema ġoi Barau Natuna, mainana noburi-firigo, ¹⁰ korana Buka Veaġa nuġanai maiġesi ekirani, ‘Barau na ġena aneru bekirarini, ġoi beġe narimuni.’ ¹¹ Ekirani maki, ‘Aneru na ġimari na beġe ġobemuni, beġe ġabi-vaismuni, kwakumu fore ai asi boraraiani.’”

¹² Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Buka Veaġa nuġanai maki ekirani, ‘Vereġauka ġoi ġemu Barau asi bono riba-ġania.’”

¹³ Satani ġena veribaġani mabarari evaġa-koririto, benamo eraga-kwaneato, eiaġoto mo, ġaro ta.

Iesu ġena ġauvei esinaiato Galileai

Mataio 4:12-17; Mareko 1:14-15

¹⁴ Iesu ma eġenoġoito Galilea ġana, Iauka Veaġa seġukana maki ġia ġesi. Ġia varina Galilea tano nuġanai ġefu-rovorovoato. ¹⁵ Iesu tu ġeri rubu nuġari ai evevaġa-ribato-ġoi, mabarari na ġevaġa-raġeato.

Nasareta tarimari na Iesu asi ġeġabi-raġeato

Mataio 13:53-58; Mareko 6:1-6

¹⁶ Benamo Iesu Nasareta ġana eiaġoto. Mai tu ġia ebaregoto vanuġana. Vanaġivanaġi eveito-ġoi kavana Sabadi ai ġia rubu ai eraka-toġato. Benamo Buka Veaġa bene iavia ġana evariġisito nai, ¹⁷ Isaia peroveta tarimana ġena buka rubu ġitaġauna tarimana na Iesu eviniato, benamo ġia na ereraiato, ġena iavi-iavi gabuna eġoitaġoato, maiġesi ekirani,

18 “Vereġauka Iaukana tu
 au ġegu ai maiġa,
 korana ġia na tu
 au eborogiguto,
 ema eviriġiguto,

Vari Namona gara veġubu tarimari bana ġobata-viniri ġana.

Etuġuguto, dibura tarimari ġeri ai Barau na dibura na varau eġabi-vaġirato varina bana
 varifiua ġana,

ema mata-bubu tarimari
 matari maki beġene fafa.

Ġevaġa-rakavarini tarimari
 bana vaġa-maġuriri,

19 ema Vereġauka na tarimarima bevaġa-maġuririni laġanina bana ġobata-iaġia.”

20 Benamo Iesu na buka ma eiokuato, rubu ġitaġauna tarimana ma evini-ġenoġoiato,
 benamo etanu-tarito. Mabarari rubu nuġanai tarimari na ġeġita-karakaraiato. 21 Benamo
 Iesu na eġobata-vinirito, ekirato, “Mai boġo seġaġia guruġana tu toma ġaro ai bemoġoni.”

22 Benamo mabarari na ġevaġa-namoato e ġeġabato, korana guruġa namori ekiraġirito
 nai. Gekirato, “Mai tu Iosefa natuna ba?”

23 Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Au ribagu ġomi na mai sisiba guruġana au ġegu
 ai boġo kira-varaguni, boġo kirani, ‘Doketa tarimamu, tauġemu bono vevaġa-maġuri!
 Kaperanaumai oveirito veġari variri ġama seġaġirito, be mainai ġemu vanuġa korikori
 ai maki bono vei.’ ” 24 Moġoni akiramini, peroveta tarimana tu ġena vanuġa korikori
 ai asi beġe ġabi-raġeani. 25 Maiġa maki boġono seġaġi: Moġoni, Elia ġena negai vabu
 ġutuma Isaraelai ġetanuto-ġoi. Laġani toitoi (3) ma ġue imaima sebna (6) nuġanai ġura
 asi eraguto-ġoi, tanobara mabarana doġe na eġabi-ġauato. 26 Senaġi mo Isaraela vaburi
 ġeri ai Barau na Elia asi etuġu-iaġoato. Irau gabu vanuġana ta arana Sarefata, Sidono
 tanonai, vabu ta ġenai etuġu-iaġoato. 27 Elisa, peroveta tarimana, ġena negai lepera
 tarimari ġutuma Isaraelai ġetanuto-ġoi, senaġi sebna ta asi evaġa-namoato, Naman, Siria
 tarimana, moġo ġereġana.

28 Rubu ai ġevegogoto tarimari mabarari mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġebaru-rakavato.
 29 Benamo ġevariġisito, Iesu vanuġa na ġeinu-rosiato, ġeri vanuġa ġevaġa-ruġaiato ġorona
 tavi ta reke lofa asikeina na beġene fiu-riġoa ġetato. 30 Senaġi Iesu tu ġia fakari na moġo
 eraka-vaġito, mo eiagoto.

*Iesu na iauka rakavana elai-vaġiato
 Mareko 1:21-28*

31 Iesu tu Kaperanauma, Galilea vanuġana ta, ġana evariġoto. Benamo Sabadi ai
 evevaġa-ribato. 32 Ġia ġena vevaġa-riba guruġari tarimarima na ġeseġaġiato nai, ġeġaba-
 rakavato, korana ġena guruġa ma seġukana.

33 Rubu nuġanai iauka rakavana na eborogiato tarimana ta etanu-taġoto-ġoi. Ġia ekogo-
 gigitarito, ekirato, 34 “Iesu, Nasareta taumu o, kara ġemai noveia otoni? Goi ġai vaġa-
 rakavama uranai boiaġoma, ene? Au ribagu, ġoi tu Barau ġena Veġa Tarimamu.”

35 Iesu na ekira-ġoiato, ekirato, “Gurumu, ġia ġenana noraka-vaġi!” Benamo mo iauka
 rakavana na tano eġidara-iaġiato tarimarima ġoirari ai, ġia ġenana eraka-vaġito, fau ta
 maki asi efororito ġia ġenai.

36 Benamo tarimarima mabarari nuġari ġefarevaġi-rakavato, ġeveguruġa-vevinito,
 ġekirato, “Mainai kamasi eguruġani? Be, ma seġukana e ma gwadana ġesi iauka rakavari
 evaġa-guruġarini, benamo ġeraka-vaġini!” 37 Benamo Iesu varina mo gabu mabarana
 ġefiu-rovorovoato.

*Iesu na Simona ġena taġama evaġa-namoato
 Mataio 8:14-15; Mareko 1:29-31*

38 Iesu rubu eraga-kwaneato, benamo Simona ġena numa ġana eiagoto. Simona ġena
 taġama vavinena ekeveto, tauġanina eseġuka-rakavato; benamo Iesu ġenoġiato bene
 vaġa-kavaia. 39 Benamo Iesu eiagoto mo vavine sevina eruġato, keve ekira-ġoiato,
 benamo keve ekorito. Vavine maoromaoro evariġisito, benamo eġuburito.

*Keve tarimari ġutuma Iesu na evaġa-namorito
 Mataio 8:16-17; Mareko 1:32-34*

40 Ġaro ea keto-firiġoto-ġoi nai, tarimarima na keve iraurau tarimari mabarari Iesu
 ġenai ġeġori-iaġorito. Ġia ġimana tarima tata iatari ai etore-kaurito evaġa-namorito.
 41 Iauka rakavari maki tarimarima ġutuma ġerina ġeraka-vaġito, benamo iauka rakavari

gēkoḡoto, gēkirato, “Goi tu Barau Natuna!” Senaḡi Iesu na evaḡa-guruḡarito asi beḡene guruḡa, korana ḡia ribari Iesu tu Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna).

Iesu rubu nuḡari ai eḡobatato-ḡoi

Mareko 1:35-39

⁴² Elaḡanito, Iesu evarigisito, tano fakana ḡana eiaḡoto. Tarimarima na ḡea vetauato, gēdoḡariato, gēḡabi-tariato asi ḡeri ura ḡia na bene raga-kwaneri ḡetato. ⁴³ Senaḡi Iesu na evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Au tu vanuḡa irauri ai maki bana ḡobata, Barau ḡena Basilea varina namona bana fiua, Barau na etuḡuḡoto korana tu moḡa.”

⁴⁴ Benamo Iudea tanona ruburi nuḡari ai eḡobatato-ḡoi.

5

Iesu na ḡena mero ekearito

¹ Garo ta Iesu tu Genesareta kouna rikinai eruḡa-taḡoto-ḡoi, tarimarima na ḡeraga-gēḡeraḡiatio, Barau ḡena guruḡa beḡene seḡaḡia ḡana. ² ḡia tu ḡasi ruarua eḡitarito, kou rikinai ḡeinu-raḡerito; maina tarimari na ḡeraga-kwanerito, ḡeri reke gēḡurigirito-ḡoi. ³ Benamo Iesu tu mo ḡasi tai eraḡeto, Simona ḡena ḡasi. ḡia na Simona ekiraiato, kota negini-rosia nanu ḡana. Benamo ḡasi ai etanu-tarito, tarimarima ḡutuma evaḡa-ribarito.

⁴ Eguruḡa-ḡosito vau, ḡia na Simona ekiraiato, ekirato, “Gemi ḡasi dodoku rekena ḡana ḡogini-rosia, be ḡemi reke boḡono toreri, maḡani-kone boḡono vaḡi ḡana.” ⁵ Simona evaḡa-veseto, ekirato, “Vevaḡa-riba taumu, ḡai tu baḡa vekwaraḡi-laḡani, maḡani-kone ta maki asi baḡa doḡaria, senaḡi ḡoi ḡemu guruḡa dainai reke atorerini.” ⁶ Benamo ḡetorerito, maḡani-kone asisebo ḡetogato, ḡeri reke maki dori ḡevedareto. ⁷ Moḡesi nai karori ḡasi tai ḡelau-iaverito, beḡene iaḡoma, be ḡia beḡenema vaḡa-kavari ḡetato. Geiaḡomato, ḡasi ruarua maḡani-kone na ḡevaḡa-vonurito, dori ḡeburuto-ḡoi.

⁸ Simona Petero na mo veḡa eḡorato dagarana eḡitaio, benamo Iesu kwakuna koranai eketo-tarito vau ekiraiato, ekirato, “Vereḡauka, noraka-veḡita au ḡeguna, au tu vei-rakava tarimagu!” ⁹ Korana tu ḡia ma karona mabarana ḡesi nuḡari ḡefarevaḡi-rakavato, mo maḡani-kone asisebo ḡevagirito nai. ¹⁰ Simona ḡesi ḡemainavegogoto-ḡoi tarimari maki Iakobo (o Iames) e Ioane, Sebedαιο natuna, gēḡaba-rakavato. Iesu na Simona ekiraiato, ekirato, “Asi nogari; maitoma bevesina beiaḡoni, ḡoi tu tarimarima bomainavinirini.” ¹¹ Benamo ḡasi ruarua tu kou rikinai ḡeinu-raḡerito, ḡeri dagara mabarari ḡeraga-kwanerito, Iesu murinai ḡerakato.

Iesu na lepera tarimana evaḡa-namoato

Mataio 8:1-4; Mareko 1:40-45

¹² Garo ta Iesu tu vanuḡa ta nuḡanai, tarima ta monai kefina mabarana lepera moḡo. ḡia na Iesu eḡitaio nai, ḡoiranai evetui-tarito, enoḡiatio, ekirato, “Vereḡauka, bema goi ourani nai, moḡoni boiarevaguni, bovaḡa-namoguni riba!” ¹³ Iesu ḡimana etuḡua-iaḡoato, eḡabi-karaiato, ekirato, “Aurani, be nonamo!” Benamo vaḡa-sebo lepera na eraga-kwaneato.

¹⁴ Iesu na evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Tarima ta asi bono kira-varaia.” Ma ekirato, “Noiaḡo, Rubu Veaḡa verena na bene ḡitamu, ema veiareva varevare dagarari Mose na ekiraḡiatio ilailanai bono vinia, be tarimarima beḡene riba, ḡoi tu bonamo.”

¹⁵ Senaḡi Iesu varina tarimarima na ḡefiu-rovorovoato-ḡoi vau, tarimarima ḡutumabara ḡevegogoto-ḡoi, ḡia ḡena guruḡa seḡaḡi-seḡaḡiri e ḡeri keve vaḡa-namori uranai. ¹⁶ Senaḡi Iesu tu eraka-vegitato-ḡoi tano fakana ḡana, ea gurigirito-ḡoi.

Iesu na rakava etuḡamaḡi-fitoḡarito

Mataio 9:1-8; Mareko 2:1-12

¹⁷ Garo tai Iesu evevaḡa-ribato-ḡoi nuḡanai, Farisea tarimari e taravatu vaḡa-riba-iaḡina tarimari Galilea e Iudea vanuḡari mabarari na, ema Ierusalem na ḡeiaḡomato, ḡia sevinai ḡema tanu-tarito. Barau ḡena seḡuka Iesu ḡenai evaḡa-foforiato, keve tarimari bene vaḡa-namori ḡana. ¹⁸ Tarima kotari na tauḡanina tavi ta emaseto tarimana ta gedai genagenanai ḡeḡwa-iaḡoato. Numa nuḡanai beḡene raka-toḡa dabarana ḡevetauato, Iesu ḡoiranai beḡene tore-taria ḡetato. ¹⁹ Senaḡi tarimarima ḡutuma naima, rakatoḡa dabara ta asi gēdoḡariato. Moḡa lorinai keve rakava tarimana ma gedana ḡesi ḡeḡwa-raḡeato numa tuḡunai, ḡuduḡu ḡeḡiu-fakaiato vau, ḡetuḡu-riḡoato tarimarima fakari ai Iesu ḡoiranai. ²⁰ Iesu na ḡeri veḡabidadama eḡitaio, benamo keve rakava tarimana ekiraiato, ekirato, “Gata, ḡoi ḡemu rakava batuḡamaḡi-fitoḡari.”

²¹ Farisea tarimari e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiatio-ḡoi tarimari maḡesi ḡetuḡamaḡito, “Mai tu deikara, ḡia na Barau ekira-fitoḡaiani? Barau ḡereḡana na moḡo rakava etuḡamaḡi-fitoḡarini!”

²² Iesu ma ribana ġia kara ġetuġamaġirito-ġoi, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Karase nai nuġami ai maniġesi ġotuġamaġini? ²³ Aiġesina baguruġani tu meraġa, ‘Ġemu rakava batuġamaġi-fitoġari’ banasi, ba bara kira, ‘Novariġisi, be noraka’ barasi? ²⁴ Au na navaġa-ġitami, Tarimarima Natuna tu ma seġukana rakava betuġamaġi-fitoġarini tanobaral.” Ġia na keve rakava tarimana evaġa-guruġaiato, ekirato, “Novariġisi, ġemu geda noġabia, be numa ġana noiāġol!”

²⁵ Benamo ġia maoromaoro evariġisito tarimarima ġoirari ai, egena-iaġirito dagarari eġabirito, ġena numa ġana eiāġoto, Barau evaġa-raġeato. ²⁶ Tarimarima mabarari nuġari ġefarevaġito ema Barau ġevaġa-raġeato. Gari na evaġa-vonurito, benamo ġekirato, “Veġa boruri toma ġaro ai bita ġita!”

Iesu na takesi gogo tarimana arana Levi ekeaiato

Mataio 9:9-13; Mareko 2:13-17

²⁷ Moġa murinai Iesu tu vanuġa na eraka-rosito, benamo takesi gogo tarimana arana Levi takesi moniri ġeġabito-ġoi numanai tanutaġo eġitaiato. Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Murigu ai noma raka.” ²⁸ Benamo Levi evariġisito, ġena dagara mabarari eraga-kwanerito, Iesu murinai erakato.

²⁹ Benamo Levi na ġaniġani baregona ġena numai eveiato Iesu ġana. Varivari tarimari vefakari ai tarimarima gutuma takesi gogo tarimari ema tarima tari ġia ġesi ġeġaniġanito. ³⁰ Farisea tarimari tari e taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari, ġia ġeri doġoro tarimari, ġevanevanoto Iesu ġena mero ġeri ai, ġekirato, “Karase nai ġomi tu takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġesi ġoġaniġanini ema ġoniuniu-vegogoni?” ³¹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Namo tarimari tu doketa asi beġe vetaurini, senaġi keve tarimari moġo. ³² Au maki vei iobukaibuka tarimari keakeari asi aiāġomato, senaġi vei-rakava tarimari beġene vetuġamaġi-kure e beġene raka-kure ġana aiāġomato.”

Ġaniveaġa

Mataio 9:14-17; Mareko 2:18-22

³³ Farisea tarimari na Iesu ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Ioane Babatiso ġena mero nega-ġutuma ġeġani-veaġani e ġeġuriġurini. Ġai ġema mero maki moġesi ġeveini, a ġoi ġemu mero tu ġeġaniġanini e ġeniuniuni moġo.”

³⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ġotuġamaġini veġaraġo variġu tarimana ġatana seviri ai etanuni nuġanai beġe ġani-veaġani ei? ³⁵ Ġarona eiāġomani, veġaraġo variġu tarimana ġia ġerina beġe ġabi-veġitaiani, monai vau beġe ġani-veaġani.”

³⁶ Iesu na ġeri barabore ta ma ekiraġiato, ekirato, “Tarima ta na dabuġa variġuna asi bedareani, dabuġa guinena bani-iaġina. Bema moġesi beveini nai, dabuġa variġuna bedareani, ema dabuġa variġuna veseana dabuġa guinena ġesi asi beġe ilailani. ³⁷ Tarima ta na vine nanuna variġuna nanigosi kefina guinenai asi besisiani. Bema moġesi beveini nai, vine nanuna variġuna na kefi guinena beġani-fakaiani. Vine nanuna bevebubuni e kefina berakavani. ³⁸ Senaġi vine nanuna variġuna nanigosi kefina variġunai besisiani tu namo! ³⁹ Ema tarima ta na vine nanuna guinena eniuan murinai vine nanuna variġuna asi beura-viniani, korana ġia bekirani, ‘Vine nanuna guinena tu namo vedaurea.’”

6

Iesu tu Sabadi Verena

¹ Sabadi tai Iesu widi vamokari nuġari na eraka-iaġoto-ġoi, benamo ġena mero widi ġebukito, ġimari ai ġemuturito-ġoi, benamo tauri tu ġeġanirito-ġoi. ² Farisea tarimari kotari na ġedanaġirito, ġekirato, “Ġomi tu kara dainai ġaina taravatu asi ġokorana-iaġiani, Sabadi ai widi ġobukini?”

³ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi Davida ma karona ġesi ġevitorito nai, Davida na veġa ta eveiato guruġana tu asi ġoiaviani? ⁴ Barau ġena numai eraka-toġato, Barau ġoiranai ġetorerito-ġoi beredi eġabito, eġanito ema karona maki evinirito. Mo beredi tu veaġa, Rubu Veaġa vereri moġo ġari, taravatu.” ⁵ Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Tarimarima Natuna tu Sabadi Verena.”

Ġima boso tarimana

Mataio 12:9-14; Mareko 3:1-6

⁶ Ma Sabadi tai Iesu rubu ai eraka-toġato, benamo evevaġa-ribato-ġoi. Monai tarima ta tu ġimana aroribana tu ebosoto. ⁷ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari e Farisea tarimari na tu ġia ġeġita-taġoato-ġoi, mai Sabadi ai bevevaġa-namoni ba asiġi, korana beġene samania ġana. ⁸ Senaġina Iesu na ġia kara ġetuġamaġiato-ġoi tu eribaato, benamo mo tarima ġimana boso ekiraiato, ekirato, “Noruġa-vaisi, mainai noma ruġa.” Benamo eruġa-vaisito, ea ruġato. ⁹ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Nadanaġimi

roĝo, taravatu nuĝanai aiĝa tu namo, Sabadi ai veigā namori veiveiri namo ba veiga rakavari sini veiri? Tana vevaĝa-maĝuri ba tana vaĝivaĝi?”¹⁰ Eboĝe-ĝeĝeraĝito, mabarari eĝitarito, benamo mo tarima ekiraiato, ekirato, “Ĝimamu notuĝu-oroĝotoa.” Ĝimana etuĝu-oroĝotoato, benamo enamoto ĝimana reke ta kavana.

¹¹ Senaĝina ĝia tu ĝebaru-rakavato, benamo tauĝeri fakari ai moĝo ĝeguruĝa-vegogoto Iesu kamasi ta beĝene veia ĝana.

Iesu na tarima gabanana ruarua (12) eĝabi-hidirito

Mataio 10:1-4; Mareko 3:13-19

¹² Mo ĝaro tai Iesu ĝoro ta tuĝuna ĝana evaraĝeto ĝurigiĝuri, benamo mo boĝi vinubana Barau ĝenai eĝauĝauto. ¹³ Elaĝanito, ĝena mero ekea-vegogorito, benamo gabanana ruarua (12) eĝabi-iriĝirito, arari evatorito, apostolo. ¹⁴ Simona, arana ta tu Petero, ma tarina Anduru; e Iakobo (o Iames), e Ioane, e Filipino, e Batolomeo, ¹⁵ e Mataio, e Tomasi; e Iakobo (o Iames), Alfeo natuna; e Simona, Selote tarimana; ¹⁶ e Iudas, Iakobo (o Iames) natuna; ema Iudas Isakariota, Iesu berevaiani tarimana.

Iesu evevaĝa-ribato e keve evaĝa-namorito

Mataio 4:24-25; Mareko 3:7-12

¹⁷ Ĝia ĝesi ĝoro na ĝeseiriĝoto tano faiaranai, benamo Iesu ema ruĝa-tarito. Ĝia ĝenai riba ĝeĝabito-ĝoi tarimari ĝutuma ema tarimarima ĝutuma lelevaĝiri maki Iudea ema Ierusalem na ĝeiaĝomato, Taia konena na e Sidono konena na ĝeiaĝomato, ¹⁸ ĝia beĝene seĝaĝia uranai ema ĝeri keve bene vaĝa-namori ĝana. Iauka rakavari na ĝeboroĝirito tarimari maki evaĝa-namorito. ¹⁹ Benamo tarimarima mabarari ĝeurato-ĝoi Iesu beĝene ĝabi-karaia, korana tu seĝuka ĝia ĝenana eiaĝomato-ĝoi, benamo tarimarima mabarari ĝeri keve ĝenamato-ĝoi.

Deikara beĝene iaku e deikara ĝeri ai tu rakava

Mataio 5:1-12

²⁰ Iesu eboĝeboĝeto, benamo eboĝe-iaĝoto ĝena mero eĝitarito vau ekirato:

“Gara veĝubu tu ĝoiaku,

korana Barau ĝena Basilea tu ĝomi ĝemi.

²¹ Ĝomi deidei toma ĝevitomini tu boĝono iaku,

korana ĝomi roĝo boĝo ĝani-maseni bene.

Ĝomi deidei toma ĝotaĝi-taĝini tu boĝono iaku,

korana boĝo rikini bene.

²² Boĝono verere bema tarima na beĝe baru-vinimini, beĝe kira-fitoĝamini, beĝe rori-toremimi, ema arami beĝe vaĝa-rakavarini Tarimarima Natuna dainai. ²³ Moĝeri beĝe ĝorani ĝaronai boĝono iaku e boĝono buri-vaisi ma vereremi ĝesi, korana davami tu asikeikeina gubai. Korana ĝia seneri na maki peroveta tarimari moĝesi ĝeiveirito.

²⁴ Senaĝina ĝomi ma ĝemi

farefare ĝutuma tarimami

vetuĝami kika,

korana vaĝa-iakumi farefareri tu varau ĝoĝabito bene.

²⁵ Toma ĝoĝani-maseni tarimami,

vetuĝami,

korana beĝea vitomini.

Toma ĝorikini tarimami,

vetuĝami kika,

korana nuĝami beĝea metoni

e boĝoa taĝini.

²⁶ Tarimarima na ĝekiraĝi-varaĝe varaĝemini tarimami, vetuĝami, korana seneri na maki peroveta tarimari ĝofaĝofari tu maniĝesi ĝevaĝa-raĝerito.”

Ĝevaĝa-rakavamini tarimari boĝono ura-viniri

Mataio 5:38-48

²⁷ “Senaĝina au ĝoseĝaĝiguni tarimami akiramini: Ĝebaru-vinimini tarimari boĝono ura-viniri, ĝevaĝa-rakavamini tarimari veigā namori boĝono vei-viniri. ²⁸ Ĝekira-rakavamini tarimari boĝono vaĝa-namori ema veigā rakavari ĝevei-vinimini tarimari ĝeri boĝono ĝurigiĝuri. ²⁹ Bema tarima ta na taĝomu tavi ta beforoani nai, taĝomu reke ta maki bono vinya. Tarima ta na ĝemu koudi beĝabiani nai, sedi maki asi bono ĝabi-taria, bene ĝabia. ³⁰ Ĝemu ai beĝe noĝinoĝini tarimari bono viniri ema deikara na ĝemu dagara ta beĝabirakaiani, ĝabiĝoina guruĝana asi bono vei. ³¹ Kara ourani tarimarima na ĝemu ai beĝene veia veigana, ĝia ĝeri ai maki mo veigā bono veia.

³² Bema ġoura-vinirini tarimari tu ġomi ġeura-vinimini tarimari moġo nai, ġomi ġemi namo tu kara? Rakava tarimari maki ġeura-vinirini tarimari moġo ġeura-vinirini. ³³ O bema veiġa namori ġemi ai ġeveini tarimari moġo veiġa namori ġovei-vinirini, ġomi ġemi namo tu kara? Rakava tarimari maki mani veiġa sebona ġeveiani. ³⁴ O bema ma beġe vini-ġoimini tarimari moġo ġovinirini, ġomi ġemi namo tu kara? Rakava tarimari na maki tarima ġevinirini, murinai tu mabarari ma beġene dava-ġoiri ġetoni. ³⁵ Senaġina ġebaru-vinimini ema ġevaġa-rakavamini tarimari boġono ura-viniri, veiġa namori ġeri ai boġono vei, boġono viniri, a tuġu vaġa-voi tuġamaġina asi boġono vei. Benamo davami beġene barego, ema Iaru-korokoro Barauna natunai boġono iaġo, korana tu ġia na asi ġevaġa-namoani tarimari e vei-rakava tarimari evaġa-namorini. ³⁶ Boġono vevetuġa-ġwa, ġomi Tamami evevetuġa-ġwani kavana.”

*Nuġami ai tarimarima asi boġono vaġa-rakavari
Mataio 7:1-5*

³⁷ “Nuġami ai tarimarima asi boġono kira-kerereri. Moġesi tu Barau na maki asi bekiragimini ġomi tu kerere. Rakava voina tarimarima ġeri ai asi boġono kirag-i-kaua, benamo Barau na rakava voina ġemi ai asi bekirag-i-kauani. Rakava boġono tuġamaġi-fitoġaia, be Barau na maki ġemi rakava bene tuġamaġi-fitoġari. ³⁸ Boġono vini, be Barau na maki bene vinimi, gutumari bene dori-riġori, bene kora-vegogori, bene vonu-fokafoka, bene ġiġiġiġi-seġi, bene bubu-riġoa ġemi ai. Korana aiġesi ġomi ġovinini, Barau na maki moġesi bevinimini.”

³⁹ Iesu na barabore ta ma ekira-vararito, ekirato, “Mata-bubu tarimana na mata-bubu tarimana ta beġori-kauani riba ba? Ba tauri ruarua koufai beġea keto-ġurani? ⁴⁰ Riba vetau merona na evaġa-ribaiani tarimana asi bevanuġiani, senaġina ġena sikuli bevaġa-koriani vau, evaġa-ribaiani tarimana ġesi beġe ilailani.

⁴¹ Kara dainai tarikakamu matanai libika oġitaiani, senaġi ġoi matamu ai ġau tubina tu asi otuġamaġiani. ⁴² Kamara dabaraġi ġoi tarikakamu okiraiani, okirani, ‘Ġata, au na roġo matamu ai libika nakokia,’ senaġina ġoi tauġemu matamu ai ġau tubina tu asi oġitaiani? Ġofaġofa tarimamu, guine tu ġoi matamu ai ġau tubina nokoki-vagi roġo, benamo boboġeboġe-ginikauni vau, tarikakamu matanai libika bono kokia.”

*Ġau ta ġwaġwana
Mataio 7:16-20; 12:33-35*

⁴³ “Ġau namona beġwani ġwaġwana tu dia rakava, ema ġau rakavana beġwani ġwaġwana tu dia namo. ⁴⁴ Ġau mabarari tu ġwari ai bita ribani. Figi ġwari maki ġau ma ġiniginiri ġerina asi ġebokoni, ema vine ġwari (o grapes) ġauġa ġiniginiri ġeri ai asi ġebokoni. ⁴⁵ Tarima namona na dagara namori nuġanaġi evaġa-vegogorini dagarari bevaġa-rakarosirini. Tarima rakavana na dagara asi namori nuġanaġi evaġa-vegogorini dagarari bevaġa-rakarosirini. Korana tarima tu nuġana na kara eiaġomani murunai ekiraġirini.”

*Numa ġeragani tarimari ruarua
Mataio 7:24-27*

⁴⁶ “Karase nai au ġokiraġiguni, ġokirani, ‘Vereġauka, Vereġauka,’ nuġanaġi au aguruġani veigari tu asi ġoveirini? ⁴⁷ Navaga-ribami, deikara au ġegu ai eiaġomani, au ġegu guruġa ema seġaġini ma veigari eveirini tu kamasi. ⁴⁸ Ġia tu tarima ta ġena numa eragaiato kavana. Guri ekwa-varigo kwaregaiato, ema fore iatanai evaġa-ruġaiato, benamo ġabata baregona eragato, mo numa edoriato, senaġi asi eketoto, korana fore iatanai eragaiato nai. ⁴⁹ A tarima ta au ġegu guruġa eseġaġirini, senaġi veigari tu asi eveirini, ġia tu numa eragaiato nai, tano moirana iatanai moġo evaġa-ruġaiato, ġabata na mo numa edoriato nai, eketo-tarito, benamo egwa-rovorovoato.”

7

Roma vetari verena ġena vetuġunaġi merona

¹ Iesu na moġeri guruġa mabarari tarimarima ġoirari ai ekiraġi-ġosirito vau, Kaperanauma vanuġanaġi eraka-toġato. ² Monai Roma vetari verena ta etanuto-ġoi. Ġena vetuġunaġi merona, euravini-baregoato-ġoi merona, ekeve-rakavato, dori emaseto-ġoi. ³ Vetari verena na Iesu varina eseġaġiato, benamo Iuda tarima baregori kota etuġua-iaġorito, Iesu beġene noġia, bene iaġoma, ġena vetuġunaġi merona benema vaġa-namoa. ⁴ Benamo Iesu ġenai ġeiaġoto, ma nuġari mabarari ġesi ġenoġiato, ġekirato, “Mai vetari verena tu tarima namona naima bono vaġa-kavaia. ⁵ Korana ġia na ġita besera eura-vinirini, ema ġai ġema rubu maki ġia na eragaiato.”

⁶ Iesu ġia ġesi ġeiaġoto. Numa ġeraka-kavinaġiato-ġoi nai, vetari verena na ġatana kota etuġua-iaġorito Iesu ġoirana ġana, benamo vetari verena ġena guruġa Iesu ġekira-varaiato,

gēkirato, “Veregāuka, asi novekwaraḡi, au tu asi ilaila, ḡoi ḡegu numai boraḡekauni. ⁷ Au maki asi ilaila, ḡoi ḡemu ai baiagōsini. Senaḡi ḡoi noguruḡa moḡo, benamo au ḡegu vetuḡunaḡi merona benamoni. ⁸ Au maki tarima kota ḡeri veḡitaḡau gabureri ai ema vetari tarimari o soldia tu au gaburegu ai. Au na ta bakiraiani, ‘Noraka!’ benamo berakani, ma ta bakiraiani, ‘Noiaḡoma!’ benamo beiaḡomani. Ema au ḡegu vetuḡunaḡi merona bakiraiani, ‘Maḡa noveia!’ benamo beveiani.”

⁹ Iesu na mai guruḡa eseḡaḡiatio nai, eḡaba-rakavato, eruḡa-kureto, ḡia murinai ḡerakato tarimari ḡutuma evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Au na ḡomi akiramini, veḡabidadama maiḡesi kavana Isaraela nuḡanai asi adoḡariato.”

¹⁰ Benamo vetari verena na etuḡurito tarimari ma ḡeḡenoḡoito ḡia ḡena numa ḡana. Keve merona ḡedoḡariato, ḡena keve varau ekorito.

Iesu na vabu ta natuna mase na evaḡa-maḡuri-ḡenoḡoio

¹¹ Moḡa murinai Iesu tu vanuḡa ta ḡana eiagoto arana Nain. ḡena mero ema tarimarima ḡutuma maki ḡia ḡesi ḡeiaḡoto. ¹² Vanuḡa nuḡanai roḡosi ḡene raka-toḡa nuḡanai, mase ta vanuḡa nuḡana na ḡeḡwa-rosiatio-go. Vabu ta natuna merona ḡora ḡereḡa emaseto. Vanuḡa tarimari ḡutuma na vabu ḡekavaiaito. ¹³ Iesu na mo vabu eḡitaiaito, benamo evetuḡaiaito, ekiraiaito, ekirato, “Asi notaḡi.” ¹⁴ Benamo Iesu eraka-kavi-iaḡoto, mase mauḡana eḡabi-karaiaito. Mauḡa ḡeḡwaiato tarimari ḡeruḡa-tarito. Benamo Iesu ekirato, “Mero futua, akiramuni, novariḡisi!” ¹⁵ Benamo etanu-vaisito, eguruḡato. Moḡa murinai Iesu na ḡia sinana ma evini-ḡenoḡoio.

¹⁶ Mabarari gari na evaḡa-vonurito. Barau ḡevaḡa-raḡeato, ḡekirato, “Peroveta tarimana barana ta ḡita fakarai bema fofori!” ema, “Barau na ḡena bese tarimari benema vaḡa-kavari ḡana beiaḡoma!”

¹⁷ Benamo mai veḡa varina Iudea mabarana ai Iudea sevina vanuḡari mabarari ai ḡefu-rovorovoato.

Iesu ma Ioane Babatiso

Mataio 11:2-19

¹⁸ Ioane ḡena mero na mai dagara mabarari ḡeḡorato dagarari ḡekira-varaiaito. Benamo Ioane na ḡena mero ruarua ekearito, ¹⁹ etuḡurito Veregāuka ḡenai, ḡene danaḡia. “Ioane na ekiraḡiatio, beiaḡomani tarimana tu ḡoi, ba tarima boruna ta baḡana vaḡa-nogaia?”

²⁰ Tauri ruarua Iesu ḡenai ḡeraḡasito, benamo ḡekirato, “Ioane Babatiso na betuḡuma, bekira, ‘ḡia na ekiraḡiatio beiaḡomani tarimana tu ḡoi, ba tarima boruna ta baḡana vaḡa-nogaia?’”

²¹ Mo aoa ai Iesu na tarimarima ḡutuma evaḡa-namorito, keve tarimari, midigu ḡeḡanito-ḡoi tarimari, iauka rakavari na ḡeboroḡirito tarimari. Mata-bubu tarimari ḡutuma maki matari evaḡa-iaḡarito. ²² Benamo Iesu na tauri ruarua evaḡa-veserito, ekirato, “Goḡenoḡoi, ḡomi na boḡo ḡitari e boḡo seḡaḡiri veḡari Ioane boḡono kira-varaia: Mata-bubu tarimari ḡeboḡeboḡeni, kwaku rakava tarimari ḡerakani, lepera tarimari ḡenamoni, seḡa-bubu tarimari ḡeseḡaḡini, mase tarimari ḡevarigisi-ḡenoḡoini, ema asi ḡeri-ḡari tarimari ḡeri ai Vari Namona eḡobata-vinirini. ²³ ḡena veḡabidadama au ḡegu ai asi beraga-kwaneani tarimana tu eiakuni!”

²⁴ Ioane ḡena vetuḡunaḡi tarimari ḡerakato vau, Iesu na ḡevegogoto tarimari evaḡa-guruḡarito, Ioane varina ḡeri ekiraḡiatio, ekirato, “Kara boḡono ḡitaia ḡana tano fakana ḡana ḡoiagoto? Gobu iavara na ekwari-ḡareva ḡarevaiani ḡitaḡitana ḡoiagoto? ²⁵ Kara boḡono ḡitaia ḡana ḡoiagoto? Dabuḡa namona eveiani tarimana ḡitaḡitana ḡoiagoto? Asiḡina, dabuḡa namori ḡeveirini tarimari ema ḡaniḡani namori ḡeḡanirini tarimari tu vere tarimari ḡeri numai ḡetanuni! ²⁶ Be, kara boḡono ḡitaia ḡana ḡoiagoto? Peroveta tarimana dainai? Aba! Akiramini, ḡogitaiaito tarimana tu peroveta tarimari mabarari evanaḡirini.

²⁷ Ioane varina Buka Veḡai maiḡesi etoreato, Barau ekirato,

‘Au na ḡegu vetuḡunaḡi tarimana tu batuḡu-guineani,

ḡemu dabara ḡoiramu ai

vaḡa-maḡatana.’”

²⁸ Iesu ma ekirato, “Akiramini, mai tanobarai beḡe maḡuri tarimari mabarari fakari ai ta na Ioane asi bevanaḡiani. Senaḡi Barau ḡena Basileia nuḡanai gabi tarimana na Ioane tu evanaḡiani.”

²⁹ Tarimarima mabarari ema takesi gogo tarimari maki mai guruḡa ḡeseḡaḡiatio nai, ḡia na Barau ḡena dabara ḡevaḡa-moḡoniatio, Ioane ḡena babatiso ḡeḡabiatio. ³⁰ Senaḡi Farisea tarimari e taravatu ḡevevaḡa-riiba iaḡiatio-go tarimari na Barau ḡena vevaḡa-maḡuri dabarana ḡia ḡeri ai ḡetuḡamaḡi-fitōḡiatio. Ioane ḡena babatiso ḡia ḡeri ai asi ḡeḡabi-raḡeato.

³¹ “Toma ġuru tarimari tu deikarari ġesi bana vaġa-ilailari? Ġia tu kamasi? ³² Ġia tu noġa mero keiri kavana, vanuġa ġatamanai ġetanu-taġoni, ġeġereni, tavi ta merori na tavi tai ġekea-vinirini, ġekirani,

‘Ġai tu veġaraġo vererenai ġita ġalauto-ġoi ġomi ġemi, senaġi ġomi tu asi ġobarato-ġoi! Ġai tu mase mariri ġaġabito-ġoi, senaġi ġomi tu asi ġotaġito-ġoi!’

³³ Korana tu Ioane Babatiso eiaġomato, eġani-veaġato ema vine nanuna asi eniuato. Benamo ġomi ġokirani, ‘Ġia tu iauka rakavana na eboroġiato,’ ġotoni. ³⁴ Tarimarima Natuna eiaġomato, ġia tu ġaniġani ta asi eruġaiani. Benamo ġomi ġokirani, ‘Ġia tu boġeka tarimana ema vine nanuna eniu-ġutumani tarimana, takesi gogo tarimari e vei-rakava tarimari ġatari,’ ġotoni. ³⁵ Senaġi Barau ġena iaunega ġeġabi-raġeani tarimari na Barau ġena iaunega ġevaġa-moġoniani.”

Iesu tu Simona, Farisea tarimana, ġena numai

³⁶ Farisea tarimana ta na Iesu enoġiato, beġene ġaniġani-vegogo etato. Benamo Iesu eiaġoto ġena numa ġana, ġaniġani gabunai etanu-tarito. ³⁷ Mo vanuġai vavine ta etanuto-ġoi, ġia tu mata-boraġa vavinena. Ġia eseġaġito, Iesu tu Farisea tarimana ġena numai eġaniġanito-ġoi, benamo fore kavabuna namona, alabasta forena na ġeveiato kavabuna, nuġanai tu muramura ma bonana namona eġabi-kauato, ³⁸ eiaġoto Iesu murinai eritoġo-tarito, kwakuna koranai etaġi-rakavato, benamo matana nanuna na Iesu kwakuna evaġa-nufarito. Benamo ġwina na ma edau-kaukaurito, kwakuna everauato, muramura ma bonana namona kwakunai ebubuo.

³⁹ Farisea tarimana na, mo veġa eġitaiao nai, ġia nuġanai maiġesi etuġamaġito, “Mai tau bema moġoni peroveta tarimana nai tu, ġia bere riba, ġia eġabi-karaiani vavinena tu deikara. Ġia bere riba, mo vavine tu mata-boraġa vavinena!”

⁴⁰ Benamo Iesu na ġia evaġa-guruġaiato, ekirato, “Simona, au tu ma ġegu guruġa ġoi ġemu ai.” Simona ekirato, “Vevaġa-riba taumu, noguruġa, be naseġaġi.”

⁴¹ Iesu ekirato, “Tarima ruarua na moni evinito-ġoi tarimana ġenai moni ġeġabi-toreto. Tarima ta na silva moniri sinau imaima (500) eġabi-torerito, ma ta na tu silva moniri gabana imaima (50) eġabi-torerito. ⁴² Senaġi mai tarima ruarua na ġeri ġabitore vaġa-ġenoġoina tu gwaġiġi rakava nai, moni evinito-ġoi tarimana na ġeri ġabitore etuġamaġi-fitoġaiato moġo. Dei na mo tarima euravini-baregoato?”

⁴³ Simona evaġa-veseto, ekirato, “Au atuġamaġini tu, eġabitore-baregote tarimana.” Iesu ekirato, “Oi, ġemu vaġa-vese tu maoro.” ⁴⁴ Moġa murinai Iesu etanu-kureto, vavine eġoiraiato vau, Simona ekiraiato, ekirato, “Mai vavine oġitaiani? Au ġoi ġemu numai bama raġekau nai, kwakugu ġurigi-ġurigina nanuna ta asi boġwa-iaġomaia, a mai vavine na tu matana gorana na au kwakugu beġurigiġia vau, ġwina na bedau-kaukauri. ⁴⁵ Ġoi na ġita ġera veġabiraġe veraunai au asi boġabi-raġegu, a mai vavine oġitaiani, roġosi bene doko au kwakugu roġo everauani. ⁴⁶ Ġoi na debaġu ai diġa ta asi bobubua, a ġia tu au kwakugu muramura ma bonana namona na bevaġa-fari vekoraġiri. ⁴⁷ Moġa lorinai au na ġoi akiramuni, ġena rakava ġutuma, senaġi Barau na varau betuġamaġi-fitoġari. Moġa lorinai ġena veuravini tu barego. A ġena rakava koturi moġo etuġamaġi-fitoġarito tarimana tu ġena veuravini maki asi barego.”

⁴⁸ Benamo Iesu na mai vavine ekiraiato, ekirato, “Ġemu rakava varau bama tuġamaġi-fitoġari.”

⁴⁹ Ġia ġesi ġeġaniġani-vegogote tarimari ġevedanaġi-vedanaġito, ġekirato, “Mai tu kamara tarima, be ġia na tarima ġeri rakava maki etuġamaġi-fitoġarini etoni?”

⁵⁰ Senaġi Iesu na vavine ma evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġemu veġabidadama na varau bevaġa-maġurimu. Mai vau noiaġo ma nuġa namomu ġesi.”

8

Vavine kota Iesu ġesi ġeiaġoto

¹ Moġa murinai Iesu na vanuġa barari e vanuġa keiri eiaġo-vinirito-ġoi, Barau ġena Basileia Varina Namona eġobata-iaġiato-ġoi. Ġena mero gabana ruarua (12) ġia ġekavaiao. ² Vavine kota maki ġia ġesi ġeiaġoto. Iesu na iauka rakavari mo vavine ġerina elai-vaġirito ema ġeri keve evaġa-namorito. Ta tu Maria, arana ġevatoato Magadala vanuġana vavinena. Mai tu iauka rakavari imaima ruarua (7) ġia ġenana elai-vaġirito vavinena. ³ Ma ta tu Ioana, Kusa ġaraġona. Kusa tu Heroda ġena farefare eġita-ġaurito-ġoi tarimana ta. Ta tu Susana ema vavine vovoka maki. Moġeri vavine na Iesu ma ġena mero ġeri farefare na ġevaġa-kavarito.

*Barabore - Iaraġa tarimana widi ġueri evaroto
Mataio 13:1-9; Mareko 4:1-9*

⁴ Tarimarima ġutuma bara ġevegogoto, vanuġa mabarari na Iesu ġenai ġeiaġoto. Benamo ġia na ġeri barabore ta ekiraġiato, ekirato,

⁵ “Iaraġa tarimana vamoka ġana eiagoto, ġena widi ġueri bene fiu-rovorovori ġana. Efiruto-ġoi nai, kota dabarai ġeketoto. Benamo tarimarima na ġefana-veġonurito ema guba manuri na ġeġanirito. ⁶ Kotari tu fore tanonai ġeketoto. Ġetubuto, senaġi asikauna ġemaraio, korana tano tu asi nanuna nai. ⁷ Kotari tu ġauġa ġiniġiniri nuġari ai ġeketoto. Benamo ġauġa ġiniġiniri ġesi ġetubu-sebonato, senaġi varovaro dagarari ġetuturarito nai ġemaseto. ⁸ Kotari tu tano namonai ġeketoto. Benamo ġetubu-ġinikauto, ġeġwato, tata ġwana sinau ta (100).” Benamo Iesu garona evaġa-baregoato, ekirato, “Ma seġana tarimana bene seġaġi.”

Kara dainai Iesu na barabore ekiraġirito

Mataio 13:10-17; Mareko 4:10-12

⁹ Ġena mero na Iesu ġedanagiatto mo barabore anina tu kara. ¹⁰ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Barau ġena Basileia guruġari vekuretoġari ġemi ai evaġa-foforirini, senaġi mabarari tu barabore ai avaġa-guruġarini, beġene ġita, senaġi anina asi beġene ribaia, beġene seġaġi, senaġi asi beġene tuġamaġi-fakaia.”

Widi ġueri baraborena anina

Mataio 13:18-23; Mareko 4:13-20

¹¹ Mai barabore anina tu maġa: Widi ġueri tu Barau ġena guruġa. ¹² Dabarai ġeketoto widi ġueri tu tarimarima na Barau ġena guruġa ġeseġaġiani. Senaġi Satani eiagomani, Barau ġena guruġa ġia nuġari na eġabi-vaġirini, Vari Namona beġe vaġa-moġoniani e beġe maġurini garina. ¹³ Tano ma forenai widi ġueri ġeketoto tu tarimarima na Barau ġena guruġa ġeseġaġiani e ma iakuri ġesi ġeġabi-raġeani. Senaġi ġia tu noġa tarima asi lamuri kavana. Nega-kotuna moġo Barau ġena guruġa ġekorana-iaġiani, senaġi veribaġani beraġasini nai, beġe ketoni. ¹⁴ Ġauġa ġiniġiniri nuġari ai ġeketoto widi ġueri tu tarimarima na Barau ġena guruġa ġeseġaġiani, senaġi ġetuġamaġi-ġutumani, tanobara farefareri ġetuġamaġi-gogo gogorini ema tanobara ġena maġuri iakuri na Vari Namona elau-tariani. Moġa lorinai ġwaġwa namori asi ġeġorani. ¹⁵ Senaġi tano namonai ġeketoto widi ġueri tu tarimarima na Barau ġena guruġa ġeseġaġiani, ma nuġari namori e ma manauri ġesi ġeġabi-raġeani, ġeġabi-tariani mo, ġwaġwa namori ġeġorani.

Lamefa toretorena gabuna

Mareko 4:21-25

¹⁶ “Tarima ta lamefa begabuani nai tu, dia ġuro na beġoġoi-tariani o fata gaburenai betoreani. Asiġina, ġia tu lamefa toretorena fatana betore-kauani. Benamo tarima beġe raġekauni nai, mabarari na mama beġene ġitaiġa ġana.

¹⁷ Vekuretoġa dagarari mabarari beġe foforini, veġuni guruġari beġe ribani e beġe kiraġi-foforirini.

¹⁸ Moġa lorinai goseġaġirini guruġari loriri boġono toreri. Korana ma ġena seġaġi tarimana Barau na riba e tuġamaġi-faka beviniani, asi ġena seġaġi tarimana, ġia etuġamaġini ma ġena tuġamaġi-faka, senaġi ġena tuġamaġi-faka aiġesi misna maki begabi-vaġiani.”

Iesu sinana ema tarina merori

Mataio 12:46-50; Mareko 3:31-35

¹⁹ Iesu sinana ema tarina merori ġia ġenai ġeiaġoto, senaġi tarimarima ġutuma nai, asi ġeri dabara Iesu ġenai beġe raka-kavini. ²⁰ Tarima ta na Iesu ekira-varaiato, ekirato, “Ġoi sinamu ema tarimu tu murikai ġeruġa-taġoni, ġoi ġevetaumuni.” ²¹ Benamo Iesu na mabarari ekirarito, “Barau ġena guruġa ġeseġaġirini e ġevairini tarimari tu au sinagu ema au tarigu.”

Iesu na iavara e geta o ureure ekira-ġoirito

Mataio 8:23-27; Mareko 4:35-41

²² Garo ta Iesu ma ġena mero ġesi ġasi ai ġeraġekauto, benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Siveġasi-vanaġi, kou mo rekana ġana.” Benamo ġeiaġoto. ²³ Ġeiaġoto-ġoi nuġanai, Iesu eġena-maseto. Benamo iavara asikei kou ai eraġasito, benamo ureure ġasi nuġanai ġevebubu-ġurato nai, ġasi dori eburuto. ²⁴ Benamo ġena mero Iesu ġenai ġeiaġoto, ġevaġoato, ġekirato, “Vevaġa-riba taumu o, vevaġa-riba taumu o, ġita tu mai taburuni!” Iesu evariġisito, iavara e ureure ekira-ġoirito, benamo ġedokoto, ġemeġomeġo-tarito. ²⁵ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Gomi ġemi veġabidadama tu ainai?” Ġia ġegarito e ġeġaba-rakavato nai, tauġeri mo ġevedanaġi-vedanaġito, ġekirato, “Mai tarima tu dei? Ġia na iavara e ureure evaġa-guruġarito nai, garona ġeseġaġiani!”

Iesu na iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana evaġa-namoato

Mataio 8:28-34; Mareko 5:1-20

²⁶ Monana Iesu ma ġena mero ġeiaġoto, Gerasa (o Gadara) tarimari ġeri gabu ai ġeraġasito, Galilea tavi ta kefonai. ²⁷ Iesu ġasi na eraka-riġoto nuġanai, iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana ta eiaġomato Iesu ġenai. Ġia tu mo vanuġa tarimana. Kai-vegata asi dabuġana etanuto-ġoi, dia numai, senaġi gara gabuna fore kouġari ai. ²⁸ Ġia na Iesu eġitaiato nai, ekoġo-fouto, benamo Iesu kwakuna koranai eketo-tarito, ekirato, "Iesu o, ġoi Iaru-korokoro Barauna Natuna, kara au ġegu ai noveia otoni? Anoġimuni, asi bono vaġa-midigu midigugu!" ²⁹ Ġia moġesi ekirato, korana Iesu na iauka rakavana evaġa-guruġaiato, mo tarima ġenana neraka-vaġi. Nega ġutuma iauka rakavana na eġabiato-ġoi, kwakuna e ġimana seini na ġebarurito-ġoi, senaġi seini edabu-ġuturito-ġoi, benamo iauka rakavana na tano fakana ġana eġwa-iaġoato-ġoi.

³⁰ Iesu na edanaġiato, ekirato, "Ġoi aramu tu deikara?" Ġia na evaġa-veseato, ekirato, "Au aragu tu 'Ġutuma,'" korana iauka rakavari vovoka na ġeboroġiato nai. ³¹ Benamo iauka rakavari na Iesu ġenoġiato-ġoi, guri varigo kwareġana ġana asi bene tuġu-iaġori. (Mo tu iauka rakavari ġeri dibura gabuna).

³² Monai bai serina tu ġoro gabakanai ġedokadokato-ġoi. Moġa lorinai iauka rakavari na Iesu ġenoġiato, bai nuġari ai ġeraka-toġa, ġetato. Benamo Iesu na ekirarito, "Be, ġoiāġo!" ³³ Benamo iauka rakavari mo tarima ġenana ġeraka-vaġito, bai ġeri ai ġeraka-toġato. Benamo moġeri bai ġeġwa-bubu-lausiato, lalaġa na ġekokosi-firiġoto, kou ai ġevebora-maseto.

³⁴ Bai ġitaġauri tarimari na kara eġorato dagarana ġeġitaiato, benamo ġeragato, mo vari ġea fiuato vanuġa baranai e vanuġa keiri ai. ³⁵ Tarima-rima ġeġoto-iaġoto, kara eġorato dagarana ġea ġitaiā ġana. Iesu ġenai ġeraġasito nai, ġia na mo tarima, iauka rakavari vovoka ġia ġenana ġeraka-vaġito tarimana, ġedoġariato, Iesu kwakuna koranai etanu-taġoto-ġoi ma dabuġana e ġena tuġamaġi makī maoro. Benamo ġia mabarari ġegarito. ³⁶ Mo veiġa ġeġitaiato tarimari na iauka rakavari na ġeboroġiato tarimana kamasi enamoto varina tarimarima ġekira-vararito. ³⁷ Benamo Gerasa tano tarimari mabarari na Iesu ġenoġiato, neraga-kwaneri ġetato, korana ġegari-rakavato nai. Moġa lorinai Iesu ġasi ai eraġekauto, ma eġenoġoito. ³⁸ Iauka rakavari ġia ġenana ġeraka-vaġito tarimana na enoġiato, Iesu ġesi bene iaġo etato. Senaġi Iesu na etuġu-ġenoġiato, ekirato, ³⁹ "Noġenoġoi ġemu numa ġana. Barau na ġoi ġemu ai beveia veiġana tarimarima bono kira-varari." Benamo ġia eiaġoto, ġena vanuġa tarimari mabarari Iesu ġena veiġa ġia ġenai ġeġorato eġobata-iaġirito.

Iesu na kekeni ta ema vavine ta evaġa-namorito

Mataio 9:18-26; Mareko 5:21-43

⁴⁰ Iesu kou mo reke na ma eġenoġoito nai, tarimarima ġutuma na ġeġabi-raġeato ma iakuri ġesi, korana mabarari na Iesu ġevaġa-nogaġiato-ġoi. ⁴¹ Benamo tau ta arana Iairo, rubu ġitaġauna tarimana, Iesu ġenai eiaġoto, kwakuna koranai evetui-tarito, enoġiato, ġena numa ġana ġeiaġo etato, ⁴² korana ġia natuna kekenina, ġora ġereġa, dori emaseto-ġoi nai. Ġena laġani tu gabanana ruarua (12).

Iesu eiaġoto-ġoi nuġanai, tarimarima ġutuma na ġeraka-vebibi vebibiato-ġoi. ⁴³ Moġa nuġanai vavine ta, ġena keve tu rara kevena; laġani gabanana ruarua (12) ekeve-iaġiato. Ġia na ġena fafare e moni mabarari evaġa-koririto doketa ġeri ai ġena keve beġene vaġa-namoā ġana. Senaġi ta na asi evaġa-namoato. ⁴⁴ Tarimarima ġutuma muriri ai vau evebibi-toġato, ma tavi ta na ea raka-rosito mo, Iesu sevinai ea raġasito. Iesu ġena dabuġa dudunai eveġabikauto. Benamo vaġa-sebo ġena rara kevena ekorito. ⁴⁵ Iesu evedanaġito, ekirato, "Dei na au beġabi-karagu?" Mabarari ġevekira-ġuniġauto, ġekirato, "Au tu asiġi." Benamo Petero ekirato, "Vevaġa-riba taumu, tarimarima oġitarini, ġekou-ġeġeraġimuni ema ġeraka-vebebesi vebebesini." ⁴⁶ Senaġi Iesu ekirato, "Ta na au beġabi-karagu, korana au ribagu, seġuka au ġeguna varau beraka-vaġi." ⁴⁷ Mai vavine varau eribato, ġia asi ġena vekuretoġa dabarana, benamo ma ġoġo-ġoġona ġesi eiaġoto, Iesu kwakuna koranai evetui-tarito, Iesu kara dainai eġabi-karaiato ema ġena keve vaġa-sebo ekorito varina ekiraġi-foforirito tarimarima ġoirari ai. ⁴⁸ Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, "Natugu, ġemu veġabidadama na bevaġa-namomu. Be, ma nuġa namomu ġesi noiaġo."

⁴⁹ Iesu roġo mo eguruġato-ġoi nuġanai, tarima ta rubu ġitaġauna tauna Iairo ġena numa na eiaġomato, ekirato, "Natumu varau bemase. Vevaġa-riba tauna asi novaġa-vekwaraġia." ⁵⁰ Iesu na mo guruġa eseġaġiato nai, Iairo ekiraiato, ekirato, "Asi bono gari, bono veġabidadama moġo, benamo ġia tu bemaġurini." ⁵¹ Iairo ġena numai eraġasito, benamo Iesu na tarimarima ekirarito, numai asi beġene raġekau, Petero, e Iakobo (o Iames), e Ioane, ema kekeni tamana ma sinana moġo. ⁵² Mabarari tu ġetaġito-ġoi ema

ġetaġi-guruġa guruġato-ġoi nuġanai, Iesu ekirato, “Asi ġotaġi, kekeni tu asi bemase, ġia tu egenani moġo.”⁵³ Tarimarima na ġerikiriki-iaġiato, korana ġia ribari, kekeni tu emaseto.⁵⁴ Senaġi Iesu na kekeni ġimanai eġabito, evaġa-guruġaiato, ekeato, “Natugu o, novariġisi!”⁵⁵ Benamo iaukana eġenoġoito, ma emaġurito, vaġa-sebo evarigisito. Iesu na ekirarito, kekeni beġene ġubua.⁵⁶ Ġia tamana sinana ġeġaba-rakavato, senaġi Iesu na evaġa-naġirito, mai veġa varina tarima ta asi beġene kira-varaia.

9

Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) etuġurito

¹ Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) ekea-vegogorito, seġuka evinirito, iauka rakavari mabarari beġene lai-vaġiri, ema keve tarimari beġene vaġa-namori ġana.² Benamo etuġurito, Barau ġena Basileia varina beġene ġobata-iaġia, ema keve tarimari beġene vaġa-namori.³ Evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġemi iaġoiġo ai kara ta asi boġono ġabi-kaua, togoi, dura, ġaniġani dagarari, moni, ema sedi ruarua maki asi boġono ġabi.⁴ Beġe ġabi-raġemini numanai boġono tanu, bene iaġo mo, vanuġa boġono raga-kwanea.⁵ Bema vanuġa tai asi beġe ġabi-raġemini nai, mo vanuġa boġono raga-kwanea, kwakumi kauri boġono kwari-ketoketori, ġia ġeri kira-sirivaġi vaġa-moġoniri ġana.”⁶ Iesu ġena mero ġerakato, vanuġa tata ġana ġeiaġoto, Vari Namona ġeġobata-iaġiato-ġoi ema keve tarimari ġevaġa-namorito-ġoi gabu mabarari ai.

Heroda ġena daradara

Mataio 14:1-2; Mareko 6:14-16

⁷ Heroda, Galilea tanona verena, Iesu varina eseġaġiato, benamo edaradara-rakavato, korana tarima kota ġekirato, Ioane Babatiso tu mase na ma evariġisi-ġenoġoito.⁸ Ma kota ġekirato, Elia efororito. Ma kota ġekirato, peroveta tarimana guinena ta evariġisi-ġenoġoito, ġetato.⁹ Senaġi Heroda ekirato, “Ioane debana tu au na abasi-ġutuato. Be, mai varina aseġaġiani tarimana tu dei?” Heroda eurato Iesu bene ġitaia.

Iesu na tarimarima daġara imaima (5,000) eġuburito

Mataio 14:13-21; Mareko 6:30-44; Ioane 6:1-13

¹⁰ Iesu ġena apostolo ma ġeġenoġoito, karakara ġeveirito veġari variri Iesu ġekira-varaiaato. Benamo Iesu na eġori-ġerevaġirito, vanuġa ta arana Betesaida ġana eġori-iaġorito.¹¹ Senaġi tarimarima na ġeseġaġirito nai, Iesu murina na ġerakato. Benamo Iesu na eġabi-raġerito, Barau ġena Basileia varina eġobata-vinirito ema keve tarimari evaġa-namorito.¹² Ġaro evariġito-ġoi nuġanai, ġena mero gabanana ruarua (12) Iesu ġeni ġeiaġoto, ġekirato, “Mai tarimarima notuġuri, be kavināġi vanuġari ai ema vamoka vei tarimari ġeri tanu gaburi ai, ġari ġaniġani e gena-gaburi ġea vetau, korana mai tu tano fakana nai.”¹³ Senaġi Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi na ġaniġani ġoviniri.” Ġia na ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġai ġemai beredi tu imaima (5) ema maġani-kone ruarua (2) moġo. Goi ourani ġai baġana iaġo, ġaniġani baġana voiri mai tarimarima ġutuma ġari?”¹⁴ Korana tau mabarari tu 5,000 kavana.

Iesu na ġena mero ekirarito, ekirato, “Tarimarima govareri doġoro ta gabana imaima (50), doġoro ta gabana imaima (50), benamo ġene tanutanu-tari.”¹⁵ Iesu ekirato lorinai ġeveiato, tarimarima mabarari ġevaġa-tanutanu-taririto.¹⁶ Moġa murinai Iesu na beredi imaima e maġani-kone ruarua eġabirito, gubai egaga-raġeto, Barau evaġa-namoato vau, ebuki-ġutuġuturito ema ekini-misimisirito, benamo ġena mero evinirito beġene vareri.¹⁷ Tarimarima na ġeġanirito nai, mabarari ġeġani-maseto. Gabivau Iesu ġena mero na ġaniġani kwari ġevaġa-vegogorito, boseġa gabanana ruarua (12) ġevaġa-vonurito.

Petero na Iesu tu Kerisna ekiraġito

Mataio 16:13-19; Mareko 8:27-29

¹⁸ Ġaro ta Iesu ġereġana eġurigurito, ġena mero maki ġia ġesi. Benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Tarimarima tu kara ġetoni au tu dei?”¹⁹ Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Kota ġekirani ġoi tu Ioane Babatiso, ma kota tu Elia, ma kota tu peroveta tarimana guinena ta evariġisi-ġenoġoito.”²⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Senaġi ġomi tu kara ġotoni au tu dei?” Petero na evaġa-veseato, ekirato, “Ġoi tu Barau ġena Keriso, ġia na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna.”

Iesu ġena mase ema variġisi-ġenoġoi ekiraġirito

Mataio 16:20-28; Mareko 8:30-9:1

²¹ Iesu na elaunaġirito, ġia varina tarima ta asi beġene kira-varaia.²² Ġia ma ekirato, “Tarimarima Natuna midigu vovoka roġo beġanini. Iuda vereri, e Rubu Veaga vereri

baregori, e taravatu ġevevaġa-riba iaġiani tarimari na beġe ruġaiani; ema beġe vaġi-maseani maki, senaġina ġaro vaġa-toitoinai vau mase na ma bevariġisi-ġenoġoini.”

Maġuri guruġari o Iesu murinai raka

Mataio 10:33; 10:39; Ioane 12:25

²³ Iesu na ġia mabarari evaġa-guruġarito, ekirato, “Bema tarima ta eurani au murigu ai bene raka etoni tarimana, tauġena bene vekira-fitoġa, ġena satauro bene ġwaia ġaro mabarari ai, au murigu ai bene raka. ²⁴ Korana deikara ġena maġuri moġo lorina etoreani tarimana, ġena maġuri befitoġaiani. A deikara au daigu ai ġena maġuri befitoġaiani tarimana, ġena maġuri asi bevei-rekwarekwaiani. ²⁵ Bema tarima ta na tanobara mabarana uranai ġena maġuri befitoġaiani, a ġia tauġena ġena maġuri bevaġa-rakavaiani, ġena namo tu kara ġia ġenai? ²⁶ Bema tarima ta na au ema ġegu guruga maiakari na bemaiaikaiani nai tu, Tarimarima Natuna na maki ġia bemaiaika-viniani ġena iaġomai, ma mamana marevana e seġuka baregona ġesi, Tamana ma aneru veaġari ġesi beġe iaġomani ġaronai. ²⁷ Moġoni akiramini, mainai ġeruġa-taġoni tarimari kota asi roġo beġe maseni, Barau ġena Basileia beġe ġitaiani.”

Iesu vetoġana eirauto

Mataio 17:1-13; Mareko 9:2-13

²⁸ Mai guruġa ekiraġi-ġosiatu murinai, ġaro imaima toitoi (8) kavana ġevanaġito vau, Iesu na Petero, e Ioane, ema Iakobo (o Iames) eġabirito, ġoro ta ġana ġevaraġeto bene ġuriġuri ġana. ²⁹ Eġauġauto-ġoi nuġanai, ġia ġoirana vetoġana eirauto, ema ġena dabuġa ekuro-ġarogoroto. ³⁰ Benamo tarima ruarua ġefoforito, Mose ma Elia, Iesu ġesi ġeguruġa gurugaġo-ġoi. ³¹ Tauri ruarua ma marevari e mamari ġesi ġefoforito, Iesu ġesi ġeguruġato, Ierusalemaj bemaseni ġetato, Barau ġena ura ilailanai. ³² Petero ma karona ġegenamaseto, senaġi ma ġetataġato nai, Iesu ma marevana e mamana ġesi ġeġitaiato, ema ġia ġesi ġeruġa-taġoto tarimari maki ġeġita-rito. ³³ Tauri ruarua Iesu ġeraga-kwaneana ġana nuġanai, Petero na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vevaġa-riba taumu, namo vedaurea ġita tu maiġera, be mainai fouta toitoi ġaragari. Ta ġoi ġemu, ta Mose ġena, ta Elia ġena.” ġia asi ribana kara ekiraġiato.

³⁴ ġia roġo eġuruġato-ġoi nai, magube na ema iauka-taririto. Magube na eġabi-ġaurito nai, ġia ġegarito. ³⁵ ġaro ta magube nuġana na ekea-rosito, ekirato, “Mai tu au Natugu, aġabi-hidiato tarimana, ġia boġono seġaġi-vinia!”

³⁶ Mo ġaro ekorito nai, Iesu ġereġana ġeġitaiato. Mai veġa ġeġitarito dagarari, tarima ta asi ġekira-varaiato mo negai.

Iesu na iauka rakavana na eboroġiato merona evaġa-namoato

Mataio 17:14-21; Mareko 9:14-29

³⁷ ġaro ta ekorito murinai, ġia tu ġoro na ġeraka-variġoto-ġoi nuġanai, tarimarima ġutuma lelevaġi ġesi ġeraka-veġoitaġoto. ³⁸ Benamo tau ta ġutuma nuġari na ekea-fouto, ekirato, “Vevaġa-riba taumu o, anoġimuni, au natugu merona noma ġitaia. Mai tu au natugu sebona, ġora ġereġa. ³⁹ Nega tari ai ġia tu iauka rakavana na eġabiani, benamo ekoġo-founi; tauġanina maki evaġa-ġoġo-ġoġoani, benamo bokana na kaburoburo ġeraka-rosini. Maiġesina evaġi-mase vanaġi-vanaġiani. ⁴⁰ ġoi ġemu mero banoġiri, ġelai-vaġia basi, senaġi ġia asi beġe ilaila.”

⁴¹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Asi veġabidadama ema kira-sirivaġi ġuruna o! ġaro vira au tu sevimi ai bana tanu? ġaro vira bana vevaġa-gwaġiġi-vinimi?” Benamo Iesu na mo tau ekiraiato, ekirato, “Natumu noġori-iaġomaia.” ⁴² Mero eiaġomato-ġoi nai, iauka rakavana na tano ekwaragġi-iaġiato, tauganina evaġaġoġo-ġoġoato. Senaġi Iesu na iauka rakavana ekira-ġoiato, mero evaġa-namoato, benamo tamana ma evini-ġenoġoiato.

⁴³ Tarima mabarari ġeġaba-rakavato, korana Barau ġena seġuka ġeġitaiato nai.

Iesu ġena mase ma ekiraġi-ġenoġoiato

Mataio 17:22-23; Mareko 9:30-32

Tarimarima roġo Iesu ġena veġa ġeġaba-iaġiato-ġoi nai, Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, ⁴⁴ “Au na guruġa ta ġemi nakiraġia, be ġoseġaġi ema asi boġono tuġa-rekwaia. Tarimarima Natuna tu beġe revaiani vau tarimarima ġimari ai beġe toreani.”

⁴⁵ Senaġi ġena mero na asi ġetuġamaġi-dogariato, Iesu tu kara ekiraġiato. Mo guruġa anina tu ġia ġeri ai vekuretoġa, asi beġene ribaia ġana, ema Iesu maki asi ġedanaġiato, korana ġegarito nai.

Deikara tu barego vedaurea

Mataio 18:1-5; Mareko 9:33-37

⁴⁶ Iesu ġena mero fakari ai vevane eġorato, korana tu ġekirato, dei tu barego vedaurea ġia fakari ai. ⁴⁷ Iesu varau eribato kara ġetuġamaġiato, moġa lorinai mero keina ta eġabiato, ġia sevinai evaġa-ruġa-tariato vau, ⁴⁸ ekirarito, ekirato, “Dei na mai mero beġabi-raġeani au aragu ai, ġia na au beġabi-raġeguni. Bema tarima ta na au beġabi-raġeguni, etuġuguto Barauna maki beġabi-raġeani. Korana deikara ġomi na ġokira-fitoġaiani tarimana ġomi fakami ai, ġia tu barego vedaurea.”

*Iesu arantai nuġa-farevaġi veiġa boruri eveirito tarimana
Mareko 9:38-40*

⁴⁹ Ioane na Iesu evaġa-guruġaiato, ekirato, “Vevaġa-riba taumu, tarima ta ġaġitaiato, ġoi aramu ai iauka rakavari elai-vaġirito-ġoi, senaġi ġai na ġakira-ġoiato, korana ġia tu dia ġita ġesi taġauveini nai.”

⁵⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Asi boġono kira-ġoia, korana deikara na ġomi asi evaġa-rakavamini tarimana tu ġomi evaġa-kavamini.”

Samaria tarimari kotari na Iesu asi ġeġabi-raġeato

⁵¹ Iesu guba ġana bevaraġeni ġarona ekavinaġiato-ġoi nai, Ierusalem bene iaġo-vinia, etato. ⁵² Benamo Iesu na vetuġunaġi tarimari etuġu-guinerito, Samaria vanuġana tai ġeraġasito, Iesu ġena totoġa gabuna ġea vetuato. ⁵³ Senaġi vanuġa tarimari na Iesu asi ġeġabi-raġeato, korana tu Ierusalem eiaġo-viniato-ġoi nai. ⁵⁴ Iesu ġena mero Iakobo (o Iames) e Ioane mo veiġa ġeġitaiato, benamo ġekirato, “Vereġauka, ġoi ourani karava guba na baġana kiraġia, bene mariġo, bene vaġa-rakavari?”

⁵⁵ Iesu eruġa-kureto, tauri ruarua ekira-ġoirito. ⁵⁶ Benamo ġia ma ġerakato, vanuġa ta ġana ġeiaġoto.

*Iesu murinai beġene raka ġetato tarimari
Mataio 8:19-22*

⁵⁷ Ġia dabara na ġeiaġoto-ġoi nai, tarima ta na Iesu evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġemu iaġoiaġo gaburi mabarari ai bana kavamu.” ⁵⁸ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Boġa kwaivari ma ġeri kouġa, ema manu ma ġeri nuġi, senaġi Tarimarima Natuna tu asi ġena gena-gabuna.”

⁵⁹ Iesu na tarima ta ma evaġa-guruġaiato, ekirato, “Murigu ai noma raka.” Senaġi mo tarima evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, asi roġo, naġenoġoi, be tamagu roġo naguria.”

⁶⁰ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Mani tu noiġaguri, mase tarimari (o Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari) na ġeri mase tauġeri na beġene guriri. Senaġi ġoi tu noiġaġo, Barau ġena Basileia varina noa vari-fiua.”

⁶¹ Tarima ta na ma ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, murimu ai naraka, senaġi naiġaġo roġo, ġegu numa tarimari ġesi ġaveġabi-tuġu.” ⁶² Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Tarima ta efokafokani nai, murina ġana ma eboġe-ġenoġoini, ġia tu asi ilaila Barau ġena Basileia beġabiani.”

10

Iesu na tarima gabana imaima ema gabana ruarua ma ruarua (72) etuġurito

¹ Moġa murinai Vereġauka na tarima 72 eġabi-viriġirito, benamo ruari ruari etuġu-guinerito, ġia beiaġoni vanuġari e gaburi mabarari ġana. ² Evaġa-guruġarito, ekirato, “Kwakwa ġaniġaniri tu ġutuma lelevaġi, senaġi kwakwa tarimari tu viravira moġo. Moġa lorinai kwakwa Vereġaukana ġonoġia, be kwakwa tarimari tari ma bene tuġu-iaġori, ġaniġani beġene kvari. ³ Goiġo, au na mamoe kavana atuġumini, boġa kwaivari rakavari fakari ai. ⁴ Moni fufufuseri, dura e tamaka asi boġono ġabikau; dabarai tarima ta asi boġono vaġa-guruġaia. ⁵ Bema numa tai boġo raġekauni nai, boġono kira, ‘Maino mai numai bene tanu.’ ⁶ Bema maino eura-viniani tarimana monai etanuni nai, ġemi maino guruġana ġia iatanai bene tanu. Bema asiġina nai, maino tu ġemi ai ma bene ġenoġoi. ⁷ Karakara beġe vinimini boġono ġaniri e boġono niuri, korana eġauveini tarimana davana bene ġabia ġana. Numa ta na ma numa ta ġana asi boġono iaġo, senaġi mo numa sebonai moġo boġono tanu.

⁸ Bema vanuġa tai boġo raġasini, beġe ġabi-raġemini, karakara ġoirami ai beġe toresirini dagarari boġono ġaniri. ⁹ Mo vanuġai keve tarimari boġono vaġa-namori e tarimarima boġono vaġa-guruġari, boġono kira, ‘Barau ġena Basileia, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani), tu sevimi ai maiġa.’ ¹⁰ Senaġi bema vanuġai boġo raġasini, benamo asi beġe ġabi-raġemini nai, ġatamanai boġono raka-rosi, boġono kira, ¹¹ ‘Ġemi vanuġa gagauri kwakumai beġe kafakau dagarari maki mai ġakora-vaġirini ġemi kira-sirivaġi vaġa-foforiri ġana. Senaġi boġono riba, Barau ġena Basileia tu bekvai-nagi.’ ¹² Au

na akiramini, Kota baregona ġaronai mai vanuġa na meto beġwaiani tu, Sodoma ġena meto maki bevanagiani.”

Asi veġabidadama vanuġari

Mataio 11:20-24

¹³ “Korasini o, ġoi ema Betesaida, vetuġami kika! Korana nuġa-farevaġi veġari ġemi ai ġeġforito-ġoi tu, Taia e Sidono nugari ai beġere fofori, benamo ġia tu irau laġani ai ġere vetuġamaġi-kure, fuse rakavari ai e tauġaniri ma gurumari ai ġeri vetuġamaġi-kure ġere vaġa-foforia. ¹⁴ Barau na tarimarima bekota-vinirini ġarona baregonai, ġomi na boġo doġariani metona tu Taia e Sidono ġeri meto bevanagiani. ¹⁵ Goi maki, Kaperanauma o, ġoi ourani guba ġana bono varage otoni? Asiġina, ġoi tu mase gabuna ġana boiaġoni!”

¹⁶ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Dei na ġomi bešeġaġi-vinimini, au maki bešeġaġi-viniguni; dei na asi beġabi-raġemini, au maki asi beġabi-raġeguni; ema dei na asi beġabi-raġeguni, etuġuguto Barauna maki asi beġabi-raġeani.”

Iesu na etuġurito tarimari 72 ġeġenoġoito

¹⁷ Gena mero 72 ma ġeġenoġoito ma iakuri ġesi, ġekirato, “Vereġauka o, iauka rakavari ġoi aramu ai ġavaġa-guruġarito, benamo garoma ġeseġaġirito-ġoi.” ¹⁸ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Satani aġitaio, kiriku ekimoreani kavana guba na eketo-firigoto. ¹⁹ Boġono riba, au na seġuka varau avinimito, mota ema kavikavi boġono fana-tariri, ema Satani ġena seġuka maki boġono vaġa-farakaia ġana; dagara ta na asi bevaġa-rakavamini. ²⁰ Senaġina, dia boġono iaku korana iauka rakavari ġomi ġemi seġuka nuġanai, asiġina, a ġomi tu boġono verere korana arami gubai etorerito nai.”

Iesu eiakuni

Mataio 11:25-27; 13:16-17

²¹ Mo tanu-vegogo nuġanai Iauka Veaġa na Iesu tu iaku na evaġa-vonuato, benamo ekirato, “Tamagu o, avaġa-namomuni, guba ema tanobara Verena! Korana ġoi na ma iaunegari e riba tarimari ġeri ai okure-toġarini dagarari tu, asi ġeri riba tarimari ġeri ai ovaga-foforirini. Aba, Tamagu, mai tu goi ġemu veuravini korana evaġa-foforiani. ²² Dagara mabarari Tamagu na eviniguto. Tarima ta asi ribana ġia Natuna, Tamana moġo ġereġana, ema ta asi ribana ġia Tamana, senaġi Natuna ġereġana mogo, ema Natuna na eura-vinirini tarimari ġeri ai vau evaġa-foforirini.”

²³ Benamo Iesu eboge-kureto ġena mero ġeri ai, veġuni ai evaġa-guruġarito, ekirato, “Gomi tu boġono iaku, korana tu mai ġoġitarini dagarari dairi ai. ²⁴ Au na akiramini, peroveta tarimari e tanobara vereri baregori o kini vovoka ġeurato, mai ġoġitarini dagarari beġere ġitari, senaġi asi ġeġitarito, ema ġoseġaġirini dagarari beġere seġaġiri, senaġi asi ġeseġaġirito.”

Barabore - Samaria tarimana namona

²⁵ Taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana ta evariġisito, benamo Iesu eribaġaniato, ekirato, “Vevaġa-riba taumu, au tu kara haveini vau, maġuri vanaġivanagħi badoġariani?”

²⁶ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Taravatu tu kara etoni? ġoi na tu kamasi oia-viani?” ²⁷ Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka ġoi ġemu Barau bono ura-vinia ma nuġamu mabarana, ma iaukamu mabarana, ma kokoremu mabarana, e ma tuġamaġimu mabarana;” ema ‘Sevimu tarimana maki bono ura-vinia ġoi tauġemu oveura-vinini kavana.’”

²⁸ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Bovaġa-vese maoro, maniġesi bono vei, be bono maġuri.”

²⁹ Senaġi taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana tu ma veiavina ġesi Iesu ma edanaġi-veribaġaniato, ekirato, “Au sevigu tarimana tu dei?”

³⁰ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Tau ta Ierusalem na Ieriko evariġo-viniato-ġoi nuġanai, lema tarimari na dabarai ġeguru-viniato, ġena dabuġa ġekokirito, ġevaġa-vevaġi, dori moġo ġevaġi-maseato, benamo monai ġeraga-kwaneato. ³¹ Moġa Rubu Veaġa verena ta mo dabara na evariġoto-ġoi nai, mo tau edoġariato, senaġi eraka-ġevi-raġiato moġo. ³² Levi doġorona tarimana ta, (Rubu Veaġai vetuġunaġi tauna), maki moġesi, mo tau ea doġariato nai, maki eraka-ġevi-raġiato moġo. ³³ Senaġina Samaria tarimana ta ġena iaġoiago ai mo tau ea doġariato, eġitaio nai, evetuġaiato. ³⁴ Sevina ġana eiaġoto, diġa e vine nanuna manuġanai ebubuto, ekumuato, benamo ġena doniki ai evaġa-tanukauato, vinitaġo numana ġana eġori-iaġoato, monai enariato. ³⁵ Boġiboġi evariġisito nai, silva moniri ruarua numa ġitaġauna tarimana eviniato, ekirato, ‘Mai tau bono nariġau-ġitakaua. Bema moni asi beilailani nai, ġegu ġenoġoi ai vau ġemu moni davana bavinimuni.’”

³⁶ Iesu evedanaġito, ekirato, “ġoi tu kara otoni? Mai tarima toitoi fakari ai deikara sevina tarimana tu mo lema tarimari na ġevaġa-vevaġiato tauna ġenai bita kiraġiani?”

³⁷ Taravatu evevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimana evaġa-veseto, ekirato, “Evetuġaiato tari-mana.” Benamo Iesu na ekiraiato, “Noiaġo, ġoi maki moġesi bono vei.”

Mareta e Maria

³⁸ Iesu ma ġena mero ġesi ġeri iaġoiaġo ai vanuġa tai ġea votuto. Monai vavine ta arana Mareta ġena numai eġabi-raġeato. ³⁹ Ġia tu ma tarina arana Maria, benamo Maria tu eiagoto, Vereġauka kwakuna koranaġi etanu-tarito, ġena guruġa eseġaġirito-ġoi. ⁴⁰ Mareta tu veġabiraġe dagarari eveito-ġoi, evekwaraġito-ġoi. Benamo eiagomato, ekirato, “Vereġauka, ġoi tu otuġamaġini ba? Tarigu na beraga-kwanegu, au ġereġagu moġo avekwaraġini. Nokiraia, be nema vaġa-kavagu!”

⁴¹ Vereġauka na evaġa-veseato, ekirato, “Mareta! Mareta! Dagara ġutumari na nuġamu ġevaġa-veġonuani e ġevaġa-vekwaraġiani, ⁴² senaġi dagara sebona moġo ġerevaġi. Maria na tu namona beġabi-virigġia, ta na ġia ġenana asi ma beġabi-vaġiani.”

11

Iesu na ġena mero ġuriġuri evaġa-ribarito

¹ Ġaro tai Iesu tu gabu tai eġauġauto. Ekorito nai, ġena mero ta na evaġa-guruġaiato, ekirato, “Vereġauka o, ġuriġuri novaġa-ribama Ioane na ġena mero evaġa-ribarito ilailanaġi.”

² Iesu na ekirarito, ekirato, “Goġuriġurini nai, boġono kira:

‘Ġai Tamama o,

ġoi aramu baġana vaġa-veaġaia;

ġemu Basileia bene iaġoma.

³ Ġaro tata ġai ġema-ġama bonoma vinima.

⁴ Ġema rakava notuġamaġi-fitoġari,

korana ġai maki ġevaġa-rakavamani tarimari ġeri rakava ġatuġamaġi-fitoġarini.

Em a veribaġani ai asi bono ġori-kauma.’”

⁵ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Bema ġomi ta boġi nuġanaġi ġatana ġenai bere iaġo, bere noġia, bere kira, ‘Ġatagu o, ġaniġani dagarari kota naġabi-toreri roġo,

⁶ korana au ġatagu ta tu ġena iaġoiaġo ai ġegu ai beiaġoma, senaġi au tu asi ġegu ġaniġani ġia baġubuani.’”

⁷ Benamo mo tarima na numa nuġana na bere vaġa-vesea, bere kira, ‘Asi novaġa-vekwaraġigu. Ġatama-boka varau babiria, ema au tu natugu ġesi ġagenani. Au tu asi bavariġisini, dagara ta asi bavanimuni.’” ⁸ Akiramini, enabe ġia ġatana, senaġi asi bevariġisini, ġaniġani asi beviniani, senaġi ġena noġinoġi ġenoġo-ġenoġoġi dainai bevariġisini, eura-vinirini dagarari beviniani.

⁹ Moġa lorinaġi, au na ġomi akiramini, noġinoġi ai Barau na bevinimini, vetauvetau ai boġo doġarini, sekeseke o fidifidi ai ġemi ġatama-boka bekeoani. ¹⁰ Korana benoġi-noġini tarimana tu beġabini, bevetauni tarimana bedoġarini, ema beseke-sekeni tarimana Barau na ġena ġatama boka bekeoani.

¹¹ Ġomi tama fakami ai deikara bema natumu merona maġani-kone benoġini nai, ġoi na tu mota boviniani? ¹² O ġatoi benoġini nai, kavikavi boviniani? ¹³ Boġono tuġamaġi, ġomi tu rakava tarimami, senaġi dagara namori natumi viniviniri ma ribami, moġa lorinaġi ġomi Tamami gubai etanuni, ġia na Iauka Veaġa ġenoġi-viniani tarimari bevinirini veġatana!”

Iesu e Belsebul

Mataio 12:22-30; Mareko 3:20-27

¹⁴ Iesu na Iauka rakavana, muru-bubu Iaukana, elai-vaġiato, benamo mo muru-bubu tarimana eguruġato. Tarimarima ġutuma na ġevaġa-raġeato, ¹⁵ senaġi tarima kota ġekirato, “Mai tu Belsebul, Iauka rakavari ġeri vere, ġena seġukai Iauka rakavari elai-vaġirini.”

¹⁶ Tarima kotari na Iesu ġedanaġi-veribaġaniato, vetoġa ta guba na bene viniri ġetato. ¹⁷ Senaġi Iesu na ġia ġeri tuġamaġi eribarito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Gavamani ta beveġabi-kirani, ġia tu berakavani, ema doġoro ta beveġabi-kirani, ġia tu beketoni. ¹⁸ Moġa lorinaġi Satani tu tauġena moġo bekevare-kirani, ġena basileia tu kamasi beruġani? Maġesi akiraġiani, korana tu ġomi ġokirani, au tu Belsebul ġena seġukai Iauka rakavari alai-vaġirini. ¹⁹ Bema au Iauka rakavari Belsebul ġena seġukai alai-vaġirini nai, ġomi murimi ai ġerakani tarimari na Iauka rakavari aiġesi ġelai-vaġirini? Ġia na ġevaġa-moġoniani ġomi ġemi guruġa tu asi anina. ²⁰ Senaġi bema au Iauka rakavari Barau ġena seġukai alai-vaġirini nai, boġono riba, Barau ġena Basileia, ġena veġitaġau seġukana, tu ġomi ġemi ai varau beragaġi.

²¹ Kokore tarimana ma ġena vaġivaġi dagarari ġesi ġena numa beġita-ġauani nai, ġena farefare tu roġo beġe tanu-ġinikauni. ²² Senaġina kokore vedaurea tarimana ta ma

beiaġomani, mai tarima bevaġa-vevaġiani, benamo bevaġa-darereani, ġia ġena vaġivaġi dagarari, veġabidadama dagarari, beverariani, benamo ġena farefare mabarari bevare-rovorovorini.

²³ Deikara dia au ġatagu tu, au ġegu inai tarimana, ema deikara au ġesi asi etore-vegogoni tu eveiari-lausilausini.”

Iauka rakavana ma eġenoġoito

Mataio 12:43-45

²⁴ “Tauka rakavana ta tarima ta ġenana eraka-rosito, benamo gabu kaukauri na erakanavanagi, iaġana bene ġania etato, senaġi iaġaraġi gabuna ta asi edoġariato. Benamo ġia tauġena ekirato, ‘Naġenoġoi, araga-kwaneato numana ġana.’ ²⁵ Eġenoġoi-iaġoto, numa edoġariato. Numana tu veiareva ema ġitaġitana namo vedaurea. ²⁶ Benamo ġia na iauka rakava kwaikwairi imaima ruarua (7) ma eġori-iaġorito, mabarari ġeraka-toġato, monai ġetanuto. Moġa lorinai mo tarima tu tovotovonai ġena rakava tu kota misina, senaġi dokonai ġena rakava tu barego vedaurea.”

Verere moġonina

²⁷ Mo guruġa ekiraġiato-ġoi nai, vavine ta tarimarima ġutuma fakari na eguruġa-vaisito, ekirato, “Goi evaġa-maġurimuto e evini-rurumuto vavinena tu namo!”

²⁸ Senaġi Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Iniġesi nokira, Barau ġena ġuruġa ġeseġaġiani ema ġekorana-iaġiani tarimari neġi namo!”

Seġuka vetoġana ġevetauato

Mataio 12:38-42; Mareko 8:12

²⁹ Tarimarima ġutuma na Iesu ġeruġa-ġeġeraġiato, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Toma ġuru tu ġuru rakavana! Seġuka vetoġana ġevetauani, senaġi vetoġa ta asi beġe doġariani, Iona, peroveta tarimana, vetoġana moġo. ³⁰ Korana Iona tu vetoġa ta Nineva tarimari ġeri ai, moġa ilailanai Tarimarima Natuna tu vetoġai beiaġoni mai ġuru tarimari ġeri ai. ³¹ Barau na tarimarima bekota-vinirini ġaronai, Seba vavine baregona o Kwin beruġa-vaisini, mai ġuru tarimari besamanirini, korana ġia tu ġena tanobara manaġana na eiāġomato, Solomona ġena iaunega guruġari bene seġaġiri ġana. Senaġi ġoġitaia, tarima ta na Solomona evanaġiani tu maiġa. ³² Barau ġena Kota baregona ġaronai, Nineva tarimari beġe ruġa-vaisini, toma ġuru tarimari beġe samanirini, korana Iona ġena ġobata ġeseġaġiato neganai, ġia ġeri rakava ġerina ġevetuġamaġi-kureto. Senaġi tarima ta na Iona evanaġiani tu maiġa.”

Tauġani mamana

Mataio 5:15; 6:22-23

³³ “Tarima ta na lamefa begabuani nai, asi bekure-toġaiani, diġu na asi beġoġoi-tariani, senaġi lamefa tore-torena gabuna korikorinai betoreani, beġe raka-toġani tarimari na mama beġene ġitaia ġana. ³⁴ Goi matamu tu ġoi tauġanimu ġena lamefa kavana. Bema ġoi matamu namo nai, tauġanimu mabarana bemamani. Senaġi ġoi matamu rakava nai, tauġanimu mabarana bemukunani. ³⁵ Moġa lorinai, lorimu bono vetore, mama ġoi nugamu ai bemukunani ġarina. ³⁶ Bema ġoi tauġanimu mabarana mama na bevonuvonuraġeni, mukuna kota maki asi betanuni, ġia tu mama dikadika, lamefa emore-rovorovoni, ġoi evaġa-mamamuni kavana.”

Iesu na Farisea tarimari ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari evanerito

Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 20:45-47

³⁷ Iesu eguruġa-ġosito nai, Farisea tarimana ta na ekeaiato, ġia ġesi beġene ġaniġani-vegogo; benamo ġena numa ġana eiāġoto, ġaniġani gabunai etanu-tarito. ³⁸ Mo Farisea tarimana na eġitaia to nai, nuġana efarevaġi-rakavato, korana Iesu tu asi eveġurigiġo, (ġia seneri vereri ġeri vevaġa-naġi ilailanai), senaġi eġani-ġanito moġo. ³⁹ Benamo Vereġauka na evaġa-guruġaiaito, ekirato, “Gomi Farisea tarimami na ġemi kapusi ema disi muriri rekeri moġo ġoġurigi-ġinikaurini, senaġi nuġami tu verariverari ema vei-taġutaġu na ġevonu-fokafokato. ⁴⁰ Gomi tu babo! Gomi asi ġoribani, murika rekena eveiato Barauna na nuġana rekena maki ġia na eveiato? ⁴¹ Senaġi kapusi ema disi nuġari dagarari tu asi ġeri-ġari tarimari boġono viniri vau, dagara mabarari ġemi ai beġe veiarevani.

⁴² Farisea tarimami, vetuġami kika! Korana ġomi na Barau ġovarevare-viniani dagarari misimisiri, ġemi sivoġa, kodukarava ema ġaniġani ġailauri maki karava gabanana (10) ġoveirini, karava sebona boubou dagaranai ġovaġa-iaġoani, senaġina vei-iobukaiobuka ema Barau uravinina maġurina tu ġoleaiani. Gomi na tu maiġeri veiġa baregori ġoro veiri ema mo veiġa keiri maki asi boġoro iaġuiri.

⁴³ Farisea tarimami, vetuḡami kika! Korana ḡemi ura rubu ai tu tanutanu namori ai boḡono tanu, ema ḡemi ura maki maketi gaburi ai beḡene vaḡa-namomi. ⁴⁴ Vetuḡami kika! Gomi tu asi ḡita vetoḡari gara gaburi kavana, tarimarima iatari na ḡeraka-vanaḡini nai ḡemirorini, ḡia asi ḡeribani mo tu gabu rakavana.”

⁴⁵ Taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimana ta na Iesu evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Vevaḡa-riba taumu o, maḡesi okirani nai, ḡai maki okira-fitoḡamani!”

⁴⁶ Iesu evaḡa-veseto, ekirato, “Gomi taravatu ḡovevaḡa-riba iaḡiani tarimami maki vetuḡami kika! Gomi na maruna metori tarimarima ḡovaḡa-faḡarini, senaḡi ḡimami didina ta maki ḡeri marunai asi ḡoveḡabikauni, asi ḡovaḡa-kavarini. ⁴⁷ Vetuḡami kika! Gomi tubumi ḡatami na peroveta tarimari ḡevaḡi-maserito, ema ḡomi na tu ḡeri gara gaburi namori ḡoveirini. ⁴⁸ Moḡesi ḡomi tauḡemi tubumi ḡatami ḡeri veḡa ḡokiraḡi-foforirini ema ḡovaḡa-moḡonirini; moḡoni veḡata, tubumi ḡatami na peroveta tarimari ḡevaḡi-maserito, ema ḡomi na ḡeri gara gaburi ḡoveirini. ⁴⁹ Moḡa lorinai Barau ḡena Iaunega ekirani, ‘Au na peroveta tarimari ema apostolo tarimari batuḡu-iaḡorini ḡeri ai, benamo tari tu beḡe vaḡi-maserini, ma tari tu beḡe lai-lautilusirini.’ ⁵⁰ Moḡesi nai, peroveta tarimari mabarari ḡevaḡi-maserito, Barau na tanobara eveiato veḡata beiaḡoma mo maitoma, metona tu toma ḡuru tarimari na beḡe ḡabiani. ⁵¹ Abela ḡevaḡi-maseato, monana eiaḡomato mo Sakaria, ḡia tu fata veaḡana ema Barau ḡena numa veaḡana fakari ai ḡevaḡi-maseato. Aba, au na akiramini, mabarari metori tu toma ḡuru tarimari na beḡe ḡabiani!”

⁵² Taravatu ḡovevaḡa-riba iaḡiani tarimami, vetuḡami kika! Riba numana keo-fakana ḡatama-boka kina tu ḡomi na ḡoḡabiato. Gomi ḡereḡami asi boḡo raka-toḡani, ema ḡeraka-toḡa ḡetoni tarimari ḡeri dabara ḡomi na ḡokourini!”

⁵³ Iesu mo gabu na eraka-rosito, benamo taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari ema Farisea tarimari na ḡekira-fitoḡaiato, ema dagara vovoka ḡevedanaḡi-viniato, ⁵⁴ ḡeribaḡaniato, ḡeri ura tu dagara ta bene kiraḡi-kererea, be beḡene samania ḡana.

12

Ḡeḡofaḡofani tarimari boḡono nariri

¹ Mo faka nuḡanai tarimarima ḡutuma lelevaḡi varau ḡevevogoto, asi-iaḡo asi-fana, benamo Iesu na ḡena mero evaḡa-guruḡa guinerito, ekirato, “Boḡono venari-ginikau Farisea tarimari ḡeri farao evaḡa-tubuani muramurana ḡerina, korana mani tu ḡia ḡeri gofaḡofa veḡana bene. ² Vekougau dagarari mabarari beḡea foforini, vekuretoḡa gurugari mabarari beḡea ribani. ³ Moḡa lorinai kara dagara mukunai ḡokiraḡiatio, mamai beḡea seḡaḡiani, kara dagara koutoḡai seḡai ḡoguruḡa-gurato dagarana, beḡea kiraḡi-foforiani numa tuḡuna na, tarimarima mabarari na beḡene seḡaḡia ḡana.”

Barau bitana gari-vinia

Mataio 10:28-31

⁴ “Gatagu mabarami, akiramini, tauḡani beḡe vaḡiani, ma murinai kara ta ma asi beḡe veiani tarimari gariri asi boḡono vei. ⁵ Senaḡi navaḡa-ribami, deikara garina boḡono vei: Barau boḡono gari-vinia. Tauḡani bevaḡiani murinai ma ḡena seḡuka, ḡomi ma befiu-ḡuramini, karava eḡara-vanaḡi vanaḡini gabunai. Aba, au na akiramini, ḡia moḡo boḡono gari-vinia!”

⁶ Bisini imaima (5) maki fene ruarua na moḡo ḡevoirini, ene? Senaḡina Barau na tu sebona ta maki asi etuḡa-rekwaiani. ⁷ Moḡoni veḡatana, ḡomi tu debami ḡuiri maki mabarari Barau na eiavi-ginikauro. Be asi boḡono gari; ḡomi voimi tu varaḡe lelevaḡi, bisini ḡutuma voiri maki ḡovanaḡirito!”

Iesu bekiraḡi-foforiani ema bekira-ḡuniḡauani

Mataio 10:32-33; 12:32; 10:19-20

⁸ “Au na akiramini, deikara na au tarimarima ḡoirari ai bekiraḡi-foforiguni, ḡia maki Tarimarima Natuna na Barau ḡena aneru ḡoirari ai bekiraḡi-foforiani. ⁹ Senaḡina au deikara na tarimarima ḡoirari ai beruḡaguni e bekira-ḡuniḡauguni, ḡia maki Barau ḡena aneru ḡoirari ai baruḡaiani e bakira-ḡuniḡauani.

¹⁰ Tarimarima Natuna deikara na bekira-rakavaiani, Barau na ḡia ḡena rakava betuḡamaḡi-fitoḡaiani, senaḡina deikara na Iauka Veaḡa bekira-rakavaiani, ḡia ḡena rakava tu asi betuḡamaḡi-fitoḡaiani.

¹¹ Iuda tarimari ḡeri rubu ai beḡe vaḡa-kotamini, ema vanuḡa vereri e Kota baregori ḡeseḡaḡini tarimari ḡoirari ḡana beḡe ḡori-iaḡomini nai, nuḡami asi beḡene vekwaraḡi, aiḡesi toma boḡo guruḡani o kara toma boḡo kiraḡirini. ¹² Korana Iauka Veaḡa na mo ḡaro ai kara boḡo kiraḡirini guruḡari bevaḡa-ribamini.”

Barabore - Farefare vovoka tarimana

¹³ Tarimarima ġutuma nuġana na tarima ta na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vevaġa-riba tarimamu o, au kakagu nokiraia, ġai tamama na eraga-kwanerito farefareri nevareri, be au tavi ta nevinigu.” ¹⁴ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Ġoi tau o, au tu deikara na ġomi taumi ruarua ġemi farefare-tore viriġi-viriġina ġana etoreguto?” ¹⁵ Benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Boġono boġeboġe! Lorimi boġono vetore, farefare vovoka mata-ġaniġaniri boġo veini garina; korana tarimarima ġeri maġuri korikori tu dia ġeri farefare vovoka na ġevaġa-ġorarini.”

¹⁶ Benamo mai barabore ekiraġiato, ekirato, “Farefare vovoka tarimana ta ġena tano na ġaniġani namori evaġa-ġorarito. ¹⁷ Ġia etuġa-maġito, ekirato, ‘Kamasi toma baveini? Mai ġaniġani mabarari tu ainai bana vaġa-vegogori?’ ¹⁸ Benamo ekirato, ‘Au tu maġesi navei. Ġaniġani atorerini numari guineri narovori, benamo numa baregori naragari. Mainai vau au ġegu ġaniġani e farefare mabarari monai bana vaġa-vegogori. ¹⁹ Benamo au tauġegu bana vekira, ‘Ġoi ġemu dagara namori tu ġutuma gorogoro bovaġa-vegogori laġani vovoka ġana. Be, noiaraġi, noġaniġani, noniuniu e noverere.’ ²⁰ Senaġina Barau na ekiraiato, ekirato, ‘Kamuto, ġoi tu babo! Toma boġi ġoi ġemu maġuri aġabi-vaġiani ġemuna, benamo mai ġemu farefare bovaġa-vegogorini tu deikara na beġabirini?’

²¹ Maġesina mo deidei tauġeri moġo ġeri farefare ġevaġa-vegogoni tarimari tu asi ġeri farefare Barau ġoiranai.”

Asi bono tuġamaġi-vekwaraġi

Mataio 6:25-34

²² Benamo Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Moġa lorinai, akiramini, ġemi maġuri asi boġono tuġamaġiri, kara boġo ġanini; o tauġanimi kara na boġo dabuġarini. ²³ Maġuri tu dagara baregona, a ġaniġani tu dagara keina, ema tauġani tu dagara baregona, a dabuġa tu dagara keina. ²⁴ Ġaio ġotuġamaġiri, asi ġevarovaroni ema asi ġekwa-kwani; asi ġeri ġaniġani-tore numari, senaġina Barau na eġuburini! Ġomi tu dagara baregomi, a manu tu kei! ²⁵ Gomi deikara otuġamaġi-vekwaraġini nai, ġemu maġuri kota maia bovaġa-maukaiani? ²⁶ Mai dagara misina asi boveiani riba, karase nai tu dagara tari maia urari ai ovetuġamaġini?

²⁷ Boġa veraverari ġoġitari aiġesi ġegarani. Asi ġeġauveini ema dabuġa asi ġeturini. Senaġina akiramini, Kini Solomona ġena vedabuġa marevana maki ġevanaġiani. ²⁸ Bema Barau na tanobara ġauġari moġesi edabuġarini, ġia toma tu ġegarani, ma boinani tu karavai beġe fiu-raġerini, Barau na ġomi tu bevaġa-dabuġa ginikau-raġemini. Gomi veġabidadama misimisi tarimami! ²⁹ Moġa lorinai asi boġono boġe vetau-vetau, kara toma ġoġanini e kara toma ġoniuni; ema asi boġono tuġamaġi-vekwaraġi maki. ³⁰ Korana Barau asi ribari tarimari mabarari tu maniġeri dagara ġevetaurini, a ġomi Tamami tu ma ribana maniġeri dagara tu ġoura-vinirini. ³¹ Senaġina Barau ġena Basileia boġono vetaua, benamo maniġeri dagara mabarari bevinimini.”

Farefare boġono vaġa-vegogo gubai

Mataio 6:19-21

³² “Seri misina, asi boġono gari, korana Tamami ġena ura tu ma nuġa namona ġesi ġena Basileia bene vinimi. ³³ Ġemi farefare ġovoivoi-iaġiri, ma moni asi-ġeri e asi-ġari tarimari ġoviniri. Asi beġe rakavani moni fusefuseri ġoġabiri, ġemi farefare gubai ġovaġa-vegogori, monai tu asi beġe korini, monai lema tarimari asi beġe raka-kavini ema faro na maki asi beġe vaġa-rakavarini. ³⁴ Korana tu ġomi ġemi farefare ainai, ġomi nuġami maki monai.”

Vetuġunaġi tarimari namori

Mataio 24:42-51

³⁵ “Ġauvei ġana boġono vedabuġa-tore ema ġemi lamefa beġene ġara-taġo. ³⁶ Vetuġunaġi tarimari na ġeri vere numai ġenari-taġoani kavana boġono tanu. Vevaġa-veġaraġo verekona na ma beġenoġoini, ġatama-bokai befidifidini nai, ġena ġatama beġene raga-keoa ġana. ³⁷ Vetuġunaġi tarimari roġo tataġa ġeri vere beġenoġoini tu namo. Moġoni akiramini, ġena rami beriġoani, ġaniġani ġabunai bevaġa-tanurini, benamo ġaniġani bevinirini. ³⁸ Mo vetuġunaġi tarimari roġo naritaġo ġeri vere beġenoġoini tu namo, kamasi boġi nuġanai o boġiboġi rekenai beiaġomani.

³⁹ Senaġi boġono riba, bema numa tarimana ma ribana, kamara horai lema tarimana beiaġomani tu, numa benariani, be lema tarimana maki lema bevedaureani. ⁴⁰ Moġa lorinai ġomi maki boġono venari-taġo, korana Tarimarima Natuna tu asi ġotuġamaġiani aoanai beiaġomani.”

⁴¹ Benamo Petero na edanaġiato, ekirato, “Vereġauka, mai barabore tu ġai ġemai moġo okiraġiani, ba tarimarima mabarari ġeri ai maki?” ⁴² Vereġauka evaġa-veseto, ekirato, “Deikara tu mo farefare nari tarimari na guruġa eseġaġini ema veġa rorogotori eveini,

ġena vere na eġabi-viriġiato, numa ema vetuġunaġi tarimari bene ġitaġauri, ema ġaniġani maki nega korikori ai bene viniri? ⁴³ Mo vetuġunaġi tarimana, ġena vere na ekiraiato ilailanai eġauveini, bema-ġoitaġoani tu namo. ⁴⁴ Moġoni akiramini, ġia tu ġena vere ġena farefare mabarari ġitaġauri tarimanai bevaġa-iaġoani. ⁴⁵ Senaġina bema vetuġunaġi tarimana bekirani, 'Au ġegu vere ġena ġenoġoi tu bekwaibo rakava,' benamo vetuġunaġi tauri ema vavineri bekwaririni, ma beġanini e beniu-babobaboni. ⁴⁶ Vetuġunaġi tarimana ġena vere ġena ġenoġoi ġaronu tu asi etuġamaġiani ġaronai, ma asi eribaiani aoanai beraġasini. Ġena vere na bea basi-ġutuġutuani, ma asi ġevaġa-moġonini tarimari ġesi bea toreani.

⁴⁷ Mo vetuġunaġi tarimana ġena vere ġena ura tu ma ribana, senaġi asi eġabi-kavini ema ġena vere ġena ura asi eveiani tu, ribi baregona korikori beġabiani. ⁴⁸ A vetuġunaġi tarimana asi ribana ġena vere ġena ura, ma bea ġauvei-kavani, voina tu ribi, senaġi asi vovoka beġabini. Ġutumari eviniato tarimana ġenana tu ġutumari ma beura-viniani; vovoka lelevaġiri eviniato tarimana ġenana tu vovoka lelevaġiri ma bevetau-viniani."

Dia maino, senaġi vetavi

Mataio 10:34-36

⁴⁹ "Au tu karava aġabi-iaġomaiato tanobara ġana, ema ġegu ura bere ġarakau guine tu namo! ⁵⁰ Senaġi au tu babatiso ta baġabiani, ema au tu anuġa-vekwaraġini, beiaġoni mo, bavaġa-koriani! ⁵¹ Gomi ġotuġamaġini, au tu maino tanobara ġana aġabi-iaġomaiato? Asiġi, senaġi akiramini, vetavi-kirakira urana na aiaġomato. ⁵² Toma beiaġoni mo ġoira laġaniri ai, bese tai imaima tu beġe vetavi-kirani, toitoi beġe veġitani ruarua ġerina, ema ruarua beġe veġitani toitoi ġerina. ⁵³ Tamana natuna tauna ġenana beveġitani, natuna tauna tamana ġenana beveġitani; sinana natuna vavinena ġenana beveġitani, ma natuna vavinena sinana ġenana beveġitani; taġama vavine barana taġama vavine keina ġenana beveġitani, ma taġama vavine keina taġama vavine barana ġenana beveġitani."

Aoa beraġasini vetoġana

Mataio 16:1-4

⁵⁴ Iesu na tarimarima ġutuma evaġa-guruġarito, ekirato, "Bema ġaro eketoni rekenai magube dubadubari ġeraġekauni ġoġitarini nai tu, ġokirani, 'Ġura beraguni,' benamo eraguni. ⁵⁵ Ma gabina rekena (o south) na iavara eiaġomani nai ġokirani, 'Ġaro besegukani,' benamo ġaro esegukani. ⁵⁶ Ġofaġofa tarimami! Tanobara e guba vetoġari kiraġi-kiraġiri tu ma ribami; kamasi nai mai toma ġaro vetoġana tu asi ribami?"

⁵⁷ Karase nai taugemi na asi ġotuġamaġi-fakaiani kara tu maoro? ⁵⁸ Esamanimuto tarimana ġesi roġo ġoiaġoni Kota ġana nuġanai boġono maino. Bema asiġina nai, Kota esegaġini tarimana ġimanai bea tore-kaumuni, ma Kota esegaġini tarimana na folisi ġimanai bea tore-kaumuni, benamo folisi na dibura numanai bea fiu-toġamuni. ⁵⁹ Akiramuni, asi boraka-vagiini, beiaġoni mo, moni mabarana boa vaġa-voi-gosiani."

13

Ġemi rakava ġerina boġono vetuġamaġi-kure e boġono raka-kure boġo maseni ġesi

¹ Mo negai tarima kota Iesu ġenai ġeiaġoto, benamo Iesu ġekira-varaiato, Galilea tarimari Pilato na evaġirito, ġeri ginitaġo dagarari Barau ġeviniato-ġoi nuġanai; ġia rarari tu ginitaġo dagarari rarari ġesi ebubu-sebonarito. ² Iesu na evaġa-veserito, ekirato, "Gomi ġotuġa-maġini, mo Galilea tarimari moġesi ġevaġirito-ġoi nai, monana ġevaġa-moġoniato, ġeri rakava tu Galilea tarimari mabarari ġeri rakava evanaġirito? ³ Asiġina! Au na akiramini, bema ġemi rakava ġerina asi boġo vetuġamaġi-kureni, ġomi mabarami moġesi boġo maseni ġia ġemaseto kavana. ⁴ A mo tarima gabanana imaima toitoi (18) Siloam kounai numa baregona eketoto ġia iatari ai nai, evaġirito tu kamasi? Gomi ġotuġamaġini, mo tarima ġeri rakava tu Ierusalemata tarimari mabarari ġeri rakava evanaġirito? ⁵ Asiġina! Au na akiramini, bema ġemi rakava ġerina asi boġo vetuġamaġi-kureni, ġomi mabarami maki boġo maseni ġia ġemaseto kavana."

Barabore - Figi ġauna asi ġwana

⁶ Iesu na mai barabore ekira-vararito, ekirato, "Tarima ta ġena vine tavoġana nuġanai figi ġauna evaroato. Benamo eiaġoto, figi ġauna ġwaġwana ea vetuato, senaġina ġwana ta asi edoġariato. ⁷ Moġa lorinai ġena vamoka narinarina tarimana evaġa-guruġaiato, ekirato, 'Noġitaia, laġani toitoi beġe iaġo, au mai ġau ġitaġitana aiaġomani, senaġina ġwana ta asi adoġariani. Nobasi-laua, korana asi tauna bene! Mai tano eġauvei-iaġi-taġuiani.' ⁸ Senaġi vamoka ġitaġauna tarimana evaġa-veseto, ekirato, 'Vereġauka, noraga-kwaneana, mai laġani sebona moġo bene tanu. Au na bakwa-ġeġeraġiani ema tano namori ma

babubuni. ⁹ Benamo ġwaġwana namori beġe burini laġani ġoirai tu namo, bema asiġi nai, vau bono basia.’”

Iesu na Sabadi ai asi erakato vavinena evaġa-namoato

¹⁰ Sabadi tai Iesu tu evaġa-ribatoġoi rubu ta nuġanai. ¹¹ Vavine ta monai iauka rakavana na eboroġiato, evei-kevekeveato laġani gabanana imaima toitoi (18). Ġia doġena eġeġevato, asi eruġa-vaisito-ġoi. ¹² Iesu na eġitaiato, benamo ekea-iaġomaiato, ekiraiato, “Vavine o, ġoi tu mani keve manina na varau bofaka.” ¹³ Benamo Iesu ġimana mo vavine iatanai eveġabikauto nai, vaġa-sebo moġo doġena eroroġototo, Barau evaġa-raġeato.

¹⁴ Rubu ġitaġauna tarimana ebaruto, korana Iesu na Sabadi ai evevaġa-namato nai. Moġa lorinai ġia na tarimarima evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġaro imaima sebona tarimarima ġeri ġauvei ġarori. Mo ġaro ai vevaġa-namo uranai boġono iaġoma, senaġi Sabadi ai asi boġono iaġoma.”

¹⁵ Vereġauka na evaġa-veseato, ekirato, “Gofaġofa tarimami! Sabadi ai ġemi boromakau o doniki asi ġoruġarini, ġeri numa na asi ġoġori-rosirini nanu niu?” ¹⁶ A mai vavine, Aberahamo besena vavinena, Satani na laġani gabanana imaima toitoi (18) ebarubaruato, au na Sabadi ai barubaru ġenana asi baruġaiani ba?” ¹⁷ Moġesi ekirato nai, ġebaru-viniato-ġoi tarimari ġemaiakarito, senaġi tarimarima mabarari na Iesu ġena veġa boruri ġeġitarito nai, ġeiaġu-rakavato.

Barabore - Mastadi ġauna ġutuna

Mataio 13:31-32; Mareko 4:30-32

¹⁸ Benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, “Barau ġena Basileia tu aigesi? Kara ġenai bavaġa-ilailaiani? ¹⁹ Ġia tu mastadi ġauna ġutuna kavana. Tarima ta na eġabiato, ġena vamokai evaroato. Mastadi ġauna ġutuna eġarato, ġau ai eiaġoto, benamo guba manuri leganai ġesikokauto.”

Farao evaġa-tubuani muramurana

Mataio 13:33

²⁰ Iesu na ma edanaġirito, ekirato, “Barau ġena Basileia tu kara ġesi bavaġa-ilailaiani? ²¹ Ġia tu maiġesi, vavine ta na farao evaġa-tubuani muramurana kotuna ta moġo eġabiato, benamo farao fuseri toitoi ġesi eġiroato, eiaġoto mo, muramura na mabarana evaġa-tubu baregoato.”

Barau ġena Basileia rakatoġana

Mataio 7:13-14; 7:21-23

²² Iesu Ierusalemata dabaranai eiaġoto-ġoi nai, vanuġa baregori ema keiri nuġari ai evevaġa-ribato-ġoi. ²³ Tarima ta na edanaġiato, ekirato, “Vereġauka, tarima viravira moġo beġe maġurini ba?” Iesu na evaġa-veserito, ekirato, ²⁴ “Boġono vebibi-toġa, ġatama-boka kibobona boġono raka-toġa ġana, korana au na akiramini, tarimarima ġutuma ġeraka-toġa ġetoni, senaġi asi beġe raka-toġani. ²⁵ Numa tarimana bevariġisini, ġatama-boka bekouani murinai, ġomi tu murikai boġo ruġa-taġoni, ġatama-bokai boġo fidifidini, boġo kirani, ‘Vereġauka, ġai ġema ġatama-boka nokeoa!’ senaġi ġia bekirani, ‘Au asi ribagu ġomi ainana boġo iaġoma!’ ²⁶ Benamo ġomi boġo kirani, ‘Ġai tu ġoi ġesi taġaniġanito-ġoi ema taniuniu-vegogoto-ġoi; ema ġoi tu ġai ġema vanuġa ġatamanai ovevaġa-ribato-ġoi!’ ²⁷ Senaġina ġia ma bekirani, ‘Au asi ribagu ġomi ainana ġoiġomani. Au ġeguna ġoraka-veġita vei-rakava tarimami!’ ²⁸ Benamo Aberahamo, Isako, Iakobo, ema peroveta tarimari mabarari boġo ġitarini Barau ġena Basileia nuġanai, senaġi ġomi tu murikai beġe dori-rosimini; mo ġaro ai boġo taġini, gadikami beġe veġara-tarini. ²⁹ Tarimarima ġaro eraġekauni ema ġaro evariġoni, e debana (o north) ema gabina (o south) rekana na beġe iaġomani, beġe tanu-tarini vereko ai Barau ġena Basileia nuġanai. ³⁰ Boġono riba, toma ġegabini tarimari tu beġe ġuineni, a ġeguineni tarimari tu beġe gabini.”

Iesu Ierusalemata tagina eveito

Mataio 23:37-39

³¹ Mo negai Farisea tarimari kota Iesu ġenai ġeiaġoto, ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Mai gabu noraga-kwaneana, gabu ta ġana noiago, korana Heroda eurani ġoi bene vaġimu etoni.”

³² Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Goiaġo, mo boġa kwaivana ġoa kiraia, ‘Au tu iauka rakavari alai-vaġirini ema tarimarima avaġa-namorini toma, boinani, ema ġaro vaġa-toitoinai ġegu ġauvei bavaġa-kori ġinikauni.’ ³³ Senaġi toma, boinani, ilaġani ġegu iaġoiġo ai roġo baiġoni, korana peroveta tarimana tu irau gabu ai asi bemaseni, senaġi Ierusalemai moġo!”

³⁴ Ierusalem, Ierusalem o, ǵoi na peroveta tarimari ovaǵirini ema Barau na etuǵu-iaǵosirini tarimari fore na otaki-maserini. Nega ǵutuma aurato, natumi bana gana-ǵegeraǵiri, kokoroku vavinena na natuna egoru-taririni kavana, senaǵi ǵomi tu asi ǵourato! ³⁵ Moǵa lorinaǵi ǵemi vanuǵa e Rubu Veaǵa korina betanuni. Au na akiramini, ǵomi roǵo au asi boǵo ǵitaǵuni, beiaǵoni mo, ǵaro ta beaǵasini, monai vau boǵo kirani, 'Barau aranai eiaǵomani tauna sivaǵa-namoa.'

14

Iesu na Sabadi ai keve tarimana evaǵa-namoato

¹ Sabadi tai Iesu (ǵekeaiato nai) eiaǵoto, Farisea ǵeri veǵorikau tarimana ta ǵena numai beǵene ǵaniǵani ǵana, benamo tarimarima na ǵena veǵa ǵeǵita-ǵinikaurito-ǵoi. ² Monai tarima ta ǵia tauǵanina eroro-roroto, Iesu ǵoiranai etanu-taǵoto. ³ Benamo Iesu na taravatu ǵevevaǵa-riba iaǵiato-ǵoi tarimari e Farisea tarimari edanaǵirito, ekirato, "Sabadi ai keve vaǵa-namo tu maoro ba asiǵina?" ⁴ Senaǵi ǵia asi ǵeguruǵato, ta na maki asi evaǵa-veseato. Benamo Iesu na mo keve tarimana eǵabiato, evaǵa-namoato murinaǵi etuǵuato. ⁵ Benamo ekirarito, ekirato, "Ǵomi deikara natumu o ǵemu boromakau nanu ǵurina nuǵanai bere keto-ǵura nai, ǵoi na Sabadi ai boro inu-raǵea ba asiǵina?" ⁶ Senaǵi ǵia na Iesu asi ǵevaǵa-veseato.

Barabore - Veǵaraǵo verekona

⁷ Iesu na varivari tarimari eǵitarito, tanutanu namori moǵo ǵeǵaunarito, benamo ǵeri barabore ta ekiragiato, ekirato, ⁸ "Bema tarima ta na bekeamuni, veǵaraǵo verekona raka-vegogonai, gabu namonai asi bono tanu-tari, korana irau vereko ǵorikauna tauna na tarima barana ta bekeaiani ǵesi. ⁹ Benamo ekeamito tarimana beiaǵomani, bekiramuni, 'Noveǵita, mai vere ǵena tanutanu novaǵa-fakaia.' Ǵoi tu bemaikamuni, benamo botanu-rigoni. ¹⁰ Bema ǵoi ǵekeamuni nai, tanutanu tanonai bono tanu. Benamo vereko ǵorikauna tarimana beiaǵomani nai, bekirani, 'Ǵata, tuǵuna ǵana novaraǵe.' Benamo ǵoi tu beǵe vaka-ǵagemuni vereko tarimari mabarari na. ¹¹ Korana tu tauǵena eveǵabivaisini tarimana tu, Barau na betore-rigoni, a tauǵena evetore-rigoni tarimana tu, beǵabivaisiani."

¹² Iesu na vereko ǵorikauna tarimana ekiraiato, ekirato, "Bema ǵoi ǵaniǵani o vereko ta bodabaraiani nai, ǵatamu, tarikakamu, ǵaragaramu o sevimu ai ǵetanuni taǵa tarimari asi bono keari, korana ǵia na ǵoi ma beǵe keamuni, ǵoina keakau beǵe vaǵa-voiani. ¹³ Senaǵi bema vereko ta bodabaraiani nai, gara veǵubu, tauǵaniri rakava, kwaku rakava, mata-bubu tarimari bono keari, ¹⁴ benamo ǵoi tu Barau ǵena vevaǵa-namo boǵoitǵoani. Mogoni, ǵia na asi beǵe vaǵa-voimuni, senaǵi veǵa iobuka-iobuka tarimari mase na ma beǵe varigiǵi-ǵenoǵoini ǵaronai vau, voimu boa ǵoitǵoani."

Barabore - Vereko barana

Mataio 22:1-10

¹⁵ Iesu ǵesi ǵeǵaniǵani-vegogoto tarimana ta na mo guruǵa eseǵagiato nai, ekiraiato, ekirato, "Barau ǵena Basileiai vereko bea ǵaniani tarimana tu beiakuni." ¹⁶ Iesu na evaǵa-veseato, ekirato, "Tarima ta na vereko barana ta edabaraiato, benamo tarimarima ǵutuma ekearito. ¹⁷ Ǵani-vereko ǵaronai ǵena vetuǵunaǵi tarimana ta etuǵuato, ekearito tarimari nea kirari, 'Ǵoiǵoma, dagara mabarari beǵe rovina-toreri.' ¹⁸ Senaǵi ǵia mabarari ǵekira-sirivaǵito. Ta ekirato, 'Au tu tano ta bavoia, be aurani bana ǵitai nai, asi bono baru.' ¹⁹ Ta ma ekirato, 'Au tu boromakau gabanana (10) bavoiri nai, aiaǵoni fokafokai atovo-naǵirini, be asi bono baru.' ²⁰ Ta ma ekirato, 'Au tu inivau mo baveǵaraǵo nai, asi baiaǵosini.'

²¹ Vetuǵunaǵi tarimana eǵenoǵoito, ǵena vere ekira-varaiato. Benamo numa tarimana ma baruna ǵesi ǵena vetuǵunaǵi tarimana ekiraiato, ekirato, 'Noraga-iaǵo vanuǵai, gara veǵubu, tauǵaniri rakava, mata-bubu ema kwaku rakava tarimari bono ǵori-iaǵomari.' ²² Benamo vetuǵunaǵi tarimana eǵenoǵoito, ekirato, 'Vere o, mani ǵemu ura ǵauveina tu varau baveia, senaǵi numa roǵosi bene vonu.' ²³ Benamo vere na vetuǵunaǵi tarimana ma ekiraiato, ekirato, 'Noiaǵo dabara barai ema vamoka dabarari ai, tarimarima bono kirari, beǵene iaǵoma, be auna numa benema vonu.' ²⁴ Au na akiramini, akerarito tarimari ta na ǵegu vereko ǵaniǵanina misina ta asi bevaǵa-mamiani.'

Barabore - Iesu ǵena mero tu vevaǵa-gwaǵigi tarimari

Mataio 10:37-38

²⁵ Tarimarima ǵutuma-bara Iesu ǵesi ǵeiaǵoto-ǵoi, benamo eruǵa-kureto, ekirarito, ekirato, ²⁶ "Bema tarima ta eurani, au ǵegu ai bene iaǵoma etoni, senaǵi ǵia tamana ema sinana, ǵaraǵona ema natuna, kakana tarina ema tauǵena ǵena maǵuri maki veuraviniri

asi betuḡamaḡi-fitoḡaiani nai, ḡia tu dia au ḡegu mero. ²⁷ Deikara tauḡena ḡena satauro asi beḡwaiani, benamo au murigu na asi berakani, ḡia tu dia au ḡegu mero.

²⁸ Bema ḡomi ta eurani numa ta bene ragaia etoni nai, betanu-tari guineni, numa voina beribaiani, moni beilailani ba asigina, ene? ²⁹ Irau ḡauvei besinaiani, benamo asi bevaḡa-koriani, mabarari na beḡe ḡitaiani tarimari na beḡe rikiriki-iaḡiani, ³⁰ beḡe kirani, ‘Mai tarima na esinaiatu, senaḡi asi evaḡa-koriato.’

³¹ O kamara vanuḡa verena, irau vanuḡa verena ta bene vetari-vinia etoni, benamo asi betanu-tari guineni, sisiba asi bevetauni, ḡena vetari tarimari mabarari 10,000, ema reke ta vere ḡena 20,000, ḡia ḡeiaḡoma-viniani nai, bevaḡa-darereani ba? ³² Bema ḡia asi ilaila nai, ḡia aranai ḡena tarima tari betuḡu-iaḡorini, mo doḡoro barana roḡo fakari manaḡa nuḡanai, maino beḡene ḡabia dabarana beḡea veiani. ³³ Moḡa ilailanai deikara ḡena dagara mabarari asi beiaḡuirini tu asi au ḡegu mero.”

Barabore - Damena

Mataio 5:13; Mareko 9:50

³⁴ “Damena tu namo, senaḡi bema damena mamina berekwa-rekwani nai, kamara dabarai mamina ma beḡenogoini? ³⁵ ḡia tu asi ilaila tano vaḡa-namona ema asi namo varovaro dagarari ḡesi vaḡa-garari ḡana; moḡa lorinai tarima na beḡe fitoḡaiani. Ma seḡana tarimana bene seḡaḡi!”

15

Barabore - Rekwarekwa mamoenā

Mataio 18:12-14

¹ Takesi gogo tarimari ema vei-rakava tarimari ḡutuma Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, ḡena guruḡa beḡene seḡaḡiri ḡana. ² Farisea tarimari ema taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari ḡemuḡumuguto, ḡekirato, “Mai tarima tu rakava tarimari eḡabi-raḡerini ema ḡia ḡesi ḡeḡaniḡani-vegogoni!”

³ Benamo Iesu na mai barabore ḡeri ekiraḡiato, ekirato, ⁴ “Bema ḡomi ta ma ḡena mamoe sinau ta (100), benamo sebona berekwa-rekwani nai, ḡia tu kara beveini? ḡia na 99 tano fakanai beraga-kwanerini, edobito mamoenā bevetauani mo beḡoitaḡoani. ⁵ Bedoḡariani nai, ḡabanai befaḡa-gabagabaiani ma iakuna ḡesi, ⁶ benamo numa ḡana beiaḡoni. Beragaḡini nai, ḡatana e sevina tarimari bekearini, bekirani, ‘Sima iaku-vegogo, korana ḡegu mamoe, edobito dagarana, ma badoḡaria.’ ⁷ Au na akiramini, moḡa ilailanai rakava tarimana ta ḡena rakava ḡerina evetuḡamaḡi-kureni nai, gubai iaku ema verere tu barego lelevaḡi, a vei-iobukaiobuka tarimari 99 ḡeri vei-iobukaiobuka dairi ai asi beḡe vetuḡamaḡi-kureni maki bevanāḡirini.”

Barabore - Rekwarekwa monina

⁸ “Bema vavine ta ḡena silva moniri mabarana gabanana (10), benamo sebona beveirekwa-rekwani nai, ḡia tu kara beveini? ḡia na lamefa begabuani, numa bedaroani, mo moni sebona bevetau-ḡitakauani mo bea ḡoitaḡoani. ⁹ Bedoḡariani nai, ḡia na ḡatana e sevina tarimari bekearini, bekirani, ‘Sima iaku-vegogo, korana tu ḡegu silva monina, erekwa-rekwato dagarana, varau badoḡaria.’ ¹⁰ Au na akiramini, rakava tarimana ta ḡena rakava ḡerina evetuḡamaḡi-kureni nai, Barau ḡena aneru moḡesi beḡe iakuni.”

Barabore - Rekwarekwa merona

¹¹ Iesu ma ekirato, “Tarima ta natuna ruarua. ¹² Tau muriseina na tamana ekiraiato, ekirato, ‘Tama, ḡitana farefare novareri, be au debaḡu farefareri tu novinigu.’ Benamo farefare mabarari natuna ruarua fakari ai evarerito. ¹³ ḡaro asi vovoka ḡeiaḡoto nuḡanai, tau muriseina ḡena farefare evaḡa-vegogoto, benamo tano manaḡa ḡana erakato. Monai ḡena farefare ea ḡere-iaḡirito. ¹⁴ ḡena farefare mabarari evaḡa-koririto murinai, mo tano ai doḡe barego eḡorato. ḡia varau asi-ḡena, asi-ḡana. ¹⁵ Benamo eiaḡoto, mo tanobara tarimana ta ḡenai ḡauvei ea vetauto, benamo ḡia na etuḡato ḡena tano ai bai bene ḡitaḡauri ḡana. ¹⁶ ḡia evito-rakavaiatu nai, bai ḡari ḡaniḡani bene ḡaniri etato, senaḡi mo ḡaniḡani maki ta na asi eviniato. ¹⁷ Benamo ea vetuḡamaḡi-kureto, ekirato, ‘Tamagu ḡena ḡauvei tarimari tu vovoka, ema ḡari ḡaniḡani maki ḡutuma, senaḡi au tu mainai vitona evaḡiguni. ¹⁸ Naḡenoḡoi, tamagu ḡenai naiāḡo, benamo bana kiraia: Tama, Barau ḡoiranai ema ḡoi ḡoiramu ai avei-rakavato. ¹⁹ Au tu asi ilaila ḡoi natumu ai ma bono kiraḡigu; senaḡi anoḡimuni, ḡemu vetuḡunaḡi tarimanai bono vaḡa-iaḡoḡu, banasi.’ ²⁰ Benamo evariḡisito, tamana ḡenai eiaḡoto.

Gabu manaḡa na roḡo eiaḡomato-ḡoi nai, tamana na varau eḡita-doḡariato, benamo evetuḡa-rakavaiatu, benamo eraga-iaḡoto, ea faḡa-maḡuriato, everauato. ²¹ Benamo

natuna na ekiraiato, ekirato, ‘Tama, au tu Barau ġoiranai ema ġoi ġoiramu ai ma ġegu vei-rakava. Au tu asi ilaila ġoi natumu ai bono kiraġigu.’²² Senaġi tamana na ġena vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, ‘Ġoraga-vei! Dabuġa namo vedaureana ta ġoġwa-iaġomaia, ġoma vaġa-riġoa. Rini ta didinai ġoma dori-toġaia, ema tamaka maki kwakunai ġoma toreri.’²³ Ema boromakau natuna ma monana ġoġwa-iaġomaia, ġovaġia, benamo bisini ġania e bisini verere-vegogo.²⁴ Korana natugu maiġa emaseto, senaġi ma bemaġuri-ġenoġoi; erekwa-rekwato, senaġi ma bama doġaria!’ Benamo ġia ġeverere-vegogoto.

²⁵ Natuna tau guinena tu vamokai. Vamoka na eġenoġoito, numa eiaġo-viniato-ġoi nai, mari e bara gururi esegaġirito.²⁶ Benamo vetuġunaġi tarimana ta ekeaiato, mo guru korana evedanaġi-iaġiato.²⁷ Vetuġunaġi tarimana na evaġa-veseato, ekirato, ‘Ġoi tarimu beġenogoi, tamamu na ma namona e ma maġurina ġesi bema dogaria lorinai, ġia na vetuġunaġi tarimari bevaġa-guruġari, boromakau natuna ma monana ġesi beġe vaġia.’

²⁸ Tau guinena ebaru-rakavato, numai asi eraka-toġato, benamo tamana eraka-rosito, enoġiato neraka-toġa ġana.²⁹ Senaġi ġia na tamana evaġa-veseato, ekirato, ‘Noġitaia, au tu laġani gutuma ġoi rekemu ai atanuni, vetuġunaġimu aiago-vinini, ġemu ura mabarana akorana-iaġirini, ġemu vevaġa-naġi ta asi afitoġaiato, senaġi ġoi na nanigosi natuna ta maki asi oviniguni au ma ġatagu ġesi vaġa-iaku-iaġima ġana.’³⁰ A mai natumu mata-boraġa vavineri ġeri ai ġemu farefare mabarari bea vaġa-koriri; bea ġenoġoi nai tu, ġoi na tu boromakau natuna mona mase bovaġia ġia ġana!’³¹ Tamana evaġa-veseto, ekirato, ‘Natugu, ġoi tu au sevigu ai otanu-vanaġi vanaġini, au ġegu dagara mabarari tu ġoi ġemu.’³² A toma ġita si-iaku, bisini verere, korana tarimu emaseto, senaġi bemaġuri; erekwa-rekwato, senaġi ma bitama doġaria.’”

16

Vetuġunaġi tarimana ġena tuġamaġi-iobuka

¹ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, ‘Farefare e moni vovoka tarimana ta etanuto-ġoi. Benamo tarima kotari na farefare vovoka tarimana ġekira-varaiato, ġia ġena farefare ġitaġauna tarimana na ġena farefare eġere-iaġirini.’² Moġa lorinai taġa tarimana na ekea-toġaiato, benamo ekirato, ‘Ġoi varimu baseġaġia moġoni ba? Au ġegu ġauvei oġwa-ragaiato nai, novevarifu-iaġia, korana initoma ġoi tu dia au ġegu farefare narinarina tarimana.’³ Benamo mo farefare ġitaġauna tarimana etuġamaġito, ekirato, ‘Au ġegu baregona na toma evaġa-dokoguni ġegu ġauvei na. Kara baveini? Au tu asi gwadagu baiaraġani ema noġinoġi au ġegu ai tu maiaka dagarana.’⁴ Etuġamaġito-ġoi nuġanai, ekirato, ‘Mai bama riġa kara baveiani! Benamo bevaġa-dokoguni nai, ġatagu namori gutuma na beġe gabi-raġeguni ġeri numai.’

⁵ Moġa lorinai ġena baregona ġenai ġeġabi-toreto tarimari mabarari ekea-vegogorito. Benamo ta edanaġiato, ekirato, ‘Ġoi ġemu ġabitore tu vira?’⁶ Evaġa-veseto, ekirato, ‘Olive diġana kavaburi sinau imaima toitoi (800).’ Benamo farefare ġitaġauna tarimana na ekiraiato, ‘Ġemu ġabitore fefana maiġa, noraga-tanutari, benamo sinau vasivasi (400) notorea.’⁷ Benamo ta ma edanaġiato, ekirato, ‘Ġoi ġemu ġabitore tu vira?’ Ġia ekirato, ‘Widi fuseri mabarari 1,000.’ Benamo farefare ġitaġauna tarimana na ekiraiato, ‘Ġemu ġabitore fefana maiġa, noġabia, benamo sinau imaima toitoi (800) notorea.’

⁸ Dokonai mo farefare narinarina tarimana rakavana ġena baregona na evaġa-raġeato, korana ġena tuġamaġi-iobuka dainai. Korana tanobara tarimari tu ġeiaunega-lelevaġito ġeri tanu-vegogo ai, a mamai ġetanuni tarimari tu asiġina.

⁹ Au na akiramini, mai tanobara farefareri e moniri rakavari ġerina tarimarima tu ġomi ġatami ai boġono vaġa-iaġori, korana ġemi moni bea korini nai, ġomi tu beġe tanu-vanaġi vanaġini numari ai beġene gabi-raġemi gubai.

¹⁰ Deikara dagara misina ġauvei-iaġina ma ribana nai, dagara baregona maki ġauvei-iaġina ma ribana; ema deikara dagara keinai beġofaġofani nai, dagara baregona maki beġofaġofani.¹¹ Bema ġomi tanobara farefareri e moniri ġauvei-iaġiri asi ribami nai, Barau na kamasi farefare korikoriri gubai bevinimini boġo ġauvei-iaġirini?¹² Ema bema ġomi tarima ta ġena farefare asi boġo ġitaġau-ginikaurini nai, Barau na ġomi ġemi farefare maki asi bevinimini?

¹³ Vetuġunaġi tarimana na baregona ruarua vetuġunaġiri asi beiaġo-vinirini riba. Korana ġia na ta tu asi beura-viniani, a ta tu beura-viniani; ta bevaġa-moġoniani, a ta tu beġofaġofa-iaġiani. Gomi maki Barau ema moni nega sebonai vetuġunaġiri asi boġo iaġo-vinirini, asiġina-ġinavaġi.”

Iesu ġena guruġa kota

¹⁴ Farisea tarimari tu moni ġeuravini-baregorito-ġoi. Iesu ġena guruġa mabarana ġeseġaġiato nai, ġerikiriki-iaġiato. ¹⁵ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Gomi tu tarimarima ġoirari ai ġovekiraiġini, senaġi Barau tu nuġami ribana. Tarimarima na ġevaġa-raġerini dagarari Barau na tu asi eura-vinirini, etuġamaġi-fitoġarini.

¹⁶ Mose ġena taravatu ema peroveta tarimari ġeri guruġa ġetanuto-ġoi eiaġomato mo, Ioane Babatiso ġena negai. Monana Barau ġena Basileia varina ġeġobata-iaġiani nai, tarimarima mabarari ġevebibi-toġani beġene raka-toġa ġana. ¹⁷ Guba ema tanobara beġe rekwa-rekwani tu ma dabarana, senaġi taravatu ġena toutou ta maki asi berekwa-rekwani.

¹⁸ Tau ta na ġaraġona belaiani, benamo vavine ta ma beġaraġoani nai, ġia mo tu veġura-vanaġi veġiana beveiani; ma tarima boruna ta na mo tau na elaiato vavinena moġa ma beġaraġoani nai, ġia maki beveġura-vanaġini.”

Farefare e moni vovoka tarimana ema Lasaro

¹⁹ “Farefare e moni vovoka tarimana ta etanuto-ġoi. ġia tu dabuġa namori moġo eveito-ġoi e ġaro mabarari ai everereto-ġoi ema ġaniġani namona moġo eġanito-ġoi. ²⁰ ġena numa ġatama bokanai tarima ta asi-ġena ema asi-ġana arana Lasaro eġena-taġoto-ġoi. ġia tu keġina mabarana lakufodo. ²¹ Eura-baregoto-ġoi taġa tarimana ġana ġaniġani momori bene ġani. Kwaiva maki ġeiaġoto, ġia manuġana ġeiamuserito-ġoi.

²² Asi ġena-ġana tarimana emaseto, benamo aneru na Aberahamo sevina ġana ġeġwa-iaġoato. Farefare vovoka tarimana ma emaseto, benamo ġeġuriato. ²³ Mase gabunai (o Hades) midigu eġanito-ġoi nai, eboġe-raġeto, manaġai Aberahamo eġitaiato, ema Lasaro maki ġia ġesi. ²⁴ Benamo ekeato, ekirato, ‘Aberahamo, tamagu o, novetuġagu, mani Lasaro notuġua, ġimana didina nanu ai nea duġi-reia, be meagu moġo nama vaġa-ġavea, korana tu au mai karava morenani midigu vovoka aġanini.’

²⁵ Senaġi Aberahamo ekirato, ‘Natugu o, notuġamaġia, ġoi omaġurito-ġoi ġarori ai dagara namori oġobito-ġoi, a Lasaro tu dagara rakavari eġabito-ġoi. Senaġi toma ġia tu everereni, a ġoi tu midigu oġanini. ²⁶ ġita fakarai maki koufa bara ta etanuni, moġa lorinai maina na tarima ta maniġana asi beiaġosini, ema manina na maki ta maġana asi beiaġomani.’

²⁷ Benamo farefare vovoka tarimana ekirato, ‘Tamagu o, anogimuni, Lasaro notuġua tamagu ġena numa ġana. ²⁸ Au tarigu merori tu imaima. ġia na bene vaġa-guruġari, mai midigu ġani gabuna ġana beġe iaġomani garina.’ ²⁹ Senaġi Aberahamo ekirato, ‘Mose ema peroveta tarimari tu ġia ġesi, be garori neġi beġene seġaġiri.’ ³⁰ Taġa tarimana ekirato, ‘Asiġi, tamagu! Senaġi bema emaseto tarimana ta beiaġoni nai, ġia tu ġeri rakava ġerina beġe vetuġamaġi-kureni.’

³¹ Aberahamo ekirato, ‘Bema Mose ġena taravatu ema peroveta tarimari ġeri guruġa asi beġe seġaġirini nai, mase na tarima ta bere varigiġi-ġenoġoi maki asi ġere seġaġi-vinia.’”

17

Vei-rakava ema rakava tuġamaġi-fitoġari

¹ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Tarimarima vaġa-ketori dagarari roġo beġe ġorani, senaġi bevaġa-ġorarin tarimana tu vetuġana kekei. ² ġia tu bere namo fore baregona ta ġaiġonai ġere baru-kaua, benamo davarai ġere fiu-reia, korana mai misimisiri ta rakavai beġofa-toġaiani garina.

³ Moġesi nai lorimi boġono vetore! Bema ġoi tarikakamu veġa rakavari eveini nai, bono kira-ġoia, ema ġena rakava ġerina bevetuġamaġi-kureni nai, ġena rakava bono tuġamaġi-fitoġari. ⁴ Bema ġia na ġaro ta vaġa-imaima ruarua (7) bevaġa-rakavamuni, ema vaġa-imaima ruarua (7) beġenoġoini ġemu ai, bekirani, ‘Bavetuġamaġi-kure,’ betoni nai, ġoi na ġena rakava bono tuġamaġi-fitoġari.”

Veġabidadama

⁵ Iesu ġena apostolo na Vereġauka ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Ġema veġabidadama novaġa-baregori!” ⁶ Vereġauka na evaġa-veserito, ekirato, “Bema ġomi ġemi veġabidadama tu mastadi ġauna ġutuna ġena barego kavana, misina korokoro moġo, senaġi ġomi na mai ġau baregona o malberi ġauna boġo kiraiani, ‘Noveraġa-vaġi, be davarai noa vevaro!’ boġo toni, benamo garomi tu besეġaġiani.”

Vetuġunaġi tarimana ġena ġauvei

⁷ “Bema ġomi ta ġemu vetuġunaġi tarimana tano befokani o mamoe beġita-ġaurini murinai, ġauvei gabuna na numa ġana beiaġomani nai, ġoi na bokiraiani, ‘Noraka-ġariġari, be noma ġaniġani,’ botoni ba? ⁸ Asiġina, senaġi ġoi bokirani, ‘Ġagu ġaniġani novei, ema bono vedabuġa, be bonoma nari-ġaugu; au bana ġaniġani ema bana niuniu-ġosi murinai

vau, ġoi ma bono ġaniġani ema bono niuniu.’⁹ Ba vetuġunaġi tarimana ġena seġaġi ai dainai bevaġa-namoani? Asiġina.¹⁰ Gomi maki moġesi; bema Barau na bekiramini ġauveiri mabarari boġo veirini nai, boġo kirani, ‘Ġita vetuġunaġi tarimara ġera ġauvei.’”

Iesu na lepera tarimari gabanana (10) evaġa-namorito

¹¹ Iesu Ierusalemia eiaġo-viniato-ġoi nai, Samaria ema Galilea tanori vefakari na eraka-vanaġito.¹² Vanuġa tai eraka-toġato, benamo lepera tarimari gabanana (10) ġesi ġevedoġarito. Roġo manaġai ġeruġa-tarito,¹³ ġia ġekeato, ġekirato, “Iesu! Ġema Vereġauka! Novetuġama!”

¹⁴ Iesu na eġitarito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, “Rubu Veaġa vereri ġeri ai ġoiġo, be beġenea ġitami.” Benamo ġeiaġoto-ġoi nuġanai, tauġaniri ġeveiarevato, ġenamoto.¹⁵ Tarima sebona moġo ġia fakari ai kefina eġitaiato enamoto, benamo eġenoġoi-iaġoto. Barau evonevone-raġe viniato.¹⁶ Benamo Iesu kwakuna koranai evetuitarito, evaġa-namoato. Ġia tu Samaria tarimana.¹⁷ Iesu ekirato, “Tarima mabarari tu gabanana (10) beġe namo. Imaima vasivasi (9) tu aiġeri? ¹⁸ Kara dainai mai irau gabu tarimana ġereġana moġo beġenoġoi-iaġoma, Barau bema vaġa-raġea?”¹⁹ Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Novariġisi, noiaġo, ġemu veġabi-dadama na bevaġa-maġurimu.”

Barau ġena Basileia beiaġomani guruġari

Mataio 24:23-28; 24:37-41

²⁰ Farisea tarimari kota na Iesu ġedanagiato, Barau ġena Basileia tu aitoma beiaġomani. Ġia na evaġa-veserito, ekirato, “Barau ġena Basileia beiaġomani tu asi boġo ġitaini dagarana.²¹ Tarima ta asi bekirani, ‘Noġitaia, inġa!’ o ‘Iomoġa!’; korana Barau ġena Basileia tu gomi fakami ai manigġa.”

²² Benamo ġia na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġaro ta beraġasini nai, ġomi ġemi ura bareġona tu Tarimarima Natuna ġena ġaro sebona ta moġo boġono ġitaia, senaġi asi boġo ġitaini.²³ Kotari na beġe kiramini, ‘Tarimana iomoġa!’ o ‘Tarimana maigġa!’ beġe toni. Senaġi asi boġono iaġo, murinai asi boġono raka.²⁴ Korana kiriku eragani nai, morena gubai reketa-reketa ġana eiaġoni kavana, Tarimarima Natuna ġena ġaro nuġanai maki moġesi beveini.²⁵ Senaġi ġia midigumidigu vovoka roġo beġani-ġuineni, ema toma guru tarimari na roġo beġe kira-fitoġaiani.

²⁶ Tarimarima Natuna beiaġomani ġaronai tu Noa ġena negai kavana.²⁷ Tarimarima mabarari ġeġaniġanito-ġoi, ġeniuniuto-ġoi, tau e vavine ġeveġaraġoto-ġoi, eiaġomato mo, Noa ġena lagato ai eraka-toġato ġaronai, benamo ġutuġutu na mabarari eġutu-maserito.²⁸ Lota ġena negai maki moġesi moġo. Ġeġaniġanito-ġoi, ġeniuniuto-ġoi, ġeivoito-ġoi, ġevaro-varoto-ġoi, numa ġeraġoto-ġoi.²⁹ Senaġi Lota Sodoma eraga-kwaneato ġaronai, karava ma salfa o fore seġukari ġesi guba na ġeketo-firiġoto, mabarari evaġi-masemaserito.³⁰ Tarimarima Natuna beforini nai, maki moġesina beġorani.

³¹ Mo ġaro ai, bema tarima ta tu numa tuġunai etanu-taġoni, numai asi ma bene raka-toġa ġena farefare bene ġabiri. Ema bema tarima ta tu vamokai nai, ġia ġena numa ġana asi ma bene ġenoġoi ġena farefare ġabigabiri.³² Lota ġaraġona boġono tuġamaġia!³³ Deikara tauġena moġo ġena maġuri lorina etoreani tarimana, ġena maġuri beleaiani; a ġena maġuri eleaiani tarimana na maġuri bedoġariani.

³⁴ Akiramini, mo boġi ai tarima ruarua geda sebonai beġe genani nuġanai, ta tu Barau na beġabi-vaġiani, (korana beġabi-raġeani nai), a ta tu betanuni, (korana bekira-fitoġaiani nai).³⁵ Vavine ruarua widi giro dagarana beġe giro-vegogoani nai, ta tu beġabi-vaġiani, a ta tu betanuni. [³⁶ Tarima ruarua vamokai beġe ġauveini nai, ta tu beġabi-vaġiani, a ta tu betanuni.]”

³⁷ Iesu ġena mero na ġedanagiato, ġekirato, “Vereġauka o, ainai beġorani?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Mase tauġanina etanuni gabunai, ġaio maki monai beġe vegogoni, (be ġia na beġe vaġa-foforiani).”

18

Barabore - Vabu ema Kota eseġaġini tarimana

¹ Benamo Iesu na ġena mero ġeri barabore ta ekiraġiato. Mo barabore na bene vaġa-ribari, be vanaġivanagi beġene ġauġau ema asi beġene moiramoiara ġana.² Maġesi ekirato, “Vanuġa tai Kota eseġaġini tarimana ta etanuto-ġoi. Ġia tu Barau garina asi eveito-ġoi, ema tarimarima maki asi egubakaurito-ġoi.³ Mo vanuġa vabuna ta mai Kota eseġaġini tarimana ġenai eiaġo-ġenoġoi ġenoġoito-ġoi, ġena maoro evevaġa-doġe-gani viniato-ġoi ema ekirato-ġoi, ‘Novaġa-kavagu, be ġevaġa-rakavaguni tarimari davari noviniri!’⁴ Nega emanaġato nuġanai, Kota eseġaġini tarimana na vabu ġena ura veigġana asi eveiato. Senaġi ġaro ta ġia tauġena evetuġamaġito, ekirato, ‘Au tu Barau garina asi aveini ema tarimarima

maki asi agubakaurini, ⁵ senaġi dagara sebona tu, mai vabu na au evaġa-doġe-ganiguni nai, ġena ura veiġana naveia, korana vanaġivanaġi beiaġomani, benamo au bevaġa-doġe-gani iaġoguni ġesi.”

⁶ Vereġauka ma ekirato, “Mo Kota eseġaġini tarimana kara etato, ġoseġaġia. ⁷ Be kamasi? Barau na eviriġirito tarimari, ġia ġenai boġi ema laġani mabarari ai ġetaġitaġini ema ġenoginoġi-viniani tarimari, vevaġa-maoro nuġanai tu asi bevaġa-kavarini? Nevaġa-kavari ġana nai tu bekwaiboni? ⁸ Au na akiramini, ġeri maoro ai ġia na bevaġa-kava ġariġaririni. Senaġi Tarimarima Natuna ma beiaġomani nai, ġia vegabi-dadama tanobarai bedoġariani ba asiġina?”

Farisea tarimana ema takesi gogo tarimana

⁹ Tarima kotari ġeri tuġamaġi ġia tu vei-iobukaiobuka, a tarimarima mabarari tu veirakava tarimari. Iesu na mai tarima ġeri barabore ekiraġiato, ekirato, ¹⁰ “Tarima ruarua Rubu Veaġa ġana ġeiaġoto, ġea ġurigurito; ta tu Farisea tarimana, a ta tu takesi gogo tarimana. ¹¹ Farisea tarimana ġereġana reke tai eruġato, benamo eġauġauto, ekirato, ‘Barau o, avaġa-namomuni, korana au tu dia tarima mabarari kavana, be seġafore tarimari, vei ġeġeva-ġeġeva tarimari, veġura-vanaġi tarimari. Avaġa-namomuni, korana au tu dia iomo takesi gogo tarimana kavana. ¹² Fura o wiki ta nuġanai au tu ġaro ruarua aġani-veaġani, ema adoġarini dagarari karava gabanana (10) aveirini, benamo karava sebona tu ġoi avinimuni.’

¹³ Senaġi takesi gogo tarimana tu manaġai eruġato, asi eboġe-raġeto gubai, kobana ebotaiaġo, ekirato, ‘Barau o, au tu rakava tarimagu, noma vetuġagu!’

¹⁴ Au na akiramini, takesi gogo tarimana tu Barau na evaġa-moġoniato, ma vei-iobukaiobukana ġesi vanuġa ġana eġenoġoito, a Farisea tarimana tu asiġina. Korana tauġena moġo eveġabi-varaġeni tarimana tu, Barau na bevaġa-varigoani, a tauġena evevaġa-variġoni tarimana tu, bevaġa-varaġeani.”

Iesu na mero misiri evaġa-namorito

Mataio 19:13-15; Mareko 10:13-16

¹⁵ Tarima kotari mero misimisiri Iesu ġenai ġeġwa-iaġorito, ġimana iatari ai bene toreri ġana. Ġena mero na ġeġitarito, benamo ġekira-ġoirito. ¹⁶ Senaġi Iesu na mero misiri ekea-iaġomarito, ġena mero ekirarito, ekirato, “Mani mero misiri au ġegu ai ġeiaġoma, asi ġolairi, korana manigesima kavana tu Barau ġena Basileia tarimari. ¹⁷ Moġoni au na ġomi akiramini, dei na Barau ġena Basileia asi beġabi-raġeani mero misina kavana, Basileiai asi beraka-toġani.”

Farefare vovoka tarimana

Mataio 19:16-30; Mareko 10:17-31

¹⁸ Iuda tarimari ġeri vere tauna ta na Iesu edanaġiato, ekirato, “Vevaġa-riba taumu namona, au kara haveini vau, maġuri vanaġivanaġi badoġariani?” ¹⁹ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Go karase nai au namogu okiraġini? Tarima ta asi namo, Barau moġo ġereġana. ²⁰ Taravatu ma ribamu, ‘Asi bono veġura-vanaġi, asi bono vaġivaġi, asi bono lema, asi bono vevaġa-daġa ġofaġofa, tamamu sinamu bono gubakauri.’” ²¹ Mo tarima ekirato, “Au keigu na beiaġoma toma mani taravatu mabarari akorana-iaġirini.” ²² Iesu na mo guruġa eseġaġiato, benamo ekiraiato, “Go tu dagara sebonai moġo orabuni. Ġemu farefare mabarari novoivoi-iaġiri, moniri tu asi-ġeri ema asi-ġari tarimari bono viniri, benamo gubai ġoi ġemu farefare badoġaririni. Moġesi boveini vau, au murigu ai bonoma raka.” ²³ Mo guruġa eseġaġiato nai, nuġana emeto-rakavato, korana ġia tu farefare ġutuma tarimana.

²⁴ Iesu na eġitaiato, benamo ekiraiato, ekirato, “Farefare vovoka tarimari Barau ġena Basileia ġeri rakatoġa tu gwaġiġi rakava! ²⁵ Kamela nila kadarena na ġena rakatoġa tu kotuna gwaġiġi, a farefare vovoka tarimana Barau ġena Basileia rakatoġana ġia ġenai tu gwaġiġi rakava.” ²⁶ Tarimarima na mai guruġa ġeseġaġiato, benamo Iesu ġedanaġiato, ġekirato, “Be, deikarari vau maġuri beġe doġariani?” ²⁷ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Tarimarima na asi beġe veirini riba dagarari tu Barau na beveirini riba.”

²⁸ Petero na ekiraiato, ekirato, “Go ribamu, ġai tu ġema dagara mabarari ġaraga-kwanerito, murimu ai ġarakani.” ²⁹ Iesu na ekirarito, “Moġoni akiramini, tarima ta ġena numa eraga-kwaneato, o ġaraġona, kakana, tarina, tamana, sinana, natuna Barau ġena Basileia uranai, ³⁰ ġia na mai maġuri nuġanai dagara ġutuma beġoitaġoni, ema mo negai vau maġuri vanaġivanaġi bedoġariani.”

Iesu na ġena mase ma ekiraġi-foforiato

Mataio 20:17-19; Mareko 10:32-34

³¹ Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) eġori-veġitarito, benamo ekirarito, ekirato, “Goseġaġi! Ġita tu Ierusalemna ġana tavarageeni. Monai peroveta tauri na Tarimarima Natuna varina ġetore-ġuinetu guruġari aniri mabarari beġe moġonini. ³² Irau bese (o Roma) tarimari ġimari ai beġe toreali. Ġia na beġe vaseva vaseva-iaġiani, beġe rikiriki-iaġiani e beġe kanunu-kanunuani. ³³ Beġe botaiani e beġe vaġi-maseani, senaġi ġaro vaġa-toitoinai vau ma bevariġisi-ġenoġoini.”

³⁴ Iesu ġena mero mo guruġa tauna asi ġeġoitaġoato. Guruġa anina ġia ġeri ai tu vekuretoġa. Ġia asi ribari Iesu na kara ekiraġiato.

Iesu na mata-bubu tauna evaġa-namoato

Mataio 20:29-34; Mareko 10:46-52

³⁵ Iesu tu Ieriko ekavinaġiato nai, mata-bubu tauna ta dabara rikinai etanu-taġoto-ġoi, enoġinoġito-ġoi. ³⁶ Tarimarima ġutuma dabarai ġeraka-vanaġito eseġaġito, benamo evedanaġito, “Mai guru anina tu kara?” ³⁷ Ġekirato, “Iesu, Nasareta tauna, eraka-vanaġini.” ³⁸ Benamo ekea-fouto, ekirato, “Iesu o, Davida natuna, au novetuġaġu!” ³⁹ Ġoirai ġerakato tarimari na ġekira-ġoiato, senaġi ġia ekea-ġiġiraġe ġiġiraġeto-ġoi, “Davida Natuna o, au novetuġaġu!”

⁴⁰ Iesu eruġa-tarito, benamo ekirato, “Ġoġori-iaġomaia!” Ġia eiaġomato, benamo Iesu na edanaġiato, ekirato, ⁴¹ “Kara ourani ġemu ai naveia otoni?” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka o, matagu noma vaġa-iaġaia.” ⁴² Iesu ekirato, “Be, matamu nenamo, ġemu vegaġadadama na bevaġa-namomu.” ⁴³ Vaġa-sebo matana enamoto, eboġeboġe-ġinikauto, Iesu murinai erakato, Barau evaġa-raġeato. Mo veiġa ġeġitaġato tarimari mabarari na maki Barau ġevaġa-raġeato.

19

Iesu ema Sagaio

¹ Iesu Ieriko ai eraġasito, benamo vanuġa nuġana na eraka-iaġoto-ġoi. ² Monai tu takesi gogo tarimari ġeri vere ta arana Sagaio; ġia tu moni ema farefare vovoka tarimana. ³ Ġia ġena ura tu Iesu neġita-vetoġaia ġia tu dei, senaġi tarimarima ġutuma ema ġia tu tau kubina nai, neġitaia ġana egera-kavato. ⁴ Moġa lorinai eraga-ġuine-iaġoto, sikamoa ġauna tai eraġeto, Iesu monana beraka-vanaġini nai, bene ġitaia ġana.

⁵ Iesu mo gabu ai eraġasito, eboġe-raġeto, eġitaġato, benamo ekiraiato, “Sagaio, norakariġo-ragaraga, korana au toma tu ġoi ġemu numai batanuni bene.” ⁶ Benamo Sagaio eraga-rakariġoto, ma iakuna ġesi Iesu eġori-iaġoato ġena numa ġana. ⁷ Ġeġitaġato tarimari mabarari ġemugumuguto, ġekirato, “Mai tau tu rakava tarimana, ġena numai ea tanuni.”

⁸ Sagaio eruġa-vaisito, Vereġauka evaġa-guruġaġato, ekirato, “Vereġauka, noseġaġi! Ġegu farefare reke-ta tu gara veġubu tarimari bavindirini, ema ġena farefare aġabikavaġato tarimana tu, nega vaġa-vasivasi bavini-ġenoġoiani.” ⁹ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Toma vevaġa-maġuri tu mai numai bema raġasi, korana mai tarima maki Aberahamo natuna. ¹⁰ Korana Tarimarima Natuna tu rekwarkwa tarimari vetauvetauri ema bene vaġa-maġuriri ġana eiaġomato.”

Barabore - Vetuġunaġi tarimari moni ġenarito

Mataio 25:14-30

¹¹ Mabarari ġeseġaġito-ġoi nuġanai, Iesu na ġeri barabore ta ekiraġiato. Korana ġia tu Ierusalemna ekavi-naġiato nai, ġia mataboru ġekirato, Barau ġena Basileia tu mo negai befoforini. ¹² Benamo ġia ekirato, “Dagi baregona tarimana ta gabu manaġana ġana eiaġoto, kini o vere dagina bene ġabia vau, ma bene ġenoġoi ġana. ¹³ Roġosi bere raka nai, ġena vetuġunaġi tarimari gabanana (10) ekea-iaġomarito, golo moniri ġia tata sebori-sebori evinirito, benamo ekirarito, ekirato, ‘Au murigu ai boġono ġauvei-iaġiri, be moni boruri tari ma boġono dogari.’

¹⁴ Senaġi ġena tanobara tarimari na asi ġeura-viniato-ġoi nai, murina na guruġa ġetuġoto, ġekirato, ‘Ġai asi ġaurani mai tarima ġai ġema vere ai bene iaġo.’ ¹⁵ Senaġi mo tarima na kini dagina ġeviniato murinai, eġenoġoi-iaġomato. Benamo ġena vetuġunaġi tarimari ekea-iaġomarito, beġene vaġa-ribaia, moni boruri vira ġia tata ġedoġarito.

¹⁶ Tarima ġinġuineni eiaġomato, benamo ekirato, ‘Vereġauka, golo monina sebona oviniguto nuġanai, au na tu moni gabanana (10) ma adoġaririto.’ ¹⁷ Ġia na evaġa-namoato, ekirato, ‘Ġoi tu vetuġunaġi taumu namona! Dagara misiri oġauvei-iaġi ġinikaurini nai, au na vanuġa mabarari gabanana (10) avinimuni, ġoi na boġita-ġaurini.’ ¹⁸ Vaġa-ruaruana eiaġomato, benamo ekirato, ‘Vereġauka, sebona oviniguto nuġanai, au na moni imaima ma adoġaririto.’ ¹⁹ Ġena vere na ekiraiato, ‘Ġoi tu vanuġa imaima boġita-ġaurini.’

²⁰ Vetuḡunaḡi tarimana ta ma eiaḡomato, benamo ekirato, ‘Vereḡauka o, ḡoi ḡemu moni sebona tu iniḡa, au na muko ai akumuato, akure-togaiaito. ²¹ Au tu ḡoi ḡarimu aveito, korana ḡoi tu asi vegubakau taumu. Tarima ḡeri dagara oḡabirini, ema dia ḡoi na ovarorito dagarari obasirini e okwarini.’ ²² Gena vere na ekiraiato, ‘Ḗoi tu vetuḡunaḡi tarimana rakavana! Tauḡemu ḡemu guruḡa na havevaḡa-maoro vinimuni. Ḗoi ribamu au tu asi vegubakau taugu, dia au ḡegu dagarari aḡabirini, ema dia avaroto dagarari abasirini. ²³ Be, karase nai ḡegu moni tu banikai asi otoreato? Benamo au bara ḡenoḡoi nai tu, ma torekauna o interestina ḡesi bara doḡaria.’

²⁴ Benamo monai ḡeruḡa-taḡoto-ḡoi tarimari ekirarito, ekirato, ‘Mani moni sebona ḡenai maniḡa ḡoḡabia, moni gabanana (10) tarimana ḡovinia.’ ²⁵ Senaḡi ḡia na ḡekiraiato, ‘Vereḡauka, ḡia ḡena moni tu varau 10 beḡabia.’ ²⁶ Ḗia evaḡa-veseto, ekirato, ‘Au na akiramini, ma ḡena-ḡana tarimana tu ḡutumari ma baviniiani, a asi ḡena-ḡana tarimana tu, ḡenai misina maki baḡabi-vaḡiani.

²⁷ Senaḡi au ḡebaru-viniguni tarimari, asi ḡeurato au ḡia bana guine-iaḡiri ḡetato tarimari, ḡoḡori-iaḡomari, au ḡoiragu ai ḡoma vaḡi-maseri!’”

Iesu ḡena rakatoga Ierusalem ai ḡevonevone-raḡe viniato

Mataio 21:1-11; Mareko 11:1-11; Ioane 12:12-19

²⁸ Eguruga-gosito vau, Iesu eraka-guineto, Ierusalem a ḡana evaraḡeto. ²⁹ Betefage e Betania ekavinagiritto-ḡoi nai, Olive Ḗorona rekenai, benamo Iesu na ḡena mero ruarua etugu-guinerito, ekirarito, ekirato, ³⁰ “Ḗoira vanugana ḡana goiaḡo. Bogo raḡasini nai, doniki natuna ta barutari boḡo ḡitaiani, iatanai tarima ta roḡosi bene raḡe. Boḡono ruḡaia, benamo bogono ḡori-iaḡomaia. ³¹ Bema tarima ta na bedanagimini, bekirani, ‘Karase nai ḡoruḡaiani?’ betoni nai, ḡomi boḡono kira, ‘Vereḡauka na eura-viniani.’”

³² Benamo tauri ruarua ḡeiaḡoto, Iesu na ekira-vararito ilailanai ḡedoḡariato. ³³ Doniki natuna ḡeruḡaiaito-ḡoi nuḡanai, doniki biaguri na ḡedanagiritto, “Ḗomi tu karase mani doniki ḡoruḡaiani?” ³⁴ Ḗevaḡa-veseto, ḡekirato, “Vereḡauka na eura-viniani.”

³⁵ Benamo Iesu ḡenai ḡeḡori-iaḡoato. Ḗeri dabuḡa barari doniki doḡenai ḡeiavarito vau, Iesu ḡevaḡa-tanu-kauato. ³⁶ Iesu eiagoto-ḡoi nai, tarimarima ḡeri dabuḡa barari dabarai ḡeiavarito.

³⁷ Ierusalem a varau ekavinagiato, Olive Ḗorona na evarigoto-ḡoi, benamo Iesu ḡena mero ḡutuma lelevaḡi ḡeikuto, Barau ḡevonevone-raḡe viniato, korana nuḡa-farevaḡi veigari ḡegitarito nai. ³⁸ Ḗekirato,

“Ḗera Vere baregona,
Vereḡauka aranai eiagomani Kinina,
sivaḡa-namoa!

Maino gubai bene barego ema vevaḡa-raḡe tu guba tuḡunai!”

³⁹ Benamo Farisea tarimari kota na tarimarima ḡutuma nuḡari na Iesu ḡekiraiato, ḡekirato, “Veveḡa-riba taumu, ḡoi ḡemu mero nokira-ḡoiri!” ⁴⁰ Iesu na evaḡa-veserito, ekirato, “Au na akiramini, bema ḡia asi beḡe koḡoni nai, mai fore beḡe koḡoni.”

Iesu Ierusalem a taḡina eveito

⁴¹ Iesu vanuḡa barana Ierusalem a ḡana eraka-kavinagito, eḡitaiaito, benamo taḡina eveito, ⁴² ekirato, “Toma ḡaro ai ḡemu maino korana boro ribaia bere namo! Senaḡi toma, ḡoi na asi oḡitaiani. ⁴³ Ḗarona heraḡasini nai, ḡebaru-vinimuni tarimari na tano beḡe ragaiani, beḡe kobe-ḡeḡeraḡimuni, asi ḡemu rakarosi dabarana. ⁴⁴ Benamo ḡoi ema nuḡamu ai ḡetanuni tarimari beḡe fuki-bubu-riḡomini tano ai; fore maki ta iatanai asi beḡe iaḡuiani, korana Barau ḡena vevaḡa-kava emarigoto asi oribaiani nai.”

Iesu na Rubu Veaga eiarevaiato

Mataio 21:12-17; Mareko 11:15-19; Ioane 2:13-22

⁴⁵ Iesu Rubu Veaga nuḡanai eraka-togato, voivoi tarimari elai-rosirito, ⁴⁶ ekirarito, ekirato, “Buka Veaga nuḡanai tu maiḡesi ekirani, ‘Ḗegu numa tu ḡurigiuri numana beḡe kiragiani,’ senaḡi ḡomi na tu lema tarimari ḡeri gumu gabunai bogo vaga-iaḡoa.”

⁴⁷ Iesu tu ḡaro mabarari ai Rubu Veaga nuḡanai evevaḡa-ribato-ḡoi. Rubu Veaga vereri baregori, e taravatu ḡevevaḡa-riba iaḡiato-ḡoi tarimari, ema Iuda vereri na ḡia beḡene vaḡia dabarana ḡevetauato-ḡoi. ⁴⁸ Senaḡi asi ḡeri dabara, korana tu tarimarima mabarari ḡeurato-ḡoi, Iesu ḡena guruḡa ta maki asi beḡene vei-ketoa.

20

Ierusalem a vereri na Iesu ḡena seḡuka korana ḡevedanaḡi-iaḡiato

¹ Ḗaro tai Iesu tu Rubu Veaga nuḡanai evevaḡa-ribato-ḡoi, Vari Namona tarimarima eḡobata-vinirito-ḡoi. Benamo Rubu Veaga vereri baregori, e taravatu ḡevevaḡa-riba

iaġiatio-ġoi tarimari, ema Iuda vereri Iesu ġenai ġeiaġoto, ²ġedanaġiatio, ġekirato, “Kamara seġukai ġoi na mai dagara oveirini? Dei na mai seġuka evinimuto?”

³ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na maki vedanaġi ta avinimini. Ġokira-varagu, ⁴Ioane ġena babatiso veigana tu Barau ġenana eiaġomato, ba tarimarima ġerina?”

⁵ Ġia fakari ai ġeverorito, ġekirato, “Bema ġita bita kirani, ‘Barau ġenana,’ bita toni nai, ġia bekirani, ‘Karase nai Ioane asi ġovaġa-moġoniato?’ betoni. ⁶ Senaġi bema ġita bita kirani, ‘Tarimarima ġerina,’ bita toni nai, tarimarima mabarari na fore na beġe takimaserani, korana ġia ġekirani, Ioane tu peroveta tarimana, ġetoni.” ⁷ Iesu ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġai asi ribama,” ġetato.

⁸ Benamo Iesu na ġia maki ekirarito, ekirato, “Au na maki kamara seġukai mai dagara aveirini asi bakira-varamini.”

*Barabore - Tavoga ġitaġauna tarimari rakavari
Mataio 21:33-46; Mareko 12:1-12*

⁹ Benamo Iesu na tarimarima mai barabore ekira-vararito, ekirato, “Tarima ta vine tavoġana evaroato vau, tavoġa ġitaġauna tarimari ġeri ai eraga-kwaneato. Benamo erakato gabu ta ġana. Monai ġaro ġutuma ea tanuto. ¹⁰ Vine ġwari (o grapes) ġemaġeto, benamo ġia na ġena vetuġunaġi tauna ta etuġuato tavoġa narinarina tarimari ġeri ai, vine ġwari kota benea ġabi ġana. Senaġi tavoġa ġitaġauna tarimari na ġekwariato vau, ġimana kori ġetuġu-ġenoġoiato. ¹¹ Benamo vetuġunaġi tauna ta ma etuġuato, senaġi ġia maki ġevaġa-vevaġiatio, ġevei-maiaka maiakiaio, ġimana kori ġetuġu-ġenoġoiato. ¹² Vetuġunaġi tauna vaġa-toitoina maki etuġuato, senaġi ġevaġa-vevaġi rakavaiato, kefina maki ma fauri vau ġelai-rosiato. ¹³ Benamo tavoġa biaguna ekirato, ‘Au tu kara ma haveini? Au natugu, auravini-baregoani merona, na-tuġua, atuġamaġini ġia beġe gubakauani!’ ¹⁴ Senaġi tavoġa narinarina tarimari na ġeġitaio nai, tauġeri ġeveturuġa-vevinito, ġekirato, ‘Mani tu tavoġa biaguna natuna, be sivaġia, benamo tavoġa tu ġita ġera.’ ¹⁵ Benamo tavoġa murikanai ġeinu-rosiato, ġevaġi-maseato.

Iesu evedanaġito, ekirato, “Tavoġa biaguna tu kara beveiani ġia ġeri ai? ¹⁶ Ġia beiaġomani, tavoġa ġitaġauna tarimari bevagi-ġosirini, benamo tavoġa tu tarima irauri ma bevinirini.” Tarimarima na mai guruġa ġeseġaġiatio nai, ġekirato, “Asiġi, maiġesi asi bene vetore!”

¹⁷ Iesu na eġitarito, benamo edanaġirito, ekirato, “Be, mai guruġa Buka Veaġa nuġanai anina tu kara? Maiġesi ekirato, ‘Fore numari ġeragarini tarimari na asi ġeura-viniato ma ġeftoġaiato forena tu duġu forenai eiaġoto.’

¹⁸ Deikara mo fore iatanai beketokauni tarimana beġwa-kirakiraiani; ema mai fore tarima ta iatanai beketokauni nai, belau-fatataiani.”

*Kaisara, Roma ġeri vere, ġena takesi moniri
Mataio 22:15-22; Mareko 12:13-17*

¹⁹ Taravatu ġevevaġa-riba iaġiatio-ġoi tarimari e Rubu Veaġa vereri baregori na Iesu inimoġo beġene ġabia dabarana ġevetauato-ġoi, korana ġia ribari, Iesu na mai barabore tu ġia iatari ai ekiraġirito-ġoi nai. Senaġi tarimarima ġutuma vegogo-taġo naima ġegarito. ²⁰ Moġa lorinai ġeġita-taġoato moġo. Gabivau ġofaġofa tarimari ġetuġurito, ġia na beġene danaġia noġa vei-iobukaiobuka tarimari kavana; beġene danaġia, bema Iesu ġena guruġa beiaġo-irauni nai, Iesu beġene ġabia, Roma gavanana ġimana seġukanai beġene torea. ²¹ Mo ġofaġofa tarimari na Iesu ġedanaġiatio, ġekirato, “Vevaġa-riba taumu o, ġai ribama, ġemu guruġa e ġemu vevaġa-riba tu maoromaoro. Tarimarima ġeri dagi asi otuġamaġirini, senaġi ġoi na Barau ġena dabara ovevaġa-riba-iaġi ġitakauani ma moġonimu ġesi. ²² Nokirama, Kaisara, Roma ġeri vere, takesi moniri bitana vinia tu namo ba asiġi?” ²³ Iesu na ġeri ġofaġofa varau eġitaio, benamo ekirarito, ekirato, ²⁴ “Silva monina ta ġovaġa-ġitaġu! Mai tu dei iouiouna e dei arana?” Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Mai tu Kaisara laulauna e arana,” ġetato. ²⁵ Benamo Iesu na ekirarito, “Kaisara ġena, Kaisara boġono vinia, Barau ġena, Barau boġono vinia.”

²⁶ Iesu ġena guruġa tarimarima ġoirari ai tu maoro nai, asi ġeri dabara ġia beġe ġofa-darereani, senaġi ġena vevaġa-vese na nuġari ġefarevaġito, asi ma ġeguruġato.

*Variġisi-ġenoġoi guruġari
Mataio 22:23-33; Mareko 12:18-27*

²⁷ Sadukea tarimari kota Iesu ġenai ġeiaġoto. Ġeri tuġamaġi tu, mase tarimari asi ma beġe variġisi-ġenoġoini. Iesu ġedanaġiatio, ġekirato, ²⁸ “Vevaġa-riba taumu o, Mose na

taravatu ǵai ǵema maiǵesi etoreato, ‘Bema tau ta kakana bemaseni, ma vabuna tu roǵo maǵuri, senaǵi asi naturi nai tu, mo tau na kakana vabuna bene ǵaraǵoa. Korana tu ǵia na naturi tari beǵene vaǵa-maǵuriri mo mase tauna ǵena.’²⁹ Tarikaka tau moǵo korina mabarari tu imaima ruarua (7). Tau guinena na vavine ta eǵaraǵoato, ma emaseto, natuna ta asi evaǵa-ǵoraiato.³⁰ Tau vaǵa-ruaruana na vabu ma eǵaraǵoato,³¹ tau vaǵa-toitoina maki moǵesina moǵo. Moǵa nuǵanai ǵia mabarari tu imaima ruarua (7), senaǵi mabarari ǵemaseto, naturi ta asi ǵevaǵa-ǵoraiato.³² Dokonai mo vavine maki emaseto.³³ Varigisi-ǵenoǵoi ǵaronai mo vavine tu dei ǵaraǵona, korana ǵia tu tau imaima ruarua (7) na ǵeǵaraǵoato nai?”

³⁴ Iesu na evaǵa-veserito, ekirato, “Mai tanobarai tau e vavine ǵeveǵaraǵoni,³⁵ senaǵi roǵo beiaǵomani Basileianai, vei-iobukaiobuka tarimari beǵe varigisi-ǵenoǵoini. Ǵia tu asi beǵe veǵaraǵoni.³⁶ Ǵia asi beǵe maseni maki, senaǵi aneru kavana beǵe tanuni. Barau natunai beǵe iaǵoni, korana ǵia tu varigisi-ǵenoǵoi tarimari.³⁷ Mose na evaǵa-moǵoniato, mase na ma beǵe varigisi-ǵenoǵoini. Gau eǵaraiato-ǵoi varina nuǵanai, Mose na Vereǵauka tu ‘Aberahamo ǵena Barau, Isako ǵena Barau, Iakobo ǵena Barau’ ekiraiato.³⁸ Moǵoni, ǵia tu maǵuri tarimari ǵeri Barau, dia mase tarimari ǵeri Barau. Korana Barau ǵenai tu, tarimarima mabarari tu maǵuri.”

³⁹ Taravatu ǵevaǵa-riba iaǵiato-ǵoi tarimari kota ǵekirato, “Vevaǵa-riba taumu o, vevaǵa-vese namona tu manǵa.”⁴⁰ Benamo moǵa murina na asi ma ǵedanaǵi-ǵenoǵoiato, ǵegarito nai.

Keriso tu Davida natuna ba Davida ǵena Vereǵauka?

Mataio 22:41-46; Mareko 12:35-37

⁴¹ Iesu na ekirarito, ekirato, “Ǵia tu kamasi nai Keriso tu Davida natuna ǵetoni?⁴² Davida tu Salamo nuǵanai ekirato,

‘Barau na ǵegu Vereǵauka ekiraiato:

Au ǵimagu aroribana rekenai bono tanu,

⁴³ bene iaǵo mo, ǵoi ǵebaru-vinimuni tarimari ǵoi kwakumu gaburenai batorerini.’

⁴⁴ Davida na Keriso tu ‘Vereǵauka’ etato. Kamasi nai Keriso tu Davida natuna?”

Taravatu ǵevaǵa-riba iaǵiato-ǵoi tarimari ǵeri ǵofaǵofa

Mataio 23:1-36; Mareko 12:38-40; Luka 11:37-54

⁴⁵ Tarimarima mabarari ǵoirari ai Iesu na ǵena mero ekirarito, ekirato,⁴⁶ “Taravatu ǵevaǵa-riba iaǵiani tarimari ǵerina lorimi boǵono vetore. Ǵia ǵeurani dabuǵa maukari beǵene riǵo, maketi gaburi ai beǵene rakaorakao, tarimarima na beǵene vaǵa-namori urari ai. Rubu nuǵari ai ema ǵani-vegogo gaburi ai ǵeri ura tanutanu namori ai beǵene tanu.⁴⁷ Ǵia na vabu ǵeri numa ma farefare ǵevaǵa-koririni. Ǵeri ǵauǵau tu mauka kenene, senaǵi ǵeǵofaǵofani. Moǵesi ǵeveini tarimari meto barego vedaurea beǵe ǵabini.”

21

Vabu ǵena boubou monina

¹ Iesu eboǵe-vaisito nai, moni vovoka tarimari ǵeri boubou moni mauǵai ǵeǵurato-ǵoi eǵitarito.² Asi-ǵena ema asi-ǵana vabuna ta eiǵomato, eǵitaiato, ǵena moni misiri ruarua moǵo eǵura-riǵorito, (mai tu noǵa moǵo toea sebona kavana).³ Benamo Iesu ekirato, “Moǵoni, au na akiramini, mai vabu na beǵuraia monina tu mabarari ǵeri vini bevanǵiri.⁴ Korana mabarari ǵeri moni vovoka ǵerina koturi moǵo beǵe vini, senaǵi mai vabu tu ǵena moni misina ǵenana moǵo, ǵena maǵuri ai bere vevaǵa-kava-iaǵiri dagarari mabarari beǵurari.”

Iesu na vau beǵea ǵorani dagarari ekiraiarito

Mataio 24:1-14; Mareko 13:1-13

⁵ Iesu ǵena mero kota na Rubu Veǵa ǵeguruǵa-iaǵiato, ǵitaǵitana ma marevana, ma ǵena fore namori ǵesi ema Barau ǵevarevare-viniato varevare dagarari namori na ǵevaǵa-veraiato, ǵetato. Senaǵi Iesu ekirato,⁶ “Ǵarona beraǵasini, mainai ǵoǵitarini dagarari mabarari tarima tari na beǵe vare bubu-riǵorini, fore ta fore ta iatanai asi beǵe tanuni.”

⁷ Benamo Iesu ǵedanaǵiato, ǵekirato, “Vevaǵa-riba taumu, aitoma beǵorani? Ema beǵorani nai, kamara vetoǵa na bevaǵa-moǵoniani?”⁸ Iesu evaǵa-veseto, ekirato, “Gomi lorimi boǵono vetore, beǵe ǵofamini ǵesi. Korana tu tarimarima ǵutuma au aragu ai beǵe iaǵomani, beǵe kirani, ‘Tarimana tu au maiǵegu!’ ema, ‘Ǵarona beraǵasini!’ beǵe toni. Senaǵi ǵia muriri ai asi boǵono raka.⁹ Bema ǵomi na vetari o tuari gururi e gururaǵe boǵo seǵaǵirini nai, nuǵami asi beǵene raǵe. Mai dagara beǵe ǵora-guineni, senaǵi dokona asi roǵo beraǵasini.”

¹⁰ Iesu ma ekirato, “Tanobara ta tanobara ta ġesi beġe vevaġini, gavamani ta gavamani ta ġesi beġe vetarini. ¹¹ Gabu ġutuma nuġari ai tano beġe iagaiagani, doġe beġe ġorani, ema tarimarima ġutuma keve beġe doġarini ta ġenana bevanagini ta ġenai. Vevaġa-gari vetoġari baregari guba na beġe foforini.

¹² Senaġi mo dagara roġosi beġene ġora nai, ġia na ġomi beġe ġabimini, beġe vaġa-midigumini. Rubu ai beġe vaġa-kotamini, dibura numari ai beġe tore-toġamini. Kini e gavana ġoirari ai beġe ġori-iaġomini, korana au ġoġabi-raġeguni nai. ¹³ Mai tu ġomi ġemi nega namona au vaġa-moġonigu ai boġo iaġoni. ¹⁴ Boġono vetuġamaġi, ġemi vevaġa-veve guruġari asi boġono tuġamaġi-guine guineri, ¹⁵ korana tu au na guruġa e iaunega bavinimini, beġe baru-vinimini tarimari na beġe kira-ġoimini, senaġi asi beġe kokoreni.

¹⁶ Tamami, sinami, kakami, tarimi, garagarami, e ġatami na tarimarima ġimari ai beġe revamini. Gomi kota maki beġe vaġi-masemini. ¹⁷ Tarimarima mabarari na beġe iau-rakavamini, korana au ġoġabi-raġeguni nai. ¹⁸ Senaġi debami ġuiri sebona maki asi berekwa-rekwani. ¹⁹ Boġo vevaġa-gwaġigini nai tu, boġo maġurini.”

Ierusalem beġe vaġa-rakavaiani

Mataio 24:15-21; Mareko 13:14-19

²⁰ “Vetari o tuari doġorori na Ierusalem beġe tanu-ġeġeraġiani boġo ġitaiani, benamo boġo ribani, Ierusalem dori ġevaġa-rakavaiani. ²¹ Mo negai Iudeai ġetanuni tarimari tu ġoro ġana beġene raga-iaġo. Vanuġa barana Ierusalem nuġanai ġetanuni tarimari tu, vanuġa beġene raga-kwanea, ema gunikai ġetanuni tarimari tu vanuġa barana nuġanai asi beġene raka-toġa. ²² Korana mo negai tu Barau na tarimarima ġeri rakava voiri bevinirini Buka Veaġai ġetore-guineato vaġa-moġoniri. ²³ Vavine ma baniri e ġabi-varigu vavineri kika ma vetuġari! Midigu barego mai tano ai beġe raġasini, ema Barau na ġena bese tarimari bevaġa-maoro vinirini. ²⁴ Tarima kota tu vetari baġari na beġe vaġi-maserini, kota tu beġe ġabi-maġuririni, tanobara mabarari ġana beġe ġori-iaġorini, beġea diburarini; ema irau bese tarimari na Ierusalem beġe fana-tariani, beiaġoni mo, ġeri ġaro bea korini.”

Tarimarima Natuna ġena iaġoma

Mataio 24:29-31; Mareko 13:24-27

²⁵ “Ġaro, ġue, ema visiġu nuġari ai vetoġa beġe ġorani. Tanobara beseri davara ema ureure gururi ai beġe gari-rakavani. ²⁶ Tarimarima beġe keto-founi gari dainai, ġeri tuġamaġi maki roġo beġe korini mo beġe ġorani dagarari dairi ai; korana tu guba segukari beġe iagaiagani. ²⁷ Mo negai Tarimarima Natuna beġe ġitaiani, magube nuġana na beiaġomani ma segukana e ma mamana baregona ġesi. ²⁸ Mo dagara beġe ġorani nai, boġono variġisi, boġono boġe-vaishi, korana vaġa-maġurimi tu varau bekavinaġi.”

Barabore - Vevaġa-riba figi ġauna ġenana

Mataio 24:32-35; Mareko 13:28-31

²⁹ Iesu na ġeri barabore ta ekiraġiato, ekirato, “Figi ġauna ema ġau mabarari ġoġitari. ³⁰ Lauri variġuri ġefafani ġoġitarini, ġomi ġoribani, ġaro ġena tora taimina varau bekavinaġi. ³¹ Moġa ilailanai, ġomi maki bema boġo ġitarini, mai dagara beġe ġorani nai, boġo ribani, Barau ġena Basileia tu bekavinaġi.

³² Moġoni akiramini, mai ġuru asi bekorini, beiaġoni mo, mai dagara mabarari beġe ġorani. ³³ Guba e tanobara beġe rekwa-rekwani, senaġi au ġegu guruġa tu asi beġe rekwarekwani, beġe tanu-vanaġi vanaġini.”

Boġono venari

³⁴ “Lorimi boġono vetore, ġaniġani e niuniu ġutuma, ema tanobara ġena tuġamaġi dagarari na ġomi nuġami beġe vaġa-metorini ġesi. Benamo mo ġaro na nuġami bevaġa-farevaġirini. ³⁵ Korana mo ġaro tu tanobarai ġetanuni tarimari mabarari ġeri ai beaġasini. ³⁶ Moġa lorinai boġono venari, boġono ġauġau ġaro mabarari ai, beġe ġorani dagarari mabarari ġerina boġono raga-maġuri ġana, korana Tarimarima Natuna ġoiranai roġo boġo ruġani.”

³⁷ Ġaro mabarari ai Iesu tu Rubu Veaġai evevaġa-ribato-ġoi, a lavilavi ai tu eraka-rosito-ġoi. Olive Gorona tuġunai ea ġenato-ġoi. ³⁸ Boġiboġi iamoiamonai tarimarima mabarari Rubu Veaġai ġevegoġoto-ġoi ġia ġena guruġa beġene seġaġia ġana.

22

Iesu beġene vaġia dabarana ġevetauato

¹ Asi etubuni faraona verekona arana Pasova varau ekavi-naġito. (Mo tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo, asi evaġirito verekona). ² Rubu Veaġa vereri baregari

ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiatio-ġoi tarimari na Iesu beġene ġabia, benamo beġene vaġi-ġairia dabarana ġevetauato, korana tarimarima ġariri ġeveito.

Iudas na Iesu erevaiato

Mataio 26:14-16; Mareko 14:10-11

³ Mo negai Satani na Iudas Isakariota, tarima ta gabanana ruarua (12) fakari ai, eboroġiatio. ⁴ Benamo Iudas eiaġoto Rubu Veaġa vereri baregori ema Rubu Veaġa narinarina tarimari ġeri vere ġeri ai, Iesu tu ġia ġimari ai kamasi bene tore-kaua dabarana ġeboioġa-vegogoato. ⁵ Ġia ġeikaku-rakavato, ġekira-toreato, moni beġe viniani, ġetato. ⁶ Iudas na eġabi-raġeato, benamo Iesu ġia ġimari ai vekuretoġai betore-kauani dabarana evetauato-ġoi.

Ginitaġo mamoea ġerovina-toreato

Mataio 26:17-25; Mareko 14:12-21

⁷ Ginitaġo mamoei beġe vaġirini ġarona varau eraġasito. ⁸ Benamo Iesu na Petero ma Ioane etuġurito, ekirato, "Goiaġo, Pasova verekona boġono dabaraia, bitana ġania." ⁹ Ġevaġa-veseto, ġekirato, "Ġai tu ainai baġana dabara-torea?" ¹⁰ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, "Vanuġa baregonai boġo raka-toġani nai, tarima ta nanu gwaġutuna befaġaiani boġo ġoitaġoani. Murina na boġono iaġo, ġia beraġekauni numanai boġono raġekau. ¹¹ Benamo numa tarimana boġono vaġa-guruġaia, boġono kira, "Vevaġa-riba tauna ekirani, 'Varivari daiġutuna tu aiġa, au ema ġegu mero ġesi monai ginitaġo mamoea baġana ġania?" ¹² Benamo ġia na daiġutu baregona ta numa tugunai bevaga-ġitamini, ġeiareva-toreato. Monai boġono dabara-torea." ¹³ Benamo ġeiaġoto, Iesu na ekiraririto kavana ġedogaririto. Monai vereko gedabaraiaato.

Gani-vegogo veaġana

Mataio 16:26-30; Mareko 14:22-26; 1 Korinto 11:23-25

¹⁴ Ginitaġo mamoea beġe ġaniani aoana eraġasito. Iesu tu ġena apostolo tarimari ġesi ġaniġani gabunai ġetanu-tarito. ¹⁵ Benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, "Au ġegu ura baregona mai ginitaġo mamoea ġomi ġesi bitana ġani-vegogo-guinea vau, midigu bana ġani. ¹⁶ Korana tu akiramini, ginitaġo mamoea asi ma baġaniani, beiaġoni mo, ginitaġo anina korikorina bea forofirini Barau ġena Basileia nuġanai."

¹⁷ Benamo Iesu na kapusi ta eġabiato, evaġa-namoato, ekirato, "Maiġa tu ġoġabia, mabarami boġono niua. ¹⁸ Korana tu akiramini, vine nanuna asi ma banu-ġenoġoiani, beiaġoni mo, Barau ġena Basileia beiaġomani vau."

¹⁹ Benamo Iesu na beredi eġabiato, evaġa-namoato, ebuki-ġutuato, evinirito, ekirato, "Mai tu au tauganigu, ġomi avinimini; maiġa boġono veia, au vetuġamaġi-iaġigu ġana."

²⁰ Ġeġani-ġosito vau, kapusi ma eġabiato, ekirato, "Mai kapusi tu Ginitaġo Variġuna, au raragu na bevaga-moġoniani, bebebubuni ġomi vaġa-maġurimi ġana. ²¹ Senaġi au berevaguni tarimana tu mainai au ġesi taġani-vegogoni! ²² Moġoni, Tarimarima Natuna bemaseni, Barau na ekiraġi-guineato ilallanai, senaġi berevaiani tarimana vetuġana kekei!" ²³ Benamo tauġeri ġevedanaġi-vedanaġito, ġia deikara na moġesi beveiani.

Deikara tu barego vedaurea

Mataio 20:25-28; Mareko 10:42-45

²⁴ Benamo Iesu ġena mero tauġeri ġeveġare-veġareto, deikara ġia fakari ai barego lelevaġi. ²⁵ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, "Irau bese tarimari ġeri vere na tarimarima ġedori-naġinaġirini, ema veguine-iaġi tarimari baregori na ġeri maoro seġukari na ġelaunaġi-naġirini, ema tarimarima na beġene vevato-iaġiri ġetonu. ²⁶ Senaġi ġomi tu dia moġesina. Ġomi fakami ai tau guinena tu tau muriseinai bene iaġo, ema vere tauna tu vetuġunaġi taunai bene iaġo. ²⁷ Dei tu barego, ġaniġani gabunai etanu-taġoni tarimana ba vetuġunaġi tarimana? Ġaniġani gabunai etanu-taġoni tarimana, ene? Senaġi au tu ġomi fakami ai vetuġunaġi tarimana noġa.

²⁸ Ġomi tu au ġeribaġaniguto-ġoi nai, ġotanu-gwaġiġito-ġoi tarimami. ²⁹ Moġa lorinai au Tamagu na maoro eviniguto, Basileia ta au ġegu ekiraġiatio ilallanai, au maki Basileia ta ġomi ġemi akiraġiani. ³⁰ Benamo ġomi maki au ġegu Basileia bita ġaniġani-vegogoni e bita niuniu-vegogoni, ema ġomi teronai o vere seari ai boġo tanuni, Isaraela beseri gabanana ruarua (12) boġo vaġa-maoro vinirini."

Iesu na Petero ġena vekira-ġuniġau ekiraġi-toreato

Mataio 26:31-35; Mareko 14:27-31; Ioane 13:36-38

³¹ "Simona, Simona o, noseġaġi! Au na akiramini, Barau na Satani maoro eviniato, ġomi bene ribaġanimi, namo e rakava bene tore-kirari ġana, noġa iaraġa tarimana na widi ema momo etore-kirarini kavana. ³² Senaġi au na ġemu varau aġuriġurito, ġemu veġabidadama

asi bene keto ġana. Benamo ma bovetuġamaġi-ġenoġoini au ġegu ai nai, tarikakamu bono vaġa-kokoreri.”

³³ Petero evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, au tu ġoi ġesi dibura numai beġe torerani ema bita mase-vegogoni!” ³⁴ Iesu ekirato, “Petero, au na akiramuni, toma kokoroku asi begoġini, beiaġoni mo, ġoi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni, bokirani, ‘Au tu asi ribagu ġia,’ botoni.”

Nega rakavana

³⁵ Iesu na ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Au na ġomi atuġumito nai, asi ġemi fufefuse, dura, o tamaka. Ġomi dagara tai ġorabuto ba? Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Asiġina!”

³⁶ Iesu na ma evaġa-guruġarito, ekirato, “Senagi toma ġomi deikara ma ġena fufefuse ema dura, bene ġabiri; ema deikara asi ġena vetari baġana, ġena koudi bene voivoi-iaġia, benamo ta ma bene voia. ³⁷ Korana au na akiramini, Buka Veaġa nuġanai ekirani, ‘Seġafore tarimari ġesi beġe iavi-vegogoani.’ Mo guruġa au ġegu ai bemoġonini.” ³⁸ Iesu ġena mero ġevaġa-veseto, ġekirato, “Noġitaia, Vereġauka, vetari baġari ruarua maġeri.” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Benamo!”

Iesu eġuriġurito Getesemane ai

Mataio 26:36-46; Mareko 14:32-42

³⁹ Benamo Iesu tu vanuġa barana eraga-kwaneato, Olive Ġorona ġana eiaġoto eveito-ġoi kavana. Ġena mero ġia murinai ġerakato. ⁴⁰ Monai ġeraġasito, benamo Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Boġono ġaugau, be veribagani ai asi boġono moira.” ⁴¹ Benamo ġereġana eraka-ġerevaġito, fore tafiurini ġea keto-tarini ġena manaġa ilailanai, benamo evetui-tarito, eġuriġurito. ⁴² Ekirato, “Tamagu o, bema nuġamu ilaila nai, mai midigu bedina au ġeguna noma ġabi-vaġia; senagi dia au ġegu ura, ġoi ġemu ura moġo.”

[⁴³ Benamo aneru ta guba na emariġoto, Iesu kokore eviniato. ⁴⁴ Midigu barana na ġia nuġana evaġa-vonuato, benamo eġaugauto ma nuġana mabarana ġesi, eiaġoto mo, seġurina tano ai eriġoto rara kabudona noġa.] ⁴⁵ Egaugau-gosito vau, evarigišito, ġena mero ġeri ai eġenoġoi-iaġoto, genari ai eġoitaġorito, dabarari ġedokoto nai. ⁴⁶ Benamo ġia na evaġa-guruġarito, ekirato, “Karase nai ġomi ġogenani? Govarigiši, goguriġuri, be veribaġani ai asi boġono moira.”

Iesu tuari tarimari na ġeġabi-tariato

Mataio 26:47-56; Mareko 14:43-50; Ioane 18:3-11

⁴⁷ Iesu roġo mo eguruġato-ġoi nuġanai, tarimarima ġutuma ġeraġasito, Iudas, mero ta gabanana ruarua (12) fakari ai, ġia na eġori-kaurito. Iesu eiaġo-viniato bene veraua ġana. ⁴⁸ Senagi Iesu na ekiraiato, ekirato, “Iudas o, Tarimarima Natuna verau na borevaiani ba?”

⁴⁹ Iesu sevinaġi ġeruġa-taġoto merori na ġeġitaġiato kara beġorani, benamo ġedanagiato, ġekirato, “Vetari baġana na baġana basiri ba?” ⁵⁰ Benamo ġia ta na Rubu Veaġa verena baregona ġena vetuġunaġi tarimana vetari baġana na eiaġo-viniato, benamo seġana aroribana ebaši-vaġiato. ⁵¹ Senagi Iesu ekirato, “Benamo, ġovaġa-dokoa!” Mo tarima seġana eġabi-karaiato, evaġa-namoato.

⁵² Benamo Iesu ġabiġabina ġeiaġomato tarimari, Rubu Veaġa vereri baregori e Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari ġeri baregona ema Iuda vereri ġia na evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġomi boġo iaġoma ma ġemi vetari baġari e ma ġemi fato ġesi, noġa moġo seġafore tarimana ta ġabiġabina ġoro iaġoma kavana? ⁵³ Ġaro mabarari ai au tu ġomi sevimi ai Rubu Veaġa nuġanai, senagi asi ġoġabi-tariguto. Mai tu ġomi ġemi nega, mukuna (o Satani) ġena seġuka negana.”

Petero na Iesu ekira-ġuniġauato

Mataio 26:57-58; 26:69-75; Mareko 14:53-54; 14:66-72; Ioane 18:12-18; 18:25-27

⁵⁴ Benamo ġia na Iesu ġeġabi-tariato, Rubu Veaġa verena baregona ġena numa ġana ġeġori-iaġoato. Petero maki ġia murinai erakato, senagi ma fakana. ⁵⁵ Numa maġuna nuġanai tarima kota na karava ġevaġa-ġaraiato, benamo ġetanu-ġeġeraġiato. Petero maki ġia seviri ai etanu-tarito. ⁵⁶ Benamo vetuġunaġi ġuiatona ta na karava mamanai eġitaġiato, eġita-karakaraiato, ekirarito, ekirato, “Mai tarima maki Iesu ekvaiato-ġoi!” ⁵⁷ Senagi ġia evekira-ġuniġauto, ekirato, “Ġoi vavine, au tu asi ribagu ġia!”

⁵⁸ Nega kotuna evanaġito nuġanai, tarima ta na Petero eġitaġiato, ekiraiato, “Ġoi maki ġia karori ta!” Senagi Petero evaġa-veseto, ekirato, “Ġoi tau, au tu asiġi!” ⁵⁹ Aoa ta evanaġito vau, tarima ta ma eguruġato ma nuġana mabarana ġesi, ekirato, “Moġoni, ġia maki Iesu ġesi tarimana ta, korana ġia maki Galilea tauna!” ⁶⁰ Senagi Petero evaġa-veseto, ekirato,

“Goi tau, au asi ribagu goi kara okiraġiani!” Ġia roġo mo eguruġato-ġoi nuġanai, kokoroku egogito.

⁶¹ Benamo Vereġauka eruġa-kureto, ġia na Petero eġitaiato nai, Vereġauka ġena guruġa etuġamaġi-dogariato, ekiraiato, “Toma kokoroku asi begoġini, beiaġoni mo, goi na au vaġa-toitoi bokira-ġuniġauguni.” ⁶² Benamo Petero eraka-rosito, etaġi-rakava rakavato.

Iesu ġevaseva-vaseva iaġiato

Mataio 26:67-68; Mareko 14:65

⁶³ Iesu ġenariġauato tarimari na ġevaseva vaseva-iaġiato e ġekwariato. ⁶⁴ Matana ġekumu-ġauato, ġekiraiato, ġekirato, “Goi tu peroveta tarimana, be nokiraġia, dei na bekwarimu?” ⁶⁵ Guruġa rakavari ġutuma ġia ġeviniato.

Iesu kanisoro tarimari ġoirari ai

Mataio 26:59-66; Mareko 14:55-64; Ioane 18:19-24

⁶⁶ Elaġanito, Iuda vereri, e Rubu Veaġa vereri baregori, ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ġeraka-vegogoto. Iesu ġeġori-iaġoato Iuda kanisoro tarimari ġoirari ai. ⁶⁷ Benamo ġekiraiato, ġekirato, “Nokira-varama, goi tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), ba?” Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Bema au na bakiramini, ġomi na asi boġo vaġa-moġoniguni, ⁶⁸ ema bema vedanaġi ta bavinimini, asi boġo vaġa-veseguni. ⁶⁹ Senaġi toma beiaġoni mo ġoira laġaniri ai, Tarimarima Natuna tu Seguka Barauna ġimana aroribanai betanu-taġoni.”

⁷⁰ Benamo mabarari ġekirato, “Be, goi tu Barau Natuna otoni?” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Gomi na ġokiraġiani maniġa.” ⁷¹ Ġia ġekirato, “Karase vevaġa-moġoni tarimari tari roġo tavetaurini? Ġia tauġena muruna na bekiraġia bita seġaġia.”

23

Iesu Pilato ġoiranai

Mareko 15:1-5; Ioane 18:28-38

¹ Benamo vegogo tarimari mabarari ġevariġisito, Iesu ġeġori-iaġoato gavana Pilato ġenai. ² Monai ġeġofaġofa-iaġiato, ġekirato, “Mai tarima maġa baġa dogaria, ġai ġema bese tarimari eġorikau-kerererini, ekirani, Kaisara, Roma ġeri vere, ġena takesi moniri asi begene vinia etoni, ema tauġena evekiragini, ġia tu Keriso, Barau na ekiraġi-toreato verena o kinina.”

³ Benamo Pilato na edanaġiato, ekirato, “Goi tu Iuda tarimari ġeri vere ba?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Oi, okiraġiani maniġa.” ⁴ Benamo Pilato na Rubu Veaġa vereri baregori e tarimarima ġutuma ekirarito, ekirato, “Kerere ta asi badoġaria mai tarima ġenai.” ⁵ Senaġi mo tarimarima roġo ġeġiġiraġeto, ġekirato, “Ġia ġena vevaġa-riba guruġari na Iudea tarimari mabarari nuġari evei-veġonurini. Galileai esinaiato mo beiaġoma mai gabu ai.”

Iesu Heroda ġoiranai

⁶ Mo guruġa eseġaġiato nai, Pilato evedanaġito, ekirato, “Mai tarima tu Galilea tarimana ba?” ⁷ Benamo Pilato eribato, Iesu tu Heroda ġena seġuka gaburenai nai, Iesu Heroda ġenai ġetuġu-iaġoato. Ġia maki Ierusalem ai mo ġaro ai. ⁸ Heroda eiaku-rakavato Iesu eġitaiato nai, korana Heroda na Iesu varina eseġaġiato, ema kai-veġata evaġa-nogato Iesu bene ġitaia ġana. Ġia eurato Iesu na nuġa-farevaġi veġari kota bene veiri bene ġitari. ⁹ Moġa lorinai vedanaġi ġutuma Iesu edanaġiato, senaġi ġia asi evaġa-veseto. ¹⁰ Rubu Veaġa vereri baregori ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari monai ġeruġa-taġoto-ġoi, Iesu ġeġofaġofa-iaġi lelevaġiato-ġoi. ¹¹ Heroda ema ġena vetari tarimari o soldia na Iesu ġerikiriki-iaġiato-ġoi, ġevei-veġare veġareato, ema dabuġa namona ta ġevaġa-dabuġa-iaġiato, benamo ma ġetuġu-ġenoġoato Pilato ġenai. ¹² Pilato ema Heroda ġevebaru-vevinito-ġoi, senaġi mo ġaro ai ġeveġata-ġenoġoito.

Iesu vaġa-ruaruana Pilato ġoiranai

Mataio 27:15-26; Mareko 15:6-15; Ioane 18:38-19:16

¹³ Pilato na Rubu Veaġa vereri baregori, e Iuda vereri, ema tarimarima mabarari ekea-vegogorito, ¹⁴ ekirarito, ekirato, “Gomi na mai tarima boġo ġori-iaġomaia au ġegu ai, ġokirani, ġia na tarimarima eġorikau-kerererini ġotoni. Toma au na ġomi ġoirami ai ġemi guruġa bavetauri, senaġi kerere ta asi badoġaria. ¹⁵ Heroda maki kerere ta asi edoġariato ġia ġenai nai, ma betuġu-ġenoġoi iaġomaia ġita ġerai. Gomi na ġogitaiani, ġia tu rakava ta asi eveiato bene mase ġana. ¹⁶ Moġa lorinai au na mai akwariani vau baruġaiani.” [¹⁷ Vanagivanaghi eveini kavana Pilato na Pasova verekona ġaronai dibura numai etanuni tarimana ta beruġaiani.]

¹⁸ Senaĝi tarimarima mabarari ĝekoĝo-vegogoto, ĝekirato, “Bono vaĝia! Barabas noruĝaia, novinima!” ¹⁹ Barabas tu dibura numai ĝekou-ĝauato, korana vanuĝa barana nuĝanai ĝevedaĝito ema tarima ta ĝevaĝi-maseato nai.

²⁰ Pilato enuĝa-vekwaraĝito Iesu bene ruĝaia, moĝa lorinai tarimarima ma evaĝa-guruĝa ĝenoĝoirito, ²¹ senaĝi ĝia ma ĝekoĝo-ĝenoĝoi ĝenoĝoito-ĝoi, ĝekirato, “Novaĝa-satauroa, novaĝa-satauroa!”

²² Nega vaĝa-toitoina evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Karase nai, kamara rakava mai tarima na eveiato? Au na rakava ta asi aĝoitaĝoani eveiato bene mase ĝana. Moĝa lorinai au na mai akwariani vau baruĝaiani.”

²³ Senaĝi ĝia ĝekoĝoto ma nuĝari mabarari ĝesi, ĝekirato, novaĝa-satauroa; benamo dokonai ĝia ĝeri ura ekwalimuto. ²⁴ Benamo Pilato na ĝia ĝeri ura eĝabi-raĝeato. ²⁵ Mo vevaĝi ema vaĝivaĝi dainai dibura numanai etanuto tarimana, eruĝa-fitoĝaiaito ĝeri noĝinoĝi ilailanai, a Iesu tu evinirito ĝeri ura veĝana beĝene veia.

Iesu ĝevaĝa-satauroato

Mataio 27:32-44; Mareko 15:21-32; Ioane 19:17-27

²⁶ Vetari tarimari na Iesu ĝeĝori-rosiato, benamo ĝeĝori-iaĝoato-ĝoi nai, tarima ta ĝesi ĝevedoĝarito, Simona, Kurene tarimana, ĝia tu gunika na ema raka-rosito vanuĝa barana ĝana eiaĝoto-ĝoi nai, tuari tarimari na ĝeĝabi-tariato, satauro ĝia faĝanai ĝetore-kaurato. Ĝia na satauro efaĝaiaito, benamo Iesu murina na eiaĝoto-ĝoi.

²⁷ Tarimarima ĝutuma tu Iesu murinai ĝerakato. Ĝia vefakari ai tari tu vavine, ĝia tu Iesu taĝina ĝeveito-ĝoi ema ĝetaĝi-guruĝa guruĝato-ĝoi. ²⁸ Benamo Iesu eruĝa-kureto, evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Jeruselema vavinemi! Au taĝigu asi ĝotaĝi, senaĝi tauĝemi taĝimi ema natumi taĝiri ĝovei. ²⁹ Korana ĝaro rakavari beĝe iaĝomani, tarimarima maiĝesi beĝe kirani, ‘Sinage gabani vavineri ema ratari asi ĝerururini vavineri beĝene iaku!’ ³⁰ Benamo ĝoro bareĝori beĝe vaĝa-guruĝarini, beĝe kirani, ‘Ĝai iatamai ĝoketokau!’ ema ĝoro keiri beĝe kirarini, ‘Ĝai ĝolautarima!’ ³¹ Bema au, ĝau maĝurigu, na maiĝesi beĝe veĝuni nai tu, gomi, ĝau matuĝumi, kamasi beĝe veimini?”

³² Seĝafore tarimari ruarua maki Iesu ĝesi ĝeĝori-rosirito ĝia ĝesi beĝene vaĝa-sataurori ĝana. ³³ Gabu ta arana “Deba Gavana” ai ĝeraĝasito. Monai seĝafore tarimari ĝesi ĝevaĝa-satauroato, ta aroribana rekenai, ma ta kaurina rekenai. ³⁴ Iesu ekirato, “Tamagu o, ĝeri rakava bono tuĝamaĝi-fitoĝari, korana kara ĝeveiani ĝia asi ribari.” Benamo laki ĝerena ta ĝeveiato vau, ĝena dabuĝa ĝevarerito.

³⁵ Tarimarima ĝeruĝa-tarito, ĝe-marereto-ĝoi, ema Iuda tarima bareĝori na ĝerikiriki-iaĝiato-ĝoi, ĝekirato, “Ĝia na tarima tari evaĝa-maĝuririto, a ĝia tauĝena tu asi bevevaĝa-maĝurini bema ĝia Keriso, Barau na eĝabi-virĝiato vevaĝa-maĝuri tauna.” ³⁶ Vetari tarimari na maki ĝevaseva-vaseva-iaĝiato, ĝia ĝenai ĝeiaĝoto, vine nanuna mamakina ĝedugi-viniato. ³⁷ benamo ĝekirato, “Bema ĝoi Iuda tarimari ĝeri vere otoni, ĝoi tauĝemu novevaĝa-maĝuri.” ³⁸ Toretore ta maki ĝia iatanai ĝetoreato, ekirato: “MAI TU IUDA TARIMARI GERE VERE.”

³⁹ Seĝafore tarimana ta, ĝia ĝesi ĝevaĝa-satauro vegogoto tarimana, na evaneato, ekirato, “Ĝoi tu dia Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna)? Ĝoi tauĝemu novevaĝa-maĝuri, ĝai maki novaĝa-maĝurima!” ⁴⁰ Ĝia karona na ekira-ĝoiato, ekirato, “Ĝoi Barau garina asi ogarini? Ĝoi maki bomaseni ĝia ilailanai. ⁴¹ Dagara sebona, ĝita taura ruarua tamaseni ĝera rakava voiri dainai, senaĝi mai tarima tu asi ĝena vei-rakava.” ⁴² Benamo ĝia na Iesu enoĝiato, ekirato, “Iesu, ĝemu Basileia bogabiani nai, au maki bono tuĝamaĝigu.” ⁴³ Iesu na evaĝa-veseato, ekirato, “Moĝoni akiramuni, toma ĝaro ai ĝoi tu au ĝesi paradaiso ai.”

Iesu ĝena mase

Mataio 27:45-56; Mareko 15:33-41; Ioane 19:28-30

⁴⁴ Ĝaroĝota, horaĝauna 12 koloko varau eĝabiato, ĝaro ĝena seĝuka ekorito, tanobara mabarana mukuna na eĝabi-ĝauato, eiaĝoto mo, horaĝauna 3 koloko. ⁴⁵ Benamo Rubu Veaĝa nuĝanai veaĝa lelevaĝi daiĝutuna kouĝauna dabuĝana o ketin evedare-kikimato.

⁴⁶ Iesu ekoĝoto, ekirato, “Tamagu o, iaukagu tu ĝoi ĝimamu ai atoreani!” Eguruĝa-ĝosito vau emaseto.

⁴⁷ Vetari verena na mo veĝa eĝitaiato, benamo Barau evaĝa-raĝeato, ekirato, “Moĝoni veĝata, mai tarima tu vei-iobukaioibuka tarimana!”

⁴⁸ Marere tarimari ĝutuma na mo veĝa eĝorato dagarana ĝeĝitaiato, benamo kobari ĝeifarito, ĝevetuĝamaĝi-rakavato, ĝeri numa ĝana ĝeĝenoĝoito.

⁴⁹ Senaĝi Iesu ĝeribiaito tarimari mabarari, Galilea na ĝia murina na ĝeiaĝomato vavineri maki, manaĝai ĝeruĝato, ĝeĝorato dagarari ĝeĝitarito.

*Iesu ġeguriato**Mataio 27:57-61; Mareko 15:42-47; Ioane 19:38-42*

⁵⁰⁻⁵¹ Tarima ta arana Iosefa etanuto-ġoi Iudea vanuġana Arimatea nuġanai. Ġia tu varina namo tarimana ta, Barau ġena Basileia evaġa-nogaġiato-ġoi. Ġia maki Iuda kanisoro tarimana, senaġi ġevekġira-toreto veġana asi egabi-raġeato. ⁵² Benamo Pilato ġenai eiaġoto, Iesu tauġanina bene ġabi-riġoa etato. ⁵³ Moġa murinai Iesu tauġanina eġabi-riġoato, dabuġa kurokurona namona na ekumuato, gara gabuna fore ġebasiato kouġanai etore-toġaġiato. Mo gara tu varġuna, nuġanai mase ta roġosi beġere torea. ⁵⁴ Mo veġa tu Fraidei lavilavi ai eġorato, Sabadi ġana ġevei-toreato-ġoi ġarona, Sabadi dori eraġasito nai.

⁵⁵ Galilea na Iesu ġesi ġeiaġomato vavineri, Iosefa murina na ġeiaġoto, gara kouġana ema Iesu tauġanina aiġesi etore-toġaġiato ġeġitaġiato. ⁵⁶ Benamo ġeġenoġoito Ierusalemata sitina ġana, muramura ma bonari ema daudau muramurari ġeġabi-torerito.

Sabadi ai ġeiaġaraġito taravatu ekirani lorinai.

24*Iesu evariġisi-ġenoġoito**Ioane 20:1-10*

¹ Fura ġarona giniguenenai o Sandei ai, vavine tu boġiboġi iamoiamonai gara ġana ġeiaġoto, muramura bonari namori ġerovina-torerito dagarari ġeġwa-iaġorito. ² Gara kouġana forena tu kure-veġita, irau ai vetore ġeġitaġiato. ³ Gara kouġana na ġeraka-toġato, senaġi Iesu Vereġauka tauġanina tu asi ġedogariato. ⁴ Ġia roġo mo ġedaradarato-ġoi nuġanai, tau ruarua ġia seviri ai ġeruġa-tarito, ġeri dabuġa tu kuro-ġarogorori. ⁵ Vavine tu ġegari-rakavato, tano ai ġetutuġu-tarito, benamo mo tarima na ġevaġa-guruġarito, ġekirato, "Karase nai maġuri tarimana mase gabunai ġovetauani?" ⁶ Ġia tu dia mainai; mase na ma bevariġisi-ġenoġoi. Galileai etanuto-ġoi nai, evaġa-guruġamito guruġana boġono tuġamaġia, ⁷ ekirato, "Tarimarima Natuna tu rakava tarimari ġeri ai beġe revaiani, beġe vaġa-satauroani, ġaro vaġa-toitoinai vau ma bevariġisi-ġenoġoini."

⁸ Benamo vavine na mo guruġa ġetuġamaġi-doġariato. ⁹ Gara ġeraga-kwaneato, ġeġenoġoito, mo dagara eġorato dagarana varina mabarana Iesu ġena mero gabanana sebona (11) ma karori ġesi ġekira-vararito. ¹⁰ Vavineri tu maiġeri: Maria, Magadala vavinena, e Ioana, e Maria, Iakobo (o Iames) sinana, ema karori tari maki. Ġia na mai vari Iesu ġena apostolo tarimari ġeri ġekiraġito. ¹¹ Senaġi vavine ġeri guruġa asi ġevaġa-moġonirito, korana apostolo ġetuġamaġito, ġia noġa ġeguruġa-babobaboto-ġoi. ¹² Senaġi Petero tu evariġisito, eraga-iaġoto, gara kouġanai ea boġe-toġato, senaġi Iesu ġekumuato dabuġari moġo eġitarito. Benamo numa ġana eġenoġoi-iaġoto nuġanai, ġeġorato dagarari etuġamaġirito nai, eġaba-rakavato.

*Iesu Emausa dabaranai efoforito**Mareko 16:12-13*

¹³ Mo ġaro sebonai Iesu ġena mero ruarua tu Emausa vanuġana ġana ġeiaġoto; mo gabu ġena manaġa Ierusalemata na tu 11 kilomita kavana. ¹⁴ Ġerakato-ġoi nuġanai, ġeġorato dagarari ġeguruġa-guruġa iaġirito-ġoi. ¹⁵ Ġeri raka guruġa-guruġai Iesu maki eraka-kavi-iaġoto, ġia ġesi ġeraka-iaġoto-ġoi. ¹⁶ Senaġi tauri ruarua asi ġeribat ġia tu dei.

¹⁷ Iesu na edanaġirito, ekirato, "Ġomi tu kara mai dabarai ġoraka-guruġa guruġa-iaġiani?" Benamo tauri ruarua ġeruġa-tarito, ġeboġe-vetuġato. ¹⁸ Benamo ġia ta, arana Kleopa, na evaġa-veseato, ekirato, "Ierusalemata ġana ġeiaġomato tarimari fakari ai betaġu ġoi moġo ġereġamu mainai beġe ġora dagarari asi ribamu?" ¹⁹ Iesu evedanaġito, ekirato, "Kamara dagara?" Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, "Iesu, Nasareta tarimana, ġenai ġeġorato dagarari. Ġia tu peroveta tarimana, Barau ġoiranai e tarimarima mabarari ġoirari ai ġena veġa ema ġena guruġa maki ma seġukari. ²⁰ Ġita ġera Rubu Veaġa vereri baregori ema ġera veġorikau tarimari na ġerevaiato bene mase ġana, ġevaġa-satauroato. ²¹ Senaġi ġai ġatuġamaġito, ġia na Isaraela tarimari bevaġa-maġuririni.

Mai dagara eġorato beiaġoma toma tu varau ġaro toitoi beġe iaġo. ²² Moġa iatanai, ġema vavine tari na ġai nuġama beġe vaġa-farevaġiri. Ġia tu boġiboġi iamoiamonai gara ġana beġe iaġo. ²³ Senaġi tauġanina asi beġe doġaria. Benamo beġe ġenoġoi-iaġoma, beġe kira tu, aneru beġe ġitari, mo aneru na beġe kirari, 'Ġia tu varau bemaġuri-ġenoġoi,' beġesi. ²⁴ Ġai karoma tari maki gara ġana beġe iaġo, vavine na beġe kiraġia kavana beġe doġaria, senaġi Iesu asi beġe ġitaia."

²⁵ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, "Ġomi tu babo, peroveta tarimari ġeri guruġa vaġa-moġoniri ai maki kwiabo rakava! ²⁶ Keriso tu moġesi bene midġu-midġu murinai vau,

mareva namonai bene raka-toġa, ene?" ²⁷ Benamo ġia varina Mose e peroveta tarimari ġeri bukai ema Buka Veaġa mabarana maki ġetorerito guruġari aniri evaġa-ribarito.

²⁸ Ġeiaġo-viniato-ġoi vanuġana Emausa ġekavinuġiato, benamo ġia tu bene raka-vanuġi etato. ²⁹ Senaġi ġekira-ġoiato, ġekirato, "Ġai ġesi notanu, korana belavilavi ema ġaro maki mai emukunani bene." Benamo ġia ġesi ġeraka-toġato, ġetanuto. ³⁰ Ġaniġani gabunai ġetanu-taġoto-ġoi nai, Iesu na beredi eġabiato, evaġa-namoato, edudu-ġutuato, tauri ruarua evinirito. ³¹ Benamo matari ġevekeoto, ġeribato mo tu ġia. Senaġi ġia tu ġoirari ai erekwa-rekwato.

³² Benamo tauri ruarua ġeveguruġa-vevinito, ġekirato, "Dabarai evaġa-guruġarani-ġoi nai, ema Buka Veaġi ġetorerito guruġari aniri ġera ekiraġi-maġatarini-ġoi nai, ġita nuġara tu ġeseġuseġuni-ġoi, noġa moġo karava na ġeġararini-ġoi, ene?"

³³ Benamo maoromaoro ġevarigiŝito, Ierusalemna ġana ma ġeġenoġoi-iaġoto, Iesu ġena mero gabanana sebona (11) ma karori ġesi vegogo-taġori ai ġedoġaririto. ³⁴ Ġia na tauri ruarua ġevaġa-guruġarito, ġekirato, "Moġoni veġata, Vereġauka tu bevariġisi-ġenoġoi ema Simona ġenai maki efoforito." ³⁵ Benamo tauri ruarua na dabarai eġorato dagarana ema kamasi Iesu na beredi edudu-ġutuato vauro, Iesu ġia na ġeġita-leaiato ġeri ġekiraġito.

Iesu tu ġena mero ġeri ai efoforito

Matao 28:16-20; Mareko 16:14-18; Ioane 20:19-23

³⁶ Mo tarima ruarua roġo ġeguruġato-ġoi nuġanai, Vereġauka ġia fakari ai eruġa-rosito, benamo ekirarito, ekirato, "Maino ġemi ai bene tanu." ³⁷ Ġia tu nuġari maki ġefarevaġi-rakavato ema ġegarito, ġia mataboru ġekirato, murava ta ġeġitaiato. ³⁸ Senaġi ġia ekirato, "Karase nai nuġami beġe vekwaraġi-rakava? Kara dainai ġodaradarani? ³⁹ Ġimagu ema kwakugu ġoma ġitari, benamo boġono riba mai tu au. Goma ġabi-karagu, benamo boġono riba, korana murava tu asi viriġona ema asi turiġana, ġoġitaguni au tu ma viriġogu e ma turiġagu." ⁴⁰ Moġesi ekirato, benamo ġimana ema kwakuna evaġa-ġitarito. ⁴¹ Senaġi ġia tu roġo ġedaradarato-ġoi ġeri iaku ema ġeri nuġa-farevaġi dainai; benamo Iesu na edanaġirito, ekirato, "Ġaniġani tari maniġeri ba?" ⁴² Ġia na maġani-kone gabugabuna ta ġeviniato. ⁴³ Benamo Iesu na eġabiato, ġoirari ai eġaniato.

⁴⁴ Benamo evaġa-guruġarito, ekirato, "Au tu roġo ġomi ġesi tatanu-vegogoto-ġoi nai, akiramito-ġoi: Mose ġena taravatu e peroveta tarimari ġeri guruġa ema Salamo ai au varigu ġetorerito guruġari mabarari beġe moġonini." ⁴⁵ Benamo Iesu na nuġari ekeorito, Buka Veaġa guruġari aniri beġene tuġamaġi-fakari ġana. ⁴⁶ Ma ekirarito, ekirato, "Maiġesi ġetoreato: Keriso tu moġesi roġo bemidigu-midiguni, ema ġaro vaġa-toitoinai mase na ma bevariġisi-ġenoġoini. ⁴⁷ Ema ġia aranai vetuġamaġi-kure ema rakava tuġamaġi-fitoġari beġene ġobata-iaġi-rovorovori tanobara mabarari ai, Ierusalemna na bene vematama. ⁴⁸ Mai dagara vaġa-moġoniri tarimami tu ġomi. ⁴⁹ Au tauġegu na tu Tamagu na ekiraġi-toreato laukana batuġuani, iatami ai befoforini. Ġomi tu Ierusalemni boġono tanu, bene iaġo mo, guba na bemariġoni seġukana boġo ġabiani."

Iesu Barau na eġabi-varaġeato guba ġana

Mareko 16:19-20; Apostolo 1:9-12

⁵⁰ Moġa murinai Iesu na Ierusalemna na eġori-rosirito, ġeiaġoto mo, Betania ġana, benamo ġimana eġabi-vaisirito, evaġa-namorito. ⁵¹ Evaġa-namorito-ġoi nuġanai, Iesu tu ġia ġerina eveġitato, Barau na eġabi-varaġeato guba ġana. ⁵² Ġia na ġetoma-rakarigo viniato murinai, ma iakuri e ma verereri ġesi Ierusalemna ġana ma ġeġenoġoi-iaġoto. ⁵³ Benamo Rubu Veaġi ġetanuto-ġoi, Barau ġevaġa-raġeato-ġoi.

VARI NAMONA IOANE NA ETOREATO

Ioane vaġa-foforina guruġari

Ioane tu Iesu ġena apostolo tarimari gabanana ruarua (12) nuġari ai tarimana ta. Ġia tamana tu Sebedai, ma ġia tu kone ai maina tarimari.

Ioane ġena mai Vari Namona tu laġani 85 beiaġo 95 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai. Ġia na mai Vari Namona tu tanobara tarimari mabarari, ġemaġuri-ġenogoito ema asi ġemaġuri-ġenogoito, ġeri etoreato.

Ġia ġena ura baregona tanobara tarimari mabarari bene vaġa-ribari, Iesu Nasareta tarimana tu moġoni Barau Natuna, e Iesu tu moġoni Barau na tanobara ġana etugu-mariġoato, tanobara tarimari ġia ġenana maġuri beġene ġabia uranai, ema Barau vetoġana korikorina tu ġia ġenana ema vevaġa-foforiato tarimarima ġeri ai. Siri baregona Ioane ġena Vari Namona bukana nuġanai tu karoa 20:31, “Maġeri guruġa atorerito, korana tu ġomi na Iesu bogono vaġa-moġonia, ġia tu moġoni Keriso, Barau Natuna. Ma bema ġomi na ġia boġo vaġa-moġoniani nai tu, ġia aranai maġuri vanaġivanuġi boġo ġabiani.”

Ioane ġena toretore tu maġesina eboiġaiato:

1. Barau Natuna - karoa 1:1-18
2. Barau ġena vetuġunuġi Iuda tarimari fakari ai ema iaġo-vinito - karoa 1:19-12:50
3. Barau ġena vetuġunuġi Iesu tauġena ġena mero fakari ai ema iaġo-vinito - karoa 13-17
4. Barau vetuġunuġina ema iaġo-vinito tanobara vaġa-maġurina ġana - karoa 18-21

Maġuri guruġana

¹ Tovotovonai veġata Guruġa etanuto-ġoi. Mo Guruġa tu Barau ġesi ġetanuto-ġoi, ema mo Guruġa tu Barau. ² Ġia tu tovotovona na veġata Barau ġesi ġetanuto-ġoi. ³ Dagara mabarari tu Barau na ġia ġenana eveirito. Ma Barau na dagara sebona kwarġigutu ta maki dabara borunai ta maki asi eveiato, asiġina ġinavaġi. ⁴ Maġuri tu ġia nuġanai etanuni; mo maġuri tu tarimarima ġeri mama. ⁵ Mama tu mukuna nuġanai emamani, senaġi mukuna na asi etuġamaġi-fakaiato e asi eġita-leaiato.

⁶ Barau na tarima ta etuġuato, arana tu Ioane. ⁷ Ġia tu guruġa moġonina kiraġi-kiraġina ema mama vaġa-foforina ġana eiaġomato. Be ġia ġenana tarimarima mabarari na vari beġene seġaġia e beġene vaġa-moġonia ġana. ⁸ Ġia tauġena tu dia mo mama, senaġi ġia eiaġomato tu, mama benema kiraġia ġana. ⁹ Mo mama tu mama korikorina, tanobara ġana eiaġomato, tarimarima mabarari mama benema viniri ġana.

¹⁰ Guruġa tu tanobara etanuto-ġoi, ema mo guruġa ġenana Barau na tanobara eveiato, senaġi tanobara na tu asi eribaiato. ¹¹ Ġia tu ġena tanobara ġana eiaġomato, senaġi ġena tarimarima na asi ġeġabi-raġeato. ¹² A tarimarima kotari na ġeġabi-raġeato e ġevaġa-moġoniatu nai, ġia na maoro evinirito, Barau natunai beġene iaġo. ¹³ Ġia Barau natunai ġeiaġo tu dia tauġanina ġenana. Mo tu dia sina tama rarari na o tauġani ġena urai o sina tama ġeri urai. Asiġi, tarimarima tu Barau tauġena ġereġana na moġo ġia natunai evaġa-iaġorini.

¹⁴ Mo Guruġa tu tarimarima tauġaninai eiaġoto, benamo ġai fakamai ema tanuto. Ġia marevana e seġukana baregona ġaġitaġiato. Moġa tu Barau na Natuna sebona kwarġigutu eviniato marevana e seġukana. Varevare-bara ema guruġa e maġuri moġonina na evonuvonu-raġeto.

¹⁵ Ioane na ġia guruġana ekiraġi-foforiato, ekeato, ekirato, “Au na akiraġiato tarimana tu maġa, akirato, ‘Au murigu na beiaġomani tarimana na au evanaġiguto. Korana tu au maki roġosi roġo bana maġuri nuġanai veġata, ġia tu etanuto-ġoi.’”

¹⁶ Ġia tu varevare-bara na evonuvonu-raġeto. Mo ġena varevare-bara lorinai ġita mabarara vevaġa-namo iatai-iatai maki evinirani. ¹⁷ Korana Barau na Mose ġenana taravatu evinirato, e varevare-bara ema guruġa e maġuri moġonina tu Iesu Keriso na eġwa-iaġomarito. ¹⁸ Tovotovona na veġata beiaġoma maitoma tarima ta na Barau asi eġitaġiato. Natuna ġora ġereġa, Tamana sevinai etanuni tarimana, ġia na Barau ema vaġa-foforiato.

Ioane Babatiso ġena guruġa-fofori

Mataio 3:1-12; Mareko 1:7-8; Luka 3:15-17

¹⁹ Ioane ġena guruġa-fofori tu maġa. Iuda tarimari na Rubu Veaġa vereri e Levi doġorona tarimari, (mai tu Rubu Veaġai vetuġunuġi tarimari), kotari Ieruselema na Ioane ġenai ġetuġu-iaġorito, beġene danaġia ġana, beġene kira, “Ġia tu deikara?” ²⁰ Benamo Ioane asi evekira-ġuniġauto, senaġi ġoirari ai eguruġa-foforito, ekirato, “Au tu dia Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).” ²¹ Ma ġedanaiġato, ġekirato, “Ba ġoi tu

deikara? Ĝoi tu Elia ba?” Ĝia ekirato, “Au tu dia Elia.” Ma ĝekirato, “Ĝai na peroveta tarimana ĝanariani tarimana tu ĝoi ba?” Ĝia evaĝa-veseto, ekirato, “Asiĝina!”²² Benamo ĝia na ma ĝedanagi-ĝenoĝoiato, ĝekirato, “Ba ĝoi tu deikara? Ĝemu vevaĝa-vese novini-ginikauma, be beĝe tuĝuma tarimari ĝeri ai baĝana iaĝo, baĝana vaĝa-ribari. Goi tauĝemu varimu tu aiĝesi?”²³ Benamo Ioane tauĝena evevari-fiuto, ekirato, “Au tu garo ta tano fakanai ekea-koĝokoĝoni, ekirani, ‘Veĝauka ĝena dabara boĝono iareva-toretorea.’” Isaia peroveta tarimana na ekiraĝi-guineato ilailana.

²⁴ Mo vetuĝu ĝeiaĝo-viniato tarimari tu Farisea tarimari. ²⁵ Benamo Ioane ĝedanagiato, ĝekirato, “Bema ĝoi tu dia Keriso, e dia Elia, e dia mo peroveta tarimana, karase nai ĝoi tu ovevaĝa-babatisoni?”²⁶ Ioane evaĝa-veseto, ekirato, “Au tu nanu na moĝo ababatisoni, senaĝina tarima ta tu ĝomi fakami ai eruĝa-taĝoni, ma ĝomi tu asi ribami ĝia.”²⁷ Ĝia tu au murigu na eiaĝomani, ema au tu asi ilaila, ĝia ĝena tamaka varori baruĝarini.”²⁸ Mai dagara mabarari tu Betania, Ioridana ĝarukana mo rekenai, ĝeĝorato, Ioane ebatisoto-ĝoi gabunai.

Barau ĝena ginitaĝo mamoena

²⁹ Ma elaĝanito nuĝanai, Ioane na Iesu eĝitaio, ĝia ĝenai eiaĝomato-ĝoi, benamo ekirato, “Ĝoboĝe, mani tu Barau ĝena Mamoe Natuna, ĝia na tanobara ĝena rakava beĝabi-vaĝiani.”³⁰ Au na tu ĝia akiraĝiato, akirato, ‘Au murigu na eiaĝomani tarimana na evanaĝiguto, korana tu au roĝosi roĝo bara maĝuri nuĝanai veĝata, ĝia tu etanuto-ĝoi.’³¹ Tovo-tovonai au tu asi ribagu ĝia, senaĝi au aiaĝomato nanu na ababatisoni, korana tu Isaraela tarimari na Iesu beĝene ribaia ĝana.”

³² Benamo Ioane ma eguruĝa-foforito, ekirato, “Iauka aĝitaio, guba na emariĝoto pune noĝa, ĝia iatanai etanukauto.”³³ Tovotovonai au tu asi ribagu ĝia, senaĝi Barau na etuĝuguto, bana iaĝoma tu, tarimarima nanu na bana babatisori ĝana. Ĝia na evaĝa-guruĝaguto, ekirato, ‘Goi na tarima ta boĝitaiani, Iauka bemarkiĝoni, iatanai betanu-kauni. Mo tau tu tarimarima Iauka Veaĝa na bebabatisorini.’”³⁴ Ioane ekirato, “Au na aĝitaio naima akiraĝi-foforiani, ĝia tu Barau Natuna.”

Iesu ĝena mero giniguineri

³⁵ Ma elaĝanito nai tu, Ioane e ĝena mero ruarua ĝesi monai ma ĝeruĝa-taĝoto-ĝoi.³⁶ Ĝeruĝa-taĝoto-ĝoi nuĝanai tu, Iesu eraka-vanaĝito, eĝitaio, benamo ekirato, “Ĝoboĝe, Barauna Mamoe Natuna, (ĝena ginitaĝo mamoena), goĝitaia.”³⁷ Ma Ioane ĝena mero ruarua na mo guruĝa ĝeseĝaĝiato, benamo Iesu murina na ĝeiaĝoto.³⁸ Iesu eruĝa-kureto, ma murinai ĝerakakauto tarimari ruarua eĝitarito, benamo edanaĝirito, ekirato, “Gomi tu kara ĝourani?” Ĝia ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Rabi, ĝoi tu ainai otanuni?” Rabi anina tu vevaĝa-riba tarimana.³⁹ Ĝia evaĝa-veseto, ekirato, “Goiaĝoma, ĝoma ĝitaia.” Benamo ĝia ĝesi ĝeiaĝoto, ma ĝena tanu gabuna ĝea ĝitaio, mo ĝaro vinubana tu ĝia ĝesi ĝebukato. Mo tu horaĝauna 4 koloko lavilavi rekenai.

⁴⁰ Ioane ĝena guruĝa ĝeseĝaĝiato, benamo Iesu murinai ĝerakato tarimana ta tu Anduru, Simona Petero tarina.⁴¹ Anduru na Iesu eraga-kwaneato. Asikauna kakana Simona edoĝariato, benamo ekiraio, ekirato, “Ĝai na Mesia baĝa doĝaria.” Mesia anina tu Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tarimana).⁴² Benamo ĝia na Simona Iesu ĝenai eĝori-iaĝoto. Iesu na eĝitaio, benamo ekirato, “Ĝoi aramu tu Simona, Ioane natuna, senaĝi ĝoi toma aramu beĝe kiragiĝiani tu Kefas beĝe toni.” Mai ara “Kefas” ema “Petero” aniri tu sebona, garo ai anina tu “Fore”.

Iesu na Filipino e Natanaela ekearito

⁴³ Ma elaĝanito nai tu, Iesu tu Galilea tanona ĝana neiaĝo etato. Ĝia na Filipino edoĝariato, benamo ekiraio, ekirato, “Murigu ai noma raka.”⁴⁴ Filipino tu Betesaida tarimana, Anduru e Petero ĝesi vanuĝa sebona.⁴⁵ Filipino na Natanaela edoĝariato, benamo ekiraio, ekirato, “Mose ĝena taravatu ai ema peroveta tarimari ĝeri bukai varina ĝetoreato tarimana tu baĝa doĝaria; ĝia tu Iesu, Nasareta tarimana, Iosefa natuna.”⁴⁶ Natanaela evedanaĝito, ekirato, “Nasareta na dagara namona ta beiaĝomani?” Filipino ekirato, “Noiaĝoma, noma ĝitaia.”

⁴⁷ Iesu na Natanaela eĝitaio, eiaĝomato-ĝoi, benamo ĝia ekiraĝiato, ekirato, “Ĝoboĝe, mani tarima tu Isaraela tarimana korikorina, ĝia ĝenai gofaĝofa ta tu asi etanuni.”⁴⁸ Natanaela na edanaĝiato, ekirato, “Kamasi boribagu?” Iesu na evaĝa-veseato, ekirato, “Filipo tu vau bekeamu. Au na ĝoi tu baĝita-guinemu figi ĝauna gaburenai roĝo otanuto-ĝoi nai.”⁴⁹ Benamo Natanaela na evaĝa-veseato, ekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, ĝoi tu Barau Natuna; ĝoi tu Isaraela Verena.”⁵⁰ Iesu na ma evaĝa-veseato, ekirato, “Goi na au ovaĝa-moĝoniguni, korana au na bakira-varamu, ĝoi tu figi ĝauna gaburenai baĝita-guinemu, nene? Veĝa tari vau boĝitarini, mai veĝa maĝa maki beĝe vanaĝiani.”

51 Benamo ma ekirarito, ekirato, “Moğoni veğata, au na ġomi akiramini, guba bevekeo-fakani boġo ġitaiani, ema Barau ġena aneru beġe varaġeni e beġe mariġoni boġo ġitarini Tarimarima Natuna ġenai.”

2

Veġaraġo verekona Kana vanuġanai

¹ Ġaro ruarua ġekorito murinai, Kana vanuġana nuġanai veġaraġo verekona ta ġeveiato. Kana vanuġana tu Galilea tanona nuġanai. Mo veġaraġo verekona nuġanai tu Iesu sinana maki monai. ² Ema Iesu ma ġena mero ġesi maki ġeura-maġirito, be mo veġaraġo verekona nuġanai ġeraka-toġato. ³ Vine nanuna o wain ekorito, benamo Iesu sinana na Iesu evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġia tu asi ġari vine nanuna.” ⁴ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Vavine, karase nai au oma kira-varaġuni? Mani tu ġomi ġemi ġauve. Au ġegu ġaro tu roġosi bene votu. ⁵ Benamo sinana na vetuġunaġi tarimari evaġa-guruġarito, ekirato, “Kara bekira-varamini veġana boġono veia.”

⁶ Monai tu fore gwaġuturi imaima sebona (6) vaġa-ruġa, Iuda tarimari ġeri veiareva veġari ġari ġeġauvei-iaġirito-ġoi. Mo fore gwaġuturi tata nuġari tauri galon gabana ruarua (20) o gabana toitoi (30) kavari. ⁷ Iesu na vetuġunaġi tarimari ekirarito, ekirato, “Mani gwaġutu nanu na ġovaġa-vonuri!” Benamo ġevaġa-vonu fokafokarito. ⁸ Moġa murinai ma ekirarito, ekirato, “Kota ġoġutu-vaġia, ġoġwa-iaġoa vereko ġorikauna tarimana ġenai.” Ġegu-tu-vaġito, benamo ġeġwa-iaġoato, ⁹ vereko ġorikauna tarimana na mo nanu, vine nanunai evaġa-iaġoato moġa, eniu-tovoato. Ġia tu asi ribana mo vine nanuna tu ainana eiaġomato; a nanu ġesisiato merori ġereġari moġo ma ribari. Benamo vereko ġorikauna tarimana na veġaraġo variġu tauna ekea-iaġomaiato, benamo evaġa-guruġaiato, ekirato, ¹⁰ “Tarimarima mabarari na vine nanuna namo vedaureana tu ġetore-rosi guineani, benamo vereko tarimari ġeniu-maseni murinai vau, vine nanuna kota namo raġina ma ġetore-rosiani. Senaġina ġoi na tu vine nanuna namo vedaureana tu boġabi-taria mo maitoma.”

¹¹ Mai tu Iesu ġena vetoġa boruna giniginena evaġa-foforiato Kana vanuġanai, Galilea tanona nuġanai. Monana ġia marevana e seġukana baregona evaġa-foforiato, ema ġena mero na ġevaġa-moġoniato.

¹² Moġa murinai Iesu ma sinana e tarina merori, ema ġena mero ġesi ġevariġoto Kaperanauma ġana. Ma monai ġaro viravira ta ġetanuto.

Iesu na Rubu Veaġa eiarevaiato

Mataio 21:12-13; Mareko 11:15-17; Luka 19:45-46

¹³ Iuda tarimari ġeri Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo verekona ġoirai ekavinajito naima, Iesu tu Ierusalemna ġana evarajeto. ¹⁴ Rubu Veaġa nuġanai tarimarima na boromakau, e mamoe, ema pune ġeivoivoi-iaġirito-ġoi, ema tarima kotari teibolo ai ġetanuto ma moni ġesenisito-ġoi edoġaririto. ¹⁵ Benamo varo kwarina ta evatoato. Monana Rubu Veaġa na mamoe e boromakau mabarari ema lailai-rosirito. Moni ġesenisirito-ġoi tarimari ġeri fata eġuke-vebuburito, ġeri moni ebubu-lautilusirito. ¹⁶ Benamo pune ġeivoito-ġoi tarimari ekira-ġoirito, ekirato, “Maiġeri dagara mainana ġoġabi-rosiri! Au Tamagu ġena numa tu voivoi numanai asi ġovaġa-iaġoa!” ¹⁷ Benamo ġena mero na Buka Veaġai evetoreto guruġana ġetuġamaġi-dogariato, ekirani, “Ġoi ġemu numa uravinina nuġagu ai tu karava noġa eġarani.”

¹⁸ Moġa murinai Iuda tarimari na ġevaġa-guruġaiato, ġekirato, “Maiġesi oveini anina tu kara? Kamara vetoġa na bevaġa-foforimuni ġai ġemai, ġoi tu ma ġemu maoro maiġeri boveirini?” ¹⁹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Mai Rubu Veaġa ġorovoa, benamo ġaro toitoi nuġanai au na ma bana vaġa-ruġa-vaishi ġenoġoia.” ²⁰ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Mai Rubu Veaġa tu laġani gabana vasivasi ma imaima sebona (46) nuġari ai ġerajaiato. A ġoi na tu ġaro toitoi nuġanai ma boraga-ġenoġoiani otoni?”

²¹ Senaġi Iesu na tu ġia tauġanina Rubu Veaġai evaġa-ilailaiato. ²² Iesu mase na evaisirajeto murinai, ġena mero na mo guruġa ġetuġamaġi-dogariato, benamo ġia na Buka Veaġa ema Iesu na evaġa-ribarito guruġari ġevaġa-moġonirito.

Iesu ribana tarimarima ġeri veġa

²³ Iesu Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaġirito moġo verekona ġarori ai Ierusalemni etanuto-ġoi nai, tarima vovoka na ġevaġa-moġoniato, korana tu vetoġa boruri ġutuma eveirito ġeġitarito nai. ²⁴ Senaġi Iesu na ġia asi evaġa-moġonirito, korana tarimarima mabarari ġia tu ma ribana ginikau. ²⁵ Ema tarima ta tu asi ilaila ġia tarimarima ġeri maġuri dabarari bekira-varaiani, korana tarimarima mabarari nuġari tu ġia ma ribana.

3

Iesu e Nikodemo

¹ Farisea tarimana ta etanuto-ḡoi arana Nikodemo; ḡia tu Iuda tarimari ḡeri veḡorikau tauna ta. ² Nega ta boḡi ai Iesu ḡenai eiaḡoto, benamo ekirato, “Rabi, ḡai ribama, ḡoi tu vevaḡa-riba tarimamu, Barau ḡenana oiaḡomato, korana tu vetoḡa boruri oveirini maḡeri tu Barau na asi evaḡa-kavaiani tarimana na tu asiḡina ḡinavaḡi beveirini riba.”

³ Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Moḡoni veḡata akiramuni, asi beḡora-ḡenoḡoini tarimana na Barau ḡena Basileia tu asiḡina ḡinavaḡi beḡitaiani.” ⁴ Benamo Nikodemo na edanaḡiato, ekirato, “Tarima baregona ta tu kamasi ma beḡora-ḡenoḡoini? Sinana nuḡanai ma beraka-toḡani, benamo ma beḡora-ḡenoḡoini?”

⁵ Iesu ma evaḡa-veseto, ekirato, “Au na akira-korikorimuni, tarima ta Barau ḡena Basileia nuḡanai asi berakatoḡa-kavani, senaḡina nanu ḡenana beḡorani ema Iauka ḡenana maki beḡorani tarimana vau beraka-toḡani. ⁶ Tarimarima tauḡanana ḡenana eḡorani tu tauḡani, ma Barau Iaukana ḡenana eḡorani tu iauka. ⁷ ḡoi nuḡamu asi bene farevaḡi maḡesi akiramuni nai, korana au bakira, ‘Gomi mabarami boḡono ḡora-ḡenoḡoi.’ ⁸ Iavara etoḡani tu, eurani gaburi ḡana eḡau-iaḡoni. Guruna tu goseḡaḡiani, senaḡi ainana eiaḡomani, ma aiḡana eiaḡoni tu asi ḡoribaiani. Barau Iaukana ḡenana ḡeḡorani tarimari mabarari maki moḡesina, asi ḡoribani kamasi ḡeḡorani.”

⁹ Nikodemo ma evedanaḡito, ekirato, “Mai dagara ta kamasi beḡe ḡorani?” ¹⁰ Iesu ma evaḡa-veseto, ekirato, “ḡoi tu Isaraela ḡeri vevaḡa-riba tarimamu, senaḡi maḡeri dagara ḡoi tu asi ribamu? ¹¹ Au na akira-korikorimuni, ḡai tu ribama dagarari ḡaguruḡa-iaḡirini, ema ḡaḡitarito dagarari ḡakiragi-foforirini, senaḡina ḡema guruga tu asi ḡogabi-raḡerini. ¹² Au na ḡomi ḡemi tu tanobara dagarari akiraḡirini, senaḡi asi ḡovaḡa-moḡoniguni, a guba dagarari bakira-varamini nai tu, kamasi boḡo vava-moḡoniguni? ¹³ Tarima ta guba ḡana asiḡina ḡinavaḡi evaraḡeto, senaḡina guba na emariḡoto tarimana ḡereḡana moḡo, mo tu Tarimarima Natuna. ¹⁴ Mose na tano fakanai mota eḡabi-vaisiata ilallanai, Tarimarima Natuna maki moḡesi beḡe ḡabi-vaisiani. ¹⁵ Monana vau ḡia ḡenai beḡe veḡabidadamani tarimari mabarari na maḡuri vanaḡivanaḡi beḡe ḡabiani.”

¹⁶ Korana Barau na tanobara euravini-baregoato nai, Natuna ḡora ḡereḡa evinirato, be ḡia beḡe ḡabidadama-viniani tarimari mabarari tu asi beḡe maseni, a maḡuri vanaḡivanaḡi beḡe ḡabiani. ¹⁷ Korana Barau na Natuna etuḡu-mariḡoato tanobara ḡana tu, dia tanobara bene vava-kotaia ḡana, senaḡi tanobara ḡia bakunai bene maḡuri ḡana. ¹⁸ ḡia ḡenai eveḡabidadamani tarimana tu meto asi beviniani, senaḡi asi eveḡabidadamani tarimana tu varau meto eḡwa-taḡoani, korana ḡia na tu Barau Natuna ḡora ḡereḡa asi eḡabidadama-viniani nai. ¹⁹ Mo meto korana tu maḡesi: Mama tu tanobarai varau ema foforito, senaḡi tarimarima na mukuna ḡeuravini-baregoato, korana ḡeri veḡa tu rakava nai. ²⁰ Veḡa rakavari ḡeveini tarimari mabarari na tu mama ḡeruḡaiani, mama asi ḡeiaḡo-viniani. ḡia tu ḡeḡarini, korana ḡeri veḡa rakavari beḡe foforini mamaḡi garina. ²¹ Senaḡi deikara dabara moḡonina ekorana-iaḡiani tarimana na mama eiaḡo-viniani, benamo tarimarima na beḡe ḡita-ginikauani, ḡena veḡa namori eveirito tu Barau ḡenana eveirito.”

Iesu ema Ioane

²² Moḡa murinai Iesu ma ḡena mero ḡesi Iudea tanona rekena ḡana ḡeiaḡoto. Monai Iesu tu ḡena mero ḡesi ḡetanuto-ḡoi e ebatisoto-ḡoi. ²³ Ioane maki Aenon ai, Salim rekenai, ebatisoto-ḡoi, korana nanu tu barego monai. Tarimarima mo ḡana ḡeiaḡoto-ḡoi, ea babatisorito-ḡoi. ²⁴ Mo tu Ioane dibura numanai roḡosi ḡere kou-ḡaua nuḡanai.

²⁵ Moḡa ḡaronai Ioane ḡena mero Iuda tarimana ta ḡesi ḡeveḡare-veḡareto. ḡia ḡeri guruga tu, kamara veḡuriḡi veḡanai tu tarimarima benamo-vedaureani. ²⁶ Ioane ḡena mero Ioane ḡenai ḡeiaḡoto, benamo ḡekirato, “Vevaḡa-riba tarimamu, Ioridana ḡarukana mo rekenai ḡoi ḡesi ḡotanuto-ḡoi e ḡoi na oguruḡa-iaḡiato tarimana tu ebatisoini, ema tarimarima vovoka ḡia ḡenai ḡeiaḡoni.”

²⁷ Ioane evaḡa-veseto, ekirato, “Tarima ta na dagara ta asi beḡoitaḡo-kavaiani, senaḡi Barau na guba na bevinii-rigoani vau beḡoitaḡoni. ²⁸ Gomi tauḡemi na ḡoseḡaḡiguto, be ma ribami au akirato, ‘Au tu dia Keriso, (Barau na ekiraḡi-toreato vevaḡa-maḡuri tauna), senaḡi au tu etuḡu-guineguto ḡia ḡoirana ḡana.’ ²⁹ Beveḡaraḡoni ḡuiatona tu beḡaraḡoani futuana na beḡaraḡoani. A beveḡaraḡoni futuana ḡatana tu eruḡa-taḡoni moḡo, (mai tu au, Ioane), ema ḡatana eseḡaḡi-ḡauni, ma ḡatana beveḡaraḡoni futuana garona beseḡaḡiani nai tu, beiakuni. Moḡesi naima au tu iaku na bama vonuvonu-raḡe. ³⁰ ḡia tu bene barego, a au tu bana kei.”

Iesu tu guba na eiaḡomato

³¹ “Tuḡuna na emariḡoto tarimana tu dagara mabarari iatari ai; tano na eiaḡomato tarimana tu tanobara tarimana ema tanobara guruḡari moḡo bekiraḡini. Guba na eiaḡomato tarimana dagara mabarari iatari ai. ³² Ġia tu monai eḡitato e eseḡaḡito dagarari ekiraḡi-foforirini, senaḡi tarima ta na ḡena guruḡa asi eḡabi-raḡeani. ³³ Deikara na ḡia ḡena guruḡa eḡabi-raḡeani tarimana na evaḡa-moḡoni korikoriani, Barau tu moḡoni veḡata. ³⁴ Korana tu Barau na etuḡuato tarimana na Barau ḡena guruḡa bekiraḡiani, korana tu Barau na ḡena Iauka Veaḡa eviniato ema evaḡa-vonuvonu-raḡeani. ³⁵ Tamana na Natuna eura-viniani, ema dagara mabarari ḡia ḡimanai etore-kaurito. ³⁶ Deikara na Natuna evaḡa-moḡoniani tarimana na maḡuri vanaḡivanaḡi beḡabiani. A Natuna asi evaḡa-moḡoniani tarimana na maḡuri asi beḡabiani, senaḡi Barau ḡena baru tu ḡia iatanai betanuni.”

4

Iesu ema Samaria vavinena

¹ Farisea tarimari tu varau ḡeseḡaḡito, Iesu na tarima vovoka eḡabirito, ḡena mero ai evaḡa-iaḡorito e ebatatisorito, ma Ioane na tu asi vovoka eḡabirito. ² Senaḡina Iesu tauḡena na ta tu asi ebatatisoato; mo tu ḡena mero moḡo ḡebabatisoto-ḡoi. ³ Iesu eribato ḡia varina Farisea tarimari na eseḡaḡiato, benamo Iudea eiaḡuiato, Galilea ḡana ma eḡenoḡoi-iaḡoto. ⁴ Galilea ḡana tu Samaria tanona na eraka-vanaḡito.

⁵ Samaria vanuḡana tai eraḡasito. Mo vanuḡa arana tu Sika. Mo vanuḡa tu Iakobo na natuna Iosefa eviniato tanona sevinai. ⁶ Iakobo ḡena nanu gurina maki monai. Iesu tu eraka-iaḡomato, be egaugau-raḡeto, benamo mo nanu gurina sevinai etanu-tarito. Mo tu horaḡauna 12 koloko nuḡanai ḡarogotai.

⁷ Etanu-taḡoto-ḡoi nuḡanai, Samaria vavinena ta nanu ḡutu eiaḡoto, benamo Iesu na enoḡiato, ekirato, “Nanu kota noma vinigu, be nama niu.” ⁸ Ḗena mero tu vanuḡa ḡana, ḡaniḡani voi ḡeiaḡoto. ⁹ Samaria vavinena evaḡa-veseto, ekirato, “Ḗoi tu Iuda taumu, ma au tu Samaria vavinegu, karase nai au ḡegu ai nanu onoḡini?” Moḡesi ekirato, korana Iuda tarimari tu Samaria tarimari ḡesi asi ḡevegara-garato-ḡoi. ¹⁰ Benamo Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Bema Barau ḡena varevare dagarana boro riba, ema boro riba maki, nanu kota ḡemu ai enoḡiani tarimana tu deikara nai tu, ḡia boro noḡia, benamo ḡia na maḡuri nanuna here vinimu.” ¹¹ Vavine ekirato, “Vereḡauka, ḡoi tu asi ḡemu tu tuḡu-riḡo dagarana e guri maki variḡo. Mani maḡuri nanuna tu ainana boḡabiani? ¹² Ḗoi tu varaḡe lelevaḡi, ma ḡai senema Iakobo tu kei, ei? Mai nanu gurina tu ḡia na evinimato, ema ḡia tauḡena na eniuato-ḡoi, natuna mabarari na ema ḡena boromakau e mamoe seriri na maki ḡeniuato-ḡoi.” ¹³ Iesu na ma evaḡa-veseato, ekirato, “Mai nanu beḡe niuani tarimari mabarari bokari ma beḡe koke-ḡenoḡoini. ¹⁴ A au na baviniyani nanuna beniuani tarimana tu, bokana asi ma bekoḡe-ḡenoḡoini. Korana au na baviniyani nanuna tu ḡia nuḡanai nanu gurinai beiaḡoni, bevoneḡoi-voneḡoini ema maḡuri vanaḡivanaḡi beviniani.” ¹⁵ Mo vavine na enoḡiato, ekirato, “Vereḡauka, mani nanu novinigu, be bokagu asi ma bene koke-ḡenoḡoi, ema maḡana nanu-ḡutu asi ma bana iaḡoma.”

¹⁶ Benamo Iesu na evaḡa-guruḡaiato, ekirato, “Noiaḡo, ḡaraḡomu noa keaia, benamo taumi ruarua boḡono iaḡoma.” ¹⁷ Mo vavine evaḡa-veseto, ekirato, “Au tu asi ḡaraḡogu.” Iesu ekirato, “Mani tu moḡoni okirani, ‘Au tu asi ḡaraḡogu’ otoni tuna. ¹⁸ Ḗemu guruḡa tu moḡoni, korana ḡoi tu vaḡa-imaima veḡata oveḡaraḡoto, ema mani oḡabiato tarimana maniḡa tu dia ḡoi ḡaraḡomu. ¹⁹ Mo vavine ekirato, “Vereḡauka, au toḡa bama riba, ḡoi tu peroveta tarimamu. ²⁰ Ḗai tubuma ḡatama na tu mai ḡoro ai Barau ḡetoma-rakariḡo viniato-ḡoi, a ḡomi Iuda tarimami ḡokirani, toma-rakariḡo gabuna tu Ierusalem ai moḡa, be tarimarima tu monai beḡene toma-rakariḡo.”

²¹ Iesu ekirato, “Vavine, ḡegu guruḡa bono vaḡa-moḡonia, ḡaro ta eiaḡomani, mai ḡoro ai e Ierusalem ai maki Tamara asi boḡo toma-rakariḡo viniani. ²² Gomi Samaria tarimami na ḡotoma-rakariḡo viniani Barauna tu asi ribami; a ḡai na ḡatoma-rakariḡo viniani Barauna tu ribama, korana vevaḡa-maḡuri tu ḡai Iuda tarimama ḡemana eiaḡomani. ²³ Senaḡi ḡarona eiaḡomani ema varau beḡaḡasi maḡa, toma-rakariḡo tarimari moḡoniri na Tamara Barau tu iaukai e moḡoni ai beḡe toma-rakariḡo viniani. Korana Tamara na tu moḡesi beḡe toma-rakariḡo viniani tarimari evetaurini. ²⁴ Barau tu Iauka, ma beḡe toma-rakariḡo viniani tarimari na tu iaukai ema moḡoni ai beḡene toma-rakariḡo vinia.” ²⁵ Mo vavine na ekiraiato, ekirato, “Au ribagu, Mesia, ḡekiraḡiani Keriso ḡetoni, tu beiaḡomani. Ḗia beiaḡomani ḡaronai, ḡia na dagara mabarari bekiraḡi-foforirini.” ²⁶ Benamo Iesu na evaḡa-veseato, ekirato, “Tarimana tu au maḡegu, ḡoi avaḡa-guruḡamuni.”

Iesu ḡena mero ḡeḡenoḡoito

²⁷ Iesu moġesi eguruġato-ġoi nuġanai, ġena mero ġeraġasito. Ġia mabarari nuġari ġefarevaġito, korana Iesu tu vavine ta ġesi ġeguruġa guruġato-ġoi, senaġi tarima ta asi ekirato, “Ġoi tu kara ourani?” O “Karasē nai mai vavine ġesi ġoguruġa-guruġani?”
²⁸ Benamo mo vavine na ġena nanu gwaġutuna eraga-kwaneato, eġenoġoi-iaġoto vanuġa ġana, benamo vanuġa tarimari ea kirarito. ²⁹ Ekirato, “Ġoiaġoma, tarima ta goma ġitaia. Ġia na au ġegu veiġa aveirito dagarari mabarabarari bekirāġi-fofori foforiri. Betaġu ġia tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), banaġu?” ³⁰ Benamo tarimarima na vanuġa ġeiaġuiato, ma Iesu ġenai ġeiaġoto.

³¹ Mo faka nuġanai ġena mero na Iesu ġekiraiato, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, noġaniġani.” ³² Senaġi ġia evaġa-veseto, ekirato, “Au tu ma ġagu ġaniġani, ġomi asi ribami ġaniġanina.” ³³ Moġesina naima ġena mero tauġeri ġevedanaġito, ġekirato, “Tarima ta na ġana ġaniġani beġwa-iaġoma ba?” ³⁴ Iesu na ekirarito, ekirato, “Au ġagu ġaniġani tu etuġugoto Barauna ġena ura bana veia, ema eviniguto ġauveina bana vaġa-koria.

³⁵ Gomi ma ġemi sisiba guruġana, ġokirani, ‘Ġue vasivasi murinai vau kwakwa ġarona beiaġomani.’ A au na akiramini, matami ġokeori, benamo vamoka ġoġita-ġinikaui, tauri tu varau beġe gwaġiġi, kwakwa ġarona tu beraġasi. ³⁶ Kwakwa tarimana ġena ġauvei voina tu beġabiani, ema vamoka ġaniġanina bevaġa-vegogoani tu, maġuri vanaġivanaġi ġana. Tauna moġa, varovarona tarimana e kwakwa tarimana beġe iaku-vegogoni. ³⁷ Korana moġesi bevetoreni nai tu, iniġesina ġekiraġiani guruġana tu mogoni, ‘Tarima ta na tu evaroani, ma ta na tu ekwaiani.’ ³⁸ Au na ġomi atuġumito tu, asi ġovaro-vekwaraġito dagarari kwakwari. Varovarori vekwaraġiri tu tarima tari ġevewkaraġito, a gomi na tu ġia ġeri vekwaraġi dagarari kwakwari boġo raka-toġa.”

Samaria tarimari ġutuma na Iesu ġevaġa-moġoniato

³⁹ Benamo Samaria tarimari vovoka mo vanuġa nuġanai Iesu ġevaġa-moġoniato, korana tu mo vavine ġena vevarifju guruġana ġenanana naima, ġia ekirato, “Au ġegu veiġa rakavari aveirito dagarari mabarabarari bekirāġi-fofori foforiri.” ⁴⁰ Moġesina naima Samaria tarimari Iesu ġenai ġeiaġomato nai tu, ġenoġiato, ġia ġesi roġo beġene tanu. Moġa lorinai Iesu mo vanuġai ġaro ruarua ma etanuto. ⁴¹ Ma tarimarima vovoka na Iesu ġevaġa-moġoniato, korana ġena vevarifju guruġari na. ⁴² Benamo ġia na mo vavine ġekiraiato, ġekirato, “Ġai na maitoma Iesu ġavaġa-moġoniani, dia ġoi ġemu guruġa lorinai, senaġi ġai tauġema na ġia baġa seġaġia, ma baġama riba-ġinikau, ġia tu moġoni Keriso, tanobara Vaġa-maġurina Tarimana.”

Vere ta natuna merona Iesu na keve na evaġa-maġuriato

⁴³ Iesu monai ġaro ruarua etanuto murinai, Galilea ġana ma eiaġoto. ⁴⁴ Iesu tauġena na ekiraġi-foforiato, ekirato, “Peroveta tarimana tu ġena vanuġa korikorina tarimari na asi beġe gubakauani.” ⁴⁵ Benamo Galileai ea votuto nai tu, Galilea tarimari na ġeġabi-raġeato. Iesu ġeġabi-raġeato korana Ierusalemāi Pasova verekona nuġanai tu ġia maki monai, be Iesu na kara eveirito dagarari mabarari tu, matari na ġeġitarito.

⁴⁶ Benamo Iesu ma eġenoġoito Galilea vanuġana ta arana Kana ġana. Kana tu Iesu na nanu wain ai evaġa-iaġoato vanuġana. Monai kini ġena vere ta Kaperanaumai etanuto-ġoi, ma ġia natuna merona tu ekeve-rakavato. ⁴⁷ Mo vere eseġaġito, Iesu tu Iudea na eiaġomato Galilea ġana, benamo eiaġoto ġia ġenai, benamo enoġiato, Kaperanauma ġana nevariġo, be ġia natuna merona nea vaġa-maġuria, korana ġia natuna merona tu dori emaseto-ġoi.

⁴⁸ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Ġomi tu vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veiġari asi boġo ġitarini tu, asi boġo vaġa-moġoniguni.” ⁴⁹ Mo vere ekirato, “Vereġauka, si-iaġo, natugu bemaseni ġesi.” ⁵⁰ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Noiaġo, natumu merona tu bemaġuri bene.” Mo tarima na Iesu ġena guruġa evaġa-moġoniato, benamo eiaġoto.

⁵¹ Dabara na eġenoġoi-iaġoto-ġoi nuġanai, ġena vetuġunaġi tarimari ġesi ġevedoġarito, benamo ġekira-varaiato, ġekirato, “Ġoi natumu merona tu bemaġuri.” ⁵² Benamo ġia na edanaġirito, kamara horai natuna merona enamoto. Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġoraġani horaġauna 1 koloko lavilavi rekenai ġia mo keve na eraga-kwaneato.” ⁵³ Benamo tamana eriba-maoroto, mo aoa korikorinai enamoto, Iesu na ġia evaġa-guruġaiato, ekirato, “Ġoi natumu tu bemaġuri.” Benamo ġia e ġena numa tarimari mabarari ġesi Iesu ġevaġa-moġoniato. ⁵⁴ Mai tu vetoġa boruna vaġa-ruarua Iesu na eveiato, Iudea na Galilea ġana eiaġoto murinai.

5

¹ Mai veĩga murinai Iesu tu Ierusalemã ġana ma evaraġeto, korana Iuda tarimari tu ġeri vereko ta ġeveiato-ġoi.

² Ierusalemãi kou ta tu ġatama-boka baregona arana Mamoe Ġatama-bokana sevinaì. Mo kou arana Heberu garo ai tu Betesda, ma ġia sevinaì tu iaġaraġi foutari imaima (5). ³ Ġaro mabarari ai kevekeve tarimari vovoka monai ġegena-taġoto-ġoi, mata-bubu, kwaku rakava, ema tauġaniri ġemaseto tarimari, [nanu ġena ġareva-ġareva ġevaġa-nogaìato-ġoi. ⁴ Korana aneru ta guba na emariġoto-ġoi, mo nanu evaġa-ġareva ġarevaìato-ġoi. Mo nanu eġarevato-ġoi nuġanai, eturu-ferei guineto-ġoi tarimana tu ġena keve enamoto-ġoi.]

⁵ Monai tarima ta egenã-taġoto-ġoi, ġena keve laġaniri tu gabana toitoi ma imaima toitoi (38). ⁶ Iesu na monai genataġonai eġitaìato, ma eribato, ġia tu ġaro vovoka veġata ekeve-iaġiato. Benamo Iesu na edanaġiato, ekirato, “Ġoi ourani nonamo ba?”

⁷ Keve tarimana na evaġa-veseato, ekirato, “Vereġauka, nanu eġareva-ġarevani nai, au kou ai tu asi tau raga tore-reigu tarimana ta. Mainana tauġegu kou aiaġo-viniani nai tu, ta eraka-rei-guineni. ⁸ Iesu na ekiraìato, ekirato, “Novariġisi, ġemu geda noġabi-vaìsia, be noraka.” ⁹ Benamo mo tarima ġena keve asikau enamoto, ma ġena geda eġabi-vaìsiao, benamo eruġa-vaìsiao, erakato.

Mo veĩga tu Sabadi ai eġorato. ¹⁰ Moġa lorinai Iuda tarimari na mo keve na enamoto tarimana ġekiraìato, ġekirato, “Toma tu Sabadi, ġemu geda asi bono ġwa-rakao rakaoa, taravatu.” ¹¹ Ġia na evaġa-veserito, ekirato, “Au bevaġa-namogu tarimana na bekiragu, bekira, ‘Ġemu geda noġabi-vaìsia, be noraka,’ besi.” ¹² Benamo ġia na ġedanaġiato, ġekirato, “Mo tu kamara tarima na bekiramu, ‘Ġemu geda noġabi-vaìsia, be noraka,’ besi?” ¹³ Senaġi mo Iesu na evaġa-namoato tarimana tu asi ribana, dei na evaġa-namoato, korana Iesu tu eraka-veġitato, tarima ġutuma mo gabu ai vekaravari na.

¹⁴ Gabivau Iesu na mo tarima Rubu Veaġa nuġanai edoġariato, benamo ekiraìato, ekirato, “Noseġaġi, maitoma ġoi tu bonamo. Veĩga rakavana ta asi ma bono vei-ġenoġoia, rakava barego vedaureana ta na beġabimuni ġesi.” ¹⁵ Benamo mo tarima erakato, eiaġoto, Iuda tarimari ea kira-vararito, ġia tu Iesu na evaġa-namoato.

¹⁶ Monana vau Iuda tarimari na Iesu ġevaġa-rakavaìato-ġoi, korana Sabadi ai mo vevaġa-maġuri veĩġana eveiato nai. ¹⁷ Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au Tamagu tu vanaġivanãġi eġauveini naima, au maki aġauveini.” ¹⁸ Moġesi ma ekirato nai, Iuda tarimari ġeri ura tu dabara ta veġata beġene ġoitaġoa, be Iesu tu beġene vaġi-masea ġetato. Dia mo Sabadi asi ekorana-iaġiato moġo dainai, senaġina ekirato, Barau tu ġia Tamana ma etato. Korana mo dabaraì ġia tu Barau ġesi ilaila etato.

Barau Natuna ġena seġuka

¹⁹ Benamo Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Moġoni, au na akira-korikorimini, Natuna ġereġana na kara ta asi beveiani, senaġi Tamana ġena veĩga beġitarini veĩġari moġo ġia na beveirini. Tamana kara eveini dagarari mabarabarari Natuna na maki beveirini.

²⁰ Korana tu Tamana na Natuna eura-viniani, ema ġia na eveirini dagarari mabarari maki evaġa-ġitaiani. Oba, dagara barego lelevaġiri maki ġenai bevãġa-foforiani, maigeri dagara maki beġe vanãġirini, ġomi nuġami beġene farevaġi ġana. ²¹ Vaġa-ilailana Tamana na mase tarimari evaġa-vaìs-raġerini, benamo maġuri evinirini kavana, Natuna na maki ġena ura tarimari maġuri evinirini. ²² Tamana na tu tarima ta asi evaġa-kotaiani, korana vevaġa-kota seġukana mabarana tu Natuna eviniato. ²³ Moġa tauna tu, tarimarima mabarari na Natuna beġene gubakaua, Tamana ġeguba-kauani kavana. Natuna asi eguba-kauani tarimana na tu Tamana maki asi egubakauani, korana Tamana na tu Natuna etuġato.

²⁴ Moġoni au na akiramini, au ġegu guruġa eseġaġiani ema etuġuguto Barauna evaġa-moġoniani tarimana na maġuri vanãġivanãġi varau beġabia. Ġia tu Barau ġena Kota nuġanai asi beraka-toġani. Asigina. Mase varau berãġa-kwaneã, maġuri nuġanai varau beraka-toga.

²⁵ Moġoni akiramini, ġarona roġo beiaġomani, ma varau bevotu, mase tarimari na Barau Natuna garona beġe seġaġiani, ma beġe seġaġiani tarimari tu beġe maġurini. ²⁶ Korana tu Tamana tauġena ġenai maġuri etanuni ilailanai, Natuna maki moġesi eviniato, maġuri ġenai etanuni. ²⁷ Ema ġia Natuna maoro eviniato, bene vevaġa-kota ġana, korana ġia tu Tarimarima Natuna. ²⁸ Nuġami asi beġene farevaġi! Ġarona mani eiaġomani, mase tarimari mabarari roġo gara nuġari ai na Barau Natuna garona beġe seġaġiani. ²⁹ Benamo beġema raka-rosini: Vei-namo tarimari beġe vaìs-raġeni, maġuri beġene ġabia ġana, a veì-rakava tarimari beġe vaìs-raġeni, rakava voina metona beġene ġabia ġana.”

Iesu beġe kiraġi-foforiani

³⁰ “Au tu ġereġagu na dagara ta asi beveiani riba. Avevaġa-kotani maki Barau na ekiraguni aseġaġirini ilailari ai aveirini, moġa lorinai ġegu vevaġa-kota tu roroġoto,

korana dia au tauḡegu ḡegu ura ta akorana-iaḡiani, senaḡi au etuḡuguto Barauna ḡena ura moḡo aveiani.

³¹ Bema au tauḡegu moḡo bara vekiraḡi-fofori nai tu, au ḡegu guruḡa tu asi tau vaḡa-moḡonina. ³² Senaḡi tarima ta na maki au evaḡa-moḡoniguni, ma au ribagu, ḡia na au ekiraḡi-foforiguni guruḡana tu moḡoni.

³³ Gomi na tarima kotari ḡotuḡu-iaḡorito Ioane ḡenai, benamo ḡia na guruḡa moḡonina ekiraḡiato. ³⁴ Au vaḡa-moḡonigu guruḡari tu dia tarimarima ḡerina eiaḡomani, a Ioane bakiraḡia korana tu, ḡomi maḡuri boḡono doḡaria uranai. ³⁵ Ioane tu noḡa moḡo lamefa eḡarato-ḡoi ema emore-taḡoto-ḡoi, benamo ḡomi mo faka kotunai ḡemi ura tu, ḡia ḡena mamai boḡono iaku-tanu moḡo ḡotato-ḡoi.

³⁶ Senaḡi au gevaḡa-moḡoniguni veigari na, Ioane na evaḡa-moḡoniguni guruḡari, moḡeri tu ḡevanaḡirini. Korana tu Tamagu na eviniguto ḡauveina maitoma aveiani, mainana au evaḡa-moḡoniguni, au tu Tamagu na etuḡuguto. ³⁷ Au tu Tamagu na etuḡuguto, ma ḡia tauḡena na maki au ekiraḡi-foforiguto. Gomi na ḡia garona tu roḡosi ḡoro seḡaḡia, ema vetoḡana maki roḡosi ḡoro ḡitaia. ³⁸ Ema ḡena guruḡa ḡomi nuḡami ai tu asi etanuni, korana ḡia na etuḡuato tarimana tu asi ḡovaḡa-moḡoniani.

³⁹ Gomi na Buka Veaga guruḡari ḡovetau-ginikaurini, korana ḡomi ḡotuḡamaḡini tu, moḡeri guruḡa nuḡari ai maḡuri vanaḡivanaḡi boḡo doḡariani. Moḡeri guruḡa na tu au gekiraḡiguni. ⁴⁰ Senaḡina ḡomi maḡuri ḡabigabina uranai au ḡegu ai iaḡoma tu asi ḡourani.

⁴¹ Au tu tarimarima ḡerina vevaḡa-raḡe tu asi avetauani. ⁴² Senaḡi ḡomi aiḡesi, au tu ma ribagu. Au ma ribagu ḡomi nuḡami o lorumi ḡuturi ai Barau uravinina tu asi etanuni. ⁴³ Au aiaḡomato tu Tamagu aranai, ma asi ḡoḡabi-raḡeguni. Senaḡi tarima boruna ma beiaḡomani tauḡena aranai nai tu, boḡo gabi-raḡeani. ⁴⁴ Gomi tu tauḡemi fakami ai moḡo ḡovevaḡa-raḡeni tu ḡoḡabi-raḡerini. Senaḡi mo vevaḡa-raḡe tu Barau ḡereḡana na moḡo beveiani. Ma Barau ḡenanana eiaḡomani mo vevaḡa-raḡe, ḡomi na tu asi ḡourani boḡono ḡabia. Bema ḡomi maniḡesi tauḡemi fakami ai moḡo ḡovevaḡa-raḡeni nai tu, kamasu ai boḡo vava-moḡoniguni?

⁴⁵ Asi boḡono tuḡamaḡi, au na Tamagu ḡoiranai bavaḡa-daḡamini, asiḡina. Vaḡa-daḡa tarimana tu ḡoḡabi-raḡeani tarimana, Mose, ḡia na ḡomi bevaḡa-daḡamini. ⁴⁶ Bema ḡomi na Mose moḡoni boḡoro vava-moḡonia nai tu, au maki boḡoro vava-moḡonigu, korana ḡia na tu au varigu etoreato. ⁴⁷ Senaḡina bema ḡia na etoreato guruḡana asi boḡo vava-moḡoniani nai, au ḡegu guruḡa tu kamasu boḡo vava-moḡoniani?"

6

Iesu na daḡara imaima (5,000) eḡuburito

Luka 9:10-17

¹ Moḡa murinai Iesu Galilea kouna na evanaḡi-iaḡoto tavi ta reke ḡana. Mo kou arana ta tu Tiberia. ² Benamo tarimarima vovoka tabutabu ḡia murina na ḡeiaḡoto, korana vetoḡa boruri eveito keve tarimari ḡeri ai ḡeḡitarito nai. ³ Moḡa murinai Iesu ḡoro ḡana evaraḡeto, benamo monai ḡena mero ḡesi ḡetanu-tarito. ⁴ Iuda tarimari ḡeri vereko arana Pasova ekavinagito-ḡoi ḡoirai. (Mai tu Iuda tarimari mase aneruna na evanaḡirito moḡo, asi evaḡirito, verekona).

⁵ Iesu eboḡe-vaisito, tarimarima asisebo ḡia ḡenai ḡeiaḡomato-ḡoi, benamo ḡia na Filipino ekiraiato, ekirato, "Gita ḡaniḡani tu ainai toma tavoini, maḡeri tarimarima mabarari taḡubu-iaḡirini?" ⁶ Iesu moḡesi ekirato, korana Filipino nuḡana bene ribaia ḡana. A ḡia tu ma ribana kara beveiani.

⁷ Filipino na evaḡa-veseato, ekirato, "Silva moniri sinau ruarua (200) na ḡaniḡani dagarari bita voini, senaḡi asi beḡe ilailani, mai tu koturi koturi moḡo maki asi veḡata mabarari beḡe ḡanini." (Silva moniri sinau ruarua (200) tu tarima ta davana ḡue imaima toitoi (8) nuḡanai beḡabini kavana).

⁸ Gena mero ta arana Anduru, Simona Petero tarina, ḡia na ma evaḡa-veseato, ekirato, ⁹ "Mero misina ta maiḡa, ḡia tu ma ḡana beredi imaima (5) e maḡani-kone ruarua (2). Senaḡi asi beḡe ilailani mai tarimarima mabarari ḡeri ai tu-na."

¹⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, "Tarimarima ḡokirari, ḡetanutanu-tari." Mo gabu moḡa ḡauḡana tu vovoka. Benamo tarimarima mabarari ḡetanutanu-tarito. Tau ḡereḡari moḡo mabarari tu 5,000 kavana. ¹¹ Benamo Iesu na mo beredi eḡabirito, Barau evaḡa-namoato, benamo ḡetanutanu-tarito tarimari mabarari ḡevini-vaḡa-ḡaurito. Maḡani-kone maki moḡesi eveirito, mabarari ḡeḡabito ḡeri ura ilailari ai. ¹² Gita mabarari ḡeḡani-maseto, benamo Iesu na ḡena mero ekirarito, ekirato, "Beredi kwari mabarari ḡovaḡa-vegogori, misina ta maki asi bene rekwa-rekwa." ¹³ Benamo mo beredi ḡeḡanirito kwakwari moḡeri mabarari ḡevaḡa-vegogorito, boseḡa gabanana ruarua (12) ḡevaḡa-vonurito.

¹⁴ Tarimarima na Iesu na mai vetoĝa boruna eveiato ĝeĝitaiato nai, ĝekirato, “Moĝoni, mai tu peroveta tarimana tanobara ĝana beiaĝomani ĝetato tarimana.” ¹⁵ Iesu eribato, tarimarima tu beĝe iaĝomani, ĝia beĝema ĝabi-tariani ĝeri kini ai beĝene vaĝa-iaĝoa ĝana. Moĝesina naima ĝereĝana ĝoro ĝana ma eiaĝo-ĝenoĝito.

Iesu nanu iatanai erakato

Mataio 14:22-33; Mareko 6:45-52

¹⁶ Elaviboĝi-iaĝoto nai, Iesu ĝena mero kou ĝana ĝevariĝoto. ¹⁷ Monai ĝasi tai ĝeraĝeto, benamo kou na ĝevanaĝito, Kaperanauma ĝana ĝeiaĝoto. Mo tu varau eboĝito, ma Iesu tu roĝosi bere rakakau ĝia ĝeri ai. ¹⁸ A iavara baregona tu eragato-ĝoi, be mo kou ureurena maki ebaregato. ¹⁹ Iesu ĝena mero kilomita imaima (5) o imaima sebona (6) kavana ĝasi ĝelevaiato nuĝanai, ĝia na Iesu ĝeĝitaiato, nanu iatana na eraka-iaĝomato-ĝoi, ĝasi eiaĝoma-viniato-ĝoi, benamo ĝia tu ĝegarito. ²⁰ Iesu na ekirarito, ekirato, “Asi ĝogari, mai tu au.” ²¹ Benamo ĝia ĝeĝabi-raĝeato, ĝasi ai eraĝekauto, ma asikauna tu ĝeiaĝo-viniato-ĝoi gabunai ĝevotuto.

Tarimarima na Iesu ĝevetauato

²² Elaĝanito boĝiboĝinai, tarimarima vovoka Iesu ĝena mero ĝasi ai ĝeraĝeto gabunai ĝeruĝa-taĝoto-ĝoi. Ĝia ĝeribato, tovotovonai monai ĝasi tu sebona moĝo mo kou rikinai. Ema ma ribari maki, Iesu tu ĝena mero ĝesi mo ĝasi ai asi eraĝeto, ĝena mero tu ĝereĝari moĝo ĝeraĝeto ema ĝevanaĝi-iaĝoto. ²³ Ĝasi kotari Tiberia na ma ĝeiaĝomato, kou rikinai ĝema darokauto. Ĝia ĝedarokauto gabuna moĝa tu, Vereĝauka na beredi Barau evaĝa-namoato murinai, tarimarima evinirito, ĝeĝanirito gabuna sevina. ²⁴ Mo tarimarima ĝeriba-maoroto, Iesu ma ĝena mero ĝesi monai tu asiĝina, benamo mo ĝasi ai ma ĝeraĝekauto, Kaperanauma ĝana ĝevanaĝi-iaĝoto, Iesu ĝea vetauato.

Iesu tu maĝuri ĝaniĝanina

²⁵ Tarimarima na Iesu kou tavi ta kefonai ĝedoĝariato, benamo ĝekiraiato, ĝekirato, “Vevaĝa-riba tarimamu, ĝoi tu aitoma mainai boma votu?” ²⁶ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Au na moĝoni akiramini, ĝomi na au ĝovetauguni korana tu mo beredi ĝoĝanito, benamo ĝogani-maseto, a dia mo vetoĝa boruri ĝoĝitarito nai, ĝovetauguni. ²⁷ Ma beĝe rakavani ĝaniĝaniri ĝauveiri asi boĝono vei, senaĝi ĝaniĝani roĝo betanu-iaĝoni, beiaĝoni mo, maĝuri vanaĝivanaĝi, ĝauveina boĝono vei. Mo ĝaniĝani tu Tarimarima Natuna na bevinimini, korana Tamana Barau na ĝia ĝenai vetoĝa ta eveiato, mo tu ĝia evaĝa-moĝoniato vetoĝana.”

²⁸ Benamo ĝedanagiato, ĝekirato, “Ĝai Barau ĝena ura ĝauveiri ĝaveini baĝa toni tu kara baĝana veia?” ²⁹ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Barau ĝena ĝauvei ĝomi na boĝono veia etoni ĝauveina tu maĝa moĝo: Etuĝuato tarimana boĝono vaĝa-moĝonia.” ³⁰ Ĝia na ma ĝedanagiato, ĝekirato, “Ĝoi na ĝai ĝema tu kamara vetoĝa boruna boveiani baĝa ĝitaiani, benamo ĝoi baĝa vaĝa-moĝonimuni? Ĝoi na kara boveiani? ³¹ Ĝai senema na tu mana ĝeĝaniato tano fakanai, Buka Veaĝa nuĝanai ekirani kavana, maĝesi ekirani, ‘Ĝia na beredi guba na evini-riĝorito ĝeĝanito.’”

³² Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Moĝoni veĝata akiramini, dia Mose na mo beredi guba na evinimito. Asiĝi. Au Tamagu na tu moĝoni beredi korikorina guba na evinimini. ³³ Korana Barau ĝena beredi tu guba na emariĝoto tarimana. Ĝia na tanobarai ĝetanuni tarimari maĝuri evinirini.” ³⁴ Benamo ĝia na ĝekiraiato, ĝekirato, “Vereĝauka, mani beredi ĝaro mabarari ai bono vinima.”

³⁵ Iesu na ekirarito, ekirato, “Maĝuri beredina tu au maĝeĝu. Au ĝeĝu ai beiaĝomani tarimana tu asi ma bevitooani, ema au bevaĝa-moĝoniguni tarimana tu, bokana asi ma bekokeni. ³⁶ Senaĝi au na ĝomi tu varau akiramito, ĝoĝitaguni, senaĝi asi ĝovaĝa-moĝoniguni. ³⁷ Tamagu na au eviniguto tarimari mabarari tu, au ĝeĝu ai beĝe iaĝomani, ema deikara au ĝeĝu ai beĝe iaĝomani tarimari, au na asi balai-ĝenoĝoirini. ³⁸ Korana au guba na amarigiato tu, dia au ĝeĝu ura bana veia ĝana, senaĝina au etuĝuguto Barauna ĝena ura bana veia ĝana. ³⁹ Ema au etuĝuguto Barauna ĝena ura tu, au eviniguto tarimari mabarari ta asi bana vei-rekwa rekwaia, a mabarabarari mase na ma bana vaĝa-variĝisi ĝenoĝoiri ĝaro magonai. ⁴⁰ Korana au Tamagu ĝena ura tu, Natuna beĝe ĝitaiani ema beĝe vaĝa-moĝoniani tarimari mabarari na maĝuri vanaĝivanaĝi beĝe ĝabiani, ma ĝaro dokonai ma bavaĝa-variĝisi ĝenoĝoirini.”

⁴¹ Benamo Iuda tarimari ĝemuĝu-muĝuto, korana ĝia ekirato, “Au tu guba na amarigiato beredina.” ⁴² Benamo ĝekirato, “Mai tarima tu Iesu, Iosefa natuna, nene? Ĝia tamana e sinana tu ĝita ribara. Ma kamara dabaraĝi ĝia tu ekirani, ‘Au tu guba na amarigiato?’”

⁴³ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, “Ĝomi tauĝemi fakami ai mugumugu ĝovaĝa-dokoa. ⁴⁴ Au ĝeĝu ai ta asi beiaĝoma-kavani, senaĝina Tamagu, au etuĝuguto Barauna, ĝia na

deikara au ġegu ai beinu-kaviani tarimana moġo. Ema au ġegu ai beiaġomani tarimana tu, au na ġaro dokonai mase na bavaġa-varigġisi ġenoġoiani. ⁴⁵ Peroveta tarimari na maigesi ġetoreato, ‘Ġia mabarari Barau na bevaġa-ribarini.’ Tamagu ġeseġaġi-viniani ema ġenana riba ġegabini tarimari mabarari tu, au ġegu ai beġe iaġomani. ⁴⁶ Au tu asi akirani, tarima ta na Tamagu eġitaio toni, senaġi Barau ġenana eiaġomato tarimana ġereġana na moġo Tamagu eġitaio. ⁴⁷ Moġoni akiramini, au evaġa-moġoniguni tarimana na maġuri vanaġivanagaġi beġabiani. ⁴⁸ Maġuri beredina tu au maigegu. ⁴⁹ Ġomi senemi na tano fakanai mana ġegānito-ġoi, senaġi ma ġemaseto. ⁵⁰ A guba na emariġoni beredina tu maigea, ġia beġaniani tarimana tu asi bemaseni. ⁵¹ Au tu maġuri beredina guba na amariġoto. Tarima ta na mai beredi beġaniani, ġia tu bemaġuri-vanaġi vanaġini. Mai beredi au na baviniiani tu au viriġogu. Au viriġogu bavini-fitoġaiani korana tu, tanobarai ġetanuni tarimari na maġuri beġene ġabia ġana.”

⁵² Mainana Iuda tarimari tauġeri fakari ai veġare-veġare baregona eġorato, ġia ġekirato, “Mai tarima na tu kamara dabarai ġia viriġona bevinirani bita ġaniani?”

⁵³ Iesu na ekirarito, ekirato, “Moġoni akiramini, bema ġomi na Tarimarima Natuna viriġona asi boġo ġaniani ema rarana asi boġo niuani nai, ġomi nuġami ai maġuri asi betanuni. ⁵⁴ Deikara na au viriġogu beġaniani ema raragu beniuani tarimana tu, maġuri vanaġivanagaġi beġabiani, ema au na ġaro dokonai mase na bavaġa-varigġisi ġenoġoiani. ⁵⁵ Korana au viriġogu tu ġaniġani korikorina, ema au raragu maki niuniu dagarana korikorina. ⁵⁶ Deikara au viriġogu beġaniani e raragu beniuani tarimana tu, au nuġagu ai betanuni, ema au maki ġia nuġanai batanuni. ⁵⁷ Tamagu maġurina na etuġuguto ema au tu ġia koranai amaġurini. Moġa ilailanai au viriġogu beġaniani tarimana maki bemaġurini, korana au amaġurini. ⁵⁸ Au tu guba na emariġoto beredina maigegu. Ġomi senemi tu mana ġegānito ma ġemaseto. Senaġi mai beredi beġaniani tarimana tu bemaġuri-vanaġi vanaġini.” ⁵⁹ Iesu na maigeri guruġa Iuda tarimari rubu ai ekiraġirito, Kaperanaumai evevaġa-ribato-ġoi nuġanai.

Maġuri vanaġivanagaġi guruġari

⁶⁰ Iesu ġena mero ġutuma na mai guruġa ġeseġaġiato nai tu, ġekirato, “Mai vevaġa-riba guruġana tu gwaġiġi rakava, dei na beġabi-raġeani.” ⁶¹ Iesu ribana ġena mero na mo guruġa ġemugumuġu-iaġiato-ġoi, benamo ekirarito, ekirato, “Mai guruġa na bevaġa-daġa-raġemi? ⁶² Bema ġomi na Tarimarima Natuna boġo ġitaiani, beġenoġoi-varaġeni, etanu-iaġiato gabuna ġana tu kamasi? ⁶³ Barau Iaukana na maġuri evinirani; tauġani na asi bevaġa-kavarani. Au na avaga-guruġamini guruġari tu Iauka, ema ġia nuġari ai tu maġuri etanuni. ⁶⁴ Senaġi ġomi kotari na tu asi ġovaġa-moġoniguni.” Iesu ribana tovtovovona na veġata, deikara ta na tu asi evaġa-moġoniato-ġoi ema deikara na maki ġia berevaiani. ⁶⁵ Ma ekirato, “Moġesina naima au na akiramito, ta au ġegu ai asi beiaġoma-kavani, senaġi Tamagu na bevaġa-moġoniani tarimana vau beiaġomani.”

⁶⁶ Mo guruġa ġeseġaġiato, monana Iesu ġena mero ġutuma ġia ġenana ġeraka-veġitato, ema ġia ġesi asi ma ġerakao-vegogoto-ġoi. ⁶⁷ Benamo Iesu na ġena mero gabanana ruarua (12) edanaġirito, ekirato, “Ġomi maki ġourani boġono raka-veġita ba?”

⁶⁸ Simona Petero na evaġa-veseato, ekirato, “Vereġauka, ġai tu deikara ġenai ma baġa iaġoni? Maġuri vanaġivanagaġi guruġari tu ġoi ġemu ai. ⁶⁹ Ġai na ġavaġa-moġonimuni ema ġariba-korikorini, ġoi tu Barau ġena Veaġa Tarimana.”

⁷⁰ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Au na ġomi gabanana ruarua (12) aġabi-viriġimito nene? Senaġi sebomu tu tu bodiablo.” ⁷¹ Ġia na tu Iudas, Simona Isakariota natuna, ekiraġiato. Iudas maki mo mero gabanana ruarua (12) fakari merona ta, senaġi ġia na Iesu vau berevaiani.

7

Iesu ma tarina merori ġesi

¹ Moġa murinai Iesu tu Galileai erakaoto-ġoi. Ġia asi eurato, Iudea ġana bene iaġo, korana Iuda tarimari monai ġeri ura tu, ġia beġene vaġia. ² Iuda tarimari ġeri Fouta Verekona ġarona ekavinaġito. (Mai fouta verekona ġeveiato-ġoi nai tu, fouta ġeragato-ġoi, benamo nuġari ai ġetanuto-ġoi, korana seneri tano fakanai fouta nuġari ai ġetanuto-ġoi, moġa beġene tuġamaġi-iaġia ġana). ³ Benamo Iesu tarina merori na ġekiraio, ġekirato, “Mai gabu noraga-kwanea, Iudea ġana bono iaġo, benamo oveirini dagarari ġemu mero na beġene ġitari. ⁴ Korana deikara tauġena bene vevaġa-fofori etoni tarimana, beġene ribaia uranai tu, kara ta asi bevei-vekuretoġaiani. Ma ġoi tu maigeri veġa oveirini, be tanobara mabarari ai novevaġa-fofori!” ⁵ Korana Iesu tarina mabarari na maki ġia tu asi ġevaġa-moġoniato-ġoi.

⁶ Moġa lorinai Iesu na ekirarito, ekirato, “Au ġegu ġaro tu roġosi bene raġasi. A ġomi ġemi ai ġaro mabarari tu loriri ai moġo. ⁷ Tanobara na ġomi tu asi ebaru-vinimini, senaġi au tu ebaru-viniguni, korana au tu veġa rakavari eveirini dagarari akiraġi-foforirini. ⁸ Gomi boġono iaġo mo vereko ġana. A au tu asi baiaġoni, korana au ġegu ġaro korikori tu roġosi roġo bene raġasi.” ⁹ Iesu moġesi ekirato, benamo Galileai etanuto.

Iesu Ierusalemata ai

¹⁰ Iesu tarina merori ġeiaġoto mo vereko ġana, muriri ai Iesu maki ma eiaġoto. Senaġi asi eraka-foforito, a vekuretoġai eiaġoto. ¹¹ Mo vereko gabuna Iuda tarimari na tu mo vereko nuġanai ġevetauato-ġoi, ġevedanaġi-vedanaġito-ġoi, ġekirato-ġoi, “Ġia tu ainai?” ¹² Mo ġutuma-bara nuġanai Iesu kiraġi-ġairiġairina tu ebarego-rakavato. Tarima kotari ġekirato-ġoi, “Ġia tu tarima namona” ġetato. Ma kotari tu ġekirato-ġoi, “Asiġi, ġia na tarimarima eġorikau-darere dareririni.” ¹³ Senaġi tarima ta na asi eguruġa-iaġi foforiato, korana ġia mabarari Iuda vereri ġariri ġeveito-ġoi.

¹⁴ Vereko ġarori kotari ġekorito, kotari roġo moġeri nuġanai vau, Iesu Rubu Veaġai eraka-toġato, benamo evevaġa-ribato. ¹⁵ Benamo Iuda tarimari ġeġaba-vedaureato, ġekirato, “Mai tarima vevaġa-riba guruġari tu kamasi eribato, ġia vevaġa-riba gabuna ta ġana riba-vetau tu asi eiaġoto.” ¹⁶ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Kara au avevaġa-riba iaġini tu dia au ġegu vevaġa-riba, senaġi au etuġuguto Barauna ġenana ġeiaġomani. ¹⁷ Bema tarima ta eurani Barau ġena ura bene veiri etoni tarimana na, au ġegu vevaġa-riba guruġari beribarini. Beribani, au ġegu vevaġa-riba guruġari Barau ġenana ġeiaġomani, o au tauġegu ġeguna moġo. ¹⁸ Tarima ta deikara ġena ura guruġari ekiraġini tu, tauġena arana vaġa-raġena dabarana evetauani. Senaġi au etuġuguto Barauna vaġa-raġena dabarana eveiani tarimana ġenai tu, guruġa moġonina etanuni, a ġia ġenai ġofaġofa ta tu asi etanuni. ¹⁹ Mose na ġomi taravatu tu evinimito, ene? Senaġi ġomi ta na mo taravatu tu asi ġokorana-iaġiani. Ma karase nai ġomi na au tu ġovaġigu ġotoni?”

²⁰ Mo tarimarima ġutuma ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġoi tu iauka rakavana ta na eboroġimuto. Deikara na nevaġimu otoni?” ²¹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na mainai Ierusalemata veġa boruna sebona aveiato nai, ġomi mabarabarami nuġami ġefarevaġini. ²² Mose na mero tauġaniri kefi-lamavaġi veġana evinimito, moġa lorinai ġomi na mero keiri Sabadi ai maki kefiri ġolama-vaġirini. Mo kefi-lamavaġi veġana tu dia Mose na esinaiato, senaġi ġomi senemi na ġesinaiato. ²³ Bema mero tauġaniri kefiri Sabadi ai ġolama-vaġirini Mose ġena taravatu boġo vanaġiani ġesi, kara dainai au tu ġobaru-viniguni, Sabadi ai tarima ta bavaġa-namo ġinikaua nai, ei?” ²⁴ Gomi na dagara tu murikari vetoġari ai asi boġono ġita-viriġiri, senaġi dagara mabarari veġa roroġotori ai boġono ġita-viriġiri.”

Mai tarima tu Keriso ba?

²⁵ Benamo Ierusalemata tarimari kotari ġekirato, “Mai beġene vaġia ġetoni tarimana tu maġa. ²⁶ Goġitaia, ġia tu ma guguraġina ġesi eguruġani, ma ta na ġenai guruġa ta asi ekiraġiani. Ba betaġu kanisoro tarimari beġe riba, Keriso korikorina tu maġa. ²⁷ Senaġi Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), beiaġomani nai, ta asi beribani ġia tu ainana beiaġomani. A mai tarima ainana eiaġomato ġita tu mabarara ma ribara.”

²⁸ Iesu roġo Rubu Veaġai evevaġa-ribato-ġoi nuġanai, eguruġa-baregato, ekirato, “Moġoni, ġomi ma ribami au tu deikara e ainana aiaġomato. Senaġi au tu dia tauġegu ġegu urai moġo aiaġomato. Au etuġuguto Barauna tu moġoni. Ma ġomi tu asi ribami ġia. ²⁹ Senaġi au ġia tu ma ribagu, korana au tu ġia ġenana aiaġomato e ġia na etuġuguto.”

³⁰ Benamo ġeġabi-taria ġetato, senaġi tarima ta ġimana ġia ġenai asi evenabakauto, korana ġena ġaro korikori tu roġosi bere votu bene. ³¹ Senaġi tarimarima vovoka mai ġutuma nuġanai ġia ġevaġa-moġoniatto, ġekirato, “Keriso beiaġomani nai, vetoġa boruri veiveiri ai mai tarima bevanaġiani ba?”

Nariġau tarimari ġetuġurito Iesu beġene ġabia ġana

³² Farisea tarimari ġeseġaġito, tarimarima ġutuma na mo guruġa Iesu ġenai ġekiraġi-ġairiġairito-ġoi. Moġa ġaramanai Farisea tarimari e Rubu Veaġa vereri baregori na Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari kota ġetuġurito, Iesu beġene ġabia ġana. ³³ Iesu ekirato, “Au tu ġaro viravira moġo ġomi ġesi bita tanuni, moġa murinai ma baraka-veġitani, etuġuguto Barauna ġenai baiaġoni. ³⁴ Gomi na boġo vetauguni, senaġi asi boġo doġariguni; ema au batanuni gabuna ġana, ġomi tu asi boġo iaġoni riba.”

³⁵ Benamo Iuda tarimari tauġeri ġevedanaġito, ġekirato, “Ġia tu aġana beiaġoni, be ġita na asi bita doġariani riba etoni? Betaġu ġia tu beiaġoni irau bese tarimari ġeri tanobara ġana, Iuda tarimari ġutuma maki ġia fakari ai ġetanuni gaburi, monai irau bese tarimari

bea vaġa-ribarini. ³⁶ Mai tu kamara guruġa ġia na ekiraġiani, ekirani, 'Boġo vetaġuni, senaġi asi boġo doġariguni,' ema, 'Au batanuni gabuna ġana ġomi tu asi boġo iaġoni riba?'"

Maġuri eviniani nanuna

³⁷ Vereko magona ġarona, mo tu ġaro barego lelevaġina, Iesu eruġa-vaisito, benamo eguruġa-fouto, ekirato, "Deikara nanu na bokana bekokeni tu, au ġegu ai bene iaġoma, nanu benema niu. ³⁸ Buka Veaġa nuġanai ekirani ilailanai, ekirani, 'Au bevaġa-moġoniguni tarimana nuġana na tu maġuri nanuna beġaru-rosini.'" ³⁹ Iesu na Iauka moġesi ekiraġiato-ġoi, kamara tarima Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari na vau beġe ġabiani. Mo ġaro ai Iauka Veaġa tu Barau na roġosi bere viniri, korana Iesu na Barau ġena mareva baregona maki roġosi bere ġabia nai.

Tarimarima tauġeri ġevetavito

⁴⁰ Tarima kota mo ġutuma nuġari ai mo guruġa ġeseġaġiato, benamo ġekirato, "Moġoni, ġita na peroveta tarimana tanariani tarimana tu maiġea." ⁴¹ Tarima kotari ġekirato, "Mai tu Keriso." Senaġi kotari ġekirato, "Asiġi, Keriso tu Galilea na asi beiaġomani. ⁴² Buka Veaġa nuġanai ekirani, Keriso tu Davida besena na beiaġomani, ema Betelehemai, Davida etanuto-ġoi vanuġanai, bemaġurini." ⁴³ Moġesina naima tarima tauġeri fakari ai moġo ġevetore-kirato, korana Iesu ġaramanai. ⁴⁴ Tarima kota ġeurato beġene ġabia, senaġina ta ġimana ġia ġenai asi evenabakauto.

Iuda vereri na Iesu asi ġevaġa-moġoniatu

⁴⁵ Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari ġeġenoġoito, benamo Rubu Veaġa vereri baregori ema Farisea tarimari na ġedanaġirito, ġekirato, "Karase nai ġia tu asi boġo ġori-iaġomaia?" ⁴⁶ Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari ġevaġa-veseto, ġekirato, "Mai tarima eguruġani kavana, ta roġosi bene guruġa." ⁴⁷ Benamo Farisea tarimari na ġekirarito, ġekirato, "Be, ġomi maki ġia na beġofami? ⁴⁸ Veġorikau tarimana ta o Farisea tarimana ta na ġia evaġa-moġoniani ba? Asiġina! ⁴⁹ A mai tarimarima na ġevaġa-moġoniani, ġia tu Mose ġena taravatu asi ribari tarimari. Barau na ġeri rakava voiri bevinirini."

⁵⁰ Farisea tarimana ta monai arana Nikodemo. Ġia tu boġi ta eiaġoto Iesu ea ġitaiato tarimana. Ġia na ekirarito, ekirato, ⁵¹ "Ġita ġera taravatu ekirani, tarima tu ġena guruġa ġeseġaġi-guineani roġo, moġa murinai vau ġena rakava voina metona beġe viniani." ⁵² Ġia na ġevaġa-veseato, ġekirato, "Ġoi maki Galilea tarimamu ba? Buka Veaġa nuġana bono vetaua, monana horribani, peroveta tarimana ta Galilea na tu asi beiaġomani."

[⁵³ Benamo tarimarima mabarari ġeri numa ġana ġeiaġoto.

8

Veġura-vanaġi vavinena

¹ Senaġi Iesu tu Olive Gorona ġana eiaġoto. ² Ma elaġanito boġiboġi iamoiamo tu ġia ma eġenoġoito Rubu Veaġa ġana. Monai tarimarima mabarari ġeiaġomato ġenai, ġetanu-ġeġeraġiato, benamo etanu-tarito, evaġa-ribarito. ³ Benamo taravatu ġevevaġa-riba iaġirito-ġoi tarimari e Farisea tarimari na vavine ta Iesu ġenai ġeġori-iaġoato. Mo vavine tu eveġura-vanaġito-ġoi nuġanai ġedoġariato, benamo ġeġori-iaġoato mo, Iesu ġesi ġetanu-taġoto-ġoi tarimari mabarari ġoirari ai ġea vaġa-ritogoato. ⁴ Iesu ġekiraiato, ġekirato, "Vevaġa-riba tarimamu, mai vavine tu eveġura-vanaġini-ġoi nuġanai beġe goitaġoa. ⁵ Ma Mose ġena taravatu ekirani, moġesi beġe veini vavineri tu, fore na baġana taki-maseri. Ġoi tu kara mani otoni?" ⁶ Moġesi ġekirato tu, Iesu ġeriba-ġaniato, beġene vaġa-dagaia ġana. Senaġi Iesu etutuġu-tarito, tano ai didina ta na etoretoreto. ⁷ Ġia na roġo Iesu ġedanaġiato-ġoi nai, eruġa-vaisito, benamo ekirarito, ekirato, "Deikara ġomi fakami ai roġosi roġo bene vei-rakava nai tu, ġia na fore bene ġabia, mai vavine bene ġidara-guinea." ⁸ Benamo Iesu ma etoġa-tarito, tano ai ma etoretoreto. ⁹ Ġia na mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġia tata nuġari ai ġeribato ma ġeri vei-rakava, benamo irau sebori-sebori ġerakaraka-veġitato; tau ġaukari ġeraka-guineto murinai vau ġuru-gabi ma ġerakato. Iesu ġereġana moġo etanuto, monai roġo eruġa-taġoto-ġoi vavinena ġesi.

¹⁰ Ġia eruġa-vaisito nai tu, tarima ta asi eġitaiato, mo vavine moġo, benamo edanaġiato, ekirato, "Ġoi beġe vaġa-daġamu tarimari tu aigeri? Ta na ġemu rakava voina metona asi bevinimu?" ¹¹ Mo vavine evaġa-veseto, ekirato, "Vereġauka, sebna ta maki asiġina." Benamo Iesu ekirato, "Au na maki ġemu rakava voina metona asi bavinimuni. Noiago, senaġi asi ma bono vei-rakava ġenoġoi.]"

Iesu tanobara mamana

¹² Benamo Iesu na tarimarima ma eġobata-vinirito, ekirato, “Au tu tanobara mamana. Deikara au murigu ai berakani tarimana tu, mukunai asi berakani, senaġi maġuri mamana beġabiani.”

¹³ Farisea tarimari na ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi tu taugemu ovekiragiini; be ġoi ġemu vekiragi tu asi moġoni.” ¹⁴ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Asiġi, au taugegu avekiragiini, senaġina au na kara akiragiiani tu moġoni. Korana au ribagu ainana aiagomato ema aiġana ma baiagiini. A ġomi tu asi ribami au ainana aiagomato ema aiġana ma aiagiini. ¹⁵ Gomi tu tarimarima ġeri vevaġa-maoro dabaranai ġovevaġa-maoroni. Au na ta tu asi avaġa-maoroani. ¹⁶ Senaġi bema au bavevaġa-maoroni nai, ġegu vevaġa-maoro tu moġoni. Korana au tu dia ġereġagu moġo avevaġa-maoroni, senaġina Tamagu, au etuġuguto Barauna, au ġesi baġa vevaġa-maoroni. ¹⁷ Gomi ġemi taravatu ai maki maġesi ekirani, tarima ruarua na guruġa sebona moġo ġekiragiiani nai tu moġoni. ¹⁸ Au tu taugegu avekiragiini; ema Tamagu, etuġuguto Barauna, na maki au ekiragiini. ¹⁹ Benamo ġia na ġedanaġiato, ġekirato, “Goi tamamu tu ainai?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Gomi tu asi ribami au, ma Tamagu maki asi ribami. Bema au boġoro ribagu tu, Tamagu maki ġoro ribaia.”

²⁰ Iesu na mai ġena guruġa tu Rubu Veaġai evevaġa-ribato-ġoi, moni ġevaġa-vegogoto-ġoi maugana gabunai. Tarima ta asi evenabakauto ġenai, korana ġia ġena ġaro roġosi bere votu.

Au baiagiini gabuna ġana ġomi tu asi boġo iagioni riba

²¹ Iesu na ma evaġa-guruġa ġenoġoirito, ekirato, “Au tu araka-veġitani. Ma ġomi na boġo vetauguni, senaġi ġemi vei-rakava nuġanai boġo maseni. Au baiagiini gabuna ġana, ġomi tu asi boġo iagioni riba.” ²² Benamo Iuda tarimari ġekirato, “Ġia bekira, ġia beiaġioni gabuna ġana ġita tu asi bita iagioni. Moġa tauna ġia tu taugena bevevaġini ba?” ²³ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Gomi tu mai tanobara maġa mainana eveimito, senaġi au tu tuġuna na amarigoto. Ġomi tu mai tanobara tarimari, senaġi au tu dia mai tanobara tarimagu. ²⁴ Moġa lorinai au na ġomi bakirami, ġemi rakavai boġo maseni. Korana bema au, Keriso, asi boġo vevaġa-moġoniguni nai tu, ġemi rakavai boġo maseni.”

²⁵ Benamo ġia na ġedanaġiato, ġekirato, “Goi tu deikara?” Iesu na ma evaġa-veserito, ekirato, “Tovotovonai vegata ġemi akiragiito-ġoi kavana. ²⁶ Guruġa vovoka bara kiragiini ema bara vevaġa-maoro vinimi, korana ġemi veiġa lorinai. Senaġina sebona moġo, au etuġuguto Barauna tu moġoni, ma ġia ġenana aseġagiito guruġari tanobarai getanuni tarimari akira-vararini.”

²⁷ Ġia tu asi ġetuġamaġi-fakato Iesu na mo tu Tamana ekiragiato-ġoi. ²⁸ Benamo akirarito, ekirato, “Gomi na Tarimarima Natuna ġau ġesi boġo ġabi-vaisioni murinai vau, boġo ribani au tu Keriso. Benamo boġo ribani, au ġereġagu na kara ta ġegu urai moġo asi aveiani, senaġi Tamagu na au kara evaġa-ribaguni guruġari moġo, au na ġomi akira-varamini. ²⁹ Ema au etuġuguto Barauna tu au ġesi, au asi eraga-kwaneguni; korana au na vanaġi-vanaġi tu ġia na eiaku-iagiirini veiġari moġo aveirini.” ³⁰ Tarima vovoka na Iesu ġevaġa-moġoniato, maġeri guruġa ekiragiirito-ġoi nai.

Aberahamo natuna

³¹ Benamo Iesu na mo Iuda tarimari, ġia ġevaġa-moġoniato tarimari, ekirarito, ekirato, “Bema ġomi na au ġegu vevaġa-riba guruġari boġo korana-iagiirini nai, ġomi tu moġoni au ġegu mero korikori. ³² Benamo guruġa moġonina boġo ribaiani, ma mo guruġa moġonina na beruġa-vaġimini, dagara ta na asi ma bebarubarumini.”

³³ Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai tu Aberahamo garakana ema ġai tu tarima ta ġena tuġu-rakaorakao tarimanai tu asi ġiaigoto. Ma ġoi kamasi nai tu okirani, ‘Guruġa moġonina na beruġa-vaġimini?’”

³⁴ Iesu na evaġa-guruġarito, ekirato, “Akira-korikorimini, deikara rakava eveini, ġia tu vei-rakava ġena tuġu-rakaorakao tarimana. ³⁵ Tuġu-rakaorakao tarimana tu numai asi betanu-vanaġi vanaġini, senaġi numa tarimana natuna tu numai betanu-vanaġi vanaġini. ³⁶ Moġa lorinai bema Barau Natuna na beruġa-vaġimini nai, ġomi tu boġo raka-vaġi korikorini, dagara ta na asi ma bebarubarumini.

³⁷ Au ribagu ġomi tu Aberahamo garakana, senaġi ġomi ġourani, au tu boġono vaġigu, korana ġomi na ġegu vevaġa-riba guruġari tu, asiġina ġinavaġi moġo ġoġabi-raġerini. ³⁸ Au na tu kara Tamagu ġenai aġitarito dagarari ġomi akira-varamini, a ġomi tu tamami ġenana ġoseġagiito dagarari ġomi na ġoveirini.”

³⁹ Ġia na Iesu ma ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġai tamama tu Aberahamo.” Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Bema ġomi moġoni Aberahamo natuna nai, ġia na eveirito veiġari ġomi na maki ġoro veiri. ⁴⁰ Au tu Barau ġenana aseġagiirito guruġari moġoniri mabarari ġomi akira-varamini, senaġi ġomi ġourani tu, au ġovaġigu ġotoni. Aberahamo moġesi asi eveito.

⁴¹ Ğomi tu tauġemi tamami, (Diabolo), na kara eveini veigana ġoveiani.” Ğia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ğai tu dia kuġa-ġara tarimama. Ğai Tamama tu Barau moġo ġereġana.”

Diabolo natuna

⁴² Iesu na ekirarito, ekirato, “Bema Barau moġoni ġomi Tamami nai tu, au ġoro ura-
vinigu. Korana au tu Barau sevina na aiaġomato. Au ġegu urai asi aiaġomato, senaġi ġia na
etuġuguto. ⁴³ Karase nai au na kara akiraġiani guruġana asi ġotuġa-maġi-fakani? Korana
au ġegu guruġa tu asi ilaila boġo seġaġirini. ⁴⁴ Ğomi tu tamami Diabolo ġena tarimarima,
be ġomi ġourani tu tamami na euravini-rakavarini veigari boġono veiri. Tovotovona na
veġata ġia tu vevaġi-deba tarimana ema guruġa moġonina tu asi ekorana-iaġiani, korana
ġia nuġanai guruġa moġonina ta tu asi etanuni. Ğia eġofaġofani, moġa tu ġia ġena maġuri
korikori. Korana ġia tu ġofaġofa tarimana, ema ġofaġofa mabarari tamari. ⁴⁵ Senaġi au na
ġomi tu guruġa moġonina akira-varamini, nuġanai ġomi na au tu asi ġovaġa-moġoniguni.
⁴⁶ Ğomi ta na au ġegu ai vei-rakava ta bodoġaria ba? A bema au na guruġa moġonina
akiraġiani nai, kara dainai au tu asi ġovaġa-moġoniguni, ei? ⁴⁷ Barau natuna na Barau
ġena guruġa beseġaġiani. A ġomi tu dia Barau natuna, moġa lorinai asi ġoseġaġini.”

Iesu ema Aberhamo

⁴⁸ Benamo Iuda tarimari na Iesu ġekiraiato, ġekirato, “Ğai tu moġoni ġamaoroni. Ğoi tu
Samaria tarimamu ema iauka rakavana na beboroġimu.” ⁴⁹ Iesu evaġa-veseto, ekirato,
“Au tu iauka rakavana na asi beboroġigu. Au tu Tamagu agubakauani, senaġi ġomi na au
tu asi ġogubakauuni. ⁵⁰ Au tauġegu aragu vaġa-raġena dabarana asi avetauani; senaġi
tarima ta na evetauani, ma ġia tu Kota eseġaġini tarimana. ⁵¹ Moġoni veġata, akiramini,
au ġegu guruġa bekorana-iaġirini tarimana tu asi bemaseni.”

⁵² Iuda tarimari ġekirato, “Ğai toma baġa riba-ginikau, ġoi tu iauka rakavana na
eboroġimuto. Aberhamo emaseto, peroveta tarimari maki ġemaseto, a ġoi okirani,
deikara na ġoi ġemu guruġa bekorana-iaġirini tarimana tu asi bemaseni. ⁵³ Ğai tamama
Aberhamo emaseto. Ğoi na ġia, tamama Aberhamo, ovanagiato, ei? Ğia emaseto ema
peroveta tarimari maki ġemase-ġosito. Ğoi otuġamaġini, ġoi tu deikara?”

⁵⁴ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Bema au tauġegu bara vevaġa-raġe, ġegu vevaġa-raġe
tu asi tauna. Senaġina au tu Tamagu na evaġa-raġeguni. Ma ġia tu ġomi na ġokiraġiani,
ġokirani, ġomi ġemi Barau ġotoni. ⁵⁵ Ğomi tu asi ribami ġia, senaġi au tu ma ribagu ġia.
Bema au bara kira, au asi ribagu ġia, au tu ġofaġofa tarimagu ġomi kavana, senaġi au
ma ribagu ġia ema ġena guruġa akorana-iaġirini. ⁵⁶ Ğomi tamami Aberhamo etuġa-
maġito, au ġegu iaġoma ġaronna beġitaiiani etato, benamo eiakuto. Eġitaiato, benamo iauna
enamoto.”

⁵⁷ Iuda tarimari na Iesu ġekiraiato, ġekirato, “Ğoi ġemu maġuri laġaniri tu gabana
imaima (50) maki roġosi bene doġaria, ma kamasi tu Aberhamo oġitaiato otoni?” ⁵⁸ Iesu
na evaġa-veserito, ekirato, “Moġoni akiramini, Aberhamo roġosi roġo bere ġora veġata,
au tu atanuto-ġoi.” ⁵⁹ Benamo fore ġeġabito, ġetakia ġetato, senaġi Iesu egumuto, benamo
vekaravari na Rubu Veaġa na eraka-roesito.

9

Iesu na mata-bubu tarimana evaġa-namoato

¹ Iesu eraka-vanaġito-ġoi nuġanai, tarima ta eġitaiato. Mo tarima tu mata-bubu
emaġurito. ² Ğena mero na Iesu ġedanagiato, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, deikara
evei-rakavato, benamo mai tarima matana bubu emaġurito? Ğia ba tamana sinana?”
³ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Dia ġia ġena rakava o dia tamana sinana ġeri rakava dainai,
senaġi maiġesi evetoreto korana tu, Barau ġena seġuka ġia ġenana bene fofori ġana. ⁴ Au
etuġuguto Barauna ġena ġauvei tu laġani nuġanai bisini veiri. Boġi mani eiagomani, ma ta
asi beġauveini riba. ⁵ Au roġo tanobarai atanuni nuġanai, au tu tanobara mamana.”

⁶ Mai guruġa ekiraġiato murinai, Iesu tano ai ekanunuto. Kanununa na nigo emoġeato,
benamo mo nigo na mata-bubu tarimana matana eianaiato. ⁷ Ma ekiraiato, ekirato,
“Noiaġo, ġoiramu Siloam kounai noa ġuriġia.” Siloam anina tu “Barau na etuġuato
tarimana.” Benamo eiagoto, ġoirana ea ġuriġiato, ma eġenoġoito nai, matana tu varau
eiagaiato.

⁸ Ğia sevina tarimari e vanaġi-vanaġi enoġinoġito-ġoi gabunai ġeġitaiato-ġoi tarimari
ġevedanaġito, ġekirato, “Mai tarima tu noġinoġi gabunai etanu-taġoto-ġoi tarimana ene?”
⁹ Kota ġekirato, “Tarimana tu maniġa.” Senaġi kota ġekirato, “Asiġina, mani tu tarima
boruna ta, senaġina ġitaġitana moġo ġia kavana.” Benamo ġia tauġena ekirato, “Tarimana
tu au maiġegu.” ¹⁰ Tarimarima ġekirato, “Be ġoi matamu tu kamasi boiaġaia?” ¹¹ Ğia
evaġa-veseto, ekirato, “Mo tarima arana Iesu, ġia na nigo bemoġea, ma au matagu ai

beianaia, benamo bekiragu, ‘Siloam kounai noa ġurigiġa.’ Baiaġo, baġurigiġa, benamo matagu baiaġaia.”¹² Ma ġedanagiato, ġekirato, “Tarimana tu aġa?” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Au asi ribagu.”

Farisea tarimari na mo enamoto tarimana ġevedanagi-iaġiato

¹³ Benamo matana enamoto tarimana Farisea tarimari ġeri ai ġeġori-iaġoato. ¹⁴ Mo ġaro Iesu na niġo emoġeato, ma mata-bubu tarimana matana evaġa-namoato tu Sabadi ġarona. ¹⁵ Moġa lorinai Farisea tarimari na ma ġedanagi-ġenoġoiato, kamasi matana eiagiato. Ġia na ekirarito, ekirato, “Mo tarima na matagu niġo na eianaiato, benamo ġoiragu aġurigiato, ma toma tu aboġeboġeni.” ¹⁶ Farisea tarimari kotari ġekirato, “Mai tarima tu dia Barau ġenana eiagiomato, korana ġia na Sabadi asi ekorana-iaġiani.” Ma kotari ġekirato, “Vei-rakava tarimari na moġesina veiġari tu kamasi beġe veirini?” Monana ġia taugeri fakari ai ġevetavi-kirato.

¹⁷ Benamo Farisea tarimari na mo tarima ma ġedanagiato, ġekirato, “Ġoi okirani ġia na matamu bevaġa-iaġia otoni? Ġoi na ġia tu kamasi oġitaiani?” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Ġia tu peroveta tarimana.” ¹⁸ Iuda tarimari na mai tarima ġena guruġa asi ġevaġa-moġoniato, korana ekirato, ‘Tovotovonai au matagu tu bubu, a mai vau aboġeboġe-ġinikauni.’ Moġa lorinai tamana e sinana ġekea-iaġomarito. ¹⁹ Benamo ġia na ġedanagiato, ġekirato, “Mai tu ġomi natumi ba? Ma moġoni ġia tu mata-bubu emagurito ġotoni? Ma kamasi nai tu vau mai ma eboġe-boġeni?” ²⁰ Benamo tamana e sinana ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai ribama, ġia tu ġai natuma, ema ġai ribama maki, ġia tu mata-bubu emagurito. ²¹ Senaġi ġai tu asi ribama, maitoma tu kamara dabarai eboġeboġeni. Ġai maki asi ribama, dei na matana bevaġa-namo. Ġodanaġia, ġia tu mero barego, be tauġena bevaġa-veseni.” ²² Tamana e sinana moġesi ġekirato, korana Iuda tarimari ġariri ġeveto nai. Korana Iuda tarimari na ġevaġa-moġoniato, tarima ta na Iesu bekiragiġiani Keriso betoni tarimana tu, rubu na beġe tore-veġitaiani. ²³ Moġesi naima tamana e sinana ġekirato, “Ġia mero barego, be ġodanaġia,” ġetato.

²⁴ Matana enamoto tarimana ma ġekea-ġenoġoiato, benamo ġekiraiato, ġekirato, “Barau novaġa-raġea, be noguruġa-korikori. Ġai ribama, ġoi matamu bevaġa-namo tarimana tu vei-rakava tarimana.” ²⁵ Matana enamoto tarimana evaġa-veseto, ekirato, “Au asi ribagu, ġia tu vei-rakava tarimana ba asiġi. Dagara sebona moġo ma ribagu: Au matagu tu bubu, senaġi toma tu aboġeboġeni.”

²⁶ Ġia na ġekiraiato, ġekirato, “Mo tarima tu kara eveiato ġoi ġemu ai? Ġoi matamu bubu na tu kamasi evaġa-fafaiato?” ²⁷ Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Au na ġomi tu varau bakiravarami, senaġi ġomi asi ġoseġaġini. Karase nai ġourani ma ġoseġaġi-ġenoġoi ġotoni? Ġomi maki ġia ġena mero ai boġono iaġo ġotoni ba?”

²⁸ Benamo ġia na ġeguruġa-gwaġiġi viniato, ġekirato, “Ġoi neġi ġia ġena mero, ġai tu Mose ġena mero. ²⁹ Ġai ribama Barau na Mose evaġa-guruġaiato. A mani tarima, ġai asi ribama ġia tu ainana eiagiomato!” ³⁰ Matana enamoto tarimana evaġa-veseto, ekirato, “Ia, ġomi tu kamasi ma ġoguruġani, ma ġokirani ġomi tu asi ribami ġia tu ainana eiagiomato ġotoni? Senaġina ġoġitaia, ġia na tu au matagu bevaġa-namo. ³¹ Ġita ma ribara, Barau na vei-rakava tarimari tu asi eseġaġi-vinirini, a deikara na ġia ġekorana-iaġiani e ġena ura veiġari ġeveirini tarimari, ġia na tu eseġaġi-vinirini. ³² Tanobara evesinato na veġata tarima ta roġosi tara seġaġi, tarima ta mata-bubu eġorato tarimana matana evaġa-iaġaiato. ³³ Bema mai tarima Barau ġenana asi bere iaġoma, ġia na dagara ta asi bere veia riba.” ³⁴ Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġoi tu omaġurito veġata na rakava tarimamu, ma kamasi tu ġai novaġa-ribama otoni?” Benamo rubu nuġana na ġelai-rosiato.

Farisea tarimari ġeri mata-bubu

³⁵ Iesu eseġaġito, matana enamoto tarimana tu ġelai-rosiato, benamo tarimana edoġariato nai tu, ekiraiato, ekirato, “Tarimarima Natuna ovaga-moġoniani ba, ei?” ³⁶ Mo tarima evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, ġia tu dei? Nokira-varagu, be bana vaġa-mogonia.” ³⁷ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Tarimana tu varau oġitaiani maġa, ġoi initoma ġia ġesi ġoguruġa-guruġani.” ³⁸ Benamo matana enamoto tarimana ekirato, “Vereġauka, avaga-moġonimuni.” Benamo evetui-tarito, Iesu etoma-rakarigo viniato.

³⁹ Iesu ekirato, “Au tu vevaġa-kota uranai mai tanobara ġana aiagiomato, mata-bubu tarimari beġene boġeboġe ġana, ema ġeboġeboġeni tarimari matari beġene bubu ġana.” ⁴⁰ Farisea tarimari kota monai ġia ġesi, mai guruġa ġeseġaġiato, benamo ġekiraiato, ġekirato, “Ġoi okirani, ġai tu mata-bubu otoni?” ⁴¹ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Bema ġomi mata-bubu nai tu, ġomi asi ġemi rakava ġoro tanu, senaġi ġomi ġokirani ‘Ġai matama tu iaġataġo’ ġotoni, naima ġomi ġemi rakava tu roġo iatami ai.”

10

Mamoe narinariri tarimana

¹ Iesu ekirato, “Moğoni, au na ġomi akira-korikorimini, mamoe maġuna ġatama bokana na asi beraka-toġani, senaġi dabara ta na befaġa-seġini tarimana tu lema e verari-verari tarimana. ² A mamoe ġitaġauri tarimana tu ġatama-boka na beraka-toġani. ³ Ġatama-boka narinarina tarimana na ġena ġatama-boka bekeoani, benamo mamoe na ġia garona ġeseġaġiani. Ġia na ġena mamoe arari evatorini, benamo eġori-rosirini. ⁴ Ġena mamoe mabarari eġori-rosirini, benamo ġia ġoirari ai erakani, ma ġena mamoe ġia murinai ġerakakauni, korana mamoe ma ribari ġia garona. ⁵ A tarima boruna ta murina na tu asi beġe iaġoni, asiġina ġinavaġi; tarima boruna ġenana tu beġe raga-kwareġani, korana ġia garona mamoe tu asi ribari.” ⁶ Iesu na mo barabore ekira-vararito, senaġi ġia tu asi ġetuġamaġi-fakato.

Iesu tu mamoe ġitaġauri tarimana namona

⁷ Benamo Iesu na ma ekirarito, ekirato, “Au na moġoni akiramini. Au tu mamoe ġeri ġatama-boka. ⁸ Ġeiaġoma-guineto tarimari mabarari tu lema e verari-verari tarimari. A mamoe na garori asi ġeseġaġirito. ⁹ Au tu ġatama-boka. Deikara au ġeguna beraka-toġani tarimana tu bemaġurini. Beraka-toġani, beraka-rosini, ema ġaniġani beġoitaġoni. ¹⁰ Lema tarimana tu asi beiaġoma-kavani. Senaġi ġia tu lema beiaġomani, vaġivaġi beiaġomani, vevaġa-rakava kwaikwai beiaġomani. A au aiaġomato tu, maġuri beġene ġabia, ema maġuri na beġene vonuvonu-raġe ġana.

¹¹ Au tu mamoe ġitaġauri tarimagu namona. Mamoe narinariri tarimana namona tu ġena maġuri etore-tariani mamoe urari ai. ¹² Ġauvei tarimana ġevoiani vau mamoe eġitaġauni tarimana, ġia tu dia mamoe ġitaġauri tarimana korikori, ema ġia tu dia mamoe biagunari. Moġa lorinai boġa kwaivana rakavana eiagomani beġitaiani nai, mamoe beiaġurini na beraga-kwareġani. Benamo boġa kwaivana rakavana na beġabi-taririni, benamo bevaġa-gari lausirini. ¹³ Ma voina tarimana eraga-kwareġani, korana ġia tu vetuġunaġi tarimana ma voina, ema mamoe maki asi etuġamaġi-kaurini.

¹⁴ Au tu mamoe narinariri tarimagu namona. Ġegu mamoe ribaġu e ġegu mamoe maki ma ribari au. ¹⁵ Vaġa-ilailana Tamagu ribana au e au maki ribaġu Tamagu kavana. Ema ġegu maġuri maki atore-tariani ġia urari ai. ¹⁶ Au ma ġegu mamoe irauri kotari ġetanuni. Senaġi ġia mai seri nuġanai tu asi tauri roġo. Au na ġia maki baġori-iaġomarini. Ġia na au garogu beġe seġaġiani, ema ġia maki mai seri sebonai beġe iaġoni e ġitaġauri tarimana maki sebona. ¹⁷ Tamagu na eura-viniguni, korana ġegu maġuri tu atore-tariani, ema ma baġabi-ġenoġoiani. ¹⁸ Tarima ta na au ġegu maġuri asi beġabi-voġiani au ġeguna. Au tauġegu ġegu urai atore-tariani. Au tu ma ġegu seġuka batore-tariani, ema ma ġegu seġuka baġabi-ġenoġoiani. Moġa tu au Tamagu na ekiraguto bana veia.”

¹⁹ Mai guruġa ġaramanai Iuda tarimari tauġeri vekaravari ai moġo ma ġevaverekira-ġenoġoito. ²⁰ Tarima vovoka ġekirato, “Ġia tu iauka rakavana na beboroġia, be bebabo. Karase nai ġia ġoseġaġi-viniani?” ²¹ Senaġi tarima kotari ġekirato, “Tarima ta iauka rakavana na beboroġiani nai tu, maġesi asi beguruġani. Iauka rakavana na mata-bubu tarimari matari tu kamasi bevaġa-fafarini?”

Iuda tarimari na Iesu ġebaru-viniato

²² Monai Rubu Veaġa Vaġa-veaġana Verekona Ierusalemaj ġarona eġabiato. Mo tu faraka ġueri nuġanai. ²³ Ma Iesu tu Rubu Veaġi Solomona ġena touraġe na eraka-iaġoto-ġoi. ²⁴ Benamo Iuda tarimari na ġeruġa-ġeġeraġiato, benamo ġedanagiato, ġekirato, “Ġai tu roġo ġadaradarani. Aitoma vau bokira-varamani, ġoi tu deikara? Bema ġoi moġoni Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), nai tu, ġemai novekiraġi-fofori ġinikau.”

²⁵ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Au na tu varau akiramito, senaġina asi ġovaġa-moġoniguni. Au Tamagu aranai aveirini veiġari na tu au ġevaġa-foforiguni. ²⁶ Senaġi ġomi na asi ġovaġa-moġoniguni, korana ġomi tu dia au ġegu mamoe. ²⁷ Au ġegu mamoe na tu au garogu ġeseġaġiani. Ema au ribaġu ġia, ema ġia tu au murigu ai ġerakani. ²⁸ Benamo au na maġuri vanaġivanaġi avinirini, ema ġia tu asiġina ġinavaġi beġe maseni; ema ta na au ġeguna asi beġabi-ġerevaġirini. ²⁹ Ġia tu au Tamagu na au eviniguto, e au Tamagu tu iarukorokoro, ta na asi bevanagiiani. Ema ta na maki asi ilaila ġia ġena veġitaġau seġukana ġenana beġabi-ġerevaġirini. ³⁰ Au ema au Tamagu tu sebona moġo.”

³¹ Benamo Iuda tarimari fore ma ġeġabito, ġetakia ġetato. ³² Iesu na ekirarito, ekirato, “Veġa namori vovoka ġomi ġoirami ai aveirito. Mo veġa mabarari tu au Tamagu na eviniguto bana veiri etato. Moġeri veġa mabarari fakari ai tu, kamara veġa ġaramanai ġourani au ġotakigu ġotoni?”

³³ Iuda tarimari ġekirato, “Veigā namona ta ġaramanai ġoi tu asi ġatakimuni, senaġi ġoi na Barau okira-fitoġaiani nai. Goi tu tarimarima moġo, senaġi tauġemu Barau ai ovevaġa-iaġoni.”

³⁴ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġomi ġemi taravatu nuġanai guruġa ta tu maiġesi ekirani, ‘Au akirato, ġomi tu barau.’” ³⁵ Ġita ma ribara, kara Buka Veġai ekiraġiani guruġana tu etanu-vanaġi vanaġini. Barau na mo tarimarima ekiraġirito ‘barau’, ma Barau na ġena guruġa evinirito tarimari tu ġia. ³⁶ A au tu Tamagu na eġabi-viriġiguto, ema etuġuguto tanobara ġana; ma kamasi nai tu ġokiraguni, ġokirani, au na Barau akira-fitoġaiani, korana au akirani, ‘Au tu Barau Natuna’ atoni ei? ³⁷ Bema au Tamagu ġena veigā asi aveirini nai, asi boġono vaġa-moġonigu. ³⁸ Senaġi ġena veigā aveirini nai, mo veigā boġono vaġa-moġoniri, bema au asi boġono vaġa-moġonigu ġotoni tu. Boġono riba ema boġono vaġa-moġonia, Tamagu tu au nuġagu ai etanuni, ema au maki Tamagu nuġanai atanuni.”

³⁹ Mo guruġa ġaramanai ġeurato, Iesu ma ġeġabi-taria ġetato, senaġina ġimari na moġo ma eveġabi-vaġito, erakato. ⁴⁰ Benamo monana Iesu ma eġenoġoito. Eraka-iaġoto, Ioridana ġarukana eraka-vanaġito, eiaġoto reke ta kefo, guinenai Ioane ebbatisoto-ġoi gabuna ġana; monai ea tanuto. ⁴¹ Tarima vovoka ġia ġenai ġeiaġoto, benamo ġekirato, “Ioane na vetoġa boruna ta asi eveiato, senaġi mai tarima guruġana ekiraġirito guruġari mabarari tu moġoni veġata.” ⁴² Monai tarima vovoka Iesu ġevaġa-moġoniato.

11

Lasaro ġena mase

¹ Betania tarimana ta arana Lasaro ekeveto. Betania tu Maria ma tobana ġuiatona Marena ġeri vanuġa. ² Mai Maria maigā mainana Vereġauka muramura bonana namo vedaureana na edioroato, ema Vereġauka kwakuna maki ġuina na edau-kaukauato ġuiatona. Lasaro tu Maria tobana futuana. ³ Benamo mai ġuiato ruarua na Iesu ġena guruġa ġetuġuto, ġekirato, “Vereġauka, ġoi na oura-viniani tarimana tu bekeve.” ⁴ Iesu na mo vari eseġaġiato nai tu, ekirato, “Mani keve na tu asi beve-maseani. Mani tu Barau ġena seġuka e mareva baregona bene fofori ġana. Ema maniġa ġenana Barau Natuna beġene vaġa-raġea.”

⁵ Iesu na Marena ma tarina ġuiatona Maria ema Lasaro tu eura-vinirito-ġoi. ⁶ Senaġi Lasaro ġena keve varina eseġaġiato tu, ġaro ruarua roġo ma etanuto, mo etanuto-ġoi gabunai. ⁷ Mo ġaro ruarua muriri ai ġena mero evaġa-guruġarito, ekirato, “Ġita tu ma siġenoġoi-iaġo Iudea ġana.” ⁸ Ġena mero na ġekiraiato, ġekirato, “Vevaġa-riba tarimamu, ini ġoraġani Iuda tarimari na tu fore na ġetakimu ġetato, a toma tu siġenoġoi-iaġo ma otoni.” ⁹ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġaro ta nuġanai horagauna mabarana tu 12 ene? Bema tarima ta laġani mamanai erakani nai tu, asi bevefutu-naġini, korana ġia tu mai tanobara laġani mamanai eboġeboġeni. ¹⁰ Senaġi mukunai erakani tarimana tu evekaġe-kaġekauni, korana ġia nuġanai mama tu asi etanuni.”

¹¹ Iesu maiġesi evaġa-guruġa-ġosirito murinai, ma ekirarito, ekirato, “Ġita gatara Lasaro tu egenani, senaġi au tu aiaġoni, ġena na navaġo-tataġaia ġana.” ¹² Benamo ġena mero ġekirato, “Vereġauka, bema egenani nai tu, vau ma benamoni.” ¹³ Senaġina Iesu na mo tu emaseto ekiraġiato-ġoi. A ġena mero mataboru ġekirato-ġoi tu, eiaġaraġini nai egena-maseto ekiraġiani, ġetato-ġoi. ¹⁴ Benamo Iesu na ekiravara-ġinikaurito, ekirato, “Lasaro tu bemase. ¹⁵ Senaġi ġomi ġemi namo atuġamaġiani nai aiakuni, mo ġaro ai au ġia ġesi tu asiġi, korana maigā ġenana au boġo vaġa-moġoniguni. Be si-iaġo ġenai.”

¹⁶ Benamo Tomasi, arana ta tu Didimo o Kafa ġetato-ġoi, na Iesu ġena mero kotari ekirarito, ekirato, “Ġita maki ġia ġesi si-iaġo, be ġia ġesi bisini mase-sebona.”

Iesu tu maġuri korana

¹⁷ Iesu ma eraġasito nai eribato, Lasaro tauġanina tu ġaro vasivasi (4) guri ai varau beġena. ¹⁸ Betania e Ierusalem vefakari tu kilomita toitoi (3) kavana. ¹⁹ Ema Iudea tarimari vovoka Marena e Maria ġeri ai ġeiaġoto, tauri beġene vaġa-gwaġiġiri ġana, korana tobari emaseto bene.

²⁰ Marena eseġaġito, Iesu tu eiaġomato-ġoi nai, eraga-raka toreġau-iaġoto Iesu ġesi ġea vedoġarito. A Maria tu numai etanu-gwaġiġito. ²¹ Benamo Marena na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, ġoi bere mainai kavana tu, au tobagu asi bere mase. ²² Senaġi au ribagu, initoma maki kara dagara Barau bonoġiani tu, Barau na bevinimuni.”

²³ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Ġoi tobamu tu bevariġisi-ġenoġoini.” ²⁴ Marena na Iesu evaġa-veseato, ekirato, “Au ribagu, ġaro magonai variġisi-ġenoġoi ġaronai ġia tu ma bevariġisi-ġenoġoini.” ²⁵ Iesu na Maria ekiraiato, ekirato, “Au tu variġisi-ġenoġoi ema maġuri. Au bevaġa-moġoniguni tarimana tu bemaseni, senaġina roġo maġuri

betanuni. ²⁶ Ema deikara mağuri etanuni nuğanai, au evağā-moğoniguni tu asiğina ġinavaği bemaseni. Mai guruğā ovağā-moğoniani ba?”

²⁷ Mareta na ekiraiato, ekirato, “Oi Vereğauka, au na avaga-moğoni korikorimuni, ġoi tu moğoni Keriso, Barau Natuna, tanobara ġana boiağomani tarimamu.”

Iesu etağito

²⁸ Mareta moğesi ekirato murinai eğenoğoi-iağoto, benamo tarina Maria vekuretoğai ea kea-ğairiato, ekirato, “Vevağā-riba tarimana tu beiağoma ema ġoi ekeamuni.” ²⁹ Maria na mo guruğā eseğāgiato nai, asikauna evarigisito, benamo Iesu ġenai eiağoto. ³⁰ Mo horai Iesu tu vanuğai roğosi roğo bere raka-toğā, ġia roğo Mareta na mo edoğariato gabunai roğo. ³¹ Iuda tarimari, Maria ġetanu-dukudukuato-ğoi tarimari, na Maria ġeğitaiato, eraga-variğisito ma eraka-rosito nai tu, murina na ġerakato. ġia mataboru ġekirato, Maria tu gara ġana eiağoni, mase tarimana nea taği-vinia ġana.

³² Maria eiağoto, Iesu sevinai erağasito, ma Iesu eğitaiato nai tu, kwakuna koranai evetui-tarito, benamo evağā-guruğaiato, ekirato, “Vereğauka, ġoi bere mainai kavana tu, au tobagu asi bere mase.”

³³ Iesu na Maria eğitaiato etağito-ğoi, ema mo Iuda tarimari, ġia ġesi ġeiağomato tarimari, maki ġetağito-ğoi nai tu, ġia nuğana maki tuğamağina eğabi-rakavaiato, dori etağito. ³⁴ Benamo Iesu na edanağirito, ekirato, “Ainai ġotoreato?” ġia na ġevağā-veseato, ġekirato, “Vereğauka, noiağoma, be noma ġitaia.” ³⁵ Iesu etağito. ³⁶ Benamo Iuda tarimari ġekirato, “Goğitaia, Lasaro tu euravini-rakavaiani.” ³⁷ Senaği Iuda tarimari kotari ġekirato, “Mai tarima na mata-bubu tarimana matana evağā-iağaiato, be Lasaro maki asi veğata bere vağā-masea, ene?”

Iesu na Lasaro mase na evağā-variğisi ġenoğoiato

³⁸ Monana Iesu nuğana na evağā-vekwaraği lelevağiato, benamo gara gabuna ġana eiağoto. Mo gara forena kouğana tu fore ta na ġetabe-ğauato. ³⁹ Iesu ekirato, “Fore ġoğabi-veğitaia.” Ma Mareta, mo mase tarimana tobana, na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereğauka, ġia emaseto ġarona na beiağoma toma tu ġaro vağā-vasivasina (4), be bonana tu rakava kwaikwai banagu.” ⁴⁰ Iesu na Mareta ekiraiato, ekirato, “Au na ġoi tu bakiramu, bema bovağā-moğoniguni nai, Barau marevana baregona boğitaiani basi, ene?”

⁴¹ Benamo mase tarimana ġetoreato gabuna na fore ġeğabi-veğitaiato. Moğā murinai Iesu eboğe-vaaisito, benamo ekirato, “Tamagu o, au na ġoi atanikumuni, korana ġoi na varau boseğāğigu. ⁴² Au ribagu, ġoi na vanagivanagi oseğāğiguni. Senaği mağesi akirani korana tu mai tarimarima ġeruğā-tağoni maiğeri urari ai. Be ġia na beğene vağā-moğonia, au tu ġoi na otuğuguto.”

⁴³ Moğesi eguruğato murinai ekea-fararato, ekirato, “Lasaro, noma rakarosi!” ⁴⁴ Benamo mo emaseto tarimana mase dabuğari na ġimana kwakuna viriviri-tari e ġoirana ekumu-iağiato dabuğana ġesi ema raka-rosito. Iesu na ekirarito, ekirato, “Goruğāia, be neraka.”

Iesu vağivağina dabarana ġevetauato

Mataio 26:1-5; Mareko 14:1-2; Luka 22:1-2

⁴⁵ Benamo mo Iuda tarimari vovoka, Maria ġenai ġeiağoto moğeri, Iesu na mo veiga eveirito ġeğitarito nai, vovoka tu Iesu ġevağā-moğoniato. ⁴⁶ Senaği kotari tu ġeğenoğoi-iağoto Farisea tarimari ġeri ai, benamo Iesu na kara eveirito dagarari ġea kira-vararito. ⁴⁷ Benamo Rubu Veağā vereri baregori ema Farisea tarimari na kanisoro tarimari ġekea-vegogorito, benamo ġekirato, “ġita tu kara toma tavelani? Mai tarima na vetoga boruri vovoka eveirini. ⁴⁸ Bema ġia mağesi ġita na bita ġita-ğuiragiani moğoi nai tu, tarimarima mabarari na ġia beğe vağā-moğoniani. Benamo Roma tarimari beğe iağomani, ġita gera gabu (o Rubu Veağā) ema ġera tanobara ġita ġerana beğema ġabi-vağiani.”

⁴⁹ Benamo ġia fakari ai tarima ta arana Kaiafas, ġia mo lağani ai tu Rubu Veağā verena baregona, ġia na ekirarito, ekirato, “Gomi dagara ta tu asi ribami! ⁵⁰ Gomi asi ġotuğamağifakani, namona tu tarima sebona moğoi tarimarima mabarari urari ai bene mase, a mai tanobara mabarana beğe vağā-rakava ġosigiosiani tu asi namo.” ⁵¹ ġia moğesi ekirato tu, dia ġia tauğena nuğana siga moğoi eguruğato; senaği ġia mo lağani ai tu Rubu Veağā verena baregona, moğā lorinai ġia mo tu eperovetato, Iesu tu bene mase Iuda tarimari mabarari urari ai. ⁵² Ema Iesu tu dia Iuda tarimari moğoi urari ai bemaseni. Senaği Barau natuna gabu iraurau ai ġetanu-lausilausini tarimari mabarari bene ġabi-vegogori, doğoro sebonai bene vağā-iağori ġana.

⁵³ Moğā lorinai mo ġaro na evesinato eiağoto tu, Iuda tarimari baregori na Iesu kamasi beğe vaği-maseani dabarana ġevetauato. ⁵⁴ Moğesina naima Iuda tarimari ġoirari ai Iesu

asi eraka-foforito-ḡoi. Mo gabu na eraka-veḡitato, eiaḡoto tano fakana asi tarimarimana gabuna sevinai, vanuḡa ta arana Efraim ḡana. Gena mero ḡesi monai ḡea tanuto-ḡoi.

⁵⁵ Iuda tarimari ḡeri Pasova verekona tu ekavināḡito. (Moḡa tu Iuda tarimari mase aneruna na evanāḡirito moḡo, asi evaḡirito verekona). Ma Iuda tarimari vovoka mo tanobarai ḡetanuto Ierusalemāi ḡema raka-vegogoto. Ġia ḡema raka-vegogoto tauna korikori, Barau ḡoiranai beḡene veiareva vauro, Pasova verekona bene vesina. ⁵⁶ Ġia na Iesu ḡeḡita-vetauato-ḡoi, ma Rubu Veāḡa nuḡanai ḡeruḡa-vegogoto nai tu, tauḡeri fakari ai moḡo ḡevedanaḡi-vedanaḡito, ḡekirato, “Gomi tu kamasi mani ḡotuḡamaḡini? Mai vereko ai toma ema ḡoira-refoni ba?” ⁵⁷ Rubu Veāḡa vereri baregori ema Farisea tarimari na vevaḡa-naḡi guruḡana tu varau Iuda tarimari ḡevinirito, ḡekirarito, bema ta beseḡaḡini Iesu tu ainai, ḡia tu maoromaoro bene iaḡo, Iuda vereri benea kira-varari, be beḡene ḡabia.

12

Maria na Iesu ediḡaiato Betania ai

¹ Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanāḡirito moḡo verekona tu ḡaro imaima sebona (6) roḡo ḡoirai nuḡanai, Iesu Betania ḡana eiaḡoto. Lasaro tu Betaniai etanuto-ḡoi, ema monai emaseto, ma Iesu na mase na evaḡa-variḡisiato. ² Monai Iesu ḡabiraḡena ḡaniḡanina ḡeveiato. Mareta na ḡari ḡaniḡani edabaraiato, ma Lasaro maki monai ḡaniḡani gabunai ḡetanu-vegogoto tarimari ḡesi ḡetanu-vegogoto, ḡeḡaniḡanito. ³ Benamo Maria na muramura bonana namo vedaureana lita kwana kavana eḡabiato, benamo Iesu kwakuna fanafanana ediḡa-iaḡiato, ema ḡuina na Iesu kwakuna fanafanana ma edau-kaukauto. Ma numa mabarana tu mo muramura bonana na evaiato. Mo muramura tu ḡauḡa arana nad ḡokana na ḡeveito-ḡoi, ema voina tu varaḡe rakava. ⁴ Senaḡi Iesu ḡena mero ta arana Iudas Isakariota, mai tu Iesu vau ma bea revaiani tarimana, ekirato, ⁵ “Karase mai muramura mabarana tu silva moniri sinau toitoi (300) ai asi bevoivoi-iaḡia? (Mai tu tarima ta davana laḡani ta nuḡanai kavana). Bere voivoi-iaḡia, be voina monina bere ḡabia tu, asi ḡeri-ḡari tarimari bere viniri.” ⁶ Ġia moḡesina eguruḡato tu, dia asi ḡeri-ḡari tarimari evetuḡa-ḡwarito-ḡoi lorinai, senaḡi korana ḡia tu lema tarimana naima. Ġia na tu moni fusena eḡwa-rakao rakaoato-ḡoi, ma mo fuse ai moni elemarito-ḡoi, benamo ḡena ura dagarari evoi-iaḡirito-ḡoi.

⁷ Benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Ḡorāḡa-kwaneā, mai vavinena tu kara bere veia dagarana beveia, ḡia na au tauḡanigu muramura na bedau-guinea, gurigurigu ḡana. ⁸ Asi ḡeri-ḡari tarimari tu vanaḡivanaḡi ḡomi ḡesi boḡo tanuni, a au tu vanaḡivanaḡi ḡomi ḡesi asi batanuni.”

Rubu Veāḡa vereri baregori na Lasaro beḡene vaḡia ḡetato

⁹ Iuda tarimari vovoka tabutabu ḡeseḡaḡito Iesu tu Betania ai. Benamo moḡana ḡeiaḡoto, dia Iesu moḡo uranai, senaḡi Lasaro maki beḡene ḡitaia ḡana. Lasaro tu mase na Iesu na evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato. ¹⁰ Moḡesi naima Rubu Veāḡa vereri baregori tu ḡeboiḡogato, Lasaro maki beḡene vaḡi-masea ḡetato. ¹¹ Korana tu ḡia dainai Iuda tarimari vovoka ḡia ḡerina ḡeraka-veḡitato, benamo Iesu ḡevaḡa-moḡoniato.

Iesu ḡena rakatoḡa Ierusalemāi ḡevonevone-raḡe viniato

Mataio 21:1-11; Mareko 11:1-11; Luka 19:28-40

¹² Ma elaḡanito nai, vereko uranai ḡeiaḡomato tarimari vovoka ḡeseḡaḡito, Iesu tu Ierusalemāi ḡana varau eraka-iaḡomato-ḡoi. ¹³ Galamo lauri noḡa dagarari ḡeḡabito, benamo Iesu ḡenai ḡeiaḡoto, ḡeḡabato, ḡekirato,

“Hosana!

Isaraela ḡeri Kini sivaḡa-namoa,

Vereḡauka aranai eiaḡomani

tarimana sivaḡa-namoa!”

¹⁴ Ma Iesu na doniki natuna ta edoḡariato, benamo iatanai etanukauto, Buka Veāḡa nuḡanai ekirani ilailanai,

¹⁵ “Siona natuna,

(Ierusalemāi tarimami), asi ḡogari,

ḡoboḡe, ḡemi Vere eiaḡomani,

ḡia tu doniki natuna iatanai betanukau.”

¹⁶ Mo ḡaro ai ḡena mero na maiḡeri tu asi ḡetuḡamaḡi-fakarito. Senaḡi Barau na Iesu evaḡa-raḡeato e mareva baregona eviniato murinai vau, ḡia ḡeriba-maoroto, maiḡeri mabarari ḡetorerito tu, ḡia ḡekiraḡiato. Ema ḡeribato, mo veḡa mabarari tu ḡia ḡenai ḡeveirito.

¹⁷ Iesu na Lasaro gara forena koušana na ekea-rosiato, ema mase na evaġa-varigišiatu ġaronai, tarimarima tu ġutuma-bara ġia ġesi. Benamo moġeri tarima na mo veiġa ġeġitaiato varina tu roġo ġevari-fuato-ġoi. ¹⁸ Tarima ġutuma ġeiaġoto Iesu ġesi vedoġari, korana ġeseġaġito, Iesu na mo vetoġa boruna eveiato dainai. ¹⁹ Moġesina nai Farisea tarimari tauġeri fakari ai ġevedare-mutukato, ġekirato, “Goġitaiani, ġomi tu asi ġokokoreni. Goboġe, mai tanobara tarimana mabarana tu ġia murinai ġerakani.”

Grik tarimari kotari na Iesu ġevetauato

²⁰ Vereko ġaronai toma-rakarigo uranai Ierusalemna ġana ġevaraġeto tarimari fakari ai tu, Grik o Helene tarimari kotari maki ġerakakauto. ²¹ Ġia ġeiaġoto Filipino ġenai, benamo ġekiraiato, ġekirato, “Verebara, ġai ġaurani tu Iesu ġaġitaia ġatoni.” Filipino tu Galilea tanonai vanuġa arana Betesaida tarimana. ²² Filipino eiaġoto Anduru ea kiraiato, benamo tauri ruarua ġeiaġoto, Iesu ġekiraiato. ²³ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Ġarona varau bema-raġasi, Tarimarima Natuna mareva baregona beġabiani. ²⁴ Moġoni korikori akiramini, widi ġuena tano nuġanai beketo-ġurani ema bemaseni vau, vovokari ġia ġenana beġe ġorani. A widi ġuena tano ai asi beketoni ema asi maki bemaseni nai, ġereġana moġo betanuni. ²⁵ Ġena maġuri eura-viniani tarimana na maġuri vanagivanagi tu asi beġabiani, beleaiani. A mai tanobarai ġena maġuri etuġamaġi-fitoġaiani tarimana na, ġena maġuri tu etore-taġoani maġuri vanagivanagi ġana. ²⁶ Au vetuġunaġigu eiaġo-vinini tarimana tu au murigu na bene raka; be au ainai, au vetuġunaġigu eiaġo-vinini tarimana maki monai au ġesi. Au vetuġunaġigu eiaġo-vinini tarimana tu, au Tamagu na ġia maki bevaġa-namoani.”

Iesu ġena mase eguruġa-iaġiato

²⁷ “Maitoma au nuġagu tu evekwaragi, e ġegu tuġamaġi bebarego. Be kara batoni? Nakira, ‘Tama, mai hora na noma vaġa-maġurigu’ nasi? Asiġina, au ġegu iaġoma tauna korikori aoanai tu mai bama raġasi maġea. ²⁸ Tamagu, ġoi aramu novaġa-raġea.” Benamo garo ta guba na e mariġoto, ekirato, “Au na aragu tu varau bavaġa-raġea, ema mai maki ma bavaġa-raġe ġenoġoiani.”

²⁹ Tarima ġutuma monai ruġa-vegogo na mo garo ġeseġaġiato, benamo ġekirato, “Guba begurua.” Ma kotari ġekirato, “Aneru ta na bevaġa-guruġaia.” ³⁰ Iesu na evaġa-veserito, ekirato, “Mani garo tu dia au uragu ai nai beiaġoma, senaġi ġomi urami ai nai beiaġoma. ³¹ Maitoma tu tanobarai Barau na vevaġa-maoro eveiani. Maitoma Barau na mai tanobara verena, Satani, evaġa-darereani. ³² Benamo au tano iatana na beġe ġabi-vaisiguni, monana tarimarima mabarari au ġegu ai bainu-kavirini.” ³³ Ġia maġesi eguruġato tu, ġia ġena mase ai tu aiġesi bemaseni moġa ekiraġi-rosiato.

³⁴ Tarimarima ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai taravatu guruġari na ġaseġaġito, Keriso tu betanu-vanaġi vanaġini, ma ġoi kamasi nai tu okirani, Tarimarima Natuna tu beġe ġabi-vaisiani? Tarimarima Natuna tu deikara ei?” ³⁵ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, “Mama ġomi ġesi tu asi betanu-maukani. Mama roġo ġomi ġesi nuġanai, mamai ġoraka, mukuna na beġabimini garina. Mukuna nuġanai erakani tarimana tu asi ribana, ġia tu aiġana eiaġoni. ³⁶ Mama roġo ġomi ġesi nuġanai, mama boġono vaġa-moġonia, be mama natunai boġono iaġo.”

Maġeri guruġa ekiraġi-ġosirito murinai eraga-kwanerito, benamo eiaġoto, asi beġe goitaġoani gabunai etanuto-ġoi.

Iuda tarimari na Iesu roġo asi ġevaġa-moġoniato-ġoi

³⁷ Iesu na Iuda tarimari ġoirari ai vetoġa boruri vovoka eveirito, senaġi roġo mo asi ġevaġa-moġoniato-ġoi. ³⁸ Monana peroveta tarimana arana Isaia ġena guruġa emoġonito, Isaia maġesi ekirato,

“Vereġauka, deikara na ġai ġema guruġa bevaġa-moġonirini? Deikara ġenai Vereġauka ġena seġuka befoforini?”

³⁹ Ġia na Iesu asi ġevaġa-moġoniato anina tu, Isaia gabu tai ġena toretore ai ma ekirato, ⁴⁰ “Barau na matari evaġa-tufarito,

ema nuġari evei-mukunarito, korana matari na asi beġene boġeboġe, ema nuġari ai asi beġene tuġamaġi-faka ġana.

Au ġegu ai beġe ġenoġoini, benamo bavaġa-namorini garina.”

⁴¹ Isaia moġesi ekirato, korana ġia na Iesu marevana e seġukana baregona eġita-guineato nai, benamo ġia eguruġa-iaġiato.

⁴² Iuda ġorikauna vereri vovoka na maki Iesu ġevaġa-moġoniato, senaġi Farisea tarimari gariri ġeveito-ġoi, be Iesu asi ġekiraġi-foforiato-ġoi. Korana bema beġe kiraġi-foforiani nai tu, Farisea tarimari na rubu na beġe tuġu-vaġirini garina. ⁴³ Korana mo Iuda vereri

geri ura baregona tu, tarimarima na begene vaḡa-raḡeri, a Barau na bene vaḡa-raḡeri tuḡamaḡina tu asi ḡeveiato-ḡoi.

Iesu ḡena guruḡa na tarimarima bekota-vinirini

⁴⁴ Iesu efararato, ekirato, “Au bevaḡa-moḡoniguni tarimana tu dia au evaḡa-moḡoniguni, senaḡi au etuḡuguto Barauna evaḡa-moḡoniani. ⁴⁵ Ema au eḡitaguni tarimana na tu au etuḡuguto Barauna eḡitaiani. ⁴⁶ Au tu mama, mai tanobara ḡana aiaḡomato, be au bevaḡa-moḡoniguni tarimana tu mukuna nuḡanai asi betanuni. ⁴⁷ Ma bema tarima ta na au ḡegu guruḡa esegaḡiani, senaḡi asi evaḡa-moḡoniani, au na mo tarima tu asi bakota-viniani. Korana au tu dia tanobara kota-vinina ḡana aiaḡomato. Asigina. Au tu tanobara vaḡa-maḡurina ḡana aiaḡomato. ⁴⁸ Au eruḡaguni ema au ḡegu guruḡa asi eḡabi-raḡerini tarimana, kota-vinina tarimana ta etanuni. Au na akiraḡirito guruḡari, moḡeri guruḡa na ḡia beḡe kota-viniani mo ḡaro magonai. ⁴⁹ Korana au tu dia tauḡegu ḡegu maoro ai aguruḡani. Senaḡi Tamagu, au etuḡuguto Barauna, na evaḡa-naḡiguto au na kara guruḡana bana kiraḡia ema kamasi bana kiraḡia. ⁵⁰ Au ribagu, Tamagu ḡena guruḡa na tarimarima maḡuri vanaḡivanaḡi beḡe ḡabini. Moḡa lorinai au na kara akiraḡirini guruḡari tu, kara dagara Tamagu na ekiraguni bana kiraḡiri etoni guruḡari moḡo.”

13

Iesu na ḡena mero kwakuri eḡuriḡirito

¹ Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanaḡirito moḡo verekona tu dori eḡabiato-ḡoi, benamo Iesu eribato, mai tanobara beiaḡuiani ma Tamana ḡenai bevaraḡeni ḡarona tu varau beraḡasi. Mai tanobarai ḡena tarimarima ḡetanuto euravini-rakavarito, ma ḡena veuravini ḡeri ai tu asi edokoto, eiaḡoto mo magona.

² Iesu ma ḡena mero ḡesi lavilavi ḡaniḡanina ḡeḡaniato-ḡoi nuḡanai, Diabolo na Iudas Isakariota, Simona natuna, nuḡana eḡaniato, Iesu bene reveia ḡana. ³ Iesu ribana, Tamana na dagara mabarari tu ḡia ḡena seḡuka gaburenai etorerito. Ema ribana maki, ḡia tu Barau ḡenana eiaḡomato, ema ma beḡenoḡoini Barau ḡenai; ⁴ benamo ḡaniḡani gabuna na evariḡisito, ḡena koudi ekoki-vaḡiato, benamo tauḡela eriḡoato. ⁵ Benamo naḡu ai nanu ehubuto, benamo ḡena mero kwakuri eḡuriḡirito, ma eriḡoato tauḡelana na tu edau-kaukaurito.

⁶ Kwakuri eḡuriḡi-iaḡomato mo, Simona Petero ḡenai eraḡasito, benamo Petero na ekiraiato, ekirato, “Vereḡauka, ḡoi tu au kwakugu noḡuriḡia otoni?” ⁷ Iesu na evaḡa-veḡeato, ekirato, “Maitoma au na kara aveiani veigana tu asi otuḡamaḡi-fakaiani, senaḡi gabivau boribani.” ⁸ Petero na ekiraiato, ekirato, “Asigi, au kwakugu ḡoi na tu asiḡina ḡinavaḡi boḡuriḡiani.” Iesu na evaḡa-veḡeato, ekirato, “Bema au na ḡoi kwakumu asi baḡuriḡiani nai, ḡoi tu dia au ḡegu mero.” ⁹ Simona Petero ekirato, “Vereḡauka, dia kwakugu moḡo, senaḡi ḡimagu ema debagu maki.” ¹⁰ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Efouni tarimana tauḡanina mabarana tu veiareva, be ḡia tu kwakuna moḡo beḡuriḡiani. Gomi mabarami tu veiareva, senaḡi sebona ta moḡo asi veiareva.” ¹¹ Iesu ma ribana deikara na ḡia berevaiani; moḡesina nai ekirato, “Dia mabarami veiareva.”

¹² Kwakuri eḡuriḡi-ḡosito murinai, ḡena dabuḡa baregona ma eveiato, ema eiaḡoto ḡena tanutanu gabunai ea tanu-tarito, benamo ekirarito, ekirato, “Au na ḡomi ḡemi ai kara baveia veigana tauna korikori boḡo tuḡamaḡi-fakaia ba? ¹³ Gomi na au ḡokiraḡiguni, ḡokirani ‘Vevaḡa-riba Tarimana’ ema ‘Vereḡauka’, mo tu moḡoni ḡokiraḡiguni, korana au tu moḡoni Vevaḡa-riba Tarimagu ema Vereḡauka. ¹⁴ Bema au ḡomi ḡemi Vereḡauka ema Vevaḡa-riba tarimagu na ḡomi kwakumi baḡuriḡiri nai, ḡomi maki tauḡemi fakami ai moḡo karomi tari kwakuri boḡono ḡuriḡiri. ¹⁵ Korana au na bavaḡa-ḡitami, be au na kara ḡomi ḡemi ai baveia veigana, ḡomi na maki boḡono veia. ¹⁶ Au na ḡomi moḡoni akiramini, ḡauvei merona na ḡena vere asi bevanaḡiani, e vetuḡunaḡi merona na betuḡua tarimana asi bevanaḡiani. ¹⁷ Toma maiḡeri dagara mabarari ḡomi na boḡo ribari, bema boḡo veirini nai tu boḡo iakuni.

Iesu ḡena mase ekiraḡi-foforiato

¹⁸ Au na ḡomi mabarami asi akiraḡimini, au na aḡabi-viriḡirito tarimari tu au ribagu. Senaḡi mai tu Buka Veḡa nuḡanai ḡetorerito guruḡari begene moḡoni ḡana: ‘Deikara au ḡesi beredi baḡa ḡani-vegogoani tarimana tu, kwakuna gwadirina beḡabi-vaisiani au ḡegu ai.’ (Moḡa anina tu, Iesu ma bekira-fitogaiani, benamo vaḡi-masena dabarana beveiani). ¹⁹ Toma au na ḡoirai beḡe ḡorani dagarari akira-varamini, be beḡe ḡorani nai tu boḡono riba-maoro, (Barau na etuḡuato) Tarimana tu Au. ²⁰ Moḡoni akiramini, au na atuḡuani tarimana eḡabi-raḡeani tarimana na tu au eḡabi-raḡeguni. Ma au eḡabi-raḡeguni tarimana na au etuḡuguto tarimana, Barau, eḡabi-raḡeani.”

*Iesu Iudas Isakariota na berevaiiani ekiraġiatio**Mataio 26:20-25; Mareko 14:17-21; Luka 22:21-23*

²¹ Iesu na maġġeri guruġa ekiraġirito murinai, nuġana evekwaragi-baregato, benamo eguruġa-foforito, ekirato, “Akira-korikorimini, ġomi ta na tu au borevaguni.” ²² Benamo ġena mero ġeveġita-veġitato, asi ribari deikara ekiraġiatio. ²³ Ġena mero vekaravari ai Iesu na eura-viniato-ġoi merona tu ġia ġenai evetabekauto. ²⁴ Ma Simona Petero na vetoġai moġo Ioane evaġa-guruġaiato, eurato, Iesu nedanaġia deikara ekiraġiani. ²⁵ Benamo (Iesu na eura-viniato-ġoi merona) Iesu ġenai ma evetabekauto, benamo edanaġiatio ekirato, “Vereġauka, mo tu deikara, ei?” ²⁶ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Au na beredi bafereiani, benamo ġia baviniani tarimana tu moġea.” Benamo Iesu na beredi efereiato, ma Simona natuna, Iudas Isakariota, eviniato.

²⁷ Iudas na mo beredi eġabiato, benamo Satani nuġanai eraka-ġurato. Benamo Iesu na ekiraiato, ekirato, “Kara ourani noveia tu novei-ġarimogġia.” ²⁸ Senaġi mo ġeġaniġiani-vegogoto tarimari tu sebona ta maki asi eribato, karase nai Iesu na moġesi ekiraiato. ²⁹ Moġa nuġanai Iudas tu moni mauġa-mauġana eġita-ġauato-ġoi. Moġesina naima ġia kotari ġetuġamaġito, Iesu na tu bekiraia, vereko ai karakara ġeura-vinirini dagarari nea voiri, o asi ġeri-ġari tarimari dagara tari nea viniri ġetato. ³⁰ Iudas na mo beredi eġabi-raġeato murinai tu, asikauna mo numa na eraka-rosito. Mo tu varau ebogġito.

Iesu Petero na bekira-ġuniġauani ekiraġiatio

³¹ Iudas eraka-rosito murinai, Iesu ekirato, “Maitoma Tarimarima Natuna beġe vaġa-raġeani, ema Barau maki Natuna ġenana beġe vaġa-raġeani. ³² Bema Barau na Iesu bakunai vevaġa-raġe e mareva baregona beġabiani nai tu, Barau tauġena na maki tauġena ġena mareva baregona Tarimarima Natuna beviniani. Ma Barau na asikauna beviniani. ³³ Natugu, au ġomi ġesi tu asi bita tanu-maukani. Benamo ġomi na au ma boġo ġita-vetauguni. Au na Iuda tarimari avaġa-guruġarito ilailanai, ġomi maki mo guruġa sebona avinimini: Au aiaġoni gabuna ġana, ġomi tu asi boġo iaġoni riba. ³⁴ Taravatu guruġana variguna avinimini. Tarikakami ġesi boġono veuravini. Au na ġomi aura-vinimini ilailanai, ġomi maki tarikakami ġesi boġono veuravini. ³⁵ Bema ġomi tarikakami ġesi boġo veura-vinini nai, tarimarima mabarari beġe ribani, ġomi tu au ġegu mero.”

³⁶ Simona Petero na Iesu edanaġiatio, ekirato, “Vereġauka, ġoi tu aigana oiaġoni?” Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Au aigana aiaġoni gabuna ġana, maitoma au murigu na tu asi boġo iaġomani, senaġi gabivau boġo iaġomani murigu na.” ³⁷ Petero na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, kara dainai toma au ġoi murimu na tu asi baiaġosini riba? Au tu ġoi uramu ai ġegu maġuri batore-tariani, bamaseni.”

³⁸ Iesu na Petero evaġa-veseto, ekirato, “Ġoi ġemu maġuri tu au uragu ai botore-tariani otoni? Akira-korikorimuni, kokoroku roġosi rogo bene goġi nunganai, ġoi na au tu vaga-toitoi bokira-ġuniġauguni.”

14*Iesu tu dabara*

¹ “Nuġami asi beġene raġe, ema asi boġono tuġamaġi-ġutuma. Barau boġono vaġa-moġonia, ema au maki boġono vaġa-moġonigu. ² Au Tamagu ġena numai daiġutu tu asisebo; bema asiġi nai tu, mai guruġa ġomi asi bara kira-varami: Au aiaġoni tu, ġomi ġemi gabu ta arovina-toreani. ³ Benamo aiaġoni, ġomi ġemi gabu barovina-toreani. Barovinatore-ġosiani vau, ma bagenoġoi-iaġomani, benamo ġomi baġori-iaġomini au ġesi bita tanuni. Be au ainai batanuni gabunai, ġomi maki monai au ġesi bita tanuni. ⁴ Au baiaġoni gabuna dabarana tu ġomi ma ribami.”

⁵ Tomasi na ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, ġai tu asi ribama ġoi aigana oiaġoni, ma dabara tu kamasi baġa ribaiani?” ⁶ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Dabara tu au, e moġonina maki au, ema maġuri maki au. Tarima ta Tamagu ġenai dabara boruna na ta asi beiaġoni. Asiġina ġinavaġi. Au ġeguna moġo. ⁷ Bema moġoni au ġomi na ġoribaguto tu, au Tamagu maki ġoro ribaia. Ma toma vau ġoribaiani ema varau boġo ġitaia.”

⁸ Filipino na Iesu ekiraiato, ekirato, “Vereġauka, Tamara novaġa-ribama, be nuġama beġene genatari.” ⁹ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Filipo, au ġoi ġesi tu kai-veġata atanuto, ma ġoi na au tu roġosi roġo boro ribagu? Au eġitaguni tarimana na Tamagu eġitaiani. Ma ġoi tu kamasi nai okirani, “Tamara novaġa-ribama otoni?” ¹⁰ Ġoi na asi ovaġa-moġoniani, au tu Tamagu nuġanai, ma Tamagu tu au nuġagu ai, ei? Au na ġomi avaġa-guruġamini guruġari tu dia au tauġegu ġegu maoro ai avaġa-guruġamini. Asiġina. Mai tu Tamagu, ġia tu nuġagu ai etanuni, ġia na ġena ġauvei eveirini. ¹¹ Au akirani, au tu Tamagu nuġanai atanuni ema Tamagu tu au nuġagu ai etanuni atoni nai tu boġono vaġa-moġonigu. Bema asiġina nai, mai veġa aveirini ġoġitarini nai boġono vaġa-moġonigu.

¹² Moğoni akiramini, au evağa-moğoniguni tarimana tu, au na aveirini veigari, ġia na maki beveirini. Ema ġia na tu veiga barego lelevagiri beveirini, au na aveirini veigari tu bevanagirini. Korana au tu Tamagu ġenai ma aiagoni. ¹³ Ema au aragu ai karakara boğo noğirini tu, au na haveirini. Monana Tamagu beğe vağa-rağeani Natuna bakunai. ¹⁴ Au aragu ai kara boğo noği-rağerini dagarari mabarari tu, veigari au na haveirini.”

Iesu na Iauka Veaga ekiraği-toreato

¹⁵ “Bema ġomi na au goura-viniguni nai tu, au ġegu taravatu guruğari boğo korana-iağirini. ¹⁶ Benamo au na Tamagu banogiani, bena ġia na vevağa-kava tarimana ta ma bevinimini. Mo vevağa-kava tarimana tu ġomi ġesi betanu-vanaği vanağini. ¹⁷ Ġia tu guruğa moğonina evağa-foforiani laukana. Ġia tu tanobara mağurinai ġetanuni tarimari na asi beğe ġabi-rağeani riba, korana asi ġeğitalani ema asi ġeribaiani. Senaği ġia ġomi tu ma ribami, korana ġia tu ġomi ġesi ġotanuni ema ġomi nuğami ai betanuni.

¹⁸ Au na ġomi ġereğami gara noğa asi baiaguimini. Au ma bagenoğoi-iağomani ġomi ġemi ai. ¹⁹ Tanobara tarimari na asi ma beğe ġitaguni ġarona tu asi manağa, senaği ġomi na tu boğo ġitaguni. Ġomi tu au amağuri-tağoni bakunai, be boğo mağuri-tağoni. ²⁰ Mo ġaro ai ġomi boğo ribani, au tu Tamagu nuğanai atanuni, ema ġomi au nuğagu ai ġotanuni, ema au ġomi nuğami ai atanuni. ²¹ Au ġegu taravatu guruğari eğabi-rağerini ema ekorana-iağirini tarimana na tu au eura-viniguni. Ema au eura-viniguni tarimana tu au Tamagu na maki beura-viniani. Au na maki baura-viniani ema au tauğegu ġia ġenai havevağa-foforini.”

²² Iudas, dia Iudas Isakariota, na ekiraiato, ekirato, “Vereğauka, kamasi nai ġoi tauğemu ġai ġemai tu bovevağa-foforini, senaği tanobara ġenai tu asiğina?” ²³ Iesu na evağa-veseato, ekirato, “Au eura-viniguni tarimana na au ġegu vevağa-riba bekorana-iağiani. Benamo au Tamagu na mo tarima beura-viniani. Benamo tauma ruarua bağa iağoni ġia ġenai, bena ġia ġesi bağa tanu-vanaği vanağini. ²⁴ Au asi eura-viniguni tarimana tu, au ġegu guruğa asi ekorana-iağirini. Mai guruğa ġoseğagirini tu dia au ġegu, senaği Tamagu ġena; au tu ġia na etuğuguto.

²⁵ Ġomi ġesi roğo atanuni nuğanai, maiğeri guruğa ġomi akira-varamini. ²⁶ A ġomi vağa-kavami tarimana tu Iauka Veaga. Ġia tu au aragu ai Tamagu na betuğu-iağomaiani. Ġia na dagara mabarari bevağa-ribamini, ema au na kara akirağirito dagarari, ġemi tuğamaği ai ma bevağa-fofori ġenoğoirini. ²⁷ Maino ġomi ġesi mai aiaguiani. Mai tu au ġegu maino ġomi avinimini. Ema mai maino au na ġomi avinimini tu, dia tanobara tarimari na ġomi ġevinimini kavana avinimini. Nuğami asi beğene rağe e asi boğono tuğamaği-ğutuma ema asi boğono ġari. ²⁸ Au baguruğa boğo seğagia, au bakira, ‘Au tu araka-ğerevağini, senaği ma bağenoğoi-iağomani ġomi ġemi ai.’ Bema au boğoro ura-vinigu nai tu, Tamagu ġenai aiagoni, be ġoro iaku, korana au Tamagu tu iaru-korokoro, au iata-rağegu ai. ²⁹ Mai veiga tu roğosi roğo bere ġora nuğanai akira-varamini. Be mai veiga befoforini nai, boğono vağa-moğonigu. ³⁰ Au ġomi ġesi asi bita guruğa-guruğa maukani, korana mai tanobara eğori-kauani verena, Satani, tu dori erağasini. Ġia tu asi kokorena, be au ġegu ai kara ta asi beveiani. ³¹ Senaği mai tanobara tarimari beğene riba, au na Tamagu aura-viniani. Ema au tu Tamagu na ekirağiato ilailanai aveini.

Be ġovariğisi, mai ġabu na siraka-veğita.”

15

Vine ema legana

¹ “Au tu vine ġauna korikori, ma au Tamagu tu vine tavoğana ġauvei-iağina tarimana. ² Vine legari au ġegu ai kafakau dagarari, asi ġeğwani legari tu, ġia na ebasi-vagirini; ma lega mabarari ma ġwari tu, ġia na eiarevarini, beğene ġwa-vovoka uranai. ³ Ġomi tu varau boğo iareva-ğosi. Mo guruğa avinimito moğeri na beğe iarevani. ⁴ Au ġegu ai boğono kafakau, be au maki ġomi ġemi ai kafakau-tağo bana tanu. A vine legana ta ġereğana moğo nai tu asi beğwani, senaği vine ġauna ġenai bekafakau-tağoni vau beğwani. Ġomi maki moğesi, bema au ġesi asi boğo sebonani nai, ġwağwami ta asi bevetoreni.

⁵ Au tu vine, a ġomi tu lega. Au ġegu ai bekafakauni, au ġia ġenai bakafakauni kavana, tarimana tu ġwağwana asisebo bevetoreni. Bema au boğo iağuiuni nai, dagara ta asi boğo veiani. ⁶ Au ġegu ai asi ekafakauni tarimana tu, vine ġauna legana noğa beğe ġabiani, ma beğe fitoğaiani, benamo bea kaukauni. Mo ġau legari kakorori tu ġeğabi-vegogorini, benamo karavai ġefiu-rağerini, benamo ġeğaburini. ⁷ Bema ġomi au ġegu ai boğo kafakauni o au ġesi boğo sebonani, ma au ġegu guruğa ġomi ġemi ai betanuni nai tu, kara goura-vinirini dagarari boğo noğini tu, ġemi noğinoğini dagarari boğo ġoitağorini. ⁸ Bema ġwağwami asisebo asisebo beğe vetoreni nai tu, tarimarima na au Tamagu ġevağa-rağeani, ema ġomi maki au ġegu mero korikori ai boğo iağoni.

⁹ Tamagu na au eura-viniguni ilailanai, au na ġomi maki aura-vinimini. Vanagivanagi au ġegu veuravini nuġanai boġonu tanu. ¹⁰ Bema au ġegu taravatu guruġari boġo korana-iaġirini nai, ġomi tu au ġegu veuravini nuġanai boġo tanuni, ilailana au Tamagu ġena taravatu guruġari akorana-iaġirini, benamo ġia ġena veuravini nuġanai atanuni kavana. ¹¹ Au na maġeri guruġa ġomi bavinimi anina tu, au ġegu iaku ġomi nuġami ai bene tanu, be ġomi maki nuġami iaku na beġene vonuvonu-raġe. ¹² Au ġegu taravatu guruġana tu maġa, tauġemi fakami ai karomi ġesi boġono veuravini, au na ġomi aura-vinimini kavana. ¹³ Ma ġena veuravini barego lelevaġina tarimana tu, karona urari ai ġena maġuri gwaina asi egabiani, etore-tariani. Ma ġena veuravini barego tarimana korikori tu moġa, ma boruna ta tu asiġina maia. ¹⁴ Bema au na kara akiramini veġari boġo veirini nai, ġomi tu au ġatagu. ¹⁵ Au na ġomi tu vetuġunaġi-iaġovini tarimami asi ma bakiraġimini, korana vetuġunaġi-iaġovini tarimana na ġena vere na kara eveiani, ġia tu asi ribana. A ġomi tu ġata batoni, korana au Tamagu ġenana kara aseġaġirito dagarari mabarari tu, ġomi varau avaġa-ribamito. ¹⁶ Gomi na au asi goġabi-viriġiguto, senaġi au na ġomi aġabi-hidimito, ema avaġa-ruġamito boġono iaġo, ġwaġwami boġono vaġa-ġorari, ma moġeri tu namo moġo beġene tanu-vanaġi vanaġi. Moġesina tu karakara ġoura-vinirini dagarari au aragu ai Tamagu boġo noġiani tu, Tamagu na bevinimini. ¹⁷ Au ġegu taravatu guruġana ġomi avinimini tu maġa, karomi ġesi boġono veuravini.”

Tanobara tarimari na Iesu ġena mero ġeiau-rakava vinirito

¹⁸ “Bema tanobara tarimari na beġe iau-rakava vinimini nai, boġono riba, au tu ġeiau-rakava vini-guineguto. ¹⁹ Bema ġomi tanobara ġena tarimarima roġo ġoro tanu tu, tanobara tarimari na beġere ura-vinimi, korana gomi tu ġia ġeri tarimarima bene. Senaġi ġomi tu dia tanobara ġena tarimarima. Asiġina. Gomi tu varau aġabi-viriġimito, ma tanobara maġurina nuġana na aġabi-vaġimito. Moġa lorina tanobara tarimari na ġeiau-rakavamini. ²⁰ Akiramito guruġana boġono tuġamaġi-taġoa: ‘Vetuġunaġi merona na etuġunaġiani tarimana asi bevanagiani.’ Bema au ġevaġa-midigu midiguguto, gomi maki beġe vaġa-midigu midigumini. Bema au ġegu guruġa ġekorana-iaġirito, ġomi ġemi guruġa maki beġe korana-iaġirini. ²¹ Ġia na maġeri veġa asi namori mabarari ġomi ġemi ai beġe veirini tauna korikori tu, ġomi na au aragu ġokorana-iaġiani nai; korana au etuġuguto Barauna ġia tu asi ribari. ²² Bere au asi bara iaġoma, ma asi bara guruġa-viniri, ġia tu asi ġeri rakava. Senaġi ġia maitoma ġeri rakava na tu asi ġeri raga-maġuri dabarana. ²³ Au eiau-rakavaguni tarimana na au Tamagu maki eiau-rakavaiani. ²⁴ Bere au na nuġa-favevaġi veġari, tarima tari na roġosi roġo beġene veiri dagarari, ġia vefakari ai asi bara veiri, ġia tu asi ġeri vei-rakava. Senaġi ġia maitoma ġia na moġeri nuġa-favevaġi veġari tu beġe ġitari, ma nuġanai ġia na au ma Tamagu ġesi tauma ruarua tu ġeiau-rakavamani. ²⁵ Senaġi maġeri veġa ġeġorani korana tu, taravatu nuġanai ġetoreato guruġana bene moġoni ġana. Mo guruġa tu iniġesi ekirani: ‘Au tu ġeiau-rakava-kavaguto moġo, asi korana tai.’ ²⁶ Vevaġa-kava Iaukana tu beiaġomani. Ġia tu guruġa moġoniri kiraġi-kiraġiri Iaukana, Tamagu ġenana beiaġomani. Au na ġomi ġemi ai batuġuani, Tamagu sevinai batanuni nai tu. Ġia na au bema kiraġi-foforiguni. ²⁷ Gomi na maki au roġo boġono kiraġi-foforigu, korana ġomi tu au ġesi tatanuni tovtovona na veġata bene.”

16

¹ “Au na maġeri guruġa akira-varamini, korana asi aurani ġemi veġabidadama na boġono raka-veġita. ² Iuda tarimari ġeri rubu na beġe tore-veġitamini. Aba, ġarona mani eiaġomani, tau ta na bevaġi-masemini nai tu, ġia mataboru bekirani, ġia tu Barau vetuġunaġina eiaġo-viniani. ³ Maġeri veġa ġomi ġemi ai beġe veirini korana tu ġia na au Tamagu asi ġeribaġato, ema au maki asi ġeribaġato. ⁴ Senaġi au na maġeri guruġa tu nakiravara-guinemi. Be ġoirai vau tarimarima na veġari ġemi ai beġe veirini nai, maġeri guruġa bakira-varami boġono tuġamaġiri.

Iauka Vevaġa ġena ġauvei

Tovotovonai au tu roġo ġomi ġesi tatanuto-ġoi naima, maġeri guruġa ġemi asi aki-raġirito. ⁵ Senaġi toma tu etuġu-mariġoguto Barauna ġenai ma aġenoġoi-iaġoni, ma ta na tu asi odanaġiguni, ‘Goi tu aiġana oiaġoni?’ asi otoni. ⁶ Gomi tu maġeri guruġa bakira-varami nai, nuġami ġevewaraġini e ġetaġitaġini. ⁷ Senaġi moġoni akiramini, mai tu ġomi ġemi namo uranai ġomi vekaravami na araka-ġerevaġini, arakani. Korana tu bema au asi barakani nai, vevaġa-kava Iaukana ġemi ai asi beiaġomani. Senaġi bema au baiaġoni nai tu, ġemi ai batuġu-iaġomaiani. ⁸ Ma ġia beiaġomani nai, mai tanobara tarimari ġeri vei-rakava ma Barau ġena vei-iobukaibuka ema Barau na tanobara tarimari bekota-vinirini aniri bevaġa-fofori ginikaurini. ⁹ Ġeri vei-rakava tauna korikori tu, au asi ġevaġa-moġoniguni. ¹⁰ Barau ġena vei-iobukaibuka tauna korikori tu maġa, au tu Tamagu ġenai

aiagōni, be asi ma boĝo ĝita-ĝenoĝoiguni. ¹¹ Ema Barau na tanobara tarimari bekotavinirini anina tu maiĝea, mai tanobara verena tu varau ekota-viniato.

¹² Dagara vovoka roĝo aurani nakira-varami, senaĝi mabarari maitoma tu asi ilaila boĝo tuĝamaĝi-fakarini e asi boĝo ĝabi-raĝerini. ¹³ Senaĝi guruĝa moĝoni laukana beiaĝomani, ĝia na vau ĝomi beĝori-kaumini, benamo guruĝa moĝoniri boĝo ribarini. Korana ĝia tu dia taŭĝena ĝena tuĝamaĝi guruĝari bekiragirini. Asiĝina. Ĝia tu au ĝeguna beseĝaĝini guruĝari moĝo bekiragirini. Ema gabivau beĝe ĝorani dagarari bekiravara-guinemini. ¹⁴ Ĝia na au bevaĝa-raĝeguni, korana au ĝeguna beĝabirini guruĝari ĝomi bekira-varamini. ¹⁵ Au Tamagu ĝena dagara mabarari tu au ĝegu. Moĝesi naima au bakira, 'Ĝia na au ĝeguna beĝabirini guruĝari ĝomi bekira-varamini.'

"Ĝemi nuĝa-midigumidigu tu iaku verere ai beĝe iaĝoni"

¹⁶ "Ĝaro asi manaĝa nuĝanai, ĝomi na au asi ma boĝo ĝitaguni, ma ĝaro asi manaĝa murinai tu, ma boĝo ĝitaguni. [Korana au tu Tamagu ĝenai aiagōni.]" ¹⁷ Benamo ĝena mero kotari taŭĝeri vefakari ai moĝo ĝeguruĝa-guruĝato, ĝekirato, "Mai ĝia na tu kara ekiraĝiani, ekirani, 'Ĝaro asi manaĝa nuĝanai au asi ma boĝo ĝitaguni, ma ĝaro asi manaĝa murinai tu ma boĝo ĝitaguni,' e ma ekirani, 'Korana au tu Tamagu ĝenai aiagōni?'" ¹⁸ Moĝesina naima ĝekirato, "Mai ĝia na tu kara ekiraĝiani, ekirani, 'Ĝaro asi manaĝa' etoni? Ĝita asi taribani ĝia na tu kara ekiraĝiani!"

¹⁹ Iesu eribato, ĝena mero ĝeri ura tu ĝedanagia ĝetato-ĝoi, naima ĝia na evaĝa-guruĝarato, ekirato, "Ĝomi tu taŭĝemi ĝereĝami au na kara bakiraĝia vedare-mutukana ĝoveini ei? Au bakira, 'Ĝaro asi manaĝa nuĝanai asi ma boĝo ĝitaguni, ma ĝaro asi manaĝa murinai tu ma boĝo ĝitaguni,' basi anina ĝovetauani?" ²⁰ Moĝoni akiramini, ĝomi tu boĝo taĝini e boĝo taĝi-vanoro vanoroni, senaĝi tanobara tarimari tu beĝe iakuni, beĝe vererini. Ĝomi tu boĝo nuĝa-midigu midiguni, senaĝi ĝemi nuĝa-midigumidigu tu iaku verere ai beĝe iaĝoni. ²¹ Vavine ta mero nevaĝa-maĝuria ĝana tu, emidigumidiguni, korana ĝena ĝabi aoana eraĝasini. Senaĝi mero emaĝurini nai, ĝenai mo midigumidigu tu etuĝa-rekwaiani, korana mero ta tanobarai varau bevaĝa-maĝuria iakunai. ²² Ĝomi maki moĝesina: Toma tu ĝonuĝa-midigu midiguni, senaĝi au na ma baĝita-ĝenoĝoimini, be ma boĝo iakuni. Ma tarima ta na ĝomi ĝemi mo iaku tu asi ilaila ĝemina ma beĝabi-veĝitaiani.

²³ Ma mo ĝaro ai ĝomi na au dagara ta asi ma boĝo noĝiguni. Moĝoni akiramini, au aragu ai karakara boĝo noĝirini dagarari mabarari, au Tamagu na bevinimini. ²⁴ Beiaĝoma mo initoma, ĝomi na au aragu ai dagara ta roĝosi roĝo boĝoro noĝia. Au aragu ai boĝono noĝi-raĝe, be boĝono doĝari; benamo nuĝami iaku na beĝene vonuvonu-raĝe."

Iesu na tanobara ĝena seĝuka evaĝa-ketoato

²⁵ "Maiĝeri guruĝa au na ĝomi ĝemi tu barabore ai akiraĝirini, senaĝi ĝaro ĝoirai tu barabore ai asi ma bavaĝa-guruĝamini. Ĝoirai vau au Tamagu varina tu ĝemi bakiraĝi-fofori ginikauani. ²⁶ Mo ĝaro beraĝasini nai, ĝomi tu au aragu ai boĝo noĝinoĝini. A au tu asi akirani, au na ĝomi urami ai Tamagu banoĝiani; ²⁷ korana Tamagu taŭĝena na ĝomi eura-vinimini. Ĝomi eura-vinimini, korana ĝomi na au ĝoura-viniguni, ema ĝovaĝa-moĝoniguni, au tu Barau ĝenana aiagōmato. ²⁸ Au tu Tamagu sevina na mai tanobara ĝana amarigoto. Ma toma tu mai tanobara aiagūiani, Tamagu ĝenai ma aĝenoĝoi-iaĝoni."

²⁹ Ĝena mero na ĝevaĝa-guruĝaiato, ĝekirato, "Oĝitaiani, toma ĝoi tu oguruĝa-fofori ginikauni, asi oguruĝa-baraboreni. ³⁰ Toma ĝai ĝama riba-korikorini, ĝoi tu dagara mabarari ma ribamu. Tarima ta na nedanaĝimu betoni vedanaĝina maki, ĝoi na tu boribaguineani. Moĝa lorinai ĝavaĝa-moĝonimuni, ĝoi tu moĝoni Barau ĝenana oiaĝomato."

³¹ Iesu na evaĝa-veserito, ekirato, "Mai vau ĝovaĝa-moĝoniguni, ei?" ³² Moĝoni, ĝarona mani eiaĝomani, varau beraĝasi, ĝomi tu boĝo raga-rovorovoni, tata ĝemi ura ragana boveini, benamo au tu ĝereĝagu boĝo iaĝui-momoraĝiguni. Senaĝi au tu dia ĝereĝagu, korana Tamagu tu au sevigui ai. ³³ Au aurani, au ĝegu ai boĝono kafakau, be au ĝegu ai maino boĝono ĝabi uranai, au na maiĝeri guruĝa ĝomi bakira-varami. Mai tanobarai ĝotanuni nai, midigumidigu boĝo ĝoitaĝoani. Senaĝi boĝono kokore! Au na tanobara ĝena seĝuka avagā-ketoato."

17

Iesu ĝena ĝurigiĝuri

¹ Iesu moĝesi eguruĝa-ĝosito murinai, egaga-raĝeto, guba eĝitaĝato, benamo ekirato, "Tamagu, horana tu maiĝa. Natumu marevana baregona novaĝa-foforia, be Natumu na ĝoi marevamu baregona maki bene vaĝa-foforia. ² Korana ĝoi na maoro ĝia oviniato, tarimarima mabarari ĝia ĝena veĝitaĝau gaburenai beĝene tanu. Be ĝoi na ĝia oviniato tarimari mabarari maĝuri vanaĝivanaĝi bene viniri. ³ Maĝuri vanaĝivanaĝi tu maiĝa:

Mağuri vanağivanagi beže ġabiani tarimari mabarari bežene riba, Barau moğonimu tu ġoi sebonu kwarigutu možo, ema Iesu Keriso bežene ribaia. Iesu Keriso tu ġoi na otuğato tanobara ġana. ⁴ Au na ġoi tanobarai bavağa-rağemu. Goi na oviniguto bana veia otato ġauveina varau bavağa-koria. ⁵ Tama, tanobara roğosi bere vesina ema au maki rožo ġoi ġesi atanuto-ğoi nuğanai, au ġegu ai tu mareva baregona etanuto-ğoi. Toma aurani, mo mareva ġoi taugemu ġoiramu ai ġegu ai novağa-foforia.”

Iesu ġena mero ġeri eġauğauto

⁶ “Tanobara mağurina nuğana na oğabi-vağirito, benamo oviniguto tarimari ġeri ai ġoi tu avağa-foforimuto. Moğeri tu ġoi ġemu tarimarima, ġoi na au oviniguto. Ma ġia na ġoi ġemu guruğa ġekorana-iağiato. ⁷ Toma ġia beže riba, ġoi na oviniguto dagarari mabarari tu ġoi ġemuna možo ġeiağomato. ⁸ Korana ġoi na oviniguto guruğari mabarari akira-vararito. ġia na mo guruğa mabarari ġeğabi-rağerito, ma ġeriba-maoroto, au tu ġoi sevimu na aiağomato. Ema ġevağa-moğoniani, au ġoi na otuğu-iağomaguto.

⁹ Au tu ġia ġeri ağuriğurini. Au tu dia mai tanobara mağurinai ġetanuni tarimari ġeri ağauğau. Senaği au oviniguto tarimari ġeri ağauğau, korana ġia tu ġoi ġemu tarimarima. ¹⁰ Au ġegu tarimarima mabarari tu ġoi ġemu tarimarima. Ema ġia ġerina au aragu evarağeni, korana au ġegu mareva baregona ġevağa-foforiani. ¹¹ Au tu ġoi ġemu ai aiağosini, mai tanobarai asi batanu-rovağini. Senaği ġia tu tanobarai rožo beže tanuni. Tamagu Veağamu, ġoi na au oviniguto tarimari ġoi aramu seğukana na bono ġitağauri. Be ġia mabarari bežene sebona, ġita taura ruarua kavana. ¹² Au tanobarai rožo ġia ġesi atanuto-ğoi nuğanai, ġoi aramu seğukana na ġia anariğaurito-ğoi. Goi na au oviniguto tarimari tu ağitağau-ginikaurito, be ta asi erekwarekwato; bene rekwarekwa tauna možo, moğoni erekwarekwato, Buka Veağai ġetoreato guruğana vağa-moğonina ġana.

¹³ Senaği toma au tu ġoi ġemu ai aiağosini. Au tu rožo tanobarai maiğegu nuğanai, maiğeri guruğa bakirağiri, au ġegu iaku e verere na ġia nuğari bene vağa-vonuvonu rağeri ġana. ¹⁴ Goi ġemu guruğa au na ġia varau avinirito. Ma tanobara mağurinai ġetanuni tarimari na ġeiau-rakavarini, korana ġia toma tu dia mai tanobara tarimari, au kavana, au tu dia mai tanobara tarimagu. ¹⁵ Au tu dia ġia mai tanobara na bono ġabi-vağiri ġuriğurina aveini. Senaği anoğimuni, bono nariğauri, be Tarima Rakavana, Satani, na asi bene ġabiri atoni. ¹⁶ ġia tu dia mai tanobara tarimari, au kavana, au tu dia mai tanobara tarimagu. ¹⁷ Goi ġemu guruğa moğonina na novağa-veağari; ġoi ġemu guruğa tu moğoni. ¹⁸ Goi na tanobara mağurinai ġetanuni tarimari fakari ai au otuğu-toğaguto ilailanai, au na ġia maki tanobara mağurinai rožo ġetanuni tarimari vekaravari ai batuğu-toğari. ¹⁹ ġia urari ai au tauğegu avevağa-veağani, be ġia maki bežene veağa-korikori.”

Iesu eğuriğurito veğabadama tarimari mabarari ġeri

²⁰ “Au tu dia ġia ġena mero ġereğari ġeri možo ağauğau. Asiği. Au tu ġia na vari bežea fiuani nai, au beže vağa-moğoniguni tarimari mabarari maki ġeri ağuriğurini. ²¹ Be ġia mabarari sebonai bežene iažo, Tama, ġoi au nuğagu ai otanuni ema au ġoi nuğamu ai atanuni ilailana. Moğesi kavana au aurani, ġia maki bežene sebona možo, ma ġita nuğarai bežene tanu, be tanobara mağurinai rožo ġetanuni tarimari bežene riba, au tu ġoi na otuğu-mariğoguto. ²² Goi na au mareva baregona oviniguto dagarana ġia avinirito, ġia sebonai bežene iažo uranai, be ġita taura ruarua sebona kavana, ġia maki bežene sebona. ²³ Au ġia nuğari ai, ma ġoi au nuğagu ai, be ġia maki bežene sebona-kwariguto korikori. Benamo monana tanobara mağurinai rožo ġetanuni tarimari bežene riba, au tu ġoi na otuğu-iağomaguto, ema bežene riba maki, ġoi na ġia oura-vinirini au oura-viniguni kavana.

²⁴ Tama, au ġegu ura baregona tu, au ainai batanuni, au oviniguto tarimari maki au ġesi, be monai bağana tanu, be au mareva baregona oviniguto marevana bežene ġitaia. Mo mareva oviniguto, korana au ġoi na tu tanobara roğosi rožo boro veia nuğanai veğata oura-viniguto. ²⁵ Tamagu o, ġoi tu vei-iobukaiobuka Baraumu, tanobara mağurinai ġetanuni tarimari na ġoi asi ġeribamuto. A au na tu ġoi aribamuto, ema au ġegu mero maiğeri tu beže riba, au tu ġoi na otuğu-mariğoguto. ²⁶ Goi aramu ġia akira-vararito, e rožo bakiraği-foforiani. Korana monana au oura-viniguni veuravinina ġia nuğari ai betanuni, ema au maki ġia nuğari ai batanuni.”

18

Iesu tuari tarimari na ġeğabiato

¹ Iesu na mo ġauğau ekiraği-ğosiato murinai, ġena mero ġesi ġerakato. Ġeiağoto, Kidron ġarukana na ġeraka-vanağito, reke ta ġana. Monai tu vamoka ta, ma ġena mero ġesi

mo vamoka nuġana na ġeraka-toġato. ² Iudas, Iesu erevaiato tarimana, maki mo gabu tu ma ribana, korana Iesu ma ġena mero ġesi monai ġaro vovoka ġetanu-vegogoto-ġoi. ³ Moġesina naima Iudas na Roma vetari tarimari e Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari tari eġoririto. Mo Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari tu Rubu Veaġa vereri baregori e Farisea tarimari na ġetuġurito. Benamo mo vamoka ġana ġeiaġoto, ma tosiri, ma lamefari, ema ma ġeri vetari farefareri. ⁴ Iesu tu ribana guine, ġia ġenai kara beġe ġoranai dagarari mabarari, naima eiaġoto seviri ġana, benamo edanaġirito, ekirato, “Gomi na tu deikara ġovetauani?”

⁵ Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Iesu, Nasareta tarimana.” Iesu na ekirarito, ekirato, “Tarimana tu au.” Ma Iudas, Iesu erevaiato tarimana, maki ġia ġesi monai ruġataġo. ⁶ Iesu na ekirarito, ekirato, “Tarimana tu au,” etato nai, ġia mabarari ġeruġa-ġenoġoito, benamo tano ai ġeketo-tarito. ⁷ Iesu na ma edanaġi-ġenoġoirito, ekirato, “Gomi na tu deikara ġovetauani?” Benamo ġia ġekirato, “Iesu, Nasareta Tarimana.” ⁸ Iesu evaġa-veseto, ekirato, “Au na bakirami, tarimana tu au. Bema ġomi tu au moġo ġovetauani nai, maiġeri tarima ġotuġuri, ġeraka.” ⁹ Moġesi ekirato, korana ġia ġena guruġa tovtovonai ekiraġiato guruġana bene moġoni ġana, ekirato, “Au oviniguto tarimari tu sebona ta maki asi avei-rekwa-rekwaiaoto.”

¹⁰ Ma nuġanai Simona Petero ġimanai tu vetari baġana ta. Mo vetari baġana einuvaġiato, edaveato, benamo Rubu Veaġa verena baregona ġena vetuġunaġi-iaġovini tarimana seġana aroribana ebasi-vaġiato. Mo vetuġunaġi-iaġovini tarimana arana tu Malko. ¹¹ Benamo Iesu na Petero ekiraiato, ekirato, “Goj na mani vetari baġana faosinai noġura-toġaia! Au Tamagu na bevinigu midigumidigu bedina tu asi bana niua, ei?”

Iesu Anas ġenai ġeġori-iaġoato

¹² Benamo vetari tarimari ma ġorikauri tarimana ema Iuda tarimari ġeri Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari na Iesu ġeġabiato, benamo ġebarubaruato, ¹³ benamo Anas ġenai ġeġori-iaġo guineato, korana Anas tu Kaiafas ġena taġama. Kaiafas na Anas natuna vavinena eġaraġoato. Kaiafas tu Rubu Veaġa verena baregona mo laġani ai. ¹⁴ Kaiafas na Iuda tarimari esisiba-vinirito, ekirato, “Namona tu tarima sebona ta moġo tarimarima mabarari urari ai bene mase.”

Petero na Iesu ekira-ġuniġauato

Mataio 26:69-70; Mareko 14:66-68; Luka 22:55-57

¹⁵ Simona Petero e Iesu ġena mero ta na tu Iesu ġeraka-ġiuato. Rubu Veaġa verena baregona tu ma ribana, mo Iesu ġena mero moġa. Moġesi nai ġia maki Iesu ġesi evaġa-rakatoġa sebonaiato, Rubu Veaġa verena baregona ġena numa maġuna nuġanai Kota gabunai. ¹⁶ Senaġi Petero tu ġatama-boka murikanai moġo eruġato. Ma mo Iesu ġena mero, Rubu Veaġa verena baregona na eribaiato merona, ma eġenoġoito, benamo ġatama-boka eġita-ġauato ġuiatona ea vaga-guruġaiato, ma Petero eġori-togaioato. ¹⁷ Benamo ġatama-boka eġita-ġauato ġuiatona na Petero ekiraiato, ekirato, “Goj maki mai tarima ġena mero ta, ene?” Petero evaġa-veseto, ekirato, “Asigna, au tu asigi.” ¹⁸ Mo gabu faraka na eġabiato, be vetuġunaġi-iaġovini tarimari ema Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari na tu karava ta ġetutuato. Benamo mo karava ġeruġa-ġeġeraġiato, ġevetunuto-ġoi. Petero maki ġia seviri ai eruġato ma evetunuto-ġoi.

Rubu Veaġa verena baregona na Iesu edanaġiato

Mataio 26:59-66; Mareko 14:55-64; Luka 22:66-71

¹⁹ Mo horai tu Rubu Veaġa verena baregona na Iesu edanaġiato, Iesu ġena mero e ġena vevaġa-riba evedanaġi-iaġirito. ²⁰ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Au tu tarimarima ġutuma-bara ġoirari ai aguruġa-foforito. Au tu vanaġivanaġi Iuda tarimari ġeri rubu ai ema Rubu Veaġa nuġari ai avevaġa-ribato-ġoi, ma Iuda tarimari ġema-raka-vegogoni gaburi ai, au asi aguruġa-vekuretoġato. ²¹ Kara dainai au odanaġigini? Mo au aguruġato ġeseġaġiguto tarimari noa danaġiri, ġia ma ribari au na kara akiravara-vinirito.”

²² Iesu moġesi eguruġato nai, Rubu Veaġa ġitaġauna tarimana ta ġia sevinai eruġataġoto-ġoi, monana Iesu ġoirana eforo-bubuġauato. Benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Goj mai Rubu Veaġa verena baregona tu manġesi ovaġa-guruġaiani?” ²³ Iesu na evaġa-veseato, ekirato, “Bema au na guruġa rakavana ta bakiraġia nai, nokiraġia, kamara guruġa rakavana! Senaġi bema au tu baguruġa-korikori, kara dainai boforogu.”

²⁴ Benamo Anas na Iesu roġo varo na barubaru Rubu Veaġa verena baregona Kaiafas ġenai etuġu-iaġoato.

Petero na Iesu ma ekira-ġuniġau ġenoġoiato

Mataio 26:71-75; Mareko 14:69-72; Luka 22:58-62

²⁵ Simona Petero tu roĝo ruĝataĝo karavai evetunuto-ĝoi. Benamo karava sevinaĵi ĝeruga-vegogoto tarimari na ĝedanagiato, ĝekirato, "Goi maki ĝia ĝena mero ta, ene?" Petero evekira-ĝuniĝauto, ekirato, "Asiĝina, au tu asiĝi."

²⁶ Rubu Veaĝa verena baregona ĝena vetuĝunaĝi-iaĝovini tarimana ta tu mo Petero na seĝana ebasi-vaĝiato tarimana garagara na, ĝia ekirato, "Au atuĝamaĝini tu, ĝoi maki ĝia ĝesi mo vamoka nuĝanai aĝitamuto banaĝu, ene?" ²⁷ Petero ma evekira-ĝuniĝau ĝenoĝoito, ma nuĝanai asikauna tu kokoroku egogito.

Iesu Pilato ĝoiranai

Mataio 27:1-2 ema 27:11-14; Mareko 15:1-5; Luka 23:1-5

²⁸ Benamo Iuda tarimari na Iesu Kaiafas sevina na ĝeĝori-iaĝoato Roma ĝeri gavana ĝena numa barana ĝana. Mo tu varau ekini-mama mamato-ĝoi. Ma Iuda tarimari tu asi ĝeurato, Roma ĝeri gavana ĝena numai beĝene raka-toĝa, korana ĝekirato, veiareva, asi rakavari, beĝene tanu. Ĝia ĝeri ura tu Pasova o mase aneruna na Isaraela tarimari evanagiĝirito moĝo asi evagiĝirito verekona beĝene ĝania veĝata. ²⁹ Benamo Pilato ĝeri ai eraka-rosito, benamo ekirato, "Mai tarima boĝo ĝabi-iaĝomaia ĝena kerere korana tu kara?" ³⁰ Ĝia na ĝevaĝa-veseato, ĝekirato, "Bema ĝia veĝa rakavari asi bere vei nai tu, ĝoi ĝemu ai asi baĝara ĝabi-iaĝomaia." ³¹ Benamo Pilato na ekirarito, ekirato, "Ĝoĝabia, ma ĝoĝori-iaĝoa, benamo ĝemi taravatu ekirani ilailanai ĝoa vaĝa-kotaia." Moĝesi naima Iuda tarimari na Pilato ĝekiraiato, ĝekirato, "Gai ĝema taravatu na tu maoro asi evinimani, tarima ta baĝana vaĝi-masea." ³² Maiĝa eĝorato anina tu, Iesu na ĝia aiĝesina bemaseni ekiragiato guruĝana bene moĝoni ĝana.

³³ Benamo Pilato numa barana ĝana ma erakatoĝa-ĝenoĝoito, bena Iesu ekeaiato, ma edanagiato, "Goi tu Iuda tarimari ĝeri vere ba?" ³⁴ Iesu na evaĝa-veseato, ekirato, "Goi manĝesi au okiraĝini tu tauĝemu nuĝamu siga moĝo oguruĝani ba tarima tari na beĝe kira-varamu guruĝana." ³⁵ Pilato evaĝa-veseto, ekirato, "Be, au tu Iuda tarimagu, ei? Goi tu ĝemu tanobara tarimari na ema Rubu Veaĝa vereri na beĝe ĝabi-iaĝomamu, au beĝema vinigu. Goi tu kara kererena oveiato?" ³⁶ Iesu na evaĝa-veseato, ekirato, "Au ĝegu Basileia tu dia mai tanobara dagarana. Bere au ĝegu Basileia mai tanobara nuĝanai bere vetore e bere ruĝa nai tu, au ĝegu vetuĝunaĝi-iaĝovini tarimari ĝere variĝisi, Iuda tarimari ĝesi ĝere vevaĝi, ma tarima ta maki asi bere ilaila, Iuda tarimari ĝimari ai bere toregu. Senaĝi au ĝegu Basileia tu dia mai tanobara nuĝanai eruĝani." ³⁷ Pilato na moĝesina naima Iesu edanagiato, ekirato, "Be goi tu vere ba?" ³⁸ Iesu evaĝa-veseto, ekirato, "Goi okirani au vere otoni tu moĝoni oguruĝani. Au tanobarai ama maĝurito tauna korikori, guruĝa moĝonina bana vaĝa-foforia ĝana. Guruĝa moĝoninaĵi ĝetanuni tarimari mabarari na au garogu tu ĝeseĝaĝiani." ³⁸ Pilato ekirato, "Guruĝa moĝonina tu kara?"

Iesu bene mase guruĝana

Mataio 27:15-31; Mareko 15:6-20; Luka 23:13-25

Moĝesi eguruĝato murinai, ma eraka-rosito Iuda tarimari ĝeri ai, benamo ekirarito, ekirato, "Au na mai tarima ĝenai rakava ta tu asi badoĝaria. ³⁹ Senaĝi ĝomi ĝemi veĝa ta tu iniĝesi, Pasova verekona ĝaronai, dibura tarimana ta bana tuĝu-vaĝia. Be ĝomi ĝourani tu, ĝemi Iuda tarimari ĝeri vere natuĝu-vaĝia, ba?" ⁴⁰ Benamo ĝia mabarari ĝekoĝoto, ĝekirato, "Asiĝina! Ĝia tu asiĝi! Senaĝi Barabas." A Barabas tu elemato-ĝoi e evevaĝito-ĝoi naima ĝediburaiato.

19

¹ Moĝesi naima Pilato na Iesu eĝabiato, vetari tarimari o soldia evinirito, benamo ĝekwariato. ² Ema soldia na varovaro ma giniri dagarana ĝebito-ĝeĝeragiato, korona noĝa ĝeveiato, benamo Iesu debanai ĝetore-kauato. Ema dabuĝa maukana kakakakana na ĝevaĝa-dabuĝaiato. ³ Benamo ĝoirana ĝana ĝeraka-kavito, benamo ĝekiraiato, ĝekirato, "Iuda tarimari ĝeri Vere, ĝaro namona!" Benamo ĝoirana ma ĝeforoato.

⁴ Pilato ma eraka-rosito Iuda tarimari ĝeri ai, benamo ekirarito, ekirato, "Ĝoĝitaia, au na ĝia ĝomi ĝoirami ai ama ĝori-rosiani anina tu nama vaĝa-ribami, au na ĝia ĝenai rakava ta tu asi badoĝaria." ⁵ Benamo Iesu ema raka-rosito, debana tu ma koronana, ĝau ma giniginina ĝevatoato dagarana, ema dabuĝa kakakakana maki roĝo etogi-taĝoato-ĝoi. Benamo Pilato na Iuda tarimari ekirarito, ekirato, "Ĝoĝitaia, tarimana tu maiĝa."

⁶ Moĝesi Rubu Veaĝa vereri baregori ma ĝeri vetuĝunaĝi-iaĝovini tauri na ĝeĝitaiato nai, ĝefararato, ĝekirato, "Govaĝa-satauroa! Govaĝa-satauroa!" Benamo Pilato na ekirarito, ekirato, "Ĝomi tauĝemi na ĝoĝabi-iaĝoa, ma ĝoa vaĝa-satauroa, korana au na ĝia ĝenai kerere ta asi badoĝaria." ⁷ Ma Iuda tarimari na ĝevaĝa-veseato, ĝekirato, "Gai tu ma ĝema taravatu, ma ĝai ĝema taravatu ekirani, ĝia tu bene mase veĝata, korana ĝia tu tauĝena moĝo Barau Natunai bevevaĝa-iaĝo."

⁸ Pilato na mo guruğa eseğagiato nai, egari-rakava rakavato. ⁹ Benamo numa baregonai ma eraka-toğato, benamo Iesu ekiraiato, ekirato, “Goi tu ainana oiağomato, ei?” Senaği Iesu na asi evağa-veseato. ¹⁰ Benamo Pilato na ekiraiato, ekirato, “Goi tu asi ourani au vağa-vesegu ei? Goi asi ribamu au tu ma gëgu seğuka goi bavağa-satauromuni, e ma gëgu seğuka goi batuğu-vağimuni?” ¹¹ Iesu evağa-veseto ekirato, “Bere Barau na guba na goi seğuka asi bere vinimu nai tu, toma au goi gemu seğuka gaburenai asi bara ritoğo. Moğa lorinai, au eğabiguto ma goi ġimamu ai etoreguto tarimana, ġena rakava tu barego lelevaği!” ¹² Pilato na mo guruğa eseğagiato, benamo dabara evetauto-ğoi, ġena ura Iesu bene tuğu-vağia. Senaği Iuda tarimari roğo ġekoğoto-ğoi, ġekirato-ğoi, “Bema ġoi na mai tarima botuğu-vağiani nai, ġoi tu dia Kaisara ġatana. Kamara tarima tauğena evekiragini vere etoni, ġia na tu Kaisara, Roma ġeri vere, ekira-fitoğaiani.”

¹³ Pilato na mo guruğa eseğagiato, benamo Iesu ema ġori-rosiato, benamo eiağoto, Kota eseğagini tarimana ġena sea ai ea tanukauto. Mo gabu tu “Fore Tourağena” ġetato-ğoi. Ma Heberu garonai tu “Gabata.” ¹⁴ Mo ġaro tu Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanağirito moğo verekona ġana rovinatore ġarona, ma horağaua 12 koloko tu varau eğabiato. Benamo Pilato na Iuda tarimari ekirarito, ekirato, “Goboğe, ġemi vere iomağia!” ¹⁵ Senaği ġia tu ġefararato, ġekirato, “Goğabi-veğitaia! Goğabi-veğitaia! Goa vağa-satauroa!” Pilato na ma edanağirito, ekirato, “Gomi ġemi vere tu navağa-satauroa, ei?” Rubu Veağa vereri baregori ġevağa-veseto, ġekirato, “Kaisara ġereğana moğoi ġai ġema vere, ma vere boruna ta tu asiğina.” ¹⁶ Benamo Pilato na Iesu ġia ġimari ai etorekauato beğene vağa-satauroa ġana.

Iesu ġevağa-satauroato

Mataio 27:32-44; Mareko 15:21-32; Luka 23:26-43

Benamo vetari tarimari o soldia na Iesu ġeğabiato, ġeğori-iağoato. ¹⁷ Ma Iesu na ġena satauro efağa-vaisiato, eraka-roesito, eiağoto gabu arana “Deba Gavana Gabuna” ġana. Heberu garonai mo gabu arana tu “Golgota”. ¹⁸ Mo gabu ai ġia na Iesu ġevağa-satauroato tarima ruarua ġesi; ta tavi tai, ta tavi tai, ma Iesu tu nuğanai. ¹⁹ Ma Pilato na guruğa tari ġau lefalefa tai etorerito, benamo satauro tuğunai ġeikoko-kafakauato. Etorerito gurugari tu mağeri, “IESU, NASARETA TAUNA, IUDA TARIMARI ġERI VERE.” ²⁰ Mo guruğa tu Heberu garo ai, e Roma garo ai, ema Grik garo ai etorerito. Iesu ġevağa-satauroato gabuna tu vanuğa baregona sevinai, be Iuda tarimari vovoka na mo guruğa debana ġeaviato. ²¹ Benamo Rubu Veağa vereri baregori na Pilato ġekiraiato, ġekirato, “‘Iuda tarimari ġeri Vere’ tu asi notorea, senaği iniğesi notorea, ‘ġia ekirato, au tu Iuda tarimari ġeri Vere.’”

²² Ma Pilato na evağa-veserito, ekirato, “Kara au na batorea guruğana tu batorea veğata.”

²³ Vetari tarimari na Iesu ġevağa-satauroato murinai, ġena dabuğa ġeğabirito, ma karava vasivasi ġeveirito, benamo vetari tarimari na ġeri sebori sebori ġeğabito, ma veigabigabi dabuğana tu ġeiağuiato. Korana veigabigabi dabuğana tu dabuğa sebona na moğoi ġeturioato. A ġia tu dia dabuğa vesavesari vovoka ġeturi-kavikavito vau ġeveiato dabuğana. ²⁴ Moğesina naima tauğeri fakari ai ġeguruğa-vegogoto, ġekirato, “Asi sidarea, senaği laki ġerena ta siveia, bewinini tarimana na mo dabuğa bene ġabia uranai.” Mai veiğa ġeveiato tauna korikori tu, Buka Veagai ġetorerito gurugari beğene moğoni ġana, maiğesi ekirani, “Au ġegu dabuğa ġia fakari ai ġekaravarito, ema au ġegu dabuğa uranai laki ġerena ta ġeveiato.” Moğesi naima vetari tarimari na mağeri veiğa ġeveirito.

²⁵ Iesu ġena satauro koranai tu vavine vasivasi (4) ġeruğa-tağoto-ğoi: Iesu sinana, e Iesu sinana tarina vavinena, e Maria, Klopa ġarağona, ema Maria, Magadala vanuğana vavinena. ²⁶ Iesu na sinana e Iesu na eura-viniato-ğoi merona monai ruğatağo eğitarito, benamo Iesu na sinana ekiraiato, ekirato, “Natumu merona maniga.” ²⁷ Ema ġena mero ekiraiato, ekirato, “Sinamu maniga.” Mo ġaro na evesinato, Iesu ġena mai mero na Iesu sinana ġena numa ġana eğori-iağoato, benamo enariato-ğoi.

Iesu ġena mase

Mataio 27:45-56; Mareko 15:33-41; Luka 23:44-49

²⁸ Moğa murinai Iesu eribato, ġena ġauvei mabarari tu varau bevağa-koriri. Ma Buka Veagai ġetoreato guruğana bene moğoni uranai ekirato, “Au bokagu bekoke.” ²⁹ A gwağutu ta nuğanai tu vine nanuna mamakina monai toretağo. Nanu erimaiani dagarana mo vine nanuna mamakinai ġeduğifereiatto. Ma vine nanuna mamakina na evonuto, benamo isopo legana dudunai ġetore-kauato, benamo ġeduğivarageato, Iesu bokanai ġetorekauato. ³⁰ Iesu na mo vine nanuna mamakina eniuato, benamo ekirato, “Bema-kori.” Ma debana eğero-riğoto, benamo tauğanina na ġia iaukana eraka-vağito, emaseto.

Soldia ta na Iesu sebina egwanuato

³¹ Mo ġaro moġa tu rovinatore ġarona, korana beboġini ma belagani tu Sabadi veaġana baregona ta mo Pasova o Iuda tarimari mase aneruna na evanagiritu moġo verekona ġarori nuġari ai. Moġa lorinai Iuda tarimari asi ġeurato, mo Sabadi veaġana baregonai mase tarimari tauġaniri satauro tuġunai beġene tanu. Moġesi naima Pilato ġenogiato, Iesu ema mo tarima ruarua kwakuri beġene kwari-koruri, benamo satauro tuġuna na beġene ġabi-riġori. ³² Moġa lorinai vetari tarimari ġeiaġomato, benamo ġevaġa-satauro debaiato tarimana kwakuna ġekwari-koruato, ma tarima vaġa-ruaruana Iesu ġesi ġevaġa-satauroato moġa maki moġesi ġeveiato. ³³ Senaġi Iesu ġenai ġeiaġomato nai, Iesu tu varau emaseto ġeġitaato, be kwakuna asi ġekwari-koruato. ³⁴ A vetari tarimana ta na moġo Iesu sebina garaġota na egwanuato. Benamo asikauna mo egwanuato gabuna na rara e nanu ġevebubu-rosito.

³⁵ Maġa eġitaato tarimana na evari-fiuato, ma ġia ġena vevarifiu tu moġoni. Ġia ma ribana, ġia tu eguruġa-korikorini, ma ġia na ekiraġi-foforiani anina tu, ġomi na maki boġono vaġa-moġonia ġana. ³⁶ Maġeri veġa ġeveirito korana tu, Buka Veaġai ġetorerito guruġari beġene moġoni, ekirani, “Ġia tu turiġana sebona ta maki asi beġe lau-koruani.” ³⁷ Ma Buka Veaġai etoreato guruġana ta tu maġesi ekirani, “Sebina ġegwanuato tarimana ġenai ma beġe boġe-raġeni.”

Iesu ġeguriato

Mataio 27:57-61; Mareko 15; 42-47; Luka 23:50-56

³⁸ Maġa murinai Iosefa, Arimatea tarimana, na Pilato enogiato, Iesu tauġanina bene ġabia ġana. Pilato na maoro eviniato, benamo eiaġoto, Iesu tauġanina ea ġabiato. Iosefa tu Iesu ġena mero ta, senaġi Iuda tarimari gariri eveito-ġoi, be eraka-vekuretoġato-ġoi, ġena veġabidadama asi evaġa-foforito-ġoi. ³⁹ Nikodemo, tovtovonai Iesu ġenai boġi eiaġoto tarimana, maki eiaġoto. Ġia na tu muro e aloe ġegiro-sebonarito muramurana kilogram gabana toitoi (30) maki eġabi-kauato. (Mo vedau muramurana bonana tu namo vedaurea). ⁴⁰ Benamo Iesu tauġanina ġeġabiato, ma tauri ruarua na dabuġa kurokurona namona mamuramurana dagarana na ġekumuato, Iuda seneri na mase tarimari ġeveirito-ġoi ilailanai.

⁴¹ Iesu ġevaġa-satauroato gabuna tu ma vamokana. Mo vamoka nuġanai tu gara kouġana ta fore na ġeveiato, ma nuġanai tarima ta tu roġosi beġere tore-toġaia. ⁴² Mo ġaro moġa tu Iuda tarimari ġeri rovinatore ġarona, ema mo gara kouġana maki kavinaġi, be Iesu ġeġabiato, monai ġea tore-toġaiaato.

20

Gara kouġana tu korina

Luka 24:1-12

¹ Sabadi ġarona murinai, Sandei boġiboġi iamoiamo, roġo mukunamukunai, Maria, Magadala vavinena, gara ġana eiaġoto. Benamo eboġeto, gara ġatama bokana ġetabe-ġauato forena tu ġeġabi-veġitaato, be irau ai vetore eġitaato. ² Benamo eraga-ġenoġoi-iaġomato, Simona Petero e Iesu ġena mero ta, Iesu na eura-viniato-ġoi merona, ġeri ai, benamo ekirarito, ekirato, “Vereġauka tu gara na beġe ġabi-rakaia, ma ġita asi ribara ainai beġe torea.”

³ Benamo Petero ema Iesu ġena mo mero ta moġa ġeraka-rosito, benamo gara ġana ġeiaġoto. ⁴ Ma tauri ruarua ġeraga-vegogo-iaġoto, senaġi Iesu ġena mo mero ta na Petero eraga-kwaneato, ma gara forenai ea raġasi-guineto. ⁵ Etoġa-tarito, benamo eboġe-toġato, Iesu ġekumuato mo dabuġa kurokurona eġitaato monai toretari. Ġia tu eboġe-toġato moġo, asi eraka-toġato. ⁶ Benamo Simona Petero eraġasito, benamo eraka-toġato gara kouġana nuġanai, ma Iesu ġekumuato dabuġa kurokurona eġitaato monai toretari, ⁷ ema Iesu debana mabarana ġebaru-ġauato mukona eġitaato, Iesu tauġanina ġekumu-ġauato mo dabuġa kurokurona ġesi tu asi tore-sebona. Senaġi mo muko tu ġereġana iokuiku, be irau ai. ⁸ Benamo Iesu ġena mo mero ema raġasi-guineto, moġa maki eraka-toġato. Moġeri dagara eġitarito, benamo evaġa-moġoniato. ⁹ Korana ġia na Buka Veaġai evetoreto guruġana tu roġosi roġo beġene riba-korikoria, guruġana tu maġa: Iesu tu mase na ma bevarigisi-ġenoġoini. ¹⁰ Benamo Iesu ġena mero ruarua ma ġeġenoġoito ġeri numa ġana.

Iesu tu Maria, Magadala vavinena, ġenai efoforito

¹¹ Senaġi Maria tu gara kouġana murikanai eruġato vau etaġito-ġoi. Ma etaġito-ġoi nuġanai etoġa-tarito, benamo eboġe-toġato fore kouġana nuġana ġana. ¹² Benamo aneru ruarua eġitarito, dabuġa kurokuro ġetogito, Iesu ġevaġa-ġenaiato gabunai tanutaġo. Ta tu debakanai etanuto, ma ta tu gabikanai etanuto. ¹³ Benamo mo aneru ruarua na

ġekiraiato, ġekirato, “Vavine, ġoi tu karase nai otaġini?” Maria na evaġa-veserito, ekirato, “Korana au ġegu Vereġauka tu beġe ġabi-rakaia, ma au asi ribagu ainai ma beġea torea.”

¹⁴ Maiġesi eguruġa-ġosito murinai, eboġe-ġeġeraġito tu, Iesu monai ruġataġo eġitaiato. Senaġi Maria tu asi eriba-maoroto, mo tu Iesu eruġa-taġoto-ġoi. ¹⁵ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Vavine, ġoi tu kara dainai otaġini?” Ġoi tu deikara ovetauani?” Maria etuġamaġito, Iesu tu mo vamokai eġaukarani tarimana, be ekiraiato, ekirato, “Verebara, bema ġoi na boġabi-rakaia nai tu, ainai botorea gabuna nokira-varagu, be naġabia.” ¹⁶ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Maria!” Maria eruġa-kureto, benamo ekiraiato Heberu garo ai, ekirato, “Raboni!” Mai guruġa tauna tu, “Vevaġa-riba Tauna.” ¹⁷ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Au asi noġabi-tarigu, korana au tu Tamagu ġenai roġosi roġo bara varaġe. Senaġi noiaġo au tarikakagu ġeri ai, benamo bono kirari, ‘Au tu au Tamagu e ġomi Tamami, ema au ġegu Barau e ġomi ġemi Barau ġenai avaraġeni.’” ¹⁸ Maria, Magadala vavinena, Iesu ġena mero ġeri ai eiaġoto, benamo ekirarito, ekirato, “Au na Vereġauka tu baġitaia.” Benamo Vereġauka na evaġa-guruġaiato guruġari mabarari maki ma ekira-vararito.

Iesu ġena mero ġeri ai efororito

Mataio 28:16-20; Mareko 16:14-18; Luka 24:36-49

¹⁹ Mo Sandei boġi ai, mo tu ġaro giniguinena fura ta nuġanai, Iesu ġena mero tu numa tai ġevegogoto. Ġia tu Iuda tarimari gariri ai, be ġeri numa ġatama bokana tu ġebiri-ġuato. Ma Iesu eiaġomato, ġia fakari ai eruġa-tarito, benamo ekirato, “Asi ġogari, nuġami ai maino netanu.” ²⁰ Moġesi eguruġa-ġosito murinai, ġimana ġeikokorito e sebina ġegwanuato moġeri evaġa-ġitarito. Vereġauka ġeġitaiato nai, ġeiau-rakavato. ²¹ Benamo Iesu na ġia ma ekirato, “Asi ġogari, nuġami ai maino netanu! Tamagu na au etuġuguto kavana, au na maki ġomi atuġumini.” ²² Moġesina evaġa-guruġa ġosirito murinai, laġana efururu-iaġoato ġeri ai, benamo ekirarito, ekirato, “Iauka Veaġa ġoġabia.” ²³ Ġomi na ġena rakava boġo tuġamaġi-fitoġaiani tarimana, ġena rakava tu Barau na maki betuġamaġi-fitoġaiani. A ġena rakava asi boġo tuġamaġi-fitoġaiani tarimana tu, ġena rakava Barau na maki asi betuġamaġi-fitoġaiani.”

Iesu Tomasi ġenai efororito

²⁴ Senaġi Tomasi tu Iesu ġena mero ġeri ai eiaġoto ġaronai ġia tu asiġina. Tomasi arana ta tu Didimo o Kafa, ema ġia maki Iesu ġena mero ta mo mero gabanana ruarua (12) nuġanai.

²⁵ Moġesina nai Iesu ġena mero na gekira-varaiato, ġekirato, “Vereġauka tu ġai na baġa ġitaia.” A Tomasi tu ekirato, “Au tu ġimana ġeikokorito gaburi baġitarini, ema didigu ikoko ġeraka-toġato gaburi na baduġi-toġaiani, e sebina ġegwanuato, monana didigu baduġi-toġaiani vau, bavaġa-moġoniani.”

²⁶ Ġaro imaima toitoi (8) ġekorito murinai, Iesu ġena mero tu numa nuġanai maia, ma mo ġaro ai tu Tomasi maki ġia ġesi. Mo numa ġatama bokana tu biribiri, senaġi Iesu tu eiaġomato, fakari ai eruġa-tarito, benamo ekirato, “Asi ġogari, nuġami ai maino netanu.”

²⁷ Benamo Tomasi ekiraiato ekirato, “Tomasi, ġimagu noġitari, didimu mai ikoko gaburi ai noma duġi-toġaia. E ġimamu notugu-iaġomaia, be didimu au sebigu ġegwanuato mainai noma duġi-toġaia. Ġemu daradara novaġa-dokoa, ma novaġa-moġonigu.” ²⁸ Benamo Tomasi na Iesu evaġa-veſeato, ekirato, “Au ġegu Vereġauka ema ġegu Barau.” ²⁹ Iesu na ekiraiato, ekirato, “Tomasi, ġoi tu ovaġa-moġoniguni, korana boġitagu nai. A asi ġeġitaguni, senaġi ġevaġa-moġoniguni tarimari tu beġene iaku.”

Mai buka Ioane na etoreato anina tu kara

³⁰ Iesu na vetoġa boruri ġutuma ġena mero ġoirari ai eveirito. Senaġi moġeri mai bukai tu asi atorerito. ³¹ A maiġeri atorerito korana tu, ġomi na Iesu boġono vaġa-moġonia, ġia tu moġoni Keriso, Barau Natuna. Ma bema gomi na ġia bogo vaġa-moġoniani nai, ġia arana maġuri vanaġivanaġi boġo ġabiani.

Iesu mero imaima ruarua (7) ġeri ai efororito

21

¹ Moġa murinai Tiberia kouna rikinai Iesu ġena mero ġeri ai ma efororito. Monai tu maiġesi efororito: ² Simona Petero; Tomasi, arana ta tu Didimo o Kafa; Natanaela, Kana vanuġa tarimana, Kana tu Galilea tanonai; Sebedai o natuna ruarua; ema Iesu ġena mero ruarua; mabarari monai ġetanu-vegogoto-ġoi. ³ Benamo Simona Petero na ekirarito, ekirato, “Au tu kou ġana maina aiaġoni.” Ma mo kotari ġekirato, “Ġai maki ġoi ġesi taiaġoni.” Benamo tauri imaima ruarua (7) ġeraka-rosito, ġeiaġoto, ġasi ai ġea raġekauto, benamo ġea mainato. Senaġi mo boġi barabara nuġanai tu maġani-kone ta maki asi ġeġoitaġoato.

⁴ Boġiboġi iamoiamo Iesu tu kou rikinai eruġa-taġoto-ġoi; senaġi ġena mo mero tu asi ġeriba-maoroto, mo tu Iesu eruġa-taġoto-ġoi. ⁵ Benamo Iesu na ekirarito ekirato, "Natugu, ġomi ġemi ai maġani-kone tari manġeri, ba?" Ġia na ġevaġa-veseato, ġekirato, "Asiġina." ⁶ Benamo Iesu na ekirarito, ekirato, "Reke ġasi aroribana rekena na ġofiu-riġoa, maninai tu maġani-kone tari boġo ġoitaġoni." Reke ġefiu-riġoato, benamo ma ġeinu-raġea ġetato nai tu ġeinu-kavaiato meto fanifani, korana tu maġani-kone vovoka tabutabu ġevaġa-toġarito bene.

⁷ Iesu ġena mero ta tu Iesu na eura-viniato-ġoi merona. Mai mero na Petero ekiraiato, ekirato, "Vereġauka tu iomoġa." Simona Petero na mo guruġa eseġaġiato, "Vereġauka tu iomoġa" nai, asikauna ġena dabuġa eraga-veiato, benamo kou ai ebaba-reito. Mo dabuġa tu, eġauveito-ġoi be ekokiato. ⁸ Senaġi Iesu ġena mero kota tu mo bouti na vau ġeleva-iaġoto. Mo reke ma maġani-konena maki ġeinukau-iaġo sebonaiato. Korana ġia na mo reke ġefiu-riġoato gabuna ema fenu fakari tu asi manaġa, mita sinau sebona (100) kavana moġo.

⁹ Fenu ai ġea darokauto nai, ġeboġeto tu karava vaġa-ġara ġeġitaiao, e maġani-kone karava torekau ġeġitarito, ema beredi tari maki monai toretaġo. ¹⁰ Ma Iesu na ekirarito, ekirato, "Gomi na reke ai boġo vaġa-toġari maġani-koneri tari ġoġabi-iaġomari." ¹¹ Simona Petero ġasi ai eraġekauto, benamo reke fenu ai einu-raġeato. Mo reke tu maġani-kone baregori na evonuto, mo maġani-kone baregori tu mabarari sinau sebona gabana imaima ma toitoi (153), ġutuma lelevaġi, senaġi reke tu asi evedareto.

¹² Iesu na ekirarito, ekirato, "Ġoiġoma, ġoma ġaniġani." Iesu ġena mo mero moġeri ta na Iesu tu iniġesi asi ma ġedanġiato, "Ġoi tu dei, ei?" Korana ġia ribari, mo tu Vereġauka. ¹³ Iesu eiġomato, beredi eġabiato, benamo evinirito, ma maġani-kone maki moġesi eveirito.

¹⁴ Mai tu nega vaġa-toitoina ġena mero ġeri ai efororito, Barau na mase na evaga-varigisi ġenogoiato murinai.

Iesu na Petero elauaġiato

¹⁵ Ġeġaniġani-ġosito murinai, Iesu na Petero ekiraiato, ekirato, "Simona, Ioane natuna, ġoi na au oura-viniguni veuravinina na maġeri ġeri veuravini au ġegu ai ġetoreani maki evanaġiani, ei?" Petero ekirato, "Oi Vereġauka, ġoi ma ribamu, au na ġoi tu aura-vinimuni." Iesu na ekiraiato, ekirato, "Au ġegu mamoe naturi bono ġuburi."

¹⁶ Iesu na ma edanaġi-ġenoġoiato, ekirato, "Simona, Ioane natuna, au oura-viniguni, ei?" Petero evaġa-veseto, ekirato, "Oi Vereġauka, ġoi ma ribamu, au na ġoi tu aura-vinimuni." Iesu ekirato, "Au ġegu mamoe bono nari-ġinikauri."

¹⁷ Iesu na Petero vaġa-toitoina ma edanaġiato, ekirato, "Simona, Ioane natuna, ġoi na au oura-viniguni, ei?" Petero enuġa-metoto, korana Iesu na mo tu vaġa-toitoina edanaġiato, "Ġoi au tu oura-viniguni, ei?" Petero ekirato, "Vereġauka, ġoi tu dagara mabarari ma ribamu, e ġoi ma ribamu, au na ġoi tu aura-vinimuni." Iesu ekirato, "Au ġegu mamoe bono ġuburi."

¹⁸ Akira-korikorimuni, ġoi varigumu ai tu, tauġemu na gabakamu gabaġau na obaruato-ġoi, benamo oura-vinirito-ġoi gaburi ġana oiaġoto-ġoi. Senaġi ġoi boġaukani nai tu, ġimamu botuġu-roroġotoani, benamo tarima ta na ġimamu bebaruani, benamo beġori-kaumuni, ma asi oura-viniani gabuna ġana beġori-iaġomuni." ¹⁹ Iesu na mai guruġa ekiraġiato tu, Petero bemaseni dabarana ema ġena mase na kamasii Barau bevaga-raġe baregoani, etore-rosiato. Benamo Petero ekiraiato, ekirato, "Au murigu ai noma raka."

Iesu ma ġena mero ta

²⁰ Petero eruġa-kureto tu, Iesu na eura-viniato-ġoi merona eġitaiao, muriri na eraka-iaġoto-ġoi. Mai mero tu, mo Iesu ġeġaniġani-vegogoto lavilavinai Iesu ġenai evetabekauto, benamo edanaġiato, ekirato, "Vereġauka, ġoi berevamuni tarimana tu dei, ei?" ²¹ Petero na mo mero (o Ioane) eġitaiao, benamo Iesu ekiraiato, ekirato, "Senaġi Vereġauka, ġia maġurina tu aiġesi ei?" ²² Iesu na evaġa-veseato, ekirato, "Bema au baurani, ġia tu maġuri bene tanu mo, au ma baġenoġoini, ġoi tu asi ġemu ġauvei ta maniġa ovedanaġi-iaġiani. Ġoi tu au murigu ai noma raka." ²³ Mai guruġa dainai, tarikaka vegabidadama nunganai fakari guruġa leileiri ġekiraġirito-ġoi, ġekirato, "Iesu ġena mai mero maġa tu asi bemaseni." Senaġi Iesu tu asi ekirato, mo mero tu asi bemaseni. Iesu maġesi moġo ekirato, "Bema au baurani, ġia tu maġuri bene tanu mo, au ma baġenoġoini, ġoi tu asi ġemu ġauvei ta maniġa ovedanaġi-iaġiani."

²⁴ Mo Iesu ġena mero dagarana tu maġa, maġeri guruġa evari-fiurini ema etorerini maġa. Gita ribara, ġia ġena vevarifitu guruġari tu moġoni.

²⁵ Iesu na dagara tu vovoka eveirito. Bere mabarari ġere toreri nai tu, au atuġamaġini, mai tanobara gabuna mabarana tu bere kei, asi veġata bere ilaila, moġeri buka mabarari ġetore-vegogori ġana uranai tu-na.

APOSTOLO ĠERI VEIĠA E ĠAUVEI

Apostolo ġeri ġauvei e veiġa vaġa-foforiri guruġari

Mai apostolo ġeri ġauvei e veiġa bukana anina baregona tu Iauka Veaġa Barau ġenana emariġoto ema apostolo ġerina ema ġauveito variri.

Mai buka maki Luka na Teofilo ġena ma etoreato. Etoreato laġanina tu laġani 63 beiaġo 68 fakari ai ta kavana, mo tu Iesu emaseto murinai.

Guruġa baregori Luka na Teofilo mai fefai evaġa-ribaiato tu maiġeri: 1) Kamasi ekalesia doġorori ġevesinato; 2) ma kamasi tanobara mabarana ekalesia doġorori na evaiato; 3) kamasi Keriso guba na Iauka Veaġa ġenana mai tanobarai ġena ekalesia doġorona eragaiani; 4) ekalesia mabarari Iauka Veaġa na bene vaġa-vonuri, korana ġia ġenana vauro ġia ġeri vetuġunaġi ġauveina bevaġa-tubuani e bevaġa-taunaiani, ema bevaġa-kokoreani ema bevaġa-seġukaiani (Apostolo 1:8; Sekaraia 4:6).

Luka ġena toretore tu maiġesina ebioġaiato:

1. Petero ġena ġauvei Iuda tarimari fakari ai - karoa 1-12

2. Paulo ġena ġauvei irau bese tarimari fakari ai - karoa 13-28

¹ Teofilo, ġoi atore-vinimuni. Ġegu toretore ginigwinena nuġanai, Iesu ġena ġauvei e ġena vevaġa-riba guruġari mabarari atore-foforirito, ġena ġauvei esinaiaato veġata, ² eiaġoto mo, Barau na guba ġana eġabi-varaġeato. Roġosi roġo bere ġabi-varaġea nuġanai, Iauka Veaġa ġenana eġabi-viriġirito apostolori evaġa-ribarito. ³ Ġena midigu-midigu e mase murinai ġia mai apostolo ġeri ai efororito ema vetoġa moġoniri vovokari ai ġia tauġena evevaġa-moġonito ġia tu maġuri etanuni. Ġia tu ġaro gabana vasivasi (40) nuġanai apostolo ġeri ai dabara vovokai efororito-ġoi, ġeġitaiaato-ġoi, ema Barau ġena Basileia, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maiġa), varina ġeri ekiraġiato-ġoi. ⁴ Ma Iesu ġesi ġeraka-vegogoto nai, Iesu na ekirarito, ekirato, "Ierusalemia asi boġono iaġuia, senaġi au na akira-varamito varevarena roġo boġono vaġa-nogaia, mo tu au Tamagu na ekiraġi-toreato varevarena. ⁵ Korana Ioane tu moġoni nanu na ebatisoto-ġoi, senaġina ġomi tu ġaro viravira beġe korini murinai tu, Iauka Veaġa na bebatisomini."

Barau na Iesu guba ġana eġabi-varaġeato

⁶ Apostolo Iesu ġesi ġevevogoto nai, Iesu ġedanagiato, ġekirato, "Vereġauka, ġoi na toma mai negai Isaraela tarimama, Roma ġeri veġitaġau na bovaġa-maġurimani, benamo Isaraela ġema veġitaġau o basileia ma bovini-ġenoġoimani ba?" ⁷ Iesu evaġa-veseto, ekirato, "Mani tu au Tamagu ġereġana ġena seġukai ġarori e negari etorerito, ġomi na tu asi boġo ribarini. ⁸ Senaġi ġomi tu Iauka Veaġa iatami ai beraka-rigoni, benamo seġuka boġo ġabiani, ema au kiragi-foforigu tarimami ai boġo iaġoni, Ierusalemia ai, Iudea ai e Samaria gaburi mabarari ai, beiaġoni mo, tanobara gaburi mabarari ai."

⁹ Eguruġa-ġosito murinai, matari ġutuġuturi ai Barau na guba ġana eġabi-varaġeato. Ġeġita-ġauato mo, magube na ekou-ġauato, benamo asi ma ġeġitaiaato. ¹⁰ Apostolo na Iesu guba ġana evaragiato-ġoi roġo ġeġita-raġeato-ġoi nuġanai, tau ruarua dabuġa kurokurori na ġevedabuġato, asikauna ġia seviri ai ġema ruġa-tarito. ¹¹ Benamo ġekirato, "Galilea tarimami, karase maninai boġo ruġa vau guba ġoġita-taġoani? Mai Iesu, ġomi ġemina guba ġana beġabi-varaġea tarimana, tu ma beġenoġoi-iaġomani. Ġia tu guba ġana bevarage boġo ġitaia kavana, guba na ma bemarkiġoni."

Apostolo tu Ierusalemia ai ġevevogoto

¹² Benamo apostolo Olive Gorona na Ierusalemia ġana ma ġeġenoġoi-iaġoto. Mo gabu ruarua fakari tu kilomita sebona kavana. ¹³ Ierusalemia ġeraġasito, benamo ġetanuto-ġoi numana tuġuna daigutuna ġana ġeraġekauto. Mo daigutu ai apostolo ġevevogoto, arari tu Petero; Ioane; Iakobo (o Iames) e Anduru; Filipino e Tomasi; Batolomeo; Mataio; Iakobo Alfeo; Simona, Selote tauna; ema Iudas, Iakobo natuna. ¹⁴ Ġia mabarari ma nuġari sebona ġesi ġeġuriġuri-vegogoto-ġoi, vavine tari maki e Maria, Iesu sinana, ema Iesu tarina doġoro.

Iudas gabuna eġabiato tauna

¹⁵ Moġeri ġaro ai Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari mabarari tu sinau sebona ma gabana ruarua (120) ġevevogoto-ġoi. Ġia fakari na Petero eruġa-vaisito, benamo ekirato. ¹⁶ "Tarikakagu mabarami, toretore veaġana tu bema moġoni, mo tu Iauka Veaġa Davida muruna na kai-veġata ekirato, Iudas na Iesu ġabitarina tarimari beġori-kaurini guruġana. ¹⁷ Iudas tu ġai karoma ta, ema ġia maki apostolo ġauveina tarimana, ġai kavana."

¹⁸ Ĝena vei-rakava voina monina na tano ta evoiato. Monai ĝia eketoto, benamo emaseto, ma nuĝana eĝwa-fakaiato, benamo sinaĝena evebubu-rosito. ¹⁹ Ierusalemata tarimari mabarari na varina ĝeseĝaĝiato, benamo mo tano arana ĝeri garo ai ĝekiraĝiato “Akeledama” anina tu “Rara Tanona.” ²⁰ Korana Salamo bukanai varau ĝetoreato, ekirani,

‘Ĝena numa bene karovo,
tarima ta asi bene tanu.’

Ma guruĝa ta Salamo nuĝanai ekirani,

‘Ĝena veĝitataĝo ĝauveina maki
ta na bene ĝabia.’

²¹ Moĝa lorinai namona tu tau ta siĝabi-viriĝia. Mo tau tu ĝita ĝesi vanaĝivanaĝi tarakao-vegogoto-ĝoi, Iesu Vereĝauka ĝita fakarai taraka-toĝato-ĝoi e taraka-rosito-ĝoi nai, ²² ema Ioane na tarima ebatatorito negana na, beiaĝoma mo, Iesu ĝai ĝemana guba ĝana eĝabi-varaĝeato ĝarona tarimana ta. Korana tu ĝia maki ĝai ĝesi Iesu ĝena variĝisi-ĝenoĝoi bene kiragi-foforia.

²³ Moĝa lorinai ĝia na tau ruarua ĝeĝabirito, Iosefa, arana tu Barasaba ĝetato-ĝoi, arana ta maki Iusto; ema Matias. ²⁴ Benamo ĝeĝauĝauto, ĝekirato, “Vereĝauka o, tarimarima mabarari nuĝari ĝoi na tu oribarini, moĝa lorinai novaĝa-ĝitama, dei tu ĝoi na boĝabihidia, ²⁵ apostolo ĝauveina bene veia Iudas gabunai; a Iudas tu eiaĝoto ĝena gabu korikorina ĝana.” ²⁶ Benamo fore ĝerena ĝeveiato nuĝanai, fore tu Matias aranai eketoto, benamo Matias apostolo gabanana sebona (11) ĝesi ĝeivi-seboniato.

2

Iauka Veaĝa eraka-riĝoto

¹ Pentekoste ĝaronai, Iesu ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi tarimari mabarari gabu sebonai ĝevegogoto. Pentekoste anina tu gabana imaima (50), mo tu Pasova verekona ĝarona na beiaĝoma mo, mai ĝaro maĝa. ² Benamo asikauna iavara baregona ta guruna noĝa guba na emariĝoto, ĝetanu-vegogoto numana nuĝana mabarana evaĝa-vonuato. ³ Benamo noĝa moĝo karava meari kavana ĝemariĝoto-ĝoi ĝeĝitarito. Mo karava meari ĝemariĝoto, benamo ĝia tata tubuari ai ĝemoreto. ⁴ Benamo ĝia mabarari Iauka Veaĝa na evaĝa-vonurito, benamo garo irauirauri ai ĝeguruĝato, Iauka Veaĝa na evinirito ilailanai.

⁵ Moĝa ĝaronai tu Iuda tarimari, Barau ĝarina ĝeveiato-ĝoi tarimari, tu tanobara gaburi mabarari na ĝeiaĝomato, benamo Ierusalemata ĝetanuto-ĝoi. ⁶ Mo guru ĝeseĝaĝiato nai, tarimarima gutuma ĝeĝaru-vegogoto. Nuĝari ĝefarevaĝito, korana ĝia tata na Iesu ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi tarimari ĝeseĝaĝirito tu mo ĝeraka-vegogoto tarimari ĝeri garo ai ĝeguruĝato-ĝoi. ⁷ Ĝia ĝeĝaba-rakavato e ĝedaradarato, ĝekirato, “Mai ĝeguruĝani tarimari tu Galilea tarimari, ene?” ⁸ Kamara dabarai tu ĝita tata ĝera garo ai ĝeguruĝani taseĝoĝirini? ⁹ Ĝita tari tu Patia tarimara, tari tu Media tarimara e Elam tarimara. Tari tu Mesopotamia, Iudea e Kapadokia na, ema tari tu Ponto na e Asia na, ¹⁰ Frigia e Pamfilia na, Aigupito e Kurene sevana Libia tanori na, ema tari tu Roma na taiaĝomato, ¹¹ Iuda tarimara, e irau bese tarimari Iuda ĝera toma-rakariĝo ĝeĝabi-raĝeato tarimari; ema ĝita tari tu Krete e Arabia tarimara. Senaĝi ĝita mabarara na taseĝaĝirini ĝita tata ĝera garo ai Barau na veĝa baregori boruri veirito-ĝoi ĝekiraĝi-foforirini.” ¹² Mabarari ma nuĝa-farevaĝiri e ma daradarari ĝesi tauĝeri ĝevedanaĝi-vedanaĝito, ĝekirato, “Mai veĝa anina tu kara?” ¹³ Senaĝina tarima tari na tu ĝevaseva-vaseva-iaĝirito, ĝekirato, “Maiĝeri tarima tu beĝe niu-rakava.”

Petero ĝena vevariflu

¹⁴ Benamo Petero ma apostolo gabanana sebona (11) ĝesi ĝeruĝa-vaisito, ma ĝarona evaĝa-baregoato, benamo vegogo tarimari eĝobata-vinirito, ekirato, “Iuda tarimami e Ierusalemata ĝotanuni tarimami mabarami, boĝono seĝaĝi-ĝinikau, mai veĝa tauna ĝemi nakiraĝi-maĝataia. ¹⁵ Maiĝeri tarima tu asi beĝe niu-rakava, ĝomi ĝotuĝamaĝini kavana. Mai tu roĝo boĝiboĝi horaĝauna 9 koloko. ¹⁶ Senaĝi maitoma tu Ioel, peroveta tarimana, na ekiraĝi-guineato kavana efoforini, ekirato,

¹⁷ Barau ekirani:

Ĝaro dokori ai au Iaukagu babubu-riĝoani tarimarima mabarari iatari ai.

Benamo natumi merori e ĝuiatori beĝe perovetani,

ĝemi maraĝa variĝu beĝe mata-vanaĝini,
ema ĝemi tau ĝaukari beĝe nuvini.

¹⁸ Oi, moĝeri ĝaro ai au ĝegu vetuĝunaĝi tauri e vavineri iatari ai au Iaukagu babubu-riĝoani,

benamo beĝe perovetani.

¹⁹ Benamo nuġa-farevaġi veġari guba tuġunai bavaġa-foforirini, ema vetoġa dagarari tanobarai; rara, e karava, ema goġu barukari.

²⁰ Ġaro ma bevetore-kureni bemukunani,

e ġue tu bekakakakani, rara kavanai beiaġoni,

Vereġauka ġena iaġoma ġaroni baregona e irau vedaureana bekavinaġini nai.

²¹ Benamo deikara Vereġauka arana ekear-raġeni tarimana tu maġuri beġabiani.'

²² Isaraela tarimami, mai guruġa boġono seġaġiri: Iesu, Nasareta tarimana, Barau na eviniato ġauveina tu ġomi ġemi ai evaġa-fofori ginikauato. Ġia ġenana Barau ġena seġuka veġari e nuġa-farevaġi veġari ema vetoġa tari eveirito ġomi vefakami ai, be ġomi tu ma ribami. ²³ Barau ġena urai e ribai varau eboioġa-guineato ilailanai, Iesu ġomi ġimami ai etore-kauato, benamo rakava tarimari na ġevaġa-kavamito, benamo Iesu satauro ai ġoikoko-kauato nai ġovaġi-maseato. ²⁴ Senaġina Barau na ġia mase na evaġa-varigisi ġenoġoiato, ema mase midiguna na eġabi-vaġiato, korana mase na ġia tu asi ilaila beġabitari-ribe. ²⁵ Davida na ġia ekiraġiato, ekirato, 'Vereġauka tu ġaro mabarari ai ġoiragu ai aġitaiani. Ġia tu au aroribagu ai,

be dagarara ta na asi bevaġa-ġarevaguni.

²⁶ Moġa lorinai nuġagu iaku na bevonu, ema ġegu guruġa tu iaku na beġe vonu.

Mase garina maki asi aveini,

²⁷ korana au tu mase tarimari ġeri gabu ai asi boraga-kwaneguni, ema ġemu Tarima Veaġana tu asi beboragani.

²⁸ Maġuri dabarari tu varau ovaġa-ribaguto; ġoi sevimu ai batanuni,

benamo iaku na bovaġa-vonuguni.'

²⁹ Tarikakagu mabarami, inította au tu nuġagu ma kokorena ġesi bakirani, ġita senera baregona Davida tu emaseto ema ġeguriato, maitoma ġia gurina tu ġita ġesi maiġea.

³⁰ Senaġi ġia tu peroveta tarimana, ema ma ribana Barau na tu varau ekiraġi-toreato, ekirato: Davida besena ta tu ġia ġena teronai betanukauni veġata. ³¹ Davida na eribaguineato, Barau na kara ġoirai beveiani eġitaiao. Benamo Keriso ġena varigisi-ġenoġoi guruġana ekiraġiato, ekirato, 'Ġia tu mase tarimari ġeri gabu ai asi eraga-kwaneato, ema tauġanina asi beboragani.' ³² Barau na mai Iesu, mase na evaġa-varigisi ġenoġoiato, ġai mabarara ribama. ³³ Barau na eġabi-vaiaiao, ġimana aroribani etoreato, benamo Barau na ekiraġi-toreato, Iauka Veaġa na Tamana ġenana eġabiato. Benamo ġia na mo Iauka Veaġa toma bebubu-riġoa, ġomi na ġoġitaiani ema ġoseġaġiani. ³⁴ Korana Davida guba ġana tu asi evaraġeto, senaġi ekirato, 'Barau na au ġegu Vereġauka ekiraiao, ekirato: Au aroribagu ai noma-tanu,

³⁵ bene iaġo mo, ġevetari-vinimuni tarimari bana tore-riġori, kwakumu vaġa-ruġa tarina dagarana i bana vaġa-iaġori.'

³⁶ Moġa lorinai Isaraela tarimari mabarari tu beġene riba-ginikau, mai Iesu, ġomi na ġovaġa-satauroato tu, Barau na Vereġauka e Keriso ai evaġa-iaġoato."

Tarimarima ġutuma ġevetuġamaġi-kureto ma ġeraka-kureto

³⁷ Mai guruġa ġeseġaġiato nai, nuġari ġeraġeto, benamo Petero e mo apostolo tari ġedanagiritto, ġekirato, "Tarikaka, ġai tu kamasi toma ġaveini?" ³⁸ Petero na ekirarito, ekirato, "Ġomi tata ġemi rakava ġerina boġono vetuġamaġi-kure ma boġono raka-kure, ema Iesu Keriso arana i babatiso boġono ġabia, be ġemi rakava bene tuġamaġi-fittoġari; ema ġena varevare, Iauka Veaġa, boġono ġabia. ³⁹ Korana Barau ġena kiraġitore eveiato tu ġomi ġemi e ġomi natumi ġeri, ema managai ġetanuni tarimari ġeri. Aba, Vereġauka ġera Barau na ekiraġi-toreato Iauka Veaġana tu bekearini tarimari mabarari bevinirini."

⁴⁰ Petero na guruġa ġutuma ekiraġirito, esisiba-vinirito e elau-nagiritto, ekirato, "Mai bese tarimari rakavari ġerina tauġemi boġono raga-maġuri." ⁴¹ Tarima ġutuma na ġena guruġa ġeġabi-raġeto, benamo babatiso ġeġabiato. Mo ġaro sebonai tarimarima mabarana daġara toitto (3,000) kavana ġia ġeri doġoro nuġanai ġebere-toġato. ⁴² Benamo vanagivanagii apostolo tarimari ġerina riba ġeġabito-ġoi, ġevogoto-ġoi e ġevaġa-kavato-ġoi, beredi ġetavi-kirato-ġoi o anibou ġeġanito-ġoi e ġeġauġau-vegogoto-ġoi.

Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari ġeri maġuri

⁴³ Apostolo ġerina Barau na nuġa-farevaġi veġari e vetoġa boruri ġutuma eveirito-ġoi, ema tarimarima mabarari ġegari-rakavato. ⁴⁴ Iesu ġevaġa-moġoniato tarimari mabarari ġetanu-vegogoto-ġoi ema ġeri-ġari ġevevarevare-vevinito-ġoi. ⁴⁵ Ġeri farefare e tano

gevoivoi-iağirito-ğoi, benamo moniri tu ġia mabarari vefakari ai ġevaverito-ğoi, tata ġena rabu ilailanai. ⁴⁶ Ġaro vanağivanagi mabarari Rubu Veagai ġevogoto-ğoi. Ġeri numai anibou ġeğanito-ğoi e ġeğaniğani-vegogoto-ğoi ma iakuri e ma mainori ġesi. ⁴⁷ Barau ġevağra-rağeato-ğoi, ema tarimarima mabarari ġeri veiau-namo ġeverere-iağiato-ğoi. Benamo ġaro mabarari ai Vereğauka na evağra-mağuririto-ğoi tarimari ġia ġesi etore-vegogorito-ğoi.

3

Kwaku rakava tarimana enamoto

¹ Ġaro ta livilavi horağaua 3 koloko ai ġauğau horanai, Petero e Ioane Rubu Veağra ġana ġeaiğato. ² Monai tarima ta tu emagurito kwakuna rakava ġeğoițağato. Ġaro mabarari ai ġeğwa-iağoato-ğoi, Rubu Veağra ġatama bokana arana “Namo Vedaurea” koranai ġevağra-tanutariato-ğoi, benamo Rubu Veagai ġeraka-toğato-ğoi tarimari ġeri ai moni enoğito-ğoi. ³ Ġia na Petero e Ioane ġeraka-toğra ġana nuğanai eğitarito, benamo kara ta ġevinia uranai enoğirito. ⁴ Tauri ruarua na ġeğita-karakaraiato, benamo Petero na ekiraiato, ekirato, “Ġai noğitama!” ⁵ Mo guruğra eșeğaiato lorinai, tauri ruarua eğitarito, ġia mataboru ekirato tu, kara ta beğe viniani. ⁶ Senagi Petero na ekiraiato, ekirato, “Au tu asi ġegu moni, senağina ġegu ai kara etanuni dagarana avinimuni. Iesu Keriso, Nasareta tauna, aranai akiramuni, novariğisi, noraka!” ⁷ Benamo Petero na kwaku rakava tarimana ġimana aroribanai eğabito, evağra-ruğra-vaisiato. Asikauna ġia kwakuna ema kwakuna komukomuri ġetubutubu-kauto. ⁸ Ġia eburi-vaisito, eruğra-tarito, eraka-iağoto. Benamo Petero ema Ioane ġesi Rubu Veaganai ġeraka-toğato, erakato e eburi-vaisito, Barau evağra-rağeato. ⁹ Tarimarima mabarari na ġeğitaiato, erakato e Barau evağra-rağeato-ğoi, ¹⁰ ema ġeğita-leaiato, ġia tu “Namo Vedaurea” ġatama-boka koranai etanuto-ğoi vau enoğinoğito-ğoi tarimana nai, ġia mabarari nuğari ġefarevağito e ġeğaba-rakavato, mo veiğra ġia ġenai egorato nai.

Petero ġena ġobata Rubu Veagai

¹¹ Mo tau roğo Petero e Ioane ġeri ai eveğabikau-tağoto-ğoi, tourağe baregona arana “Solomona Ġena Tourağe” ai, tarimarima mabarari ġeğaba-rakavato, benamo ġeraga-iağoto ġeri ai. ¹² Petero na mo tarimarima eğitarito, benamo evağra-guruğarito, ekirato, “Isaraela tarimami, karase nai mai dagara tu ġoğaba-iağiani? Karase nai ġai ġoğita-karakaramani? Ġomi ġotuğamağini mai tu tauğema ġema seğukai e Barau korana-iağinai naima, mai tarima bağra vağra-rakaia ġotoni?” ¹³ Aberahamo, Isako, Iakobo ġeri Barau, ġita senera mabarari ġeri Barau, na ġena vetuğunagi tarimana Iesu evağra-rağeato, senagi ġomi na Roma tarimari ġovinaiato beğene vağia ġana, ma Pilato ġena ura bene tuğra-vağia asi beğene vağia etato nai, ġomi tu asi ġourato. ¹⁴ Ġia tu Veağra e Vei-Iobukaiobuka tarimana, senagi ġomi na tu asi ġoura-viniato, ema Pilato ġonoğiato, vağivaği tarimana tu bene tuğra-rosia ġotato. ¹⁵ Mağuri eğwa-iağomaiato tarimana tu ġomi na ġovaği-maseato. Senagi Barau na mase na ma evağra-variğisi ġenoğoiato. Ġai maigra tu ribama e ġakiraği-foforiani. ¹⁶ Ġai ġema veğabidadama Iesu aranai nai, mai tarima ġomi na ġoğitaiiani e ribami bevağra-namo. Mai tu Iesu aranai ema veğabi-dadama ġia ġenana eiağomani na, mai tarima bevağra-namo korikoria, ġomi mabarami na ġoğitaiiani maigra.

¹⁷ Tarikakagu mabarami, au toma aribani, kara ġemi veğorikau tarimari ġesi ġoveiato tu asi ribami dainai. ¹⁸ Senağina Barau na ġinenai ġena peroveta tarimari mabarari mururi na ekirato, ġia ġena Keriso tu midigu roğo beğanini etato. Mo guruğra tu ġomi ġemina ema moğonito. ¹⁹ Moğra lorinai ġovetuğamaği-kure ma ġoraka-kure Barau ġenai, be ġia na ġemi rakava bene ġabi-vağiri. ²⁰ Bema moğesi boğo veini nai, Iauka ġena kokore Vereğauka ġenana beiağomani, ema ġia na Iesu Keriso betuğra-iağomaiiani. Ġia tu Barau na ġomi ġemi eğabitore-ğuinato. ²¹ Ġia tu gubai roğo betanuni, beiağoni mo, Barau na dagara mabarari bevağra-variğru ġenoğoirini. Ġia na ġena peroveta tarimari veağari mururi na kai-veğata ekirağiato ilailanai. ²² Korana Mose ekirato, ‘Vereğauka ġemi Barau na ġomi ġemi tarimarima fakari na ġemi peroveta tarimana ta bevağra-ruğaiiani au kavana. Ġia na bevağra-guruğamini guruğari mabarari tu boğono seğağiri. ²³ Tarima ta na ġia ġena guruğra asi beșeğagi-viniani tarimana tu, Barau na ġena tarimarima fakari na beğabi-vağiani, benamo bevaği-maseani.’

²⁴ Moğoni, peroveta tarimari mabarari Samuela na beiağoma mo toma, ema ġia murina na ġeaiğomato peroveta tarimari maki ġutuma varau ġeguruğato, mağeri ġaro ġekirağirito. ²⁵ Ġomi tu peroveta tarimari naturi, ema Barau ġena kiragağitore ġomi senemi ġeri eveiato maki ġomi ġemi. Barau na Aberahamo evağra-guruğaiato nai, ekirato, ‘Ġoi natumu ġenana tanobara beseri mabarari namo beğe ġabiani.’ ²⁶ Moğra lorinai Barau na ġena vetuğunagi tarimana Iesu evağra-ruğaiato, benamo ġemi ai etuğra-iağosi ġuinato,

ġomi bene vaġa-namomi ġana. Mo namo anina tu, ġomi tata ġemi rakava ġerina beġori-kuremini.

4

Petero e Ioane ġeġabi-taririto

¹ Petero e Ioane na tarima-rima roġo ġevaġa-guruġarito-ġoi nuġanai, Rubu Veaġa vereri, e Rubu Veaġa ġitaġauna tarimari ġeri vere, ema Sadukea tarimari ġeraġasito. ² Ġia tu ġebaruto, korana mai apostolo ruarua na tu tarimarima ġevaġa-ribarito-ġoi e ġeri ġeġobatarito-ġoi nai tu ġekirato-ġoi, Iesu tu mase na evariġisi-ġenoġoito; moġa lorinai mase tarimari maki beġe variġisi-ġenoġoini. ³ Benamo tauri ruarua ġeġabi-taririto, benamo dibura numai ġebiri-ġaurito; monai beġene gena mo boġiboġi, korana tu ġaro maki ekofuto. ⁴ Senaġi Petero e Ioane ġeri ġobata tarima vovoka na ġeseġaġiato, benamo tarima ġutuma na ġevaġa-moġoniato, benamo tau numerana eiaġoto mabarana tu daġara imaima (5,000) kavana.

⁵ Elaġanito nai tu, Iuda vereri, e vanuġa tarima baregori, ema taravatu ġevevaġa-riba iagiato-ġoi tarimari Ierusalemaj ġevevogoto. ⁶ Anas, Rubu Veaġa verena baregona, e Kaiafas, e Ioane, e Alesanda, ema Rubu Veaġa verena baregona ġena bese maki monai. ⁷ Benamo tauri ruarua ġeġori-iaġorito, benamo ġoirari ai ġea vaġa-ritoġorito vau ġedanagiato, ġekirato, “Kamara seġukai o deikara aranai mai veġa ġoveiato?”

⁸ Benamo Petero, Iauka Veaġa na evonuto, evaġa-veseto, ekirato, “Isaraela veremi e veġitaġau tarimami! ⁹ Bema ġai toma boġo kea-iaġomama tu, ġourani ġai na ġakira-varami, mai kwaku rakava tarimana ġenai veġa namona baġa veia ema kamara dabarai ġia benamo nai tu, ¹⁰ ġomi mabarami e Isaraela nuġanai tarimarima mabarami tu boġono riba, Iesu Keriso, Nasareta tarimana, ġomi na ġovaġa-satauroato, ma Barau na mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato tarimana, aranai mai tarima benamo-ġosiġosi, ġomi ġoirami ai eruġa-taġoni. ¹¹ Mo Iesu tu,

‘ġomi, numa raga tarimami, na ġoruġaiato forena, ġia tu duġu barana forenai eiaġoto.’

¹² Vevaġa-maġuri tu ġia ġereġana ġenana bita doġarini; tanobara mabarana nuġanai Barau na ara ta tu asi evinirato, ġita bene vaġa-maġurira ġana.”

¹³ Kanisoro tarimari na Petero e Ioane ġeġitarito, asi ġegarito-ġoi ema ġeribarito maki, ġia tu vevaġa-riba gabuna ta ġana asi ġeiaġoto, ma tauri ruarua asi iaunegari. Moġa ġeġitaġato nai, ġeġabato e nuġari ġevekeoto, benamo ġeribato, ġia tu Iesu ġesi ġerakao-vekakoto-ġoi tarimari. ¹⁴ Ema mo tarima ġeġitaġato namo-ġosiġosi Petero e Ioane ġesi ġeruġa-taġoto-ġoi, benamo asi ġeri guruġa dabarana. ¹⁵ Moġa lorinai ġekirarito, mo vegogo gabuna na ġeraka-veġita. Benamo ġeraka-rosito murika ġana, benamo ġia ġereġari moġo ġevedanaġi-vevinito, ġekirato, ¹⁶ “Maġeri tarima ruarua tu kamasi toma taveirini? Ierusalemaj ġetanuni tarimari mabarari ma ribari, ġia tu nuġa-farevaġi veġiana ta beġe veia, ema ġita na asi bita kira-ġuniġauani riba. ¹⁷ Senaġi tarimarima na beġe vari-fuani garinai, maġeri tarima tu tana vaġa-gariri e tana kira-ġoiri, Iesu aranai tarima ta asi ma beġene vaġa-guruġa ġenoġoia.” ¹⁸ Benamo ma ġekea-toġarito, benamo ġekirarito, Iesu aranai asiġina ġinavaġi ma beġene ġobata e beġene vevaġa-riba.

¹⁹ Senaġi Petero e Ioane na ġevaġa-veserito, ġekirato, “Ġomi tauġemi ġotuġamaġi-*virigġia*, aiġa tu roroġoto Barau ġoiranai? Ġomi na kara ġokiraġiani baġana veia, ba Barau na ekiraġiani veġana baġana veia? ²⁰ Korana ġaġitarito e ġaseġaġirito dagarari tu ġai na asi ilaila baġa kira-ġuniġaurini e muruma maki moġeri kiraġi-kiraġiri ai asi baġa kourini riba.”

²¹ Ma ġevaġa-guruġa gwaġiġirito murinai, ġetuġu-rosirito. Vaġa-rakavari dabarana ta asi ġedoġariato, korana tarima mabarari na Barau ġevaġa-raġeato-ġoi, mo nuġa-farevaġi veġana lorinai. ²² Korana mo nuġa-farevaġi veġana na enamoto tarimana ġena maġuri laġaniri tu gabana vasivasi (40) maki evanaġiato.

Ekalesia ġeġuriġurito

²³ Petero e Ioane ġetuġu-vaġirito murinai, karori ġeri ai ġeġenoġoi-iaġoto. Ma Rubu Veaġa vereri baregori e Iuda vereri na kara ġekiravara-vinirito dagarari mabarari karori ġeri ġekiraġirito. ²⁴ Benamo karori na moġeri guruġa ġeseġaġirito nai, ġia mabarari Barau ġeġuriġuri-vini vegogoato, ġekirato, “Vereġauka o, guba, tanobara, daġaru-bara, ema nuġari ai ġetanuni dagarari mabarari ġoi na oveirito. ²⁵ Iauka Veaġa ġenana, ġai senema Davida, ġoi ġemu vetuġunaġi tarimana, muruna na oguruġato nai ekirato, ‘Kara dainai irau bese tarimari tu ġebaru-rakava rakavani?’ Ema karase nai tarimarima na tu asi beġe ġauveini boioġari ġeveirini?

²⁶ Tanobara vereri ġeverovinato,

ema veġitaġau tarimari baregori ġeġaru-vegogoto, Vereġauka ma ġena Keriso ġesi beġene vetari-viniri ġana.'

²⁷ Moġoni veġata, Heroda e Pontio Pilato, irau bese tarimari e Isaraela tarimari ġesi mai vanuġa baregonai ġevegogoto, ġoi ġemu vetuġunaġi tarimana veaġana Iesu, ġia tu ġoi na oviriġiato e Keriso ai ovaġa-iaġoato, ġana boioġa ġetogato. ²⁸ Ġia na ġeveirito dagarari tu kara ġoi na ġemu seġukai e urai oboioġa-ġuinerito beġene vetore otato dagarari moġo. ²⁹ Moġa lorinai, Vereġauka o, ġeri vevaġa-gari veġari noġitari, ema ġai ġoi ġemu vetuġunaġi tarimana kokore novinima, be ġemu vari baġana kiraġia ma kokorema ġesi. ³⁰ Ġimamu notuġu-rosia, be keve tarimari bono vaġa-namori, ema vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veġari bono veiri, Iesu, ġoi ġemu vetuġunaġi tarimana veaġana aranai."

³¹ Ġeġauġau-ġosito murinai, ġevegogoto numana eġareva-ġarevato. Benamo ġia mabarari Iauka Veaġa na ġevonuto, benamo Barau ġena vari ġekiraġiato ma kokoreri ġesi.

Ekalesia ġuinena ġena maġuri

³² Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari mabarari ġeri tuġamaġi e nuġari tu sebonai moġo. Ta ġena farefare ġia ġereġana ġena asi etato-ġoi, senaġi ġeri dagaara mabarari ġia tata ġevewarevare-vevinito-ġoi. ³³ Seġuka barego ġesi apostolo tarimari na Iesu Vereġauka ġena variġisi-ġenoġoi ġevvari-fiuato-ġoi, ema Barau ġena namo e varevare-bara ġia mabarari iatari ai ebubu-riġoato. ³⁴ Ġia fakari ai ta maki asi erabuto-ġoi. Korana ma ġeri tano o numa tarimari na, moġeri numa e tano ġevoivoi-iaġirito-ġoi, benamo davari moniri tu ġeġwa-iaġorito-ġoi, ³⁵ Apostolo ġoirari ai ġetore-taririto-ġoi. Benamo mabarari ġevini-ilailarito-ġoi, tata ġena rabu ilailanai.

³⁶ Iosefa tu apostolo na arana ġevatoato Banabas, anina tu "Velaunaġi Tarimana". Ġia tu Levi doġorona, Saipras motumotunai emaġurito. ³⁷ Ġia ġena tano evoiato, benamo voina monina tu eġwa-iaġoato, apostolo kwakuri koranai ea tore-tariato.

5

Anania e Safira

¹ A tau ta etanuto-ġoi arana Anania, ġaraġona arana tu Safira. Anania na ġeri tano ta ea voivoi-iaġiato, ġaraġona na maki eġabi-raġeato. ² Senaġina mo tano monina kwana tu eġabi-tariato, ma kwana reke ta moġo eġwa-iaġoato apostolo ġoirari ai ea tore-tariato. Mo veġa eveiato ġaraġona tu ma ribana. ³ Benamo Petero na ekiraiato, ekirato, "Anania, karase nai Satani na beboroġimu, benamo Iauka Veaġa boġofaia, tano monina kwana tu ġoi ġemu boġabi-taria? ⁴ Roġosi boro voia nai tu, tano tu ġoi ġemu, ene? Ma beġe voia murinai maki moni tu ġoi ġemu. Kara botuġamaġia nai, mai veġa bono veia bosì? Ġoi na tu dia tarimarima boġofari, senaġi Barau boġofaia." ⁵ Anania na mo guruġa eseġaġiato nai, eketo-tarito, emaseto. Benamo mo veġa eġorato varina ġeseġaġiato tarimari mabarari ġegari-rakavato. ⁶ Benamo tarima variguri ġevariġisito, Anania tauġanina dabuġa na ġeseġoato, ġeġwa-rosiato, benamo ġea guriato.

⁷ Hora toitoi kavana murinai, ġaraġona ema raka-toġato, senaġi ġia kara eġorato tu asi ribana. ⁸ Petero na edanaġiato, ekirato, "Nokira-varaġu, ġomi taumi ruarua na tano monina boġo ġabia tu maiġa moġo ba?" Ġia evaġa-veseto, ekirato, "Oi, voina tu maniġa moġo." ⁹ Benamo Petero na ekiraiato, ekirato, "Karase nai ġoi ma ġaraġomu ġesi nuġami ġovaġa-sebonarito, Vereġauka Iaukana ġoġofaia? Noboġe, ġoi ġaraġomu beġe guria tarimari tu ġatama-bokai ġeruġa-taġoni, ġia na ġoi maki ma ġeġwa-rosimuni." ¹⁰ Mo horai moġo ġia Petero kwakuna koranai eketo-tarito, emaseto. Benamo mo tarima variguri ġeraka-toġato, ma ġeġitaiao mase, benamo tauġanina ġeġwa-rosiato, ġaraġona sevina ġea guriato. ¹¹ Ekalesia mabarana e varina ġeseġaġiato tarimari mabarari gari baregona na eġabirito.

Vetoġa e veġa boruri

¹² Vetoġa e veġa boruri ġutuma apostolo na tarimarima ġoirari ai ġeveirito-ġoi. Ma Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari mabarari tu "Solomona Gena Touraġe" ai ġevegogoto-ġoi. ¹³ Asi veġabidadama tarimari na ġevaġa-raġerito-ġoi, senaġi ġegarito-ġoi, be ġia ġesi asi ġea vegogoto-ġoi. ¹⁴ Senaġi tau e vavine tu ġutuma lelevaġi na Vereġauka ġevaġa-moġoniato-ġoi. Mo ġevaġa-moġonito-ġoi tauri e vavineri tu mabarari apostolo ġeri doġoro ai ġerakaraka-toġato. ¹⁵ Apostolo na ġeveirito-ġoi veġari tarimarima na ġeribarito, benamo keve tarimari ġeġwa-rosirito dabara ġana, benamo genagena fatari ai e gedai ġetoperito, Petero bene raka-vaġaġi nai, iouiouna na bene iauka-tariri ġana. ¹⁶ Ema tarimarima ġutuma-bara Ierusalemna sevina vanuġari na keve tarimari e iauka rakavari na ġeboroġirito tarimari ġeġwa-iaġorito, benamo mabarari ġenamoto.

Apostolo tarimari ġevaġa-midigu midigurito

¹⁷ Benamo Rubu Veaġa verena baregona ma karona Sadukea doġorona ġesi, apostolo tarimari ġeri ai ġemama-rakavato. ¹⁸ Ġia na apostolo tarimari ġegabi-taririto, benamo dibura numai ġebiri-ġaurito. ¹⁹ Senaġi mo boġi Vereġauka ġena aneru na dibura numa ġatama bokana erovoato, benamo apostolo eġori-rosirito, benamo evaġa-guruġarito, ekirato, ²⁰ “Goiago, Rubu Veaġanai boġono ruġa, benamo mai maġuri variguna mabarana tarimarima ġeri boġono kiraglia.” ²¹ Boġiboġi iamo-iamonai Rubu Veaġai ġeraka-toġato, aneru na ġevaġa-guruġarito ilailanai tarimarima ġevaġa-ribarito.

Rubu Veaġa verena baregona ma karona ġesi ġeraġasito, benamo kanisoro tarimari e Isaraela vereri mabarari ġekea-vegogorito, benamo dibura numa ġana ġevetuġu-iaġoto, apostolo tarimari urari na. ²² Senaġi vetuġunaġi tauri dibura numai ġea raġasito nai tu, apostolo tarimari asi ġedoġaririto. Benamo ġegeñoġoito, ġea kira-vararito, ġekirato, ²³ “Dibura numana ġatama bokana tu biribiri, ema ġitaġau tarimari maki ruġataġo; senaġi ġatama-boka baġa rovo-fakaia nai tu, apostolo ta tu asi baġa ġoitaġo.”

²⁴ Rubu Veaġa ġitataġona tarimana baregona e Rubu Veaġa vereri baregori na mo guruġa ġeseġaġiato nai tu, ġeiauvoiauvo-rakavato, asi ribari mo veġa anina tu kara. ²⁵ Ġedaradarato-goï nuġanai tu, tarima ta eraka-togato, benamo ekirarito, ekirato, “Goseġaġi! Dibura numai ġobiri-ġaurito tarimari tu Rubu Veaġai ġeruġa-taġoni, ma tarimarima ġevaġa-ribarini.” ²⁶ Benamo Rubu Veaġa ġitaġauna tarimana baregona ma ġena mero ġesi apostolo tarimari ġea ġori-ġenoġoirito. Asi ġevei-guguraġirito, korana tarimarima na fore na beġe ġidararini garina.

²⁷ Ġeġori-toġarito, kanisoro ġoiranai ġevaġa-ruġarito, benamo Rubu Veaġa verena baregona na edanaġirito, ekirato, ²⁸ “Ġai na guruġa gwagiġina ġavinimito, mai tarima aranai asi boġono vevaġa-riba, senaġi ġoġitaia, ġomi na kara boġo veia! Ġomi ġemi vevaġa-riba boġo vaġa-rega rovorovo, benamo Ieruselema mabarana varau begaua, ema gomi ġourani ġia ġena mase tu ġai baġana daġa.”

²⁹ Petero e apostolo kotari ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai tu Barau ġena ura baġa korana-iaġiani, dia tarimarima ġeri ura. ³⁰ Iesu tu ġomi na satauro tuġunai ġoikoko-kauato nai, ġovaġi-maseato, senaġi ġita tamara ġeri Barau na ma evaġa-varigisi ġenoġoiato. ³¹ Barau na eġabi-vaïsiato, ġia aroribanai evaġa-ruġaïato, Veġitaġau Verena e Vevaġa-maġuri Tarimanai evaġa-iaġoato. Isaraela tarimari bene vaġa-vetuġamaġi-kureri, ema ġeri rakava bene tuġamaġi-fitoġari ġana. ³² Ġai tu mai dagara kiragi-foforiri tarimama. Iauka Veaġa na maki maġeri dagara ekiragi-foforirini. Mo Iauka Veaġa tu Barau na ġia ġeseġaġi-viniani tarimari mabarari evinirito.”

³³ Kanisoro tarimari na mai guruġa ġeseġaġiato nai tu ġebaru-rakavato, ma ġeri ura mo apostolo tarimari tu ġevaġi-maseri moġo. ³⁴ Senaġi ġia fakari ai Farisea tarimana arana Gamaliel, taravatu evaġa-riba iaġiato-goï, ema tarimarima mabarari na ġegubakauato-goï tarimana, kanisoro nuġari na eruġa-vaïsito. Benamo ekirato, moġeri apostolo tarimari ġeġori-rosiri roġo. ³⁵ Benamo ġia na kanisoro vegogona ekiraiato, ekirato, “Isaraela tarimami, maġeri tarima kamasi ġoveiri ġotoni ġenai boġono tuġamaġi-ginikau. ³⁶ Ġaro kotari varau beġe iaġo, Teuda eruġa-vaïsito, evekiragiġo, ġia tu tarima baregona ta, benamo tarima sinau vasivasi (400) kavana ġia ġesi ġekauto. Senaġi ġia ġevaġi-maseato nai tu, ġena tarimarima mabarari ġeraga-rovorovoto; mo doġoro toma tu aġigina maia. ³⁷ Moġa murinai tu Iudas, Galilea tauna, tarimarima arari toretoreri o sensisi ġabigabina garori ai eforirito, ġia maki ġutuma-bara eġori-kaurito, senaġina ġia maki ġevaġiato nai, ġena tarimarima tu ġeraga-rovorovoto. ³⁸ Moġa lorinai initoma veġanai, au na akiramini, mai tarima ġoraga-kwaneri, ema ġeri ai kara ta asi boġono veia. Korana bema ġeri boiogo e ġauvei maġeri tarimarima ġerina eiaġomani nai tu berekwa-rekwani. ³⁹ Senaġi bema mai tu Barau ġenana eiaġomani nai tu, gomi na maġeri tarima tu asi ilaila boġo kourini bene. Asi namo Barau boġo vetari-viniani!”

Kanisoro na Gamaliel ġeseġaġi-viniato. ⁴⁰ Benamo apostolo ma ġekea-toġarito, ġekwaririto, benamo ġekirarito, Iesu aranai aġigina ġinavaġi ma beġene vevaġa-riba ġenoġoi; benamo ġetuġu-rakarito. ⁴¹ Apostolo na kanisoro vegogona ġeraga-kwaneato ma iakuri ġesi, korana Barau na eġabi-hidirito, ġia tu ilaila Iesu aranai maiaka beġe ġabiani bene. ⁴² Benamo ġaro vanagiivanagi ai Rubu Veaġai e tarimarima ġeri numa nuġari ai Vari Namona ġevevaġa-ribato-goï e ġeġobata-iaġiato-goï, ġekirato-goï, Iesu tu Keriso.

6

Vevaġa-kava tarimari imaima ruarua (7)

¹ Moġeri ġaro ai Iesu ġekorana-iaġiato-goï tarimari tu ġeġutuma-iaġoto-goï. Ma Iuda tarimari, Grik garo ai ġeguruġato-goï tarimari, e Heberu garo ai ġeguruġato-goï tarimari

fakari ai veġareveġare eġorato. Grik garo ai ġeguruġato-ġoi tarimari ġekirato, ġia ġeri vabu tu ġaro tata ġaniġani ġevareto-ġoi nai tu ġevaġa-raburito-ġoi. ² Moġa lorinai apostolo gabanana ruarua (12) na Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari mabarari ġekea-vegogorito, benamo ġekirato, “Ġai na ġaniġani varevarena uranai, Barau ġena guruġa asi baġa vari-fuani tu asi maoro. ³ Moġa lorinai, tarikakagu mabarami, ġomi vefakami ai tau imaima ruarua (7) ġogabi-virigiri, variri namo tarimari, Iauka Veaġa na e iaunega na ġevonuto tarimari; benamo mai ġauvei ġia baġana vini-vanaġiri. ⁴ A ġai tauġema ġema taimi mabarani tu ġauġau e ġobatai baġana torea.”

⁵ Apostolo tarimari ġeri boioġa ġia mabarari na ġeikaku-iaġiato. Benamo ġia na mai tau maiġeri ġeġabirito: Stefano, veġabidadama na e Iauka Veaġa na evonuto tarimana; e Filipo; Prokoro; Nikanoro; Timon; Pamena; e Nikolas, Antioka tarimana senaġi Iuda tarimari ġeri toma-rakarigo ekorana-iaġiato-ġoi. ⁶ Ġia na mai tau maiġeri apostolo ġoirari ai ġevaġa-ruġarito, benamo apostolo na ġia iatari ai ġeġurigurito ema apostolo ġimari ġia iatari ai ġetore-kaurito.

⁷ Benamo Barau ġena guruġa eraga-rovorovoto. Ema Iesu korana-iaġina tarimari Ierusalem ai ġevovoka-ġarimoġito, ema Rubu Veaġa vereri ġutuma gorogoro na maki Barau ġena guruġa ġeġabi-raġeato, benamo ġeveġabidadamato.

Stefano ġeġabi-tariato

⁸ Stefano tu Barau ġena varevare-bara e seġuka na evonuto tarimana, ġia na nuġa-farevaġi veigari boruri baregori tarimarima ġoirari ai everirito-ġoi. ⁹ Senaġi vekira-fitoġa barego evariġisito. Iuda tarimari ġeri rubu doġorona ta ġekiraġirito-ġoi “Ruġavaġi tarimari”. Ġia ema Iuda tarimari, Kurene e Alesandria na ema Kilikia e Asia tanobara na ġeiaġomato tarimari, Stefano ġesi ġeveġare-veġareto. ¹⁰ Senaġi Stefano ġena guruġa tu asi ġelautariato-ġoi, korana ġia tu Iauka Veaġa na eviniato-ġoi iauneganai eguruġato-ġoi. ¹¹ Benamo ġia na tarima kotari nuġari ġeġanirito beġene kira, “Ġai na Stefano ġaseġaġiato, ġia na Mose e Barau ekira-fitoġarito.” ¹² Mo dabarai ġia na tarimarima, e Iuda vereri, ema taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi tarimari ġekira-vaisivaisirito. Ġia Stefano ġenai ġeiaġoto, ġea ġabi-tariato, benamo Iuda ġeri kanisoro ġoirana ġana ġegori-iaġoato. ¹³ Monai beġene ġofaġofa ġana vevaġa-bade tarimari kotari ġeġori-toġarito, benamo ġekirato, “Mai tarima na tu ġaro mabarari ai ġita ġera Rubu Veaġana e Mose ġena taravatu ekira-fitoġarini. ¹⁴ Ġai na ġaseġaġiato, ekirato, ‘Iesu, Nasareta tarimana, na mai Rubu Veaġana bevaga-rakavaiani, ema Mose na evinirato veigari mabarari bevaga-iraurini.’”

¹⁵ Kanisoro ai ġevegogo-taġoto-ġoi tarimari mabarari na Stefano ġeġita-karakaraiato, ema ġoirana ġeġitaiato tu noġa moġo aneru ta ġoirana.

7

Stefano ġena ġobata

¹ Benamo Rubu Veaġa verena baregona na Stefano edanaġiato, ekirato, “Maiġeri guruġa tu moġoni ba?” ² Stefano na evaġa-veserito, ekirato, “Tarikakagu e tamagu mabarami, au ġoseġaġigu! Ġita senera Aberahamo Haran vanuġanai roġosi roġo berea tanu nai, mareva barego Barauna ġia ġenai efororito Mesopotamia ai, ³ benamo ġia ekiraiato, ekirato, ‘Ġemu bese e tanobara noiaġuia, benamo au na bavaġa-ġitamuni tanobarana ġana bono iaġo.’ ⁴ Benamo ġia na Kaldea tanobarana eraga-kwaneato, benamo Haran ai ea vanuġato. Ma tamana emaseto murinai, Barau na etuġu-iaġomaiato initoma ġotanu-iaġiani tanobarana ġana. ⁵ A Barau na Aberahamo tu ġena tano misina kota maki asi eviniato. Kwaku vaġa-ruġatarina gabuna ilailanai misina kota maki asi eviniato. Senaġi Barau eguruġa-toreto ġia na tano ta beviniani, ġia e ġia murina na beġe ġorani tarimari na tano ta beġe ġaunaiani ġia ġeri. Mo ġaro ai Aberahamo tu asi natuna. ⁶ Barau na ma evaġa-guruġiato, ekirato, ‘Ġoi ġemuna beġe ġorani beseri tu tano boruna tai beġe tanuni. Ma laġani sinau vasivasi (400) mo gabu tarimari ġeri vetuġunaġi tarimari ai beġe vaġa-iaġorini e beġe vaġa-midigu midigurini.’ ⁷ Barau ma ekirato, ‘Isaraela tarimari na vetuġunaġiri ġeiaġo-vinini beseri tu au na bavevaġa-maoro vinirini, moġa murinai ġia tu mo tano na beġe raka-roisini, mai gabu ai au beġema toma-rakarigo viniguni.’ ⁸ Benamo Barau na Aberahamo kefi-lamavaġi veigana eviniato, mo tu ġia ġena kiraġitore vetoġana. Benamo Aberahamo na Isako evaġa-ġoraiato, ma ġaro vaġa-imaima toitoina (8) murinai tauganina kefina elama-vaġiato. Moġa murinai Isako na Iakobo evaġa-ġoraiato, ma Iakobo na ġera doġoro ġedebanini tarimari gabanana ruarua (12) evaġa-ġorarito.

⁹ Doġoro debari tarimari Iosefa ġenai ġemamato, benamo Aigupito tarimari ġeri ai ġevoivoi-iaġiato. Senaġina Barau tu Iosefa ġesi, ¹⁰ ema ġena dabara doko mabarari ġerina evaġa-maġuriato. Barau na Iosefa iaunega eviniato, ema Pharao, Aigupito verena,

nuġana evaġa-namoato Iosefa ġenai, benamo Pharao na eura-viniato ema seġuka eviniato, Aigupito tanona ema ġia ġena numa tarimari e farefareri bene ġita-ġauri.

¹¹ Benamo Aigupito tanona mabarana ema Kanana tanona mabarana doġe ġeġorato, monana vito e nanu mase baregona evaġa-ġoraiato, benamo ġita senera tu asi ġeri ġaniġani doġari dabarana. ¹² Senaġina Iakobo eseġaġito Aigupito tu ma widina, benamo ġia na ġita senera etuġu-iaġorito, mo tu ġia ġeri iaġoiāo ġinġuinena. ¹³ Ma ġeri iaġoiāo vaġa-ruaruanai Iosefa tauġena kakana e tarina ekira-vararito ġia tu deikara, benamo Pharao na Iosefa ġena bese eribaiato. ¹⁴ Moġa murinai Iosefa evetuguto, tamana Iakobo ma ġena bese ġeri ai Aigupito ġana beġene iaġoma ġana. Iakobo besena Kanana tu mabarana gabana imaima ma gabana ruarua imaima (75). ¹⁵ Benamo Iakobo Aigupito ġana evariġoto, monai ġia e ġita senera ġemaseto. ¹⁶ Ġia tauġaniri tu Sekem ġana ġeġwa-ġenoġoi iaġorito, benamo monai ġea guririto. Mo gara gabuna tu Aberahamo na Hamora naturi ġerina moni na evoiato.

¹⁷ Barau na ġena kiraġitore Aberahamo ġenai bevaġa-moġoniani ġarona ekavināġito-ġoi nai tu, ġita ġera tarimarima Aigupito ai ġeġutuma-gorogoroto. ¹⁸ Ma moġa murinai tu vere ta na Aigupito eġita-ġuato. Mo vere moġa tu asi ribana Iosefa. ¹⁹ Ġia na ġita senera eġofarito-ġoi e evaġa-midigu midigurito-ġoi, ema ekirarito-ġoi, naturi raraka-rarakari ġeri numa na beġene tore-rosiri, beġene mase ġana. ²⁰ Mo negai Mose emaġurito. Ma Mose eġorato nai, marevana tu namo vedaurea. Ma ġia tu ġue toitoi tamana ġena numai ġenariato, ²¹ benamo numa na ġetore-rosiatio nai tu, Pharao natuna ġuiatona na eġabiato, benamo natunai evaġa-iaġoato. ²² Mose tu Aigupito ġeri riba e iaunega mabarana ġevaġa-ribaiato, ema ġena guruġa e veiġa ma seġukari tarimanai eiaġoto.

²³ Ma ġena maġuri laġanina gabana vasivasi (40) eġabiato, benamo karona Isaraela tarimari nea raka-ġitari etato. ²⁴ Ġia na Aigupito tarimana ta eġitaiato, Isaraela tarimana ekwariato-ġoi, benamo ġia eiaġoto gogobana eragato, benamo mo Aigupito tarimana evaġi-maseato. ²⁵ Mose mataboru ekirato tu ġena tarimarima beġe tuġamaġi-fakani, ġia ġenana Barau na Isaraela tarimari bevaġa-maġuririni, senaġi moġa Isaraela tarimari na tu asi ġeriba-maoroato. ²⁶ Ma elaġanito nai, ġia na Isaraela tarimari ruarua eġitarito ġevevaġito-ġoi, benamo nevaġa-mainori ġana ekirarito, ekirato, 'Gomi tau ruarua, ġoseġaġi, ġomi tu tarikaka moġo ruarua, ma kara dainai tu taumi ruarua ġovevaġini?' ²⁷ Senaġi vevaġi ekoraiato tarimana na Mose edori-veġitaiato, benamo ekirato, 'Goi tu deikara na ġai ġema vere ema toto-iobukaiobuka tarimanai evaġa-iaġomuto?' ²⁸ Goi ourani tu ġoraġani Aigupito tarimana ovaġi-maseato kavana au novāġi-masegu otoni?' ²⁹ Mose na mo guruġa eseġaġiato, benamo eraga-kwareġato, Midian ġana egari-rakato. Monai etanuto-ġoi nuġanai natuna ruarua ġemaġurito.

³⁰ Laġani gabana vasivasi (40) ġekorito murinai, aneru ta tano fakana Sinai Ġorona sevinai Mose ġenai efororito. Mo aneru tu ġau ruguruguna ġenai karava morenai eiaġoto, benamo Mose ġenai efororito. ³¹ Mose na moġa eġitaiato nai, eġabato; benamo nea ġita-ġinikaua ġana eraka-kavināġi iaġoto-ġoi nuġanai, Vereġauka garona eseġaġiato, maġesi ekirato, ³² 'Au tu ġoi senemu Aberahamo, Isako, e Iakobo ġeri Barau.' Mose egari-rakavato, benamo asi eurato ma bene boġe-iaġo ġenoġoi. ³³ Barau na evaġa-guruġaiato, ekirato, 'Ġemu tamaka kwakumu na novei-vaġiri, korana mani oruġa-taġoni gabuna tu tano veaġana. ³⁴ Moġoni, au ġegu tarimarima Aigupito ai ġevaġa-midigu midigurini tu baġitari ema ġeri midigumidigu ġabana guruna baseġaġiri nai, au bamarigo tu navaġa-maġuriri ġana. Toma noiaġoma, au na ġoi tu Aigupito ġana atuġu-ġenoġoimuni.'

³⁵ Mai Mose tu Isaraela tarimari na ġeruġaiato tarimana. Maġesi ġekirato, 'Goi tu deikara na ġai ġema vere e toto-iobukaiobuka tarimanai evaġa-iaġomuto?' Mai tarima sebona moġo tu Barau na etuġuato bene vere e bene vevaġa-maġuri. Ema ġia na maki ġau rugurugunai karava moreri ai efororito aneruna ġenana evaġa-kavaiato. ³⁶ Ġia na Isaraela tarimari Aigupito na eġori-rosirito nai, nuġa-farevaġi veġgari e vetoga boruri eveirito-ġoi, Aigupito nuġanai e Davara Kakakakanai ema tanobara fakana laġani gabana vasivasi (40). ³⁷ Mai Mose sebona na Isaraela tarimari ekirarito, ekirato, 'Barau na ġemi peroveta tarimana ta betuġuani, au etuġuguto kavana. Mo peroveta tu ġomi ġemi tarimarima ta.' ³⁸ Ġia tu Isaraela tarimari ġeri vegogo nuġanai tano fakana ġita senera ema Sinai Ġoronai evaġa-guruġaiato aneruna ġesi monai. Ġia na Barau ġena maġuri guruġana Barau ġenana eġabiato, ġita ma bene vaġa-ribara ġana.

³⁹ Senaġina ġita senera asi ġeurato ġena guruġa beġene ġabi-raġea, ema ġia ġekira-fitogaiato ema nuġari ai ġeri ura tu Aigupito ġana ma ġeġenoġoi. ⁴⁰ Ġia na Arona ġekiraiato, ġekirato, 'Ġita ġera barau tari noveiri, ġita ġoirarai beġene raka ġana. Korana mai Mose ġita Aigupito na eġori-rosirato tarimana tu ġita asi ribara kamasi ta bevei bene.' ⁴¹ Mo ġaro ai ġia na boromakau natuna kavana kwaivakukuna ġeveiato. Benamo mo kwaivakuku ġoiranai ġinitaġo dagarari ġea toreto ema ġeġani-vereġoto. Tauġeri ġimari na ġeveiato

dagarana ġeverere-viniato. ⁴² Benamo Barau eraka-veġitato, ma Isaraela tarimari evini-iaġorito, guba visiġuri beġene toma-rakarigo viniri ġana. Mo tu peroveta tarimari ġeri bukai ġetoreato ilailanai, ekirani,

'Isaraela tarimami! Laġani gabana vasivasi (40) tano fakanai ġovaġirito-ġoi mamoori, boromakauri, e ginitaġo dagarari tu dia au ġegu.

⁴³ Mo tu kwaivakuku barauna Molok ġena farai rubuna, ema ġemi barau Refan ġena visiġu iouiouna ġoġwaiato-ġoi; moġeri kwaivakuku tu ġomi na ġoveirito, boġono toma-rakarigo viniri ġana.

Moġa lorinai au na ġomi batuġu-rakamini Babulona mo rekena ġana.'

⁴⁴ Ġita senera tanobara fakanai ġetanuto-ġoi nai tu, farai rubuna maki ġia ġesi. Mo farai rubuna Barau na ġena guruġa moġoniri evaġa-foforirito-ġoi. Mo farai rubuna ġeragaiaato tu Barau na Mose ekira-varaiato lorinai, ema Mose na farai rubuna vetogana eġitaato ilailanai moġo ġeveiato. ⁴⁵ Moġa murinai ġita senera na mo farai rubuna tamari ġerina ġeġabiato, benamo Iosefa ġena veġorikau neganai ġeġwakau-iaġoato irau bese tarimari tu ġita senera ġoirari ai Barau na ġeri tano na elai-veġitarito. Mo farai rubuna monai etanuto mo, Davida ġena nega. ⁴⁶ Davida na Barau ġena vevaġa-namo eġabiato, ema enoġinogito, monai Iakobo ġena Barau ġena tanu numana bene ragaia etato. ⁴⁷ Senaġina Solomona na vau ġena numa eragaiaato.

⁴⁸ Senaġi Iaru-korokoro Barauna tu tarimarima ġimari na ġeragarini numari ai tu asi etanuni, peroveta tarimana ekirani kavana,

⁴⁹ 'Vereġauka ekirani,

"Guba tu au ġegu terona,

ema tanobara tu au kwakugu vaġa-ruġatarina gabuna.

Be, au ġegu numa tu kamasi-kamasi na boġo ragaiani?

Au ġegu iaġaraġi gabuna tu aiġa?

⁵⁰ Maġeri dagara mabarari

au ġimagu na asi aveirito, ei?"'

⁵¹ Stefano ma eguruġato, ekirato, "Kira-ġuiragi tarimami! Ġomi nuġami e seġami tu Barau asi ġeura-viniani tarimari kavari. Ġomi tu senemi ġeveito-ġoi kavari ġoveini, vanaġivanagi Iauka Veaġa ġolai-veġitaiani! ⁵² Kamara peroveta tu ġomi senemi na asi ġevaġa-midigu midiguato? Ġia na tu Vei-iobukaiobuka Tarimana ġena iaġoma ġekiraġi-fofori guineato tarimari tu ġevaġi-maserito. Ma toma ġomi na tu Iesu boġo revaia e boġo vaġi-debaia. ⁵³ Barau ġena taravatu aneru na ġeġwa-mariġoato tu ġomi na ġoġabiato, senaġina asi ġokorana-iaġiato."

Stefano forena ġeġidara-maseato

⁵⁴ Ġia na mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġebaru-rakavato, gadikari maki ġeġara-taririto Stefano ġenai. ⁵⁵ Senaġi Stefano tu Iauka Veaġa na evaġa-vonuato, egaga-raġeto guba ġana, benamo gubai Barau marevana baregona eġitaato, ema Iesu eġitaato Barau aroribanai ruġataġo. ⁵⁶ Benamo ekirato, "Ġoġe! Guba bevekeo-faka aġitaiani, ema Tarimarima Natuna tu Barau aroribanai eruġa-taġoni!"

⁵⁷ Mo guruġa ġeseġaġiato nai tu, ġimari na seġari ġekou-ġaurito vau ġefararato. Benamo mabarari vaġa-sebo ġia ġeraga-viniato, ⁵⁸ ġeġabiato, benamo siti murina ġana ġeinurosiato, benamo fore na ġeġidaraiaato. Ma vaġa-moġoni tarimari ġeri dabuġa tu futua ta arana Saulo, ġia kwakuna koranai ġetorerito. ⁵⁹ Ġeġidaraiaato-ġoi nugaanai, Stefano eġurigurito, ekirato, "Iesu Vereġauka o, au iaukagu noġabi-raġea." ⁶⁰ Evetui-tarito, benamo ma taġina ġesi ekea-raġeto, ekirato, "Vereġauka o, ġeri veiġa rakavana maġa voina asi bono viniri." Moġesi eguruġato, benamo emaseto.

8

¹ Saulo na Stefano vaġimasena tu eġabi-raġeato.

Ekalesia vaġa-midigumidiguna e lai-lautilausina evesinato

Mo ġaro ai Ierusalemna nugaanai ekalesia vaġa-midigumidiguna e lai-lautilausina baregona evesinato. Veġabidadama tarimari mabarari ġeraga-rovorovoto, Iudea e Samaria tanori mabarari ġana ġeiaġoto, senaġi apostolo tarimari ġereġari moġo ġeraga-kwanerito.

² Barau korana-iaġina tarimari kotari na Stefano taġina ġevei-rakavato e ma taġiri ġesi ġekeuato, benamo ġea ġuriato. ³ Senaġina Saulo na tu ekalesia nevaġa-rakava korikorita etato. Numa tata nuġari ai eraka-toġato-ġoi, benamo veġabidadama tauri e vavineri einurosirito-ġoi, ma eġabi-iaġorito-ġoi dibura numai ea biri-ġaurito.

Filipo Samaria ai eġobato

⁴ Ĝevaĝa-karovorito tarimari tu ĝeiaĝoto gaburi ai Barau ĝena guruĝa ĝea ĝobata-iaĝiato. ⁵ Filipo tu Samaria vanuĝana baregona ĝana eiaĝoto, monai Keriso varina ea fiuato. ⁶ Ĝutuma na Filipo ĝena guruĝa ĝeseĝaĝiato ema nuĝa-farevaĝi veigari eveirito ĝeĝitarito nai, ĝia mabarari na ĝeseĝaĝi-vini magomagoato. ⁷ Iauka rakavari tarimarima ĝutuma ĝerina ma ĝabari ĝesi ĝeraka-vaĝito, ema tauĝaniri tavi tari ĝemaseto tarimari e kwaku rakava tarimari ĝutuma ĝenamoto. ⁸ Moĝa lorinai mo Samaria vanuĝana nuĝanai iaku baregona eĝorato.

⁹ Mo vanuĝai tarima ta etanuto-ĝoi arana tu Simona. Guinenai ĝena meĝameĝa e ĝora veigari na Samaria tarimari evaĝa-ĝaba rakavarito-ĝoi. Tauĝena evekiraĝito-ĝoi, ĝia tu varaĝe rakava, ¹⁰ ema tarimarima mabarari mo vanuĝa nuĝanai misina na beiaĝo mo baregona na ĝeseĝaĝi-viniato-ĝoi, ema ĝekirato-ĝoi, “Mai tarima tu mo Barau ĝenana eiaĝomato seĝukana ĝekiraĝiani ‘Seĝuka Baregona.’” ¹¹ Ĝia ĝeseĝaĝi-viniato, korana ĝaro barego vedaurea ĝia ĝena meĝameĝa veigari na evaĝa-ĝabarito. ¹² Senaĝi Filipo na Barau ĝena Basileia, (ĝena veĝitaĝau seĝukana evaĝa-rugaiani maĝa), Varina Namona e Iesu Keriso arana varina egobata-vinirito nai, tau e vavine na veaĝa-moĝoniato, benamo ebatisorito. ¹³ Simona na maki evaĝa-moĝoniato, benamo babatiso eĝabiato. Moĝa murinai Simona na Filipo ekaferi-kaferiato, ma Filipo na seĝuka veigari baregori e vetoĝa boruri eveirito-ĝoi nai, eĝaba-rakavato.

¹⁴ Apostolo tarimari Ierusalemaj ĝetanuto-ĝoi ĝeseĝaĝito, Samaria tarimari na tu varau Barau ĝena guruĝa ĝeĝabi-raĝeato, benamo Petero e Ioane ĝetuĝu-iaĝorito Samaria ĝana. ¹⁵ Tauri ruarua ĝeragasito nai tu, veĝabidadama tarimari iatari ai ĝeĝauĝauto, Iauka Veaĝa beĝene ĝabia ĝana. ¹⁶ Korana Iauka Veaĝa ĝia ta iatari ai tu roĝosi roĝo bere raka-rigo. Ĝia tu Iesu Vereĝauka aranai moĝo babatiso ĝeĝabiato. ¹⁷ Petero e Ioane ĝimari ĝia iatari ai ĝeveĝabikauto, benamo ĝia na Iauka Veaĝa ĝeĝabiato.

¹⁸ Simona na apostolo tarimari eĝitarito, ĝimari ĝetore-kaurito vau Iauka Veaĝa ĝeĝabiato, benamo ĝia na moni Petero e Ioane eduĝi-vinirito, ekirato, ¹⁹ “Au maki mani seĝuka ĝovinigu, be ĝimaĝu ta iatanai bana tore-kaua nai, Iauka Veaĝa bene ĝabia.”

²⁰ Senaĝi Petero na ekiraiato, ekirato, “Goi ma ĝemu moni ĝesi karava gabuna ĝana goiaĝo, korana otugamaĝini Barau ĝena varevare tu moni na bovoiani! ²¹ Mai ĝauvei ai ĝoi tu asi ĝemu gabu, korana nuĝamu tu asi roroĝoto Barau ĝoiranai. ²² Mai ĝemu ura rakavana ĝenana novetuĝamaĝi-kure, benamo Vereĝauka nonoĝia, betaĝu ĝia na maniĝesi tuĝamaĝi ĝeĝevana oĝabiani nuĝamu ai maniĝa betuĝamaĝi-fitogaiani. ²³ Korana aĝitamuni, ĝoi tu nuĝa-ĝirimaĝirima na ovonuto, ema rakava na ebaru-bubuĝaumuto.” ²⁴ Benamo Simona na Petero evaĝa-veŝeato, ekirato, “Mani ĝemi veĝa, au iatagu ai Vereĝauka nonoĝia, be mani bokiraĝiri dagarari ta au ĝegu ai asi bene ĝora.”

²⁵ Petero e Ioane na Vereĝauka ĝena guruĝa ĝekiraĝi-foforiato e ĝevari-fiuato murinai, Ieruselema ĝana ĝeĝenoĝito. Geri ĝenoĝoi ai Samaria vanuĝari vovokari Vari Namona ĝeĝobata-iaĝiato.

Filipo e Itiopia tarimana baregona

²⁶ Vereĝauka ĝena aneru ta na Filipo evaĝa-guruĝaĝiato, ekirato, “Novariĝisi, gabina (o south) rekena ĝana noiaĝo, bono iaĝo mo, Ieruselema na Gasa ĝana ĝeiaĝoni dabarana ĝana. Mo tu tano fakana dabarana, tarima ta asi etanuni.” ²⁷ Benamo evariĝisito, eiaĝoto. Eiaĝoto-ĝoi nuĝanai, Itiopia tarimana ta, dagi baregona tarimana, tu ĝena vanuĝa ĝana eĝenoĝito-ĝoi. Ĝia tu Itiopia ĝitaĝauna vavinena baregona ĝena farefare eĝitaĝaurito-ĝoi tarimana baregona. Ĝia tu eunuko, (seuri ĝefararito tarimana). Ĝia Ieruselema ĝana eiaĝoto tu, Barau benea toma-rakarigo vinia ĝana. ²⁸ Ĝena ĝenoĝoi ai kariota iatanai etanukauto vau, Isaia peroveta tarimana ĝena buka eiavi-iaĝoto-ĝoi. ²⁹ Benamo Iauka Veaĝa na Filipo evaĝa-guruĝaĝiato, ekirato, “Noiaĝo, mo kariota sevina bonoa raka.” ³⁰ Benamo Filipo kariota sevina ĝana eraga-iaĝoto, benamo mo tarima eseĝaĝiato, Isaia peroveta tarimana ĝena buka eiaviato-ĝoi. Benamo ekirato, “Mani guruĝa oiaviani anina na ribamu ba?” ³¹ Ĝia evaĝa-veseto, ekirato, “Au tu kamasi baribani. Mai tu tarima ta na bekira-varaguni vau bariba-maoroni.” Benamo Filipo ekiraiato, ekirato, “Kariotai noma raĝekau, be sevigu ai noma tanu.”

³² Ĝia na buka nuĝanai eiaviato-ĝoi toretorena tu maĝa, “Ĝia tu mamoe kavana ĝeĝori-iaĝoato, beĝene vaĝi-masea ĝana; ema ĝia tu mamoe natuna kavana ĝuiri ĝefakosi-vaĝirini nai tu, mururi asi ĝekeorini, moĝesina kavana ĝia maki muruna asi ekeoato.

³³ Ĝetore-rigoato e ĝena Kota dabarana ĝekouato.

Ĝena bese tarimari tu

dei na bekiraĝirini?

Korana ĝena maĝuri tanobarai tu bema kori.”

³⁴ Eunuko tauna na Filipino enoġiato, ekirato, “Nokira-varagu, mai peroveta tarimana na tu deikara moġesi ekiraġiato? Ġia tauġena evekiraġito ba ta ekiraġiato?” ³⁵ Benamo Filipino na mo toretore ġenana ġena guruġa esinaiaito, ema Iesu Varina Namona evaġa-ribaiato.

³⁶ Mo dabara na ġeiaġoto nuġanai, nanu gabuna tai ġeraġasito. Benamo mo eunuko tauna na Filipino ekiraiato, ekirato, “Noboġe, nanu tu maiġa, kara na au babatisogu elau-ġauani?” [³⁷ Benamo Filipino ekirato, “Bema nuġamu mabarana ġesi ovaġa-moġoniani nai tu ba-babatisomuni.” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Oi, nuġagu mabarana ġesi avaġa-moġoniani Iesu Keriso tu Barau Natuna.”]

³⁸ Benamo ġena draiva ekiraiato, kariota nevaġa-ruġataria, benamo kariota eruġa-tarito. Filipino e eunuko tauri ruarua nanu ai ġeraka-riġoto, benamo Filipino na eunuko tarimana e babatisoato. ³⁹ Tauri ruarua nanu na ġeraġekauto-ġoi nai, Vereġauka Iaukana na Filipino tu eġabi-veġitaiato. Eunuko tarimana na asi ma eġitaiato, senaġi ġena iaġoiġo dabara na eiaġoto-ġoi roġo ma iakuna ġesi. ⁴⁰ Filipino tu Asoto ai ma ea foroforo. Monai vanuġa mabarari ġari eiaġoto, Vari Namona ea ġobata-iaġiato-ġoi, eiaġoto mo Kaisarea ai eraġasito.

9

Saulo evetuġamagi-kureto

¹ Saulo roġo Vereġauka ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari vaġa-rakavari e vaġi-maseri gurugari evei-ġwadato-ġoi ma baruna ġesi. Benamo eiaġoto Rubu Veaġa verena baregona ġenai, ² enoġiato, vevaġa-riba fefana bene torea, Damaseko ai Iuda tarimari ġeri rubu bene viniri ġana. Be, Iesu ġekorana-iaġiani tauri e vavineri monai bene dogariri nai tu bene barubaruri, benamo Ierusalemata ġana bene ġori-ġenoġoi iaġomari.

³ Benamo Saulo na Ierusalemata eiaġuiato ma Damaseko ġana eiaġoto. Damaseko vanuġa ekavinaġiato nuġanai, asikauna mama ta guba na emoretto, ġia enanagi-tariato. ⁴ Benamo ġia tano ai eketo-tarito, ma garo ta esegaġiato, ekirato, “Saulo, Saulo! Kara dainai au ovaġa-midigu midiguguni e olaiguni?” ⁵ Ġia evedanaġito, ekirato, “Vereġauka, ġoi tu deikara ei?”

Mo garo evaġa-veseto, ekirato, “Au tu Iesu, ġoi na au ovaġa-rakavaguni tarimagu. ⁶ Senaġi novariġisi, vanuġa baregonai noa raka-toġa, monai vau tarima ta na bekiramuni kara ma bono vei.”

⁷ Ġia ġekavaiato tarimari mabarari ġeruġa-tarito, asi ġegurugato, korana garo tu ġeseġaġiato, a tarimana tu asi ġeġitaiato. ⁸ Saulo tano na evariġisito, matana eiaġaiato nai tu, dagara ta asi eġitaiato. Benamo karonna na gimanaġi ġeġabito, Damaseko ġana ġegori-iaġoato. ⁹ Ġaro toitoi veġata matana e bubuto asi eboġeboġeto, ema asi eġaniġanito e nanu o dagara ta asi eniuato.

¹⁰ Damaseko ai Iesu e korana-iaġiato-ġoi tarimana ta arana Anania, mata-vanaġi ai Vereġauka na evaġa-gurugaiato, ekirato, “Anania!” Ġia evaġa-veseto, ekirato, “Oo! Vereġauka, au maiġegu.” ¹¹ Vereġauka na evaġa-gurugaiato, ekirato, “Novariġisi, be dabara ta arana Roroġoto Dabarana na noiġo. Bono iaġo Iudas ġena numa nuġanai, Taso tarimana ta arana Saulo bono vedanaġi-iaġia, korana ġia tu monai moġa eġuri-ġurini. ¹² Ġia na mata-vanaġi ai tarima ta arana Anania beġitaia, beraka-toġa, ġimana ġia iatanai betore-kauri, matana bene fafa ġana.”

¹³ Anania evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, tarima ġutuma na ġegu ġekiraġito, mai tau na Ierusalemata ġoi ġemu tarimarima veaġari tu veġa rakava kwaikwairi evei-vinirini. ¹⁴ Ema Damaseko ġana beiaġoma tu Rubu Veaġa vereri baregori na maoro ġeviniato, ġoi aramu ġevaġa-raġeani tarimari mabarari bene barubaruri e dibura numai bene toreri ġana.” ¹⁵ Senaġina Vereġauka na ekiraiato, ekirato, “Noiġo, korana mai tau tu au na varau aġabi-viriġiato, bese iraurau tarimari e tanobara vereri baregori ema Isaraela tarimari goirari ai au aragu bene kiragġia ġana. ¹⁶ Ema au na bavaga-gitaiani, ġia au aragu bakunai tu midigumidigu vovoka roġo beġabini.”

¹⁷ Benamo Anania eiaġoto, numai eraka-toġato, ema ġimana Saulo iatanai etore-kauato. Benamo ekirato, “Saulo tarikakagu, Vereġauka Iesu, ġia tu maiġana oiaġomato-ġoi nai dabara tumanai ġemu ai eforoforo tarimana. Ġia na betuġugu, korana matamu ma bene fafa ema Iauka Veaġa na ġoi bene vaġa-vonumu ġana.” ¹⁸ Asikauna dagara ta maġani-kone ġunari noġa matana na eketo-vaġito, benamo ma eboġeboġe-ġenoġito. Moġa murinai evaisi-raġeto, benamo babatiso eġabiato. ¹⁹ Eġaniġanito murinai, tauna ma ekokore-ġenoġito.

Saulo Damaseko ai eġobatato

Ma Saulo Damaseko ai tu ġaro kotari roġo ma etanuto, Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġesi. ²⁰ Ġia asikauna rubu ġana eiaġoto, Iesu ea ġobata-iaġiato, ekirato, “Iesu

tu Barau Natuna.”²¹ Saulo ġeseġaġiato tarimari mabarari nuġari ġefarevaġito, benamo ġekirato, “Mai tarima tu Iesu arana ġekiraġiani tarimari Ierusalemaj evaġirini tarimana ene? Ema maiġana beiaġoma tu mai veġa sebona uranai bene ġabiri, be Rubu Veaġa vereri ġeri ai bene ġori-ġenoġoi-iaġori ġana ene?”

²² Senaġi Saulo ġena ġobata seġukana tu ebaregato-ġoi. Ġena guruġai Iesu evaġa-moġoniato-ġoi, moġoni Iesu tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna). Mo guruġa Iuda tarimari Damaseko ai ġetanuto-ġoi tarimari tu asi ġeri vaġa-vese dabarana.

²³ Ġaro ġutuma ġekorito murinai, Iuda tarimari ġevegogoto, Saulo vaġi-masena dabarana ġeboioġaiato; ²⁴ senaġi kara ġeboioġaiato dagarana tu tarima tari na Saulo ġekira-varaiato, be eribaiato. Boġi-laġani vanuġa barana ġatama bokari ġeġita-ġaurito-ġoi, ġia beġene vaġia uranai. ²⁵ Senaġi boġi ta Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari na ġeġabiato, boseġai ġeġuraiato, benamo vanuġa maġuna murikana na ġetuġu-riġoato.

Saulo Ierusalemaj ai

²⁶ Saulo Ierusalemaj ea votuto nai tu, ġena ura Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġesi beġene tanu-vegogo, senaġi ġia mabarari na ġeġari-viniato, korana asi ġevaġa-moġoniato-ġoi, ġia tu moġoni korikori Iesu ġena mero. ²⁷ Senaġi Banabas na ea ġoriato, apostolo tarimari ġeri ai eġori-iaġoato. Ġia na vau ġeri ekiraġito, Saulo na Vereġauka dabaraj kamasj eġitaiato, ema Vereġauka na eguruġa-viniato. Ema ekira-vararito, kamasj Saulo tu Damaseko ai ma kokorena ġesi, asi egarito, Iesu aranai eġobatato nai. ²⁸ Moġa lorinaj Saulo ġia ġesi ġetanuto-ġoi ema Ierusalemaj mabarana eġobatato-ġoi Vereġauka aranaj ma kokorena ġesi. ²⁹ Grik garo ai ġeguruġato-ġoi Iuda tarimari ġesi ġeguruġato-ġoi e ġeveġare veġareto-ġoi, senaġi ġia na tu beġene vaġi-masea dabarana ġevetauato-ġoi. ³⁰ Tarikaka na mai boioġa ġeribaiato nai tu, Saulo Kaisarea ġana ġeġori-varigoato, ma monana Taso ġana ġetuġu-rakaioato.

³¹ Moġa lorinaj ekalesia mabarana Iudea, Galilea, e Samaria tanori ai maino eġorato. Ekalesia ġena kokore ebaregato e Vereġauka garina ġeveito-ġoi ema Iauka Veaġa na evaġa-kavarito.

Petero Lida e Iopa ai

³² Petero gabu mabarari ġari eiaġoto, nuġanaj tu Lida ġana maki evarigoto, Barau ġena tarimarima veaġari rakaġitari. ³³ Monaj tarima ta arana Aenea edoġariato. Ġia kwakuna tu mase ema laġani imajma toitoi (8) veġata ġena genagena bedina na asi evarigisito. ³⁴ Benamo Petero na evaġa-guruġaiato, ekirato, “Aenea, Iesu Keriso na evaġa-namomuni. Novariġisi, ġemu genagena noikua.” Asikauna Aenea evarigisito. ³⁵ Monaj ġetanuto-ġoi Lida e Saron tarimari mabarari na ġeġitaiato, benamo Vereġauka ġenaj ġeraka-kureto.

³⁶ Topaj Iesu ekorana-iaġiato-ġoi vavinena ta arana Tabita etanuto-ġoi. Grik garo ai arana tu Doreka, anina tu “deer”. Ġia tu veġa namori ġutuma eveito-ġoi, ema asi ġeri-ġari tarimari evaġa-kavarito-ġoi. ³⁷ Mo negaj ġia tu ekeveto, benamo emaseto. Tauġanina ġeguriato, benamo numa tugunaj daiġutu taj ġea toreato. ³⁸ Iopa e Lida fakari tu asi manaġa. Be Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari Iopaj ġeseġaġito Petero tu Lidaj nai, tarima ruarua ġetuġu-iaġorito ġia ġenaj, beġene noġia, beġene kira, “Ġai ġesi si-iaġo, asi nokwaibo!” ³⁹ Moġa lorinaj Petero evarigisito, benamo ġia ġesi ġeiaġoto. Eraġasito nai tu, tuġuna daiġutuna ġana ġeġori-varaġeato. Monaj vabu mabarari na ġeruġa-ġeġeraġiato, benamo koudi e dabuġa kotari, Doreka na maġurinaj eturirito-ġoi dagarari, ġia ġevaġa-ġita-iaġiato ma taġiri ġesi. ⁴⁰ Petero na ġia mabarari daiġutu na etuġu-rosirito, benamo evetui-tarito, eġuri-ġurito. Moġa murinaj eboġe-tarito, mase vavinena eġitaiato, benamo ekirato, “Tabita, novariġisi!” Tabita na matana eiaġarito, ma Petero eġitaiato, benamo etanu-vaisito. ⁴¹ Petero na ġimanaj eġabito, evaġa-ruġa-vaisiato. Benamo veġabidadama tarimari e vabu ekea-toġarito. Ġia ġema raka-toġato nuġanaj, Tabita tu maġuri eruġa-taġoto-ġoi. Benamo Petero na ġeri ai etuġu-iaġoato. ⁴² Mai veġa varina Iopa mabarana e eraga-rovorovoto, benamo tarima ġutuma na Vereġauka ġevaġa-moġoniato. ⁴³ Petero ġaro vovoka Iopaj etanuto, boromakau kefirj eġauvei-iaġirito-ġoi tarimana arana Simona ġesi.

10

Petero e Korenelio

¹ Tarima ta arana Korenelio, ġia tu Kaisarea vanuġanaj etanuto-ġoi. Ma ġia tu Roma ġeri vetari tarimari sinau sebona (100) eġorikaurito-ġoi tarimana. Ġia na vetari doġorona arana ġekiraġiato-ġoi tu “Itali ġeri Vetari Doġorona” eġita-ġaurito-ġoi. ² Ġia e ġena numa tarimari mabarari ġesi tu Barau ġekorana-iaġiato-ġoi ema Barau garina ġeveito-ġoi. Ġia

na asi ġeri-ġari Iuda tarimari evaġa-kava baregorito-ġoi, ema vanaġivanaġi eġauġauto-ġoi Barau ġenai. ³ Lavilavi ta, horaġauna 3 koloko rekenai ġia emata-vanaġito, Barau ġena aneru ta eġita-korikoriatu, ema raka-toġato, benamo ġia evaġa-guruġaiatu, ekirato, “Korenelio!” ⁴ Benamo ma garina ġesi Korenelio na mo aneru eġita-karakaraiatu, benamo ekirato, “Vereġauka, kara?”

Aneru na evaġa-veseato, ekirato, “Ġemu ġuriġuri e ġemu vevaġa-kava asi ġeri-ġari tarimari ġeri ai tu Barau na eġabi-raġerito, ema ġia na etuġamaġirini. ⁵ Toma, tau kotari Iopa ġana notuġu-iaġori, be tau ta arana Simona, ġia arana ta tu Petero, beġenea ġoria. ⁶ Ġia tu Simona, boromakau kefiru eġauvei-iaġirini tarimana ġesi etanuni; ġena numa tu kone rikinai.”

⁷ Mo evaġa-guruġaiatu aneruna na eraga-kwaneato, benamo Korenelio na ġena vetuġunaġi tarimari ruarua ema ġena vetari tarimana ta ekea-iaġomarito. Ġena vetari tarimana moġa tu Barau ekorana-iaġiatio-ġoi tarimana e ġia tu vanaġivanaġi Korenelio sevinaġi ġia vetuġunaġina ġeiaġo-viniatio-ġoi tarimana ta. ⁸ Kara eġorato dagarari mabarari Korenelio na ekira-vararito, benamo Iopa gana etuġu-iaġorito.

Petero ġena mata-vanaġi

⁹ Ma elaganito, ġia tu dabara na roġo ġeiaġoto-ġoi, Iopa ġekavi-naġiatio, ġarogotai Petero tu numa tuġunai eraġekauto, nea ġuriġuri ġana. ¹⁰ Ġia varau evitoato, benamo ġena ura tu neġaniġani. Ma ġaniġani tu roġo ġerovinarito-ġoi nuġanai, ġia emata-vanaġito. ¹¹ Ġia na guba evekeoto eġitaiatu, ema dagara ta dabuġa baregona kavana, daigunina vasivasi emariġoto-ġoi ġia ġenai, noġa moġo ġetuġu-mariġoto-ġoi tanobara ġana. ¹² Ġia emariġoto-ġoi nuġanai tu maġuri dagarari irauirau mabarari, kwakuri vasivasi ġerakani dagarari, e ġedarani dagarari, ema guba na ġerovoni manuri. ¹³ Benamo garo ta na ekiraiatu, ekirato “Petero, novariġisi, be novaġiri, noġanuri!” ¹⁴ Senaġi Petero evaġa-veseto, ekirato, “Vereġauka, asiġina ġinavaġi! Rakava e asi veiareva dagarari ta au na roġosi roġo bara ġania.” ¹⁵ Mo garo na ma evaġa-guruġa ġenoġoiatio ekirato, “Barau na eiarevarito dagarari ta rakavana asi bono kiraġi.” ¹⁶ Vaġa-toitoti moġesi eġorato, benamo mo dabuġa asikauna tu guba ġana ma eġabi-varaġeato.

¹⁷ Petero na mo ġena mata-vanaġi ai eġitarito dagarari anina roġo etuġamaġi-vetaurito-ġoi nuġanai, Korenelio ġena vetuġunaġi tarimari tu ġevotuto, ma ġeribato Simona ġena numa tu ainai. Benamo ġeiaġoto mo numa ġatama bokana korana ġoiranai ġea ritoġo-tarito. ¹⁸ Benamo ġekeato e ġevedanaġito, ġekirato, “Simona, arana ta ġekiraġiani Petero, tu mainai etanuni ba?” ¹⁹ Petero na tu roġo mo mata-vanaġi anina etuġamaġi-vetauato-ġoi nuġanai, Iauka Veaġa na evaġa-guruġaiatu, ekirato, “Noseġaġi, ġoi tu tarima toitoti tu ġevetaumuni. ²⁰ Be novariġisi, noraka-riġo, ġia ġesi boġono iaġo. Asi bono ġoiagi, korana au na atuġurito bene.”

²¹ Petero eraka-riġoto mo tarima ġeri ai, benamo ekirato, “Ġovetauani tauna tu au maiġegu. Kara dainai boġo iaġoma?” ²² Ġia ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġai tu vetari tarimari sinau sebona (100) eġori-kaurini tarimana arana Korenelio na betuġuma. Ġia tu vei-iobuka-iobuka e Barau garina eveini tarimana, ema Iuda tarimari mabarari na maki ġegubakau-baregoani. Ġia tu Barau ġena aneru ta na ekiraiatu, ġoi bene keakaumu, ġena numa ġana bono iaġo, ema ġoi na kara bokiraġirini bene seġaġiri.” ²³ Benamo Petero na mo tarima eġabi-raġerito ġena numai, monai ġegenato.

Petero tu Korenelio ġena numa ġana eiaġoto

Boġiboġi ai ġevariġisito, benamo Petero ġia ġesi ġeiaġoto, ema tarikaka kotari Iopa na maki ġia ġesi ġeiaġo-sebonato. ²⁴ Ġia ġeiaġoto, dabara tumanai ġea genato, ma elaganito vau Kaisareai ġevotuto. Korenelio na tu ġia enari-taġorito-ġoi, garagarana e ġatana maki ekea-vegogorito ġena numai. ²⁵ Petero eraka-toġato nuġanai, Korenelio na edoġariato, benamo kwakuna koranai evetui-tarito ma etutuġutari-viniatio. ²⁶ Senaġi Petero na evaġa-ruġa-vaissiatu, ekirato, “Novariġisi, au maki tarimarima moġo.” ²⁷ Numa nuġanai ġeraka-toġato-ġoi nai, Petero na Korenelio evaġa-guruġaiatio-ġoi. Ma numa nuġanai tu tarimarima ġutuma vegogotaġo edoġaririto. ²⁸ Benamo ġia na evaġa-guruġarito, ekirato, “Gomi tauġemi maki ma ribami ginikau, ġai ġema taravatu ekirani, Iuda tarimana ta irau bese tarimana ta ġesi asi bene tanu-vegogo o asi bene raka-ġitaiia maki, taravatu. Senaġi Barau na bevaġa-ġitagau, au na tarima ta asi bana kiraġia ġia tu rakava o asi veiareva. ²⁹ Moġa lorinai boġo keakaugu nai, baiaġoma moġo, asi bakira-sirivagi. Be nadanaġimi, au tu kara dainai boġo keakaugu?”

³⁰ Korenelio ekirato, “Ġaro vasivasi varau beġe iaġo, au tu ġegu numai aġauġauto-ġoi horaġauna 3 koloko lavilavi rekenai, maitoma horaġauna kavana. Benamo asikauna dabuġa kurokuro lelevaġina na evedabuġato tarimana ta ġoiragu ai eruġa-tarito, ³¹ benamo

ekirato, ‘Korenelio! Barau na ġemu ġauġau beseġaġia e vevaġa-kava veiġari asi ġeri-ġari tarimari ġeri ai etuġa-maġirito. ³² Iopa ġana novetuġu-iaġo, Simona, ġia arana ġekiraġiani Petero ġetoni, beġenea kiraia, be bene iaġoma. Ġia tu Simona, boromakau keffiri eġauvei-iaġirini tarimana ġena numai etanuni kone rikinai.’ ³³ Moġa lorinai asikauna vetuġumu araga-veito, ema bovei-nauġa, veiġa namo taumu, korana boiaġoma bene. Toma ġai mabarama tu Barau ġoiranai maiġema, ma Vereġauka na bevaġa-naġimu guruġari mabarari baġana seġaġiri ġana.”

Petero ġena ġobata

³⁴ Benamo Petero ġena guruġa esinaiato, ekirato, “Au toma bama riba-maoro, Barau na tarimarima mabarari tu eġabiraġe-ilailarini. ³⁵ Bese mabarari nuġari ai tu deikara na ġia garina eveini, ema veiġa iobukari eveini tarimana moġo ġia na eġabi-raġeani. ³⁶ Barau na Isaraela tarimari ġeri ai etuġu-iaġomaiato varina tu maiġa, mo tu maino varina Iesu Keriso ġenana maino varina namona efiuato-ġoi. Iesu Keriso tu tarima mabarari ġeri Vereġauka. ³⁷ Gomi ma ribami Iudea nuġanai kara eġorato, Galilea na evesinato. Mo tu Ioane na babatiso eġobata-iaġiato murinai. ³⁸ Iesu, Nasareta tarimana varina, ġomi ma ribami, kamasi Barau na Iauka Veaġa e seġuka ġia iatanai ebubu-riġoato. Ġia tu gabu mabarari ġari eiaġoto, veiġa namori eveirito-ġoi, ema Diabolo ġena seġuka na eġabirito tarimari mabarari evaġa-maġuririto-ġoi, korana Barau tu ġia ġesi. ³⁹ Ġai tu ġia na Iuda e Ierusalem tanori ai eveirito-ġoi dagarari mabarari ġavaġa-moġonirini tarimama. Ġia tu satauro ai ġeikoko-kauato nai ġevaġa-maseato. ⁴⁰ Senaġina Barau na ġaro vaġa-toitoinai (3) evaġa-varigiġi ġenoġoiato ema evaġa-foforiato beġene ġitaia ġana. ⁴¹ Ġia tu tarimarima mabarari na asi ġeġitaiao, senaġi ġevaġa-moġoniani tarimari, mo tu Barau na eviriġi-guinerito tarimari na moġo ġeġitaiao. Ma moġeri tarimari tu ġai maiġema. Ġia evariġiġi-ġenoġoiato murinai, ġai tu ġia ġesi ġaġaniġani-vegogoto e ġaniuniu-vegogoto. ⁴² Ġia na evaġa-naġimato, tarimarima ġeri baġana ġobata e baġana kiraġi-foforia, ġia tu Barau na eġabi-hidiato, maġuri tarimari e mase tarimari ġeri vevaġa-maoro tarimanai evaġa-iaġoato. ⁴³ Peroveta tarimari mabarari na ġia ġekiraġi-foforiato-ġoi, ġekirato-ġoi, ġia beġe vaġa-moġoniani tarimari mabarari tu ġia arana seġukanai Barau na ġeri rakava betuġamaġi-fitoġarini.”

Irau bese tarimari Iauka Veaġa ġeġabiato

⁴⁴ Petero roġo eguruġato-ġoi nuġanai, Barau ġena guruġa ġeseġaġiato-ġoi tarimari mabarari iatari ai Iauka Veaġa eraka-riġoto. ⁴⁵ Iuda tarimari Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi ema Petero ġesi Iopa na ġeiaġomato tarimari tu ġeġaba-rakavato, korana Barau na Iauka Veaġa irau bese tarimari maki evinirito iatari ai ebubu-riġoato. ⁴⁶ Korana ġeseġaġirito garo irauri ai ġeguruġato-ġoi, ema Barau ġevaġa-raġeato. Benamo Petero ekirato, ⁴⁷ mai tarimarima na tu Iauka Veaġa vrau beġe ġabia, ġita na taġabiato kavana. Be, nanu nuġanai babatiso beġene ġabia ġana tu deikara na bekira-ġoiani? ⁴⁸ Moġa lorinai ġia na ekirarito, Iesu Keriso aranai beġene babatisori. Benamo ġia na Petero ġenoġoiato, garo kotari ġia ġesi roġo ma beġene tanu.

11

Petero ġena guruġa-fofori Ierusalem ai

¹ Apostolo e tarikaka Iudea tanonai mabarari ġeseġaġito, irau bese tarimari na maki Barau ġena guruġa vrau ġeġabi-raġeato. ² Benamo Petero Ierusalem ġana evarageito nai tu, Iesu ġevaġa-moġoniato-ġoi tarimari, senaġi tauġaniri keffiri tu ġelama-vaġirito, moġeri na ġeġau-fitoġaiato, ³ ġekirato, “Goi tu keffiri asi ġelama-vaġirini irau bese tarimari ġeri numai oa raka-toġato, ema ġia ġesi oa ġaniġani-vegogoto!”

⁴ Benamo Petero na vari mabarana ġeri ekiraġito, kamasi evesinato mo magona. Ekirato, ⁵ “Au tu Iopa vanuġana baregonai aġuriġurito-ġoi, nuġanai amata-vanaġito. Aboġeto, dagara ta dabuġa baregona kavana, daigunina tu vasivasi (4), guba na emariġoto-ġoi, noġa moġo ġetuġu-mariġoato-ġoi, ġoiragu ai ema vetore-tarito. ⁶ Aboġe-ġurato nai tu, maġuri dagarari iraurau, tanobarai kwakuri vasivasi na ġerakani bureġari, e boġai ġetanuni bureġari, e ġedarani dagarari, ema guba na ġerovoni manuri aġitarito. ⁷ Benamo garo ta aseġaġiato, ekirato, ‘Petero, novariġiġi, be novaġiri e noġaniri!’ ⁸ Senaġi au akirato, ‘Vereġauka, asiġina ġinavaġi, rakava e asi veiareva dagarari ta au murugu na roġosi beġere raka-toġa.’ ⁹ Mo garo guba na ma eguruġa-ġenoġoiato, ekirato, ‘Barau na eiarevarito dagarari tu rakavari asi bono kiraġiri.’ ¹⁰ Vaġa-toitoina moġesi eġorato, benamo dagara mabarari guba ġana ma eġabi-vaġerito.

¹¹ Mo horaġauna sebonai tarima toitoi au atanuto-ġoi numanai ġeraġasito. Ġia tu Kaisarea na ġetuġurito au ġegu ai. ¹² Benamo Iauka Veaġa na ekiraguto, ġia ġesi bana iaġo,

asi bana ġoiaġi. Mai tarikaka imaima sebona (6) maki au ġesi Kaisarea ġana ġiaiaġoto, ema mabarama Korenelio ġena numai ġaraka-toġato. ¹³ Ġia na ġema ekiraġiato, kamasi aneru ta, ġia ġena numai efororito eġitaiaato, ema ekiraiato, ekirato, 'Iopa ġana novetuġu-iaġo, Simona, ġia arana ta tu Petero, beġenea kiraia, bene iaġoma. ¹⁴ Ġia na guruġa tari ġemu bekiraġirini, benamo mo guruġa ġerina Barau na ġoi ema ġemu numa tarimari mabarari bevaġa-maġurimini.' ¹⁵ Au na guruġa vau asinaiaato nuġanai, Iauka Veaġa emariġoto ġia iatarai ai, Pentekoste ġaronai ġita iatarai emariġoto kavana. ¹⁶ Benamo Vereġauka na kara ekiraġiato dagarana atuġamaġi-doġariato, ekirato, 'Ioane tu nanu na ebatisoto-ġoi, senaġina ġomi tu Iauka Veaġa na bebabatisomini.' ¹⁷ Bema Barau na mo varevare sebona moġo, ġita Vereġauka Iesu Keriso tavaġa-moġoniato nai evinirato varevarena, irau bese tarimari maki evinirato nai tu, au tu deikara, be au na Barau bakira-ġoiani?"

¹⁸ Ġia na mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġeri guruġa barubaru ġevaġa-magoato, benamo Barau ġevaġa-raġeato, ġekirato, "O kato, irau bese tarimari maki Barau na vetuġamaġi-kure dabarana bevaġa-ġitari, maġuri beġene ġabia ġana."

Ekalesia evesinato Antioka ai

¹⁹ Stefano emaseto nai, ekalesia vaġa-midigumidiguna e lai-lautilausina eġorato, benamo veġabidadama tarimari ġevaġa-raġa rovorovorito. Ġia kotari ġeiaġoto mo Foenikia, Saipras e Antioka ai ġea raġasito. Monai Iuda tarimari ġeri ai moġo Iesu varina ġeġobata-iaġiato-ġoi. ²⁰ Senaġi veġabidadama tarimari kotari, Saipras e Kurene tarimari tu Antioka ġana ġeiaġoto, Griek tarimari ġeri ai maki vari ġea fluato, Iesu Vereġauka Varina Namona ġeġobata-iaġiato-ġoi. ²¹ Vereġauka seġukana tu ġia ġesi, be tarimarima ġutuma-bara Vereġauka ġevaġa-moġoniato ema ġevetuġamaġi-kureto.

²² Ierusalemekalesiani na mai vari ġeseġaġiato, benamo ġia na Banabas Antioka ġana ġetuġu-iaġoato. ²³ Ġia Antiokai eraġasito, benamo Barau ġena varevare-bara tarimarima ġeri ai eġitaiaato nai, eiaku-rakavato. Ma mabarari elauaġirito, moġoni ai Vereġauka beġene korana-iaġia ma nuġari mabarari ġesi. ²⁴ Banabas tu tarima namona, Iauka Veaġa e veġabidadama na evonuto. Ema tarimarima ġutuma-bara Vereġauka ġena tarimarimai ġeiaġoto.

²⁵ Benamo Banabas Taso ġana eiaġoto, Saulo vetau-vetauna. ²⁶ Edoġariato, benamo Antioka ġana eġori-iaġoato. Monai mo laġani sebona, tauri ruarua ekalesia ġesi ġevegogoto-ġoi e tarimarima ġutuma-bara ġevaġa-ribarito-ġoi. Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari tu Antioka vanuġanai vau ġekiraġirito "Christian".

²⁷ Mo ġaro ai peroveta tarimari kotari Ierusalemekalesiani na Antioka ġana ġevariġoto. ²⁸ Ta ġia fakari ai arana tu Agabo. Agabo evarigisito, Iauka na evaġa-ribaiato ilailanai tanobara mabaranaġi doġe baregona beġorani varina eflu-guineato. Mo doġe baregona tu Klaudio ġena veġitaġau ġarori ai eġorato. ²⁹ Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari na ġeura-iaġiato, ġia tata ġeri doġari ilailari ai tarikakari Iudeai ġeri ai ġeri varevare dagarari kotari beġene tuġu-iaġo, beġene vaġa-kavari ġana. ³⁰ Mo veġa tu ġeveiato, Banabas e Saulo ġeri ai ġeri moni ġetuġukauto, rubu ġitataġona tarimari beġene viniri ġana.

12

Ekalesia vaġa-midigumidiguna e lai-lautilausina ebaregogoto-ġoi

¹ Moġeri ġaro ai Kini Heroda na ekalesia tarimari kotari eġabi-taririto, bene vaġa-midigu midiguri ġana. ² Iakobo (o Iames), Ioane kakana, tu baġa na debana ebasi-ġutuato. ³ Heroda na Iuda tarimari eġitarito, mo veġa ġeikaku-iaġiato nai tu, Petero maki ma ea ġabi-tariato. Mo tu asi eubuni faraona verekona ġarori ai eġorato. ⁴ Petero eġabi-tariato, benamo dibura numai etoreato. Monai vetari tarimari eġabanana imaima sebona (16) etorerito, vasiri vasiri ai evaġa-ruġarito vauro, Petero ġeġita-ġuato. Heroda ġena ura tu Pasova murinai vauro, tarimarima ġoirari ai bene ġori-rosia ema bene vaġa-kotaia. ⁵ Moġa lorinai Petero tu dibura numai ġeġita-ġuato-ġoi, a ekalesia tu Barau ġenai ġeġauġau-kokore kokoreto-ġoi Petero ġena.

Aneru na Petero evaġa-maġuriato

⁶ Boġi, ma belaġanini tu Heroda na tarimarima ġoirari ai Petero beġori-rosiani, Petero tu seini na ġebarubaruato, benamo vetari tarimari ruarua veġaravari ai egenato, ema ġatama-boka ġitaġauna vetari tarimari na maki ġatama-boka ġenari-taġoato-ġoi. ⁷ Benamo Vereġauka ġena aneru ta efororito, Petero sevinai eruġa-tarito, ema mama ta dibura numa nuġanai enanagi-tariato. Mo aneru na Petero ġabana ebota-karaiato, benamo evaġo-tataġiato, ma ekiraiato, ekirato, "Raġavei, novariġisi!" Benamo seini Petero ġimana na ġeketo-vaġito. ⁸ Benamo aneru na evaġa-guruġaiaato, ekirato, "Ġemu baġaġau nobaru-taria, ema ġemu tamaka noveiri." Benamo Petero na veirito. Aneru

ma ekirato, “Ĝemu koudi na noveseĝo, be au murigu na noiaĝoma.” ⁹ Petero ĝia murinai erakato mo, dibura numa na eraka-rosito. Senaĝi ĝia tu asi ribana, mo aneru na kara eveiato-ĝoi tu moĝoni. Ĝia matoru ekirato tu, emata-vanaĝini etato-ĝoi. ¹⁰ Ĝatama-boka ĝitaĝauna tarimari ĝeruĝato gabuna ta ĝeraka-vanaĝiato, ma vaĝa-ruaruana ma ĝeraka-vanaĝiato, ĝeiaĝoto mo, auri ĝatama-bokanai ĝea raĝasito. Moĝa tu vanuĝa barana rakarosina ĝatama-bokana. Mo ĝatama-boka tu taŭgena moĝo ĝia ĝeri evekeoto, benamo ĝeraka-rosito. Dabara na ĝeraka-variĝoto-ĝoi nuĝanai, asikauna aneru na Petero eraga-kwaneato.

¹¹ Monai vau Petero eribato ĝia ĝenai kara eĝorato, benamo ekirato, “Au toma moĝoni bama riba, Vereĝauka na ĝena aneru betuĝua tu, Heroda ĝimana na, ema Iuda tarimari na au ĝegu ai kara ta beĝene veia ĝetato-ĝoi ĝenana bema vaĝa-maĝurigu.

¹² Mo veiĝa etuĝamaĝi-fakaiato, benamo Maria ĝena numa ĝana eiaĝoto. Maria tu Ioane Mareko sinana. Monai numa nuĝanai tu tarimarima gutuma ĝevegogoto, ĝegauĝauto-ĝoi. ¹³ Petero numa murikana ĝatama bokanai esekeseketo, benamo vetuĝunaĝi ĝuiatona ta arana Roda eiaĝoto, nea ĝitaia gana. ¹⁴ Senaĝi ĝia na Petero garona esegaĝi-leaiato, benamo iaku na evaĝa-vonuato, benamo ĝatama-boka tu asi ekeo-fakaiato, a ĝia tu eraga-ĝenogoto, ea kirarito, Petero tu murikai eruĝa-taĝoni. ¹⁵ Ĝia na ĝekiraiato, ĝekirato, “Ĝoi tu bebabomu ba!” Senaĝi ĝia eĝiĝiraĝeto-ĝoi, ekirato, “Moĝoni, Petero tu murikai eruĝa-taĝoni.” Benamo ĝekirato, “Mani tu ĝia ĝena aneru!”

¹⁶ Senaĝina Petero tu roĝo esekeseke-ĝiĝiraĝeto-ĝoi. Benamo ĝeiaĝoto, ĝatama-boka ĝea keo-fakaiato nai tu, Petero ĝegitaiato, ĝegaba-rakavato. ¹⁷ Petero ĝimana na ekira-ĝoirito asi beĝene guruĝa, benamo Vereĝauka na kamasi dibura numa na eĝori-rosiato ĝeri ekiraĝito. Ĝia na evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Iakobo (o Iames) e tarikaka mabarari ĝeri mai vari boĝono kiraĝia.” Benamo ĝia tu erakato, gabu ta ĝana ma eiaĝoto.

¹⁸ Boĝiboĝi, vetari tarimari fakari ai tu daradara baregona eĝorato; ĝevedanaĝi-vedanaĝito, ĝekirato, “Petero tu kamasi bevei?” ¹⁹ Heroda na gabu mabarana evetau-ĝinikaŭato, senaĝi Petero asi eĝoitagoato. Benamo Petero ĝegita-ĝuato tarimari evaĝa-kotarito murinai, ĝena vetari tarimari o soldia ekirarito beĝenea vaĝi-maseri. Moĝa murinai Heroda na Iudea eraga-kwaneato, ma Kaisareai ĝaro tari ea tanuto.

Heroda emaseto

²⁰ Heroda tu Taia e Sidono tarimari ebaruvini-rakavarito; moĝa lorinai Taia e Sidono tarimari ĝeveĝabi-vegogoto, ma Heroda ĝea ĝitaiato. Senaĝi guine, Blasto, Heroda ĝena ĝena-daiĝutuna ĝitataĝona tarimana ĝesi roĝo ĝeveĝatato, ĝevaĝa-maranaiato, ema ĝia rekeri ai roĝo ekauto. Moĝa murinai vauro ĝeiaĝoto, Heroda ĝenai maino ĝea noĝiato, korana ĝia ĝeri tanobara ĝaniganina tu Heroda ĝena tanobarai ĝeĝabito-ĝoi.

²¹ Benamo ekiraĝi-toreato ĝaronai, Heroda na ĝena vere dabuĝana eveiato, benamo ĝena teronai ea tanukauto vau, tarimarima eguruĝa-vinirito. ²² Benamo tarimarima ĝeĝabato, ĝekirato, “Mai tu barau ta garona, dia tarimarima garona.” ²³ Mo horai Vereĝauka ĝena aneru ta na Heroda ekwariato, korana ĝia na mo guruĝa esegaĝiato nai, Barau tu asi evaĝa-raĝeato. Ĝia tu ĝuioguo na ĝeĝaniato, emaseto.

²⁴ Senaĝi Barau ĝena guruĝa tu ebaregote e eraga-rovorovoto.

²⁵ Banabas e Saulo tu ĝeri ĝauvei ĝevaĝa-koriato, benamo Ierusalemna na ĝeĝenoĝito; Ioane Mareko maki ĝeĝori-kauto.

13

Banabas e Saulo ĝeĝabi-viriĝirito e ĝetuĝurito

¹ Antioka ekalesiana nuĝanai tu peroveta e vevaĝa-riba tarimari kotari. Arari tu Banabas; Simeona, arana ta tu Niga; Lukio, Kurene tarimana; Manaen, ĝia tu Gavana Heroda ĝesi ĝevaĝa-baregorito; e Saulo. ² Ĝia na Vereĝauka ĝetoma-rakarigo viniato-ĝoi e ĝeĝani-veaĝato-ĝoi nuĝanai, Iauka Veaĝa na ekirarito, ekirato, “Banabas e Saulo tu au ĝegu boĝono ĝabi-ĝerevaĝiri, korana au na bakeari, ĝegu ĝauvei ta beĝene veia ĝana.” ³ Benamo ĝia ĝeĝani-veaĝato e ĝeĝuririto murinai, ĝimari ĝia iatari ai ĝetore-kaurito, benamo ĝetuĝu-rakarito.

Saipras ai

⁴ Iauka Veaĝa na Banabas e Saulo etuĝurito, benamo tauri ruaru kone vanuĝana Seleukia ĝana ĝevariĝoto. Seleukia na tauri ruaru bouti ai ĝeraĝeto, benamo Saipras motumotu ĝana ĝevanaĝito. ⁵ Banabas ma Saulo Salami ai ĝevotuto nai, Barau ĝena guruĝa Iuda tarimari ĝeri rubu tari ai ĝea ĝobata-iaĝiato. Ioane Mareko maki ĝia ĝesi, ĝia tauri ruaru evaĝa-kavarito-ĝoi.

⁶ Tauri ruarua na Saipras motumotu mabarana ġeraka-vanaġiato, ġeiaġoto Pafu vanuġanai ġea raġasito. Monai Iuda ġeri ġora e peroveta ġofaġofa tarimana ta arana Bar-Iesu ġea doġariato. ⁷ Ma Bar-Iesu tu motumotu verena, ma iaunega rakavarakava tarimana arana Seregio Paulo ġatana. Mo vere na Banabas e Saulo ekea-iaġorito ġia ġoirana ġana, korana ġena ura tu Barau ġena guruġa bene seġaġia. ⁸ Senaġi mo ġora tarimana Elima, (Bar-Iesu arana ta tu Elima), na ġeri guruġa ekira-fittoġarito, ġena ura vere na Iesu asi bene vaġa-moġonia. ⁹ Benamo Saulo, arana ta tu Paulo, Iauka Veaġa na evaġa-vonuato, benamo Elima eġita-karakaraiato. ¹⁰ Benamo ekirato, “Goi tu Diabolo natuna, ema veġa iobukaiobukari mabarari tu ġoi na ovetari-vinirini! Goi tu ġofaġofa e rakava mabarari na ovonuto. Vereġauka ġena veġa iobukaiobukari ġofaġofai bono vaġa-iaġori uranai ovededegwani. Mo veġa tu aitoma vau bovaġa-dokoani? ¹¹ Noseġaġi! Toma Vereġauka ġena seġuka ġoi ġemu ai befororini, matamu bebubuni, ma laġani mamana asi boġitaiani, beiaġoni mo, ġaro ta.”

Asikauna Elima tu mukuna na matana eġabi-ġauato, benamo eraka-ġeġeraġi ġeġeraġito, ġena ura ta na ġimanai bene ġabi, ma bene ġori-kaua. ¹² Mo vere na kara eġorato dagarana eġitaiao nai, Vereġauka evaġa-moġoniato. Ema eġaba-rakavato Vereġauka ġena vevaġa-riba guruġari ai.

Antioka vanuġana Pisdia ai

¹³ Paulo ma karona ġesi Pafu ġeraga-kwaneato, bouti na Pega ġana ġeiaġoto. Pega tu Pamfilia nuġanai. Pegai benamo Ioane Mareko na Paulo e Banabas eraga-kwanerito, ġia tu Ierusalemna ġana ma egenoġi-iaġoto. ¹⁴ Pega na kwakuri na Antioka ġana ġeiaġoto. Antioka tu Pisdia tanonai. Sabadi ai tu Iuda tarimari ġeri rubu ai ġeraka-toġato, bena ġetanu-tarito. ¹⁵ Mose ġena taravatu e peroveta tarimari ġeri toretore ġeivirito murinai, rubu ġitaġauna tarimari na noġinoġi ġetuġu-iaġoato ġia tauri ruarua ġeri ai, ġekirato, “Tarikaka, bema ma ġemi vevaġa-gwaġiġi guruġari mai tarimarima ġeri ai nai tu, ġai ġaurani, ġeri ġokiraġi.”

¹⁶ Paulo evarigisito, ġimana na eiave-taririto, benamo ekirato, “Isaraela taumi e irau bese tarimari fakari ai Barau garina ġoveini tarimami, ġoseġaġi! ¹⁷ Mai Isaraela tarimari ġeri Barau na ġai senema eġabi-virigirito, ema ġia na evaġa-ġutumarito, Aigupito tanonai ġetanuto-ġoi nai. Ma Barau ġena seġuka baregona na Aigupito tanona na eġori-rosirito, ¹⁸ ema laġani gabana vasivasi (40) kavana tano fakanai ġia ġeri ai evevaġa-gwaġiġito. ¹⁹ ġia na Kanana tanonai bese imaima ruarua (7) tarimarimari evaġa-mou-taririto. Ma ġeri tano tu eġabiato, Isaraela tarimari evinirito e ġeri tanobarai evaġa-iaġoto. ²⁰ Mo dagara mabarari tu laġani sinau vasivasi ma gabana imaima (450) kavana nuġanai ġeġorato. Moġa murinai ġia na vevaġa-roroġoto tarimari evinirito, eiġoto mo peroveta tarimana Samuela ġena veġitaġau laġanina. ²¹ Ma ġeri vere o kini ta beġene ġabia noġinoġina ġeveito nai, Barau na Saulo evinirito. ġia tu Kisa natuna, mo tu Beniamina ġena doġoro tarimana. Saulo na laġani gabana vasivasi (40) eġita-ġaurito. ²² Saulo kini dagina na eġabi-vaġiato murinai, Barau na Davida eġabiato, Isaraela ġeri kini ai evaġa-iaġoto. Barau na Davida tu maiġesina ekiraġi-foforiato, ekirato, ‘Au na Davida, Iese natuna, badoġaria, ġia tu au nuġagu na euravini-rakavaiani tarimana. ġia na au ġegu ura veġari mabarari beveirini.’ ²³ Barau na ġena guruġatore ilailanai, Davida besena na, Isaraela tarimari ġeri vevaġa-maġuri tarimana etuġu-mariġoato. Mo vevaġa-maġuri tarimana tu Iesu.

²⁴ Iesu roġosi roġo bere ġauvei nuġanai, Ioane na Isaraela tarimari mabarari eġobata-vinirito, ekirarito, ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure, benamo babatiso beġene ġabia. ²⁵ Ioane na ġena ġauvei dori evaġa-koriato nuġanai, tarimarima ekirarito, ekirato, ‘Gomi ġotuġa-maġini au tu dei? Au tu dia ġomi na ġovaġa-nogaiani tarimana. Senaġi ġoboge! ġia tu au murigu na mani eiġomani, ma au tu asi ilaila ġia kwakuna tamakari bakoki-vaġirini.’

²⁶ Tarikakagu, Aberhamo besena, ema ġomi irau bese fakari ai Barau garina ġoveini tarimami: Mai vevaġa-maġuri guruġana tu ġita ġera etuġu-iaġomaiato. ²⁷ Ierusalemna tarimari ma ġeri vere ġesi Iesu asi ġeġita-leaiato, ema Iesu, peroveta tarimari ġeri guruġa Sabadi mabarari ai ġeivirito-ġoi, tu asi ġetuġamaġi-fakarito. Moġesina naima ġia na Iesu vaġi-masena guruġana ġekiraġito nai, peroveta tarimari ġeri guruġa ġevaġa-moġonirito. ²⁸ Oba, vaġi-masena korana ta tu asi ġedoġariato, senaġina Pilato ġenoġiato, bene vaġi-masea ġetato. ²⁹ Buka Veġai ġia ġekiraġiato guruġari mabarari ġeveirito murinai, satauro tuġuna na ġeġabi-riġoato, benamo fore ġekwaiato kouġana garanai ġea toreato. ³⁰ Senaġi Barau na mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoato. ³¹ ġia ġesi Galilea na Ierusalemna ġana ġeiaġoto-ġoi tarimari na ġaro vovoka ġeġitaiao. Ma ġia toma tu Isaraela tarimari ġeri ai Iesu ġekiraġi-foforiani.

³² Ema Barau na ġita senera kara ekiraġitore-vinirito Varina Namona ġomi ġakira-varamini. ³³ Mo kiraġitore tu Barau na ġita, ġia tuburi, ġera evaġa-moġoniato, mo tu ġia na Iesu mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato nai. Salamo vaġa-ruaruanai etoreato ilailana, ekirani,

‘Ġoi tu au Natugu;

toma au tu ġoi Tamamu ai baiaġo.’

³⁴ Barau na moġoni mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato e asi ma beġenoġoini gara ġana, benamo beborაგანი. Barau na tu maiġesi ekiraġiato, ekirato,

‘Davida ġena akiraġi-torerito,

vevaġa-namo veaġari e moġoniri tu ġomi bavinimini.’

³⁵ Ema Salamo ta nuġanai ma ekirani,

‘Ġoi ġemu tarima vevaġana tu

asi beborაგანი,

korana tu asi bene ġora otato.’

³⁶ Davida ġena ġuru ai Barau ġena vetuġunaġi ei-aġo-vinito-ġoi nai emaseto, benamo senena seviri ai ġeguriato, ma tauġanina tu eborაგათო. ³⁷ Senaġi Iesu, Barau na mase na evaġa-variġisi ġenoġoiato tarimana, tu tauġanina asi eborაგათო. ³⁸ Moġa lorinai, tarikakagu mabarami, au aurani boġono riba, ġai tu Iesu bakunai rakava tuġamaġi-fitoġari varina ġomi ġemi ġavari-fiuani. ³⁹ Mose ġena taravatu na ġomi ġemi rakava tu asi beruġa-vaġirini riba, a Iesu na ġia ġevaġa-moġoniani tarimari mabarari ġeri rakava tu eruġa-vaġirini, vei-iobukaiobuka tarimari ai evaġa-iaġorini. ⁴⁰ Rorimi boġono vetore, be peroveta tarimari na ġekiraġirito dagarari, ġemi ai asi beġene ġora; ġekirato,

⁴¹ ‘Ġomi vevaġi-varaġevaraġe

tarimami ġoboġeboġe!

Nuġami ġefarevaġi, benamo ġomase!

Korana ġemi maġuri ġarori ai

au na veġa ta haveiani,

enabe ta na ġemi bekiraġi-ġinikauani,

senaġi asi boġo vaġa-moġoniani!’ ”

⁴² Paulo e Banabas rubu na ġeraka-riġoto-ġoi nuġanai, tarimarima na ġenoġirito, ġoira Sabadi ai ma beġene ġenoġoi, be mo guruġa kotari ma ġeri beġene kiraġi. ⁴³ Tarimarima vegogo na ġeġwa-lausiato murinai, Iuda tarimari ġutuma, ema irau bese tarimari, Barau ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari, ġutuma maki Paulo e Banabas muriri na ġeiaġoto. Tauri ruarua na ġevaġa-guruġarito e ġelaunaġirito, Barau ġena varevare-bara nuġanai beġene ruġa-gwaġiġi.

⁴⁴ Sabadi vaġa-ruaruanai, dori moġo mo vanuġa baregona tarimari mabarari na Vereġauka ġena guruġa seġaġi-seġaġina ġeraka-vegogoto. ⁴⁵ Iuda tarimari na mo ġutuma ġeġitarito nai, ġemama-rakavato; benamo Paulo na kara ekiraġirito-ġoi guruġari, ġia na ġekira-fitoġarito e ġevei-veġare veġareato. ⁴⁶ Senaġi Paulo e Banabas tu ma kokoreri ġesi ġevaġa-veserito, ġekirato, “Barau ġena ura lorinai tu ġia ġena guruġa ġai na ġomi baġana kiravara-ġuinemi. Senaġi ġomi na asi ġoġabi-raġeani, monana tu ġomi tauġemi na ġovaġa-moġoniani, ġomi tu asi ilaila maġuri vanaġivan-aġi boġo ġabiani. Moġa lorinai, ġai na ġomi ġaraga-kwanemini, ma irau bese tarimari ġeri ai ġaiaġoni. ⁴⁷ Korana Vereġauka na tu maiġesi evaġa-naġimato, ekirato,

‘Au na ġomi atoremto tu,

irau bese tarimari ġeri mamai

boġono iaġo,

be vevaġa-maġuri boġono ġabi-rosia tanobarai ġetanuni tarimari mabarari ġeri ai.’ ”

⁴⁸ Irau bese tarimari na mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġeakuto e Vereġauka ġena guruġa ġevaġa-raġeato; ema Barau na eġabi-virigirito maġuri vanaġivan-aġi beġe ġabiani tarimari mabarari ġeveġabidadamato. ⁴⁹ Vereġauka ġena guruġa mo gabu mabarana nuġanai eraga-rovorovoto. ⁵⁰ Senaġi Iuda tarimari na irau bese vavineri, daġi baregori ġeġabi-taġorito-ġoi ma Barau ġekorana-iaġiato-ġoi vavineri, e vanuġa baregonai veġitaġau tauri, nuġari ġeganirito. Benamo ġia na vevaġa-midigumidigu ġevaġa-ġoraito Paulo e Banabas ġeri ai, ema ġeri gabu na ġelai-rosirito. ⁵¹ Tauri ruarua na kwakuri kauri ġekwariketoketorito, ġia ġeri kira-sirivaġi vaġa-moġoniri ġana, benamo Ikonia ġana ġeiaġoto. ⁵² Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari Antiokai tu iaku e Iauka Vevaġa na ġevonuvonu-raġeto.

¹ Ikoniai Paulo e Banabas tauri ruarua Iuda tarimari ġeri rubu ai ġeveito-ġoi kavana ġeraka-toġato, benamo ġeġobatato. Ġeri ġobata na Iuda e Grik tarimari ġutuma lelevaġi ġeveġabidadamato. ² Senaġi Iuda tarimari asi ġeurato Iesu beġene vaġa-moġonia, tarima kotari na irau bese tarimari ġelaunaġi-naġirito, benamo tarikaka veġabidadama nuġanai tarimari ġeiau-rakava vinirito. ³ Paulo e Banabas monai ġetanu-maukato. Ma kokoreri ġesi Vereġauka ġena vavevare-bara guruġana ġekiraġiato-ġoi. Vereġauka na ġeri guruġa evaġa-moġonirito tu seġuka evinirito, vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veigari ġeveito. ⁴ Senaġi mo vanuġa baregona tarimari tu ġeveware-kirato, reke-ta Iuda tarimari ġesi ġekauto, reke-ta tu apostolo tarimari ġesi. ⁵ Benamo irau bese tarimari e Iuda tarimari ma ġeri veġuine-iaġi tauri ġesi ġeverori-vegogoto, ġeurato apostolo beġene vaġa-midigu midiguri e fore na beġene ġidara-maseri. ⁶ Senaġi Paulo e Banabas na mo boioġa ġeribaiao, benamo Likaonia tanonai vanuġa baregori ruarua Listera e Derebe, ema seviri tanori ġana ġegari-iaġoto e seviri vanuġari tari ġari. ⁷ Monai Vari Namona ġeġobata-iaġiato-ġoi.

Listera e Derebe ai

⁸ Listerai tarima ta etanuto-ġoi; ġia tu kwakuna rakava emaġurito, be asi erakato-ġoi. ⁹ Mo tarima tu esegaġi-toġoto-ġoi Paulo egobatato-ġoi nuġanai. Paulo na egita-karakaraiao, benamo eribato ġia tu ġena veġabidadama na bevaġa-namoani riba, ¹⁰ benamo eguruġa-fararato, ekirato, "Novariġisi, noruġa-tari. Benamo eburi-vaisito, erakato.

¹¹ Tarimarima ġutuma na kara Paulo na eveiato ġeġitaiato nai, ġeri Likaonia garonai ġekoġoto, ġekirato, "Barau tu tarimarimai beġe iaġo, beġe raka-riġo ġita ġerai!" ¹² Ġia na Banabas arana tu Dios ġetato, ema Paulo arana tu Hemes ġetato, korana Paulo tu eguruġa-vovokato-ġoi. ¹³ Dios ġena Rubu Veaġa verena ġena rubu tu vanuġa barana murikanai. Ġia na boromakau e veravera vanuġa evaġuna ġatama bokana ġana eġwa-iaġorito, korana tarimarima ġutuma ġesi ġeurato, apostolo ġeri ai ġinitaġo veigari beġene vei ġana.

¹⁴ Senaġina apostolo ruarua Banabas e Paulo na ġeseġaġirito, kara ġeveia ġetato nai, ġeri dabuġa ġedarerito, benamo ġutuma nuġari ai ġeraga-ġabaġaba-toġato. ¹⁵ Ġekirato, "Karase ġomi tau tu maiġesi ġoveini? Ġai maki tarimarima moġo ġomi kavana! Ġai na tu Vari Namona ġomi ġemi ai ġaġabi-iaġomaiani, ġomi ġakiramini, mai asi tauri dagarari boġono raga-kwaneri, benamo Barau maġurina ġenai boġono raka-ġenoġoi ġatoni. Ġia na guba, tanobara, daġaru-bara, e ġetanu-iaġirini dagarari mabarari eveirito. ¹⁶ Guinenai ġia na bese mabarari etao-fitogaġarito, tauġeri ġeri ura dabarari ai beġene raka ġana. ¹⁷ Senaġi dagara namori eveirini ġerina, ġia tauġena vanaġivanaġi evevaġa-moġonini: Ġia na ġura guba na evinimini e varovaro dagarari ġeri ġaro korikoriri ai evinimini. Ġia na ġaniġani asisebo evinimini e nuġami iaku na evaġa-vonurini." ¹⁸ Moġesi ġevaġa-guruġarito, senaġina mo tarimarima ġutuma-bara tu ġia tauri ruarua ġeri ai ġinitaġo ġauveina ġeveia roġo ġetato-ġoi, kiragoiri tu tauri ruarua ġeri ai tu egwaġiġito.

¹⁹ A Iuda tarimari kotari Antioka e Ikonina na ġeiaġomato, ma moġeri tarimari ġia rekeri ai ġeġabi-vanaġirito. Benamo Paulo fore na ġeġidaraiato ma ġeinu-posiato vanuġa murina ġana. Ġia ġetuġamaġito tu varau emaseto. ²⁰ Senaġi Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari na ġeruġa-ġeġeraġiato nai tu eruġa-vaisito, benamo vanuġa barana ġana ma erakatoġa-ġenoġoito. Boġiboġi tu Banabas ġesi Derebe ġana ġeiaġoto.

Siria Antiokana ġana ġeġenoġoito

²¹ Paulo e Banabas na Derebe ai Vari Namona ġeġobata-iaġiato, benamo tarimarima ġutuma Iesu korana-iaġina tarimari ai ġeġabi-toġarito. Benamo ma ġeġenoġoi-iaġoto Listera, e Ikonina, ema Pisidia Antiokana ġana. ²² Ġia na Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġevaġa-kokorerito e ġelaunaġirito, ġeri veġabidadama beġene ġabi-ġigitariri. Ema ġekirato, "Ġita tu midigumidigu vovoka bita ġabirini vau Barau ġena Basileiai bita raka-toġani." ²³ Tauri ruarua na rubu tatai veġorikau tarimari ġevaġa-ruġarito. Ma tauri ruarua ġeġani-veaġato e ġeġaġuato murinai, Vereġauka ġimanai ġetore-kaurito. Mo tu ġia na ġeġabidadama-viniato-ġoi Vereġaukana ġenai.

²⁴ Pisidia tanona na ġeraka-vanaġito murinai tu, Pamfilia tanonai ġeraġasito. ²⁵ Pega vanuġanai Vereġauka ġena guruġa ġeġobata-iaġiato murinai tu, Atalia vanuġana ġana ġeiaġoto. ²⁶ Atalia na tu bouti na ġeġenoġoi-iaġoto Antioka ġana. Monai tu, ġeri evanelia iaġoiġona roġosi roġo beġene sinaia nai, tarikaka na Barau ġena namo e vavevare-bara nuġanai ġetore-kaurito, mai ġauvei beġene veia ġana. Ġauveina tu toma beġe vaġa-koria.

²⁷ Antiokai ġeraġasito nai tu, ekalesia tarimari ġevaġa-vegogorito, benamo Barau na ġia ġerina kara eveirito dagarari mabarari, e kamasi ġia na irau bese tarimari ġeri

veġabidadama ġatama bokana ekeoato variri, ġeri ekiraġito. ²⁸ Monai Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġesi tauri ruarua ġetanu-maukato.

15

Ekalesia vegogona baregona Ierusalemaj

¹ Tau kotari Iudea na Antioka gana ġevarigoto, benamo tarikaka vegabidadama nuġani tarimari ġevaġa-ribarito, ġekirato, “Gomi tu vevaġa-maġuri asi ilaila boġo ġabiani riba, bema mero tauganiri kefi-lamavagi veigana Mose ġena taravatu ai ekiraġiani dagarana asi boġo korana-iaġiani nai.” ² Mo guruġa ġaramanai, Paulo e Banabas ġia ġesi veġare-veġare baregona ġeveiato. Moga lorinai Paulo e Banabas ema Antioka ekalesia tarimari kotari ġeviriġirito, Ierusalemaj ġana beġene varaġe, be apostolo e ekalesia ġeġori-kauato-ġoi tarimari ġeri ai mo guruġa beġenea vedanaġi-iaġia.

³ Ġia tu rubu na ġetuġu-iaġorito. Ma Foenikia e Samaria tanori nuġari na ġerakavanagiato nai tu, monai tarikaka ġeri ġekiraġito, kamasi irau bese tarimari Barau ġenai ġevetuġamaġi-kureto. Tarikaka mabarari na mo vari ġeseġaġiato nai, mabarari ġeiau-rakavato. ⁴ Ierusalemaj ġeraġasito nai, ekalesia tarimari, e apostolo tauri, ema ekalesia ġeġita-taġoato-ġoi tarimari na ġeġabi-raġerito. Benamo Barau na ġia ġerina kara eveito dagarari mabarari ġeri ġekiraġito. ⁵ Senaġi Farisea doġoro na Iesu ġeġabidadama-viniato-ġoi tarimari kotari ġeruġa-vaisto, benamo ġekirato, “Irau bese tarimari maki tauganiri kefiri beġene lama-vaġiri, ema bogono kirari, Mose ġena taravatu beġene korana-iaġia.”

⁶ Benamo apostolo e ekalesia ġeġita-taġoato-ġoi tarimari ġetanu-vegogoto, ma mo vedanaġi ġetuġa-maġiato. ⁷ Ġeguruġa-iaġi maukaiao murinai, Petero evariġisito, benamo ekirato, “Tarikakagu mabarami, ġomi ma ribami, kai-veġata ġomi vefakami ai Barau na au eġabi-hidiguto, irau bese tarimari ġeri Vari Namona bana kiragia, be ġia maki beġene seġaġi e beġene vegabidadama. ⁸ Ema tarimarima nuġari eribarini Barauna na irau bese tarimari lauka Veġa evinirito, ġita evinirato kavana. Mo veġa ġenana evaġa-ġitarani, ġia maki eġabi-raġerito. ⁹ Ġita e ġia fakarai vaġa-irauro vetoġana ta tu asi eveiato, korana tu ġeri vegabidadama lorinai, Barau na nuġari eiarevarito. ¹⁰ Ma toma tu kara dainai Barau ġotovo-naġiani, Iesu ġekorana-iaġiani tarimari iatari ai meto ġotorerini. Mo tu ġita taugera na e ġita senera na maki mo maruna ġwaġwana asi ġeilailato dagarana. ¹¹ Asigina! Ġita taribani, ġita tu Iesu Vereġauka ġena namo e varevare-bara lorinai, Barau na evaġa-maġurirani, ġia maki moġesina.”

¹² Petero moġesi ekirato nai, vegogo tarimari mabarari asi ġeguruġato. Benamo Banabas e Paulo ġeseġaġi-vinirito, Barau ġia ġerina vetoġa boruri e nuġa-farevaġi veġari, Griġ tarimari fakari ai eveirito dagarari, mabarari ġekiraġirito.

¹³ Ġia ġeguruġa-ġosito vau, Iakobo (o Iames) eguruġato, ekirato, “Tarikakagu mabarami, ġoseġaġigu! ¹⁴ Simona na inivau beġiraġi-ġinikaua, kamasi tovotovonai Barau na irau bese tarimari etuġamaġirito, benamo ġia fakari na bese ta eġabi-viriġiato, ġia arana beġene ġabia ġana. ¹⁵ Mai tu peroveta tarimari ġeri guruġa ġesi beġe ilaila-ġinikau, korana maiġesi ġetoreato,

¹⁶ Vereġauka ekirani:

Maiġa murinai au ma baġenoġoi-iaġomani,

benamo Davida ġena numa,

eġwa-kafuato dagarana,

ma baraga-ġenoġoiani.

Ġefuki-rovorovoato dagarana,

au na ma baraga-ġenoġoiani,

ema bavaga-ruġavaisi-ġenoġoiani.

¹⁷ Korana tu tarimarima kotari maki mabarari na,

ema au aragu ġeġabi-rakaoani tarimari irau bese tarimari mabarari na,

au, Vereġauka, beġene vetaugu ġana.

¹⁸ Vereġauka na maiġeri dagara mabarari bevaġa-ġorarini.

Ma irau laġani ai veġata maiġeri veġa evaġa-foforirito.⁷

¹⁹ Moga lorinai au atuġamaġini, irau bese tarimari ġevetuġamaġi-kureni Barau ġenai nai tu, ġeri ai asi bitana vaġa-gwaġigia. ²⁰ Senaġi fefa ta bitana torea, bitana kirari, kwaivakuku ġevarevare-vinirini ġaniganiri tu asi beġene ganiri, korana mo tu goġaġofa barauri ġevinirini dagarari; mata-boraġa veġari asi beġene veiri, ema ġaiġori na ġebito-maserini bureġari asi beġene ganiri e rara asi beġene gani. ²¹ Korana Mose ġena taravatu tu kai-veġata vanuġa baregori mabarari ai ġeġobata-iaġirini ema Sabadi ġarori mabarari ai Iuda tarimari ġeri rubu ai ġeivirini.”

Irau bese vegabidadama tarimari ġeri fefa

²² Benamo apostolo e ekalesia ġeġori-kauato-ġoi tarimari ema ekalesia mabarari ġeurato, ġia fakari na tau kotari beġene ġabi-viriġiri, benamo Paulo e Banabas ġesi Antioka ġana beġene tuġu-iaġori. ġia na Iudas, arana ta tu Barasaba ġetato-ġoi, e Silas ġeġabi-viriġirito. ġia tu tarikaka na ġegubakau-baregorito-ġoi tarimari. ²³ Mai fefa tu ġia ġesi ġetuġu-iaġoato:

“ġai ġomi tarikakami veġabidadama nuġanai, apostolo tarimama e ekalesia ġeġita-taġoani tarimama na ġema vevaġa-namo ġatuġu-iaġosiani, ġomi tarikaka veġabidadama nuġanai irau bese tarimami, Antioka ai, Siria ai, e Kilikia ai ġotanuni tarimami mabarami ġemi ai. ²⁴ ġai baġama seġaġi, mainana tau kotari ġeiaġosito, benamo ġeri guruġa na ġemi tuġamaġi ġevaġa-veġonirito e ġevaġa-daradaramito. Korana tu ġekiramito, tauġanimi kefiru boġono lama-vaġiri ema taravatu boġono korana-iaġia. Senaġi mani tu dia ġai ġemana ġeġabito guruġari. ²⁵ Moġa lorinai, ġema vegogo ai ġai mabarama na ġavaġa-moġoniatu, tau kotari baġana ġabi-hidiri, be baġana tuġu-iaġosiri, ġema tuġamaġikau tarimari Banabas e Paulo ġesi beġene iaġosi. ²⁶ ġia tu ġeri maġuri ġwairi asi ġeġabirito, ġetore-taririto, ġera Vereġauka Iesu Keriso arana dainai. ²⁷ Moġa lorinai, Iudas e Silas baġa tuġuri, kara baġa toreri dagarari ġia tauġeri mururi na guruġai ġomi ġemi ai beġene vava-moġoniri ġana. ²⁸ Iauka Veaġa e ġai ġakirato, namona tu ġomi iatami ai meto ta asi baġana tore-kaua. Senaġina maiġesi veġiri moġo boġono korana-iaġia. ²⁹ ġoġaġoġa barauri o kwaivakuku ġevinirini ġaniġaniri asi boġono ġani; rara asi boġono ġani; ġaiġori na ġebito-maserini bureġari asi boġono ġaniri; e mata-boraġa veġiri asi boġono veiri. Mo dagara ġerina boġo raka-veġitani nai, ġomi tu boġo iaġo-ġinikauni. Boġono gena.”

³⁰ ġeviriġirito tarimari ġetuġurito, benamo Antioka ġana ġeviriġito. Monai veġabidadama tarimari mabarari ġevaġa-veġogorito vau, ġeri fefa ġevinirito. ³¹ ġia na mo fefa ġeaviato nai, ġeiau-rakavato, korana vevaġa-kava guruġana ġeseġaġiato nai. ³² Iudas e Silas, ġia tauġeri tu peroveta tarimari. ġia tauri ruarua na tarikaka ġeri guruġa ġutuma ġekiraġirito, ġelaunaġirito e ġevaġa-gwaġiġirito. ³³ ġaro kotari monai ġetanuto murinai, ma mainori ġesi tarikaka na ġetuġu-ġenoġirito, ġetuġurito tarimari ġeri ai. [³⁴ Senaġi Silas tu eurato Antiokai roġo bene tanu.] ³⁵ Paulo e Banabas tu Antiokai ġetanumaukato, ma tarima ġutuma ġesi Vereġauka ġena guruġa ġevaġa-riba iaġiato-ġoi, e ġeġobata-iaġiato-ġoi.

Paulo e Banabas ġeveraġa-kwaneto

³⁶ ġaro kotari ġevanaġito murinai, Paulo na Banabas evaġa-guruġaiato, ekirato, “Taura ruarua ma siġenogoi-iaġo, Vereġauka ġena guruġa taġobata-iaġiato-ġoi vanuġari mabarari ġari, tarikakara bitana ġitari, ġeri veġabidadama maġurina tu aiġesina.” ³⁷ Banabas ġena ura tu Ioane Mareko maki neġori-kaua, be ġia ġesi beġene iaġo. ³⁸ Senaġi Paulo asi ġena ura ġia beġene ġori-kaua, korana ġia na Pamfilia ai tu eraga-kwanerito, ema ġia ġesi asi ġeġauveito mo ġeri ġauvei magona. ³⁹ Moġa ġaramanai ġia tauri ruarua veġareveġare baregona ġeveiato. Benamo tauri ruarua ġeveraġa-kwaneto. Banabas na Mareko eġoriatu, bouti ai ġeraġeto, benamo Saipras ġana ġeiaġoto. ⁴⁰ A Paulo na tu Silas eġabi-viriġiato. Tarikaka na Vereġauka ġena vevare-bara vevaġa-namona ġevinirito murinai ġerakato. ⁴¹ Siria e Kilikia tanori na ġeraka-vanaġito, benamo ekalesia doġorori monai ġevaġa-gwaġiġirito-ġoi.

16

Timoteo tu Paulo e Silas ġesi ġeiaġoto

¹ Paulo monana evanaġi-iaġoto Derebe ai ea votuto, ma monana tu eiaġoto Listera ai ea raġasito. Listerai tu Iesu ekorana-iaġiato-ġoi tarimana ta etanuto-ġoi, arana tu Timoteo. Timoteo sinana tu Iuda vavinena, ġia maki eveġabi-dadamato-ġoi vavinena, senaġi tamana tu Griki tarimana. ² Tarikaka mabarari Listerai e Ikoniai na Timoteo tu tarima namonai ġekiraġiato-ġoi. ³ Paulo eurato Timoteo tu bene ġori-kaua, be ġia ġesi beġene iaġo, moġa lorinai, ġia tauġanina kefina elama-vaġiato. Moġesi ġeveiato, korana monai ġetanuto-ġoi Iuda tarimari mabarari ribari, Timoteo tamana tu Griki tarimana.

⁴ Vanuġa loriri na ġevanaġi-iaġoto-ġoi nai tu, Ierusalemaj ġetanuni apostolori e ekalesia ġorikaui tarimari na ġevaġa-moġonirito guruġari veġabidadama tarimari ġeri ġekiraġito-ġoi, ġia na beġene korana-iaġiri ġana. ⁵ Benamo ekalesia tarimari ġeri veġabidadama ġevaġa-kokorerito, e ġaro mabarari ai ekalesia ġeġutumato-ġoi.

Troas ai - Paulo ġena mata-vanaġi

⁶ Paulo ma karona ġesi Frigia e Galatia tanori nuġari na ġeraka-vanaġito moġo, korana Iauka Veaġa na ekira-ġoirito, Asia tanori ai Barau ġena guruġa asi beġene vari-fiua. ⁷ Misia tano vetoġanai ġeraġasito, benamo Bitinia tanonai ġeraka-toġa ġetato, senaġi Iesu

Iaukana asi eurato ġia mo ġana beġene iaġo. ⁸ Moġa lorinai Misia na ġevanaġito, Troas vanuġanai ġea votuto. ⁹ Mo boġi Paulo emata-vanaġito. Ġia na Makedonia tarimana ta ruġataġo eġitaiato, ġia enoġiato-ġoi, ekirato, “Makedonia ġana noiaġoma, noma vaġa-kavama.” ¹⁰ Paulo na mo mata-vanaġi eġitaiato murinai, ġaraga-ġabikavito, Makedonia ġana baġana iaġo ġana. Korana ġaribato, mo tu Barau na ekeamato, mo tarimarima ġeri ai Vari Namona baġana fiua ġana.

Filipi ai - Lidia ġena vetuġamaġi-kure

¹¹ Moġa lorinai Troas ai bouti ai ġaraġeto, benamo maoromaoro Samotrake motumotu ġana ġaiġoto. Monai ġagenato, elaġanito vau Neapoli ġana ġaiġoto. ¹² Monana ġunika ġana ġaiġoto mo, Filipi ai ġaraġasito. Filipi tu Makedonia tanonai vanuġa baregona eruġa-ġuineto vanuġana, e Roma ġeri gabu. Monai ġaro kotari ġatanuto. ¹³ Sabadi ai, vanuġa maġuna ġatama bokana na ġaraka-rosito, ġaruka rekena ġana ġaiġoto, ġai ġatuġamaġito, Iuda tarimari ġeri ġauġau gabuna ta tu monai. Ġai ġatanu-tarito, benamo mo ġaruka rikinai ġeveġogoto vavineri ġavaġa-gurugaġito. ¹⁴ Monai eseġaġimato-ġoi vavinena ta arana Lidia, Taiatira vavinena. Ġia tu voiri barego dabuġari evoivoi-iaġirito-ġoi. Ġia tu Barau etoma-rakarġo viniato-ġoi vavinena. Ġia Vereġauka na nuġana ekeoato, benamo Paulo na kara ekiraġiato-ġoi eseġaġiato ma eġabi-raġeato. ¹⁵ Ġia ma ġena numa tarimari ġesi babatiso ġeġabiato murinai, ġia na enoġimato, ekirato, “Bema ġovetuġamaġini au tu Vereġauka ġenai moġoni aveġabidadamani nai tu, si-iaġo, be au ġegu numai bitana tanu.” Benamo ġia na nuġama eġanirito, benamo ġia ġesi ġaiġoto.

Filipi dibura numanai

¹⁶ Ġaro ta ġauġau gabuna ġana ġaiġoto-ġoi nuġanai, vetuġunaġi ġuiatona ta na edoġarimato. Ġia tu iauka rakavana ta na eboroġiato, ma ġoirai kara beġe ġorani dagarari ekiraġi-foforirito-ġoi. Ġoirai beġe ġorani dagarari ekiraġi-foforirito-ġoi nai tu, ġitaġauna tarimari ġeri moni ġutuma evaġa-ġorano-ġoi. ¹⁷ Mo ġuiato na Paulo e ġai mabarama murima na eiaġomato, ekoġoto-ġoi, maġesi ekirato-ġoi, “Maġeri tarima tu laru-korokoro Barauna ġena vetuġunaġi tarimari! Vevaġa-maġuri kamasi boġo ġabiani dabarana varina ġefuani.” ¹⁸ Ġaro vovoka moġesi eveito-ġoi, eiaġoto mo, Paulo ebaruto, benamo eruġa-kureto, mo iauka rakavana ekiraġiato, ekirato, “Iesu Keriso aranai au na akiramuni, mani kekeni ġenana noraka-vaġi!” Benamo mo horai moġo iauka rakavana mo ġuiato ġenana eraka-vaġito.

¹⁹ Mo ġuiato ġitaġauna tarimari ġeribato, ġia ġeri moni doġari dabarana ekorito, benamo ġia na Paulo e Silas ġeġabi-taririto, taravatu tauri ġeri ai maketi gabuna ġana ġeinu-iaġorito. ²⁰ Kota ġeseġaġini tarimari ġoirari ai ġevaġa-ruġarito vau ġekirato, “Mai tu Iuda tarimari. Ġia na ġita ġera vanuġa baregonai rakava ġevaġa-ġoraini. ²¹ Ema ġia na ġevaġa-riba iaġirini veġgari ġita ġera taravatu na tu asi eġabi-raġerini. Ġita tu Roma tarimara, ġia ġeri veġga tu asi bita ġabi-raġerini e asi bita veirini riba.”

²² Tarimarima ġutuma-bara ġia ġesi ġekauto, Paulo e Silas ġeguru-vinirito. Benamo Kota ġeseġaġini tarimari na Paulo e Silas ġeri dabuġa ġedarerito, benamo mo ġutuma-bara ġekirarito, beġene kwariri. ²³ Ġekwari-biruġa biruġarito murinai, dibura numai ġefiu-toġarito, ema dibura numa ġitaġauna tarimana ġekiraġiato, bene ġitaġau-ginikauri. ²⁴ Ġia na mo vevaġa-naġi guruġana eseġaġiato, benamo dibura numana nuġana buroburonai efiu-toġarito. Kwakuri tu ġau duduri baregori ma metori vekaravani ai ebaru-taririto.

²⁵ Boġi nuġanai Paulo e Silas tu ġeġuriġurito-ġoi e Barau vaġa-raġena mariri ġeġabirito-ġoi, ma dibura numa tarimari kotari na tu ġeseġaġi-taġorito-ġoi. ²⁶ Asikauna tano-iaga baregona eraġasito, dibura numana korana duġuri maki eġava-ġareva vinubato. Vaġa-sebo ġatama-boka mabarari ġevekeoto, e dibura tarimari ġebarurito seiniri mabarari ġeketoketo-vaġito. ²⁷ Dibura numana ġitaġauna tarimana etataġato, mo ġatama-boka mabarari eġitarito tu vekeo. Ġena tuġamaġi dibura tarimari mabarari tu ġeraġa-lemato etato, benamo ġena vetari baġana einu-vaġiato, ma tauġena nevevaġi-mase etato. ²⁸ Senaġi Paulo na eġaba-viniato, ekirato, “Tauġemu asi novevaġa-rakava! Ġai mabarama tu maġema!” ²⁹ Dibura numa ġitaġauna tarimana kere keari eveito, eraga-toġato, benamo ma ġoġo-ġoġona ġesi Paulo e Silas kwakuri korari ai ea keto-tarito. ³⁰ Benamo monana eġori-rosirito ma edanaġirito, ekirato, “Vere tarimami, au tu kamasi baveini vau maġuri badoġariani?”

³¹ Ġia na ġevaġa-veseato, ġekirato, “Iesu Vereġauka bono ġabidadama-vinia, benamo maġuri boġabiani, ġoi e ġemu numa tarimari mabarari.” ³² Benamo ġia na Vereġauka ġena guruġa, ġia ma ġena numa tarimari mabarari ġesi, ġeri ġekiraġito. ³³ Mo boġi horanai moġo, dibura numa ġitaġauna tarimana na tauri ruarua eġori-iaġorito, manuġari ea ġuriġirito, ema ġia ma ġena numa tarimari mabarari ġesi mo boġi sebonai ġebabatisorito. ³⁴ Moġa murinai ġia na Paulo e Silas ġena numa nuġanai eġori-toġarito, benamo ġaniġani

evinirito, ġeġanito. Ma ġia ma ġena numa tarimari ġesi tu iaku na ġevonuto, korana ġia toma tu Barau ġenai ġeveġabiddamani.

³⁵ Boġibogġi, Kota ġeseġaġini tarimari na vetuġunaġi-iaġovini tarimari ġetuġurito, ġekirato, “Mani dibura numai tarimari ruarua ġoa tuġu-vaġiri.” ³⁶ Benamo dibura numa ġitaġauna tauna na Paulo ekira-varaiato, ekirato, “Kota ġeseġaġini tarimari na guruġa beġe tuġua, ġoi e Silas tu baġana tuġu-rosimi beġesi. Moġa lorinai ġoraka-rosi ma mainomi ġesi.” ³⁷ Senaġi Paulo na vetuġunaġi-iaġovini tarimari ekirarito, ekirato, “Ġai tu Roma tarimama, senaġi ġia na tarimarima ġutuma-bara ġoirari ai ġai ġekwari-kavamato moġo, a ġema rakava tu asi ġevetauato, senaġi dibura numai ġefu-toġamato. Ma initoma tu vekuretoġai ma ġetuġu-rosima ġetoni? Asiġina ġinavaġi! Ġia tauġeri maiġana beġene iaġoma, benamo ġai beġenema ġori-rosima.”

³⁸ Benamo vetuġunaġi-iaġovini tarimari na mo guruġa Kota ġeseġaġini tarimari ġekira-vararito. Ġia ġeseġaġito Paulo e Silas tu Roma tarimari ai ġeiaġoto nai tu ġegarito. ³⁹ Benamo ġeiaġoto, Paulo e Silas ġenoġirito, ġeri rakava beġene tuġamaġi-fitoġari. Benamo ġia tauri ruarua dibura numa na ġetuġu-rosirito, e ġenoġirito, mo vanuġa barana beġene raga-kwanea. ⁴⁰ Paulo e Silas na dibura numana ġeraga-kwaneato, Lidia ġena numa ġana ġeiaġoto. Monai tarikaka ġesi ġevedoġarito, benamo vevaġa-gwaġiġi guruġari na ġevaġa-kokorerito, benamo ġerakato.

17

Tesalonika ai

¹ Paulo e Silas na Amfipoli e Apolonia ġeraka-vanaġiato, ġeiaġoto mo Tesalonikai ġeraġasito. Iuda tarimari ġeri rubu ta tu monai. ² Paulo tu eveito-ġoi kavana rubu ai eraka-toġato. Ema Sabadi ġarori toitoi nuġari ai, ġia tu tarimarima ġesi Buka Veaġa guruġari ġeguruġa-guruġa-iaġirito. ³ Ġia ġeri ekiraġi-ġinikauto-ġoi, e evaġa-moġoniato-ġoi, Keriso tu bemidigu-midiguni e mase na ma bevariġisi-ġenoġoini. Ema ekirato, “Mai Iesu, varina ġomi ġemi afiurani tarimana, tu Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna).” ⁴ Iuda tarimari kotari na mo guruġa ġevaġa-moġoniato, benamo Paulo e Silas ġesi ġesebonato. Ema Barau ġetoma-rakarigo viniato-ġoi Grik tarimari ġutuma lelevaġi e vanuġai ġeri dagi barego vavineri ġutuma maki ġia ġesi ġesebonato.

⁵ Senaġi Iuda tarimari tu ġemamato, benamo voivoi gabunai seġafore lelevaġi tarimari kotari ġeġabi-vegogorito, seġafore doġorona ta ġesinaiato. Benamo ġia na gururaġe e vevaġi baregona vanuġa barana nuġanai ġeveiato. Ma Iason ġena numa ġeraġeato, Paulo e Silas beġene doġariri, be tarimarima ġoirari ai beġene ġori-rosiri ġana. ⁶ Senaġi asi ġedoġaririto, benamo Iason e tarikaka kotari ġeinu-iaġorito, vanuġa ġitaġauna tauri ġoirari ġana, ma koġori ġesi ġekirato, “Tanobara mabarari ai mai tarima na rakava ġevaġa-ġoralani, ma toma tu mai ġana beġe iaġoma, ⁷ benamo Iason na ġena numai eġita-ġaurini. Ġia na Kaisara ġena taravatu ġekiraġi-fitoġai, korana tu ġekirani, vere barana ta ma ġetoni. Ġekirani, mo vere arana tu Iesu.” ⁸ Vanuġa tarimari e ġitataġona tarimari na mo guruġa ġeseġaġiato nai, ġeri daradara ebaregato. ⁹ Benamo ġia na Iason ma karona ġesi ġevaġa-fainirito moġo, benamo ġetuġu-rakarito.

Berea ai

¹⁰ Eboġito nai tu asikauna tarikaka na Paulo e Silas Berea ġana ġeraga-tuġu-rakarito. Bereai ġea raġasito nai tu ġeiaġoto, Iuda tarimari ġeri rubu ġana. ¹¹ Bereai tarimarima tu tarima namori, dia Tesalonika tarimari kavari. Ġia na Barau ġena guruġa ġeseġaġiato-ġoi nai, ġeura-iaġi baregato-ġoi. Ema ġaro mabarari ai Buka Veaġa nuġanai kara Paulo na ekiraġiato-ġoi ġevetauato-ġoi. Korana tu ġeurato-ġoi beġene riba, Paulo na kara ekiraġiato-ġoi guruġari tu moġoni ba, beġene vava-moġoniri ġana. ¹² Iuda tarimari ġutuma Iesu Keriso ġevaġa-moġoniato; ema Grik vavineri barego-baregori kotari na e Grik tauri ġutuma maki Iesu Keriso ġevaġa-moġoniato.

¹³ Senaġi Iuda tarimari Tesalonikai ġeseġaġito, Paulo tu Bereai Barau ġena guruġa eġobata-iaġiato-ġoi. Benamo ġeiaġoto, vanuġa tarimari nuġari ġea ġanirito e ġekira-vaishi vaisirito. ¹⁴ Benamo Paulo tu asikauna tarikaka na kone ġana ġetuġu-rakaiato; a Silas ema Timoteo tu Bereai ġetanuto. ¹⁵ Paulo ġekava-iaġoato tauri na ġeġori-iaġoato mo Atena. Monana ma ġeġenogoito Berea ġana. Ġia ġeġenogoito nai tu, Paulo ġena keakau guruġana ta maki ġeġwaiato, ekirato, Silas e Timoteo ġia ġenai beġene iaġo-ġarimogġi etato.

Atena ai

¹⁶ Atenai, Paulo na Silas e Timoteo evaġa-nogarito-ġoi nuġanai, mo vanuġa baregona eġitaiato tu kwaivakuku na ġevaġa-vonuato. Benamo ġia nuġana emeto-rakavato. ¹⁷ Moġa lorinai iaġoto Iuda tarimari ġeri rubu ġana, Iuda tarimari e irau bese tarimari

Barau ġetoma-rakarigo viniato-ġoi tarimari ġesi ġeguruġa-guruġato. Ema ġaro mabarari ai maketi ai ġeraka-refoto-ġoi tarimari evaġa-guruġarito-ġoi. ¹⁸ Vevaġa-riba tauri irauri, ġeri orea ġekiraġirito-ġoi tu Epikurea ema Stoiki, na Paulo ġeġoitaġoato, benamo ġevaġa-veġare veġareato. Ġia kotari ġevedanaġito, ġekirato, “Mai muru-babo tu kara ekiraġiani?” Ma kotari ġevaġa-veseto, ġekirato, “Ġia mai tu noġa moġo barau irauri ekiraġirini.” Ġia moġesi ġekirato, korana Paulo tu Iesu e ġena varigisi-ġenoġoi varina eġobata-iaġiato-ġoi. ¹⁹ Benamo ġia na Paulo ġeġabiato, Areopago ġorona ġana ġeġori-iaġoato, kanisoro ġevogoto-ġoi gabuna ġana. Benamo monai ġekiraiato, ġekirato, “Ġai ġaurani tu ġariba, mai vevaġa-riba variguna oveiani tu kara okiraġiani?” ²⁰ Ġoi na guruġa tari okiraġirini tu ġai na asi ġaseġaġirini dagarari, naima ġai ġaurani tu aniri baġana ribari.” ²¹ Korana Atena tarimari mabarari e irau gabu tarimari monai ġetanuni tu, ġauvei ta asi ġeveiato-ġoi, senaġi ġia ġeri veġa sebona tu ġaro mabarari ai mo guruġa variguri moġo ġekiraġi-taġorito-ġoi e ġeseġaġi-taġorito-ġoi.

²² Benamo Paulo tu Areopago vegogona nuġana na eruġa-vaisito, benamo ekirato, “Atena tarimami! Au na ġomi aġitamini, ġomi tu ġemi barau ġeri ai ġovetuġamaġikau-barego korikorini. ²³ Korana ġemi vanuġai arakaorakaoni e ġemi toma-rakarigo gaburi aġitarito nai tu, au na fata veaġana ta aġitaioato, iatanai tu mai guruġa ġetoreato, ‘ASI RIBAMA BARAUNA ĠENA.’ Moġa lorinai mo asi ribami Barauna, ġomi na ġotoma-rakarigo viniani tu, toma au na akira-varamini.

²⁴ Tanobara e tanobara nuġanaġi ġetanuni dagarari mabarari eveirito Barauna tu guba e tanobara verena. Ġia tu tarimarima ġimari na ġeragarito rubu veaġari ai tu asi etanuni. ²⁵ Ġia tu dagara tai asi erabuto, be tarimarima ġimari na ġia ġena tu asi beġe veiani riba. Ġia tauġena na tarimarima mabarari maġuri evinirini, iaġari ema dagara mabarari evinirini. ²⁶ Tarima sebona ġenana ġia na tarimarima beseri mabarari evaġa-ġorarito, ema tanobara mabarana beġene tanu-iaġia etato. Ġia tauġena na ġeri maġuri laġaniri ema ġeri tanu gaburi korikori eboiġa-guinerito. ²⁷ Barau na moġesi eveiato, korana ġia beġene ġita-vetaua ġana; ema beġene vetau-kokore kokorea, benamo beġene doġaria. Oba, Barau e ġita tata vefakara tu asi manaġa. ²⁸ ‘Korana ġita tu, ġia koranaġi tamaġurini, taġareva-ġarevani e roġo tamaġuri-taġoni.’ Ġemi mari ġegarani e ġesisiba-iaġirini tauri na ġekiraġiato kavana, ġekirato, ‘Ġita maki ġia natuna.’

²⁹ Ġita tu Barau natuna lorinai, asi bitana tuġamaġi, Barau tu golo, silva, o fore, tarimarima ġena bioiġai ema ribai ekororito dagarari kavana. ³⁰ Guinenai tarimarima tu asi ġeri ribamaoro nai, Barau na moġeri tu eġita-ragakwanerito. Senaġi toma tu, ġia na tarimarima mabarari gabu mabarari ai ekirarini, beġene vetuġamaġi-kure. ³¹ Korana ġia na ġaro ta ekiraġi-toreato, mo ġaro ai ġena ġabiviriġi tarimana na tanobarai vevaġa-maoro beveiiani ma iobukaibukana ġesi. Barau na mo tau evaġa-moġoniato tarimarima mabarari ġoirari ai, vetoġana tu mase na evaġa-varigisi ġenoġoioato.”

³² Mase na varigisi-ġenoġoioina guruġana ġeseġaġito nai, kotari na tu Paulo ġerikiriki-iaġiato. Ma kotari tu ġekirato, “Ġai ġaurani tu, mo vari ġema ma nokiraġi-ġenoġoioa.”

³³ Benamo Paulo na mo vegogo eraga-kwaneato. ³⁴ Senaġi tau lakouna tu ġia ġesi ġerakakauto e Barau ġenai ġeveġabidadamato. Ġia fakari ai tu Dionisio, ġia tu Areopago ġoro ai ġevogoto-ġoi tarimana ta, e vavine ta arana Damari, ema tarima kotari maki.

18

Korinto ai

¹ Moġa murinai Paulo na Atena eraga-kwaneato, Korinto ġana eiagoto. ² Monai ġia na Iuda tarimana arana Akwila eġoitaġoato. Akwila tu Ponto ai emaġurito. Ġia tu garaġona Priskila ġesi Itali na vau ġeragasito. Ġia Itali na ġeaiagomato, korana tu Klaudio na Iuda tarimari mabarari ekirarito, Roma beġene raga-kwanea. Paulo eiagoto ġia ġeri ai, ea ġitarito. ³ Ġia maki Akwila ma garaġona ġesi kavana farai numari eturito-ġoi. Moġa lorinai Paulo monai tu ġia tauri ruarua ġesi etanuto-ġoi ema ġeġauvei-vegogoto-ġoi. ⁴ Sabadi mabarari ai tu Iuda tarimari ġeri rubu ai eġobatato-ġoi, Iuda e Griki tarimari nuġari neġabiri uranai.

Silas e Timoteo ġeraġasito

⁵ Silas e Timoteo Makedonia na ġeraġasito nai, Paulo tu Barau ġena guruġa eġobata-iaġiato-ġoi ġaro mabaranaġi, Iuda tarimari ġeri ai ekiraġi-foforiato-ġoi, Iesu tu moġoni Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna). ⁶ Senaġi Iuda tarimari na Paulo ġena guruġa ġevaġa-ġenoġoioato, e guruġa asi namori ġenai ġekira-veġare veġareato nai, Paulo na ġena dabuġa ekorakoraiato ġia ġoirari ai vauro evaġa-guruġa gwaġiġi-vinirito, ekirato, “Ġomi rarami verebana tu tauġemi iatami ai! Au ġegu ai vereba ta asiġina. Toma au tu aiaġoni irau bese tarimari ġeri ai.”

⁷ Benamo mo rubu na eraka-rosito, eiagoto, irau bese tarimana arana Titio Iusto gena numa gana. Titio tu Barau etoma-rakariĝo viniato-ĝoi tarimana, ma gena numa tu rubu sebinai moĝo. ⁸ Krispo, rubu ĝorikauna tarimana e gena numa tarimari mabarari ĝesi tu Vereĝauka ĝegabidadama-viniato-ĝoi. Ema Korinto tarimari ĝutuma na maki vari ĝeseĝaĝiatio, benamo ĝevaĝa-moĝoniato ema babatiso ĝeĝabito.

⁹ Boĝi tai Vereĝauka na Paulo mata-vanaĝi ai evaĝa-guruĝiatio, ekirato, “Asi bono gari, murumu asi bene kafu, bono guruĝa! ¹⁰ Korana au tu ĝoi ĝesi bene; ta na asi beiaĝo-vinimuni e asi bevaĝa-rakavamuni riba, korana au ĝegu tarimarima tu ĝutuma mai vanuĝa baregonai.” ¹¹ Moĝa lorinai Paulo monai etanuto laĝani ta e ĝue imaima sebona (6); Barau gena guruĝa tarimarima evaĝa-riba iaĝirito-ĝoi.

¹² Galio tu Akaia tanona ĝeri gavana ĝauveina eveito-ĝoi nuĝanai, Iuda tarimari ĝeĝaru-vegogoto, Paulo ĝeĝabi-tariato, Kota gabuna gena ĝeĝori-iaĝoato. ¹³ Ĝekirato, “Mai tarima na tarimarima nuĝari eĝanirini, ma taravatu na asi ekiraĝiani maĝurina! Barau beĝene toma-rakariĝo viniati etoni.” ¹⁴ Paulo neguruĝa etato nuĝanai, Galio na Iuda tarimari ekirarito, ekirato, “Ĝomi Iuda tarimami, bema veiĝa rakavana tai o kerere baregona tai boĝoro samani nai tu, bara seĝaĝi-vinimi riba. ¹⁵ Senaĝi mani veĝareveĝare tu vevaĝa-riba, e ara, ema tauĝemi ĝemi taravatu veĝareveĝareri, naima tauĝemi na boĝono veirorogotori. Au na maniĝesina dagarari Kotai tu asi baseĝagirini!” ¹⁶ Benamo ĝia na Kota gabuna na elai-rosirito. ¹⁷ Ĝia mabarari na rubu ĝorikauna tarimana, Sostene, ĝeĝabi-tariato, Kota gabuna ĝoiranai benamo ĝekwari-korukoruato. Ma Galio tu eĝitarito senaĝi eboĝe-ĝuiragito moĝo.

Paulo Antioka gena eĝenoĝoito

¹⁸ Paulo Korinto ai tarikaka veĝabidadama nuĝanai tarimari ĝesi tu ĝaro kota vovoka roĝo ma ĝetanuto. Moĝa murinai eraga-kwanerito, benamo Priskila e Akwila ĝesi bouti ta Siria gena ĝeiaĝoto. Kenkrea na roĝosi beĝere raka nuĝanai, ĝia tu debana ĝerarooto, korana gena kiragitore gwagigina ta Barau genai eveiatio nai. ¹⁹ Efeso ai ĝeraĝasito, benamo Paulo na Priskila e Akwila monai eraga-kwanerito. Ĝia tu Iuda tarimari ĝeri rubu ai eraka-togato benamo Iuda tarimari ĝesi ĝea guruĝa-guruĝato. ²⁰ Ĝia na ĝenogiatu, monai Iuda tarimari ĝesi roĝo bene tanu, senaĝi ĝeri noĝinoĝi asi eĝabi-raĝeato. ²¹ Senaĝi gena rakai tu iniĝesi evaĝa-guruĝarito, ekirato, “Bema Barau beuranai nai, ĝomi ĝemi ai ma baĝenoĝoi-iaĝomani.” Benamo bouti ai ea raĝekauto, ma Efeso eraga-kwaneato.

²² Kaisareai eragisito nai, kwakuna na Ierusalemna gena evarageto, ekalesia ĝesi ĝea veĝoitaĝoto vauro, Antioka gena evariĝo-iaĝoto. ²³ Ĝaro kotari monai etanuto murinai, Galatia e Frigia tanori gena eiagoto, Iesu ĝekorana-iaĝiatio-ĝoi tarimari mabarari gabu tatoi ĝetanuto-ĝoi tarimari ea vaĝa-kokorerito.

²⁴ Mo horai Iuda tarimana ta arana Apolos, Alesandria ai emagurito tarimana, Efeso gena eiagoto. Ĝia gena riba tu varaĝe lelevaĝi, guruĝai namo vedaurea e Buka Veaĝa maki eriba-ĝinikau-raĝeato. ²⁵ Ĝia tu Vereĝauka gena dabara ĝevaga-ribaiatio, benamo nuĝana mabarana ĝesi Iesu varina efiuato, e evaĝa-riba-iaĝi ĝinikauato. Dagara sebona, ĝia tu Ioane gena babatiso moĝo eribaatio. ²⁶ Rubu nuĝanai eĝobotato-ĝoi ma kokorena ĝesi. Monai Priskila e Akwila na ĝeseĝaĝiatio, benamo ĝeĝori-kauato, ĝia ĝetanuni numana gena ĝeĝori-iaĝoato, monai vauro Barau gena dabara moĝonina ĝevaga-riba ĝinikauato. ²⁷ Benamo Apolos eurat, Akaia gena bene iaĝo. Moĝa lorinai tarikaka Efeso ai ĝetanuni na ĝevaĝa-kavaatio, e fefa ta ĝetoreato Akaiai Iesu ĝekorana-iaĝiatio-ĝoi tarimari ĝeri, ĝenoĝirito, Apolos eiagoni nai beĝene ĝabi-raĝea. Apolos ea raĝasito nai tu, Barau gena varevare-bara ĝenana Barau ĝevaĝa-moĝoniato tarimari tu vevaĝa-kava barego Apolos ĝenana ĝedoĝariato. ²⁸ Korana gena guruĝa kokoreri ĝerina Iuda tarimari evaĝa-ketorito tarimarima ĝutuma ĝoirari ai, Apolos na Buka Veaĝa na ĝeri evaĝa-moĝoniatio-ĝoi Iesu tu Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna).

19

Paulo Efeso ai

¹ Apolos tu Korinto ai etanuto-ĝoi nai, Paulo gunika rekena na eiagoto mo Efeso ai ea raĝasito. Monai Iesu ĝekorana-iaĝiatio-ĝoi tarimari tari edoĝaririto, ² benamo edanaĝirito, ekirato, “Iesu ĝenai ĝoveĝabidadamato nai, Iauka Veaĝa ĝoĝabiatio ba?” Ĝia ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Asiĝina, ĝai tu Iauka Veaĝa maki etanuni guruĝina ta tu roĝosi maki baĝana seĝaĝia.” ³ Benamo Paulo na ma edanaĝirito, ekirato, “Be ĝomi na tu kamara babatiso ĝoĝabiatio?” Ĝia ĝevaĝa-veseto, ĝekirato, “Ioane gena babatiso.”

⁴ Benamo Paulo ekirato, “Ioane tu rakava ĝerina ĝevetuĝamaĝi-kureto tarimari eba-batorito, ema Isaraela tarimari ekirarito, ĝia murina na beiaĝomani tarimana beĝene ĝabidadama-vinia, mo tu Iesu.” ⁵ Mo guruĝa ĝeseĝaiatio nai, Vereĝauka Iesu aranai

babatise gēgabiato. ⁶ Paulo gīmana gīa iatari ai etore-kaurito nai tu, Iauka Veāga emarigoto gīa iatari ai. Benamo garo iraurau ai gēguruḡato, e Barau na gīa gēri ai evaḡa-foforirito guruḡari gēvari-fiurito. ⁷ Tauri mabarari tu gabanana ruarua (12) kavana.

⁸ Paulo monai gūe toitoi etanuto. Ma vanaḡivanāḡi rubu ai eraka-toḡato-ḡoi, Barau gēna Basileia, (gēna veḡitaḡau seḡukana evaḡa-ruḡaiani maḡa), eḡobata-iaḡiato-ḡoi ma kokorena gēsi, ema tarimarima gēsi gēguruḡa-iaḡiato-ḡoi e nuḡari eḡanirito-ḡoi. ⁹ Senaḡi tari nuḡari tu bubu, be asi gēseḡaḡi-viniato, ema tarimarima ḡutuma ḡoirari ai Vereḡauka gēna dabara iatanai guruḡa tu rakavari gēkirarigito. Moḡa lorinai Paulo na eraga-kwanerito, Iesu gēkorana-iaḡiato-ḡoi tarimari moḡo eḡori-kaurito, benamo ḡaro mabarari ai Tirano gēna vevaḡa-riba numanai evaḡa-ribarito-ḡoi. ¹⁰ Laḡani ruarua moḡesina eveito, moḡesina naima Asia tanonai ḡetanuto-ḡoi Iuda tarimari e Grik tarimari mabarari na Barau gēna guruḡa gēseḡaḡiato.

Skeva natuna

¹¹ Barau na Paulo gēnana veḡa boruri irauri eveirito. ¹² Gīa na eḡauvei-iaḡirito-ḡoi mukori e erigorito-ḡoi dabuḡari keve tarimari gēri ai gēḡabi-iaḡorito-ḡoi nai tu, gēri keve gēnamoto-ḡoi, e iauka rakavari gīa gērina ḡeraka-vaḡito-ḡoi.

¹³ Iuda tarimari kotari monai ḡerakaoto-ḡoi ma iauka rakavari ḡelai-vaḡirito-ḡoi tauri na maki Vereḡauka Iesu arana ḡevatoato iauka rakavari na ḡeboroḡirito tarimari iatari ai. Iauka rakavari gēkirarito, gēkirato-ḡoi, “Paulo na eḡobata-iaḡiani tarimana Iesu aranai akiramini, ḡoraka-vaḡi.” ¹⁴ Skeva, Iuda gēri Rubu Veāga verena baregona ta, natuna merori imaima ruarua (7) tu moḡesina ḡeveito-ḡoi. ¹⁵ Benamo ḡaro ta iauka rakavana na ekirarito, ekirato, “Iesu tu au ribagu, ema Paulo maki ma ribagu, a ḡomi tu deikara?” ¹⁶ Benamo iauka rakavana na eboroḡiato tarimana na tauri imaima ruarua (7) na eguru-vinirito, ebota-korukorurito. Evaḡa-vevaḡi rakavarito, be mo numa na gema raga-rosito tu kefiri kori e ma rarari.

¹⁷ Efeso ai ḡetanuto-ḡoi tarimari, Iuda e Grik tarimari mabarari, na mo vari gēseḡaḡiato nai, gēgari-rakava rakavato, ema Iesu Vereḡauka arana ḡevaḡa-raḡe baregoato. ¹⁸ Iesu ḡevaḡa-moḡoniatō tarimari vovoka ḡeiaḡomato, benamo ḡutuma ḡoirari ai ḡeri veḡa rakavari gēkirarito-foforirito. ¹⁹ Meḡameḡa tarimari ḡutuma gēri meḡa bukari gēḡwa-vegogorito, benamo tarimarima mabarari ḡoirari ai gēgaburito. Mo buka voiri ḡevaḡa-vegogorito tu silva moniri 50,000. ²⁰ Mai veḡa seḡukari gēḡorato ḡerina Vereḡauka gēna guruḡa eraga-rovorovoto, e ebaregato ma seḡukana gēsi.

Efeso ai gururaḡe baregona eḡorato

²¹ Moḡeri muriri ai Paulo nukanai etuḡamaḡito, Makedonia e Akaiā tanori na bene vanaḡi-iaḡo Ieruselema gēna. Ekirato, “Mo gēna bana iaḡo murinai, Roma maki bana gītaia.” ²² Benamo Timoteo e Erasto, gīa ḡevaḡa-kavaiato-ḡoi tarimari ruarua, Makedonia gēna etuḡu-iaḡorito, a gīa tu Asia tanonai kota roḡo etanu-maukato.

²³ Mo ḡaro sebonai Efeso ai gururaḡe baregona eḡorato, korana Vereḡauka gēna Dabara dainai. ²⁴ Monai silva eḡauvei-iaḡirito-ḡoi tarimana ta arana Demetrio, gīa na barau vavinena arana Diana gēna rubu baregona ḡitaḡitana ilailanai rubu misimisiri silva na eveirito-ḡoi. Monana gēna ḡauvei tarimari moni boruri barego vedaurea gēdoḡarito. ²⁵ Benamo Demetrio na gīa mabarari, e gīa gēri ḡauvei kavana tarimari ekea-vegogorito, ma ekirarito, ekirato, “Tau, ḡomi tau mabarami ribami ḡita ḡera moni tu mai ḡauvei na eiaḡomani. ²⁶ Toma ḡomi tauḡemi na ḡoḡitaiani e ḡoseḡaḡiani, mai tarima Paulo na kara eveiani. Gia ekirani, tarimarima ḡimari na ḡeveirini barauri tu dia barau, ema gīa na tarimarima ḡutuma-bara nuḡari eḡanirini, e eḡori-veḡitarini, dia Efeso ai moḡo, senaḡi Asia tanona mabarana maki. ²⁷ Mai tu dia ḡita ḡera ḡauvei namona arana moḡo evaḡa-rakavaiani, senaḡi barau vavinena baregona, Diana, gēna rubu maki asi aninai beḡe vaḡa-iaḡoani, e Diana iaru-korokorona asi ma beḡe vevato-iaḡiani; aba, mai barau vavinena tu Asia tarimari mabarari e tanobara mabarana na ḡetoma-rakarigo viniani.”

²⁸ Mo guruḡa gēseḡaḡiato nai, ḡebaru-rakava rakavato, e gēkoḡoto, gēkirato, “Efeso barauna Diana tu iaru-korokoro!” ²⁹ Benamo mo guru baregona eraḡeto na mo vanuḡa barana mabarana tu iauvoiauvo e daradara na eḡauato. Ma Paulo gēsi ḡerakao-vegogoto-ḡoi Makedonia tarimari ruarua, Gaius e Aristako, tu gēḡabi-taririto, benamo marere gabuna gēna gēḡori-ragaraga-iaḡorito. ³⁰ Paulo gēna ura tu tarimarima ḡutuma-bara ḡoirari ai bene raka-rosi, senaḡi Iesu gēkorana-iaḡiato-ḡoi tarimari asi ḡeurato, ma ḡeruḡa-ḡauato. ³¹ Asia vereri kotari Paulo ḡatana. Gia na maki gēna guruḡa ḡetuḡoto, ḡenoḡiato, marere gabunai asi bene fofori.

³² Mo vegogo nuḡanai daradara asikeikeina eḡorato, korana tarimarima mabarari irau ḡabaḡabana keakeana ḡeiaḡoto. Geḡabato-ḡoi e ḡekeato-ḡoi nai, tari tu guruḡa ta gēkirarigito-ḡoi, ma kotari tu guruḡa boruri tari gēkirarigito-ḡoi, korana tarima ḡutuma tu

asi ribari kara dainai ġea ġaru-vegogoto. ³³ Iuda tarimari na Alesanda mo ġutuma-bara nuġana na ġetuġu-roſiato, tarimarima ġoirari ai ea ruġato, Iuda tarimari iatari ai bene guruġa ġana. Benamo Alesanda ġimana na tarimarima elau-taririto asi beġene gururaġe ġana. ³⁴ Senaġi ġeġita-leaiato, ġia tu Iuda tarimana nai, mabarari vaġa-sebo mai guruġa sebona moġo ġekoġo-iaġi ġenoġoi-ġenoġoiato-ġoi, ġekirato-ġoi, “Efeso barauna, Diana, tu iaru-korokoro!”

³⁵ Vanuġa ġena toretore tauna o klak mo tarimarima ġutuma evaġa-maġorito, benamo ekirato, “Efeso tarimami, tarimarima mabarari ma ribari, Efeso tu Diana barau vavinena baregona ġena rubu ġitaġauna vanuġana, e guba na fore veaġana Diana ilailanai dagarana eketo-firiġoto ġitaġauna vanuġana maki. ³⁶ Tarima ta na maiġeri dagara asi bekira-ġuniġaurini riba. Moġa lorinai asi ġoguru-raġe, asi ġovei-taġuitaġui. ³⁷ Mai tarimarima na rubu dagarana ta tu asi beġe lemaia, e ġera barau vavinena ġenai maki guruġa rakavana ta asi beġe kiragi, senaġi ġomi na maiġana boġo ġori-iaġoma-kavari. ³⁸ Bema Demetrio ma ġena ġauvei tauri ġesi ma ġeri baru tarima ta ġenai nai tu, ġita tu ma ġera gavana, ġera Kota ġarovi tu vekeo. Monai vauro beġene vei-rorogotori. ³⁹ Bema ġourani dagara ta ma boġono kiragiġia nai tu, taravatu na evaġa-moġoniato vegogonai vauro beġene guruġa-iaġia. ⁴⁰ Toma kara beġora korana beġe danaġirani nai, ġita tu bita kerereni. Korana mai gururaġe baregona bita veia tu asi tauna ta, e ġera ġaru-vegogo kava anina tu asi bita kiragiġiani riba.” ⁴¹ Eguruġa-ġosito murinai, ġevegogoto tarimari etuġu-rovorovorito.

20

Paulo tu Makedonia e Grik ġana eiagoto

¹ Mo daradara nuġanai ġekoġoto-ġoi, ġeġabato-ġoi, moġa emeġomeġo-tarito murinai, Paulo na Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ekea-vegogorito; benamo elauaġirito murinai, eġabi-tuġurito. Benamo ġia tu ma erakato Makedonia ġana. ² Mo gabu nuġari na eraka-vanaġito-ġoi nai, guruġa ġutuma ekiraġito, tarimarima evaġa-kokorerito-ġoi. Monana eiagoto mo, Grik ai evotuto. ³ Monai ġue toitoi etanuto. Bouti na Siria ġana bene iaġo ġana eġabi-kavito-ġoi nuġanai tu eseġaġito, Iuda tarimari na tu ġia beġene vaġia bioġana ġetogaiato-ġoi. Moġa lorinai Makedonia na dabarai bene ġenoġoi-vanaġi etato. ⁴ Tarima kotari na ġia ġekavaiato, tarimari tu maiġeri: Sopata Piro, Berea tarimana; Aristako e Sekundo, Tesalonika tauri; Gaius, Derebe tarimana; Tikiko e Trofimo, Asia tauri; e Timoteo. Moġeri na ġekavaiato, Asia ġana ġeiaġoto. ⁵ ġia tu ġeraka-guineto, Troas ai vau ġai ġea vaġa-nogamato. ⁶ Senaġi ġai tu Asi Etubuni Faraona Verekona ekorito murinai vau, Filipi ġaraga-kwaneato. ġaro imaima (5) ġekorito vau, ġia ġeri ai Troas ai ġavotuto, ġavedoġarito. Monai tu ġaro imaima ruarua (7) ġatanuto.

Paulo ġena iaġoiaġo magona Troas ai

⁷ Fura sebona ġena ġaro giniguenenai o Sandei ai ġaraka-vegogoto anibou baġana ġani ġana. Benamo Paulo na mo lavilavi tu tarimarima egobata-vinirito, eiagoto mo, boġi nuġana, korana belaġanini ġia tu berakani nai. ⁸ Mo numa tuġuna daiġutunai ġai ġavegogoto, moġa lamefa na tu asisebo ġevaġa-ġararito. ⁹ Mero futuana ta arana Eutiko tu windoa nuġanai etanuto. Paulo ġena guruġa emauka-iaġoto-ġoi nuġanai, Eutiko matana tu egenagenato-ġoi mo ea ġena-vetuġa-rekwato. Benamo mo numa tuġuna na stori vaġa-toitoina (o third story) na ea keto-firiġoto mo tano ai. ġea ġabi-vaisiato nai tu mase. ¹⁰ Senaġi Paulo eraka-rigoto, Eutiko iatanai evefiukauto, eregoato, benamo ekirato, “Nuġami asi ġeraġe, ġia tu maġuri!” ¹¹ Moġa murinai numa tuġuna ġana ma evaraġeto, ma farao ebuki-ġutuato, ġeġanito. ġena guruġa ma esiriguato, eiagoto mo elaganito, benamo erakato. ¹² Vegogo tarimari na mo futua ġeġoriato, benamo ma verereri ġesi ġerakato.

Paulo Troas na eiagoto mo Mileto

¹³ ġai tu bouti na Aso ġana ġaiġo-guineto, a Paulo tu monai vau ma baġa ġura-kauani. Paulo na tu moġesina ekiramato, korana ġia tu kwakuna na beraka-vanaġini etato. ¹⁴ Aso ai ema doġarimato, benamo ġaġura-kauato, Mitilene ġana ġaiġoto. ¹⁵ Monana bouti na ma ġaiġoto mo elaġanito vau, Kioso iata-raġenai ġadarokauto. Mo ġaro murinai tu Samo ai ma gavotuto, ma ġaro ta ma evanaġiato vau, Mileto ai ġaragasito. ¹⁶ Paulo eurato, Efeso tu beġene raga-vanaġia, Asia tanonai ġaro kotari beġe vaġa-koririni garina, korana ġia nuġana eġariġarito-ġoi. ġena ura bema ma dabarana nai tu, Ierusalemali beġene votu vauro, Pentekoste ġarona bene raġasi, mo tu Pasova ġaro gabana imaima (50) murinai.

Paulo ġena veġabituġu guruġari Efeso ekalesiana ġorikauna tauri ġeri ai

¹⁷ Paulo tu Mileto vanuġana na Efeso ekalesia ġorikauna tauri ġeri gुरुगा etuġu-iaġoto, ekirarito, beġene iaġoma, ġia ġesi beġenema vedoġari. ¹⁸ Ġia ġema votuto nai, evaġa-guruġarito, ekirato, “Gomi ma ribami au ġaro mabarari ai ġomi ġesi tatanuto-ġoi nai, aiġesina atanuto, ġaro tovtovona na Asia tanonai ama raġasito veġata. ¹⁹ Ġaro vovoka Iuda tarimari ġeurato-ġoi au beġene kougu, veġa rakavari ġutuma au ġegu ai ġeveirito-ġoi. Senaġi nuġagu ma maranana ġesi moġo e ma taġigu ġesi Vereġauka vetuġunaġina aiāġo-vinito-ġoi. ²⁰ Ġomi ribami, vaġa-kava-iaġimi gुरुगari mabarari avāġa-ribamito, ta asi akure-toġaiato, ġemi numai e ġutuma ġoirari ai avevaġa-ribato-ġoi nai. ²¹ Iuda tarimari e Grik tarimari ġoirari ai aguruġa-foforito-ġoi, ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaġi-kure, Barau ġenai beġene ġenoġoi, ema ġera Vereġauka Iesu Keriso beġene ġabidādama-vinia. ²² Au toma tu Ierusalemā ġana aiāġoni, korana Iauka Veāġa na evaġa-naġiġuni nai, ma asi ribagu monai tu kara ġegu ai beġorani. ²³ Dagara sebona moġo au ribagu tu Iauka Veāġa na vanuġa baregori mabarari ai evaġa-ribaguni, au ġoiragu ai tu dibura numa e midigumidigu evaġa-noga taġoġuni. ²⁴ Senaġi au ġegu ai, au ġegu maġuri tu asi atuġamaġi-baregoani, kara ġana atoni, ġegu ura sebona tu ġegu raga-iruiru moġo bana vaġa-ġuġuru, ema mo ġauvei Vereġauka Iesu na eviniguto, bana veia etato ġauveina, bana vaġa-koria. Mo ġauvei tu: Barau ġena vevare-bara Varina Namona bana kirāġi-foforia.

²⁵ Au tu evaġi mabarari fakami ai arakao-rakaoto, Barau ġena Basileia, (ġena veġitaġau seġukana evaġa-ruġaiani maiġa), ġemi aġobata-iaġiato. A toma au ribagu, ta na asi ma boġita-ġenoġoġuni. ²⁶ Moġa lorinai toma ġaro ġomi ġoirami ai au aguruġa-foforini, bema gomi ta Barau ġenana beraka-rekwarekwani nai, verebana tu dia au ġegu ai. ²⁷ Korana Barau ġena ura mabarana avāġa-ribamito, misina ta maki asi akira-ġuniġuato. ²⁸ Tauġemi lorimi boġono vetore, ema mamoe serina lorina boġono toreri. Mani mamoe serina tu Iauka Veāġa na evinimito boġono ġitaġauri ġana. Barau ġena ekalesia boġono ġita-ġau e boġono ġori-kaua. Mani tu ġia Natuna rarana na evoiato. ²⁹ Au ribagu, au barakani murigu ai tu boġa kwaivari rakavari gomi fakami ai beġe raka-toġani, benamo mani mamoe serina beġe vaġa-rakavaiani. ³⁰ Ġomi tauġemi fakami na maki tau kotari beġe variġisini, benamo ġofaġofa guruġari beġe kirāġini, Iesu ġekorana-iaġiani tarimari ġia na beġene ġori-ġerevaġiri ġana. ³¹ Moġa lorinai lorimi boġono vetore! Boġono vetuġamaġi-taġo, au na tu laġani toitoi veġata matagu ma taġina ġesi, ġomi asisiba-vini boġimito-ġoi e asisiba-vini laġanimito-ġoi.

³² Toma Barau ġimanai e ġena vevare-bara gुरुगana nuġana atoremīni, ġia na tu bevaġa-ruġa-iobukamini ilaila, ema voimi bevinimīni evaġa-veaġarito tarimari mabarari ġesi. ³³ Au na ta ġena silva, o golo, o dabuġa urana asi aveito. ³⁴ Ġomi tauġemi ma ribami, au ġegu rabu e karogu ġeri rabu dagarari mabarari tu, mai ġimāgu ruarua ġeri ġauvei ġerina aġabito-ġoi. ³⁵ Dagara mabarari nuġari ai au na avāġa-ġita iaġimito-ġoi, au moġesi ġauvei kokorekokore ġerina vauro moira-moira tarimari bitana vaġa-kavari. Iesu Vereġauka ġena gुरुग boġono tuġamaġi-taġoa, ekirato, ‘Vevare iakuna tu barego, a ġevinirani nai taġoitāġoni iakuna tu kei.’”

³⁶ Paulo eguruġa-ġosito vau, ġia ġesi ġevetui-tarito, benamo mabarari ġesi ġeġuriġurito. ³⁷ Ġia mabarari ġetaġi-rakavato, ġevetaġato, ma ġeverauato. ³⁸ Ġia nuġari ġevetwarāġi-rakavato tu maiġesina evaġa-guruġarito nai, ekirato, ġia na ġoirana asi ma beġe ġita-ġenoġoiani. Benamo bouti ġana ġeġori-iaġoato.

21

Paulo Ierusalemā ġana eiāġoto

¹ Ġia ġesi ġaveġabi-tuġuto, benamo ġarakato. Davara na ġaiāġoto, maoromaoro mo Koso ai ġavotuto; ma elāġanito vau Rodes ġana ġaiāġoto, monana ma ġaiāġoto Patara. ² Foenikia ġana beiāġoni boutina monai ġadoġarito, ma ġaraġeto, benamo ġaragato. ³ Ġaboġe-iaġoto Saipras ġaġitaġato, benamo gabina (o south) rekena na ġavanaġito, ġaiāġoto mo Siria ai ġaraġasito. Taia vafuna na vau ġaraka-riġoto, korana mo bouti farefarena tu monai beġe tore-riġorini nai. ⁴ Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari kotari monai ġadoġaririto, ġia ġesi fura o wiki sebona ġatanuto. Iauka seġukana ġenana ġia na Paulo ġekiraiato, Ierusalemā ġana asi bene iaġo. ⁵ Senaġi ġema raka ġarona eġabiato, benamo ġarakato. Ġia mabarari ma ġaraġori e ma naturi ġesi vanuġa baregona na ġeġori-rosimato kone ai. Benamo ġai mabarama ġavetuitui-tarito, ġaġuriġurito. ⁶ Ġia tata ġesi ġaveġabi-tuġuto, benamo ġai tu bouti baregonai ġaraġeto, a ġia tu monana ġeġenoġoito ġeri numa ġari.

⁷ Taia na ġaiāġoto Tolemais. Ġema davara iaġoiaġona dokona moġa. Monai tarikaka tari ġesi ġavedoġarito, ma ġavaġa-namorito, ġia ġesi ġaro sebona ġatanuto. ⁸ Elāġanito, benamo kwakuma na ġarakato, ġaiāġoto, Kaisarea ai ġaraġasito. Monai evanelia

tarimana arana Filipo ġena numa ġana ġaiaġoto, ġia ġesi ġatanuto. Ġia tu Ierusalemaj tarima imaima ruarua (7) ġeġabi-viriġirito tarimana ta. ⁹ Ġia natuna ġuiatori vasivasi tu Barau na peroveta varevarena evinirito.

¹⁰ Ġaro vovoka monaj ġatanuto murinai, peroveta tarimana ta arana Agabo, Iudea na ema raġasito. ¹¹ Ġia tu ġai ġemai eiaġomato, ma Paulo ġena gabaġau eġabi-vaiaiato, benamo ġia tauġena kwakuna e ġimana ebarubarurito, benamo ekirato, “Iauka Veaġa tu maiġesi ekirani, ‘Mai gabaġau tarimana tu Iuda tarimari na Ierusalemaj maiġesina beġe barubaruanai, benamo irau bese tarimari ġimari ai beġe tore-kauani.’”

¹² Mai guruġa ġaseġaġiato nai, ġai ema monaj tarima kotari ġesi Paulo ġanoġiato, Ierusalemaj ġana asi bene iaġo. ¹³ Senaġi ġia evaġa-veseto, ekirato, “Kara taġina ġoveini e au nuġaġu ġovaġa-moiraini? Au tu rovinatore, dia Ierusalemaj beġe barubaruguni moġo, senaġi Vereġauka Iesu arana bakunai bamaseni maki.” ¹⁴ Ġai tu asi ilaila ġia nuġana baġa ġaniani nai, ma ġia noġinoġina ġavaġa-dokoato, benamo ġakirato, “Vereġauka ġena ura moġo bene vetore.”

¹⁵ Ġaro kotari ġekorito murinai, ġema farefare ġaġabi-kavirito, benamo Ierusalemaj ġana ġaiaġoto. ¹⁶ Kaisarea ai ġetanuto-ġoi Iesu ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari kotari maki ġai ġesi ġaiaġoto. Ġia na ġeġori-iaġomato, Nason, Saipras tarimana, ġena numa ġana. Nason tu kai-vegata na Iesu ekorana-iaġiato-ġoi tarimana.

Paulo na Iakobo (o Iames) eraka-ġitaiato

¹⁷ Ierusalemaj ġaraġasito nai tu, tarikaka na ma iakuri ġesi ġeġabi-raġemato. ¹⁸ Elaġanito, benamo Paulo tu ġai ġesi ġaiaġoto Iakobo ġitaġitana; ma rubu ġorikauna tarimari mabarari tu monaj vegogotaġo. ¹⁹ Paulo na evaġa-namorito murinai, ġia ġena ġauvei ġenana Barau na irau bese tarimari kamasi eveirito-ġoi variri mabarari ġeri ekiraġito.

²⁰ Ġia na ġeseġaġiato nai, mabarari na Barau ġevaġa-raġeato. Benamo ġia na Paulo ġekiraiato, ġekirato, “Tarikakama, oġitaiani Iuda tarimari vira-tausen varau Iesu ġeġabidadama-viniani, ema taravatu maki ġekorana-iaġi ġigitariani. ²¹ Ġoi varimu tu ġia ġekira-vararito. Ġekirarito, ġoi na irau tano ai ġetanuni Iuda tarimari mabarari ovaga-ribarini, okirani, Mose ġena taravatu beġene raga-kwaneana, naturi merori tauġaniri kefiru asi beġene lama-vaġiri, ema Iuda seneri ġeri veiaġa asi beġene korana-iaġiri. ²² Be, ġai tu kamasi toma ġaveini? Ġoi boma raġasi varina tu beġe seġaġiani vegata. ²³ Moġa lorinai kara baġa kiravara-vinimuni veigana bono veia. Tauri vasivasi (4) maigeri, ġia tu kiraġitore gwaġiġina ta ġeveiato Barau ġenai. ²⁴ Ġia ġesi boġono iaġo, e ġoi maki ġia ġesi boġono veiareva, ema beġe gwa-iaġoni dagarari voiri bono vei, be ġia debari beġe rarorini. Maiġesi boveini vau, tarimarima mabarari beġe ribani, ġoi iatamu ai ġekiraġirito-ġoi gurugari mabarari tu asi moġoni, a ġoi tauġemu maki Mose ġena taravatu ilailanai otanuni. ²⁵ Irau bese ġeveġabidadamani tarimari tu ġeri fefa varau ġatuġuto, ġakirarito, kwaivakuku ġevinirito ġaniganiri tu asi beġene ġaniri, rara e ġaigori na ġebora-maserini bureġari viriġori tu asi beġene ġani, ema asi beġene mata-boraġa.”

²⁶ Benamo Paulo na mo tarima vasivasi evaġa-ġabirito, benamo elaganito nai, mabarari veiareva ġauveina ġea veiato. Moġa murinai Rubu Veaġai eraka-toġato, ma aitoma veiareva bemagoni ġarona, ema aitoma varevare dagarari ġia tata arari ai betoreni ekiraġi-foforirito.

Iuda tarimari na Paulo Rubu Veaġai ġeġabi-tariato

²⁷ Ġeri veiareva ġauveina tu ġaro imaima ruarua (7); dori ġekorito nuġanai, Iuda tarimari kotari Asia tanona na ġeiaġomato, ġia na Paulo Rubu Veaġai ġeġitaiato. Ġia na tarimarima mabarari nuġari ġeġanirito, benamo Paulo ġeġabi-tariato, ²⁸ ġekoġoto, ġekirato, “Isaraela taumi, ġai ġovaġa-kavama! Mai tarima maiaġa tu gabu mabarari ġari eiaġoni, tarimarima mabarari evaġa-ribarini; Isaraela tarimari, e Mose ġena taravatu, ema mai Rubu Veaġa asi beġene korana-iaġia etoni. Toma maki, ġia na Grik tarimari mai Rubu Veaġa nuġanai beġori-toġari, mai gabu veaġana bevaġa-rakavaia.” ²⁹ Moġesina ġekirato, korana ġia na Efeso tarimana arana Trofimo, Paulo ġesi mo vanuġa baregonaj ġeġitarito, ema ġetuġaġito, ġia tu Paulo na Rubu Veaġaj eġori-toġaiato. ³⁰ Vanuġa mabarana iauvoiauvo e daradara na eġabiato, ema tarimarima mabarari monaj ġema ġaru-vegogoto, benamo Paulo ġeġabi-tariato, Rubu Veaġa na ġeinu-rosiato. Asikauna Rubu Veaġa ġatama-bokari ġebiririto.

³¹ Ġia na Paulo ġevaġi-masea ġetato-ġoi nuġanai, tarima ta eraga-varaġeto, Roma vetari verena baregona ea kira-varaiato, Ierusalemaj mabarana tu gururaġe baregona ġeveiani.

³² Ġia tu asikauna ġena vetari ġitaġauna tarimari e vetari tarimari eġoririto, benamo ġeraga-riġoto mo ġutuma-bara ġeri ai. Tarimarima na vetari verena baregona ma ġena vetari tauri o soldia ġesi ġeġitarito nai, ġia na Paulo kwarikwarina ġevaġa-dokoato.

³³ Benamo vetari verena baregona Paulo ġenai eiaġoto, eġabiato, ġena mero ekirarito, sei ni ruarua na beġene baru-taria. Benamo evedanaġito, ekirato, “Mai tu kamara tau, e ġia tu kara beveia?” ³⁴ Mo ġutuma-bara nuġanai tari ġefararato-ġoi; guruġa ta ġekiraġiato-ġoi, ma kotari na tu guruġa ta, be vetari verena baregona na maki guruġa roroġotona ta asi eġabiato. Moġa lorinai ġena mero ekirarito, Paulo tu vetari tarimari ġeri gabu ġana beġene ġori-iaġoa. ³⁵ Raġekau ai ġeġori-votuato nai tu, vetari tarimari na ġefaġa-vaisiato, ġeġwa-raġeato, korana mo tarimarima mabarari tu ġeniara-lelevaġito nai. ³⁶ Mo tarimarima mabarari ġia murina na ġeraka-iaġoto tu, ġefararato-ġoi, ġekirato, “Govaġi-masea!”

Paulo tauġena evelauġau-tovoto

³⁷ Dori moġo vetari tarimari ġeri numai ġeġori-toġaiato nuġanai, Paulo na vetari verena baregona evaġa-guruġaiato, ekirato, “Bavaġa-guruġamuni lorinai ba?” Ġia na evaġa-veseato, ekirato, “Ġoi Grik ġeri garo ma ribamu? ³⁸ Be ġoi tu dia mo Aigupito tarimana, ġaro kotari varau beġe iaġo, ġia na gavamani vevaġi-vinina esinaiato, ema vaġideba tarimari daġara vasivasi (4,000), ma ġeri vevaġi farefareri ġesi, tano fakana ġana eġori-iaġorito tarimamu?” ³⁹ Paulo na evaġa-veseato, ekirato, “Au tu Iuda tarimagu, amaġurito vanuġana baregona arana tu Taso, ma arana vanuġana, ġia Kilikia tanonai. Anoġimuni, mani ġemu veġa, mai tarimarima navaġa-guruġari.” ⁴⁰ Vetari verena baregona na maoro eviniato, benamo Paulo raġekau ai eruġato, ġimana na tarimarima elau-taririto. Gururaġe emagoto, benamo Paulo na Heberu garo ai evaġa-guruġarito.

22

¹ “Tarikakagu e tamagu mabarami, ġoirami ai navekiragi-faka, be boġono seġaġi.” ² Ġia ġeseġaġiato, Heberu garo ai evaġa-guruġarito nai, asi gurugururi ai ġeiaġoto, mabarari ġeseġaġi-magomagoto; benamo Paulo ekirato:

³ “Au tu Iuda tarimagu, Taso vanuġanai Kilikia tanona nuġanai amaġurito, senaġi mai Ieruselema vanuġa baranai abaregato. Gamaliel ġena vevaġa-riba nuġanai atanuto-ġoi, ġia na ġita senera ġeri taravatu veġari gwaġiġiri evaġa-ribaguto-ġoi, ema Barau ġena ġauvei aveiato-ġoi ma kokoregu ġesi, toma ġomi na ġokokore-iaġiani ilailanai. ⁴ Au na mai dabara ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari tu avaġa-midigu midigurito-ġoi mo ġea maseto-ġoi. Tau e vavine aġabirito-ġoi, dibura numari ai abubu-toġarito-ġoi. ⁵ Rubu Veaġa verena baregona e kanisoro tarimari mabarari na maki beġe vava-moġoniguni, au tu moġoni akirani. Au tu ġia na maki fefa ġeviniguto, tarikaka Iuda tarimari Damaseko ai ġeri bana viniri ġana. Benamo au mo ġana iaġoto, mai tarimarima bana ġabiri, sei ni na bana barubaruri ma Ieruselema ġana bana ġori-iaġori, ġeri rakava voiri beġene ġabiri ġana.”

Paulo ġena vetuġamaġi-kure ekiraġiato

⁶ “Au roġo dabara na iaġoto-ġoi, ma Damaseko akavinaġiato, ġaro tu tubuagu ai mama baregona ta guba na emariġoto, asikauna ema nanagi-tariguto. ⁷ Au tano ai aketo-tarito, ema garo ta aseġaġiato, au evaġa-guruġaguto, ekirato, ‘Saulo! Saulo! Karase nai au ovaġa-rakavaguni?’ ⁸ Benamo au avedanġito, akirato, ‘Vereġauka, ġoi tu deikara?’ Ġia evaġa-veseto, ekirato, ‘Au tu Iesu, Nasareta tarimagu, ġoi na ovaġa-rakavaguni tarimagu.’ ⁹ Au karogu maki na mama ġeġitaiao, benamo ġegarito, senaġi au eguruġa-viniguto garona tu asi ġeseġaġiato.

¹⁰ Benamo avedanġito, akirato, ‘Vereġauka, au tu kara toma aveiani?’ Vereġauka evaġa-veseto, ekirato, ‘Novariġisi, Damaseko ai noa raka-toġa, monai vau ta na bevaġa-ribamuni, ġoi tu kara boveini.’ ¹¹ Mo mama baregona na matagu evei-bubuato, benamo karogu na ġimagu ai ġeġabito, Damaseko ġana ġeġori-iaġoguto.

¹² Monai tau ta arana Anania, ġia tu Barau garina eveito-ġoi e taravatu ekorana-iaġiato-ġoi tarimana, ema Iuda tarimari mabarari Damaseko ai ġetanuto-ġoi na ġegubakau-baregoato-ġoi. ¹³ Ġia eiaġomato sevigu ai ema ruġa-tarito, benamo ekirato, ‘Saulo tarikakagu, matamu ma nefafa.’ Asikauna moġo matagu ġefafato, ġia aġitaiao. ¹⁴ Moġa murinai Anania na ekiraguto, ekirato, ‘Ġita senera ġeri Barau na varau beġabi-viriġimu, ġia ġena ura kara bono veia, bono ribaia. Ema vei iobukaiobuka tarimana bono ġitaia, e ġia tauġena muruna na beguruġani garona bono seġaġia. ¹⁵ Korana ġoi tu ġia bovaġa-moġoniani tarimamu, kara boġita e boseġaġi maġeri, tarima mabarari bokira-vararini. ¹⁶ Kara ma ovaġa-nogaiani? Novariġisi, babatiso noġabia. Ġia arana nokea-raġe, benamo ġemu rakava neġuriġi-vaġiri.’”

Paulo ġena kea irau bese tarimari bene ġobata-viniri ġana

¹⁷ “Monana Ieruselema ġana aġenoġoito, benamo Rubu Veaġa aġuriġurito-ġoi nuġanai, amata-vanaġito. ¹⁸ Monai au na Vereġauka aġitaiao, au evaġa-guruġaguto, ekirato,

‘Noraga-vei, Ierusalem a noragakwane-ġarimogġia, korana mainai au varigu bokiraġiani, senaġi mai tarimarima na asi beġe vaġa-moġonimuni.’¹⁹ Au na avaġa-veseato, akirato, ‘Vereġauka, ġia tu ma ribari ginikau, au rubu mabarari ġana aiaġoto-ġoi, ġevaġa-moġonimuni tarimari aġabirito-ġoi, dibura numanai abiri-ġaurito-ġoi e akwaririto-ġoi.’²⁰ Ema ġoi evaġa-moġonimuto-ġoi tarimana Stefano rarana ġevaġa-riġoato ġaronai au tu monai, ġevaġi-maseato avaġa-moġoniato, ema ġevaġiato-ġoi tarimari ġeri dabuġa anaririto.’²¹ Senaġi Vereġauka na ekiraguto, ekirato, ‘Nolaġo, korana au na batuġumuni, irau bese tarimari gabu manaġai ġetanuni tarimari ġeri ai.’”

²² Tarimarima na Paulo ġeseġaġi-taġoato-ġoi, eiaġoto mo, ġia moġesi eguruġato. Benamo ġefararato, ġekirato, “Goġabi-fitogġaia! Govaġi-masea! Ġia tu asi ġena namo ta emaġuri-taġoni mai tanobarai.”²³ Ġeġabato-ġoi, ġeri dabuġa ġeiae-iaeverito-ġoi, e forara ġefiu-vaesito-ġoi.²⁴ Roma ġeri vetari verena baregona na ġena mero ekirarito, Paulo beġene ġori-iaġoa, vetari tarimari ġeri tanu gabuna ġana. Ema ekirarito beġene kwaria, e beġene danaġia kara ġaramanai ġia moġesi ġeġabaġaba-viniani, bene kira-varari.²⁵ Senaġi ġebarubaruato-ġoi beġene kwaria ġana nuġanai Paulo na vetari ġitaġauna tarimana ekiraiato, ekirato, “Mai moġoni taravatu nuġanai ekiraġiani, ġoi na Roma tarimana bokwari-guinea; a ġia na kara bevei-leaia Kota na tu roġosi bere kira-varaia, senaġi?”

²⁶ Mo vetari ġitaġauna tarimana na mo guruġa eseġaġiato, benamo eraga-iaġoto vetari verena baregona ġenai, ekiraiato, ekirato, “Goi tu kara toma oveiani? Mo tarima tu Roma tarimana!”²⁷ Moġa lorinai vetari verena baregona eiaġoto Paulo ġenai, benamo ea danaġiato, ekirato, “Nokira-varagu, ġoi tu Roma tarimamu ba?” Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Oi.”²⁸ Benamo vetari verena baregona ekirato, “Au Roma tarimagu ai aiaġoto tu moni baregona gavamani avinirito.” Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Senaġi au tu Roma beseri ġerina aġorato Roma tarimagu.”²⁹ Asikauna Paulo beġe danaġiani tarimari ġeruġa-ġenoġoito, ema vetari verena baregona maki egarito, korana eriba-maoroto, Paulo tu Roma tarimana, ġia na ebarubaruato ġekwaria ġana.

Paulo kanisoro ġoiranai

³⁰ Ma elaġanito, vetari verena baregona ġena ura bene riba-maoro, kara dainai Iuda tarimari na Paulo ġevaġa-daġaiato. Moġa lorinai ġia na Paulo ġebaruato varori ġeruġarito, benamo Rubu Veaġa vereri baregori e kanisoro mabarana ekirarito beġene vegogo. Benamo ġia na Paulo egori-iaġoato, ġia ġoirari ai ea vaġa-rugaato.

Paulo Iuda ġeri kanisoro tarimari ġoirari ai

23

¹ Paulo na kanisoro tarimari eġita-karakararito, benamo ekirato, “Tarikakagu mabarami! Au tu ma nuġa iobukaibukagu ġesi Barau ġoiranai atanuni, beiaġoma mo inította.”² Paulo moġesina eguruġato nai tu, Rubu Veaġa verena baregona Anania na Paulo sevinaġi ġeruġa-taġoto-ġoi tauri ekirarito, Paulo bokana beġene foro-ġaua.³ Benamo Paulo na ekiraiato, ekirato, “Goi tu Barau na beforomuni, ġoi kobe ġevaġa-kurokuroato kavana, rakava asi beġene ġitaia ġana, gofaġo tarimamu! Goi maninai botanu tu taravatu ilailanai au okota-viniguni, senaġi ġoi tauġemu na taravatu boleaia, tarima bokirari, au ġeforogu bosl!”⁴ Paulo sevina tauri na ġekiraiato, ġekirato, “Goi tu Barau ġena Rubu Veaġa verena baregona ġenai guruġa rakavari okiraġini!”⁵ Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Tarikakagu, au tu asi bariba-maoro ġia tu Rubu Veaġa verena baregona. Korana ribagu Buka Veaġai tu ekirani, ‘Gomi ġemi vere tu asi boġono guruġa-rakava vinia.’”

⁶ Paulo na ġia tari eġitarito tu Sadukea tarimari, ma kotari tu Farisea tarimari, benamo kanisoro ġoiranai ekoġoto, ekirato, “Tari-kakagu, Isaraela tarimami, au tu Farisea tarimagu, Farisea tarimana natuna. Au tu vevaġa-kota gabunai maiġegu, korana au ġegu tuġamaġikau, mase tarimari tu ma beġe varigġisi-ġenoġoini!”

⁷ Moġesi ekirato, benamo Farisea tarimari ema Sadukea tarimari ġeveġare-veġareto, ema ġeri vegogo maki evetavi-kirato.⁸ Korana Sadukea tarimari ġekirani, tarimarima mase na tu asi ma beġe varigġisi-ġenoġoini, ema aneru e iauka tu asi ġetanuni; a Farisea tarimari na moġeri mabarari tu ġevaġa-moġonirini.⁹ Moġesina naima fararafarara gurunna ebaregato-ġoi, nuġanai taravatu ġevevaġa-riba iaġiato-ġoi Farisea tarimari ġeruġa-vaesito, ma kokoreri ġesi ġeguruġato, ġekirato, “Mai tarima ġenai rakava ta tu asi bita doġaria! Bema ġia tu iauka na o aneru ta na moġoni bevaġa-guruġaia nai tu, Barau asi sivaġa-vevaġia!”¹⁰ Veġareveġare eseġuka-ġaraġarato nai, vetari ġitaġauna tarimana baregona egarito, Paulo beġe inu-vedare vedareani garina. Moġa lorinai ġena vetari tauri ekirarito, beġene rakariġo-iaġo, Paulo beġene ġabi-veġitaia Iuda tarimari fakari na, benamo vetari tauri ġeri numa ġana beġene ġori-iaġoa.

¹¹ Ma elāganito boġinai, Vereġauka Paulo sevinai ema ruġa-tarito, benamo ekirato, “Goi na mai Ierusalemai au okiraġi-foforiguto ilailanai, Romai maki moġesi bonoa kiraġi-foforigu.”

Paulo vaġivaġina boioġana ġetogato

¹² Ma elāganito boġiboginai, Iuda tarimari kotari ġevevogoto, ma boioġa ta ġetogaiato. Ġia na kiraġitore guruġana gwaġiġina ġekiraġiato, ġekirato kara ta asi beġe ġaniani e asi beġe niuani, beiaġoni mo, Paulo beġe vaġiani. ¹³ Mo boioġa ġetoga-vegogoto tauri mabarari tu gabana vasivasi (40) maki evanaġiato. ¹⁴ Benamo ġeiaġoto Rubu Veġa vereri baregori e Iuda vereri ġeri ai, ma ġea kirato, ġekirato “Ġai tu kiraġitore guruġana gwaġiġina baġa kiraglia, asi baġa ġaniganini, beiaġoni mo, Paulo baġa vaġi-maseani. ¹⁵ Maitoma ġoi ma kanisoro ġesi noġinoġi guruġana ġotuġu-iaġoa, Roma ġeri vetari verena baregona ġenai, be Paulo ġomi ġemi ai bene tuġu-marigoa, boġono ġofa-ġaua, boġono kira, ġomi na Paulo ġoura-viniani, korana ġia ġenana guruġa iobukana boġono ġabia ġana. Senaġi ġai tu baġa vaġa-noga-taġoni, mainai roġosi berema raġasi, a ġai na tu baġa vaġi-maseani.”

¹⁶ Senaġi Paulo tobana natuna merona na mo boioġa eseġaġi-kauato, benamo eiaġoto, vetari tauri ġeri numai eraka-toġato, ma Paulo ekira-varaiato. ¹⁷ Benamo Paulo na vetari ġorikauna tarimana ta ekeaiato, benamo ekiraiato, ekirato, “Mai mero variġuna vetari verena baregona ġenai noġori-iaġoa. Korana ġia na ġena guruġa ta beġwa-iaġomaia, bene kira-varaia.” ¹⁸ Ma vetari ġorikauna tarimana na eġori-iaġoato vetari verena baregona ġenai, ekirato, “Dibura numanai tarimana, Paulo na bekeagu e benoġigu, mai mero variġuna ġoi ġemu ai bana ġori-iaġomaia, korana ġia na ġemu guruġa ta beġwa-iaġomaia, bene kira-varamu ġana.”

¹⁹ Vetari verena baregona na ġimanai eġabito, eġori-ġerevaġiato vauro, edanaġiato, ekirato, “Kara ourani ġegu nokiraġia?” ²⁰ Ġia ekirato, “Iuda tarimari na guruġa ta beġe vaġa-moġonia, boinani beġene vei-ġofakau, benamo ġoi beġene noġimu, be Paulo bono tuġu-variġuna kanisoro ġoirana ġana. Ġeri vegofaġau guruġana ġoi beġene kiramu tu, ġia ġeri ura Paulo varina korikori kotari ma beġene ġabi. ²¹ Senaġi asi bono seġaġi-viniri, korana tau mabarari gabana vasivasi (40) bevanaġia tu beġe gumuni, ġia beġe vaga-nogaiani. Ġia tu kiraġitore guruġana gwaġiġina ġekiraġiato, asi beġe ġaniganini e dagara ta asi beġe niuani, beiaġoni mo, Paulo beġe vaġi-maseani. Mo veġa beġene veia ġana, ġia toma tu beġe veikavi, ġoi ġemu vaġa-vese moġo ġevaġa-noga taġoani.” ²² Vetari verena baregona na ekiraiato, ekirato, “Au ġegu bokiraġi guruġana maġa, tarima ta asi ma bonoa kira-varaia.” Benamo ġia na mero variġuna etuġu-rakaiato.

Paulo Gavana Feliki ġenai etuġu-iaġoato

²³ Benamo vetari verena baregona na ġena vetari ġorikauna tauri ruarua ma ekearito, benamo ekirarito, ekirato, “Vetari tauri sinau ruarua (200), e hosi ai raġe tarimari gabana imaima ma gabana ruarua (70), ema auri fiu tauri sinau ruarua (200) boġono ġabi-toreri, toma boġi horaġauna 9 koloko Kaisarea ġana boġono iaġo ġana. ²⁴ Paulo bene raġe hosiri tari maki boġono rovina-toreri, be Gavana Feliki ġenai maġuri boġono ġori-iaġoa ġana.” ²⁵ Benamo vetari verena baregona na fefa ta maġesina etoreato:

²⁶ “Au Klaudia Lisia na ġoi Feliki, gavana tarimamu namo vedaureamu, atore-vinimuni: Avaġa-namomuni! ²⁷ Iuda tarimari na mai tau ġegabiato, ma dori moġo ġevaġi-maseato. Senaġi au aribato, ġia tu Roma tarimana naima ġegu vetari tauri ġesi ġaiġoto, ġavaġa-maġuriato. ²⁸ Au aurato tu bana riba, kara koranaġi ġevaġa-dagaġiato-ġoi, moġa lorinai aġori-variġoato, ġeri kanisoro ġoirana ġana. ²⁹ Au na adoġariato tu ġia ġeri taravatu ġaramanaġi ġevaġa-dagaġiani, senaġi ġia beġene vaġi-masea o dibura numanai beġene torea korana ta tu asi adoġariato. ³⁰ Iuda tauri na beġene vaġi-masea ġana, boioġana ġetogato varina ġegu ġekiraġito nai, atugamaġito, ġoi ġemu ai bana tuġu-iaġosia. Ġia ġevaġa-dagaġiani tarimari maki akirarito, ġoi ġoiramu ai ġeri vevaġa-daġa guruġari beġene kiraġiri.”

³¹ Vetari tauri na ġekirarito veġana ġeveiato. Mo boġi, ġia na Paulo ġeġabi-iaġoato mo Antipatri. ³² Elāganito vau, vetari tauri kwakuri na ġerakani tauri ġeri tanu gabuna ġana ġeġenoġoito. Hosi tauri moġo Paulo ġesi ġeiaġoto. ³³ Kaisareaġi ġea raġasito, benamo fefa ġeġabiato, gavana ġeviniato, ema Paulo maki ġevini-vanaġiato. ³⁴ Gavana na fefa eiaviato, benamo Paulo edanaġiato, ġia tu kamara gabu tarimana. Ġia eribato Paulo tu Kilikia tarimana nai, ³⁵ ekirato, “Ġevaġa-daġamuni tarimari beġema raġasini vauro, kara oveileiato guruġana au na baseġaġimuni.” Benamo gavana ekirato, Paulo beġene ġabi-iaġoa, Kota numanai beġenea ġita-ġaua. Mo Kota numana tu Heroda na maġurinai eragaiato.

24

Iuda tarimari na Paulo ġevaġa-daġaiato

¹ Ġaro imaima ġekorito murinai, Rubu Veaġa verena baregona, Anania, Kaisarea ġana evariġoto, Iuda vereri kotari e taravatu ma ribana tarimana ta arana Teretulo ġesi. Mabarari ġevariġoto, Gavana Feliki ġoiranai vauro Paulo ġevaġa-daġaiato guruġana ġea kiraġiatio. ² Paulo ekea-toġaiato, benamo Teretulo na Paulo ġevaġa-daġaiato guruġana ġoiranai ekiraġirito, ekirato, "Namo vedaurea veremu Feliki! Ġoi ġemu veġitaġau gaburenai tu maino ai baġa tanu-mauka kenene, e ġema bese bene namo ġana, dagara namori vovoka bovaġa-variġu ġenoġoiri. ³ Mai tu gabu mabarari ai e ġaro mabarari ai ġai na ġaġabi-raġeani, moġa lorinai ġoi tu ġavaġa-namo baregomuni. ⁴ Au asi auranai, ġoi ġemu taimi bana vaġa-kori-kavaia, senaġi anoġimuni, novetuġa-ġwama, asi bono baru, be ġema guruġa kubina tu noseġaġia. ⁵ Ġai na mai tau ġadoġariato tu, rakava vaġa-ġorana tarimana, ġia na gururaġe barego evaġa-ġorarini, Iuda tarimari tano mabarari ai ġetanuni fakari ai. Ġia tu Nasareta dogorona ġeri veġorikau tarimana ta. ⁶ Ġia na tu Rubu Veaġa maki nevaġa-rakavaia etato, senaġi ġai na ġaġabi-tariato, [ġema taravatu ilailanai baġana vaġa-kotaia ġatato. ⁷ Senaġi vetari verena baregona, Lisia, ema raka-toġato, benamo ma ġaramana ġesi Paulo ġai ġimama na ema ġabi-veġitaio. ⁸ Benamo Lisia ġena guruġa ilailanai, ġia vaġa-daġana tarimari tu ġoi ġoiramu ġana beġe iaġoma.] Ġoi tauġemu na ġia bodanaġi-ġinikauani vauro, ġia ġavaġa-daġaiati dagarari mabarari tauġena na bekira-varamuni." ⁹ Iuda tarimari maki ġia ġesi ġekauto, ġekirato mai bekiraġiri dagarari mabarari tu moġoni.

Paulo ġena vetoreġau guruġana Feliki ġoiranai

¹⁰ Gavana na Paulo vetoġa ta evei-viniato Paulo ma bene guruġa ġana, benamo Paulo eguruġato, ekirato, "Au ribaġu, laġani ġutuma varau beġe iaġo, ġoi tu mai bese tarimari ġeri Kota ġitaġauna ġauveina oveiani. Moġa lorinai au tu ma iakugu ġesi ġegu vetoreġau guruġana ġoi ġoiramu ai akiraġiani. ¹¹ Ġoi tauġemu na maki asikauna boraga-doġarini, ġaro gabanana ruarua (12) maki roġosi bene vanaġia nuġanai, au tu Ierusalemna ġana toma-rakariġo avaraġeto. ¹² Ma mai au ġevaġa-daġaguni tarimari na ta ġesi Rubu Veaġi ġaveġare-veġareto-ġoi nuġanai asi ġedoġariguto, ema asi ġedoġariguto tarimarima avaġa-vegogorito rubu nuġanai o gabu tai vanuġa baregona nuġanai. ¹³ Ema mai ġevaġa-daġaguni dagarari maki ġoi ġoiramu ai asi beġe vaġa-moġonirini riba.

¹⁴ A mai tu moġoni akirani, au na tu ġai senema ġeri Barau atoma-rakarriġo viniani e mo Dabara Variġuna akorana-iaġiani, ma mai dabara ġia tauġeri na tu dabara ġofaġofana ġetoni. Mose ġena taravatu ema peroveta tarimari na ġetorerito guruġari mabarari tu avaġa-moġonirini. ¹⁵ Au ġegu tuġamaġikau Barau ġenai e mai tau ġeri tuġamaġikau tu sebona moġo, moġa tu maiġesi: Vei-iobukaiobuka tarimari e vei-rakava tarimari mabarari mase na ma beġe variġisi-ġenoġoini. ¹⁶ Moġa lorinai au tu vanaġivanaġi nuġagu bene iobukaiobuka vededegwana aveini Barau ġoiranai e tarimarima ġoirari ai.

¹⁷ Laġani kota vovoka varau ġeiaġoto, au na Ierusalemna araga-kwaneato. Moġa murinai au ma baġenoġoi-iaġo ġegu tarimarima ġeri ai, asi ġeri-ġari tarimari ġeri moni baġabi-iaġo e varevare dagarari Barau bana vinia ġana. ¹⁸ Ma au tu taravatu na ekiraġiani ilailanai veiareva veigana avaġa-koriato nuġanai, Asia tanona na ġeiaġomato Iuda tauri kotari na Rubu Veaġa nuġanai ġedoġariguto. Moġa nuġanai au sevigu ai tu ġutuma-barana ta asiġi, e ta ġesi maki asi aveġare-veġareto-ġoi. ¹⁹ Moġeri Iuda tarimari Asia tanona na ġeiaġomato beġere iaġoma, be ġoi ġoiramu ai au beġerema vaġa-daġagu, beġere kira-varamu, au na tu kamara rakava aveiato. ²⁰ A mai tarima maiġeri na ġekiraġi-foforia, au kanisoro ġoiranai aruġato ġaronai, au ġegu ai tu kamara rakava ġedoġariato. ²¹ Senaġi dagara sebona moġo tu, ġia ġoirari ai aruġato, afararato, akirato, 'Mase tarimari ma beġe variġisi-ġenoġoini atoni naima, ġomi na au toma ġovaġa-kotagu ġotoni.'

²² Mo Dabara, (mai tu Iesu Keriso ġabidadama-vinina dabarana), Feliki tu ma eriba-ġinikauato. Ġia na Kota ma etuġu-naġiatio, ekirato, "Vetari verena baregona, Lisia, beraġasini vau, au na ġomi ġemi guruġa bavei-roroġotoani." ²³ Benamo ġia na vetari ġitaġauna tarimana ekiraiato, Paulo dibura numanai beġene ġita-ġaua, senaġi ġitaġauna asi beġene vei-ġwaġiġia. Gatana kotari na ġevaġa-kavaia beġe toni nai tu beġene ġabi-raġeri.

Paulo Feliki e Drusila ġoirari ai

²⁴ Ġaro kotari ġeiaġoto muriri ai, Feliki ma ġaraġona Drusila ġesi ġeraġasito. Drusila tu Iuda vavinena. Feliki na Paulo vetuġuna eveito, benamo Paulo eiaġomato, Iesu Keriso ġabidadama-vinina guruġari ekiraġirito eseġaġiatio. ²⁵ Senaġi Paulo ġena sisibai tu vei-iobukaiobuka e vevaġa-gwaġiġi ema Barau ġena Kota baregona beiaġomani guruġari

ekiraĝirito nai, Feliki egarito, benamo ekirato, “Benamo, toma tu noraka roĝo, ĝaro namona tai vauro ma bana kea-iaĝomamu.”²⁶ Feliki ĝena tuĝamaĝi ta maki, Paulo na moni kota bene vinia. Moĝa lorinai ma ekea-ĝenoĝoi ĝenoĝoiato-ĝoi, ĝia ĝesi beĝene guruĝa-guruĝa ĝana.

²⁷ Laĝani ruarua murinai, Porokio Festo na Feliki ĝena gavana ĝauveina gabuna eĝabiato. Senaĝi Iuda tarimari na beĝene ura-vinia ĝana, Paulo tu dibura numanai eraga-kwaneato.

25

Paulo Festo ĝoiranai

¹ Festo beveĝitaĝauni tanonai eraĝasito, ma ĝaro toitoi ĝekorito murinai, Kaisarea na Ieruselema ĝana evarageĝo. ² Monai Rubu Veaga vereri baregori e Iuda ĝitaĝauna tauri na Paulo ĝevaĝa-daĝaiato guruĝari ĝea kiraĝirito, ma Festo ĝenoĝiato, ³ ĝia bene vaĝa-kavari, be Paulo Ieruselema ĝana bene tuĝu-iaĝoa. Korana Paulo dabara tumanai beĝene ganatorea ma beĝene vaĝi-masea bioĝana tu varau ĝetogaĝiato-ĝoi. ⁴ A Festo evaĝa-veseto, ekirato, “Paulo tu Kaisareai moĝea, dibura numanai ĝeĝita-ĝauani, ma au tu mo ĝana dori ma aĝenoĝoi-iaĝoni. ⁵ Be ĝemi veĝitaĝau tarimari neĝi au ĝesi Kaisarea ĝana baĝana iaĝo, be monai kara evei-leaiato beĝene kiraĝia, bema ĝia na rakava ta eveiato nai tu.”

⁶ Festo ĝaro imaima toitoi (8) o gabanana (10) ĝia ĝesi monai ĝetanuto vauro, Kaisarea ĝana ma evariĝoto. Elaĝanito vau Kota gabunai ea tanu-tarito, benamo evetuĝuto, Paulo ĝoirana ĝana beĝene ĝori-iaĝomaia ĝana. ⁷ Paulo ema raĝasito nai tu, Ieruselema na ĝeiaĝomato Iuda tarimari na ĝeruĝa-ĝeĝeraĝiato, benamo ĝevaĝa-daĝaiato guruĝari gwaĝiĝiri ĝutuma ĝekiraĝirito, senaĝia ĝeri guruĝa tu asi vaĝa-moĝoniri gaburi. ⁸ Benamo Paulo ma evaĝa-veseto, ekirato, “Iuda tarimari ĝeri taravatu, e Rubu Veaga, ema Roma verena vaĝa-rakavari ĝana, veĝa rakavana ta asi aveiato.”

⁹ Senaĝi Festo na Iuda tarimari bene vaĝa-iakuri ĝana Paulo edanaĝiato, ekirato, “Ĝoi ourani Ieruselema ĝana bono varaĝe, be mai ĝevaĝa-daĝamuni guruĝari tu monai vau bana seĝaĝiri ba?” ¹⁰ Paulo evaĝa-veseto, ekirato, “Au tu Kaisara, Roma ĝeri vere, ĝena Kota gabuna ĝoiranai aruĝani, be mainai Kota na vevaĝa-iobuka veĝana au ĝegu ai bene veia. Au na Iuda tarimari vaĝa-rakavari veĝana ta tu asi aveiato, ĝoi tauĝemu maki ribamu ginikau. ¹¹ Bema taravatu asi akorana-iaĝiato o mase veĝana rakavana ta aveiato, voina tu bana mase neganai, au tu asi akira-sirivaĝini bana mase ĝana tu-na. Senaĝi bema mai Iuda tarimari ĝeri vevaĝa-daĝa guruĝari au iatagu ai ĝekiraĝirini tu asi moĝoni nai, tarima ta asi ĝena seĝuka au bevini-vanaĝiguni ĝia ĝeri ai. Au aurani tu Kaisara na bene seĝaĝigu!”

¹² Benamo Festo ma ĝena kanisoro ĝesi ĝeguruĝa-guruĝato murinai, Paulo evaĝa-veseto, ekirato, “Kaisara ĝenai bonoĝinoĝi lorinai, Kaisara ĝenai boiaĝoni!”

Paulo Agripa e Berenike ĝoirari ai

¹³ Ĝaro kotari ĝevanaĝito murinai, vere Agripa e tobana Berenike, Festo rakaĝitana e beĝene vaĝa-namoa ĝana, Kaisarea ai ĝeraĝasito. ¹⁴ Monai ĝaro kota vovoka ĝetanuto murinai, Festo na Paulo guruĝana vere ĝena ekiraĝi-ginikauto, ekirato, “Tarima ta tu mainai maiĝa. Ĝia tu Feliki na dibura numai eraga-kwaneato. ¹⁵ Au Ieruselema ĝana aiĝato nai tu, Iuda ĝeri Rubu Veaga vereri baregori e Iuda vereri na Paulo ĝevaĝa-daĝaiato guruĝari ĝegu ai ĝeĝwa-iaĝorito, e au ĝenoĝiguto, ĝekirato, ĝia ĝenai vevaĝa-iobuka veĝana bana veia. ¹⁶ Senaĝi au na avaga-veserito, akirato, ‘Gita Roma tarimara ĝera maĝuri nuĝanai ĝevaĝa-daĝaiani tarimana tu asi roĝo bita vaĝi-mase guineani. Ĝia tu ĝevaĝa-daĝaiani tauri ĝesi beĝe raka-vegogoni, ema ĝevaĝa-daĝaiani tarimari ĝoirari ai ĝevaĝa-daĝaiani guruĝari bevaĝa-vese guinerini roĝo.’ ¹⁷ Moĝa lorinai ĝia ema au mainai ĝaraĝasito nai tu, au tu asi ma avaga-nogato. Senaĝi elagaĝito nai, Kota gabunai atanu-tarito, benamo akirato, Paulo ĝeĝori-iaĝomaia atato. ¹⁸ Vevaĝa-daĝa tauri ĝeruĝa-vaĝisito nai, au matoru atugaĝito tu, veĝa rakavari vevaĝa-daĝari beĝe veini atato, senaĝi asiĝina. ¹⁹ Ĝia ĝeri guruĝa mabarari tu, tauĝeri ĝeri toma-rakariĝo dabarari veĝere-veĝereri kotari, ema tarima ta arana Iesu guruĝana moĝo. Iesu tu emaseto, senaĝi Paulo ekirani, ĝia tu maĝuri. ²⁰ Mo dagara dabarari vetauvetauri au ĝegu ai tu egwaĝiĝito. Moĝa lorinai au na Paulo adanaĝiato, eurai Ieruselema ĝana bene iaĝo ba, monai vau ĝia ĝevaĝa-daĝaiani guruĝari bana vaĝa-iobuka iobukari. ²¹ Senaĝi Paulo enoĝinoĝito, dibura numanai moĝo beĝene ĝita-ĝaua, bene iaĝo mo, Kaisara na vauro bene seĝaĝia. Moĝa lorinai akirarito, dibura numanai beĝene ĝita-ĝaua, bene iaĝo mo, Kaisara ĝenai bana tuĝu-iaĝoa.”

²² Benamo Agripa na Festo ekiraiato, ekirato, “Au aurani mai tarima tauĝegu na bana seĝaĝia.” Festo evaĝa-veseto, ekirato, “Boinani vau boseĝaĝiani.”

²³ Elaĝanito, benamo Agripa e Berenike tu ĝeveĝabi-raĝeto, dabuĝa marevari maki barego lelevaĝiri ĝeveirito, benamo ma marevari ĝesi Kota numanai ĝema raka-toĝato, vetari ĝorikauna tarimari baregori e vanuĝa barana tarima baregori ĝesi. Festo eguruĝato, benamo Paulo ĝema ĝori-toĝaiato. ²⁴ Benamo Festo ekirato, “Kini Agripa e ĝai ĝesi boĝoma forori tarimami mabarami! Mai tau maigā ĝoĝitaiani. Ĝia tu Iuda tarimari Ierusalemaj e mainai Kaisareaj maigeri na ĝevaĝa-daĝaiato guruĝana au ĝegu ai ĝeĝwa-iaĝoato. Ĝia ĝekoĝoto, ĝekirato, ĝia tu asi ma bene maĝuri-iaĝo. ²⁵ Senaĝi ĝia ĝenai veigā ta asi adogaĝiato bene mase ĝana. Ma ĝia tauĝena, Kaisara aranai enoĝinoĝito. Moĝa lorinai, ĝia tu Kaisara ĝenai bana tuĝu-iaĝoa atato. ²⁶ Senaĝi au tu asi ariba-ginikauni, ĝita ĝera vere barana ĝenai fefa tu kamasi batoreani. Moĝa lorinai ĝomi ĝoirami ĝana baĝori-iaĝomaia, e namo barana tu, ĝoi ĝoiramu ĝana, Kini Agripa. Be mainai sidanaĝi-ginikaua, be mai vetauvetauna kara bitana doĝaria guruĝana tu Kaisara ĝena bana tore-iaĝoa. ²⁷ Korana au atuĝamaĝini tu asi roroĝoto, mai dibura tarimana au na batuĝu-iaĝoani, a vaĝa-daĝana guruĝana tauna korikori tu asi batuĝu-kauani.”

26

Paulo tauĝena vetoreĝau guruĝari ekiraĝirito Agripa ĝoiranai

¹ Agripa na Paulo ekiraiato, ekirato, “Maoro avinimuni, tauĝemu novevarifiu.” Benamo Paulo ĝimana eĝabi-vaiaisato, benamo ĝena vetoreĝau guruĝari esinaiato, ekirato: ² “Kini Agripa! Au tu aiakuni, korana Iuda tarimari na ĝevaĝa-daĝaguni dagarari mabarari tu, toma ĝoi ĝoiramu ai avaĝa-veserini. ³ Korana tu Iuda seneri na veĝata ĝeri veigā e veĝareveĝare mabarari ĝoi tu ma ribamu ginikau. Moĝa lorinai anoĝimuni, bono vevaĝa-gwaĝiĝi, be ĝegu guruĝa bono seĝaĝiri.

⁴ Au aiĝesi atanuto, misigu na veĝata eiaĝomato mo toma, ĝegu tanobarai e Ierusalemaj, Iuda tarimari mabarari tu ma ribari. ⁵ Au tu tovtovona na veĝata ĝeribaguto, ĝeguruĝa-fofori bema ĝeurani nai tu. Ĝegu maĝuri evesinato na veĝata au tu Farisea doĝorona tarimagu. Toma-rakariĝo korana-iaĝina ĝevaĝa-gwaĝiĝiani doĝorona. ⁶ Ma toma au Kota gabunai bama ruĝa, korana tu Barau na ĝai senema ekira-torerito guruĝana atuĝamaĝi-kauani nai. ⁷ Ĝai ĝema doĝoro gabanana ruarua (12) na mo guruĝa-tore ĝevaĝa-mogoniani, ma ĝenari-taĝoani bemoĝonini naima, ĝia na Barau ĝetoma-rakariĝoani boĝi-laĝani ma kokoreri ĝesi. Vere o, au tu mo tuĝamaĝikau ĝaramanai Iuda tarimari na ĝevaĝa-daĝaguni. ⁸ Karase nai ĝomi Iuda tarimami tari tu ĝokirani, Barau na mase tarimana tu asi ilaila ma bevaĝa-variĝisiani?

⁹ Au maki atuĝamaĝito, dagara ĝutuma gorogoro bana veiri, Iesu Nasareta tarimana arana bana lau-ĝaua ĝana. ¹⁰ Ierusalemaj au tu moĝesi aveito-ĝoi. Rubu Veaĝa vereri baregori na seĝuka ĝeviniguto, benamo Barau ĝena tarimarima veaĝari ĝutuma dibura numanai atorerito-ĝoi, ema beĝene vaĝi-maseri ĝetato-ĝoi nai tu, au maki beĝene mase guruĝana avaĝa-moĝoniato-ĝoi. ¹¹ Ĝaro vovoka Iuda tarimari ĝeri rubu tatai araka-toĝato-ĝoi, benamo akwari-korukorurito-ĝoi, ema Iesu beĝene kiraĝi-rakavaia ĝana avaĝa-urarito-ĝoi. Au na abaruvini-rakava rakavarito-ĝoi, naima vanuĝa baregori boruri ĝari maki aiaĝoto-ĝoi, bana vaĝa-midigu midiguri e bana lai-lausilausiri ĝana.”

Paulo evetuĝamaĝi-kureto varina

¹² “Mo veigā uranai Rubu Veaĝa vereri baregori na maoro ĝeviniguto ema ĝetuĝuguto, Damaseko ĝana aiaĝoto. ¹³ Benamo, Verebara, au tu dabara na roĝo aiaĝoto-ĝoi, a ĝaro tu tubuamaj, benamo ĝaro mamana maki evanaĝiato mamana, guba na emariĝoto, aĝitaiato, ma au ĝesi ĝaiaĝoto tarimari e au enanaĝi-tarimato. ¹⁴ Ĝai mabarama tano ai ĝaketo-tarito. Benamo au na garo ta aseĝaĝiato, Heberu garo ai au evaĝa-guruĝaguto, ekirato, ‘Saulo, Saulo! Karase nai au ovaĝa-rakavaĝuni. Mani ĝoi na tu ĝau masikona matana ofudiani, naima ĝemu ai tu gwaĝiĝi ema tauĝemu ovevaĝa-rakavani.’ ¹⁵ Benamo au akirato, ‘Vereĝauka, ĝoi tu deikara?’ Vereĝauka evaĝa-veseto, ekirato, ‘Au tu Iesu, ĝoi na ovaĝa-rakavaĝuni tarimagu. ¹⁶ Senaĝi novariĝisi, ema noruĝa-tari. Au ĝoi ĝemu ai bafofori korana tu navaga-ruĝamu, be au ĝegu vetuĝunaĝi tarimamu ai bono iaĝo ĝana. Ema toma kara boĝita dagarari e ĝoirai kara bavaĝa-ĝitamuni dagarari maki tarima tari ĝeri bonoa kiraĝi-foforiri ĝana. ¹⁷ Au na Isaraela tarimari e irau bese tarimari ĝerina bavaĝa-maĝurimuni. Ĝoi tu au na atuĝumuni, ¹⁸ matari bono vaĝa-fafari, ema mukuna na bono ĝori-kureri, be mamaj beĝene ruĝa, ema Satani ĝena seĝuka na bono ĝabi-vaĝiri, be Barau rekenaj beĝene ruĝa. Benamo Barau na ĝeri rakava bene tuĝamaĝi-fitoĝari ema Barau na eĝabi-viriĝirito ma evaĝa-veaĝarito tarimari ĝesi gabu beĝene ĝauna, korana au ĝegu ai ĝeveĝabidadamani nai.’

Paulo na ĝena ĝauvei ekiraĝiani

¹⁹ Moğa lorinai, Kini Agripa, au tu mo mata-vanaği guba na ema fororito dagarana ġenai tu asi akira-sirivağito. ²⁰ Guine tu Damaseko ai e Ierusalemiai aġobatato, moğa murinai Iudea tanona mabaranae e irau bese fakari ai maki. Au aġobatato-ġoi nai tu, akirarito-ġoi, ġeri rakava ġerina beġene vetuġamaği-kure, Barau ġenai beġene iaġo. Benamo ġeri vetuġamaği-kure tu ġeri veiġa na beġene vaġa-moġoniri. ²¹ Mo tu moğa ġaramanae Iuda tarimari na Rubu Veaġa nuġanae ġeġabi-tariguto, ġevaġi-masegu ġetato. ²² Senaği mo ġaro na beiaġoma mo maitoma, au tu Barau na evaġa-kavaguni. Moğa lorinai mai bama ruġa-tari, tarima mabarari misina na beiaġo baregona ġoirari ai ama guruġa-foforini. Au na kara boruna ta tu asi akiraġiani, senaġina peroveta tarimari na e Mose na kara ġekiraġiato beġorani dagarana moġo. ²³ Dagarana maiġa, Keriso tu bene midigumidigu, ma tau ġiniguinena mase na ma bene variġisi-ġenoġoi, benamo Barau ġena mama varina Iuda tarimari e irau bese tarimari ġeri ai bene vari-fiua.”

²⁴ Paulo moġesi evetoreġauto nuġanae tu, Festo na efarara-viniato, ekirato, “Paulo, ġoi tu bobabo! Gemu riba baregona na evaġa-babomuni.” ²⁵ Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Verebara Festo, au tu asi bababo. Au na kara akiraġirini guruġari tu moġoni e maġata. ²⁶ Kini Agripa! Au tu ma kokoregu ema asi garigu ġesi ġoi bavaġa-guruġamuni, korana mai dagara maiġeri mabarari ġoi tu ma ribamu. Au ribagu, mai bakiraġiri dagarari mabarari ġoi gemu ai ta tu asi bevekure-toġa, korana maiġeri dagara tu vekuretoġa gabunai ta asi eġorato. ²⁷ Kini Agripa, ġoi na mai peroveta tarimari ġeri guruġa ovaġa-moġonirini ba? Au ribagu ġoi na ovaġa-moġonirini.”

²⁸ Agripa na Paulo ekiraiato, ekirato, “Mai horaġauna kotunai, dori moġo nuġagu bovaġa-moirai, benamo dori moġo Keriso bavaġa-moġonia.” ²⁹ Paulo evaġa-veseto, ekirato, “Horaġauna kubinai ba maukanai, senaġi au na Barau anoġiani, ġoi e initoma au ġeseġaġi-taġoguni tarimami mabarami au kavana boġoro vei, senaġina mai ġebarubaruguto kavana moġo asiġi.”

³⁰ Paulo moġesina eguruġa-ġosito, benamo kini, e gavana, e Berenike, ema ġia ġesi ġetanuto tarimari mabarari ġevariġisito. ³¹ Ġeraka-rosito murika ġana, benamo ġeguruġa-guruġato nai tu ġekirato, “Mai tau tu veiġa rakavana ta voina tu bere mase o dibura numai bere tanu veiġana ta tu asi eveiato.” ³² Benamo Agripa na Festo ekiraiato, ekirato, “Bema asi bere kira, Kaisara na ġena guruġa benea seġaġia asi beresi nai, mai tau tu tara ruġa-vaġia.”

27

Paulo Roma ġana eiaġoto

¹ Itali ġana baġana iaġo guruġana emoġonito nai tu, Paulo e dibura tarimari kotari tu vetari ġitaġauna tarimana arana Iulio ġimanae ġetorerito. Ġia tu Kaisara ġena vetari doġorona nuġanae. ² Gai tu Adramitio boutina tai ġaraġeto. Mo bouti tu Asia tanona koneri ġari beiaġoni boutinai. Benamo mo bouti na ġadauto. Makedonia tarimana ta arana Aristako maki ġai ġesi ġaiaġoto. Ġia tu Tesalonika na eiaġomato.

³ Ma elaganito vau Sidono ai ġaraġasito. Iulio na Paulo evetuga-ġwaiato, benamo maoro eviniato, karona ġeri ai bene iaġo, be ġena ura dagarari beġene vinia. ⁴ Mo gabu ġaraga-kwaneato nai, Saipras motumotu ravaravana rekena na ġaiaġoto, korana iavara tu ġoirama na eiaġomato-ġoi. ⁵ Kilikia e Pamfilia iatari na ġaraga-vanaġito, ġaiaġoto, Mira ai ġadaro-kauto. Mira tu Likia tanonai. ⁶ Monai vetari ġitaġauna tarimana na Alesandria boutina, Itali ġana beiaġoni boutina, edoġariato, benamo monai evaġa-raġe vanaġimato.

⁷ Ġaro vovoka tugama tugama moġo ġadau-iaġoto-ġoi, e ma vekwaragima ġesi Kenido sevinai ġaraġasito. Monai iavara na eraga-ġaumato lorinai, Krete motumotu ravaravana rekena na ġaiaġoto. Mo tu Salmone duduna reke ta kefona na. ⁸ Ma vekwaragima ġesi fenu rikiri na ġaiaġoto mo, gabu ta arana Darokau Gaburi Namori ai ġaraġasito. Mo gabu e Lasea vanuġana vefakari tu asi manaġa.

⁹⁻¹⁰ Ġaro vovoka monai varau ġekorito, e bouti na monana rei-iaġo tu gwaġiġi e ma garina, korana ġaniveaġa ġarona maki varau ekorito. Moğa lorinai Paulo na ekira-toreġaurito, ekirato, “Tau mabarami, au aribani ġita ġera iaġoiaġo tu berakavani. Ġera farefare mabarari beġe rekwarekwani ema bouti maki berakava-moġovagini. Dia maiġeri dagara moġo, senaġi ġita ġera maġuri maki bita fitoġarini.” ¹¹ Senaġi vetari ġitaġauna tarimana na tu bouti taritarina tarimana baregona e bouti tarimana garori eseġaġirito, a Paulo ġena guruġa tu asi eġabi-raġeato. ¹² Mo darokau gabuna faraka e iavara ġueri ai tu asi namo. Moğa lorinai ġutuma na tu ġeurato baġana dau-tovo, be Foeniki ai vau faraka e iavara ġueri baġana ġabiri. Foeniki tu Krete ai darokau gabuna ta. Reke ta tu iavaraġere (o south-west) egoiraiani, o reke ta tu buibara (o north-west) egoiraiani.

Iavara na davara evaġa-rakavaiato

¹³ Iavaraġere evesinato, tuġana moġo eġauto-ġoi nai, ġia ġetuġa-maġito tu ġeri ġaro namona beġe doġaria. Moġa lorinai dogo ġeinu-raġeato, benamo Krete fenu rikiri na moġo ġedau-iaġoto. ¹⁴ Asikauna tu iavara baregona arana koiviru, motumotu iataragena na emariġoto. ¹⁵ Bouti ai ema kwari-kauato, benamo ġai tu asi ġema daunagi dabarana. Goira ġana iaġo uradikana asi ġaveito, senagi iavara ġena urai moġo ġadauto. ¹⁶ Motumotu misina arana Kauda gabigabina rekenai ġadau-toġato vau, ravaravana na ġadau-iaġoto. Monai vauro bouti misina ġobina ġatorea ġatato, vaġa-maġurina uranai ġavekwaragi-rakavato. ¹⁷ ġia na bouti misina ġeinu-raġeato bouti tuġuna ġana, benamo bouti ġesi ġebaru-kafaiato bene ġabi-taria ġana. Ema ġegarito, be bouti faraina maki ġeinu-riġoato, benamo ġareito moġo. ġia ġeri gari korana tu iavara na bouti beġwa-iaġoani mo Sirtis ai Afrika rekenai davara sefana mirina tai bea tanukauni garina. ¹⁸ Mo iavara baregona ema ureure baregori ġesebonato nai, bouti maki dori moġo ġevei-buruato-ġoi. Moġa lorinai elaġanito nai tu, bouti ai ġeġurito farefareri mabarari davarai ġebubu-reirito, bouti bene meraġa ġana. ¹⁹ ġaro vaġa-toitoinai taġeri ġimari na bouti farefarana ma ġefiu-riġorito. ²⁰ ġaro ġutuma varau ġeiaġoto, ma ġaro e visiġu asi ġefoforito, ema iavara maki ebarego-sirivagiato. Benamo ġema tuġamaġikau mabarari ġekorito, korana ġatuġamaġito, ġai tu asi ġema maġuri dabarana.

²¹ ġaro ġutuma asi ġeganiganito murinai, Paulo ġoirani ai eruġato, benamo ekirato, “ġomi tau, ġomi tu au garogu ġoro seġaġia, be Krete na asi tara dau-rosi; be mai farefare maiġesi asi tara bubu-fitogari. ²² Senagi toma au na alaunaġimini, akirani, boġono kokore! Korana tu ta asi bomaseni. Senagi bouti ġereġana moġo moġoni berakava-moġovaġini. ²³ Au tu Barau ġena tarima ta ema au tu ġia vetuġunaġina aiaġo-vinini. ġoraġani boġi, ġia ġena aneru ta sevigu ai ema ruġa-tarito, ²⁴ benamo ekirato, ‘Paulo, asi bono gari. Goi tu Kaisara ġoiranai roġo boa ruġani, ema Barau ġena namo ġoi ġemu ai ġenana, ġoi ġesi boġo iaġoma tarimari mabarari maġuri beġe doġariani.’ ²⁵ Moġa lorinai, ġomi tau, au na akiramini, boġono kokore. Korana au na Barau tu avaġa-moġoniani, kara aneru na bekiravaragu tu bekiraġiri ilailanai beġe ġorani. ²⁶ Senagi ġita tu iavara na motumotu tai bea kwari-kaurani.”

²⁷ Boġi vaġa-gabanana vasivasi (14) ġai tu Adria Davaranai iavara na ekwari-rakao rakaomato-ġoi. Boġi nuġanai bouti ġwaragana tauri ġevemami-raġito, ġai tu tano varau ġakavinagiato. ²⁸ Moġa lorinai varo dudunai dagara metona ta ġebaru-kauato, benamo davarai ġefiu-reiato. Moġa nuġanai ġeribato, davara ġena varigo tu 37 mita kavana. Asi luana ma ġegitaiato, monai davara ġena varigo tu 27 mita moġo. ²⁹ Bouti fore ġeri ai beverarakauini garinai, bouti murina rekenai dogo vasivasi ġefiu-reirito. Benamo ġevaġauto bene raga-laġani ġana. ³⁰ Bouti ġwaragana tauri ġeri ura tu beġene raga-lemma. Moġesina naima ġia na bouti misina dobu ai ġetore-reiato, ġevei-ġofakauto bouti ġoiranai dogo kotari moġeri ġeiaġoto, ġea tore-riġori ġetato. ³¹ Senagi Paulo na vetari ġitaġauna tarimana e vetari tauri ekirarito, ekirato, “Bema bouti ġwaragana tauri bouti ai asi beġe tanuni nai tu, ġomi maki asi boġo maġurini.” ³² Moġa lorinai vetari tauri na bouti misina varori ġekari-ġuturito, benamo ġevaġa-rei kwareġaiato.

³³ Dori elaġanito-ġoi nai, Paulo na ġia mabarari enogirito, ġanigani kota beġene gani. ġia ekirato, “ġomi tu ġaro gabanana vasivasi (14) boġo vaġa-noga-iaġia, kara ta roġosi gooro ġania. ³⁴ Moġa lorinai bogono kokore e maġuri tuġamaġinai anogimini, ġanigani kota ġogani. Korana ġomi debami ġuri tu sebona ta maki asi berekwa-rekwani bene. ³⁵ Moġesi ekirato murinai, ġia na beredi ta egabiato, benamo ġia mabarari ġoirani ai Barau evaganamoato, ma edudu-ġutuato, benamo eġaniato. ³⁶ ġia mabarari maki nuġari ġevaġa-gwaġiġirito, benamo ġeganiganito. ³⁷ Bouti nuġanai ġai mabarama tu 276. ³⁸ ġia mabarari ġegani-maseto, benamo bouti bene meraġa uranai, widi tu davarai ġefiu-reirito.

Geta o ureure na bouti ebota-kirakiraiato

³⁹ Elaġanito nai, bouti ġwaragana tauri na tanobara vetoġana tu asi ġegita-ginikauato. Senagi ġaruka tanobara na davara ġana eraka-rosini, ma fenuna koutoġana ġesi moġo ġegita-iaġoato. Benamo ġetuġamaġito, bema ma dabara nai tu, monai bouti beġene vaġa-raġa-raġea ġetato. ⁴⁰ Benamo dogo varori ġekari-ġuturito, davarai ġeraga-kwonerito. Mo hora sebonai leva o bara ġebaru-taririto varori maki ġeruġarito. Benamo ġoira rekenai farai ġediuato, iavara na ġoira fenuna ġana bene kwari-iaġori uranai. ⁴¹ Senagi bouti tu semure ġenai everarato, benamo etanukauto. Bouti ġoirana tu evedaġi-nunuto, a murina rekena tu ureure na ebota-kirakiraiato, e evezuki-rovorovoto. ⁴² Vetari tauri ġeboioġato, dibura tarimari tu beġene vaġi-maseri, korana beġe nau-rakani, benamo beġe raga-lemmani garina. ⁴³ Senagi vetari ġitaġauna tarimana ġena ura tu Paulo bene vaġa-maġuria, moġa lorinai ġia na ekira-ġoirito, mo veġa asi beġene veia. Benamo ma nau ribari tauri ekirarito, davarai ġeburi-rei, benamo beġene nau-guine-iaġo fenu ġana. ⁴⁴ A

tarima mabarari tu ġau tubiri o bouti taviri tari beġene ġabiri vau, ġia muriri na beġene rei-iaġo. Mo dabarai mabarari tanobara ġea doġariato, ta asi erekwa-rekwato.

28

Malta motumotunai

¹ Ta davarai kamasi ta asi eveito, mabarama namo moġo kone ai ġaraġekauto. Benamo monai vauro ġaribato, mo motumotu arana tu Malta. ² Mo motumotu tarimari na ġai ġemai tu veiġa namo vedaureana ġeveiato. Korana mo ġura e nagure nuġanai ġema karava bara ta ġegasiato ġai bene tunu-seġuseġuma ġana. ³ Paulo eiaġoto lako degona ta ea ġobiato, benamo karavai ema tore-raġeato. Mota ta mo lako degonai karava gugurana na eġabiato, benamo ema nene-rosito, ma Paulo ġimanai ekafukauto. ⁴ Mo motumotu tauri na mo mota Paulo ġimanai ġerokautao ġeġitaio, benamo tauġeri ġevemugu-vinito, ġekirato, “Asi ġofaġofa, mai tarima tu vevagiġeba tarimana. Korana davara na tu benaumaġuri, senaġina godio vavinena Dike tu asi veġata eurani ġia bene maġuri.” ⁵ Senaġi Paulo na mo mota tu karavai ekora-fiuraġeato, ma Paulo tu rakava ta asi eġoitaġoato. ⁶ Tarima ġetuġamaġito, Paulo tauġanina tu toma egoba-vaisi-raġeni, ba toma eketo-tarini, benamo emaseni. Gevaġa-noga manaġato, senaġi Paulo ġenai kara rakavana ta tu asi eġorato. Benamo ġia ma ġevetuġamaġi-kureto, benamo ġekirato, “Ġia maki baru ta!”

⁷ Mo gabu e motumotu tauna baregona arana Publio. Ġia ġena gabu tu asi manaġa. Ġia na eġabi-raġemato, e ġaro toitoi veġata ġia ġena varivari tarimamai evaġa-iaġomato. ⁸ Publio tamana tu keve e efurito-ġoi, be genagenai egena-taġoto-ġoi. Paulo ġenai erakatoġato, ma eġuriġurito, ema ġimana iatanai etore-kaurito, benamo ġena keve enamoto. ⁹ Mo veiġa eġorato, benamo mo motumotu ai keve tarimari mabarari Paulo ġenai ġeiaġoto, benamo ġia na ġeri keve ġerina evaġa-namorito. ¹⁰ Ġeri vevarev dagarari vovoka ġevinimato. Ma ġadau ġana bakunai tu ġema iaġoiġo ai baġa ura-vinirini dagarari ma ġevinimato.

Romai ġaraġasito

¹¹ Gue toitoi murinai Alesandria boutina tai ġaraġeto. Mo bouti ai tu baru arana Dios natuna kafa merori ruarua vetoġari o fiksiri ġeberarito. Mo bouti maki faraka e iavara ġueri tu mo motumotu ai edoġaririto. ¹² Ġaraġato mo Sirakuse ai ġaraġasito. Monai ġaro toitoi ġatanuto. ¹³ Monana ġadau-ġeġeraġi-iaġoto mo Regio. Ġaro ta evanaġiato murinai, gabina iavarana etoġato, ma ġaro vaġa-ruaruanai vauro Puteoli ai ġaraġasito. ¹⁴ Monai tarikaka kotari ġadoġaririto. Ma ġaro imaima ruarua (7) tu ġia na monai ġeġabitatarimato. Monana vau ġaraka-iaġoto Romai ġaraġasito. ¹⁵ Monai tarikaka kotari varima ġeseġaġiato, benamo ġai ġemai ġeiaġomato mo, vanuġa keiri arari Apia-Foru e Taven-Toi ġana. Paulo na eġitarito, benamo Barau evaġa-namoato, e tauna egwaġiġito.

Roma nuġanai

¹⁶ Romai ġaraġasito nai, Paulo tu maoro ġeviniato, ġereġana bene tanu. Senaġi vetari tauna ta na moġo bene ġita-ġaua. ¹⁷ Ġaro toitoi ġevanaġirito murinai, Paulo na Iuda ġedebaiato-ġoi tauri ekea-vegogorito. Ġema raka-vegogoto, benamo ġia na evaġa-guruġarito, ekirato, “Tarikakagu, au na ġera tarima ta asi avaġa-rakavaiato, ema senera ġeri veiġa maki asi avaġa-rakavarito. Senaġi au tu Ierusalem ai ġeġabiguto dibura tarimana ta noġa, benamo Roma ġeri gavamani ġimari ai ġetore-kauguto. ¹⁸ Ġia na ġedanagiġuto, ma ġegu guruġa ġeseġaġiato nuġanai tu ġeriba-maoroto, au tu asi ġegu veirakava ema beġene vaġi-masegu korana ta maki asi ġedoġariato. Moġa lorinai ġeurato beġene tuġu-vaġiġu. ¹⁹ Senaġi Iuda tarimari na mo ura tu asi ġeġabi-raġeato. Moġa lorinai au tu asi ġegu dabara ta, naima anoġi-noġito Kaisara na ġegu guruġa bene seġaġia. Dia au tu ġegu tarimarima navevaġa-maoro-viniri ġana atato. Asiġi. ²⁰ Moġa lorinai baakea-iaġomami, au ġesi sima guruġaguruġa ġana. Korana Isaraela ġena tuġamaġikau lorinai au maiġesi ġebarubarugoto.”

²¹ Ġia na ġevaġa-veseato, ġekirato, “Ġoi guruġamu refana ta Iudea na asi ġadoġariato. Tarikakara monana ġeiaġomato tauri na maki varimu rakavana ta asi ġekiraġiato, be asi ġeseġaġiato. ²² Senaġi ġai ġaurani tu ġoi ġemu tuġamaġi guruġana baġana seġaġia. Korana gabu mabarari ai tarimarima na ġoi na mai doġoro tu ġerori-toreani.”

²³ Moġa lorinai ġia na ġaro ta ġeġabi-iriġiato. Mo ġaro ai tarima-rima ġutuma-bara Paulo ġena tanu gabuna ġana ġeiaġoto. Boġiboġi na veġata evesinato eiaġoto mo lavilavi, Paulo na Barau ġena Basileia eġobata-iaġiato. Ema Mose ġena taravatu na e peroveta tauri ġeri buka na Iesu varina ġia ġeri ekiraġi-ginikauto, Iesu beġene vaġa-moġonia uranai. ²⁴ Tarima kotari na tu ġena guruġa ġeġabi-raġeato, a kotari na tu asi ġevaġa-moġoniatto. ²⁵ Ġia nuġari tu dia sebona, moġa lorinai ġeraka-rovorovoto. Senaġi roġosi roġo beġene

raka nuḡanai, Paulo na guruḡa ta ekiraḡiato, maiḡesi ekirato, “Iauka Veāḡa peroveta tarimana Isaia ḡenana ḡomi senemi tu guruḡa moḡonina ekira-vararito. ²⁶ Korana inḡesi ekirato,

‘Noiaḡo maiḡeri tarima ḡeri ai, benamo bono kira:

Seḡaḡi tu boḡo seḡaḡini, senaḡi asi boḡo riba-maoroni.

Ḡita tu boḡo ḡitani, senaḡi asi boḡo ḡita-fakani.

²⁷ Korana maiḡeri tarima nuḡari tu mukuna,

seḡari tu vekodobegau, ema matari maki bubu.

Irau matari na beḡe ḡitani

e seḡari na beḡe seḡaḡini

e beḡe tuḡamaḡi-fakani,

benamo beḡe vetuḡamaḡi-kureni

ema bavaḡa-namorini garina.

(Barau tu moḡesi ekirani).’

²⁸ Moḡa lorinai au aurani ḡomi boḡono riba, Barau ḡena vevaḡa-maḡuri varina tu irau bese tarimari ḡeri ai etuḡu-iaḡoato, be ḡia na beḡe seḡaḡiani!” [²⁹ Paulo moḡesi eguruḡato murinai, Iuda tarimari ḡerakato, ma tauḡeri fakari ai moḡo veḡareveḡare baregona ta ḡeveiato.]

³⁰ Laḡani ruarua tauḡena na edavaiato-ḡoi numanai etanutu. Ma ḡia ḡenai ḡeiaḡomato-ḡoi tarimari mabarari eḡabi-raḡerito-ḡoi. ³¹ Barau ḡena Basileia, (ḡena veḡitaḡau seḡukana evaḡa-ruḡaiani maiḡa), guruḡana eḡobata-iaḡi vinirito-ḡoi, ema Vereḡauka Iesu Keriso varina evaḡa-ribarito-ḡoi ma kokorena ḡesi. Ma tarima ta na tu asi ma ekiraḡoiato-ḡoi.

PAULO ĜENA TORETORE ROMA EKALESIARI ĜERI

Roma vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa Roma ekalesiari ĝeri tu laĝani 56 ema 57 fakari nuĝari ta etoreato, mo tu Korinto ekalesiari vaĝa-toitoina ma evarivaririto nuĝanai etore-vinirito; mai tu Iesu emaseto murinai etoreato.

Paulo ĝena ura baregona Roma ĝana bene iaĝo, senaĝi Ierusalemna ĝana eiaĝoto roĝo (Apostolo 19:21). Monai Iuda tarimari tari na ĝeĝabi-tariato, ma ĝevaĝia ĝetato. Senaĝina Barau na enari-ĝaŭato, ma Roma ĝana bene iaĝo dabarana ekeoato. Moĝa lorinai Paulo tu Roma ĝana eiaĝoto laĝani 59 nuĝanai kavana.

Paulo Roma ĝana tu roĝosi bene iaĝo nuĝanai, mai fefa etore-vinirito. Paulo ĝena ura baregona tu, Barau ĝena Vari Namona ĝeri bene vaĝa-fofori ginikaua, ema Roma ekalesiari bene vaĝa-kokoreri ĝana (Roma 1:1 ema 11).

Roma bukana nuĝanai siri baregori tu karoa 1:16-17.

Mai fefa nuĝanai Paulo na Roma ekalesiari ĝeri dagara tari ekiraĝi-ginikaurito tu maiĝeri: 1) Iuda tarimari ema irau bese tarimari tu Keriso ĝena Vari Namona ĝenana vauro Barau goiranai vei-iobukaio buka tarimari beĝe ruĝa-tarini, a dia taravatu ĝenana. 2) Tanobara tarimari mabarari, Iuda tarimari ema irau bese tarimari, tu vei-rakava nuĝanai ĝetanuni (karoa 1-3). 3) Karoa 3-8 nuĝanai tu vevaga-rorogoto varina e vevaga-veaĝa varina, ema Barau marevana mamana baregona befoforini varina. 4) Karoa 9-11 tu ĝabivirigi varina; Barau na Iuda tarimari asi beĝabi-raĝeri, Keriso asi ĝevaĝa-mogoniani nai; ema Iuda tarimari Barau na ma beĝabiraĝe-ĝenoĝoirini, korana Keriso ĝenai ma beĝe veĝabidadamani. 5) Karoa 12-16 tu ekalesia doĝorona kamasi beĝene tanu Barau goiranai.

Paulo na apostolo ĝauveina eveiato, korana Barau na ekeaiato nai

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝena vetuĝunaĝi taugu; ĝeguna mai fefa eiaĝosini. Au tu ekeaguto, ĝena apostolo tarimagu ai aiaĝoto, ema eviriĝiguto, Barau ĝena Vari Namona bana vari-fiua ĝana. ² Mai Vari Namona tu guinenai Barau na peroveta tarimari mururi na ekiraĝi-toreato, benamo Buka Veaĝa nuĝanai ĝetoreato. ³ Mai tu Barau Natuna, ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso, varina. Ĝia tu tanobarai ema magurito, ema Kini Davida garakana. ⁴ Ĝia mase ĝenana evariĝisi-ĝenoĝoito, monana Iauka Veaĝa na ma seĝkana ĝesi ĝita ĝerai evaĝa-foforiato ĝia tu Barau tuĝutuĝu Natuna. ⁵ Iesu ĝenana ema ĝia arana bakunai, ĝai varevare-bara e apostolo dagina ĝaĝabiato, bese irauirau tarimari baĝana vetauri, Barau beĝene vaĝa-mogonia e beĝene seĝaĝi-vinia. ⁶ Ma ĝomi maki, Roma nuĝanai ĝotanuni tarimami, ĝia ĝesi Barau na ekea-sebonamito, Iesu Keriso ĝena tarimarimai boĝono iaĝo ĝana.

⁷ Ĝomi Roma nuĝanai ĝotanuni tarimami mabarami, Barau na eura-vinimini e ekeamito, ĝena veaĝa tarimari ai ĝoiaĝoto, ĝomi avaĝa-namomini: Barau ĝita Tamara ema ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Paulo ĝena ura baregona Romai bene varivari

⁸ Ĝegu guruĝa giniguinena, au ĝegu Barau atanikiu-viniani Iesu Keriso aranai ĝomi mabarami iatami ai, korana ĝemi veĝabidadama variri tanobara mabarana nuĝanai ĝekiraĝi-foforirini. ⁹ Natuna Varina Namona aĝobata-iaĝiani, ma iaukagu mabarana ĝesi vetuĝunaĝina aiaĝo-vinini Barauna goiranai, ĝomi tu ĝegu ĝuriĝuri mabarari nuĝari ai asi atuĝa-rekwamini. ¹⁰ Ema maki ĝegu ĝuriĝuri nuĝari ai anoĝinoĝi-bukani, akirani, bema inította Barau eurani nai, ĝegu dabara ta bene vei-roroĝotoa, be ĝemi ai bana iaĝosi. ¹¹ Korana au ĝegu ura baregona tu bara ĝitami, be Iauka Veaĝa varevareri kotari ma bara vinimi, boĝono kokore ĝana. ¹² Mo tu ĝomi e au tara velaunaĝi-vevini ĝera veĝabidadama nuĝanai.

¹³ Tarikakagu mabarami, boĝono riba-maoro, nega ĝutuma aurato ĝomi ĝemi ai bana iaĝosi atato, senaĝi ĝegu iaĝosi lairi tu ĝevetoutou-kauni beiaĝoma mo toma. Ĝegu ura, irau bese tari na ĝegu ĝauveini ĝenana vevaga-kava ĝeĝoitaĝoato ema Iesu Keriso ĝena doĝoro tarimari ai ĝeiaĝoto kavana, ĝomi maki fakami ai bana vevaga-kava. ¹⁴ Barau na ĝauveini eviniguto, Grik tarimari e asi Grik tarimari, iaunega tarimari e vei-babobabo tarimari bana vaĝa-kavari ĝana. ¹⁵ Moĝa lorinai au ĝegu ura baregona tu, mai Vari Namona ĝomi Romai ĝotanuni tarimami mabarami ĝemi ai maki bana ĝobata-iaĝia.

Vari Namona tu ma ĝena seĝuka

¹⁶ Barau ĝena Vari Namona maiakana asi aveini, korana mai Vari Namona nuĝanai Barau seĝkana eĝauveini, ĝia ĝevaĝa-mogoniani tarimari vaĝa-maĝuriri ĝana: Iuda

tarimari ġeri ai guine, gabi ai vau bese irairau tarimari. ¹⁷ Korana Vari Namona nuġanai tu Barau na tarimarima kamasi vei-iobukaiobuka tarimari bekiraġirini efororini. Vei-iobukaiobuka tu veġabidadama nuġanai moġo korana na beiaġo mo magona, Buka Veaġai ekirani kavana: “Barau beġabidadama-viniani tarimana tu Barau na vei-iobukaiobuka tarimani bekiraġiani, benamo bemaġurini.”

Barau ġena baru tarimarima ġeri ai

¹⁸ Barau ġena baru guba na efororini, korana tarimarima na Barau asi ġekorana-iaġiani e veiġa iobukaiobukari asi ġeveirini. Ma ġeri veiġa rakavari ġerina guruġa moġonina ġelaulau-ġauani. ¹⁹ Barau beġe ribaiani maġuriri mabarari ġia ġeri ai tu fofori, Barau tauġena na evaġa-fofori ġinikaurito. ²⁰ Barau asi taġitaiani, senaġi guba e tanobara eveirito, monana beiaġoma mo toma, Barau vetoġana vekuretoġana tu taġita-ġinikaurini. Ġia tu moġoni Barau tugutuġu ema ġena tanu-vanaġivanagi seġukana tu ġimana ġaveiri dagarari na maki ġevaġa-foforiani, be taribaiani. Moġa lorinai tarimarima tu asi ġena vetoreġau laina.

²¹ Oba, ġia moġoni ma ribari Barau, be ġere vaġa-raġea, senaġi asi ġevaġa-raġeani ema asi maki ġetanikiu-viniani. A ġeri tuġamaġi tu vei-taġuitaġui na moġo ġevaġa-vonurini. Moġa lorinai ġeri tuġamaġi babobabori na nuġari ġevaġa-mukunarini. ²² Ġia tauġeri ġekirani, ġia tu ma iaunegari ġetoni, senaġi ġia tu ġebaboto. ²³ Be maġuri vanaġivanagi Barauna beġere vaġa-raġea, senaġi ġima vevei dagarari vaġa-ilailana ma beġe maseni tarimari iouiouri o laulauri, e boġa bairi, manu, ema tano ai ġedarani dagarari iouiouri ġevaġa-moġonirini.

²⁴ Moġa lorinai Barau na veiġa mirori beġene vei ġana etao-fitogarito, be beġene mata-boraġa nuġari ai ġeverere-iaġirini ilailanai, e tauġeri fakari ai vevaġa-maiaka veiġari irairauri na tauġaniri beġene vaġa-rakavari. ²⁵ Ġia na Barau ġena guruġa moġoniri ġaburi ai tu ġofaġofa veiġari ġeveirini, ema Barau na eveirito dagarari ġetoma-rakariġo vinirini e vetuġunaġiri ġeiaġo-vinini, a moġeri eveirito Barauna tu asiġi. Ġia moġo ġereġana siveveto-iaġia, asi dokona, asi magona. Amen.

²⁶ Tarimarima moġesi ġeveito nai, Barau na etao-fitogarito, maiaka veiġari beġene uravini-lelevaġiri ġana. Ġeri vavine maki veġaraġo maġuriri roroġotori ġeiaġuirini, ma karori ġesi ġevekima-vevinini. ²⁷ Tauri maki ġia kavana, vavine ġesi kima maġuriri korikori tu ġeiaġuirini, ma tau karori ġemata-ġaniġani-iaġirini. Mo tu tau tauġeri karori ġesi moġo boru ġeravani. Maġeri veiġa rakavari voiri metori tu ġia tauġeri na ġegabirini.

²⁸ Ma iatanai, ġia tu asi ġeurato, Barau beġene riba-ġinikaua e tuġamaġi-faka ġia nuġari iaġasiri ai beġene tanu, naima etao-fitogarito ġeri tuġamaġi babobabori ġeri ai, be asi beġere veiri veiġari beġene veiri ġana. ²⁹ Ġia tu rakava mabarari na ġevonuvonu-raġeto, veiġa rakavari, mata-ġaniġani, tuġamaġi barubaru, mama, vaġideba, veġareveġare, veribaġani e tarimarima vaġa-ketori veiġari, veroritore, ³⁰ guruġa vemuriġoi, Barau ġeiaġu-rakavaiani, seġafore rakavarakava, kira-sirivagi, e veiavi; vekiraġi-varaġevarage, rakava vei dabarari varigiuri ġevaġa-reforini, sina-tama garori asi ġeseġaġirini; ³¹ asi ġetugamaġi-fakani, asi tuġamaġi-kauri tarimari, veuravini asi ribari tarimari, vevetuġaġwa asi ribari tarimari. ³² Oba, ġia tu ma ribari, Barau ġena veġausina o sisiba tu ekirani, vei rakava tarimari tu beġe maseni. Senaġi ġia na tu ġeveirini, ma dia ġia na moġo ġeveini, senaġi tarimarima kotari na ġeveirini maki ġeiaġu-namorini e ġegabi-raġerini.

2

Barau ġena vevaġa-maoro

¹ A ġoi tarima tari ovaġa-maororini ma kerereri ai oragani tarimamu, ġoi tu asi ġemu vekira-ġuniġau laina. Ġoi na tarima ta ovaġa-maoroani, ma ġena veiġa rakavari okiraġirini nai tu, ġoi tauġemu moġo ovevaġa-metoni e ovevaġa-kotani. Korana tu tarima ta ġena veiġa rakavari okiraġirini veiġari tu, ġoi tauġemu na maki oveirini. ² Ġita tu ribara, Barau na moġesi veiġa rakavari ġeveirini tarimari bevaġa-maoro vinirini, ma meto bevinirini tu roroġoto. ³ Kamasi ġotuġamaġini, ġomi, tarimarima kika moġo, na tarimarima kotari ġovevaġa-maoro vinirini, ma nuġanai tu ġomi tauġemi na maki mo veiġa rakavari tu ġoveirini. Gomi ġotuġamaġini Barau ġena vevaġa-maoro ġenana tu boġo raga-maġurini? ⁴ Ba Barau ġena namo baregona, e nuġana eġabi-tariani, e vevaġa-gwaġiġi iatari ai tu asi tauri ġotoni? Ba asi ġoribani Barau ġena namo baregona anina tu, ġomi boġono vetuġamaġi-kure ma boġono raka-kure ġana? ⁵ Senaġina ġomi nuġami tu ġovaġa-gwaġiġirini, ma asi ġovetuġamaġi-kureni. Maġesi ġoveini tu tauġemi iatami ai ġemi meto iatai-iatai ġolabulabu-kaurini. Ma Barau ġena Kota baranai ġena vevaġa-maoro roroġotona beveiani mo ġaro ai vau ġena baru bevaġa-foforiani, benamo ġemi veiġa metori boġo ġabirini. ⁶ Barau na “tata karakara ġoveito ilailari ai tauri ma bevinimini.” ⁷ Tarima

kotari tu ġobiri ġevetoreni veiġa namori ġeveini, Barau marevana, e ġabiraġena, ema asi bedokoni maġurina ġevetauani. Barau na ġia tu maġuri vanaġivanagi bevinirini. ⁸ A tarima kotari tu tauġeri ġeri namo moġo ġevetaurini, ema guruġa e maġuri moġonina tu ġeruġarini, ma rakava veigari ġekorana-iaġirini. Ġia tu Barau na beiau-rakavarini ma baruna ġesi. ⁹ Beġe vei-rakavani tarimari mabarari tu rakava metona baregona ema midigumidigu baregona beġe ġabiani. Mo tu Iuda tarimarima ġeri ai beġe ġora-guineni, ma murinali tu irau bese tarimari ġeri ai maki beġe ġorani. ¹⁰ Senaġi veiġa namori beġe veini tarimari mabarari ġeri tu, Barau na mareva baregona e vemataurai barana ema maino bevinirini: Iuda tarimari ġeri ai guine, ma murinali tu irau bese tarimari ġeri ai maki. ¹¹ Korana Barau na tarimarima mabarari maġuri sebonai moġo eġabi-raġerini, ġeri veiġa loriri ai voiri evinirini.

Barau na Iuda tarimari e irau bese tarimari bevevaġa-maoro vinirini

¹² Irau bese tarimari tu Mose ġena taravatu asi ribari, nuġanai ġevei-rakavani, moġeri mabarari beġe mase-buġani, (Barau na bekota-vinirini), taravatu murikanai enabe asi ribari; ema Iuda tarimari tu taravatu ma ribari, senaġina ġevei-rakavani tarimari mabarari tu taravatu na bevaġa-maoro vinirini. ¹³ Korana taravatu ġeseġaġiani moġo tarimari, Barau ġoiranai tu dia vei-iobukaiobuka tarimari, senaġi taravatu ġekorana-iaġiani tarimari vau, Barau na ekiraġirini vei-iobukaiobuka tarimari.

¹⁴ Oba, irau bese tarimari tu asi ġeri taravatu, senaġi ġeri maġuri nuġari ai taravatu na ekiraġirini veigari tu ġeveirini. Moġeri mabarari tu ġeri taravatu ai ġeiaġoni, a ġia tu asi ġeri taravatu senaġi. ¹⁵ Ġia ġeri veiġa na evaġa-foforiani, Barau ġena taravatu na eura-vinirini veigari tu ġia loruri ġuturi ai etorerito. Maġa tu nuġari iaġasiri na maki evaġa-moġonirini, korana tu ġaro tari ai ġeri tuġamaġi na evaġa-daġa-raġerini, ma ġaro tari ai tu gogobari eragani. ¹⁶ Au na Vari Namona aġobata-iaġiani tu, Barau na tarimarima ġena veiġa e tuġamaġi vekuretoġari Iesu Keriso ġenana bevevaġa-maoro vinirini ġaronai vau beġe foforini.

Iuda tarimari e taravatu

¹⁷ A ġoi Iuda tarimamu tu kamasi otuġamaġini? Oba, ġoi tu ovekiraġini Iuda tarimamu. Ma ġoi tu taravatu ġenai ovetabekauni, e oveiavini, okirani, ġoi tu Barau ġena bese tarimamu. ¹⁸ Ma okirani, Barau tu ma ribamu e ġena ura veiġa namo vedaureari e rakavari oġita-learini, korana taravatu na evaġa-ribamuni nai. ¹⁹ Goi okirani, moġoni ġoi na mata-bubu tarimari boġori-kaurini, ema ġoi tu mukunai ġetanuni tarimari ġeri kere mamana; ²⁰ ema vei-babobabo tarimari kira-rogori tarimamu, e mero keikeiri ġeri vevaġa-riba tarimamu, korana tu taravatu nuġanai iaunega ema guruġa moġoniri ġetanuni dagarari tu ma ribamu. ²¹ Goi na karomu tu ovaġa-ribarini, a ġoi tauġemu tu asi ovevaġa-ribani. Tarimarima oġobata-vinirini nai tu okirani, "Asi bogono lema," otoni, a ġoi tu olemani. ²² Tarimarima asi beġene veġura-vanaġi otorini, ma ġoi tu oveġura-vanaġini. Kwaivakuku oiaurakava-vinirini, senaġi ġeri rubu nuġari fafeareri tu olemarini. ²³ Taravatu ovaġa-raġe lelevaġirini nuġanai tu, Barau ġoi na tu asi ogubakauani, ġena taravatu tu oseġafore-vinirini. ²⁴ Buka Veaġai tu iniġesi ekirani, "Barau arana irau bese tarimari na vekaravari ai ġekira-fitoġaiani, korana tu ġomi ġemi kira-sirivaġi lorinal."

²⁵ Mero tauġani kefiru lamavaġi veigana tu ma tauna, bema taravatu bokorana-iaġirini nai. Senaġi bema taravatu okira-sirivaġi vinirini nai, ġemu kefi-lamavaġi veigana tu asi taunai beiaġoni, ema ġoi tu kefiru asi ġelama-vaġiato tarimana kavanai. ²⁶ Irau bese tarimari tu kefiru asi ġelama-vaġito. Senaġi bema taravatu maġuriri korikori ġeveini nai tu, Barau ġoiranai ġia tu kefiru ġelama-vaġirito tarimari kavana, ene? ²⁷ Oba, taravatu bukana tu ġemu ai, ema kefiru tu ġelama-vaġiato. Senaġina bema ġoi na taravatu okira-sirivaġiani nai tu, taravatu ekorana-iaġiani tarimana, mai tu irau bese tarimana, Kota seanai betanuni, benamo ġoi bevaġa-kotamuni. Aba, tauġani rekenai tu kefiru asi ġelama-vaġiato, senaġi. ²⁸ Bema tarima ta tu arana korina moġo Iuda tarimana ema kefi-lamavaġi maki murika ema tauġani kefiru vetoġana korina moġo nai tu, ġia tu dia Iuda tarimana korikori. ²⁹ Asigina ġinavaġi. Iuda tarimana o Barau ġena bese tarimana korikorina tu deikara nuġana iaġasina na ema ġena tuġamaġi na evaġa-foforiani, ġia tu Iuda tarimana. Ema kefi-lamavaġi veigana maki tarimarima loruna ġutunai bene fofori. Ġia tu dia taravatu guruġari ġetorerito moġeri korana-iaġiri ai beġorani. Asigina. Ġia tu Barau Iaukana na tarimarima nuġana iaġasinai beveiani dagarana. Mo tarima moġa tu dia tarimarima na bevaġa-raġeani, senaġi Barau na bevaġa-raġeani.

3

1 Iuda tarimari na irau bese tarimari ġevanaġirito? Mero tauġaniri kefiri ġelama-vaġirini ġenana tu kara namona ġedoġariato? ² Aba, dagara namori ġutuma ġedoġaririto! Tovotovonai tu Barau na ġia muruna guruġari korikori evaġa-ġauna-iaġirito.

³ Ma bema Iuda tarimari kotari Barau ġenana ġeraka-veġitato, asi ġeri veġabidadama nai tu aiġesi? Moġoni, Iuda tarimari kotari tu asi ġeri veġabidadama; senaġi ġia asi ġeri veġabidadama lorinai, Barau ġena kiraġitore maki asi taunai beiaġoni ba? ⁴ Asigina ġinavaġi! Barau tu moġoni veġata, ġena kiraġitore asi eketoni, ma tarimarima tu ġeġofaġofani. Buka Veaġai ekirani kavana, “Barau, ġoi boguruġani nai tu, beġe vaġa-moġonimuni, ema Kotai beġe ġofaġofa-iaġimuni nai maki bovaġa-darererini.”

⁵ Tarima kotari na ġeri vefafauġau guruġari beġe kiraġirini, beġe kirani: Bema ġita ġera veġa asi roroġotori nai tu Barau ġena vei-iobukaibuka etore-fofori ginikauani nai, ġita tu kara bita toni? Bita kirani, Barau na ġena baru veġari ġita iatarai ema-torerini nai tu maoro ba? ⁶ Asigina, Barau ma ġena maoro. Bema Barau tu asi roroġoto nai tu, ġia na tanobara mabarana tu kamasi bevevaġa-maoro viniani? ⁷ Tarima ta ma bevefafaugauni, bekirani, “Bema au ġegu ġofaġofa na Barau ġena guruġa moġoniri evaġa-fofori ginikaurini ema ġia marevana evaġa-baregoani nai tu, kara dainai au tu roġo mo evaġa-daġaġuni rakava tarimagu etoni?” ⁸ Mo guruġa tu babo, noġa moġo ini guruġa kavana, “Rakava sivei, be namo bene fofori.” Tarima kotari na ġai ġevaġa-rakavamani, ġeġofaġofa-iaġimani, ġekirani, ġai tu maiġesi ġakirani ġetoni. Maiġesi ġai ġeġofaġofa-iaġimani tarimari Barau na voiri metona bevinirini tu asi vetoukauna, korana ġeri ġofaġofa lorinai.

Tarima ta asi iobukaibuka

⁹ Benamo kara ma bita toni? Gita Iuda tarimara moġo namo, a irau bese tarimari tu asiġi? Asigina ġinavaġi! Varau bita kiragġia, Iuda tarimari e irau bese tarimari vekaravari ai ta tu asi ġena rakava asi bita toni. ¹⁰ Buka Veaġai tu maiġesi ġetoreato:

“Tarima ta asi iobukaibuka,

sebona kwarikwari ta maki asiġina;

¹¹ tarima ta asi etugamaġi-roroġotoni,

ta na maki Barau asi evetauani.

¹² Mabarari ġeraka-doge-murigito,

ġia mabarari veġa iobukaibukana tu asi ġeveiani,

mabarari asi ġevei-roroġotoni,

ta veġa namo asi ribana,

sebona kwarikwari ta maki asiġi.

¹³ ġia godokari mase guriri kouġari kavana;

meari na ġofaġofa rakavari ġekiraġirini.

Ġeri guruġa na mase ġevaġa-ġorarani,

noġa moġo mota foisiniri

ġia bibiġari ai ġetanuni.

¹⁴ Mururi ai tu vevane e vekira-barubaru na ġevonu-fokafokato.

¹⁵ ġia tu ġeġarimoġi-rakavani vevaġi ema vevaġideba veġari ai;

¹⁶ ġeri iaġoiago gaburi ai tu vei-rovorovo e rakava ġeiaġuni.

¹⁷ Maino maġuriri tu asi ribari.

¹⁸ Asi ġeri vegubakau ta Barau ġenai.”

¹⁹ Gita ribara, maiġeri taravatu guruġari na kara dagara ġekiraġiani tu, mo deikara taravatu gaburenai ġetanuni tarimari ekirarini. Moġa tauna tu, taravatu gaburenai ġetanuni tarimari ema tarimarima mabarari maki mururi na kara ta asi beġene kiraġia, ema mai tanobarai tarimarima mabarari Barau ġoiranai beġene ruġa-tari ma ġeri veirakava. ²⁰ Moġa lorinai taravatu korana-iaġina maġurinai tarima ta asiġina ġinavaġi Barau ġoiranai Barau na bekiraġi-foforiani, ġia tu vei-iobukaibuka tarimana. Asigina, taravatu ġenana ġita na vei-rakava taribaiani.

Vei-iobukaibuka tu veġabidadama ġenana eiaġomani

²¹ Senaġi inította kamara dabarai Barau na tarimarima ekiraġirini vei-iobukaibuka tarimari etoni dabarana tu bema fofori-ginikau. Mo tu dia taravatu korana-iaġina maġurinai. Asigina. Mai tu Mose ġena taravatu na ema peroveta tarimari ġeri guruġa-fofori ai ġekiraġiato dabarana na. ²² Mai vei-iobukaibuka Barau ġenana eiaġomani tu Iesu Keriso beġe ġabidadama-viniani tarimari mabarari na beġe ġabiani. Ta tu asi irau. ²³ Korana tarimarima mabarara tu rakava tarimara moġo, be mabarara Barau marevana namona ġenana taveġitato. ²⁴ Senaġi Barau ġena varevare-bara nuġanai asi

ġera kerere etorani, korana Keriso Iesu ġenana ġera rakava ġerina evaġa-maġurirato. ²⁵ Barau na Iesu tu ginitaġo varevarenai evaġa-iaġoato, korana tarimarima ġia ġenana bene ġabi-raġeri ġana. Moġa maġurina tu iniġesi: Deikara ġia raranai beveġabi-dadamani tu, Barau na ġena rakava betuġamaġi-fitoġarini. Barau na mo maġuri eveiato anina tu, ġia ġena iobukaiobuka bene vaġa-foforia ġana. Guinena rakava ġeveito-ġoi nai tu, eġita-daġaseġirito-ġoi, rakava voiri asi eveito-ġoi. ²⁶ Ma maitoma Iesu tu ginitaġo varevarenai evaġa-iaġoato korana ġena vei-iobukaiobuka bene vevaġa-ġita-iaġiri ininitoma ġana, be ġia ġena iobukaiobuka bene fofori, e ġia na Iesu Keriso ġeġabidadama-viniani tarimari maorori bene kiraġiri.

²⁷ Be ġita tu kara bita veiavi-iaġiani? Vekokoroku tu asi ġena gabu ta. Kara dainai? Taravatu takorana-iaġiani nai? Asiġi, maġuri tu veġabidadama maġurinai moġo bita doġariani. ²⁸ Korana bitana riba-maoro, tarimarima tu veġabidadama lorinai Barau na eġabi-raġerani, a dia taravatu bita korana-iaġiani nai.

²⁹ Be Barau tu Iuda tarimari moġo ġeri? Ġia tu dia irau bese tarimari maki ġeri Barau? Aba, ġia tu irau bese tarimari maki ġeri Barau, ³⁰ korana Barau tu sebona moġo. Ġia na tauganiri kefirri ġelama-vaġito tarimari veġabidadamai maorori bekiragini, ema kefirri asi ġelama-vaġirito tarimari maki maorori bekiragini mo veġabidadama sebona na. ³¹ Moġa nuġanai veġabidadama na taravatu seġukana tavaġiani? Asiġina ġinavaġi! Senaġi taravatu tavaġa-ruġa gigitariani.

4

Aberhamo ġena veġabidadama

¹ Ġita tu kara ma bita kiraġiani, senera Aberhamo na mai maġuri maġa ema ġoitaġoato iatanai? ² Bere moġoni, Aberhamo ġena ġauvei e veiġa bakunai Barau ġoiranai vei-iobukaiobuka tarimanai bere iaġo tu, taugena bere vekiraġi, ġia tu kwalimu-koru na bere vekiraġi. Senaġi ġia Barau ġoiranai tu asi ġena vekokoroku gabuna ta. ³ Buka Veaġa nuġanai tu kara etoni? Buka Veaġa nuġanai tu ekirani, “Aberhamo na Barau ġena guruġa evaġa-moġoniatu nai, Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etato.”

⁴ Tarima ta eġauveini, benamo voina beġabiani. Ġia mo eġauveini nai, voina eġabiani moġa tu, ġevarevare-viniani dagarana asi bita toni. Asiġina ġinavaġi. Mo tu ġia ġena ġauvei voina veġata. ⁵ Senaġi tarima ta, ġia tu ġauvei o veiġa ta asi eveiani, senaġi ġia tu Barau, rakava tarimari vei-iobukaiobuka tarimari ai evaġa-iaġorini Barauna, ġenai eveġabidadamani. Mai tarima maġa tu ġena veġabidadama lorinai, Barau na ekiraġiani, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etoni. ⁶ Davida na maki mo guruġa sebona ekiraġiato. Maġesi tarimari tu ekirarito, beġe iakuni etato. Mo tu ġauvei o veiġa tari asi ġevairini, senaġi Barau, rakava tarimari asi ġeri vei-rakava etorini Barauna, na ġia tu ekirarini, vei-iobukaiobuka tarimari etorini. Davida ekirato,

⁷ “Ġeri kira-sirivaġi etuġamaġi-fitoġarini,

e ġeri rakava eġabi-vaġirito tarimari tu beġe iakuni.

⁸ Vereġauka na ġena rakava iatanai asi ma beiavi-kaurini tarimana tu beiakuni.”

⁹ Vevaġa-namo ema iaku maġesiri tu tauganiri kefirri ġelama-vaġirito tauri moġo ġeri, ba tauganiri kefirri asi ġelama-vaġirito tauri maki ġeri? Varau bita kira, Aberhamo tu ġena veġabidadama lorinai, Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etato. ¹⁰ Aitoma ġia vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoto? Tauganina kefirri ġelama-vaġiato murinai, ba tauganina kefirri roġosi roġo beġene lama-vaġia nuġanai. Ġia tu dia tauganina kefirri ġelama-vaġiato murinai vauro Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana etato. Asiġina. Ġia tu tauganina kefirri roġosi roġo beġene lama-vaġia nuġanai, vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoto. ¹¹ Ġia tauganina kefirri tu gabi vauro ġelama-vaġiato. Mo tauganina vauro ma ġelama-vaġiato moġa tu, ġia tauganina roġosi roġo beġere lama-vaġia nuġanai vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoto, moġa vetoġana moġo ma evaġa-moġoniatu. Monana Aberhamo tu Barau ġevaġa-moġoniani tarimari tamari ai eiaġoto, enabe tauganiri kefirri asi ġelama-vaġirito senaġi. Korana Barau ġevaġa-moġoniani tarimari tu, Barau na eġabi-raġerini vei-iobukaiobuka tarimari. ¹² Ema ġia tu tauganiri kefirri ġelama-vaġirito tarimari maki tamari. Au na dia tauganiri kefirri ġelama-vaġi-kavarito tarimari akiraġirini. Asiġina. Senaġi tamara Aberhamo tauganina kefirri roġosi beġere lama-vaġia nuġanai, Barau eġabidadama-viniato kavana, ġia na maki Barau moġesina ġeġabi-dadama-viniani tarimari akiraġirini.

Taravatu e veġabidadama

¹³ Barau na Aberhamo ekira-toreato, ekirato, ġia ma garakana ġesi na mai tanobara beġe ġaunaiani. Mai kiraġitore guruġana Barau na ekiraġiato tu, dia Aberhamo

na taravatu ekorana-iaġiatio nai, senaġi Barau eġabidadama-viniatio nai, benamo vei-iobukaiobuka tarimani eiagoto. ¹⁴ Bema taravatu ġekorana-iaġiani tarimari na tanobara beġere ġaunaia nai, veġabidadama tu asi ġena namo ta, ema kiraġitore guruġana maki guruġa korina moġo. ¹⁵ Aba, taravatu na tu Barau ġena baru baregona evaġa-ġoraiani. Senaġi bema taravatu asiġina tu, tarima ta na taravatu ta asi beleaiani.

¹⁶ Moġa lorinai, guruġatore tu veġabidadama ġenana eiagomani, be Barau ġena namo e varevare-bara nuġanai guruġatore tauri moġoniri Aberahamo ma garakana ġesi ġeri ai beġe ġorani. A dia taravatu gaburenai ġetanuni tarimari moġo ġeri ai, senaġi Aberahamo ġena veġabidadama nuġanai ġetanuni tauri maki ġeri. Aberahamo tu ġita mabarara tamara. ¹⁷ Buka Veaġi evetoreto kavana: “Au na ġoi tu tanobara ġutuma tamari ai avaġa-iaġomuto.” Mai Aberahamo na evaġa-moġoniatio Barauna ġoiranai Aberahamo tu ġita tamara. Mai Barau na mase tarimari ma evaġa-maġuri ġenoġoirini ema tanobarai asi ġeġorato dagarari evaġa-ġorarini.

¹⁸ Aberahamo ġena tuġamaġikau noġa asi vaġa-tubukauna dagarana ta, senaġi Barau ġena guruġai evetuġa-maġi-kauto, ma evaġa-moġoniatio lorinai, tanobara ġutuma tamari ai eiagoto. Barau na ekira-toreato ilailanai: “Ġoi garakamu tu beġe vovokani visiġu kavana.” ¹⁹ Aberahamo mo negai ġena laġani tu dori sinau sebona (100), ma tauganina maki emoirato, ma mase tauganiri ilailari ai varau eiagoto, e Sara maki asi ilaila ġia mero ta beġabiani riba. Ġia na maiġeri tu eġitarito, senaġi maiġeri na ġia ġena veġabidadama asi veġata ġevaġa-moiraiatio. ²⁰ Moġa nuġanai ġia asi etuġamaġi-iauvioiavvoto, asi edaradarato, ema asi eġareva-ġarevato maki Barau ġena guruġatore iatanai. A ġia tu ġena veġabidadama moġo evaġa-gwaġiġiatio, benamo Barau moġo evaġa-raġeato. ²¹ Korana ġia tu nuġana mabarana ġesi eribato, Barau ma seġukana, kara ekiraġi-toreato dagarana tu bevaġa-ġoraiani. ²² Moġesina naima Barau na ekiraiatio, “Ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana,” etato.

²³ Mai guruġa maiġeri, “Ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana,” tu dia Aberahamo ġereġana ġena moġo ekiraġiatio, ²⁴ senaġi ġita ġerai maki ekiraġiatio. Ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso mase na evaġa-variġisi ġenoġoiatio Barauna tavaġa-moġoniani tarimara maki Barau na bekirarani, vei-iobukaiobuka tarimara, betoni. ²⁵ Barau na Iesu etuġu-iaġomaiatio, tanobarai emaseto, ġita ġera rakava benema voi-vaġiri ġana. Ma ġita Barau na vei-iobukaiobuka tarimarai bene kiraġira ġana uranai, mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiatio.

5

Barau na ġita vei-iobukaiobuka tarimara etato

¹ Moġa lorinai ġita tu ġera veġabidadama lorinai, Barau ekirato, ġita tu vei-iobukaiobuka tarimara etato, ma ġera Vereġauka Iesu Keriso ġenana Barau ġesi maino taġabiatio. ² Ġita tu Iesu Keriso bakunai veġabidadama ġenana Barau ġena namo e varevare-bara nuġanai bita bere-toġa, benamo nuġanai taruġa-taġoni. Ema taiakuni, korana tavetugamaġikau, Barau na vau ġia marevana baregona bevinirani. ³ Dia moġa moġo, senaġi ġera midgumidigu ai maki bitana verere, korana ma ribara, midgumidigu na vevaġa-gwaġiġi evaġa-ġoraiani ⁴ Vevaġa-gwaġiġi na veribaġani bita vaġa-darererini, ma veribaġani bita vaġa-darererini tu, Barau marevana baregona bita tuġamaġi-kauani. ⁵ Mai tuġamaġikau na tu asi bevaġa-dabara doktorani, korana tu Barau na lauka Veaġa evinirato, maiġa ġenana ġita lorura ġuturi ai Barau na ġena veuravini ebubu-ġuraiatio.

⁶ Goseġaġi, ġita tu roġo asi kokorera nuġanai, Barau na eġabi-toreato ġaronai varau Keriso emaseto, ġita, Barau tatuġamaġi-fitoġaiani tarimara, bene voi-ġenoġoira ġana. ⁷ Tarima namona uranai ta bemaseni ba? Gwaġiġi! Senaġi tarima namo vedaureana uranai tu, betaġu ta bevetugamaġi-kwalimuni, benamo bemaseni riba. ⁸ Senaġi toma mainai tu Barau ġena veuravini ema vaġa-foforiani: Ġita roġo rakava tarimara nuġanai, Iesu tu varau emaseto ġita dairai.

⁹ Ribara, Iesu rarana na bema iarevara, benamo asi ġera rakava besi. Moġa lorinai ġia bakunai, Barau ġena baru baregona bevaġa-foforiani ġaronai bevaġa-maġurirani. ¹⁰ Ġita roġo Barau tavetari-viniatio-ġoi nuġanai, Barau Natuna ġena mase na Barau ġesi ma evaġa-veġata ġenoġoiatio. Toma ġita tu Barau ġatanai ma taiġo-ġenoġoito, moġa lorinai Iesu emaġuri-ġenoġoito ġenana, vevaġa-maġuri maki bita ġoitaġoani. ¹¹ Dia moġa moġo, senaġi ġera Vereġauka Iesu Keriso bakunai Barau ġenai bitana verere, korana Iesu Keriso ġenana ġita Barau ġesi maino bitama ġabia ema bitama veġata.

Adamu tu mase evaġa-ġoraiatio, Keriso na tu maġuri evaġa-ġoraiatio

¹² Ġita ribara, tarima sebona evei-rakavato, benamo ġia ġenana rakava tanobarai ema bere-toġato. Ma rakava na mase eġabi-iaġomaiatio. Moġesina naima mase na tarimarima mabarari eguguvirito, korana tarimarima mabarari ġevei-rakavato. ¹³ Moġa anina tu,

vei-rakava tanobarai tu eġora-guinetu, a Mose ġenana taravatu tu gabi vauro eiaġomato. Senaġi bema taravatu asiġina nai, Barau na vei-rakava, o sikira taravatu ġedaġa-seġiani rakavana, tarima ta ġenai asi bekiraġiani. ¹⁴ Senaġi ribara, Adamu ġena nega na beiaġoma mo Mose ġena negai, tarimarima tu mase ġena seġuka gaburenai ġetanuto-ġoi. Oba, Barau ġena vevaġa-naġi guruġana ta tu asi ġekira-sirivaġi viniato Adamu na eveiato kavana, senaġina ġia mabarari maki mase ġena seġuka gaburenai ġetanuto-ġoi.

Adamu na ġoirai vau beiaġomani tarimana moġo ema vaġa-foforiato. (Mo tu Keriso). ¹⁵ Senaġi mai varevare dagarana asi voina maġa tu irau, dia mo Adamu ġena vei-rakava ġesi ilaila. Mai tarima sebona ġena vei-rakava dainai, tarima ġutuma ġemaseto. Senaġi Barau ġena namo e varevare-bara ema varevare dagarana mo vei-rakava ġena seġuka evanaġiato: Barau ġena mai namo baregona ema varevare dagarana tu tarima sebona, Iesu Keriso, ġenana eiaġomato, ma tarimarima ġutuma ġeri ai evebubu-riġoto. ¹⁶ Barau ġena varevare dagarana tu irau, dia mo tarima sebona, Adamu, ġena vei-rakava kavana: Vei-rakava sebona moġo eġorato ġenana, Barau na tarimarima e tanobara mabarana ekota-viniato, ma rakava voina metona baregona iatarai etoreato. Senaġi Barau ġena varevare dagarana rakava vovoka muriri na ema bere-rosito, monana tarimarima tu vei-iobukaiobuka tarimari ai evaġa-iaġorito. ¹⁷ Moġoni, mo tarima sebona na mo vei-rakava eveiato, monana tanobara mabarana mase ġena seġuka gaburenai etanuni. Mase tu mai vei-rakava eveiato tarimana ġenana eiaġomato tanobara ġana. Senaġina tarima sebona, Iesu Keriso, ġia na eveiato dagarana na mo vei-rakava eveiato tarimana ġena veġa seġukana na evanaġiato. Tarimarima mabarari, Barau ġena namo ma varevare-bara barego lelevaġina ema vei-iobukaiobuka varevarena beġe ġabiani tarimari tu, Iesu Keriso ġenana maġuri beġe ġabiani, benamo kini kavana beġe vereni.

¹⁸ Mo Adamu ġena vei-rakava sebona dainai, Barau ekirato, tarimarima mabarari tu vei-rakava tarimari ema rakava voina beġe ġabiani etato. A Keriso ġena veġa iobukaiobukana sebona ġenana, tarimarima mabarari vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni ma maġuri beġe ġabiani riba. ¹⁹ Ema tau sebona ġena kira-sirivaġi na tarimarima vovoka vei-rakava tarimari ai ġeiaġoto. Moġa ilailana, tau sebona ġena seġaġi na tarima ġutuma iobukaiobuka tarimari ai bevvaġa-iaġorini.

²⁰ Betaġu taravatu etore-kauato tu rakava bene barego ġana. (O sikira, taravatu ġenana tarimarima ġeri rakava mabarari beġene fofori-ginikau). Senaġi vei-rakava ebaregoni gabunai tu, Barau ġena namo e varevare-bara maki ebarego-lelevaġini. ²¹ Guinena tarimarima tu vei-rakava ġena veġitaġau seġukana gaburenai ġetanuto, monana mase eġorato. Moġesina kavana, Barau ġena namo e varevare-bara na tu vei-iobukaiobuka evaġa-foforiani, ma maġuri vanaġivanāġi ġera Vereġauka Iesu Keriso ġenana eġabi-iaġomaiani ġita ġerai.

6

Rakava ġenai tamaseto, Keriso ġena maġuri nuġanai ġita tu maġuri

¹ Be kara bita toni? Ba sikira, rakava veġari sivei-ġenoġoi ġenoġoi, be Barau na ġena namo e varevare-bara ġerai bene vaġa-fofori barego-lelevaġini? ² Asiġina ġinavaġi! Ġita veġabadadama tarimara tu varau tamaseto rakava ġenai, (mai tu rakava maġurina ġenana taveġitato); ma kamara dabarai tu rakava maġurina nuġanai roġo ma bita tanuni? ³ Ġita babatiso taġabiato anina tu maġa: Ġita na mo babatiso taġabiato tu Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai tabere-togato, ma mo babatiso taġabiato nuġanai. Ġita tu ġia ġesi tamase-sebonato. Ba ġomi maġa tu asi ribami? ⁴ Babatiso taġabiato anina tu, ġita maki Keriso ġesi tamase-vegogoto, ma Barau na Keriso ġesi eguri-sebonarato. Benamo Tamara marevana ema seġukana baregona na Keriso mase na ma evaġa-varigisi ġenoġoiato kavana, ġita maki maġuri varġu gerageranai bitana tanu.

⁵ Bema ġita Keriso ġesi tasebonato, benamo ġia emaseto kavana ġita maki tamaseto nai, moġoni, ġia Barau na mase na evaġa-maġuri ġenoġoiato kavana, ġita maki moġesi Barau na bevvaġa-maġuri ġenoġoirani veġata. ⁶ Korana ġita ribara, ġita ġerai tarima guinena moġa tu Keriso ġesi vaġa-sebo satauro ai ġeraġeto. Mo veġa eġorato tauna tu, rakava eveito-ġoi tauġanina ma ġena ura rakavari ġita ġerana bene koki-fitoġa moġovaġia, be ġita veġa rakavari ġeri tuġu-rakaorakao tarimarai asi ma bitana iaġo ġana. ⁷ Korana mase tarimana na veġa rakavana ta asiġina ġinavaġi ma bevei-ġenoġoi.

⁸ Bema ġita Keriso ġesi tamase-vegogoto nai, moġoni veġata taribani, Keriso ġesi maki bita tanu-vegogoni. ⁹ Korana ma ribara, Keriso mase na tu varau evarigisi-ġenoġoiato, be asi ma bemase-ġenoġoi; mase asi seġukana ġia ġenai. ¹⁰ Keriso mo emaseto nai tu, rakava ġena seġuka evaġa-keto-moġovaġiato. A toma mai maġuri ġia na etanu-iaġiani maġa tu, Barau ġena moġo etanuni. ¹¹ Mo dabara sebonai ġomi maki tauġemi iniġesi

boĝono vekiragi: Ĝomi tu veigā rakavari ĝeri ai tu varau ĝomaseto, ma Keriso Iesu ĝena maĝuri nuĝanai ĝomi tu maĝuri ĝotanuni Barau ĝena.

¹² Moĝa lorinai rakava na mani ma berakavani tauĝanina maniĝa ĝenana ĝomi asigina ĝinavaĝi bene ĝori-kaumi. Korana bema mani ma berakavani tauĝanina maniĝa rakava na beĝori-kauani nai, ĝomi tu ĝia ĝena ura rakavari boĝo korana-iaĝirini. ¹³ Tauĝanimi legana ta rakava asi boĝono vinia, be veigā rakavari veiveiri farefarenai asi bene vaĝa-iaĝoa. A ĝomi tu mase na ma evaĝa-maĝuri ĝenoĝoimito lorinai, tauĝanimi mabarari Barau boĝono vinia. Tauĝanimi legari mabarari maki Barau boĝono vinia, veigā maorori beĝene vei ĝana. ¹⁴ Be rakava na ĝomi asi ma bene ĝori-kaumi, korana ĝomi tu dia taravatu ĝena seĝuka gaburenai ĝotanuni. Asigina. Gomi tu Barau ĝena namo ema varevare-bara nuĝanai ĝotanuni.

Vei-iobukaiobuka ĝena vetuĝunaĝi tarimara

¹⁵ Be kara maia? Veigā rakavari roĝo bitana vei, korana ĝita tu dia taravatu gaburenai tatanuni, ne Barau ĝena namo e varevare-bara nuĝanai tatanuni, be bisini vei-rakava ba? Asigina ĝinavaĝi! ¹⁶ Gomi asi ribami, bema tauĝemu tarima ta ĝena tuĝu-rakaorakao tarimamu ai ovevaĝa-iaĝoni, garona bono segaĝia otoni nai, goi tu mo tarima ĝena tuĝu-rakaorakao tarimamu ai varau oiaĝoni. Mo tu rakava ĝena vetuĝunaĝi tarimamu ai boiaĝoni, benamo dokonai tu boa maseni. O Barau ĝena guruĝa bokorana-iaĝiani, benamo vei-iobukaiobuka tarimamu ai boiaĝoni. ¹⁷ Barau sitanikiu-vinia, korana ĝomi tovtovonai tu rakava ĝena tuĝu-rakaorakao tarimami, senaĝi toma tu Barau ĝena guruĝa moĝonina ma nuĝami mabarari ĝesi ĝokorana-iaĝiani, ĝevaĝa-ribamito-ĝoi ilailanai. ¹⁸ Benamo Barau na rakava ĝenana eruĝa-vaĝimito, ma vei-iobukaiobuka ĝena vetuĝunaĝi tarimami ai ĝoiaĝoto.

¹⁹ Au na mai maĝuri maĝeri tu tuĝu-rakaorakao tarimari ĝeri maĝuri ai ama kiraĝirini boĝono tuĝamaĝi-fakari ĝana, korana ĝomi tauĝani rekenai tu roĝo asi kokoremi. Gomi guinenai mani tauĝanimi legari manigeri tu veigā mirori ema veigā rakava kwaikwairi ĝeri tuĝu-rakao-rakao dagarari ai ĝovaĝa-iaĝorito. A initoma mani tauĝanimi taviri manigeri tu guinenai rakava ĝenai goveirito ilailanai, vei-iobukaiobuka ĝena vetuĝunaĝi dagarari ai boĝono vaĝa-iaĝori, be beĝene veaĝa-tanu. ²⁰ Gomi rakava ĝena tuĝu-rakaorakao tarimami ai roĝo ĝotanuto-ĝoi neganai, vei-iobukaiobuka tu asi ĝena gabu ta ĝomi ĝemi maĝuri nuĝanai. ²¹ Gomi mo veigā goveirito moĝeri ĝerina tu kara namona goĝoitaĝoato, ei? Moĝeri veigā toma goĝugamaĝi-ĝenoĝoirini nai, gemaiaĝamini. Moĝeri veigā magonai tu mase boĝo ĝoitaĝoani.

²² Senaĝi ĝomi toma tu rakava nugana na eĝabi-vaĝimito, ma Barau ĝena tuĝu-rakaorakao tarimami ai ĝoiaĝoto. Barau ĝena tuĝu-rakaorakao tarimami ai boĝo iaĝoni, monana namo bogo doĝariani dagarana na tu veaĝa-bara tarimami ai boĝo iaĝoni. Benamo monana ĝomi maĝuri vanaĝivanaĝi boĝo ĝabiani. ²³ Korana rakava voina tu mase, a Barau ĝena varevare ĝera Vereĝauka Keriso Iesu ĝenana bita ĝabiani dagarana tu maĝuri vanaĝivanaĝi.

7

Ĝita tu dia taravatu ĝena seĝuka gaburenai tatanuni

¹ Tarikaka-ĝore, ĝomi tu moĝoni asi ĝoriba-maoroni? Ĝomi tu taravatu ma ribami tarimami au na avaĝa-guruĝamini. Ribami, tarima roĝo maĝuri etanuni nai, ĝia tu taravatu ĝena seĝuka gaburenai etanuni, a emaseni nai, taravatu tu asi ĝena seĝuka ĝia ĝenai. ² Vaĝa-ilailana, veĝaraĝo vavinena, bema ĝaraĝona roĝo maĝuri etanuni nai, ĝia tu veĝaraĝo taravatuna gaburenai roĝo betanuni. A ĝaraĝona bemaseni murinai, mo veĝaraĝo taravatuna moĝa, seĝukana gaburenai asi ma betanuni, befakani. ³ Bema ĝia ĝaraĝona roĝo maĝuri nuĝanai, ma bere veĝaraĝo-sirivaĝi nai, ĝia tu veĝura-vanaĝi vavinenai bitara kiraĝia. Senaĝi bema ĝaraĝona bere mase, ĝia veĝaraĝo taravatuna ĝena seĝuka na tu bere raka-vaĝi lorinai, asi bere veĝura-vanaĝi. Aba, tau fakana ta ma bere ĝaraĝoa maki, mo tu asi bere veĝura-vanaĝi.

⁴ Tarikakagu, ĝomi maki moĝesina, Keriso tauĝanina emaseto, monai tu ĝomi maki taravatu ĝenai ĝomaseto, (mai tu, ĝomi tu dia taravatu ĝena seĝuka gaburenai ĝotanuni). Mo veigā eĝorato anina tu, ĝomi Keriso ĝena tarimarimai boĝono iaĝo ĝana. Gomi Keriso ĝena tarimarimai ĝoiaĝoto korana tu, ĝita mabarara ĝwaĝwara namori beĝene vetore Barau ĝenai ĝana. Mai Keriso maigā tu Barau na mase na ma evaĝa-variĝisi ĝenoĝoiato tarimana.

⁵ Ĝita na tauĝanira ĝeri ura veigari roĝo takorana-iaĝirito-ĝoi neganai tu, taravatu na ura rakavari evaĝa-bere rosirito-ĝoi. Moĝeri ura rakavari ĝita tauĝanirai ĝeĝauveito-ĝoi lorinai, ĝita na mase beĝe vaĝa-ĝorarini veigari taveirito-ĝoi. ⁶ Senaĝi ĝita toma taravatu

ġenana eġabi-vaġirato, korana mo ebaru-barurato-ġoi dagarana ġenai varau tamaseto. Be ġita toma tu lauka Veaġa ġena dabara varigunai Barau vetuġunaġina bita iaġo-vinini, a dia Buka Veaiġi ġetorerito taravaturo koranaiaġi-gigitariri dabaranai.

Taravatu ġenana tu kara namona bita ġabiani?

⁷ Ini tu kara ma bita toni? Taravatu tu rakava dagarana bita toni ba? Asiġina ġinavaġi! Moġoni, au vei-rakava tu asi bara ribaia, senaġi taravatu ġenana, naima aribaiato. Ilailana, au asi bara riba, tarima tari ġeri farefare mata-ġaniġaniri tu rakava veigana, bere taravatu iniġesi asi bere kira, "Tarima tari ġeri farefare mata-ġaniġaniri asi bono vei." ⁸ Senaġi vei-rakava na Barau ġena mo taravatu guruġana ġenai dabara ta eġita-doġariato, benamo mo dabara na eġauveito, benamo au nuġagu ai tarima tari ġeri farefare mata-ġaniġaniri tuġamaġiri e veigari irauirauri ema vaġa-berebere rosirito. Korana bema taravatu asiġina nai, vei-rakava tu mase au ġegu ai, be asi ġena seġuka ta, (korana ġena seġuka nuġagu ai eġauveini moġa asi ribagu bene). ⁹ Taravatu roġosi roġo bara ribaia neganai, au tu maġuri atanuto-ġoi. Senaġi taravatu eiagomato neganai, vei-rakava au ġegu ai eguru-varigisito, emaġurito. ¹⁰ Benamo au tu amaseto, korana vei-rakava ġegu ai maġuri bene. Monana au ama ribato, maġuri bere ġabi-iaġomaia taravatuna na tu mase moġo eġwa-iaġomaiato. ¹¹ Korana vei-rakava na taravatu guruġana ġenai dabara ta eġita-doġariato, benamo mo dabara na eġauveito, benamo au eġofa-darereguto. Be vei-rakava na au tu taravatu ġenana evaġi-maseguto. ¹² Moġa lorinai taravatu tu veaġa, taravatu guruġari maki veaġa, maoro ema namo.

¹³ Be, au tu mo dagara namona na ema vaġi-maseguto? Asiġina! Au tu vei-rakava na evaġi-maseguto. Mo dagara namona eiagomato anina tu, vei-rakava vetoġana korikori nema vaġa-bererosia, be bitana riba, vei-rakava tu rakava kwaikwai. Senaġi vei-rakava tu mo dagara namona ġenana eġauveito, benamo au evaġa-maseguto. Be Barau ġena taravatu guruġana evaġa-foforiani, vei-rakava tu dagara rakava kwaikwaina.

Rakava na ġera maġuri eguine-iaġirini

¹⁴ Ġita ribara, taravatu tu Barau Iaukana ġenana eiagomato dagarana, a au tu tarimarima moġo, taugani ai atanuni. Ma au tu vei-rakava na evoiġuto, benamo ġena tuġu-rakaorakao tarimagu ai evaġa-iaġoguto. ¹⁵ Au na kara aveiani tu asi maki atuġamaġi-fakaiani. Korana mo veigana, aurani bana veiri veġata atoni veigari, tu asi aveirini, senaġi asi aura-vinirini veigari tu aveirini. ¹⁶ Bema asi aura-vinirini veigari aveirini nai, taravatu tu ama vaġa-moġoniani, ġia tu moġoni namo. ¹⁷ Mo veigana nuġanai, mo tu dia au tauġegu nuġagu sigai mo vei-rakava aveiani. Asiġina! Mo tu mo vei-rakava au ġegu ai etanuni monana eveiani. ¹⁸ Au ma ribagu, au ġegu ai mai tauganina ma ġena veigana e ura rakavari nuġanai namo ta asiġina-ġinavaġi etanuni. Moġoni, aura-baregoni namo veigari bana veiri atoni, senaġi ġauve-iaġiri ġegu ai tu asi ilaila. ¹⁹ Ġegu ura tu veigana namori bana veiri veġata atoni, senaġi asi akokoreni, veigana rakavari moġo aveirini. Moġoni, asi veġata aurani veigana rakavari bana veiri, senaġina roġo aveirini. ²⁰ Moġa lorinai, bema au na kara aveiani tu asi veġata aurani bana veia atoni veigana aveiani nai, mo tu dia au tauġegu nuġagu sigai aveiani. Asiġina! Mo tu vei-rakava au nuġagu ai etanuni, monana eveiani.

²¹ Be au ġegu maġuri ai dagara ta noġa moġo taravatu ta kavana na eguine-iaġiguni, maiġesi eġauveini ama ġoitagooni: Au namo veigari navei atoni nai, rakava tu moġa nuġagu ai eġauveini. ²² Au iaukagu ai Barau ġena taravatu tu aiaku-iaġiani. ²³ Senaġi au na taravatu o seġuka ta maia ama ġitaiani au tauganigu legari tari nuġari ai ġeġauveini, au ġegu tuġamaġi na evaġa-moġoniani taravatuna ġevetari-viniani. Mai taravatu ta tu vei-rakava ġena taravatu o seġuka, ġia au tauganigu legari ai eġauveini, ma au eġabiguni, benamo vei-rakava ġena dibura tarimanai evaġa-iaġoguni. ²⁴ Au tu moġoni rakava kwaikwai tarimagu! Deikara na au bevaġa-maġuriguni mai mase tauganina nuġana na? ²⁵ Barau sitanikiua, korana ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso ġenana evaġa-maġuriguto.

Moġa lorinai au tauġegu ġegu tuġamaġi na tu Barau ġena taravatu vetuġunaġina aveini, senaġi tauganigu na tu vei-rakava ġena taravatu o seġuka vetuġunaġina aiaġo-vinini.

8

Barau Iaukana nuġanai bitana maġuri

¹ Tauna moġa, inimita Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai ġetanuni tarimari tu, Barau na vei-rakava tarimari asi bekiġirini ema asi bekota-vinirini. ² Korana au tu Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai maġuri Iaukana ġena taravatu seġukana na vei-rakava ema mase ġeri taravatu seġukari na varau eruġa-vaġiguto. ³ Taravatu tu tauġani, ma ġena ura rakavari tauganina, na varau evaġa-moiraiato, be asi ġena seġukai eiagoto, asi ilaila bevaġa-kavarani. Moġa lorinai taravatu na asi ilaila beveiani ġauveina tu Barau na

eveiato. Mo tu Barau tauġena na Natuna korikori vei-rakava tarimari ilailari ai etuġu-iaġomaiato, rakava benema vaġa-darerea ġana. Benamo Keriso ġenana Barau na vei-rakava ġena seġuka tauġani ġenai ekiraġi-fitoġaiato, kerere ma evaġi-maseato. ⁴ Barau na mo veigā eveiato anina tu, taravatu na vei-iobukaiobuka veigāna, eura-viniani veigāna, ġita ġerai beġene fofori-ginikau ġana. Korana toma tu tauġani ġena urai asitarakani, ne Iauka Veaġa ġena urai tarakani.

⁵ Tauġani ġena ura lorinai ġetanuni tarimari tu, tauġani na eura-vinirini dagarari moġo ġetuġamaġi-taġorini; a Iauka Veaġa ġena ura loriri ai ġetanuni tarimari tu, Iauka Veaġa na eura-vinirini dagarari moġo ġetuġamaġi-taġorini. ⁶ Tarima ta tauġani ġena ura na eġori-kauani tarimana ġena tuġamaġi tu mase evaġa-ġoraiani; a Iauka Veaġa ġena ura na eġori-kauani tarimana ġenai maġuri e maino etanuni. ⁷ Tauġani dagarari etuġamaġirini tarimana ġena tuġamaġi na tu Barau evetari-viniani. Korana ġia ġena mo tuġamaġi na tu Barau ġena taravatu asi ekorana-iaġiani, ema asiġina-ġinavaġi maki bea korana-iaġiani riba. ⁸ Moġesina naima tauġani ġena urai ġerakani tarimari na, Barau tu asiġina-ġinavaġi beġe vaġa-iakuani.

⁹ Senaġi ġomi tu dia tauġanimi ġeri ura na ġeġori-kaumini tarimami. Gomi tu Iauka Veaġa na ġemi maġuri eġori-kaurini, korana Barau Iaukana tu ġomi nuġami ai etanuni. Boġono riba, deikara ġenai Keriso Iaukana asi etanuni, ġia tu dia Keriso ġena tarima. ¹⁰ Bema Keriso ġomi tata nuġami ai etanuni nai tu, enabe tauġanimi beġe maseni vei-rakava dainai, senaġina iaukani tu maġuri ġetanuni, korana vei-iobukaiobuka tarimami ai varau ġoiagoto bene. ¹¹ Iesu tu Barau Iaukana na mase na ma evaġa-varigisi ġenoġoiato. Ma bema Barau Iaukana ġomi nuġami ai etanuni nai, mani Iauka ġenana Barau na mani ma berakavani tauġanina, ġomi ġemi ai maniga, maki maġuri beviniani.

¹² Moġa lorinai, tarikaka-ġore, ġita ġera ġauvei toma tu dia tauġani rekenai bitana tanu, ma tauġani ġena rakava veigari ma bitana vei-tanu. ¹³ Korana bema tauġani ġena vei-rakava maġurinai boġo tanuni nai, boġo maseni; senaġi Iauka Veaġa ġena ura dabaranai boġo tanuni nai, tauġani ġena veigā rakavari boġo vaġi-maserini, benamo gomi tu boġo maġurini.

¹⁴ Barau Iaukana na eġori-kaurini tarimari tu Barau natuna. ¹⁵ Korana ġomi na Iauka Veaġa ġoġabiato, maninana tu dia tuġu-rakaorakao tarimami ai ma bevaġa-iaġomini, be ma boġo garini maia. Asiġina. Mani tu venatu-vanaġi Iaukana ġoġabiato. ġita tu ġia ġenana tataġi-ġaba-raġeni, takirani, "Tama, Tamagai o," taton. ¹⁶ Iauka Veaġa tauġena ġita iaukara ġesi ġeġuruġa-vegogoni, ġekirani, ġita tu Barau natuna. ¹⁷ Bema ġita Barau natuna nai, ġita maki ma bakura, be Barau na ekiraġi-torerito dagarari bita ġaunarini. Mai tu Keriso na varau eġaunarito dagarari Keriso ġesi bita ġauna-sebonarini. Mo tu dabara sebonai moġo: Keriso emidigu-midiguto moġesi bita midigu-midiguni nai, ġia na marevana baregona eġabiato moġa, ġita na maki bita ġabiani.

Barau marevana baregona ġoirai bita ġabiani

¹⁸ ġoirai Barau marevana baregona ġita ġerai bea foforini, monana, au atuġamaġini, initoma mai tamidigumidiguni maiġeri tu bea vanaġirini. ¹⁹ Barau ġimana veiveiri dagarari mabarari ġevenari-taġoni ma vetuġa-maġikauri ġesi, Barau na ġia natuna bevaġa-foforirini ema ġena mareva ma mamana baregona bevinirini ġarona ġetanu-vaġa-nogaiani. ²⁰ Korana tu Barau ġimana veiveiri dagarari mabarari tu benamo asi ġeri namo tai ġeiaġoto. Mai tu dia ġia tauġeri ġeurato asi ġeri namo ai beġene iaġo ġetato nai. Asiġina. Mai tu Barau tauġena ġena urai moġesina eveirito. Senaġina ġoirai dagara namona ġeri ai bevaġa-ġoraiani, moġa ma ġenari-taġoani. ²¹ Korana Barau na eveirito dagarari mabarari mase ema boraġa ġena dibura nuġanai ġetanuni roġo. Senaġi ġaro ta maiġeri dagara mabarari Barau na mo mase ema boraġa ġena dibura na bea ġabi-veġitarini, benamo Barau natuna ġeri gabu fakanai, ma mareva baregona gabunai, ma betorerini.

²² ġita ma ribara, Barau ġimana veiveiri dagarari mabarari tu, vavine ġeġabi ġana nuġari ġemidiguni kavana, ġia midigu ġeganini. Mabarari ġeloduni, ġeġabani, beiaġoma mo toma. ²³ Senaġi mai tu dia ġia moġo ġeloduni, ġeġabani. Asiġi. ġita Iauka Veaġa ġwaġwana ġuina tagabiato maiġera maki nuġarai taloduni, tagabani, Barau na bene natu-vanaġira ġarona tanari-taġoani nuġanai. Mo tu ġita tauġanira bevaġa-maġuririni negana tanari-taġoani. ²⁴ ġita tu mai tuġamaġikau bakunai Barau na ġita evaġa-maġurirato. Senaġi tatuġamaġi-kauani dagarana taġita-ġoitaġoani nai, asi ma bita tuġamaġi-kauani. Moġa lorinai kamara deikara na varau eġoitaġoato dagarana roġo tuġamaġi-kauani, ei? ²⁵ A bema roġosi roġo bitara ġabia dagarana tatuġamaġi-kauani nai tu, ma vevaġa-gwaġiġira ġesi bita nari vaġa-noga taġoani.

²⁶ Moġa nuġanai, Iauka Veaġa na maki ġita ġera moira gaburi ai evaġa-kavarani. Ma ġita asi ribara kara bita ġauġau-iaġirini, senaġi Iauka Veaġa tauġena ġita iatarai eġauġauni. ġia

eğurīgurini nai tu, etaği-ğabarağeni. Mo etaği-ğabarağeni guruğari tu tarimarima na asi ilaila beğe kirağirini guruğari. ²⁷ Barau ma ribana ginikau ğita nuğara iağasiri ai kara ğetanuni, ma Iauka Veağa ğena tuğamaği maki ğia tu ma ribana. Korana Iauka Veağa tu Barau ğena ura loriri ai ğena doğoro tarimari veağari iatari ai eğurīgurini.

²⁸ Ğita ribara, deikara Barau ğeura-viniani tarimari na ğeri ai karakara ğeğorani dagarari mabarari ğerina namo beğe ğoitağorini. Korana moğeri tarima tu ğia na ğena ura lorinai ekearito, mağuri beğene ğabia ğana. ²⁹ Barau na deideiri eriba-guinerito ğia ğeura-viniani tarimari tu ğia na eviriğirito, ğia Natuna ilailanai bene vağa-iağori ğana. Korana mo dabarai ğia Natuna tu mağuri guine meronai beiağoni tarikaka ğutuma vefakari ai. ³⁰ Mo eğabi-hidirito tarimari tu ğia na ekearito tarimari; ma mo ekearito tarimari tu ğia na vei-iobukaibuka tarimari ai ekirağirito; ma mai vei-maoromaoro tarimari ai ekirağirito tarimari tu, ğia marevana baregona evinirito.

Barau ğena veuravini tu barego vedaurea

³¹ Be Barau na maiğeri veiğa eveirito iatari ai ğita tu kara bita kirağiani? Bema Barau ğita ğesi, ğita evağa-kavarani nai, dei na ğita beiağoma-vinirani? Ta asiğina, korana ³² Natuna korikori maki gwaina asi eğabiato, senaği etao-fitoğaiato ğita bitana mağuri ğana. Ma kamara dabarai tu Iesu Keriso ğesi dagara mabarari asi bevarevare-vini sebonarani? ³³ Be, Barau na eviriğirito tarimari tu deikara na bevağa-dağarini Barau goiranai? Ta asiğina, korana Barau tauğena na maorori ekirağirini! ³⁴ Ma deikara na rakava voina metona bevinirini, ei? Ta asiğina, korana Keriso Iesu tu emaseto, benamo Barau na ma evağa-mağuri ğenogoiato. Ğia toma tu Barau ğimana aroribana etanutağoni, ma ğita iatarai eğurīgurini. ³⁵ Ğita tu deikara na Keriso ğena veuravini nuğana na beğabi-ğerevağirani? Meto ğerai ğerağasini moğerina ba? Mağuri gwağigiri ğerai ğerağasini moğerina ba? Ğevağa-midigu midigurani e ğelai-rovo-rovorani moğerina ba? Vito nanu mase tagoitağorini moğerina ba? Asi kefiru dabuğari tatanuni moğerina ba? Vevağa-gari dagarari tağoirani moğerina ba? Vetari bağari na beğe vağirani monana, ei? Asigina veğata! ³⁶ Buka Veagai ekirani kavana,

“Ğai tu ğoi daimu ai vanağivanaği ğevaği-masema veğata ğetoni.

Ğai tu beğene vaği-maseri ğetoni mamoori kavana ğeveimani.”

³⁷ Senaği euravini-baregorani Kerisona ğenana maiğeri meto mabarari nuğari ai takokorenai veğata, be tavağa-darererini. ³⁸ Korana au ama riba-maoroni, ğita tu dagara ta na asi ilaila veğata Barau ğena veuravini ğenana beğabi-ğerevağirani: Mase o mağuri, aneru o iauka rakavari, initoma tağitarini dagarari na o goirai vau mani beğe ğorani dagarari na, o seğuka kotari, ³⁹ guba tuğunai dagara ta o tanobara gaburenai mase gabuna dagarana ta, o Barau ğimana veiveiri dagarana ta na asiğina-ğinavaği Barau ğena veuravini na beğabi-veğitarani, mo veuravini tu Barau na ğita evinirato, korana ğita tu ğera Vereğauka Keriso Iesu nuğanai tatanuni.

9

Isaraela, Barau na eğabi-hidiato besena

¹ Au tu Keriso ğena mağuri nuğanai atanuni, naima asi ağofağofani, guruğa moğoniri akirağirini, Iauka Veağa na au nuğagu ai evağa-fofori ginikauani, ma au nuğagu iağasina na evağa-moğoniani. ² Au tu nuğagu tağitaği asikei, ma ğegu nuğa-vekwaraği Isaraela tarimari iatari ai maki asi ekorini. ³ Ğegu ura baregona tu maiga moğo: Bere namo, au tarikakagu ema ğegu doğoro korikoriri mağuri beğene ğabia uranai tu, Barau na au moğo iatagu ai rakava meto lelevağina bere tore-kaua, ema Keriso ğenana bere tore-fitoğagu, be rekwerekwa tarimagu ai bara iağo, a ğia tu au gabugu ai mağuri beğere ğabia. ⁴ Mai tu Isaraela tarimari akirağirini. Ğia tu Barau na enatu-vanağirito e Barau na marevana e mamana baregona evağa-fofori vinirito; ema ğena kirağitore guruğari baregori evinirito, taravatu maki evinirito; e Barau beğene toma-rakarigoa mağuriri ekira-vararito, ema guruğa-tore tu ğia ğeri ai eveirito. ⁵ Aberhamo, Isako, Iakobo tu ğia seseri doğori, ema tağani rekenai bita ğitaiani nai, Keriso tu ğia ğeri bese tauna. Keriso tu Barau, ma dagara mabarari debari tu ğia. Ğia tu vanağivanaği bitana vağa-rağea. Amen.

⁶ Au asi akirani, Barau ğena guruğa (Isaraela tarimari ğeri ai) tu benamo asi tauri ai beğe iağo atoni. Asigina. Au akirani tu, (Barau ğena guruğa tu Isaraela besena mabarana ğeri senaği) dia Isaraela besena mabarana tu Isaraela tarimari korikori. ⁷ Ema maiğesi maki asi bakirani: Ğia tu Aberhamo besena, be ğia mabarari Aberhamo natuna batoni. Asigina. Korana Barau ekirato tu, “Go besemu tu Isako ğenana moğo vau beğea mağurini.”

⁸ Moğa anina tu: Tağani rekenai ğemağurini tarimari tu dia Barau natuna. Asigina. Ğia tu Barau ğena kirağitore mağuriri korikoriri ai ğemağurini tarimari moğo tu Aberhamo

besena. ⁹ Korana Barau ġena kiraġitore guruġana tu inġesi ekirani, “Au na baġabi-torea ġaronai ma baġenogoi-iaġomani, benamo Sara na natumi merona ta begabiani.”

¹⁰ Dia moġa moġo, senaġi boġono ġitaia, Rebeka natuna kafa ruarua maki tamari tu sebona moġo, mo tu ġita tamara Isako. ¹¹⁻¹² Senaġi kafa roġosi beġere maġuri e veiġa namona ta o rakavana ta maki roġosi beġere vei-karaia nuġanai, Barau na Rebeka ekiraiato, ekirato, “Tau-guinena na tau-muriseina ġena vetuġunaġi bei-aġo-vinini.” Tovotovonai veġata Barau moġesina eguruġato, korana ġia ġena boioġa ilailanai eġabi-hidiato merona tu gabunai betanuni veġata. Tarima Barau na tu dia ġeri ġauvei e veiġa namori bakuri ai ekearini, senaġi Barau taugen a ġena ribai moġo ekearini. ¹³ Buka Veagai etoreato kavana, ekirani, “Takobo tu au na aura-viniani, senaġi Esau tu aiau-rakavaiani.”

¹⁴ Be kara bita toni? Sikira, Barau tu dia vei-iobukaiobuka Barauna sisi? Asigina ġinavaġi veġata. ¹⁵ Korana Barau na Mose tu ekiraiato, ekirato, “Au na deikara bavetuġa-ġwaiani tarimana, ġia tu bavetuġa-ġwaiani, ema au na matari vetuġari baġwani tarimari tu, bavaġa-kavarini korana bavetuġa-ġwari kekei.” ¹⁶ Moġa lorinai, dagara baregona tu dia tarimarima ġeri ura o vekwaraġi, senaġi Barau ġena vetuġaġwa. ¹⁷ Korana Buka Veagai ekirani, Barau na Pharao, Aigupito ġeri vere, tu maiġesina ekiraiato, ekirato, “Au na ġoi kini ai atoremuto korana tu maiġa, ġoi ġemu kira-sirivaġi ai au ġegu seġuka bana vaġa-rakarosia, be au aragu tanobara mabaranaġi beġene kiraġi-foforia.” ¹⁸ Moġesina naima bema Barau eurani tarima ta nevetuġa-ġwaia etoni nai tu, evetuġa-ġwaiani, ma eurani ta nuġana nevaġa-ġwaġiġi foroforoa etoni nai, nuġana evaġa-ġwaġiġi foroforoani, benamo Barau ekira-sirivaġi viniani.

¹⁹ Ma ta na au bokiraguni, bokirani, “O kara dainai ġita Barau na tu roġo evaġa-daġarani, ekirarani, ġita tu vei-rakava tarimara veġata etoni, ei? Be deikara tu ma kokorena Barau na neveia veġata betoni veigana ġia na bekira-ġoiani, ei? ²⁰ Ġoi tauġemu novetuġamaġi, ġoi tu deikara, be Barau garona ġoi na oġareani? Be, ġimana na ġeveiato dagarana ta na eveiato tarimana bekiraiani, ‘Ġoi tu kara dainai au maiġesina oveiguto,’ betoni ba?” ²¹ Ribara, ġuro eveini tarimana tu ma ġena maoro veġata, mo tano tavi baregona sebona eġabiani, monana ġuro ruarua beveirini. Ġuro ta tu namo vedaurea beveiani, mo tu vereko baregona ġana, ma ġuro ta tu bevei-kavaiani moġo, vanaġivanavaġi daridari ġana. ²⁴ Mai ġuro vei tarimana maiġa tu moġoni ma ġena maoro ba asigina mo veiġa beveiani nai tu, ei?

²² Barau maki moġoni moġesina eveito. Ġia eurato, ġia ġena baru baregona nevaġa-foforia, ema ġena seġuka nevaġa-bererosia, be tarimarima na beġene ribaia etato. Senaġi ebaruvini-rakava rakavarito ma bene vaġi-ġosigisiri etato tarimari ġeri ai, nuġana eġabitariato e evevaġa-ġwaġiġito. ²³ Barau na mo veiġa eveiato korana tu ġia eurato, ġia marevana barego lelevaġina moġa beġene ribaia etato. Ġita tu ġia na evetuġa-ġwarato, ema ġita tu Barau na tovotovonai veġata erovina-torerato, ġia marevana baregona bitana ġabia ġana. ²⁴ Ġita tu ġia na ekearato tarimara. Barau na tu dia Iuda tarimama moġo ekeamato, asigina, irau bese tarimami maki ekeamito. ²⁵ Hosea nuġanai eguruġato kavana, ekirato,

“Ġia tu dia au ġegu tarimarima,

senaġi ‘au ġegu tarimarimai’ bakiraġirini,

ema asi aura-vinirini doġorona bakiraġirini, bakirani, ‘ġegu uravini doġorona’ batoni,

²⁶ ema,

‘Ġomi tu dia au ġegu tarimarima’ atato gabunai,

mo gabu sebonai ġia bakiraġirini, ‘Maġuri Barauna natuna doġorori.’”

²⁷ Isaia na Isaraela tarimari ekiraġirini nai tu ekirato, “Mo tu moġoni, Isaraela tarimari asisebo kone-mirina noġa moġo, senaġi tarima viravira moġo beġe maġurini. ²⁸ Korana tu Vereġauka na tanobara tarimari ġeri rakava voiri tu beraga-vini-vagiirini, asi bekwaiboni.”

²⁹ Mai tu Isaia tovotovonai eguruġato kavana, “Bere seġuka rakava-rakava Vereġaukana na ġita besera tari asi bere goru-tariri nai, ġita tu Sodoma e Gomora kavari bitara vei.”

Isaraela tarimari asi ġeri veġabidadama

³⁰ Be ġita tu kara ma bita toni? Inġesina sikira: Irau bese tarimari tu vei-iobukaiobuka tarimari ai beġene iaġo vekwaraġina tu asi ġeveito (Isaraela tarimari kavana), senaġi ġeri veġabidadama Iesu Keriso ġenai ġetoreani ġenana, vei-iobukaiobuka tarimari ai ġeiaġoto.

³¹ A Isaraela tarimari na tu taravatu ġekorana-iaġi ġinikauato Barau na vei-iobukaiobuka tarimari bene kiraġiri ġana nuġanai tu, vei-iobukaiobuka tarimari ai asi ġeiaġoto. ³² Kara dainai? Korana ġia tu dia veġabidadama ġenana vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni ġetato. Asigina. Ġia ġekirato tu, ġeri ġauvei e veiġa ġerina vauro vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni ġetato. Moġa lorinai Keriso tu ġia ġeri vedaġaraġe forenai eiaġoto, benamo ġeketo-tarito. ³³ Buka Veagai etoreato ekirani kavana,

“Ġoġिताla, au na Sionai
(o Ierusalem) fore ta atoreato,
tarima bene vaġa-vedaġa-raġeri ġana,
ema mo fore barana atoreato,
bene vei-ketori uranai.
Senaġi ġia bevaġa-moġoniani tarimana tu, asiġina-ġinavaġi moġo bemaiaikaiani.”

10

¹ Tarikakagu mabarami, au nuġagu ġena ura baregona korikori, ma ġegu noġinoġi Barau ġenai aveiani tu, Isaraela tarimari Barau na bene vaġa-maġuriri. ² Korana au na maki ġia avaġa-moġonirini, ġia na Barau ġena ura veġari beġene korana-iaġi ġinikauri veġata, senaġi dagara sebona tu, Barau uravinina maġurina korikori ġia tu asi ribari. ³ Korana Barau ġenana vei-iobukaiobuka eiaġomani, moġa ġia tu asi ribari, be ġia tašeri na ġeri vei-iobukaiobuka veġari boruri ma ġevaġa-ruġarini. Moġesina naima Barau na tarimarima etore-rorogotorini lairi korikori ġia na tu asi ġeġabi-raġerini. ⁴ Taravatu tu eiaġomato mo Keriso ġenai ema magoto. Toma tu Keriso beġe vaġa-moġoniani tarimari mabarari tu vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni.

⁵ Mose na taravatu korana-iaġina ġenana vau Barau ġoiranai vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni lairi ekirarito nai, maġesina ekirato, “Mai taravatu maġeri beġe korana-iaġirini tarimari tu mai taravatu ġenana maġuri beġe ġabiani.” ⁶ Senaġi veġabidadama ġenana vei-iobukaiobuka taġoitaġoani guruġana Buka Veaġai tu maġesina ekirani, “Nuġamu ai asi bono kira, ‘Guba ġana deikara bevaraġeni?’ ” Be Keriso guba na bene ġori-mariġoa ġana. ⁷ “Ema asi bono kira maki, ‘Deikara tano gaburena ġana bevariġoni?’ ” Be Keriso mase na bene ġori-maraġea ġana. ⁸ A mai guruġa korana korikori tu maġesi ekirani, “Guruġa tu ġoi sevisevimu ai maniġa; ġoi murumu ai ma ġoi lorumu ġutunai etanuni.” Ġai na veġabi-dadama guruġana ġomi ġemi ai tu maġa ġakiraġiani. ⁹ Mo tu bema murumu na boguruġa-foforini, bokirani, “Iesu tu Vereġauka,” botoni, ma lorumu ġutuna bovaġa-moġoniani, ġia tu Barau na mase na ma evaġa-variġisi ġenoġoiato nai, Barau na bevaġa-maġurimuni. ¹⁰ Korana loruna ġutuna na evaġa-moġoniani tarimana tu, Barau ġoiranai vei-iobukaiobuka tarimanai eiaġoni; ema muruna na eguruġa-iaġi foforini tu, maġuri edoġariani. ¹¹ Korana Buka Veaġai maġesina ekirani, “Ġia evaġa-moġoniani tarimana tu asi bemaiaikaiani.” ¹² Anina tu, Iuda tarimari e irau bese tarimari fakari ai vetoġa boruna ta asi betanuni, korana tu ġita mabarara ġera Vereġauka tu sebona kwarigutu, Barau ġereġana moġo, ma ġia ġenai ġekea-raġeni tarimarimari mabarari tu ġena vevaġa-namo barego vedaureana evinirini. ¹³ Korana, “Barau arana beġe vatoani tarimari mabarari tu Barau na bevaġa-maġuririni.”

¹⁴ Senaġina, kamara dabarai Barau asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġia ġenai beġe kearaġeni? Ema kamara lai ai Barau varina asi ġeseġaġiato tauri na ġia beġe vaġa-moġoniani? Ema kamara dabarai ġia varina beġe seġaġiani, bema ta na asi beġobata-vinirini nai? ¹⁵ E deikara na beġobata-vinirini, bema Barau na ta asi betuġuani nai? Buka Veaġai ekirani kavana, “Vari Namona eġwa-iaġomaiani tarimana kwakuna tu namo vedaureana veġata, (korana namo baregona evaġa-foforiani).”

¹⁶ Senaġi dia tarimarima mabarari na Vari Namona ġeġabi-raġeani, nai Isaia maġesi ekirani, “Vereġauka, deikara na ġaina guruġa evaġa-moġoniani?” ¹⁷ Ġita ribara, veġabidadama tu Vari Namona ġeġobata-iaġiani taseġaġiani, monana eiaġomani; ema taseġaġiani varina tu Keriso ġena guruġa. ¹⁸ Senaġi Isaraela tarimari tu kamasi? Barau ġena guruġa moġoni ġia na asi ġeseġaġiato? Asiġina, ġeseġaġiato. Korana Buka Veaġai ekirani,

“Tarima kotari na tanobara mabaranaġi ġea vari-fiuato,
ema ġeri guruġa maki tanobara dokona-dokona ġea ġoitaġoato.”

¹⁹ Avedanaġini: Isaraela tarimari na mo guruġa tauna asi ġedoġariato? Asiġina, ġia ma ribari. Korana Mose varau maġesi ekirato,

“Au na ġomi tu asi arana besena ta ġerina ġomi bavaġa-maiakamini.

Ema au na ġomi tu asi ġetuġamaġi-fakani besena ġenana bavaġa-barumini.”

²⁰ Ema Isaia maki asi eguruġa-ġarito, ekirato,

“Au tu asi ġevetauguto tarimari na ġeġoitaġoguto,

ema asi ġevedanaġi-vetauguto tarimari ġeri ai avevaġa-foforito.”

²¹ Senaġi Isaraela tarimari tu ekirarito, ekirato,

“Boġiboġi na eiaġoni mo ea lavini,

au ġimagu tu seġafore ema kira-sirivaġi tarimari ġeri ai atuġu-rosiani.”

11

Isaraela besena lakouna Barau na evetuḡarito

¹ Moḡa lorinai ma avedanagi: Barau na ḡena Isaraela tarimari tu eruḡa-doḡe-murigirito ba? Asigina ḡinavaḡi! Au maki Isaraela tarimagu, Aberahamo besena, Beniamina ḡena doḡoro taugu. ² Barau na ḡena tarimarima, tovtovovona na veḡata eḡabi-hidirito tarimari, kamasi beruḡa-doḡe-murigirini? Gomi Buka Veḡai Elia varina ḡetoreato tu moḡoni veḡata asi ribami? Ḡia Isaraela tarimari na beḡe vaḡi-maseani ḡetato nai, Barau ḡenai eḡauḡauto, maigesi ekirato: ³ Vereḡauka, ḡemu peroveta tarimari tu beḡe vaḡi-ḡosiri, ma ḡoi ḡevarevare-vinimuni dagarari ḡetore-kaurini e ḡegaburini fata veaḡari maki beḡe rovorori. Mai tu au moḡo ḡereḡagu roḡo maigegu nuḡanai, au maki ḡevaḡi-masegu ḡetoni. ⁴ Ma Barau na ḡia tu kamasi evaḡa-veseato, ei? Barau ekirato, “Au ḡegu tarimarima mabarari daḡara imaima ruarua (7,000) atore-ḡerevaḡirito, roḡo maḡuri manigeri. Ḡia na ḡofaḡofa barauna Bal asi ḡetoma-rakariḡo viniato.” ⁵ Maitoma maki, Barau na ḡena namo e varevare-barai eveḡabi-hidito nai, dia kara ta ḡeveiato bakunai eḡabi-virigirito. Korana bema ḡeri ḡauvei ta dainai Barau na bere ḡabi-hidiri nai, ḡena ḡabihiḡi veigana tu dia ḡena vevetuḡaḡwa e varevare-bara dainai, vevetuḡaḡwa maki asi anina.

⁷ Be kara bita kiraḡiani? Isaraela tarimari na beḡene ḡabia ḡana ḡevetau-ḡwadagwadiato dagarana tu ḡia na asi ḡeḡabiato, senaḡi Barau na eḡabi-hidirito tarimari kotari na moḡo ḡeḡabiato. A mabarari na tu Barau ḡena keakea asi ḡeseḡaḡi-viniato.

⁸ Buka Veḡai ekirani kavana,

“Barau na ḡia nuḡari e ḡeri tuḡamaḡi tu evei-veḡonurito, be tovtovovona na veḡata mo initoma ḡia tu asi ḡeḡeḡo-fakani, ema garo maki asi ḡeseḡaḡini.”

⁹ Davida ḡena guruḡa maki maigesi ekirani,

“Bere namo ḡari ḡaniḡani fatana maki ḡeri konagi e ḡeri ganai bene iaḡo, e ḡeri vekakenaḡi dagaranai bene iaḡo, ema ḡeri vei-rakava voina ḡabiḡabina gabunai bene iaḡo.

¹⁰ Bere namo matari bene vei-mukunari,

be asi beḡene boḡeḡo, ma doḡeri beḡene ḡeḡeva, be beḡene raka-dorudoru vanaḡivanaḡi.”

Barau na boḡa oliveri legari vamoka oliveri legari ḡeri ai ekafa-kaurito

¹¹ Ma avedanagi, Isaraela tarimari ḡevakakenaḡito nai tu, beḡene keto-moḡovaḡi ḡana ba? Asigina, dia moḡesina! Senaḡi ḡeri kira-sirivaḡi dainai, vevaḡa-maḡuri tu irau bese tarimari ḡeri ai evotulo, korana Isaraela tarimari beḡene launaḡiri, Barau ḡena vevaḡa-maḡuri beḡene vetaua ḡana. ¹² Situḡamaḡia, Isaraela ḡeri kira-sirivaḡi na vevaḡa-namo barego tanobarai ema raka-toḡato, ema iauka maḡuriri ai ḡerabu-iaḡirini gaburi ai irau bese tarimari ḡeri ai namo-bara ema foforini, a Isaraela tarimari mabarari beḡe ḡenoḡoini Barau ḡenai nai tu, Barau ḡena vevaḡa-namo tu ma barego lelevaḡina bebubu-riḡoani.

¹³ Mai tu ḡomi irau bese tarimami, avaga-guruḡamini, korana au tu ḡomi irau bese tarimami ḡemi apostolo taugu. Au ḡegu iaku tu barego mai ḡauvei aveiani nai. ¹⁴ Korana au aurani ḡegu tarimarima korikori bana vaḡa-vetuḡamaḡi daradarari, be kotari na maḡuri beḡene doḡariri. ¹⁵ Korana Iuda tarimari Barau na eruḡarito nai tu, tanobara boruri tarimari eḡabi-kavirito, a Barau na Isaraela tarimari ma beḡabi-raḡerini tu, kamasi beḡe vetoreni? Namu baregona beḡorani! Mo tu mase na maḡuri-ḡenoḡoi bevaḡa-ḡoraiani kavana.

¹⁶ Bema ḡebaki-guineani beredina Barau ḡeviniani nai tu, mo beredi mabarana tu ḡia ḡena, ema bema ḡau ḡokana Barau ḡeviniani nai, legana maki ḡia ḡena. ¹⁷ Isaraela tu noḡa moḡo olive ḡauna namona ta. Barau na mo olive legana tari etau-korurito, ma ḡomi, boḡa olivena legari, eḡabimito, mo etau-korurito moḡeri gaburi ai evaḡa-kafakafa-kaumito, benamo toma tu mo olive namona ḡokana na ḡaniḡani namori ḡevaḡaḡeni, moḡeri ḡoḡanirini. ¹⁸ Moḡa lorinai asi boḡono veiavi ḡia vekaravari ai. Bema boḡo veiavini nai, boḡono riba: Dia ḡomi na ḡau ḡokana ḡovaḡa-kavaiani, asiḡina, ḡau ḡokana na ḡomi evaḡa-kavamini.

¹⁹ Betaḡu boḡo kirani, “Olive legari tu etau-korurito, au ḡia gaburi ai bene vaḡa-kafakaugu ḡana.” ²⁰ Oba, mani tu moḡoni. Senaḡi ḡia tu asi ḡeri veḡabidadama naima etau-korurito, ma ḡomi tu ḡemi veḡabidadama lorinai, ḡia gaburi ai ḡoruḡani. Moḡesina naima asi boḡono vetuḡamaḡi-varaḡe varaḡe, senaḡi boḡono gari moḡo. ²¹ Korana bema Barau na olive legana korikoriri maki gwairi asi eḡabirito senaḡi etau-korurito nai, ḡomi maki gwaimi asi beḡabirini.

²² Moġeri na Barau ġena veiau-namo veigana namona ma ġena veiau-rakava veigana metona boġono ġitaia. Barau ġabidadamanaġ ġeketoni tarimari tu eiau-rakavarini, ma ġeri ai veigana metona eveirini. Senaġi ġomi tu eiau-namomini. Barau na roġo beiau-namogaġomini, bema ġia ġena veiau-namo nuġanaġ moġo boġo tanu-iaġoni nai. Asigina nai tu, ġomi maki bebasi-ġutumini. ²³ Iuda tarimari maki, bema Barau asi ġevaġa-moġoniani veigari beġe iaġuirini, benamo Barau beġe vaġa-moġoniani nai tu, Barau na ma beka fakau-ġenoġoirini. Korana Barau na ma beka fakau-ġenoġoirini riba. ²⁴ Ġomi tu boġa olivena ġauna legana, a dia varovaro olivena, senaġi eġabimito, ma vamoka olivena ġaunaġ ekafakaumito. Bema ġomi boġa olivena legari moġesina eveimito nai, vamoka olivena legana etau-koruato, moġea maki etau-koruato olivena ġaunaġ na beka faka-kauani riba.

Isaraela tarimari mabarari Barau na bevaġa-maġuririni

²⁵ Tarikakagu mabarami, au aurani mai guruġa vekuretoġana maiġa boġono ribaia, korana tauġemi boġo vekiragi-varaġe varaġeni garina: Isaraela tarimari nuġari tu moġesi gwaġiġi moġo asi beġe tanu-iaġoni. Asigina. Ġia nuġari e ġeri tuġamaġi moġesi beġe tanu-iaġoni, beiaġoni mo, irau bese tarimari mabarari, (Barau na eġabi-hidirito tarimari), beġema bere-toġani Barau ġena maġuri nuġanaġ. ²⁶ Moġa murinaġ vau Isaraela besena mabarari Barau na bevaġa-maġuririni. Buka Veaġai etoreato ilailanaġ, ekirato, "Siona (o Ierusalem) na vevaga-maġuri tauna beiaġomani,

ġia na Iakobo besena ġenana Barau asi ġetoma-rakarigoani maġurina betore-veġitaiani.

²⁷ Benamo au na ġia ġeri rakava baġabi-veġitaiani nai, au na ġia ġeri ai mai kiraġitore gwaġiġina baveiani."

²⁸ Iuda tarimari ġutuma na Vari Namona ġekira-fitoġaiani nai, Barau ġena vetari tarimari ai ġeġagoto. Senaġi moġesi ġeveito dainai, ġemi maġuri dabarana evekeoto. A ġia tu Barau na eġabi-hidirito besena lorinaġ, seneri (Aberahamo, Isako, Iakobo) bakuri ai Barau na eura-vinirini. ²⁹ Korana Barau ġena varevare ema ġena keakea tarimarima ġeri ai tu beġe tanu-vanaġi vanaġini, asi ma beġe vekoki-fitoġani dagarari. ³⁰ Vaġa-ilailana ġomi tovotovonaġ tu Barau ġokira-sirivaġi viniato-ġoi, senaġi toma tu Barau ġena vevetuġaġwa boġo ġoitaġoa. Ġomi tu Isaraela tarimari ġeri kira-sirivaġi dainai, Barau ġena vevetuġaġwa boġo ġabia. ³¹ Isaraela maki toma tu ġekira-sirivaġini, korana Barau na ġomi evetuġa-ġwamini dainai, ġia maki ma bene vetuġa-ġwari ġana. ³² Korana Barau na tarimarima mabarari kira-sirivaġi maġurinaġ etore-toġarito, korana ġia ġena vevetuġaġwa ġia mabarari na beġene ġabia.

Barau bitana vaġa-raġea

³³ Barau ġena iaunega ema riba tu barego, ma barego lelevaġi veġata! Ġia ġena vevaga-maoro dabarana maki vetau-kavana beġorani! Ġena dabara maki deikara na betugamaġi-doġariani? ³⁴ Buka Veaġa ekirani kavana,

"Vereġauka ġena tuġamaġi tu dei na beribaiani?

O deikara na ġia besisiba-viniani?

³⁵ Dei na Barau evini-farefareato, be Barau na ġia ma bevini vaġa-voiani?"

³⁶ Korana dagara mabarari korari tu ġia, ema ġia ġenana ġeġorato e ġefoforito, ema ġia ġena moġo. Ġia moġo bitana vaġa-raġea mo vanaġivanaġi. Amen.

12

Tauġanimu Barau ġena

¹ Tarikakagu mabarami, Barau ġena vevetuġaġwa tu barego aġitaiani ġita iatarai. Tauna moġa au na ġomi alaunaġimini, akirani, tauġanimi mabarari varevare dagarari maġurini e veaġari ai boġono vaġa-iaġori, ema Barau na beiaġu-iaġi-baregorini tauġaniri Barau boġono vini-raġea, ġinitaġo varevareri kavana. Moġesina boġo veini tu, Barau boġo tomaraġariġo vini-korikoriani. ² Mai tanobara ġena maġuri ema veigana irauirauri asi boġono ġabi-raġeri ema asi boġono veiri. A ġomi tu ġemi tuġamaġi boġono vaġa-variġuri, be ġemi maġuri beġene vekurevo. Monana vau Barau ġena ura korikori boġo riba-ginikaurini. Boġo ribani maki, aiġa tu namo vedaurea, Barau na eiaku-iaġiani dagarana.

³ Barau na ġena namo e varevare-bara lorinaġ ekeaguto, ġena apostolo ġauveina eviniguto nai, au na ġomi mabarami avaġa-guruġamini: Tauġemi asi boġono vevetuġamaġi, ġomi ġemi riba ema veigana tu varaġe lelevaġi. Asigina. Namona tu boġono vevetuġa-maġi-ginikau, Barau na veġabidadama aiġa baregona evinimito, moġa ilailanaġ moġo boġono tuġamaġi e guruġa. ⁴ Vaġa-ilailana ġita tauġanira tu sebona moġo, a legana tu ġutuma gorogoro, ma mai tauġanira legari ġeri ġauvei tu dia sebona. ⁵ Ġita ekalesia maki moġesi,

gita asisebo, senaġi Keriso ġena maġuri nuġanai ġita tu tauġani sebonai taiaġoto. Ma ġita tata tu karora tata ġeri, (dia mabarara tata ġera-ura ġera-urai bita rakani).

⁶ Barau ġena namo ema varevare-barai evinirato ilailanai, varevare dagarari irauirau ġerai ġetanuni. Bema ta peroveta varevarena o seġukana eviniato nai, bene peroveta ġena vegabidadama ilailanai. ⁷ Bema ekalesia vetuġunaġi iaġoviniri eviniato nai, bene vaġa-kavari. Bema vevaġa-riba varevarena eviniato nai, bene vevaġa-riba. ⁸ Bema kotari ġeri vegabidadama vaġa-kokoreri varevarena eviniato nai, bene vaġa-kokoreri; bema rabu tarimari vaġa-kavari varevarena eviniato nai, bene vini-ginikauri; bema tarimarima ġorikauri varevarena eviniato nai, ma nuġana mabarana ġesi bene veġorikau; bema tarimarima vetuġaġwari varevarena eviniato nai, bene vetuġaġwari e bene vaġa-kavari ma iakuna ġesi.

Veuravini

⁹ Nuġami mabarari ema ma moġoniri ġesi boġono veuravini. Rakava veigari asi boġono ura-viniri, a veiġa namori boġono ġabi-gigitariri. ¹⁰ Vetarikaka veuravinina boġono korana-iaġi gwadaia, karomi tata ġesi boġono vegubakau, a dia tata tauġemi arami boġono tore-varaġe varaġeri. ¹¹ Boġono ġauvei-kokore kokore, asi beġene ġubulefimi; Iauka Veaġa na nuġami bene vaġa-variġisiri, Vereġauka vetuġunaġina boġono iaġo-vini. ¹² Gotuġamaġi-kauani dagarana bakunai boġono iaku; meto ġoġoitaġorini nuġari ai boġono vevaġa-gwaġġi; ġauġau asi boġono vaġa-moiriaia. ¹³ Barau ġena tarimarima ġeri rabu ma vetau-vetau gaburi ai boġono vaġa-kavari. Tarimarima boruri ġemi ai beġe iaġosini nai, boġono ġabi-raġeri, ema boġono nari-ginikauri.

¹⁴ Gevaġa-rakavamini tarimari boġono vaġa-namori, iatari ai boġono ġauġau, asi boġono vaġa-rakavari, asi boġono tovoġari. ¹⁵ Gevererini tarimari ġesi boġono verere-vegogo, ma ġemidigu-midiguni tarimari ġesi maki boġono midigu-midigu sebona. ¹⁶ Karomi ġesi nuġa sebonai boġono tanu, asi boġono vekokoroku, ne ma nuġami mabarari ġesi gaburemi tarimari ġesi boġono vetore-sebona. Tauġemi asi boġono vetore-varaġe varaġe, asi boġono kira, ġomi moġo ma iaunegami.

¹⁷ Veiġa rakavari evei-vinimuni tarimana ġena veiġa rakavari voina tu veiġa rakavari na asi ma boġono vaġa-voia. Boġono ġauvei-ġitaġita, be tarimarima mabarari ġoirari ai veiġa iobukaiobukari moġo boġono veiri. ¹⁸ Maino tanutanuna tu ġomi mabarami ġimami ai moġo maniġea, be ma dabarana nai tu, tarimarima mabarari ġesi maino ai boġono tanu. ¹⁹ Garagaragu namomi, ġevaġa-rakavamini tarimari ġeri vei-rakava voina asi boġono vei-viniri, a Barau faka boġono vinia, be ġena baru vouro iatari ai bene vaġa-foforia. Korana Buka Veaġai tu maġesina ekirani, “Vereġauka ekirani, ‘Au na vouro bavaġa-voini.’” ²⁰ Senaġi, “Bema ebaru-vinimuni tarimana evitoani nai, bono ġubua; bema bokana ekokeni nai, nanu bono vinia bene niu. Maġesina boveini nai tu, karava memeġari ġia debanai bolabu-kaurini,” bemaiaikaiani. ²¹ Rakava na ġoi asi bene vaġa-dareremu, ne ġoi na rakava veiġa namori na bono vaġa-darereri.

13

Taravatu tauri garori bitana seġaġiri

¹ Tarimarima mabarari gavamani ġeri veġorikau maorona gaburenai beġene tanu ema beġene seġaġi-viniri. Korana gavamani boruna ta tu asi etanuni, senaġi Barau na evaġa-ruġarito ema maoro baregona evinirito gavamaniri moġo ġetanuni. ² Moġesina naima gavamani ġeri guruġa eġarerini ma ekira-fitogari tarimana na tu Barau na evaġa-ruġarini tarimari eġarerini ma ekira-fitogari. Ma mo veiġa beveiani tarimana tu tauġena moġo vei-rakava tarimanai evevaġa-iaġoni, ma evevaġa-metoni.

³ Veġitaġau o gavamani tarimari na vei-iobukaiobuka tarimari tu asi ġevaġa-garirini, ne ġia tu veiġa ġeleaiani tarimari ġevaġa-garirini. Bema ġomi ġourani, boġono tanu-rekoreko moġo, gavamani tarimari gariri asi boġono vei ġotoni nai, veiġa iobukaiobukari moġo boġono vei. Moġesi boġo veirini tu, ġia na bevaġa-raġemini. ⁴ Gavamani tarimari tu Barau ġena vetuġunaġi ġeiaġo-vinini, ġomi namo boġono goitaġo ġana ġeġauveini. Senaġi bema ġomi na veiġa boġo leaiani nai tu, boġono gari korana ma ribami, gavamani ġimanai tu vevaġa-maoro baġana eġabi-taġoani. Barau na asi evini-kavaiato, senaġi ġia vetuġunaġina eiaġo-vinini, kerere tarimari ġeri rakava voini bene viniri ġana. ⁵ Moġa lorina gavamani ġeri veġitaġau gaburenai bitana tanu ema garori bitana seġaġiri. Dia kerere voini beġe vinirani moġo gariri ai, senaġi nuġarai maki taribani, veiġa namori bitana veiri.

⁶ Gomi tu moġesina naima ġotakesini. Gavamani takesi ġoviniani, korana gavamani tu Barau ġena vetuġunaġi ġeiaġo-vinini tarimari. ġia ġeri taimi mabarana tu veġitaġau ġauveina ġeveiani. ⁷ Ma ġemi ġabitore nai, voini boġono vei. Bema takesi roġosi boġono

vini nai, boĝono vini, ma moni kotari roĝosi boĝono vini nai, boĝono vini; vegubakau nai, boĝono vegubakau; vemataurai nai, boĝono vemataurai.

Boĝono veuravini, korana ĝaro bevotu

⁸ Karomi ta ĝenai ĝemi ĝabitore ta asi bene tanu, senaĝi ĝabitore sebona moĝo bene tanu tu maĝa: Karomi boĝono uravini-vanaĝi vanaĝiri. Korana karoni eura-viniani tarimana na Barau ĝena taravatu mabarana ekorana-iaĝiani veĝana eveiani. ⁹ Mai taravatu maĝeri: Asi bono veĝura-vanaĝi; asi bono vevaĝi-deba; asi bono lema; tarima tari ĝeri dagara mata-ĝaniĝaniri asi bono vei; ma taravatu kotari maki, moĝeri mabarari tu mai taravatu sebona na eĝabi-vegogoani: “Sevimu tarimana bono ura-vinia, ĝoi tauĝemu oveura-vinini kavana.” ¹⁰ Veuravini na sevina tarimana asi evaĝa-rakavaiani. Moĝa lorinai dagara barego vedaureana Barau ĝena taravatu nuĝanai tu veuravini, korana taveura-vinini nai, taravatu mabarana takorana-iaĝiani.

¹¹ Mai veĝa boĝono veia, korana mai nega vetoĝana tu ma ribami. Nega varau beraĝasi, be ĝotataĝa ĝena na. Korana ĝita vaĝa-maĝurira ĝarona tu varau bekvinaĝi-rakava, dia mo guinenai, Keriso taĝabi-raĝeato ĝarona gabunai kavana. ¹² Boĝi tu dori ekorini, ĝaro tu ĝena raĝe bakunai. Moĝa lorinai mukuna veĝari sitore-tariri, ma mama dabuĝari sirigo-kauri, vetari tarimari na vetari dabuĝari ĝeriĝo-kaurini kavana. ¹³ Veĝa namori moĝo sivei, laĝani erakani tarimana kavana. A asi sivereko-lauvaĝi lauvaĝi e niuniu moĝo asi sivaĝa-kokorea, kima mata-ĝaniĝaniri asi sivei e asi simata-boraĝa, asi sivevaĝi-vevaĝi ema asi simama. ¹⁴ Senaĝi ĝita tu Vereĝauka Iesu Keriso moĝo sirigoa, dabuĝa tariĝo-kaurini ilailanai. Ma tauĝani ĝena ura veĝari rakavari veiveiri tuĝamaĝiri tu asi siĝabi-raĝeri.

14

Moiramoira ema kokore

¹ Vegabidadamai emoiramoirani tarimana boĝono ĝabi-raĝea, enabe ĝena tuĝamaĝi tari ĝomi ĝemi tuĝamaĝi ĝesi asi ilaila, senaĝi asi boĝono vaĝa-veĝareveĝarea e asi boĝono ĝau-fitogaia. ² Tarima ta ĝena vegabidadama kokore nai, eĝani-taĝuitaĝuini, ma ta tu ĝena vegabidadama moira lorinai, ĝaniĝani koriri, asi bureĝari, moĝo eĝanini. ³ Eĝani-taĝuitaĝuini tarimana na vamoka ĝaniĝaniri moĝo eĝanini tarimana asi bene kira-fitogaia, ema vamoka ĝaniĝaniri moĝo eĝanini tarimana na maki dagara mabarari eĝani-taĝuitaĝurini tarimana asi bene vaĝa-rakavaia, korana ĝia tu Barau na varau eĝabi-raĝeato. ⁴ Ĝoi tu dei, be tarima ta ĝena vetuĝunaĝi tauna bono vevaĝa-maoro vinia? Ĝia ĝena vegabidadamai eruĝa-gigitarini o eketoni moĝa tu ĝena baregona na vauro bekiraĝiani. Senaĝi ĝia tu beruĝa-gigitarini, korana Vereĝauka na kokore beviniani bene.

⁵ Tarima ta na tu ĝaro tari evaĝa-veaĝa baregorini, ma ta na tu ĝaro mabarari ilaila moĝo etoni. Namona tu, ĝia tata nuĝari e ĝeri tuĝamaĝi ai beĝene riba ĝeri tuĝamaĝi tu maoro. ⁶ Tarima ta na ĝaro ta eĝabi-hidiani, benamo ekirani, mai tu ĝaro vevaĝana etoni nai, mo tarima na mo veĝa tu Vereĝauka ĝenai eveiani. Eĝani-taĝuitaĝuini tarimana maki Vereĝauka etuĝamaĝiani vauro eĝaniĝanini, korana ĝia na Barau etanikiu-viniani. Ema asi ebureĝani tarimana maki Vereĝauka etuĝamaĝiani vauro eĝani-ĝanini. Ĝia maki Barau etanikiuani. ⁷ Korana ĝita tamaĝurini nuĝanai dia tauĝera ĝera maĝuri moĝo, ma bita maseni maki dia ĝita tauĝera ĝereĝara ĝera bita maseni moĝo. Asiĝina ĝinavaĝi. ⁸ Maĝuri tatanuni nai, Vereĝauka ĝena tamaĝurini, ema bita maseni maki, Vereĝauka ĝena moĝo bita maseni. Moĝa lorinai, tamaĝurini o bita maseni, ĝita tu Vereĝauka ĝena veĝata. ⁹ Keriso emaseto ma emaĝuri-ĝenoĝoito korana tu, mase tarimari ema ĝemaĝurini tarimari ĝeri Vere ai bene iaĝo ĝana. ¹⁰ Moĝa lorinai karase ĝoi tarikakamu ovevaĝa-maoro viniani? Ma kara dainai tarikakamu okira-fitogaiani? Bono tuĝamaĝi, ĝita mabarabarara tu Barau ĝena vevaĝa-maoro seana ĝoiranai bita ruĝa-tarini, vevaĝa-maoro bita ĝabini.

¹¹ Isaia na etoreato kavana, ekirani,

“Vereĝauka ekirani,
Moĝoni veĝata, amaĝuri-taĝoni dainai,
tui mabarabarari au ĝoiragu ai beĝe vetuitui-tarini,
mea mabarabarari na Barau beĝe kiraĝi-foforiani.”

¹² Moĝesi naima ĝita tata ĝera maĝuri Barau ĝoiranai bita kiraĝi-fofori foforirini.

Tarikakamu ĝena vegabidadama asi bono vaĝa-rakavaia

¹³ Moĝa lorinai karora ĝesi tauĝera asi bitana vevaĝa-maoro vevini. A namona ĝita tu ĝera tuĝamaĝi sivaĝa-maorori, be tarikakara ĝoirari asi sifatafata-ĝauri, ĝeri vegabidadama na beĝe ketoni garina. ¹⁴ Iesu Vereĝauka nuĝanai amaĝurini nai, ma nuĝagu mabarana ĝesi ariba-maoroni, ĝaniĝani dagarana ta tu asi rakava o ma mirona Barau ĝoiranai.

Senagi bema tarima ta na ganiyani dagarana ta etugamaagi-rakavaiani nai, mo ganiyani dagarana tu gia geregana genai mo go mo goni rakava o ma mirona. ¹⁵ Bema tarikakamu asi eiakuni, goi na goiranai kara oganiani egitaiani nai, bono riba, mo tu dia veuravini veigana goi na oveiani. Gemu ganiyani na tarikakamu gena maguri asi bono vaga-rakavaia. Keriso tu gia maki uranai emaseto. ¹⁶ Mo ga lorinai gemi veiga gobiri bogono toreri, tarimarima maoro asi bogono viniri, gemi vegabidadama namori rakavari begene kiragiri. ¹⁷ Korana dagara baregona tu Barau gena Basileia, a dia ganiyani o niuniu dagarari, senagina vei-iobuka-iobuka, maino, ema iaku-verere Iauka Veaga gena maguri nukanai. ¹⁸ Deikara mai geri veiga nu gari ai Keriso vetugunagina beia go-viniri tarimana tu, Barau na beia ku-ia giani, ema tarimarima na maki bege vaga-mogoniani.

¹⁹ Mo ga lorinai mabarara sikokore, maino vaga-gorana ema gera vegabidadama vaga-tubuna gauveiri siveiri. ²⁰ Ganiyani garamari ai Barau gena gauvei asi bogono vaga-rakavaia. Mogoni, ganiyani mabarari tu namo ema veiareva Barau goiranai, senagi bema goi na ganiyani ta oganiani nai, tarima ta nu gana ova ga-metoni, benamo gena vegabidadama na beketoni, mo ga negi asi namo. ²¹ Mo ga lorinai namona tu, asi bono burega, e vine nanuna asi bono niu, ema tarikakamu vaga-dagara gena veigana ta tu asi bono veia. Korana tarikakamu ta bova ga-dagara gani, benamo bevei-rakavani garina.

²² Kara dagara ova ga-mogoniani, maniga tu goi ema Barau fakami ai mo go bene tanu. (Senagi tarikaka tari asi bono launagiri, goi na kara ova ga-mogoniani dagarana begene gabi-ra gea, korana) nukanai kara egabi-ra geani dagarana na nu gana asi eva ga-meto genogoi tarimana tu beiakuni. ²³ Bema tarima ta tu mo kara egabi-ra geani dagarana ma daradarana gesi beganiani nai, gia ta tau gana bevevaga-metoni, korana gia tu asi vegabidadama gesi eganiani. Ema asi vegabidadama genana geia gomanai dagarari mabarari tu vei-rakava dagarari mo go.

15

Keriso gena maguri bitana tovotovo

¹ Gita ma kokorera tarimara na moira tarimari geri keto ai bisini vaga-kavari, a dia tau gera geregara mo go lorira bitana toreri. ² Gita tata karora loriri bisini toreri, be namo begene gabia, ema geri vegabidadama bitana vaga-tuburi. ³ Korana Keriso maki tau gana lorina asi etoreato, senagi Buka Veagai etoreato ilailanai, ekirani, "Vanevane guru gari metori goi, Barau, iatamu ai gekiragiritu tu, au iatagu ai begema ketokau." ⁴ Guinena guru ga mabarari Barau gena Bukai getorerito mo geri tu, gita begene vaga-riba-ia gira gena getorerito. Korana gita mo getorerito guru gari gerina veva ga-gwa gigi ema veva ga-na gi bisini gabia, benamo goirarai Barau gena Basileia mo ga bisini tu gama gi-kau. ⁵ Veva ga-gwa gigi ema velaunagi tu Barau evinini. Gia na gomi vekaravani ai nu ga-sebona bene vaga-gorana Keriso Iesu gotovotovoani nukanai. ⁶ Be nu ga-sebonai ema garo sebonai gera Veregauka Iesu Keriso Tamana Barau bogono vevato-ia gia.

⁷ Tata karomi gesi bogono veiau-namo ema bogono vegabi-ra ge, Keriso na eiau-namomito ema egabi-ra gemito kavana. Mo gesina bo go veini tu, Barau bo go vaga-ra ge gitakauani. ⁸ Bogono tu gama gi: Keriso tu Iuda tarimari geri vetugunagi taunai eia goto, Barau gena vetugama gikau vaga-mogonina, ema Barau gena kiragitore guru gari, senera (Aberahamo, Isako, ema Iakobo) eguru ga-tore viniritu guru gari vaga-taunari gana. ⁹ Ema irau bese tarimari na maki Barau begene vaga-ra gea gena vevetu ga gwa bakunai. Buka Veaga etoreato ilailanai,

"Mo ga lorinai irau bese tarimari vekaravari ai au na goi bava ga-ra gemuni; guriguri mariri bagabini,

goi aramu bava ga-namoani."

¹⁰ Ma ekirani,

"Irau bese tarimami o, gia gena bese tarimari gesi goiaku-vegogo."

¹¹ Ma ekirani,

"Gomi irau bese tarimami,

Veregauka go vava ga-ra ge,

ema gomi tarimarima mabarabarami,

mari ai gia go vava ga-ra ge."

¹² Ema Isaia ma ekirani,

"Iese natuna ta betubu-va isini,

gena bese tarimana ta bevaisi-ra geni,

tanobara mabarana begita-gauani;

irau bese tarimari gia genai bege vetugama gikauni."

¹³ Vetuğamağikau tu Barau ġenana eiağomani. Ġia na iaku verere ema maino na bene vağa-vonuvonu rağemi ġenai ġoveğabidadamani nuğanai. Be monana Iauka Veağa ġena seğuka na ġemi vetuğamağikau bene vağa-barego lelevağia.

Paulo, irau bese tarimari ġeri haroro tauna

¹⁴ Tarikakagu mabarami, au bama riba-maoro, ġomi maniğemi tu namo na ġovonuvonu-rağeto, ġoriba-ğinikauto, ema karomi tata ġesi bogo vevaga-riba-vevinini maki ilaila. ¹⁵ Senaği guruğa matari tari ġomi batore-vinimi nai, kota bakiraği-metori, mo tu ġomi noğa ma bakiravara-ğenoğoi mai. Moğesi aveini, korana Barau na ġena namo e varevare-bara dabaranai mai ġauvei eviniguto. ¹⁶ Ekeaguto, Keriso Iesu ġena vetuğunaği tarimanai bana iağo, ma irau bese tarimari vekaravari ai Rubu Veağa vereri ġeri ġauvei bana veia, Barau ġena Vari Namona bana ġobata-iağia. Benamo monana irau bese tarimari maki Barau na begabi-rağerini varevare dagarari ai beğene iağo. Ema Iauka Veağa na bene vağa-veağari.

¹⁷ Moğa lorinai Keriso Iesu ġena mağuri nuğanai aveiavini, Barau ġena vetuğunaği aiago-vinini nuğanai. ¹⁸ Kara boruna ta guruğana au asi haveini, senaği kara au na akirağiato ema aveiatio ġerina, kara Keriso na au ġeguna eveiatio, benamo irau bese tarimari na Barau ġema-seğaği-viniatio, moğa moğo bakirağiani. ¹⁹ Geğu ġobata ema ġauvei tu Iauka Veağa ġena seğuka na vetoga boruri ema nuğa-favevaği veğari na evağa-foforirito-ğoi. Moğesina nai Ierusalem na ağeğerağito, aiago mo llliriko tanona, Keriso ġena Vari Namona mabarana akiraği-fofori ġinikaauto. ²⁰ Au ġegu ura baregona vanagivanaği tu, Keriso roğosi roğo beğere ribaia gaburi ġana bana iağo, Vari Namona bana ġobata-iağia. Korana asi aurato, tarima ta na ġauvei evağa-rugaiaato gabunai ma bana ġauvei-iağo. ²¹ Senaği ġegu ura tu, Buka Veağai etoreatio kavana bana vei, ekirani, “Ġia varina asi ġekira-vararito tarimari na beğene ġitaia, ema varina asi ġeseğagiatio tarimari na beğene ribaia.”

²² Moğesi nai nega ġutuma naiagoši atoni, senaği ama vedağa-rağeni.

Paulo na Roma benea ġitaia boioğana etogato

²³ Senaği toma mainai au tu asi ġegu ġauvei gabuna ta maia, ema lağani ġutuma varau beğe iağo nuğari ai, au ġegu ura baregona tu banasi raka-ğitami, ²⁴ nai atuğamağini, Spein ġana baiağoni nai tu, basi ġitamini roğo. Maninana bavanağini nai, atuğamağini, basi raka-ğitamini, ma ġomi ġesi bita tanu-kotunani roğo. Moğa murinai aurani, ġomi na boğono vağa-kavagu ġegu iağoiago bana iağo-vinia ġana. ²⁵ Initoma tu roğo Ierusalemna ġana aiagoši, Barau ġena tarimarima veağari navağa-kavari ġana. ²⁶ Korana Makedonia ema Akaia tanori ai tu nuğari ma verereri ġesi Ierusalem ai ġeri-ğari tarimari Barau ġena tarimarima veağari vekaravari ai ġetanuni moğeri ġeri moni ġevağa-vegogoto. ²⁷ Ġia tu ma iakuri ġesi ġeri moni ġevağa-vegogoto, ma mo tu Iuda tarimari ġeri ġabitore ġia ġeri ai ġevağa-voiani. Korana bema irau bese tarimari Iuda tarimari ġeri namo iauka rekenai dagarari ġeğabirini nai tu, ġia tauğaniri rekenai farefarena maki Iuda tarimari ġesi beğe vare-barabararini. Korana ma ġeri ġabitore Iuda tarimari ġeri ai dainai. ²⁸ Be mai ġauvei maiğa bavağa-koriani, ema bana riba-maoro mai moni tarimari korikori na beğene ġoitagoa murinai vau, Spein ġana baiağoni, ema ġomi maki basi raka-ğitamini ġegu iağoiago nuğanai. ²⁹ Au ma ribagu ġomi ġemi ai baiağosini nai, Keriso ġena vevağa-namo barego lelevağina bagabi-iağosiani ġomi ġemi ai.

³⁰ Tarikaka-ğore, ġera Vereğauka Iesu Keriso aranai ema Iauka Veağa ġena veuravini, ġita iatarai etoreani veuravinina, bakunai, au ġomi alaunağimini: Au ġegu vekwaraği ai boğono vağa-kavagu, iatagu ai Barau ġenai boğono ġauğau. ³¹ Boğono ġuriğuri, be Barau na Iudea nuğanai Keriso asi ġevağa-mogoniani tarimari ġimari na bene vağa-mağurigu, ema mo varevare dagarana Ierusalem ai Barau ġena tarimarima veağari na beğene ġabi-rağea ma iakuri ġesi. ³² Be Barau ġena ura ilailanai ġomi ġemi ai ma iakugu ġesi bana iağosi, ema mabarara bisini vevağa-kokore. ³³ Maino Barauna ġomi mabarami sevimi ai bene tanu. Amen.

16

Paulo ġena vevağa-namo guruğari

¹ Avağa-ribamini, ġita tobara Foihe tu beiağosini. Ġia tu ekalesia ġena vetuğunaği vavinena ta Kenkrea rubuna nuğanai. ² Anogimini, Vereğauka aranai boğono ġabi-rağea, ekalesia o vevağ tarimari ġogabi-rağerini dabarari korikoriri ai. Ema ma ġena ura dagarari ġomi ġemi ai nai, boğono vinia. Korana ġia ġena vevağa-kava maki barego lelevaği tarimarima ġutuma ġeri ai. Au maki evağa-kava barego-lelevağiguto.

³ Priskila ema Akwila au ġegu vevağa-namo boğono viniri. Ġia tauri ruarua tu au ġesi ġauvei sebona moğo ġaveiani Keriso Iesu ġena ġauvei nuğanai. ⁴ Ġia tauri ruarua tu au

uragu ai be dori ġevaġi-maserito. Au ema tanobara irairau ai ġetanuni ekalesiari ġema iaku tu asikei ġia tauri ruarua ġeri ai. ⁵ Ġia ġeri numai ġeraka-vegogoni ekalesiana maki boġono vaġa-namori.

Au ġatagu namona Epeneto au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu Keriso murinai eraka-guineto Asia tanobarana nuġanai.

⁶ Maria au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu ġomi urami ai evekwaraġi-baregato.

⁷ Au garagaragu Androniko ema Iunia au ġegu vevaġa-namo boġono viniri. Ġia tu au ġesi dibura numai ġatanu-vegogoto. Apostolo mabarari vekaravari ai ġia tauri ruarua tu ġerevaġi, ema ġia tu Keriso ġena maġuri nuġanai ġeberetoġa-guineto, muriri ai vau au ama bere-toġato.

⁸ Ampliato au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Vereġauka ġena maġuri nuġanai ġia tu au ġatagu korikori.

⁹ Urebano au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu ġita ġesi taġauvei-vegogoni tarimana Keriso ġena maġuri nuġanai. Au ġatagu namona Stakis au ġegu vevaġa-namo boġono vinia.

¹⁰ Apele au ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Ġia tu moġoni veġata Keriso ġena maġuri nuġanai eruġa-gwaġiġini.

Aristobulo ġena numa tarimari mabarari ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹¹ Au garagaragu Herodion ġegu vevaġa-namo boġono vinia.

Narakiso ġena numa tarimari deidei Vereġauka ġena doġoro tarimari ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹² Trifena ema Trifosa au ġegu vevaġa-namo boġono viniri. Maniġeri vavine Vereġauka ġena ġeġauvei-vekwaraġini.

Au tobagu namona Peresi ġegu vevaġa-namo boġono vinia. Mani vavine maki Vereġauka ġena eġauvei-vekwaraġini.

¹³ Rufo ma sinana ġesi au ġegu vevaġa-namo boġono viniri. Rufo tu Vereġauka na eġabi-viriġiato ġena vetuġunaġi taunai bene iaġo, ma sinana tu au sinagu ai eiagoto.

¹⁴ Asinikrito, Flegon, Hemes, Patroba, Hemas ema tarikaka tari ġia ġesi ġetanuni maniġeri ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹⁵ Filologo, Iulia, Nereus ma tobana, e Olimpas, ema Barau ġena tarima veaġari ġia ġesi ġetanuni mabarari ġegu vevaġa-namo boġono viniri.

¹⁶ Karomi tata vetarikaka verauna na boġono vaġa-namori

Keriso ġena ekalesia mabarabarari na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu.

Velaunaġi tari

¹⁷ Tarikakagu mabarami, alau-naġimini, boġono boġe-ġotoġoto, vetavi-kirakira veiġari ġeveirini tarimari ema ġomi ġemi veġabidadama ġefatafata-ġaurini, dia ġomi na ġogabirito vevaġa-ribari na. Maniġeri tarima seviri ġana asi boġono raka-kavi. ¹⁸ Korana maniġeri tarima tu dia ġita ġera Vereġauka Keriso ġena vetuġunaġi ġeiaġo-viniani, a ġia tauganiġeri ġeri ura veiġari ġeveirini. Ġia tu ġeri guruġa meriġa-meriġari na ema ġeri guruġa ginikau-ginikau na asi iaunegari tarimari ġeri tuġamaġi ġeġofa-darererini. ¹⁹ Tarimarima gutuma na ġomi ġemi seġaġi varina varau ġeseġaġiato. Moġa lorinai au ġegu verere asikei ġomi ġemi ai. Senaġi au aurani, veiġa namori boġono riba-ginikauri, ma veiġa rakavari asiġina ġinavaġi boġono veiri. ²⁰ Maino Barauna na nega kotuna moġo benamo Satani ġomi kwakumi fanafana na gaburenai befana-fatafataiani.

Ġita ġera Vereġauka Iesu ġena namo ema varevare-bara ġomi iatami ai bene tanu.

²¹ Timoteo, au ġauvei karogu, ema au garagaragu Lukio, Iason ema Sosipata na ġemi vevaġa-namo guruġari beġe tuġu.

²² Au, Teretio, Paulo ġena guruġa mai fefai batorea taugu, na maki Vereġauka aranai ġegu vevaġa-namo atuġu-iaġosiani.

²³ Gaius na ġemi vevaġa-namo guruġari betuġu. Au tu ġia na ġena numai enariguni, ema ekalesia tarimari mabarari tu mainai ġeraka-vegogoni.

Erasto, mai siti ġena moni eġita-ġauani tarimana, ema ġita tarikakara Kwatas na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu.

[²⁴ Ġita ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena namo ema varevare-bara ġomi iatami ai bene tanu.]

Barau vaġa-raġena guruġari

²⁵ Barau sivaġa-namoa, korana ġia na ġomi ġemi veġabidadama bevaġa-kokore-iaġirini au ġegu Vari Namona, Iesu Keriso aġobata-iaġiani varina, ġenana. Mai vari tu guineri laġaniri na veġata vekuretoġa etanuto-ġoi dagarana bema fofori. ²⁶ Maitoma moġeri tu tanu-vanaġivanaġi Barauna ġena guruġa ilailanai peroveta tauri ġeri toretore na ġema vaġa-foforirini, ma tama ribarini. Mai veiġa ema vetoreto anina tu, tanobara

mabarari na ġia beġene vaġa-moġonia ema beġene seġaġi-vinia ġana. ²⁷ Iaunega Barauna sebona kwarikwari sivaġa-raġea Iesu Keriso bakunai. Ġia marevana baregona bene tanu vanaġivanāġi. Amen.

PAULO ĜENA TORETORE GINIGUINENA KORINTO EKALESIARI ĜERI

1 Korinto vaĝa-foforina guruĝari

Korinto ekalesiana doĝorona tu Paulo ĝenana eĝorato (Apostolo 18). Ma mai fefa giniguinena Paulo na etoreato korana tu, Korinto ekalesiari fakari ai tu meto kota ĝeĝorato-ĝoi. Ma ĝia na Paulo ĝetore-viniato, ĝedanaĝiato, kamasi beĝene vei ĝetato. Moĝesi naima Paulo na mai fefai ĝeri vedanaĝi evaĝa-veŝeato (7:1; 8:1; 12:1; 16:1), ema mo deideiri ĝevei-rakavato-ĝoi moĝeri evaĝa-guruĝa-gwĝiĝirito ema ekalesia maĝurina korikorina tu aiĝesina ekira-vararito.

Paulo na mai fefa tu Efeso vanuĝa na etore-vinirito, mo tu Efeso ekalesiari vaĝa-toitoina evarivaririto taiminai. Mai fefa tu laĝani 53 ma 55 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefai siri baregori tu karao 1:30-31. Ma ĝena vevaĝa-riba guruĝari baregori ekiraĝirito tu maĝeri: 1) Ekalesia doĝorona korikori vetoĝana boĝitaiani, ĝia tu Iesu Keriso ĝena vere o veĝitaĝau gaburenai ĝetanuni. 2) Barau ĝena ekalesia doĝorona korikori tu dia tarima o tanobara ĝena iaunegai ekalesia doĝorona beĝe ĝori-kauani, senaĝi Barau ĝena iaunegai ema seĝukai. 3) Ekalesia doĝorona korikori tu Barau na eboioĝiato dabaranai moĝo beĝe tanuni. 4) Ekalesia doĝorona korikori tu Barau ĝena guruĝa beĝe korana-iaĝiani, ema Barau ĝena veuravini ai moĝo beĝe tanuni.

Paulo na mai fefa tu maĝesina eboioĝiato:

1. Ekalesia nuĝanai vevare-kirakira eĝorato - karao 1-4
2. Veĝa rakavari ekalesia nuĝanai - karao 5-7
3. Kwaivakuku ĝevinirini bureĝari - karao 8-10
4. Tomaraka-riĝo dabarana - karao 11
5. Iauka Veaĝa ĝena vevare - karao 12-14
6. Variĝisi-ĝenoĝoi - karao 15
7. Guruĝa dokona - karao 16

¹ Au Paulo, Barau ĝena urai ekeaguto, Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu ai bana iaĝo, ema ĝita tarikakara Sostene ĝesi tauma ruarua ĝemana mai fefa eiagosi, ² Barau ĝena ekalesia tarimami Korinto nuĝanai ĝotanuni ĝemi. Ĝomi tu Barau ĝena tarimarima, be Keriso Iesu nuĝanai varau evaĝa-veaĝamito, ma ĝomi Barau na ekeamito tu boĝono veaĝa uranai. Tarimarima mabarari gabu mabarari ai ĝetanuni ĝera Vereĝauka Iesu Keriso aranai ĝeĝauĝauni tarimari maki, Barau na ĝomi ĝesi ekeas-sebonamito, boĝono veaĝa uranai. Iesu Vereĝauka tu ĝia e ĝita mabarara ĝera Vereĝauka.

³ Ĝita Tamara Barau ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina vevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Paulo na Barau etanikiu-viniato

⁴ Au na ĝegu Barau vanaĝivanaĝi atanikiu-viniani ĝomi iatami ai, korana ĝia ĝena vevare-bara ĝomi Keriso Iesu nuĝanai ĝotanuni tarimami evinimito nai. ⁵ Iesu Keriso ĝesi ĝosebonani nai, Barau na ĝomi dagara mabarari ai varau bevaĝa-taĝami, guruĝa kiraĝikiraĝi iaunegari mabarana ema tuĝamaĝi-faka mabarana maki evinimito. ⁶ Keriso varina maki ĝomi nuĝami ai tu varau emoĝonito e ĝemi veĝabidadamai ĝoruĝa-gwaĝiĝini. ⁷ Moĝesina naima ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena iaĝoma roĝo ĝovaĝa-noga-taĝoani nuĝanai tu, Iauka Veaĝa ĝena vevare tai tu asi ĝorabuni. ⁸ E Barau na ĝomi bevaĝa-ruĝa gwaĝiĝimimi beiĝoni mo magona. Be ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena vevaĝa-kota ĝaronai ĝomi tu asi ĝemi vei-rakava bene doĝarimi. ⁹ Barau tu ma ĝena vetuĝamaĝikau. Ĝia na ĝomi ekeamito, ĝia Natuna Iesu Keriso ĝita ĝera Vereĝauka ĝesi boĝono sebona moĝo ĝana.

Ekalesia nuĝanai vevare-kirakira eĝorato

¹⁰ Tarikakagu mabarami, au na ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso aranai anoĝimini, auranai mabarabarami tu dagara sebona moĝo boĝono kiraĝia, be taŭĝemi fakami ai asi boĝono vevare-kirakira. Ĝomi mabarami ĝemi tuĝamaĝi ema ura sebonai moĝo boĝono tanu. ¹¹ Korana tarikakagu, ĝomi varimi tu Kloe ĝena numa tarimari na ĝema-kiravaraguto, ĝekirato, ĝomi tu taŭĝemi moĝo ĝoveĝare-veĝareni fakami ai. ¹² Au na akiraĝiani gabuna tu iniga. Ta tu okirani, "Au tu Paulo murinai arakani." Ta tu okirani, "Au tu Apolos murinai arakani." Ma ta ma okirani, "Au tu Kefas, (mai tu Petero), murinai arakani." Ma ta maki ma okirani, "Au tu Keriso murinai arakani." ¹³ Keriso tu bevevare-kirakira, be doĝoro

gūtumai beiaĝo ba? Mo tu Paulo ĝomi urami ai ĝevaĝa-satauroato ba? O Paulo aranei ĝomi ĝebabatisomito? ¹⁴ Au na Barau atanikiu-viniani, korana au na ĝomi ta asi ababatisomito, a Krispo ema Gaius moĝo ababatisorito. ¹⁵ Asi namo ĝomi ta bokirani, “Ĝai tu Paulo na ehabatisomato nai ĝena mero ai ĝaiĝoto,” botoni. ¹⁶ Moĝoni, Stefanas ma ĝena numa tarimari ĝesi maki au na ababatisorito. Ma asi aribani, au na tarima kotari maki ma ababatisorito ba asiĝina.

¹⁷ Au Keriso na etuĝuguto tu, dia bana babatiso ĝana, senaĝi Vari Namona bana ĝobata-iaĝia ĝana. Ma dia iaunega lelevaĝi tarimari ĝeri guruĝa maĝurinai bana ĝobata-iaĝia, korana Keriso ĝena satauro asi seĝukanai beiaĝoni garina.

Satauro Varina

¹⁸ Moĝoni, satauro varina mase dabaranai ĝerakani tarimari na tu asi ĝevaĝa-moĝoniani, ĝekirani tu vari babona ĝetoni. Senaĝi maĝuri dabaranai tarakani tarimara ĝerai tu Barau ĝena seĝuka satauro varina nuĝanai efoforini. ¹⁹ Buka Veaĝa nuĝanai Barau tu maĝesi ekirani,

“Au na iaunega lelevaĝi tarimari ĝeri iaunega tu asi tauri ai bavaĝa-iaĝorini, ema ĝeriba-vanaĝito tarimari ĝeri riba lelevaĝina bavaĝa-rakavarini.”

²⁰ Be iaunega lelevaĝi tarimari tu ainai? Vevaĝa-riba e toretore tarimari tu ainai? Ribavanagi tarimari guruĝa ĝevaĝa-vevaĝirini tauri tu ainai? Barau na evaĝa-foforiato, mai tanobara ĝena iaunega tu babo veĝata.

²¹ Moĝoni, Barau ĝena iaunega tu fofori, korana Barau na guba ema tanobara eveirito mabarari na ĝena iaunega tu ĝevaĝa-foforiani, senaĝina tarimarima tauĝeri ĝeri iaunega na Barau asi ĝeribaĭato. Moĝesina nai Barau ekirato, namona tu, satauro varina, tarimarima na ĝekira-baboani varina, ĝevaĝa-moĝoniani tarimari Barau na bene vaĝa-maĝuriri. ²² Iuda tarimari ĝeri ura baregona tu vetoĝa boruri beĝene ĝita, a Grik tarimari tu iaunega ĝeĝita-vetauni. ²³ Senaĝi ĝai na tu Keriso, ĝevaĝa-satauroato tarimana, ĝaĝobata-iaĝiani, ĝia tu vevaĝa-maĝuri tauna. Ma mai vari Iuda tarimari ĝeri ai tu guruĝa rakavana e Grik tarimari ĝeri ai tu vari babona. ²⁴ Senaĝi Barau na ekearito tarimari, Iuda tarimari e Grik tarimari, ĝita mabarara ĝerai Keriso tu Barau ĝena seĝuka ema Barau ĝena iaunega. ²⁵ Barau ĝena veĝa tarimarima na ĝekira-babobaborini, moĝeri veĝa na tarima ĝeri iaunega evanaĝirini. Ema Barau ĝena veĝa tarimarima na moira-moirai ĝekiraĝirini, moĝeri na tarima ĝeri kokore evanaĝirini.

²⁶ Tarikakagu mabarami, ĝovetuĝamaĝi-ĝenoĝoi, ĝomi tu aiĝesi tarimami Barau na ekeamito. Gomi tanobara iaunegana ĝesi bita vaĝa-vetovomini nai, ĝomi viravira moĝo ma iaunegami, e ĝomi viravira moĝo ĝoseĝukato, ema ĝomi viravira moĝo ĝemi bese tu vere. ²⁷ Senaĝi Barau na tu mai tanobarai babo tarimari eviriĝirito, benamo ĝia ĝerina mai tanobara ĝena iaunega tarimari evaĝa-maiakarito. Ema Barau na mai tanobarai moira tarimari eviriĝirito, benamo ĝia ĝerina tanobarai kwalimu tarimari evaĝa-maiakarito. ²⁸ Ema Barau na mai tanobarai tarima tari, asi ĝeĭavirini, ĝeĝita-fitogarini e ĝekirani, namo ta asi beĝe vaĝa-ĝoraiani ĝetoni tarimari, eviriĝirito, benamo ĝia ĝerina tanobarai ĝevaĝa-ragerini tarimari asi tauri ai evaĝa-iaĝorito. ²⁹ Mo veĝa eveiato korana tu, tarima ta ĝia ĝoiranai asi bene vetore-varaĝevaraĝe ĝana. ³⁰ Gomi ĝemi maĝuri tu Barau na Keriso Iesu ĝesi evaĝa-sebonaĭato. Keriso Iesu tu Barau na eĝabiato ĝita ĝera iaunegai evaĝa-iaĝoato. Keriso ĝenana ĝita tu Barau ĝena vei-iobukaiobuka tarimara e Barau ĝena veaĝa tarimara, ema Barau na rakava nuĝana na evoi-vagiato, ma rakava toma tu asi seĝukana ĝita ĝerai. ³¹ Moĝa lorinai Buka Veaĝai ekirani ilailana bitana tanu, ekirani, “Tarima ta eurani bene veiavi nai tu, Veregaŭka na kara ĝita iatarai eveiato veiavina moĝo bene veiavi-iaĝia.”

2

¹ Tarikakagu mabarami, au ĝomi ĝemi ai aiāĝosito, Barau ĝena guruĝa vekuretoĝana ĝemi agobata-iaĝiato tu, dia guruĝa gvaĝigiri ai e ĝegu iaunegai ĝomi avaĝa-gurugamito. ² Au ĝomi ĝesi roĝo tatanuto-ĝoi nai, au ĝegu ura baregona aveiato tu, dagara ta tu asi bana kiragi, senaĝi Iesu Keriso moĝo, o sikira, Iesu Keriso, ĝevaĝa-satauroato tarimana moĝo bana ĝobata-iaĝia. ³ Au ĝomi ĝesi tatanuto-ĝoi tu asi kokoregu, ma garigu ĝesi, ema tauĝanigu maki eĝoĝo-ĝoĝoato-ĝoi. ⁴ Ema au ĝegu guruĝa e ĝobata maki dia tarimarima ĝeri iaunega guruĝari na, senaĝi au ĝegu guruĝa ema ĝobata tu Iauka Veaĝa seĝukana avaĝa-foforiato-ĝoi. ⁵ Moĝesi naima ĝomi ĝemi veĝabidadama tu tarimarima ĝeri iaunegai asi boĝono vaĝa-ruĝari, senaĝi Barau ĝena seĝukai boĝono vaĝa-ruĝari.

Iauka ĝenana eiaĝomani iaunegana

⁶ Moĝoni, Iauka rekenai ĝefakirato tarimari tu, guruĝa iaunegari avinirini. A maĝeri guruĝa iaunegari tu dia mai tanobara ĝena iaunegai o mai tanobara ĝorikauri tarimari ĝeri iaunegai; ĝia ĝeri iaunega tu mai ekorini. ⁷ Au na akiraĝiani iaunegana tu Barau

ġena iaunega vekuretoġana. Tarimarima ġerina tu ekure-toġaiato, senaġi ġia na mai tanobara roġosi roġo bere veia nuġanai, eġabi-toreato, ġita na mareva baregona bitana ġabia uranai. ⁸ Mai iaunega vekuretoġana tanobara ġeġori-kauani tarimari na ta maki asi ġeribaiaato. Korana bema beġere ribaia nai tu, mareva baregona Vereġaukana tu asi ġere vaġa-satauroa. ⁹ Senaġi Buka Veaġai ekirani ilailanai, “Ta matana na asi eġiaiato, ta seġana na asi eseġaġiato, ta ġena tuġamaġi asi etuġamaġi-fakiaato, moġa tu Barau na erovina-toreato, ġia beġe ura-viniani tarimari ġeri.”

¹⁰ Mai tu vekuretoġa dagarari, senaġi Barau na ġita ġerai tu evaġa-foforirito ġia Iaukana ġenana. Iauka tu dagara mabarari eragaġirini, Barau ġenai dagara dobu-masemaseri maki eragaġirini. ¹¹ Vaġa-ilailana tarima ta na tarima boruna ġena tuġamaġi asi eribaiani. Asiġina. Mo tarima tauġena iaukana na vau ġia nuġanai tuġamaġi vekuretoġari eribarini. Barau maki moġesina, tarima ta na ġia ġena tuġamaġi asi eribaiani, senaġi Barau Iaukana na moġo eribaiani. ¹² Ġita na tu dia mai tanobara iaukana taġabiato. Asiġina. Ġita tu Barau na etuġuato Iaukana taġabiato, Barau na varevare evini-kavarato, dagarari bitana riba-maorori ġana.

¹³ Maiġeri dagara tu dia tarimarima ġeri iaunegai ġevaġa-ribamani guruġari loriri ai ġakiraġirini. Senaġi mai tu Iauka Veaġa na evaġa-ribamani guruġari ilailari ai ġoguruġani. Iauka rekenai dagarari o guruġari tu Iauka Veaġa na evaġa-ribamani ilailanai ġakiraġirini. ¹⁴ Tanobara tarimana na Barau Iaukana ġenana dagara ta tu asi bedoġariani, korana ġia tanobara tarimana ġenai mo tu babo dagarari, ema asi maki beribarini, korana moġeri dagara mo tu Iauka Veaġa nuġanai ġetanuni tarimari na vau beġe ribarini. ¹⁵ Iauka Veaġa ġia nuġanai etanuni tarimana na, dagara mabarari beġita-ġinikaurini e betuġamaġi-fakarini, senaġi ġia tauġena tu ta na asi beġita-ġinikauani e asi beriba-maoroani. ¹⁶ Korana Buka Veaġa nuġanai maiġesi ekirani, “Deikara na Vereġauka nuġana eribaiani? Deikara na ġia besisiba-viniani?

A Keriso ġena tuġamaġi tu ġita ġerai etanuni.”

3

Barau ġena vetuġunaġi tarimari

¹ Tarikakagu mabarami, au na ġomi avaġa-guruġamito-ġoi tu dia Iauka Veaġa na eguine-iaġirini tarimari kavana. Senaġi au na ġomi tu tanobara maġurinai ġetanuni tarimari kavana avaġa-guruġamito-ġoi. Mo negai ġomi Keriso ġena veġa e maġuri nuġanai tu roġo raraka-raraka. ² Moġesi naima au na ġomi tu lata gorari ai aġubumito, a dia ġanigani gwaġigiri ai. Korana mo negai ġomi iauka ġaniganiri gwaġigiri ġaniganiri ġana tu roġosi roġo boġoro barego-ġinikau. Aba, initoma maki ġomi tu roġosi roġo boġoro barego-ġinikau, roġo raraka-raraka iaukai; ³ korana ġomi tu roġo tauġanimi ġeri ura rakavari na ġequine-iaġimini. Ġomi fakami ai mama e vevane tu roġo ġetanuni, mainana moġo evaġa-moġoniani ġomi tu mai tanobara tarimari ġeri maġuri ai roġo ġotanuni. ⁴ Ġomi tu roġo tanobara maġurinai ġotanuni, korana ġomi ta okirani, “Au tu Paulo ġena,” ma ta tu ma okirani, “Au tu Apolos ġena.”

⁵ Be Apolos tu dei? Ema Paulo tu dei? Ġia tauri ruarua tu vetuġunaġi tarimari koriri moġo, ġia ġerina ġomi Iesu ġovaġa-moġoniato. Ġai tauma ruarua tu Vereġauka na gauvei tata evinimato. ⁶ Au tu avaroto, a Apolos na tu nanu na edairiato, senaġi Barau na tu evaġa-ġaraiato. ⁷ Moġesi naima evaroto tarimana e nanu na edairirito tarimana tauri ruarua tu asi arari, senaġi Barau ġereġana moġo, korana ġia na dagara evaġa-ġararini. ⁸ Evaroni tarimana ema nanu na edairini tarimana tu ilaila moġo. Ġia tata ġeri gauvei ilailari ai Barau na voiri bevinirini. ⁹ Ġai tu Barau ġesi ġaġauvei-sebonani tarimama, a ġomi tu Barau ġena vamoka; ġomi maki Barau ġena numma.

Barau ġena ġauvei tu numma ragaragana kavana

¹⁰ Barau na ġena namo e varevare-bara eviniguto ilailanai, au tu numma raga tarimagu namonai aiagoto. Numa vaġa-ruġavaisina duġuna forena aragaiato (o kwakuri avaġa-ruġa ġinikaurito), ma ta na tu iatanai numma eragaiani. Senaġi numma beġe ragaiani tarimari tata tu beġene venari, kamasi numma beġe ragaiani tu. ¹¹ Barau na Iesu Keriso tu numma vaġa-ruġavaisina duġuna forenai evaġa-iaġoato. Ma ta na numma vaġa-ruġavaisina duġuna boruna ta tu asi ma beragaiani veġata. ¹² Tarima tari na mai numma vaġa-ruġavaisina duġuna forena (o numma kwakuri) iatanai tu golo, silva o galasi foreri beġe ġauvei-iaġirini numma beġe ragani nai, a tarima tari na ġau, reġi o biri beġe ġauvei-iaġirini.

¹³ Ĝia tata ĝeri ĝauvei vetoĝari tu Vereĝaŭka ĝena Kota baregona ĝaronai vau bevaĝa-foforirini. Korana mo ĝauvei tu karava na bevaĝa-foforiani ema karava na tarima tata ĝeri ĝauvei betovo-naĝirini, moĝeri ĝauvei tu namori ba rakavari. ¹⁴ Bema tarima ta na mo numa vaĝa-ruĝavaisina duĝuna forenai eragaiato numana tu karava na asi beĝaraiani nai, ĝia tu voina namona beĝabiani. ¹⁵ Bema ĝena numa karava na beĝaraiani tarimana tu, ĝena ĝauvei mabarari tu beĝe rekwa-rekwani, ĝia ĝereĝana moĝo bemaĝurini. Senaĝi ĝia tu noĝa moĝo karava na beraga-maĝurini.

Ĝomi tu Barau ĝena Rubu Veaĝa

¹⁶ Ĝomi asi ribami, ĝomi tu Barau ĝena Rubu Veaĝa ema Barau Iaukana tu ĝomi nuĝami ai etanuni, ei? ¹⁷ Bema tarima ta na Barau ĝena Rubu Veaĝa bevaĝa-rakavaiani nai, ĝia maki Barau na bevaĝa-rakava kwaikwaiani, korana Barau ĝena Rubu tu veaĝa, ema ĝomi tu ĝia ĝena Rubu Veaĝa.

Tarimarima asi boĝono vaĝa-veiviri

¹⁸ Tarima ta ĝena tuĝamaĝi na asi bene ĝofaia. Bema tarima ta ĝomi fakami ai etuĝamaĝini, ĝia tu ma iaunegana mai tanobarai, ĝia tu babo tarimanai bene iaĝo, be bene iaunega. ¹⁹ Korana mai tanobara iaunegana Barau ĝoiranai tu iaunega babona. Buka Veaĝai ekirani kavana, ekirani, “Barau na iaunega tarimari tauĝeri ĝeri iaunega rakavari nuĝari ai eĝabi-taririni.” ²⁰ Ema Buka Veaĝai maki ma ekirani, “Vereĝaŭka ribana, iaunega tarimari ĝeri tuĝamaĝi tu asi tauri, koriri moĝo.”

²¹ Moĝesi naima, tarima ta na tarimarima tu asi bene vaĝa-veiviri. Korana dagara mabarari tu ĝomi ĝemi. ²² Paulo e Apolos ema Petero; mai tanobara mabarana tu ĝomi ĝemi, maĝuri e mase, maitoma ĝefoforini dagarari ema ĝoirai vau beĝe iaĝomani dagarari; mabarari tu ĝomi ĝemi. ²³ A ĝomi tu Keriso ĝena, ema Keriso tu Barau ĝena.

Vereĝaŭka tauĝena na ĝena vetuĝunaĝi tarimari ĝeri maĝuri evetau-ginikaurini

4

¹ Moĝesi naima ĝomi na ĝai boĝono tuĝamaĝima, ĝai tu Keriso ĝena vetuĝunaĝi-iaĝovinina tarimama, ema Barau ĝena vekuretoĝa dagarari ĝitaĝauri tarimama. ² Farefare ĝeviniani bene ĝita-ĝauri ĝetoni tarimana ĝena biaguna ĝena ura baregona, ĝia tu ma vetuĝa-maĝikauna ĝesi farefare bene nariri. ³ Au tu kamasi ĝotoni? Au tu asi atuĝamaĝini, ĝomi na au boĝo vetau-ginikauguni o tarimarima ĝeri Kota maĝurina beĝe vetau-ginikauguni ba asigina. Au tu tauĝegu maki asi avevaĝa-maoroni. ⁴ Au tauĝegu avetuĝamaĝini, ĝegu rakava ta asi atuĝamaĝi-doĝariani. Senaĝi asi akirani, au tu asi ĝegu vei-rakava. Vereĝaŭka na moĝo au eĝita-ginikauguni. ⁵ Moĝesina naima Vereĝaŭka roĝosi bene iaĝoma e ĝena vevaĝa-kota ĝarona roĝosi bene ĝabia nuĝanai, maitoma tu tarima ta asi boĝono vetau-vingia. Vereĝaŭka na mukuna furufuru ai vekuretoĝa dagarari mabarari mamai betore-rosirini, ema tarimarima ĝeri tuĝamaĝi loruri ĝutunai ĝetanu-vekuretoĝani maki bevaĝa-foforirini. Mo ĝaro ai Barau na tata bevaĝa-raĝerini ĝeri veiĝa loriri ai.

⁶ Tarikakagu mabarami, maĝeri guruĝa au tauĝegu ema Apolos ĝema bavaĝa-vetovori, korana tu ĝomi namo boĝono doĝari uranai. Be, ĝai ĝemana maĝa boĝono ribaia, “Buka Veaĝai ĝetoreato guruĝana asi boĝono vanaĝia.” Monana tarima sebona ta moĝo asi boĝo vaĝa-veiviani e ta asi boĝo kira-fitogaiani. ⁷ A ĝoi tu deikara na tarima baregomu ai etoremuto tarimarima mabarari fakari ai? Ĝoi ĝemu dagara mabarari tu dia Barau na evinimuto? Bema ĝoi na Barau ĝenana odoĝaririno nai tu, kara dainai ovekokorokuni, noĝa dia Barau ĝenana oĝoitaĝoato dagarana ovevini?

⁸ Ĝomi tu ĝoura-vingirini dagarari na varau boĝo vonuvonu-raĝe. Ĝomi tu varau boĝo taĝa-ĝosi. Ĝai tu ĝomi na boĝo vanaĝima, korana ĝomi tu varau boĝo kini, be ĝoveĝitaĝauni. (Ĝomi tu noĝa moĝo Keriso varau bere iaĝoma-ĝenoĝoi kavana ĝoveini). Au ĝegu ura barana sebona, ĝomi tu moĝoni boĝoro kini, be ĝai maki ĝomi ĝesi bitara kini-sebona. (Korana boĝono riba, Keriso ma beĝenoĝoi-iaĝomani nai, ĝai maki ĝomi ĝesi bita kinini). ⁹ Senaĝi au atuĝamaĝini tu maĝesi: Barau na ĝai apostolo tu gabi tarimamai etoremato, mai tanobarai asi beĝene ĝita-leama e asi beĝene iavima gabunai etoremato. Ĝai tu noĝa tarima kotari, Kota na evaĝa-moĝonirini beĝene vaĝi-maseri etoni, benamo ĝeĝabirini, ĝutuma-bara ĝoirari ai ĝevaĝa-ruĝa-rosirini, beĝene ĝitari vau beĝene vaĝiri ĝetoni kavana. Ĝai maki Barau na mai tanobara mabarana nuĝanai etore-rosimato, aneru e tarimarima ĝoirari ai. ¹⁰ Ĝai tu babo Keriso ĝaramanai bene, a Keriso nuĝanai ĝomi tu iaunega. Ĝai tu asi kokorema, a ĝomi tu ma kokoremi. Ĝomi tu ĝegubakaumini, a ĝai tu asi ĝegubakaumani. ¹¹ Ĝai ĝatanu-iaĝomani mo toma tu ĝavito-maseni e ĝananu-maseni; dabuĝa rakavari na ĝavedabuĝani; ĝekwarimani; ema asi ĝema tanutaĝo numari. ¹² Ĝai tu tauĝema ĝimama na ĝaĝauveini. Tarima na ĝekira-fitogaiani nai, ĝai

na tu ġavaġa-namorini; ġevaġa-midigumani e ġelai-lautilusimani, senaġi ġaruġa-gwaġġini moġo, voiri asi ġaveirini. ¹³ Ġai arama tu ġevaġa-rakavarini, a ġai na tu ġavaġa-guruġa ginikaurini. Ġai tu tanobara ġena momo ai ġaiġoto, e tanobara na eruġamani asi eġabi-raġemani beiaġoma mo toma.

¹⁴ Au na maiġeri mabarari atorerini tu, dia ġomi navaġa-maiakami ġana, senaġi ġomi tu au natugu, aura-vinimini tarimami, naima akiravara-toreġaumini. ¹⁵ Aba, Keriso nuġanai ġevaġa-ribamini e ġeġori-kaumini tarimari tu betaġu 10,000, senaġi tama tu asi vovoka ġomi fakami ai, sebona moġo. Korana Vari Namona ġenana au tu ġomi tamami ai aiġoto Keriso Iesu nuġanai. ¹⁶ Moġesi naima au na ġomi alaunaġimini, au boġono tovtovogvu. ¹⁷ Moġa lorinai maki au na Timoteo ġomi ġemi ai atuġu-iaġosiatu. Ġia Vereġauka nuġanai tu au natugu e auravini-rakavaiani, ema ġia tu Vereġauka ġena ġauvei evei-ġitakauani ma vetuġamaġikauna ġesi. Ġia na au Keriso Iesu nuġanai aiġesi atanuni maġurina ma bekiravaramini, gabu e rubu mabarari ai avevaġa-riba iaġirini ilailari ai.

¹⁸ Ġomi tari tu ġovekokorokuni, noġa moġo au ġomi ġemi ai tu asi baiaġosini noġa ġoveini. Ġomi ġarimi aveini gotoni. ¹⁹ Senaġi bema Vereġauka ġena ura nai tu, ġemi ai baiaġosi-ġarimoġini. Benamo au baiaġosini vauro, maniġeri tarima ġeri vekokoroku guruġari ema ġeri seġuka basi ribarini. ²⁰ Korana ainai Barau na ġena Basileia o veġitaġau evaġa-ruġaiani, monai tu dia guruġa korina ġesi moġo efororini. Asiġi. Barau ġena veġitaġau tu ma seġukana ġesi efororini. ²¹ Ġomi na tu aiġa ġoura-viniani? Au ġomi ġemi ai tu ma kwarigu ġesi bana iaġosi, ba veuravini ai ema manau ai, ei?

5

Veiġa rakavari Korinto ai

¹ Ma aseġaġini, ġekirani, ġomi fakami ai mata-boraġa maġurina eġorani. Mai mata-boraġa maġurina ġomi fakami ai eġorani tu Barau asi ribari beseri fakari ai maki asi eġorani veiġana. Au ġekiraguni, tau ta na sinana raġetaġona eġabiani, benamo ġaraġonai evaġa-iaġoani, eġena-viniani. ² Ma nuġanai ġomi tu ġovekokorokuni. Ġomi tu nuġami taġi na beġere vonu, be moġesi eveini tarimana tu ġomi fakami na boġoro tuġu-veġitaia. ³ Aba, au tauġanigu ġomi vekaravami ai tu asiġina, senaġi iaukai au tu ġomi vekaravami ai maniġegu. Be mai veiġa eveiani tarimana tu au na varau bavaġa-maorua, au tauġani ai ġomi ġesi maninai mani ġegu bara vaġa-maorua ilailana. ⁴ Ġomi ġera Vereġauka Iesu Keriso aranai ġoraka-vegogoni, ema au iaukagu maki ġomi vekaravami ai nuġanai, ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena seġukai, ⁵ ġomi na maniġesi eveini tarimana tu Satani boġono vinia, tauġanina bene vaġa-rakavaia uranai bene. Moġesina boġono veia, be Iesu Vereġauka ġena ġenoġi ġaronai ġia iaukana tu bene maġuri.

⁶ Ġomi ġoveiavini tu asi namo. Ġomi asi ribami farao evaġa-tubuani muramurana misina na farao mabarana evaġa-tubuani? ⁷ Moġesina naima farao evaġa-tubuani muramurana ġuina mabarana ġemina boġono tore-veġitaia, be ġomi tu beredi variguna asi farao evaġa-tubuani muramurana beredinai boġono iaġo. Au ribagu, ġomi tu moġoni beredi variguna, dia farao evaġa-tubuani muramurana ġesi ġevei-sebonamito beredina. Korana Keriso tu moġoni ġita ġera mamoe natuna ġinitaġo ġana. Ġia tu ġita urarai ġinitaġo ġana ġevaġiatu. ⁸ Moġa lorinai Rubu Veaġa verekona bitana ġabi-gwaġġigia, senaġi dia farao evaġa-tubuani muramurana ġuina ġesi. Mai veiġa tari ilailana tarima vaġa-rakavari tuġamaġiri e veiġa rakavari tu farao evaġa-tubuani muramurana kavana, be maiġeri maki bitana tore-veġitari Rubu Veaġa verekona bita ġabi-gwaġġigiani nai. Ġita na Rubu Veaġa verekona bita ġabi-gwaġġigiani nai tu, dia farao evaġa-tubuani muramurana ġesi ġevei-sebonaiani beredina ġesi. Moġa tauna tu, ma moġonira ġesi ema moġoni ai bitana ġabia.

⁹ Fefa tai au na ġomi atore-vinimito nuġanai akiramito, mata-boraġa tarimari ġesi tu asi boġono vekako. ¹⁰ Moġesi atore-vinimito nai, au na tu dia ekalesia murikanai ġetanuni tarimari akiraġirito, au iniġesi tu asi akirato, ġekima-rakaoni, o ġemata-ġaniġanini, o ġofaġofa veiġari ai ġeverarini, o kwaivakuku ġetoma-rakariġo vinirini tarimari ġerina tu boġono rakaveġita-moġovaġi. Korana bema maiġeri tarima ġerina ġoveġita-moġovaġi boġo toni nai tu, mai tanobara boġo iaġuiani. ¹¹ Senaġi toma au na atore-vinimini tu, akirani, deikara ekirani, ġia tu tarikaka veġabadadama nuġanai, senaġi ġia tu ekimani o emata-ġaniġanini, o babarau etoma-rakariġo vinirini, o tarimarima ġeri maġuri ekiraġi-rakava rakavarini, o niuniu tarimana, o ġofaġofa veiġari eveirini tarimana ġesi asi boġono vekako. Maiġesi tarimari ġesi tu asi maki boġono ġani-vegogo.

¹²⁻¹³ Au tu asi ġegu ġauvei ta ekalesia murikanai ġetanuni tarimari au na bavaġa-maororini. Barau na vau bekota-vinirini. Senaġi ġomi tu ma ġemi maoro ekalesia nuġanai ġetanuni tarimari boġo vaġa-maororini. Buka Veaġa ekirani ilailana, "Vei-rakava tarimana ġomi fakami na boġono tore-veġitaia!"

6

Vekotavini ekalesia karomi gesi

¹ Bema ġomi ta ekalesia karomu ta ġesi ġoveġare-veġareni nai, kara dainai tu Barau asi ġekorana-iaġiani Kota seġaġi tarimari ġeri ai oa samaniani, ġia beġene vevaġa-maoro ġana, a Barau ġena tarimarima vevaġari ġeri ai mo meto tu asi ġoġabi-iaġoani vei-maorona, ei? ² Gomi asi ribami, tanobara maġurinai ġetanuni tarimari tu Barau ġena tarimarima na beġe vaġa-maororini? Karase nai ġomi na mai dagara misiri tu asi ilaila tauġemi na ġemi vevogo ai boġo vaġa-maororini? ³ Gomi asi ribami, ġita na tu aneru bita kota-vinirini? Bema moġesi bita veini nai tu, atuġamaġini, mai vanaġivanaġi tatanu-iaġiani maġurina dagarari maki bita vetau-ġinikaurini riba. ⁴ Goġitaiani, bema mai vanaġivanaġi tatanu-iaġiani maġurina dagarari ġita na bita vetau-ġinikaurini, karase nai tu Barau asi ġekorana-iaġiani Kota tarimari ġeri ai ġoiaġoni, ġemi beġene vevaġa-maoro ġotoni. ⁵ Maġesi akirani tu ġomi beġene maiakami ġana. Moġoni korikori, ġomi fakami ai iaunega tarimana sebona ta maki asiġina ġinavaġi moġo, be ġia na tarikakana vekaravari ai mani meto misina asi bevaġa-maoroani, ei? ⁶ A ġomi tu ekalesia karona ta na karona ta eġori-kotaiani, ma tauri ruarua tu ġeiaġoni, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġoirari ai ġea ruġa-tarini, ġekota ġana.

⁷ Moġoni, ġomi tauġemi moġo vekaravami ai ġoveġori-kotani tauna korikori tu, ġomi ġemi veġabadadama maġurina na tu moġoni boġo keto-korikori. Karase nai tarikakami tari na ġevaġa-rakavamini nai tu, asi moġo goġabi-ragerini? Kara dainai ġofaġofai ġemi farefare ġeverarimi ġetoni nai tu, asi moġo goġabi-ragerini, ei? ⁸ A ġomi tu tarikakami ġesi tauġemi moġo ġofaġofai ġoveverarini e ġovevaġa-rakavani.

⁹ Gomi asi ribami, veiġa iobukaibokari asi ġeveini tarimari na Barau ġena Basilea tu asi beġe ġaunaiani. Tauġemi nuġami na asi beġene ġofami. Korana tu ġekimani tarimari, kwaivakuku ġetoma-rakarigorini tarimari, veġura-vanaġi tarimari, tau tu tau karori ġesi ġekimani, ema ġeġiġirageni tauġeri karori ġesi maiaka veiġari beġene vei ġetoni tarimari, ¹⁰ ġelemani tarimari, ġemata-ġaniġanini tarimari, niuniu tarimari, ġofaġofa veiġari ai ġeveverarini tarimari, ema tarimarima ġeri maġuri ġekiraġi-rakava rakavarini tarimari na Barau ġena Basilea tu asi beġe ġaunaiani. ¹¹ Ma ġomi kotari guinenai tu moġesi ġoveito-ġoi tarimami. Senaġi ġomi tu ġita ġera Barau Iaukana na Iesu Vereġauka aranaġi varau eġurigiimito, evaġa-veaġamito, ema asi ġemi vei-rakava etato.

Ġita tauġanira tu Iauka Veaġa ġena tanu numana

¹² Ta bekirani, “Dagara mabarari au ġegu ai tu asi taravatu,” betoni. Gomaoroni, senaġi dia mo dagara mabarari ġerina ġomi namo boġo doġarini. Dagara mabarari au ġegu ai tu asi taravatu, senaġi asi namo au dagara ta na beġori-kauguni, benamo ġena tuġu-rakaorakao tarimanaġi baiaġoni. ¹³ Ma ta bekirani, “Ġaniġani tu sinaġe ai bene tanu ġana e sinaġe tu ġaniġani ġana.” Mai tu moġoni! Senaġi ġaniġani e sinaġe tu Barau na tauri ruarua bevaġa-rakavarini. Ġita tauġanira Barau na eveiato tu dia tarimarima na bitana kima-iaġia ġana. Asiġina. Barau na tauġani tu Vereġauka ġena eveiato, ma Vereġauka maki tauġani ġena Vere. ¹⁴ Barau na Vereġauka mase na evaġa-varigiġi ġenoġoiato, ema ġita maki mase na bevaġa-varigiġi ġenoġoirani, Barau tauġena ġena seġuka na.

¹⁵ Gomi asi ribami, tata tauġanimi tu Keriso tauġanina koturikoturi, ei? Ma Keriso tauġanina koturikoturi moġeri tu naġabiri, be mata-boraġa tarimari tauġaniri ai navaġa-iaġori? Asiġina ġinavaġi! ¹⁶ Ba ġomi tu asi ribami, mata-boraġa vavinena ġesi evekafani tarimana tu mo mata-boraġa vavinena ġesi sebonai ġeiaġoni? Korana Buka Veaġa nuġanaġi Barau ekirato, “Mo tarima ruarua tu tauġani sebonai moġo beġe iaġoni.” ¹⁷ Senaġi Vereġauka ġenai bekaġauni tarimana tu Vereġauka ġesi iauka sebonai beġe iaġoni. ¹⁸ Mata-boraġa maġurina ġenana boġono raka-veġita. Veiġa rakava mabarari tarimarima na ġeveirini tu tauġani murikana moġo rakavana, senaġi ekimani tarimana tu tauġena tauġanina nuġanaġi evei-rakava viniani. ¹⁹ Ba ġomi tu asi ribami, ġomi tauġanimi tu Iauka Veaġa ġena Rubu Veaġa, ma Iauka Veaġa tu ġomi tauġanimi nuġanaġi etanuni, ei? Mani Iauka Veaġa tu Barau na evinimito, moġa lorinaġi ġomi tu dia tauġemi ġemi, senaġi ġomi tu Barau ġena. ²⁰ Gomi tu Barau na voimi varau eveirito, evoi-ġenoġoimito, be tauġanimi tu Barau ġena. Moġa lorinaġi tauġanimi na Barau boġono vaġa-raġea.

7

Veġaraġo guruġari

¹ Maitoma tu ġemi fefai au ġotore-viniguto guruġari ma navaġa-voiri. Tau ta asi eveġaraġoni tu namo. ² Senaġi kima veiġana eġorani lorinaġi, namona tu tau tata tauġeri ġaraġori sebori sebori beġene ġaraġo, e vavine tata maki tauġeri ġaraġori sebori sebori

beĝene ĝaraĝo. ³ Tau tauĝanina tu ĝaraĝona ĝena, be tauĝanina ĝaraĝona ĝenai asi bene koua, a ĝaraĝona ĝena ura bene veiri. Vavine maki moĝesi, tauĝanina tu ĝaraĝona ĝena, be tauĝanina ĝaraĝona ĝenai tu asi bene kou-ĝaua, a ĝaraĝona ĝena ura bene veiri. ⁴ Veĝaraĝo vavinena tu asi ĝena maoro ĝia tauĝena tauĝanina ĝenai, a ĝaraĝona tauna moĝo ma ĝena maoro ĝia tauĝanina ĝenai. Veĝaraĝo tauna maki moĝesina, ĝia tu asi ĝena maoro ĝia tauĝena tauĝanina ĝenai, a ĝaraĝona vavinena moĝo ma ĝena maoro ĝia tauĝanina ĝenai. ⁵ Goveĝaraĝoto tarimami tu ĝaraĝomi ĝeri ai tauĝanimi asi boĝono kouri. Senaĝi taumi ruarua nuĝa sebonai boĝo kirani, ĝoĝaniveaĝa e ĝoĝauĝau boĝo toni, moĝa uranai vauro mo negai boĝono tanu-faka. Senaĝi moĝa bekorini murinai tu, ma boĝono gena-vegogo maia. Moĝesi boĝono vei, be Satani na asi ĝovevaĝa-gwaĝiĝi-iaĝiani gabunai asi bene riba-ĝanimi. ⁶ Maiĝesi aguruĝani tu, ĝomi navaĝa-kavami ĝana moĝo, dia taravatu atoreani, akirani, boĝono veia veĝata atoni. ⁷ Korana au ĝegu ura baregona ĝomi tau mabarami tu au kavana boĝoro vei, asi boĝoro veĝaraĝo. Senaĝi Barau na tau tata varevare eviniato, tau ta ĝena varevare tu bene veĝaraĝo, ma ta ĝena tu asi bene veĝaraĝo.

⁸ Au na asi ĝaraĝori tarimari ema ĝaraĝori ĝemaseto tarimari tu akiririni: Ĝia tu gora, asi beĝene veĝaraĝo, beĝene tanu moĝo au kavana. ⁹ Senaĝi bema ĝia asi ilaila beĝe vevaĝa-gwaĝiĝini nai tu, benamo beĝene veĝaraĝo. Korana beĝe veĝaraĝoni tu namo, a asi namo kima veĝari nuĝari ai karava noĝa beĝene ĝara.

¹⁰ A Veĝaraĝo tarimami tu mai taravatu avinimimi. Senaĝi mai tu asi au ĝegu taravatu. Asigina. Mai tu Iesu Vereĝauka ĝena taravatu ĝomi ĝemi: Veĝaraĝo vavinena na ĝaraĝona asigina ĝinavaĝi bene dobi-kwanea. ¹¹ Senaĝi irau ĝaraĝona bedobi-kwaneani nai tu, bene tanu-gora moĝo, a asigina tu, ĝaraĝona ĝesi ma beĝene veĝaraĝo-ĝenoĝoi. Ema veĝaraĝo tauna na maki ĝaraĝona asigina ĝinavaĝi bene dobi-kwanea.

¹² Tarima kotari ĝeri ai tu nakira, -mai tu au moĝo ĝegu guruĝa dia Vereĝauka ĝena guruĝa, -bema veĝabidadama nuĝanai tarikaka ta ĝaraĝona vavinena tu Iesu asi evaĝa-moĝoniani vavinena, senaĝi ĝena ura ĝaraĝona tauna ĝesi beĝene tanu-vegogo nai, mo tau na ĝaraĝona vavinena asi bene dobi-kwanea. ¹³ Ema bema vavine ta ĝaraĝona na Iesu tu asi evaĝa-moĝoniani, senaĝi eurani ĝaraĝona vavinena ĝesi beĝene tanu-vegogo, mo vavine na ĝaraĝona asi bene dobi-kwanea. ¹⁴ Korana Iesu asi evaĝa-moĝoniani tauna tu ĝaraĝona vavinena ĝenana moĝo veiareva etanuni, ema Iesu asi evaĝa-moĝoniani vavinena tu ĝaraĝona tauna ĝenana moĝo veiareva etanuni. Bema asigina nai tu, toma ĝomi natumi Barau ĝoiranai tu asi veiareva, senaĝi ĝia toma tu veaĝa. ¹⁵ Senaĝi bema Iesu asi evaĝa-moĝoniani tauna o vavinena ĝaraĝona ĝenana bedobini nai tu, namo bene dobi, bene raka. Mo Iesu evaĝa-moĝoniani tauna o vavinena mai dabarai tu befakani, meto ta asi beĝwaiani. Barau na ĝomi ekeamito maino ai boĝono tanu. ¹⁶ Ĝoi veĝabidadama vavinemu tu kamasi ĝoi oribani, ĝoi na ĝaraĝomu vei-rakava nuĝana na bovaĝa-maĝuriani? O ĝoi veĝabidadama taumu tu kamasi ĝoi oribani, ĝoi na ĝaraĝomu vei-rakava nuĝana na bovaĝa-maĝuriani?

Barau na ekeamito ilailanai boĝono tanu

¹⁷ Gomi tata Iesu Vereĝauka na evinimito ilailari ai ema Barau na tata ekeamito ilailari ai moĝo boĝono tanu. Au na tu mai taravatau misina ekalesia mabarari avaĝa-ribarini. ¹⁸ Bema tau ta tauĝanina kefina ĝelama-vaĝiato murinai vau, Barau na ekeaiato nai tu, kefina asi ma bene inu-ĝaua, benamo ĝelamaiato fauna bene kure-toĝaia. Ema bema tau tauĝanina kefina roĝosi beĝene lama-vaĝia nuĝanai, Barau na ekeaiati nai tu, kefina asi beĝene lama-vaĝia maia. ¹⁹ Korana tu kefi-lamavaĝi tu asi anina ta, ema kefi asi lamavaĝi maki asi anina ta. Dagara baregona tu Barau ĝena taravatau guruĝari boĝabi-gigitaririni. ²⁰ Tarimarima mabarari aiĝesina ĝetanuto-ĝoi nuĝanai, Barau na ekearato, moĝesi moĝo beĝene tanu. ²¹ Ĝoi Barau na ekeamuto neganai, ĝoi tu tuĝu-rakaorakao tarimamu asi voimu otanuto-ĝoi, ei? Asi ĝena rakava, namo moĝo. Moĝa tuĝamaĝi vekwaraĝina asi bono vei, senaĝi mani tuĝu-rakaorakao maĝurina beĝe tuĝu-vaĝimuni nai tu, bono ĝabi-raĝea. ²² Korana tarima ta roĝo tuĝu-rakaorakao tarimana nuĝanai, Barau na ekeaiato Vereĝauka ĝesi beĝene sebona, ĝia tu varau fakai etanuni, korana ĝia tu Vereĝauka ĝena tarima. Aba, tauĝani ai ĝia tu roĝo tuĝu-rakaorakao tarimana senaĝi. Moĝa ilailanai, asi tuĝu-rakaorakao tarimana o fakai etanuni tarimana Barau na ekeaiati tu Vereĝauka ĝena tuĝu-rakaorakao tarimana. ²³ Gomi tu Barau na voimi varau eveito, evoi-ĝenoĝoimito. Be tarimarima ĝeri tuĝu-rakaorakao tarimami ai asi boĝono iaĝo.

²⁴ Tarikakagu mabarami, ĝita tata aiĝesi tatanuto-ĝoi nuĝanai, Barau na ekearato, bema moĝesi moĝo Barau ĝesi bitana tanu.

Sisiba guruĝari gora ema vabu ĝeri ai

²⁵ Ma roĝosi beĝene veĝaraĝo ĝuiatori e futuari ĝeri taravatu ta Vereĝauka na au tu asi eviniguto. Senaĝi au ĝegu tuĝamaĝi ai aĝitaiani guruĝana nakiraĝia, korana au tu

Veregauka ġena vevetuġaġwai moġo etoreguto, guruġa moġoniri moġo bana kiragiři ġana. ²⁶ Mai nega rakavari maġġeri meto baregori ġeġorani dainai, au atuġamaġġini, tau tu toma ġotanuni kavana moġo boġono tanu-iaġo. ²⁷ Goi oveġaraġoto taumu tu, ġaraġomu dobi-kwanena tuġamaġġina asi bono vei. A asi ġaraġomu meromu tu, ġuiato asi bono vetau, ta noġaraġoa uranai. ²⁸ Senaġi bema ġoi boa veġaraġoni maki namo, ġoi na vei-rakava ta asi boveiani. Ma ġuiato beveġaraġoni maki namo, ġia na vei-rakava ta asi beveiani. Senaġi beġe veġaraġoni tarimari tu ġeri maġuri nuġanai meto vovoka beġe doġaririni. Ma au na tu mo meto ġerina navaga-maġurimi atoni.

²⁹ Tarikakagu mabarami, au na kara akiragiġiani tauna tu iniga: Nega tu bekubi-rakava. Be, maitoma na besinaia beiaġoni tu, veġaraġo tauri tu asi ġaraġoni noġa beġene tanu. ³⁰ Ema ġetaġġini tarimari noga moġo asi ġetaġġini tarimari kavana beġene tanu, e ġeverereni tarimari noga moġo asi ġeverereni tarimari, e farefare ġevoini tarimari tu farefare ta asi ġeġaunaiani tarimari noga moġo. ³¹ Ema tarima na mai tanobara dagarari ġeġauveiaġirini nai, moġeri dagara tu asi beġene ġabiri dagara baregori ġia ġeri maġuri nuġari ai. Korana mai tanobara vetoġana korikori tu varau ekori-iaġoni.

³² Au asi aurani, mai tanobara dagarari na ġemi tuġamaġġi beġene vaġa-vonuri. Asi eveġaraġoto tarimana tu Veregauka ġena dagara etuġamaġġi-ġutumarini, aiġesi Veregauka iauna bevaġa-namoani etoni. ³³ Veġaraġo tauna tu mai tanobara dagarari etuġamaġġi-ġutumarini, aiġesi ġaraġona iauna bevaġa-iaukuani etoni. ³⁴ Moġesina naima ġia tu egabi-daġadaġani, tavi ta tavi ta na ġeinuani. Veġaraġo vavinena ema asi kota maki ekimakarato ġuiatona tu ma ġeri irau. Asi ġaraġona vavinena tu Veregauka ġena dagara betuġamaġġi-ġutumarini. ġia ġena ura tu tauġanina ema iaukana beġene veaġa Veregauka ġena. Senaġi veġaraġo vavinena tu tanobara dagarari betuġamaġġi-ġutumarini, aiġesi ġaraġona iauna bevaġa-iaukuani etoni.

³⁵ Mai tu ġomi bana vaġa-kavami ġana maġġeri akiragiġirini, dia ġomi akirakira-ġaumi. Senaġi mai tu au ġegu ura ġomi boġono tanu-ġinikau moġo, e kara ta na asi bene kokuoku-ġaumi Veregauka vetuġunaġina boġo iaġo-vinini nai.

³⁶ Bema tau ta etuġamaġġini, kirakauna ġuiatona, asi kota maki ekimakarato ġuiatona, ġenai ġena veiġa tu asi roroġoto, ema ġena ura kirakauna ġenai ebarego-lelevaġini, ma eġitaiani asi ilaila bevevaġa-ġwaġġini nai tu, tauri ruarua beġene veġaraġo ġena ura lorinai. Mo tu vei-rakava asi beveini. ³⁷ Senaġi bema tarima ta nuġana evaġa-ġwaġġini, ma dagara ta na nuġana asi maki evaġa-ġarigiġari, e tauġena tauġanina ġena ura etuġamaġġi-fitoġaiani, e tauġena nuġanai ekirato kirakauna, asi kota maki ekimato ġuiatona, tu asi beġaraġoani, tarimana maki namo. ġia na maki veiġa namona beveiani. ³⁸ Moġesina naima tarima ta na kirakauna, asi kota maki ekimakarato ġuiatona, beġaraġoani tu, veiġa namona beveiani; senaġi kirakauna asi beġaraġoani tarimana na tu, veiġa namo lelevaġina beveiani.

³⁹ Veġaraġo vavinena ġaraġona roġo maġuri etanuni nai, ġia tu veġaraġo taravatuna na eġabiani, be ġaraġona ġesi moġo beġene tanu-vanaġi vanaġi. ġia tu ġaraġona bemaseni, monai vauro ġia befakani. Be ġia beurani, tau ta ġesi ma ġeveġaraġo betoni nai, beġene veġaraġo asi taravatuna. Senaġi Veregauka evaġa-moġoniani tauna moġo bene ġaraġoa. ⁴⁰ Senaġi au ġegu tuġamaġġi ai aġitaiani, ġia moġesi gora moġo betanuni asi ġaraġona nai tu beiauku-lelevaġini. Ema au aribani, au na maki Barau iaukana aġabiato.

8

Kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġari bitana ġaniri ba asiġina?

¹ Mai tu kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġari guruġari ma aveini. ġomi kotari ġokirani, "ġita mabarara tu ma ġera riba." Oba, mai tu moġoni. Senaġi ġita ġera riba na tu vekokoroku evaġa-ġoraiani, a veuravini na tu tarimarima evaġa-kokoreani. ² Bema tarima ta etuġamaġġini, ġia na dagara ta eribaiato, mai tarima na kara bere ribaia dagarana korikorina tu roġosi roġo bere ribaia. ³ Senaġi Barau eura-viniani tarimana tu, Barau ma ribana ġia.

⁴ Moġa lorinai kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġari ġeri ai, au ġegu guruġa tu maġa: ġita ribara, mai tanobara nuġanai kwaivakuku tu asi dagara ta e asi aniri. Ema Barau tu sebona kwariġutu moġo, ma ta tu asiġina maia. ⁵ Aba, mai ġekira-baraurini dagarari ġetanuni gubai o mai tanobarai, korana initoma maġġeri barau e vere tu asisebo, ⁶ senaġi ġita ġerai tu, Tamara Barau tu sebona kwariġutu moġo, dagara mabarari tu ġia na evaġa-ġorarito, ema ġita maki ġia ġena tatanuni. Ema Veregauka Iesu Keriso maki sebona kwariġutu moġo, ġia ġenana dagara mabarari ġeġorato, ema ġita maki ġia na maġuri evinirani nai, tamaġuri-tanuni.

⁷ Senaġi tarimarima mabarari maiġa tu asi ġeribaiani. Korana tarima kotari tu kwaivakuku ġemarana-iaġirito, be maitoma maki bureġa ġeganirini nai, ġia tu roġo ġetuġa-maġini, mo bureġa tu kwaivakuku ġevarevare-vinirito bureġari. Moġa lorina moġesi bureġari ġeganirini nai, ġenuġa-vekwaraġini, ġetuġamaġini, veġa rakavana ġeveiani.

⁸ Gita dia ġanġani na Barau sevina ġana beġabi-kavirani. Bema asi bita ġaniani nai tu, Barau ġoiranai rakava kwaikwai tarimara? Asigina! O bema bita ġaniani nai tu, Barau ġoiranai tarimarima namora? Asigina! ⁹ Senaġi boġono ġita-ginikaua, mo veġa ġomi na maki boġo veiani riba, maninana ġeri veġabidadama moiramoira tarimari boġo vaġa-vedaġa-raġerini. ¹⁰ Korana bema nuġa moira tarimana na ġoi ma ġemu riba mai gabu ai beġitamuni, kwaivakuku rubunai oġanġanani nai, ġia tu bolaunġiani noġa, be beiaġoni, kwaivakuku ġevarevare-vinirito bureġari bea ġanirini. ¹¹ Benamo mo veġabidadama moiramoira tarimana, mo tu ġoi tarikakamu veġabidadama nuġanai, ema Keriso tu ġia maki uranai emaseto, senaġi ġoi ġemu riba dainai mo tarima tu berekwarekwani. ¹² Moġesina naima, mai maġuri ai tarikakamu bovei-rakava viniani, benamo ġia nuġa moira moġa bovaġa-rakavaiani nai, ġoi tu Keriso bovei-rakava viniani. ¹³ Moġa lorina, bema au na kwaivakuku ġevarevare-vinirini bureġana ta baġaniani nuġanai, au tarikakagu ta rakava beveini tu, au bureġa asi ma baġani-ġenogoini. Moġesi aveini anina tu, tarikakagu ta bavaġa-vedaġa-raġeani, benamo rakava beveini ġesi.

9

Apostolo tarimari ġeri ġauvei voina ema ġeri maoro

¹ Au tu fakai atanuni tarimagu, dagara ta na asi ebarubaruguni. Au tu apostolo, ema ġita ġera Vereġauka Iesu maki aġitaiao. Gomi tu au ġegu ġauvei Vereġauka nuġanai ġwaġwari.

² Bema tarima boruri ġoirari ai au tu dia apostolo tarimagu, moġa tu asi kara ta, korana ġomi ma ribami, au tu apostolo. Ema ġomi mani ġemi tu vetoġa ta, au ġegu apostolo ġauveina vaġa-mogonina ġana, korana Vereġauka ġogabi-raġeato nai.

³ Au ġeriba-korikorigu ġetoni, ġedanaġiguni nai, au na tu maiġesi avaġa-veserini: ⁴ Ba ġai apostolo tu asi ġema maoro, ġama ġanġani e niuniu dagarari baġa doġarini, ei? ⁵ Ba ġai apostolo tu asi ġema maoro, ekalesia vavineri baġa ġaraġorini, benamo baġa ġori-rakao rakaorini ġema iaġoiġo ai, apostolo kotari, e Vereġauka tarina merori, e Kefas, (mai tu Petero), ġeveini kavana, ei? ⁶ Ba mai tu au ema Banabas moġo tauma ruarua tauġema ġema ġauvei ġenana ġema-ġama baġana ġoiġaġo? ⁷ Kamara vetari tarimana tu tauġena ġena kokore ai eveġubuto-ġoi vetari ġauveina eveiato-ġoi nuġanai tu, ei? Ma deikara na vine tavoġana tu eveiato moġo, ma vine ġeġwato nai tu, ġwaġwari asi eġanirito, ei? Ma dei tu mamoe serina enarito moġo, a ġia ġerina lata tu asi eġabito, eniuto, ei?

⁸ Gomi ġotuġamaġini, mai tu tarimarima moġo ġeri tuġamaġi guruġari akiraġirini, a Barau ġena taravatu maiġesi tu asi ekirani ġotoni, ei? ⁹ Mose ġena taravatu nuġanai tu inġesi ekirani, "Boromakau muruna dagara ta na asi bono kou-ġaua, widi momori nekokiri uranai efanafana-taririni neganai." Gomi ġotuġamaġini, Barau na boromakau tu etuġamaġi-baregorini naima moġesi eguruġato? Asigina! ¹⁰ Barau na mai tu ġita etuġamaġirato nai maiġesi eguruġato. Moġoni, Barau na mai guruġa tu ġita urarai ekiraġiato. Korana Barau eurato tu, tano efokaiani tarimana e widi tauri ekwari-vaġirini tarimana, tauri ruarua ġeġauvei-iaġiani dagarana ġenana eiaġomani ġanġanina ġia maki beġene ġani. ¹¹ Gomi fakami ai iauka dagarari namori ġavaroto. Ma ġomi ġemina, ġai tauġanima vaġa-kavari ġana, farefare tu asi veġata baġana ġabi, ei? ¹² Bema ġomi na apostolo kotari ġovaġa-kavarini tauġanina vaġa-kavari farefareri e moniri ai, au atuġamaġini, ġai ma ġema maoro ġomi ġemi na farefare e moni barego lelevaġi baġara doġari.

Senaġi ġai mo maoro moġa tu asi ġaġauvei-iaġiato. A ġai tu ġavito-maseto e ġananu-maseto moġo, korana asi ġaurato, Keriso varina namona bene raga-rovorovo dabarana baġana kokuou-ġaua. ¹³ Gomi asi ribami, Rubu Veaġi veaġa dagarari ġeġauvei-iaġirini tarimari tu Rubu Veaġa na ġari ġanġani ġeġabirini? Ema fata veaġanai ġeġauveini tarimari tu, fata veaġanai varevare dagarari ġeġauvei-iaġirini kwari ġari ġeġabirini. ¹⁴ Moġa ilailana, Vereġauka na taravatu etoreato, ekirato, deikara Vari Namona beġe ġobata-iaġiani tarimari tu, Vari Namona ġevari-fuani voina beġene ġabia veġata.

¹⁵ Senaġi au Vereġauka na mai maoro evinġuto, maiġa tu asi aġauvei-iaġiani. Ema au na maiġeri guruġa atore-vinimini tu akirani, maiġeri veġa au ġegu ai boġono veiri atoni? Asigina! Initoma maki au tu maiġesi moġo bana tanu mo bana mase tu namo vedaurea, ġegu ġauvei voina ġomi ġemi ai asigina ġinavaġi bana vetau. Maiġesi atanuni tu aiakuni e avekokorokuni, ma asi auranai au ġegu vekokoroku tu guruġa koriri moġo benesi. ¹⁶ A

Vari Namona baġobata-iaġiani nai, au tu asi havekokorokuni, korana Vereġauka ekirato, bana vari-fiuva veġata etato. Bema Vari Namona asi bavari-fiuani nai, au tu vetuġagu kekei, asi ġegu nemo ta moġo. ¹⁷ Bema au nuġagu siga moġo baurani, mai ġauvei naveila veġata batoni nai tu, ma voigu. Senaġi bema dia au ġegu urai aveiani, moġa anina tu, Barau na eviniguto ġauveina, naima aġauvei-iaġiani. ¹⁸ Be, moġesina nai, au voigu tu kara baġabiani? Maiġa moġo: Mo tu Vari Namona avari-fiuani nai tu, bavari-fiu-kavaiani asi voina. Au tu ma ġegu maoro ġegu-ġagu bana ġabia, senaġi ġegu maoro tu asi aġauvei-iaġiani.

Paulo tu tarimarima mabarari ġeri vetuġunaġi tarimani eiagoto

¹⁹ Aba, au fakai atanuni tarimagu, dia tarima ta ġena tuġu-rakaorakao tarimagu, senaġi au tauġegu moġo tarima mabarari ġeri vetuġunaġi tarimagu ai avevaġa-iaġoto. Korana mai maġuri ai tu tarima ġutuma baġabi-iaġomarini Keriso ġenai. ²⁰ Iuda tarimari ġesi ġatanuni tu, Iuda tarimagu ai aiagōni, korana Iuda tarimari bana ġabi-iaġori Keriso ġenai uranai. Au tauġegu tu dia Mose ġena taravatu gaburenai atanuni, senaġi taravatu gaburenai ġetanuni tarimari ġesi ġatanuni tu, au maki taravatu gaburenai atanuni, korana taravatu gaburenai ġetanuni tarimari bana ġabi-iaġori Keriso ġenai uranai. ²¹ A asi ġeri taravatu tarimari ġesi ġatanuni tu, ġia kavana dia taravatu gaburenai atanuni. Moġa anina tu, au Barau ġena taravatu ġenana aveġitato? Asigina! Au monai tu Keriso ġena taravatau gaburenai atanuni. Moġesi aveini korana tu, asi ġeri taravatu tarimari Keriso ġenai bana ġabi-iaġori uranai. ²² Veġabidadamai moiramaira tarimari ġesi ġatanuni tu, ġia kavana atanuni. Veġabidadamai moiramaira atanuni korana tu, veġabidadamai moiramaira tarimari Keriso ġenai bana ġori-iaġori uranai. Au tu tarimarima mabarari ġeri maġuri irauirauri atovotovorini, bena ġia ġesi ġatanu-sebona sebonani. Korana aurani, dabara irauirauri mabarari bana ġauvei-iaġiri, be moġeri na tarima kotari bana vaġa-maġuriri. ²³ Au maiġesi aveini tu, Vari Namona bene raga-rovorovo ġana. Korana aurani, Vari Namona ġena namo ġomi ġesi bana ġabi-vegogo ġana.

Raga-iruiru ai bono kokore

²⁴ Ġomi asi ribami, raga-iruiru ai tu raga-iruiru ai beġe ruġani tarimari mabarari beġe raga-vaġa-seboni, senaġi tarima sebona na moġo kokore voina beġabiani? Gomi maki moġesi boġono raga-gwada, be kokore voina boġono ġabia. ²⁵ Ġere nuġanai ġeraka-toġani tarimari mabarari tu tauġeri ġerovina-ginikauni tereinini ai. Ġia moġesina ġeveini tu, dia betanu-vanaġi vanagini koronana beġene ġabia uranai. Senaġi ġita betanu-vanaġi vanagini koronana bitana ġabia uranai taraga-iruiruni. ²⁶ Moġesi naima, au tu eraga-taġuitaġuni tarimana kavana asi aragani. Senaġi au tu voigu bana ġabia uranai araga-gwadani. Ema au vefaisi ai evefaisi-ginikauni tarimana kavana aveini, ġegu faisii iavara korinai moġo asi etubuni. ²⁷ Asigina, au tauġanigu tu afaisiani, au ġegu tuġu-rakaorakao dagananai avaġa-iaġoani, ġena ura rakavari asi aveini. Korana asi namo, tarima kotari aġobata-vinirini, senaġi au tauġegu na voigu ġoirai asi baġabiani.

10

Isaraela ġerina bisini matakani

¹ Tarikakagu mabarami, au aurani, ġita tubura ġeri ai kara eġorato moġa asi boġono tuġarekwaia. Ġita tubura tu, Barau na magube etuġuato dabara bene kira-varari ġana, moġa gaburenai ġerakato, ema ġia tu Davara Kakakakana nuġana na ġeraka-vanaġito.

² Ġia mabarari tu magube ai ema daġaru-bara nuġanai Barau na ebatisorito, ma Mose ġena tarimarimai ġeiaġoto. ³ Ġia mabarari iauka ġaniġanina sebona ġeġaniato. ⁴ Ema mabarari iauka nanuna sebona ġenuato. Korana ġia tu iauka forena, ġia muriri na erakato forena, ġenana nanu ġeniuto. Mo fore moġa tu Keriso. ⁵ Senaġi Barau nuġana tu asi eiakuto ġutuma ġeri ai, moġesi nai tano fakanai tauġaniri ġemase-fitari fitarito.

⁶ Maiġeri dagara ġeġorato tu, ġita matara vaġa-kaniri ġana. Be ġita na moġeri bisini ġitari, benamo ġita dagara rakavari asi bitana mata-ġaniġani iaġiri, ġia ġemata-ġaniġanito kavana. ⁷ Ema kwaivakuku asi bisini toma-rakariġo viniri, ġia kotari ġeveito kavana. Buka Veaġai ekirani kavana, "Tarimarima ġetanu-tarito, ma ġeġani-verekoto, moġa murinai tu ġevariġisito, ġeġereto e ġebarato, (mata-boraġai ġedau-toġato)." ⁸ Ema ġita maki asi bisini kima e mataboraġa-taġuitaġui, korana ġia kotari tano fakanai ġekimato e ġemata-boraġato nai tu, tarimarima mabarari 23,000 veġata ġemaseto. ⁹ Vereġauka ġita na asi bisini tovo-naġia, korana ġia kotari na ġetovo-naġiato tarimari tu, mota na ġekafurito, benamo ġemaseto. ¹⁰ Asi bisini guruġa-vemuriġoi, korana ġia kotari ġeguruġa-vemuriġoito nai tu, mase aneruna na evaġi-mase maserito.

¹¹ Maigēri veigā gēgorato anina tu, gita na bisini gītari, benamo matara begene kani uranai, gita maitoma tatanuni tarimara gerai. Korana ini horai mai tanobara tu magonai varau beraḡasi. ¹² Moḡesi naima, bema ḡomi ḡotuḡamaḡini, ḡemi veḡabidadamai ḡoruḡa-gigitarini ḡotoni nai tu, lorimi boḡono vetore, boḡo ketoni ḡesi. ¹³ Mani veribaḡani ḡoḡoitaḡorini tu, dia veribaḡani boruri. Asiḡi. Mani tu tarima tata ḡeri ai vanaḡivanāḡi eḡorani dagarari. Barau tu vetuḡamaḡikau Barauna, be beḡitamuni, asi bovaḡa-dareeani veribaḡanina tu ḡemu ai asi bevaḡa-foforiani. A ḡoi veribaḡani boraka-ḡoitaḡoni nai, Barau na tu ḡemu raga-maḡuri dabarana ta maki betore-rosiani, korana mo veribaḡani nuḡanai bono ruḡa-gwaḡiḡi ḡana.

Barau e iauka rakavari asi boḡono korana-iaḡi sebonari

¹⁴ Moḡa lorinai, tarikakagu, kwaivakuku toma-rakarigo viniri ḡerina boḡono veḡita-moḡovaḡi. ¹⁵ Au na tu iaunega tarimami avaḡa-guruḡamini, be tauḡemi na au kara akiraḡirini maigēri boḡono tuḡamaḡi-ginikauri. ¹⁶ Anibou taḡaniani neganai, vevaḡa-namo kapusina taḡobiani, ma Barau tavaḡa-namoani, benamo taniuani. Mo tu Keriso rarana mabarara na taniu-sebonaiani, Keriso rarana ḡesi ḡia ema gita tasebonani, ene? Ema beredi tatavi-kiraiani nai maki, mabarara Keriso tauḡanina taḡani-vegogoani, Keriso tauḡanina ḡesi ḡia ema gita tasebonani, ene? ¹⁷ Gita tu vovoka, senaḡi mabarara beredi sebonai ema tauḡani sebonai taiaḡoni. Tauna korikori, gita tu mo beredi sebona moḡo taḡani-vegogoani.

¹⁸ Isaraela tarimari situḡamaḡi-iaḡori. Ginitaḡo dagarari fata veaḡanai ḡegaburito-ḡoi, kwari ḡeganirito-ḡoi tu, mo fata veaḡana ḡesi sebonai ḡeagoto-ḡoi. ¹⁹ Au na mai guruḡa akiraḡirini tauri tu kara? Au akirani, kwaivakuku ḡevarevare-vinirini dagarari tu ma aniri atoni ba? O kwaivakuku tu dagara korikorina atoni ba? ²⁰ Asiḡi. Au tu iniḡesi akirani: Barau asi ribari beseri ginitaḡo dagarari ḡevinini tu, iauka rakavari ḡevarevare-vinirini, a dia Barau ḡevarevare-viniani. Moḡesi nai au tu asi aurani, ḡomi iauka rakavari ḡesi sebonai boḡono iaḡo. ²¹ Gomi asiḡina ḡinavaḡi Barau ḡena kapusi e iauka rakavari ḡeri kapusi boḡo ḡabi-vegogorini, benamo Barau ḡena kapusi ai boḡo niuni ema iauka rakavari ḡeri kapusi ai maki boḡo niuni. Asiḡina. Gomi asiḡina ḡinavaḡi Barau ḡena teibolo boḡo ḡaniganini e vaḡa-sebo iauka rakavari ḡeri teibolo maki boḡo ḡaniganini. ²² Gita tu maigēsi sivei, be Barau sivaḡa-uraia tatonai, ei? Be ḡita ḡera kokore tu Barau ḡena kokore evanaḡiato ba?

Vanaḡivanāḡi Barau bisini vaḡa-raḡea

²³ Dagara mabarari tu asi taravaturi, senaḡi dia dagara mabarari ḡerina namo bita doḡarini. Dagara mabarari tu asi taravaturi, senaḡi dia dagara mabarari ḡerina vevaḡa-kava bita doḡarini. ²⁴ Tarima ta tauḡena ḡereḡana ḡena namo moḡo asi bene vetaua, senaḡi tarima tari ḡeri namo begene ḡabia uranai bene ḡauvei e bene tanu.

²⁵ Bureḡa ḡevoivoi-iaḡirini gabunai bureḡa ḡetorerini, moḡeri tu boḡono ḡaniri, mo tu asi taravaturi. Asi boḡono vedanaḡi-rakaorakao, nuḡami boḡo tore-metorini garina. ²⁶ Korana, Buka Veaḡai ekirani kavana, “Tanobara tu Barau ḡena, ema tanobara nuḡanai ḡetanuni dagarari mabarari maki Barau ḡena.”

²⁷ Bema Iesu asi evaḡa-moḡoniani tarimana na ta beḡori-iaḡomuni ḡena numai ḡanigani, benamo ḡoi bourani noiaḡo botoni nai, kara ḡoiramu ai etore-taririni tu bono ḡaniri moḡo. Asi bono vedanaḡi, nuḡamu botore-metoani garina. ²⁸ Senaḡi bema tarima ta na bekiramuni, bekirani, “Mai tu kwaivakuku ḡevarevare-viniato bureḡana,” betoni, moḡa vauro asi bono ḡania. Korana mo bekira-varamu tarimana uranai e nuḡana bevekwaragini garina. ²⁹ Au na nuḡa mainai akiraḡirini tu, dia ḡoi nuḡamu akiraḡiani, senaḡi mo bekira-varamuni tarimana nuḡana nuḡana akiraḡiani.

Betaḡu ta ekirani: Kara dainai au, maḡuri fakanai e namonai atanuni tarimagu, tarima ta na nuḡanai au bekota-viniguni. ³⁰ Bema au na Barau atanikiu-viniani vau aḡaniganini, kara dainai Barau batanikiuani ḡaniganina aḡaniani nai tu, guruḡa rakavari ḡegu ai ekiraḡini?

³¹ Moḡesi naima, ḡoḡaniganini o ḡoniuniuni o kara ḡoveiani nai, dagara mabarari ai Barau boḡono vaḡa-raḡea. ³² Tarima ta asi boḡono vaḡa-vedaḡa-raḡea. Iuda tarimana o irau bese tarimana o Barau ḡena ekalesia asi boḡono vaḡa-daḡa-raḡeri, beḡe ketoni garina. ³³ Au maki avededeḡwani, tarimarima mabarari nuḡari navaḡa-namori ḡana. A dia au tauḡegu ḡegu namo avetauani, senaḡi tarima vovoka ḡeri namo avetaurini, Barau na bene vaḡa-maḡuriri ḡana.

Deba kumuḡauna veiḡana

² Au na ḡomi tu avaga-raḡemini, korana dagara mabarari ai au ḡotuḡamaḡiguni, ema vevaḡa-riba gurugari aḡabirito, ḡemi avaga-riba-iaḡirito, moḡeri ḡokorana-iaḡirini. ³ Senaḡi au aurani toma ḡomi boḡono riba, tau mabarari ḡeri deba tu Keriso, ema vavine ḡeri deba tu tau; ema Keriso ḡena deba tu Barau. ⁴ A tau mabarari debari beḡe kumuḡaurini vauo, beḡe ḡauḡauni o beḡe perovetani nai tu, ḡeri deba tauna Keriso asi beḡe gubakauani. ⁵ Ema vavine mabarari debari asi kumuḡau beḡe ḡauḡauni o beḡe perovetani nai tu, ḡeri deba, (mo tu ḡia ḡaraḡori), asi beḡe mataurairini. Korana moḡa tu noḡa debari ḡerarorini kavana. ⁶ Bema vavine ta debana asi ekumuḡauani nai tu, debana ḡwina beḡene fakosi-vagiri, (mata-boraḡa vavineri kavana). Ma bema vavine ta ḡwina fakosi-vagina o raro-vagina bemaikaiani nai tu, debana bene kumuḡaua.

⁷ A tau tu debana asi bene kumuḡaua, korana ḡia tu Barau ḡitaḡitana kavana, ema ḡia na tu Barau marevana baregona evaga-foforiani. A vavine tu tau marevana. ⁸ Korana dia tau o Adamu tu vavine ḡenana eiaḡomato, senaḡi vavine o Eva tu tau ḡenana eiaḡomato. ⁹ Ema Barau na tau eveiatio tu dia vavine ḡena, senaḡi vavine ḡia tu tau ḡena eveiatio. ¹⁰ Moḡesi naima vavine na debari beḡene kumuḡauri, korana mo vetoḡa na ḡia bevaḡa-foforiani, ḡia tu ma ḡeri maoro Barau ḡena ḡauvei beḡe veiani, ema aneru na beḡene ḡita-vetoḡari ḡana. ¹¹ Senaḡi Vereḡauka ḡena maḡuri dabaranai tau tu dia ḡereḡari moḡo ḡetanuni, ma vavine maki dia ḡereḡari moḡo ḡetanuni. Asigina. Vavine tu tau ḡesi beḡe sebonani, ma tau tu vavine ḡesi beḡe sebonani. ¹² Korana tu vavine tau ḡenana eiaḡomato kavana, tau maki vavine ḡerina ḡeḡorani. Senaḡi dagara mabarari tu Barau ḡenana ḡeiaḡomani.

¹³ Gomi tauḡemi na ḡotuḡamaḡi-ginikaua. Vavine ta debana asi kumuḡauna neganai, Barau ḡenai beḡurigurini tu namo ba? ¹⁴ Mai tanobara mabarana nuḡanai tau e vavine vetoḡara marevari na evaga-foforiani, tau ta ḡwina bevaḡa-gara maukaiani tu maiaka veiḡana beveiani tauḡena ḡenai. ¹⁵ Senaḡi bema vavine ḡwina bevaḡa-gara maukaiani nai, mo tu ḡia marevana bevaḡa-baregoani. Korana Barau na vavine ḡwina eviniatio tu debana bene kumuḡaua ḡana. ¹⁶ Bema tarima ta beurani, mai guruḡa neḡarea betoni nai, au tu asi ḡegu guruḡa ta maia. Senaḡi ḡegu guruḡa sebona tu maiga: Gai gemai ema Barau ḡena ekalesia mabarabarari nuḡari ai veiḡa boruna ta tu asigina maia.

Vereḡauka ḡena anibou

¹⁷ Mai tu veiḡa tari ḡomi na boḡono korana-iaḡiri veiḡari ma nakira-varami. Senaḡi au na ḡomi tu asi avaga-raḡemini, ḡomi ḡemi raka-vegogo nuḡari ai tu vevaḡa-rakava tu barego ḡoveiani, a namo ta tu asi ḡovaḡa-ḡoraiani. ¹⁸ Tovotovonai tu iniḡesi nakiram. Au aseḡaḡini, ḡomi ḡemi ekalesia raka-vegogori nuḡari ai tu dia nuga sebonai ḡoḡabini, a ḡomi tu ḡovevare-kirakirani, benamo tauḡemi ḡoveḡare-veḡareni. Au na mai guruḡa maiga tu kota avaga-mogoniani. ¹⁹ Aba, ḡomi vefakami ai vevare-kirakira tu bene vetore veḡata, be Barau na deidei evaga-moḡonimito tarimami tu boḡono fofori.

²⁰ Gomi ḡoraka-vegogoni nai tu, dia Vereḡauka ḡena lavi ḡaniganina dokona o anibou ḡoḡani-vegogoni. Asigina. ²¹ Gomi ḡoḡaniganini nai, dei eguineni, dei egabini ḡotoni, ḡoveraga-veragaiani, a karomi asi ḡovaḡa-nogarini. Ta tu vito etanuni, ma ta tu eniubabobaboni. ²² Gomi tu asi ḡemi numa, be ḡemi numai asi boḡo ḡanini e boḡo niuni ḡotoni, ei? Ma Barau ḡena rubu tu dagara misina ḡotoni, ḡoḡita-ḡuiragiani, ema asi ḡeri-ḡari tarimari ḡovaḡa-maikarini, ei? Au ḡomi ḡemi ai tu kara nakiragia, navaḡa-raḡemi ba? Asigina ḡinavaḡi, au na ḡomi tu asi bavaḡa-raḡemini.

²³ Gomi mai avinimini guruḡana maiga tu Vereḡauka ḡenana aḡabiatio guruḡana: Iesu Vereḡauka ḡerevaiatio boḡinai beredi eḡabi-vaisiatio, ²⁴ benamo Barau evaga-namato murinai, etavi-kiraiatio, benamo ekirato, “ḡoḡabia, ḡoḡania, mai tu au tauḡanigu, ḡomi urami ai ḡinitaḡo dagaranai eiaḡoto. Mai veiḡa boḡono veia-ḡoi, au tuḡamaḡi-iaḡigu ḡana.” ²⁵ Mo lavi ḡaniganina o anibou murinai, Iesu na beredi eveiatio ilailanai kapusi ma eḡabi-vaisiatio, benamo ekirato, “Mai kapusi tu Barau ḡena Ginitaḡo Variguna, au raragu na bevaḡa-mogoniani. Mai kapusi ai boḡo niuani nai, au tuḡamaḡi-iaḡigu ḡana boḡono niu.”

²⁶ Korana mai beredi boḡo ḡaniani e mai kapusi ai vine nanuna boḡo niuani nai tu, vanaḡivanaga Vereḡauka ḡena mase boḡo vari-fiuani mo, ḡia ma beḡenoḡoini. ²⁷ Moḡesina naima deikara na Vereḡauka asi begubakauani vau, mai beredi beḡaniani e Vereḡauka ḡena kapusi ai beniuni nai, mo tarima na Vereḡauka tauḡanina ema Vereḡauka rarana ḡenai vei-rakava beveini. ²⁸ Tarima ta ḡia nuḡana bene ragaḡi-guinea vauo, mo beredi bene ḡania, ema mo kapusi vine nanuna bene niua. ²⁹ Korana deikara na Vereḡauka asi begubakauani vau beḡanini ema beniuni nai, mo beredi beḡaniani e mo kapusi ai vine nanuna beniuni nuḡanai tu, ḡia tauḡena moḡo bevekota-vinini e rakava metona ḡenai betore-kauani. Korana ḡia na Iesu tauḡanina tu asi etuḡamaḡi-doḡarini. ³⁰ Moḡesi naima

gomi fakami ai gūtuma tu tauḡanimi ḡemoirani e ḡokeveni, kotari maki varau ḡemaseto. ³¹ A bema ḡita tauḡera nuḡara bita vetau-guinerini nai tu, Barau na ḡita asi bekota-vinirani. ³² Senaḡi Vereḡauka na ḡita ḡera kerere bekiraḡirini nai tu, ḡia na bevaḡa-matakanirani. Vereḡauka ḡita moḡesina beveirani tarimara tu, tanobara maḡurinai ḡetanuni tarimari ḡesi asi bene vaḡa-rakava sebonara ḡana.

³³ Moḡesi naima, tarikakagu, anibou uranai boḡo raka-vegogoni nai, asi boḡono veḡari-veḡari, karomi tari maki boḡono vaḡa-nogari. ³⁴ Bema ta bevitoani nai tu, ḡena numai bene ḡaniḡani. Asi namo ḡemi raka-vegogo na tu ḡomi kota-vinimi dabarana maki bevaḡa-ḡoraiani. Guruḡa kotari tu roḡo bana iaḡosi vauo, ma bana kira-varami.

12

Iauka Veaḡa ḡena varevare

¹ Tarikakagu mabarami, toma tu aurani, Iauka Veaḡa na ḡomi tata evinimini varevareri nakira-varami. Korana au aurani maḡeri varevare ḡomi na boḡono ribari. ² Gomi na ribami, Barau roḡosi roḡo boḡoro ribaia neganai, dagara kotari na asi ḡeguruḡani babarauri ḡeri ai ḡeḡori-iaḡomito-ḡoi e ḡeḡori-taḡuitaḡumito-ḡoi. ³ Moḡesi naima avaḡa-ribamini, Barau Iaukana na eḡori-kauani tarimana tu asi bekirani, “Iesu iatanai rakava barana bene tanu.” Ema tarima ta maki maḡesi asi bekira-kavani, “Iesu tu Vereḡauka,” senaḡi Iauka Veaḡa na beboroḡiani tarimana tu moḡa.

⁴ Iauka ḡena varevare tu irauirauri, senaḡi Iauka sebona moḡo ḡenana ḡeiaḡomani. ⁵ Vetuḡunaḡi-iaḡovini dabarari tu irauirau, senaḡi Vereḡauka tu sebona moḡo ḡenana ḡeiaḡomani. ⁶ Gauvei veiveiri seḡukari maki irauirau, senaḡi Barau tu sebona na moḡo ḡena tarimarima mabarari nuḡari ai evaḡa-ḡorarini. ⁷ Iauka Veaḡa tu tarima tata ḡeri ai efororini, korana ekalesia mabarana vevaḡa-kava beḡene doḡari uranai. ⁸ Tarima ta tu Iauka Veaḡa na guruḡa iaunegari eviniani, ma tarima ta tu mo Iauka Veaḡa sebona na Barau ḡena guruḡa tauna korikori evaḡa-ribaiani. ⁹ Ma mo Iauka Veaḡa sebona na tarima ta tu veḡabidadama eviniani, ma mo Iauka sebona na tarima ta tu keve tarimari vaḡa-namori varevarena o seḡukana eviniani. ¹⁰ Ma tarima ta tu nuḡa-farevaḡi veḡari boruri bene veiri varevarena o seḡukana eviniani, ma tarima ta tu bene peroveta ḡana seḡuka eviniani, ma tarima ta tu Barau Iaukana o iauka rakavari boruri bene ribari varevarena o ribana eviniani, ma tarima ta tu garo irauirauri ai bene guruḡa varevarena o ribana eviniani, ema tarima ta tu garo irauirauri ai beḡe gurugani nai, guruḡa aniri bene vaḡa-vanaḡiri varevarena o ribana eviniani. ¹¹ Maḡeri mabarari tu Iauka Veaḡa sebona kwarigutu moḡo ḡena gauvei. Ema mai Iauka Veaga na ḡena ura ilailanai varevare tarima tata evinirini.

Tauḡani tu sebona, ma legana ḡutuma gorogoro

¹² Tarima tauḡanina tu sebona moḡo, senaḡi legana tu ḡutuma gorogoro; ma mo tauḡani legana tu asisebo, senaḡi ḡia mabarari na tu tauḡani sebona kwarigutu ai moḡo ḡeiaḡoto. Keriso maki moḡesina. ¹³ Gita kotari tu Iuda tarimara e tari tu irau bese tarimara, kotari tu tuḡu-rakaorakao tarimara e tari tu fakai tatanuni tarimara, senaḡi ḡita mabarara tu Iauka Veaga sebona na ebatisorato, benamo tauḡani sebonai taiaḡoto. Ema Barau na ḡita mabarara ḡerai Iauka Veaga sebona evinirato, ḡia na bene vaḡa-vonura ḡana.

¹⁴ Tauḡani maki dia legana sebona na moḡo eveiato, senaḡi lega ḡutuma gorogoro na. ¹⁵ Bema kwaku bere kira, “Au tu dia ḡima, be au tu dia tauḡani legana ta.” Asigina, ḡia tu roḡo tauḡani legana ta veḡata. ¹⁶ Ma seḡa ma bere kira, “Au tu dia mata, be au tu dia tauḡani legana ta.” Asigina, ḡia tu tauḡani legana ta veḡata. ¹⁷ Bema tauḡani mabarana tu bere mata moḡo nai tu, kamasi vau bere seḡaḡi. Ma bema tauḡani mabarana bere seḡa moḡo nai, dagara bonari tu kamasi vau bere noḡori. ¹⁸ Senaḡi Barau na lega tata tauḡani ai etorerito. Barau na ḡena ura gaburi tatai etorerito. ¹⁹ Bema tavi sebona moḡo tauḡani ai bere iaḡo nai tu, tauḡani mabarana tu kamasi? ²⁰ Senaḡi tauḡani moḡesina tu asigina. Tauḡani legana tu ḡutuma, senaḡi tauḡani tu sebona moḡo.

²¹ Moḡesi naima mata na ḡima maḡesi asi bekiraiani, “Au na ḡoi asi aura-vinimuni,” o deba na kwaku asi bekiraiani, “Au na ḡoi asi aura-vinimuni.” ²² Ma tavi ta reke ai bita ḡitaiani tu, mo tauḡani legari tari taḡitarini asi kokoreri tatoni, senaḡi bema moḡeri lega asigina nai tu, tauḡani asi bere gauvei-ginikau. ²³ Ema tauḡani legari tari tatuḡamaḡi-keirini, takirani, moḡeri lega gubakauri tu kei tatoni, senaḡi moḡeri ḡeri ai ḡita ḡera vegubakau tu barego tatoreani. Ma tauḡani legari kotari ḡitaḡitari tu asi marevari, senaḡi moḡeri ḡita na tu nuḡara mabarari ḡesi tanari-ginikaurini. ²⁴ Ma tauḡani legari kotari ma marevari dagarari tu asi tatuḡamaḡi-baregorini. Senaḡi Barau na tu tauḡani legari irauirauri mabarari etore-sebonarito, benamo ḡia na asi ḡegubakaurini legari tu vegubakau barego iatari ai etore-kauato. ²⁵ Barau na moḡesi eveiato korana tauḡani legari

kotari moĝo asi bisini vaĝa-namori ĝana. Senaĝi tauĝani legari mabarari bisini ĝitaĝau-ilailari ĝana. ²⁶ Bema lega sebona ta bemedigu-midiguni nai, lega mabarari ĝia ĝesi beĝe midigumidigu sebonani. Ema lega ta beĝe matauraiani nai tu, lega mabarari mo lega ĝesi beĝe iaku-vegogoni.

²⁷ Gomi tata maniĝemi tu Keriso tauĝanina legari tata ĝia tauĝanina nuĝanai. Ma ĝomi mabarami tu Keriso tauĝanina sebonai ĝoiaĝoto. ²⁸ Benamo ekalesia nuĝanai Barau na mabarari ĝeri ĝauvei tata evinirito. Eto-re-guinerito tarimari tu apostolo tarimari, ĝia muriri ai vaĝa-ruaruana tu peroveta tarimari etorerito, ma ĝia muriri ai vaĝa-toitoina tu vevaĝa-riba tarimari etorerito. Ma muriri ai tu nuĝa-farevaĝi veigari beĝene vei tarimari, ma muriri ai tu keve tarimari beĝene vaĝa-namori varevarena o seĝukana ĝeĝabiato tarimari, e beĝene vevaĝa-kava tarimari, e ĝauvei tari beĝene ĝori-kauri tarimari, ema garo irauirau ai beĝene guruĝa tarimari. ²⁹ Tarimarima mabarari tu apostolo tarimari moĝo ba? Tarimarima mabarari tu peroveta tarimari moĝo ba? Tarimarima mabarari tu vevaĝa-riba tarimari moĝo ba? Tarimarima mabarari tu nuĝa-farevaĝi veigari ĝeiveirini tarimari moĝo ba? ³⁰ Tarimarima mabarari keve tarimari ĝevaĝa-namorini varevarena o seĝukana ĝeĝabiato tarimari ba? Tarimarima mabarari garo irauirau ai ĝeguruĝani ba? Tarimarima mabarari garo irauirau ai ĝeguruĝani guruĝari tauri ĝekiraĝi-foforirini tarimari ba? ³¹ Varevare baregona korikori boĝono ura-dikadika-iaĝia.

Veuravini

Maitoma dabara namo vedaureana au na ĝomi ĝemi avaĝa-foforiani.

13

¹ Bema au tarimarima ĝeri garo irauirauri ai bara guruĝa ema aneru garori ai maki bara guruĝa, senaĝi au asi ĝegu veuravini, au ĝegu guruĝa tu auri ĝekwariani o funu ruarua ĝevaĝa-vesekerini gururi ĝeraĝeni kavana. ² Bema peroveta varevarena o seĝukana ĝegu ai bere tanu, ema riba mabarari e vekuretoĝa dagarari mabarari bara ribari. Ema ĝegu veĝabidadama barego bere tanu, be ĝoro baregori maki bara vaĝa-veraĝa-raĝeri, ma gabu boruri ai ma beĝerea ruĝa. Senaĝi au asi ĝegu veuravini nai, au tu asi ĝegu namo ta. ³ Ema ĝegu farefare mabarari asi ĝeri-ĝari tarimari bara viniri, e tauĝanigu tarimarima ĝimari ai bara tore-kaua, benamo begere gabua, senaĝi au asi ĝegu veuravini nai, au na dagara namona ta asi bara doĝaria.

⁴ Ma ĝena veuravini tarimana tu evevaĝa-gwaĝigini. Veuravini tu vevetuĝaĝwa e vevaĝa-kava na evonuto. Veuravini nuĝanai mama asi etanuni. Veuravini nuĝanai veiavi e vekiraĝi-varaĝevaraĝe asi etanuni. ⁵ Veuravini na tarimarima vaĝa-rakavari veigari asi eveirini, tauĝena ĝena namo moĝo asi evetauani, asi ebaru-ĝariĝarini, ta ĝena rakava asi etuĝamaĝi-taĝorini. ⁶ Vei-rakava asi eiaku-iaĝirini, senaĝi Barau ĝena guruĝa ema maĝuri moĝoniri moĝo eiaku-iaĝirini. ⁷ Veuravini tu ma manauna ĝesi dagara mabarari nuĝari ai eruĝa-tarini, dagara mabarari nuĝari ai Barau tu bevaĝa-moĝoniani, ema ĝena vetuĝamaĝikau maki Barau ĝenai roĝo betoreani, meto mabarari ai bekokoreni.

⁸ Veuravini tu asi vegata ekorini, beruĝa-taĝo vanagi-vanaĝini. Peroveta guruĝari mabarari neĝi beĝea korini, garo irauirau mabarari maki beĝea magoni, riba mabarari beĝea korini. ⁹ Korana ĝita gera riba tu koturi moĝo e gera peroveta maki koturi koturi moĝo. ¹⁰ Senaĝi mo dagara namo vedaureana beiaĝomani nai, mo kotuna moĝo namo taribarito dagarari tu vega rekwa-rekwani. ¹¹ Au roĝo mero misigu ai tu, mero misiri ĝeri guruĝa na aiaĝoto-ĝoi, mero misiri ĝeri tuĝamaĝi na aiaĝoto-ĝoi, ema mero misiri ĝeri tuĝamaĝi na atugamaĝito-ĝoi. Senaĝi au ama tau-dogaĝogato nai tu, mero misimisiri ĝeri tuĝamaĝi mabarari atore-veĝitarito. ¹² Toma Barau ĝena dagara tu veĝia ai noĝa taĝita-vaguna vagunarini. A Barau goirana ema ĝita goirara bita veĝita-veĝita karakarani, monai vauro Barau ĝena dagara vetoĝari korikoriri bita ĝita-ginikaurini. Toma au na tu koturi moĝo aribarini. Senaĝi mo ĝaro ai vau bariba-ginikaurini, au Barau na eriba-ginikaugoto kavana. ¹³ Mai dagara toitoi tu beĝe tanu-vanaĝi vanaĝini: Veĝabidadama, vetuĝamaĝikau, ema veuravini. Senaĝi mai dagara toitoi vekaravari ai tu veuravini moĝo barego lelevaĝi.

14

Iauka Veaĝa ĝena varevare dagarari tari ĝauvei-iaĝiri

¹ Veuravini maĝurina boĝono vetau-guinea! Ema Iauka Veaĝa ĝena varevare boĝono uravini barego-iaĝiri; a Iauka Veaĝa ĝena peroveta varevarena o seĝukana tu boĝono uravini barego-lelevaĝia. ² Korana garo boruri ai eguruĝani tarimana tu dia tarimarima evaĝa-guruĝaiani, senaĝi ĝia tu Barau moĝo evaĝa-guruĝaiani. Moĝoni, tarimarima na ĝia kara bekiraĝiani tu asi beĝe tuĝamaĝi-doĝariani, korana ĝia tu Barau Iaukana na vekuretoĝa dagarari ekiraĝirini. ³ A eperovetani tarimana tu tarimarima evaĝa-guruĝarini.

Ma ġia ġena peroveta guruġari na tu tarimarima evaġa-kokorerini, elaunaġirini, ema tarimarima nuġari evaġa-gwaġiġirini. ⁴ Garo boruri ai eguruġani tarimana tu tauġena ġena veġabidadama moġo evaġa-tubuani, a eperovetani tarimana na tu ekalesia mabarari ġeri veġabidadama evaġa-kokorerini.

⁵ Au ġegu ura tu ġomi mabarami garo boruri ai boġono guruġa. Senaġi au aura-baregoni ġomi tu Barau ġenana ġeiaġomani guruġari boġono peroveta-iaġiri. Korana Barau ġenana ġeiaġomani guruġari eperoveta-iaġirini tarimana na garo irauri ai eguruġani tarimana evanaġiani; senaġi garo irauri ai beguruġani tarimana beguruġani guruġari ma beġe vaġa-vanaġirini e beġe kiraiġi-fakarini tu lorinai. Korana beġe vaġa-vanaġirini e beġe kiraiġi-foforirini nai tu, ekalesia ġeri veġabidadamai kokore beġe ġabini.

⁶ Tarikakagu mabarami, bema au baiaġosini ġomi ġemi ai ġaronai tu, garo boruri ai basi vaġa-guruġamini, senaġi guruġa tauri tu asi bakiraiġi-foforirini; monana au ġeguna namo ta boġo ġabiani ba? Asiġina! Moġoni, Barau na au evaġa-ribagani guruġari ġomi ġemi ai bakiraiġi-foforirini o riba bavinimini, o baperovetani, o Barau ġena guruġa ġemi ai bavevaġa-riba iaġiani, monai vauro au ġeguna namo boġo ġoitaġoni. ⁷ Miusiki vaġa-ġereri dagarari boġono tuġamaġiri, ilailana ivirikou o hap (ġita kavana). Bema gururi asi beġe raġe-ġinikauni nai tu, kamasi tarima na kamara mari ġeġere-iaġiani bita seġaġi-leaiani? ġia tu mo ivirikou o hap gururi beġe raġe-ġinikauni vauro, kamara boġo vaġa-guruġaiani bita ribaiani. ⁸ Ema bema vetari kibina asi beġe fururu-ġinikauni nai tu, ta na tuari uranai asi berovina-toreni. ⁹ Gomi maki moġesina kavana, bema garo boruri ai boġo guruġani nai, tarimarima tu kamara dabarai ġomi na kara ġokiraiġiani beġe tuġamaġi-doġariani? Gomi ġemi guruġa mo tu tano korinai boġo kiraiġirini noġa iavara boġo vaġa-guruġaiani. ¹⁰ Mai tanobarai garo irauri tu asisebo, ma ġia mabarari ma tauri moġo. ¹¹ Senaġi bema garo ta anina asi ribagu, moġa tauna tu, au tu dia mo garo borunai eguruġani tarimana ġena vanuġa tarimagu, ema ġia maki moġesina, ġia tu dia au ġegu vanuġa tarimana. ¹² Gomi ġemi ai maki moġesina. Gomi tu Iauka Veaġa ġena varevare ġouravini-barego iaġirini; ma toma tu ekalesia ġeri veġabidadama vaġa-kokorena varevarena ġabiġabina uranai boġono kokore, be mo varevare ai tu boġono tubu.

¹³ Moġesi naima, garo boruri ai eguruġani tarimana tu, ġauġau ai Barau bene noġia, be kara bekiraiġirini guruġari maki bene vaġa-vanaġiri e bene kiraiġi-foforiri. ¹⁴ Korana bema au garo boruri ai aguruġani tu, au iaukagu moġo eġuriġurini, a au ġegu tuġamaġi ai tu asi atuġamaġi-doġarini au tu kara akiraiġirini. ¹⁵ Be kara toma aveiani? Au tu iaukagu ġenana bana ġauġau, ema batutuġamaġi-fakaiani garonai maki bana ġurigiuri. Au iaukagu ġenana bana mari, ema batutuġamaġi-fakaiani garonai maki bana mari. ¹⁶ Bema ġoi iaukamu na Barau mari ai ovaġa-raġeani nai tu, kamara dabarai mo garo asi ribana tarimana "Amen" betoni, ġoi Barau ovaġa-namoani nuġanai, ei? ġia tu "Amen" asi bekiraiġiani, korana ġia asi beribani ġoi kara okiraiġiani. ¹⁷ Moġoni, ġoi na Barau tu otanikiu-ġinikauni, senaġi mo sevimu tarimari ġeri veġabidadama tu asi ovaġa-kokorerini. ¹⁸ Au na Barau atanikiuani, korana au garo boruri ai tu aguruġa-iakuni, ġomi mabarami avanaġimini. ¹⁹ Senaġi ekalesia ġurigiuri ġeraka-vegogoni nai, namona tu beġe tuġamaġi-fakaiani garonai guruġa imaima moġo bana kiraiġiri, tarimarima tari bana vaġa-ribari. Moġesina tu namo, a garo boruri ai guruġa 10,000 bakiraiġirini tu asi ġena namo ta.

²⁰ Tarikakagu mabarami, mero misimisiri ġeri tuġamaġi kavana asi boġono tuġamaġi. A vei-rakava ġeri reke ai tu mero raraka-rarakari ilailari ai boġono iaġo. Senaġi tuġamaġi-fakai tu tau-doġadoġa kavana boġono vei. ²¹ Buka Veaġa nuġanai tu maiġesi etoreato, "Vereġauka ekirani,

"Tarima garori boruri na
ema gabu boru tarimari mururi na
au na maiġeri tarima bavaġa-guruġarini.

Senaġi moġesi maki asi veġata beġe seġaġi-viniguni." "

²² Moġesi naima garo boruri ai ġeguruġani tu, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari moġo ġeri ai tu vetoġa ta, a dia Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri vetoġa. Senaġi Barau ġena guruġa ġeperoveta-iaġirini tu, Iesu ġevaġa-moġoniani tarimari moġo ġeri, a dia Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri. (Mai tu, garo boruri ai ġeguruġani tu, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari na vevaġa-kava ta asi beġe ġoitaġoani. Senaġi Barau ġena guruġa ġeperoveta-iaġirini tu, Iesu asi ġevaġa-moġoniani tarimari na vevaġa-kava beġe ġoitaġoani).

²³ Bema ekalesia mabarami gabu sebonai ġoraka-vegogoni, benamo mabarabarami garo boruri boġo guruġani, ma nuġanai tu ġomi fakami ai asi ribana tarimana ta o Iesu asi evaġa-moġoniani tarimana ta bema raka-toġani nai, bekirani, "Gomi tu debami beġe rakava, boġo babol!" betoni. ²⁴ Senaġi bema mabarami boġo perovetani nuġanai, ġomi fakami ai Keriso asi evaġa-moġoniani tarimana ta o asi etuġamaġi-fakani tarimana ta

bema raka-toġani nai tu, ġomi mabarami na Barau ġena guruġa ġoperoveta-iaġiani guruġari na mai tarima loruna begwanuani, benamo beribani, ġia tu vei-rakava tarimana, ema mabarami na boġo ġita-virigiani. ²⁵ Mo tarima ġena tuġamaġi vekuretoġari mabarari boġo kiraġi-foforirini, benamo bevetui-tarini, Barau betoma-rakarigo viniani, bekirani, “Moġoni, Barau tu ġomi ġesi etanuni.”

Toma-rakarigo veiġari roroġotori

²⁶ Moġesina naima, tarikakagu, ġurigiuri boġo raka-vegogoni nai, ġomi mabarami tata ma ġemi ġauvei. Tari tu mari beġe ġabini, tari tu beġe vevaġa-ribani, tari tu garo boruri ai beġe guruġani, tari tu Barau ġena guruġa beġe vaġa-foforirini tarimari, tari garo boruri ai beġe guruġani guruġari beġe vaġa-vanaġirini e beġe kiraġi-foforirini. Dagara mabarari tu ekalesia ġeri veġabadadama vaġa-tubuna ġana moġo boġono veiri. ²⁷ Bema tarima ta garo boruri ai eguruġani nai, tarima ruarua o toitoi ma beġene guruġa. Namona tu tarima toitoi na beġene guruġa-karua, senaġi tauri toitoi vaġa-sebo asi beġene guruġa. Ta bene guruġa-ġosi murinai vauro ta ma bene guruġa, ma ta maia. Benamo garo boruri ai beġe guruġa-ġosini murinai tu, ekalesia ta na moġesi guruġa bene vaġa-vanaġiri, bene kiraġi-foforiri. ²⁸ Senaġi bema vaġa-vanaġi tarimana ta asiġina nai tu, mo garo boruri ai eguruġani tarimana tu rubu nuġanai asi bene guruġa. Gereġana tauġena vau bene guruġa-vevini, ema Barau bene vaġa-guruġaia. ²⁹ Barau ġena guruġa ġeperoveta-iaġirini tarimari ruarua o toitoi beġene peroveta, ma kotari na tu moġeri guruġa beġene vetau-ġinikauri. ³⁰ Bema Barau ġena guruġa etanu-tarini tarimana ġenai efoforini, bene kiraġi-foforia ġana nai, eguruġa-ġineni tarimana ġena guruġa tu bene vaġa-magoa. ³¹ Namona tu ġomi seboni seboni boġono peroveta, be kara ġokiragiani mabarari beġene riba ema mabarari beġene launaġiri. ³² Barau ġenana peroveta guruġari edoġaririni tarimana tu, moġeri guruġa ġena urai vau bekiraġirini. ³³ Barau tu dia vei-vegonu vegonu evaġa-ġoraiiani Barauna, senaġi ġia na tu maino evaġa-ġoraiiani Barauna.

Ekalesia doġorori mabarari ġeveini kavana, ³⁴ ġomi ġemi vavine maki ekalesia vegogori ai asi beġene guruġa, korana ġia tu asi ġeri maoro ġia beġe guruġani. Senaġi ġia tu Mose ġena taravatu na ekiragiani ilailanai beġene tanu tau gabureri ai. ³⁵ Bema dagara tari ġeribari beġe toni nai tu, ġaraġori numai vauro beġene danaġiri. Korana vavine ekalesia vegogori ai beġe guruġani tu ma maiakana. ³⁶ Ġomi na mai guruġa asi goġabi-raġeani? Barau ġena guruġa tu ġomi ġemina erefoto ba? Ba Barau ġena guruġa na tu ġomi moġo ema goitago mito, ei?

³⁷ Bema tarima ta tauġena evetuġamaġini ġia tu peroveta ema ġia tu Iauka Veaġa na evonuvonu-raġeto etoni tarimana tu, ġomi mai atore-vinimimi guruġari bene ġabi-raġeri, bene kira, mai tu moġoni Vereġauka ġena taravatu guruġari. ³⁸ Bema tarima ta maiġeri guruġa betuġamaġi-fitogarin, Barau na ġia maki betuġamaġi-fitogaiani.

³⁹ Moġesi naima, tarikakagu, peroveta uradikadikana tu boġono vei, ma garo boruri ai guruġa-iaġiri ai tu asi boġono vekiraġoi. ⁴⁰ Senaġi dagara mabarari boġono ġauvei-iaġi ġinikauri, ema dabara korikoriri ai boġono veiri.

15

Iesu ġena varigiġisi-ġenoġoi

¹ Tarikakagu mabarami, au aurani, mo Vari Namona, ġomi ġemi aġobata-iaġiato moġa, ġemi tuġamaġi ai ma navaġa-varigu ġenoġoia. Mai Vari Namona ġomi na tu goġabi-raġeato, ema ġomi tu mai Vari Namonaġi ġoruġa-gwaġiġini. ² Bema au na mo aġobata-vinimito guruġana moġa roġo boġo ġabi-gwaġiġiani nai, ġomi tu mo Vari Namona ġenana Barau na bevaġa-maġurimimi. A bema asiġina nai tu, ġomi na govaġa-moġoni-kavaiato.

³ Vereġauka ġenana au na kara adoġariato guruġana tu, ġomi ma akira-varamito. Mo guruġa moġa tu guruġa ġiniguinena e guruġa baregona. Mo guruġa tu Buka Veaġai ġetoreato guruġana ilailanai, ekirani: Keriso ġita ġera rakava bene ġabi-vaġiri uranai emaseto; ⁴ ma ġeguriato, ma ġaro vaġa-toitoinai mase na ma evariġisi-ġenoġoito. Buka Veaġai ġetoreato ilailanai. ⁵ Benamo Petero ġenai evevaġa-foforito, ma murinai tu ġena mero gabanana ruarua (12) ġeri ai maki. ⁶ Moġa murinai tu veġabi-dadama nuġanai tarikaka mabarari sinau imaima (500) ġevevogoto nuġanai ġeri ai efoforito; tari varau ġemaseto, a ġutuma tu roġo maġuri. ⁷ Ma murinai tu Iakobo (o Iames) ġenai efoforito, ma murinai tu apostolo mabarari ġeri ai maki.

⁸ Ma magona korikorinai tu, au, noġa moġo amaġuri-rakavato tarimagu, ġegu ai ema foforito. ⁹ Korana au tu apostolo mabarari ġeri dokona korikoriri tarimagu, ma au tu asi ġegu namo ta moġo, tarimarima na au apostolo tarimagu ai beġe kiraġiġuni. Korana au na Barau ġena ekalesia avaġa-midigu midigurito-ġoi, e alai-lausilausirito-ġoi. ¹⁰ Senaġi Barau ġena namo e varevare-barai, au tu mai ġegu apostolo tarimagu ai ama iaġoto.

Ema Barau ġena namo e varevare-bara au ġegu ai tu asi etore-kavaiato. Moġoni, au na ġauvei tu barego lelevaġi aveiato, a apostolo kotari tu asiġina. Senaġi mo tu dia au tauġegu ġegu kokore ai moġeri ġauvei aveirito. Asiġina. Mo tu Barau ġena namo e varevare-barai kokore eviniguto, benamo mo ġauvei aveirito. ¹¹ Moġesina naima au aġobatato o apostolo tari ġeġobatato, asi ġena irau ta, korana vari tu sebona moġo ġaġobata-iaġiato, ma ġomi na maki mo vari sebona, moġa moġo ġovaġa-moġoniatu.

Gita ġera varigiġi-ġenoġoi

¹² Senaġi bema Keriso ġaġobata-iaġiani nai, ġakirani, Keriso tu Barau na mase na ma evaġa-varigiġi ġenoġoiato ġatoni, kamasi nai ġomi fakami ai ġomi kotari tu ġokirani, mase tarimari tu asi ma beġe varigiġi-ġenoġoini? ¹³ Bema mase na varigiġi-ġenoġoi tu asiġi, moġa tauna tu, Keriso mase na tu asi ma evarigiġi-ġenoġoi. ¹⁴ Ema bema Keriso mase na asi evarigiġi-ġenoġoi, moġa anina, ġai ġema ġobata tu asi tauri, ema ġomi ġemi veġabidadama maki asi tauri. ¹⁵ Moġesi tu ġai beġere ribama, Barau na asi eveiato dagarana ġai na tu ġakiraġi-moġoni moġoni-kavaiani, ġaġofaġofani. Korana ġai na Barau varina ġafuani, ġakirani, Barau na Keriso mase na ma evaġa-varigiġi ġenoġoiato ġatoni nuġanai, Barau na Keriso mase na tu asi evaġa-varigiġi ġenoġoiato. Ma guruġa moġonina tu, mase tarimari mase na tu asi ma ġevarigiġi-ġenoġoini. ¹⁶ Aba, bema mase tarimari mase na asi ma ġevarigiġi-ġenoġoini, moġa anina tu Barau na Keriso tu mase na asi ma evaġa-varigiġi ġenoġoiato. ¹⁷ Ema bema Barau na Keriso mase na tu asi ma evaġa-varigiġi ġenoġoiato, ġomi ġemi veġabidadama tu asi aniri e ġomi tu roġo rakava nuġanai ġotanuni. ¹⁸ Ema mo deikara Keriso ġevaġa-moġoniatu tarimari ġemaseto tu, rakava voina beġe ġabiani. ¹⁹ Ma bema mai tamaġuri-taġoni maġurina ġena namo moġo uranai Keriso ġenai tavetuġamaġikauni nai tu, tarimarima mabarabarari vefakari ai ġita kika vetuġara tu barego lelevaġi.

²⁰ Senaġi Keriso tu moġoni mase na evarigiġi-ġenoġoi, ema ġia tu ġemaseto tarimari mabarari fakari ai ġia tu evarigiġi-ġenoġoi guineto, ilailana ġau ġwaġwari ġeġora-guinene kavana. ²¹ Mase tu tarima sebona, Adamu, ġenana evesinato. Moġa ilailanai varigiġi-ġenoġoi maki tarima sebona, Keriso, ġenana evesinani. ²² Vaġa-ilailana, tarimarima mabara-barari tu Adamu ġenana ġeiaġomani, moġa lorinai beġe maseni veġata; senaġi Iesu Keriso ġesi beġe sebonani neganai, Barau na ma bevaġa-maġuri ġenoġoirani. ²³ Senaġi ġita mabarara tata ġera ġaro korikori loriri ai bita varigiġi-ġenoġoini: Giniguine tu Keriso, ġia tu evarigiġi-ġenoġoi guineto. Ma ġia ma beiaġomani ġaronai tu, ġia ġena tarimari-ma mabarari ma beġe varigiġi-ġenoġoini. ²⁴ Maiaġa murinai Keriso na Barau ġevetari-viniani iaukari ġeri veġitaġau e maoro ema seġuka mabarari asi ġeri kokore ai bevaġa-iaġorini e bevaġa-rakavarini, benamo Barau ġena Basileia o veġitaġau seġukana Tamana Barau ġimanai betore-kauani. Benamo tanobara dokona beiaġomani. ²⁵ Korana Keriso tu roġo bevereni, ġena veġitaġau tu betanuni roġo, beiaġoni mo, ġia ġevetari-viniani iaukari e tarimari mabarari ġia kwakuna fanafana gaburenai befana-taririni. ²⁶ Keriso na evetari-viniani dagarana ta, maġona korikori ai vauro bevaġa-keto-moġovaġiani, tu mase. ²⁷ Korana Buka Veaġai tu iniġesi ekirani, “Barau na dagara mabarari ġia kwakuna gaburenai etorerito, mai tu ġena veġitaġau gaburenai etorerito.” Senaġi ekirato, “dagara mabarari ġia kwakuna gaburenai etorerito,” etato nai, Barau tu asi eiavi-kauato, korana tu Barau na dagara mabarari Keriso kwakuna gaburenai etore-toġarito. ²⁸ Dagara mabarari Keriso ġena veġitaġau gaburenai Barau na betorerini, moġa murinai tu Barau Natuna taġena maia Barau ġena veġitaġau gaburenai bevetore-toġani. Moġo tauna tu, Barau na dagara mabarabarari bedebarinai.

²⁹ Bema varigiġi-ġenoġoi asiġina, mai tarima kotari ġemase-guineto tarimari urari ai babatiso ġeġabinu tu kamasi beġe veini, ei? ġia tu kara dainai ġemase-guineto tarimari urari ai babatiso ġeġabinu? Betaġu ġia na varigiġi-ġenoġoi ġevaġa-moġoniani nai, mo veiaġa ġeveiani. ³⁰ Ema ġai maki, kara dainai tu hora mabarari ai dori moġo ġevaġi-masemani senaġi roġo ġaġiġiraġeni, bema varigiġi-ġenoġoi asiġina nai tu? ³¹ Tarikakagu mabarami, moġoni, ġaro vanaġivanagi au ġegu mase ġekiraġiani. Senaġi maiaġa maki moġoni, ġomi na Iesu ġoġabi-raġeato nai, ġera Vereġauka Keriso Iesu ġoiranai au tu averere-baregoni. ³² Bema au vaġa-ilailana mai tarimarima ġeri tuġamaġi babobabori noġa moġo Efeso ai boġa bairi rakavari kavana bara vaġa-vevaġiri, au tu kara dagara namona ġegu ai bere ġora? Bema varigiġi-ġenoġoi asiġina nai, au tu moġesi asi bara vei, asiġina ġinavaġi. Bema Barau na mase na asi ma bevaġa-varigiġi ġenoġoirani nai tu, maiaġesi tara kira, “Siġanigani ema siniuniu, korana boinani tu bita maseni bene.”

³³ Tarima ta na asi bene ġofami! “Tarima rakavari bita kakorini nai tu, ġera maġuri namori beġe rakava-kwaikwaini.” ³⁴ Gotataġa, veiaġa iobukaibukari ġoveiri, vei-rakava

govaḡa-dokoa. Korana ḡomi kotari Barau tu asi ribami roḡo. Mai tu ḡomi beḡene maiakami ḡana aguruḡani.

Variḡisi-ḡenoḡoi tauḡanina tu iraua

³⁵ Senaḡi kotari tu beḡe vedanaḡini, beḡe kirani, “Mase tarimari tu kamasi ma beḡe variḡisi-ḡenoḡoini? Ma beḡe variḡisini nai, tauḡaniri tu aiḡesina?” ³⁶ Babo! Goi na kara tano ai ovaroani tu, asi roḡo etubuni mo, ovaroani dagarana bemaseni vau. ³⁷ Widi o dagara ta novaroa otoni nai tu, dia tauḡani oḡabiani, benamo ovaroani. Asiḡina, ḡoi na mo widi o kara novaroa otoni dagarana tu ḡutuna ḡuena oḡabiani, ma ovaroani. ³⁸ Ma Barau tauḡena na ḡena ura ilailanai mo widi o kara ḡovaroani, moḡeri tata tauḡaniri korikori evinirini. ³⁹ Tauḡani mabarari viriḡori tu iraurau. Tarimarima viriḡori irau, kwakuri vasivasi ḡemaḡurini dagarari vaḡa-ilailana bai, boromakau, mamoe, e kotari viriḡori irau, maḡani-kone viriḡori irau ema manu maki viriḡori irau. ⁴⁰ Guba dagarari tauḡaniri tu ta, ma tanobara ḡetanuni tarimari e dagarari maki irau. Guba tauḡanina marevana ta ema mai tanobara tauḡanina marevana maki ta. ⁴¹ Garo marevana ta ema ḡue marevana ta, ema visiḡu marevari maki irauri. Visiḡu tata maki marevari iraurau.

⁴² Mase na variḡisi-ḡenoḡoi maki moḡesi. Beḡe guriani tauḡanina tu beborāḡani, a Barau na ma bevaḡa-variḡisi ḡenoḡoiani tauḡanina tu asi ma beborāḡa-ḡenoḡoini. ⁴³ Beḡe guriani tauḡanina tu vetoḡana asi namo, ema tarimarima na asi beḡe urani ḡitaḡitana, a Barau na ma bevaḡa-variḡisi ḡenoḡoiani tauḡanina tu ma marevana. Beḡe guriani nai tu, moiramoiira asi kokorena, a Barau na mo tauḡanina ma bevaḡa-variḡisi ḡenoḡoiani nai tu, ma seḡukana. ⁴⁴ Geguriani nai tu, tanobara tauḡanina, a Barau na evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiani nai tu, iauka tauḡanina. Tanobara tauḡanina tu ta etanuni, moḡa lorinai iauka tauḡanina maki ta etanuni. ⁴⁵ Buka Veaḡa nuḡanai ekirani, “Tarima guinena, Adamu, Barau na eveiato tu maḡuri tarimanai evaḡa-iaḡoato.” A Adamu maḡona, Keriso, tu maḡuri bevinini laukanai evaḡa-iaḡoato. ⁴⁶ Tanobara tauḡanina tu eguineto, a dia iauka tauḡanina. Tanobara tauḡanina murina na vauro, iauka tauḡanina eiaḡomato. ⁴⁷ Tarima guinena, Adamu, tu tanobara ḡenana eiaḡomato, Barau na tano kauna na eveiato, a tarima vaḡa-ruaruana tu Keriso, guba na emariḡoto tarimana. ⁴⁸ Barau na tano kauna na eveirito tarimari tauḡaniri tu Adamu tauḡanina kavana, mo tu ma tano kauna na eveiato tarimana tauḡanina kavana, ema guba tauḡanina beḡe ḡabiani tarimari maki Keriso tauḡanina kavana, mo tu guba na eiaḡomato tarimana tauḡanina kavana. ⁴⁹ Initoma ḡita tu Barau na mo tano kauna na eveiato tarimana vetoḡana kavana. A gabi vau mai guba na eiaḡomato tarimana vetoḡana ilailanai bita iaḡoni.

⁵⁰ Tarikakagu mabarami, au na kara akiraḡiani tauna tu maḡa, tarimarima, mai tanobarai ḡetanuni kavana, ma tauḡaniri, ma viriḡori, ema ma rarari tu, Barau ḡena Basileia nuḡanai asi beḡe raka-toḡani. Ema ma beborāḡani dagarana tu tanu-vanaḡi vanaḡi Basileiana nuḡanai asi betanuni riba. ⁵¹ Goseḡaḡi, vekuretoḡa guruḡana ta akira-varamini: ḡita mabarara tu asi bita maseni, senaḡi ḡita mabarabarara tauḡanira tu Barau na bekurevorini. ⁵² Mo tu asikauna moḡo beḡorani, noḡa matara iaḡataḡo nunaḡa ta vaḡa-kafurina mo ma taraga-keorini kavana, asi kwaibona. Kibi dokona guruḡa berāḡeni, benamo ḡemaseto tarimari ma beḡe variḡisi-ḡenoḡoini, benamo tauḡani asi ma beḡe rakava-ḡenoḡoini. Ma ḡita roḡosi bitana mase tarimara maki tauḡanira beḡe vekurevoni, mo tu tauḡani variḡuri bita ḡabirini. ⁵³ Korana mai ma beborāḡani tauḡanina tu bene vekurevo, benamo asi ma beborāḡani tauḡanina bene vetore-fofori, ema mai ma bemaseni tauḡanina tu bene vekurevo, benamo asi bemaseni tauḡanina ma bene vetore-rosi. ⁵⁴ Aba, mai ma beborāḡani tauḡanina tu bene vekurevo, benamo asi ma beborāḡani tauḡanina bene vetore-rosi, ema mai ma bemaseni tauḡanina tu bene vekurevo, ma asi ma bemaseni tauḡanina ma bene vetore-rosi. Mai dabarai Buka Veaḡai evetoreto guruḡana bemoḡonini,

“Mase tu Barau ḡena kokore na varau evaḡa-darereato.

⁵⁵ Mase o, ḡoi ḡemu kokore tu aiḡea?

Mase o, ḡoi na tarimarima ogwanurini garaḡotana tu ainai?”

⁵⁶ Mase egwanurini garaḡotana tu vei-rakava ema vei-rakava ḡena seḡuka tu taravatu ḡenana eiaḡomani. ⁵⁷ Senaḡi Barau tatanikiuani, korana ḡita na ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡenana kokore evinirini.

⁵⁸ Moḡa lorinai, tarikakagu, au na aura-vinimini tarimami, ḡemi veḡabidadamai boḡono ruḡa-gigitari, tarima ta o dagara ta na asi bene vei-ḡareva ḡarevami, vanaḡivanaḡi Vereḡauka ḡena ḡauvei boḡono veia ma kokoremi ḡesi. Korana boḡono riba, ḡomi ḡemi ḡauvei Vereḡauka nuḡanai tu asi ḡovei-taḡuiani, senaḡi ma voimi.

16

Ierusalemale ekalesia tarimari vaġa-kavari ġana moni vaġa-vegogo

¹ Maitoma tu Ierusalemale veaġa o ekalesia tarimari vaġa-kavari uranai moni boġono vaġa-vegogo guruġari akiragi. Mai guruġa tu Galatia ekalesia mabarari akirarito, beġene veia atato guruġana, ġomi akira-varamini. Au aurani tu ġomi maki mai veia boġono veia. ² Fura ġarona giniginenai o Sandei vanagivanagi ġomi tata tu ġemi dogari ilailari ai moni ta boġono tore-toġaia. Moġeri moni tu boġono tore-vegogo vegogori, be au baiagosini ġaronai tu, moni mabarana bene rovinatore, asi ma bisini vaġa-vegogo. ³ Ema au basi votuni nai tu, ġomi na boġo vaġa-moġonirini tarimari bavinirini, benamo Ierusalemale ġana beġe ġabi-iaġorini. Beġe iaġoni nai tu, au na guruġa-fofori fefana ta maki batoreani, be beġe ġwa-kauani. ⁴ Bema baġitaiani au tauġegu baiagioni tu namo nai tu, au ġesi baġa iaġoni.

Paulo ġena ura Korinto ġana bene iaġo

⁵ Au baiagosini basi-ġitamini, Makedonia tanona na nuġana na baraka-vanagini nai, korana au tu Makedonia tanona nuġana na baraka-vanagini bene. (Makedonia ekalesiari bana raka-ġitari, senaġi monai asi batanuni, baraka-vanagini moġo). ⁶ A au baiagosini nai tu, atuġamaġini, ġomi ġesi kota roġo bita tanuni banagu. Betaġu faraka e iavara ġueri maki maninai bita ġabiani ġomi ġesi. Bere namo, ġegu iaġoiaġo ai baura-vinirini dagarari tu ġomi na boġono vaġa-kavaġu. ⁷ Au tu asi aurani taimi misina mogo ġomi ġesi bana tanu, benamo ma bana iaġuimi maia. Au ġegu tuġamaġi ai tu aurani, ġomi ġesi bitana tanu-mauka, senaġi mo tu bema Barau na maoro beviniguni vauro. ⁸ A au tu Efeso ai batanuni mo Pentekoste ġarona, ⁹ korana Barau ġena ġauvei bana veia dabarana tu varau bekeoa, be toma ġegu ġauvei tu barego lelevagi. Senaġi tarimarima vovoka na maki ġekouguni, ġauvei asi bana veia ġetoni.

¹⁰ Bema Timoteo beiaġosini nai tu, boġono nari-ginikaua, be ġomi ġesi betanuni nai, asi bene tanu-garigari. Ġia maki au kavana Vereġauka ġena ġauvei eveiani. ¹¹ Moġa lorinai tarima ta na asi bene ġita-ġuiragi. Senaġi boġono vaġa-kavaia e maino ai boġono tuġua, au ġegu ai ma bene ġenoġoi-iaġoma. Korana au tu tarikaka kotari ġesi ġia ġanariani.

¹² Ma tarikakara Apolos tu au na alaunaġiato, tarikakara tari ġesi be ġomi ġemi ai bene iaġosi atato. Senaġi ekirato, maitoma tu asi ilaila beiaġosini, a ġaro namona tai vauro beiaġosini.

Guruġa dokona

¹³ Tauġemi boġono venari-ginikau, ġemi veġabidadamai boġono ruġa-gwaġiġi, nuġami beġene gwaġiġi, boġono kokore. ¹⁴ Dagara mabarari boġo veirini nai tu, veuravini ai moġo boġono veiri.

¹⁵ Tarikakagu mabarami, ġomi Stefanas ġena numa tarimari mabarari tu ma ribami. Ġomi ma ribami, ġia na Iesu Keriso ġeġabi-raġeato nai tu, ta maki roġosi roġo bere ekalesia Akaia nuġanai. Ma ġia tu veaġa o ekalesia tarimari ġeri ġauvei ai ġevekiraġikauto, ġevaġa-kavarito. Moġa lorinai anoġimini, ¹⁶ ġomi maki moġesi tarimari garori boġono seġaġi-viniri, ema ġai ġesi ġeġauveini e ġevewaraġini tarimari mabarari maki.

¹⁷ Aiakuni, korana Stefanas e Fotunato ema Akaiko au ġegu ai ġeiaġomato nai. Asi ilaila baiagosini, ġomi ġesi bita tanuni nuġanai, mai tauri toitoi na ġomi gabumi ġeġabirito, moġesi nai au nuġagu egenatarito. ¹⁸ Ema ġia na au nuġagu ġevaġa-iaku ġenoġoioato, ema ġomi maki nuġami ġevaġa-iaku ġenoġoirito. Moġesi naima ġia tu boġono ġabi-raġeri.

¹⁹ Asia ruburi na ġomi ġemi vevaġa-namo ġetuġuni. Akwila e Priskila na ema ekalesia ġia ġeri numai ġetanuni mabarari na nuġari mabarari ġesi ġevaġa-namomini Vereġauka aranai. ²⁰ Tarikaka mabarari na ġevaġa-namomini. Gomi maki karomi tata vetarikaka verauna na boġono vaġa-namori.

²¹ Au Paulo ġimagu na mai vevaġa-namo guruġari atorerini.

²² Bema tarima ta na Vereġauka asi eura-viniani tu, ġia iatanai rakava baregona bene tanu mo vanagivanagi. Gera Vereġauka o, noiaġoma.

²³ Gera Vereġauka Iesu Keriso ġena namo e varevare-bara ġomi ġemi ai bene tanu. ²⁴ Au ġegu veuravini ġomi ġesi bene tanu. Keriso Iesu ġenana ġita tu doġoro sebona tarimara.

PAULO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA KORINTO EKALESIARI ĜERI

2 Korinto vaĝa-foforina guruhari

Mai fefa vaĝa-ruaruana tu vevaĝa-gwaĝigi fefana Paulo na etoreato. Paulo na mai fefa tu Makedonia na Korinto ekalesiari etore-vinirito. Mai fefa tu lagani 55 ema 57 fakari ai etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karao 1:3-4 ema 5:18.

Paulo na mai fefa etoreato korana tari tu maiĝeri: 1) Ĝofaĝofa tarimari na ĝia ĝena apostolo ĝauveina ĝevaĝa-rakavaia ĝetato-ĝoi moĝeri guruhari eveito. 2) Ierusalemaj Barau ĝena tarima veaĝari ĝetanuni moĝeri ĝeri moni tari beĝene tore-vegogo etato (9:1-5). 3) Mo ĝena fefa giniguinena monai mo vei-rakava tarimana ma beĝene ĝabi-raĝea e beĝene ura-vinia etato (2:5-11).

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Ma veĝabi-sebona ĝenoĝoi guruhari - karao 1-7
2. Ierusalemaj ekalesiari varevare viniri guruhari - karao 8-9
3. Korinto nuĝanai apostolo tarimari ĝofaĝofari na Paulo ĝena apostolo ĝauveina ĝekira-rakavaia to, Paulo tauĝena evekiraĝi-maĝatato guruhari - karao 10-13

¹ Au Paulo, Barau ĝena ura lorinai Keriso Iesu ĝena apostolo ai evaĝa-iaĝoguto, ema ĝita tarikakara veĝabidadama nuĝanai Timoteo ĝesi ĝemana mai fefa eiaĝosini.

Gomi Barau ĝena ekalesia Korinto nuĝanai, ema veaĝa tarimami mabarabarami, Akaia tanona mabarana nuĝanai ĝotanuni tarimami, ĝemi atore-vinimini.

² Barau ĝita Tamara ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Paulo na Barau etanikiuato

³ Barau sivaĝa-namoa, ĝia tu ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana. Ĝia tu vevetuĝaĝwa Tamana e vevaĝa-kava Barauna korikori. ⁴ Barau na ĝai ĝema midigumidigu e dabara doko nuĝari ai evaĝa-kavamani. Moĝesi naima ĝai na maki tarima kotari ĝeri meto ai baĝa vaĝa-kavarini riba, Barau na ĝai evaĝa-kavamani ilailanai. ⁵ Moĝoni, Keriso na eĝabiato midiguna ĝai ĝemai tu barego-lelevaĝi; ma ĝai ĝema vevaĝa-kava Keriso ĝenana maki barego lelevaĝi. ⁶ Ĝai baĝa midigu-midiguni tu ĝomi vevaĝa-kava ema vevaĝa-maĝuri boĝono ĝabia ĝana. Ĝai Barau na evaĝa-kavamani tu ĝomi vevaĝa-kava boĝono ĝabi ĝana. Ma mai vevaĝa-kava boĝo ĝabiani mainana ĝomi nuĝami bevaĝa-gwaĝigirini, benamo ĝai ĝamidigu-midiguni kavana midigumidiguri boĝo ĝabirini nai tu, boĝo kokoreni. ⁷ Ĝai ĝema vetuĝamaĝikau ĝomi ĝemi ai tu barego ĝatoreani, korana tu ĝaribani, ĝomi tu ĝai ĝesi tamidigumidigu-sebonani, ema vevaĝa-kava maki ĝai ĝesi tagabi-sebonaiani.

⁸ Tarikaka mabarami, ĝai Asia tanonai aiĝesi meto ĝaĝoitaĝoto maki ĝaurani baĝana vaĝa-ribami. Ĝai Asia ai tu meto barego lelevaĝi ĝadoĝariato, ĝema gwada e riba mabarari maki ĝekorito, be ĝema tuĝamaĝi tu benamo, asi baĝa maĝurini, baĝa maseni. ⁹ Moĝoni, ĝai ĝema vemamiraĝi tu, ĝai beĝene vaĝi-masema dabarana tu varau ĝevaĝa-moĝoniato. Senaĝi asiĝina. Ĝai ĝemai moĝeri veia ĝeĝorato tauna tu, ĝai tauĝema ĝema kokore ai asi baĝana veĝabidadama, senaĝi mase na maki evaĝa-vaissi-raĝerini Barauna ĝenai moĝo baĝana veĝabidadama. ¹⁰ Ĝia na mase nuĝari na evaĝa-maĝurimato, ma roĝo ma bevaĝa-maĝurimani. Ĝai ĝema vetuĝamaĝikau tu Barau ĝenai ĝatore-kauani, goirai maki ĝia na ma bene vaĝa-maĝurima ĝana. ¹¹ Mo tu ĝomi na maki ĝauĝau ai roĝo boĝo vaĝa-kavamani nai. Benamo Barau na tarimarima vovoka ĝemi ĝauĝau dainai, ĝai bevaĝa-kavamani. Mo vevaĝa-kava tarimarima vovoka na beĝe ĝitaiani, benamo ĝai na mo namo ĝadoĝariani bakunai, mabarari na Barau beĝe tanikiuani.

Paulo ĝena boioĝa ekefoato

¹² Ĝai ĝema vekokoroku anina tu maiaĝa: Ĝai nuĝamai ĝamamiraĝiani, ĝai ĝema maĝuri e veiaĝa mai tanobarai, o sikira, ĝema vegaragara ĝomi ĝesi tu dabara veaĝanai ema moĝoninai. Maiĝeri veiaĝa veaĝari ema moĝoniri tu Barau ĝena varevare-bara ĝenana ĝeiaĝomani, a dia tanobara tarimari ĝeri iauneganai ĝevairito-ĝoi. ¹³ Ĝai na ĝomi fefa ĝatore-vinimini tu dia fefa gwaĝigiri ĝatore-vinimini. Asiĝina. Ĝai ĝema fefai kara ĝakiraĝirini guruhari tu ĝomi na boĝo iavirini ema fefa tauri maki boĝo tuĝamaĝi-doĝaririni fefari moĝo. ¹⁴ Moĝoni, kotuna varau ĝotuĝamaĝi-doĝarimato. Ema atuĝa-maĝini, gabi

vau boĝo tuĝamaĝi-doĝari korikorimani. Benamo Iesu Vereĝauka beĝenoĝoini ĝaronai, ĝomi na ĝai boĝo vaĝa-raĝemani, ĝai na ĝomi baĝa vaĝa-raĝemini kavana.

¹⁵ Au ariba-maoroto, ĝai boĝo riba-ginikaumani ema ĝemai boĝo tuĝamaĝikauni naima, au na boioĝa aveiato tu banasi rakaĝita-guinemi, be vaĝa-ruarua ĝomi bana vaĝa-kavami. ¹⁶ Au ĝegu boioĝa guinena tu Makedonia ĝana baiaĝoni nai, banasi raka-ĝitami ema Makedonia na ma baĝenoĝoini nuĝanai maki, ma banasi raka-ĝitami atato. Ma manina na vau Iudea ĝana baiaĝoni nai, au ĝegu iaĝoiĝo ai beĝene vaĝa-kavagu farefareri tari boĝono vinigu vauro boĝono tuĝugu. ¹⁷ Gomi ĝotuĝa-maĝini, au tu dia nuĝagu mabarana ĝesi maiĝesi abioĝato ei? Ba ĝomi ĝotuĝamaĝini, au tu mai tanobara maĝurinai roĝo ĝetanuni tarimari ĝeri veĝa na aiaĝoni, be murugu na tu, "Oi, oi" atato, a nuĝagu gabigabinai tu "Asiĝina, asi baiaĝoni," atato. ¹⁸ Barau guruĝa moĝoninai moĝo etanuni kavana, ĝai maki moĝesina; ĝomi ĝemi ai vari ĝaĝobata-iaĝiani nai, dia murumai tu "Oi" ĝatoni, ma nuĝamai tu "Asiĝi" ĝatoni. ¹⁹ Korana Barau Natuna, Iesu Keriso, ĝomi fakami ai au, e Silas, ema Timoteo, na ĝaĝobata-iaĝiato-ĝoi tu dia muruma na moĝo ĝakirato-ĝoi, "Iesu varina tu Oi, moĝoni," ma nuĝama gabigabiri na tu "Asiĝi, ĝofaĝofa" ĝatato-ĝoi. Asiĝina. Ĝia ĝena maĝuri nuĝanai tu "Oi, moĝoni" moĝo etanuni vanaĝivanaĝi. ²⁰ Barau ĝena kiraĝitore mabarari eveirito tu "Oi moĝoni" moĝo, Keriso ĝena maĝuri nuĝanai ĝemoĝonito. Moĝesi nai ĝai na Keriso ĝenana Barau ĝavaĝa-raĝe-baregoani, ĝakirani, "Oi, mo tu moĝoni" ĝatoni. ²¹ Ĝomi ema ĝai tu Barau taugena na evaĝa-kokorerani e evaĝa-ruĝa gwaĝiĝirani Keriso ĝena maĝuri nuĝanai. Ĝia na eĝabirato, evaĝa-veaĝarato, ²² ema evaĝa-moĝonirato, ĝita tu ĝia ĝena tarimarima, ĝena veteoĝo o maka maki ĝita ĝerai etoreato, ema ĝita lorura ĝutunai ĝia Iaukana etore-toĝaiato, mo Iauka ĝenana ĝita evaĝa-riba ginikaurato, ĝia ĝena vevaĝa-namo mabarana maki vauro bita ĝabiani veĝata.

²³ Barau ma ribana mai kara akiraĝirini tu mabarani moĝoni, e au nuĝagu o lorugu ĝutuna maki ĝia ma ribana; au mo Korinto ĝana asi aiaĝosito tauna korikori tu maigā: Au asi aurato, ĝomi ĝemi vei-rakava banasi kiraĝi-fofori foforiri, benamo monana ĝomi nuĝami bana vaĝa-metori. ²⁴ Au tu dia ĝomi ĝemi vere, be ĝomi ĝemi mani veĝabidadama nuĝanai tu ĝai na kara baĝa kiraĝirini veĝari moĝo boĝono veiri. Asiĝina. Mai tu ĝomi ema ĝai taĝauvei-sebonani, ĝomi boĝono iaku tuĝamaĝinai. Korana ĝomi mani tu taugemi ĝemi veĝabidadamai lorinai ĝoruĝa-gigitarini.

2

¹ Moĝesi naima nuĝagu aroriatato akirato, asi ma banasi raka-ĝitami, korana bavaĝa-guruĝa gwaĝiĝimini, benamo nuĝami beĝe metoni garina. ² Korana bema au ĝegu guruĝa na ĝomi nuĝami beĝere vaĝa-metori nai, au tu dei na ma beĝere vaĝa-iaĝugu? Korana au boĝoro vaĝa-iaĝugu tarimami tu varau nuĝami bavaĝa-metori. ³ Moĝesi naima au na mo fefa gwaĝiĝina moĝa atore-vinimito. Au asi aurato, au bana iaĝosi tu, boĝo vaĝa-iaĝuguni tarimami na au boĝono vaĝa-nuĝa midigumidigu, korana au ma ribagu au aiakuni gabunai tu ĝomi maki au ĝesi, be taiaku-sebonani. ⁴ Moĝoni, au nuĝagu tu ma metona ĝesi ema ĝegu vetuĝamaĝi maki ebarego-rakavato e ataĝito maki, mo fefa ĝomi ĝemi atoreato-ĝoi nai. Mo fefa gwaĝiĝina atore-vinimito tu dia ĝomi nuĝami bana vaĝa-metori ĝana. Asiĝina. Au na mo fefa moĝesina atore-vinimito anina tu, au aurato ĝomi boĝono riba, au na ĝomi tu auravini-rakavamini.

Vei-rakava tarimana ĝena rakava boĝono tuĝamaĝi-fitogaia

⁵ Bema ĝomi ta na nuĝa-midigumidigu evaĝa-ĝoraiani nai, au mo gabu ai tu asi ĝegu nugameto. Aba, gabu tari tu asi aiaku-iaĝirito, senaĝi ĝomi mabarami tu nugameto barego evinimito, o sikira, ĝomi ĝutuma, korana au asi aurani, ĝomi ĝemi ai mo veĝa guruĝana bana kiraĝi-meto lelevaĝia. ⁶ Gomi ĝutuma na mani tarima na mo veĝa eveiato voina metona baregona ĝoviniato, ma mo tu ĝenai ilaila be benamo, meto asi ma boĝono vini-lelevaĝia. ⁷ Ma toma tu ĝena rakava boĝono tuĝamaĝi-fitogaia ema boĝono launagia kekei. Asi namo tuĝamaĝi midigumidiguna na mai tarima bevaĝa-ketoani ĝena veĝabidadama ĝenana. ⁸ Moĝesina naima, au na ĝomi anoĝimini, mai tarima boĝono kiravara-ginikaua, ĝia tu moĝoni ĝoura-viniani. ⁹ Au na mo fefai atore-vinimito korana aurato, ĝomi bana riba-ginikaumi, moĝoni au na avaga-ribamito dagarari mabarari ĝokorana-iaĝi korikoririni ba? ¹⁰ Bema ĝomi na tarima ta ĝena rakava ĝotuĝamaĝi-fitogaiani tu, au na mo tarima ĝena vei-rakava maki atuĝamaĝi-fitogaiani. Ma bema rakava ta au na atuĝamaĝiato, mo rakava tu Keriso ĝoiranai au na varau atuĝamaĝi-fitogaiato ĝomi ĝemi namo uranai. ¹¹ Moĝesi aveito anina tu, Satani na ĝita begofarani, benamo mo meto misina bevaĝa-barego lelevaĝiani garina. Korana Satani eĝauveini dabarari ĝita tu ma ribara.

Paulo ĝena ura baregona Tito bene doĝaria

¹² Troas vanuġana ġana aiaġoto, Keriso Varina Namona bana vari-fiua ġana. Au Troas vanuġanai araġasito, benamo ariba-maoroto, Vereġauka na mo vanuġai Vari Namona bana fiua ġatama-bokana tu ġegu ekeoato. ¹³ Senaġi au nuġagu ai maino tu asi aġabiato-ġoi, nuġagu evekwaragi-to-ġoi, korana au tarigu Tito Troas ai tu asi adoġariato. Moġesi naima Troas tarimari aġabi-tuġurito moġo, benamo Makedonia ġana ma aiaġoto.

Keriso ekokoreto lorinai ġita takokoreni

¹⁴ Barau atanikiu-viniani, korana vanaġivanaġi ġia na ġena seġuka kokorenai Iesu Keriso ġena maġuri nuġanai ġai eġori-kaumani. Benamo ġai ġemana Keriso varina tu noġamo muramura bonana namona na tanobara mabarana ġeġabiani, benamo ġeribaiani. ¹⁵ Moġoni, Barau ġoiranai ġai tu Keriso varina bonana namona, Barau na rakava ġenana evaġa-maġuririto tarimari fakari na ema vei-rakava tarimari mase dabaranai ġerakani tarimari fakari ai. ¹⁶ Mase dabaranai ġerakani tarimari ġeri, ġai tu mase boraġari bonari, mase bevaġa-ġoraiani dagarana. A Barau na evaġa-maġuririto tarimari ġeri ai, ġai tu maġuri muramura bonana namona, maġuri evaġa-ġoraiani dagarana. Senaġi dei na mai ġauvei baregona beveiani riba? ¹⁷ Ġai dia tarima tari kavana, be Barau ġena guruġa ġeġobata-iaġiani tu moni beġene doġari ġana; a ġai tu dia Barau ġena guruġa ġaġobata-iaġiani tu moni na beġene voima ġana. Asiġina. Ġai tu Barau na etuġumato, mai ġauvei baġana veia etato. Ġai tu Keriso ġesi ġasebonato, ma Barau ġoiranai ġai tu nuġama maoro e moġoni ai Barau ġena guruġa ġakiraġiani.

3

Taravatu e Iauka

¹ Ġai mai guruġa ġakiraġirini tu, ġai tauġema moġo ma ġavevaġa-raġe ġenoġoini, ġakirani, "Ġai tu moġoni vei-iobukaiobuka tarimama korikori," ġatoni ba? Ba tarima kotari ġeveini kavana ġaurani tarimarima na ġema vevaġa-moġoni fefana ta ġomi ġemi beġene torea, beġene kira, "Ġai tu tarima namoma, be boġono ġabi-raġema." O ġomi na ġai boġono ġabi-raġema uranai ġema vevaġa-moġoni fefana ta boġono torea ġatoni? ² Ġomi maniġemi tu ġai ġema fefa, ġai vaġa-moġonima fefami, ġai lorumai Keriso na eberarito, ma tarimarima mabarari na ġeribamini ema ġeivimini. ³ Ġomi ġemi maġuri na evaġa-fofori ġinikauani, ġomi tu Keriso ġena fefa, ġai ġema ġauvei ġenana eberamini o etoremini, (ma tarimarima na ġeiviani). Ġomi tu Keriso ġena fefa, dia bairo na eberamito fefami, senaġi maġuri vanaġivanaġi Barauna Iaukana na eberamito fefami. Ma ġomi Keriso na tu dia fore lefalefari iatari ai ebera-kaumito, senaġi ġomi tu tarimarima loruri ai ebera-toġaiato.

⁴ Ġai na maġeri guruġa ġakiraġirini, korana ġai tu Keriso ġenana ma ġema tuġamaġikau Barau ġenai. (Korana ġia na evaġa-kavamani ġena ġauvei veiveinai). ⁵ Aba, ġai tauġema ġereġama na maġeri veġa tu asi ilaila baġa veirini. Moġesi naima ġai na dagara ta ġavaġa-ġoraiato tu asi ġatoni. Asiġina. Ġai tu Barau na ġereġana na moġo kokore ema riba ġai evinimani nai mai ġauvei ġaveirini. ⁶ Barau na kokore ema riba evinimani nai, ġia ġena kiragi-tore o ġinitaġo variguna ġavarifuani. Mo tu dia taravatu bukanai ġetorerito dagarari ġavari-fiurini, asiġina, ġai tu Iauka Veaġa na tarimarima ġeri maġuri ai kara eveiani ġavarifuani. Korana taravatu bukanai etorerito vevaġa-naġiri na tu tarima ġevaġi-maserini, bema asi ġekorana-iaġiani nai; senaġi Barau Iaukana na tu tarimarima maġuri evinirini.

Barau ġena ġinitaġo variguna marevana baregona

⁷ Goseġaġi, Mose na Barau ġena taravatu tu Isaraela tarimari evaġa-ribarito-ġoi, moġeri na tu mase maki ġevaġa-ġoraiato-ġoi. Mo taravatu moġeri tu Barau na fore iatanai eberarito, ma marevari mamari tu barego rakava. Moġeri taravatu Barau na fore ai eberarito dagarari Mose na eġabi-iaġomarito-ġoi nai, Mose tu ġoirana maki emamoto-ġoi, be Isaraela tarimari Mose ġoiranai maki asi ġeboġekau-maukato-ġoi, korana mo mareva mamana na matari efai-fitoġarito-ġoi nai. Senaġina mo taravatu mamari marevana baregona moġa tu asikauna ma erekwarekwato-ġoi. ⁸ Bema taravatu mamana marevana baregona tu moġesi neganai, Barau Iaukana ġena ġauvei mamana marevana ema seġukana tu barego lelevaġi. ⁹ Bema mase maki evaġa-ġoraiani ġauveina mamana marevana tu barego, vei-iobukaiobuka evaġa-ġoraiani ġauveina mamana marevana ema seġukana tu barego lelevaġi. ¹⁰ Toma taravatu mamana marevana baregona moġa tu asi marevana, korana Barau Iaukana mamana marevana ema seġukana tu barego lelevaġi. ¹¹ Ma bema Mose na mo asi betanu-maukani taravatuna moġa eġabi-iaġomaiato, mamana marevana tu barego nai tu, betanu-vanaġi vanaġini dabarana mamana marevana ema seġukana tu barego lelevaġi veġata.

¹² Gai tu mai dabara variguna o ginitaḡo variḡuna ḡenai ḡavetuḡa-maḡikauni, naima asi ḡagarini, ma kokorema ḡesi ḡakiraḡiani. ¹³ Gai tu dia Mose kavana, be ḡoirama ḡakou-ḡaurini. Mose tu ḡoira kouḡau dabuḡana na ḡoirana ekou-ḡauato, korana Isaraela tarimari na ḡia ḡoirana na mo mama marevana erekwa-rekwato-ḡoi moḡa asi beḡene ḡeḡitaia ḡana. ¹⁴ Senaḡi Isaraela tarimari nuḡari e ḡeri tuḡamaḡi Barau na evaḡa-mukunarito. Korana tu mo ḡaro na beiaḡoma mo maitoma, mo kouḡau dabuḡana ḡia nuḡari e ḡeri tuḡamaḡi evaḡa-mukunarito dabuḡana tu roḡo etanuni, be ginitaḡo guinena bukana ḡeiviani nai, asi ḡetuḡamaḡi-dogariani. Mo ḡia nuḡari ema ḡeri tuḡamaḡi ekou-ḡaurini dabuḡana tu Keriso ḡesi beḡe sebonani vauro bevekeo-fakani. ¹⁵ Toma maki Mose ḡena taravatu gurugari ḡeivirini nai, ḡia nuḡari tu kouḡau dabuḡana na ekou-ḡauani. ¹⁶ Senaḡi tarima ta betuḡamaḡi-kureni, benamo Vereḡauka ḡenai ma beiaḡoni tarimana ḡenana mo kouḡau dabuḡana tu bekoki-fitogaiani. ¹⁷ Ma mai Vereḡauka tu Iauka Veaḡa ekiraḡiani. Be Vereḡauka Iaukana ainai eḡauveini gabuna, ḡeḡabi-raḡeani tarimari tu dagara ta na asi ebarubarurini. Asigina, ḡia tu fakai ḡetanuni. ¹⁸ Ma ḡita ḡoirara tu kouḡau dabuḡana na asi kouḡau, be Vereḡauka mamana e marevana baregona ḡita ḡerana veḡiana noḡa efoforini, tarimarima na ḡeḡitaiani. Vereḡauka tu Iauka Veaḡa, ma ḡia ḡenai mo mama e marevana baregona eiaḡomani. Monana esenisirani Vereḡauka kavanaḡi taiaḡoni, ema ḡia mamana e marevana barego lelevaḡina ḡita maki evini-vanaḡi vanaḡirani.

4

Iauka farefarena gwaḡutu nuḡanai

¹ Barau ḡena vevetuḡaḡwai moḡo mai ḡauvei ḡai evinimato. Moḡa lorinaḡi ḡai tu asi ḡatuḡamaḡi-moirani mai ḡauvei veiveinai. ² Gai tu maiaka veigari vekuretoḡari, tarimarima na asi ḡeḡita-learini veigari, tu ḡaiḡuirito. Ema ḡai tu asi ḡaḡofaḡofani e Barau ḡena guruga anina maki ḡai na tu asi ḡakefoani. Asigina. Gai na Barau ḡena vari moḡonina tu tauna korikori moḡo ḡakiraḡi-fofori ginikauani. Monana tarimarima beḡene riba, ḡai tu ma moḡonima ḡesi Barau ḡena ḡauvei ḡaveiani ḡia ḡoiranaḡi.

³ Senaḡi bema ḡai na mai Vari Namona ḡavari-fiuni maḡa vekuretoḡa nai tu, mai vari maḡa tu mase koufanai ḡerakani tarimari moḡo ḡeri ai vekuretoḡa. ⁴ Maḡeri tarima, Keriso asi ḡevaḡa-moḡoniani tarimari, tu mai tanobara barauna arana Satani na ḡeri tuḡamaḡi evei-mukunarito, naima mai Vari Namona mamana emamani tu asi ḡeḡitaiani. Mai Vari Namona mamana maḡa tu Keriso mamana marevana baregona emamani. Ma mai Keriso maḡa tu Barau vetogaḡana korikori. ⁵ Gai tu dia ḡai tauḡema varima ḡafiurini. Asigina. Gai na tu Iesu Keriso ḡaḡobata-iaḡiani, ḡakirani, Keriso tu Vereḡauka korikori. Ma ḡai tu ḡomi ḡemi vetuḡunaḡi tarimamaḡi ḡavevaḡa-iaḡoni Iesu ḡagubakauani lorinaḡi. ⁶ Korana Barau tovotovonai ekirato, “Mukuna furufuru nuḡana na nemama-rovorovo,” etato. Ma mo Barau sebona na ḡai nuḡamai ema vaḡa-mama rovorovoato korana tu, Barau mamana baregona Iesu Keriso ḡoiranaḡi emamato moḡa bene vaḡa-foforia, benamo baḡana ribaia e baḡana tuḡamaḡi-fakaia ḡana.

⁷ Senaḡi mai farefare namo vedaureana tu ḡai tauḡanima nuḡanai maḡea, mai tauḡanima tu noḡa tano na ḡeveirini gwaḡuturi, ma beḡe korini, monana tarimarima mabarari na beḡene ḡitaia, ma beḡene riba maki, mai seḡuka barego lelevaḡina ḡai ḡemai maḡa tu Barau ḡenana eiaḡomani, ma dia ḡai ḡemana. ⁸ Gai tu reketa-reketa na ḡeḡaru-ḡeḡeraḡimani, ḡevaḡa-midigu midigumani e meto maki barego ḡevinimani, senaḡi ḡema kokore tu asi ekorini. Garo kotari tu ḡadaradarani, asi ribama kara ma baḡa veiani, korana maḡuri tu gwaḡiḡi, senaḡi ḡema tuḡamaḡikau Barau ḡenai tu asi emoirani veḡata. ⁹ Tarimarima na asi ḡeura-vinimani, ḡevaḡa-midigumidigu baregomani, senaḡi Barau tu ḡai seveivimai moḡo etanuni, asi eiaḡuimani; semo na ḡekwari-ketomani, senaḡi asi ḡamaseni. ¹⁰ Iesu emaseto, mo mase moḡa tu vanaḡivanagaḡi ḡai tauḡanimai ḡaḡwarakao-rakaoani. Garibani, ḡai maki, Iesu ḡevaḡi-maseato kavana, beḡe vaḡi-masemani. Moḡesi eḡorani korana tu, Iesu ḡena maḡuri maki vanaḡivanagaḡi ḡai tauḡanima na bene fofori, be tarimarima na beḡene ḡitaia. ¹¹ Gai roḡo maḡuri ḡatanuni apostoloma tu, vanaḡivanagaḡi beḡene vaḡi-masema ḡetoni, Iesu varina ḡakiraḡiani ḡaramanaḡi. Mai veḡa eḡorani tauna korikori tu, Iesu ḡena maḡuri, (mo tu Iesu emaḡuri-ḡenoḡoito mo maḡuri moḡa), seḡukana ḡai tauḡanima na bene fofori, be tarimarima na beḡene ḡitaia ḡana. ¹² Moḡesi naima mase ḡena ḡauvei tu ḡai (apostolo) ḡemai eveiani, senaḡi maḡuri tu ḡomi ḡemi maḡuri nuḡanai eḡauveini.

¹³ Buka Veagaḡi ekirani, “Au na Barau avagaḡa-moḡoniato, moḡesina naima aguruḡato.” ḡai maki mo veḡabidadama sebona moḡa nuḡanai naima ḡakirani, Barau ḡavaḡa-moḡoniani nai ḡaguruḡani. ¹⁴ Korana ḡai ribama, Iesu Vereḡauka mase na evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato Barauna na ḡai maki ma bevaḡa-variḡisi ḡenoḡoimani Iesu kavana, benamo

ġai ema ġomi, mabarara beġabi-iaġōmarani ġia ġoiranai bea vaġa-ruġa-tarirani. ¹⁵ Ġai na midigumidigu e meto ġaġabirini tu, ġomi na namona boġono doġaria ġana, ema monana tarimarima ġutuma gorogoro na Barau ġena namo ema varevare-bara beġene doġaria. Benamo mai Barau ġena namo ema varevare-bara dainai, tarimarima ġutuma na Barau beġene tanikiu-vini-baregoa e ġia marevana e mamana baregona beġene vaġa-raġea.

Veġabidadamai moġo bitana tanu

¹⁶ Moġa lorinai ġai tu asi kota maki ġatuġamaġi-moirani. Aba, tauġanima tu eġaukani, bemoira-iaġoni, senaġi iaukama tu ġaro loriri ai evaġa-varigurini. ¹⁷ Ema maġeri midigumidigu e meto misiri asikauna na beġe raga-korini dagarari voiri beġe forforini tu barego lelevaġi. Barau na maġeri voiri tu marevana barego lelevaġina, betanu-vanaġi vanaġini dagarana, bevinimani. ¹⁸ Moġesi naima ġai matama na tu dia toma ġeġorani matara na taġitarini dagarari ġaġita-karakararini. Asigina. Ġai matama na tu, toma matara na asi taġitarini dagarari, ġaġita-karakararini. Korana toma matara na taġitarini dagarari tu asikauna ma beġe korini, senaġi kara toma asi taġitaiani dagarana tu betanu-vanaġi vanaġini, asi bekorini dagarana.

5

Guba tauġanina e mai tanobarai tatanuni tauġanina

¹ Ġai ribama, mai tanobarai ġatanu-iaġiani foutana o tauġanina berakavani mase ai nai, gubai asi ġima veiveina numana ta Barau ġenana baġa ġabiani, tanu-vanaġivanaġi numana. ² Mai tanobara tauġani numanai ġatanuni tu ġatagiġaġini ġaġabaġabani, korana midigumidigu e meto barego ġaġoitaġoni dainai. Be ġai ġema ura baregona tu, Barau na guba na beiaġōmani tauġanina na nevaġa-dabuġama. ³ Korana guba tauġanina na bedabuġa-ġauman tarimarima kavana nai, ġai tu dia iauka moġo baġa rakao-rakaoni ġia ġoiranai gubai, senaġi ġai iaukama tu kouġau initoma kavana. ⁴ Korana ġai roġo mai tanobara tauġanina numanai ġatanuni tu, ġaġabaġabani e meto barego ġevinimani. Maġi tauna tu, asi ġaurani mai tanobara tauġanina maġi ġakoki-vaġia o ġamase ġatoni. Asigina. Ġai ġema ura tu Barau na guba tauġanina numana variguna na bene vaġa-dabuġa-ġauma, be maġuri tauġanina na ma beġe maseni tauġanima moġo gabuna bere borogia ġatoni. ⁵ Barau tauġena na ġita tu mai maġuri variguna maġi bitana ġabia ġana erovina-torerato. Moġesi naima ġia na Iauka Veaġa tu evini-guinerato. Barau na mai Iauka Veaġa evini-guinerato anina tu, ġita bitana riba-ginikau, tauġani variguri maki bevinirani.

⁶ Moġesi naima vanaġivanaġi ġai nuġama tu gwagiġi, asi ġatuġamaġi-iauoiauvoni. Ma ġai ribama, mai tanobara tauġanina numanai roġo ġatanuni nai tu, ġai Vereġauka ġesi vanuġa korikori gubai tu asi ġatanu-vegogoni. ⁷ Ġai veġabidadamai moġo ġatanuni, dia matama na ġaġitarini dagarari na ġeġori-kaumani. ⁸ Au mo bakira kavana, ġai tu asi ġagarini, ma tuġamaġikauma ġesi ġaurani, mai tauġani ġenana baġana veġita, benamo Vereġauka ġesi baġana tanu, Vereġauka etanuni vanuġanai. ⁹ Moġesi naima ġai ġema ura barego sebona moġo ġoiramai ġatoreani tu, ġia iauna moġo baġana vaġa-namoa. Mo tu mai tanobara tauġanina nuġanai baġa tanuni, o mai tanobara tauġanina numana na baġa raka-vaġini, benamo Vereġauka ġesi gubai baġa tanuni, ġai ġema ura tu, ġia iauna moġo baġana vaġa-namoa. ¹⁰ Korana ġita mabarara Keriso ġena Kota seana ġoiranai tu bita ruġa-rosini veġata. Monai ġita mabarara tata mai tanobara tauġaninai tatanuni nai, veġi namori o rakavari taveirini, maġeri voiri ilailari bita ġabirini.

Keriso na Barau ġatanai evaġa-iaġorato

¹¹ Ġai ma ribama, Vereġauka tu ma garina, korana tu ġoiranai bita ruġa-tarini. Moġesi naima ġai na tarimarima ġasisiba-vinirini, beġene tuġamaġi-vekefo ġana. Ġai nuġama e ġema tuġamaġi kamasu tu Barau ma ribana ginikau, ema au atuġamaġini, ġomi maki ġai nuġami ai ġoribamani. ¹² Maġesi ġaguruġani tu, dia ġai tauġema ġomi ġoirami ai ġakirani, ġai tu moġoni vei-iobukaiobuka tarimama korikori. Asigina. Maġeri guruġa ġakira-varamini tauna korikori tu, ġai boġono veiavi-iaġima, be tanobara iaunegari e ribari ġevokoroku-iaġirini tarimari boġono vaġa-veseri ġana. Maniġeri tarimarima tu matari na ġeġitarini dagarari ġevokoroku-iaġirini, a tarimarima nuġari ai ġetanuni dagarari tu asi ġeġitarini. ¹³ Bema ġai tu ġababo-rakaoni ġotoni nai, mo tu Barau ġena ġauvei ġaveiani dainai; o bema ġema tuġamaġi maoro nai, mo tu ġomi namo boġono ġabia ġana.

¹⁴ Ġai tu Keriso ġena veuravini na elauġaġi-naġimani, ema ġai moġoni ġariba-ginikauni, Keriso tu tarimarima mabarara ġera vei-rakava dainai emaseto. Moġesi naima, tarimarima mabarara maki ġia ġena mase ai tamase-vegogoto. ¹⁵ Keriso tu ġita tarimarima mabarara ġera vei-rakava lorinai emaseto naima, ġita initoma tamaġuri-tanuni tarimara mabarara tu, dia ġita tata tauġera ġera ura loriri ai moġo bitana tanu. Asigina. Gita

mabarara tu Keriso ġenai moġo bisini tanu, korana tu ġia ġita urarai emaseto, ma Barau na mase na ma evaġa-varigġisi ġenoġoiato.

¹⁶ Moġesina naima ġai na maitoma tarimarima tu dia tauġanina rekenai ġena maġuri ġaġitaiani. Aba, tovotovonai tu Keriso maki tauġanina rekenai ġatuġamaġiato-ġoi, senaġi toma moġesi tu asi ġatuġamaġiani. ¹⁷ Moġesi naima bema tarima ta Keriso ġena maġuri nuġanai etanuni, mo tarima tu tarimarima varigu geragerana. Mo maġuri guinena etanu-iaġiato-ġoi moġa tu ekorito, ġia tu maġuri varigu geragerana eġabiato, ma mai maġuri varigunai etanuni. ¹⁸ Maiġeri dagara mabarari tu Barau na ġita ġera evinirani. Barau tavetari-viniato-ġoi, senaġi Keriso ġena mase ġenana ġia na ma eġabiraġe-ġenoġoirani. Ema ġai maki Barau na mai ġauvei evinimato, mo tu tarimarima baġana kira-varari, Barau na maino ġabiġabina dabarana tu varau eveiato, be ġia ema Barau maino beġe ġabiani riba. ¹⁹ Mai guruġa anina tu: Barau na Keriso tanobara ġana etuġu-iaġomaiato, benamo ema maseto. Keriso ġena mase ġenana Barau tu tanobara tarimari mabarari ġesi maino ġeġabiato: Tarimarima ġeri rakava asi ma etuġamaġi-taġorini, senaġi etuġamaġi-fitoġarini. Barau na mai ġauvei ġai evinimato, maino guruġana maġa baġana ġobata-iaġia.

²⁰ Moġesi naima ġai tu Keriso ġaruġa-boroġiani mai tanobarai. Ma Keriso ġena vari ġavari-fiuanai nai tu, noġa Barau tauġena ġai ġemana tarimarima eura-maġirini, ġia ġesi maino beġene ġabia. ġai na Keriso aranaġi gomi ganogimini, "Barau ġesi maino boġono ġabia." ²¹ Korana Keriso tu enabe asi ġena rakava, senaġi ġita ġera vei-rakava lorinai, Barau na ġia noġa mogo vei-rakava tarimanai evaġa-iaġoato. Barau na mo veġa eveiato korana tu, Keriso ġesi bita sebonani ġenana, ġita mabarabarara tu vei-iobukaiobuka tarimari ai bitana iaġo ġana Barau ġoiranai.

6

¹ ġai tu Barau ġesi ġaġauvei-vegogoni, moġesina naima ġalaunaġimini, Barau ġena namo e varevare baregona ġoġabi-raġeato maniġa tu boġono ġabi-gigitaria, asi boġono vaġa-rakavaia. ² Korana Barau tu maiġesi ekirani ġena bukai, "Au na baiiau-namomini ma baġabi-raġemini ġaronna beġabiani nai tu, ġemi noġinoġi baġabi-raġerini, ema vevaġa-maġuri ġaronai tu, au na bavaġa-kavamini."

Au na avaaġa-guruġamini, maitoma ġaronna tu Barau na tarimarima beiau-namorini ema beġabi-raġerini. Ma maitoma ġaronna tu Barau na tarimarima bevaġa-maġuririni ġaronna!

³ ġai tu asi ġaurani, tarima ta na ġai ġema ġauvei nuġanai kerere ta bene ġoitaġoa ma beġene vaġa-daġama, moġa lorinai ġai na tarima ta vaġa-vedaġa-raġena veġana ta asi ġaveiani. ⁴ Moġesi naima ġema veġa e guruġa mabarari ai ġavevaġa-foforini, ġai tu moġoni Barau ġena vetuġunaġi-iaġovininna tarimama. Meto nuġari ai ġavevaġa-gwaġiġini; tarimarima na ġevaġa-midigu midigumani; ġema ġauvei nuġanai maġuri gwaġiġiri ġadoġaririni; tarimarima na ġevaġa-dabara dokomani; ⁵ ġekwarimani, ġediburamani, ġutuma-bara na ġeġaru-ġeġeraġimani ġefarara-farara vinimani; ġauvei ai ġavekwaragi-rakavani, asi ġagenani, asi ġaġaniġanani. ⁶ ġema maġuri e veġa tarimarima e Barau ġoirani ai ġenamo-vedaureani; Barau ġena maġuri e ġena vari ġaribaiani; maġuri metori ġaġoitaġorini, senaġi ġatuġamaġi-gwaġiġini; ġevaġa-rakavamani tarimari asi ġabaruvinirini, senaġi ġaiaiu-namorini; lauka Veaġa na evaġa-kavamani dabara mabarari ai, ma nuġama mabarari ġesi tarimarima ġaura-vinirini. ⁷ Barau ġena guruġa moġonina moġo ġaġobata-iaġiani Barau ġena sekukai; vei-iobukaiobuka fafareferi tu ġimama aroribamai ema ġimama kaurimai ġerina ġavetarini.

⁸ ġai tu ġaruġa-gwaġiġini, tarimarima na ġevaġa-raġemani o ġevaġa-rakavamani nuġari ai, varima ġevaġa-rakavarini o ġevaġa-namorini nuġari ai; ġekiramani, ġai na tarimarima ġaġoġa-taġui-taġuirini ġetoni, senaġi ġai tu guruġa moġoniri moġo ġakiraġirini. ⁹ ġekirani, ġia tu asi ribari ġai ġetoni, senaġi ġai tu ġeġita-leamani, ġia ma ribari ġinikau ġai tu dei. ġevaġimani, be ġamaseni, senaġi roġo ma ġamaġurani. ġebotamani, senaġi asi ġamaseni. ¹⁰ ġevaġa-nuġa midigu-midigumani, senaġi vanaġivanaġi ġaiakuni ġaverereni. Asi ġema asi ġama, senaġi tarimarima vovoka ġavaġa-taġarini. Dagara ta asi ġaġwa-tanuani, senaġi Barau na ġena tarimarima evinirito dagarari mabarari tu ġai ġema.

¹¹ Korinto tarimami, ġai ġomi ġemi ai tu ġaġuruġa-fiu-iaġoni moġo, asi ġagarini, ema nuġama maki ġakeorini, ġaura-vinimani nai. ¹² ġai na ġomi tu ġaura-vinimani, senaġi ġomi na neġi ġai asi ġoura-vinimani. ¹³ Au na ġomi tu natugu kavana avaaġa-guruġamini: Gomi nuġami asi boġono kouri, nuġami boġono keori, be ġai na ġomi ġaura-vinimani kavana, ġomi na maki ġai moġesi boġono ura-vinima.

Keriso asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġesi asi boġono vekako

¹⁴ Keriso asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġesi asiġina ġinavaġi boġono veġata e asi boġono vekako. Korana kamara dabarai vei-iobukaiobuka e vei-rakava veiġari beġe veġatani ema beġe sebonani, ei? Asi ilaila! Ema kamara dabarai mama ema mukuna furufuru beġe veġatani ema beġe sebonani, ei? Asi ilaila! ¹⁵ Keriso ema Satani tu kamara dabarai beġe nuġa-sebonani, ei? Ema veġabidadama tarimana ema asi eveġabidadamani tarimana tu kamara dabarai ġia tauri ruarua ġeri tuġamaġi beġe sebonani? ¹⁶ O Barau ġena Rubu Veaġa e babarau ġeri rubu tu kamara dabarai Rubu Veaġa sebonai moġo beġe iaġoni, ma Barau sebona moġo beġe toma-rakarigoani? Ġita mabarara tu Barau ġena Rubu Veaġa. Ma Barau ekirato,

“Au tu ġia nuġari ai batanuni,
ma ġia vekaravari ai barakaorakaoni.
Au tu ġia ġeri Barau ai baiaġoni,
ma ġia tu au ġegu tarimari ai beġe iaġoni.”

¹⁷ Moġa lorinai Vereġauka ma ekirato,
“Vei-rakava tarimari
vekaravari na ġoma-rakarosi,
ma ġia seviri na ġoraka-veġita.
Asi iareva dagarari asi boġono ġabi-karari,
moġesi tu baġabi-raġemini.”

¹⁸ Iaru-korokoro Vereġaukana tu maiġesi ekirani,
“Au tu ġomi Tamami ai baiaġoni,
ma ġomi tu au natugu taumi
ema vavinemi ai bavaġa-iaġomini.”

7

¹ Ġatagu mabarami, ġoseġaġi, Barau na mai guruġatore maiġeri tu ġita ġera ekiraġirito. Moġa lorinai tauġanira ema iaukara ġevaġa-rakavarini dagarari mabarari ġita ġerana si-iareva-fitoġari. Be Barau ġenai ma vegubakaura ġesi tatanuni nuġanai, ġera maġuri tu namo ema veaġa korikori.

Paulo ġena iaku tu asikei, korana Korinto tarimari ġevetuġamaġi-kureto

² Nuġami ai ġai ġema faka kota boġono veia. Ġai tu tarima ta ġenai veiġa rakavana ta asi ġaveiato. Ġai na tarima ta ġena maġuri asi ġavaġa-rakavaiato. Ġai na tarima ta ġoġaġofo dabaranai ġena dagara ta asi ġaġabiato. ³ Au maiġesi akirani tu, dia ġomi ġemi ai meto atore-kauani. Asiġina. Au varau baguruġa-guine, ġomi tu ġai loruma ġuturi ai ġotanuni, ġauravini-rakavamini. Be ġomi ġesi bita tanuni o bita maseni, ġai ġema veuravini ġomi ġemi ai tu asi bedokoni, roġo betanuni. ⁴ Au ġegu tuġamaġikau tu barego lelevaġi etanuni ġomi ġemi ai, korana ġemi veġabidadamai ġoruġa-gwaġiġini. Moġesi naima au na ġomi avaġa-veiavimini tarimarima ġoirari ai, ma au maki ġolaunaġi-baregoguni. Meto baregori ġaġoitaġorini mabarari nuġari ai maki, au ġegu iaku tu roġo etanuni, asi kota edokoni o ekeini.

⁵ Makedonia tanobarani ġaraka-toġato nai, ġai tauġanima tu asi kota maki ġeiaġaraġito meto e midigumidigu ġerina. Gabu mabarari ġana ġaiaġoto-ġoi tu, meto e midigumidigu ġaġoitaġoto-ġoi, tarimarima na ġevaġa-veġare veġaremeto-ġoi e ġekoumato-ġoi. Ema nuġama ġeraġeto-ġoi. ⁶ Senaġina Barau na tu meto e midigumidigu na nuġari ġevaġa-moirarini tarimari evaġa-kavarini. Ġia na nuġama evaġa-gwaġiġirito, Tito etuġu-iaġomaiato nai. ⁷ Ma ġai tu dia ġia eiaġomato nai moġo, nuġama ġegwaġiġito. Senaġi ġomi na aiġesi ġovaġa-kavaiato moġeri variri ġema ema kiraġito, moġeri na maki ġelaunaġi-baregometo. Evaġa-ribaguto, ġomi ġemi ura baregona au boġonoasi ġitagau. Ema ġemi nuġa-midigumidigu e au ġoura-viniguni e ġourani au gogobagu boġono raga, ema au ġegu guruġa ġokorana-iaġirini variri mabarari ema kiraġirito. Moġa lorinai au ġegu iaku ebarego-lelevaġito.

⁸ Ribagu, au na fefa atore-iaġoato, monana evaġa-nuġa midigumidigu-mito, senaġi au tu asi adaradarato. Aba, tovtovonai tu adaradarato, korana ariba-maoroto, au na fefa na nuġami evaġa-meteorito, senaġi mo tu ġemi nuġameto tu asi etanu-maukato. ⁹ Ma initoma au tu averereni, dia ġomi nuġami avaġa-meteorito nai, senaġi mo ġemi nuġa-midigumidigu ġenana ġovetuġamaġi-kureto, benamo Barau ġenai ġoġenoġoito. Ġai na ġomi ġemi ai rakava metona ta asi ġaveiato, senaġi Barau ġena ura veġata ġomi boġono nuġa-midigumidigu, korana ġemi veiġa ġekerereto nai. ¹⁰ Barau ġenana eiaġomani nuġa-midigumidiguna tu asi tuġamaġi vevaġa-ġwana. Korana tu mo nuġa-midigumidigu ema vetuġamaġina tu vetuġamaġi-kure evaġa-ġoraiani. Mai dabarai vetuġamaġi-kure

eğorani vau Barau na tarimarima evağa-mağuririni. A mai tanobara mağurina ģenana eiağomani nuğa-midigumidigu e vetuğamağina na tu mase evağa-goraiani. ¹¹ Mai Barau ģenana eiağomani nuğa-midigumidigu e vetuğamağina na kara ģomi ģemi ai bevağa-ğorari ģotuğamaği-ğinikaua. Maniğa ģenana ģomi toma ģemi tuğamaği beđe maoro, ma ģoura-rakavani veiğa namori moğofaki ai boğono veiri. Ema ģemi ura baregona taugemi boğono veiareva-faka meto tari ģerina. Ma mo kerere eveito tarimana ģenai asi ģoiakuto, ma au garigu ģoveito, ma ģemi ura baregona ģemi ai ma bana iağosi, ma ģemi ura baregona maki mo kerere eveito tarimana ģena mağuri bene maoro veğata, ma ģemi ura ģia tu ģena veiğa rakavana voina metona bene ģabia veğata. Gomi na maiğeri veiğa mabarari ģoveirini ģerina ģovevağa-moğonini, ģomi tu mo veiğa rakavana ģenana boğovoğabi-vagi, ma asi ģemi kerere ta.

¹² Au na mo fefa ģomi ģemi atoreato-ğoi nuğanai tu, dia mo kerere eveito tarimana ģena mağuri totomaorona tuğamağina aveito-ğoi, o mai tarima na nuğari evağa-meteorito tarimari atuğamağirito-ğoi. Asiğina. Au na mo fefa atore-iağosiatu anina tu, Barau ģoiranai ģomi taugemi boğono riba-maoro, ģomi na ģai tu moğoni nuğami mabarari ģesi ģai ģoğabi-rağemani e ģoğubakaumani. ¹³ Ģai tu ģomi ģemi veiğa mai bakirağiri veigari na ģelaunaği-baregomani.

Senagi mo ģemi veiğa na ģelaunağimato, ma kokore barego ģağabiato-ğoi, moğa iakunai tu ma ģaiaku-rakavato maia, korana Tito ekirato, maninai ģomi na ģia tu ģoğabirage-ğinikauato, ema nuğana egenagena-tarito. ¹⁴ Au na ģomi ģia ģoiranai tu avaga-veiavimito, ma taugemi ģemi veiğa na ģovevağa-foforito ģoiranai, be eğitamito, moğesi naima aiakuni, korana asi ģovağa-maiakaguto. Ema mo ģemi veiğa na ģovevağa-foforito, ģai na Tito ģoiranai ģomi ģavağa-veiavimito guruğari tu moğoni veğata, asi ģofağofa. ¹⁵ Ma Tito na ģomi ģemi seğaği etuğamağirini, ema ģomi na ģia ma nuğa-rağemi e nuğa-ğoğogoğomi ģesi ģoğabi-rağeatu, moğeri ma etuğamaği-iağosirini nai, ģia ģena veuravini ģomi ģemi ai tu ebarego-lelevağini moğoi. ¹⁶ Au tu averereni, korana moğoni ama ribani asi adaradarani, ģomi na tu veiğa namori ema iobukaiobukari moğoi ģoveirini bene.

8

Ekalesia na moni ģevağa-vegogorito Ierusalemaka ekalesiari ģeri

¹ Tarikaka mabarami, maitoma ģai ģema ura tu, Barau ģena namo e varevare-bara Makedonia ai ekalesia doğorori iatari ai etoreato boğono ribaia. ² Ģia ģeri ai tu meto e midigumidigu barego eragasito, senagi ģia nuğari tu iaku e verere na ģevonuvonu-rağeto. Ģia tu moğoni ogoğami, asi ģeri-ğari, senagi ģia ģeri varevare tu barego rakava ģeveiato. ³ Au na ģomi ģemi ai akiraği-fofori korikoriani, ģia ģeri ģoitago tu kei, a ģeri vini tu barego-rakava tarikakari tari vağa-kavari ai; ma ģia ģeri ai doğari-doğariri maki gwagiği, a farefareri e moniri maki benamo ģevini-fitoğarito moğoi. Ma mo veiğa taugeri ģeri urai moğoi ģeveiato. ⁴ Ģia taugeri na ģeri-ğari na ģai ģenoği-ğinikaumato, ģeurato, ģia maki ģai beğene ruğa-karoma, be mai ģauvei mainai tarima veağari beğene vağa-kavari. ⁵ Ģai ģema tuğamaği, ģia ģeri varevare monina tu misina moğoi beđe vinini. Senagi ģia ģeri vini ģağitaiatu tu barego vedaurea, ģai na kara tovtovonai ģatuğamağiatu, moğa maki ģevanağiatu. Ģia tovtovonai tu taugeri roğoi Vereğauka ģenai ģevevinito, ma moğa murinai tu Barau ģena ura ģekorana-iağiatu, be ģai ģemai maki taugeri ģevevinito.

⁶ Moğesina naima ģai na Tito ģanoğiatu, ģakirato, ģomi ģemi veuravini varevarena moniri egogorito kwari, moğeri tu taugena na bene gogo-vağiri. Korana tovtovonai maninai moni-gogo ģauveina tu ģia na esinaiatu. ⁷ Gomi Korinto ekalesiana dagara mabarari ai ģomi tu moğoni ģojaruto: Ģemi veğabidadama e ģemi guruğai, ģemi riba iauka mağurinai, ģemi ura barego lelevağina Barau ģena ģauvei nuğanai boğono vevağa-kava, ema ģemi veuravini ģai ģemai tu barego lelevaği. Ģai ģema velaunaği ģomi ģemi ai tu, mai veuravini varevareri vini maki boğono vağa-baregoa.

⁸ Mai veuravini varevareri boğono vini atoni maiga tu, dia akirani, boğono veia veğata atoni. Senagi mağesi akiramini tauna tu maiga: Tarikaka kotari tu ģeiağo-ğinikauni karori tari vağa-kavari ai. Moğesi naima au na ģomi atovo-nağimini, ģomi ģemi veuravini tarikaka tari ģeri ai tu ağesina naribaia atoni. ⁹ Ģita ģera Vereğauka Iesu Keriso ģena namo e varevare-bara ģomi tu ma ribani. Ģia tu tağa verena, senagi ģomi urami ai asi ģena farefare tarimanai ema vevağa-iağoto. Iesu asi ģena farefare ai ema iağoto anina tu, ģomi farefare vovoka tarimami ai boğono iağoi ģana.

¹⁰ Ģemi vini au na maki ģomi na boğono doğaria ģana, au ģegu vevağa-gwada guruğana tu maiga: Ģorağani lağaninai ģomi na tu dia moni vağa-vegogo moğoi ģosinaiatu, senagi ģomi tu ģourato, mai veiğa maki boğono veia veğata. ¹¹ Moğesi naima ģosinaiatu ģauveina boğono vağa-kori ģinikaua. Moğesina tu mai boğono veia veğata ģotatu ģauveina tu boğoi

vaġa-kori ginikauani, monana bevaġa-moġoni korikoriani. Boġo vinini nai tu, ġemi ai kara manġeri ilailari ai moġo boġono vini. ¹² Bema nuġami mabarari ġesi ġemi ai kara ġetanuni manġeri ilailari ai boġo vinini dagarari tu, Barau na beiaku-iaġirini e beġabi-raġerini. A ġemi ai asi ġetanuni dagarari asi boġo vinini, moġeri Barau na tu asi benuġameto-iaġirini, ema ġomi maki asi bebaru-vinimini. ¹³ Ġai asi ġaurani, tari ġovaġa-kavari uranaġi, ġomi tauġemi iatami ai meto baregona boġono tore-kaua, asi ġemi-ġami ai boġono vevaġa-iaġo. Asigina. Ġai ġaurani tu, ġomi ema ġovaġa-kavarini tarimari boġono ilaila moni e farefare rekenai ġatoni. ¹⁴ Mai taimi ai tu ġomi na ġia ġeri ura dagarari boġo vinirini, korana ġomi ġemi-ġami tu vovoka tabutabu. Be ġomi na ġia ġeri rabu ai ġovinirini kavana, ġomi ġemi rabu ai maki ma beġe vinimini. Mo dabarai ta asi berabuni. ¹⁵ Buka Veaġai ekirani kavana,

“Gutuma egogo-vegogoto tarimana ġana tu dia eġutuma-lelevaġito,
ma kotuna moġo egogo-vegogoato tarimana ġana tu dia misina korokoro, senaġi taunai.”

Paulo na Tito Korinto ġana etuġuato

¹⁶ Au na Barau atanikiu-viniani, korana tu au ġegu nuġa-vekwaraġi ġomi ġemi ai etanuni, mai nuġa-vekwaraġi sebona maġa tu Barau na Tito nuġanai maki etoreato. ¹⁷ Korana ġia tu dia ġai na ġanogiato dainai moġo easi raka-ġitamini. Asigina. Ġia tauġena maki nuġana mabarabarana eura-rakavani veġata bene iaġosi, ġomi bene raka-ġitami. ¹⁸ Ġai tarikakama ta maki Tito ġesi ġatuġu-iaġosiani. Mai tarikaka maġa tu ekalesia doġorori mabarari na ġavaġa-raġeani, korana ġia na Vari Namona eġobata-iaġiani ma nuġana mabarana ġesi. ¹⁹ Ema mai tarikaka maġa tu ekalesia doġorori mabarari na ġeġabi-viriġiato, ġai bene kavama mai varevare moniri baġa ġwa-iaġorini nai ġetato. Mai ġauvei ġaveiani korana tu, tarimarima mabarari na Vereġauka beġene vaġa-raġe baregoa ġana, ema ġai ġaurani tarimarima baġana vaġa-kavari ġatoni maġurina baġana vaġa-foforia ġana. ²⁰ Ġai asi ġaurani, tarima na ġai beġene rori-torema na beġene vaġa-rakavama. Moġesina naima mai veuravini ai ġevinito monina maġa tu dabara namonai ġaġauvei-iaġiani. ²¹ Korana ġai ġema ura baregona tu, veiġa roroġotona baġana veia, dia Barau ġoirani moġo, senaġi tarimarima maki ġoirari ai.

²² Ma ġita tarikakara ta maki ġia ġesi ġatuġu-iaġosiani, ġia bekavarini. Mai tarikaka maġa tu ġai na ġaġitaiani, ġia tu moġoni eura-baregoni, Barau vetuġunaġina bene iaġo-vini etoni. Ema ġia tu moġoni ma ġena vetuġamaġikau ġomi ġemi ai maki. ²³ Tito manġa maki apostolo au kavana, ma ġai tauma ruarua tu ġomi vekaravami ai ġaġauvei-vegogoni. A mani ġita tarikakara ruarua manġeri tu ekalesia doġorori tata arari ai beġe iaġosi, ma ġia tauri ruarua tu ġeri ġauvei ema veiġai Keriso ġevaġa-raġe baregoani. ²⁴ Moġesina naima, ġemi veuravini vetoġana korikori ema ġai na ġomi ġavaġa-raġemini tauna korikori, ġia ġoirari ai boġono vaġa-fofori korikorria, be ekalesia doġorori mabarari na beġene ġitaia ema beġene vaġa-moġonimi.

9

¹ Au na aġitaiani tu, asi korana ta moġo ġomi na Barau ġena tarima veaġari moni ġovarevare-vinirini guruġari au na ma bakiraġirini. ² Korana ġomi ġemi ura boġono vaġa-kavari veġata ġotato moġa tu ribaġu, be moġa tu Makedonia tarimari ġoirari ai maki ġomi aveiavi-iaġimito. Au na ġia avaġa-guruġarito, akirato, ġomi Akaia ai ġotanuni tarimami tu, ġoraġani laġanina na veġata beiaġoma mo toma ġorovina-toreto boġono vini ġana. Ma ġomi na tarimarima boġono vaġa-kavari nuġa-vekwaraġina ġoveini guruġana mani ġeseġaġiato, benamo Makedonia tarimari kotari maki ġeura-dikadikato. ġia maki beġene vevaġa-kava veġata ġetato. ³ A au na mai tarikakara maġeri atuġu-iaġosirini tauna korikori tu, beġene riba, ġai na ġavaġa-veiavimini guruġari tu dia guruġa koriri moġo. Be au aurani, ġomi ġemi varevare moniri tu boġono gogo-toreri vauro boġono venaritaġo, au na ġia akira-vararito ilailanai. ⁴ Asi namo Makedonia tarimari kotari au ġesi beġe rakakauni, benamo ġomi beġe ġitamini tu, dia ġai na ġaveiavi-iaġimini gabunai beġe ġoitagomini, ġomi ġemi varevare moniri tu asi gogotore. Gomi tu asi bakiraġimi, senaġi ġai tu beġe maiaka-korukorumani, korana ġai ġomi ġemi ai tu ġatuġamaġi-dadamaġi-baregoni nai. ⁵ Moġesina naima au batuġamaġi, mai tarikakara maġeri namona tu nanogiri, be beġene iaġosi-guine; be ġomi ġemi veuravini varevarena moniri, mo ġokiraġi-torerito moniri tu beġene kirami, ma boġono tore-vegogo guineri vauro, ġai boġono nari-taġoma. Benamo ġai baġana votu nai, ġemi veuravini varevarena moniri tu toretaġo. Monana bevaġa-foforiani ġomi ma ġemi veuravini ġesi ġia ġeri ġovinini, a dia nuġami asi iakuri ġesi ġovarevareni.

Vovoka bevaroni tarimana

⁶ Mai guruḡa akiraḡiani maiḡa tu boḡono tuḡamaḡi-taḡoa: Ġaniḡani ḡueri asi vovoka bevaroni tarimana tu, kwakwai maki ḡaniḡani asi vovoka bedoḡarini. A ḡaniḡani ḡueri ḡutuma gorogoro bevaroni tarimana tu, kwakwai maki ḡaniḡani ḡutuma lelevaḡi bedoḡarini. ⁷ Tarima ta nuḡanai evaḡa-moḡoniani ilailanai bene vini. A dia nuḡana ma daradarana ḡesi bene vini, o dia tarimarima ḡekirani beḡene tore veḡata ḡetoni naima beḡene vini. Korana nuḡana faka ema ma iakuna ḡesi evinini tarimana tu Barau na eura-viniani. ⁸ Ma Barau ḡena namo e varevare-bara lelevaḡina ḡomi iatami ai betorerini. Benamo monana ḡaro mabarari ai ḡemi ura dagarari mabarabarari boḡo ḡoitagorini, ema dia ḡoura-vinirini dagarari moḡo, senaḡi dagara kotari maki. Ema monana ḡauvei namori maki barego lelevaḡi boḡo veirini. ⁹ Buka Veaḡai ekirani kavana,

“Barau na ḡena varevare tu asi-ḡeri e asi-ḡari tarimari barego lelevaḡi evinirini, ḡena vei-iobukaiobuka tu betanu-vanaḡi vanaḡini.”

¹⁰ Barau na ḡaniḡani ḡueri vamoka vei tarimari evinirini beḡene varori ḡana, ema tarimarima ḡaniḡani evinirini beḡene ḡaniri ḡana. Mai Barau sebona mainana ḡemi ḡaniḡani ḡueri ḡovarorito moḡeri bevaḡa-vovoka tabutaburini, ema ḡemi veḡa namori ḡwaḡwari beḡe ḡutuma-gorogoroni. ¹¹ Ma dabara mabarari ai ḡomi bevaḡa-taḡamini, ma monana nuḡami sebonai e ma veuravinimi ḡesi varevare mabarari boḡo vinini. Benamo ḡai ḡemana boḡo tuḡurini varevareri tarimarima na beḡe ḡoitagorini nai, mabarari na Barau ma beḡe tanikiu-viniani. ¹² Korana mai ḡauvei ḡomi na ḡoveiani maiḡa tu, dia Barau ḡena tarimarima veaḡari na ḡeura-vinirini dagarari moḡo ḡovinirini, senaḡi mai ḡemi varevare bakuri ai, tarimarima vovoka na Barau ḡetanikiu-vini baregoani. ¹³ Korana mai tarimarima ḡovaḡa-kavarini ḡauveiri, mainana ḡomi ḡemi veḡa namori bevaḡa-fofori ginikaurini. Ma tarimarima beḡe ribani, ḡomi na Vari Namona tu dia murumi korina na moḡo ḡokiraḡiani, senaḡi ḡokorana-iaḡiani maki. Ema ḡomi ḡemi farefare e moni maki ma veuravinimi ḡesi ḡia e tarimarima mabarari ḡesi ḡovare-barabararini beḡe ḡitarini. Maiḡeri veḡa namori loriri ai tarimarima na Barau beḡe vonevone-raḡeani. ¹⁴ Benamo ḡia na ḡomi beḡe tuḡamaḡi-baregomini, ma iatami ai beḡe ḡauḡauni. Moḡesi beḡe veini anina tu, Barau ḡena namo e varevare barego lelevaḡina ḡomi iatami ai etanuni dainai. ¹⁵ Barau sitanikiu-vinia, korana ḡia ḡena varevare barego lelevaḡina ḡita evinirato bene.

10

Paulo na ḡena ḡauvei ḡevaḡa-rakavaia ḡetato tarimari guruḡari eveito

¹ Maitoma au Paulo tauḡegu na nuḡagu ma manauna e maranana ḡesi ḡomi anoḡimini. Mai nuḡa manau e marana tu Keriso ḡenana ḡeiaḡomani dagarari. Gomi fakami ai tarima kotari na tu maiḡesina ḡeḡofaḡofa-iaḡiguni, ḡekirani, au ḡomi ḡoirami ai tu manau e agarini, a ḡomi sevimi na araka-ḡerevaḡini, irau ai atanuni, ḡomi tu guruḡa gwaḡiḡiri e metori atore-vinimimi, ḡetoni. ² Au na ḡomi anoḡimini, mani ḡofaḡofa guruḡari asi boḡono ḡabi-raḡeri, be ḡomi asi bana vaḡa-guruḡa gwaḡiḡimi au baiaḡosini nai. Korana au baiaḡosini nai tu, au atuḡamaḡini, ḡai ḡeḡofaḡofa-iaḡimani tarimari tu basi vaḡa-guruḡa gwaḡiḡi-vinirini. Maiḡeri tarima na ḡai ḡeḡofaḡofa-iaḡimani tu ḡekirani, ḡai tu roḡo tanobara maḡurinai ḡatanuni tarimari ḡeri veḡai ḡaiaḡoni. ³ Oba, ḡai tu moḡoni roḡo tanobarai ḡatanuni, senaḡi ḡai tu dia mai tanobara tarimari ḡevetarini kavana ḡavetarini. ⁴ ḡai ḡema vetari farefareri tu dia tarimarima ḡimari na ḡeveirini dagarari. Asigina. ḡai ḡema vetari farefareri tu kokore e seḡuka baregori, Barau ḡenana ḡeiaḡomani dagarari. Maiḡeri na ḡavetari-vinirini seḡukari ema iaunegari baḡa vaḡa-rakavarini riba. ⁵ Ma maiḡeri vetari farefareri na Barau ema ḡena riba ḡekoukou-ḡaurini veḡare-veḡareri e veḡari mabarari ḡavaḡa-rakavarini. Ema tarimarima ḡeri tuḡamaḡi iraurauri mabarari ḡakira-fitoḡarini. Ma tarimarima ḡakirarini, ḡeri tuḡamaḡi tu Keriso moḡo beḡene korana-iaḡia. ⁶ Ma ḡomi mabarami na Keriso moḡoni boḡo korana-iaḡi korikoriani, moḡa murina vauro ḡai na mani ḡeseḡafore-foreni tarimari ḡeri rakava voiri metori baḡa vinirini riba.

⁷ ḡomi tarimarima tu tauḡanina vetoḡana ḡereḡana moḡo ḡoḡitaiani. Bema tarima ta tauḡena evekiragini, ḡia tu moḡoni Keriso ḡena tarima korikori nai tu, bene riba, ḡai maki Keriso ḡena tarimarima ḡia kavana. ⁸ Au tu Vereḡauka na maoro e seḡuka eviniguto, ḡomi ḡemi maḡuri e veḡabidadama bana vaḡa-ruḡa gwaḡiḡiri ḡana, a dia bana vaḡa-rakavari ḡana. Ma au mai ḡauvei aveiani nuḡanai, havekokorokuni tu asi bemaikaguni. ⁹ Au tu asi aurani ḡomi iniḡesi boḡono tuḡamaḡi, au na ḡomi tu vevaḡa-gari fefari moḡo atore-vinimimi. ¹⁰ Au moḡesi akirani, korana tarima kotari ḡekirani, “Paulo na fefa etorerini nai, guruḡa tu baregori e ma seḡukari etorerini, senaḡi ḡia tauḡena ema foforini ḡita ḡerai, ḡia

gitaġitana tu asi garina e ġena guruġa maki asi guguraġiri, ema asi mamiraġiri maki.”
 11 Maniġesina ġeguruġani tarimari tu beġene riba-maoro, ġai irau gabu na fefa kamasi
 ġatore-iaġosini vetoġari ema mami-raġiri aiġesi, ġai baġasi foforini tauġanima korikoriri
 ai, ġema veiġa o ġauvei seġukari ema guruġari maki moġesi moġo ilaila, fefai ġomami-
 raġirini kavana.

12 Ġai mani tauġeri moġo ġevevaġa-raġeni tarimari ġesi tu asi baġa vevaġa-vetovoni,
 ema ġai ġema ġauvei maki ġia na kara ġeveiani ġauveina ġesi asi ilaila ġauvei sebonai
 baġa kiraġiani. Asiġina ġinavaġi. Maniġeri tarima tu tauġeri moġo ma ġevevaġa-vetovoni,
 karori tari ġeri riba e veiġa ġesi. Ema ġia tu tauġeri moġo ta evarigisini, tauġena ġena
 veiġa karona ta ġenai evaġa-ilailaiani. Ġia maniġesi ġeveini tauna korikori, ġia tu moġoni
 asi iaunegari. 13 Senaġi ġai tu Barau na evinimato maorori e gaburi makari, moġeri nuġari
 ai moġo baġa vekokoroku-iaġirini. Ma ġomi mani ġotanuni tanona maki Barau na ġai
 evinimato tanona makana nuġanai. 14 Barau na ġai maoro evinimato, ġomi mani ġotanuni
 tanona maninai, Vari Namona baġa vari-fiuani e baġa vevaġa-riba-iaġiani. Moġesi naima
 maninai ġaġauveini vekokorokuna ġaveini tu ġamaoroni, korana ġai tu ġomi ġemi ai ġasi-
 raġasito. Moġa lorinai ġomi mani ġotanuni maniġa tu, ġai ġema ġauvei tanona nuġanai,
 korana tu ġai na Keriso ġena Vari Namona maninai ġasi-ġwa-raġasiato. 15 Ġai tu Barau
 na evinimato tanori e maorori asi ġavanaġirini. Ema ġai tu dia tarima boruri na moġeri
 ġeveiato vekokorokuri ġaveirini. Asiġina. Gomi tu Keriso Varina Namona tu ġai na ġavaġa-
 ribamito. Ma ġai ġema tuġamaġi baregona tu, ġomi ġemi veġabidadama bebarego-iaġoni,
 benamo ġai ġema ġauvei ġomi vekaravami ai maki bebarego-lelevaġini. 16 Moġa murinana
 tu mani gabu maninana, tanobara kotari ġana ma baġa iaġoni, monai Vari Namona ma
 baġa ġobata-iaġiani. Korana ġai tu asi ġaurani, tarima tari na varau ġeġauvei-iaġirito
 gaburi, ġai na baġana vekokoroku-iaġiri.

17 Buka Veaġa ekirani, “Bema tarima ta eurani bene vekokoroku nai tu, Vereġauka moġo
 bene veiavi-iaġia.” 18 Korana dia tauġeri ġevekiraġi-varaġe varageini tarimari Barau na
 evaġa-moġoniani. Asiġina. Vereġauka na evaġa-raġeani tarimana moġo, Barau na evaġa-
 moġoniani.

11

Paulo ema apostolo ġofaġofari

1 Au ġegu ura sebona tu, au ġegu guruġa babori kota roġo boġoro seġaġiri e boġoro
 ġabi-raġeri. Mani ġemi veiġa ġoġabi-raġegu. 2 Au ġegu ura barego vedaureana ġomi tu
 Keriso nuġanai moġo boġono tanu, ma Barau ġena ura baregona ġomi ġemi ai maki moġesi.
 Au tu moġa dainai ġomi ġemi ai amamani, mai tu Barau na eġabi-raġeani mamana.
 Au na ġomi tu tau sebona moġo ġana akira-kaumito, mo tu Keriso. Moġesi naima au
 na ġomi anari-ġinikaumini. Korana au ġegu ura tu, Keriso ema ekalesia ġeri veġaraġo
 ġaronai, ġomi tu noġa ġuiato ta futua ta ġesi asi ekima-karato ġuiatona kavana, namo
 vedaurea e vinuba, ġaraġori Keriso goirana ġana bana tuġu-kavimi. 3 Senaġi au tu agarini,
 korana mota na ġena ġofaġofa iaunegari na Eva eġofaiato, benamo Barau ġena guruġa asi
 ekorana-iaġiato kavana, boġo veini garina. Gomi maki ġofaġofa guruġari na ġemi tuġamaġi
 beġe vei-veġonurini, benamo Keriso ġokorana-iaġi korikoriani maġurina na boġo raka-
 veġitani. 4 Au na ġomi agari-vinimini anina tu maġa, bema tarima ta eiāġosini, benamo
 ġomi ġemi ai Keriso boruna ta eġobata-iaġiani, dia ġai na ġaġobata-iaġiato Kerisona; o
 iauka boruna ta ma ġoġabia ġetomini, dia ġai na ġomi iatami ai ġimama ġatore-kaurito,
 benamo ġoġoitaġoato Iauka Veaġana; o Vari Namona boruna ġemi ġeġobata-iaġiani, dia
 ġai ġemana ġoseġaġiato ma ġoġabi-raġeato Vari Namona neganai, ġomi na moġeri tarima
 tu ġoseġaġirini, ma ġeri guruġa ġoġabi-raġerini moġo.

5 Senaġi au atuġamaġini, mani ġevekiraġini apostolo irauri veġata barego lelevaġiri
 ġetoni tarimari na, au tu asi ġevanaġiguto. 6 Aba, au guruġa-ġitaġita dabarana tu asi
 aribaiato, senaġi riba au ġegu ai tu etanuni. Ma maġa tu dabara mabarari nuġari ai ġemi
 ai ġavaġa-fofori ġinikaurito.

7 Gomi na ribami, au na ġomi ġemi ai Barau ġena Vari Namona aġobata-iaġiato tu
 asi voina, be mo ġauvei voina ġomi na tu asi ġoviniguto. Ma mo maġuri aveiato tu, au
 tauġegu avetore-varigoto, ġomi bana tore-varaġemi uranai. Ma ġomi ġotuġamaġini, mo
 veiġa au na aveiato tu avei-rakavato, ei? 8 Ġomi Vari Namona avāġa-ribamito-ġoi ġauveina
 voina tu, ekalesia doġorori tari na ġeviniguto-ġoi, noġa moġo alemarito-ġoi. 9 Ma au
 ġomi ġesi tatanuto-ġoi nuġanai, dagara kotari aurato-ġoi nai, au na ġomi tu asi avāġa-
 doġe ganiganimito-ġoi. Korana tu tarikaka tari, Makedonia na ġeiāġomato tarimari, ġia
 na aura-vinirini dagarari ġema-viniguto. Au tu ġomi vaġa-doġe-ganiganimi maġurina ta
 asi aveiato. Moġesi moġo havei-iaġoni, asi bavaġa-doġe ganiganimini. 10 Keriso ġena

guruḡa moḡonina tu aribaiato, ma nuḡagu ai etanuni. Moḡesi naima au baveiavini nai tu, mai Akaia tanona nuḡanai etanuni tarimana ta asi bekira-goiguni riba. ¹¹ Au na mai veigā aveiani tu, ḡomi asi aura-vinimini nai ba? Moḡoni, Barau ma ribana au na ḡomi tu auravini-baregomini.

¹² Ma ḡomi na au moni e farefare na asi boḡono vaḡa-kavagu atoni veigana tu, roḡo bavei-iaḡoani-ḡoi. Mai veigā aveiani korana tu, mani apostolo ḡofaḡofari maniḡeri beḡene fofori-ginikau ḡana. Mai tu noḡa ḡia kwakuri ai ḡeruḡa-taḡoni tanona gaburena akwaiiani, beḡene fana-kafua, benamo beḡene keto-ḡura, ma monana ḡomi boḡono riba-korikori, ḡia tu moḡoni dia ḡai ḡesi ḡauvei sebona ḡaveiani. Korana ḡia na kara ḡeveiani tu ḡeveiavi-iaḡiani, ḡeri ura ḡomi na boḡono vaḡa-moḡoniri, boḡono kira, ḡia tu moḡoni ḡai ḡesi ḡauvei sebona moḡo ḡaveiani boḡonosi ḡana. ¹³ Maniḡeri tarima tu apostolo ḡofaḡofari, ḡauvei ḡofaḡofari ḡeveirini. ḡia maniḡeri tu tauḡeri moḡo ḡevekirāḡini, Keriso ḡena apostolo ḡetoni, senaḡi mani tu ḡeḡofaḡofani, ḡia tu dia Keriso ḡena apostolo korikoriri. ¹⁴ Mani veigā maninana au nuḡagu tu asi efarevaḡini, korana Satani tauḡena maki vetoḡana ekefoani, noḡa Barau ḡena mama aneruna noḡa moḡo eveini, benamo tarimarima eḡofarini. ¹⁵ Moḡesina naima Satani ḡena vetuḡunaḡi ḡeiaḡo-vinini tarimari maki tauḡeri moḡo tarimarima ḡoirari ai beḡe vekiraḡini, ḡia tu Barau ḡena vetuḡunaḡi tarimari. ḡia tu Barau na vau ḡeri veigā voiri bevinirini.

Paulo na ḡena apostolo ḡauveina ḡaramanai midigumidigu barego eḡabiato-ḡoi

¹⁶ Mo guruḡa ma akiraḡi-goiani. Tarima ta asi bene kira au tu babo. Senaḡi bema ḡomi na au boḡo kira-baboguni nai tu, babo tarimari ḡoḡabi-raḡerini e ḡoseḡaḡi-vinirini kavana, au maki boḡono ḡabi-raḡeḡo e boḡono seḡaḡi-vinigu, be au maki kota bana vekokoroku. ¹⁷ Mai kara akiraḡiani tu, dia Vereḡauka na maoro eviniguni nai, maiḡesi ḡena guruḡa na aiāḡoni. Asiḡina. Mai tu naveiavi uranai, babo tarimari ḡeri veigā na aiāḡoni. ¹⁸ Korana tarima ḡutuma tu tanobara maḡurinai ḡetanuni tarimari ḡeri vekokoroku na ḡeiaḡoni. Moḡesi naima au maki baveiavini. ¹⁹ ḡomi na mani babo tarimari ḡeri vevaḡa-riba ḡoḡabi-raḡerini e ḡoseḡaḡirini, korana ḡomi tauḡemi moḡo ḡoveḡita-tarini, benamo ḡokirani, “ḡomi tu mogoni ma iaunegami,” ḡotoni. ²⁰ Mogoni, ḡomi tu tarima ta ḡomi ḡemi ai eiāḡosini, benamo ḡena tuḡu-rakaorakao tarimami ai evaḡa-iaḡomini, o ḡemi-ḡami everari-verari vaḡirini, o kara eura-vinirini dagarari tu ḡomi ḡemina eḡabini moḡo, e tauḡena moḡo evetore-vaḡeḡe varāḡeni, ema ḡoirami eforo-bubuḡaurini, mo tu ḡena veigā na e guruḡa na, tarimana tu ḡoḡabi-raḡeḡani ema ḡoseḡaḡiani maki. ²¹ Au tu nakira emaiakaguni, korana ḡai nuḡama tu asi gwaḡiḡi, be maiḡeri veigā ḡomi ḡemi ai tu asi ḡaveirito-ḡoi.

Bema tarima ta ḡia na eveirito veigari eveiavi-iaḡiani nai tu, au maki au na aveirito veigari bavekokoroku-iaḡiani riba. Au maiḡesi aguruḡani tu, babo ḡeri guruḡa na aiāḡoni. ²² ḡia tu Heberu tarimari ḡetoni, ei? Au maki Heberu tarimagu. ḡia Isaraela besena ḡetoni, ei? Au maki Isaraela besena. ḡia Aberahamo tubuna ḡatana ḡetoni, ei? Au maki Aberahamo tubuna ḡatana. ²³ ḡia Keriso ḡena vetuḡunaḡi ḡeiaḡo-vinini tarimari ḡetoni, ei? Au na Keriso vetuḡunaḡina tu nuḡagu e tauḡanigu mabarabarana ḡesi Keriso vetuḡunaḡina aiāḡo-viniani. Au tu ababoni, maiḡeri guruḡa akiraḡirini, senaḡi ḡomi na roḡo ḡolaunaḡi-naḡiguni naima maiḡesi aguruḡani. Au tu avekwaraḡi-lelevaḡito, a ḡia tu asiḡi; ḡaro vovoka ḡediburaguto, ḡekwari-rakava rakavaguto, ema ḡaro ḡutuma dori amaseto-ḡoi. ²⁴ Iuda tarimari na vaḡa-40 ḡevkwari-iaḡiani varona na tauḡanigu ai vaḡa-39 veḡata ḡekwariato. ²⁵ Vaḡa-toitoto oro kwarina na ḡeribiguto, vaḡa-sebona fore na ḡetakiguto, vaḡa-toitoto davara nuḡanai au araḡeto boutina eḡwa-kirakiraiato, be dori amaseto, ma ḡaro ta tu davaraḡi boḡi vinubana ta e ḡaro vinubana ta arei-iaḡiatio tuba ta iatanai. ²⁶ Au tu gabu sebonai moḡo asi atanuni, vanaḡivanaḡi gabu boruri na arakanaḡi-rakanaḡini, Keriso Varina Namona avari-fiuanai. ḡaro tari ai tu ḡarukai dori areini, ma ḡaro tari ai tu seḡafore tarimari na vefakari ai araka-ḡurani, ma ḡaro tari ai tu ḡegu tanobara tarimari korikori na dori ḡevaḡiguni e ḡevaḡa-rakavaguni, ḡaro tari irau bese tarimari na dori ḡevaḡiguni; ma ḡaro tari vanuḡa barari ai meto barego araka-ḡoitaḡorini, ma ḡaro tari tu tano fakana nuḡanai meto barego aḡoitaḡoni, ma ḡaro tari tu davara nuḡari ai dori amaseni; ma ḡaro tari tu ḡevetarikaka-ḡofaḡofani tarimari na ḡevaḡa-rakavagu ḡetoni. ²⁷ Gauvei metori aveini e avekwaraḡi-rakavani, boḡi ḡutuma asi agenani; avito-maseni, ananu-maseni; ḡaro vovoka tu ḡanigani aruḡarini, korana aḡani-veaḡani bene, ma ḡaro tari asi ḡegu dabuḡa, kefigu kori moḡo, be enaḡureguni. ²⁸ Ma maiḡeri dagara ḡutuma ma bakiraḡirini riba; senaḡi iniḡa moḡo nakiraḡia: ḡaro vanaḡivanaḡi rubu mabarari gabu tatai ḡetanuni anuḡa-vekwaraḡi iaḡi-baregorini. ²⁹ Ekalesia ta Iauka rekenai emoirani nai tu, au maki ḡia ḡesi amoirasebonani. Ma ekalesia ta tarima ta na eḡori-veḡonuani, benamo rakava eveini nai, au tu abaru-rakavani.

³⁰ Bema au asi ġegu dabara ta, ma navekokoroku batoni nai, au tu ġegu moira ġevaġa-ġorarini gaburi moġeri moġo bavaġa-veiavirini. ³¹ Gita ġera Vereġauka Iesu Keriso Tamana Barau ma ribana au tu asi aġofaġofani. Barau bitana vaġa-raġea mo vanagivanagġi. ³² Damaseko ai atanuto-ġoi nai tu, Kini Areta ġena gavana na vetari tarimari ekirarito, vanuġa barana maġuna mabarana beġene nari-ġaua, au beġene ġabitariġu ġana. ³³ Senaġi au tu tarikaka tari na boseġa baregonai ġevaġa-tanu-ġuraguto, benamo vanuġa maġuna windoana na varoseina ġetuġu-riġoguto, benamo mo gavana ġimana na araga-maġurito.

12

Paulo ġena mata-vanaġi

¹ Vekokoroku ai tu kara namona ta asi badoġariani, senaġi haveiavini roġo. Mata-vanaġi ai Vereġauka na evaġa-foforirito dagarari aġitarito ema aseġaġirito guruġari roġo nakiraġiri. ² Au tarima ta Keriso nuġanai ma ribaġu; ġia tu Barau na eġabi-varaġeato guba vaġa-toitoina ġana. Mo veġa eġorato negana na beiaġoma mo initoma tu laġani gabanana vasivasi (14). Mo tau guba vaġa-toitoina ġana tu iaukana roġo tauganina nuġanai, o iaukana tauganina na eveġitato, ma iaukana ġereġana moġo eġabi-varaġeato, moġa tu au asi ribaġu, a Barau ġereġana moġo ma ribana. ³ Mo tarima au tu ma ribaġu. A mo tarima tu iaukana roġo tauganina nuġanai o iaukana tauganina na eraka-veġitato vau mo maġuri eġorato, moġa au tu asi ribaġu, senaġi Barau ġereġana moġa ma ribana. ⁴ Mai tarima akiraġiani maġa tu, paradaiso ġana eġabi-varaġeato. Benamo monai dagara tari ġita na asi ilaila bita kiraġi-fofori ġinikaurini, ema dagara ta ġesi maki asi bita vaġa-vetovorini dagarari, Vereġauka na ekiraġirito, eseġaġirito. Moġeri dagara tu tarima ta na asi ilaila bekiraġi-foforirini dagarari. ⁵ Au na tu moġesina tarimana ġereġana moġo bavaġa-veiaviani. A au tauġegu tu asi havekokorokuni, au tu ġegu moiramoira gaburi moġeri haveiavi-iaġirini, (korana tu moġeri dairi ai tarima na asi ġevaġa-raġeguni). ⁶ Au navekokoroku barasi maki, au tu dia babo ġeri veġa na bara iaġo, korana au tu guruġa mogoniri moġo bara kiraġiri bene. Senaġi au tu asi veġata aurani moġeri bana kiraġi-rosiri, korana asi ġegu ura moġeri dairi ai, au tarimarima na beġene tuġamaġi-varaġe varaġegu. A au aurani tu, kara aveiani maġa, tarimarima na beġene ġitala vauro beġene riba-maoro, au tu tarima kamasigu.

⁷ Au tu Vereġauka na dagara iaru-korokorori evaġa-foforirito, benamo aġitarito e aseġaġirito, senaġi moġeri bakuri ai au tauġegu havekiraġi-varaġe varaġeni garinai tu, Barau na midigumidigu ta au tauganigu ai etore-toġaiato. Moġa tu noġa ġini masikona ta au viriġogu nuġanai etanuni. Mo ġini masikona moġa tu iauka rakavana ta. ġia tu Satani ġena vetuġunaġi eiago-vinini iaukana, au bene vaġa-midigu midigugu, benamo au asi bana vekiraġi-varaġe varaġe ġana au ġegu ai etanuni. ⁸ Vereġauka tu vaġa-toitoina veġata anoġiato, mai Satani ġena vetuġunaġi-iaġovini iaukana au ġeguna bene koki-vaġia ġana. ⁹ Senaġina Vereġauka na maġesina ekiraġuto, “Au ġegu namo e varevare-barana ġereġana moġo dagara baregona ġoi na oura-viniani, korana au ġegu seġuka tu moiramoira tarimana ġenana vauro efofori-korikorini.” Moġesina naima au na tu ġegu moiramoira gaburi moġeri moġo haveiavi-iaġirini, Keriso ġena seġuka au ġegu ai bene tanu ġana. ¹⁰ Moġesi naima Keriso bakunai ġegu ġauvei nuġanai amoiramoirani, o tarima na guruġa e veġa rakavari ġegu ai ġeveirini, o avekwaragġini nai, o ġevaġa-midigu midiguguni nai, o ġegu dabara doko ġarori ai, au tu aiakuni averereni moġo, korana amoirani negari ai tu, kokore barego vedaureana ma aġoitaġoni.

Paulo ġena ura sebona tu Korinto ekalesiana doġorona bene vaġa-kavaia

¹¹ Au tu tauġegu babo ai havevaġa-iaġo, maġesi aguruġani, senaġi mai dia au tauġegu nuġagu siga moġo maġesi aveini, au ġomi na ġotuġu-naġinaġiguni naima, babo ai avevaġa-iaġoni. Au tu ġomi na namogu boġoro kiraġi, senaġi ġomi na au tu ġokure-toġaġuni. Aba, au tu moġoni asi aragu, senaġi mani ġemi “apostolo iaru-korokorori” na au tu asi beġe vanaġiguni. ¹² Apostolo korikoriri vetoġari tu vevaġa-gwaġiġi ai, vetoġa boruri ai, nuġa-farevoġi veġari ai, ema seġuka veġari boruri ai ġevaġa-foforirito ġomi ġoirami ai, be ġoġitarito maniġeri. ¹³ Ġomi tu kamara veġai au na ġomi asi atuġamaġikau-baregomini, ekalesia doġorori kotari atuġamaġikau-baregorini kavana, ei? Asi veġa tai. Asiġina. Au na ġomi tu moġoni, ġomi ġesi tatanuto-ġoi, monai moġo asi aurato-ġoi, au uragu ai boġono vekwaragġi. Benamo moġo moġo. Ma bema mai veġa maġa ġomi na ġoġitaiani asi namo nai tu, benamo anoġimini, ġegu mai vei-rakava boġono tuġamaġi-fitoġaia.

¹⁴ Au toma tu havei-kavi, naiagosi atoni. Mai ma baiagosi maġa tu ġomi rakaġitami avaġa-toitoini maġa. Mai ma baiagosi mainai maki, asi ma bavaġa-vekwaragġimini, korana au tu dia ġomi ġemi farefare e moni urari na baiagosi, asiġina, au tu ġomi moġo

urami na baiāgosini. Au na gōmi maiģesina aveimini tauna korikori tu maīga, dia natu na tama sina ġeri farefare e moni etore-ģerevaģirini. Asiģina. Tama sina na natu ġeri farefare e moni ġetore-ģerevaģirini. ¹⁵ Moģesina naima au baiāgosini nai, ma iakugu ġesi, kara ġegu ai maiģeri mabarari gōmi bavinimini, ema au maki nuģagu mabarana ġesi bavinimini, gōmi bana vaģa-kavami ġana. Bema au na gōmi tu auravini-baregomini, karase nai gōmi na au tu asi ġouravini-baregoguni?

¹⁶ Kotari na maki ġevaģa-moģoniguni, au gōmi tu asi avaģa-vekwariģimito-ģoi, senaģi maiģesi ma ġekiraguni. Au tu iaunega rakavarakava, be au na gōmi ġemi ai moni tu ġofaģofa dabarari tari na aģabirito-ģoi ġetoni. ¹⁷ Be mo tarima tari gōmi ġemi ai atuģu-iaģosirito, moģeri tu akirarito, gōmi ġemi ai au ġegu moni maki beģene gogo atato ba? ¹⁸ Au na Tito anoģiato, gōmi beneasi raka-ģitami atato nai tu, ġita tarikakara ta maki atuģuato, be Tito ekavaiato, ġeiaģosito. Ma Tito eiaģosito nai tu, gōmi ġemi moni easi ġofaģofa-iaģirito, ei? Tito ema au tu iauka sebona nuģanaī moģo ġaģauveini, ema dabara sebona na moģo ġaraka-iaģoni.

¹⁹ Ba gōmi vanaģivanāģi gotuģa-maģini, ġai tu bakuma ġabiģauri guruģari gōmi ġemi ai ġakiraģini gotoni, ei? Moģoni, ġai tu Keriso nuģanaī ema ġai kara ġakiraģirini tu Barau ġoiranaī ġaguruģani. Au na aura-vinimini tarimami, ġoseģaģi, ġai na mai kara ġaveirini dagarari mabarari maiģeri tu gōmi boģono kokore uranaī ġaveirini. ²⁰ Au tu aģarini, korana au basi-raģasini nai, gōmi tu dia au na aura-vinirini veiģari ġovei-tanurini basi-ģoitaģomini, benamo gōmi na ġoura-viniani veiģana au ġegu ai asi boģo doģariani ġarina. Au aģarini, gōmi tu roģo ġovevaneni, ġomamani, ġovebaru-vini rakava-rakavani, ġomata-ģaniģani, karomi guruģa asi namori ġovinirini, ġoverori-toreni, ġoveiani, nuģami e ġemi tuģamaģi dia gabu sebonaī, senaģi irauirau. ²¹ Ma au aģarini, au basi-votuni nai tu, au ġegu Barau na au bevaģa-maiakaguni gōmi ġoirami ai, benamo matagu gorari beģe riģoni, korana ġevei-rakavato tarimari tu asi ġevetuģamaģi-kureto veiģa rakavari ġerina, kima maģurina na ema mata-boraģa veiģari na. Maiģeri veiģa ġerina ġia ġevemiro-fatafatani.

13

Vekira-toreģau magona

¹ Mai tu vaģa-toitoina au gōmi ġemi ai mai aiaģosini. Ma Buka Veaģai ekirani kavana, “Tarima ruarua o toitoi na beģe vaģa-moģonirini guruģari tu moģoni korikori.” ² Au vaģa-ruarua gōmi asi-raka-ģitamito nai tu, ġevei-rakavani tarimari e tarima kotari maki au na akira-toreģaurito, au na kara baveiani au baiāgosini nai. Ma maitoma tu au manaģai roģo mai-ģegu nuģanaī, ma avaģa-guruģamito kavana ma akira-toreģaurini. Bema au ma baiāģosi-ģenoģoini nai, deikara roģo rakava veiģari evei-tanuni tarimana tu, gwaina asi basi-ģabiani, ġena vei-rakava voina metona baviniani. ³ Korana gōmi ġemi ura tu boģono vaģa-moģonia veģata, Keriso tu moģoni au ġeguna eguruģani ba asiģina. ġoseģaģi, Keriso gōmi ġemi ai tu asi emoirani, asiģi. ġia kara gōmi fakami ai neveia betoni seģukana tu barego lelevaģi. ⁴ Aba, Keriso, mo tu tauģanina ġena moiramoira lorinaī, satauro tuģunaī ġeikoko-kauato, benamo emaseto, senaģi ġia initoma tu Barau ġena seģukai emaģuritanuni. Iesu Keriso nuģanaī ġai maki tauģani ai tu moiramoira Iesu kavana, senaģi Barau ġena seģukai ġamaģuri-tanuni Keriso ġesi. Ema gōmi ġemi ai ġai na kara baģa veiani tu mai Barau ġena seģukai.

⁵ Gōmi tauģemi nuģami ema ġemi maģuri boģono raģaģi-ģinikauri, gōmi tu moģoni ġoveģabidadamani ba asiģina. Gōmi tauģemi ġemi maģuri na ema ġemi veiģa na boģono vevaģa-fofori korikori! Ba gōmi tauģemi tu asi ġoriba-maoroni, Keriso Iesu tu gōmi nuģami ai etanuni ba? Bema moģoni tauģemi ġovetovo-naģini, benamo ġoribani, Keriso tu dia gōmi nuģami ai, monai vauro gōmi tu moģoni asi ġoveģabi-dadama-korikorini. ⁶ Au moģoni aribani, gōmi tauģemi na ġai boģo riba-maoromani, ġai tu moģoni Keriso vetuģunaģina ġaiaģo-vinini, a dia Barau na asi evaģa-moģonimato tarimama. ⁷ Ma ġai ġema ġauģau ai Barau ġanoģiani, ġakirani, gōmi bene vaģa-kavami, be veiģa rakavana ta asi boģono veia. ġai tu dia ġaģuriģurini, ġakirani, tarimarima na ġai vetovo-naģi ai ġakokoreto, moģa beģene ġitaia ġatoni. Asiģina. Au ġegu ura gōmi tu vei-iobukaibuka tarimami ai boģono iaģo. A tarima-rima beģe kirani, ġai tu ġaketoto beģe toni, moģa ġai na tu asi ġatuģamaģiani. ⁸ Korana tu ġai na guruģa moģonina kouģauna veiģana ta tu asi ilaila baģa veiani, a ġai na tu guruģa moģonina moģo baģa vaģa-foforiani. ⁹ ġai ġamoirani nuģanaī, gōmi ġokokoreni tu, ġai ġema iaku ebaregoni. Ema ġai ġema ġauģau baregona ġaveiani tu, gōmi boģono kokore-korikori ġemi veģabidadamai. ¹⁰ Moģesina naima mai fefai maiģeri guruģa atore-vinimini, au mainai roģo maiģegu nuģanaī. Korana au asi aurani, au banasi-raģasi nai tu, gōmi bana vaģa-guruģa gwaiģiģimi. Korana Vereģauka na au mai maoro baregona eviniguto tu, gōmi ġemi veģabidadama bana vaģa-kokoreni, a dia bana vaģa-rakavari ġana.

Veḡabituḡu dokona

¹¹ Tarikakagu, ḡegu guruḡa magona tu maiḡa, boḡono gena. Tuḡamaḡi barana ḡoirami ai boḡono torea tu, boḡono namo-vedaurea, ḡegu guruḡa mabarari boḡono korana-iaḡiri. Nuḡami beḡene gwagḡiḡi, mabarabarami tuḡamaḡi sebona moḡo boḡono ḡabia, maino ai boḡono tanu, ema veuravini e maino Barauna ḡomi sevisevimi ai bene tanu.

¹² Karomi tata vetarikaka verauna na boḡono vaḡa-namori.

¹³ Veḡa o ekalesia tarimari mabarari na ḡeri vevaḡa-namo ḡemi ai ḡetuḡu-iaḡosiani.

¹⁴ Vereḡauka Iesu Keriso ḡena namo e varevare-bara ema Barau ḡena veuravini ema Iauka Veḡa ḡena vekako namona, ḡomi mabara-barami iatami ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE GALATIA EKALESIARI ĜERI

Galatia vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu betaĝu Antioka, Efeso o Makedonia ai etanuto-ĝoi nuĝanai etoreato. Mai tu laĝani 48 ema 58 fakari ai ta etoreato. Mo tu Iesu maki emaseto murinai vau. Ĝia ĝena guruĝa baregori mai fefa nuĝanai tu karao 2:19-21; 3:2-3; 3:11; 5:1 ekiraĝirito.

Paulo na mai fefa etoreato korana tu luda tarimari tari ĝe-ekalesiato moĝeri na Galatia ekalesiari vevaĝa-riba kerereri ĝevinirito-ĝoi naima. Ĝia ĝekirato-ĝoi, tarimarima tu Mose ĝena taravatu guruĝari beĝe korana-iaĝirini vauro vevaĝa-maĝuri korikori beĝe ĝoitagoani. Moĝesi naima evaĝa-guruĝa gwaĝiĝirito, ekirarito, maĝuri ema vei-iobukaibuka tu veĝabidadama ĝereĝana ĝenana moĝo Barau ĝena namo ema varevare-bara nuĝanai bita ĝabiani, a dia ĝera ĝauvei e veiĝa ĝerina. Ema ekirarito, ĝita tu Keriso ĝena mase na taravatu ĝena seguka na eruga-vaĝirato, ema ĝita tu lauka Veaĝa varau taĝabiato, be lauka na bene ĝori-kaura.

Paulo na ĝena fefa tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Paulo tauĝena na Vari Namona guruĝana ekiraĝiato - karao 1-2
2. Vevaĝa-maĝuri tu taravatu ĝenana ba Barau ĝena namo e varevare-bara ĝenana eiaĝomani - karao 3-4
3. Veiĝa rakavari ĝerina bitana raka-faka ba roĝo bitana veiri - karao 5-6

¹ Au Paulo, apostolo tarimagu na mai fefa tu ĝomi Galatia nuĝanai ekalesia doĝoromi ĝemi atore-iaĝosiani. Au tu dia tarimarima ĝeri urai mai ĝauvei aveiani, e dia tarima ta na etuĝuguto, mai apostolo ĝauveina bana veia etato. Asiĝina. Au tu Iesu Keriso ema Tamara Barau na etuĝuguto nai, mai apostolo ĝauveina aveiani. Iesu Keriso tu Barau na mase na ma evaĝa-variĝisi ĝenoĝoio. ² Ĝegu vevaĝa-namo tu tarikakara mabarari au ĝesi mainai ĝatanuni ĝesi, ĝomi Galatia nuĝanai ekalesia doĝoromi ĝemi ĝatuuĝ-iaĝosiani.

³ Barau ĝita Tamara ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina namo e varevare-bara ema maino ĝomi ĝemi ai bene tanu. ⁴ Iesu Keriso na ĝita ĝera Barau ema Tamara ĝena ura ekorana-iaĝirito, ĝia tauĝena ĝena maĝuri ĝita ĝera rakava dainai etore-tariato. Mo veiĝa eveini anina tu, ĝita toma mai tanobarai etanuni rakavana ĝenana bene vaĝa-maĝurira uranai. ⁵ Tamara Barau arana bitana vaĝa-raĝea vanaĝivanagi! Amen.

Vari Namona tu sebona kwarigutu moĝo

⁶ Ĝomi na mani maĝuri bogo veia nai, au tu badaradara-rakava moĝo. Korana ĝomi tu Keriso ĝena namo e varevare-bara lorinai, Barau na ekeamito, ĝena tarimarimai boĝono iaĝo ĝana. Ma nuĝanai ĝomi tu asikauna ĝia ĝenana ma bogo ragaraka-veĝita, benamo vari boruna ta ma boĝo ĝabi-raĝea. ⁷ Mani vau boĝo ĝabi-raĝea maniĝa tu dia Vari Namona. Asiĝina ĝinavaĝi moĝo. Ĝomi mani tu moĝoni, tarima kotari na ĝeĝofa-veĝonumini. Ĝia ĝeurani tu, Keriso Varina Namona beĝene vei-veĝonua veĝata ĝetoni. ⁸ Senaĝi ĝai na ĝomi tu Keriso Varina Namona moĝo ĝemi ĝaĝobata-iaĝiato, ma vari boruna ta tu asiĝina. Bema ĝai o guba aneruna ta vari boruna ta ĝemi ma baĝa ĝobata-iaĝiani nai, dei moĝesina beveini tarimana tu, rakava baregona ĝenai betanu-vanaĝi vanaĝini. ⁹ Mai guruĝa tu bita kiraĝia, senaĝi au na mai akiraĝi-ĝenoĝoiani. Bema tarima ta na ĝemi ai "Vari Namona" easi-ĝobata iaĝiani, senaĝi ĝia na eĝobata-iaĝiani varina tu mo ĝoĝabi-raĝeato varina moĝa ĝesi ai ilaila nai tu, mo tarima ĝenai rakava metona baregona bene tanu-vanaĝi vanaĝi.

¹⁰ Au maiĝesina aguruĝani tu, tarimarima na beĝene ĝabi-raĝegu ĝana, ba Barau na bene ĝabi-raĝegu? Ba mai tarimarima iauri navaĝa-namori ĝana aguruĝani? Bema tarimarima iauri initoma maki roĝo navaĝa-namori barasi, au toma Keriso ĝena vetuĝunaĝi ai tu asi bara iaĝo.

Paulo apostolo tarimanai eiaĝoto varina

¹¹ Tarikakagu maharami, au na ĝomi avaĝa-guruĝa korikorimini. Mo Vari Namona na ĝomi ĝemi ai aĝobata-iaĝiato, moĝa tu dia tarima ta ĝenana erefo-taĝuito moĝo varina.

¹² Mai Vari Namona maĝa, au na tu dia tarima ta ĝenana aĝabiato, ema dia tarima ta na evaĝa-ribaguto. Asiĝina ĝinavaĝi. Mai Vari Namona maĝa tu Iesu Keriso tauĝena na ĝegu ai evaĝa-foforiato vau arbaiato.

¹³ Au guinenai luda ĝeri doĝoro nuĝanai atanuto-ĝoi nai, kara aveirito-ĝoi variri tu ĝoseĝoĝirito, be ĝomi ma ribami. Barau ĝena ekalesia doĝorona aiĝesi avaĝa-midigu midigurito-ĝoi e alai-lausilausirito-ĝoi bana vaĝa-rakavari veĝata atato-ĝoi variri tu ma ribami. ¹⁴ Au na luda seneri ĝeri maĝuri mabarabarari akorana-iaĝi ginikaurito-ĝoi. Ma

au na mai maḡuri aveiato-ḡoi nuḡanai tu, Iuda tarimari au ḡuru karogu tauri mabarari au na aguine-iaḡirito-ḡoi.

¹⁵ Senaḡi au tu roḡo sinagu legana nuḡanai, Barau na eḡabi-viriḡiguto, ema ḡena namo e varevare-bara lorinai ekeaguto, ḡia ḡena ḡauvei bana veia etato. Benamo Barau na eura-viniato ḡaronai, ¹⁶ Natuna au ḡegu ai evaḡa-foforiato. Keriso au ḡegu ai, Barau na evaḡa-foforiato, anina tu, ḡia eurato, au na Natuna Varina Namona irau bese tarimari ḡeri ai bana ḡobata-iaḡia ḡana. Barau na Natuna ḡegu ai evaḡa-foforiato nai tu, tarima ta ḡenai asi ma avedanagito. ¹⁷ Ieruselema ḡana ḡeapostolo-guineto tarimari ḡeri ai vedanagī maki asi avaraḡeto. A au mo veiḡa aḡoitaḡoato murinai tu, maoromaoro Arabia ḡana aiagito. Ma monana ma aḡenoḡoi-iaḡoto Damaseko ḡana. ¹⁸ Monai, laḡani toitoi (3) ḡevanaḡito murinai vau, Ieruselema ḡana avaraḡeto, Petero ḡesi baḡana guruḡa-ḡuruḡa uranai. Petero ḡesi Ieruselemai ḡaro gabanana imaima (15) ḡatanuto. ¹⁹ Au mo negai apostolo boruna ta tu asi aḡitaio. Au tu Vereḡauka tarina Iakobo (o Iames) moḡo aḡitaio. ²⁰ Barau ḡoiranai au na ḡomi mai tu guruḡa moḡoniri atore-vinimini, asi aḡoḡofani.

²¹ Ieruselema araga-kwaneato tu, Siria ema Kilikia tanori ḡana aiagito. ²² Keriso ḡena tarimarima, Iudea tanonai ḡetanuni ekalesiari, au ḡitaḡitagu ḡia tu asi ribari. ²³ Senaḡi ḡia na au tu varigu korina moḡo maḡesi eragato ḡeseḡaḡiato-ḡoi, ḡekirato-ḡoi, “ḡita guinenai evaḡa-midigu midigurato-ḡoi e elai-lausilausirato-ḡoi tarimana, toma tu nevaḡa-rakavaia etato-ḡoi veḡabidadamana ma eḡobata-iaḡiani.” ²⁴ Benamo Barau na kara au ḡegu ai eveiato, moḡa ḡeseḡaḡiato nai tu, Barau ḡevaḡa-raḡeato.

2

Apostolo tarimari na Paulo ḡena ḡauvei ḡevaḡa-moḡoniatu

¹ Laḡani gabanana vasivasi (14) ḡekorito murinai vau, Banabas ḡesi Ieruselema ḡana ma ḡaḡenoḡoi-iaḡoto. Tito maki au na aḡori-kauato, be ḡia maki ḡaiagito. ² Au tu Barau na ḡegu ai evaḡa-foforiato, naima aiagito Ieruselema ḡana. Ma monai Vari Namona, irau bese tarimari ḡeri aḡobataiato-ḡoi varina, Ieruselema ekalesia ḡeri akiraḡiato. Ma mo Vari Namona tu veḡorikau tarimari baregori ḡeregari ḡeri ai maki akiraḡiato, ḡia na ḡegu ḡauvei beḡene vaḡa-moḡonia ḡana; korana agarito, akirato, asi namo au ḡegu ḡauvei guinena moḡa, o mai ḡauvei variḡuna aveirini maḡa asi tauri ai beḡe iaḡoni gariri. ³ Tito tu Griki tarimana, ma au Ieruselemai neganai, ḡia tu au ḡesi, senaḡi ḡia tauḡanina kefina beḡene lama-vaḡia ḡigiraḡena tu asi ḡeveito. ⁴ Senaḡi ekalesia o tarikaka ḡoḡaḡofari tari ḡai fakamai ḡerakatoḡa-ḡairito, ḡeurato tu, Tito tauḡanina kefina beḡene lama-vaḡia veḡata ḡetato. ḡia ḡai fakamai ḡema-rakatoḡa-ḡairito, korana ḡeurato, ḡai Keriso Iesu ḡesi ḡasebonato nai, ḡai ḡema maḡuri namona e fakana maḡa, beḡene ḡita-lemaia uranai. Korana ḡia ḡeri ura tu, Iuda ḡeri sene taravaturo na ḡai ma beḡene barubaruma maia. ⁵ Senaḡi hora misina nuḡanai ta maki ḡia garori tu asiḡina ḡinavaḡi veḡata ḡaseḡaḡirito. ḡai moḡesina ḡaveito tauna korikori tu, Vari Namona guruḡana moḡonina ḡomi rekemi ai bene tanu-vesiriḡu uranai.

⁶ Veḡorikau tarimari baregori tu ma arari, a asi arari au ḡegu ai, ḡia tu ilaila moḡo. Barau na tarimarima tu dia tauḡanina murikana vetoḡana eḡitaiani. Maniḡeri veḡorikau tarimari na guruḡa ta auna vari iatanai tu asi ḡetore-kauato. ⁷ Senaḡi ḡeḡitagu, Barau na au ḡauvei eviniguto tu, mero tauḡaniri kefiri asi ḡelama-vaḡirito tarimari ḡeri, mo tu irau bese tarimari ḡeri, Vari Namona bana ḡobata-iaḡia etato, ilailana Petero mero tauḡaniri kefiri ḡelama-vaḡirito tarimari ḡeri ai, mo tu Iuda tarimari ḡeri ai, Vari Namona bene ḡobata-iaḡia etato kavana. ⁸ Korana Barau Iuda tarimari ḡeri apostolo tarimana Petero ḡena ḡauvei nuḡanai eḡaveito-ḡoi kavana tu, au irau bese tarimari ḡeri apostolo tarimagu ḡegu ḡauvei nuḡanai maki eḡaveini. ⁹ Iakobo (o Iames), Petero ema Ioane tu rubu duḡuna tarimari monai. ḡia na au ḡegu ai Barau ḡena namo e varevare-bara ḡeḡita-leaiato, benamo ḡimari aroribri na au e Banabas ḡeḡabi-rukumato. Moḡa anina tu, ḡia ma nuḡari mabarari ḡesi ḡekirato, Banabas ema au tu irau bese tarimari ḡeri ai, ma ḡia tu Iuda tarimari ḡeri ai beḡe iaḡoni. ¹⁰ Guruḡa sebona moḡo ḡai ḡevinimato tu ḡekirato, asi ḡeri-ḡari tarimari baḡana tuḡamaḡiri e baḡana vaḡa-kavari ḡetato. Senaḡi mai veḡa tu au tauḡegu na maki bana veia veḡata atoni veḡana.

Paulo na Petero ekira-feiato, korana veḡa ḡoḡaḡofana eveiato nai

¹¹ Petero Antioka ḡana eiaḡomato neganai tu, au na ḡoirana ḡutu-ḡutunai akira-matana matanaia, korana ḡia na veḡa eleaiato nai. ¹² Tovotovonai Iakobo na etuḡurito tarimari Petero ḡenai roḡosi roḡo beḡere laḡasi neganai, Petero tu irau bese tarimari ḡesi ḡeḡaniḡani vegogoto-ḡoi. Senaḡi Iakobo na etuḡurito Iuda tarimari ḡevotuto nai, ḡia tu irau bese tarimari fakari na ma eraka-veḡitato. Petero irau bese tarimari fakari na eraka-veḡitato, korana mero tauḡaniri ḡelama-vaḡirini veḡana ḡekorana-iaḡiani tarimari, Iuda tarimari,

gariri eveito nai. ¹³ Iuda tarimari kotari maki Petero ġesi ġesebonato, be Petero ġena mo veġa ġofaġofana ġeveiato. Ma Banabas maki ġia ġeri mai ġofaġofa maġurina na, be ġia maki ġeġofa-darereato. ¹⁴ Senaġi au ġegu ġitaġitai ġia tu Vari Namona maġurina korikorinai tu asi ġerakato-ġoi naima ġia mabarabarari matari ġutuġuturi ai au na Petero akira-matana matanaiato, akirato, “Ġoi tu Iuda tarimamu, senaġi Iuda tarimari ġeri sene maġurinai tu asi otanuni, a ġoi tu irau bese tarimari ġeri tanu-maġurinai otanuni. Ma kara dainai tu irau bese tarimari ovaġa-naġirini, Iuda tarimari seneri ġeri taravatu lorinai beġene tanu otoni, ei?”

Iesu bevaġa-moġoniani tarimana na moġo, Barau na vei-iobukaiobuka tarimanai bekiragiani

¹⁵ Aba, ġita Iuda tarimara tu Iuda korikorini ġerina taġorato. Ġita tu dia irau bese tarimari ġerina taġorato. Irau bese tarimari tu vei-rakava tarimari. ¹⁶ Ma ġita Iuda tarimara tu ribara, Barau na tarimarima tu dia taravatu na ekiraġirini veġari ġekorana-iaġi ginikaurini nai, ekirarini, asi ġeri vei-rakava etorini. Asigina. Ġia tu Keriso ġenai ġeveġabidadamani naima ekirarini, asi ġeri vei-rakava etoni. Ġita maki moġesi. Keriso Iesu tavaġa-moġoniatu naima Barau ekirato, asi ġera rakava etato. Dia taravatu na ekiraġirini veġari takorana-iaġi ginikaurini dainai. Asigina. Keriso ġenai taveġabidadamato nai. Korana tu taravatu ekorana-iaġi ginikauani tarimana ta Barau na tu asigina ġinavaġi beġabi-raġeani. Asigina moġo. ¹⁷ Bema ġita Iuda tarimara tavekwaragini, taurani, Keriso ġesi bitana sebona, be Barau na bene ġabi-raġera tatonai nai tu, ġita tauġera tavevaġa-foforini, ġita tu vei-rakava tarimara. Moġa anina tu, Keriso eiaġomato vei-rakava benema vaġa-baregoa ba? Asigina ġinavaġi! ¹⁸ Bema au na mo taravatu, asi tauri ai avaga-iaġorito dagarari, ma navaġa-ruġa ġenoġoiri atoni nai, au tu moġoni vei-rakava tarimagu, taravatu asi akorana-iaġiani. ¹⁹ Korana taravatu akorana-iaġirito-ġoi maġurinai au tu varau amaseto, be taravatu au na asi ma bakorana-iaġi ġenoġoiani. Taravatu akorana-iaġiato-ġoi maġurinai au tu amaseto anina tu, Barau ġena moġo bana tanu uranai. ²⁰ Au tu Keriso ġesi ġesatauro-sebonaguto; dagara sebona tu, roġo maġuri atanuni, senaġi mai tu dia au tauġegu ġegu maġuri. Asigina. Mai tu Keriso au nugagu ai maġuri etanuni. Au mai tauġani nuġanai mai maġuri atanu-iaġiani maġa tu, Barau Natuna ġenai aveġabidadamani lorinai atanuni. Mai Barau Natuna na au eura-viniguto, ma au maġuri bana ġabia ġana, tauġena ġena maġuri evini-fitogaiato. ²¹ Au na Barau ġena namo e varevare-bara tu asi atore-vegitaiani. Asigina ġinavaġi. Korana bema tarima ta na taravatu bekorana-iaġiani nai, vei-iobukaiobuka tarimanai beiaġoni neganai, Keriso tu bere mase-kava, asi ġena namo ta.

3

Taravatu tana korana-iaġia, ba veġabidadamai moġo bisini tanu

¹ Ġomi Galatia tarimami babomi! Iesu Keriso satauro ai ġeikoko-kauato varina tu au ġegu ġobatai, be matami ġutuġutunai akiraġi-fofori ginikauato. Ma ġomi mai tu kamara gora tarimana na ġemi tuġamaġi bemeġa-veġonuri maia, ei? ² Au aurani, mai dagara sebona ġomi na ġokira-varagu: Ġomi na Iauka Veaġa tu taravatu ġokorana-iaġi ginikauato nai ġoġabiato, ba Keriso Varina Namona ġoseġaġiato, benamo ġovaġa-moġoniatu nai ġoġabiato? ³ Ġomi tu moġoni boġo babo-korikori, ei? Ġomi maġuri variguna dabaranai raka tu Iauka Veaġa ġena seġukai ġosinaiato, maitoma ġomi ġourani, magona tauġemi ġemi kokore ai boġono ġoitagoa ġotoni? ⁴ Be, ġomi mo meto ma midigumidigu tu ġoġoitago-kavarito, asi ġeri namo ta? Senaġi mo meto ma midigumidigu, au ribagu tu, asi ġoġwakavarito. ⁵ Ma nadanaġimi atoni, Barau na ġomi Iauka Veaġa evinimini e fakami ai nuġa-farevaġi veġari boruri eveirini, korana ġomi na taravatu ġokorana-iaġi ginikauani nai ba? Ba Keriso Varina Namona ġoseġaġiani, benamo ġovaġa-moġoniani dainai?

⁶ Ġotuġamaġi-ġenoġoi, Aberahamo ġotuġamaġia: “Ġia tu Barau na ekiraġi-toreato guruġana evaġa-moġoniatu naima, Barau ekirato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana, etato.” ⁷ Moġesina naima boġono riba, Barau ġeġabidadamani tarimari ġereġari moġo Aberahamo natuna. ⁸ Buka Veaġai etore-guineato guruġana na ekiraġiani, ekirani, ġoirai Barau na irau bese tarimari tu ġeri veġabidadamani ġerina vau bekirarini, asi ġeri rakava betoni. Moġesina naima, Aberahamo ġenai Vari Namona tu ekiraġi-fofori guineato, ekirato, “Tanobara mabarabarari beseri tu, ġoi ġemuna vau vevaġa-namo beġe doġariani.” ⁹ Aberahamo na Barau eġabidadamani-viniato, benamo Barau ġenana vevaġa-namo eġoitagoato. Moġa ilailanai Barau ġenai ġeveġabi-dadamani tarimari mabarabarari tu, Barau ġena vevaġa-namo beġe ġabiani.

¹⁰ Taravatu ġekorana-iaġi ginikauani vau, Barau ġoiranai vei-iobukaiobuka tarimari ai beġe iaġoni ġetoni tarimari mabarari iatari ai tu rakava metona lelevaġina etanuni.

Korana Buka Veāgai tu maiġesina ekirani, “Taravatu bukanai ġetorerito guruġari asi ġekorana-iaġi vanaġi-vanaġirini tarimari iatari ai tu rakava metona lelevaġina betanuni.”

¹¹ Buka Veāga na bevaġa-fofori ginikaua, taravatu bekorana-iaġiani tarimana Barau ġoiranai tu dia vei-iobukaiobuka tarimana. Korana “Barau beġabidadama-viniani tarimana tu vei-iobukaiobuka tarimanai beiaġoni, be bemaġurini.” ¹² Taravatu tu irau veġata, ġia tu dia veġabidadama ġenana eiaġomani. Korana Buka Veāga ekirani, “Taravatu ekorana-iaġi ginikauani tarimana tu taravatu ġenana moġo maġuri beġabiani.”

¹³ Senaġi ġita tu taravatu ġena rakava metona lelevaġina ġenana Keriso na varau evoi-vaġirato. Ġita tu ġia tauġena na eruġa-borogirato, benamo mo rakava meto lelevaġina tu ġia na eġabiato. Korana Buka Veāgai etoreato, ekirani, “Ġau ai ġetou-kaurini, ġemaseni tarimari mabarabarari iatari ai tu Barau na rakava meto lelevaġina etore-kauani.”

¹⁴ Keriso na ġita taravatu ġena rakava meto lelevaġina ġenana evoi-vaġirato, tauna korikori tu, Barau na Aberahamo vevaġa-namo eviniato, mo vevaġa-namo moġa tu irau bese tarimari na maki Iesu Keriso ġenana beġene ġabia urani. Korana mo dabarai tu, Barau na ekiraġi-toreato Iaukana tu Iesu Keriso beġe vaġa-moġoniani tarimari mabarari na maki beġe ġabiani.

Barau ġena taravatu na Barau ġena guruġatore guinena asi ilaila bekoki-fitoġaiani

¹⁵ Tarikakagu mabarami, tarimarima ġera tanu-maġurina guruġa vaġa-ilailana ta nakiraġia. Vaġa-ilailana tarimarima ġera kiraġitore guruġana emoġonini, benamo tavaġa-ruġaiani nai tu, mo guruġatore moġa tarima ta na asi ma bekira-fitoġaiani o iatanai guruġa boruna ta asi ma betore-kauani. ¹⁶ Barau na mo guruġatore guruġari tu Aberahamo ema Aberahamo besena sebona moġo ġeri ai ekiraġirito. Buka Veāgai etoreato guruġana tu dia maiġesi ekirani, “Goi besemu ġutumari ġeri,” korana moġesi bere kira tu tarimarima ġutuma bere kiraġiri; senaġi ġia tu ekirani, “Goi besemu sebona ġenai.” Mai tu tarima sebona kwariġutu moġo ekiraġiani, mo tu Keriso ġereġana moġo ekiraġiani. ¹⁷ Au na kara akiraġiani tu inġa: Barau ġena guruġatore guruġana Aberahamo tu evini-guineato; ma laġani sinau vasivasi ma gabana toitoi (430) evanaġiato murinau vau, Barau na taravatu evaġa-ruġaiato. Ma vau ema ruġato taravatuna na Barau ġena guruġatore guinena moġa tu asiġina ġinavaġi bekoki-fitoġaiani, benamo Barau ġena guruġatore moġa tu asi taunai bevaġa-iaġoani. Asiġina ġinavaġi veġata. ¹⁸ Bema Barau na evinirato dagarana tu taravatu bita korana-iaġi ginikauani vau bita ġabiani nai tu, mo bita doġariani dagarana moġa tu, ribara, dia ekiraġi-toreato maġurinau bita doġariani. Senaġi Barau tu ġena namo e varevare-barai eguruġa-toreto, ma Aberahamo eviniato.

¹⁹ Bema moġesi nai tu, kara dainai taravatu eiaġomato? Taravatu eiaġomato anina tu, tarimarima na Barau ġekira-sirivaġiato-ġoi maġurina, moġa tu taravatu na bene vaġa-fofori ginikaua. Ma Barau na mai taravatu tu dia betanu-vanaġi vanaġini etato. Asiġina. Mai taravatu tu betanu-iaġoni mo, Aberahamo natuna bemaġurini vau bea magoni. Korana Barau ġena mo guruġatore tu ġia ġenai eveiato. Mai taravatu tu Barau na aneru ta eviniato. Benamo mo aneru na tu Barau ma tarimarima vefakari ai eruġato tarimana eviniato. Ma mo vefakari ai eruġato tarimana na tu, ġita ġerai ekiraġi-foforiato, bitana korana-iaġia ġana. ²⁰ Bema tarima sebona moġo eġauveini nai tu, vefakari eruġani tarimana tu asi ġena ġauvei. Ma Barau mainai tu ġereġana moġo, e ġereġana moġo eguruġa-toreto.

Taravatu anina tu kara?

²¹ Be, moġa tauna tu, taravatu na Barau ġena guruġatore guruġana ekira-fitoġaiani? Asiġina ġinavaġi. Korana bere Barau na tarimarima taravatu ta bere viniri, benamo mo taravatu ġenana tarima maġuri beġere doġaria nai tu, moġoni, ġita tu taravatu korana-iaġi-ginikaua ġenana, vei-iobukaiobuka tarimarai bitara iaġo. ²² Senaġi Buka Veāgai etoreato guruġana na ekiraġi-foforiani, ekirani, “Mai tanobara mabarabarana tu vei-rakava ġena seġuka gaburenai etanuni.” Moġa lorinau kara Barau na ekiraġi-toreato dagarana, moġa tu Iesu Keriso ġenai bita veġabidadamani vau bita doġariani. Moġa tauna tu, Keriso bevaġa-moġoniani tarimana tu Barau na ekiraġi-toreato varevarena beviniani.

²³ Iesu ġenai veġabidadama maġa roġosi roġo bere forori nuġanai, tovotovonai ġita tu taravatu ġena seġuka gaburenai tatanuto-ġoi, taravatu na ebiri-ġaurato mo, Iesu ġenai veġabidadama Barau na ma ema vaġa-foforiato. ²⁴ Be, taravatu na tu ġita eġuine-iaġirato mo, Keriso eiaġomato, benamo ekorito. Moġa anina, ġita tu Iesu ġenai bita veġabidadamani vau, Barau bekirani, ġita tu asi ġera rakava betoni. ²⁵ Initoma tu veġabidadama ġena nega beraġasi, naima taravatu na ġita tu asi ma beġori-kaurani.

Veġabidadamai Barau natunai bita iaġoni

²⁶ Gomi mabarabarami tu Barau natuna, korana tu Keriso Iesu ġenai ġoveġabidadamani bene. ²⁷ Gomi babatiso ġoġabiato tarimami mabarami, Keriso ġesi ġosebonato, be Keriso nuġanai ġotanuni. ²⁸ Gomi mabarami fakami ai ta tu asi ġemu irau ta. Ġoi tu Iuda tarimamu o irau bese tarimamu, tuġu-rakaorakao tarimamu o fakai otanuni tarimamu, vavine o tau, senaġi ġomi mabarami tu sebona moġo. Keriso Iesu ġesi ġosebonato nai, ġomi mabarami tu sebona kwarigutu moġo. ²⁹ Bema ġomi Keriso ġena tarimarima nai, ġomi tu Aberahamo besena, ema Barau na ekiraġi-toreato dagarana maki boġo ġabiani.

4

Vetuġunaġi tauna tu irau, ma natuna korikoriri maki irau

¹ Au tu iniġesi akirani: Mero misina ta, bema ġia roġo mero kei neganai, tamana na eviniato dagarari mabarabarari asi roġo beġaunarini. Aba, mo dagarara mabarabarari tu ġia ġena farefare, senaġi ġia tu roġo mero kei, naima ġia na asi roġo beġaunarini. A ġia tu tuġu-rakaorakao tarimana kavana roġo betanuni. ² Mo mero misina benariani tarimari, ema mo ġena dagara beġe ġita-ġaurini tarimari ġeri veġitaġau gaburenai roġo betanuni, beiaġoni mo, tamana na ekiraġi-toreato ġarona bea ġabiani. ³ Ġita maki moġesina, roġo mero misira e kekenira misira negari ai tu, taravatu irauirau e tanobara barauri ġeri tuġu-rakaorakao merora e kekenirai taiagoto. ⁴ Senaġi Barau na evirigiato ġarona evotuto nai, Barau na Natuna etuġu-iaġomaiato, vavine ta ġenana ema maġurito. Barau Natuna etuġu-iaġomaiato maġa tu, taravatu ġena seġuka gaburenai ema maġurito. ⁵ Ġia taravatu ġena seġuka gaburenai ema maġurito korana tu, taravatu ġena seġuka gaburenai tatanuni tarimarimara benema voi-ġenogaira, benamo Barau natunai bisini iago ġana.

⁶ Gomi tu moġoni Barau natuna. Moġesi naima Barau na Natuna Iaukana etuġu-marigoato, ġita tata lorurai o nuġarai eraka-togato, ma etanuni. Mo Iauka moġa ġita lorura ġuturi na ekea-rosini, ekirani, "Tamagai, Tamagai!" etoni. ⁷ Moġesi naima ġomi toma tu dia taravatu ġena tuġu-rakaorakao tarimami. Asiġina. Gomi toma tu Barau natuna. Gomi tu moġoni Barau natuna lorinai, Barau na natuna bevinirini dagarari mabarabarari tu ġomi na maki bogo ġabirini.

Paulo na Galatia tarimari etuġamaġi-baregorito

⁸ Guinenai ġomi na Barau roġosi roġo boġoro ribaia neganai, ġomi tu ġofaġofa barauri ġotoma-rakarigo vinirito-ġoi, (ġia tu ġima veiveiri dagarari moġo), ġia ġeri tuġu-rakaorakao tarimari ai ġoiagoto. ⁹ Senaġi toma tu, Barau boġoma ribaia, ba nakira, Barau na ġomi bema ribami. Ma kamasi nai tu taravatu moiramoirari, asi tauri dagarari ma ġokorana-iaġi ġenoġoiri ġotoni? Gomi ġourani tu, maniġeri taravatu na ma beġene barubaru-tarimi ġotoni, ei? ¹⁰ Gomi tu ġaro e ġue, vereko ġarori e laġani tari ġotuġamaġi-baregorini e ġokorana-iaġi baregorini. ¹¹ Au ġomi ġemi veġa aġitarini tu, mai ama tuġamaġi-ġarini. Akirani, au ġomi ġemi ai tu, betaġu avekwaragi-kavato banagu atoni.

¹² Tarikakagu mabarami, anoġimini, au kavana boġono vei, korana au maki taravatu aiaguiato nai, ġomi kavana aveito bene. Gomi na au ġegu ai veġa rakavana ta tu asi ġoveiato. ¹³ Gomi maki ma ribami, au tovtovonai ġomi Vari Namona na na aġobata-vinimito tu, mo keve ta na eġabiguto, benamo maninai tatanuto-ġoi nai. ¹⁴ Aba, au ġegu ai mo keve moġa tu, ġomi ġemi ai vetovonaġi baregona ta, senaġi asi ġoġita-fitoġaguto, e asi ġoragakwane-moġovaġiguto. A ġomi na au tu Barau ġena aneru ta boġoro ġabi-raġea ilailanai ġoġabi-raġeguto. Ma au tu noġa moġo Keriso Iesu tauġanina korikorina noġa ġoveiguto. ¹⁵ Gomi ġemi iaku e verere maki barego. A toma tu kamasi, mo iaku e verere tu aiġeri, ei? Mai tu moġoni aguruġani, mo negai bema boġoro ura, matami ġoġibo-vaġiri, benamo au ġovinigu boġoro si nai tu, ġoro ġibo-vaġiri, benamo boġoro vinigu. ¹⁶ Toma tu kamasi? Guruġa moġoniri akira-varamini nuġanai tu, ġemi vetari tarimanai ma boġo vaġa-iaġogu?

¹⁷ Maniġeri ġofaġofa tarimari na ġomi ġemi ai ura tu barego lelevaġina ġetoreani, senaġi ġia ġeri tuġamaġi e ura tu asi roroġoto. Ġia ġeri ura baregona ġeveiani tu, ġomi ġai ġemana moġo boġono raka-veġita, benamo ġia ġeri ai beġene ġabi-vanaġimi ġetoni. Ma ġia na beġene ġabi-vanaġimi, be ġia boġono ura-viniri ġetoni. ¹⁸ Vanaġivanaġi tarimarima namo beġene ġabia uranai, bita uravini-baregorini tu namo vedaurea. Ma namo bene ġora ġana, tarimarima bouravini-baregorini maġurina tu, dia au ġoiragu ai moġo boġono veia. Asiġina. ¹⁹ Natugu, ġomi tu au na atuġamaġi-kaumini. Au tu ġomi urami ai, be noġa vavine ma baniri na mero ġeruġu-vaġirini ġetoni nai, midigu ġeġabirini kavana, au midigu aġanini. Mai midigumidigu tu baġabi-iaġoani mo, Keriso vetoġana korikori ġomi ġemi ai bevetoreni. ²⁰ Initoma au ġegu ura barana tu, ġomi sevimi ai barasi ruġa-tari, be garogu bara kefoa, bara vaġa-kava ġinikaumi. Korana au ġomi ġemi ai tu mai ama daradarani, asi aribani, kamasi bavaġa-kavamini.

Hagar ma Sara

²¹ Gomi taravatu gaburenai tanu ura-dikana goveini tarimami na gōkira-varagu. Gomi taravatu na kara ekiraġiani gurugana tu gosegagi-ginikauani ba? ²² Buka Veaga tu maigesi etoreato: Aberahamo natuna tu ruarua, ta tuġu-rakaorakao vavinena ġenana emagurito, ma ta tu vavine fakana, dia tuġu-rakaorakao vavinena, ġenana. ²³ Tuġu-rakaorakao vavinena ġenana emagurito merona tu, Aberahamo e Hagar ġegenavegogoto, monana eġorato. Senaġi vavine fakana ġenana emagurito merona tu, Barau ġena guruġatore lorinai emagurito. ²⁴ Mai vetoġa maiġeri tu guruġa vaġa-ilailiri veġari moġo. Mai vavine ruarua maiġeri tu, Barau ġena kiragiġore ruarua ġevaġa-foforirini. Hagar tu Barau ġena kiragiġore ta Sinai Gorona na eiaġomato dagnarana ekiraġiani, ma ġia na eruġa-vaġirito tarimari tu tuġu-rakaorakao tarimari. ²⁵ Mai guruġa “Hagar” tu Arabia tarimari na Sinai Goronai ġekiraġiani. Ema Hagar maki toma etanuni Ierusalemata vetoġana kavana. Korana mai Ierusalemata sitina e Ierusalemata tarimari tu tuġu-rakaorakao tarimari. ²⁶ Senaġi gubai etanuni Ierusalemata tu faka. Ma ġia tu ġita sinara. ²⁷ Buka Veagai tu maigesina ekirani, “Vavine gabanimu, mero asi oġabini vavinemu, e mero ġabi midiguna asi ribamu vavinemu, noiaku e noverere!

Korana tu ġaraġona na eiaġuiato vavinena natuna tu ġutuma gorogoro, ma ġaraġona na asi eiaġuiato vavinena natuna tu asi vovoka.”

²⁸ Tarikakagu mabarami, ġomi tu Isako kavana. Barau ġena guruġatore lorinai, Barau natunai ġoiaġoto. ²⁹ Mo negai Aberahamo e Hagar ġegenavegogoto nai, eġorato merona na Iauka Veaga ġena seġukai emagurito merona evaġa-midigu midiguato, moġesi kavana maitoma maki mo veġa sebona eġorani. ³⁰ Senaġi Buka Veagai etoreato gurugana tu kara etoni? Ġia tu ekirani. “Mani tuġu-rakaorakao vavinena ma natuna ġesi tu ġomi sevimi na boġono lai-veġitari. Korana vavine fakana natuna ġena farefare mani tuġu-rakaorakao vavinena natuna ġesi tu asi veġata beġe ġauna-vegogoani.” ³¹ Ma, tarikakagu, ġita tu dia tuġu-rakaorakao vavinena natuna. Asiġina. Ġita tu vavine fakana natuna.

5*Taravatu irairauri ġeri tuġu-rakaorakao tarimari ai asi ma boġono iaġo*

¹ Ġita tu bitana faka uranai, Keriso na taravatu misimisiri ġerina eruġa-vaġirato. Be boġono ruġa-gigitari. Ma taugemi mani Iuda tarimari ġeri taravatu misimisiri e vereko irairauri ġeri tuġu-rakaorakao tarimami ai asi ma boġono vevaġa-iaġo.

² Ġosegagi! Au Paulo na akiramini, bema gomi tauganimi kefirri beġe lama-vaġirini nai tu, Keriso na ġita bene ruġa-vaġira ġana, kara eveiato, moġa tu asi ġena seġuka gomi gemi ai. ³ Ema mani deidei tauganiri kefirri beġe lama-vaġirini tarimami tu navaga-guruġami, gosegagi. Gomi tu taravatu mabarari misikose boġono korana-iaġi ginikauri veġata. ⁴ Bema gomi gōkirani, taravatu boġono korana-iaġi ginikaua, be Barau goiranai veiobukaibuka tarimami ai boġono iaġo ġotoni tu, taugemi moġo Keriso ġenana goveġabigerevaġini. Ema gomi tu Barau ġena namo e vavere-bara ġenana goveġitani. ⁵ Iauka Veaga ġena seġukai Barau ġenai taveġabidadamani, ema tavaġa-nogani, Barau na veiobukaibuka tarimara benesi ġana. ⁶ Keriso Iesu ġesi esebonato tarimana tu tauganina kefirra ġelama-vaġiato ba asi ġelama-vaġiato tu asi ġeri irau ta; mai veġa ruarua ġerina namo ta asi beġorani. Dagara baregona korikori tu veġabidadama, mo veġabidadama na veuravini evaġa-foforirini.

⁷ Gomi tu raga-iruiru ai ġoraga-ginikauto-ġoi. Ma kamara deikara na ġoirami easikouġauato, benamo toma tu guruġa moġonina asi ma gōkorana-iaġiani? ⁸ Mani vevaġa-ura veġana manġa tu dia gomi ekeamito Barauna ġenana eiaġomani. ⁹ Boġono riba, farao evaġa-tuburini muramurana kotuna na farao evaġa-tubu baregoani. ¹⁰ Barau ġenai ġegu tuġamaġi tu atorekau-gwaġiġiani, korana ribagu, ġia na bevaga-kavanimi, benamo iaunega boruna ta asi ma boġo ġabi-raġeani. Mani ġomi evaġa-tuġamaġi daradaramini tarimana manġa tu, ġena veġa voina metona bedoġariani veġata.

¹¹ Tarikakagu mabarami, bema au na mero tauganiri kefirri lamavaġi veġana initema roġo aġobata-iaġiani nai, au karase nai tu roġo ġevaġa-midigu midiguni? Bema au na mero tauganiri kefirri lamavaġi veġana roġo bara ġobata-iaġia nai tu, Keriso ġevaġa-sataurooto varina aġobata-iaġiani, mainana tarimarima nuġari tu asi bere vaġa-metori. ¹² Gomi ġemi tuġamaġi ġevei-veġonu veġonurini tarimari manġeri, namona tu taugeri na seuri beġene farari.

¹³ Moĝoni, tarikakagu, ĝomi Barau na ekeamito tu, taravatu irauirau korana-iaĝiri ĝerina boĝono raka-faka ĝana. Ma ĝomi tata tu dia taravatu gaburenai ĝotanuni, senaĝi fakai ĝotanuni. Mani fakai ĝotanuni dainai tu, tauĝani ĝena ura rakavari boĝono korana-iaĝiri ba? Asigina ĝinavaĝi! Gomi tu ma veuravinimi ĝesi karomi ĝesi boĝono vevaĝa-kava, e karomi ĝeri vetuĝunaĝi boĝono iaĝo-vini. ¹⁴ Taravatu mabarabarari tu taravatu guruĝana sebonai moĝo Barau na evaĝa-iaĝoato, ekirato, “Sevimu tarimana bono uravinia, ĝoi tauĝemu oveura-vinini ilailanai.” ¹⁵ Bema ĝomi tauĝemi karomi tata ĝesi moĝo boĝo vekira-ĝarama ĝaramani e boĝo vevaneni nai tu, boĝono venari, korana karomi ĝesi tauĝemi moĝo boĝo vevaĝa-rakavani, benamo veĝabidadama na boĝo ketoni garina.

Tauĝani ĝena veiĝa e Iauka ĝena veiĝa

¹⁶ Au tu iniĝesina akirani: Iauka Veaĝa na ĝemi maĝuri bene guine-iaĝiri, be tauĝani ĝena ura rakavari asi boĝono korana-iaĝiri. ¹⁷ Gita ribara, tauĝani na euravini-baregorini veigari, Iauka na tu asi eura-vinirini, ema Iauka na euravini-baregorini veigari, tauĝani na tu asi eura-vinirini. Ĝia tauri ruarua tu ĝevevaĝini. Moĝesina naima, ĝoi na veiĝa namori bono veiri otoni veigari tu asi oveirini. ¹⁸ A bema ĝoi Iauka na eĝori-kaumuni nai, ĝoi tu dia taravatu gaburenai otanuni.

¹⁹ Tauĝani na euravini-iaĝirini veigari tu maigeri: Mata-boraĝa veigari, veiĝa mirori, kima veigari, ²⁰ kwaivakuku toma-rakarigo, ĝora e megameĝa, veburavini, vevane, mama, niaraniara, arana beĝene vaĝa-raĝea etoni veigari, veĝareveĝare, vevare-kirakira veigari, ²¹ dagara mata-kifakifari o mata-ĝaniganiri, niuniu ema ĝoreĝore, ma veiĝa irauirau maigesi kavari. Guinenai akira-toreĝaumito kavana, toma maki akira-toreĝaumini, maigesi veigari beĝe veini tarimari tu, asigina ĝinavaĝi Barau ĝena Basileia nuĝanai beĝea raka-toĝani.

²² Senaĝi Iauka ĝwaĝwana tu maigeri: Veuravini, iaku, maino, vevaĝa-gwaĝigi, veiaunamo, nuĝa-namo, vetuĝamaĝikau, ²³ nuĝa-ĝavemuko o manau, ema nuĝa-gwaĝigi. Maigeri veiĝa tu taravatu na asi ekourini, asi taravaturi. ²⁴ Keriso Iesu ĝena tarimarima korikori vetoĝana tu maigesi: Ĝia tu tauĝani na eĝabiraĝe-baregorini dagarari e euravini-iaĝirini dagarari mabarabarari eikoko-kaurito satauro tuĝunai Keriso ĝesi.

²⁵ Bema ĝita Iauka Veaĝa na ĝera maĝuri eguine-iaĝirini nai tu, Iauka Veaĝa ĝena dabarai maki bisini raka. ²⁶ Gita tauĝera asi sivekiragi-varaĝevaraĝe, e karora nuĝari asi siveibarubaruri, ema karora tata ĝeri ai dagara tari moĝeri asi simata-ĝaniganiaĝiri.

6

Ekalesia karomi ĝesi boĝono vevaĝa-kava

¹ Tarikakagu mabarami, bema fakami ai tarima ta na veiĝa eleaiani ĝoĝitaiani nai tu, Iauka Veaĝa na ĝemu maĝuri eguine-iaĝiani tarimamu na nuĝamu ma manauna ĝesi bono vava-kavaia, ĝena maĝuri bono toto-iobukaia maia. Senaĝi ĝoi tauĝemu maki bono venari. Asi namo Satani na ĝoi maki beriba-ĝanimuni ĝesi. ² Karomi tata ĝesi boĝono vevaĝa-kava, ĝemi meto boĝono ĝwa-barabarari, korana moĝesi boĝo veini tu, Keriso ĝena taravatu boĝo korana-iaĝi ĝitakuani. ³ Bema tarima ta tauĝena bevetuĝa-maĝini, ĝia tu tarima korikori betoni, a nuĝanai ĝia tu asi ĝeaviani tarimana. Ĝia tu tauĝena kekei moĝo eveĝofaĝofa-iaĝini kekei. ⁴ Tarimarima mabarari tu tata ĝeri veiĝa e maĝuri beĝene vetau-ginikauri. Benamo moĝa murinai vauro tata ĝia tauĝena ĝena maĝuri namona iakuna bene vei. A dia ĝia ĝena maĝuri namona tarima ta ĝena maĝuri ĝesi bene vaĝa-vetovoa. ⁵ Korana tu tarima tata ĝereĝana na ĝena maruna metona bene ĝwaia.

⁶ Tarima ta deikara riba eĝabini Barau ĝena guruĝai tarimana tu, ĝia ĝenai kara etanuni dagarari kota ĝena vevaĝa-riba tarimana bene vevare-vinia.

⁷ Tuĝamaĝi kerereri na asi beĝene ĝabimi. Barau tu asi boĝo ĝofaiani. Tarimarima tu kara ĝuena evaroani, benamo moĝa ĝwaĝwana ĝereĝana moĝo eĝabiani. ⁸ Tauĝani ĝena ura rakavari ekorana-iaĝirini tarimana tu, tauĝani ĝena ura rakavari ĝerina maĝuri rakava kwaikwaina e mase bedoĝaririni. A Iauka Veaĝa ĝena veiĝa namori ekorana-iaĝirini tarimana tu, Iauka Veaĝa ĝena veiĝa namori ĝerina maĝuri vanaĝivanaĝi beĝabiani. ⁹ Moĝesina naima veiĝa namori veiveiri ai asi bitana gau. Korana veiĝa namori veiveiri ai bita vaĝa-ketoani nai tu, kwakwa negana korikorinai tu ĝaniganii bita kwa-doĝarini. ¹⁰ Moĝa lorinai ĝita ĝera mai nega namonai tu tarimarima mabarabarari ĝeri ai veiĝa namori bisini veiri. Ma mai veiĝa namori tu Keriso ĝenai ĝeveĝabidadamani besena mabarabarari ĝeri ai tu bisini veiri veĝata.

Dia kefi lamavaĝi ĝenana maĝuri bogoitagoani

¹¹ Mai fefa tu au tauḡegu na batorea ḡomi ḡemi. Ḡoḡitaiani, mai guruḡa-matari baregori atorerini mai fefai. ¹² Goseḡaḡi, ḡomi tauḡaniami kefirini beḡene lama-vaḡiri gurugari ḡevei-gwadarini tarimari, maniḡeri tu tauḡani murika na dagarari koriri ḡevekokoroku-iaḡirini tarimari. Mani tarimarima maniḡeri tu Keriso ḡena satauro dainai beḡe vaga-midigu midigurini garinai maniḡesi ḡeveini. ¹³ Tauḡaniri kefirini ḡelama-vaḡirini tarimari na taravatu tu asi ḡekorana-iaḡiani. A ḡia tu ḡeura-baregoni, ḡomi tauḡaniami kefirini beḡene lama-vaḡiri ḡetoni. Ḡia ḡeura-dikani tauna korikori tu, ḡomi tauḡaniami kefirini beḡe lama-vaḡirini nai, beḡene veiavi ḡana. ¹⁴ Au dagara ta vekokorokuna tu asiḡina ḡinavaḡi haveini, a au tu ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena satauro moḡo havekokoroku-iaḡiani. Korana mai satauro ḡenana tanobara dagarari au ḡegu ai tu ḡemaseto satauro tuḡunai, ema au maki tanobara dagarari ḡeri ai tu amaseto satauro tuḡunai. ¹⁵ Mero tauḡaniri kefirini ḡelama-vaḡirini nai, namo ta asi beḡorani, ema mero tauḡaniri kefirini asi beḡe lama-vaḡirini nai, maki namo ta asi beḡorani. Korana dagara baregona sebona Barau ḡenai tu, Barau na tarima variḡu geragerarai evaḡa-iaḡorani. ¹⁶ Mai maḡuri maḡa beḡe tuḡamaḡiani e beḡe korana-iaḡiani tarimari tu Barau ḡena tarimarima o Isaraela tarimari korikori; ḡia iatari ai maino e vetuḡaḡwa bene tanu.

¹⁷ Maitoma beiaḡoni, tarima ta na au meto asi ma bene vinigu, korana Iesu ḡebaruviniani tarimari na ḡekwariguto, be ḡegu giri tauḡanigu ai aḡwa-rakaorini, moḡeri na ḡevaḡa-foforinai, au tu Iesu Vereḡauka ḡena vetuḡunaḡi tarimana korikorina.

¹⁸ Tarikakagu mabarami, ḡita ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena namo ma varevare-bara ḡomi mabarami iaukami ḡesi bene tanu. Amen.

PAULO ĜENA TORETORE EFESO EKALESIARI ĜERI

Efeso vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu Romai dibura numanai etanuto-ĝoi nuĝanai etoreato (Apostolo 28). Mai fefa tu betaĝu laĝani 60 o 61 ai etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai. Mai fefa anina baregona tu, "Ekalesia doĝorona tu Keriso Tauĝanina," ema mai fefa ĝeĝori-kauani siriri tu karoa 4:1-4.

Paulo na mai fefa etoreato ĝena ura baregona tu, Efeso ema Asia Keina (o Asia Minor) mabarana nuĝanai maki Iesu Keriso ĝevaĝa-moĝoniani tarimari, 1) ĝeri veuravini ema veĝabidadama Keriso ĝenai ma beĝene tore-sirivaĝia ĝana; 2) bene launaĝiri, tarima guinena ma ĝena maĝuri rakavari ĝesi beĝene koki-fitoĝaia, ma tarima variĝu geragerana beĝene tore-kaua; 3) bene vaĝa-ribari, Keriso tauĝanina nuĝanai Iuda tarimari ema irau bese tarimari tu sebona moĝo, asi ĝeri irau ta; 4) Keriso ema ekalesia doĝorona nuĝari ai kara vekuretoĝana etanuni bene vaĝa-foforia ĝana.

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Gita ĝera farefare ĝena barego Keriso ĝena maĝuri nuĝanai - karoa 1-3
2. Gita Keriso ĝena maĝuri nuĝanai tu aiĝesina bitana tanu - karoa 4-6

¹ Au Paulo, Barau ĝena ura lorinai Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu ai aiagoto. Mai fefa tu Efeso ai Barau ĝena veaĝa tarimami, Keriso Iesu ĝenai ma ĝemi vetuĝamaĝikau tarimami, atore-vinimini. ² Barau ĝita Tamara ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara e maino ĝemi ai bene tanu.

Keriso ĝena maĝuri nuĝanai Barau na namo iauka rekenai evinirani dagarari

³ Barau, ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana, sivaĝa-raĝea, korana Keriso ĝesi tasebonato maĝurina nuĝanai, ĝia na iauka rekenai gubai ĝetanuni dagarari namori moĝeri mabarari ĝita evinirato. ⁴ Tanobara roĝosi roĝo bere veia ĝaronai veĝata, Keriso na vevaĝa-maĝuri ĝauveina beveiani bakunai, Barau na ĝita ĝia ĝena eĝabi-viriĝirato. Ĝita eĝabi-hidirato tu, ĝia ĝoiranai bitana veaĝa e asi ĝera vei-rakava ta bitana tanu ĝana. Barau ĝena veuravini lorinai, ⁵ ĝia na mai maĝuri eboioĝa-guineato, ekirato, ĝita tu Keriso ĝenana ĝia natunai bevaĝa-iaĝorani. Mai tu ĝia tauĝena ĝena nuĝa-namo ai ĝena ura eveiato veigana. ⁶ Barau ĝena namo e varevare baregona marevana namo vedaureana sivaĝa-raĝea. Korana mai namo e varevare-bara maĝa tu Barau na ĝita evini-kavarato moĝo, euravini-baregoni merona, Iesu Keriso, ĝena maĝuri nuĝanai.

⁷ Gita tu, Keriso emaseto nai, rarana na evoi-ĝenoĝirato, e ĝera rakava maki etuĝamaĝi-fitogarito. Mai tu Barau ĝena namo e varevare-bara namo vedaureana veigana, ⁸ ĝita ĝerai barego lelevaĝi evaĝa-foforiato, ema iaunega e tuĝamaĝi-faka evinirato. ⁹ Barau ĝena ura Keriso ĝenana beveiani veigana tu vekuretoĝa, senaĝi tauĝena ĝena nuĝa-namo ai ĝita evaĝa-ribarato. ¹⁰ Mai Barau ĝena ura o boioĝa maĝa tu ekiraĝi-toreato ĝarona beĝabiani vauro bevaĝa-foforiani. Mo tu gubai ĝetanuni dagarari e tanobarai ĝetanuni dagarari mabarari Keriso kwakuna koranai beĝabi-vegogorini. Benamo Keriso na moĝeri dagara mabarari beguine-iaĝirini.

¹¹ Gita tu Keriso bakunai Barau na ĝena eĝabi-viriĝirato, tauĝena na tovtovonai veĝata eboioĝaiato ilailanai. Ma dagara mabarari maki ĝia tauĝena na eura-iaĝirni dabarari ai eĝauvei-iaĝirini. ¹² Moĝa lorinai ĝai Iuda tarimama, deiri Keriso ĝavaĝa-moĝoniato ma ĝenai gavetuĝa-maĝikau-guineto tarimama na Barau marevana baregona baĝana vava-raĝea.

¹³ Ma gomi irau bese tarimami na maki mai guruĝa moĝonina tu govaĝa-moĝoniato, mo tu Barau na gomi bevaĝa-maĝurimini Varina Namona guruĝana. Gomi mai guruĝa goseĝaĝiatio nai tu, govaĝa-moĝoniato, benamo Keriso ĝenai govetuĝamaĝikauto. Moĝesina naima Barau na gomi maki ĝia ĝena tarimarimai evaĝa-iaĝomito. Barau na gomi eĝabi-raĝemito vetogana ĝemi ai eveiato tu, Iauka Veaĝa, ekiraĝi-toreato Iaukana, evinimito. ¹⁴ Gita na Iauka Veaĝa tu varau taĝabiato, moĝesi naima ribara, Barau na ĝena tarimarima ĝeri ekiraĝi-toreato dagarana tu ĝita na maki bita ĝabiani. Initoma tu roĝo tavenarini, beiaĝoni mo, Barau na ĝena tarimarima beĝabi-iaĝorini ĝia sevina ĝana. Barau marevana baregona sivaĝa-raĝea.

Paulo ĝena ĝauĝau

¹⁵ Moĝesina naima, au tu Iesu Vereĝauka ĝoĝabidadama-viniani e Barau ĝena tarimarima veaĝari ĝoura-vinirini varina ama seĝaĝiatio ĝarona na veĝata, ¹⁶ Barau tanikiu-vinina ĝomi bakumi ai tu asi avaĝa-magoani, e iatami ai aĝauĝauni. ¹⁷ Akirani, ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena Barau na iaunega ema vevaĝa-fofori Iaukana bene vinimi, be Barau

boĝono riba-ginikaua. Barau tu Tamara, ma ĝia marevana ma mamana tu iaru-korokoro. ¹⁸ Ma Barau anoĝiani, akirani, ĝemi tuĝamaĝi mama bene vinimi, ĝena vevaĝa-namo irau vedaureana, voina baregona dagarana boĝono ĝabia uranai ekeamito ĝotuĝamaĝikauani, moĝa tu boĝono riba-ginikaua. Be Barau ĝena tarimarima veaĝari na dagara namo vedaureari beĝe ĝabirini, moĝeri tu boĝono ribari. ¹⁹ Ema Barau tavaĝa-moĝoniani tarimara nuĝarai Barau ĝena seĝuka iaru-korokorona eĝauveini maĝa maki boĝono ribaia. Barau ĝena mai seĝuka maĝa ĝena ĝauvei kokorena tu barego lelevaĝi. ²⁰ Ĝia na tu mai seĝuka kokorena Keriso ĝenai evaĝa-foforiato nai, Keriso mase na evaĝa-varigĝisi ĝenoĝoiato, e gubai ĝia ĝimana aroribanai evaĝa-tanuato. ²¹ Keriso tu monai tuĝunai etanuni e evereni. Ĝia tu iauka rakavari mabarari, ĝeveĝitaĝauni iaukari, e ĝeri maoro barego lelevaĝi iaukari, e ma ĝeri seĝuka iaukari, ma seĝuka lelevaĝi aneruri, ema ara ĝekiraĝirini arari mabarari iata-raĝeri ai evereni. Mai tu dia mai tatanuni neganai moĝo, asiĝina, mai tu ĝoirai vau mani eiaĝomani neganai maki ĝia tu bevereni veĝata. ²² Barau na dagara mabarari Keriso kwakuna fanafanana gaburenai etorerito, e Barau na ĝia tu ekalesia mabarana bene debaia etato. ²³ Ekalesia tu Keriso tauĝanina. Ma mai tauĝanina maĝa tu Keriso tauĝena ĝena maĝuri na evaĝa-vonu-raĝeato, ema dagara mabarari maki gabu mabarari ai evaĝa-vonurito.

2

Barau na Keriso ĝesi ma bevaĝa-maĝurirani

¹ Guinenai ĝomi iaukami tu mase ĝotanuto-ĝoi, korana ĝemi kira-sirivaĝi e veĝa rakavari ai bene. ² Mo negai ĝomi na mai tanobara ĝena veĝa rakavari ĝoveirito-ĝoi, ema iauka rakavari eĝita-ĝaurini iaukana ĝokorana-iaĝiato-ĝoi. Mai veĝitaĝau iaukana maĝa ĝena basileia o veĝitaĝau seĝukana tu barego lelevaĝi guba e tanobara fakari ai. Ma ĝia toma tu Barau asi ĝeseĝaĝi-viniani tarimari nuĝari ai etanuni e eĝauveini. ³ Guinenai ĝita mabarara maki ĝia kavana taveito-ĝoi, tauĝani ĝena veĝa rakavari tavaĝa-moĝonirito-ĝoi. Tauĝanira e nuĝara ĝeri ura e tuĝamaĝi rakavari takorana-iaĝirito-ĝoi. Moĝa lorinai ĝita maki tarimarima kotari kavari Barau ĝena baru baregona tu ĝita iatarai etanuto-ĝoi.

⁴⁻⁵ Moĝoni, ĝita iaukara tu mase ĝera kira-sirivaĝi lorinai, senaĝi vevetuĝaĝwa-bara Barauna ĝena veuravini barego vedaurea lorinai, Keriso ĝesi ma evaĝa-maĝuri ĝenoĝoi-sebonarato. Boĝono riba, ĝita tu Barau ĝena namo e varevare-bara moĝo bakunai evaĝa-maĝurirani. ⁶ Keriso Iesu ĝena maĝuri nuĝanai, ĝita tu Barau na Keriso ĝesi mase na evaĝa-varigĝisi sebonarato, ma Keriso ĝesi ĝena vere seanai evaĝa-tanu sebonarato guba vanuĝanai. ⁷ Moĝesi eveito korana tu, ĝoirai ĝia ĝena veiau-namo vetoĝana, ĝena namo e varevare-bara barego lelevaĝina ĝerana bene vaĝa-foforia uranai. Mai Barau ĝena veiau-namo vetoĝana, ĝena namo e varevare-bara na efororito maĝa tu na Keriso Iesu ĝesi tasebonato nuĝanai, ĝita ĝerai evaĝa-foforiato.

⁸ Ĝomi tu ĝemi vegabidadama ĝenana Barau na ĝena namo e varevare-barai evaĝa-maĝurimito. Gomi tu dia tauĝemi ĝemi kokore na ĝovevaĝa-maĝurito. Asiĝina, mai tu Barau ĝena varevare ĝita evinirato. ⁹ E dia ĝomi ĝemi ĝauvei dairi ai voimi ĝoĝabiato dagarana, be moĝa veiavina tarima ta asi bene vei. ¹⁰ Ĝita tu Barau ĝimana veiveina tarimara. Barau na Keriso Iesu ĝenana tarima varigurai evaĝa-iaĝorato, ĝauvei e veĝa namori bisini veiri ĝana. Mai ĝauvei e veĝa namori tu Barau na varau erovina-torerito, ĝita na bisini veiri gana.

Keriso na bese ruarua evaĝa-sebonarito

¹¹ Gomi boĝono tuĝamaĝi, guinenai ĝomi irau bese tarimami Iuda tarimari na ĝekiraĝimito-ĝoi “kefimi asi lamavaĝi tarimami”. Iuda tarimari tauĝaniri kefiri tu lamavaĝi. Ĝia na mai mero tauĝaniri kefiri lamavaĝi veigana tu tauĝeri ĝimari na ĝeveiani veigana. ¹² Boĝono tuĝamaĝi, ĝomi mo negai Keriso ĝesi tu ma fakami, e Isaraela besena nuĝanai maki ĝomi tu vanuĝa boru tarimami nai asi ĝeĝabi-raĝemito, ema Barau ĝena kiragitore eveirito nuĝanai, eguruĝa-toreto dagarari maki ĝomi na tu asi boĝo doĝaririni. Ema ĝomi mai tanobara nuĝanai tu asi ĝemi Barau ema dagara namona ta ĝoirai asi ĝotuĝamaĝi-kauani. ¹³ Gomi guinenai tu manaĝa rakava, senaĝi toma Keriso Iesu ĝesi ĝosebonato nai, ĝoma kavinagito Barau ĝenai. Gomi Keriso rarana na ema ĝabikavinagimito.

¹⁴ Korana Keriso tauĝena tu ĝita ĝera maino evaĝa-ĝoraiani tarimana. Ĝia na ĝita bese ruarua bese sebonai moĝo evaĝa-iaĝorato. Korana ĝai Iuda besena ema ĝomi irau bese tarimami vekaravarai ĝita evare-kirarani kobena tu Keriso tauĝanina satauro ai emaseto nai evare-kiraiato, benamo evaĝa-rakava-ĝosiĝosiato. ¹⁵ Ĝia na Mose ĝena taravatu nuĝanai velaunaĝi guruĝari ĝetanuni dagarari mabarari maki erovorito. Keriso na mo

veiġa eveiato anina tu, ġia ġena ura ġita bese ruarua ġerana ġia tauġena ġesi bene vaġa-sebonara, tarima variguna sebona moġo bene veia ġana; ema ġita fakarai maki maino bene vaġa-ġoraia ġana. ¹⁶ Ġia satauro ai emaseto korana tu, mai bese ruarua tauġani sebonai moġo bene vaġa-sebonari, benamo Barau ġenai ma bene ġabi-ġenogoiri ġana. Ema ġia fakari ai ġeri veiaurakava maki, satauro ai emaseto nai, evaġa-koririto.

¹⁷ Keriso eiaġomato tu, maino varina ema ġobata-iaġiato. Mai maino varina ġomi irau bese, Barau ġesi fakami manaġa tarimami ġemi, e Iuda tauri, Barau ġesi fakari kavinaġi tarimari ġeri, ema vari-fiuato. ¹⁸ Ġita mabarara, irau bese tarimami e Iuda tarimama, tu Keriso ġenana Iauka sebona nuġanai moġo Tamara ġenai bita iaġoni.

¹⁹ Tauna moġa, ġomi toma tu dia tanukau e vanuġa boru tarimami. Asiġina, toma ġomi tu Barau ġena tarimari ġesi vanuġa sebona e Barau ġena numa tarimami. ²⁰ Ġomi tu numa, fore iatanai ġeraġarini kavana. Barau na ġomi tu apostolo tarimari e peroveta tarimari iatari ai eraga-kaumito, ma Keriso Iesu tu ġemi numa daigunina o duġna forena baregona. ²¹ Keriso ġena maġuri nuġanai mo numa ġauna mabarana evaġa-tubu-tubukau ginikauato, ma ebaregoni Rubu Veaġai eiaġoni Vereġauka ġena maġuri nuġanai. ²² Keriso ġesi ġosebonato nai, ġomi maki Barau na tarimarima tari ġesi eġabi-vevogomini, benamo Barau ġena tanu numanai ġoiaġoni Iauka nuġanai.

3

Paulo ġena ekalesia ġauveina irau bese tarimari fakari ai

¹ Tauna moġa, au Paulo na Vari Namona ġomi irau bese tarimami ġemi aġobata-iaġiani ġaramanai, dibura numai atanuni maġegu. Au tu Keriso Iesu ġena dibura tarimanai aiagoto, ma ġomi iatami ai Barau ġenai aġurigurini. ² Au atuġamaġini, ġomi tu varau ġoseġaġito, au Barau na ġena namo lorinai mai ġauvei eviniguto, Vari Namona, varevare-bara varina, ġomi irau bese tarimami ġemi bana ġobata-iaġia ġana. ³ Mai vari vekuretoġana, (mai tu ġomi irau bese tarimami maki Barau ġena tarimarimai ġoiaġoto varina), Barau na au ġegu ai evaġa-foforiato. Mai vari maġea tu kotuna varau batorea ini fefa nuġanai. ⁴ Mai fefa maġa boġo iaviani nai tu, boġo riba-maaroni, au Keriso varina vekure-toġana tu ma ribagu. ⁵ Barau na mai vari vekuretoġana maġa ġuinenai ġetanu-iaġomato-ġoi tarimari tu asi evaġa-ribarito. Senaġi toma tu Barau na Iauka Veaġa ġenana ġena apostolo veaġari e peroveta tarimari veaġari ġeri ai ema vaġa-foforiato.

⁶ Mai vari vekuretoġana Barau na ema vaġa-foforiato varina tu maġa: Irau bese tarimari maki Vari Namona ġenana Iuda tarimari ġesi bese sebonai e tauġani sebonai moġo beġe iaġoni. Benamo mabarabarari na Barau na ekiraġi-toreato dagarana Keriso Iesu ġenana beġe ġabiani. ⁷ Barau ġena namo e varevare-bara lorinai, mai Vari Namona maġa bana varifiu-rakao rakaoa etato. Barau ġena mai namo e varevare-bara varevarena tu ġia ġena seġuka eġauveini ġenana au eviniguto. ⁸ Aba, au tu Barau ġena tarimarima mabarari ġeri dokodokona tarimagu, senaġi Barau na ġena namo lorinai mai ġauvei eviniguto, irau bese tarimari ġoirari ai Vari Namona bana ġobata-iaġia etato. Mai Vari Namona maġa tu Keriso ġenai maġuri e dagara namo vedaureari tarimarima tauġera na asi bita ġoitaġorini dagarari ekiraġirini. ⁹ Ema tarimarima mabarari ġeri ai bana kiraġi-fofori ginikau, Barau ġena ura e bologa tu, irau bese tarimari maki ġeri vevaga-maġuri taunai bene iaġo. Mai boioġa o tuġamaġi maġa tu tanobara evesinato monana veġata dagar mabarari eveirito Barauna ġenai vekuretoġa etanuni. ¹⁰ Barau ġena tuġamaġi tu, maitoma vauro ekalesia ġenana ġia ġena iaunega e tuġamaġi irauirauri, ġeveġitaġauni iaukari e ġeri maoro barego lelevaġi iaukari ġeri ai bene vaġa-foforiri etato. Mai iauka maġeri tu guba fakanai ġetanuni iaukari. ¹¹ Mai tu Barau ġenai vanaġivanaġi etanuni boioġana. Barau na mai ġena boioġa maġa tu ġita ġera Vereġauka Keriso Iesu ġenana vauro ema vaġa-foforiato. ¹² Ġita tu Keriso ġena maġuri nuġanai tatanuni, ema ġia ġenai taveġabidadamani lorinai, Barau sevina ġana tu asi garina ġesi e nuġara gwaġiġi bita rakavini. ¹³ Moġa lorinai au ġegu ura baregona tu asi boġono tuġamaġi-moiramoiri, au amidigu-midiguni nai. Au midigu-midigu aġoitaġoni tu, ġomi namo boġono ġoitaġo ġana.

Paulo Efeso ekalesiari ġeri eġauġauto

¹⁴ Au na moġeri mabarari Tamara na eveirito dagarari atuġamaġirini nai, ġoiranai avetui-tarini ma aġuri-ġurini. ¹⁵ Ġia tu bese sebona tarimari gubai e tanobarai ġetanuni Tamari. Ma ġia na mai bese sebona arana eturajato. ¹⁶ Barau mamana marevana tu irau veġata ma barego lelevaġi naima, au na anoġiani, akirani: Ġia ġena mama marevana asikeikeina na ġia tauġena Iaukana ġenana seġuka bene vinimi, be nuġami e iaukami bene vaġa-kokoreri. ¹⁷ Korana mo dabarai tu Keriso maki ġemi veġabidadama lorinai, be ġomi nuġami ai betanuni. Ema Barau anoġiani, ġomi maki ġau ġokana e lamuna tano nuġana ġana ġevarigoni, benamo ġevelamulamu-tarini nai, ġau tano iatanai

eruġa-gwaġġini ilailanai, ġomi maki moġesina nuġami veuravini na bene vaġa-vonuri, be veuravini ai boġono ruġa-gigitari. ¹⁸ Be Barau ġena tarimarima veaġari mabarari ġesi Keriso ġena veuravini barego lelevaġina, rababana, e maukana, e varaġena, ema dodokuna boġono ribaia, ¹⁹ ema boġono riba, mai Keriso ġena veuravini tu riba mabarari maki evanaġirini. Mai veuravini boġono ribaia, be Barau tauġena ema ġena maġuri mabarana na ġomi bene vaġa-vonuvonu-raġemi.

²⁰ Barau ġena seġuka ġita ġerai eġauveini tu, dagara barego lelevaġiri eveirini; ġita na ġia tanogiani dagarari ema ġita na tatuġamaġirini dagarari mabarari maki evanaġirini. ²¹ Moġa lorinai ġita ekalesia nuġanai tarimara e Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai tarimari-mara ġuruna ġuruna na mabarabarara na Barau moġo bitana vaġa-raġea vanaġivanagi. Mai tu guruġa moġonina. Amen!

4

Ekalesia mabarara tu Keriso nuġanai tauġani sebona

¹ Au Paulo tu dibura numai atanuni, korana Vereġauka vetuġunaġina aiaġo-viniani nai. Au na ġomi alaunaġimini, Barau na ekeamito maġurinai moġo boġono tanu, boġono tanu-namonamo moġo. ² Karomi vekaravari ai ġomi tu boġono vetore-varigo, ema manau ai boġono tanu, boġono vevaġa-gwaġġi. Ma karomi tari na veiga ġelearini nai tu, veuravini ai nuġami boġono vaġa-gwaġġiri karomi ġeri ai, be karomi tata ġesi asi boġono veburu-vini, a boġono veiau-namo moġo. ³ Ġita tu Iauka Veaga na eġabi-vegogorato, be tasebonato, ma maino varona na ebaru-vegogorato, be maino ai tatanuni. Moġa lorinai mai tasebonato ma maino ai tatanuni maġurina maġa tu boġono kokore, be boġono gabigigitaria.

⁴ Ġita mabarara tu tauġani sebona moġo, ema Iauka maki sebona moġo ġerai etanuni. Ma Barau na ġomi ekeamito maki dagara sebona moġo uranai ekeamito, ma ġita toma tu mo dagara sebona moġo tatuġamaġi-kauani, (mo tu maġuri vanaġivanagi). ⁵ Vereġauka sebona etanuni, veġabidadama sebona etanuni, babatiso veigana sebona moġo etanuni. ⁶ Barau maki sebona etanuni, ma ġia tu ġita mabarabarara Tamara; e ġia tu barego ma tarimarima mabarara iata-raġerai etanuni, eġita-ġaurani, ema tarimarima mabarara fakarai eġauveini, ma tarimarima mabarara nugarai etanuni.

⁷ Ma ġita tata tu Keriso na varevare evinirato, ġia ġena namo e varevare-bara ilailari ai bene vinira etato kavana. ⁸ Moġesina naima Buka Veagai Keriso varina maġesi ekirani, “Ġia guba ġana ma evaraġeto nai tu, dibura tarimari ebarubarurito, benamo ġia murinai evaġa-rakarito, ma eġori-kaurito, benamo tarimarima varevare evinirito.”

⁹ Mai guruġa, “Ġia ma evaraġeto,” anina tu kara? Mai guruġa, “Ġia ma evaraġeto,” na ġita evaġa-ribarani, Keriso tu dia evaraġeto moġo. Asiġina. Ġia tovtovonai tu tanobara gabigabina ġana roġo evariġoto. ¹⁰ Mo evariġoto tarimana moġa, ġereġana guba mabarari tu evanaġirito, ġia tu tuġuna vanigerena ġana evaraġeto. Ġia moġesi evaraġeto anina tu, guba e tanobara mabarana ġia na tauġena Iaukana na bene vaġa-vonua ġana. ¹¹ Ma ġia tauġena na kotari tu apostolo ġauveina evinirito, (mai tu ekalesia vaġa-rugana ġauveina), tari tu peroveta ġauveina evinirito, tari tu evanelia ġauveina evinirito, tari tu ekalesia nari ġauveina e Barau ġena guruġa vaġa-riba-iaġina ġauveina evinirito. ¹² Mogeri ġauvei evinirito tauna korikori tu, Barau ġena tarimarima veaġari bene rovina-toreri, ġena ġauvei begene veiri, e Keriso tauġanina begene vaġa-tubu ġinikaua, ¹³ bene iaġo mo, ġita ġera veġabidadama ema ġera riba Barau Natuna ġenai beġea baregoni e bita sebona-korikorini, benamo bita barego-ġinikauni, ema Keriso ġena veiga e maġuri mabarana maki ġita na bita ġabiani.

¹⁴ Benamo mo dabarai ġita tu dia mero raraka-rarakari kavari, be vevaġa-riba irauirauri na e tarimarima ġeri iaunega ġofaġofari na ema tuġamaġi rakavari na asi beġene ġofa-iaġora e ġofa-iaġomara; noġa moġo ġasi iavara ema ureure na ekwari-iaġoani ekwari-iaġomaiani kavana. ¹⁵ Senaġi ġita tu veuravini ai guruġa moġoniri bitana kiraġi, be Keriso ġena maġuri nuġanai dagara mabarari ai tu bitana barego. Keriso tu ġita edebarani. ¹⁶ Keriso tu tauġani debana, ma tauġani mabarana tu ġia ġena seġukai legana tata ġia na etorerito gaburi ai ġeġauveini. Ma ġia ġena seġukai komukomuri evaġa-tubukau gwaġġirini varovarori na turiġa komukomuri evaġa-tubutubu-kaurini, ema evaġa-tubutubukau gigitaririni. Benamo monana tauġani legana irauirau tauġani nuġanai tata ġena ġauvei ġeveiani, benamo tauġani ebaregoni, ema ma veuravinina ġesi tauġena etubu-baregoni.

Barau ġena doġoro tarimari ġeri tanu dabarana

¹⁷ Tauna moĝa, au aurani, mai guruĝa ta nakira-varami Vereĝauka aranai. Au ĝegu ura baregona, ĝomi tu roĝo mukunai ĝetanuni tarimari ĝeri tanu maĝurinai tu asi ma boĝono tanu-ĝenoĝoi. Korana ĝia ĝeri tuĝamaĝi tu asi aniri dagarari ĝeri ai ĝetorerini. ¹⁸ Ĝia ĝeri tuĝamaĝi tu mukuna furufuru, be asi ĝeri tuĝamaĝi-faka dabarari. Barau ĝena maĝuri ai maki ĝia tu murikanai ĝetanuni, korana ĝia tu asi ribari ĝeri nuĝa-bubu ai bene. ¹⁹ Ĝia tu veiĝa namori mamiraĝiri ema veiĝa rakavari mamiraĝiri maki asiĝina ĝinavaĝi ĝemami-raĝirini. Ĝia tu tauĝeri ĝevivini-fitoĝato rakava ĝena, vei-taĝuitaĝui dabarari ai ĝerakani e mata-boraĝa veigari ĝeuravini-baregorini.

²⁰ Senaĝi ĝomi na Keriso ĝena maĝuri tu dia moĝesina ĝoribaaiato. ²¹ Ĝomi na ĝia varina tu moĝoni ĝoseĝaĝiato, ema Iesu ĝena maĝuri nuĝanai guruĝa moĝonina Iesu ĝenai etanuni tu ĝevaĝa-riba-iaĝimito. ²² Ĝevaĝa-ribamito tarimari ĝekirato: Ĝemi maĝuri guineri boĝono koki-fitoĝari, dabuĝa guineri ĝokoki-fitoĝarini kavana. Mo tu tarima guinena ĝekiraĝiato. Ĝia tu dagara tari na ĝeĝofaiani, ma moĝeri mata-ĝaniĝaniri ai be erakava-kwaikwaini. Ĝia tu boĝono koki-fitoĝaia. ²³ Be ĝemi tuĝamaĝi mabarana ma bene veiareva-ĝenoĝoi. ²⁴ Ema tarima variguna ma boĝono rigo-kaua, dabuĝa variguna ĝorigo-kauani kavana. Mai tarima variguna tu Barau ilailana iobukaibuka e veaĝa eveiato.

²⁵ Moĝa lorinai ĝomi tata na veiĝa ĝofaĝofari ĝemina boĝono tore-veĝitari, benamo sevimi tarimari ĝesi guruĝa moĝoniri moĝo boĝono kiraĝi. Moĝesi boĝono vei, korana ĝita mabarara tu tauĝani sebona legana tata. ²⁶ Bogo baruni, senaĝi vei-rakava tu asi boĝono vei; e ĝemi baru asi bene iaĝo mo, ĝaro benea keto-firiĝo. ²⁷ Diabolo faka ta asi boĝono vinia. ²⁸ Elemani tarimana asi ma bene lema-ĝenoĝoi, a bene iaĝo, benea ĝauvei. Ĝia tauĝena ĝimana na ĝauvei namori bene veiri, be bene ĝoitaĝori dagarari kotari tu asi ĝeri-ĝari tarimari bene vaĝa-kava-iaĝiri. ²⁹ Bokami na guruĝa rakavari asi beĝene raka-rosi. Senaĝi vevaĝa-kokore guruĝari moĝo boĝono kiraĝi, moira tarimari vaĝa-kavari ĝana, be beĝe seĝaĝirini nai, kokore beĝene ĝabi. ³⁰ Ema Barau ĝena Iauka Veaĝa asi boĝono vaĝa-nuĝa-metoa. Korana Iauka Veaĝa tu Barau ĝena vetoĝa o maki ĝomi ĝemi ai etanuni. Moĝa anina ĝomi tu ĝia ĝena. Mani maka ĝomi ĝemi ai tu betanuni, beiaĝoni mo, Barau na ĝomi bevaĝa-maĝuri korikorimini ĝarona. ³¹ Nuĝa ĝirimaĝirima, baru e baru-rakavarakava, vevane ema veaĝi, e tarima vaĝa-rakavari tuĝamaĝiri, ema guruĝa rakavari mabarari boĝono tore-veĝitari ĝemina. ³² Karomi ĝesi boĝono veiau-namo ema boĝono veveuravini. Tata karomi ĝeri ai veiĝa rakavari ĝoveirini moĝeri boĝono tuĝamaĝi-fitoĝari, Keriso ĝena maĝuri nuĝanai Barau na ĝemi rakava etuĝamaĝi-fitoĝarito kavana.

5

Mamai boĝono tanu

¹ Ĝomi tu Barau natuna, euravini-baregomini, moĝa lorinai ĝia boĝono tovtotova. ² Veuravini ai boĝono tanu Keriso kavana. Ĝita eura-vinirato lorinai, tauĝena tauĝanina e ĝena maĝuri etore-tariato ĝita urarai. Ĝia na tauĝanina tu varevare dagarana bonana namo vedaureana dagaranai evaĝa-iaĝoato, ema Barau ĝena ginitaĝo mamoenai evaĝa-iaĝoato.

³ Ĝomi tu Barau ĝena tarima veaĝami ai ĝoiaĝoto lorinai, kima ema mata-boraĝa guruĝari, veigari mirori guruĝari, e mata-ĝaniĝani guruĝari ĝomi fakami ai asi boĝono kiraĝiri. ⁴ Guruĝa mirori, guruĝa babori, ema vaseva rakavari maki asi boĝono kiraĝiri, korana maigeri tu asi namo, senaĝi ĝomi tu Barau moĝo boĝono tanikiu-vinia. ⁵ Korana dagara sebona boĝono riba: Ekimani tarimana, e veigari mirori eveini tarimana, e emata-ĝaniĝanini tarimana tu Keriso ema Barau ĝeri Basileiaĝi ĝia tu asi voina e asi ĝena gabu. Mata-ĝaniĝani veigana tu noĝa moĝo kwaivakuku toma-rakariĝo-vinina veigana kavana.

⁶ Tarimarima ĝeri ĝofaĝofa guruĝari na asi bene ĝofami, korana Barau ĝena baru-baregona tu manigeri veigari ĝaramari ai ĝeseĝaforeni tarimari iatari ai bema vaĝa-foforiani. ⁷ Moĝa lorinai moĝesi ĝeveini tarimari ĝesi asi boĝono vekako. ⁸ Ĝomi guinenai maki mukuna furufuru tarimari, senaĝi toma ĝomi Vereĝauka ĝena maĝuri nuĝanai tu mama tarimari. Ĝomi tu mama natuna, be mama maĝurinai boĝono tanu ema boĝono raka. ⁹ Mama ĝwaĝwana tu veigari e tuĝamaĝi namori, veigari iobukaibukari, ema guruĝa e maĝuri moĝoniri nuĝari ai etanuni. ¹⁰ Vereĝauka na kamara maĝuri ema veigari euravini-baregorini boĝono vetauri, be boĝono ribari. ¹¹ Mukuna veigari ema ĝauveiri tu asi ĝwaĝwari namori, be asi boĝono veiri ema asi boĝono ĝauvei-iaĝiri. A ĝomi na moĝeri veigari e ĝauvei tu boĝono vaĝa-foforini, mo tu vei-rakava veigari. ¹² Korana mai seĝafore tarimari na kara ĝevei-vekuretoĝarini, moĝeri tu bokiraĝirini ai moĝo bemaĝakamuni. ¹³ Senaĝi mama na tu moĝeri dagara mabarari evaĝa-fofori ginikaurini, be mamai tu vetoĝari korikori ĝefoforini, ¹⁴ korana mama na vauro dagara vetoĝari korikori evaĝa-foforini. Moĝesi naima ĝera guruĝa ta ekirani,

“Roḡo ogenani tarimamu notataḡa!
Mase na novariḡisi!
Be Keriso na bene mama-tarimu.”

¹⁵ Moḡa lorinai, ḡemi veiḡa loriri boḡono toreri, babo tarimari kavari asi boḡono vei, senaḡi iaunega tarimari boḡono tovotovori. ¹⁶ Gemi taimi mabarana boḡono gauvei-iaḡi ginikauri, a ta asi boḡono fitoḡa-kavaia, korana toma tu nega rakava-kwaikwaina. ¹⁷ Tauna moḡa, asi boḡono vei-babobabo, senaḡi Vereḡauka ḡena ura tu kara, moḡeri boḡono tuḡamaḡi-fakari, be boḡono ribari. ¹⁸ Wain asi boḡono niu-lelevaḡi, bevaḡa-babomini ḡesi. Mo veiḡa na ḡemi maḡuri bevaḡa-rakavaiani. A ḡomi tu Iauka Veaḡa na neḡi bene vaḡa-vonuvonu-raḡemi. ¹⁹ Karomi Salamo ai e Barau vaḡa-raḡena mariri ai ema Iauka Veaḡa na evinimini mariri ai boḡono vaḡa-guruḡari. Boḡono mari ema nuḡami mabarari ma iakumi ḡesi Vereḡauka boḡono vaḡa-raḡea. ²⁰ Vanaḡivanaḡi ḡera Vereḡauka lesu Keriso aranai Tamara Barau boḡono tanikiu-vinia dagara mabarari dairi ai.

²¹ Karomi gabureri ai boḡono tanu, moḡesi boḡo veini tu Keriso boḡo gubakauani.

Veḡaraḡo vavineri ema tauri

²² Veḡaraḡo vavineri, Vereḡauka ḡena veḡitaḡau gaburenai ḡotanuni kavana, ḡaraḡomi ḡeri veḡitaḡau gaburenai boḡono tanu. ²³ Korana tau tu ḡaraḡona vavinena ḡena deba tarimana, Keriso ekalesia ḡena deba tarimana kavana. Keriso tu ekalesia ḡena vevaḡa-maḡuri tarimana. Ekalesia tu Keriso tauḡanina. ²⁴ Vaḡa-ilailana ekalesia Keriso ḡena veḡitaḡau gaburenai etanuni kavana, vavine maki ḡaraḡori tauri ḡeri veḡitaḡau gabureri ai beḡene tanu dagara mabarari ai.

²⁵ Tau, ḡaraḡomi vavineri boḡono ura-viniri, Keriso na ekalesia eura-viniato ilailanai, benamo ḡia uranai Keriso tauḡena ḡena maḡuri etore-tariato. ²⁶ Keriso moḡesina eveito tu, ekalesia bene vaḡa-veaḡaia, ḡena tarimarimai beḡene iaḡo ḡana. ḡia na ḡena guruḡa na e nanu na eḡuriḡiato, evaḡa-veaḡaiato. ²⁷ Benamo Keriso tauḡena ḡoirana ekalesia marevana baregona na benema vaḡa-ruḡa-taria ḡana. Benamo ekalesia ḡia ḡoiranai bene ruḡa tu, ḡenai miro misina ta maki asiḡina, kefi ḡemakuku-makukuni kavari maki asiḡina, ema rakava misina ta maki asiḡina ḡinavaḡi. Senaḡi ekalesia Keriso ḡoiranai tu vevaḡa ema vaḡa-daḡana kererena misina ta maki asiḡina ḡinavaḡi bene ruḡa-tari. ²⁸ Mai dabara sebonai tau na ḡaraḡori vavineri beḡene ura-viniri. Beḡene ura-viniri tauḡeri tauḡaniri ḡeura-vinirini ilailanai. ḡaraḡona vavinena eura-viniani tarimana tu ḡia tauḡena maki eveura-vinini. ²⁹ Korana tau ta na ḡia tauḡena tauḡanina vaḡa-rakavana tu asi eurani, senaḡi eḡubuanai e eḡitaḡau-ginikauani, Keriso na ḡena ekalesia eveiani kavana. ³⁰ Korana ḡita tu ḡia tauḡanina legana. ³¹ (Tau e vavine tu tauḡanina sebona, Buka Veaḡai ekirani kavana, ekirani), “Moḡesi naima tau na tamana e sinana beraga-kwanerini, benamo ḡaraḡona vavinena ḡenai bema-kafakauni, benamo tauri ruarua tauḡani sebonai beḡe iaḡoni.” ³² Mai guruḡa ema maḡuri maiḡa tu vekure-toḡa, ma anina tu barego lelevaḡi. Au na Keriso ema ekalesia ḡeri veḡaraḡo akiraḡirini. ³³ Senaḡi ma nakira: Gomi tata na maki ḡaraḡomi vavineri boḡono ura-viniri, tauḡemi tauḡanimi ḡoura-vinirini kavana. Vavine na maki ḡaraḡomi tauri boḡono gubakauri.

6

Natu e tama sina

¹ Natu, tamami e sinami garori boḡono seḡaḡiri Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai ḡotanuni nai, korana mo tu veiḡa maorona. ² “Tamamu e sinamu bono gubakauri,” korana mai tu taravatu giniguinena ma kiraḡi-torena ḡesi dagarana: ³ “Be ḡemu tanu maḡurina bene namo ema mai tanobarai ḡemu tanu-maḡuriri beḡene mauka.”

⁴ Ma tama na maki, natumi asi boḡono vaḡa-baruri, senaḡi Vereḡauka ḡena vevaḡa-riba guruḡari ema sisiba guruḡari boḡono viniri. Be moḡeri guruḡa e veiḡa beḡene korana-iaḡiri ḡeri tanu ḡarori mabarari ai.

Tuḡu-rakaorakao merori e ḡeri baregori

⁵ Tuḡu-rakaorakao meromi, ma vegubakaumi e ma garimi ḡesi mai tanobarai ḡeḡita-ḡaumi tarimari garori boḡono seḡaḡiri. Gomi ḡeḡita-ḡaumi tarimari manigeri tu ma nuḡami mabarari ḡesi boḡono seḡaḡi-viniri, Keriso nuḡami mabarari ḡesi boḡono seḡaḡi-vinia ilailanai boḡono seḡaḡi-viniri. ⁶ Tarima tari tu ḡeḡita-ḡaurini tarimari iauri ḡevaḡa-namori ḡana tu ḡoirari ai ḡeḡauvei-ginikauani, senaḡi ḡeḡita-ḡaurini tarimari ḡeraka-doḡemurigiḡini tu asi ḡeḡauvei-kokoreni. ḡia ḡeri veiḡa na asi boḡono iaḡo. Gomi tu Keriso ḡena vetuḡunaḡi tarimami lorinai, ma nuḡami mabarari ḡesi Barau ḡena ura boḡono veia. ⁷ Nuḡami mabarari ma namori ḡesi vetuḡunaḡi boḡono iaḡo-vini, Vereḡauka ḡenai boḡoro veia kavana, a dia tarimarima ḡeri. ⁸ Korana ribami, Vereḡauka na ḡemi gauvei namori

goveirini voiri tata bevinimini. Enabe gōmi tu tuḡu-rakaorakao tarimami o fakai e maḡuri namonai ḡotanuni tarimami, voimi tata bevinimini veḡata.

⁹ Gōmi veḡitaḡau tarimami maki, ḡemi tuḡu-rakaorakao merori ḡeri ai veḡa namori boḡono vei. Veḡa metori e vaḡa-gariri veḡari ḡeri ai asi boḡono vei, korana gōmi ma ribami, ḡia ema ḡomi eḡita-gaumini Verena baregona tu gubai etanuni. Ema ma ribami maki, ḡia na tarimarima ḡeri vetogai tu asi eḡabi-raḡerini, ḡia ḡenai tarimarima tu mabarari ilaila moḡo.

Vetari dabuḡari

¹⁰ Gegu guruḡa magona tu maiḡa: Boḡono kokore Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai, ema Vereḡauka ḡena seḡuka na bene vaḡa-kokoremi. ¹¹ Barau ḡena vetari dabuḡari mabarari boḡono veiri, be Diabolo ḡena iaunega boioḡari ḡofaḡofari eveirini nai, boḡono kokore, be boḡono tore-ḡauri. ¹² Korana gita tu dia tarimarima ḡesi tavetarini. Asiḡina. Gita tu ḡeveḡitaḡauni iaukari baregori, e ḡeri maoro barego iaukari, e mai tanobarai mukuna ḡeḡita-ḡauni iaukari, ema iauka rakavari asisebo guba gaburi ai ḡetanuni iaukari ḡesi tavevaḡini. ¹³ Moḡa lorinai Barau ḡena vetari dabuḡari mabarari na ḡovedabuḡa, be ḡaro rakava kwaikwaina bene iaḡoma nai, gōmi tu boḡono ruḡa-gigitari, ema ḡauvei mabarari boḡo vei-ḡosirini murinai, gōmi tu roḡo boḡono ritoḡo-gwaḡiḡi.

¹⁴ Be, boḡono ruḡa-gigitari, ma maiḡesi boḡono vedabuḡa: Gabakami ai guruḡa moḡonina boḡono toua, gabaḡau gabakami ai ḡotouani kavana. Vei-iobukaiobuka tu koba kouḡauna ḡana, funu dabuḡa kavana kobami ai boḡono kafa-kauri. ¹⁵ Ema kwakumi ai tu maino varina namona boḡono fiua veḡana boḡono veia, tamaka ḡoveirini kavana. ¹⁶ Moḡeri muriri ai tu veḡabidadama ḡesina boḡono ḡabi-vaisia, monana Diabolo ḡena veḡa rakavari na bedibamini dibari ma karava-karavari ḡesi boḡo kourini e boḡo laubusebuserini riba. ¹⁷ Ema vevaḡa-maḡuri boḡono ḡabia, ḡemi kwarāḡau ai boḡono vaḡa-iaḡoa. Ema Barau ḡena guruḡa boḡono ḡabi-vaisia vetari baḡana kavana, Barau ḡena guruḡa tu Iauka Veḡa ḡena vetari baḡana.

¹⁸ Iauka Veḡa ḡena seḡuka nuḡanai boḡono ḡauḡau-vanaḡi vanaḡi. ḡemi ḡauḡau ai tu ḡauḡau dabarari irauirauri ai boḡono ḡuriḡuri ema ḡemi ura dagarari mabarari noḡinoḡiri boḡono vei. Tauḡemi lorimi maki boḡono vetore e rakava boḡono vaḡa-darereri, ema Barau ḡena tarima veaḡari mabarari iatari ai boḡono ḡauḡau-vanaḡivanaḡi. ¹⁹ Au maki iatagu ai boḡono ḡuriḡuri. Be naguruḡa ḡana, bokagu bana keoa tu, Iauka Veḡa na guruḡa bene vinigu, be mai Vari Namona vekuretoḡana tu asi garigu ḡesi tarimarima bana kiravarari. ²⁰ Au tu mai Vari Namona maiḡa bana fiua ḡana tarimagu. Ma au tu mai Vari Namona uranai dibura numai ma seinigu atanuni. Boḡono ḡauḡau, be Barau na bana kiraḡia etoni ilailanai, asi garigu ḡesi bana kiraḡi-foforia.

Guruḡa magona

²¹ Tikiko tu gita tarikakara namona ta ema ḡia tu ma ḡena vetuḡamaḡikau Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai. Dagara mabarari, au aiḡesina atanuni e kara aveini variri mabarari tu boḡono ribari ḡana, be Tikiko na vauro beasi kira-varamini. ²² Au na ḡia tu mogesina naima atuḡu-iaḡosiani. Bene iaḡosi, be ḡai ḡema tanu maḡurina mainai tu aiḡesina boḡonoasi ribari, ema beneasi vaḡa-gwaḡiḡimi.

²³ Maino tarikaka mabarami ḡesi bene tanu. Tamara Barau ema Vereḡauka Iesu Keriso ḡerina eiḡomani veuravinina ma veḡabidadamana ḡesi maki tarikaka mabarari ḡesi bene tanu. ²⁴ Barau ḡena namo e varevare-bara tu, ḡera Vereḡauka Iesu Keriso asi ekorini veuravinina na ḡeuravini-vanaḡi vanaḡiani tarimari mabarari iatari ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE FILIPI EKALESIARI ĜERI

Filipi vaĝa-foforina guruĝari

Ekalesia doĝorona Filipi ai tu Paulo ema Silas ĝerina eĝorato, mo tu Paulo ĝena evanelia varivarina vaĝa-ruaruana eveiato taiminai (Apostolo 16).

Paulo na mai fefa tu Romai ediburato-ĝoi nuĝanai etoreato. Mai fefa tu laĝani 60 beiaĝo 61 fakanai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai buka anina baregona tu "Iaku ema verere", ema ĝena siri baregona tu karoa 4:4. Mai fefa nuĝanai "iaku" tu ĝutuma boiavi-ĝoitaĝorini: 1:4-6; 1:14-18; 1:25-26; 2:2; 2:14-16; 2:17-18; 2:25-29; 3:1-3; 4:4; 4:10-12; ema veĝabidadama, veuravini, nuĝa-sebona ema vetore-variĝo o vevaĝa-manau boĝo ĝitaiani tu iaku ĝenana etubu-raĝeni.

Mai fefa etoreato tu, 1) ekalesia doĝorona bene tanikiuri, ĝevarevare-viniato lorinai, ema bene vaĝa-ribari bevarivaririnai; 2) bene launaĝiri, Keriso ĝena tuĝamaĝi beĝene tovotovo, ĝeri tuĝamaĝi sebonai moĝo beĝene torea; 3) bene launaĝiri, taimi namori ai o rakavari ai beĝene iaku moĝo ema ĝeri vetarikaka Iesu Keriso ĝesi tu bene tanu asi bene iagaiaga.

Paulo na mai fefa tu maigesima eboioĝaiato:

1. Keriso tu ĝita ĝera maĝuri - karoa 1
2. Keriso tu ĝita ĝera tuĝamaĝi ai bene tanu - karoa 2
3. Keriso ĝenai matara bene tubukau - karoa 3
4. Keriso tu ĝita ĝera kokore korana - karoa 4

¹ Au Paulo ema Timoteo, Keriso Iesu ĝena vetuĝunaĝi tauma, na ĝomi Filipi ai Barau ĝena tarimarima vevaĝi ma ĝemi ekalesia guine-iaĝina tarimari ema vevaĝa-kava tarimari ĝesi atore-vinimini. Gomi tu Keriso Iesu ĝesi varau ĝosebona. ² Barau ĝita Tamara ema ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Paulo na Barau evaĝa-namoato

³ Gomi atuĝamaĝimini negari mabarari ai, ĝegu Barau atanikiu-viniani. ⁴ Ĝegu ĝauĝau ai vanaĝivanagi ĝomi mabarami iatami ai aĝurigurini ma iakugu ĝesi, ⁵ korana ĝemi vevaĝa-kava dabarari namori na ĝovaĝa-kavaguto Vari Namona varifunai, Vari Namona ĝoĝabi-raĝeato ĝarona na beiaĝoma mo inította. ⁶ Ma ribagu maoro, Barau na mai ĝauvei namona, nuĝami ai evaĝa-foforiato ĝauveina tu, bevesiriĝuni, beiaĝoni mo, Keriso Iesu ĝena ĝenogoi ĝaronai vau bevaĝa-kori ĝinikauani.

⁷ Gomi mabarami ĝegu vemamiraĝi na evaĝa-moĝoniani, ĝomi tu au nuĝagu ai roĝo ĝotanuni. Aba, dibura numai atanuni nuĝanai, o Kota ĝeseĝaĝini tarimari ĝoirari ai Vari Namona akiraĝi-foforiani e gogobana aragani nuĝanai maki, ĝomi tu au nuĝagu ai veĝata. Korana ĝomi mabarami maki Barau na ĝena varevare-bara evinimito, au evinigitu kavana. ⁸ Barau ma ribana vedaurea, au ĝomi akiramini, au ĝegu veuravini ĝomi mabarami ĝemi ai tu barego vedaurea, Keriso Iesu na euravini-baregomini kavana.

⁹ Barau anoĝiani, ĝemi ai veuravini bene tubu-barego vedaurea, ma riba ema iaunega bene vinimi, be Barau ĝena ura boĝono riba-ĝinikauri. ¹⁰ Monana vauro boĝo ribani, dagara namori tu aiĝeri na ĝemi tanu beĝe vaĝa-namorini rakava mabarari ĝerina, benamo Iesu Keriso ma beĝenogoi-iaĝomani ĝaronai, ĝomi tu asi vetoukaumi e asi ĝemi kerere ta maki. ¹¹ Ema veĝa namori e iobukaiobukari mabarari, Iesu Keriso ĝenana ĝeiaĝomani dagarari, ĝomi ĝemi ai beĝe tanuni, Barau vevato-iaĝina e vaĝa-raĝena ĝana.

Paulo tu dibura numai etanuni, senaĝi Vari Namona ebaregoni

¹² Tarikakagu, ĝegu ura boĝono riba, au beĝe diburagu o kara beĝe ĝora ĝegu ai dagarari na Vari Namona ĝena tubu tu asi beĝe vaĝa-rakavaia. Asiĝina. Moĝeri na tu Vari Namona ĝena tubu beĝe vaĝa-baregoa. ¹³ Mai maĝuri ĝenana Kaisara, Roma ĝeri vere, ĝena numa ĝeĝita-ĝaواني tauri ema tarimarima mabarari maki beĝe riba, au tu Iesu Keriso ĝena vetuĝunaĝi aiĝo-vinini ĝaramanai, dibura numai atanuni. ¹⁴ Ma ĝegu tanu dibura numai ĝenana maki au tarikakagu ĝutuma ĝeri veĝabidadama Vereĝauka ĝenai beĝe gwaĝiĝi naima, Barau ĝena guruĝa ma kokoreri ĝesi ĝeĝobata-iaĝiani.

¹⁵ Moĝoni, tarima kotari na ĝegu ĝauvei namo dainai, ĝemama-viniguni. Ĝeri ura tu au ĝevaĝa-rakavagu ĝetoni, naima Keriso ĝeĝobata-iaĝiani. Senaĝi kotari na tu nuĝa-namo ai ĝeĝobata-iaĝiani. ¹⁶ Maĝeri tu veuravini ĝenana ĝeĝobatani, korana ribari, au diburai atanuni tu, Vari Namona gogobana bana raga ĝana Kota tarimari ĝoirari ai. ¹⁷ A tarima kotari na Keriso ĝeĝobata-iaĝiani tu dia nuĝa-namo ai, senaĝi taŝeri arari beĝene vaĝa-raĝeri ĝana. Ĝeri tuĝamaĝi tu, au dibura numanai roĝo atanuni nuĝanai, ĝegu meto ĝevaĝa-baregoa ĝetoni. ¹⁸ Bevaitovo, au ĝegu iaku tu ebaregoni. Korana nuĝa-namo ai

Keriso ġeġobata-iaġiani ba asiġina, senaġi dagara baregona tu Keriso varina bene fiu-rovorovo dabara mabarari ai. Ma ġegu iaku maki bebarego-iaġoni moġo. ¹⁹ Korana ġemi ġauġau ai Barau ġonogġiani ema Iesu Keriso Iaukana na evaġa-kavaġuni. Moġa lorinai au ribagu, au tu maġuri badogġariani. ²⁰ Gegu ura baregona ema dabaragu mabarana ġesi akirani, au tu asiġina ġinavaġi bana moira ġegu ġauvei nuġanai. Moġesi nai initoma dibura numai vanaġivanaġi akokoreni kavana bana kokore, be au tauġu mabarana ġesi Iesu Keriso arana ma bana vaġa-raġea ġegu maġuri ġenana o ġegu mase ġenana.

²¹ Be au ġegu ai maġuri tu kara? Iesu Keriso moġo! Moġa lorinai mase au ġegu ai tu dagara namona. ²² Betaġu bema roġo bamaġuri-taġoni nai, ribagu Keriso ġena ġauvei roġo haveiani, senaġi asi aribani, aiġa bara ġabia, mase ba maġuri? ²³ Au tu dagara ruarua auravini-baregorini: Gegu ura mai maġuri bara raga-kwaneana, be Keriso sevinai bara tanu tu dagara namo vedaureana moġo; ²⁴ senaġi namona tu ġomi bana vaġa-kavami ġana, be mai tauġani nuġanai roġo bana tanu. ²⁵ Au tu ribagu, au roġo maġuri batanuni. Gomi ġesi roġo bita tanuni, korana ġemi veġabidadama vaġa-tuburi ema ġemi iaku vaġa-baregori ġana. ²⁶ Au ma baiaġosini neganai, ġomi tu boġo iakuni au ġegu ai, ema Keriso Iesu boġo vaġa-raġeani.

Ġemi tanu

²⁷ Dagara sebona tu Keriso ġena Vari Namona na ekiraġiani ilailanai boġono tanu. Baiaġosini ġitaġitami ba manaġa na moġo varimi baseġaġini, baribani, ġomi tu nuġa-namo ai ġoritogog-gigitarini ema nuġa sebonai Vari Namona ġovesegagġi-vevini-iaġiani ma kokoremi ġesi. ²⁸ Ġebaru-vinimimi tarimari na asiġina ġinavaġi beġene vaġa-garimi. Monana ġeri ai vetogā beveiani, ġia tu Barau na bevaġa-rakava kwaikwairini, a ġomi tu Barau na bevaġa-maġurimimi. ²⁹ Ġomi tu dia Keriso ġena vevare-bara e namo lorinai Keriso ġovaġa-moġoniani tarimami ai ġoiagoto moġo, senaġi ġomi tu Keriso ġena midigumidigu ai maki boġono midigu ġana ġia aranai. ³⁰ Ġomi maki initoma au ġesi bisini vetari-vegogo. Mai vetari tu vetari guinena ġogġitaiato-ġoi vetarina ini roġo ma ġoseġaġiani vetarina roġo avetari-iaġiani.

2

Keriso ġena vevaġa-manau ema iaru-korokoro

¹ Ġemi maġuri Keriso nuġanai monana evaġa-kokoremimi ba? Ema ġena veuravini na ġemi tuġamaġi evaġa-gwaġiġirini ba? Gomi na Iauka Veaġa ġatami ai ġovaġa-iaġoato ma ġotanu-vegogoni ba? Ma ġemi vevetuġagwa ema vevaġa-kava ġatami tata ġeri ai ġoveirini ba? ² Moġa lorinai anoġimimi, boġono vaġa-iaku korikorigu, ġemi tuġamaġi vegogo ai, veuravini sebonai ema nuġami e iaukami maki sebonai boġono tanu. ³ Dagara ta asi boġono veia vevaġa-raġe tuġamaġina maġurina ema veia vi maġuriri ai, senaġi ġomi tauġemi boġono vevaġa-variġo tata fakami ai, a karomi boġono ġabi-ġesitaġori. ⁴ Karomi ġeri namo maki boġono vetau, a dia ġomi tauġemi ġereġami ġemi namo moġo.

⁵ Ġemi veigai Keriso Iesu kavana boġono vei, ġena tuġamaġi boġono ġabia:

⁶ Ġia tu dagara mabarari ai

Barau ġesi ilaila,

senāġi asi etuġamaġito,

mo maġuri moġa bene ġabi-taria.

⁷ Ġia tu tauġena evekirāġi-fitoġoto,

benamo vetuġunaġi merona kavanai eiaġoto.

Ġia maki tarimarima kavana eġorato,

benamo ġita fakarai ema tanuto.

⁸ Ġia tu eveġwa-variġoto ema Barau eseġaġi-viniato-ġoi mo ġena mase,

aba, satauro ai emaseto noġa moġo vei-rakava tarimana ta kavana.

⁹ Moġa lorinai Barau na eġabi-vaisiato guba tuġunai,

ma ara namo vedaureana eviniato.

Mo ara tu ara ta ġesi asi ilaila.

¹⁰ Iesu arana bakunai guba aneruri,

e tanobarai ġetanuni tarimari,

ema tanobara gaburenai o mase gabunai ġetanuni tarimari mabarari beġene vetuitui-tari ġia ġoiranai.

¹¹ Ema mea mabarari na Iesu Keriso beġene kiraġia "Vereġauka",

Barau ġita Tamara vevato-iaġina ġana.

Bitana mama-rovorovo tanobara ġena mama

¹² Au ƒatagu mabarami, vanaƒivanaƒi au ƒoseƒaƒi-viniguto-ƒoi ƒera ƒauvei vegogo ai kavana murigu ai maki boƒono seƒaƒi-vinigu veƒata. Boƒono ƒauvei ma garimi ema ma ƒoƒo-ƒoƒomi ƒesi, maƒuri boƒono doƒaria uranai. ¹³ Korana Barau tu gomi nuƒami ai eƒauvei, ƒomi elaunaƒimini e kokore evinimini, ƒena ura boƒono veiri ƒana.

¹⁴ ƒauvei mabarari asi mugumugumi ema asi vanevanemi ƒesi boƒono ƒauvei-iaƒiri. ¹⁵ Be ƒomi tu Barau natuna asi vetoukaumi ema namo vedaureami ai boƒono iaƒo, mai tanobara rakava kwaikwai ema ƒevei-rakava-moƒovaƒini tarimari fakari ai; be boƒono mama-rovorovo, noƒa moƒo visiƒu boƒi ai ƒemamani kavana. ¹⁶ Mo tu bema maƒuri guruƒana boƒo korana-iaƒiani e boƒo vari-fiuani nai. Moƒa boƒo veiani nai, au tu ma ƒegu maoro havekokorokuni ƒomi ƒemi ai Keriso ma beƒenoƒoi-iaƒomani ƒaronai. Korana mo ƒaro ai au tu baribani, au ƒegu vekwaraƒi ema ƒauvei ai tu asi avekwaraƒi-kavato.

¹⁷ Bere au bara mase, ma raragu bere vebubu-rovorovo, noƒa moƒo ƒomi ƒemi veƒabidadama varevarena Barau ƒoviniani kavana. Irau moƒesi nai, au tu aiakuni, ema ƒegu verere maki ƒomi ƒesi tavei-sebonaiani. ¹⁸ Mai dabara sebonai ƒomi maki boƒono verere, be mabarara bitana verere-vegogo.

Timoteo batuƒu-iaƒosiani

¹⁹ Bema Iesu Vereƒauka ƒena ura nai tu, atuƒamaƒini, Timoteo tu batuƒu-iaƒosiani; be ƒomi varimi banama seƒaƒia nai, au nuƒaƒu benema gena-tari. ²⁰ Timoteo ƒereƒana na moƒo au ƒegu vemamiraƒi eribaiani, ema ƒomi ƒobimi vetuƒamaƒina evei-baregomi. ²¹ Tarimarima mabarari tu tauƒeri ƒeri maƒuri moƒo loriri ƒetorerini, a Iesu Keriso ƒena ƒauvei tu asi ƒevetauani. ²² ƒomi tu ribami ginikau, ƒia vetoƒana ema ƒena vetuƒamaƒikau, kamasi ƒia e au, noƒa tama ma natuna ƒeƒauvei-vegogoni kavana, Vari Namona ƒaƒobata-iaƒiani. ²³ Moƒa lorinai bana tuƒu-iaƒosi-ƒarimoƒia, maƒuri mainai kamasi bevetoreni ƒegu ai bana riba vau. ²⁴ A ƒegu vetuƒamaƒikau Vereƒauka ƒenai atoreani, au maki vau mani ma baiaƒosini ƒemi ai.

Epafrodito ƒena iaƒosi

²⁵ ƒegu tuƒamaƒi ai akirani, namona tu tarikakara Epafrodito ma bana tuƒu-ƒenoƒoi-iaƒosia. ƒia maki au ƒesi ƒaƒauveito e Keriso ƒena vetari ai ƒavetari-vegogoto tauna. Gomi maki vetuƒunaƒimi eveito, au ƒegu ai ƒotuƒuato nai, ƒemi varevare dagarari na bene vaƒa-kavagu ƒana. ²⁶ ƒia maki eura-baregomi ƒomi bene ƒitami. Ema enuƒa-vekwaraƒini ƒemi ai, korana ƒena keve varina ƒoseƒaƒiato nai. ²⁷ Moƒoni veƒata, ƒia tu ekeve-rakavato, dori emaseto, senaƒi Barau ƒena vevetuƒaƒwa ƒia iatanai, ema dia ƒia iatanai moƒo, senaƒi au iatagu ai maki, korana ƒegu nuƒa-meto bebaregomi garina. ²⁸ Moƒa lorinai ƒegu ura baregona bana ragatuƒu-iaƒosia ƒemi ai, be boƒono ƒitaia ma boƒono iaku, benamo au ƒegu nuƒa-vekwaraƒi bene meraƒa kekei. ²⁹ Boƒono ƒabi-raƒea ma iakumi ƒesi ƒera Vereƒauka aranai, ema ƒemi vegubakau marevana bene fofori tarima maƒesiri ƒeri ai. ³⁰ Korana ƒena maƒuri ƒaramana asi eveito, ema dori emaseto, korana Keriso Varina Namona ƒaramanai. Vetoƒa maƒesina ƒegu vevaƒa-kava ƒomi na ƒoro vinigu kavana tu ƒia na au ema vaƒa-kavaguto.

3

Keriso evaƒa-moƒoniani tauna tu vei-iobukaiobuka tarimana

¹ Tarikakagu mabarami, ƒegu guruƒa magona nuƒanai maƒesi nakira: Boƒono iaku, korana Vereƒauka ƒesi ƒokaro-vekfani nai. Asi bagauni, guruƒa guineri batuƒu-ƒenoƒoi ƒenoƒoini, korana ƒomi ƒobimi toretoreri ƒana.

² Lorimi boƒono vetore ekalesia vaƒa-rakavana tauri gariri. ƒia tu kwaiva rakavari kavana, ƒeri tuƒamaƒi tu ƒita mabarara tauƒanira kefiri bitana lama-vaƒiri ƒetoni, Isaraela besena ƒeveini kavana. ³ Senaƒi tauƒani kefiri lamavaƒi veƒigona korikorina tu ƒita na taƒabiato, a ƒia tu asiƒi: ƒita tu Iauka Veaƒa ƒena seƒukai Barau tatutuƒu-tari viniani, ema Keriso Iesu ƒenai tavetuƒa-maƒikauni, ema ƒera veƒabidadama tu dia tauƒani ai vetoƒa ƒeveini moƒeri ai atoreani.

⁴ Bere tauƒani ƒena vetoƒa ema ƒera veƒiga dagarari nai, ƒegu veƒabidadama tu tauƒani ƒena vetoƒa dagarari ema ƒegu veƒiga ƒeri ai bara torea riba. Bema ta ƒena veƒabidadama tauƒanina ƒena vetoƒa dagarari ema ƒena veƒiga ƒeri ai bene torea etoni nai, au tu ma ƒegu maoro moƒeri dagarari bara veƒabidadama. ⁵ Amaƒurito, ƒaro vaƒa-imaima toitoinali (8) tauƒanigu kefina ƒelama-vaƒiato. Au tu Isaraela tarimagu, Beniamina ƒena doƒoro tarimagu, Heberu rarari tarimagu korikori. Iuda tarimari ƒeri taravatu akorana-iaƒi ginikauato-ƒoi, korana au tu Farisea tarimagu. ⁶ Barau ƒena taravatu bana korana-iaƒi ginikaua ƒaramanai tu, ekalesia doƒorona avaƒa-midigu midigurito. Ema Iuda ƒeri taravatu mabarabarari akorana-iaƒi ginikau ginikaurito-ƒoi, asi ƒegu vei-rakava ta.

⁷ Moġeri dagara mabarari guinenai tu atuġamaġi-baregorito-ġoi; senaġi initoma Keriso ama ribaiato nai, mo dagara guineri mabarari aġitarini tu asi ġeri namo ta maki. ⁸ Moġoni veġata, dagara mabarari tu asi tauri dagarari, senaġi dagara baregona sebona moġo tu Keriso Iesu, ġegu Vereġauka, bana riba-ginikaua. Oba, dagara mabarari momo ai ġeiaġoto au ġegu ai, Keriso moġo bana ġabi-gigitaria ġana uranai. ⁹ Ġegu ura ġia ġesi bana sebona-korikori, korana ribagu, taravatu ekorana-iaġi gini-kauani tarimana Barau ġoiranai ġia tu dia vei-iobukaiobuka tarimana, senaġi Keriso evaġa-moġoniani tarimana moġo; korana Barau na vei-iobukaiobuka tarimarai bekiragiranani dabarana sebona tu veġabidadama ġenana moġo. ¹⁰ Ġegu ura baregona tu Keriso bana riba-ginikaua, ema mase na evaġa-vaisi-raġeato seġukana bana ġabia; ema emidiguto midiguna maki bana mami-tovoa, ma ġia ġena mase kavanai au maki bana mase. ¹¹ Mainana vau atuġamaġini, au maki mase na bavaisiraġe-ġenoġoini.

¹² Au asi akirani, moġeri mabarari varau aġabirito, o varau anamo-vedaureato, asigina. Senaġi au tu avekwaragiri-rakavani, auna bana ġabia ġana, korana Keriso Iesu ġena kwalimu ai au maki eġabiguto ġia ġena. ¹³ Moġoni, tarikakagu, asi akirani varau akwalimuto atoni, asigina. Dagara sebona moġo tu, maġuri guineri atuġarekwarito, ma ġoiragu dagarana bana ġoitaġoa kokorena moġo avetauani. ¹⁴ Initoma tu araga-maorona, kiraġitore makana aiago-viniani, mo kwalimu voina bana ġabia uranai, dagarana tu Barau ġena maġuri gubai. Korana Barau na Keriso Iesu ġenana ekeaguto, mo maġuri bana ġabia ġana.

¹⁵ Ġita ġera veġabidadamai taruġa-gwaġigito taura tu maġesi bisini tuġamaġi-vegogo. A ġomi betaġu dagara tari ai ġemi tuġamaġi tu irau nai, Barau na vau tuġamaġi-faka bene vinimi. ¹⁶ Dagara sebona, iauka maġuriri namori ġita na varau taġabirito moġeri bitana ġabi-gigitariri.

¹⁷ Tarikakagu mabarami, au boġono tovtovoggu. Veiġa namo ġeveini tarimari boġono marereri e boġono tovtovori maki, vevaġa-ġita namori avaġa-ġitamini kavana. ¹⁸ Korana varau avaġa-guruġa ġenoġoi-ġenoġoimito-ġoi, senaġi ini tu ma avaġa-guruġamini ma taġigu ġesi: Gutuma ġekirani, Keriso murinai ġerakani ġetoni, senaġi ġeġofaġofani, Iesu Keriso ġena satauro ġevetari-viniani. ¹⁹ Ġia varau rakava gabuna ġana ġeiaġoni, korana ġeri barau tu ġia tauganiri na ġeiaġu-iaġirini dagarari. Ġeri veiġa rakavari, ġere maiaka-iaġiri veiġari, ġeveiavi-iaġirini. Ema mai tanobara dagarari moġo ġetugaġi-gigitaririni. ²⁰ A ġita tu Guba Basileia tarimara. Moġa lorinai ġera vevaġa-maġuri tauna, ġera Vereġauka Iesu Keriso ma iakura ġesi tanariani, guba tuġuna na beiaġomani. ²¹ Ġia na ġita mai tauganira moiramoirari maġeri bekuvevorini, benamo ġia tauganina namo vedaureana kavanai beġe iaġoni. Korana ġia seġukana na dagara mabarari ġia ġena veġitaġau gaburenai beġe tanuni.

4

Sisiba guruġari tari

¹ Tauna moġa, tarikakagu, Vereġauka ġena maġuri nuġanai boġono ruġa-gwaġigi. Au na auravini-baregomini ema bana ġitami veġata atoni, korana ġomi tu au ġegu verere korana e ġegu kwalimu vetoġana.

² Euodia ema Sintike, anoġimini, nuġami beġene sebona, korana ġomi tu Vereġauka ġena doġoro vavinemi. ³ Ġoi maki, Sisigo, au karogu namona, anoġimini, mani vavine kika bono vaġa-kavari, ġia maki au ġesi ġaġauvei-vegogoto-ġoi Vari Mamona fiufiunai, e Klement ema ġita karora tari maki. Ġia arari tu Barau ġena maġuri vanaġivanaghi bukanai varau etorerito.

⁴ Vereġauka ġena maġuri nuġanai ġaro mabarari ai boġono iaku. Ma nakira: Boġono iaku. ⁵ Ġemi manau e nuġa-marana boġono vevaġa-ġita-iaġiri tarimarima ġeri ai. Korana Vereġauka ġena iaġoma bekvinaġi-rakava. ⁶ Dagara ta tuġamaġi-vekwaraġina asi boġono vei, senaġi vanaġivanaghi ġemi rabu dagarari ġauġau ai Barau boġono noġia ma tanikiumi ġesi. ⁷ Benamo Barau na ġena maino, ġita mabarara ġera riba e tuġamaġi-faka evanaġiato mainona, bevinimini, ma mo maino na ġomi lorumi ema ġemi tuġamaġi mabarari benariginikaurini, Keriso Iesu ġena maġuri nuġanai ġotanuni dainai.

⁸ Tarikakagu mabarami, ġegu toretore magona rekenai nakira, vanaġivanaghi veiġa maġesi kavari boġono tuġamaġi-iaġiri: Maġuri moġoniri, dagara marevana irau veġata, vei-iobukaiobuka, veiġa namo vedaureari, veuravini veiġari, ema vegubakau maġuriri. Dagara namori ema tarimarima na ġevaġa-raġerini veiġari mabarari boġono tuġamaġi-iaġiri. ⁹ Ġegu ġobata na ġoribarito guruġari ema ġegu veiġa na ġodoġaririto veiġari mabarari ġemi maġuri ai boġono ġauvei-iaġiri e boġono korana-iaġiri. Benamo maino evinirani Barauna ġomi ġemi ai bene tanu.

Filipi tarimari ġeri vevaġa-kava

¹⁰ Gegu iaku tu asikei ema Vereġauka avaġa-namoani nuġagu mabarana ġesi, korana ġemi vevaġa-kava varevarena ma boġo tuġu-iaġomaia nai. Au ribagu, asi ġotuġarekwaguni, ġemi ura vanaġivanaġi boġono vaġa-kavagu, senaġi gabu manaġai atanuni nai, asi ġemi dabara ta au vaġa-kavagu. ¹¹ Au tu dia dagara tai akubini naima maġesi aguruġani. Asiġina. Au tu ġegu-ġagu vovoka o asiġina, senaġi badukuani ilaila. ¹² Au tu akubini vetoġana ma ribagu, ema ġegu-ġagu ġevovokani vetoġana maki ma ribagu, be taimi tai gabu tai maġeri maġuri baraga-ġoitaġorini nai, aiġesina badukurini tu ribagu. Mai riba vekuretoġana tu varau aribaiato. Moġesina nai au tu beġe ġubu-maseguni o bevitoguni, ġegu-ġagu vovoka o bakubini au ġegu ai tu ilaila moġo. ¹³ Maġuri aiġesina ġegu ai evetoreni, senaġina asi ġegu daradara, korana Keriso na ġena seġuka eviniguni nai.

¹⁴ Senaġi aiakuni, korana ġemi vevaġa-kava barego mai ġegu meto nuġanai bama doġaria. ¹⁵ Gomi Filipi tarimami tu ribami: Makedonia aiaguiato, tovtovonai Vari Namona aġobata-iaġiato-ġoi nai, ekalesia doġorona ta na asi evaġa-kavaguto-ġoi ġeri moni e farefare na, ġomi moġo ġeregami. ¹⁶ Gomi na vevaġa-kava dagarari vovoka ġotuġu-tuġukauto-ġoi au Tesalonika vanuġanai atanuto-ġoi nuġanai. ¹⁷ Au asi atuġamaġini, au ġomi ġemina vevaġa-kava dagarari bana doġari, senaġi ġegu ura baregona tu, ġomi ġemi ai ġemi vini auna bene barego bana ġitaia.

¹⁸ Au ġegu ai ġomi ġemi varevare dagarari ġotuġu-iaġomarito tu mabarari maġeri, be ġegu-ġagu tu vovoka ema ilaila. Ribagu, aura-vinirini dagarari mabarari maġeri Epafrodito na eġwa-iaġomarito ġegu ai. Ġemi varevare dagarari bonari irau veġata Barau na eġabi-raġerini ginitaġo varevareri, Barau ġevaġa-iakuani dagarari. ¹⁹ Ġegu Barau na ġena farefare namori ema vovoka tabutaburi Keriso Iesu ġenana bevarevare-vini ginikaumini ġemi rabu ġarori ai. ²⁰ Tamara Barau bitana vaġa-raġea vanaġivanaġi, Amen.

Vevaġa-namo guruġari

²¹ Iesu Keriso ġena tarimarima mabarari ġeri vevaġa-namo ġeguna eiagosini. Ġita tarikakara au ġesi ġatanuni na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu. ²² Barau ġena vevaġa tarimari mabarari ġerina vevaġa-namo beġe tuġu ġemi, ema Kaisara, Roma ġeri vere, ġena numa tarimari na maki ġemi vevaġa-namo baregona beġe tuġu.

²³ Vereġauka Iesu Keriso ġena namo ema varevare-bara gomi tata iatami ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE KOLOSE EKALESIARI ĜERI

Kolose vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu Romai ediburato-ĝoi nuĝanai etoreato. Mai fefa tu laĝani 60 beiaĝo 61 nuĝanai etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefa siri baregori tu karao 2:9-10.

Paulo na mai fefa etoreato korana tu tarima tari na Kolose ai ekalesia doĝorori ĝeri veĝabidadama ĝevei-veĝonuato-ĝoi nai. Moĝesi naima Paulo na mai fefa etoreato tu Kolose ekalesiari evaĝa-guruĝa-toreĝaurito ema maĝeri evaĝa-ribarito, 1) tarimarima ĝeri iaunega ema vevaĝa-riba ĝofaĝofari tu aiĝeri ema Keriso ĝena maĝuri korikorina tu aiĝa; 2) Keriso tu moĝoni ekalesia doĝorona debana veĝata; 3) tarima guinena ma ĝena maĝuri rakavari ĝesi beĝene koki-fitoĝaia, ma tarima variĝuna beĝene torekaua; 4) tarimarima ĝeri taravatu veĝari ema ĝeri ura asi beĝene ĝabi-raĝeri e asi beĝene korana-iaĝiri.

Paulo na mai fefa tu maĝesina eboioĝaiato:

1. Deba, Keriso, ĝena mareva baregona - karao 1:1-2:5

2. Tauĝani, ekalesia doĝorona, aiĝesina bene tanu ema bene ĝauvei - karao 2:6-4:18

¹ Au Paulo, Barau ĝena ura lorinai Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu ai evaĝa-iaĝogoto, ema ĝita tarikakara veĝabidadama nuĝanai Timoteo ĝesi, ĝemana mai fefa eiaĝosini, ² ĝomi tarikakama Kolose nuĝanai ĝotanuni ĝemi. Keriso ĝena maĝuri nuĝanai ĝita tu tarikaka. Ĝomi tu Barau ĝena tarima veaĝami ema ma ĝemi vetuĝamaĝikau maki. Ĝita Tamara Barau ĝena varevare-bara ema maino ĝomi ĝemi ai bene tanu.

Kolose tarimari na Keriso ĝeĝabidadama-vini korikoriano

³ Ĝai vanaĝivanaĝi ĝomi iatami ai ĝaĝauĝauni nai, ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana, Barau, tu gatanikiu-viniani. ⁴⁻⁶ Korana tu, ĝai tauma ruarua na ĝomi varimi tu maĝesi ĝaseĝaĝiato: Ĝomi na tovtovonai Vari Namona ĝenana eiaĝomato guruĝana, guruĝa mogonina, ĝoseĝaĝiato nai tu, dagara namona Barau na gubai etore-tagoani ĝemi, moĝa varina tu ĝovaĝa-moĝoni korikoriano. Ma ĝomi na tu moĝesina naima Keriso Iesu ĝoĝabidadama-vini korikoriano, ema Barau ĝena veaĝa o ekalesia tarimari mabarari maki ĝoura-vinirini. Mani Vari Namona ĝomi ĝemi ai eraĝasito, maniĝa tu tanobara mabararai ĝevarifu-rakao rakaoani, ma ĝwana namori maki ĝeĝorani, e tarimarima maki ĝutuma lelevaĝi na maki ĝeĝabi-raĝeani. Mai Vari Namona ĝoseĝaĝiato e Barau ĝena namo e varevare-bara korikorina ĝoribaiato ĝarona na veĝata ĝomi fakami ai evesinato, ma eiaĝomani, maniĝa kavana evetoreni. ⁷ Ĝomi tu Epafras na mai Vari Namona easi vaga-ribamito. Ĝia tu ĝai karoma namona, ema ĝai ĝesi Keriso ĝena vetuĝunaĝi ĝaiaĝo-vinirini tarimana ta. Epafras tu Keriso ĝena ĝauvei tarimana namona, ma ĝena vetuĝamaĝikau, ma ĝomi maki evaĝa-kava ginikaumini. ⁸ Ĝomi ĝemi veuravini lauka Veaĝa na evinimini, maniĝa maki Epafras na ema kira-varamato.

Paulo ĝena ĝauĝau Kolose ekalesia tarimari iatari ai

⁹ Moĝesi naima ĝai tu ĝomi varimi ĝaseĝaĝiato ĝarona na beiaĝoma mo toma, ĝomi iatami ai ĝema ĝurigiuri asi ĝavaĝa-ketoani. Vanaĝivanaĝi Barau ĝanoĝiani, ĝakirani, ĝia ĝena ura mabarana bene vaĝa-riba ĝitakaumi, ema Iauka Veaĝa ĝenana eiaĝomani iaunegana e tuĝamaĝi-fakana maki mabarana boĝono ĝabia. ¹⁰ Ĝai maĝesina ĝaĝauĝauni anina tu, Vereĝauka na eura-viniani maĝurinai boĝono tanu ĝana, ema ĝemi veĝa e maĝuri mabarabarari ai maki ĝia boĝono vaĝa-vererea ĝana. Aba, ĝemi veĝa namori mabarari ĝwaĝwari beĝene fofori, ema Barau maki boĝono riba-ĝinikaua. ¹¹ E ĝema ĝurigiuri tu, Barau ĝena seĝuka iaru-korokorona na seĝuka bene vinimi, be boĝono kokore-koru. Korana mo kokore na tu meto ĝoĝoitagorini maĝeri nuĝari ai boĝo ruĝa-ĝwaĝigini e boĝo vevaĝa-ĝwaĝigini. E ma iakumi ĝesi ¹² Tamara Barau boĝo tanikiu-viniani. Korana ĝomi tu varau eĝabi-raĝemito, be ĝia ĝena tarima veaĝari na ĝena Basileia ma mamana baregona nuĝanai kara beĝe ĝaunarini dagarari ĝomi na maki boĝo ĝaunarini. ¹³ Ĝita mabarara Barau na tu mukuna ĝena seĝuka barana nuĝana na evaĝa-maĝurirato, ma Natuna ĝena veĝitaĝau seĝukana nuĝanai etore-toĝarato. Mo Natuna tu Barau na euravini-baregoani. ¹⁴ Ĝita tu Barau Natuna na evoi-ĝenogoirato, ma Barau na ĝia bakunai ĝera rakava etuĝamaĝi-fitoĝarito.

Keriso ĝena ĝauvei

¹⁵ Barau tu asi taġitaiani, senaġi Barau vetoġana korikorina tu Natuna ġenana efororito. Ma mai Barau Natuna maġta tu Barau ġimana veiveiri dagarari mabarari fakari ai ġia tu guine, emaġuri-guineto merona kavana. ¹⁶ Korana Keriso ġenana Barau na gubai ġetanuni dagarari mabarari ema tanobarai ġetanuni dagarari mabarari eveirito. Taġitarini dagarari ema asi taġitarini dagarari eveirito. Seġuka lelevaġi iaukari mabarari, e seġuka lelevaġi aneruri, e veġorikau iaukari, ema ġeri seġuka e maoro barego lelevaġi iaukari eveirito. Dagara mabarabarari tu Barau na Keriso ġenana eveirito, ma Keriso ġena moġo eveirito. ¹⁷ Keriso tu maġeri dagara mabarari roġosi beġere ġora nuġanai veġata etanuto-ġoi. Ma dagara mabarari maki ġia ġena seġuka na eġabi-taġorini. ¹⁸ Ekalesia doġorona debana tu Keriso, ema ekalesia doġorona tu ġia tauganina. Ekalesia ġena maġuri korikori tu ġia ġenana eiaġomato, ema ġia tu mero guinena, mase tarimari mabarari fakari na Barau na mase seġukana na evaġa-maġuriato. Korana dagara mabarari ġia ġena veġitaġau gaburenai beġene tanu ġana. ¹⁹ Korana Barau ġena ura baregona, Keriso ġenai ġia ġena maġuri e mareva mabarana bene tanu. ²⁰ Ma Barau ġena ura dagarari mabarari Keriso ġenana ġia ġenai ma bene ġabi-ġenoġoiri etato, mai tu tanobarai ġetanuni dagarari mabarari ema gubai ġetanuni dagarari mabarari. Moġesina naima Keriso rarana satauro ai eriġoto, benamo Barau na maino eveiato dagara mabarari ġesi.

²¹ Gomi guinenai Barau ġesi fakami tu manaġa rakava, e ġemi tuġamaġi ai maki Barau tu ġovetari-viniato-ġoi, korana ġomi tu veġa rakavari ġoveirito-ġoi. ²² Senaġi toma tu Keriso tauganina korikori ġevaġi-maseato, monana ġomi ġia ġenai ma eġabi-ġenoġoimito. Barau na Keriso ġena mase ġenana vau taugena ġenai eġabi-kavamito, korana tu eurato, ġia ġoiranai tu veaġa tarimari bene vaġa-ruġa-tarimi, e asi ġemi kerere misina ta maki, e tarima ta na maki asi bene vaġa-daġami. ²³ Senaġi ġomi tu ġemi veġabidadamai boġono kokore e boġono ruġa-gigitari, ema Vari Namona ġoseġaġiato nai, ġemi tuġamaġikau ġovaġa-ruġaiato, monana ta na asi bene ġori-ġerevaġimi. Gomi na tu mai Vari Namona maġa ġoseġaġiato. Ma tanobarai ġetanuni tarimarimari mabarari ġeri maki mai Vari Namona maġa ġevvari-fuato. Au Paulo maki mai Vari Namona vetuġunaġina aiaġo-viniani e aġobata-iaġiani.

Paulo ġena ġauvei ekalesia urari ai

²⁴ Maitoma au tu aiakuni, korana au tu ġomi urami ai amidigu-midiguto. Ekalesia tu Keriso tauganina, ma Keriso tu mai tauganina maġa uranai emidigu-midiguto. Ma au toma mai tauganigu ai mai midigumidigu aġwaiani tu, Keriso ġena ekalesia navaġa-kavaia uranai. Au tauganigu ai midigumidigu roġo aġwaiani, korana tu Keriso ġena ekalesia uranai mo midigumidigu Keriso na eġwaiato moġa tu roġosi roġo bene kori nai. ²⁵ Au tu Barau na evaġa-ruġaġuto, ekalesia ġena vetuġunaġi bana iaġo-vini etato. Barau na mai ġauvei evinigtu tu, ġomi ġemi ai Barau ġena guruġa mabarana bana vaġa-fofori korikorina ġana. ²⁶ Guinena na veġata ema guru mabarari ġerina veġata mai maġuri vekuretoġana maġa tu vekuretoġa, beiaġoma mo, Barau ġena tarimarima veaġari ġeri ai vauro bema vaġa-foforia. ²⁷ Irau bese tarimari vekaravari ai, Barau eurato, ġena tarimarima veaġari ġeri ai mai maġuri vekuretoġana marevana barego lelevaġina bene vaġa-foforia etato. Mai maġuri vekuretoġana marevana barego lelevaġina bene vaġa-foforia etato maġurina tu maġea: Keriso ġomi nuġami ai etanuni. Ġita na mareva baregona tatuġamaġi-dadamaġiani marevana tu maġa. ²⁸ Ġai na tu mai Keriso maġa ġaġobata-iaġiani. Ema iaunega iraurauri ġerina tarimarima mabarabarari ġakira-toreġaurini e ġavaġa-ribarini, korana ġaurani, tarimarima mabarari Keriso ġena maġuri nuġanai tu beġene namo-vedaurea vauro, Barau ġenai baġana ġori-iaġori. ²⁹ Moġa uranai avekwaraġi-rakavani. Keriso ġena kokore au nuġaġu ai eġauveini seġukana tu barego lelevaġi. Moġesina naima au tu Keriso ġena kokore ai mai ġauvei aveiani.

2

¹ Au aurani, ġomi tu boġono riba, au tu avekwaraġi-rakavani, ġomi Kolose ekalesiani, e Laodikea ekalesiari, ema au ġoiragu roġosi roġo beġene ġitaia ekalesiari vovoka, mabarabarami navaġa-kavami uranai. ² Au ġegu ura baregona sebona tu, ġia nuġari beġene gwaġiġi, ema mabarari veuravini sebonai moġo beġene iaġo. Korana tu moġesi beġe veini vauro beġe tuġamaġi-faka ginikauni, benamo Barau ġena vekuretoġa dagarana beġe ribaiani. Barau ġena vei-vekuretoġa dagarana tu Keriso. ³ Iaunega ema riba vonu-fokafokana mabarana tu Keriso ġenai vekuretoġa ġetanuni. ⁴ Maġeri guruġa akiravaramini korana tu, irau tarima ta na nuġa-ġani guruġari namori na beġofa-veġonumini garina. ⁵ Au tu moġoni tauganigu ġomi fakami ai tu asiġina. Senaġi iauka rekenai au tu ġomi sevimi ai, be ġauvei ġovei-ginikaurini ema Keriso ġenai ġemi veġabidadama tu roġo barego aġitaiani, moġa lorinai averere-rakavani.

Keriso ġesi bisini sebona, be maġuri bisini ġabia

⁶ Keriso Iesu tu ġomi na ġoġabi-raġeato, benamo ġemi Vereġaukai ġovaġa-iaġoato. Moġa lorinai ġomi tu ġia ġena maġuri nuġanai moġo boġono raka e boġono tanu. ⁷ Ġomi ġemi maġuri tu ġau ġokana tano nuġana ġana evarigo-korikorini kavana, Keriso ġenai beġene varigo. E numa fore iatanai ġeragaiani kavana, Keriso iatanai ġemi maġuri boġono vaga-ruġakauri e boġono ragari. Ema ġevaġa-ribamito ilailanai ġemi veġabidadama beġene kokore-korikori, ma vanaġivanaġi Barau tu boġono tanikiu-vinia.

⁸ Lorimi boġono vetore, asi namo tarima ta na tarimarima ġeri iaunega ġofaġofari koriri na ġomi nuġami beganirini, benamo beġori-dareremini garina. Mai tarimarima ġeri iaunega ġofaġofari tu tarimarima na ġevaġa-ruġarini maġurini e veġari ġeri ai; senaġina moġeri tuġamaġi veġonuri tu tanobara barauri ġerina ġeiaġomani, a dia Keriso ġenana ġeiaġomani. ⁹ Korana Barau ġena maġuri e veġa mabarari tu Keriso tauġanina nuġanai ġetanuni. ¹⁰ Ma Keriso nuġanai mai maġuri ġomi na ġoġabiato. Keriso tu veġorikau iaukari e aneruri mabarari ema ġeri maoro barego lelevaġi iaukari mabarari fakari ai ġeri Vere. ¹¹ Ġomi Keriso ġesi ġosebonato nai tu, tauġanimi kefirri ġelama-vaġirito, senaġi mai tu dia tarimarima ġimari na ġeveiani veġana akiraġiani. Asiaġina. Mai tu Keriso ġena kefi-lamavaġi veġana. Moġa tauna tu, tauġani ġena veġa rakavari ġomi ġemi na ġokoki-fitoġarito. ¹² Korana babatiso ġoġabiato neganai, ġomi tu noġa Keriso ġesi ġeguri-sebonamito; ema Barau na Keriso ġesi evaġa-vaissiraġe ġenoġoimito, korana Barau ġena ġauvei seġukana ġovaġa-moġoniatto nai. Mo seġuka na Barau na Keriso mase na ma evaġa-varigisi ġenoġoiatto. ¹³ Guinenai ġomi iaukami tu mase, korana ġemi kira-sirivaġi e vei-rakava bene, ema tauġani ġena veġa rakavari maki ġomi tauġanimi ġerina roġosi beġere lama-fitoġari. Senaġi toma ġomi iaukami tu Keriso ġesi Barau na evaġa-maġuri ġenoġoirito. Ġita ġera rakava mabarari tu Barau na etuġamaġi-fitoġarito. ¹⁴ Taravatu gurugari ema taravatu asi takorana-iaġiato voiri metori ġita iatarai ġetanuni, moġeri tu mabarari Barau na asi tauri ai evaġa-iaġorito, be ekoki-fitoġarito. Barau na mo taravatu moġeri ġeri seġuka tu eġabi-vaġiato, benamo Keriso ġena satauro ai eikoko-kauato. ¹⁵ Ema Barau na veġorikau iaukari rakavari e ġeri maoro barego lelevaġi iaukari, ġeri kokore mabarari asi tauri ai evaġa-iaġorito e evaġa-rakavarito. Keriso ġena satauro seġukana na iauka rakavari Barau na evaġa-ketorito, ma tarimarima ġoirari ġutuġuturi ai evaġa-maiakarito, ma muriri ai evaġa-rakarito.

¹⁶ Moġesina naima ġaniġani e niuniu dagarari taravaturi irauirauri ġaramari ai tarima ta na asi bene ġau-fitoġami. Ema tarima ta na Barau tuġamaġi-iaġina verekona, o ġue variguna verekona, o Sabadi ġarona ġaramanai maki asi bene ġau-fitoġami. ¹⁷ Mai dagara maiġeri tu ġoirai vau beġe ġorani dagarari laulauri moġo. A maġuri korikorina tu Keriso ġenana bita ġabiani. ¹⁸ Bema tarima ta ġoġitaiani, tauġena manau tarimanai evevaġa-iaġo ġofa-kauni e aneru etoma-rakarigo-vinirini, ema nuvi o mata-vanaġi ai asi eġitarini dagarari eguruġa-iaġirini nai tu, garona asi boġono seġaġia. Ġia mani ġena tuġamaġi maniġa tu eveġonu-fatafatato. Maniġesina tarimarima na tu ġomi moġo beġe ġofa-dareremini, benamo voimi namona asi boġo ġabiani. ¹⁹ Keriso tu deba; ma mani tarima tu deba ġenana ġeraka-veġitato, be deba ġenai ġia tu asi ġetubukauni. Mai deba na tauġani mabarana ġaniġani eviniani, ema tauġani nuġanai turiġa evaġa-tubukau ġigitaririni, ema tauġani mabarana evaġa-tubu vegoġani, Barau ġena ura lorinai.

²⁰ Ġomi tu Keriso ġesi ġomase-sebonato, be ġomi na taravatu irauirau e tanobara barauri tu asi ma boġo korana-iaġirini. Ma kara dainai tu mai tanobara maġurinai ġotanuni tarimari noġa maiġeri taravatu ma ġokorana-iaġirini, ei? ²¹ Ġokirani, "Asi ġoġabi-karaia; asi ġomami-tovoa; ġimami na asi ġoġabi-tovoa," ġotoni. ²² Senaġi mani dagara maiġeri tu boġono ġaniri e boġono ġauvei-iaġiri ġana. A maniġeri taravatu ema vevaġa-riba tu tarimarima ġerina moġo ġeiaġomani dagarari. ²³ Moġoni, maniġeri taravatu na tu ġita ġerai Barau toma-rakariġona tuġamaġina bevaġa-ġoraiani, e manau veġana ġerai bevaġa-ġoraiani, tauġani vaga-midigu-midiguna bevaġa-ġoraiani. Moġesi naima tarima kotari ġetuġamaġini, maiġeri taravatu tu iaunega tarimari ġerina ġeiaġomani. Senaġi maiġeri taravatu na tu ġita asi bevaġa-kavarani, ma tauġani ġena ura rakavari asi bevaġa-ketorini.

3

Keriso ġesi tasebonani nai tu, maġuri variġuna taġabiani

¹ Ġomi tu Barau na Keriso ġesi evaġa-maġuri ġenoġoimito, naima gubai ġetanuni dagarari boġono vetau-baregori, e nuġami maki monai boġono toreri. Keriso tu monai Barau ġimana aroribana rekenai etanu-taġoni teronai. ² Vanaġivanaġi ġemi tuġamaġi ai tu gubai ġetanuni dagarari boġono tuġamaġi-taġori, a tanobara dagarari tu asi boġono tuġamaġiri. ³ Korana ġomi tu varau ġomaseto tanobara maġurina ġenai, ma ġemi maġuri

korikori tu vekuretoğai etanuni Keriso ġesi, Barau ġenai. ⁴ Keriso tu ġomi ġemi mağuri korikorina. Ġia ma befoforini ġaronai, ġomi maki Keriso ġesi bogo fofori-sebonani, ema ġena mareva ma mamana baregona boğo ġabiani.

⁵ Moğa lorinai tauganina ġena veiğa e mağuri rakavari ġemi ai roğo ġetanuni, maniğeri mabarari boğono vaği-maseri. Tauganina ġena veiğa e mağuri rakavari tu mağiri: Mata-borağa veigiari, veiga mirori, kima veigiari, matabara e veiga rakavari uravini-baregori mağurina, ema mata-ğanigani mağuriri. Mata-ğanigani mağurina tu babarau toma-rakarigori veigana. Maigiari mabarari ġerina boğono raka-veğita. ⁶ Korana mai veiga maigiari ġaramari ai Barau ġena baru o Kota baregona seğafore tarimari ġeri ai bema vağafoforiani. ⁷ Guinenai ġomi maki tanobara ġena veiga e mağuri rakavari nuğari ai gotanutoğoi nai tu, moğeri veiga rakavari ġomi na maki ġoveirito-ğoi.

⁸ Senaği toma mai veiga maigiari ġomi ġemina tu boğono tore-veğitari: Tuğamaği-baru, baru rakavarakava, tarima vağa-rakavari tuğamağiri e veigiari, guruga rakavari kirağikirağiri ema sivarai mirori kirağikirağiri. ⁹ Tauğemi fakami ai guruga o veiga gofağofari ai ta na ta asi bene gofaia. Korana ġomi na ġemi mağuri guinena ma ġena veiga rakavari ġesi tu dabuğa rakavana ġokoki-fitogaiani kavana ġokoki-fitogarito, ¹⁰ ma tarima varigu geragerana gorigo-kauato, dabuğa varigu geragerana gorigo-kauani ilailanai. Ma ġia maiga tu Barau na vanağivanaği evağa-varigu ġenoğoiiani, eveiato Barauna vetogaana korikori bene ġabia e bene riba-ğinikaua ġana. ¹¹ Mai mağuri variguna tagabiato mainai tarima ta asi irau. Be iniğesi asi bisini kira, ġai tu Iuda tarimama, a ġia tu irau bese tarimari; ġai tu mero tauganiri kefirri ġalama-vağini dogorona, a ġia tu mero tauganiri kefirri asi ġelama-vağini dogorona; asi bisini kira maki, ġia tu asi ġesikulito tarimari e mağuri mamana roğosi rogo beğene ġitaia tarimari; ġai tu asi tuğu-rakaorakao tarimama, a ġia tu tuğu-rakaorakao tarimari. Asiğina, maiğesi asi bitana guruga. Korana Keriso ġereğana moğo barego ema ġita mabarara nuğarai etanuni.

¹² Gomi tu Barau na varau eğabi-virigimito tarimami, e ġena veağa tarimami, ema Barau na euravini-rakavamini tarimami. Moğa lorinai vevetuğagwa, veiau-namo, manau, marana, ema vevağa-gwağigi mağuriri na boğono vedabuğa. ¹³ Meto o mağuri gwağigiri tari goğoitagorini karomi tari ġerina nai tu, boğono vevağa-gwağigi karomi ġeri ai. Bema tarima ta ġomi fakami ai karona ta na evağa-veğare veğareani nai tu, mo rakava moğa bene tuğamaği-fitogaia, Keriso na gomi ġemi vei-rakava etuğamaği-fitogarito kavana. ¹⁴ Maigiari mabarari iatari ai tu veuravini na boğono vedabuğa. Korana tu mai mağuri namori mabarari tu veuravini na vauro ebaru-sebona ġinikaurini, benamo ġeğauvei-ğitakauni. ¹⁵ Keriso ġena maino na nuğami bene ġori-kauri. Korana Barau na ġomi ekea-vegogomito anina tu, taugani sebonai boğono iağo, benamo maino ai moğo boğono tanu. Ema Barau boğono tanikiu-vinia. ¹⁶ Keriso ġena guruga tauri korikori e ġeri seğuka ġomi nuğami ai tu beğene vonuvonu-rağe. Monana karomi tata ġesi Keriso ġena guruga iaunega korikorina na boğono vevağa-riba e boğono vekira-toreğau. Ma nuğami ai Barau gotanikiu-viniani nai tu, Salamo boğono mari, e Barau vağa-rağena mariri boğono mariri, ema Iauka Veağa na evinimini mariri boğono mariri. ¹⁷ Kamara ġauvei boğo veiani nai, guruga bogo veiani o veiga bogo veiani, mabara-barari Iesu Vereğauka aranai moğo boğono veiri. Ma ġia ġenana Tamara Barau boğono tanikiu-vinia.

Ekalesia tarimana ma ġarağona e natuna ema ġena tuğu-rakaorakao tarimari ġesi ġeri tanu mağurina korikori

¹⁸ Veğarağo vavinemi, ġomi tu ġarağomi ġeri veğitağau seğukana gaburenai boğono tanu. Korana mai mağuri maiga Vereğauka ġoiranai tu mağuri namona. ¹⁹ Veğarağo taumi, ġarağomi boğono uravini-baregori, e ġarağomi ġeri ai nuğami asi boğono vei-ğirimağirimari. ²⁰ Natu, dagara mabarari ai tamami e sinami tu garori boğono seğaği-viniri. Korana mai veiga tu Vereğauka iauna evağa-namoani. ²¹ Tama, natumi asi boğono vağa-baruri, korana beğe tuğamaği-moirani, asi beğe kokoreni garina.

²² Tuğu-rakaorakao tarimami, mai tanobarai ġeri vetuğunaği goiağo-vinini tarimari garori boğono seğağiri. Ġia tu dagara mabarari ai garori boğono seğağiri. Dia ġia ġoirari ai moğo, tarima iauni beğene vağa-namori ġetoni nai ġevei-ğofakauni tarimari kavari. Asiğina. Gomi tu Vereğauka gubakauna mağurina nuğami ma rağeri ġesi ema nuğami mabarari ġesi boğono seğaği-viniri. ²³ Ma kamara ġauvei boğo veiani nai, boğono veia nuğami mabarari ġesi. Ġauvei tu asi tarimarima ġeri ġauvei ġoveiani noğa boğono veia. Asiğina. Gomi na tu Vereğauka ġena ġauvei ġoveiani mağurina boğono veia. ²⁴ Gomi tu ma ribami, Vereğauka na vau voimi bevinimini, korana ġomi na tu Keriso Vereğauka ġena vetuğunaği goiağo-viniani. ²⁵ A tarima ta na veiga beleaiani nai, mo veiga beleaiani voina tu beğabiani veğata. Korana Vereğauka ġoiranai tarima mabarari tu ilaila moğo, dia ta tu egubakauani, ma ta tu asi egubakauani.

4

¹ Gomi vetuḡunaḡi veremi, mani ḡemi tuḡu-rakaorakao tarimari maniḡeri ḡeri-ḡari tu, ḡeura-vinirini ilailari ai boḡono viniri. ḡia ma ḡeri maoro kara ḡomi ḡemina beḡere ḡoitaḡori dagarari tu boḡono viniri veḡata, ema veiḡa namori e moḡoniri ḡeri ai boḡono veiri. Korana ḡomi maki boḡono riba, gomi eḡita-ḡaumini Verena maki etanuni gubai.

Vevaḡa-riba guruḡari kotari maia

² ḡauḡau asi boḡono vaḡa-ketoo. Vanaḡivanaḡi boḡono ḡuriguḡuri. Gemi ḡauḡau ai boḡono venari maki, e Barau boḡono tanikiu-vinia. ³ Ma ḡai gema maki boḡono guriguḡuri, be Vari Namona baḡana vari-fiua ḡana, Barau na ḡatama-boka gabu tari ai bene keori. Be mo ḡana baḡana iaḡo, ma Keriso varina vekuretoḡana monai baḡana vari-fiua. Au tu mai Keriso varina vekuretoḡana maḡa ḡaramanai seiini na ḡebarubaruguto. ⁴ Boḡono ḡauḡau, be au na mai vari vekuretoḡana maḡa bana kiraḡi-fofori ḡitakaua, Barau ekirato bana kiraḡi-fofori ginikaua etato ilailanai.

⁵ Keriso roḡosi beḡene ḡabi-dadama-vinia, roḡo murikai ḡetanuni tarimari ḡeri ai tu, veḡa iaunegari e namori boḡono veiri. Ema ḡia vefakari ai boḡo raka-ḡurani negari ai, moḡeri mabarari tu asi boḡono vaḡa-rakavari, korana ḡia boḡo vaḡa-kavarini negana tu kubi moḡo bene. ⁶ Vanaḡivanaḡi boḡo guruḡani nai, boḡono garo-namo. Gemi guruḡa maki ma damenari boḡono kiraḡiri e boḡono guruḡa-ḡitaḡita, be ḡemi guruḡa tarimarima na beḡene ura-viniri e ḡeseḡaḡi-namori moḡo beḡene si. Moḡesina boḡo veini nai, tarima sebori sebori aiḡesina boḡo vaḡa-veserini dabarari boḡo ribarini.

Veḡabituḡu guruḡari

⁷ Au varigu mabarana tu tarikakara namona, Tikiko, na vauro beasi kira-varamini. ḡia Keriso ḡena maḡuri nuḡanai tu ma vetuḡamaḡi-kauna ḡesi evevaḡa-kavani, ema ḡia tu au ḡesi Vereḡauka ḡena vetuḡu-naḡi ḡaiḡo-viniani. ⁸ Au na Tikiko ḡomi ḡemi ai atuḡu-iaḡosiani tauna korikori tu, ḡai mainai kamasi ḡatanuni maḡurina beneasi vaḡa-ribami ḡana. ḡia na ḡai ḡema tanu maḡurina bene kira-varami, be ḡomi nuḡami bene vaḡa-gwaḡiḡiri uranai. ⁹ ḡia tu Onesimo ḡesi eiḡosini. Onesimo tu ma ḡena vetuḡamaḡikau, ema ḡia tu ḡai tarikakama namona ta. ḡia maki ḡomi ḡemi tarima ta. ḡia tauri ruarua na mainai kara ḡeḡorani dagarari mabarabarari beḡeasi vaḡa-ribamini.

¹⁰ Aristako na ḡena vevaḡa-namo ḡomi ḡemi ai etuḡu-iaḡosiani. ḡia tu au ḡesi ḡadiburato, be dibura numai ḡatanuni mainai. Banabas tarikakana Mareko na maki ḡemi vevaḡa-namo betuḡu. Mareko ma Banabas tu tarikaka, senaḡi ḡia sinari e tamari tu irau, dia sebona. Mareko ḡomi ḡemi ai beiḡosini nai, boḡono ḡabi-raḡea ḡana guruḡari tu varau asi-kira-varamito. ¹¹ Ema Iesu, arana ta ḡekiraḡiani Iusto, na maki ḡemi vevaḡa-namo betuḡu. A Iuda tarimari fakari ai au ḡesi Barau ḡena Basileia gauveina ḡaveiani tarimari tu maḡeri moḡo. ḡia na au ḡevaḡa-kava ginikauguni.

¹² Gomi karomi ta, Keriso Iesu ḡena vetuḡunaḡi eiḡo-vinini tarimana, arana Epafras, na maki ḡemi vevaḡa-namo betuḡua. ḡia tu vanaḡivanaḡi ḡomi urami ai evekwarāḡini ḡauḡau ai. ḡia ḡena noginogī baregona Barau ḡenai eveiani tu, Barau na ḡomi ḡia ḡena urai bene vaḡa-ruḡatari korikorimi. Ema Barau ḡena ura ḡomi na nuḡami mabarari ḡesi boḡono vaḡa-moḡonia, ema boḡono korana-iaḡi ginikaua. ¹³ Au aguruḡa-fofori korikorini, moḡoni, Epafras tu ḡomi maniḡemi, e Laodikea tarimari, e Hierapoli tarimari mabarami urami ai moḡoni evekwarāḡi-rakavato. ¹⁴ Gita ḡatara namona Luka, doketa tarimana, ema Dema, tauri ruarua na ḡemi vevaḡa-namo beḡe tuḡu. Luka tu doketa tarimana.

¹⁵ Au ḡegu vevaḡa-namo ḡita tarikakara Laodikea ai ḡetanuni tarimari boḡono viniri. E ḡegu vevaḡa-namo Nimfa boḡono vinia, e Nimfa na numai ekalesia doḡorona ḡeraka-vegogoni maniḡeri maki boḡono viniri. ¹⁶ Mai fefa ḡomi ḡemi ai boḡo iavi-ḡosiani murinai tu, boḡono tuḡu-iaḡoa, ma Laodikea ekalesiari ḡeri ma beḡenea iavi-foforia. Ma Laodikea ekalesiari atore-vinirito fefana maki fakami ai boḡono iavi-foforia. ¹⁷ Ma Arekipo maḡesi boḡono kiraia, boḡono kira, “Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai ḡauvei oḡabiato maniga tu bono ḡauvei-iaḡi ginikaua.”

¹⁸ Mai vevaḡa-namo guruḡari tu au Paulo tauḡegu ḡimagu na atorinerini. Au boḡono tuḡamaḡigu, au tu roḡo ma seinigu diburai. Barau ḡena namo e varevare-bara ḡomi iatami ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE GINIGUINENA TESALONIKA EKALESIARI ĜERI

1 Tesalonika vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa ĝena tuĝamaĝi baregona tu Iesu ĝena ĝenoĝoi-iaĝoma vaĝa-ruaruana. Korana tu Iesu ĝena iaĝoma vaĝa-ruaruana mai fefai tu ekiraĝi-ĝutumaiato.

Paulo na mai fefa tu Korinto na etore-iaĝoato, mo tu ĝena evanelia varivarina vaĝa-ruaruana nuĝanai (Apostolo 17:1-14). Mai fefa Paulo na tu laĝani 50 ema 51 nuĝanai ta etoreato, mo tu Keriso maki emaseto murinai vau.

Mai fefai siri baregori tu karoa 4:15-18.

Paulo na mai fefa giniguinena etoreato korana eurato, Tesalonika ekalesiari 1) bene launaĝiri, Barau na ĝeri ai eveirito veĝari tarimarima ĝoirari ai beĝene vaĝa-foforiri; 2) bene vaĝa-ribari, Iesu ma beiaĝomani; 3) bene launaĝiri, Barau korana-iaĝina maĝurina korikorinai beĝene tanu.

Paulo na mai fefa tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Ĝia aiĝesi vevaĝa-maĝuri ĝeĝoitaĝoto - karoa 1-3

2. Ĝia aiĝesina beĝene tanu mo maĝuri varigunai - karoa 4-5

¹ Ĝai tauma toitoi, Paulo, Silas, e Timoteo, na Tamara Barau ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝena ekalesia Tesalonika nuĝanai ĝatore-vinimini.

Varevare-bara ema maino ĝemi ai bene tanu.

Tesalonika tarimari ĝeri maĝuri

² Ĝai tu ĝaro mabarari ai Barau ĝavaĝa-namoani ĝomi mabarami daimi ai, ema ĝema ĝuriguiri nuĝari ai ĝakiraĝimini. ³ Korana Barau, ĝita Tamara, ĝoiranai ĝavetuĝamaĝi-taĝoni, ĝomi ĝemi veĝabidadama kamasi ĝotovo-naĝirini, e ĝemi veuravini ai kamasi ĝogunaĝaveni, ema ĝemi vetuĝamaĝikau ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝenai kamasi ĝovavaĝ-waĝiĝirini. ⁴ Tarikakama mabarami, ĝai ribama ĝomi tu Barau na eura-vinimini ema ĝia na eviriĝimito ĝia ĝena. ⁵ Korana Vari Namona ĝai na ĝavinimito tu dia guruĝai moĝo, senaĝi lauka Veaĝa ma seĝukana e ma moĝonina ĝesi. Gomi maki ma ribami, ĝomi ĝemi namo uranai ĝai tu kamasi ĝatanuto ĝomi fakami ai.

⁶ Benamo ĝomi na maki ĝai ĝotovotomato ema Vereĝauka ĝotovotovoato enabe ĝevaĝa-midigu midigumito, senaĝi Barau ĝena guruĝa ĝoĝabi-raĝeato ma vereremi ĝesi. Mo verere lauka Veaĝa na evinimito. ⁷ Tauna moĝa ĝomi tu vevaĝa-ĝita namonai ĝoiĝoto veĝabidadama tarimari mabarari Makedonia ema Akaia ĝeri. ⁸ Korana ĝomi ĝemina Vereĝauka ĝena guruĝa eraka-rosito tu dia Makedonia ema Akaia nuĝari ai moĝo, senaĝi ĝomi ĝemi veĝabidadama Barau ĝenai tu gabu mabaranai beĝe ribaia. Moĝa lorinai monai ĝai na guruĝa ta tu asi ma baĝa kiraĝiani. ⁹ Ĝia tauĝeri maki ĝevekiraĝito ĝai na ĝavarivarimito nai, ĝomi na ĝai kamasi ĝoĝabi-raĝemato, ema kamasi babarau ĝoiĝuirito, Barau maĝurina ema moĝonina vetuĝunaĝina boĝono iaĝo-vini ĝana, ¹⁰ ema Natuna Iesu ĝonariani guba na ma beĝenoĝoi-iaĝomani. Ĝia tu Barau na mase na ma evaĝa-varigisi ĝenoĝoiato, ema ĝena baru bevaĝa-foforiani o tarimarima bevaĝa-kotarini ĝaronai, Iesu na bevaĝa-maĝurirani.

2

Paulo ĝena ĝauvei Tesalonika ai

¹ Tarikakama mabarami, ĝomi tauĝemi ma ribami, ĝemi ai ĝaiĝosito nai, asi ĝaĝauvei-kavato. ² Gomi ribami maki, ĝai Tesalonika ĝana roĝosi roĝo baĝana iaĝosi nai, Filipi ai ĝevaĝa-midigu midigumato e ĝekira-fitoĝamato. Moĝoni, ĝoiĝoma-vini baregomato, senaĝina Barau na evaĝa-kokoremato, ĝena Vari Namona baĝana kira-varami ĝana. ³ Ĝai ĝema velaunaĝi ĝomi ĝemi ai tu dia guruĝa babobabo ai, dia tuĝamaĝi rakavari ai, e dia ta baĝana ĝofaia ĝana. ⁴ Senaĝi Barau na evaĝa-moĝonimato Vari Namona baĝana fiua. Moĝa lorinai ĝakiraĝiani, dia tarimarima baĝana vaĝa-iaĝuri ĝana, senaĝi Barau baĝana vaĝa-iaĝu ĝana. Ĝia na ĝai nuĝama evetaurini. ⁵ Gomi ribami, e Barau maki ĝoiranai, ĝai ĝaiĝosito nai tu, dia nuĝa-ĝani ai ĝavaĝa-raĝe ĝofakaumito-ĝoi, e mata-ĝaniĝani ai ĝaguruĝa-ĝofakauto-ĝoi. ⁶ Ĝai tu asi ĝomi na boĝono vaĝa-raĝema, o tarima tari na beĝene vaĝa-raĝema ĝatato. ⁷ Ĝai tu Keriso ĝena apostolo tarimama, be ma ĝema maoro, ĝema-ĝama ĝomi ĝemi ai baĝara kiraĝi. Senaĝi ĝomi ĝesi tatanuto-ĝoi neganai, ĝai tu marana, sina ta na natuna eĝita-ĝaurini kavana. ⁸ Ĝauravini-rakavamito lorinai ĝaurato, dia Barau ĝena Vari Namona moĝo ĝemi baĝana kiraĝi, senaĝi ĝema maĝuri maki ĝatore-taririto, korana ĝema veuravini ĝemi ai tu barego lelevaĝi.

⁹ Tarikakama mabarami, ǵai kamasi ǵaǵauveito-ǵoi ema ǵavekwaragito-ǵoi roǵo ǵotuǵamaǵi-taǵorini, ene? Barau ǵena Vari Namona ǵaǵobata-vinimito-ǵoi nuǵanai, boǵi-laǵani ǵaǵauveito-ǵoi, ǵema-ǵama baǵana doǵari uranai, baǵa vaǵa-doǵe-ganimini garina.

¹⁰ Gomi na ǵoǵitamato ema Barau na maki eǵitamato ǵai kamasi ǵaveaǵato, ǵavei-maoromaoroto ema asi ǵema kerere ta ǵomi vaǵa-moǵoni tarimami fakami ai. ¹¹ Gomi ma ribami, ǵai na ǵomi tata ǵaveimito-ǵoi tu tama na natuna korikorina eveiani kavana. ¹² Ǵai na ǵavaǵa-kokoremto-ǵoi, ǵemi tuǵamaǵi ǵavaǵa-gwaǵigirito-ǵoi, ema ǵalau-naǵimito-ǵoi Barau vaǵa-iakuna veǵari boǵono veiri ǵana. Ǵia na ekeamini, ǵena Basileia ma marevana baregona bene vinimi ǵana. ¹³ Ǵai na Barau gatanikiu-viniani ǵaro mabarari ai, korana ta tu, ǵena guruǵa ǵaǵabi-iaǵosiato neganai, ǵomi na ǵoseǵaǵiato ema ǵoǵabi-raǵeato tu dia tarimarima ǵeri guruǵa, senaǵi guruǵa mogonina korikori, Barau ǵena guruǵa. Mo guruǵa tu ǵovaǵa-moǵoniani tarimami nuǵami ai eǵauveini. ¹⁴ Tarikakama mabarami, gomi tu Barau ǵena ekalesia Keriso Iesu nuǵanai Iudea ǵesi bogo ilaila, korana Iuda tarimari na ǵia ǵevaǵa-midigu midigurito ilailanai, ǵomi maki ǵemi doǵoro tarimari na ǵevaǵa-midigu midigumini. ¹⁵ Iuda tarimari na Iesu Vereǵauka ema peroveta tarimari ǵevaǵirito, ema ǵai maki ǵelaimato. Barau tu asi ǵevaǵa-iakuani, ema tarimarima mabarari ǵekira-sirivaǵi vinirini. ¹⁶ Ǵai maki ǵekira-ǵoimani irau bese tarimari ǵeri ai Vari Namona asi baǵana kiraǵia, korana maǵuri vanaǵivanaǵi beǵe ǵabiani garina. Moǵesi ǵeri rakava vanaǵivanaǵi ǵevaǵa-baregorini. Senaǵi Barau ǵena baru maki iatari ai tu varau bevotu.

Paulo ǵena ura baregona Tesalonika tarimari ma bene ǵitari

¹⁷ Tarikakama mabarami, nega kotari roǵo ǵai ǵomi sevimi na ǵeinu-veǵitamato, dia tuǵamaǵi ai, senaǵi tauǵani ai, asi ma ǵaǵitamini. Ǵema ura baregona ǵoirami baǵana ǵitari. ¹⁸ Ǵai ǵaurato tu ma baǵana iaǵosi ǵomi ǵemi ai. Moǵoni, au Paulo, vaǵa-vira akirato, senaǵi Satani na ǵema dabara ekouato. ¹⁹ Baǵana ǵenoǵoi veǵata, korana ǵomi tu ǵai ǵema tuǵamaǵikau, ǵema verere e ǵema kokore voina ǵera Vereǵauka Iesu ǵoiranai ǵia ma beiaǵomani ǵaronai. ²⁰ Moǵoni, ǵai ǵema veiavi e verere korana tu ǵomi.

3

Paulo na Timoteo etuǵuato Tesalonika ǵana

¹ Ǵai ǵema vevaǵa-gwaǵigiri ǵekorito, benamo ǵakirato, namona tu ǵai tauma ruarua moǵo Atena ai baǵana tanu, ² a ǵai tarikakama Timoteo tu baǵana tuǵua ǵomi ǵemi ai. Ǵia tu ǵai ǵesi Barau ǵena vetuǵunaǵi ǵaiaǵo-viniani, Keriso ǵena Vari Namona ǵaǵobata-iaǵiani. Ǵia na bene vaǵa-kokoremi ema ǵemi tuǵamaǵi bene vaǵa-gwaǵigiri ǵemi veǵabidadama nuǵanai. ³ Be, ǵomi ta na ǵena veǵabidadama asi bene raga-kwanea mani midigumidigu ǵoǵoitaǵorini nuǵanai. Gomi ribami, maniǵeri tu bita ǵoitaǵorini veǵata. ⁴ Ǵai roǵo ǵomi ǵesi tatanuto-ǵoi nai, ǵakiramito-ǵoi, ǵita tu beǵe vaǵa-midigu midigurani, benamo moǵeri ǵefoforito, be ǵoribarito. ⁵ Moǵa lorinai, ǵegu vevaǵa-gwaǵigiri ekorito, benamo Timoteo atuǵu-iaǵosiato, ǵia ǵenana banama riba, ǵemi veǵabidadama tu kamasi ǵotoreani. Korana irau dabara tari ai veribaǵani tauna na beriba-ǵanimini, benamo ǵai ǵema vekwaraǵi asi taunai beiaǵoni garina.

Timoteo ǵena vevarifu

⁶ Toma Timoteo tu ǵomi ǵemina beǵenoǵoi, ǵomi ǵemi veǵabidadama e veuravini variri namona bema kiragiri. Bekirama, ǵomi na ǵai roǵo ǵotuǵamaǵi-taǵomani, ema ǵourani boǵono ǵitama, ǵai na ǵomi baǵana ǵitami ǵatoni kavana. ⁷ Moǵa lorinai, tarikakama, ǵema midigumidigu ema dabara doko mabarari nuǵari ai ǵemi veǵabidadama na ǵevaǵa-kokoremato. ⁸ Korana ǵomi Vereǵauka ǵenai boǵo ruǵa-gigitarini neganai, ǵai ǵema maǵuri toma tu moǵoni beǵe namoni. ⁹ Barau ǵomi daimi ai kamasi бага tanikiu-viniani, korana ǵai ǵema verere tu asikeikeina ǵomi ǵemi ai Barau ǵoiranai. ¹⁰ Boǵi-laǵani ma nuǵama mabarari ǵesi ǵaǵaugauni, ǵomi ǵoirami ma baǵana ǵitari ema ǵemi veǵabidadamai ǵorabuni dagarari na baǵana vaǵa-kavami ǵana.

¹¹ Bere namo ǵita Tamara Barau tauǵena na ema ǵera Vereǵauka Iesu na ǵema dabara beǵene veia, ǵomi ǵemi ai baǵana iaǵosi. ¹² Ǵera Vereǵauka na maki ǵomi veuravini na bene vaǵa-vonuvonu-raǵemi, karomi tata ema tarimarima mabarari boǵono ura-viniri uranai, ǵai na ǵomi ǵaura-vinimini kavana. ¹³ Barau na nuǵami bene vaǵa-kokoreni, benamo asi ǵemi vei-rakava ta e ma veaǵami ǵesi Tamara Barau ǵoiranai boǵono ruǵa, ǵera Vereǵauka Iesu ma beiaǵomani ma ǵena veaǵa tarimarimari mabarari ǵesi ǵaronai. Amen.

4

Barau na eura-viniani mağurina

¹ Tarikakama mabarami, ġegu guruğa vağa-magona tu maiğa. Barau vağa-iakuna ġana aiğesi boğono tanu tu ġavağa-ribamito. Moğoni, ġomi tu moğesi ġomağurini. Iesu Vereğauka aranai ġanoğimini e ġalaunağimini, ma boğono kokore-iağiri ġana. ² Korana vevağa-riba guruğari Iesu Vereğauka ġena maoro na ġavinimito tu ġomi ma ribami.

³ Barau ġena ura tu boğono veağa, mata-borağa e veğura-vanaği veiğari ġerina boğono raka-vegita. ⁴ Gomi tau tata maki ġarağomi ġesi boğono tanu ma veağami e ma vegubakaumi ġesi. ⁵ Dia mata-borağa na bene ġori-kaumi noğa Barau asi ribari beseri kavana. ⁶ Ema mo veiğa rekenai tau ta na tarikakana asi bene ġofağofa-iağia ema ġena ura bene veia. Ġai na ma nuğama mabarari ġesi ġakira-guinemito: Moğesi eveini tarimana tu Vereğauka na ġena rakava voina beviniani. ⁷ Korana Barau na ekearato tu dia tana mata-borağa e tana veğura-vanaği, senaği tana veağa ġana. ⁸ Moğa lorinai, dei na mo vevağa-riba ġekira-fitoğaiiani tu dia tarimarima ġekira-fitoğarini, senaği Iauka Veağa evinimini Barauna ekira-fitoğaiiani.

⁹ Au na tarikaka uraviniri guruğari tu toma asi batore-vinimini, korana Barau na evağa-ribamito, ġomi tata boğono veura-vevini. ¹⁰ Moğoni, ġomi na tu tarikaka mabarari Makedonia nuğanai ġoura-vinirini. Senaği tarikakama, ġai na ma ġavağa-nağimini, mani veiğa boğono vağa-baregoa. ¹¹ Dagara baregona ġomi kamasi boğono tanu tu maiğesi: Asi boğono guru-rağe. Tauğemi ġemi ġauvei boğono vei, ema tauğemi ġimami na boğono ġauvei ġemi-ğami boğono doğari ġana, ġai na ġakiramito ilailanai. ¹² Monana vau asi ekalesia tarimari na beğe gubakaumini, ema ta ġenai asi boğoni tuğamağikauni, korana dagara tai asi boğoni rabuni.

Iesu ġena ġenoğoi ġaronai

¹³ Tarikakama mabarami, ġai ġaurani boğono riba, ġemaseto tarimari tu kamasi. Be, asi boğoni tuğamaği-meto, asi ġeri tuğamaği-dadamaği tarimari kavana. ¹⁴ Gita na tavağa-moğoniani tu Iesu emaseto, murinai tu ma evarigiisi-ğenoğoi. Moğesi nai ma tavağa-moğoniani deikara Iesu ġeğabidadama-viniato-ğoi nuğanai ġemaseto tarimari tu Barau na ma bevağa-varigiisi ġeno-ğoirini, Iesu ġesi beğabi-vegogorini.

¹⁵ Ġai na kara ġavağa-ribamini dagarari tu Vereğauka ġena guruğa: Vereğauka beğenoğoini ġaronai, ġita deidei roğoni mağuri tatanuni tarimara na ġemase-guineto tarimari asi bita raga-kwanerini, asi bita guineni Vereğauka ġesi veğoiatoğo. ¹⁶ Barau beguruğani ma seğukana ġesi, aneru baregona maki bekeakeani, ema Barau ġena dudu befururuani ġaronai, Vereğauka tauğena guba na bemařiğoni. Benamo deikarari ġemaseto, Keriso ġevağa-moğoniato-ğoi nuğanai ġemaseto tarimari, beğe varigiisi-guineni. ¹⁷ Moğa murinai, ġita roğoni tamağurini ema roğoni tatanuni tarimara Barau na ġia ġeri ai ma bevağa-raka-kaurani magube nuğari ai Vereğauka ġesi bitana vedoğari ġana, guba e tanobara fakari ai. Benamo Vereğauka ġesi bita tanu-vanaği vanağini. ¹⁸ Moğa lorinai maiğeri guruğa ġerina ġomi tata boğono vevağa-kokore-vevini.

5

Boğono rovina-tore Vereğauka ma beiağomani

¹ Tarikakama mabarami, ġai na ġomi asi ma bağa tore-vinimini, aitoma mo nega e hora beğe fororini. ² Korana ġomi tauğemi ma ribami ġitakau, Vereğauka ġena iağoma ġaronai tu lema tarimana, boğoni eiağomani kavana, beiağomani. ³ Tarimarima beğe kirani, "Maino ema dagara mabarari namo moğoni." Nuğanai tu asikauna kerere baregona na beğabirini, noğa vavine ma banina diana eguruni kavana. Tarima ta asi beraga-mağurini. ⁴ Senaği tarikakama, ġomi tu dia mukuna nuğanai ġotanuni tarimami, be mo ġaro na nuğami tu asi bene vağa-farevağiri lema tarimana kavana. ⁵ Ġomi mabarami tu mama e lağani tarimami. Gita tu dia boğoni e mukuna ġeri tarimarima. ⁶ Moğa lorinai ġita tu asi bitana ġena, asi bitana tanu-kava, tarima tari ġeveini kavana, senaği bitana tatağa, bitana boğeboğe, ema ġera tuğamaği beğene maoro. ⁷ Gegenani tarimari tu boğoni ai ġegenani, ema ġeniuni tarimari maki boğoni ai ġeniuni. ⁸ Senaği ġita tu lağani ġena tarimarima dainai, ġera tuğamaği beğene maoro. Gita tu veğabidadama e veuravini ġesiri kobarai bitana toreri, ema vevağa-mağuri vetuğamağina debara kwaragaunai tana vağa-iağoa. ⁹ Korana Barau na eğabi-viriğirato tu dia ġia ġena baru na tana midigumidigu ġana, senaği vevağa-mağuri bitana ġabia ġera Vereğauka Iesu Keriso ġenana. ¹⁰ Ġia ġita urarai emaseto tu, ġia ġesi bitana tanu-vanaği vanağini ġana, enabe ġita roğoni mağuri o mase ġia ma beiağomani ġaronai. ¹¹ Moğa lorinai ġomi tata boğoni vevağa-kokore-vevini e boğoni vevağa-kava-vevini, maitoma ġoveini kavana.

Vevaḡa-riba guruḡari tari

¹² Tarikakama mabarami, ḡanoḡimini, ḡomi fakami ai ḡeḡauvei-kokoreni, Vereḡauka aranai ḡenarimini e dabara korikori ai ḡevaḡa-ribamini tarimari boḡono gubakauri. ¹³ Ġeri ḡauvei dainai boḡono gubakau-baregori ema boḡono ura-viniri. Ma mainomi ḡesi boḡono tanu.

¹⁴ Tarikakama mabarami, ḡavaḡa-naḡimini, ḡauvei asi ḡeveini tarimari boḡono sisiba-viniri, ḡegarini tarimari boḡono vaḡa-kokoreri. Moira tarimari boḡono vaḡa-kavari, tarimarima mabarari ḡeri ai boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi.

¹⁵ Boḡono boḡeboḡe, tarima ta na rakava na rakava voina asi bene veia, senaḡi vanaḡivanaḡi ḡomi tata ḡemi ai ema tarimarima mabarari ḡeri ai maki veigā namori moḡo boḡono veiri.

¹⁶ Ġaro mabarari ai boḡono verere. ¹⁷ Ġaro vanaḡivanaḡi boḡono ḡauḡau. ¹⁸ Barau boḡono tanikiu-vinia dagara mabarari ḡeri ai. Korana mani tu Barau ḡena ura ḡomi Keriso Iesu ḡesi ḡomaḡurini nuḡanai.

¹⁹ Iauka Veḡa karavana asi boḡono vei-busea. ²⁰ Peroveta guruḡari asi boḡono kira-fitogari. ²¹ Dagara mabarari boḡono riba-ginikauri; namori moḡo boḡono ḡabi-raḡeri. ²² Rakava dagarari mabarari ḡerina boḡono raka-veḡita.

Vevaḡa-namo guruḡari

²³ Maino Barauna na bene vaḡa-veaḡa ginikaumi. Iaukumi, e ḡemi maḡuri, ema tauḡanimi mabarari ḡia na bene nariri, kerere ta na maki asi bene ḡabimi, bene iaḡo mo, ḡera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena iaḡoma ḡaronai. ²⁴ Gomi ekeamito Barauna ḡena guruḡa mabarari tu moḡoni, ḡia na beveirini.

²⁵ Tarikakama mabarami, ḡai maki iatamai boḡono ḡuriḡuri.

²⁶ Tarikaka mabarari vetarikaka verauna na boḡono vaḡa-namori.

²⁷ Alaunaḡimini Vereḡauka aranai mai fefa boḡono iavi-foforia tarikaka mabarari ḡoirari ai.

²⁸ Ġera Vereḡauka Iesu Keriso ḡena varevare-bara ḡomi ḡemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA TESALONIKA EKALESIARI ĜERI

2 Tesalonika vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa vaĝa-ruaruana tu mo fefa giniguinena etoreato ma ĝue imaima sebona (6) evanaĝiato murinai ma etoreato. Mo tu ĝia roĝo Korinto ai etanuto-ĝoi nuĝanai etoreato.

Mai fefa nuĝanai siri baregona tu karoa 2:3.

Paulo na mai ĝena fefa vaĝa-ruaruana etoreato mainai tu Tesalonika ekalesiari 1) ĝevaĝa-midigu midigurito-ĝoi nuĝanai evaĝa-gwadarito; 2) Iesu ĝena ĝenoĝoi-iaĝoma vaĝa-ruaruana guruĝari kotari ma ekira-vararito; 3) evaĝa-naĝirito, ĝeri veĝabidadamai beĝene ruĝa-gwaĝiĝi bene iaĝo mo, Iesu Vereĝauka bene ĝenoĝoi, ĝeri elaunaĝirito maki, asi beĝene ĝubulefi.

Paulo na ĝena fefa vaĝa-ruaruana tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Nuĝari evaĝa-gwaĝiĝirito, ekirarito, Keriso tu ma beiaĝomani - karoa 1
2. Loriri beĝene vetore korana Keriso ĝofaĝofana tu beiaĝoma-guineni roĝo - karoa 2
3. Ekalesia aiĝesina beĝene tanu maĝurina - karoa 3

¹ Ĝai tauma toitoi, Paulo, Silas, e Timoteo na Tamara Barau ĝena Vereĝauka Iesu Keriso ĝena ekalesia Tesalonika nuĝanai ĝatore-vinimini.

² Barau ĝita Tamara ĝena Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina varevare-bara e maino ĝemi ai bene tanu.

Keriso ma beiaĝomani ĝaronai, Barau na tarimarima ĝeri rakava voiri bevinirini

³ Tarikakama mabarami, ĝai na tu Barau baĝana tanikiu-vinia ĝaro mabarari ai ĝomi daimi ai. Moĝesi baĝa veini tu maoro, korana ĝemi veĝabidadama ebarego-rakavani, ĝemi veuravini karomi mabarari ĝeri ai maki ebaregoni. ⁴ Moĝa lorinai ĝomi ĝavaĝa-raĝemini Barau ĝena ekalesia nuĝari ai. Ĝavaĝa-raĝemini korana ĝomi tu enabe ĝelaimini e ĝevaĝa-midigu midigumini, senaĝi ĝemi veĝabidadama ĝoĝabi-gigitariani.

⁵ Mo veiĝa mabarari na Barau ĝena vevaĝa-maoro vetoĝana namona ĝevaĝa-moĝoniani, moĝa anina ĝomi tu ilaila ĝia ĝena Basileia boĝo ĝabiani, korana mo Basileia dainai ĝomidigu-midiguni. ⁶ Barau tu maoro veiĝari moĝo beveini: Ĝomi dei na ĝevaĝa-midigu midigumini tarimari ĝia na ma bevaĝa-midigu midigurini. ⁷ Ĝema ĝemi midigumidigu ĝerina bevaĝa-iaĝaraĝimini ĝema ĝai maki. Moĝesi beveirani Iesu Vereĝauka ma ĝena aneru ma seĝuka baregori ĝesi guba na beĝe mariĝoni ĝaronai. ⁸ Ma karava moremorena ĝesi beiaĝomani; Barau asi ĝekorana-iaĝiani tarimari ĝema ĝera Vereĝauka Iesu ĝena Vari Namona asi ĝeĝabi-raĝeani tarimari ĝeri rakava voiri bema vinirini. ⁹ Ĝeri rakava voiri tu maigsa: Ĝia tu Vereĝauka ĝenana e ĝena mama seĝukana ĝenana ma fakari beĝe tanuni, midigu vanaĝivanaĝi beĝe ĝabini. ¹⁰ Mo tu beĝorani Keriso ma beiaĝomani ĝaronai, ĝena tarimarima mabarari na beĝene vaĝa-raĝea, ĝema ĝevaĝa-moĝoniani tarimari na beĝene vaĝa-namoa ĝana. Ĝomi maki ĝia ĝesi, korana ĝaĝobata-vinimino, ĝoĝabi-raĝeato nai.

¹¹ Moĝa lorinai vanaĝivanaĝi ĝomi iatami ai ĝaĝuriguirini. Ĝera Barau ĝanoĝiani, ĝemi maĝuri bene vaĝa-namori, korana ĝia na ekeamito tu boĝono maĝuri ĝana. Ĝia seĝukana na ĝemi ura namori mabarari ai bene vaĝa-ĝaunani, ĝema ĝemi veĝabidadama dainai ĝoveirini ĝauveiri e veiĝari bene vaĝa-ĝuĝururi. ¹² Monana, Iesu Vereĝauka arana beĝene vaĝa-raĝea ĝomi daimi ai, ĝema ĝomi beĝene vaĝa-raĝemi ĝia bakunai. Ĝita ĝera Barau e Vereĝauka Iesu Keriso na ĝeri varevare-bara ĝerina moĝeri dagara mabarari beĝene vaĝa-ĝorari.

2

Taravatu ekira-fitoĝaiani tarimana

¹ Tarikakama mabarami, ĝai na ĝanoĝimini, ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena iaĝoma rekenai ĝema ĝera veĝoitaĝo e raka-veĝogo ĝia ĝesi: ² Nuĝami asi beĝene veĝonu-ĝarimoĝi, o beĝe kirani Vereĝauka ĝena ĝenoĝoi ĝarona tu bevotu beĝe toni neganai, nuĝami asi beĝene meto. Mo guruĝa asi boĝono vaĝa-moĝonia, enabe beĝe kirani, mo tu peroveta guruĝana, o ĝobatai ĝekiraĝiato guruĝana, o ĝai na fefa nuĝanai ĝatoreato guruĝana. ³ Tarima ta na veiĝa irauri ai asi bene ĝofami. Korana Vereĝauka ĝena ĝaro tu asi roĝo beragasinai, beiaĝoni mo, tarimarima ĝutuma ĝeri veĝabidadama beĝe raga-kwanerini, ĝema taravatu ekira-fitoĝaiani tarimana befoforini. Ĝia tu Barau na karava gabunai bea toreani. ⁴ Tarimarima ĝetoma-rakarigo vinirini e ĝeguba-kaurini dagara veaĝari mabarari

mo tarima na bekira-fitoġarini, ema ġia tauġena bevetore-varaġeni. Ġia beiaġoni Barau ġena Rubu Veaġa nuġanai betanu-tarini, benamo bekirani, “Au tu Barau,” betoni.

⁵ Au ġomi ġesi roġo tatanuto-ġoi nai, moġeri mabarari akira-varamito. Ġomi na asi ġotuġamaġi-taġorini? ⁶ Taravatu ekira-fitoġaiani tarimana tu toma bere fofori, senaġi dagara ta na elau-ġauani, ġomi tu ma ribami kara. Ġarona korikorinai vau mo taravatu ekira-fitoġaiani tarimana befoforini. ⁷ Taravatu ekira-fitoġaiani tarimana ġena veiaġa vekuretoġari initoma kota ġefoforini, senaġi kara beġe ġorani dagarari tu asi roġo beġe ġorani, beiaġoni mo, eruġa-ġaurini tarimana na dabara bekeoani. ⁸ Monai vau taravatu ekira-fitoġaiani tarimana befoforini, senaġi Iesu Vereġauka ma beiaġomani ġaronai, muruna seġukana na bevaġiani, ema ekimore-kimoreni mamana ġesi beiaġomani, benamo bevaġa-rakavaiani. ⁹ Taravatu ekira-fitoġaiani tarimana tu Satani ġena seġukai beiaġomani, ġofaġofa veiaġa boruri e nuġa-farevaġi veiaġari mabarari beveirini. ¹⁰ Ema ġena veiaġa ġeġevari na mase dabaranai ġerakani tarimari beġofarini. Ġia tu beġe rekwarekwani, korana beġene maġuri ġana guruġa mogonina tu asi ġeġabi-raġeato e asi ġeura-viniato. ¹¹ Moġa lorinai Barau na tuġamaġi veġonuri ġia nuġari ai bevaġa-raka-toġarini, ġofaġofa beġene vaġa-moġoniri ġana. ¹² Moġa tauna tu, deikara na guruġa mogonina asi ġeġabi-raġeato, senaġi rakava ġeikaku-viniato tarimari mabarari tu, Barau na ġeri rakava voini bevinirini.

Maġuri boġono ġabia ġana Barau na eġabi-viriġimito

¹³ Tarikakama mabarami, ġai na tu Barau baġana tanikiu-vinia ġaro mabarari ai, moġesi baġa veini tu maoro, korana ġia na eura-vinimimi, ema tovtovonai eviriġimito bene vaġa-maġurimi ġana. Mo maġuri boġo doġariani, korana Iauka Veaġa ġena seġuka na evaġa-maġurimimi, Barau ġena tarima veaġami ai evaġa-iaġomimi, ema Vereġauka ġena guruġa mogonina ġovaġa-moġoniani. ¹⁴ Barau na ekeamito Vari Namona ġaġobata-vinimito ġenana. Gomi ekeamito ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena mareva baregona boġono ġabia ġana. ¹⁵ Moġa lorinai, tarikakama, boġono ruġa-gigitari, ġaġobata-vinimito ema fefai ġatore-vinimito vevaġa-riba guruġari mabarari boġono korana-iaġiri.

¹⁶ Ġera Vereġauka Iesu Keriso tauġena ema Barau ġita Tamara na ġeura-vinirani. Ema ġena varevare-bara ġenana ġita tata nuġara evaġa-kokorerini ema evaġa-kavarani ġera vetuġamaġikau ġia ġenai tatoreani nuġanai, toma bene iaġo vanaġivanagi. ¹⁷ Ġia ġanogiani, nuġami bene vaġa-kokoreri, ema bene vaġa-kavami guruġa e veiaġa namori boġono veiri ġana.

3

Ġema boġono ġuriġuri

¹ Tarikakama mabarami, ġema guruġa magonai tu, ġema boġono ġauġau, benamo Vereġauka ġena guruġa bene raga-rovorovo, ema gabu mabarari ai tarimarima na beġene ġabi-raġea ma vaġa-namona ġesi Barau ġenai, ġomi ġemi ai eġorato kavana. ² Barau boġono noġia maki, ġia na rakava kwaikwai tarimari ġerina bene vaġa-maġurima. Korana dia tarimarima mabarari na Vereġauka ġena guruġa ġevaġa-moġoniani.

³ Senaġi Vereġauka tu ma ġena vetuġamaġikau ġomi ġemi ai. Ġia na bevaġa-kokoremimi, ema Satani ġenana bevaġa-maġurimimi. ⁴ Ġai ġema veġabidadama ġomi ġemi ai tu Barau na evinimato, e ġaribani, ġakiramito veiaġari ġoveirini ema roġo boġo vei-vesiriġurini. ⁵ Vereġauka na ġemi tuġamaġi e ura mabarari bene ġori-kauri, be Barau ġena veuravini ema Iesu Keriso na evinimimi vevaġa-gwaġiġina boġono riba-ġitakauri.

Ġauvei tu dagara baregona

⁶ Tarikakama mabarami, Vereġauka Iesu Keriso aranai ġakiramimi, ekalesia tarimari ġubulefiri, ġavaġa-ribarito guruġari asi ġekorana-iaġirini tarimari, ġerina boġono raka-veġita. ⁷ Ġomi ribami ginikau, ġomi tu ġai ġaveito kavana boġono vei. Ġai tu asi ġavei-ġubulefto ġomi ġesi tatanuto-ġoi nai. ⁸ Tarima ta ġena-ġana asi ġaġabi-raġe kavarito-ġoi, senaġi ġavoirito-ġoi. Ġai tu boġi-laġani ġaġauveito-ġoi, ġavekwaragiġito-ġoi, korana ġomi ta baġa vaġa-doġe-ganimimi garina. ⁹ Ġai ma ġema maoro, ġomi ġemi ai ġema-ġama baġa kiragi. Senaġi ġema ura tu vevaġa-ġita namonai baġana iaġo, ema ġai boġono tovtovoma uranai moġesi ġaveito-ġoi. ¹⁰ Ġai ġomi ġesi tatanuto-ġoi nai, vevaġa-riba guruġana ta ġavinimito tu maiġesi: “Bema tarima ta ġauvei asi eurani nai, ġaniġani ta maki asi boġono vinia.”

¹¹ Moġesi ġakirani, korana ġaseġagiġini tarima tari ġomi fakami ai tu ġubulefi ġetanuni, ġauvei asi ġeveini, senaġi tarima tari ġeri ġauvei ai ġevekougou-ġauni. ¹² Vereġauka Iesu Keriso aranai ġavaġa-guruġa gwaġiġirini e ġasisiba-vinirini, beġene tanu-ġitakau, asi beġene raka-taġuitaġui, senaġi tauġeri beġene ġauvei, ġeri-ġari beġene doġari ġana.

¹³ Senaġi ġomi, tarikakama, akiramini, asi boġono gau, veġa namori veiveiri ai. ¹⁴ Bema tarima ta na mai fefai ġatore-iaġosirini guruġari asi eurani bene seġaġiri nai, nuġami ai bene tanu, ġia ġesi asi boġono vekako, be bene maiakaia. ¹⁵ Ġami vetari tarimanai asi boġono vaġa-iaġoa, senaġi tarikakami ġoveirini ilailanai boġono vaġa-ribaia.

Vevaġa-namo guruġari

¹⁶ Vereġauka, ġita ġera maino korana, ġia na ġaro vanaġivanāġi ġena maino bene vinimi ġemi maġuri tata nuġari ai. Vereġauka ġomi mabarami ġesi bene tanu.

¹⁷ Mai vevaġa-namo guruġana au, Paulo, tauġegu na atoreani. Ġegu fefa dokori ai vevaġa-namo guruġari maiġesi kavana ġimaġu na atorerini. Mo tu au ġegu fefa vaġa-moġoniri vetoġana.

¹⁸ Gera Vereġauka Iesu Keriso ġena varevare-bara ġomi mabarami ġemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE GINIGUINENA TIMOTEO ĜENA

1 Timoteo vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa maĝa tu dia ekalesia doĝorona ta ĝena etoreato, mai tu tarima sebona arana Timoteo moĝo ĝena etoreato. Timoteo tu betaĝu Paulo ĝena evanelia ĝauveina nuĝanai emaguri-ĝenoĝoito (Apostolo 14; 1 Timoteo 1:2).

Paulo na mai fefa Timoteo ĝena tu laĝani 61 ma 65 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 3:15; 4:12; 6:11-12.

Paulo na mai fefa etoreato tu, 1) Timoteo evaĝa-guruĝa toreĝauato, vevaĝa-riba tarimari gofaĝofari na beĝe gofaiani garina; 2) ekalesia doĝorona ĝorikaŭri tarimari ema diakono tu aiĝesina tarimari bene ĝabiri; 3) vevaĝa-riba moĝoniri bene vevaĝa-riba-iaĝi; 4) Timoteo elaunagiato, Vari Namona eribaŭato moĝa ĝobina bene torea ema bene ĝobata-iaĝia.

Ĝena toretore tu maĝesina eboioĝaiato:

1. Vevaĝa-riba guruĝari moĝoniri bene ĝabi-gigitariri - karoa 1
2. Gaugau e toma-rakarigo guruĝari - karoa 2
3. Veĝitaĝau tarimari baregori ema diakono tu kamasiri beĝene ruĝa - karoa 3
4. Vevaĝa-riba tarimari gofaĝofari - karoa 4
5. Vetuĝunaĝi-iaĝovini tarimana e ekalesia doĝorona aiĝesi beĝene tanu - karoa 5-6

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu, ĝeguna mai fefa eiagosi. Mai apostolo ĝauveina aveiani tu ĝita ĝera vaĝa-maĝuri Barauna ema Keriso Iesu ĝeri guruĝa lorinai. Ĝita tu Keriso Iesu ĝenai moĝo tavetuĝamaĝikauni.

² Timoteo, ĝoi atore-vinimuni, natugu korikori veĝabidadama nuĝanai. Barau ĝita Tamara ema Keriso Iesu ĝita ĝera Vereĝauka ĝerina varevare-bara, vevetuĝaĝwa, e maino ĝemu ai bene tanu.

Vevaĝa-riba gofaĝofa tarimari loriri bono toreri

³ Makedonia ĝana najaĝo atato nai, ĝoi avaja-guruĝamuto, akirato, Efeso ai bono tanu. Korana tarima tari monai tu guruĝa gofaĝofari ĝevevaĝa-riba iaĝirini. Goi na moĝeri tarima bonoa kirari, beĝene doko. ⁴ Bono kirari, sinasina e tuburi ĝatariri arari tu asi beĝene vetauri, korana moĝeri na tu veĝareveĝare moĝo beĝe vaĝa-ĝorari. Ema moĝeri maki ĝia ĝeri veĝabidadama asi beĝe vaĝa-kavarini, ema Barau na ĝita ĝerai kara neveia etoni dagarana asi beĝe ribaiani. ⁵ Au ĝegu mai guruĝa tauna korikori tu ĝegu ura veuravini bene fori. Mo veuravini tu nuĝa namo vedaureana, tuĝamaĝi iobukaibukana, ema veĝabidadama moĝonina ĝerina eiagomani. ⁶ Tarima tari tu moĝeri na ĝeraka-veĝitato, benamo guruĝa babori, asi tauri guruĝari ĝekiraĝirini. ⁷ Ĝia ĝeurani tu Barau ĝena taravatu vevaĝa-riba-iaĝiri tarimari ai beĝene iaĝo, senaĝina ĝia tauĝeri ĝeri guruĝa tu asi ĝetuĝamaĝi-fakarini, ĝeguruĝa-iaĝirini dagarari tauri korikori maki vekuretoĝa rakava, asi ribari.

⁸ Ĝita ribara, taravatu tu namo bema tarima na beĝauvei-iaĝi ginikauani nai. ⁹ Maiĝa maki ma ribara: Taravatu ĝeveirito tu dia vei-iobukaibuka tarimari ĝeri, senaĝi taravatu asi ĝekorana-iaĝirini tarimari ĝeri, ema kira-sirivaĝi tarimari ĝeri, Barau garina asi ĝegarini e vei-rakava tarimari ĝeri, asi veaĝa tarimari ema Barau asi ĝegubakauani tarimari, sinari e tamari ĝevaĝirini ema vaĝivaĝi tarimari. ¹⁰ Mata-boraĝa e veĝuravanaĝi tarimari, tau o vavine karori ĝesi ĝekimani tarimari, tarimarima ĝelemarini benamo ma ĝevoivoi-iaĝirini tarimari, gofaĝofa tarimari Kota nuĝanai gofaĝofa guruĝari ĝekiraĝini. Ema veĝa rakavari ĝutama ĝeveini vevaĝa-riba guruĝari moĝoniri ĝesi asi ilaila. Taravatu tu moĝeri tarimarima ĝeri ĝeveirito. ¹¹ Mo vevaĝa-riba guruĝari moĝoniri tu Vari Namona nuĝanai, Barau na au eviniguto bana kiraĝi-foforiri ĝana. Mo Vari Namona tu mareva namo Barauna ĝena mama e seĝuka varina.

Paulo na Keriso etanikiu-viniato

¹² Ĝera Vereĝauka Keriso Iesu na kokore eviniguto, ema etuĝamaĝiguto ma ĝegu vetuĝamaĝikau ĝena vetuĝunaĝi baiaĝo-vinini. Moĝesina naima etoreguto, ĝena vetuĝunaĝi bana iaĝo-vinia ĝana. Moĝa lorinai atanikiu-viniani. ¹³ Moĝoni, guinenai au na Keriso tu aguruĝa-rakava viniato-ĝoi, alai-veĝitaĝo-ĝoi ema avei-veĝareveĝare rakavaĝo-ĝoi. Senaĝi Barau na evetuĝa-ĝwaguto, korana mo negai kara aveiato-ĝoi tu au asi ribagu, ema Keriso asi avaja-moĝoniato-ĝoi. ¹⁴ Ĝera Vereĝauka ĝena varevare-bara barego lelevaĝi au

iatagu ai ebulu-kauato, veġabidadama e veuravini ġesi. Mo veġabidadama e veuravini tu Keriso Iesu ġesi bita sebonani vau bita ġabirini dagarari.

¹⁵ Mai guruġa tu moġoni, ema tarimarima mabarari na beġene ġabi-raġea e beġene vaġa-moġonia tu namo: Keriso Iesu tanobara ġana eiaġomato tu vei-rakava tarimari vaġa-maġuriri ġana. Vei-rakava tarimari mabarari fakari ai rakava kwaitkai tarimana tu au. ¹⁶ Senaġi Barau ġena vevutuġaġwa au, rakava kwaitkai tarimagu, ġegu ai etoreato, korana Keriso Iesu ġena vevaġa-gwaġiġi bene vaġa-foforia ġana. Vevaġa-ġita namonai bene vaġa-iaġogu, tarimarima na beġene vaġa-moġonia vau, ġia ġenai beġene veġabidadama, maġuri vanaġivanai beġene ġabia ġana. ¹⁷ Barau tu tanu-vanaġivanai Verena, ġia mase asi ribana, asi ġitaġitana, ġia ġereġana kwariġutu moġo Barau. Ġia moġo bitana gubakaua, bitana vaġa-raġea toma bene iaġo mo vanaġivanai. Amen.

Timoteo na vetari namona bene vetari-iaġia

¹⁸ Timoteo, natugu o, au mai vaġa-naġi ġoi avinimuni, peroveta tarimari na ġeperoveta-iaġimuto ilailanai, moġeri bono tuġamaġi-taġori. Mo peroveta guruġari bono korana-iaġiri, be Barau ġena vetari nuġanai vevaġi namona bono veia. ¹⁹ Ġemu veġabidadama bono ġabi-giġitaria, ema nuġamu iauna namo bene tanu. Tarima tari na nuġari garori asi ġeseġaġi-vinirito, benamo ġeri veġabidadama tu noġa bouti fore ai ġevaġa-daġi-kauani, benamo eġwa-kirakiraiani kavana. ²⁰ Moġesi ġeveito tarimari ta tu Himenaio ma ta tu Alesanda. Ġia tauri ruarua tu Satani ġimana nuġanai atorero. Korana ġia beġene riba, be Barau asi ma beġene vei-veġare veġarea ġana.

2

Rubu toma-rakarigo dabarana korikori

¹ Au ġegu sisiba giniguinena tu maiġa: Tarimarima mabarari urari ai Barau boġono noġi-vinia, boġono ġauġau, tarimarima urari ai Barau e tarima vekaravari ai boġono ruġa, Barau boġono noġia ema boġono tanikiu-vinia. ² Kini e gavamani mabarari ġeri maki boġono ġuriġuri, be bitana tanu-ginikau ma mainora ġesi, ema Barau bitana korana-iaġia ma moġonira ġesi. ³ Moġesi tu namo, ema Barau ġera vevaġa-maġuri tarimana bita vaġa-verereani. ⁴ Barau eurani tarimarima mabarari beġene maġuri ema guruġa moġonina beġene ribaia. ⁵ Korana Barau tu sebona kwariġutu moġo; ema Barau e tarimarima vefakari ai eruġani tarimana maki sebona moġo, Keriso Iesu. ⁶ Ġia tauġena ġena maġuri evinito, tarimarima mabarari bene voi-ġenoġoiri ġana. Barau ġena vevaġa-moġoni na tu mo ġaro eġabi-viriġiato, monai vau ema fororito. ⁷ Moġesina nai au etoreguto, apostolo e ġobata tarimagu. Mai tu moġoni, asi aġofamini. Au etoreguto tu, irau bese tarimari ġeri ai veġabidadama korikorina bana vevaġa-riba-iaġiri.

⁸ Au aurani gabu mabarari ai tau tu ġimari veaġari beġene ġabi-vaisiri ġauġau nuġanai. Senaġi ġauġau ai ġimari veaġari beġe ġabi-vaisirini nai tu, nuġari tu asi baruri ema asi daradarari ġesi.

⁹ Au aurani vavine maki beġene vedabuġa-ginikau, ma vegubakauri ġesi dabuġa beġene riġo. Ġuri asi beġene fego-iraurauri, ema golo o aġeva ma marevari irauri na asi beġene vera, ema voiri baregori dabuġari na maki asi beġene vedabuġa. ¹⁰ Senaġi veġa namori ema roroġotori mabarari veravera noġa beġene veiri. Korana Barau ġegubakauani vavineri ġeri veġa korikori tu moġesina. ¹¹ Vavine na Barau ġena guruġa beġene seġaġi-viniri ma nuġa ġave-mukori ġesi, asi beġene guru-raġe. ¹² Au asi aurani vavine vevaġa-riba ġauveina beġene vei, ema veġorikau maġurinai ġia na tau asi beġene guine-iaġiri, ema asi beġene guru-raġe. ¹³ Korana Barau na Adamu evei-ġuineato, murinai vauro Eva ma eveiato. ¹⁴ Ema Satani na tu dia Adamu eġofaiato, senaġi Eva eġofaiato, benamo evei-rakavato. ¹⁵ Senaġina vavine tu mero beġene ġabi. Korana monana vavine vevaġa-maġuri beġe ġabiani. Mo tu bema ġeri veġabidadama e veuravini beġe ġabi-taririni ema beġe veaġani e beġe tanu-ginikauni.

3

Veġorikau tarimari rubu nuġanai

¹ Mai guruġa tu moġoni: Bema tarima ta eura-rakavani, ekalesia ġorikauna dagina bene ġabia etoni, ġia tu ġauvei namo vedaureana eura-viniani. ² Ekalesia ġorikauna tarimana tu maiġesi bene tanu: Ġia tu vei-iobukaibuka tarimana, rakava ta ġenai asi boġoitaġoani. Ġia tu ġaraġona vavine sebona moġo, vevaġa-gwaġiġi tarimana, ġena tuġamaġi e veġa maki roroġoto. Tarima boruri eġabi-raġerini ġena numai ema vevaġa-riba ġauveiri ma ribana tarimana. ³ Asi niuniu rakava-rakava tarimana ema asi eniara-niarani tarimana, senaġi manau ema maino tarimana; moni asi emata-ġaniġanini tarimana. ⁴ Ġena numa

tarimari eġitaġau-ginikaurini tarimana ema natuna keikeiri na garona ġeseġaġi-viniani ma vegubakauri ġesi tarimana. ⁵ Korana bema tarima ta na ġena numa tarimari korikori asi begitaġau-ginikaurini nai tu, kamara dabarai Barau ġena ekalesia doġorona begitaġauani? ⁶ Ekalesia variguna na vegorikau dagina asi bene ġabia, korana beveivavini ġesi. Korana bevekakorokuni nai, Barau na vevaġa-maoro bevei-viniani Diabolo evei-viniato kavana. ⁷ Ġia tu asi ekalesia na maki ġegubakaurini tarimana, ma tari na guruġa rakavari asi beġe kiragiġni ġenai, ma Diabolo ġena rigirigi ai maki asi bea toġani.

Diakono tarimari

⁸ Diakono maki moġesi, tarimarima na ġeri veġa namori lorinai ġegubakaurini tarimari, ema dia dagara ta kiragi-iaġinai tu tarima ta ġenai tu guruġa ta ġea kiragiġni, ma ta ġenai tu guruġa boruna ta ma ġea kiragiġni tarimari. Wain asi ġeniu-gutumaiani, ema moni e farefare asi ġemata-ġaniġani-iaġirini, ema veġa ġofaġofari ġerina moni o farefare asi ġeġabini tarimari. ⁹ Ġia na guruġa moġoniri korikori vekuretoġari Barau na ġita taveġabidadamani tarimara ġerai ema vaġa-foforirito, moġeri ġeġabi-gigitaririni nuġari ma iobukaiobukari ġesi. ¹⁰ Ġia tu boġono tovonagi-guineri. Bema ġeri ai vetoukau ta asi boġo goitaġoani nai, diakono dagina begene ġabi. ¹¹ Ġaraġori vavineri maki tarimarima na ġegubakaurini vavineri, asi ġeverori-toreni, ma vevaġa-gwaġiġi ribari e ma ġeri vetuġamaġikau dagara mabarari ġeri ai. ¹² Diakono tu ġaraġona vavine sebona moġo, natuna ema ġena numa tarimari ġitaġauri ma ribana. ¹³ Korana diakono ġauveina ġevei-ginikaurini tarimari tu tarimarima na beġe gubakaurini, ema ġia taugeru maki nuġari ma kokoreri ġesi Keriso Iesu ġenai ġeri veġabidadama beġe vaġa-ruġarini.

Guruġa vekuretoġa mabarana

¹⁴ Oba, au ġegu tuġamaġi tu bana raga-iaġosi, be banasi ġitamuni, senaġina mai guruġa tu atore-vinimuni. ¹⁵ Bema bakwaiboni nai, mai guruġa na bene vaġa-ribamuni, tarimarima Barau ġena bese nuġanai tu kamasi beġene tanu. Barau ġena bese tarimari tu maġuri Barauna ġena ekalesia, ema ġia tu guruġa moġonina duġuna baregona ema korana. ¹⁶ Moġoni, Barau korana-iaġina tu vekuretoġa ema dobu-masemase, Barau na evaġa-foforiato tu maġa:
Ġia tu efoforito tarima tauġaninai,
Iauka Veaġa na iobukaiobukana ekiraġiato,
aneri na ġeġitaġiato.
Tanobara mabarari fakari ai ġeġobata-iaġiani,
tanobarai tarimarima na ġevaġa-moġoniani,
ġena mareva baregonai Barau na eġabi-varaġeato.

4

Vevaġa-riba ġofaġofa tarimari

¹ Iauka Vevaġa na ekiraġi-foforiani, tarima tari ġoirara ġarori ai Keriso ġabidadama-vinina beġe raga-kwaneani, benamo ġofaġofa iaukari beġe seġaġi-vinirini, ema iauka rakavari ġeri vevaġa-riba beġe ġabi-raġerini. ² Mo vevaġa-riba tu guruġa ġofaġofa tarimari na beġe kiragiġirini. Ġia ġeri tuġamaġi iobukaiobuka dabarana tu emaseto, noġa moġo auri seġuka lelevaġi na ġegabu-maserito kavana. ³ Mo tarima na tarimarima ġekira-ġoirini asi beġene veġaraġo, ema ġaniġani tari beġe kiragiġirini tu asi beġene ġani. A mo ġaniġani tu Barau na eveirito dagarari. Keriso ġevaġa-moġoniani e guruġa moġonina ġeribaġato tarimari na beġene ġaniri vaġa-namo ġauġauna murinai. ⁴ Korana tu dagara mabarari Barau na eveirito tu namo moġo. Ma ġaniġani ta tu asi bitana ruġaia, bema Barau tatanikiu-viniani vau tagabi-raġerini nai. ⁵ Korana mo tu Barau ġena guruġa na ema ġurigiġni na ġevaġa-veaġarini Barau ġoiranai.

Keriso ġena vetuġunaġi tarimana namona

⁶ Bema ġoi na moġeri guruġa tarikakara bovaġa-ribarini nai, ġoi tu Keriso Iesu ġena vetuġunaġi tarimamuni namomuni ta. Ema Iesu ġabidadama-vinina guruġari moġoniri ema vevaġa-riba guruġari namori okorana-iaġirini, maniġeri tu iauka ġaniġaniri, ġoi ġeġgubua-iaġimuni. ⁷ Sinasina babori ġerina tu bono veġita ema bono raga-kwaneri. Barau korana-iaġi-korikorinai bono kokore. ⁸ Tauġanina vaġa-kokorena veġari ġeri namo tu misina moġo, senaġi Barau korana-iaġina ġena namo tu barego lelevaġi dabara mabarari ai tuna. Korana monana tu namo bita doġariani mai maġuri nuġanai ema ġoira maġurinai. ⁹ Mo tu guruġa moġonina, be bitana ġabiraġe-ginikaua. ¹⁰ Moġa uranai tavekwaragiġni ema tamidigu-midiguni, korana tu maġuri Barauna ġenai ġera tuġamaġikau tatore-kauani. Ġia tu tarimarima mabarari ġeri vevaġa-maġuri Barauna, ma ġia tu ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri vevaġa-maġuri Barauna korikorina.

¹¹ Mai guruā maīgeri bono velaunaī-iaīgiri e bono vevaā-riba-iaīgiri. ¹² Ta na ǵoi asi bene ǵita-fitoǵamu, korana ǵoi tu maraā variǵu moǵo, senaī vevaā-ǵita-iaīǵi tarimamu namomu ai bono iaīǵo ǵemu guruāi, veīǵai, veuravini ai, veǵabidadamai, ema maīguri namo vedaureanai. ¹³ Buka Veāā bono iavi-foforia tarimarima ǵeri ai, bono ǵobata-iaīǵia, bono vevaā-riba-iaīǵia, bene iaīǵo mo, au bana iaīǵosi. ¹⁴ Barau na evinimuto varevarena ǵauvei-iaīǵinai asi bono moira. Mo varevare o seǵuka tu peroveta guruāri ǵerina oǵabiato dagarana, ekalesia ǵorikauna tarimari ǵimari ǵoi debamu ai ǵetore-kaurito ǵaronai. ¹⁵ Moǵeri dagara bono ǵauvei-iaīǵi ǵitakauri. Mai ǵauvei bono kokore-iaīǵia nuǵamu e tauǵanimu mabarari ǵesi, be ǵemu kokore tarimarima mabarari na beǵene ǵitaia. ¹⁶ Ǵemu maīguri ǵobina bono torea, ema ǵemu vevaā-riba guruāri loriri bono toreri. Mai veīā maīgeri bono vei-vanaī vanaīgiri. Korana bema moǵesi boveini nai, tauǵemu bovevaā-maīgurini ema ǵeseǵaī-vinimuni tarimari maki bovaā-maīguririni.

5

Ǵauvei veǵabidadama tarimari rekeri ai

¹ Tarima baregona ta asi bono kira-feia; senaī bono vaā-guruā ǵaveǵavea tamamu kavana. Maraā variǵu tu bono vaā-guruāri tarikakamu kavana. ² Vavine baregori sinamu kavana bono veiri, ema vavine variǵu tobamu kavana bono veiri, ma nuā namo vedaureana ǵesi.

³ Vabu ǵereǵari kwarīǵutu moǵo nai tu bono gubakauri. ⁴ Senaīna vabu ta bema ǵia tu ma natuna, o ma tubuna nai tu, ǵia guine tu Barau korana-iaīǵina veīǵana ǵeri bese nuǵanai roǵo beǵene riba-iaīǵia e beǵene vaā-foforia. Mo tu ǵeri bese ǵobiri beǵene toreri ema vaā-kavari. Moǵesina veīǵari ai tu tamari e sinari ma tuburi ǵaukari ǵeri vekvaraǵi ǵevaā-voi ǵenoǵoirini. Ma maīǵesi veīǵari na tu Barau ǵevaā-iaukuani. ⁵ A vabu, ǵereǵana moǵo asi tau ǵitaǵauna, ǵena tuǵamaīkai tu Barau ǵenai moǵo betoreani. Boī-iaīǵani beǵauǵauni, Barau benoīgiani bene vaā-kavaia ǵana. ⁶ Senaī tauǵanina vaā-vererena moǵo veīǵana eveiani vabuna tu varau emaseto, enabe roǵo maīguri etanuni. ⁷ Mai guruā tu vabu mabarari bono viniri, be ta ǵenai rakava ta asi beǵene doǵaria. ⁸ Senaī bema tarima ta na garagarana, o sikira ǵena numa tarimari korikori, ǵeri-ǵari asi eǵwaǵwaraǵasini e eǵuburini nai, ǵia ǵena veǵabidadama Keriso ǵenai tu ekure-toǵaiani. Ǵia ǵena rakava na tu asi eveǵabidadamani tarimana ǵena rakava maki evanaīgiani.

⁹ Vabu ta arana asi bono torea roǵo, vabu mabarari arari otorerini bukanai. Senaīna bema ǵia ǵena maīguri laǵanina 60 evanaīǵiato, ema tau sebona moǵo eǵaraǵoato. ¹⁰ Ema ǵena veīā namo lorinai tarimarima na ǵeribaiani, e natuna ǵobiri etoreginikaurini, varivari tarimari eǵabi-raǵerini ǵena numai, veaā o ekalesia tarimari kwakuri eǵurīǵirini, (moǵa anina tu tauǵena evetore-rīǵoni), ǵevaā-midigu midigurini tarimari evaā-kavarini, ema veīā namori ai ekokoreni vabuna moǵo arana bono torea.

¹¹ Senaī vabu variǵuri tu arari asi bono toreri, korana ǵeri tuǵamaī rakavari na beǵe ǵori-kaurini, benamo Keriso ǵenana beǵe raka-vegitani, benamo ma beǵe veǵaraǵoni. ¹² Benamo metona tauǵeri na beǵe ǵabiani, korana ǵeri guruātoǵore guinea Keriso ǵenai ǵeftoǵaiani lorinai. ¹³ Gubulefi beǵe ribaiani ema numa loriri ai beǵe rakeǵa-raǵekauni. Dia gubulefi moǵo, senaīna beǵe mugumuguni, raka-boǵeraǵe boǵeraǵe ema asi ǵere kiraǵiri guruāri beǵe kiraǵirini. ¹⁴ Moǵa lorinai au aurani vabu variǵuri tu beǵene veǵaraǵo, be naturi beǵene vaā-ǵorari, ema ǵeri numa beǵene ǵita-ǵauri, benamo evetari-vinirani iaūkana faka ta asi beǵene vinia ǵita bene ǵofaǵofa-iaīǵira ǵana. ¹⁵ Korana vabu tari tu varau Iesu ǵena dabara na beǵe raka-veǵita, benamo Satani murinai ǵerakani.

¹⁶ Senaī bema Iesu evaā-moǵoniani vavinena ta ǵena numai vabu tari ǵetanuni, mo vavine na mo vabu bene ǵitaǵa-ginikauri, be ekalesia iatanai meto asi beǵene torea-kaua. Moǵesi tu vau ekalesia na tu ǵereǵari ǵetanuni vaburi moǵo beǵita-ǵaurini.

¹⁷ Ekalesia ǵeǵori-kauani tarimari, ekalesia ǵauveina ǵevei-ginikaurini tarimari, tu boǵono gubakau-baregori, ema voiri iatari ai boǵono toreaku. Mai tu Barau ǵena guruā ǵeǵobata-iaīǵirini e ǵevevaā-riba-iaīǵirini tarimari akiraǵirini. ¹⁸ Korana Buka Veāā tu maīǵesina ekirani, “Boromakau na widi efanafana-iaīǵirini nai tu, muruna asi bono barubarua.” Ma ekirani, “Ǵauvei tarimana ǵena ǵauvei tu voina bene ǵabia, moǵesina tu maoro.”

¹⁹ Bema tarima ta na ekalesia eǵori-kauani tarimana ekiraiani, ǵia tu ekerereni nai tu, asi bono seǵaī-viniri, bene iaīǵo mo, tarima ruarua o toitoi na beǵe vaā-moǵoniani vau. ²⁰ Ǵevei-rakavani tarimari tu ekalesia tarimari ǵoirari ai bono vaneri, be tarimarima maki beǵene gari.

²¹ Barau e Keriso Iesu ema aneru veaǵari ǵoirari ai au ǵoi avaā-guruāmunai, mai vevaā-naīǵi guruāri bono seǵaī-viniri nuǵamu sebonai. Tarima baregori ema garagaramu

moĝo asi bono ĝabi-raĝeri. ²² Ĝimamu tarima ta tubuanai asi bono torekau-ĝarimoĝia, tari ĝeri veiĝa rakavai asi bono vei-rakava, tauĝemu lorimu bono vetore, bono namo-vedaurea.

²³ Nanu korikori moĝo asi bono niu, senaĝi wain koturi kota maki bono niu, korana nuĝamu bene iarevaia, okeve-kinikini ĝutumani bene.

²⁴ Tarimarima tari ĝeri rakava tu forori-ginikau, ma moĝeri rakava na ĝia tu ĝeraga-kwanerini, benamo ĝeiaĝo-guineni Barau ĝena Kota gabuna ĝana. Senaĝi tari ĝeri rakava tu vekuretoĝa, gabivau muriri na ĝerakanaĝi-rakanaĝini. ²⁵ Moĝesina moĝo veiĝa namori maki magatai fororitago. Senaĝina veiĝa namori tari asi ĝefofori-ĝarigarini dagarari tu vekuretoĝa moĝo asi beĝe tanuni, senaĝi beĝea fororini.

6

¹ Tuĝunaĝi ĝeiaĝo-vinini tarimari na ĝeri baregona tu beĝene gubakaua ema ĝena veĝorikau gaburenai beĝene tanu. Moĝesina beĝe veini nai tu, ĝeri baregona na Barau arana ema ĝita ĝera vevaĝa-riba iatari ai guruĝa rakavari asi bekiraĝini. ² Bema tuĝunaĝi ĝeiaĝo-vinini tarimari ĝeri baregori tu Iesu ĝevaĝa-moĝoniani tarimari nai tu, maĝesi asi beĝene tuĝamaĝi, "Mai tu au tarikakagu, be garona asi naseĝaĝia e asi nagubakaua." Asiĝina! Ĝia tu maĝesi neĝi beĝene vei, ĝeri baregori ĝeri vetuĝunaĝi misikose mabarari beĝene iaĝovini-ginikau. Korana ĝia ĝeri ĝauvei ĝena namo tu ĝeri baregori, Iesu ĝevaĝa-moĝoniani tarimari, na beĝe ĝabiani; moĝeri tu ĝia ĝatari namori.

Vevaĝa-riba ĝofaĝofa ema farefare moĝoniri

Maĝeri dagara ĝia bono vaĝa-ribari ema bono launaĝi-iaĝiri. ³ Bema tarima ta vevaĝa-riba gofaĝofari bevevaĝa-riba iaĝirini, ema ĝena vevaĝa-riba ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena guruĝa moĝonina ĝesi asi besebonani, ma Barau ĝena maĝuri asi bevavaĝa-ribarini, ⁴ ĝia tu veiavi tarimana, ema dagara ta asi etuĝa-maĝi-fakaiani. Ĝia tu vedanaĝi iraurauri beveini, ema Barau ĝena guruĝa bevevane-iaĝirini. Moĝeri na tu mama, vevane, guruĝa rakavari, tarimarima ĝeri ai vevaĝa-daĝa tuĝa-maĝiri rakavari beĝe vaĝa-ĝorarinini, ⁵ ema vanaĝivanagaĝi veĝareveĝere maki asi ĝedokoni. Moĝesina ĝeveini tarimari ĝeri tuĝamaĝi tu rakava kwaikwai, ema guruĝa moĝonina na ĝeraka-veĝitato; ĝia mataboru ĝetuĝamaĝini, Barau korana-iaĝina tu farefare ĝutuma bodogarini dabarana.

⁶ Moĝoni, Barau ĝekorana-iaĝiani, ema farefare voĝori na ma asi ĝeiaĝoni tarimari tu farefare ĝutuma lelevaĝiri beĝe goitaĝoni. ⁷ Korana dagara ta tanobara ĝana asi tagabi-iaĝomaiato, ema dagara ta maki tanobara na asi bita ĝabi-iaĝoani, asiĝina! ⁸ Moĝa lorinai, bema ĝita ma ĝara ganigani e ma ĝera dabuĝa nai tu, bitana kira, maĝeri tu ilaila ĝemai. ⁹ Tarimarima deikara ĝeurani farefare ĝutuma lelevaĝi beĝene doĝari ĝetoni tarimari tu veribaĝani na eĝabirini, ĝeri ura babori ema ura rakavari na evaĝa-daĝa-raĝerini, monana einu-riĝorini rakava ĝana ema karava gabuna ĝana. ¹⁰ Korana moni uravinina tu rakava mabarari lamuna. Tarimarima tari moni ĝeuravini-baregoani tu Iesu ĝabi-dadama-vinina na ĝeraka-veĝitato, ema nuĝa midigumidigu vovoka na nuĝari egwanurini.

Paulo ĝena vevaĝa-riba guruĝari Timoteo ĝenai

¹¹ Senaĝi ĝoi, Barau ĝena tarima, moĝeri dagara mabarari bono raga-kwaneri! Benamo veiĝa iobukaiobukari, Barau korana-iaĝina, veĝabidadama, veuravini, vevaĝa-gwaĝiĝi, nuĝa manau bono vetauri ma kokoremu ĝesi. ¹² Veĝabidadama vetarinai bono kokore. Maĝuri vanaĝivanagaĝi bono ĝabi-taria, korana mai maĝuri uranai tu Barau na ĝoi maki ekeamuto, tarimarima ĝutuma ĝoirari ai ĝemu veĝabidadama okiraĝi-foforiato ĝaronai.

¹³ Barau na dagara mabarari maĝuri evinirini, ema Keriso Iesu Pontio Pilato ĝoiranai evevarifiuto tu guruĝa namona ekiraĝiato. Mai Barau e Keriso Iesu ĝoirari ai ĝoi avaga-naĝimuni: ¹⁴ Mai taravatu guruĝari mabarari bono korana-iaĝiri nuĝamu asi vetoukauna ta ĝesi ema kerere ta ĝemu ai maki asiĝina, roroĝoto moĝo, bene iaĝo mo, ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena iaĝoma ĝarona. ¹⁵ Barau tauĝena ĝena ĝaro korikori beragaĝini ai vau, Iesu Keriso befororini. Barau ĝereĝana moĝo Vere namo vedaureana, Veĝitaĝau Tarimana sebona kwarigutu tu, kini ĝeri Kini ema vere ĝeri Vere. ¹⁶ Ĝia moĝo ĝereĝana etanu-vanaĝi vanaĝini; ĝia tu mama barego lelevaĝina nuĝanai etanuni, moĝa lorinai ta na asi beraka-kavianai riba; ĝia tu ta na asi eĝitaato ema ta na asi beĝitaiani riba. Ĝia ĝenai vegubakau ema seĝuka bene tanu mo vanaĝivanagaĝi. Amen.

¹⁷ Farefare ĝutuma tarimari mai tanobarai bono kirari, asi beĝene veiavi, tanobara farefareri ĝeri ai ĝeri tuĝamaĝi-dadamaĝi asi beĝene torea, korana moĝeri mabarari beĝe korini, senaĝi Barau ĝenai beĝene vetuĝamaĝikau; ĝia na dagara namori ĝutuma evinirani ĝera verere ĝari. ¹⁸ Bono kirari, veiĝa namori beĝene vei, veiĝa namori ĝeri farefare namori ai beĝene vava-iaĝori. Vegabiraĝe tarimari ai beĝene iaĝo ema ĝeri farefare tarima

tari maki kota beḡene viniri ma verereri ḡesi. ¹⁹ Mo dabarai ḡia ḡeri farefare namori beḡe vaḡa-vegogo-torerini ḡoirari ḡarori ḡana, ema maḡuri korikori beḡe ḡabiani.

²⁰ Timoteo, Barau na evinimuto guruḡari bono ḡabi-tariri, guruḡa rakavari e guruḡa babori ema iaunega ḡofaḡofari vevaneri ai asi bono raka-toḡa. Tarima tari na mo iaunega ḡekiraḡirini, “Riba”. Mo tu ḡeḡofaḡofani. ²¹ Tarimarima tari na mo “Riba” ḡetoni moḡa ḡeḡabi-raḡerito, benamo ḡeri veḡabidadama Iesu ḡenai ḡeiaḡuiato.

Barau ḡena namo e varevare-bara ḡomi ḡemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA TIMOTEO ĜENA

2 Timoteo vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na Timoteo ĝena mai fefa vaĝa-ruaruana tu Paulo Romai ediburato taiminai etoreato. Etoreato laĝanina tu 66 ma 67 fakari ai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai. Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 1:13-14; 2:15; 4:1-5.

Paulo na mai fefa vaĝa-ruaruana etoreato, ĝena ura tu, 1) Timoteo maĝuri moĝoni ai moĝo bene tanu; 2) meto baregori beĝoitaĝoni nuĝanai asi bene moira, senaĝi vetuĝunaĝi ĝauveina bene kokore-iaĝia.

Paulo na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Keriso varina moĝonina Timoteo na bene ĝabi-gigitaria - karoa 1
2. Keriso ĝena vetuĝunaĝi ĝauveina bene korana-iaĝia - karoa 2
3. Keriso ĝenana beĝe veĝitani tarimari guruĝari ekiraĝito - karoa 3
4. Keriso ĝena guruĝa ĝereĝana moĝo bene ĝobata-iaĝia - karoa 4:1-5
5. Paulo ĝena veĝabituĝu guruĝari etuĝuto - karoa 4:6-22

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝena apostolo tarimagu, Barau ĝena ura lorinai; ĝeguna mai fefa eiagosini. Barau na etuĝuguto, ekiraĝi-toreato maĝurina Keriso Iesu ĝenana bita doĝariani maĝurina bana ĝobata-iaĝia ĝana.

² Timoteo, ĝoi atore-vinimuni, natugu, aura-vinimuni. Barau ĝita Tamara ema Keriso Iesu ĝita ĝera Vereĝauka ĝerina varevare-bara, vevetuĝaĝwa, e maino ĝemu ai bene tanu.

Paulo ĝena vevaĝa-namo e vevaĝa-kokore guruĝari

³ Bogi e laĝani vanaĝivanagi ĝegu ĝuriĝuri nuĝari ai ĝoi atuĝamaĝimuni. Ĝegu ĝauĝau nuĝari ai tu Barau, ma nuĝagu iau-namona ĝesi vetuĝunaĝina ai aĝo-viniani Barauna, atanikiu-viniani. Barau tu au tubugu ĝatagu na maki vetuĝunaĝina ĝeiaĝo-viniato.

⁴ Otaĝito atuĝamaĝiani, ema ĝegu ura baregona ĝoi ma bana ĝitamu, ĝegu iaku bene barego ĝana. ⁵ Goi ĝemu veĝabidadama moĝonina ma atuĝamaĝi-ĝenoĝoiani. Mani veĝabidadama maniĝa tu tovotovonai tubumu vavinena Lois e sinamu Eunike ĝeri ai maki etanuto-ĝoi. Au aribani, mo veĝabidadama sebona tu ĝoi ĝemu ai etanuni. ⁶ Moĝesina nai avaga-vetuĝamaĝi ĝenoĝoimuni, Barau na evinimuto varevarena, au ĝimagu iatamu ai atore-kauato nai, oĝabiato dagarana, bono ĝauvei-iaĝia. ⁷ Korana Barau na ĝita evinirato Iaukana na tu nuĝara asi bevaĝa-ĝaririni Iaukana, senaĝi kokore, veuravini, e nuĝa-gwaĝiĝi evinirani Iaukana.

⁸ Ĝita ĝera Vereĝauka ĝena guruĝa kiraĝi-foforinai asi bene maiakamu, ema au Keriso ĝaramanai dibura numai atanuni nai maki, maiakagu na asi bene maiakamu. Senaĝi Barau ĝena kokore ai bono vevaĝa-gwaĝiĝi ema au ĝesi bono sebona, be Vari Namona ĝaramanai bitana midigumidigu. ⁹ Ĝia na evaĝa-maĝurirato ema ĝena keakea vevaĝana na ekearato ĝena tarimarimai bitana iaĝo ĝana. Moĝesi eveito tu, dia ĝita ĝera veĝa e ĝauvei namo naima, senaĝi ĝia tauĝena ĝena ura e ĝena varevare-bara na moĝo. Mo varevare-bara tu tovotovonai veĝata, guba e tanobara roĝosi roĝo bere veia nuĝanai, Barau na Keriso Iesu ĝenana evinirato. ¹⁰ Senaĝi maitoma tu ĝita ĝerai Vevaĝa-maĝuri Tarimana Keriso Iesu eiagoato lorinai, mai varevare-bara ĝita ĝerai ema fororito. Keriso na masa ĝena seĝuka evaĝa-koriatu, ema Vari Namona ĝenana maĝuri e tanu-vanaĝivanagi evaĝa-foforiato. ¹¹ Barau na au etoreguto tu mai Vari Namona bana ĝobata-iaĝia, bana ĝwarsia, ema bana vevaĝa-riba-iaĝia ĝana.

¹² Mo ĝauvei ĝaramanai na maiĝesi amidigu-midiguni. Senaĝi au tu asi emaiakaguni, korana aĝabi-dadama-viniani tarimana tu ribagu ginikau. Ema au maki ribagu ĝitakau, mai ĝauvei ĝimagu ai etoreato maiĝa tu beĝitaĝau-ginikauani beiaĝoni mo Kota baregona ĝarona beraĝasini. ¹³ Guruĝa moĝoniri au ĝeguna oseĝaĝirito guruĝari bono ĝabi-gigitariri e bono korana-iaĝiri veĝabi-dadamai e veuravini ai. Mo veĝabidadama e veuravini tu Keriso Iesu ĝenana ĝeiaĝomani. ¹⁴ Barau na evinimuto varevarena bono ĝita-ĝaua. Ĝita nuĝarai etanuni Iauka Vevaĝana na mo varevare ĝitaĝaunai bene vaĝa-kavamu.

¹⁵ Goi ma ribamu Asia tanonai ĝetanuni tarimari mabarari tu au ĝeguna ĝeraka-veĝitato, Figelo e Hemogenes maki. ¹⁶ Onesiforo ma ĝena numa tarimari ĝesi tu Vereĝauka na ĝena vevetuĝaĝwa iatari ai bene torea, korana ĝia na nega ĝutuma au nuĝagu evaĝa-gwaĝiĝi-ato-ĝoi. Ema au dibura numai atanuto maiakana na asi emaiakaiato. ¹⁷ Ĝia Romai eraĝasito ĝaronai tu, au evetau-kokore kokoreguto mo edoĝariguto. ¹⁸ Vereĝauka na ĝena vevetuĝaĝwa iatanai bene torea mo, Kota baregona ĝaronai! Ema ĝoi ma ribamu ginikau Efeso ai au vetuĝunaĝigu aiĝesi eiago-viniato.

2

Keriso Iesu ġena vetari tarimana moġonina

¹ Moġa lorinai, natugu, ġoi tu Keriso Iesu ġena vavare-bara nuġanai bono kokore. ² Tarimarima vovoka ġoirari ai au ġeguna kara oseġaġirito dagarari vetugamaġikau tarimari bono vaġa-ribari. Benamo moġeri na maki tarima tari ġeri ma beġenea kiraġi.

³ Keriso Iesu ġena vetari tarimana namonai bono iago, ema midigumidigu nuġanai bono vevaġa-gwaġiġi au aveini kavana. ⁴ Vetari tarimana ġena maġuri ma ribamu. Evetarini nuġanai, ġauvei tari asi beveirini riba. Senaġina ġia ġena ura tu eġabi-toġaiato vetari verena vaġa-iakuna veigana moġo bene veia. ⁵ Raga-iruiru baranai eragani tarimana, asi bekokoreni riba o korona asi beġabiani riba, bema raga-iruiru taravatuna asi bekorana-iaġiani nai tu. ⁶ Vamoka vei tarimana beġauvei-kokoreni tu tauġena roġo voina bene gabi-guinea kwakwa ġaronai. ⁷ Vereġauka na vau tugamaġi-faka bevinimuni, benamo mo guruġa mabarari bakiraġiri boriba-ginikaurini.

⁸ Maġa tu bono tugamaġi-tagoo. Iesu Keriso tu Davida senena, mase na evarigi-ġenoġito. Au na tu maġesina akiraġiani Vari Namona aġobata-iaġiani nai. ⁹ Moġesina naima ġevaġa-midigu midiguguni, dibura numai maki seini na ġebarubaruguni noġa vevaġideba o lema tarimagu. Senaġina Barau ġena guruġa tu asi barutari. ¹⁰ Moġa lorinai midigumidigu mabarari avevaġa-gwaġiġi-iaġirini Barau na eġabi-virigirito tarimari dairi ai, be ġia maki Keriso Iesu ġenana eiaġomani vevaġa-maġurina, ema etanu-vanaġi vanaġini marevana baregona beġene gabia uranai.

¹¹ Mai tu guruġa moġonina:
“Bema ġita Keriso ġesi tamaseto nai tu,
ġia ġesi maki bita maġurini.

¹² Bema tavevaġa-gwaġiġini nai,
ġia ġesi maki bita veġorikau-sebonani.
Bema ġia takira-ġuniġauani nai,
ġia na maki ġita bekira-ġuniġaurani.

¹³ Bema ġita asi tavetugamaġikauni,
ġia tu roġo gabunai ma ġena vetuġamaġikau beruġa-taġoni;
Korana ġia tauġena tu asi bevekira-ġuniġauni, (mai tu ġena kiraġitore guruġari ġia na asiġina ġinavaġi bekeforini).”

Ġauvei tarimana namona

¹⁴ Mo guruġa ma bono vaġa-riba ġenoġoiri, ema Barau ġoiranai bono kira-toreġauri, guruġa koriri veġare-veġareri asi beġene vevaġi. Korana monana namo ta asi bevaġa-ġoraiani, senaġi beġe seġaġini tarimari ġeri maġuri moġo bevaġa-rakavarini. ¹⁵ Bono ġauvei-ġunaġave, be Barau ġoiranai bono fofori nai, bene vaġa-moġonimu, ġauvei tarimana asi emaiakaiani tarimana kavana. Korana ġia na tu Barau ġena guruġa moġonina evevaġa-riba ginikauani. ¹⁶ Sisiba rakavari e babori asi bono kiraġi, ema ġerina bono veġita, korana mo sisiba ġekiraġirini tarimari tu Barau ġenana ġeraka-manaġani. ¹⁷ Guruġa moġesina ġekiraġirini tu noġa manuġa rakavari ġebakarini kavana. Himenaio e Fileto tu moġesina tarimari. ¹⁸ Ġia tauri ruarua na tu guruġa moġonina dabarana ġeraga-kwaneato. Ġekirani variġisi-ġenoġoi tu evetoreto, be ekorito. Moġesina ġeguruġani nai, tarima tari ġeri veġabidadama ġevaġa-rakavarini.

¹⁹ Senaġi Barau ġena guruġa korana tu eruġa-gwaġiġini fore baregona noġa, asi beġareva-ġarevani. Iatanai tu mai guruġa etoreato, “Vereġauka ma ribana deikara tu ġia ġena.” Ma ekirani, “Deikara ekirani ġia tu Vereġauka ġena etoni tarimana tu vei-rakava ġenana bene raka-veġita.”

²⁰ Numa baregona nuġanai tu mereki irauirauri moġeri, dia mabarari golo e silva na ġeveirito dagarari moġo, senaġi ġau e tano na ġeveirito dagarari maki moġeri. Tari tu ġaro baregori ai vau beġe ġauvei-iaġirini, a tari tu ġeġauvei-iaġi vanaġivanaġirini ġaniġani ġari o momo fitoġa dagarari. ²¹ Bema maġeri veġa rakavari ġerina tauġena eveiarevani tarimana tu, ġauvei namori ġauvei-iaġiri tarimanai Vereġauka na bevaġa-iaġoani ema bevaġa-veaġaiani. Ġia tu eġita-ġauani tarimana ġena ġauvei tarimana aroribanai beiaġoni ġauvei namori mabarari veiveiri ġana.

²² Guru varigu ġeri ura rakavari mabarari bono raga-kwaneri, ema maġeri bono korana-iaġiri: Vei-iobukaibuka, veġabidadama, veuravini, ema maino. Ma nuġari namo vedaureari Vereġauka ġenoġiani bene vaġa-kavari ġana tarimari ġesi bono sebona. ²³ Vedanaġi e veġareveġare babori ġerina bono raka-veġita, korana ġoi ribamu moġeri na tu vevane beġe vaġa-ġorarinai. ²⁴ Vereġauka ġena vetuġanaġi tarimana tu asi bene vevane, senaġi tarimarima mabarari bene iaunamo-viniri, bene vevaġa-riba ginikau, asi bene baru. ²⁵ Ġekira-fitoġaiani tarimari bene kira-rogori ma manauna ġesi, betaġu Barau na

bevaĝa-vetuĝamaĝi kurerini, benamo guruĝa moĝonina beĝe ribani. ²⁶ Benamo ĝia ĝeri tuĝamaĝi beĝe roroĝoto-ĝenoĝoini ema Diabolo ĝena rigrigi na beĝe raga-veĝitani, korana ĝia na roĝo eĝabi-taririni ĝena ura beĝene veiri ĝana.

3

Ĝaro magori ai

¹ Ema maĝa maki bono ribaia: Ĝaro dokori ai tu rakava ĝutuma beĝe ĝorani. ² Tarima tu tauĝeri moĝo beĝe veura-vevinini, moni beĝe mata-ĝaniĝani iaĝirini, beĝe vekiraĝi-varaĝe varaĝeni, beĝe veiavini, ĝeri guruĝa beĝe rakavani, tamari sinari beĝe kira-sirivaĝi vinirini, tanikiu maki asi beĝe toni, ema asi beĝe veaĝani. ³ Asi beĝe veuravini, tarima ĝeri rakava asi beĝe tuĝamaĝi-fitogaĝirini, beĝe verori-toreni, asi beĝe vevaĝa-gwaĝiĝini, beĝe niara-niararini, beĝe kira-sirivaĝini. ⁴ Ĝia tu beĝe revani, ĝeri tuĝamaĝi rakavari ilailari ai beĝe vei-taĝuitaĝuini, nuĝari veiavi na beĝe vonuni, tanobara iakuri e verereri beĝe ura-vinirini, a Barau tu asi beĝe ura-viniani. ⁵ Barau korana-iaĝina tu tauna korikori iouiouna murikana rekenai moĝo ĝetovotovoani, a ĝia tauna korikori seĝukana tu ĝeruĝaiani. Mo tarimarima ĝerina tu bono raka-veĝita.

⁶ Moĝesina tarimari tu tarimarima ĝeri numa nuĝari ai ĝeraka-toĝani, benamo nuĝari moira vavineri ĝeĝofarini. Mo nuĝari moira vavineri tu ĝeri veiĝa rakavari metori na ĝelaulau-taririni, ema ĝeri ura rakavari na ĝeĝori-kaurini. ⁷ Moĝeri vavineri tu vanaĝivanagaĝi riba ĝevetauni, senaĝina guruĝa moĝonina tu asi ĝedoĝariani. ⁸ Iane e Iambre, Aigupito ĝeri ĝora tarimari, na Mose ĝelaulau-ĝaŭato kavana, mai vevaĝa-riba ĝofaĝofa tarimari na guruĝa moĝonina ĝelau-ĝaŭani. Ĝia ĝeri tuĝamaĝi tu rakava kwaikwai, ema ĝia tu ĝeri veĝabidadamai asi ĝekokoreto, ĝeketoto. ⁹ Senaĝi asi beĝe raga-kwareĝani, korana tarimarima mabarari na ĝeri babo beĝe ĝita-doĝariani, Iane e Iambre ĝeri ai eĝorato kavana.

Vevaĝa-naĝi magori

¹⁰ Senaĝi ĝoi na tu au ĝegu vevaĝa-riba guruĝari mabarari okorana-iaĝirito, ĝegu veiĝa, ĝegu ura tauri, ĝegu veĝabidadama, ĝegu vevaĝa-gwaĝiĝi, ĝegu veuravini, ĝegu ruĝa-gwaĝiĝi otovovorito. ¹¹ Gelai-veĝitaguto, ĝevaĝa-midigu midiguguto, ĝegu midigumidigu maĝeri mabarari au ĝegu ai ĝeĝorato Antioka, e Ikonja, ema Listera ai. Ĝevaĝa-midigu midiguguto nuĝanai avevaĝa-gwaĝiĝito. Vereĝauka na moĝeri mabarari ĝerina eĝabi-maĝuriguto. ¹² Moĝoni, Keriso Iesu nuĝanai Barau korana-iaĝina beĝe urani tarimari mabarari tu moĝesina beĝe vaĝa-midigu midigurini. ¹³ Ma vei-rakava tarimari e ĝofaĝofa tarimari tu moĝesi moĝo beĝe vei-iaĝoni, rakava ĝenana rakava lelevaĝinai beĝe raĝasini, tarima tari beĝe ĝofarini, ema ĝia maki Diabolo na beĝofarini. ¹⁴ Senaĝi ĝoi tu kara oribaiaato ema oĝabi-raĝeato maniĝa moĝo bono korana-iaĝia. Korana ĝevaĝa-ribamuto tarimari ĝoi tu ma ribamu, ¹⁵ ema keimu na beiaĝoma maitoma Buka Veaĝa guruĝari na ribamu; maĝeri Buka Veaĝa guruĝari na iaunega beĝe vinimuni, benamo Keriso Iesu ĝenai boveĝabidadamani vevaĝa-maĝuri ĝabiĝabina ĝana. ¹⁶ Buka Veaĝa guruĝari mabarari tu Barau nuĝana na ĝeraka-rosito, benamo tarimarima nuĝari ai Iauka Veaĝa na evaĝa-raka-toĝarito. Ma ĝia tu ma ĝeri namo guruĝa moĝoniri vevaĝa-riba-iaĝiri ĝana, rakava vaĝa-foforiri, rakava vaĝa-roroĝotori ĝana, ema dabara iobukaiobukana vevaĝa-riba-iaĝina ĝana. ¹⁷ Mo guruĝa ĝerina Barau ĝena tarimarima beĝene riba-ginikau, benamo veiĝa namori mabarari beĝene veiri.

4

¹ Barau e Keriso Iesu ĝoirari ai avaaĝa-guruĝa gwaĝiĝimuni. Iesu beĝenoĝoini ĝaronai tu, ĝena veĝitaĝau gaburenai maĝuri tarimari e mase tarimari viriĝiviriĝi bea vei-vinirini. ² Barau ĝena guruĝa bono ĝobata-iaĝia, ĝaro namori ai e ĝaro rakavari ai. Tarimarima ĝeri veiĝa rakavari na bono vaĝa-roroĝotori, bono kira-feiri, bono launaĝiri, bono vaĝa-ribari na vevaĝa-gwaĝiĝimu ĝesi. ³ Korana ĝaro ta beiaĝomani, monai tarimarima na vevaĝa-riba moĝonina tu asi beĝe seĝaĝi-viniani, a ĝeri ura rakavari loriri ai vevaĝa-riba tarimari ĝutumari ma beĝe ĝabirini, ĝia na ĝeuravini-rakavarini guruĝari beĝene seĝaĝiri ĝana. ⁴ Guruĝa moĝonina seĝaĝi-seĝaĝina ĝenana beĝe raka-veĝitani, a ĝia tu sinasina guruĝari vau beĝe ura-baregoni. ⁵ Senaĝi ĝoi tu bono veĝitaĝau dagara mabarari ĝeri ai, midigumidigu nuĝanai bono vevaĝa-gwaĝiĝi, Vari Namona ĝobata-iaĝina ĝauveina bono veia, Barau ĝena vetuĝunaĝi ĝauveina mabarana bono ĝauvei-iaĝi ĝitakaua.

⁶ Korana au tu dori amaseni, ema au raragu tu bebebubuni noĝa vine nanuna Barau ĝevarevare-viniani nai ĝebubuani kavana. Au ĝegu rakaveĝita ĝarona tu be-raĝasi. ⁷ Vetari nuĝanai avevaĝi-ĝitakauto, au ĝegu raga-iruiru tu varau bavaĝa-koria,

ġegu veġabidadama tu roġo aġabi-tariani. ⁸ Toma ġegu vei-iobukaiobuka korona evei-toreato, etanuni mo Kota baregona ġarona beraġasini nai, Vereġauka, Kota Tarimana Iobukaiobukana, na beviniguni. Dia au moġo, senaġi mo deikara-deikara ġia bema foforini ġaronai ġeura-viniani tarimari maki bevinirini.

Veġabituġu guruġari

⁹ Bono kokore, be au ġegu ai bono iaġoma-ġarimoġi. ¹⁰ Korana Dema na tu mai tanobara maġurina euravini-baregoani, benamo au eraga-kwaneguto, Tesalonika ġana eiaġoto. Kreske tu Galatia ġana eiaġoto, ema Tito tu Dalmatia ġana. ¹¹ Luka ġereġana moġo au ġesi. Mareko bono ġoria, ġoi ġesi boġono iaġoma, korana ġia tu ġunaġave e au ġegu ġauvei nuġanai bevaġa-kavaġuni riba. ¹² Tikiko tu Efeso ġana atuġuato. ¹³ Goi boiaġomani nai tu, auna koudi bono ġwa-kaua, Troas vanuġanai Karpo ġenai araga-kwaneato, ema ġegu buka maki bono ġwa-kauri, dagara baregona tu mamoe e nanigosi kefiri na ġeveirito toretore ġana dagarari, asi bono tuġa-rekwari.

¹⁴ Alesanda, auri eġauvei-iaġirini tarimana, na au evaġa-rakava baregoguto. Mo kara eveiato tu Vereġauka na vau voina beviniani. ¹⁵ Ġia ġenai tu tauġemu bono venari, korana ġia tu ġai ġema vevaġa-riba guruġari ekira-fitoga rakavarito.

¹⁶ Tovotovonai Kota tarimari ġoirari ai aruġato nai tu, ta sevigu ai asi eruġa-tarito, asi evaġa-kavaġuni, mabarari na ġeraga-kwaneguto. Aġau-ġauni, Barau na moġeri vei-rakava voiri asi bene viniri. ¹⁷ Senaġina Vereġauka tu au sevigu ai eruġa-tarito, benamo kokore eviniguto. Moġesina eveiguto korana tu, Vari Namona au na bana kiraġi-foforia, benamo irau bese tarimari mabarari na beġene seġaġia ġana. Ema au tu Barau na laion bokana na evaġa-maġuriguto. ¹⁸ Vereġauka na rakava mabarari ġerina beġabi-maġuriguni, ema ġena Guba Basileia ġana beġori-ginikauguni. Ġia arana bitana vaġa-raġea bene iaġo vanagivanagi, asi magona. Amen.

Vevaġa-namo dokona

¹⁹ Au ġegu vevaġa-namo atuġuani Priska (o Priskila) e Akwila ġeri ai, ema Onesiforo ma ġena numa tarimari ġeri ai. ²⁰ Erasto tu Korinto ai betanu, ema Trofimo tu Mileto ai baraga-kwaneana, korana ekeveni nai. ²¹ Bono kokore, be bono iaġoma-ġarimoġi, faraka e iavara ġueri roġosi bene ġabia nujanai.

Eubulo, Pude, Lino, e Klaudia ġeri vevaġa-namo ġetuġuani, ema ekalesia tarikaka mabarari na maki.

²² Vereġauka tu ġoi iaukamu ġesi bene tanu. Barau ġena namo e varevare-bara ġomi ġemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE TITO ĜENA

Tito vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa tu Paulo na Tito ĝereĝana ĝena etoreato. Mai fefa Paulo tu Roma dibura numana na etoreato. Mai fefa etoreato laganina tu 64 ma 65 fakari nuĝanai ta, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefai siri baregori tu karoa 2:11-14; 3:8.

Paulo na mai fefa etoreato korana ĝena ura, 1) Tito bene kiraia, ekalesia doĝorori ĝorikauri tarimari tu kamasiri bene ĝabiri; 2) Tito bene vaĝa-ribaia, Barau ĝena namo ema vevarevare-bara nuĝanai Barau korana-iaĝina maĝurina tu aiĝesina bene tanu-iaĝia; 3) Tito bene launaĝia, vevaĝa-riba guruĝari moĝoniri bene vevaĝa-riba-iaĝiri.

Mai fefa Paulo na tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Barau korana-iaĝina maĝurina ekalesia doĝorona nuĝanai - karoa 1
2. Barau korana-iaĝina maĝurina numa tatai - karoa 2
3. Barau korana-iaĝina maĝurina tanobara mabarana - karoa 3

¹ Au Paulo, Barau ĝena vetuĝu-naĝi tarimagu ema Iesu Keriso ĝena apostolo, ĝeguna mai fefa eiaĝosini. Au tu Barau na etuĝuguto, Barau na eĝabi-hidiritu tarimari ĝeri vevabidadama bana vaĝa-kavari, e guruĝa ema maĝuri moĝonina bana vaĝa-ribari ĝena. Mai guruĝa ema maĝuri moĝonina beĝe ribaiani tu, Barau beĝe korana-iaĝi-korikoriani. ² Korana monana vauro maĝuri vanaĝivanuĝi beĝe tuĝamaĝi-dadamagiani e beĝe ĝabiani. Mai maĝuri vanaĝivanuĝi maĝurina maĝa tu tanobara roĝosi bene vesina nuĝanai vevata, Barau na ekiraĝi-toreato. Ĝia tu asi eĝofaĝofani Barauna. ³ Senaĝi maitoma vauro Barau tauĝena na eĝabi-toreato ĝaronai tauĝena na bema vaĝa-foforia. Mai Vari Namona maĝa tu ĝita ĝera Vevaĝa-maĝuri Barauna ĝena guruĝa lorinai au ĝegu ĝobatai akiraĝi-foforiani.

⁴ Tito, mai fefa tu ĝoi ĝemu atore-iaĝosiani. Ĝoi tu au natugu korikori ĝita ĝera mai vevabidadama sebona maĝa nuĝanai:

Tamara Barau ema Keriso Iesu ĝita ĝera Vevaĝa-maĝuri Verena ĝerina vevarevare-bara ema maino ĝemu ai bene tanu.

Tito ĝena ĝauvei Krete motumotunai

⁵ Au na ĝoi Krete ai araga-kwanemuto korana tu, kara maninai roĝosi bana veiri dagarari bono veiri ĝana. Ema vanuĝa baregori mabarari ai ekalesia ĝorikauri tarimari tari bono vaĝa-ruĝari mo akiramuto kavana. ⁶ Ekalesia ĝorikauna tarimana tu veiga namori moĝo eveini, rakava ta ĝenai asi boĝoitaĝoani tarimana. Ĝaraĝona tu sebona moĝo; natuna na Iesu Keriso ĝevaĝa-moĝoniani, asi ĝeniara-kava niara-kavani, e asi ĝeseĝaforeni, ema guruĝa veroro asi ĝeseĝaĝini merori. ⁷ Korana ekalesia eguine-iaĝirini tarimana tu Barau ĝena ĝauvei eĝita-ĝauani tarimana. Moĝesina naima ĝia tu veiga namori moĝo bene vei, a rakava ta ĝenai asi bene tanu, asi bene kira, ĝia tu tarima baregona, benamo tarimarima na tu ĝia ĝereĝana ĝena ura moĝo beĝene korana-iaĝia benesi, asiĝi. Asi bene baru-ĝarimoĝi, dia niuniu rakava-rakava tarimana, dia nuĝa-ĝirima-ĝirima tarimana, dia ĝofaĝofa veigari ai ĝena-ĝana eĝoitaĝoni tarimana. ⁸ Ĝia tu vevabiraĝe tarimana, veiga namori eura-vinirini tarimana, vevaĝa-gwaĝiĝi tarimana, vei-iobuka-iobuka e veaĝa tarimana, ema nuĝa-gwaĝiĝi tarimana. ⁹ Guruĝa moĝonina ĝevaĝa-ribaiaito guruĝari bene ĝabi-gigitariri, be ĝia na moĝeri vevaĝa-riba moĝonina bene ĝabi-iaĝoa, benamo tarima kotari ma benea launaĝiri, e vevaĝa-riba moĝonina ĝekira-fitoĝaiani tarimari maki bene vaĝa-guruĝa gwaĝiĝiri, be ĝeri kerere gaburi beĝene ĝita-doĝariri.

Krete motumotunai tu vevaĝa-riba tarimari ĝofaĝofari vovoka moĝeri

¹⁰ Guruĝa moĝonina asi ĝekorana-iaĝiani, ĝekira-sirivaĝini tarimari, e guruĝa asi tauri ĝekiraĝirini tarimari, ema vevaĝa-riba babori na tarimarima ĝeĝofarini tarimari tu asisebo maniĝeri. Iuda tarimari fakari ai ekalesia nuĝanai ĝeraka-toĝato tarimari tu manigesima ĝeveini. ¹¹ Maniĝeri tarima tu boĝono kira-ĝoiri. Korana ĝia na tu bese mabarari ĝeri vevabidadama ĝevaĝa-rakavarini. Ĝia tu asi ĝere vevaĝa-riba-iaĝiri dagarari ĝevevaĝa-riba-iaĝirini. Ema ĝia mani-ĝeri tu moni e farefare beĝene viniri uranai ĝevei-ĝofakauni. ¹² Ĝia fakari ai ĝeri peroveta tarimana ta tu maiĝesi ekirato, "Krete tarimari tu vanaĝivanuĝi ĝeĝofaĝofani, boĝa bairi rakava kwaikwairi, ĝubulefi ma boĝeka tarimari." ¹³ Ĝia ekiraĝirito guruĝana maĝa tu moĝoni. Moĝa lorinai bono kira-matana matanari, be nuĝari mabarari ĝesi e ma moĝoniri ai beĝene vevabidadama. ¹⁴ Ema Iuda seneri ĝeri sinasina asi beĝene seĝaĝiri, ema Barau ĝena guruĝa moĝonina ĝenana ĝeraka-veĝitani tarimari ĝeri taravatu maki asi beĝene korana-iaĝiri.

¹⁵ Nuḡa namo vedaurea tarimari ḡeri ai dagara mabarari tu namo vedaurea e veiareva. Senaḡi nuḡa asi veiareva ema Keriso asi ḡevaḡa-moḡoniani tarimari ḡeri ai dagara ta tu veiareva asi betanuni. Asigina ḡinavaḡi. Korana ḡia tu ḡeri tuḡamaḡi e nuḡari tu rakava kwaikwai bene. ¹⁶ Moḡeri tarima ḡekirani, ḡia tu Barau ma ribari ḡetoni, senaḡi ḡeri veigā na evaḡa-foforiani, ḡia tu Barau asiḡina ḡinavaḡi ribari. Maiḡeri tarima tu vei-rakava ma kira-sirivaḡi tarimari, ema veigā namori veiveiri ḡia ḡeri ai tu ḡwaḡiḡi foroforo.

2

Vevaḡa-riba moḡonina e iobukaiobukana

¹ Senaḡi ḡoi na tu vevaḡa-riba moḡonina bono vaḡa-ribari. ² Tarima ḡaukari bono kirari, nuḡari beḡene gabi-tariri, beḡene tuḡamaḡi-roroḡoto e beḡene vevaḡa-ḡwaḡiḡi. Nuḡari mabarari e ma moḡoniri ḡesi beḡene veḡabidadama, e beḡene veura-vini, ema beḡene ruḡa-ḡwaḡiḡi. ³ Vavine ḡaukari maki mai vevaḡa-riba sebona moḡo bono viniri. Bono kirari, ḡia ḡeri maḡuri ema veigā beḡene veaḡa. Tarimarima arari asi beḡene vaḡa-rakava-kavari, e asi beḡene niu-babobabo. A ḡia tu veigā namori moḡo beḡene vevaḡa-riba-iaḡiri. ⁴ Benamo ḡia ḡeri mo vevaḡa-riba ḡerina vavine variguri na ḡaraḡori ema naturi beḡe ura-vinirini. ⁵ E beḡe vevaḡa-ḡwaḡiḡini, Barau ḡoiranaḡi beḡe namo-vedaureani, ema ḡeri numa beḡe ḡita-ḡaurini, ema ḡauveiri maki beḡe vei-ginikaurini, ma vavine namori ai beḡe iaḡoni e ḡaraḡori beḡe gubakaurini ema beḡe seḡaḡi-vinirini. Maiḡesi veigari beḡe veirini nai tu, Barau ḡena guruḡa tarimarima na asi beḡe kira-fitoḡaiani.

⁶ Tau maraḡa variguri maki mai velaunaḡi sebona moḡo bono viniri. Bono kirari, beḡene vevaḡa-ḡwaḡiḡi. ⁷ Dagara mabarari veiveiri ai tu ḡoi taugemu na vevaḡa-ḡita-iaḡi veigari namori bono veiri, be beḡene ḡitari. Bovevaḡa-ribani nuḡanaḡi maki ḡere ai asi bono guruḡa, senaḡi guruḡa moḡoniri, guruḡa korikoriri, ⁸ ema guruḡa iobukaiobukari bono kiraḡiri, be tarima ta na ḡemu guruḡa asi bene ḡaoa. Moḡesina boveini tu, ḡoi ḡekira-fitoḡamuni tarimari beḡe maiakarini, benamo ḡita iatarai guruḡa rakavana ta asi beḡe kiraḡiani.

⁹ Tuḡu-rakaorakao tarimari bono launaḡiri, ḡeri baregori garori beḡene seḡaḡiri ema beḡene vaḡa-verereri ḡeri vetuḡunaḡi mabarari ḡeiaḡo-vinirini nuḡari ai. A asi beḡene guruḡa-vaḡa-voiri bonosi. ¹⁰ E bono kirari, ḡeri baregori ḡeri farefare asi beḡene lemalema-vaḡiri. Senaḡi ḡeri veigā namori moḡo beḡene vaḡa-foforiri. Ma mo veigā namori na ḡeri baregori beḡene vaḡa-ḡitari, ḡia ḡeri ai asi beḡene daradara, senaḡi beḡene tuḡamaḡikau. Maiḡesi beḡe veini tu, ḡita ḡera Vevaḡa-maḡuri Barauna ḡena vevaḡa-riba, tarimarima na tu beḡe vaḡa-raḡeani dabara mabarari nuḡari ai.

¹¹ Korana Barau ḡena namo e varevare-bara ḡenana vevaḡa-maḡuri eiaḡomato, mo vevaḡa-maḡuri tu tarimarima mabarari ḡeri ai ema forofori. ¹² Barau ḡena namo e varevare-bara na ḡita evaḡa-ribarani, Barau asi takorana-iaḡi korikoriani maḡurina tu bitana fitoḡari. A ḡita mai tanobarai tatanuni tu, vevaḡa-ḡwaḡiḡi maḡurinai bitana tanu, veigā iobukaiobukari bitana vei ema Barau bitana korana-iaḡi korikoriri, ¹³ ḡaro baregona e namona tanari-taḡoani nuḡanaḡi tu. ḡita initoma tu Iesu Keriso tanari-taḡoani; ḡia tu ḡita ḡera Barau baregona e ḡera Vevaḡa-maḡuri Tarimana; ḡena iaḡoma ma marevana asikeikeina ḡesi moḡo tanari-vegogo-taḡoani. ¹⁴ Iesu Keriso ḡita urarai taugena evevinito, ḡita veigā rakava kwaikwairi nuḡari na bene voi-vaḡira ḡana urani. Ema ḡita tu ḡia ḡereḡana ḡena moḡo bene vaḡa-namo vedaureara, benamo bene tore-ḡerevaḡira, ḡena tarimarima namori ai bisini iaḡo, ma ḡauvei namori moḡo veiveiri bisini uradika ḡana.

¹⁵ ḡoi na tu maiḡeri maḡuri e veigā bono vevaḡa-riba-iaḡiri. ḡemu maoro baregona manigā bono ḡauvei-iaḡia, tarimarima bono launaḡiri, ema ḡeseḡaforeni tarimari bono kira-feifeiri. Tarima ta na asi bene kira-fitoḡamu.

3

Aiḡesi ekalesia ḡere tanu

¹ ḡemu tarimarima ma bono vaḡa-guruḡari, bono kirari, kini e gavamani ḡeri veḡitaḡau gaburenaḡi beḡene tanu e beḡene seḡaḡi-viniri. Ema vanaḡivanaḡi beḡene venari-taḡo, veigā namori beḡene veiri ḡana. ² Tarima ta ḡenaḡi guruḡa rakavana ta asi beḡene kiraḡia, ta ḡesi asi beḡene vekira o vevane. A ḡia tu manau ai moḡo beḡene tanu ema tarimarima mabarari veigā namori moḡo beḡene vei-viniri.

³ Korana tu ḡita maiḡera maki guinenai tu babo, Barau asi ribara, Barau taseḡaforeviniato-ḡoi, Satani na eḡofarato-ḡoi, be Barau ḡena dabaraḡi asi tarakato-ḡoi. ḡita

moġeri negari ai tu veiġa rakavari irauirauri taura-vinirito-ġoi, e tauġani korina vaġa-vererena veiġari irauirau ġeri tuġu-rakaorakao tarimari ai tavevaġa-iaġoto. Tarima vaġa-midigumidiguri e vaġa-vedaġa-raġeri tuġamaġiri taġabito-ġoi ema tarima ġeri ai tamamato-ġoi, baru na tavonuvonu-raġeto-ġoi e karora ġesi taveiaiu-rakavato-ġoi.

⁴ Senaġi ġita ġera Vevaġa-maġuri Barauna ġena veiaiu-namo ema ġena veuravini ġita tarimara ġerai ema oforito nai tu, ⁵ ġita ema vaġa-maġurirato. Ġita tu dia ġera vei-iobukaiobuka dainai ema vaġa-maġurirato. Asiġina. Ġia tauġena ġena vevetuġaġwai moġo ema vaġa-maġurirato. Eġuriġi-matamatarato tamaġuri-ġenoġoito ġaronai, ema Iauka Vevaġa na ġera maġuri ma evaġa-variġu ġenoġoirito. ⁶ Mai Iauka Vevaġa tu Iesu Keriso ġita ġera Vevaġa-maġuri Tarimana ġenana Barau na ġita iatarai ebubu-kauato. ⁷ Keriso na mai maġuri eveiato, korana ġita tu ġia ġena namo e varevare-bara ġenana moġo vei-iobukaiobuka tarimarai evaġa-iaġorato Barau ġoiranai. Ema maġuri vanaġivanāġi tatuġamaġi-dadamaġiani maġurina maki Barau na bevinirani, benamo bita ġabiani.

⁸ Mai velaunaġi guruġari maġeri tu moġoni korikori. Be au aurani, ġoi na mai veiġa namori maġeri tarimarima ġeri ai bono kiraġi-baregori, be mani Barau ġenai ġeveġabidadamani tarimari maniġeri tu ġeri maġuri beġene nariri; ema ġauvei namori ġeveini maniġeri tu roġo beġene vei-iaġori. Korana mani veiġa maniġeri tu veiġa namori ema maniġeri na tarimarima mabarari maki beġe vaġa-kavarini. ⁹ A vedanaġi babori e tubu ġata o sene ainana ġeiaġomato moġeri kiraġi-ginikau ginikauri e veġareveġare, ema Mose ġena taravatu vevaneri mabarari ġerina tu bono veġita. Korana maniġeri na vevaġa-kava namona ta tu asi bodoġariani. Mani tu asi tauri dagarari. ¹⁰ Ekalesia dogorona nuġanai vetavi-kirakira veiġana eveiani tarimana tu bono kira-toreġaua, bono kiraia, mo veiġa asi bene veia. Beseġaforeni, benamo mo veiġa roġo beveiani nai, vaġa-ruaruana ma bono kira-toreġaua. Moġa murinai roġo eġġiraġeni nai tu, bono ġita-fitoġaia moġo. ¹¹ Korana maniġesi vetavi-kirakira veiġari eveirini tarimana tu bono riba, ġia ġena maġuri tu rakava kwaikwai ema vei-rakava nuġanai etanuni. Ġia tu tauġena ġena vei-rakava na evaġa-moġoniani, ġia tu moġoni rakava tarimana.

Vevaġa-riba guruġari magori

¹² Au na Atemas o Tikiko ġoi ġemu ai batuġu-iaġosiani nai tu, dabara ta bono vetaua, benamo au ġegu ai bono iaġoma Nikopoli ġana. Korana au tu akirato, faraka e iavara ġueri nuġari ai tu monai baġabiani atato bene. ¹³ Taravatu tarimana Senas e Apolos ġeri dabara bono raga-vei, be bono ragatuġu-iaġomari. Botuġu-iaġomarini nai tu, ġeri ura dagarari mabarari maki bono vini-ginikauri.

¹⁴ Ġita ġera tarimarima mabarari ġauvei namori veiveiri ai asi beġene biga dabarari bono vaġa-ribari, be beġene ribari. Korana moġeri dabara beġe ribarini nai tu, ġaro vanaġivanāġi ġeri-ġari tu tauġeri beġe ġauveini, benamo beġe ġoitaġoni, ema ġeri ġauvei maki ġwaġwari beġe vetoreni.

¹⁵ Mainai au karogu mabarari na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu. Ġema vevaġa-namo maki veġabidadama nuġanai ġai ġeura-vinimani tarimari bono viniri.

Barau ġena namo e varevare-bara ġomi mabarami ġemi ai bene tanu.

PAULO ĜENA TORETORE FILEMONA ĜENA

Filemona vaĝa-foforina guruĝari

Paulo na mai fefa tu Filemona ĝena Roma dibura gabuna na etoreato. Mai fefa tu laĝani 60 ma 61 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai vau.

Mai fefa anina baregona tu “Veĝabi-raĝe ĝenoĝoi”. Ma siri baregori mai fefai tu siri 15 ema 16.

Paulo na Filemona mai fefa etore-viniato korana tu ĝena ura, 1) Filemona bene kiraia, Onesimo ma bene ĝabi-raĝea tarikaka maĝurinai; 2) Filemona bene kira-varaia, ĝia tu dibura na dori eraka-rosini, ma beraka-rosini ĝaronai tu Filemona bea raka-ĝitaiani.

Paulo na Filemona ĝena mai fefa tu maĝesina eboioĝaiato:

1. Paulo na Filemona evaĝa-veiaviato - siri 1-7

2. Paulo na Onesimo iatanai Filemona enoĝiato - siri 8-21

3. Veĝabituĝu ĝuruĝari ekiraĝirito - siri 22-25

¹ Au Paulo, Keriso Iesu ĝaramanai diburai atanuni tarimagu, ema tarikakara Timoteo, ĝemana eiagōsini.

Ĝauvei sebona ĝaveiani tarimana e ĝatama namona Filemona ĝemu atore-vinimuni.

² Ema tobara Afia, ema ĝatara namona, Barau ĝena vetari nuĝanai iauka rekenai, Arekipo, ema ĝoina numai ĝevegogoni ekalesiari ĝeri atore-vinirini.

³ Tamara Barau ema Vereĝauka Iesu Keriso ĝerina maino ema varevare-bara ĝemi ai bene tanu.

Filemona ĝena veuravini ema veĝabidadama

⁴ Filemona, ĝegu Barau atanikiu-viniani ema vanaĝivanagi ĝegu ĝauĝau ai akiraĝimuni, ⁵ korana ĝemu veĝabidadama Vereĝauka Iesu ĝenai ema ĝemu veuravini Barau ĝena veaĝa tarimari mabarari ĝeri ai aseĝaĝimuni nai. ⁶ Moĝa lorinai aĝurigurini ĝemu veĝabidadama bono vari-fiua tarima tari ĝeri ĝana, be dagara namori tagaunarini Keriso ĝenai taveĝabidadamani lorinai, bono riba-ĝitakauri. ⁷ Moĝoni, tarikakagu, ĝemu veuravini na evaĝa-iaku rakavaguto ema elaunaĝi-rakavaguto, korana ĝoi na veaĝa tarimari nuĝari ovaĝa-kokorerito.

Paulo ĝena noĝinoĝi

⁸ Au tu nuĝagu gwaĝiĝi Keriso nuĝanai ĝoi bara kiramu kara boro vei, ⁹ senaĝi veuravini nuĝanai moĝo anoĝimuni ĝemu veuravini dainai. Mai tu au, Paulo, baĝauka ema Keriso Iesu ĝaramanai diburai maĝeggu. ¹⁰ Onesimo, au natugu, uranai anoĝimuni. Ĝia tu Keriso nuĝanai au natugu ai eiagoto, korana au roĝo dibura numana nuĝanai, iaukai ĝia tamanai aiagoto. ¹¹ Guinenai ĝia tu asi namo ĝoi ĝemu ai, senaĝina toma vetuĝunaĝi iaĝovininaĝi ĝia tu ilaila nai, ĝoi na oura-viniani ema au na maki aura-viniani.

¹² Ĝia tu au lorugu ĝutuna, mai atuĝu-iaĝosi ĝenoĝoiani, be bono ĝabi-raĝea. ¹³ Au ĝegu ura ĝia tu mainai bana ĝabi-taria au sevigu ai, be ĝoi gabumu bene ĝabia au bere vaĝa-kavagu, au Vari Namona ĝaramanai roĝo diburai nuĝanai. ¹⁴ Senaĝi ĝegu ura ĝoi na maoro boro vinigu vau bara ĝabi-taria, moĝesi naima asi aĝabi-tariato. Au asi aurani maki ĝoi bana kiramu kara bono veia. Au ĝegu tuĝamaĝi, bema veĝa namori tari au duruduruĝu ĝona bourani veiveiri nai tu, nuĝamu sigai moĝo bono veiri.

¹⁵ Betaĝu ĝoi ĝemuna Onesimo eveĝitato ĝaro kotuna anina tu, ma boĝabi-ĝenoĝoiani nai tu, ĝoi ĝesi bene tanu-vanaĝi vanaĝi ĝana. ¹⁶ Dia ĝemu tuĝu-rakaorakao tarimana asi voina moĝo. Asiĝina. Moĝoni, ĝia tu ĝemu vetuĝunaĝi tarimana, senaĝi ĝia toma tu ĝoi tarikakamu moĝoninaĝi beiaĝo, naima bono ura-vinia. Au na ĝia tu anari-ĝitakauani nuĝagu mabarana ĝesi, ema ĝoi na maki bouravini-lelevaĝiani nuĝamu mabarana ĝesi. Ĝia boura-viniani ema boĝabi-raĝeani tarima ta ema Vereĝauka nuĝanai tarikaka ta.

¹⁷ Bema au oĝabi-raĝeguni ĝoi ĝatamu, Onesimo maki bono ĝabi-raĝea au boĝabi-raĝeguni ilailanai. ¹⁸ Bema kerere ta eveiato ĝoi ĝemu ai o ma ĝena ĝabitore ĝoi ĝemu ai nai tu, au aragu ai bono toreri. ¹⁹ Au Paulo ĝimagu na mai fefa atoreani. Mo ĝabitore tu voiri mabarari bavini-ĝenoĝoimuni. Ĝoi maki ma ĝemu ĝabitore au ĝegu ai. Ĝoi maĝuri tu au ĝeguna oĝoitaĝoato, senaĝi manĝeri tu asi bita kiraĝirini. ²⁰ Be, tarikakagu Vereĝauka nuĝanai, mani ĝemu veĝa ĝegu noĝinoĝi bono ĝabi-raĝea. Ĝita taura ruarua tu Keriso nuĝanai tatanuni, be bono vaĝa-iakugu.

²¹ Ĝemu seĝaĝi ai avetuĝa-maĝikauni nai batore-vinimu. Au ribagu, dia anoĝimuni veĝari moĝo boveirini, senaĝi veĝa namori boruri maki boveini. ²² Dagara ta maia. Ĝegu ĝena daiĝutuna ta bono ĝabi-torea, korana atuĝamaĝini, Barau na ĝemi ĝauĝau beĝabi-raĝeani, be beĝabi-iaĝosiguni ĝemi ai.

Vevaḡa-namo guruḡari

²³ Epafras, Keriso Iesu ḡaramanai au ḡesi dibura numanai ḡatanuni, ḡia na evaḡa-namomuni. ²⁴ Ema Mareko, Aristako, Dema ema Luka au ḡesi ḡaḡauvei-sebonani tarimari, ḡia na maki ḡeri vevaḡa-namo ḡevinimuni.

²⁵ Vereḡauka Iesu Keriso ḡena varevare-bara mabarami ḡemi ai bene tanu.

HEBERU

Heberu vaġa-foforina guruġari

Mai fefa toretorena tarimana ta tu asi ribana. Tari ġekirani tu Luka na etoreato, tari ġekirani tu Apolos, o Banabas, o Priskila, o Akwila, o Paulo na etoreato ġetoni. Gutuma ġekirani tu Paulo ġetoni korana fefa tu Paulo ġena fefa tore maġurinaġ ġetoreato. Mai fefa tu laġani 60 ema 70 fakari nuġanai ta ġetoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefai siri baregori tu karoa 1:3; 4:14-16.

Mai fefa etoreato tarimana ġena ura baregona tu, 1) Heberu ekalesiari bene kirari, ekalesia maġurina korikorinai beġene tanu, a Iuda ġeri sene taravaturoi ema maġuriri ġerina tu beġene raka-veġita ma ġeri ai asi ma beġene ġenoġoi-iaġo, maġuri vanaġivanaġi asi beġe doġariani garina (2:1; 6:4-6; 10:26); 2) Iesu Keriso bene vaġa-foforia, ġia tu moġoni Barau vetoġana korikori ema fororito tanobarai; 3) Barau ġena Ginitaġo Variġuna Iesu ġenai emoġonito moġa bene vaġa-fofori ginikaua etato.

Mai fefa tu maiġesina eboioġaiato:

1. Vevaġa-riba-iaġi guruġari - karoa 1-10:18
2. Ekalesia tanutanuna maġuriri - karoa 10:19-13:25

Barau ġena guruġa Natuna ġenana

¹ Guinenai, ġaro vovoka e dabara ġutumai Barau na peroveta tarimari ġerina senera evaġa-guruġarito. ² Senaġi toma, mai ġaro dokori ai, tu Natuna ġenana ema vaġa-guruġarito. Barau na dagara mabarari tu Natuna eviniato bene ġaunari. Ema ġia ġenana maki Barau na guba e tanobara eveirito. ³ Ġia tu Barau marevana e mamana baregona evaġa-foforiani, ema ġia tu Barau tauġena kavana. Ġia ġena guruġa seġukana na dagara mabarari eġabi-taġorini. Ġia tauġena na ġera rakava ġurigiavaġiri dabarana evei-ġitakauato murinai, Barau Iaru-korokoro aroribanai ea tanu-tarito gubai.

Barau Natuna tu barego vedaurea, aneru maki evanaġirito

⁴ Barau na Natuna tu etore-vaġeato, aneru evanaġirito. Korana tu arana eviniato maki vaġe lelevaġina, aneru arari evanaġirito. ⁵ Korana Barau na aneru ta tu asi ekiraiato, ekirato,

“Ġoi tu au Natugu,

toma au tu ġoi Tamamu ai baiaġo.”

O maiġesi maki asi ma ekiraiato, ekirato,

“Au tu ġia Tamanai baiaġoni,

ema ġia maki au Natugu ai beiaġoni.”

⁶ Ema Barau na Natuna guinena tanobara ġana ma beġori-iaġomaiani nai tu bekirani,

“Barau ġena aneru mabarami na boġono toma-rakariġo vinia.”

⁷ Aneru ekiraġirito nai tu ekirato,

“Barau na ġena aneru eveirito iavara kavana,

ġena vetuġunaġi tarimari karava emoreni noġa.”

⁸ Senaġina Natuna ekiraġiani tu ekirani,

“Barau o, ġoi ġemu Vere daġina tu betanu-vanaġi vanaġini,

ġemu Basileia tu ma iobukaiobukamu ġesi oġori-kauani.

⁹ Vei-iobukaiobukata tu oura-vinirini,

ma veġa rakavari tu asi oura-vinirini.

Moġa lorinai, Barau o,

ġemu Barau na maki karomu fakari ai ġoi eġabi-viriġimuto,

debamu ai diġa esisiato,

iaku na evaġa-vonumuto.”

¹⁰ Ema ma ekiraiato, ekirato,

“Vere o, tovtovonai tu

ġoi na tanobara oveiato,

ema guba maki ġoi ġimamu veiveina.

¹¹ Ġia tu beġe korini,

senaġi ġoi tu botanuni;

mabarari dabuġa kavana beġe rakavani.

¹² Ġoi na koudi noġa boiokurini,

dabuġa kavana vetoġari beġe irauni,

senaġi ġoi vetoġamu tu asi beirauni,

ema ġoi ġemu maġuri laġaniri maki

asi beḡe magoni.”

¹³ Barau na aneru ta maki asi ekiraiato,

“Aroribagu ai noma tanu,

bene iaḡo mo, ḡoi ḡevetari-vinimuni tarimari ḡoi kwakumu fanakauna dagaranai batore-taririni.”

¹⁴ Aneru mabarari tu vetuḡunaḡi iaukari moḡo, Barau na etuḡurito deikara vevaḡa-maḡuri beḡe ḡabiani tarimari vaḡa-kavari ḡana.

2

Vevaḡa-maḡuri baregona

¹ Moḡa lorinai kara taseḡaḡirito guruḡari tu tana ḡabi-gigitariri, asi namo ḡerana beḡe rekwarekwani, benamo taiḡo-viniani gabuna bita leaiani. ² Korana aneru na ḡita senera ḡeri ḡevari-fiurito guruḡari tu moḡoni veḡata, ma mo guruḡa moḡeri ḡekira-sirivaḡi-iaḡirito e asi ḡekorana-iaḡirito tarimari tu ḡeri vei-rakava ilailari ai metona ḡeḡabiato, ³ a ḡita tu kamasi bita raga-maḡurini, bema mai vevaḡa-maḡuri baregona bita ḡita-ḡuiragiiani nai tu? Mai vevaḡa-maḡuri tu tovotovonai Vereḡauka tauḡena na evari-fiuato. Moḡa murinai tu ḡeseḡaḡiato tarimari na ḡai ḡema-kiravaramato mo tu moḡoni. ⁴ Barau na maki evaḡa-moḡoniatto vetoḡa boruri ai, e nuḡa-farevaḡi veḡari ai, e seḡuka veḡari boruri dabara iraurauri ai, ema Iauka Veaḡa ḡena varevare dagarari na. Mo Iauka Veaḡa ḡena varevare dagarari tu Barau ḡena ura lorinai veḡabidadama tarimari evinirito.

Iesu na vevaḡa-maḡuri gabuna ḡana eḡori-iaḡorani

⁵ Mo tanobara beiaḡomani ḡai na ḡakiraḡiani tu Barau na dia aneru ḡeri veḡitaḡau gaburenai etoreato. ⁶ Senaḡina Buka Veaḡa nuḡanai gabu tai tarima ta evarifiuto, ekirato,

“Barau o, tarimarima tu dei,

be ḡoi na otuḡamaḡi-gwaḡiḡiani?

O Tarimarima Natuna tu dei,

be ḡoi na oraka-ḡitaiani?

⁷ ḡoi na kota otore-variḡoato aneru gabureri ḡana;

murinai mareva baregona e vegubakau koronana ḡenai otore-kauato,

⁸ ema dagara mabarari ḡia kwakuna gaburenai otorerito.”

Korana Barau na dagara mabarari tu ḡia ḡena veḡitaḡau gaburenai etorerito. Moḡoni, Barau na dagara ta tu asi etore-ragakwaneato, ḡia ḡena veḡitaḡau gabuna murikanai. Senaḡina maitoma dagara mabarari tu dia ḡia ḡena veḡitaḡau gaburenai taḡitarini.

⁹ Senaḡi Iesu taḡitaiani, ḡia tu Barau na mo faka kotunai etore-variḡoato aneru gabureri ḡana, korana Barau ḡena varevare-bara ḡenana tarimarima mabarari urari ai bene mase. Toma Iesu tu taḡitaiani, iatanai Barau na mareva e vegubakau baregona etore-kauato, korana tu midigumidigu ai emaseto.

¹⁰ Dagara mabarari eveirito e eḡaunarito Barauna, ḡena ura tu Iesu roḡo midigumidigu ḡenana asi vetoukaunai bene iaḡo-guine. Moḡa murinai vauro natuna ḡutumari ma bene ḡori-iaḡomari, benamo ḡia marevana e mamana baregona beḡene ḡabia. Barau ḡenai dabara roroḡotona sebona tu moḡa moḡo. Korana Iesu tu Barau natuna ḡeri vevaḡa-maḡuri tarimana baregona. ¹¹ Tarimarima evaḡa-veaḡarini tauna, Iesu, ema Iesu na evaḡa-veaḡarito tarimari Tamari tu sebona. Moḡa lorinai Iesu tu asi emaiakaiani mo evaḡa-veaḡarito tarimari ekiraḡirini ḡia tarikakana. ¹² ḡia na Barau ekiraiiani, ekirani, “ḡoi aramu tu au tarikakagu ḡeri ai bakiraḡi-foforiani; ekalesia nuḡanai ḡoi mari ai bavonevone-raḡemuni.”

¹³ Ma ekirato,

“Barau ḡenai haveḡabidadamani.”

Ema ma ekirato maki,

“Au tu maiḡegu Barau na eviniguto doḡorona natuna ḡesi.”

¹⁴ Korana Barau natuna mabarari tu ma viriḡori e ma rarari nai, ḡia tauḡena maki ḡia ilailari ai eiaḡoto. Moḡesi eveito korana tu, ḡena mase ḡenana mase seḡukana eḡabi-taḡoani tarimana, Diabolo, bene vaḡa-rakavaia ḡana. ¹⁵ Ema tarimarima deikara ḡeri maḡuri nuḡanai mase garina na eḡuḡuvirito bene vaḡa-maḡuriri ḡana. ¹⁶ Moḡoni, Iesu na tu dia aneru evaḡa-kavarito, senaḡi Aberahamo besena. ¹⁷ Moḡa lorinai Barau na Iesu tu dabara mabarari ai tarina doḡoro ilailari ai eveirito. Korana mo dabarai vau vevetuḡaḡwa e vetuḡamaḡikau Rubu Veaḡa verena baregonai beiaḡoni. Ema Barau vetuḡunaḡina beiaḡo-vinini, tarimarima ḡeri rakava na bene voi-vaḡiri ḡana. ¹⁸ Korana Iesu tauḡena na veribaḡani midigumidiguna mamina eḡabiato, toma kamara deikara veribaḡani beḡoitagani nai tu bevaḡa-kavaiani riba.

3

Iesu ġena seġuka na Mose ġena seġuka evanaġiato

¹ Moġa lorinai, tarikakagu veaġami, ġomi tu Barau na ekeamito guba na. Gemi tuġamaġi boġono tore-gwaġiġia Iesu ġenai. Ġia tu Barau na etuġuato Rubu Veaġa verena barana. Ġita na tu ġia takiraġi-foforiani. ² Iesu tu Barau na evaġa-ruġaiato Rubu Veaġa verena. Ema ġia tu ma ġena vetuġamaġikau Barau ġenai, ilailana Mose ma ġena vetuġamaġikau Barau ġena numai kavana. ³ Numa eragaiani tarimana tu ġegubakau-baregoani, a eveiani numana tu ġegubakau-keiani. Moġesi kavana Barau na Iesu tu mareva baregona evinaiato, Mose na eġabiato marevana evanaġiato. ⁴ Numa mabarari tu ma ragaragari tarimari, senaġina dagara mabarari veiveiri tu Barau ġeregana. ⁵ Mose tu vetuġunaġi-iaġovini tarimana, ġia ma ġena vetuġamaġikau Barau ġena numai. Ema ġena ġauvei tu ġoirai Barau na kara bekiragirini gurugari ekiraġi-foforirito-ġoi. ⁶ Senaġina Keriso, Barau Natuna, tu Barau ġena numa eġita-ġauani. Ġita tu ġia ġena numa, bema ma kokorera e ma iakura ġesi taveiavi-iaġiani tugamaġikauai bita veġabi-gwaġiġini beiaġoni mo magona.

Barau ġena tarimarima ġeri iaġaraġi

⁷ Moġa lorinai Iauka Veaġa ekirani kavana bitana vei, maiġesi ekirani, “Toma bema Barau garona boġo seġaġiani nai tu, ⁸ nuġami asi boġono vaġa-gwaġiġi foroforori, senemi tanobara fakanai veribaġani ġaronai ġeseġaforeto kavana. ⁹ Oba, tamami na laġani gabana vasivasi (40) tanobara fakanai ġegu ġauvei ġeġitaiato, senaġina ġeribaġaniguto e ġevaġa-uraġuto. ¹⁰ Moġa lorinai mo bese abaru-vinirito, benamo akirato, ‘Ġia nuġari tu vanaġivanaġi au ġeguna ġeveġitani, ema au ġegu veġa maki asi ġeribarini.’ ¹¹ Moġa lorinai ma barugu ġesi aguruġa-foforito, ‘Ġia au ġegu iaġaraġi ai tu asi beġe raka-toġani.’”

¹² Tarikakagu mabarami, boġono venari. Asi namo tarikaka ta ġomi fakami ai loruna ġutunai vei-rakava betanuni, ema Barau ġena guruġa asi bevaġa-moġoniani, benamo maġuri Barauna ġenana beraka-veġitani. ¹³ Toma mai ġaro maiġa Barau ekirani, “Tomaġaro” etoni ġiranai, karomi tata ġesi boġono velaunaġi, be vei-rakava ġena ġofaġofa na ta nuġamu asi bene vaġa-gwaġiġia. ¹⁴ Ġita tu Keriso ġesi tasebonato, bema tovotovonai taġabi-raġeato veġabidadamana moġa bita ġabitari-gwaġiġiani beiaġoni mo magona. ¹⁵ Buka Veaġa ekirani kavana, “Tomaġaro ai bema garona boġo seġaġiani nai, nuġami asi boġono vaġa-gwaġiġiri, ġuinenai ġomi senemi seġafore ai ġeveito kavana.”

¹⁶ Dei na tu Barau garona ġeseġaġiato, senaġi ġena guruġa ġekira-fitoġarito, benamo ġevaġa-baruato? Mo tu Mose na Aigupito na eġori-rosirito tarimari mabarari, ene? ¹⁷ Ema deikarari tu Barau na mo laġani gabana vasivasi (40) nuġanai ebaru-vinirito? Tarimari tu moġeri, rakava ġeveito, benamo tano fakanai ġeketoto, benamo ġemaseto, ene? ¹⁸ Ema Barau na tu deikarari ekirarito, ekirato, “Au ġegu iaġaraġi gabunai tu asi beġe raka-toġani.” Ġeseġaforeto tarimari ekirarito, ene? ¹⁹ Moġa lorinai ġita taribani, ġia tu asi ġeraka-toġato, korana Barau asi ġevaġa-moġoniato-ġoi nai.

4

¹ Barau ġena iaġaraġi ai bita raka-toġani guruġatorena tu roġo eruġa-taġoni. Moġa lorinai bitana venari, ġita fakarai ta mo iaġaraġi ai asi beraka-toġani garina. ² Korana mo Vari Namona ġita ġera ġeġobata-iaġiato tu Isaraela tarimari ġeri maki ġeġobata-iaġiato. Senaġi mo guruġa ġeseġaġirito ġerina namo ta asi ġeġoitaġoato, korana tu ġeseġaġirito moġo, ma asi ġevaġa-moġonirito.

³ Senaġi ġita Barau tavaġa-moġoniani tarimara tu, mo iaġaraġi ai bita raka-toġani ġena guruġa ilailanai, ekirato, “Au ġegu baru ai kiraġitore guruġana gwaġiġina akiraġi-foforiato, akirato, ‘Au ġegu iaġaraġi ai tu asi beġe raka-toġani.’”

Moġoni, Barau tu moġesi ekirato, senaġina ġia na tanobara eveiato nai, ġena ġauvei mabarari tu varau evaġa-koririto. ⁴ Gabu tai Buka Veaġa nuġanai ġaro vaġa-imaima ruaruana (7) ekiraġiato nai tu, maiġesina ekirani, “Ġaro vaġa-imaima ruaruana (7) Barau tu ġena ġauvei mabarari ġerina eiaġaraġito.” ⁵ Ema mai vau bita kiraġia gabunai maki ekirato, “Ġia au ġegu iaġaraġi ai tu asi beġe raka-toġani.”

⁶ Senağina tari mo iağaraği ai beğe raka-toğani guruğatorena tu roğo eruğani gabunai. Ma Isaraela tarimari, Vari Namona ġeseğagi-guineato tarimari, tu mo iağaraği ai asi ġeraka-toğato, korana tu ġeseğaforeto nai. ⁷ Moğa lorinai Barau na ġaro ta ma eğabi-virigiato, “Tomağaro” ekirağiato. Ma lağani vovoka ġekorito murinai, Barau, Davida ġenana maiğesi eguruğato, ekirato, “Toma, bema Barau garona boğo seğağiani nai, nuğami asi boğono vağa-gwağigiri.”

⁸ Bema Iosua na iağaraği bere viniri, Barau na moğa murinai iağaraği ġarona ta tu asi ma bere kirağia. ⁹ Moğa lorinai Barau ġena tarimarima ġeri iağaraği tu rogo ġoirai eruğa-tağoni. ¹⁰ Korana Barau ġena iağaraği ai eraka-toğani tarimana tu ġena ġauvei na eiagağagini, ilailana Barau ġena ġauvei na eiagağagito kavana. ¹¹ Moğa lorinai sikokore, Barau ġena iağaraği ai tana raka-toğa uranai. Ma ġita fakarai ta asi bene keto, guinenai ġeseğaforeto tarimari kavari.

¹² Barau ġena guruğa tu mağuri e ma seğukana. Matana maki raga-rakava, vetari bağana ta matana ruarua maki evanagiato, erakatoğa-korikorini mağuri ma iauka vekaravarina, ema turiğa komukomuri ruarua ġeraga-sebonato vekaravarina. Tarima loruna ġutuna ġena ura e tuğamaği maki eriba-virigiani. ¹³ Barau na eveirito dagarari tu ta asi vekuretoğa ġia matanai. Ema ġia ġoiranai ġita mabarara ġera mağuri bita vari-fiurini.

Iesu Rubu Veğa verena barego vedaureana

¹⁴ Barau Natuna Iesu tu ġita ġera Rubu Veğa verena barego vedaureana; ġia tu guba eraka-vanağirito. Moğa lorinai ġera veğabidadamai tana veğabi-gwağigi. Mo tu ġita na takiraği-foforiani veğabidadamana. ¹⁵ ġita ġera Rubu Veğa verena baregona tu ġita ġera moiramoira ġia na maki emami-rağirini. Korana tu ġia maki ġenai veribağani irauirau mabarari ġefoforito ġita ġerai kavana. Senaği ġia tu asi evei-rakavato. ¹⁶ Moğa lorinai ma kokorera ġesi Barau ġena namo e varevare-bara terona ġana siraka-kavi-iağo. Monai Barau ġena vevetuğagwa bitana ġabia, ema ġena varevare-bara tana ġoitağoa, be bita ura-viniani nai, bene vağa-kavara.

5

¹ Rubu Veğa vereri baregori mabarari tu tarimarima fakari na Barau na eğabi-virigirito, benamo evağa-rugarito, tarimarima arari ai Barau ġena ġauvei beğene veia ġana. ġia ġeri ġauvei tu tarimarima ġeri rakava voi-vagiři ġana varevare dagarari Barau beğene vinia ema boromakau, mamoe, e manu beğene vağiri, benamo beğene gaburi, Barau na bonari bene noğori ġana. ² Rubu Veğa verena baregona tauğena maki ma ġena moira gaburi, naima ġia na asi ribari tarimari ema Barau ġena dabara na ġeraka-veğitani tarimari bevetuğa-ğwarini riba. ³ ġia tauğena maki ma ġena moira lorinai, ġia na rakava voi-vagiři varevareri tu ġia ġena evinini, ema tarimarima ġeri maki evinini.

⁴ Rubu Veğa verena baregona dağina eğabini tarimana tu arana barego. Tarima ta na mai ġinitağo ġauveina tauğena na asi beğabi-kavaiani, senaği ġia tu Barau na bene keaia vau, vağa-ilailana Arona ekeaiato kavana.

⁵ Keriso maki moğesi, dia tauğena eveğabi-varağeto Rubu Veğa verena baregonai evetoreto, senağina Barau na evağa-ruğaiato, ekiraiato, ekirato, “ġoi tu au Natugu, toma au tu ġoi Tamamu ai baiağo.”

⁶ Gabu tai maki ekirani, “ġoi tu Rubu Veğa verenai botanu-vanaği vanağini Melkisedek kavana.”

⁷ Iesu tanobarai etanuto-ğoi ġarori ai tu ma taği-kogokoğona ema matana ma nanuri ġesi Barau ġenai eğurigiurito-ğoi, ema enoği-rağeto-ğoi. Korana tu Barau na ġereğana na mogo mase ġenana bevağa-mağuriani. Barau na eșeğaiato, korana tu ma vegubakauna ġesi Barau garina eveito-ğoi nai. ⁸ ġia tu Barau Natuna, senaği ġena midigumidigu na vau seğaği dabarana eribaiato. ⁹ Enamo-vedaureato murinai vau, ġia beğe seğaği-viniani tarimari mabarari ġeri mağuri vanağivanaği vağa-ğorana tarimanai eiağoto. ¹⁰ Ema Barau na evağa-ruğaiato Rubu Veğa verena baregona Melkisedek kavana.

Asi boğono mero-kaukau

¹¹ ġia varina tu vovoka bita kirağirini, senağina moğeri kiraği-virigivirigiri tu gwağigi, korana ġomi tu asi ġotuğamaği-faka ġarimoğini. ¹² Mai nega mainai ġomi tu vevağa-riba tarimami ai ġoro iağo, be ġoro vevağa-riba-ğoi. Senağina ġomi tu rogo ġourani ta na Barau ġena guruğa moğoniri korari na ma bene vağa-ribami ġotoni. ġomi tu rogo lata ġourani,

ġaniġani gwaġiġiri tu asiġina. ¹³ Deikara lata roġo eruruni tu roġo mero keina. Ġia tu veiġa iobukaiobukari ema veiġa asi roroġotori vetoġari tu roġo asi ribana. ¹⁴ A ġaniġani gwaġiġiri tu tarima baregori ġari. Ġia na tu ġeġauvei-iaġi vanaġivanaġirini. Ġeġauvei-iaġirini ġarori ai tu tauġeri maki ġevevaġa-ribani namo e rakava vetoġari beġene ġita-leari ġana.

6

¹ Moġa lorinai namona tu Keriso ġena vevaġa-riba guruġari tovotovonai riba guineri ġeġorani dagarari tu si-iaġuiri. Benamo ġia ġena vevaġa-riba baregori ġana si-iaġo. Tovotovonai riba guineri ġeġorani dagarari moġo asi bitana vevaġa-riba-iaġi ġenoġoi-ġenoġoiri. Mo tu vei-rakava ġerina tuġamaġi-kure ma raka-kure e Barau ġenai veġabidadama. ² Babatiso vevaġa-ribari e ġima tarima iatari ai torekau, mase na varigiġi-ġenoġoi e vevaġa-oroġoto vanaġivanaġi. ³ Moġa tu bita veiani bema Barau na bevaġa-moġoniani nai.

⁴ Bema tarima ta ġena veġabidadama beraga-kwaneani tu, kamara dabarai ma beve-tuġamaġi-kureni? Ġia nuġana tu evaġa-mamaiato, ema guba na eiaġomato varevarena emami-tovoato, ema Iauka Veaġa maki eġabiato. ⁵ Ema Barau ġena guruġa namona edoġariato e vau ma beiaġomani tanobarana seġukari maki emamirito. ⁶ Bema ġia veġabidadama na ma beketo-veġitani, ġia tu Barau Natuna ma evaġa-satauro ġenoġoiani, ema ġutuma barai ma etore-rosiani e evaġa-maikaiani. Ġia ma novaġa-vetuġamaġi-kurea ġana tu asi dabarana ta.

⁷ Ġaro vovoka ġura eraguni, benamo tano na mo nanu erimaiani. Benamo bema mo tano iatanai ġevaroni tarimari ġari ġaniġani namori bevaġa-ġorarini nai tu, Barau na mo tano namo beviniani. ⁸ Senaġina ġau ma ġiniri ema ġauġa ma ġiniġiniri evaġa-ġararini tanona tu asi ġena namo; Barau na mo tano bekiraġiani tu tano rakavana, ema dokonai tu begabuani.

⁹ Gataġu mabarami, moġoni, maiġesina ġavaġa-guruġa gwaġiġimini, senaġina ġatuġamaġi-gwaġiġini, ġomi tu namo baregona ema vevaġa-maġuri boġoa ġoitaġoani. ¹⁰ Barau ġena veiġa tu asi ġeġeva. Barau ġemi ġauvei ema ġia arana ġoura-viniani nai, ġena tarimarima ġovaġa-kavarito ema initoma roġo ġovaġa-kavarini tu asi betuġa-rekwarini. ¹¹ Ġai ġema ura baregona tu ġomi tata manġesi mogo boġono ġauvei-kokore-iaġo, ġemi tuġamaġikau beġenea moġoni bene iaġo mo dokonai. ¹² Be asi beġene ġubulefimi, senaġina mo tarimarima ġeri veġabidadama e ġeri vevaġa-gwaġiġi ġerina mo kiraġitore ġeġabiani, boġono tovotovori.

Barau ġena kiraġitore

¹³ Barau ġena kiraġitore guruġana Aberahamo ġenai eveiato tu tauġena aranai eguruġa-toreto, korana tu tarima ta ma asi varaġe ġia iatanai, aranai beguruġa-toreni lorinai. ¹⁴ Ekirato, "Moġoni, goi tu bavava-namomuni ema besemu gutuma bavinimuni." ¹⁵ Benamo Aberahamo evevaġa-gwaġiġito, asi eġubulefito mo Barau na ekiraġi-torerito dagarari ġenai ġefoforito.

¹⁶ Tarimarima guruġatore gwaġiġiri mabarari ġeveini nai tu, tarima baregona ta ġia iatarageri ai aranai ġeguruġa-toreni. Monana mo guruga-tore guruġana gwaġiġina evaġa-moġoniani, benamo veġareveġare guruġari mabarari elauġaurini. ¹⁷ Guinenai Barau ġena kiraġitore tu guruġatore guruġana gwaġiġina eveiato. Korana ġia ġena ura ġia na kiraġitore beġe ġaunaiani tarimari beġene riba-ġinikau, ġia ġena kiraġitore tu asi bevekefoni. ¹⁸ Mo guruġatore ruarua tu beġe tanuni, asi beġe vekefoni. Ema mo dagara ruarua ġerina ġita taribani, Barau tu asi beġofaġofani riba. Be ġita deidei rakava ġenana taraga-veġitato, benamo Barau ġenai taiaġomato tarimara tana kokore-korikori, be mo tuġamaġikau ġoirarai eruġa-taġoni tana ġabia. ¹⁹ Mo tuġamaġikau taġabiato tu ġita ġera maġuri eġabi-tariani dagarana. Mai tuġamaġikau tu mognona e asi eirauni. Ġia tu vekouġau dabuġana na murina ġana eraka-toġani, eiaġoni mo, veaġa lelevaġi daiġutuna nuġana ġana. ²⁰ Mo ġana tu Iesu eiaġo-ġuineto ġita bene vaġa-maġurira uranai. Ġia tu Melkisedek ġena dabarai Rubu Veaġa verena baregonai betanu-vanaġi vanaġini.

7

Melkisedek tu Rubu Veaġa verena baregona

¹ Mai Melkisedek tu Salem vanuġa barana verena, ema ġia tu Iaru-korokoro Barauna ġena Rubu Veaġa verena. Ġia na Aberahamo edoġariato, vanuġa barari ġeri vere baregori o kini tari vetari ai evaġirito, benamo eġenoġoito-ġoi nuġanai, Aberahamo evaġa-namoato. ² Ema Aberahamo na vetari ai eġabirito farefareri, karava gabanana (10) eveirito, benamo karava ta Melkisedek eviniato. Melkisedek arana anina ġiniguinena tu

“Veiga Iobukaiobuka Verena”, ma arana ta tu “Salem Verena”, moğa anina tu “Maino Verena”. ³ Ĝia asi tamana, asi sinana, asi besena ta, ema ĝena mağuri evesinato ĝarona e ĝena mağuri emagoto ĝarona maki asiğina. Ĝia tu Barau Natuna kavana etanuni, Rubu Veaga verena vanağivanagi.

⁴ Melkisedek ĝogitaia, ĝia tu tarima arana barego lelevagi, korana Aberahamo tu senera baregona na maki vetari ai eğabirito farefareri karava gabanana (10) ĝerina ta ĝia eviniato. ⁵ Taravatu ekirani, Levi besena Rubu Veaga verena dagina beğe ĝabiani tarimari tu karava gabanana ĝerina ta beğene gogo Isaraela tarimari ĝerina, mo tu tarikaka ĝerina. Moğoni, tarikakari maki Aberahamo ĝena bese tarimari, senağina ĝia ĝerina beğene gogo. ⁶ Melkisedek senena tu dia Levi ĝenana eiağomato, senağina Aberahamo ĝenana karava ta eğabiato. Ma ĝia na Barau ĝena kirağitore eğabiato tarimana evağa-namoato. ⁷ Asi bita daradara-iağiani, tarima baregona na tarima keina vevağa-namo eviniani. ⁸ Levi senena, karava gabanana ĝerina ta ĝeğabiato doğorori, tu ma ĝemaseto-ğoi. A Melkisedek na maki karava ta eğabiato, senağini ĝia tu Buka Veaga na ekirağiani asi emaseto. ⁹ Benamo maiğesi ma nakira, Levi maki karava gabanana ĝerina ta ĝeğabiato-ğoi tarimana. Ĝia na Aberahamo ĝenana Melkisedek karava ta ma evini-goiato.

¹⁰ Korana Melkisedek na Aberahamo eğoițağoato ĝaronai tu, Levi tu roğosi roğo bene mağuri, roğo ĝatana Aberahamo tauğaninai.

Iesu tu Melkisedek kavana

¹¹ Guinenai Barau na Isaraela tarimari taravatu evinirito. Mo taravatu ekirani, Levi besena na ginitağo veaga ĝauveina beğene veia. Senağini bema Levi besena ĝeri Rubu Veaga verena ĝenana e ĝeri ĝauvei seğukana na mo namo vedaurea beğene ĝabia nai tu, kara dainai Barau tu ma ekirato, Rubu Veaga verena ta ma betuğuanu Melkisedek ilailanai, ma dia Arona kavana? ¹² Korana bema ginitağo ĝauveina ĝeveiani tarimari ĝeri doğoro ĝesenisito nai tu, taravatu maki besenisini. ¹³ Korana Iesu mai takirağiani tarimana tu irau doğoro. Ĝia ĝena doğoro tarimana ta fata veağana iatanai ginitağo ĝauveina asi eveito. ¹⁴ Korana ribara, ĝita ĝera Vereğauka tu Iuda besena na emağurito. Ma Mose na Rubu Veaga vereri ekirağirito-ğoi nai tu, Iuda doğorona tu asi ekirağiato.

¹⁵ Ema kara bita kiragi toma tu bita ĝitafaka-ğinikauani, korana Rubu Veaga verena ta ma befofori Melkisedek kavana. ¹⁶ Ĝia tu dia senena kavari, taravatu seğukanai Rubu Veaga verenai eiağoto, senağina mağuri vanağivanagi ĝenana eiağomani seğukana na Rubu Veaga verenai eiağoto. ¹⁷ Korana Barau na maiğesi ekiraiato, ekirato, “Ĝoi tu Rubu Veaga verenai botanu-vanağini vanağini Melkisedek kavana.”

¹⁸ Mo taravatu guinena tu etore-veğitaiao, korana ĝia tu asi seğukana ema asi bevevağa-mağurini riba. ¹⁹ Korana Mose ĝena taravatu na dagara ta tu asi evağa-namo vedaureaiao. Moğesina naima Barau na tuğamağikau lagilagina ta ma etore-rosiato, moğa ĝenana ĝita Barau sevina ĝana bita raka-kavini.

²⁰ Barau na Iesu tu guruğatore guruğana eveiato vau, Rubu Veaga verenai etoreato! A Rubu Veaga vereri mabarari ĝeri ai tu guruğatore ta asi eveiato. ²¹ Senağini Iesu Rubu Veaga verenai eiağoto tu Barau na guruğatore gwağigina eveiato vau. Barau na maiğesi ekiraiato, “Vereğauka tu eguruğa-foforito ma ĝena tuğamağini asi ma bekefoani: ‘Ĝoi tu Rubu Veaga verenai botanu-vanağini vanağini.’”

²² Mai guruğatore guruğa gwağigina lorinai, Iesu tu ginitağo variguna ma namona korikori vağa-moğoninai eiağoto.

²³ Guinenai Rubu Veaga vereri tu vovoka, korana tu ĝemaseto-ğoi, be ta Rubu Veaga verenai asi etanu-rovağito. ²⁴ A Iesu tu etanu-vanağini vanağini lorinai, ĝia tu Rubu Veaga verenai betanu-rovağini. ²⁵ Moğa lorinai deikara ĝia ĝenana Barau ĝenai beğe iağoni tu bevağa-mağurini riba. Korana Iesu tu ĝia urari ai Barau ĝenai bene ĝauğau ĝana etanu-vanağini vanağini.

²⁶ Maiğesi Rubu Veaga verena baregona na ĝita ĝera ura dagarari evinirani. Ĝia tu veaga, asi ĝena vei-rakava, vetouka ta ĝenai asiğina, namo vedaurea; ĝia tu vei-rakava tarimari kavana asiğini. Ma Barau na guba tuğuna korikorinai ea toreato. ²⁷ Ĝia tu dia guinenai Rubu Veaga vereri baregori kavana, ĝaro korikoriri ai varevare dagarari bevinini. Guine tu ĝia ĝena vei-rakava Barau na bene tuğamağini-fitoğari ĝana evinito, ma moğa murinai tu tarimarima ĝeri rakava Barau na bene tuğamağini-fitoğari ĝana. Ĝia tu vağa-sebona moğoni tarimarima ĝeri vei-rakava ĝana ginitağo varevarena eviniato. Moğa tu ĝia tauğena ginitağo varevarenai eiağoto, benamo Barau ĝenai evevini-rağeto. ²⁸ Mose

ġena taravatu na tu ma ġeri moira tarimari Rubu Veaġa verena baregonai etorerito-ġoi. Senaġina Barau ġena guruġatore guruġana gwaġiġina, Mose ġena taravatu murinai ema fororito dagarana, na tu Barau Natuna evaġa-ruġaiato. Ġia tu Barau na evaġa-namo vedaureaiato, ma namo vedaurea betanu-vanaġi vanaġini.

8

Iesu tu ġita ġera Rubu Veaġa verena baregona

¹ Ġai na kara ġakiraġiani tu maġa. Ġita tu ma ġera Rubu Veaġa verena baregona. Ġia tu gubai Iaru-korokoro Barauna ġena terona aroribanai etanu-tarito. ² Barau ġena veaġa gabuna nuġanai eġauveini. Mo tu farai rubuna korikori Vereġauka na eragaiato, dia tarimarima na ġeragaiato.

³ Rubu Veaġa vereri baregori mabarari tu ġevaġa-ruġarito, varevare dagarari ema boromakau, mamoe, manu beġene vini ġana. Moġa lorinai mai Rubu Veaġa verena baregona, Keriso, maki ma ġena dagara tari, bene vini ġana. ⁴ Bema ġia tanobarai bere tanu tu, Rubu Veaġa verenai asi bere iaġo, korana tu maġa, Rubu Veaġa vereri tu varau ġetorerito maġeri, varevare dagarari ġevini-tanuni, Iuda ġeri taravatu ekiraġiato ilailanai. ⁵ Ġia varevare dagarari mainai veaġa lelevaġi daiġutunai ġevinini tu, gubai mo veaġa lelevaġi daiġutuna kavana e vetoġana moġo. Moġesina nai Barau na Mose toma-rakariġo ġana farai rubuna bene ragaia ġana, naima ekira-toreġauato, ekirato, “Bono ġitaia, dagara mabarari boveirini nai tu, ġoro ai avaġa-ġitamuto ilailanai moġo bono veiri.” ⁶ Senaġina toma Iesu na ginitaġo varevareri vini-toreġau veiġana guinenai Rubu Veaġa vereri ġeri ġauvei evanaġiato. Korana Barau ġena kiraġitore variġunai Iesu tu Barau e tarimarima vekaravari ai eruġani, ginitaġo variġuna bene vaġa-seġukaia ġana, ma mai ginitaġo na mo ginitaġo guinena seġukana evanaġiani. Ema Barau ġena kiraġitore variġuna na mo ginitaġo guinena kiraġitorena maki evanaġiato. ⁷ Bema mo ginitaġo guinena asi ġena rakava tu, Barau na ginitaġo variġuna ta asi ma bere kiraġia. ⁸ Senaġina Barau na tarimarima ġeri ai rakava eġoitaġoto naima ekirato,

“Vereġauka eguruġa-foforini,
Boġono seġaġi, ġaro ta mani eiaġomani,
au na ginitaġo variġuna ta ma haveiani,
Isaraela besena e Iuda besena ġeri.

⁹ 1 Mai ginitaġo tu dia guinenai ġia seneri ġeri aveiato moġa kavana.

Dia mo ġaro ai ġimari ai aġabito,
benamo Aigupito na aġori-rosirito ginitaġona kavana.

Korana ġia tu au ġegu ginitaġo ġenai
asi ġevetuġamaġikauni naima,
au na araga-kwanerito,’

Vereġauka tu moġesina eguruġani.

¹⁰ Vereġauka ma ekirani,

‘Ġoira ġarori ai au na mai ginitaġo Isaraela besena ġeri ma haveiani:

Au ġegu taravatu ġia debari ai batore-toġarini ema ġia nuġari ai batorerini.

Au tu ġia ġeri Barau ai baiaġoni ema ġia maki au ġegu tarimarimai beġe iaġoni.

¹¹ Tarima ta na sevinai etanuni tarimana asi ma bevaġa-ribaiani,

ema tarima ta tarikakana asi bekiraiani,

‘Vereġauka noribaia!’

Korana mabarari na beġe ribaguni,

misina na beiaġoni mo baregona.

¹² Ġeri kira-sirivaġi batuġamaġi-fitogarinini,

ema ġeri rakava mabarari asi ma batuġamaġirini.’”

¹³ Barau na mai ginitaġo maġa ekiraġiani, “ginitaġo variġuna” etoni nai tu, ġia na mo ginitaġo tovotovonai moġa tu guinena na ekiraġiani. Ma kara eguinenani e erakavani tu asikauna berekwarekwani.

9

¹ Ginitaġo guinena tu ma ġena taravatu misimisiri toma-rakariġo ġana, ema ma ġena gabu veaġana maki. Mo gabu veaġana tu tanobarai etanuni dagarana. ² Barau toma-rakariġona ġana farai rubuna ta ġeragaiato. Mo farai rubuna nuġanai daiġutu giniginena tu Veaġa Gabuna ġetato. Ġia nuġanai tu lamefa torekauna dagarana, teibolo e Barau ġeviniato berediri. ³ Kouġau dabuġana vaġa-ruaruana murinai tu daiġutu ta maia. Moġa tu Veaġa Lelevaġi Gabuna ġetato. ⁴ Ġia nuġanai tu golo fatana, goġu ma bonana iatanai beġene vei ġana, ema Kiraġitore Mauġana; ġia murikana mabarana tu golo na ġeveiato. Ma mauġa nuġanai tu golo ġurona ta, nuġana ma manana e Arona

ġena togoi, egarakauto dagarana, ema fore ruarua Barau na iatari ai taravatu etoreto foreri. ⁵ Mo mauġa iatanai tu kerubi ruarua ġevaġa-ruġa veġoirarito. Mo kerubi tu ġau garagarari, vetoġari tu aneru kavari. Ta tavi ta dudu ai ġevaġa-ruġaiato, ma ta maki tavi ta dudu ai, ma faneri ġekeorito, benamo rakava voivaġiri gabuna ġegoru-tariato. Mo kerubi ruarua na tu Barau ġena mareva baregona ġekiraġiani. Senaġi maiġeri dagara misikoseri mabarari tu toma asi baġa kiraġirini.

⁶ Dagara mabarari moġesi ġevairito murinai, Rubu Veaġa vereri ġaro vanaġivanagi daiġutu giniguinena nuġanai ġeraka-toġato-ġoi, benamo ġeri ġauvei ġevairito-ġoi. ⁷ Senaġi rubu verena baregona ġereġana moġo laġani ta nuġanai vaġa-sebona daiġutu vaġa-ruaruana nuġanai eraka-toġato-ġoi. Gena rakatoġa ġarori mabarari ai tu rara maki eġabitaġoato-ġoi. Mo rara ġia na tu rakava tuġamaġi-fittoġari ġana ginitaġo daganai evaġa-iaġoato-ġoi. Guine tu ġia ġena rakava ġana evinito-ġoi ema murinai tu tarimarima ġeri rakava ġana. Mo rakava tu asi ribari nai ġevairito-ġoi rakavari. ⁸ Iauka Veaġa na maiġeri veiġa mabarari ġerina ġita tu maiġesina evaġa-guruġarani: Bema Barau toma-rakariġona ġana farai rubuna giniguinena roġo eruġa-taġoni nai tu, Veaġa Lelevaġi Gabuna rakatoġa dabarana tu roġosi roġo bene vekeo. ⁹ Mo farai rubuna tu toma mai negai kara beġe ġorani evaġa-foforiani. Mai farai rubuna nuġanai varevare dagarari e ginitaġo dagarari vaġa-ilailana boromakau, mamoe, manu Barau ġeviniato-ġoi dagarari mabarari na ġetomarakariġoto-ġoi tarimari nuġari asi ilaila beġe iarevarini. ¹⁰ Korana mo Barau ġeviniato-ġoi dagarari tu ġaniġani e niuniu dagarari, ema tarima beġene iareva ġana veġuriġi maġuriri irairau. Mai tu mabarari tauġani taravaturi moġo. Barau na tarimarima evinirito beġene korana-iaġiri, bene iaġo mo, ġaro ta, dabara variguna bevaġa-ruġaiani.

Iesu rarana

¹¹ Senaġi Keriso tu dagara namori ġema-foforito ġeri Rubu Veaġa verena baregona. Ġia tu farai rubuna barana e namo vedaureana nuġana na eraka-toġato. Dia tarimarima na ġeragaiaato farai rubuna, korana mo farai rubuna tu dia mai tanobara dagarana. ¹² Keriso tu dia nanigosi o boromakau naturi rarari segukari ai mo rubu ai eraka-togato. Senaġi ġia tu ġia rarana seġukanai Veaġa Lelevaġi Gabuna nuġanai vaġa-sebona moġo eraka-togato. Benamo ġita eġabivaġi-moġovaġirato rakava gena seguka na. ¹³ Nanigosi ma boromakau rarari ema boromakau natuna variguna ġegabuato kauna, Rubu Veaġa vereri na vei-rakavaġi ġemiroto-ġoi tarimari iatari ai misimisiri ġefu-kaurito-ġoi. Moġesina ġevairito-ġoi tu tarimarima tauġaniri tauġaniri ġevaġa-veaġarito-ġoi Barau ġoiranai. ¹⁴ Senaġi Keriso rarana na moġeri evanaġirito. Korana ġita nuġara, mase ġevaġa-ġoraiani ġauveiri ġerina, eiarevarato, maġuri Barauna ġena vetuġunaġi bitana iaġo-vini ġana. Keriso tu asi vetoukauna ta, tauġena tanu-vanaġivanagi Iaukana ġenana evevinito Barau ġenai.

¹⁵ Ginitaġo variguna nuġanai Keriso tu Barau e tarimarima fakari ai eruġani. Korana tu Barau na ekearito tarimari mabarari na ekiraġi-toreato maġuri vanaġivanagi beġene ġabia. Moġesi nai Keriso emaseto, tovotovona ginitaġona nuġanai tarimarima ġevairakavato ġeri rakava na bene ruġa-vaġiri ġana.

¹⁶ Tarima ta roġosi bene mase nuġanai, beurani bene guruġa-fofori, bemaseni nai tu, natuna na ġena farefare bene ġabiri. Mo ura o guruġa-fofori tu fefai betoreani ġia ġena kiraġitore guruġana. Natuna na mo farefare asi roġo beġabirini bene iaġo mo, tamana ġena mase tarimarima ġoirani ai bevaġa-moġoniani vau. ¹⁷ Korana tu mo ura ġetoreani fefana tu eguruġa-foforini tarimana bemaseni vau ma ġena seġuka, a bema ġia roġo maġuri tu, mo ura ġetoreani fefana tu asi seġukana. ¹⁸ Moġesina nai ginitaġo giniguinena maki rarana vau evaġa-seġukaiato-ġoi. ¹⁹ Korana Mose na taravatu guruġari mabarari tarimarima ġeri evarifu-ġosiato-ġoi murinai, boromakau naturi variguri e nanigosi rarari eġabirito-ġoi, benamo nanu ġesi egiro-sebonarito-ġoi. Moġa murinai isopo legana vulu kakakakana na ġebaruato dagarana mo rara ma nanunai eferiato-ġoi. Benamo Mose na mo isopo legana ma vulunai rara tu taravatu bukana e tarimarima iatari ai efu-kaurito-ġoi. ²⁰ Mose ekirato, "Mai rara tu ginitaġo vaġa-moġonina daganana Barau na ekiramito boġono korana-iaġia." ²¹ Farai rubuna ema mo rubu nuġanai toma-rakariġo ai ġeġavei-iaġirito-ġoi farefareri mabarari iatari ai veiġa sebona eveiato-ġoi. Iatari ai rara misimisiri efufiukauto-ġoi. ²² Moġoni, taravatu ekirani ilailanai, dori dagara mabarari tu rara na beġe iarevani. Korana rara asi berigoni nai tu, vei-rakava tuġamaġi-fittoġari maki asiġina.

²³ Senaġina maiġeri mai tu guba dagarari iouiouri moġo maiġesi ġeiarevarini. A gubai korikoriri ġetanuni dagarari iareva-iarevari ġana ginitaġo varevarena tu namona lelevaġi. Maiġeri ginitaġo varevareri evanaġirini. ²⁴ Korana Keriso tu dia tarimarima na ġevaiato veaġa lelevaġi daiġutuna nuġanai eraka-toġato. Iesu tu guba korikorinai eraka-toġato. Ma maitoma tu ġita urarai Barau ġoiranai efoforini. Mo tarima na ġevaiato moġa tu gubai veaġa lelevaġi daiġutuna moġo ġevaġa-ilailaiato. ²⁵ Rubu Veaġa verena baregona

tu laĝani tata nuĝari ai Veaĝa Lelevaĝi Gabunai rara eĝabi-toĝato-ĝoi. Keriso moĝesina tu asi eveini. Gia tu dia gubai eraka-toĝato murinai vau vanaĝivanaĝi tauĝena ginitaĝo varevarenai eiaĝoni, benamo Barau ĝenai evevinini. ²⁶ Moĝesina tu tanobara evesinato na veĝata bene midigumidigu. Senaĝi mai tanobara magona eĝabi-iaĝoani, mainai vau vaĝa-sebona moĝo ema forofito. Mo tu ginitaĝo varevarenai evevaĝa-iaĝoto rakava bene ĝabi-veĝitari ĝana. ²⁷ Evetoreto, tarimarima mabarari tu vaĝa-sebona moĝo beĝe maseni, ma murinai tu Barau na bevaĝa-kotarini. ²⁸ Keriso kavana vaĝa-sebona moĝo ginitaĝo daganarai eiaĝoto, tarimarima mabarari ĝeri rakava bene ĝabi-veĝitari ĝana. Senaĝi ĝia tu ma bema-fofori ĝenoĝoini. Mo tu dia rakava ma benema ĝabi-vaĝiri ĝana, senaĝina deikara ĝia ĝenari-taĝoani tarimari vaĝa-maĝuriri ĝana.

10

Ginitaĝo ĝuinena na rakava asi beĝabi-veĝitarini

¹ Mose ĝena taravatu tu dagara namori vau beĝe gorani iouiouri moĝo, dia dagara tauri korikori. Gia na mo ginitaĝo dagarari laĝani laĝani ĝevinito-ĝoi, senaĝina mo ginitaĝo dagarari na toma-rakarigo ĝeiaĝoto-ĝoi tarimari asi evaga-namo vedaurearito. ² Bema mo ginitaĝo dagarari na ĝetoma rakariĝoto-ĝoi tarimari beĝere vaĝa-namo vedaureari nai tu, asi ma beĝere ginitaĝo-ĝenoĝoi. Korana ĝia tu ĝere iareva-moĝovaĝi, ema ma ĝeri vei-rakava ĝuineri mamiragi ĝeri asi ma ĝere ĝabi-ĝenoĝoi. ³ Senaĝi mo ginitaĝo veĝiri laĝani tatai ĝeveirito-ĝoi veĝiri na tu mo laĝani tata nuĝari ai ĝevei-rakavato-ĝoi, moĝeri ĝekiravararito-ĝoi. ⁴ Korana tu boromakau e nanigosi rarari na rakava tu asi ilaila beĝabi-veĝitarini. ⁵ Moĝa lorinai Keriso tanobara ĝana eiaĝomato nai tu ekirato, “Goi tu ginitaĝo dagarari vaĝa-ilailana boromakau, mamoe, nanigosi ema varevare dagarari asi ourani,

senaĝi tauĝani ta ovei-toreato au ĝegu.

⁶ Karava na boromakau, mamoe, nanigosi eĝararini,

ema vei-rakava bono ĝabi-vaĝiri ĝana ginitaĝo varevareri ĝeveini ĝeri ai maki asi oiakuni.

⁷ Moĝesi naima au akirato,

‘Barau o, au tu iniĝegu,

Buka Veagui tu au ĝekiraĝiguto, au baiaĝoma tu ĝoi ĝemu ura bana veia ĝana.’”

⁸ Keriso ĝena guruĝa giniguinena tu maĝa, “Goi tu ginitaĝo dagarari e varevare dagarari asi ourani. Karavai ĝegaburini varevareri e vei-rakava bono ĝabi-vaĝiri ĝana ginitaĝo varevareri ĝeveini maki asi oura-vinirini, ema ĝeri ai asi oiakuni.” Maĝeri veĝa tu taravatu na ekiraĝirini ilailana, senaĝi goi na tu asi oiaku-iaĝirini. ⁹ Moĝesi nai ma ekirato, “Barau o, au tu iniĝegu, au baiaĝoma tu ĝoi ĝemu ura veĝana bana veia ĝana.” Benamo ginitaĝo veĝana giniguinena etore-veĝitaiato, benamo moĝa gabunai tu ta ma evaĝaruĝaiato. ¹⁰ Benamo Barau ĝena ura lorinai, Iesu Keriso tauĝanina ginitaĝo daganarai evaĝa-iaĝoato vaĝa-sebona moĝo. Benamo monana ĝita evaĝa-veaĝarato.

¹¹ Rubu Veaĝa vereri mabarari ĝaro vanaĝivanaĝi tata ĝeruĝa-tarito-ĝoi, benamo mo ginitaĝo ĝauveiri ĝeveirito-ĝoi. Senaĝi ĝeri ginitaĝo dagarari tu dagara sebori moĝo ĝevinito-ĝoi vanaĝivanaĝi. Ema mo ginitaĝo dagarari na rakava tu asi ĝeĝabi-veĝitarito-ĝoi. ¹² Senaĝi Keriso na rakava ĝabivagi ĝana tu ginitaĝo sebona moĝo eveiato ĝaro mabarari ĝana. Benamo moĝa murinai Barau ĝimana aroribanai ea tanu-tarito. ¹³ Mo negai beiaĝoma maitoma tu evenarini, beiaĝoni mo, ĝia ĝevetari-viniani tarimari mabarari Barau na ĝia kwakuna fanakauna daganarai betore-taririni. ¹⁴ Korana ginitaĝo daganara sebona na moĝo evaĝa-veaĝarito tarimari evaĝa-namo vedaurearito. Ma ĝia tu namo vedaurea beĝe tanuni, vanaĝivanaĝi.

¹⁵ Iauka Veaĝa na maki evaĝa-ribarani. Guine tu ekirato,

¹⁶ “Vereĝauka ekirani,

‘Moĝeri ĝaro muriri ai,

au ĝia ĝeri tu mai ginitaĝo baveiani.

Au ĝegu taravatu ĝia nuĝari ai batore-toĝarini,

ema ĝia debari ai baberarini.’”

¹⁷ Ema ma ekirato,

“Gia ĝeri vei-rakava e veĝa ĝeĝevaĝeĝevari asi ma batuĝamaĝi-ĝenoĝoirini.”

¹⁸ Maĝeri etuĝamaĝi-fitoĝarito nai tu, rakava ĝabi-veĝitari ĝana varevare daganara ta tu asiĝina maia.

Barau sevina ĝana siraka-kavi ma tuĝamaĝi kokorera ĝesi

¹⁹ Moĝa lorinai, tarikakagu, ĝita tu nuĝara gwaĝigi Iesu rarana ĝenana Veaĝa Lelevaĝi Gabunai bita raka-toĝani. ²⁰ Mo vekouĝau dabuĝana o ketin evedare-kikimato, monana Keriso na ĝita ĝera maĝuri dabarana variĝuna ekeo-fakaiato. Mo vekouĝau dabuĝana tu

Keriso tauḡanina. ²¹ Ġita tu ma ġera Rubu Veaḡa verena baregona, Barau ġena numa eġita-taḡoani. ²² Ġita nuḡara tu eiarevarito rakava mamiraġiri ġerina, ema tauḡanira maki nanu namo vedaureana na eġuriġirito. Moġesi naima Barau ġenai siraka-kavinagi nuḡara ma moḡoniri ġesi e ma ġera veġabidadama korikoriri ġesi. ²³ Ġera tuḡamaġikau tavaḡa-moḡoniani dagarana ġenai tana veġabi-gigitari, asi tana ġareva-ġareva. Korana Barau na kara ekiraġi-toreato tu beveiani. ²⁴ Ema karora bitana tuḡamaġiri kamasi tata bita vaḡa-kavarini, benamo beġe veura-vinini, ema ġauvei namori beġe veini. ²⁵ Ġita ġera raka-vegogo ai bitana fofori-ġoi, asi bitana tanu, tari ġeveini kavana. Senaġi karora ġesi velaunaġi bitana vaḡa-baregoa. Korana tu tauḡemi na varau ġoġitaiani, Keriso ġena iaḡoma ġarona tu mai ekavinagi-rakavani.

²⁶ Bema guruḡa moḡonina taribaiani murinai, ma taġiġiraġeni, benamo tavei-rakavani nai tu, bitana riba, rakava ġabi-veġitari ġana, ginitaḡo dagarana ta tu asiġina maia. ²⁷ Senaġi ma garira ġesi kara ġoirai ġerai beġorani, moḡa moḡo bitana nari-taḡoa. Mo tu Barau ġena Kota Baregona, ema Barau ġevetari-viniani tarimari e iaukari beġararini karavana. ²⁸ Tarima ta na Mose ġena taravatu asi ekorana-iaġiato-ġoi, benamo ġeġita-kauato-ġoi tarimari ruarua o toitoi na ġekiraġi-foforiato-ġoi. Mo tarima tu ġevaġi-maseato-ġoi, asi ġevetuḡa-ġwaiato-ġoi. ²⁹ Ġomi gotuḡamaġini, Barau Natuna deikara na kwakuna fanakauna dagarana evaḡa-iaḡoani tarimana tu kamasi? Mai tarima tu rakava voina baregona beġabiani. Ġia na tu mo ginitaḡo rarana, ġia evaḡa-veaġaiato dagarana, asi veaḡa raranai evaḡa-iaḡoani. Ema varevare-bara Iaukana ġenai maki veiḡa rakava kwaikwaina eveiani. ³⁰ Korana ġita ma ribara Barau ekirato, “Rakava voina tu au na bavaḡa-voiani, au na bavini-ġenoġoiani.” Ema ma ekirato, “Vereḡauka na ġena tarimarima beġita-viriġirini.” ³¹ Maḡuri Barauna ġimanai boketo-raġeni tu garina maki asikeikeina.

³² Ġaro guineri gotuḡamaġi-ġenoġoiri. Barau ġena mama ġoġabiato murinai, midigu-midigu barego ġodoġarito, senaġi ġoruḡa-gigitarito. ³³ Negatari ai tu ġutuma bara ġoirari ai ġevaḡa-maiakamito-ġoi, ma ġevaḡa-midigu midigumito-ġoi. Ema negatari ai tu ġomi kavana ġevaḡa-midigu midigurito-ġoi tarimari seviri ai ġoruḡa-tarito-ġoi, ġoruḡa-duku dukurito-ġoi. ³⁴ Gediburarito tarimari ġesi ġomidigumidigu sebonato-ġoi, ema ġemi farefare ġeverarimito-ġoi maki ġoiaku-iaġirito-ġoi moġo. Korana ma ribani, ġomi tu ma ġemi farefare namori, beġe tanu-vanaġi vanaġini dagarari.

³⁵ Moḡa lorinai ġemi tuḡamaġi kokore maniġa asi boġono fitoġari. Korana maniġa voina tu barego lelevaġina boġoa ġabiani. ³⁶ Boġono vevaḡa-gwaġiġi, korana Barau ġena ura veiḡana boġo vaḡa-koriani murinai tu, kara ekiraġi-toreato mabarana boġo ġabiani.

³⁷ Korana Buka Veaḡa ekirani,

“Nega tu misina moḡo,

ma beiaḡomani etoni tarimana tu beiaḡomani, asi bekwaiboni.

³⁸ Au ġegu vei-iobukaiobuka tarimana tu ġena veġabidadama lorinai bemaḡurini.

Senaġi murina ġana ma beraka-ġenoġoini nai,

au tu asi baiakuni ġia ġenai.”

³⁹ Senaġi ġita tu murira ġana asi ma bita raka-ġenoġoini, benamo bita rekwarekwani. Asiġina, ġita tu ma ġera veġabidadama, be maḡuri bita ġabiani.

11

Veġabidadama tarimari

¹ Veġabidadama anina tu mai-ġesi. Tatuḡamaġi-dadamaġirini dagarari tavaḡa-moḡoni korikoririni. Matarai roġosi bitana ġitari, senaġina tavaḡa-moḡoni korikoririni, moġeri dagara tu moḡoni ema bita ġabirini. ² Sene tarimari tu ġeri veġabidadama lorinai, Barau na eġabi-raġerito.

³ Taveġabidadamani lorinai taribani, Barau eguruḡato, benamo guba e tanobara evetoreto. Moḡa lorinai mai taġitarini dagarari tu Barau na asi taġitarini dagarari ġerina eveirito.

⁴ Abela tu ma ġena veġabidadama Barau ġenai lorinai, Barau eviniato varevare dagarana na Kaino ġena varevare dagarana evanaġiato. E ma ġena veġabidadama lorinai, Barau na ġena varevare dagarana ekiragiato varevare namona ema Barau na evaġa-moḡoniatu ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana. Ma Abela tu varau emaseto, senaġina ġena veġabidadama lorinai roġo eguruḡani.

Abela, Enoka, Noa

⁵ Enoka ma ġena veġabidadama lorinai, Barau na eġabi-varaġeato moġo, asi emaseto. Ma tarimarima na maki asi ġedoġarato, korana Barau na eġabi-vaġiato. Roġosi bene ġabi-veġitaia nuḡanai, Barau ġena bukai ekirani, Enoka na Barau iauna evaḡa-iaukuato.

⁶ Asi ġena veġabidadama tarimana na Barau tu asiġina ġinavaġi bevaḡa-iaukuani. Korana

deikara Barau ġenai eiaġomani tarimana tu bene vaġa-moġoni Barau tu maġuri etanuni. Ema Barau ġevetauani tarimari mabarari tu voiri namori Barau na bevinirini.

⁷ Noa ma ġena veġabidadama lorinai, Barau na ġoirai beġe ġorani dagarari ekiratoreġuato. Mo tu Noa na roġosi bene ġitari dagarari. Noa na Barau evaġa-moġoniato, benamo ma garina ġesi bouti ta eragaiato, ġaragona e natuna bene vaġa-maġuriri ġana. Ġia ġena veġabidadama na tanobara tarimari ekiraġi-foforirini rakava tarimari. Ma ġia tu ġena veġabidadama lorinai Barau na ekiraiato vei-iobukaibuka tarimana. Mai vei-iobukaibuka tu veġabidadama ġenana eiaġomani dagarana.

Aberahamo

⁸ Aberahamo ma ġena veġabidadama lorinai, Barau na ekeaiato nai eseġaġiato. Barau na ekeaiato tu ġena vanuġa bene raga-kwanea, ma Barau na tanobara ta ma beviniani, mo ġana bene iaġo. Benamo Aberahamo eraka-rosito moġo, asi ribana aigana eiaġoni senaġi eiaġoto moġo. ⁹ Ma ġena veġabidadama lorinai, Barau na ekiraġi-toreato tanobarana ea vanuġato. Ma monai tu noġa moġo tanukau tarimana ta tanobara borunai etanuni kavana. Isako e Iakobo kavana farai numari ai ġetanuto-ġoi. Maiġeri tarima toitoi tu Barau ġena kiragitore ġeġabiato. ¹⁰ Korana Aberahamo tu vanuġa baregona evaġa-nogaiato-ġoi. Mo vanuġa tu fore baregona iatanai beruġakauni. Mo vanuġa tu Barau tauġena na beboioġiani e beragaiani.

¹¹ Veġabidadama lorinai Sara na kokore eġabiato bene ġabi ġana, ema eġauka-rakavato, senaġi mero keina evaġa-maġuriato. Ġia ma ribana, Barau na kara ekiraġi-toreato dagarana tu beġorani. ¹² Benamo mai tarima sebona eġauka-rakavato, senaġi ġia ġenana senena ġemaġurito tu guba visiguri kavana vovoka tabutabu, ema kone mirina kavana asi iavi-iaivina.

¹³ Maiġeri tarimarima mabarari tu veġabidadamai ġetanuto-ġoi nuġanai ġemaseto. Barau na ekiraġi-torerito dagarari ġia na tu asi ġeġabito, senaġi manaġai moġo ġeġita-guinerito, benamo ġeġabi-raġerito. Ema ġeguruġa-foforito ġia tu tanobara boruna tarimari. Ġia mai tanobarai tu ġetanukauni moġo. ¹⁴ Moġesina ġeguruġani tarimari tu ġeri guruġa na ġevaġa-foforirini, ġia tu ġeri tanobara korikorina ġevetauani. ¹⁵ Bema ġeraga-kwaneato tanobarana ġere tuġamaġi-ġenoġoia nai tu, ma dabara ġere ġenoġoi. ¹⁶ Senaġi ġia tu tanobara namo vedaureana ġeuravini-rakavaiato-ġoi. Mo tu gubai etanuni dagarana. Moġa lorinai Barau tu asi emaiakaiani, ġia ġeri Barau ġetoni nai, korana Barau na ġeri vanuġa baregona ta eraga-toreato.

¹⁷ Aberahamo tu ma ġena veġabidadama. Moġesina nai Barau na etovonaġiato nai tu, natuna Isako ginitaġo dagarana evaġa-iaġoato, benamo Barau ma evarevare-viniato. Aberahamo ribana, Barau na kiragitore tu ġia eviniato, senaġina ġia natuna sebona kwariġutu moġo tu ginitaġo dagarana ġana bene vaġia etato. ¹⁸ Barau na Aberahamo maki maiġesina ekiraiato, ekirato, "Isako ġenana moġo ġoi senemu beġe maġurini." ¹⁹ Aberahamo etuġamaġito tu Barau na Isako ma bevaġa-maġuri ġenoġoiani riba. Moġesina naima iniġesina ma sikiraġia: Aberahamo na Isako mase na eġabi-ġenoġoiato.

Isako, Iakobo, Iosefa

²⁰ Isako ma ġena veġabidadama lorinai, Iakobo e Esau evaġa-namorito, ema ġeri ai vau beġea ġorani dagarari ekiraġirito.

²¹ Iakobo ma ġena veġabidadama lorinai, dori emaseto-ġoi nuġanai tu Iosefa natuna ruarua evaġa-namorito, ema ġena togoi ġenai eveġabi-ritoġoto, benamo Barau etomarakariġo viniato.

²² Iosefa ma ġena veġabidadama lorinai, eġauka-dorudoruto, dori emaseto-ġoi nuġanai tu, Isaraela tarimari Aigupito na beġe raka-vaġini ekiraġiato, ema turigana kamasi beġene veia guruġana evinirito.

Mose

²³ Mose tamana e sinana Barau ġenai tu ma ġeri veġabidadama. Moġa lorinai Mose emaġurito ġaronai ġeġitaiato mero keina namona korikori, benamo kini ġena guruġa garina tu asi ġeveito. Senaġi tamana e sinana na ġeġabiato, benamo numa nuġanai ġue toitoi ġetore-gumuato.

²⁴ Mose ma ġena veġabidadama lorinai, ebaregoto nai tu asi eurato beġene kira, ġia tu Pharao natuna ġuiatona natuna merona. ²⁵ Ġia tauġena eurato, Barau ġena tarimarima ġesi beġene vaġa-midigumidigu sebonaia. Ma asi eurato, vei-rakava nuġanai asi beġe tanu-maukani verereri ai bene tanu-namo. ²⁶ Ġia na etuġamaġiato tu, Keriso uranai beġe vaġa-maiakaiani voina tu barego lelevaġi, Aigupito ai farefare voiri bevanaġirini. Korana ġia tu eboġequine-iaġoto, ġoirai voina eġita-iaġoato.

²⁷ Mose ma ġena veġabidadama lorinai, Aigupito na eraka-veġitatu, Aigupito verena bebaruni garina asi eġarito. Ġia tu ekokoreto, korana tu asi taġitaiani Barauna ġia na tu matana na noġa moġo eġitaiao. ²⁸ Ma ġena veġabidadama lorinai, Rubu Veaġa verekona ekorana-iaġiaato ema Isaraela tarimari ekirarito, rara ġeri ġatama-boka koberi murikari ai beġene dau. Benamo mase aneruna na naturi, ġemaġuri-guineto merori, asi bene vaġiri.

Isaraela tarimari na Barau ġeġabidadama-viniato

²⁹ Isaraela tarimari na Barau ġeġabidadama-viniato lorinai, Davara Kakakakana nuġana na tanobara kaukauna na noġa moġo ġeraka-vanaġito. Ma Aigupito tarimari maki ġevanaġi ġetato nai tu, davara na eġutu-ġaurito.

³⁰ Isaraela tarimari ma ġeri veġabidadama lorinai, Ieriko vanuġa maġuna ġaro vaġa-imaima ruarua (7) ġeraka-ġeġeraġiato murinai eketoto.

³¹ Mata-boraġa ġuaitona Rahaba Barau ġenai eveġabidadamato lorinai, Isaraela ġeri maramara tarimari eġabi-raġerito, benamo Barau ġeseġafore-viniato-ġoi tarimari ġesi asi ġevaġi-sebonaiato.

³² Ma kara ma bakiraġiani? Asi ġegu taimi Gideona, Barak, Samson, Iefeta, Davida, Samuela ema peroveta tarimari variri bakiraġirini. ³³ Ġia tu ma ġeri veġabidadama lorinai, tanobara basileiari ġevetari-vinirito nai, ġekokoreto-ġoi. Veiġa iobukaibukari ġeveito-ġoi, ema kiraġitore dagarari ġeġabirito laion bokari ġekou-ġaurito. ³⁴ Karava seġuka rakava ema-moreni ġevei-buserito, ema vetari baġari matari na ġeraga-maġurito. Ġeri moiramora nuġari ai ġekokoreto; vetari ai tu guruġari maki seġuka rakava, ema ġevetari-vinirito-ġoi doġorori ġevaġa-ketorito-ġoi. ³⁵ Gemaseto-ġoi tarimari ma ġevaġa-maġuri ġenoġoirito-ġoi, benamo sinari na ma ġeġabi-ġenoġoirito-ġoi. Ma tari tu dibura numai taugani ġekwari-rakava kwaikwairito-ġoi ma dori ġemaseto-ġoi, senaġi asi ġeurato-ġoi Barau beġene kira-ġuniġaua, benamo dibura numana na beġene ruġa-vagi. Korana ġeri ura tu vaġa-varigi si ġenoġoi namona beġene ġabia.

³⁶ Ma tari tu ġevaseva-vaseva iaġirito-ġoi, ġekwaririto-ġoi, ma tari tu seini na ġebarurito-ġoi, benamo dibura numanai ġetorerito-ġoi. ³⁷ Fore na ġetakirito-ġoi; ma tari tu ġesoaguturito-ġoi; ma tari tu vetari baġari na ġevaġirito-ġoi. Mamoe kefiru e nanigosi kefiru ġevei-rakaoto-ġoi, asi ġeri-ġari, ġevaġa-midigu midigurito-ġoi, ema tarimarima na veiġa asi namori ġeri ai ġevei-vinirito-ġoi. ³⁸ Tanobara ġia ġeri ai tu asi namo moġo. Tanobara fakari na e goro tuġuri na, tano kouġari na, ema guri na ġetanu-rakaoto-ġoi.

³⁹ Maġeri tarimarima mabarari ġeri veġabidadama loriri ai, Barau na evaġa-maġuririto. Senaġina ta na Barau na ekiraġi-toreato dagarana ta tu asi eġabiato. ⁴⁰ Korana Barau na dabara namona ta ġita ġera eboioġiaato. Ġia ġena ura ġia maki ġita ġesi vaġa-sebo vau bene vaġa-namo vedaureara.

12

¹ Mo veġabidadama tarimari, ġita ġeġita-taġorani tarimari, tu ġutuma lelevaġi, magube na noġa moġo beġe ġeġeraġira. Moġa lorinai ġita ġekoukou-gaurani dagarari, ema veirakava ġita ġebarubaru-tarirani dagarari mabarari siftoġari. Benamo ma kokorera ġesi ġoirarai Barau na etoreato raga-iruirunai siraga. ² Matara Iesu ġenai sitore-kauri. Korana Iesu na ġita ġera veġabidadama esinaiao, ema bevaġa-ġuġuruani. Ġia na ġoiranai mo iaku e verere etuġamaġiato nai, satauro maiakana asi etuġamaġiato. Benamo Barau ġena terona aroribanai etanu-tarito.

³ Iesu situġamaġia. Ġia tu vei-rakava tarimari na asi ġeġabi-raġeato, ġeseġafore-viniato, senaġina ekokoreto. Moġa lorinai asi boġono tuġamaġi-moira, e asi boġono ruġa-ġuiragi.

⁴ Gomi tu rakava ġesi ġovevaġi-tanuni. Senaġina ġomi mani vevaġi nunganai tu, ta raramu roġosi roġo bere riġo. ⁵ Ema ġomi tu Barau na ekeamito ġia natuna, senaġi mai velaunaġi guruġana tu ġotuġarekwaiato, ekirato,

“Natugu, Vereġauka na vevaġa-riba veiġari gwaġiġiri evinimuni nai,

asi bono gabi-meragi,

ema bekira-feimuni nai,

nuġamu asi bono vaġa-moiraia.

⁶ Korana Vereġauka na eura-vinirini tarimari tu vevaġa-riba gwaġiġiri evinirini, ema ġia natunai evaġa-iaġorini tarimari mabarari tu ekwaririni.”

⁷ Moġa lorinai matakani veiġari ġemi ai beġe ġorani nai tu boġono kokore. Korana ġomi tu Barau natuna naima moġesina eveimuni. Ma siġitaia, kamara mero keina tu tamana na asi evaġa-matakaniani? ⁸ Tama mabarari na naturi ġevaġa-matakanirini. Ma bema ġomi Barau na asi evaġa-makanimini, moġa anina ġomi tu dia Barau natuna korikori, ġomi tu gara meromi. ⁹ Vaġa-ilailana taugani rekenai ġita tamara korikoriri na ġevaġa-makanirani, benamo moġeri korari ai tamara tagubakaurini. Moġesina kavana namona

tu ġita tata iaukara Tamari Barau maki tana gubakaua, benamo bitana maġuri. ¹⁰ Ġita tamara na tu ġaro kotunai moġo ġevaġa-matakanirani. Mo tu ġia tauġeri na ġetuġamaġiani namo ġetoni ġarori ai moġo. Senaġi Barau na evaġa-matakanirani tu ġita ġera namo ġana, ema ġia ġesi bitana veaġa-vegogo ġana. ¹¹ Maitoma matakani veiġari ġeiġomani tu ma midigumidiguri, asi iakuri. Senaġina murinai vau mo matakani veiġari ġerina beribani tarimana tu vei-iobukaiobuka ema maino tarimanai beiġoni.

Nuġara bitana vaġa-kokoreri ema bitana ruġa-gigitari

¹² Moġa lorinai ġimami beġe ġeroġero-riġo, ġoġabi-vaisiri, ema tuimi beġe moira ġeġoġo-ġoġorini, ġovaġa-kokoreri. ¹³ Benamo kwakumi na ġoraka-iaġirini fanari ġovei-roroġotori, be kwaku rakava tarimana kwakuna asi bene rakava-lelevaġi, senaġi bene namo.

¹⁴ Boġono kokore-korikori, tarimarima mabarari ġesi maino ai boġono tanu uranai. Be ġemi maġuri beġene veaġa e asi vetoukaunai beġene iaġo bene. Korana tu ma vetoukauna e asi veaġa tarimana na Vereġauka tu asi beġitaiani. ¹⁵ Boġono venari, be tarima ta Barau ġena varevare-bara ġenana asi bene raka-veġita, ma nuġa-ġirima ġokana nuġanai asi bene tubu-raġe. Korana nuġa-ġirima ġokana betubuni, ġokana mamakina na ġomi fakami ai rakava bevaġa-ġoraiiani, benamo tarimarima vovoka bevaġa-rakavarini Barau ġoiranai. ¹⁶ Boġono ġitaia, ta ġomi fakami ai mata-boraġa veiġari asi bene veiri, ema Esau na Barau asi ekorana-iaġiato kavana asi bene vei. Esau na tu ġena maġuri ġuine seġukana ġaniġani diġu sebna moġo uranai evare-fitoġaiaito. ¹⁷ Moġa murinai ġomi ma ribami, mo maġuri ġuine vevaġa-namona tamana ġenana negabia etato tu tamana na asi eġabi-raġeato. Moġoni, tamana ma taġina ġesi enoġiato, senaġi tamana asi ma etuġamaġi-ġenogoito.

¹⁸ Gomi tu dia ġimami na boġo ġabi-karaiani ġorona ġana boġo iaġoma, Isaraela tarimari kavana. Ġia tu Sinai Gorona sevina korikorinai ġeruġato, benamo karava emoreto ġeġitaio, ema mukuna dubara kiukiuna e iavara barego lelevaġina; ¹⁹ ema kibi ġuruna asikeikeina eraġeto e garo baregona eguruġato ġeseġaġirito. Isaraela tarimari na mo garo ġeseġaġiato nai tu, Mose ġenoġiato mo garo na asi ma bene vaġa-guruġari. ²⁰ Korana Barau na taravatu guruġari evinirito nai tu, ġegari-rakavato, Barau tu ekirato, “Bema tarima ta na o boromakau ta o nanigosi ta na mo ġoro bea vei-karaiani nai tu, fore na boġono taki-masea.” ²¹ Moġeri vetoġa ġefoforito ġariri tu asikeikeiri, benamo Mose ekirato, “Au tu eġoġo-ġoġoguni, aġari-rakava rakavani.”

²² Senaġina ġomi tu Siona Gorona ġana boġo iaġoma e guba Ierusalemna maġuri Barauna ġena vanuġa baregona ġana, ema aneru ġutuma gorogoro asi iavi-iaviri ġeri ai boġo iaġoma. ²³ Gomi tu vegogo baregona ġena e Barau natuna ġemaġuri-ġuineto ekalesiari ġeri ai boġo iaġoma. Ġia arari tu Barau na gubai etorerito. Ema ġomi tu tarimarima mabarari Kotai beġita-viriġirini Barauna ġenai e vei-iobukaiobuka tarimari iaukari, Barau na evaġa-namo vedaurearito iaukari, ġeri ai boġo iaġoma. ²⁴ Ema Iesu ġenai boġo iaġoma. Iesu ġinitaġo varigunai tu Barau e tarimarima fakari ai eruġani. Ema ġia rarana ġenai boġo iaġoma. Iesu rarana tu ġomi ġemi ai eketokauto. Ma Iesu rarana na ekiraġiani guruġana seġukana na Abela rarana ġena guruġa seġukana evanaġiani.

²⁵ Boġono venari, Barau na evaġa-guruġamini nai, garona asi boġono kira-sirivaġi-vinia. Korana tanobarai Barau na ekira-toreġaurito tarimari ġekira-sirivaġito nai tu, asi ġeraga-maġurito. Ġeri kira-sirivaġi voina ġeġabiato. Ġita tu kamasi bita raga-maġurini? Barau toma tu gubai etanuni, benamo monana ġita ekira-toreġaurani. Bema ġia ġenana bita raka-veġitani nai tu, kamasi bita raga-maġurini. ²⁶ Moġeri ġaro ai Barau garona na tanobara eruku-iaġaiaġaiaito. Senaġina toma Barau tu eguruġa-toreto, ekirani, “Au na tanobara vaġa-sebna maia barukuani. Dia tanobara ġereġana moġo barukuani, senaġina guba maki barukuani.” ²⁷ Mai guruġa “vaġa-sebna maia” anina tu, ġuinenai Barau na eveirito dagarari beġe iaġaiaġani nai tu bekoki-veġitarini. Korana tu asi beġe iaġaiaġani dagarari moġo beġene tanu ġana.

²⁸ Ġita na taġabiani basileiana tu asi beġareva-ġarevani. Moġa lorinai Barau sitanikiu-vinia, ema Barau na eura-viniani maġurinai sitoma-rakariġo vinia ma vegubakaura e ma ġarira ġesi. ²⁹ Korana ġita ġera Barau tu karava ġaraġara.

13

Barau vaġa-iaġuna veiġari

¹ Gomi fakami ai tarikaka veuravinina bene tanu-vanaġi vanaġi. ² Tarima boruri ġabiraġeri asi boġono tuġa-rekwaia, korana tarima tari maniġesi ġeveyto-ġoi nai tu, aneru ġeġabi-raġerito. Senaġi ġia tu asi ġeriba-maoroto mo tu aneru ġeġabi-raġerini.

³ Dibura numanai ġetanuni tarimari boġono tuġamaġiri. Boġono tuġamaġi, ġomi maki ġia ġesi dibura numanai ġoro tanu-vegogo. Ema ġevaġa-midigu midigurini tarimari boġono tuġamaġiri. Boġono tuġamaġi ġomi maki ġere vaġa-midigu midigumi.

⁴ Tarimarima mabarari na veġaraġo beġene gubakaua, ema veġaraġo tarimari ġeri genagena gabuna bene namo-vedaurea. Korana ma ġaraġona, senaġina ekima-rakaoni, o ma eveġaraġo-sirivaġini tarimana, ema mata-boraġa veġari ġeveini tarimari mabarari tu Barau na ġeri rakava voiri bevinirini.

⁵ Moni asi boġono uravini-lelevaġiri. Kara dagara ġemi ai manġeri boġono ġabi-raġeri ma iakumi ġesi. Boġono kira, mai dagara ġemai maġeri tu ġemai ilaila. Korana Barau tu ekirato,

“Au na asiġina ġinavaġi baraga-kwanemini,
ema ġereġami asiġina ġinavaġi baiaġuimini.”

⁶ Moġa lorinai nuġara ma kokoreri ġesi bitana kira,
“Vereġauka na au bevaġa-kavaguni,
be au asi bagarini.

Tarimarima na tu kara beġe veiani au ġegu ai?”

⁷ Gotuġamaġi-ġenoġoi, ġeguine-iaġimito-ġoi tarimari ġotuġamaġiri. Ġia na Barau ġena guruġa ġemi ġekiraġito. Ġia ġeri maġuri na kara ġefoforito eiaġoto mo ġea maseto boġono tuġamaġiri, ema ġia ġeri veġabadadama boġono tovotovori.

⁸ Iesu Keriso tu ġoraġani, toma, ema vanaġivanāġi asi beirauni. ⁹ Vevaġa-riba irauirauri na dabara moġonina na asi beġene ġori-veġitami. Namona tu Barau ġena varevare-bara na ġita iaukara bene vaġa-kokoreri. Ġaniġani taravaturi irauirauri na ġita iaukara tu asi beġe vaġa-kokorerini. Moġeri taravatu ġekorana-iaġirito-ġoi tarimari tu namo ta asi ġeġoitaġoato.

¹⁰ Ġita tu ma ġera fata veaġana. Senaġina Barau toma-rakarigona ġana farai rubuna nuganaġi ginitaġo ġauveiri ġeveito-ġoi tarimari tu mai fatai asi beġe ġaniġanini. ¹¹ Rubu Veaġa verena baregona na boromakau, nanigosi, mamoe evaġirito-ġoi nai, tauġaniri tu eġabi-rosirito-ġoi Isaraela tarimari ġeri totoġa gabuna na, benamo murikai vau ea gaburito-ġoi. Rarari moġo Veaġa Lelevaġi Gabunai eġabi-toġarito-ġoi, rakava ġabiveġitari varevarena bene vei-iaġiri ġana. ¹² Moġesina naima Iesu maki rarana na tarimarima bene vaġa-veaġari ġana tu, Ierusalemata vanuġa barana maġuna murikanai emidigu-midiguto. ¹³ Moġa lorinai ġita maki Iesu ġenai totoġa murikana ġana siraka-rosi. Be, ġia na eġabiato maiakana ġita na maki bitana ġabia. ¹⁴ Korana mainai ġita tu asi ġera tanu-vanaġivanāġi vanuġana. A ġita tu vanuġa vau ma beiaġomani dagarari namori Barau na eiaku-iaġirini. ¹⁵ Moġa lorinai vanaġivanāġi Barau vonevone-raġena varevareri Iesu ġenana bitana vini-raġea Barau ġenai. Barau arana vonevone-raġena tu ġita murura ġwaġwana. ¹⁶ Veġa namori veiveiri asi boġono tuġa-rekwari, ema ġemi ai guruġa moġoniri manġeri karomi ġeri maki boġono kiraġi. Korana tu manġesina veġari tu ginitaġo dagarari namori Barau na eiaku-iaġirini.

¹⁷ Ġeguine-iaġimini tarimari garori boġono seġaġiri, ema ġeri veġorikau maorona gaburenai boġono tanu. Korana ġia na tu ġomi ġemi maġuri ġeġita-ġaurini, ema ġomi ġemi maġuri aiġesina Barau ġenai beġea kiraġirini. Garori boġono seġaġiri, be ma iakuri ġesi ġeri ġauvei beġene veia, a dia nuġari ma metori ġesi. Korana bema nuġari ma metori ġesi ġomi beġe narimini nai tu, ġomi na namo ta asi boġo doġariani.

¹⁸ Ġema boġono ġurigiuri. Ġai ribama ġai nuġama tu veiareva Barau goiranai, ema ġema ura barana tu vegubakau ai moġo baġana tanu. ¹⁹ Ġegu noġinoġi barego lelevaġina ġomi ġemi ai tu boġono ġauġau, be ġemi ai ma bana ġenoġoi-ġarigiuri.

²⁰ Maino Barauna na ġera Vereġauka Iesu tu betanu-vanaġi vanaġini ginitaġo rarana ġenana ma evaġa-maġuri ġenoġoiato. Iesu tu mamoe nari tarimana baregona. ²¹ Mai maino Barauna na dagara namori mabarari bene vinimi, ġena ura boġono veia ġana. Ema kara ġia na eiaku-iaġirini dagarari Iesu Keriso ġenana ġita nuġarai bene ġauvei-iaġiri. Mareva baregona tu ġia ġena bene iaġo mo vanaġivanāġi. Amen.

²² Tarikakagu mabarami, anoġimini, ġegu vevaġa-naġi guruġari maġeri boġono ġabi-raġeri ma nuġami namori ġesi; korana fefa tu kubina moġo batorea. ²³ Au aurani navaġa-ribami, ġita tarikakara Timoteo tu dibura numana na beġe tuġu-vaġia. Bema ġia bema raġasi-ġarimoġini tu, tauma ruarua baġa iaġosini ġitaġitami.

²⁴ Ġema vevaġa-namo ġemi veġorikau tarimari ema Barau ġena tarimarima veaġari mabarari boġono viniri. Itali tarimari na maki ġemi vevaġa-namo beġe tuġu.

²⁵ Barau ġena namo e varevare-bara mabarami ġemi ai bene tanu.

IAKOBO (O IAMES) ĜENA TORETORE

Iakobo (o Iames) vaĝa-foforina guruĝari

Mai fefa tu Iakobo (o Iames), Iesu tarina, na etoreato. Ĝia tu Jerusalema ekalesia ĝorikauna tarimana ta. Mai fefa etoreato laĝanina tu 45 ma 49 fakari nuĝanai ta, mo tu Iesu emaseto murinai.

Mai fefa etoreato korana tu, 1) Heberu ekalesiari veribaĝani ema meto baregori ĝeĝoitaĝoto-ĝoi nai, nuĝari bene vaĝa-gwaĝiĝiri etato; 2) Heberu ekalesiari vefakari ai tu veiga ema maĝuri asi rorogotori tari ĝeĝorato-ĝoi, naima mogeri bene vei-rorogotori ĝana uranai; 3) Heberu ekalesiari bene kira-varari, veĝabidadama korikorina tu veiga namori na bevaĝa-foforiani.

Iakobo na mai fefa tu maigesi eboioĝaiato:

1. Vegabidadama veribagani na betovo-nagiani ema bevaĝa-foforiani - karao 1:1-18
2. Vegabidadama ĝera ĝauvei e veiga na bevaĝa-foforiani - karao 1:19-2:26
3. Vegabidadama gera guruga na bevaĝa-foforiani - karao 3
4. Vegabidadama Barau korana-iaĝina maĝurina korikorina na bevaĝa-foforiani - karao 4-5

¹ Au Iakobo (o Iames), Barau e Vereĝauka Iesu Keriso ĝeri vetuĝunaĝi tarimagu, ĝeguna mai fefa eiagosi, ĝomi Isaraela doĝoromi gabanana ruarua (12) tanobara boruri ai ĝotanu-lausilausini ĝemi ai. Avaĝa-namomini.

Veribaĝani ĝenana veĝabidadama bekokoreni

² Tarikakagu mabarami, veribaĝani irauirau boĝo ĝoitaĝorini nai, boĝono iaku-iaĝiri moĝo. ³ Korana ĝomi ribami, veribaĝani na ĝemi veĝabidadama etovo-nagirini nai, kokore ema vevaĝa-gwaĝiĝi evaĝa-ĝorarini. ⁴ Benamo kokore ema vevaĝa-gwaĝiĝi ĝemi ai bene barego-korikori, be ĝemi ai maki kerere ta asi bene tanu e vetoukau ta maki asiĝina, ema dagara tai asi boĝono rabu.

⁵ Senaĝi bema ĝomi fakami ai ta asi iaunegana nai tu, Barau bene noĝia, ĝia na beviniani, korana Barau tu nuĝana mabarana ema nuĝana ma iakuna ĝesi ĝia ĝenoĝiani tarimari mabarari evinirini. ⁶ Senaĝi enoĝini nai tu veĝabidadamai moĝo bene noĝi, nuĝana asi bene daradara. Korana eiauvo-iauvoni tarimana tu davara ureurena iavara na ekwari-iaĝo kwari-iaĝomaiani kavana. ⁷ Moĝesi tarimana tu bene riba, ĝia Vereĝauka ĝenana dagara ta tu asi bedoĝariani. ⁸ Etuĝamaĝi-ruaruani tarimana tu ĝena ĝauvei mabarari ai asi eruĝa-gigitarini.

Asi ĝena-ĝana tarimana ema ma ĝena-ĝana tarimana

⁹ Tarikaka ta asi ĝena e asi ĝana tu bene iaku, korana Barau ĝenai ĝia tu barego. ¹⁰ Ema ma ĝena ma ĝana tarimana maki bene iaku, Barau na betore-variĝoani neganai. Korana berekwa-rekwani boĝa veraverari kavana. ¹¹ Garo emaraĝeni nai, ekirini gugurana na ĝauĝa etunu-maraiani, benamo veraverana eketo-vaĝini, gitajitana marevana ekorini. Ĝena-ĝana vovoka tarimana maki moĝesina kavana berekwa-rekwani ĝena taĝa ĝauveiri iaĝoviniri nuĝanai.

Vetovonaĝi ema veribaĝani ainana eiagomani

¹² Veribaĝani nuĝari ai evevaĝa-gwaĝiĝini tarimana tu bene iaku, korana mo vetovonaĝi bekorini nai, roĝo beruĝa-taĝoni tu maĝuri koronana begabiani. Mo maĝuri tu Barau na ekiraĝi-toreato ĝia ĝeura-viniani tarimari ĝeri. ¹³ Bema tarima ta veribaĝani edoĝariani nai, asi bene kira, "Mai veribaĝani tu Barau ĝenana eiagomani." Korana Barau tu veiga rakavari na asi beĝe tovo-nagiani riba, ema ĝia na tarima ta maki asi eribaĝaniani. ¹⁴ Senaĝi tarimarima veribaĝani edoĝariani tu bema ĝia eveĝwa-veĝitani, benamo tuĝamaĝi rakavari na nuĝana ĝeĝaniani, ĝeĝofaiani. ¹⁵ Ĝena ura rakavari na nuĝana ĝevaĝa-vonuani, benamo rakava ĝevaĝa-ĝoraiani. Ema rakava etubu-baregoni nai tu mase evaĝa-ĝoraiani.

¹⁶ Tarikakagu namomi, ta na asi bene ĝofami. ¹⁷ Vevaĝa-ĝauna dagarari namori mabarari ema varevare rorogotori dagarari mabarari tu tuĝuna na ĝeiaĝomani, Mama Tamana, guba mamana eveiato Barauna, ĝenana ĝemariĝoni. Guba mamana eirauni, senaĝi ĝia tu asi eirauni o mukuna na maki asi eĝabiani. ¹⁸ Ĝia tauĝena ĝena urai moĝo ĝena guruga moĝonina ĝenana evaĝa-maĝurirato, korana tarimarima ema ĝemaĝurini dagarari tari ĝimona na eveirito dagarari mabarari fakari ai bitana guine ĝana.

Senagi e veiga

¹⁹ Tarikakagu namomi, maiġa tu boġono ribaia: Ġomi tata guruġa seġaġi-seġaġiri ai boġono ġarimoġi, senaġi guruġai boġono veġabitari, ema asi boġono baru-ġarigari. ²⁰ Korana tarimarima ġeri baru ġerina Barau ġena veiġa roroġotori asi beġe forforini. ²¹ Moġa lorinai maġuri rakavari ema veiġa mirori mabarari boġono fitoġari. Barau na nuġami ai evaroato guruġana boġono ġabi-raġea ma manaumi ġesi. Korana mani guruġa na bevaġa-maġurimini riba.

²² Ġena guruġa tu asi boġono seġaġiri moġo, senaġi ġoseġaġirini guruġari tu ġemi veiġai boġono vaġa-foforia, tauġemi boġo veġofani garina. ²³ Deikara Barau ġena guruġa eseġaġiani moġo, senaġi veigana tu asi eveiani tu veġia ai tauġena ġoirana eġitaiani kavana. ²⁴ Tauġena veġia eveġitani, benamo eraka-veġitani nai tu ma evetuġa-rekwani ġia vetoġana tu aiġesina. ²⁵ Senaġi deikara taravatu namo vedaureana, tarimarima ġeri rakava eruġa-vaġirini taravatuna, eġita-ginikauani, eseġaġi-vanaġi vanaġiani ema asi eseġaġi-taġuini, senaġi ġena veiġai evaġa-foforiani, ġia tu Barau na ġena ġauvei mabarari nuġari ai bevaġa-namoani.

²⁶ Bema tarima ta tauġena evekiragini tu Barau ekorana-iaġiani etoni, senaġi meana tu asi enariani, mani tarima tu tauġena moġo eveġofaġofa-iaġini ema Barau korana-iaġina veigana maki asi tauna. ²⁷ Ġita Tamara Barau na ekalesia tarimana namo vedaureana e moġonina maiġesi etuġamaġiani: Gara e vabu ġeri taġitaġi ai eġita-ġaurini ema tauġena evenarini tanobara mirona na bevemironi garina.

2

Ekalesia mabarari tu ilaila moġo

¹ Tarikakagu mabarami, ġera Vereġauka Iesu Keriso mamana e seġukana tu barego, ġia ġovaġa-moġoniani tarimami, tarimarima mabarari boġono ġabirraġe-ilailari, dia ġeri vetoġai boġono ġabi-raġeri. ² Bema tarima ta, ġimana ma golo aġevana e ġena dabuġa maki irau moġo, bema raka-toġani ġemi vegogo nuġanai, ema asi ġena-ġana tarimana ta ġena dabuġa tu kitakata bema raka-ġurani. ³ Benamo ġomi na dabuġa ma marevana eveiani tarimana tu boġo gubakau-baregoani, benamo boġo vaġa-guruġaiani, boġo kirani, “Mai tanutanu namonai noma tanu,” a asi ġena-ġana tarimana tu boġo kiraiani, “Iomonai noa ruġa,” o, “Mai kurabo ai noma tanu au kwakugu koranai.” ⁴ Moġa ġenana ġomi tu tauġemi moġo ġovevaġa-irauni ema vevaġa-maoro maki ġoveiani ġemi tuġamaġi rakavari ġerina.

⁵ Ġoseġaġi, tarikakagu namomi, Barau na mai tanobarai asi ġeri asi ġari tarimari eġabi-viriġirito, veġabidadama na beġene vonuvonu-raġe, ema ġena Basileia beġene ġabia uranai. Mo Basileia tu Barau na ekiragi-toreato, ġia ġeura-viniani tarimari moġo beġe raka-toġani. ⁶ Senaġi ġomi na asi ġeri ema asi ġari tarimari tu ġoġita-ġuiragirini. Dei na ġomi evaġa-rakavamini, ema einu-iaġomini Kota gabuna ġana? Ma ġeri-ġari tarimari maniġesi ġeveini, ene? ⁷ Ġia na mani ara namona, ġomi na ġovaġa-moġoniani tarimana arana Keriso, ġekiragi-rakava rakavaiani.

⁸ Dagara namona tu maiġa: Barau ġena Basileia taravatuna boġono korana-iaġia, Buka Veagi ġetoreato maiġesi ekirani, “Sevimu tarimana bono ura-vinia tauġemu oveura-vinini kavana.” Maniġa ġokorana-iaġi korikoriani nai tu maorona ġoveiani. ⁹ Senaġi bema ġomi na tarimarima ġeri vedabuġa o dagi ilailari ai moġo ġogabi-raġerini nai, ġomi tu rakava ġoveiani, ema taravatu na maki ekiramini, ġomi tu taravatu ġokira-fitoġaiani tarimami. ¹⁰ Korana mo deikara na taravatu mabarana ekorana-iaġiani, senaġi sebona moġo eketoni, ġia na taravatu mabarana ekira-fitoġaiani. ¹¹ Korana mo Barau sebona ekirato, “Asi bono veġura-vanaġi,” ma ekirato, “Asi bono vaġivaġi.” Moġa lorinai bema ġoi asi boveġura-vanaġini, senaġi bovaġivaġini nai, ġoi tu taravatu okira-fitoġaiani tarimamu. ¹² Gogurugani ema veġa ġoveirini nai, Barau ġena taravatu boġono tuġamaġia, korana mo tu ma seġukana tarimarima ġeri rakava ġerina beruġa-vaġirini. Moġa maki bea vevaġa-maoro vinimini. ¹³ Deikara tarimarima asi evetuġa-ġwarini tu, Barau na maki ġia asi bevetuġa-ġwaiiani ġena Kota baregona ġaronai. Senaġi deikara ta na tarimarima evetuġa-ġwarini, Kota garina asi bene vei, korana vevetuġaġwa na vevaġa-maoro evanaġiani.

Veġabidadama ma veigana

¹⁴ Tarikakagu mabarami, tarima ta bekirani, ġia tu ma ġena veġabidadama, senaġi bema ġena veġa na asi evaġa-moġoniani nai, kara namona bevaġa-ġoraiani? Mo veġabidadama na bevaġa-maġuriani riba ba? ¹⁵ Vaġa-ilailana, bema tarikaka tauna ta o vavinena ta asi ġena dabuġa ema asi ġena ġaniġani. ¹⁶ Benamo ġomi ta na bokiraiani, bokirani, “Ma nuġa namomu ġesi noiaġo. Bono veseġo, be asi bene naguremu e bono ġanimase-ginikau!” Senaġi tauġanina eura-vinirini dagarari tu asi oviniani, ġena namo tu kara? ¹⁷ Veġabidadama maki moġesi, bema veġabidadama ġereġana moġo ema veigana asi evaġa-foforiani nai tu mase, asi tauna.

¹⁸ Senaġi tarima ta ma bekirani, “Goi tu ma ġemu veġabidadama, senaġi veigħa tu au ġegu ai.” Benamo au ġegu vevaġa-veve tu iniġesi, “Ġemu veġabidadama naġitaia. Kamara dabarai bovaġa-ġitaġuni bema veigħa asi evaġa-foforiani nai? Senaġi au ġegu veġabidadama tu forori, ġegu veigħa na evaġa-ġitamuni.” ¹⁹ Goi na ovaġa-moġoniani, Barau tu sebona moġo. Namo! Senaġina iauka rakavari na maki ġevaġa-moġoniani, benamo ġeġoġo-ġoġorini korana ġegarini. ²⁰ Goi babo! Goi ourani tauna korikori noġitaia veġabidadama veigħana asi evaġa-foforiani tu asi tauna. ²¹ Ġita senera Aberahamo tu kamasi nai Barau na evaġa-moġoniato ġia tu veigħa iobukaibuka tarimana? Ġia tu ġena veigħa na natuna Isako fata veaġa iatanai Barau evarevare-viniato. ²² Be oġitaiani, ġia ġena veġabidadama ema ġena veigħa tu ġeġauvei-veġogoto; ġena veġabidadama tu ġena veigħa na ġevaġa-moġoniato. ²³ Benamo Buka Veaġai ġetoreato guruġana emoġonito, maiġesi ekirani, “Aberahamo na Barau evaġa-moġoniato, benamo Barau na eġabi-raġeato ġia tu vei-iobukaibuka tarimana.” Ema Barau na maki ekiraiato, ekirato, “Au ġatagu.” ²⁴ Goġitaiani, tarimarima tu ġena veigħa na Barau na eġabi-raġeani, dia ġena veġabidadama ġenana moġo.

²⁵ Rahaba mata-boraġa vavinena maki moġesi. Ġia tu ġena veigħa ġenana Barau na eġabi-raġeato. Isaraela rivirivi tarimari ġena numai eġabi-raġerito ema dabara boruna ma etuġu-rosirito. ²⁶ Vaġa-ilailana tauġani asi iaukana tu mase, veġabidadama maki moġesi, bema asi veigħana tu mase.

3

Murumi boġono nariri

¹ Tarikakagu mabarami, ġomi ġutuma tu vevaġa-riba tarimami ai asi boġono iaġo. Korana ma ribami, Barau ġena Kota ġaronai ġia na ġai, vevaġa-riba tarimama, ġema veigħa tu bevetau-ġitakaurini, dia ekalesia tarimari tari kavana. ² Ġita mabarara ġaro ġutuma kerere taveini. Senaġi bema tarima ta kerere ta asi eveiani ġena guruġai nai, ġia tu asi vetoukauna ema tauġanina mabarana benariani riba. ³ Hosi bokanai taritari aurina tatore-togaiani, korana taurani bene seġaġira; moġesi tauġanina mabarana bita tariani riba. ⁴ Lagatoi ġotuġamaġia: Asikeikeina, iavara baregona na vau ekwari-ragaiani, senaġi tarina tu misina korokoro. Mo tari misina korokorona na etariani tarimana ġena ura gaburi mabarari ġana etari-iaġoani. ⁵ Moġa ilailanai mea makina: Misina korokoro, senaġi dagara baregori eveiavi-iaġirini.

Boġa maki aiġa baregona, senaġi karava misina na beġara-ġosiani. ⁶ Mea maki karava kavana. Tauġanira mabarari fakari ai ġia tu rakava gabuna tauġanira mabarana evaġa-miroani. Tauġanira ema iaukara evaġa-rakavarini. Ġera tanu dabarari mabarari mea na bevaga-kerererini riba, korana ġia tu karava kavana ġita eġararani. Mo karava tu eġara-vanaġi vanaġini gabuna na eġabini. ⁷ Tarimarima tu vevaġa-marana ma ribana, ema ġemaġurini dagarari iraurirau maki mabarari evaġa-maranarini e evaġa-maranarito-ġoi ilailana manu, mota, davara dagarari, ema boġa bairi maki. ⁸ Senaġi tarima ta na mea tu roġosi roġo bene vava-maranaia. Ġia tu rakava ema asi vava-maranana, vevaġa-mase nanuna rakavana na evonuvonu-raġeto. ⁹ Ġita meara na ġera Vereġauka ema Tamara tavaġa-namoani, ema meara na maki Barau na ġia vetogaana kavana vevirito tarimarimari tavaġa-rakavarini. ¹⁰ Mo muru sebona na vevaġa-namo guruġari ema vevaġa-rakava guruġari ġeraka-vaġini. Tarikakagu mabarami, maniġesi veigħa asi bene ġora. ¹¹ Nanu gurina sebona na nanu ma mamina ema nanu mamakina asi beraka-vaġini, ene? ¹² Tarikakagu, fiġi ġaunai olive asi begwani ema olive ġaunai maki fiġi asi begwani. Moġa ilailanai damena nanuna na ġaruka nanuna asi beraka-rosini riba.

Barau ġenana eiaġomani iaunegana

¹³ Deikara ġomi fakami ai tu ma iaunegana ema etuġamaġi-fakani? Ġena maġuri namori na bene vava-moġonia, ema ġena veigħa namori bene veiri ma iaunegana e manauna ġesi. ¹⁴ Senaġi bema ġomi nuġami ai mama, baru, ema veiavi ġetanuni nai, asi boġono kira, “Ġai tu ma iaunegama!” Moġesina ġomi na guruġa moġonina ġokure-toġaiani. ¹⁵ Mani iaunega tu dia guba na o Barau ġenana ġemariġoni, senaġi ġia tu tanobara ġena, tarimarima nuġari na ġemaraġeni ema iauka rakavari ġerina ġeiaġomani. ¹⁶ Korana mama ema veiavi ġetanuni gaburi tu daradara etanuni, ema veigħa rakavari mabarari maki ġetanuni. ¹⁷ Senaġi guba na eiaġomani iaunegana tu asi mirona e asi vetoukauna ta. Beġabi-raġeani tarimana ġena veigħa tu maiġa: Maino, ġaro-namo, veġata. Ġia tu ma ġena vevetuġaġwa ema ġwaġwana maki namori. Veira-veira ema vei-ġofakau asi ribana. ¹⁸ Maino ai ġetanuni tarimari tu noġa moġo varovaro ġueri ġevaroni kavana. Maino na veigħa namori ġutuma evaġa-ġorarini. Moġeri veigħa namori tu tarimarima ġeri maġuri ai ġefoforini noġa kwakwa ġaronai dagara namori ġedogarinini kavana.

4

Tanobara veġatana

¹ Vevaġi e vevane ġomi fakami ai tu kara na ġevaġa-ġorarini? Mani tu ġemi ura rakavari nuġami ai taugeri tata ġevevaġini ġerina ġeiaġomani. ² Dagara kota ġourani, senaġi asi ġoġabirini, benamo ġovaġi-vaġini. Dagara kota ġouravini-rakavarini, senaġi asi ġodoġaririni, benamo ġovevaneni e govevaġini. Ġoura-vinirini dagarari asi ġodoġaririni, korana Barau asi ġonoġiani nai. ³ Ema ġonoġinoġini maki asi ġoġoitaġoni, korana ġemi tuġamaġi tu rakava; ġourani kara ġonoġirini dagarari tu ġereġami na boġono ġaunari.

⁴ Ġomi veġuravanaġi tarimami, (Barau ġenana ġoveġitato tarimami)! Ġomi asi ribami tanobara ġesi boġo veġatani tu Barau asi boġo ura-viniani? Deikara eurani tanobara ġesi bene veġata etoni tarimana na tu Barau evetari-viniani. ⁵ Buka Veaġai guruġa ta tu maiġesi ekirani, “Barau na ġita nuġarai etoreato Iauka Veaġana eura-rakavani, ġia na bene guine-iaġira.” Ġomi ġotuġamaġini mo guruġa ġetore-kavaiaato?

⁶ Senaġi Barau ġena vevare-bara tu barego ġita ġerai. Moġa lorinai ġena Buka Veaġai maiġesi ekirani, “Eveiavini tarimana tu Barau na etore-veġitaiani, a manau tarimana tu ġena vevare-bara eviniani.”

⁷ Moġa lorinai boġono vevaġa-manau, Barau gaburenai boġono tanu. Satani boġono kira-ġoia, benamo ġomi ġemi na beraga-kwareġani. ⁸ Barau ġenai boġono raka-kavi, benamo ġia maki ġomi ġemi ai beraka-kavini. Ġimami boġono ġuriġiri, ġomi rakava tarimami! Nuġami boġono iarevari ġomi tuġamaġi ruarua tarimami! ⁹ Boġono dabaradoko, boġono nuġa-midigumidigu, ema boġono taġi. Ġemi riki tu nuġa midigumidigu ai bene iaġo, ema ġemi iaku tu nuġameto ai bene iaġo! ¹⁰ Vereġauka ġoiranai boġono tutuġutari, benamo ġia na bene ġabi-vaisimi.

Asi boġono vekira-rakava

¹¹ Tarikakagu mabarami, ġomi tata asi boġono vekira-rakava. Deikara na tarikakana ta ekira-rakavaiani o vevaġa-maoro evei-viniani tu Barau ġena taravatu ekira-rakavaiani ema vevaġa-maoro evei-viniani. Bema ġoi na taravatu vevaġa-maoro ovei-viniani nai, ġoi na tu asi okorana-iaġiani, senaġi vevaġa-maoro tarimanai oiaġoni. ¹² Barau ġereġana moġo tu taravatu evini-riġoni e vevaġa-maoro evinini tarimana. Ġia ġereġana moġo ma seġukana bevaġa-maġurini ema bevaġa-rakavani. Ġoi tu deikara, be sevimu tarimana vevaġa-maoro ovei-viniani?

Asi boġono veiavi o vekokoroku

¹³ Goseġaġi, ġomi deikara maiġesi ġokirani, “Toma o boinani ġita tu bita iaġoni mai taoni o iomo taoni ġana. Monai laġani sebona bita tanuni, benamo bisinesi bita ġwa-ragaiani, moni asi gadara bita doġarini.” ¹⁴ Ġomi asi ribami ġemi maġuri boinani tu kamasi bevotoreni. Ġomi ġemi maġuri tu kara? Ġomi tu goġu kavana, ebere-rosini negakotuna, benamo ma erekwarekwani. ¹⁵ Ġomi tu maiġesi boġoro kira, “Bema Vereġauka beuranai nai tu bita maġurini ema maiġesi o moġesi bita veini.” ¹⁶ Senaġi ġomi tu ġovevaġa-raġeni ema ġoveiavini; moġesi vevaġa-raġeri tu rakava.

¹⁷ Moġa lorinai, kamara tarima ma ribana, ġia na veiġa namona bere veia dagarana, senaġi asi eveiani nai, ġia tu veiġa rakava tarimana.

5

Farefare ġutuma tarimami lorimi boġono vetore

¹ Ma ġemi farefare ġutuma tarimami, ġoseġaġi! Boġono taġi, boġono taġi-koġokoġo, korana midigumidigu asikeikeina ġemi ai mani eiaġomani. ² Ġemi farefare mabarari tu beġe boraġa, ema ġemi dabuġa tu faro na beġe ġaniri. ³ Ġemi golo ema ġemi silva tu beġe lala-lala o rasta. Mo lala-lala na tu ġomi beki-raġi-rosimini, ema viriġomi beġanirini karava kavana. Mai ġaro dokori ġana ġemi taġa ġosenurito. ⁴ Ġoseġaġi, ġemi vamokai ġeġauveito tarimari ġomi na voiri asi ġovinirito. Ġeri nuġa-vekwaraġi ġoseġaġi! Mo ġemi ġaniġani ġevaġa-vegogorito tarimari ġeri taġi tu varau Iaru-korokoro Vereġaukana na bea seġaġia. ⁵ Ġomi ġemi maġuri mai tanobarai tu taġai e iaku verere nuġanai, ema ġogoreġore-rakavani. Boġo ġanimase ema boġo goba-rakava, vaġivaġimi ġarona tu varau bevotu. ⁶ Ġomi na asi ġeri rakava tarimari ġovaġa-daġa-kavarito ema ġovaġi-maserito, ġia na asi ġeġabi-iaunaġimito.

Vevaġa-gwaġiġi ema ġuriġuri

⁷ Tarikakagu mabarami, boġono vevaġa-gwaġiġi bene iaġo mo, Vereġauka bene iaġoma. Iaraġa tarimana ġoġitaia, evaġa-nogani, ġena vamokai varovaro dagarari tauri namori enaririni, evevaġa-gwaġiġini eiaġoni mo, ġura guinena e ġura ma beragu-gabini ġurana

eraguni. ⁸ Gomi maki boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi. Nuḡami beḡene kokore, korana Vereḡauka ḡena iaḡoma maki varau bekavinaḡi.

⁹ Tarikakagu mabarami, tauḡemi fakami ai asi boḡono verori-tore, Barau na vevaḡa-maoro bevinimini garina. Goseḡaḡi, Kota eseḡaḡini tarimana tu varau ḡatama-bokai eruḡa-taḡoni. ¹⁰ Tarikakagu mabarami, Vereḡauka aranai ḡeguruḡato-ḡoi peroveta tarimari ḡotuḡamaḡiri. Geri midigumidigu nuḡari ai ḡevevaḡa-gwaḡiḡito-ḡoi. Gomi maki moḡesi boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi. ¹¹ Ḡoḡitaiani, ḡita na tavaḡa-raḡerini, korana ḡevevaḡa-gwaḡiḡito nai. Iobu ḡena vevaḡa-gwaḡiḡi varina tu ḡoseḡaḡiato, ema ḡomi ma ribami, Vereḡauka na kamasi dokonai voina namona eviniato, korana Vereḡauka ḡena veuravini ema ḡena vevetuḡaḡwa tu barego vedaurea.

¹² Tarikakagu mabarami, dagara barego vedaureana tu maiḡa: Guruḡa gwaḡiḡiri na asi boḡono kiraḡi-tore ḡemi guruḡa vaḡa-moḡoniri ḡana. Guba o tanobara o dagara boruna ta aranai asi boḡono kiraḡi-tore. Bema “Oi” ḡotoni nai tu, oi moḡo boḡono si, a “Asiḡina” ḡotoni nai maki, asiḡina moḡo boḡono si. Moḡesi tu Barau na asi bekiramini ḡomi tu kerere.

Ḡuriḡuri ma seḡukana

¹³ Ḡomi fakami ai ta emidigumidiguni ba? Bene ḡuriḡuri. Ta eiakuni ba? Barau vaḡa-raḡena mariri bene ḡabi. ¹⁴ Ta ekeveni ba? Gia tu ekalesia ḡeḡori-kauani tarimari vetuḡuri bene vei, beḡenema ḡuriḡuri ḡia iatanai ema diḡa na beḡenema daua Vereḡauka aranai. ¹⁵ Benamo ḡauḡau ma veḡabidadamari ḡesi nai tu, keve tarimana benamoni. Barau na ḡena keve bevaḡa-namoani, ema bema rakava eveito nai, ḡena rakava betuḡamaḡi-fitoḡarini. ¹⁶ Moḡa lorinai, ḡemi rakava karomi tata ḡeri ai boḡono kiraḡi-foforiri, ema tata ḡeri boḡono ḡuriḡuri, be ḡemi keve na boḡono namo. Barau ḡena ura eveirini tarimana ḡena ḡauḡau tu seḡuka rakava. ¹⁷ Elia tu tarimarima ḡita kavana. Gia eḡuriḡuri-gwadagwadato ḡura asi bene ragu ḡana, benamo tanobarai ḡura laḡani toitoi (3) ma ḡue imaima sebona (6) asi eraguto. ¹⁸ Ma eḡuriḡuri-ḡenoḡoito, benamo guba evekeo-fakato, ḡura ma eraguto; benamo tano na ḡaniḡani ma evaḡa-ḡoraiato.

¹⁹ Tarikakagu mabarami, bema ḡomi ta Barau ḡena guruḡa moḡonina ḡenana berakaveḡitani, benamo ta na ma bea ḡori-ḡenoḡoiani nai tu, veḡa namona beveiani. ²⁰ Boḡono riba, deikara na veḡa rakava tarimana ḡena dabara ḡeḡevana na eḡori-ḡenoḡoiani nai tu, ḡia na mo veḡa rakava tarimana iaukana mase ḡenana evaḡa-maḡuriani, ema rakava ḡutuma maki Barau na etuḡamaḡi-fitoḡarini.

PETERO ĜENA TORETORE GINIGUINENA

1 Petero vaĝa-foforina guruĝari

Petero tu kone ai maina tarimana, ma ĝia tu Iesu ĝena mo mero gabanana ruarua (12) nuĝanai maki. Mai fefa Petero na tu betaĝu Romai etoreato laĝani 62 ma 64 fakari nuĝanai ta. Mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Siri baregori mai fefai tu karoa 1:7; 4:12-13.

Mai fefa etoreato nuĝanai ĝia ĝena ura tu Iuda ekalesiari ema irau bese ekalesiari 1) bene vaĝa-kokoreri, be tarimarima na ĝevaĝa-midigu midigurito-ĝoi nuĝanai beĝene ruĝa-gwaĝiĝi; 2) ĝoirai veribaĝani baregori beĝe raga-ĝoitaĝorini moĝeri ĝana erovina-torerito; 3) ĝoirai Barau ĝena mareva baregona ĝeĝoira-taĝoani moĝa ĝeri evaĝa-foforiato; 4) bene launaĝiri, be ekalesia ĝauveiri korikori beĝene veiri.

Petero na ĝena fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Barau ĝena vevaĝa-maĝuri ma ekiraĝi-variĝu-ĝoiato - karoa 1:1-2:10

2. Midigumidigu nuĝanai aiĝesina beĝene tanu - karoa 2:11-4:11

3. Midigumidigu nuĝanai ĝeri veiĝa ĝobiri beĝene toreri - karoa 4:12-5:11

¹ Au Petero, Iesu Keriso ĝena apostolo taugu, na mai fefa atore-iaĝosiani. Ĝomi, Barau ĝena ĝabi-viriĝi tarimami, ĝemi gabu korikori ĝoraga-kwanerito, toma tu Ponto ai, Galatia ai, Kapadokia ai, Asia ai, ema Bitinia tano boruri ai ĝotanu-lausilausini tarimami ĝemi ai.

² Gomi tu Barau, ĝita Tamara, na eriba-ĝuinemito ema eĝabi-hidimito, ĝena tarimarimai boĝo iaĝoni. E ĝia laukana na evaĝa-veaĝamito korana tu, Iesu Keriso boĝono seĝaĝi-vinia ema ĝia rarana na bene ĝurigiĝi ĝana, be veiareva boĝono tanu Barau ĝoiranai.

Barau ĝena varevare-bara ema maino na bene vaĝa-vonuvonu-raĝemi.

Maĝuri vanaĝivanagi

³ Barau, ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso Tamana, sivaĝa-namo! Korana ĝena vevetuĝawa barego vedaureana lorinai, maĝuri variĝuna ĝita evinirato, Iesu Keriso mase na evaĝa-variĝisi ĝenoĝoiato ĝenana. Mai veiĝa ĝenana ĝita nuĝara tu maĝuri vanaĝivanagi tatuĝamaĝi-kauani dagarana na evaĝa-vonurini. ⁴ E Barau na ĝena tarimarima ĝeri etore-rogoani vevaĝa-namo baregona, bitana ĝabia dagarana, tu ĝoirai taĝita-iaĝoani. Barau na gubai etore-rogorini ĝomi ĝemi, korana monai tu asi beĝe boragani, asi beĝe rakavani, e asi beĝe verumuni. ⁵ Gomi tu ĝemi veĝabidadama dainai Barau seĝukana na eĝita-ĝaumini, beiaĝoni mo, ĝia na varau erovina-toreato vevaĝa-maĝurina nega magonai bevaĝa-foforiani, matami na boĝo ĝitaiani e boĝo ĝabiani.

⁶ Gomi toma kotunai tu midigumidigu barego ĝoganini, korana veribaĝani irauirauri ĝoĝoitaĝoni bene. Senaĝi ĝemi iaku tu bene barego-lelevaĝi, korana Barau ĝena vevaĝa-maĝuri boĝo ĝabiani bene. ⁷ Maiĝeri veribaĝani irauirauri ĝeiaĝomani tu, Barau na ĝomi ĝemi veĝabidadama etoto-iobuka iobukarini, korana Iesu Keriso beforinini ĝaronai tu, Barau ĝenana vevaĝa-raĝe e mareva namona ema vebubaku boĝo dogarani. Golo karava na evaĝa-namo vedaureaiani ma voina evaraĝe-lelevaĝini, senaĝi ĝomi ĝemi veĝabidadama voina tu ma varage lelevaĝi. ⁸ Gomi na roĝosi roĝo maki ĝoro ĝitaia, senaĝi ĝoura-viniani. Initoma maki asi ĝoĝitaiani, senaĝi ĝoĝabidadama-viniani ema iaku na ĝovonu-vonu-raĝeni. Ĝemi iaku maki asi tau kirari vava-namona ta. ⁹ Korana Keriso ĝenai ĝoveĝabidadamani voina tu, ĝomi vevaĝa-maĝuri ĝoĝoitaĝoni.

¹⁰ Mai vevaĝa-maĝuri maiga tu peroveta tarimari na ĝevetau-ginikau ginikauato, ema ĝia na ĝekiraĝi-tore guineato, mai varevare dagarana tu Barau na ĝomi bevinimini, (Keriso beiaĝomani ĝaronai). ¹¹ Beiaĝomani ĝarona e kamasi beiaĝomani beĝene ribaia ĝana ĝetuĝamaĝi-vekwaraĝito-ĝoi. Mo negai Keriso laukana tu ĝia nuĝari ai eĝauveito-ĝoi ema ekira-vararito-ĝoi, Keriso tu ĝena midigumidigu bevevaĝa-gwaĝiĝi-iaĝiani, ma moĝa murinai vau ĝia marevana baregona beĝabiani. ¹² Barau na peroveta tarimari evaĝa-ribarito, ĝia na mo vari ĝegobata-iaĝiato-ĝoi tu dia ĝia taugeru ĝeri namo ĝana, senaĝi ĝomi ĝemi. Korana ĝia na mo dagara, ĝekiraĝirito dagarari, tu toma ĝena vetuĝunaĝi tarimari na Vari Namona ĝevari-fiuanu guba na etuĝu-marigoato lauka Veagana seĝukanai, be ĝoseĝaĝini. Maiĝeri dagara tu aneru maki ĝeri ura baregona beĝene ribaia.

Boĝono vevaĝa

¹³ Moĝa lorinai, nuĝami beĝene veiareva, boĝono vevaĝa-gwaĝiĝi. Iesu Keriso beforinini ĝaronai Barau na bevinimini varevarena ĝenai, nuĝami mabarana ĝesi boĝono torea.

¹⁴ Barau natunai ĝoiaĝoto nai, ĝia boĝono seĝaĝi-vinia. Barau asi ribami negari ai taugani ĝena ura rakavari na ĝeĝori-ĝeĝevamito-ĝoi veiĝari asi ma boĝono vei-ĝenoĝoiri. ¹⁵ Senaĝi ekeamito Barauna tu vevaĝa, ilailanai ĝomi maki boĝono vevaĝa ĝemi veiĝa mabarari nuĝari

ai. ¹⁶ Korana Buka Veāga nuānani etoreato, Barau ekirato, “Boāono veāga, korana au tu veāga.”

¹⁷ Goāuāuni negari ai, Barau tu Tamami ai āokiraāiani, ma āia na tarimarima mabarari tu dabara sebonai moāo evaāa-maoro vinirini, tata āeri veīāa ilailari ai; moāa lorinai mai tanobarai roāo āotanukauni nuānani tu, Barau boāono gubakaua e boāono seāāi-vinia. ¹⁸ Korana ma ribami, senemi āeri maāuri rakavari gomaāuri-iaāirito-āoi āerina Barau na evaāa-maāurimito ginitaāo dagarana tu asi berakavani dagarana. Dia silva o golo kavari. ¹⁹ Senaāi evaāa-maāurimito ginitaāo dagarana tu Keriso rarana, rara namo vedaureana, Barau āena mamoe natuna rarana asi mirona e kererena. ²⁰ āia tu Barau na tanobara roāosi bere veia neganai veāata, eāabi-viriāiato. Senaāi āia veāa-maāurira āana mai nega gabiri ai ema veāa-foforiato. ²¹ āia bakunai Barau āogābidadama-viniani. Barau na mase āenana evaāa-variāisi-āenoāiato, e marevana baregona eviniato. Moāa lorinai āomi tu Barau āogābidadama-viniani, ema āemi tuāmaāikau āia āenai āotoreani.

²² Toma, āomi na guruāa moāonina āoseāāi-viniato lorinai, tauāemi āoveiarevato, ema karomi veāabidadama tauri āesi moāoni ai āoveura-vevinini. Moāa lorinai boāono veura-vevini ma nuāmi mabarari āesi. ²³ Korana āomi tu āomaāuri-āenoāiato, tarima variāu geragerami ai āoiāoto, dia tama sina āerina, āia tu āemaseni, senaāi Barau āena maāuri guruāana, etanu-vanaāi vanaāini guruāana, āenana evaāa-maāuri āenoāimito. ²⁴ Buka Veāga ekirani kavana,

“Tarimarima mabarari tu reāi kavana,
āia marevari tu reāi āwaāwana kavana.
Reāi tu āemaraini,

ema veravera maki āeketoni,

²⁵ senaāi Vereāauka āena guruāa tu
betanu-vanaāi vanaāini.”

Mai guruāa tu Vari Namona āomi āemi ai āevari-fuato.

2

Vereāauka tu maāuri forena, fore namo vedaureana

¹ Moāa lorinai, tuāmaāi rakavari mabarari, e āofaāofa mabarari, e vemuriāoi mabarari, e mama, ema guruāa rakavari mabarari boāono fitoāa-kwareāari. ² Vau āemaāurini mero keiri kavari boāono vei, vanaāivanaāi iauka ratana boka-kokena boāono boka-koke, be moāa niuniunai boāono barego e veāāa-maāuri boāono āabia. ³ Korana āomi tauāemi na āodoāariato, Vereāauka āena namo tu aiāesina.

⁴ Vereāauka āenai āoiāōoma, āia tu maāuri forena, tarimarima na āefitoāiato, korana asi āena namo ta āetato. Senaāi Barau na eāabi-viriāiato, korana fore namo vedaureana āia āoiranai. ⁵ Maāuri foreri kavana āoiāōoma, be āomi maki Barau iaukana na Rubu Veāai bene raga-iaāimi. Monai Rubu Veāa vereri veāāami ai boāono iaāo, ma Barau na Iesu Keriso bakunai eāabi-rāerini iauka varevareri, āemi maāuri, boāono vinia.

⁶ Korana Buka Veāga ekirani,
“Au na fore namo vedaureana ta aviriāiato,
āia tu Sionai (o Ierusalemāi)
duāu forenai avāāa-iaāoto.
Dei na āia bevaāa-moāoniani
tarimana tu asi bemaiaāiani.”

⁷ Govaāa-moāoniani tarimami āemi ai mai fore tu namo vedaurea, senaāi asi āevaāa-moāoniani tarimari āeri ai tu,

“Numa ragaragana tarimari na
asi āeura-viniato nai āefitoāiato,
āekirato fore rakavana,
dagarana tu fore mabarari fakari ai fore namo vedaureana,
duāu forenai eiāoto.”

⁸ Ma toretore tai ekirani,
“Mai fore na tarimarima bevaāa-kake-nāāirini,
e bevaāa-ketorini forena.”

Barau āena guruāa asi āeseāāiato dainai, āevake-nāāito, mo tu Barau na ekiraāi-āineato, moāesi beāe veiani.

⁹ Senaāi āomi tu āabi-viriāi besena, Kini āena Rubu Veāa veremi, bese veāāana, Barau āena tarimarima. Eāabi-viriāimito, mukuna na ekea-rosimito, benamo āena mama namo vedaureanai etoremito, korana tu āia āena veīāa namori boāono kiraāi-foforiri āana.

¹⁰ Guinenai ġomi tu dia Barau ġena tarimarima, senaġi toma ġomi tu ġia ġena tarimarima. Guinenai Barau ġena vevetuġaġwa tu asi ribami, senaġi toma ġia ġena vevetuġaġwa ġodoġariato.

Barau ġena vetuġunaġi tarimari

¹¹ Ġatagu mabarami, anoġi-gwaġġiġimini, ġomi tu tarima boru e tanukau tarimami mai tanobarai. Tauġani ġena ura rakavari asi boġono veiri, manġeri na vanaġivanaġi ġomi iaukami ġevetari-vinirini. ¹² Senaġi Barau asi ribari tarimari goirari ai ġemi veiġa beġene namo. Beġe rori-toremimi, rakava-vei tarimami ai beġe kiraġimini, senaġi ġemi veiġa namori beġe ġitarini neganai, ġia na Barau beġe vaġa-raġeani, ġia na tarimarima bekota-vinirini ġaronai.

¹³ Vereġauka ġovaġa-moġoniani nai, gavamani ġeri taravatu mabarari boġono korana-iaġiri: Kini boġono seġaġi-vinia, korana ġia tu varaġe vedaurea. ¹⁴ E gavana tauri boġono seġaġi-viniri. Ġia na veiġa rakava tarimari beġene vaġa-rakavari, ema veiġa namo tarimari beġene vaġa-namori ġana eġabi-torerito. ¹⁵ Korana Barau ġena ura tu, ġomi ġemi veiġa namori na asi ribari tarimari ġeri guruġa babobabori boġono lautariri. ¹⁶ Kokore ai boġono tanu, be dagara ta na asi bene barubarumi, Keriso na eruġa-vagiġirito tarimari kavana. Senaġi asi boġono kira, “Ġai tu maġuri namonai e fakanai ġatanuni, be veiġa rakavari baġa veirini tu asi kara ta.” Asiġina. Barau ġena vetuġunaġi tarimami ai boġono tanu. ¹⁷ Tarima mabarari boġono gubakauri. Karomi veġabidadama tarimari boġono ura-viniri. Barau boġono vaġa-raġea, e kini boġono gubakaua.

Keriso kwakuna gabunai boġono raka

¹⁸ Tuġu-rakaorakao tarimami asi voimi, ġitaġaumi tauri boġono seġaġi-viniri, moġoni ai boġono gubakauri, dia veiġa-namo e garo-namo tarimari moġo, senaġi niara-niara tauri maki. ¹⁹ Korana Barau na eura-viniani veiġana tu maġa: Barau ġena ura ġokoravana-iaġirini dainai, enabe asi ġemi rakavai beġe vaġa-midigu midigumini, senaġi boġo vevaġa-gwaġġiġini. ²⁰ Ġemi rakava dairi ai beġe kwarimimi ma boġo vevaġa-gwaġġiġini, moġa ġena namo ġomi ġemi ai tu kara? Senaġi bema veiġa namori ġoveini nuġanai beġe vaġa-midigu midigumini ma boġo vevaġa-gwaġġiġini moġo, Barau goiranai tu namo eġabi-raġeani. ²¹ Gomi tu moġesi boġono vei ġana, Barau na ekeamito. Korana ġomi daimi ai Keriso tauġena emidigu-midiguto, e ġia na mai vevaġa-ġita ġomi ġemi ai eraga-kwaneato. Moġa lorinai ġomi tu ġia kwakuna gabunai boġono raka. ²² Ġia na rakava ta asi eveiato, e ta na ġia muruna na ġofaġofa guruġana asi eseġaġiato. ²³ Ġeguruġa-rakava-viniato, senaġi guruġa rakavari na asi evaġa-voirito; ġevaġa-midigu midiguato neganai, vaġa-voi guruġari asi ekiraġirito. Ġia ribana, Barau tu vevaġa-maoro tauna iobukaibukana, naima ġia ġimanai etoreato. ²⁴ Keriso tauġena tauġaninai ġita ġera rakava eġwa-raġerito satauro tuġuna ġana. Moġesi eveito tu, vei-rakava ġenai bitana mase, asi ma bitana vei-ġenoġoia, ema vei-iobukaibuka ġenai bitana maġuri, Barau ġena ura bitana korana-iaġiri. Boġono tuġamaġi: Ġia manuġana dainai, ġoi onamoto. ²⁵ Gomi tu rekwerekwa mamoori kavari ġoraka-taġui taġuito-ġoi. Senaġi toma ġomi tu iaukami narigauna e ġitaġauna tauna Keriso na ma beġabi-ġenoġoimi.

3

Veġaraġo vavinemi ema taumi

¹ Ġomi veġaraġo vavinemi maki moġesi, ġaraġomi gabureri ai boġono tanu. Moġesi boġo veini nai, tari ġaraġomi tu Barau ġena guruġa asi ġevaġa-moġoniani tauri, senaġi ġemi veiġa namori na moġo nuġari beġabirini, benamo beġe vetuġamaġi-kureni; a Barau ġena guruġa ta ġeri tu asi boġo kiraġiani. ² Korana ġemi veiġa rorogotori ema ġemi vegubakau ġia ġeri ai beġe ġitarini tu namo. ³ Marevami ġenamo-vedaurea urari ai tauġanami asi boġono vaġa-veraverari. Ilailana, ġuimi ġovei-iraurini, golo gotoreni e dabuġa namori vedaureari ġoriġorini. ⁴ Asiġina, ġomi tu lorumi ġuturi neġi boġono vaġa-veraverari, asi beġe rakavani veraverari na, manau e nuġa-namo. Moġeri tu Barau goiranai dagara baregori. ⁵ Guinenai, ġita tubura ġatara ġeri negai maki vavine veaġari, Barau ġenai ġeveġabidadamato-ġoi vavineri, tu moġesi ġevevaġa-marevato-ġoi, e ġaraġori gabureri ai ġetanuto-ġoi. ⁶ Sara kavana, ġaraġona eseġaġi-viniato-ġoi; ġaraġona tu “Ġegu vereġauka” etato-ġoi. Gomi toma tu ġia natuna, bema ġemi veiġa tu namo e kara ta garina asi ġoveini.

⁷ Gomi tau maki ġaraġomi ġesi ġotanuni nai, boġono riba-ginikauri. Boġono riba, ġia tu asi fakosiri. Ġaraġomi boġono gubakauri, korana Barau na maġuri vanaġivanaġi tu ġia e ġomi bevaġevare-vinimimi. Moġesi boġono vei, be dagara ta na ġemi ġauġau-vegogo asi bene vaġa-rakavari.

Veġa namori ai bitana midigu-midigu

⁸ Guruḡa vaḡa-magona maiḡa: Mabarami nuḡami boḡono vaḡa-sebonari, boḡono vevaḡa-kava-vevini, e boḡono veura-vevini tarikaka kavari. Boḡono vevetuḡaḡwa-vevini e boḡono marana. ⁹ Veiḡa rakavari e garo rakavari asi boḡono vevaḡa-voi-vevini, senaḡi ḡevaḡa-rakavamini tarimari boḡono vaḡa-namori. Korana Barau na ekeamito tu moḡesi boḡono vei, benamo ḡomi na maki ḡena vevaḡa-namo boḡono ḡabia. ¹⁰ Korana Buka Veaḡa ekirani,

“Deikara maḡuri eurani e ḡaro namori bene ḡitari etoni tarimana tu meana bene naria, guruḡa rakavari asi bene kiragī,
e muruna na ḡofaḡofa guruḡari asi bene kiragīri.

¹¹ Rakava bene raga-kwanea,
veiḡa namori bene vei.

Maino bene vetaua nuḡana mabarana ḡesi.

¹² Korana Vereḡauka na tu vei-iobukaiobuka tarimari eḡita-ḡaurini,
e ḡeri ḡauḡau eseḡaḡirini.

Senaḡi vei-rakava tarimari tu
Vereḡauka na asi eura-vinirini.”

¹³ Veiḡa namori bouravini-baregorini nai tu, dei na ḡoi bevaḡa-rakavamuni? ¹⁴ Senaḡi irau beḡe vaḡa-mididgu midigumini ḡemi vei-iobukaiobuka dairi ai nai tu boḡono iaku. Tarima ta garina asi boḡono vei, e asi boḡono daradara. ¹⁵ Senaḡi nuḡami ai Keriso boḡono korana-iaḡia, boḡono vaḡa-raḡea, ḡia tu ḡomi ḡemi Vereḡauka. E vanaḡivanaḡi boḡono venari-taḡo, bema ta na bedanaḡimini, “Kara dainai Keriso ḡoḡabidadama-viniani” betoni nai, ḡena boḡono kiraḡi-ginikau. ¹⁶ Senaḡi manau ai e vegubakau ai ḡena boḡono kiraḡi-ginikau. ḡemi veiḡa loriri boḡono toreri, asi namo gabivau boḡono riba ḡomi tu asi maoro. Keriso murinai ḡorakani ma veaḡami ḡesi dainai, ḡemugumugu-iaḡimini e rakavami ḡekiraḡini tarimari tu tauḡeri roḡo beḡe maiakarini. ¹⁷ Barau ḡena urai veiḡa namori ḡoveini dairi ai ḡomidigu-midiguni nai tu namo. A asi namo ḡemi veiḡa rakavari dairi ai boḡono midigu-midigu.

¹⁸ Keriso emaseto, ḡera rakava bene voi-vaḡiri ḡana. ḡia tu nega sebona moḡo emaseto, asi ma bemaseni. ḡia tu vei-iobukaiobuka tauna, ḡita rakava tarimara bene kurevora, be Barau ḡenai bene ḡori-iaḡora ḡana. Tauḡani maḡurinai tu ḡevaḡi-maseato, senaḡi iauka maḡurinai ḡia tu evariḡisi-ḡenoḡoito. ¹⁹ E iaukai ḡia eiaḡoto mase gabuna o dibura ḡana, monai ḡetanuni tarimari iaukari ḡeri ea ḡobatato. ²⁰ ḡia tu guinenai ḡekira-sirivaḡito tarimari, Noa na ḡasi baregona eveiato neganai, benamo Barau na evaḡa-nogarito ma vevaḡa-gwaḡiḡina ḡesi, (ḡeri rakava ḡerina beḡene vetuḡamaḡi-kure ḡana). Senaḡi ḡasi baregona nuḡanai ḡeraka-toḡato tarimari tu asi ḡutuma. Tauri mabarari tu imaima toitoi (8) moḡo nanu na evaḡa-maḡuririto. ²¹ Mo nanu moḡa tu babatiso vetoḡana kavana, korana babatiso na toma ḡomi evaḡa-maḡurimini, dia tauḡani mirona ḡurigi-vaḡina, senaḡi Barau ḡonogiani nuḡami bene iarevari ḡana Barau ḡoiranai. Iesu Keriso mase na evaḡa-variḡisi ḡenoḡoiato bakunai evaḡa-maḡurimini. ²² ḡia tu gubai eraka-toḡato, Barau aroribana rekenai etanuni. Aneru, e ma ḡeri maoro baregona iaukari, ema seḡuka tauri mabarari tu ḡia gaburenai ḡetanuni.

4

Ekalesia maḡurina

¹ Keriso tu tauḡaninai emidigu-midiguto lorinai, ḡomi maki ḡemi tuḡamaḡi boḡono vaḡa-gwaḡiḡiri, ḡia ḡena tuḡamaḡi ḡesi beḡene ilaila; korana tauḡaninai emidigu-midiguni tarimana na veiḡa rakavari eraga-kwanerini. ² Tauna moḡa, ḡomi roḡo mai tanobarai ḡotanuni nuḡanai tu, tauḡanimi ḡeri ura rakavari asi boḡono korana-iaḡiri, a Barau ḡena ura neḡi boḡono korana-iaḡia. ³ ḡomi tu kai-veḡata Barau asi ribari tarimari ilailari ai ḡotanau-ḡoi, mata-boraḡa e vegura-vanaḡi veiḡari ḡoveito-ḡoi, ḡoniu-lelevaḡito-ḡoi, ḡovei-taḡuitaḡuito-ḡoi, ḡoniu-vegogoto-ḡoi, e barau ḡofaḡofari ḡotoma-rakarigo vinirito-ḡoi. ⁴ Toma, ḡia tu ḡeveiauni, korana ḡia ḡesi asi ḡovekakoni, e asi ḡovei-taḡuitaḡuini. Moḡa lorinai rakavami ḡekiraḡini. ⁵ Senaḡi ḡia tu maḡuri tarimari e mase tarimari vaḡa-maoro-viniri Barauna ḡoiranai beḡe ritogoni, ḡeri veiḡa moḡeri beḡe kiragīrini. ⁶ Moḡa lorinai Iesu na Vari Namona tu ḡemaseto tarimari iaukari ḡeri maki evari-fuato. Moḡesi eveito korana tu, enabe Barau na tauḡani ai evaḡa-maoro vinirito tarimarima mabarari kavana, (mai tu ḡemaseto), senaḡi iaukai tu roḡo beḡe maḡurini, Barau emaḡurini kavana.

Barau ḡena varevare dagarari ḡitaḡauri tarimari namori

⁷ Dagara mabarari maḡori tu bekavinaḡi. Boḡono venari-taḡo e boḡono vevaḡa-gwaḡiḡi, be ḡemi ḡauḡau asi boḡono vaḡa-ketoa. ⁸ Barego vedaureana tu, tata boḡono veura-vevini ma nuḡami mabarari ḡesi, korana veura-vevini na rakava ḡutuma elautaririni. ⁹ Karomi

tata ġesi veiġa namori boġono vei-vevini, boġono veġabiraġe-vevini, asi boġono vemugumuġu e veroritore. ¹⁰ Gomi tata mabarami tu, Barau na evaġa-ġaunamito vevare dagarari irauirau ġitaġauri tarimami namomi, moġa lorinai karomi dairi ai boġono ġauvei-iaġiri, kamara vevare dagarana Barau ġenana ġodoġariato ilailanai. ¹¹ Deikara eġobatani nai, ġia tu Barau ġena guruġa bene vari-fiua. Deikara evevaġa-kavani nai, ġia tu Barau ġena kokore na bene vevaġa-kava. Mo dabarai dagara mabarari nuġari ai Barau bita vaġa-raġeani, Iesu Keriso bakunai. Mareva namona e seġuka tu ġia ġena, bene iaġo mo vanaġivanaġi. Amen.

Ekalesia midigumidiguna

¹² Ġatagu mabarami, midigumidigu karava mamiri noġa ġoġabini nai tu, nuġami asi beġene farevaġi, asi boġono kira, dagara boruna ta ġemi ai eġorani. (Asiġina, mani tu ġomi tovonagimi dagarana moġo). ¹³ Senaġi Keriso emidigu-midiguto kavana ġomidigu-midiguni dainai, boġono iaku, gabivau ġia marevana baregona bevaġa-foforiani neganai vau ma bogo iaku-sirivagiini. ¹⁴ Keriso murinai ġorakani nai, rakavami beġe kiragiini neganai, boġono iaku, korana monana boġo ribani, Barau laukana, marevanamo laukana, tu gomi iatami ai etanuni. ¹⁵ Bema ġomi ta omidigu-midiguni nai, mani midigumidigu tu dia ovevaġi-debani, o olemani, o seġafore veiġana rakavana ta oveiani, o tarima ta ġena ġauvei metona oveiani nai omidigu-midiguni. ¹⁶ Senaġi bema goi tu Keriso murinai orakani dainai omidigu-midiguni neganai, asi bene maiakamu, senaġi Barau bono vaġa-raġea, Keriso arana oġwa-rakaoani nai.

¹⁷ Barau ġena vevaġa-maoro negana tu varau beraġasi, e vevaġa-maoro tu Barau ġena tarimarima ġeri ai bevesinani. Bema ġita ġerai bevesinani neganai, Barau ġena Vari Namona asi ġevaġa-moġoniani tarimari ġeri ai tu kamasi bea ġorani? ¹⁸ Korana Buka Veaġa ekirani,

“Maġuri ġabiġabina Barau ġeseġaġi-viniani tarimari ġeri ai tu gwaġiġi.

O Barau asi ġevaġa-moġoniani

e vei-rakava tarimari dabarari tu

kamasi bevetoreni? (Ġia ġeri ai tu meto lelevaġi!)”

¹⁹ Tauna moġa, Barau ġena ura lorinai midigu ġeġanini tarimari tu veiġa namori moġo beġene vei, ema ġeri maġuri tu eveirito Barauna ġimana nuġanai beġene toreri, korana ġia na etuġamaġi-kaurini.

5

Ekalesia ġorikauna tarimari

¹ Au na ġomi fakami ai ekalesia ġorikauna taumi avaġa-guruġamini. Au maki ekalesia ġori-kauna taugu. Keriso emidigu-midiguto-ġoi au tu matagu na aġitaiato, e ġia marevana baregona bevaġa-foforiani neganai, au tu ma augu. Moġa lorinai au na ġomi anoġi-gwaġiġimini: ² Barau ġena mamoe serina boġono ġitaġau-ġinikaua. Ġia na ġomi evinimito tu, nuġami na eura-iaġiani lorinai boġono ġita-ġaua, ġia ġena ura ilailanai. Dia mugumuġu ai, senaġi nuġami na eura-iaġiani lorinai. Dia moni o farefare boġono doġari ġana, senaġi nuġami ġeri urai. ³ Barau na ġomi ġemi veġitaġau gaburenai etoreato mamoe serina (o ekalesia doġorona) asi boġono dori-naġinagia noġa moġo vere baregori ġeveini kavana. Senaġi ġomi marevami boġono vaġa-ġitari, be beġene tovtovomi. ⁴ Moġesi bogo veini nai, mamoe Ġitaġauri Tauna Baregona, Keriso, beġoira-refoni ġaronai, korana namo vedaureana, asi berakavani dagarana, boġo ġabiani, mo tu maġuri vanaġivanaġi.

⁵ Moġa ilailanai, ġomi tarima varigumi maki veġitaġau tauri boġono seġaġi-viniri, ma ġomi mabarami na manau dabuġana boġono vedabuġa-iaġia, boġono vevaġa-kava-vevini, korana Buka Veaġa ekirani, “Veiavi tarimari tu Barau na elautaririni, senaġi manau tarimari tu ġena namo e vevare-bara evinirini.” ⁶ Moġa lorinai, tauġemi boġono vevaġa-manau, Barau ġimana seġukana gaburenai, benamo ġarona bene raġasi neganai, ġia na bene ġabi-vaismi. ⁷ Ġemi nuġa-vekwaragi dagarari mabarari ġia ġimanai boġono toreri, korana ġia na eġita-ġaumi. ⁸ Boġono tuġamaġi-roroġoto, boġono venari! Korana vaġa-rakavami tauna, Diabolo, tu erakao-rakao, laion noġa emagarani, emaramarani, ta neġania uranai. ⁹ Ġemi veġabidadamai boġono ruġa-gigitari, benamo Diabolo boġono kora-ġoia. Korana boġono tuġamaġi, ġoġanini midiguri ilailari tu ġomi karomi tanobara mabarani maki ġeġanini.

¹⁰ Senaġi Barau, namo e vare-vare-bara mabarari na evonuto Barauna, na Keriso bakunai ekeamito, nega kotunai moġo boġo midigu-midiguni murinai, ġena tanu-vanaġivanaġi marevana namona boġono ġabia ġana. Ġia na vau bevaġa-namo ġinikaumini, bevaġa-ruġa gigitarimini, e bevaġa-kokoremini. ¹¹ Seġuka tu ġia ġena, bene iaġo vanaġivanaġi! Amen.

Vevaġa-namo magona

¹² Siluano, (mai tu Silas), na bevaġa-kavagu, mai fefa kubina baġa tore-iaġosia ġomi ġemi. Ġia au na aġitaiani tu, ġita tarikakara ma ġena vetuġamaġikau ekalesia nuġanai. Mai fefa batorea korana tu ġegu ura bana vaġa-kokoremi e bana vaġa-ribami, Barau ġena namo e varevare-bara moġonina tu maiġa. Be mai namo e varevare-bara nuġanai boġono ruġa-gigitari.

¹³ Gomi karomi ekalesia tarimari Babulona ai maiġeri, (mai tu ekalesia tarimari Romai ekiraġirini), ġia maki Barau na eġabi-viriġirito tarimari, na ġemi vevaġa-namo beġe tuġu, e natugu Mareko na maki ġemi vevaġa-namo betuġu. ¹⁴ Veuravini verauna na boġono vevaġa-namo-vevini.

Keriso nuġanai ġotanuni tarimami mabarami maino ġemi ai bene tanu.

PETERO ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA

2 Petero vaĝa-foforina guruĝari

Petero na mai fefa vaĝa-ruaruana maki betaĝu Roma na etoreato. Etoreato laĝanina tu 65 ma 67 fakari nuĝanai ta, mo tu Iesu emaseto murinai. Petero tu mai fefa etoreato murinai vauro ĝebaru-seirigoato, benamo ĝevaĝiatio.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 3:17-18.

Petero na mai fefa etoreato tauna korikori tu, 1) Barau ĝena tarima veaĝari bene vaĝa-naĝiri, be Barau korana-iaĝina veiĝari korikori beĝene veiri ĝana; 2) vevaĝa-riba tarimari ĝofaĝofari na beĝe ĝofa-darererini garina ekira-toreĝaurito; 3) riba korikorina Barau ĝenana eiaĝomani tu aiĝesina ema Satani na riba ĝofaĝofana evaĝa-raka-rosiani ribana tu aiĝesina, moĝeri ekiraĝi-foforirito; 4) Vereĝauka ĝena ĝaro ai Kota baregona beveĝabini moĝa ekiraĝi-fofori ginikauato.

Petero na mai fefa tu maĝesina eboioĝaiato:

1. Barau ĝenana eiaĝomani ribana korikorina tu kamasina - karoa 1
2. Riba moĝonina na boraka-veĝitani tu kara rakavana beĝorani - karoa 2
3. Barau ĝena kiraĝitore moĝoniri - karoa 3

¹ Au, Simona Petero, Iesu Keriso ĝena vetuĝunaĝi ema ĝena apostolo taugu; ĝeguna mai fefa eiaĝosini.

Gomi ĝai ĝesi ĝera veĝabidadama sebona taĝabiato tarimami atore-vinimini. Ĝera Barau, ĝera Vevaĝa-maĝuri Tarimana Iesu Keriso, ĝena vei-iobuka-iobuka e vetuĝamaĝikau lorinai, ĝomi maki mo veĝabidadama namo vedaureana sebona ĝoĝabiato ĝai apostolo kavana. ² Ĝemi riba e tuĝamaĝi-faka Barau ĝenai ema ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝenai beĝene barego. Monana vau varevare-bara e maino maki ĝemi ai beĝene barego.

Barau na ekeamito ĝia ĝena

³ Ĝena seĝuka na Iesu Keriso na ĝera maĝuri vaĝa-kokoreri dagarari mabarari varau evinirato, Barau ĝena ura bitana korana-iaĝi korikoriri ĝana. Korana Keriso ĝenana Barau tama ribaiato, ĝena mareva baregona e namo ĝerina ekearato tarimana. ⁴ Ĝena mareva baregona e namo ĝerina ĝena kiraĝitore baregori e namo vedaureari varau evinirato vaĝa-ilailana: Mai tanobara ĝena ura rakavari ema mase ĝevaĝa-ĝorarini veiĝari ĝerina bene vaĝa-maĝurira, ma Barau maĝurina korikorina bitana ĝabia.

⁵ Moĝa lorinai boĝono kokore, ĝemi veĝabidadama ĝenai veiĝa namo boĝono torekau; veiĝa namo ĝenai tuĝamaĝi-maĝata boĝono torekau; ⁶ tuĝamaĝi-maĝata ĝenai nuĝa-gwaĝiĝi boĝono torekau; nuĝa-gwaĝiĝi ĝenai vevaĝa-gwaĝiĝi boĝono torekau; vevaĝa-gwaĝiĝi ĝenai Barau korana-iaĝina boĝono torekau. ⁷ Barau korana-iaĝina ĝenai tarikakami veuraviniri boĝono torekau; ema tarikakami veuraviniri ĝenai veuravini tarimarima mabarari ĝeri ai boĝono torekau.

⁸ Maĝeri maĝuri tu ĝomi ĝemi ai beĝene tanu, ema beĝene barego, korana maĝeri na ĝomi beĝe launaĝi-naĝimini ema beĝe vaĝa-kokoremimi, benamo ĝemi riba Iesu Vereĝauka ĝenai tu asi beĝe tanu-kavani, senaĝi gwaĝwari namori vovoka beĝe vetoreni. ⁹ A bema maĝeri maĝuri ai erabuni tarimana, ĝia tu mata-bubu tarimana kavana, korana Barau na ĝena veiĝa rakavari guineri varau eĝurigi-fitogarito evetuĝarekwani.

¹⁰ Moĝa lorinai, tarikakagu, boĝono kokore, Barau na ekeamito e evirigimito maniga boĝono vaĝa-mogonia. Moĝesi bogo veini nai tu, asi bogo ketoni. ¹¹ Moĝesi bogo veini nai, Barau na beĝabiraĝe-ginikaumini, benamo ĝera Vereĝauka e Vevaĝa-maĝuri Tarimana Iesu Keriso ĝena tanu-vanaĝivanagi Basileiana nuganai boĝo raka-togani.

¹² Mo maĝuri namona tu ĝomi ĝoirami ai enarimini, moĝa lorinai au na ĝomi vanaĝivanagi basisiba-vini ĝenoĝoi-genogomimi. Moĝoni, maĝeri dagara mabarari varau ĝoribarito, ema Barau ĝena guruĝa moĝonina ĝoĝabiato ema ĝoĝabi-gigitariani maki. ¹³ Senaĝi au atugamaĝini, mai dabara namori ĝomi tu ĝemi vetuĝamaĝi-taĝo ai bana vavaĝo-foforiri, au roĝo amaĝuri-taĝoni nuĝanai. ¹⁴ Korana au ribagu, au tauĝanigu korina tu dori atore-tariani, gita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso na evaĝa-gurugaguto ilailanai. ¹⁵ Moĝesi naima ĝegu ura mai dagara mabarari bana sisiba-vini ginikaumi. Benamo ĝegu mase murinai, ĝomi na boĝono tuĝamaĝi-taĝo vanaĝi-vanaĝiri ĝana.

Iesu marevana baregona matama na ĝaĝitaiato

¹⁶ Ĝai tu dia sinasina ĝofaĝofari na ĝita ĝera Vereĝauka Iesu Keriso ĝena seĝuka ema ĝena iaĝoma-ĝenoĝoi ĝomi ĝavaĝa-ribamito. Asiĝina! Ĝai tauĝema matama na ĝia marevana baregona ĝaĝitaiato. ¹⁷ Ĝai matama ĝutuĝutunai Barau ĝita Tamara na ĝia ara baregona ema mama ma seĝukana eviniato. Mo mama baregona nuganai etanuni Barauna guba

na ekea-rigoto Iesu ġenai, ekirato, “Mai tu au Natugu, aura-viniani; ema ġia ġenai aiaku-rakavani maki.”¹⁸ Ġai tauġema na ġaseġaġiato, mai garo guba na emarigoto, ġia ġesi ġoro veaġanai ġatanuto-ġoi nai.

¹⁹ Moġa lorinai ġai tu peroveta tarimari na ġekiraġi-torerito guruġari ġaġabi-gigitaririni. Ġomi maki moġeri guruġa boġo korana-iaġirini tu namo, korana peroveta tarimari ġeri guruġa tu lamefa kavana, gabu mukunai emamani, beiaġoni mo nega beraġasini, Keriso, laġani visiġuna ġomi nuġami ai bemama-rovorovoni.²⁰ Moġeri mabarari iatari ai ini guruġa asi boġono tuġarekwaia: Tarima ta ġia ġereġana ġena ribai peroveta guruġari tauri asi bekiragirini.²¹ Korana peroveta guruġari tu dia tarimarima ġeri ura na ġeiaġomato, senaġi Iauka Veaġa na tarimarima evaġa-naġirito lorinai, ema guruġa evinirito ilailanai, Barau ġena guruġa ġeperoveta-iaġirito-ġoi.

2

Vevaġa-riba tarimari ġofaġofari

¹ Guinenai peroveta tarimari ġofaġofari tu Isaraela tarimari fakari ai ġefoforito-ġoi. Mo dabara sebonai vevaġa-riba tarimari ġofaġofari maki ġomi fakami ai beġe fororini. Ġia na vekuretoġai vevaġa-riba ġofaġofari beġe vaġa-ribamini, ġemi veġabidadama vaġa-rakavari uranai. Ema ġeri Vereġauka, evoirito tarimana, maki ġia na beġe ruġaiiani; moġesi beġe veini, ġia tauġeri na ġeri mase beġe vaġa-ġarimoġiani.² Ġutuma na maki ġia ġeri veiġa rakavari e mata-boraġa veiġari beġe tovotovorini, moġeri urari ai kotari na dabara moġonina tu dabara rakavanai beġe kiraġiani.³ Ġeri mata-ġaniġani ġerina guruġa ġofaġofari na nuġami beġe ġanirini, beiaġoni mo beġea ġabimini. Senaġi ġia tu kai-veġata na vevaġa-maoro-viniri tarimana tu enari-taġoni, ema ġia vaġa-maseri tarimana tu eġita-taġorini.

⁴ Barau na ġevei-rakavato aneruri maki asi evaġa-maġuririto, senaġi rakava gabunai efu-rigorito. Monai seini na ebarubarurito mukuna furufuru nuġanai, vevaġa-maoro ġarona ġevaġa-nogaiani.⁵ Ema Barau na tanobara guinena maki asi evaġa-maġuriato, senaġi ġutuġutu evaġa-foforiato tu Barau asi ġekorana-iaġiato-ġoi tarimari ġeri ai; a Noa, vei-iobukaiobuka eġobata-iaġiato-ġoi tarimana, ema tarima imaima ruarua (7) moġo ġia ġesi evaġa-maġuririto.⁶ Barau na Sodoma e Gomora maki evaġa-maoro vinirito, karava na evaġa-ġara ġosirito, kau ai ġeiaġoto. Mo veiġa ġenana Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari matari bene vaġa-kaniri ġana.⁷ A Lota moġo eġabi-maġuriato, ġia tu vei-iobukaiobuka tarimana, ġia maki tarimarima ġeri veiġa rakavari e boraġari tuġamaġiri ai egauto.⁸ Mo tarima iobukaioubukana tu rakava tarimari fakari ai etanuto-ġoi, garo vanaġivanaġi enuġa-midigu midiguto-ġoi, korana ġia na Barau ġena taravatu kira-fitoġari veiġari eġitarito-ġoi ema esegaġirito-ġoi nai.

⁹ Boġono tuġamaġi, Vereġauka na tu ġia ġekorana-iaġiani tarimari veribaġani e vedaġaraġe nuġari na beġabi-maġuririni riba, a vei-rakava tarimari bebiri-ġaurini, beiaġoni mo, Barau na bevaġa-maoro vinirini ġaronai.¹⁰ Ma tarima kotari na rakava voina barego lelevaġina beġe doġariani, mai tu tauġanina ġena ura boraġari ġeiaġo-vinirini tarimari ema Barau ġena guruġa ġekira-fitoġaiani tarimari.

Mai vevaġa-riba tarimari ġofaġofari tu veiavi e vekiraġi-rakava rakava tarimari, iauka baregori asi ġegubakaurini, ġekirikiki-iaġirini.¹¹ Aneru tu kokore e seġuka lelevaġi, mai ġofaġofa tarimari ġeri seġuka ġevanaġirito, senaġi aneru na iauka baregori tu asi ġevaġa-daġarini e asi ġevei-veġare veġarerini Vereġauka ġoiranai.¹² A maiġeri tarimarima tu asi ġetuġamaġini, ġeri vemamiraġi na moġo ġeġori-kaurini, noġa moġo boġa bairi kavana, ġemaġurini tu beġene vaġiri moġo ġana kavari. Asi ġeribarini daġarari ġekirikiki-iaġirini. Moġa lorinai ġia tu mo boġa bairi kavari beġe vaġa-rakavarini e beġe rekwarekwani.¹³ Ġeri veiġa rakavari voiri beġe ġabirini. Tauġaniri vaġa-iaġuri veiġari laġani matabarai ġeveirini, asi ġemaiakarini. Moġeri tarima ġomi ġemi ġanivegogo ġoveirini nai, ġia tu miro noġa ġomi fakami ai; korana ġeri vevaġa-riba ġofaġofari tu ġemi ġanivegogo ai maki ġekiraġirini.¹⁴ Vavine ta ġeġitaiani nai, mata-boraġa tuġamaġiri moġo ġeveini; rakava veiveiri ai asi ġegauni. Veġabidadamai roġosi beġene gwaġiġi tarimari ġevaġa-toġarini. Ġia nuġari tu mata-ġaniġani ai ġevaġa-maranarito. Barau na ġeri rakava voiri bevinirini veġata.¹⁵ Ġia na dabara maorona beġe raga-kwanea, ġeraka-taġuitaġuini, Balam, Beoro natuna, eveito kavana. Ġia tu moni uranai veiġa rakavari eveirito-ġoi.¹⁶ Senaġi ġena veiġa rakavari lorinai, doniki na evaġa-guruġaiaġato. Doniki tu asi guruġa ribana, senaġi tarimarima garori ai evaġa-guruġaiaġato, naima mo tarima ġena veiġa babori veiveiri evaġa-dokoato.

¹⁷ Moġeri tarima tu nanu guriri kakorori kavana; ema magube iavara na ekwari-rakaorakorini kavana. Barau na mukuna furufuru gabuna ġeri etoreato. ¹⁸ Geguruġa-kavani ema ġeveiavi-kavani, ma tarima kotari tu vau moġo dabara moġoninai asi ġerakani tarimari fakari na ġeraka-veġitani, senaġi ġia na tu tauġanina ġena ura rakavari e mata-boraġa veġġari na ma ġema-gagare-ġaurini. ¹⁹ Tarima ġeġofarini, ġekirani, maġuri namona e fakana beġe doġarjani ġetoni, senaġi ġia tauġeri tu ġeri ura rakavari vetuġunagiri ġeiaġo-vinini. Korana tarimarima tu veġġa rakavana ta na eboroġiani nai, ġia tu mo veġġa rakavana ġena tuġu-rakaorakao tarimana. ²⁰ Moġoni, ġia na ġita ġera Vereġauka e Vevaġa-maġuri Tarimana Iesu Keriso ġema-ribaiato dainai, tanobara ġena miro e vei-rakava ġenana ġeraka-veġitatu; senaġi moġa murinai bema rakavana nuġanai ma ġeraka-toġani, benamo ġena seġuka gaburenai ma ġetanuni neganai, ġia ġeri maġuri tu berakava-kwaikwaini dokonai, dia tovtovonai kavana. ²¹ Ġia tu dabara roroġotona asi ġere riba-guinea tu namo, a asi namo, ġeribaiato murinai, taravatu veaġana, ġeġabiato dagarana, ma ġeruġa-dogemurigiani. ²² Moġesi ġeveini nai, ġia na mai veuġausina o sisiba guruġari ruarua maiġeri ġevaġa-moġonirini, ekirani, “Kwaiva na emumuta-vaġiani dagarana ma ea ġani-ġenoġoiani,” ema, “Ġevaġa-fouani baina tu ma eġenoġoini, ea vedokurani.”

3

Iesu Keriso ġena ġenoġoi

¹ Ġatagu mabarami, maitoma tu fefa vaġa-ruaruana mai atore-vinimini. Mai fefa ruarua ġerina, au na ġomi nuġami ai tuġamaġi roroġotori bana vaġa-variġu ġenoġoiri atoni. ² Au aurani peroveta veaġari na ġekiraġirito guruġari guineri laġaniri ai boġono tuġamaġi-taġori, ema apostolo tarimari na ġera Vereġauka e Vevaġa-maġuri Tarimana ġena vevaġa-naġi ġekira-varamito guruġari maki.

³ Guine tu, ġomi boġono riba-maoro: Ġaro dokori ai vei-ġareġare tarimari beġe foforini, ġeri ura rakavari na beġe guine-iaġirini. Ġia na beġe rikiriki-iaġimini, ⁴ beġe kirani, “Keriso eguruġa-toreto, ma beġenoġoi-iaġomani etato, nene? Be ġia tu ainai? Ġita tamara ġevaġa-noga-kavato, kai-veġata ġemaseto, senaġi dagara mabarari tu tanobara evesinato kavana roġo gaburi ai ġetanuni!”

⁵⁻⁶ Maiġeri tarima asi ġeurani mai guruġa maiġa beġene seġaġia: Barau na tanobara guinea ġutuġutu nanuna na evaġa-rakavaiato. A guba e tanobara tu tovtovonai veġata ġena guruġa ġenana eveirito, ma tanobara tu nanu nuġana na emaraġeto ema nanu na etanu-ġeġeraġiato. ⁷ Ma inította guba e tanobara roġo ġetanuni tu, Barau ġena guruġa sebona na eġabi-taġorini, karava na vau bene vaġa-rakavaia tuġamaġinai. Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari vaġa-roroġotori ema vaġa-mouri ġaronai vau bevaġa-rakava sebonarini.

⁸ Ġatagu mabarami, mai dagara sebona asi boġono tuġarekwaia: Vereġauka ġenai taimi tu irau, ġita ġerai tu irau, korana ġia ġenai ġaro sebona tu laġani 1,000 kavana, ema laġani 1,000 tu ġaro sebona kavana. ⁹ Vereġauka na ekiraġi-torerito dagarari veiveiri ai tu asi ekwaiboni, tarima kotari ġetuġamaġini kavana. Asiġina, ġia ġomi ġemi ai tu eveaġa-gwaġiġini, korana ġia asi eurani tarima ta bene rekwarekwa, senaġi eurani mabarara ġera rakava ġerina bitana vetuġamaġi-kure ma bitana raka-kure.

Guba tanobara beġe rekwarekwani

¹⁰ Senaġi Vereġauka ġena ġaro beraġasini tu lema tarimana ta eraġasini kavana. Mo ġaro ai guba beġe rekwa-rekwani ma gurugururi ġesi. Gubai ġetanuni dagarari mabarari karava na bevaġa-ġara ġosirini, ema tanobara ma iatanai ġetanuni dagarari mabarari beġe rekwa-rekwani. ¹¹ Boġono tuġamaġi, maiġeri dagara mabarari tu maiġesi dabaranai beġe rakavani, be ġomi tu kamasi boġono tanu ġotoni? Ġomi ġemi maġuri tu beġene veaġa ema Barau ġena ura boġono korana-iaġiri. ¹² Barau ġena ġaro boġono naria, ema ġena raġasi boġono vaġa-ġarimogia. Mo ġaro ai guba beġe ġararini e beġe rakavani, ema gubai ġetanuni dagarari seġukana na bevaġa-veverini. ¹³ Senaġi ġita tu Barau na ekiraġi-toreato dagarana tavaġa-nogaiani, guba e tanobara variguri, monai veġġa roroġotori beġe tanuni gabuna.

Velaunaġi e vevaġa-namo guruġari

¹⁴ Moġa lorinai, ġatagu mabarami, alaunaġimini, mo ġaro ġovaġa-nogaiani nuġanai, asi miromi e asi ġemi kerere ta boġono tanu Barau ġoiranai, ema ġia ġesi maino ai boġono tanu. ¹⁵ Ġera Vereġauka ġena vevaġa-gwaġiġi boġono tuġamaġia, ġia tu ġomi evaġa-nogamini bene ġabi-maġurimi tuġamaġinai. Barau na ġita tarikakara namona Paulo iaunega eviniato, benamo ġia na moġesi ilailanai etore-vinimito. ¹⁶ Ġia ġena fefa mabarari ai maki maniġa ekiraġiani. Dagara kotari ġena fefa nuġari ai tu gwaġiġi rakava, asi ribari

tarimari ema ġeri veġabidadama asi gwaġġi tarimari na ġevevaġa-riba-iaġi ġofaġofarini. Buka Veaġa nuġanai maki toretore mabarari moġesi ġeġofaġofa-iaġirini. Moġesi ġeveini nai, tauġeri ġeri maġuri ġevaġa-rakavarini.

¹⁷ Senaġi ġomi, au ġatagu namomi, tu varau ma ribami, maġeri dagarai lorimi boġono vetore, be taravatu asi ġekorana-iaġiani tarimari na asi beġene ġofa-dareremi, ġemi veġabidadama namori na boġo keto-firiġoni garina. ¹⁸ A ġita ġera Vereġauka e Vevaġa-maġuri Tarimana Iesu Keriso ġena namo e veuravini ġeral etoreani moġa boġono vaġa-tubua-ġoi, ema ġia boġono riba-ġinikaua. ġia marevana bisini vaġa-raġea toma bene iaġo vanaġivanāġi! Amen.

IOANE ĜENA TORETORE GINIGUINENA

1 Ioane vaĝa-foforina guruĝari

Ioane na mai fefa giniguinena maiĝa tu dia ekalesia ta ĝena o ekalesia doĝorona ta ĝena etoreato. Asiĝi. Mai tu irau beke ekalesia doĝorori tari, ema Keriso ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi gabu mabarari ai ĝetanuni tarimari ĝeri. Ioane ĝena Vari Namona, e Ioane ĝena fefa toitoi, ema Apokalupo tu ĝia na etorerito. Ioane na mai fefa tu laĝani 85 ma 100 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu karoa 4:16; 5:13.

Ioane na mai fefa etoreato korana tu eurato, 1) ekalesia bene vaĝa-ribari, Barau ĝenana eiaĝomani ribana moĝonina eĝabiani tarimana tu Barau sevisevinai vanaĝivanaĝi etanuni; 2) tarikaka bene vaĝa-naĝiri, ĝia tata ĝeri veĝata Barau ĝesi, e tarikaka tari ĝesi, e tanobara tarimari ema dagarari ĝesi, ema vei-rakava tarimari ĝesi beĝene ĝita-ginikauri. Asi beĝene vekako mata-bubu; 3) Keriso ĝevetari-viniani tarimari ĝeri ĝofaĝofa veigari bene kiraĝi-foforiri.

Ioane na mai fefa tu maiĝesina eboioĝaiato:

1. Barau tu lamefa mamana kavana emamani - karoa 1-2

2. Barau tu veuravini - karoa 3-4

3. Barau tu maĝuri - karoa 5

Maĝuri guruĝana

¹ Tovotovona na veĝata etanuto dagarana, ĝaseĝaĝiatio, matama na ĝaĝitaiato, ĝenai ĝaboĝekauto, ema ĝiamama na ĝaĝabi-karaiato: Mai tu Maĝuri Guruĝana ĝavari-fiuani.

² Mo maĝuri efororito, benamo ĝai na ĝaĝitaiato. Moĝa lorinai ĝemi ĝavari-fiuani ema maĝuri vanaĝivanaĝi ĝakira-varamini. Mo maĝuri tu Tamara ĝesi etanuto-ĝoi ema ĝai ĝemai ema fororito. ³ Ĝai na ĝaĝitaiato ema ĝaseĝaĝiatio maĝurina ĝomi ĝemi ĝakiraĝi-foforiani, be ĝomi maki ĝai ĝesi bitana sebona uranai, korana ĝai tu Tamara ema ĝia Natuna Iesu Keriso ĝesi doĝoro sebona. ⁴ Mai guruĝa ĝatore-vinimini, korana ĝita nuĝara iaku na beĝene vonuvonu-raĝe ĝana.

Barau tu mama

⁵ Iesu ĝenana ĝaseĝaĝiatio varina ĝemi ĝavari-fiuani tu maiĝa: Barau tu mama, mukuna kotuna ta maki ĝia ĝenai asi etanuni. ⁶ Bema ĝita mukuna maĝurinai roĝo tarakani nuĝanai bita kirani, ĝita tu Barau ĝesi tadoĝoro-sebonani, ĝita tu taĝofaĝofani ema guruĝa moĝonina asi takorana-iaĝiani. ⁷ Senaĝi bema mama nuĝanai bita rakani Barau kavana, ĝita tata tu doĝoro sebona tarimara, ema ĝia Natuna Iesu rarana na ĝita ĝera rakava mabarari beĝurigi-vaĝirini.

⁸ Bema ĝita bita kirani, ĝita tu asi ĝera vei-rakava, ĝita tu tauĝera taveĝofani, ema ĝita ĝerai guruĝa moĝonina tu asiĝina. ⁹ A bema ĝita ĝera vei-rakava bita kiraĝi-foforirini nai, ĝia tu ma ĝena vetuĝamaĝikau, ĝera veiĝa rakavari mabarari betuĝamaĝi-fitoĝarini, ema ĝera veiĝa ĝeĝevaĝeĝevari beĝurigi-vaĝirini. ¹⁰ Bema ĝita bita kirani, nega sebona maki asi tavei-rakavato, Barau tu ĝofaĝofa baraunai bita vaĝa-iaĝoani, ema ĝia ĝena guruĝa tu ĝita nuĝarai asi etanuni.

2

Keriso ĝita ĝera vevaĝa-kava tauna

¹ Natugu, mai guruĝa atore-vinimini tu ĝomi rakava asi boĝono vei ĝana. Senaĝi bema tarima ta bevei-rakavani nai, ĝita tu ma ĝera vevaĝa-kava tarimana Tamara ĝesi etanuni, Iesu Keriso, vei-iobuka-iobuka tarimana. ² Keriso na ĝita ĝera rakava voivaĝiri ĝauveina eveiatio, dia ĝita ĝera rakava moĝo, senaĝi tarimarima mabarari ĝeri rakava.

³ Bema ĝita Barau ĝena taravatu guruĝari bita korana-iaĝirini nai, monana bita ribani, ĝita tu moĝoni Barau taribaiato. ⁴ Bema ta bekirani, "Au tu Barau ribagu," senaĝi ĝena taravatu guruĝari asi bekorana-iaĝirini, mo tarima tu ĝofaĝofa tarimana, guruĝa moĝonina ĝia nuĝanai asi etanuni. ⁵ Senaĝi deikara na Barau ĝena guruĝa ekorana-iaĝirini tu, Barau moĝoni eura-viniani ma nuĝana mabarana ĝesi. Monana vau taribani, ĝita tu ĝia ĝesi moĝoni sebona. ⁶ Deikara ekirani, ĝia tu Barau ĝesi doĝoro sebona etoni tarimana tu, Iesu Keriso etanuto-ĝoi kavana bene tanu.

Taravatu variĝuna

⁷ Ĝatagu mabarami, mai taravatu atore-vinimini tu dia variĝu, senaĝi taravatu guinena, tovotovona na veĝata ĝoĝabiatio dagarana. Mai taravatu guinena tu ĝoseĝaĝi-guineato

taravatuna. ⁸ Senaĝi mai taravatu atore-vinimini maki tu variĝu; mo taravatu ĝena moĝoni tu Keriso ĝenai ema ĝomi ĝemi ai maki eforinini, korana mukuna tu mai ekorini ema mama moĝonina tu varau emamani.

⁹ Tarima ta ekirani, ĝia tu mama nuĝanai etanuni, senaĝi tarikakana tu ebaru-viniani, ĝia tu roĝo mukuna nuĝanai etanuni. ¹⁰ Tarikakana eura-viniani tarimana tu mama nuĝanai etanuni. Ĝia bevaĝa-vedaĝa-raĝeani dagarana ta ĝenai asi etanuni. ¹¹ Senaĝi tarikakana ebaru-viniani tarimana tu mukuna nuĝanai etanuni e erakani. Ĝia asi ribana aiĝana eiaĝoni, korana mukuna na matana evei-bubuani.

¹² Natugu, au na atore-vinimini korana tu, ĝomi ĝemi rakava tu Barau na etuĝamaĝi-fitogaĝarito Keriso aranai.

¹³ Tamagu, atore-vinimini korana tu, tovtovovona na veĝata etanuto tarimana tu ĝoribaiato.

Maraĝa variĝu, atore-vinimini korana tu, Satani ĝovaĝa-darereato.

¹⁴ Natugu, atore-vinimini korana tu, Tamara ĝoribaiato.

Tamagu, atore-vinimini korana tu, tovtovovona na veĝata etanuto tarimana tu ĝoribaiato.

Maraĝa variĝu, atore-vinimini, korana ĝomi tu ma gwadami; Barau ĝena guruĝa ĝomi nuĝami ai etanuni, ema ĝomi na Satani ĝovaĝa-darereato.

¹⁵ Tanobara asi boĝono ura-vinia, ema tanobara dagarari maki asi boĝono ura-viniri. Bema tarima ta tanobara eura-viniani nai, Barau ĝena veuravini ĝia nuĝanai tu asi etanuni. ¹⁶ Korana tu tanobara veigari mabarari, tauĝani ĝena ura rakavari, mata-ĝaniĝani, ema veiavi, tu dia Tamara Barau ĝenana ĝeiaĝomani, senaĝi tanobara ĝenana ĝeiaĝomani. ¹⁷ Mai tanobara ema tarimarima na ĝemata-ĝaniĝanirini dagarari mabarari tu beĝe korini, senaĝi Barau ĝena ura eveiani tarimana tu betanu-vanaĝi vanaĝini.

Keriso evetari-viniani tarimana

¹⁸ Natugu, ĝaro dokona tu maiĝa. Ĝoseĝaĝito ilailanai Keriso evetari-viniani tarimana tu beiaĝomani, maitoma maki Keriso ĝevetari-viniani tarimari vovoka beĝe iaĝoma. Moĝesi nai taribani, mai tu hora magona. ¹⁹ Moĝeri tarimarima tu ĝita ĝesi tavegogotogoi, senaĝi ĝia tu dia ĝita ĝera doĝoro korikori. Moĝa lorinai ĝita ĝeraga-kwanerato. Bema ĝia moĝoni ĝita ĝera doĝoro korikori nai tu, ĝita ĝesi roĝo tara tanu. Senaĝi ĝita ĝerana ĝeveĝitato. Monana evaĝa-foforiani, ĝia mabarari tu dia ĝita ĝera doĝoro.

²⁰ A ĝomi na tu Iauka Veaĝa ĝogabiato, Keriso na eborogimito, moĝa lorinai ĝomi mabarani guruĝa moĝonina tu ma ribami. ²¹ Au na atore-vinimini tu dia guruĝa moĝonina asi ribami nai, senaĝi guruĝa moĝonina tu ma ribami dainai, ema ribami maki, ĝofaĝofa tu guruĝa moĝonina ĝenana asi eiaĝomani.

²² Ĝofaĝofa tarimana tu dei? Iesu tu dia Keriso, (Barau na ekiraĝi-toreato vevaĝa-maĝuri tauna), etoni tarimana. Mo tarima tu Keriso evetari-viniani tauna. Ĝia tu Tamara e Natuna ekira-fitogaĝarini tarimana. ²³ Natuna ekira-fitogaĝarini tarimana tu Tamana maki ĝia ĝenai tu asiĝina. A deikara na Natuna eĝabi-raĝeani tarimana tu, Tamana maki eĝabi-raĝeani, ema Tamana maki ĝia ĝenai etanuni.

²⁴ Tovtovovona na veĝata ĝoseĝaĝiato guruĝana nuĝami ai bene tanu. Bema nuĝami ai betanuni tu, ĝomi maki Natuna e Tamana nuĝari ai boĝo tanuni. ²⁵ Ema mai maĝuri vanaĝivanaĝi tu Keriso tauĝena na ĝita ĝera ekiraĝi-toreato dagarana.

²⁶ Maĝeri guruĝa ĝomi atore-vinimini tu, ĝomi ĝeĝofa-veĝitami getoni tarimari akiraĝi-foforinini. ²⁷ Senaĝi ĝomi na Iauka Veaĝa ĝogabiato Keriso ĝenana tu nuĝami ai etanuni. Moĝa lorinai initoma vevaĝa-riba tarimana ta ĝomi bene vaga-ribami gana tu asi boĝo ura-viniani. Korana mo Iauka Veaĝa na dagara mabarari evaĝa-ribamini, ema ĝena guruĝa tu mogoni, dia ĝofaĝofa. Moĝa lorinai evaĝa-ribamito ilailanai, Keriso nukanai boĝono tanu.

²⁸ Natugu, Keriso nuĝanai boĝono tanu. Be ĝia beforinini ĝaronai tu nuĝara ma kokoreri ema asi beĝene maiakara ĝia ĝoiranai ĝena ĝenoĝoi ai. ²⁹ Bema ĝomi ma ribami Keriso ĝena veĝa tu iobukaiobuka nai, boĝo ribani, ĝevei-iobuka iobukani tarimari mabarari tu Barau ĝenana ĝemaĝurito.

3

Barau natuna

¹ Ĝoĝitaia, Tamara ĝena veuravini tu asikeikeina ĝita iatarai etoreato. Moĝesi naima ĝita ekiraĝirani Barau natuna. Moĝoni, ĝita tu ĝia natuna. Moĝa lorinai tanobara na maki asi eribarani, korana Barau maki asi ĝeribaiato. ² Gatagu mabarani, maitoma ĝita tu Barau natuna. Ĝita kara ai bita iaĝoni tu roĝosi bene fofori. Senaĝi ĝita ribara, Keriso beforinini ĝaronai, ĝita tu ĝia ilailanai bita iaĝoni, korana ĝia tu vetoĝana korikorinai bita

gītaiani. ³ Tarimarima mabarari mai tu ūamaŋikau gēgābiani tu, tauŋeri gēvevaŋa-iarevani, korana Keriso tu asi mirona e asi vetoukauna ta.

⁴ Rakava gēvevini tarimari mabarari tu Barau ŋena taravatu gēkira-fitoŋaiani, korana vei-rakava tu taravatu gēkira-fitoŋaiani dagarana. ⁵ Senaŋi ŋomi tu ma ribami, Keriso eforito korana tu, gīta ŋera rakava bene gābi-veŋitari ŋana. Ūa ŋenai rakava ta tu asiŋi. ⁶ Keriso nuŋanai etanuni tarimana tu asi evei-rakava rovaŋi-rovaŋini. Rakava evevini tarimana na Keriso tu asi eŋitaioato ema asi eribaiato maki.

⁷ Natugu, ta na asi bene ŋofami. Veiŋa iobukaiobukari evevini tarimana tu vei-iobukaiobuka tarimana, vāga-ilailana Keriso kavana vei-iobukaiobuka tarimana. ⁸ A vei-rakava evevini tarimana tu Diabolo ŋena tarima, korana Diabolo tu tovotovona na veŋata rogo evei-rakava-iaŋomani. Barau Natuna eforito korana tu, Diabolo ŋena gauvei benema vāga-rakavaia ŋana.

⁹ Barau ŋenana emaŋurito tarimana tu asi bevei-rakava rovaŋi-rovaŋini, korana Barau ŋena maŋuri tu ŋia ŋenai etanuni. Ūa tu vei-rakava asi ma bevei-ŋenogoini, korana Barau tu ŋia Tamana. ¹⁰ Barau natuna ema Diabolo natuna vetogari ŋeri irau tu maŋesi beŋe fororini: Veiŋa iobukaiobukari asi evevini tarimana ema tarikakana asi eura-vinirini tarimana tu dia Barau natuna.

Boŋono veura-vevini

¹¹ Tovotovona na veŋata ŋoseŋaŋiato guruŋana tu maŋesi: Gīta tata bitana veura-vevini. ¹² Gīta tu Kaino eveito kavana tu asi bitana vei. Ūa tu Satani ŋena tarima. Tarina korikorina Abela evaŋi-maseato. Karase nai Kaino na evaŋiato? Korana ŋia ŋena veiŋa tu rakava, a tarina ŋena veiŋa tu iobuka.

¹³ Tarikakagu mabarami, bema tanobara maŋurinai ŋetanuni tarimari na beiau-rakavamini nai, nuŋami asi beŋene farevaŋi. ¹⁴ Gīta ribara, gīta tu mase ŋenana maŋuri ŋenai tavanaŋito. Vetoŋana tu tarikakara taura-vinirini. Tarikakana asi eura-viniani tarimana tu roŋo mase nuŋanai etanuni. ¹⁵ Deikara tarikakana eiau-rakava-viniani tarimana tu vevaŋideba tarimana. Gomi ribami, vevaŋideba tarimana nuŋanai tu maŋuri vanaŋivanaŋi asi etanuni. ¹⁶ Keriso na ŋena maŋuri etore-tariato, gīta bitana maŋuri ŋana. Monai veuravini anina bita ribaiani. Moŋa lorinai gīta na maki tarikakara dairi ai ŋera maŋuri bitana tore-tariri neŋi namo. ¹⁷ Bema tarima ta ma ŋena farefare vovoka, benamo tarikakana ta beŋitaiani ŋena rabu ai, senaŋi asi ma bevetuŋa-ŋwaiani e asi bevaŋa-kavaiani, kamara dabarai Barau ŋena veuravini ŋia nuŋanai betanuni? ¹⁸ Natugu, ŋera veuravini tu dia guruŋa koriri ai moŋo bitana kiragiri, senaŋi veiŋai ema moŋoni ai bitana vāga-foforia.

¹⁹ Monana vau bita ribani, gīta tu Barau ŋena guruŋa moŋonina na beŋori-kaurani, ema Barau ŋoiranai nuŋara beŋe kokoreni. ²⁰ Bema gīta nuŋara beŋe kirani, gīta tu kerere, bitana riba, Barau tu barego, a gīta nuŋara tu kei, ema Barau tu dagara mabarari ma ribana. ²¹ Gatagu mabarami, bema gīta nuŋara na asi beŋe kiragiri-kerererani nai tu, gīta nuŋara tu ma gwadara ŋesi Barau ŋoiranai bita ruŋa-tarini. ²² Ema bita noŋiani dagarari mabarari Barau na bevinirani, korana ŋena taravatu guruŋari takorana-iaŋirini ema Barau vāga-iaikuna veiŋari taveirini nai. ²³ Ūa ŋena taravatu guruŋari tu maŋa: Ūa Natuna Iesu Keriso arana bitana vāga-moŋonia, ema gīta tata bitana veura-vevini, Keriso na taravatu guruŋana evinirato ilailanai. ²⁴ Barau ŋena taravatu guruŋari ekorana-iaŋirini tarimana tu Barau nuŋanai etanuni, ema Barau maki ŋia nuŋanai etanuni. Barau na Iauka Veaŋa vinirato, monana gīta taribani, ŋia tu gīta nuŋarai etanuni.

4

Iauka moŋonina ema ŋofaŋofa iaukana

¹ Gatagu mabarami, iauka mabarari asi boŋono vāga-moŋoniri, senaŋi iauka boŋono ribari ŋana boŋono tovanaŋi-ŋuineri. Ūa tu Barau ŋenana ŋeiaŋomato ba? Korana peroveta tarimari ŋofaŋofari ŋutuma tanobarai ŋerakao-rakaoni. ² Barau Iaukana tu mai vetogaŋi bogo ribaiani: Iauka mabarari beŋe kirani, "Iesu Keriso tu tarimarimai eiaŋoto," ŋia tu moŋoni Barau ŋenana. ³ Ma iauka mabarari asi beŋe kirani, Iesu Keriso tu tarimarimai eiaŋoto, tu dia Barau ŋenana. Ūa tu Iesu evetari-viniani iaukana. Ūoseŋaŋito, ŋia tu beiaŋomani, ema ŋia tu varau maŋa tanobarai.

⁴ Natugu, ŋomi tu Barau ŋenana, ema ŋomi na peroveta tarimari ŋofaŋofari ŋovaŋa-darererito, korana ŋomi nuŋami ai etanuni Iaukana seŋukana na tanobara iaukari ŋeri seŋuka evanaŋirini. ⁵ Mo peroveta tarimari ŋofaŋofari tu tanobara ŋena, moŋesi naima ŋeri guruŋa tu tanobara ŋena dabarai ŋeguruŋani, ema tanobara na maki ŋia ŋeseŋaŋi-vinirini. ⁶ Senaŋi gīta tu Barau ŋena. Be Barau ŋena tarimarima na tu beŋe seŋaŋi-vinirani,

a Barau asi ġekorana-iaġiani tarimari na tu asi beġe seġaġi-vinirani. Iauka moġonina e ġofaġofa iaukana tu mo vetoġai bita ġita-learini.

Barau tu veuravini

⁷ Ġatagu mabarami, ġita tata bitana veura-vevini, korana veuravini tu Barau ġenana eiaġomani. Eveura-vinini tarimana tu Barau ġenana emaġurito, ema ġia ma ribana Barau. ⁸ Asi ġena veuravini tarimana tu Barau asi ribana, korana Barau tu veuravini. ⁹ Barau ġena veuravini ġita ġerai tu maġesi evaġa-foforiato: Barau na Natuna ġora-ġereġa tanobara ġana etuġuato, ġia bakunai ġita bitana maġuri ġana. ¹⁰ Veuravini anina tu maġa: Dia ġita na Barau taura-viniato, senaġi ġia na ġita eura-vinirato, benamo Natuna etuġuato, ġena mase ġenana ġita ġera rakava benema voi-vaġiri ġana.

¹¹ Ġatagu mabarami, Barau na ġita tu moġesina eura-vinirato nai, ġita maki tata bitana veura-vevini. ¹² Tarima ta na Barau asi eġitaato. Senaġi bema ġita tata taveura-vevinini nai tu, Barau tu ġita nuġarai etanuni ema ġena veuravini tu ebaregoni ġita nuġarai.

¹³ Ġita ma ribara ġita tu Barau nuġanai tatanuni, ema Barau maki ġita nuġarai etanuni, korana ġia Iaukana ġita evinirato. ¹⁴ Ġai na ġaġitaato, ema tari maki ġakira-vararito, Tamara na tu Natuna etuġuato tanobara ġena vevaġa-maġuri tarimanai bene iaġo ġana. ¹⁵ Bema tarima ta bekirani, "Iesu tu Barau Natuna," ġia nuġanai tu Barau ema ġia maki Barau nuġanai etanuni. ¹⁶ Ema ġita maki ribara e tavaġa-moġoniani, Barau na ġita eura-vinirani.

Barau tu veuravini, ema veuravini ai etanuni tarimana tu Barau nuġanai etanuni, ema Barau maki ġia nuġanai etanuni. ¹⁷ Moġesi bita tanuni vau, Barau ġena veuravini bebaregoni ġita ġerai, benamo Kota baregona ġaronai ġita tu ma kokorera ġesi bita fororini. Korana ġita ġera maġuri mai tanobarai tu Keriso ġena maġuri ġesi ilaila. ¹⁸ Veuravini ai ġari tu asi etanuni. Veuravini korikorina na ġari elai-fitogaiani. Ġari ai etanuni tarimana tu vei-rakava voina garina eveini. Bema tarima ta egarini, ġia tu veuravini korikori ai roġosi bene barego.

¹⁹ Ġita taveura-vinini, korana Barau na ġita euravini-guinerato. ²⁰ Bema tarima ta ekirani, "Au na Barau aura-viniani," senaġi tarikakana tu ebaru-viniani, ġia tu ġofaġofa tarimana. Korana bema ġia tarikakana eġitaiani, senaġi asi eura-viniani, kamara dabarai asi eġitaiani Barauna beura-viniani. ²¹ Keriso na mai taravatu guruġana evinirato: Barau eura-viniani tarimana na tu tari-kakana maki bene ura-vinia.

5

Ġera kokore tanobara iatanai

¹ Deikara na evaġa-moġoniani Iesu tu moġoni Keriso, (Barau na ekiraġi-toreato vevaġa-maġuri tauna), ġia tu Barau ġenana emaġurito. Ema Tamana eura-viniani tarimana na tu natuna maki eura-viniani. ² Barau taura-viniani ema ġena taravatu guruġari takorana-iaġirini nai tu, moġeri na ġita bita ribani, Barau natuna taura-vinirini. ³ Barau taura-viniani nai tu ġena taravatu guruġari takorana-iaġirini. Ġia ġena taravatu guruġari korana-iaġiri tu asi gwaġiġi. ⁴ Korana tu Barau natuna mabarai na tanobara vevaġa-darereani. Ġita tu ġera vevgabidadama na tanobara tavaġa-darereani. ⁵ Deikara na tanobara evaġa-darereani? Iesu evaġa-moġoniani ġia tu Barau Natuna etoni tarimana moġo.

Barau na ġia Natuna Iesu Keriso ekiraġi-foforiani

⁶ Iesu Keriso tu eiaġomato nanu na ebabatisoato, ema rarana eriġoto satauro ai. Ġia tu dia nanu ġereġana na moġo eiaġomato, senaġi nanu e rara ġerina. Iauka Veaġa na evaġa-foforiani mai tu moġoni, korana Iauka tu moġoni. ⁷ Dagara tu toitoi na ġevaġa-foforiani: ⁸ Iauka, nanu, ema rara. Ġia toitoi ġeri guruġa-fofori tu sebona.

⁹ Tarimarima ġeri vevaġa-moġoni guruġari tu taġabi-raġerini, senaġi Barau ġena vevarifitu tu barego lelevaġi, korana moġa tu Barau ġena vevaġa-moġoni, Natuna evaġa-moġoniani guruġana. ¹⁰ Mo vevaġa-moġoni guruġana tu Barau Natuna ġevaġa-moġoniani tarimari nuġari ai ġetanuni. A Barau asi ġevaġa-moġoniani tarimari na Barau tu ġofaġofa baraunai ġevaġa-iaġoani, korana Barau na Natuna evari-fuato guruġana asi ġevaġa-moġoniani. ¹¹ Guruġa moġonina tu maġa: Barau na maġuri vanaġivanagi varau evinirato, ema mo maġuri vanaġivanagi tu ġia Natuna nuġanai. ¹² Barau Natuna eġabi-raġeato tarimana na maġuri eġabiato. A Barau Natuna asi eġabi-raġeato tarimana na maġuri asi eġabiato.

Maġuri vanaġivanagi

¹³ Maġeri guruġa tu ġomi, Barau Natuna arana ġovaġa-moġoniani tarimami, atorevinimini, korana tu boġono riba, ġomi tu varau maġuri vanaġivanagi ġogabiato. ¹⁴ Ġita

nuğara tu maiğesi vau ma kokoreri ġesi Barau ġoiranaı bita ruğani, mai tu bema dagara ta ġia ġena ura ilailanaı bita noğiani nai tu beseğagıranı. ¹⁵ Ġita ribara, ġia na ġera noğinoğı mabararı eseğagırinı. Ema ġita maki ribara, bita noğini dagararı tu bita ġabini ġia ġenana.

¹⁶ Bema tarıma ta tarıkakana eğıtaiani vei-rakava eveiani, senağı mo rakava na asi bevağa-maseani, tu bene ġauğau ġia ġena, be Barau na mağuri bene vınia. Moğa tu evei-rakavani, senağı mo vei-rakava na asi bevağa-maseani tarımana akırağiani. Vei-rakavana ta tu mase evağa-ğoraiani. Moğa tu asi bene ġauğau-ıağia atoni. ¹⁷ Veiğa ġeğeva-ğeğeva mabararı tu vei-rakava, senağı vei-rakava tari tu mase asi ġevağa-ğorarini.

¹⁸ Ġita ribara, Barau ġenana ġemağurito tarımari tu asi ġevei-rakava rovağı-rovağini, korana Barau Natuna na enariğau-ğıtakaurini, ema Diabolo na asi eğabi-kararini. ¹⁹ Ġita ribara, ġita tu Barau natuna, ema tanobara mabarana tu Diabolo na eğori-kauani.

²⁰ Ġita ma ribara maki, Barau Natuna tu eiağomato, ġia na tuğamağı-faka evinirato, Barau moğoni bitana ribaıa ġana. Ġita tu Barau moğonina nuğanaı tatanuni, korana ġia Natuna İesu Keriso nuğanaı tatanuni. İesu Keriso tu Barau moğonina ema ġia tu mağuri vanağivanağı.

²¹ Natugu, barau ġofağofarı ġerina boğono veğita.

IOANE ĜENA TORETORE VAĜA-RUARUANA

2 Ioane vaĝa-foforina guruĝari

Ioane na mai fefa tu Barau na eĝabi-viriĝiato ekalesia vavinena ma natuna ĝeri etoreato, moĝa tu betaĝu rubu ta ma ekalesiari ekiraĝirini.

Mai fefa tu laĝani 85 ma 100 fakari nuĝanai ta Ioane na etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Mai fefa nuĝanai siri baregori tu siri 9 beiaĝo 11.

Ioane na mai fefa etoreato ĝena ura tu, 1) mo ekalesia Keriso ĝena vevaĝa-ribai beĝene ruĝatari-gigitari ema vanaĝivanaĝi moĝeri vevaĝa-riba guruĝari loriri ai beĝene raka; 2) ĝofaĝofa tarimari, dia Keriso Iaukana na eĝori-iaĝomarini tarimari, beĝene ĝitari, beĝe ĝofa-darererini garina; 3) mo ĝofaĝofa tarimari ĝeiaĝomani nai tu, asiĝina ĝinavaĝi beĝene ĝabi-raĝeri etorito.

Ioane na mai fefa tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Vevaĝa-riba moĝonina lorina na moĝo ema veuravini ai beĝene raka - siri 1-6
2. Veiaĝa kerereri asi beĝene veiri - siri 7-13

¹ Au, ekalesia ĝorikauna taugu, na mai fefa Barau na eĝabi-viriĝimito vavinemu ma natumu ĝesi atore-vinimini. Gomi tu nuĝagu mabarana ĝesi aura-vinimini, dia au na moĝo aura-vinimini, senaĝi guruĝa moĝonina ĝeribaiato tarimari mabarari na maki ĝomi ĝeura-vinimini. ² Korana guruĝa moĝonina ĝita nuĝarai etanuni ema ĝita ĝesi betanuvanaĝi vanaĝini.

³ Tamara Barau ema Iesu Keriso, Tamara Natuna, ĝerina varevare-bara, vevetuĝaĝwa, ema maino ĝemi ai bene tanu, moĝoni ai e veuravini ai.

Guruĝa moĝonina ema veuravini

⁴ Au tu averere-baregoni, korana ĝoi natumu tari adoĝaririto guruĝa moĝoninai ĝetanuni nai, ĝita Tamara na ekirarato ilailanai. ⁵ Vavine, maitoma ĝoi anoĝimuni tu, ĝita tata bisini veura-vevini. Dia taravatu variĝuna atore-vinimuni, senaĝi mo tu tovotovona na veĝata taĝabiato dagarana. ⁶ Veuravini tu maiĝesi: Barau ĝena taravatu guruĝari ilailari ai bitana raka. Tovotovona na veĝata ĝoseĝaĝiato kavana, ĝia ĝena taravatu guruĝana tu veuravini ai boĝono raka.

⁷ Ĝofaĝofa tarimari tu ĝutuma tanobarai ĝerakao-rakaoni. Iesu Keriso tu tarimarimai eiaĝoto tu asi ĝevaĝa-moĝoniani e asi ĝekiraĝiani. Moĝesi tarimari tu ĝofaĝofa tarimari, ema Keriso ĝevetari-viniani tarimari. ⁸ Moĝesina nai, lorimi boĝono vetore, ĝemi vekwaraĝi ai kara ĝoĝoitaĝorito dagarari ĝomi ĝemina beĝe veĝitani garina. Namona tu ĝomi voimi mabarana boĝono ĝabi-ĝosiri. ⁹ Deikara na Keriso ĝena vevaĝa-riba guruĝari beraga-kwanerini, vevaĝa-riba tari beĝabi-raĝerini tarimana, ĝia ĝenai Barau asi etanuni. A deikara Keriso ĝena vevaĝa-riba guruĝari bekorana-iaĝirini tarimana tu, Tamana e Natuna tauri ruarua eĝabirito. ¹⁰ Bema tarima ta beiaĝosini, vevaĝa-riba guruĝari irauri bekiraĝirini tu, asi boĝono ĝabi-raĝea ĝemi numai, ema asi boĝono vaĝa-namo maki. ¹¹ Korana tu bevaĝa-namoani tarimana tu mo tarima ĝena vei-rakava beĝabiani, benamo ĝia maki vei-rakava tarimanai beiaĝoni.

Guruĝa magona

¹² Au auran guruĝa ĝutuma bara tore-vinimi, senaĝi asi aurani fefai bana toreri. Ĝegu ura tu bana iaĝosi ema ĝomi ĝesi bitana guruĝa-guruĝa, be ĝera verere bene barego-lelevaĝi.

¹³ Goi tarikakamu vavinena, Barau na eĝabi-toreato vavinena, ĝia natuna na ĝeri vevaĝa-namo ĝetuĝuani ĝoi ĝemu.

IOANE ĜENA TORETORE VAĜA-TOITAINA

3 Ioane vaĝa-foforina guruĝari

Ioane na mai fefa vaĝa-toitoina tu ekalesia gwaĝigina ta arana Gaius ĝena etoreato.

Mai fefa tu laĝani 85 ma 100 fakari nuĝanaĭ ta ioane na etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Siri baregona tu siri 5.

Ioane na mai fefa etoreato ĝena ura tu, 1) Gaius bene launaĝia, mo tarikaka tari eĝabi-raĝerito moĝeri dairi ai; 2) Gaius bene vaĝa-ribaia, mo seĝafore tarimana arana Diotrefe tu Ioane taugena beiaĝoni vauro bea kira-feifeiani etato; 3) Demetrio ĝena veiĝa namori bene ĝitari etato.

Ioane na mai fefa tu maiĝesi eboioĝaiato:

1. Gaius evaĝa-naĝiato - siri 1-8
2. Diotrefe ekira-rakavaĭato - siri 9-11
3. Demetrio evaĝa-raĝeato - siri 12-14

¹ Au, ekalesia ĝorikauna taugu, na ĝatagu namona Gaius atore-vinimuni. Ĝoi aura-vinimuni ma nuĝagu mabarana ĝesi.

² Ĝatagu namomu, Barau anoĝiani dagara mabarari oveirini tu namo beĝene vaĝa-ĝorari ĝana, ema ĝoi maki asi bono keve-misimisi, korana au ribagu ĝoi iaukamu tu namo, be namo e iaku ai moĝo bono tanu. ³ Tarikakara tari ĝeiaĝomato, benamo kamasi ĝoi guruĝa moĝonina okorana-iaĝiani e ĝemu vetuĝamaĝikau ĝema-varifuiato. Moĝeri aseĝaĝirito nai, au tu aiaku-rakavato. ⁴ Aseĝaĝini, au natugu guruĝa moĝonina ĝekorana-iaĝiani nai, ĝegu iaku e verere ĝebarego-rakavani. Dagara tari iakuri oveini maki evanaĝirini.

Gaius ĝena ĝauvei ĝevaĝa-raĝeato

⁵ Ĝatagu namomu, ĝoi tu ma ĝemu vetuĝamaĝikau mani ĝauvei oveiani nai, korana tarikakara tari ĝeri iaĝoiaĝo ai oĝabi-raĝerini, enabe asi ribamu tarimari. ⁶ Ĝia na mai ekalesia ĝoirari ai ĝoi ĝemu veuravini ĝema-kiraĝi-foforirito. Mani ĝemu veiĝa ma bono vaĝa-kavari, be ĝeri iaĝoiaĝo beĝene iaĝo-vinia Barau ĝena ura dabarana ilailanai. ⁷ Korana tu Keriso arana dainai ĝeraka-rosito, ema ĝeri iaĝoiaĝo ai tu asi ekalesia tarimari ĝerina kara ta asi ĝeĝabi-raĝeato. ⁸ Ĝita na tu moĝesi tarimari bitana vaĝa-kavari, korana moĝesina tu guruĝa moĝonina varifiuna uranai bita ĝauvei-vegogoni.

Diotrefe ĝena veiĝa tu rakava

⁹ Fefa kubina ta ekalesia doĝorona atore-viniato, senaĝi Diotrefe bene veĝorikau etoni tarimana na au na kara akiraĝirini tu asi eĝabi-raĝerini. ¹⁰ Moĝa lorinai au baiaĝosini tu, ĝia na kara eveirini veiĝari mabarari basi kiraĝi-foforirini, guruĝa rakavari ĝai ĝemai ekiraĝirini guruĝari ema eĝofaĝofani guruĝari! Dia moĝeri veiĝa moĝo, senaĝi tarikakara tari ĝema-varivarini maki asi eurani bene ĝabi-raĝeri. Mo varivari bene ĝabi-raĝeri etoni ekalesiari maki ekourini ema ekalesia na etore-veĝitarini.

Demetrio ĝena veiĝa tu namo

¹¹ Ĝatagu namomu, rakava veiĝari asi bono tovtovori, senaĝi veiĝa namori moĝo. Veiĝa namori eveini tarimana tu Barau ĝena tarima, a veiĝa rakavari eveini tarimana tu Barau asi eĝitaiato.

¹² Tarimarima mabarari ĝekirani, Demetrio tu tarima namona ĝetoni; Barau ĝena guruĝa moĝonina na maki evaĝa-foforiani tu tarima namona. Ĝai na maki ĝia tu moĝesi ĝakiraĝiani, ema ĝoi tu ma ribamu, ĝai ĝema guruĝa tu moĝoni.

Dokona guruĝari

¹³ Au aurani guruĝa ĝutuma bara tore-vinimi, senaĝi asi aurani fefai bana toreri. ¹⁴ Au ĝegu tuĝamaĝi tu bana iaĝosi, be taura ruarua tana tanu-veĝoira vau tana guruĝa-guruĝa.

¹⁵ Maino ĝemu ai bene tanu. Ĝatara maiĝeri na ĝevaĝa-namomuni. Ĝatara maninai tata ĝegu vevaĝa-namo bono viniri.

IUDAS (O IUD) ĜENA TORETORE

Iudas (o Iud) vaĝa-foforina gurutari

Mai fefa tu Iudas (o Iud), Iesu tarina, na etoreato. Mai fefa tu ekalesia mabarari ĝeri.

Iudas na mai fefa tu laĝani 65 ma 70 fakari nuĝani ta etoreato, mo tu Iesu emaseto murinai.

Siri baregona tu siri 3.

Iudas na mai fefai ekalesia mabarari ekirarito, 1) ĝeri veĝabidadamai beĝene ruĝa-gwaĝigi; 2) beĝene venari, apostolo ĝofaĝofari na beĝe ĝofa-veĝonurini garina; 3) Barau ĝena vevaĝa-riba gurutari beĝene korana-iaĝiri.

Iudas na mai fefa tu maĝesina eboioĝaio:

1. Vegabidadama na ĝeveĝitani tarimari ĝeri veĝa - siri 1-16
2. Vegabidadama beĝene ĝabi-gwaĝigia - siri 17-23

¹ Au Iudas, Iesu Vereĝauka ĝena vetuĝunaĝi tarimagu, ema Iakobo (o James) tarina, ĝeguna mai fefa eiagosini. Gomi Barau na ekeamito tarimami, Tamara Barau na eura-vinimini ema Iesu Keriso na eĝita-ĝaumini tarimami, atore-vinimini.

² Vevetuĝaĝwa, maino, ema veura-vini na boĝono vonuvonu-raĝe.

Vevaĝa-riba tarimari ĝofaĝofari

³ Ĝatogu mabarami, ĝegu ura baregona ĝera vevaĝa-maĝuri dabarana gurutana bana tore-vinimi atato, senaĝi au na aĝitaiato, mona tu ĝegu fefai bana launaĝimi, Barau ĝena vevaĝa tarimari evinirito veĝabi-dadamana boĝono ĝabi-gigitaria. ⁴ Korana tarima kotari, Barau asi ĝekorana-iaĝiani tarimari, tu vekure-toĝai ĝomi fakami ai ĝerakatoĝa-ĝairito. Maniĝeri tarima na tu ĝita ĝera Barau ĝena varevare-bara ĝeĝabiani, ĝia ĝeri veĝa rakavari beĝene veiri ĝana dabaranai ĝevaĝa-iaĝoani, ema Iesu Keriso ĝera Vereĝauka e Vere Baregona sebona kwariĝutu moĝo ĝekira-fitoĝaiani. Barau na kai-veĝata ĝena bukai etore-vanaĝiato, ĝeri rakava voiri beĝe doĝaririni.

⁵ Gomi Buka Vevaĝa variri mabarari ĝoriba-ĝuinerito, senaĝi auran ma navaĝa-riba ĝenoĝoimi, Vereĝauka na Isaraela tarimari tu aĝesina evaĝa-maĝuririto Aigupito tanona na, senaĝi murinai asi ĝevaĝa-moĝoniatato tarimari tu ma evaĝi-maserito. ⁶ Aneru tari maki ĝotugamaĝiri, ĝeri dagi korikori asi ĝeĝabi-gwaĝigirito, ema ĝeri tanu gabuna ĝeraga-kwaneato. Moĝa lorinai Barau na mukuna gabunai etorerito, tanu-vanaĝivanaĝi seiniri na ebaru-taririto, ĝena Kota baregona ĝarona ĝana. ⁷ Sodoma e Gomora, ema seviri ai taoniri asi boĝono tuĝarekwari. Moĝeri tarima ĝeri veĝa maki aneru ĝeveito veĝari kavana ĝeveirito, ĝemata-boragato e veĝa boragari ĝeveito, benamo tanu-vanaĝivanaĝi kavana na eĝararito, mo tu ĝita ĝera ĝitaĝita ĝana.

⁸ Moĝesi veĝa ilailanai, mo nuvi tarimari na maki taŭgeri taŭganiri moĝesi ĝevaĝa-rakavarini; Barau ĝena maoro ĝekira-fitoĝaiani, ema iauka baregori ĝevei-veĝare veĝaririni. ⁹ A Maikolo, aneru mabarari ĝeri vere ta, Diabolo ĝesi ĝevevaneto, Mose taŭganina dei na bene ĝabia ĝaramanai nai, Maikolo na Diabolo gurutana rakavari na asi evaneato, senaĝi ekiraio, "Vereĝauka na bene kira-feimu!" etato. ¹⁰ Senaĝi moĝeri tarima tu asi ĝetuĝamaĝi-maĝatarini dagarari ĝevei-veĝare veĝaririni; ema ĝeri vemamiraĝi ai ĝeribarini dagarari bai kavari, moĝeri dagara na ĝia ĝevaĝa-rakavarini. ¹¹ Vetuĝari kika! Ĝia tu Kaino ĝena veĝa beĝe ĝabia. Balam ekerereto kavana farefare boruri ragari beĝe vei. Kora esega-foreto e taŭgena evevaĝa-rakavato kavana ĝia maki beĝe seĝafare e taŭgeri beĝe vevaĝa-rakava.

¹² Moĝeri tarima ĝomi ĝemi ĝanivegogo ĝoveirini nai, ĝia tu miro noĝa ĝomi fakami ai. Ĝia taŭgeri moĝo ĝevetuĝamaĝikauni. Ĝia tu magube asi ĝurari, iavara na eĝwa-rakaorako-kavarini kavana. Ema ĝau korukoru meramerai maki asi ĝwaĝwana kavana, ma ĝokaĝokari ĝelau-raĝerini, ĝemase-vaĝa-ruaruni. ¹³ Ĝia tu davara ureureri na kaburo-buro ĝefoforini noĝa, ĝeri maiaka veĝari ĝefoforini. Ĝia tu ĝeri dabara ĝeraga-kwanerito visiĝuri kavana, Barau na mukuna furufuru gabuna ĝeri etoreato etanu-vanaĝi vanaĝini.

¹⁴ Adamu besena vaĝa-imaima ruaruana (7), Enoka, ĝia na moĝeri tarima eperoveta-iaĝirito, ekirato, "Ĝoboĝe, Vereĝauka tu mai eiagomani ma ĝena aneru vevaĝari asi gadaragadara ĝesi, ¹⁵ tarimarima mabarari vevaĝa-maoro bene viniri ĝana. Barau asi ĝekorana-iaĝiani tarimari ĝeri rakava nuĝani Barau asi ĝekorana-iaĝiani veĝari ĝeveirini, ema vei-rakava tarimari, Barau asi ĝekorana-iaĝiani tarimari, na Barau gurutana rakavari ĝeviniato, mabarari ĝeri vei-rakava voina bene kiraĝiri ĝana." ¹⁶ Moĝeri tarima tu mugumugu e verorite moĝo ribari. Ĝia tu ĝeri ura rakavari ĝeiaĝo-vinirini, taŭgeri

ġevevaġa-raġeni ema tarima tari ġevaġa-namo ġofa-kaurini ġia tauġeri namo beġene doġari uranai.

Velaunaġi guruġari

¹⁷ Senaġi ġomi, ġatagu mabarami, ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena apostolo na ġevaġa-guruġamito guruġari boġono tuġamaġi-taġori. ¹⁸ Gevaġa-guruġamito, ġekirato, “ġaro dokori ai vei-vegarevegare tarimari beġe foforini, Barau muriri ai beġe toreani, benamo ġeri ura rakavari beġe iaġo-vinirini.” ¹⁹ Moġeri tarimarima na ġomi fakami ai vetavikirakira ġevaġa-ġoraiani. ġia tu ġeri ura rakavari na ġeguine-iaġirini. Iauka Veaġa ġia ġeri ai maki asiġi.

²⁰ Senaġi ġomi, ġatagu mabarami, ġemi veġabidadama veaġana boġono ġabi-gigitaria, ma iatanai ġemi maġuri boġono tore-varaġea. Iauka Veaġa seġukanai boġono ġauġau. ²¹ Barau ġena veuravini nuġanai boġono tanu ema ġera Vereġauka Iesu Keriso ġena vevetuġaġwa boġono naria, korana ġena vevetuġaġwai maġuri vanaġivanaġi bevinimini. ²² ġetuġamaġi-iauvoiavoni tarimari boġono vetuġaġwari. ²³ Tarima kotari karava nuġana na boġono inu-vaġiri, boġono vaġa-maġuriri. Ma kotari boġono vetuġari, senaġi ma ġarimi ġesi, ġeri miro na beġe vaġa-rakavamini ġarina.

Barau vaġa-raġena ġuriġurina

²⁴ Barau na benarimini riba, benamo asi boġo ketoni, ema ġia ġena mareva baregonai bea toremini asi vetoukaumi e ma iakumi ġesi. ²⁵ ġita ġera Barau sebona, ġera Vereġauka Iesu Keriso bakunai evaġa-maġurirani Barauna, bitana vaġa-raġea. ġia tu iarukorokoro ma marevana baregona, kokore e seġuka mabarana tu ġia ġena, toma bene iaġo vanaġivanaġi! Amen.

APOKALUPO

Apokalupo vaĝa-foforina guruĝari

Apokalipsis (o Apokalupo) Grik garo ai anina ta tu “vevaĝa-fofori”. Mai buka tu Ioane na etoreato ekalesia doĝorori imaima ruarua (7) ema Iesu ĝevaĝa-moĝoniani tarimari tanobara mabaranaĝi ĝetanuni tarimari ĝeri.

Ioane na mai Apokalupo bukana tu motumotu tai arana Patmos ai ediburato-ĝoi nuĝanai etoreato. Mai buka tu laĝani 90 ema 96 fakari nuĝanai ta etoreato, mo tu Iesu maki emaseto murinai vau.

Siri baregori mai Apokalupo bukana nuĝanai tu karoa 1:19; 21:5.

Iesu na Ioane ekiraiato, mai buka etoreato korana tu, Iesu ĝena ura kara ĝoirai dori ĝeĝorani dagarari tarimarima na beĝene ribari. Mai buka Ioane na etoreato korana tari tu, 1) Keriso Iesu Vereĝauka ĝena ĝauvei irauirauri tata bene vaĝa-foforiri ĝana uranai; 2) Asia Keina (o Minor) ai ekalesia doĝorori imaima ruarua (7) moĝeri bene kirari, e bene launaĝiri, ema ĝevei-rakavato-ĝoi nai bene kira-feifeiri ĝana; 3) Genese ai vevaĝa-maĝuri boioĝana Barau na ekiraĝiato moĝa dokona bemoĝonini e bevetore-korikorini bene vaĝa-fofori ginikaua ĝana.

Ioane na mai Apokalupo bukana tu maĝesi eboioĝaiato:

1. Keriso Barau na mareva baregona eviniato varina - karoa 1
2. Keriso vetuĝunaĝi ĝauveiri maitoma eveirini - karoa 2-3
3. Keriso ĝena kokore varina - karoa 4-22

Ioane ĝena mata-vanaĝi guruĝari

¹ Mai toretore maĝa tu Iesu Keriso ĝenai Barau na kara evaĝa-foforiato guruĝana. Barau na eviniato, korana tu eurato, Iesu na ĝena vetuĝunaĝi tarimari dori moĝo ĝeĝorani dagarari bene vaĝa-ribari ĝana. Keriso na aneru etuĝuato, ĝena vetuĝunaĝi tarimana Ioane evaĝa-ribaiato. ² Ioane na Barau ĝena guruĝa ema Iesu Keriso ĝena vearifitu eĝitarito dagarari mabarari evari-fiurito. ³ Mai peroveta guruĝari beaiaviani tarimana tu beverereni, ema mai peroveta guruĝari, Ioane na etorerito maĝeri, beĝe seĝaĝirini ema beĝe korana-iaĝirini tarimari maki beĝe verereni. Korana mai dagara mabarari beĝe ĝorani ĝarona tu varau beraĝasi-rakava.

Ioane ĝena vevaĝa-namo guruĝana ekalesia doĝorori imaima ruarua (7) ĝeri

⁴ Au Ioane, Asia tanobaranai ekalesia doĝoromi imaima ruarua (7) atore-vinimini: Varevare-bara e maino tu ĝomi ĝemi ai bene tanu. Mo varevare-bara e maino tu etanuni, etanuto, ema ma beiaĝomani Barauna ĝenana eiaĝomani, ema iauka imaima ruarua (7) Barau ĝena terona ĝoiranai ĝeruĝani ĝerina eiaĝomani, ⁵ ema Iesu Keriso ĝenana eiaĝomani. Ĝia tu Barau ĝena guruĝa evaĝa-moĝoniani ema evaĝa-foforiani ma vetuĝamaĝikauna ĝesi. Ĝia tu mero guinena mase na evarigiĝi-ĝenoĝoito, ema ĝia tu tanobara vereri mabarari ĝeri Vere.

Ĝia na eura-vinirani e ĝera rakava rarana na eĝurigi-fitoĝarito, ⁶ benamo Barau ĝena Basileia doĝorona tarimarai evaĝa-iaĝorato, ema Rubu Veaga vereri ai evaga-iaĝorato, ĝia Tamana e ĝena Barau vetuĝunaĝina bitana iaĝo-vini ĝana. Ĝia ĝenai mareva baregona e seĝuka bene tanu vanaĝivanaĝi! Amen.

⁷ Goĝitaia, ĝia tu magube nuĝana na eiaĝomani, mata mabarari na beĝe ĝitaiani, ĝegwanuato tarimari na maki. Ema tanobara tarimari mabarari ĝia koranaĝi beĝe taĝi-rakavani. Mo tu moĝoni. Amen.

⁸ Vereĝauka Barau ekirani, “Au tu Alefa ema Omega, (giniguinena ema dokona), atanuni, atanuto, e ma baiaĝomani, Iaru-korokoro Barauna.”

Keriso Ioane ĝenai efororito

⁹ Au Ioane, ĝomi tarikakami ema Vereĝauka ĝena ĝauvei tavei-vegogoani tarimagu. Au tu ĝomi ĝesi Iesu ĝena maĝuri nuĝanai tamidigu-midigu sebonani, e Barau ĝena Basileia nuĝanai tatanu-sebonani, ema meto nuĝari ai tavevaĝa-gwaĝiĝini e taruĝa-gwaĝiĝini. Au Barau ĝena guruĝa aĝobata-iaĝiani ema Iesu varina guruĝari avaga-moĝonirini e akiraĝi-foforirini ĝaramanai tu, Patmos motumotunai ĝea tore-raga-kwaneguto. ¹⁰ Vereĝauka ĝena ĝaro ai Barau Iaukana na eborogiĝuto, benamo murigu ai garo baregona ta noĝa moĝo dudu guruna kavana aseĝaĝiati. ¹¹ Mo garo tu maĝesina ekirato: “Kara boĝitarini dagarari bukai bono tore-vanaĝiri, benamo mai ekalesia doĝorori imaima ruarua (7) maĝeri ĝeri bono tuĝu-iaĝori: Efeso, Smena, Pegamo, Taiatira, Sadis, Filadelfia ema Laodikea ĝeri.”

¹² Aruġa-kureto, deikara na au evaġa-guruġaguto naġitaia ġana, benamo au na golo na lamefa torekauri ġeveirito dagarari imaima ruarua (7) aġitarito. ¹³ Mo lamefa torekauri dagarari vekaravari ai tu tarima ta noġa moġo Tarimarima Natuna kavana, ġena dabuġa tu mauka kenene evariġoto mo kwakuna fanafanana, ema kobana tu golo beletana na etore-ġeġeraġiato. ¹⁴ Ġia debana ema ġuina tu kurokuro vulu kavana, snou noġa kuro-garoġaro, ema matana tu karava moreri noġa moġo ekimore-kimoreato-ġoi. ¹⁵ Ġia kwakuna fanafanana tu auri boraborari karava na ġegaburini, benamo ġevei-ġinikaurini nai ġeveġia-veġiani kavana. Ma garona tu ġaruka vovoka ġeġaru-gwadani gururi kavana. ¹⁶ Ġia ġimana aroribanai tu visiġu imaima ruarua (7) eġabirito, ma bokana na tu vetari baġana matana reketa-reketa raga-rakava-rakava eraka-rosito. Ġia ġoirana ġitaġitana tu ġaroġota kirikiri, ġaro etorani mamana kavana.

¹⁷ Au na aġitaia to nai, kwakuna koranai aketo-tarito mase tarimana ta noġa moġo. Benamo ġia ġimana aroribana au iatagu ai etore-kauato, bena ekirato, “Asi nogari! Au tu giniguinena ema dokona. ¹⁸ Au tu maġuri atanuni. Amaseto, senaġi toma au tu maġuri batanu-vanaġi vanaġini. Ema Mase e mase tarimari iaukari ġetanuni Gabuna (o Hades) kina tu au ġegu ai. ¹⁹ Moġesina naima mai oġitarini dagarari mabarari bono tore-vanaġiri, mai tu initoma ġetanuni dagarari ema ġoirai vauro beġea ġoranai dagarari. ²⁰ Mai visiġu imaima ruarua (7) au ġimagu aroribanai boġitari ema lamefa torekauri dagarari golo na ġeveirito imaima ruarua (7) anina vekuretoġana tu maiġa: Visiġu 7 tu ekalesia doġorori 7 ġeri aneru. Ma golo na lamefa torekauri ġeveirito dagarari 7 tu ekalesia doġorori 7.”

2

Vevaġa-riba guruġana Efeso ai ekalesia doġorona ġena

¹ “Efeso ai ekalesia doġorona ġeri aneru tu maiġesi bono tore-vinia:

Ġimana aroribanai visiġu imaima ruarua (7) eġabi-taġorini ema golo na lamefa torekauri ġeveirito dagarari 7 vekaravari na erakaoni tarimana ġena guruġa tu maiġeri. ² Ġoi ġemu veġa namori, ġemu ġauvei nuġanai ġemu vekwaraġi ema ġemu vevaġa-gwaġiġi tu au ma ribagu. Ema au ribagu, tarima rakavari ġoi na asi boġabi-raġerini, ema asi apostolo tarimari, senaġi tauġeri moġo apostolo tarimari ai ġevevaġa-iaġoni tarimari, maki ġoi na otovo-naġirito, benamo oribarito ġia tu ġofaġofa tarimari. ³ Au aragu ġaramanai meto oġoitagoto, senaġi ovevaġa-gwaġiġito ema okokoreto, asi kota maki oruġa-moirato.

⁴ Senaġi mai dagara sebona moġo ġemu ai asi aura-viniani: Tovotovonai ġemu veuravini baregona au ġegu ai otoreato-ġoi, moġa tu oiaġuiato. ⁵ Bono tuġamaġi-ġenoġoi, ġoi tu kamasi oġabi-raġeguto, ma boketo tu ainai mani boa raġasi! Ġemu rakava ġenana bono vetuġamaġi-kure, be tovotovonai oveirito-ġoi veġari ma bono veiri. Bema asi bovetuġamaġi-kureni ma asi boraka-kureni nai, au tu baiaġosini, benamo ġemu lamefa vaġa-ruġakauna dagarana gabuna na basi ġabi-veġitaiani. ⁶ Senaġi ġoi ġemu namo tu Nikolaita tarimari ġeri veġa rakavari asi oura-vinirini. Moġeri veġa tu au na maki asi aura-vinirini.

⁷ Ma seġana tarimana na Iauka Veaġa na ekalesia doġorori kara ekiravara-vinirini guruġari tu bene seġaġiri. Bekokoreni tarimana tu au na maoro baviniani, ġia maġuri ġauna, Barau ġena paradaiso ai etubuni dagarana, ġwaġwana beġaniani.”

Vevaġa-riba guruġana Smena ai ekalesia doġorona ġena

⁸ Smena ai ekalesia doġorona ġeri aneru tu maiġesina bono tore-vinia:

“Giniguinena ema dokona, e emaseto benamo ma emaguri-ġenoġoito tarimana ġena guruġa tu maiġeri: ⁹ Ġoi meto ema midigumidigu oġoitagōni au ma ribagu, ema asi ġemu asi ġamu maki au ma ribagu. Senaġi moġoni veġata ġoi tu farefare vovoka tarimamu! Mani tauġeri moġo ġevekiraġini Iuda tarimari ġetoni tarimari na ġoi iatamu ai guruġa rakavari ġekiraġirini guruġari tu au ma ribagu. Ġia tu dia Iuda tarimari korikorri, a ġia tu Satani ġena doġoro tarimari. ¹⁰ Ġoirai midigumidigu tari dori oġoitagōrini, senaġi mo midigumidigu gariri asi bono vei. Bono ġitaia, ġomi kotari tu Diabolo na betovo-naġimini, be diburai betoremimi, benamo monai ġaro gabanana (10) boġo midigu-midiguni. Monai maki enabe bomaseni, senaġi ġemu vetuġa-maġikau au ġegu ai tu bene tanu. Moġesina boveini nai tu, maġuri koronana bavinimuni.

¹¹ Ma seġana tarimana na Iauka Veaġa na ekalesia doġorori kara ekiravara-vinirini guruġari bene seġaġiri. Bekokoreni tarimana tu mase vaġa-ruaruana na asi bevaġa-rakavaiani.”

Vevaġa-riba guruġana Pegamo ai ekalesia doġorona ġena

¹² “Pegamo ai ekalesia doġorona ġeri aneru tu maiġesina bono tore-vinia:

Gena vetari baġana matana reketa-reketa ma ragari tarimana ġena guruġa tu maiġeri: ¹³ Au ribagu ġoi ainai otanuni. Goi tu Satani ġena vere seana evaġa-ruġa-tariato vanuġanai otanuni. Senaġina ġoi na au aragu tu ma moġonimu ġesi okorana-iaġiani, ġemu veġabidadama au ġegu ai maki asi veġata oraga-kwaneato. Antipas ġomi ġemi vanuġa baregona nuġanai veġaġi-maseato ġaronai maki, ġoi ġemu veġabidadama tu asi oraga-kwaneato. Antipas tu ma vetuġa-maġikauna ġesi au varigu evaġa-moġoniato-ġoi ema ekiragi-foforiato-ġoi. Satani tu mani ġomi ġemi vanuġa baregona nuġanai etanuni. ¹⁴ Senaġi dagara tari ġoi ġemu ai maniġeri au na tu asi aura-vinirini. Tarima kotari ġoi rekemu ai maniġeri tu Balam ġena vevaġa-riba veġari roġo ġekorana-iaġirini. Balam na vevaġa-riba kerereri Balak eviniato nai, Isaraela tarimari eġorikau-darererito, bona rakava ġeveito, kwaivakuku ġevinirito bureġari ġeġanirito ema mata-boraġa veġari ġeveirito-ġoi. ¹⁵ Moġa kavana ġoi rekemu ai tarima kotari maniġeri maki Nikolaita doġoro tarimari ġeri vevaġa-riba ġofaġofa veġari ġekorana-iaġirini. ¹⁶ Govetuġamaġi-kure! Bema asiġina nai tu, au ġoi ġemu ai baiaġosi-ġarimoġini, benamo vetari baġana au murugu ai mainana basi vaġa-vevaġirini.

¹⁷ Ma seġana tarimana na Iauka Veaġa na ekalesia doġorori kara ekiravara-vinirini guruġari bene seġaġiri. Bekokoreni tarimana tu, au na mana baviniani. Mai mana maiġa toma tu vekuretoġa etanuni. Ema ġia tu au na fore kurokurona ta baviniani. Mo fore kurokurona iatanai tu ara variġuna ta etoreato, mo tu ta asi beribani, beġabiani tarimana na moġo beribaiani.”

Vevaġa-riba guruġana Taiatira ai ekalesia doġorona ġena

¹⁸ “Taiatira ai ekalesia doġorona ġeri aneru tu maiġesina bono tore-vinia: Barau Natuna, matana tu karava moreri noġa moġo kimorekimore, ma kwakuna fanafanari tu auri boraborari karava na gegaburini, benamo ġevei-ġinikaurini nai ġeveġia-veġiani kavana, ġena guruġa tu maiġeri: ¹⁹ ġemu ġauvei, ġemu veuravini ema veġabidadama, ġemu vetuġunaġi iaġovini ema vevaġa-gwaġiġi, ema toma ġauvei oveiani tu barego lelevaġi, tovotovonai oveirito-ġoi moġeri tu ovanaġirini. Moġeri mabarari aġita-iaġomarini, be ribagu.

²⁰ Senaġi mai dagara sebona ġoi ġemu ai maniġa tu asi veġata aura-viniani. Goi tu Iesebel, taugena moġo evekiragiġni peroveta vavinena etoni maniġa, ġoi na tu oġabi-raġeani. Mani vavine ġena vevaġa-riba na au ġegu vetuġunaġi-iaġovini tarimari ġemata-boraġani ema kwaivakuku ġevinirini bureġari ġeġanirini. ²¹ Au na ġia tu gena taimi aviniato, mo mata-boraġa veġari na bene vetuġamaġi-kure ġana. Senaġi ġia tu asi veġata euranani bene vetuġamaġi-kure. ²² Moġa lorinai ġia tu genagena gabunai bafiu-kauani, monai bene midigu-midiguni. ġia ġesi veġura-vanaġi veġari ġeveini tarimari maki ġia ġesi midigumidigu baregona beġe ġabi-sebonaiani. Bema ġia Iesebel gena veġura-vanaġi veġari na asi beġe vetuġamaġi-kureni nai tu, mo midigumidigu beġe ġabiani. ²³ ġia natuna maki au na bavaġi-maserini. Benamo monana ekalesia doġorori mabarari beġe ribani, au tu tarimarima nuġari iaġasiri ema ġeri tuġamaġi aragaġirini tarimagu. Ema ġomi tata maki ġemi veġa ilailari ai voimi bavinimini.

²⁴ Gomi Taiatira ai ekalesia kotari tu Iesebel ġena vevaġa-riba rakavari asi ġokorana-iaġirini ema Satani ġena iaunega vekuretoġari, dobudoburi ġekiraġirini, tu asi ġoribarini. Gomi mani ġemi tu avaġa-guruġa korikorimini, ġemi ai meto ta tu asiġina ġinavaġi batore-kauani. ²⁵ Dagara baregona tu, mani kara ġemi ai maniġa, moġa boġono ġabi-gigitaria mo, au bana ġenoġoi-iaġoma.

²⁶ Bekokoreni ema au ġegu ura bekorana-iaġiani mo magona bea ġabiani tarimana tu, au na maoro baviniani, tanobara beseri beguine-iaġirini. ²⁷ ġia na tanobara beseri tu auri togoina na beġori-kaurini ma seġukana baregona ġesi, ma tano ġurori noġa bekwari-kira kirarini. Au na ġia seġuka baviniani, Tamagu ġenana seġuka aġabiato ilailanai. ²⁸ Ema ġia tu au na laġani visiġuna baviniani, (mo seġuka vetoġana). ²⁹ Ma seġana tarimana na Iauka Veaġa na ekalesia doġorori kara ekiravara-vinirini guruġari bene seġaġiri.”

3

Vevaġa-riba guruġana Sadis ai ekalesia doġorona ġena

¹ “Sadis ai ekalesia doġorona ġeri aneru tu maiġesina bono tore-vinia: Barau Iaukana imaima ruarua (7) ġia ġenai ġetanuni ema visiġu imaima ruarua (7) eġabi-taġorini tarimana ġena guruġa tu maiġeri: Goi na ġauvei oveirini tu au ma ribagu. Tarimarima na ġoi ġekiraġimuni, ġekirani, “Mani ekalesia tu maġuri” ġetoni, senaġi korikorina ġoi tu mase otanuni. ² Notataġa, ġemu ai veġabidadama maġurina kotuna moġo dori emase-vaġini maniġea novaġa-kokorea. Korana au na ġoi ġemu ġauvei aġoitaġoato dia roroġoto au ġegu Barau ġoiranai. ³ Moġesina naima Vari Namona ġoseġaġiato ma

gōgabi-raḡeato maniḡa boḡono tuḡamaḡia ema boḡono korana-iaḡia, be ḡemi rakava ḡerina ḡovetuḡamaḡi-kure. Bema asi botataḡani nai, au ḡemu ai noḡa moḡo lema tarimana ta kavana baiagosini. Be kamara taimi ai basi raḡasini, moḡa tu asi kota maki boribaiani.

⁴ Senaḡi ḡoi ḡemu tarima kotari Sadis ai maniḡeri, ḡeri dabuḡa asi kota maki ḡevaḡa-miro-kararito. Gia maniḡeri tu au ḡesi baḡa rakao-rakao vegogoni, ma dabuḡa kurokurori baḡa riḡorini, korana ḡia ḡeri veiḡa tu iobukaibuka bene. ⁵ Bekokoreni tarimana tu ḡia kavari dabuḡa kurokurori na bavaga-dabuḡaiani. Au na ḡia arana maḡuri bukana na asi barumu-fitoḡaiani, a au Tamagu ma ḡena aneru ḡesi ḡoirari ai ḡia arana bakiraḡi-foforiani.

⁶ Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri.”

Vevaḡa-riba guruḡana Filadelfia ai ekalesia doḡorona ḡena

⁷ “Filadelfia ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maiḡesina bono tore-vinia:

Davida ḡena ki, (vevaḡa-maḡuri kina), eḡabi-taḡoani tarimana, tarima veaḡana ema moḡoni korikorina. Gia na kara bekeo-fakaiani, tarima ta na asi ma bekou-ḡauani riba, ema bekouani dagarana ta na asi ilaila ma bekeoani riba. Mai tarima ḡena guruḡa tu maiḡesina: ⁸ Goi ḡemu ḡauvei oveirini au ma ribagu. Noboḡe, ḡoiramu noḡitaia, ḡoi ḡoiramu ḡatama bokana tu bakeo-fakaia, ma tarima ta asi ḡena seḡuka ma bekouani. Au ribagu ḡoi ḡemu kokore tu misina moḡo, senaḡi au ḡegu guruḡa tu oḡabi-gigitariato, ema au aragu maki asi okira-guniḡauato. ⁹ Bono ḡitaia, mani Satani ḡena rubu tarimari maniḡeri tu tauḡeri ḡevkiraḡini Iuda tarimari ḡetoni, senaḡi ḡia tu dia Iuda tarimari. Gia maniḡeri tu au na baḡabi-iaḡosirini, ḡoi kwakumu koranai beḡeasi tutuḡu-tarini. Benamo beḡe riba-maoroni, ḡoi tu au na aura-vinimuni. ¹⁰ Goi tu au ḡegu vevaḡa-naḡi guruḡari okorana-iaḡirito ma ovevaḡa-ḡwaḡiḡito naima, tanobarai veribaḡani taimina bevotuni nai, ḡoi tu baḡitaḡau-ginikaumuni. Mo veribaḡani na tu mai tanobara iatanai ḡetanuni tarimari mabarari batovo-naḡirini. ¹¹ Au tu dori aiagosini. Kara oḡabiatu maniḡa tu bono ḡabi-gigitaria, be tarima ta na ḡemu korona, ḡemu kokore auna, asi bene ḡabia. ¹² Bekokoreni tarimana tu au Tamagu ḡena Rubu Vevaḡana duguna tarimanai bavaga-iaḡoani. Mo gabu asiḡina ḡinavaḡi ma beiaḡuiani. Au na ḡia ḡenai au ḡegu Barau arana ema au ḡegu Barau ḡena vanuḡa baregona o siti arana baberaiani. Ierusalema variḡuna tu au ḡegu Barau ḡena siti, ma mai siti maiḡa tu guba na au Tamagu ḡenana bemaḡioni. Au aragu variḡuna maki ḡia ḡenai batoreani.

¹³ Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri.”

Vevaḡa-riba guruḡana Laodikea ai ekalesia doḡorona ḡena

¹⁴ “Laodikea ai ekalesia doḡorona ḡeri aneru tu maiḡesina bono tore-vinia:

Guruḡa moḡoni korikorina ekiraḡiani tarimana arana Amen ḡenana eiagosini. Gia tu ma ḡena vetuḡamaḡikau e Barau ḡena guruḡa evaḡa-moḡoni korikoriani ema ekiraḡi-foforiani tarimana, ema Barau na eveirito dagarari mabarari ḡenana ḡeiaḡomato tarimana ḡena guruḡa tu maiḡeri: ¹⁵ Goi ḡemu ḡauvei oveirini au ma ribagu. Au ribagu, ḡoi tu dia faraka ema dia seḡuka. Au ḡegu ura sebona ḡoi tu boro faraka moḡo o boro seḡuka moḡo! ¹⁶ Senaḡi ḡoi tu seḡuseḡu, a dia seḡuka moḡo o dia faraka moḡo. Moḡesina naima ḡoi tu au bokagu na bakanunu-fitoḡamuni. ¹⁷ Goi tu okirani, ‘Au tu ḡegu fafare vovoka tabutabu, ḡegu-ḡagu ḡutuma gorogoro bavaga-vegogori, be au tu ilaila, kara ta asi ma atuḡamaḡiani.’ Senaḡi ḡoi tu asi oriba-maoroni ḡoi tu madi kekei ma vetuḡamu, asi ḡemu asi ḡamu, ḡoi tu mata-bubu ema asi dabuḡamu, korimu. ¹⁸ Au na ḡoi asisiba-vinimuni, akiramuni, au ḡeguna golo bono voi. Korana auna golo tu karava na evaḡa-veveato, benamo momori mabarari tu ḡeiarevarito. Be au ḡegu ai mai golo bovoiani nai tu, botataḡani. Ema dabuḡa kurokurori maki bono voi, be bono vedabuḡa-iaḡi, kefimu korina maiakana bono kouḡaua. Ema mata muramurana maki bono voi, be matamu ai bono torea, bema bono boḡeboḡe. ¹⁹ Au na aura-vinirini tarimari tu akira-feirini ema atoto-maororini. Moḡesina naima ḡemu maḡuri ema veiḡa bono tuḡamaḡi-ginikaua, benamo bono vetuḡamaḡi-kure ma bono raka-kure.

²⁰ Noseḡaḡi! Au ḡatama-bokai aruḡa-taḡoni ma afidifidini. Bema tarima ta na au garogu beseḡaḡiani, benamo ḡatama-boka bekeo-fakaiani nai, au baraka-toḡani, benamo ḡia ḡesi baḡa ḡaniganini ema ḡia maki au ḡesi beḡaniganini. ²¹ Bekokoreni tarimana tu au na maoro baviniiani, au ḡesi ḡegu teronai baḡa tanuni. Au kavana, au akokoreto nai Tamagu ḡena teronai Tamagu ḡesi ḡatanuni.

²² Ma seḡana tarimana na Iauka Veaḡa na ekalesia doḡorori kara ekiravara-vinirini guruḡari bene seḡaḡiri.”

4

Barau ġena terona gubai

¹ Maiġa murinai au aboġe-iaġoto tu, ġatama-boka vekeofaka-taġo guba vanuġanai aġitaiao. Benamo garo ta kibi guruna noġa, mo tovotovonai aseġaġiao garona moġa ekirato, “Maiġana nora raġe, be maiġa murinai kara dori ġeġorani dagarari nama vaġa-ġitamu.” ² Asikauna Iauka Veaġa na eboroġiguto, benamo ġoiragu ai tu tarima ta guba teronai etanu-taġoto-ġoi aġitaiao. ³ Mo teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana vetoġana tu fore arana iaspa ġekimore-kimorerini marevari, ema fore kakakakari arana kanelia marevari kavana, marevana tu irau moġo. Ma mo terona tu kevau na eġeġeraġiao. Mo kevau vetoġana tu noġa moġo emeral forena kavana. ⁴ Mo terona moġa tu terona gabana ruarua ma vasivasi (24) na ġetore-ġeġeraġiao. Ma mo terona 24 ai tu veġitaġau tarimari baregori tata ġetanuto. Ġia mabarari tu dabuġa kurokurori moġo ġerigo, ema tata debari ai tu ġolo koronari sebori sebori ġeveito. ⁵ Mo terona monana kiriku ekimoreato-ġoi, garo baregori ema ġaita eragato-ġoi. Ma mo terona ġoiranai tu lamefa imaima ruarua (7) ġeġarato-ġoi. Mo lamefa ġeġarato-ġoi moġeri, mo tu Barau iaukana imaima ruarua (7). ⁶ Ema mo terona ġoiranai maki davara veġiaveġiana, nega-vaġuravaġura aisi kavana.

Ma maġuri dagarari vasivasi (4) tu nuġana buroburonai, mo terona ġeruġa-ġeġeraġiao. Ġia ġoirari ema muriri tu matari tu ġutuma. ⁷ Mo maġuri dagarana ġuina tu noġa moġo laion, vaġa-ruaruana dagarana tu noġa moġo boromakau tauna, vaġa-toitoina ġoirana tu tarimarima kavana, ema vaġa-vasivasi tu noġa moġo erovoni ugavana kavana. ⁸ Mai maġuri dagarari maiġeri tata faneri tu imaima sebona (6), ma mai faneri maiġeri mabarari tu mata na moġo ġevonuto, faneri nuġana rekeri dagarari maki mata moġo. Ġia tu vanaġivanagi bogi-laġani asi ġeiaġaraġini, mai guruġa maiġa asi ġevaġa-ketoani, ġekirani: “Veaġa, veaġa, veaġa, Vereġauka, Barau tuġutuġu, tu veaġa, ġuina etanuto-ġoi, maitoma maki etanuni, ema ma beiaġomani!”

⁹ Mai teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana tu maġuri etanu-vanaġi vanaġini. Ma maiġeri maġuri dagarari na mo teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana ġevaġa-raġeato-ġoi, e ma vegubakauri ġesi ġetoma-rakarigoato-ġoi, ema ġetanikiu-viniato-ġoi nai, ¹⁰ mo veġitaġau tarimari baregori gabana ruarua ma vasivasi (24) tu mo teronai etanuni tarimana ġoiranai ġevetui-tarito-ġoi. Benamo mai maġuri etanu-vanaġi vanaġini tarimana ġetoma-rakarigo viniato-ġoi. Ġeri korona maki ġia ġoiranai ġetore-taririto-ġoi, benamo ġekirato-ġoi,

¹¹ “Ġai ġema Vereġauka ema Barau, ġoi tu iaru-korokoro, be tarimarima ema maġuri dagarari mabarari na ġoi tu beġene vaġa-raġemu, beġene gubakaumu, ema seġuka maki mabarana ġoi ġemu. Korana dagara mabarari tu ġoi na oveirito, ema ġoi ġemu urai moġo oveirito ema initoma ġetanuni.”

5

Mamoe natuna ema toretore fefana maukana

¹ Benamo aboġeto, mo teronai etanu-taġoto-ġoi tarimana ġimana araribanai tu toretore fefana maukana ta aġitaiao. Mo fefa tu tavita-tavitai ma toretorena, ġeiokuato, ema vaġa-imaima ruarua (7) veġata ġekada-ġauato. Mo ġekada-ġaurito gaburi mabarari tu tabu vetoġana ġetoreato. ² Ma gwada rakavarakava aneruna ta aġitaiao, garona tu asikeikeina eġobatato, ekirato, “Deikara tu ilaila mai kumka tabuna bekokiani riba, e mai fefa maukana ma toretorena bekeoani?” ³ Senaġi tarima ta gubai o tanobarai o tanobara gaburenai ta asi ilaila veġata mo fefa bekeo-fakaiani ema nuġanai beboġe-ġurani. ⁴ Benamo ataġi-rakava rakavato, korana tarima sebona kwarikwari ta maki asi veġata ġeġoitagoato, mo fefa maukana ma toretorena bekeoani ma nuġanai beboġe-ġurani. ⁵ Benamo mo veġitaġau tarimari baregori ta na ekiraguto, ekirato, “Asi notaġi! Noboġe! Iuda doġorona ġeri laion, Davida Natuna noġitaia, ġia tu ekokoreto. Ġia na mani fefa maukana ma toretorena bekeoani bene, ema mani ġekumuato kumukari taburi imaima ruarua (7) maki bekokirini bene.”

⁶ Benamo aboĝeto, Mamoe Natuna aĝitaiato. Ĝia tu terona nuĝana burobironai eruĝa-taĝoto-ĝoi, mo maĝuri dagarari vasivasi (4) ema veĝitaĝau tarimari baregori tu ĝeruĝa-ĝeĝeraĝiato. Mamoe Natuna ĝitaĝitana tu tari na ĝevaĝi-maseato. Ĝia guduna tu imaima ruarua (7) ema matana maki 7. Mo tu Barau iaukana 7 ekiraĝirini. Ĝia tu Barau na tanobara mabarana ĝana etuĝu-iaĝorito. ⁷ Mamoe Natuna eiaĝoto, benamo teronai etanu-taĝoto-ĝoi tarimana ĝimana aroribanai mo fefa maukana ma toretorena moĝa eĝabiato. ⁸ Fefa maukana ma toretorena eĝabiato nai, maĝuri dagarari vasivasi ema veĝitaĝau tarimari baregori 24 Mamoe Natuna ĝoiranai ĝevetui-tarito. Ĝia tata tu ma ĝeri hap (gita noĝa) ema golo ĝurori nuĝari ai tu muramura goĝuna ma bonari. Mo goĝu ma bonari tu Barau ĝena tarima veaĝari ĝeri ĝauĝau guruĝari. ⁹ Benamo ĝia na mari variguna ta maiĝesina ĝemariato,

“Goi na fefa maukana ma toretorena boĝabiani ilaila,
ema ĝia kumuna ma taburi maki bokeo-fakarini ilaila,
korana ĝoi tu ĝevaĝi-masemuto,

ma ĝoi raramu na tau vavine Barau ĝena ovoi-vagirito doĝoro mabarari ĝerina, e garo mabarari ĝerina, ema bese mabarari ema tanobara mabarari na.

¹⁰ Ĝoi na ĝia tu Barau ĝena Basileia doĝorona tarimari ai ovaĝa-iaĝorito, ema Barau vetuĝunaĝina beĝene iaĝo-vini ĝana Rubu Veaĝa vereri ai ovaĝa-iaĝorito. Ĝia tu tanobara mabarana iatanai beĝe veĝorikauni.”

¹¹ Ma aboĝe-iaĝoto, aneru garori asisebo-asebo aseĝaĝirito. Moĝeri aneru tu asi iavi-iaviri, milion ĝutuma maki ĝevanaĝirito. Ĝia na terona ema maĝuri dagarari vasivasi ema veĝitaĝau tarimari baregori ĝeruĝa-ĝeĝeraĝirito. ¹² Ma mai mari ĝemari-gigitariato, “Mamoe Natuna, ĝevaĝi-maseato dagarana, tu ma ĝena maoro, seĝuka beĝabiani, e farefare vovoka, e iaunega, ema kokore beĝabiani!

Ema ĝia ma ĝena maoro tarimarima mabarari na beĝe gubakauani,
ma beĝe vaĝa-raĝeani
ema beĝe vonevone-raĝeani!”

¹³ Benamo Barau na eveirito dagarari mabarari guba nuĝanai, tanobara iatanai, tanobara gaburenai, e davara nuĝanai dagarari mabarari na mai mari ĝevaisiato aseĝaĝirito, “Teronai etanu-taĝoni Barauna ema Mamoe Natuna, tauri ruarua na vevaĝa-raĝe, vegubakau, mareva baregona, ema seĝuka beĝene ĝabiri, bene iaĝo mo vanaĝivanaĝi asi magona!”

¹⁴ Benamo maĝuri dagarari vasivasi na ĝevaĝa-moĝoniato, ĝekirato, “Amen!” Ema veĝitaĝau tarimari baregori 24 ĝevetui-tarito, Barau ĝetoma-rakarigo viniato.

6

Fefa maukana ma toretorena ĝekumukaiato kadari o tabu vetoĝari Mamoe Natuna na ekeorito

¹ Benamo au na Mamoe Natuna aĝitaiato, fefa maukana ma toretorena vaĝa-imaima ruarua (7) ĝekada-tariato dagarana kadana ĝinguinena ekeo-fakaiato. Moĝa ekeoato-ĝoi nuĝanai tu, maĝuri dagarari vasivasi fakari ai ĝia ta eguruĝato, garona tu noĝa guba eguruato, ekirato, “Noiaĝoma!” ² Aboĝe-iaĝoto nai tu, hosi kurokurona ta aĝitaiato, eraĝeto tarimana ĝimana tu ma fevana, ema ĝia tu korona ta maki eviniato. Ĝia erakorosito tu, vetari ai ekokoreto-ĝoi ema eiaĝoto tu ma bene kokore ĝana.

³ Benamo Mamoe Natuna na kumuka vaĝa-ruaruana kadana ekeo-fakaiato nai, maĝuri dagarana vaĝa-ruaruana aseĝaĝiato, ekirato, “Noiaĝoma!” ⁴ Benamo hosi ta ma erakorosito. Moĝa tu hosi kakakakana. Eraĝeto tarimana tu seĝuka eviniato, tanobara na maino bene ĝabi-veĝitaia, be tarimarima tauĝeri beĝene vevaĝi-masemase ĝana. Mo tarima tu vetari baĝana asikeikeina ta eviniato.

⁵ Kumuka vaĝa-toitoina kadana ekeo-fakaiato nai tu, maĝuri dagarana vaĝa-toitoina aseĝaĝiato, ekirato, “Noiaĝoma!” Au aboĝe-iaĝoto nai, hosi dubadubana aĝitaiato, eraĝeto tarimana ĝimani tu dagara ĝeri meto vaĝa-foforiri o sikele dagarana ta eĝabiato. ⁶ Benamo au na garo ta maĝuri dagarari vasivasi (4) fakari na eiaĝomato aseĝaĝiato, ekirato, “(Bitu doĝe be), widi kilo sebona davana tu ĝaro sebona ĝauveina voina, ema

bali (widi kavana) kilo toitoi davana tu ġaro sebona ġauveina voina. Senaġi olive diġana ema vine nanuna tu asi boġono vaġa-rakavari.”

⁷ Ma Mamoe Natuna na kumuka vaġa-vasivasina kadana ekeo-fakaiato nai tu, maġuri dagarana vaġa-vasivasina aseġaġiato, ekirato, “Noiaġoma!” ⁸ Aboġe-iaġoto nai tu, hosi ta aġitaiato, tauganina ġitaġitana noġa kurokuro. Eraġeto tarimana arana tu Mase, ma mase tarimari iaukari ġetanuni Gabuna (o Hades) tu ġia murina na eraganāġi-raganāġito-ġoi. Tauri ruarua seġua evinirito, tanobara taviri vasivasi nuġanai tavi sebona beġene ġita-ġaua, be vetari ai, doġe ai, keve rakavari na, ema boġai ġetanuni veġaniveġani dagarari na tarimarima beġene vaġi-maseri.

⁹ Ma kumuka vaġa-imaimana kadana ekeo-fakaiato nai tu, Barau ġena guruġa ġaramanai, e mo guruġa ġevaġa-moġoniato ema ġevari-fiuato ġaramanai ġevaġi-maserito tarimari iaukari maġuri fata veaġana gaburenai aġitarito. ¹⁰ Ġia mabarari ġekoġo-baregato, ġekirato, “Vere tuġutuġu, ġoi tu veaġa ema moġoni veġata, aitoma vau ġoi na tanobarai ġetanuni tarimari bovaġa-maoro vinirini, benamo ġai rarama ketorini kavana. ¹⁴ Guba maki erekwa-rekwato, noġa moġo fefa maukana, ġetoretore-iaġiani dagarana, ġeiokuani kavana. Ma ġoro ema motumotu mabarari gaburi ekoki-veġitarito. ¹⁵ Benamo tanobara kiniri, e vereri, e vetari ġitaġauna tauri baregori, e ġeri farefare asisebo tarimari, e kokore rakavarakava tarimari, tuġu-rakaorakao tarimari ema maġuri namona e fakanaġi ġetanuni tarimari, ġia mabarari kouġa nuġari ai ema ġoro ai fore baregori vekaravari ai ġea gumuto. ¹⁶ Benamo ġoro ema fore baregori ġenoġirito, ġekirato, “Ġai iatamai ġoma ketokau, ġoma lautarima, be teronai etanuni Barauna ġoirana ġenana ema Mamoe Natuna ġena baru baregona ġenana ġoma kure-toġama! ¹⁷ Korana ġia ġeri baru ġarona baregona tu varau bevotu, deikara beruġa-tarini riba?”

7

Barau ġena vetuġunaġi tarimari 144,000

¹ Moġa murinai aneru vasivasi (4) aġitarito, tanobara daġuniri vasivasi ai ġeruġato. Mo aneru na tu tanobara iavarari vasivasi ġelautaririto, tanobarai e davarai asi beġene raga, ema ġau maki asi beġene kwari-ġarevari ġana. ² Ma murinai tu aneru ta ma aġitaiato, ġaro eraġeni rekana na emaraġeto. Mo aneru na maġuri Barauna ġena vevaġa-moġoni vetoġana o makana eġabi-taġoato-ġoi. Ġia na mo aneru vasivasi, Barau na seġuka evinirito tanobara ema davara beġene vaġa-rakavari aneruri, efarara-vinirito, ekirato, ³ “Tanobara, davara, ema ġau asi roġo boġono vaġa-rakavari, bene iaġo mo, Barau ġena vetuġunaġi tarimari bakuri ai ġia ġena vetoġa baġana toreri murinai vau.” ⁴ Moġa murinai Barau ġena vetoġa bakuri ai ġetorerito tarimari mabarari tu 144,000 aseġaġiato. Ġia tu Israela doġorori gabanana ruarua (12) mabarari ġerina, doġorori tu maġeri:

⁵ Iuda ġena doġoro tarimari - 12,000
 Reubena ġena doġoro tarimari - 12,000
 Gad ġena doġoro tarimari - 12,000
⁶ Asere ġena doġoro tarimari - 12,000
 Naftali ġena doġoro tarimari - 12,000
 Manase ġena doġoro tarimari - 12,000
⁷ Simeona ġena doġoro tarimari - 12,000
 Levi ġena doġoro tarimari - 12,000
 Isakara ġena doġoro tarimari - 12,000
⁸ Sebulun ġena doġoro tarimari - 12,000
 Iosefa ġena doġoro tarimari - 12,000
 Beniamina ġena doġoro tarimari - 12,000

Tarima ġutuma lelevaġi dabuġa kurokurori ġeveito

⁹ Moġa murinai aboġe-iaġoto, tarima ġutuma lelevaġi, asi tau iaviġosina, aġitarito. Mo tu tanobara irauirau mabarana tarimana, e doġoro irauirau mabarana tarimana, e bese irauirau mabarana tarimana, ema garo irauirau mabarana tarimana. Ġia mabarabarari tu terona ema Mamoe Natuna ġoirari ai ġeruġato. Ġia mabarari dabuġa maukari

kurokurori ġeveito, ema ġimari ai tu galamo lauri noġa dagarari ġeġabito. (Mo tu ġia ġeri kokore vetoġari). ¹⁰ Ġia ġekoġo-baregato, ġekirato, “Vevaġa-maġuri tu ġita ġera Barau, teronai etanukauni Barauna, e Mamoe Natuna ġerina eiaġomani.” ¹¹ Ma aneru mabarari na tu terona e veġitaġau tarimari baregori ema maġuri dagarari vasivasi (4) ġeruġa-ġeġeraġirito. Benamo Barau ġena terona koranai ġevetui-tarito, ġoirari tano ai, Barau ġetoma-rakarigo viniato, ¹² ġekirato, “Moġoni veġata! Vevaġa-raġe, e mareva baregona, e iaunega, e vevaġa-namo, e vegubakau, e seġuka, ema kokore tu ġita ġera Barau ġena toma bene iaġo vanaġivanaġi, Amen!

¹³ Benamo veġitaġau tarimana baregona ta na edanaġiguto, ekirato, “Mai dabuġa kurokurori na beġe vedabuġa tarimari tu deikara, ema ġia tu ainana beġe iaġoma?” ¹⁴ Benamo avaġa-veseto, akirato, “Ġegu vere, au asi ribaġu. A ġoi tu ribamu.” Benamo ġia na ekira-varaguto, ekirato, “Mai tarima maġeri tu midigumidigu baregori nuġari na ġeiaġomato. Ġeri dabuġa tu Mamoe Natuna, ġinitaġo mamoeana, rarana na ġevei-kurokuro-rito. ¹⁵ Moġesina naima, ġia tu Barau ġena terona ġoiranai ġeruġani, ema ġena Rubu Vevaġa nuġanai boġi-laġani ġia vetuġunaġina ġeiaġo-vinini. Ema teronai etanuni Barauna na enari-ġaurini. ¹⁶ Ġia tu asi ma beġe vito-ġenoġoirini, e bokari asi ma beġe koke-ġenoġoini. Ġaro iatari ai asi ma bekirini ema ġaro seġukana na asi ma begugurarini. ¹⁷ Korana terona nuġanai etanuni Mamoe Natuna na beġita-ġaurini. Ġia na beġori-iaġorini maġuri nanuna eġaruani gabuna ġana. Ema Barau na matari gorari mabarari bedau-vaġirini.”

8

Kumuka vaġa-imaima ruaruana (7) kadana

¹ Mamoe Natuna na kumuka vaġa-imaima ruaruana (7) kadana ekeo-fakaiato nai, guba vanuġanai aoa tavina ta veġata guru ta maki asi eraġeto. ² Benamo Barau ġoiranai ġeruġato aneruri imaima ruaruana (7) aġitarito, dudu 7 evinirito.

³ Benamo aneru ta ma eiaġomato, fata vevaġana sevinai eruġato, ġimanai tu golo ġurona ta. Ġia tu muramura ma bonana barego lelevaġi ġeviniato, Barau ġena tarima vevaġari ġeri ġau-ġau ġesi terona ġoiranai golo fatana vevaġanai Barau bene varevare-vinia ġana. ⁴ Mo muramura goġuna ma bonana goġuna ema Barau ġena tarima vevaġari ġeri ġauġau ġesi, mo aneru ġimana na ġevaraġeto Barau ġoirana ġana. ⁵ Moġa murinai aneru na golo ġurona eġabiato, fata vevaġana karavana na evaġa-vonuato, benamo tanobara iatana ġana efiu-rigoato. Monana ġaita guruna eraġeto, ġaro gururi tari ġeraġeto, e kiriku eragato, ema tano eiaġato.

Aneru na ġeri dudu ġefurururito

⁶ Benamo aneru imaima ruaruana (7) ġeri dudu ġegabi-torerito, beġene furururi ġana. ⁷ Aneru ġiniguinena na ġena dudu efururuato, benamo aisi foreri misimisiri ema karava rara ġesi ġesebonato ġevetoreto. Benamo moġeri mabarari tanobara ġana ebubu-rigorito. Ma tanobara tavi toitoi nuġanai tavi sebona eġara-ġosiatto, ġau toitoi nuġari ai tu sebori tu ġegara-ġosirito, e ġauġa ema reġi mabarari ġegara-ġosirito.

⁸ Aneru vaġa-ruaruana na ġena dudu efururuato nai tu, dagara ta, ġoro-dagara-bara ta noġa ma karavana, davarai evefiu-reito. Benamo daġaru-bara tavi toitoi nuġanai tavi ta tu rarai eiaġoto. ⁹ E daġaru-bara maġuri dagarari toiri-toiri nuġari ai sebori tu ġemaseto, e bouti toiri-toiri nuġari ai sebori tu ġeburuto.

¹⁰ Aneru vaġa-toitoina ġena dudu efururuato nai tu, visiġu-dagara-bara ta kere morena kavana guba na eketoto, benamo ġaruka toiri nuġari ai sebori ai, e ġeġaruġarurini nanuri ai eketto-reito. ¹¹ Mo visiġu arana tu “Mamaki”. Nanu gaburi toiri nuġari ai sebori tu ġemamakito. Benamo tarimarima vovoka na mo nanu mamakiri ġeniurito nai ġemaseto.

¹² Aneru vaġa-vasivasina ġena dudu efururuato nai, ġaro e ġue ema visiġu tu taviri toitoiri nuġari ai tavi sebori tu ġesemorito, naima mo tavi toitoiri nuġari ai tavi sebori tu ġemukunato. Moġa lorinai ġaro mamana tavi toitoi nuġanai tavi sebona tu asi emamato, ema boġi tavi toitoi nuġanai tavi sebona ta ġue e visiġu tu asi emamato.

¹³ Benamo aboġeto, ugava ta guba tuġuna vanigerenai erovoto-ġoi aġitaiato, maġesi ekea-fararato, ekirato, “Tanobarai ġotanuni tarimami, vetuġami kika! Vetuġami kika! Vetuġami kika! Korana tu aneru toitoi, ġeri dudu roġosi ġere furururi aneruri, na ġeri dudu beġe furururini gururi ai tu, meto ema midigumidigu barego lelevaġina beġorani.

9

Dudu vaġa-imaimana (5)

¹ Aneru vaġa-imaimana na ġena dudu efururuato, benamo visiġu ta aġitaiato, guba na eketoto tanobarai. Mo visiġu tu guri variġo kwareġana, (iauka rakavari ġeri dibura), kina eviniato. ² Mo guri ekeo-fakaiato nai tu, goġu evebubu-rosito noġa moġo karava baregona goġuna kavana. Benamo mo guri goġuna na ġaro mamana ema guba fakana emukuna-ġaurito.

³ Goġu nuġana na madudu ġeraka-rosito tanobarai, ema seġuka evinirito, seġukana tu kavikavi seġukari kavana. ⁴ Ġia ekirarito, tanobarai ġauġa ta, e tanobarai ġetubuni dagarana ta, ema ġau ta asi beġene vaġa-rakavaia, senaġi deidei bakuri ai Barau ġena vetoġa o maka asi etanuni tarimari moġo beġene vaġa-rakavari etato. ⁵ Ekirarito maki, mo tarima asi beġene vaġi-maseri, senaġi ġue imaima (5) nuġanai beġene vaġa-midigu midiguri. Mo midigumidigu ġeġanito moġeri tu kavikavi na tarima ekavirini midiguna kavana. ⁶ Mo ġue imaima nuġanai tarimarima tu ġemase ġana mase beġe vetauani, senaġi asi beġe maseni. Ġeri ura baregona ġemase beġe toni, senaġi mase ġerina beveġitani.

⁷ Mo madudu ġitaġitari tu hosi noġa, ġea vetari ġana ġeruġa-toreto. Ġia debari ai tu golo koronana noġa moġo dagarana ta, ema ġoirari ġitaġitari tu tarima ġoirari kavana. ⁸ Ġuiri tu vavine ġuiri noġa moġo, doġari tu laion doġari kavana. ⁹ Kobari kouġauri ġana dabuġana tu auri dabuġana kavana. Faneri gururi tu hosi asisebo kwakuri gururi ema kariota asisebo vetari nuġanai ġeraka-toġani gururi kavana. ¹⁰ Ġia tu ma ġiguri, ema ġiguri bonari tu kavikavi ġiguri bonari kavana. Ġiguri nuġari ai tu tarimarima ġue imaima (5) beġene vaġa-midigu midiguri seġukana etanuni. ¹¹ Ġia tu ma ġeri vere baregona o kini. Ġia na eġita-ġaurini. Ġia dagarana tu mo guri variġo kwareġana aneruna. Mo aneru arana Heberu garori ai tu Abadon, ma Griġ garori ai tu Apolion, (anina tu vaġa-rakava kwaikwai tarimana).

¹² Rakava baregori ġinġuinena tu beġeri moġa, ma ruarua tu vau beġe iaġomani.

Aneru vaġa-imaimana sebona (6) na dudu efururuato

¹³ Aneru vaġa-6 na ġena dudu ma efururuato, benamo fata veaġana daġuni vasivasi ai gudu vasivasi moġeri ġerina garo ta eiaġomato aseġaġiato. Mo fata tu golo na ġeveiato, ma Barau ġena terona ġoiranai etanuni. ¹⁴ Mo garo na aneru vaġa-6 na ma ġena dudu moġa ekiraiato, ekirato, “Aneru vasivasi, ġaruka baregona arana Eufrate ai ġebaru-taririto, moġeri noruġa-vagiri.” ¹⁵ Benamo mo aneru vasivasi eruġa-vagiritto, mai laġani, mai ġue, mai ġaro, mai aoa ġana Barau na eġabi-torerito tu, tarima toitoiri nuġanai sebona tu beġene vaġa. ¹⁶ Hosi tarimari hosi ai ġeraġeto ġena numera tu milion sinau ruarua (200). Mai numera tu aseġaġiato. ¹⁷ Mo hosi e iatari ai ġeraġeto tarimari au ġegu mata-vanaġi ai vetogari tu maġesina aġitarito: Ġia kobari kouġauna ġana auri dabuġana tu karava ġeġarani kakakaka karavari kavana, e blu, ema karava moreri o salfa borabora kavana. Hosi debari tu laion debari kavana, ma bokari tu karava e gogu ema karava moreri ġeraka-rosito. ¹⁸ Mo tarimarima vaġa-midigumidiguri dagarari toitoi moġeri, karava, goġu, ema karava moreri o salfa, hosi bokari na ġeraka-rosito dagarari, na tarimarima toiri-toiri nuġanai sebori-sebori tu ġevaġi-maserito. ¹⁹ Mo hosi ġeri seġuka tu bokari ai ema ġiguri ai maki. Korana ġiguri tu mota kavana, ma debari. Mo ġiguri debari na tarimarima ġevaġa-midigu midigurito-ġoi.

²⁰ Tarimarima oreri, mo vevaġa-midigumidigu dagarari toitoi na asi ġevaġi-maseritto tarimari, tu roġo asi ġevetuġamaġi-kureto ġimari ġauveiri ġerina. Iauka rakavari toma-rakarigori ema asi ġeboġoġeni e asi ġeseġaġini ema asi ġerakani kwaivakukuri, golo, silva, auri boraborari, fore e ġau na ġeveirito dagarari toma-rakarigori asi ġevaġa-dokoato. ²¹ Ema ġeri vevaġideba, ġeri meġameġa, ġeri mata-boraġa veigari, ema ġeri lema ġerina maki asi ġevetuġamaġi-kureto ma asi ġeraka-kureto.

10

Aneru ema toretore fefana maukana misina

¹ Benamo aneru ta, kokore lelevaġi aneruna, guba na ma emariġoto-ġoi aġitaiato. Ġia tu magube na ġevaġa-dabuġa maukaiato, ma debana iatanai tu kevau ta. Ġia ġoirana tu ġaro mamana noġa, ema kwakuna tu karava ġemoreni kavana. ² Gimana tu toretore fefana maukana misina ta vekeo eġabitaġoato-ġoi. Ġia kwakuna aroribana tu davarai etoreato, ma kwakuna kaurina tu tanobarai etoreato. ³ Benamo eġaba-baregato, laion eniarani nai eġabani kavana. Ġia eġabato murinai, ġaita imaima ruarua (7) garori ġeguruġato, (ġia ġevaġa-veseato). ⁴ Mo ġaita 7 ġeguruġato moġeri dori atore-vanaġirito, senaġi guba na garo ta eiaġomato, ekirato, “Mani ġaita 7 kara beġe kiraġiri manigiri tu nokure-toġari, asi bono tore-vanaġiri.”

⁵ Benamo mo aneru, davarai e tanobarai kwakuna etorerito aneruna, aġitaiato, ġimana aroribana eġabi-vaisiato, guba vanuġana eduġiato, ⁶ Benamo tanu-vanaġivanaġi

Barauna aranai guruḡa-fofori gwaḡiḡina eveiato. Guba ema nuḡari ai ḡetanuni dagarari mabarari, e tanobara ema nuḡari ai ḡetanuni dagarari mabarari, ema daḡaru-bara ema nuḡari ai ḡetanuni dagarari mabarari tu ḡia na eveirito. ḡia aranai mai guruḡa-fofori gwaḡiḡina eveiato, ekirato, “Taimi varau bekori, Barau asi ma bevaga-nogani. ⁷ Senaḡina aneru vaḡa-imaima ruaruana (7) na ḡena dudu befururuani neganai, Barau ḡena guruḡa vekuretoḡari veḡgari ema boioḡari beḡe ḡorani, ḡena peroveta tarimari ḡeri ai ekiraḡi-foforirito ilailari ai.”

⁸ Benamo guba na aseḡaḡiato garona na ma evaḡa-guruḡaguto, ekirato, “Noiaḡo, mo aneru davarai e tanobarai eruḡani aneruna, ḡimantai toretore fefana maukana evekeo-ḡaḡoni, moḡea noḡabia.” ⁹ Benamo aiaḡoto, mo aneru akiraiato, mani toretore fefana maukana misina nevinigu atato. Benamo ḡia na ekiraguto, ekirato, “Noḡabia, be noḡani-ḡosia! Bokamu ai mamina tu gode mamina maki bevanagiani, senaḡi nuḡamu tu bevemukini.” ¹⁰ Benamo toretore fefana maukana misina mo aneru ḡimana na aḡabiato, benamo aḡaniato. Aḡaniato mamina murugu ai tu gode mamina maki evanagiato, senaḡi aḡani-ḡosiatu nai, nuḡagu tu evemukito.

¹¹ Benamo evaḡa-guruḡaguto, ekirato, “Tanobara beseri ḡutuma, garo iraurau tarimari ema ḡeri vere bareḡori o kini ḡeri ai karakara beḡe ḡorani dagarari ma bono peroveta-iaḡiri.”

11

Vevaḡa-moḡoni tarimari ruarua

¹ Benamo vaḡa-vetovo ḡauna ta, ḡitaḡitana togoi noḡa, eviniguto, benamo ekiraguto, ekirato, “Noiaḡo, Barau ḡena Rubu Vevaḡa ema fata vevaḡana noa makaia, ema monai toma-rakariḡo tarimari vira bono iaviri. ² Senaḡi mani Rubu Vevaḡa nuḡanai Iuda tarimari ḡeri toma-rakariḡo gabuna maḡuna murikana, maniḡa tu bono iaḡuia, asi bono makaia, korana maniḡa tu irau bese tarimari ḡeri (ḡuriḡuri gabuna) evinirito, ḡia na mai vanuḡa baregona vevaḡana ḡue gabana vasivasi ma ruarua (42) nuḡari ai beḡe fanafanatariani. ³ Au vaḡa-moḡonigu tarimari ruarua seḡuka bavinirini, benamo ḡaro mabarana 1,260 Barau na bevinirini guruḡari beḡe kiragi-foforirini. ḡia tu fuse-dabuḡari na beḡe vedabuḡani.”

⁴ Mai vaḡa-moḡonigu tauri ruarua tu mo olive ḡauri ruarua ema mo lamefa torekauri dagarari ruarua, tanobara Verena ḡoiranai ḡeruḡani moḡeri. ⁵ Bema tarima ta na nevaga-rakavari betoni nai tu, bokari na karava beḡe raka-rosini, benamo inairi beḡe vaḡa-buataririni. ḡia ḡevaḡa-rakavari beḡe toni tarimana tu moḡesina bemaseni. ⁶ Maiḡeri tarima ruarua tu ma seḡukari guba beḡe kou-ḡauani, benamo ḡia peroveta guruḡari beḡe kiraḡirini ḡarori ai tu, ḡura asi beraguni. Ema ma seḡukari maki, nanu beḡe kurevoani, rarai beiaḡoni, e beḡe urani ḡarori ai tarimarima vaḡa-midigumidiguri dagarari iraurau tanobarai beḡe vaḡa-ḡorani.

⁷ ḡeri vevarifiu beḡe vaḡa-magoani ḡaronai, vevaḡa-rakava dagarana guri variḡo kwareḡana, (iauka rakavari ḡeri dibura), nuḡana na beraka-rosini, benamo ḡia bevaga-vevaḡirini. ḡia ḡeri seḡuka bevanagiani, benamo bevagi-maserini. ⁸ Benamo ḡia tauḡaniri tu vanuḡa baregona dabarana nuḡanai gena-fitari beḡe tanuni. Guruḡa veabanaginai mo vanuḡa barana arana ḡekiraḡiani tu Sodoma ema Aigupito. ḡia tauri ruarua ḡeri Vereḡauka tu mo vanuḡai ḡevaḡa-satauroato. ⁹ ḡaro toitoi ma kwana nuḡari ai bese iraurau, doḡoro iraurau, garo iraurau, e tanobara iraurau tarimari ḡia tauḡaniri beḡe gitarini, senaḡi guriguriri tu asi beḡe urani. ¹⁰ ḡia ḡeri mise dainai tanobarai ḡetanuni tarimari tu beḡe iakuni, beḡe ḡani-vegogoni e karori tata ḡeri varevare beḡe tuḡuni; korana tu mai peroveta tarimari ruarua na tanobarai ḡetanuni tarimari ḡeri ai midigumidigu baregona ḡevaḡa-ḡoraiato.

¹¹ Senaḡi mo ḡaro toitoi ma kwana ḡekorito murinai, maḡuri iaḡana Barau ḡenana ḡia tauri ruarua nuḡari ai eraka-toḡato, benamo ḡeruḡa-vaisito. ḡia tauri ruarua ḡeḡitarito tarimari mabarari ḡeḡari-rakavato. ¹² Benamo vevaḡa-moḡoni tauri ruarua na garo baregona ta ḡeseḡaḡiato, guba na emariḡoto, ḡia evaḡa-guruḡarito, ekirato, “Maḡana ḡomarage!” Benamo tauri ruarua magube ta nuḡanai guba ḡana ḡevaraḡeto, ḡari inai tarimari ḡoirari ai. ¹³ Mo aoa nuḡanai moḡo tano-iaga baregona eragato, benamo vanuḡa baregona taviri gabanana (10) nuḡanai tavi sebona tu evaḡa-mouato, ma tarima mabarari 7,000 ḡemaseto. Senaḡi tarimarima oreri tu ḡeḡari-rakavato, benamo Guba Barauna ḡevaḡa-raḡeato.

¹⁴ Rakava vaḡa-ruaruana tu bekori moḡa, senaḡi vaḡa-toitoina tu dori eiaḡomani.

Dudu vaḡa-imaima ruaruana (7)

¹⁵ Aneru vaġa-imaima ruaruana (7) na ġena dudu efururuato, benamo garo baregori gubai ġeguruġato, ġekirato, “Tanobara basileiana o veġitaġau seġukana tu ġita ġera Vereġauka ema ġena Keriso ġeri basileiai beiaġo. Be ġia tu bevere-vanaġi vanagiini!” ¹⁶ Benamo veġitaġau tauri gabana ruarua ma vasivasi (24), Barau ġoiranai ġeri teronai ġetanuni tarimari, ġevetui-tarito, ġoirari tano ai, Barau ġetoma-rakarigi viniato, ¹⁷ ġekirato,

“Vereġauka o, Iaru-korokoro Baraumu, otanuni, e otanuto-ġoi, ġai na ġoi ġatanikiu-vinimuni, korana ġoi ġemu seġuka baregona oġabiato, e ġemu Basileia o veġitaġau tu varau osinaiato.

¹⁸ Tanobara irairau beseri ġebaruto, benamo ġoi ġemu baru ma beragasi.

Mase tarimari kota-viniri taimina,

ema mo peroveta tauri,

ġoi ġemu vetuġunaġi tarimari,

e ġemu tarima veaġari,

ema ġoi aramu ġematauraiani tarimari keiri baregori voiri viniviniri ġarona,

ema tanobara ġevaġa-rakavaiato tarimari vaġa-rakavari ġarona beiaġoma.”

¹⁹ Benamo Barau ġena Rubu Veaġa guba nuġanai evekeoto, benamo ġena Kiragiġore Mauġana Rubu Veaġa nuġanai efororito aġitaiao. Benamo kiriku-ġaita, e garo gururi tari, e guba eguruato guruna baregona, e tano-iaġa, ema aisi foreri asikeikeiri ġeiaġomato.

12

Vavine ema ġuġaia kavana dagarana asikeikeina

¹ Benamo nuġa-farevaġi vetoġana baregona ta gubai efororito: Vavine ta, ġaro na evedabuġato, ma ġue tu kwakuna gabureri ai, ema visiġu gabanana ruarua (12) tu korona noġa, ġia debanai ġevetore-ġeġeraġito. ² ġia tu ma banina, ma dori eġabito-ġoi, moġesina nai mero-ġabi midiguna eġabiato, be eġabato-ġoi.

³ Benamo nuġa-farevaġi vetoġana ta gubai ma efororito: Ġuġaia kavana dagarana asikeikeina ta, kakakakana, debana mabarari tu imaima ruarua (7), guduna mabarari tu gabanana (10), ema korona maki 7 debana tata iatari sebori-sebori torekau. ⁴ ġia ġiġuna guba visiġuri toiri-toiri sebori-sebori tu tanobara ġana eiari-firiġorito. ġia tu mo vavine, dori eġabito-ġoi, ġoiranai eruġato, beġabini nai, asikauna mero misina bene ġabia, bene ġania uranai. ⁵ Vavine eġabito nai tu, mero evaġa-ġoraiato. Mo mero na tanobara irairau beseri mabarari auri togoina na roġo beġori-kaurini ma seġukana baregona ġesi. Benamo mero emagurito nai ġeraġa-ġabi-veġitaiao, Barau e ġena terona ġoirana ġana ġeġwa-iaġoato. ⁶ Mo vavine tu Barau na ġena erovina-toreato gabuna tano fakana ġana egari-iaġoto. Monai beġe nariani e beġe ġubuani ġaro mabarari 1260 nuġari ai.

⁷ Benamo gubai vetari ta eġorato: Maikolo ma ġena aneru ġesi ġuġaia kavana dagarana asikeikeina ġevetari-viniato, benamo ġuġaia ma ġena aneru na maki ġia ma ġevetari-vinirito. ⁸ Senaġi ġuġaia kavana dagarana tu asi ekokoreto, naima gubai asi ġeri gabu ai ġevaġa-iaġorito. ⁹ Mo ġuġaia kavana dagarana asikeikeina, irau laġani veġata motana, arana “Diabolo” o “Satani”, tanobara mabarana eġofaiato dagarana, tu ġedori-rosiato, e tanobarai ġefiu-riġoato. ġena aneru mabarari maki ġia ġesi ġefiu-riġorito.

¹⁰ Benamo gubai garo baregona ta eguruġato aseġaġiato, ekirato, “Toma ġita ġera Barau ġena vevaġa-maġuri, e ġena seġuka, e ġena veġitaġau baregona, ema ġena Keriso ġena maoro baregona varau beraġasi. Korana Barau ġoiranai ġita tari-kakara boġi-laġani evaġa-daġarito-ġoi dagarana tu varau beġe fiu-riġoa. ¹¹ ġia tu tarikakara na Mamoe Natuna, (ginitaġo mamoeina), rarana ema ġia ġena guruġa moġoniri ġevari-fiurito-ġoi, moġerina ġekokoreto, be ġevaġa-ketoato. ġeri maġuri asi ġetuġamaġi-kaurito, eiaġoto mo, ġea maseto. ¹² Guba o, ema gubai ġotanuni tarimami o, boġono iaku! Senaġi tanobara e daġaru-bara ġomi tu vetuġami kika! Korana Satani tu boġoni ġemi ai varau bevarigiġosi, nuġana tu baru na bevonuvonu-raġe, korana ribana, ġia ġena nega tu varau bekubi-rakava.”

¹³ Mo ġuġaia kavana dagarana eribato, ġia tu tanobarai ġefiu-riġoato neganai, mero evaġa-ġoraiato vavinena murina na ekureto. ¹⁴ Senaġi mo vavine tu ugava asikeikeina fanena ruarua Barau na eviniato, mo tano fakana, erovina-toreato gabuna, ġana bene rovo-iaġo uranai. ġia monai tu laġani toitoi ma kwana beġene naria ema beġene ġubutanua ġana. Korana monai tu ġuġaia, mo mota rakavana, na asi ilaila beġabi-karaiiani. ¹⁵ Benamo ġuġaia, mota rakavana, bokana na nanu evaġa-ġaru rosiato noġa ġabata

kavana. Gia eurato mo vavine tu mo ġabata na bene ġaru-kwareġaia etato. ¹⁶ Senaġi tano na mo vavine evaġa-kavaiaato, korana tano evekeoto, benamo ġuġaia bokana na erakarosito ġarukana mabarana eboġeato. ¹⁷ Benamo ġuġaia kavana dagarana na mo vavine ebaruvini-rakavaiaato, benamo eiaġoto, mo vavine besena, Barau ġena taravatu guruġari ġekorana-iaġirito-ġoi ema Iesu ġena vevarifiu guruġari ġevaġa-moġonirito-ġoi tarimari mabarari evetari-vinirito. ¹⁸ Benamo ġuġaia tu kone ai ea ruġato.

13

Davara na vevaġa-rakava dagarana ebere-rosito, moġa tu Keriso ġofaġofana

¹ Benamo au na vevaġa-rakava dagarana ta aġitaiato, daġaru-bara na eraka-raġeto. Ġia guduna mabarari tu gabanana (10), e debana mabarari tu imaima ruarua (7). Korona mabarari tu gabanana (10). Moġeri korona tu ġia guduna tata ġeri ai, ma debana tata ġeri ai tu Barau vaġa-rakavana arana. ² Mo vevaġa-rakava dagarana aġitaiato, moġa ġitaġitana tu lepadi noġa, (lepadi tu taiga noġa), a kwakuna tu bea kwakuri kavana, ema bokana tu laion bokari kavana. Benamo ġuġaia kavana dagarana asikeikeina tauġena ġena seġuka, ġena terona, ema ġena maoro eġabirito, mo vevaġa-rakava dagarana eviniato. ³ Vevaġa-rakava dagarana debana tai tu giri baregona ta, ġevaġi-maseato girina, senaġi mo manuġa baregona tu enamoto. Tanobara tarimari mabarana mo vevaġa-rakava dagarana ġenai nuġari ġefarevaġi-rakavato, benamo ġia murinai ġerakato. ⁴ Tarimarima mabarari na ġuġaia ġetoma-rakarigo viniato, korana ġia ġena seġuka tu mo vevaġa-rakava dagarana eviniato. Ema vevaġa-rakava dagarana maki ġetoma-rakarigo viniato, ġevedanaġito, ġekirato, “Dei tu mai vevaġa-rakava dagarana kavana? Dei na ġia bevetari-viniani riba?”

⁵ Mo vevaġa-rakava dagarana tu maoro eviniato tu, veiaivi guruġari ema Barau vaġa-rakavana guruġari bene kiragiġi ġana, ema ġue gabana vasivasi ma ruarua (42) nuġari ai ġena maoro bene ġauvei-iaġiri. ⁶ Benamo muruna ekeoato, ma Barau vaġa-rakavana guruġari ekiragi-matamato; Barau arana ema ġena tanu gabuna ekira-rakavarito, ema gubai ġetanuni tarimari mabarari evaġa-rakavarito. ⁷ E maoro eviniato, Barau ġena vevaġa tarimari bene vetari-viniri nuġanai bene kokore, be ġia bene vaġa-darereri ġana. Ema seġuka eviniato, doġoro mabarari, e bese mabarari, e garo mabarari, ema tanobara mabarari bene ġori-kauri ġana. ⁸ Tanobarai ġetanuni tarimari mabarari na ġia beġe toma-rakarigo viniani. Maiġeri tarima tu, Barau na tanobara roġosi bere veia veġata, arari mo Mamoe Natuna, ġevaġiato dagarana, ġena maguri bukanai arari asi eterorito tarimari.

⁹ Ma seġana tarimana tu bene seġaġi. ¹⁰ Barau beurani dibura numanai beġene barutaria betoni tarimana tu, dibura numanai beġe baru-tariani veġata. Barau beurani vetari baġana na beġene vaġi-masea betoni tarimana tu, vetari baġana na beġe vaġi-maseani. Maiġeri guruġa na Barau ġena tarima vevaġari evaġa-guruġarini, beġene vevaġa-gwaġiġi, ema ma ġeri vetuġamaġikau ġesi beġene tanu.

Vevaġa-rakava dagarana vaġa-ruaruana, moġa tu peroveta tarimana ġofaġofana

¹¹ Moġa murinai au na vevaġa-rakava dagarana ta ma aġitaiato, tano na everaġa-raġeto. Ġia guduna tu ruarua, Mamoe Natuna guduna kavana, ema ġia tu ġuġaia kavana eguruġato-ġoi. ¹² Ġia na vevaġa-rakava dagarana giniguinena moġa aranai ġena maoro e seġuka mabarari eġauvei-iaġirito. Ma ġia na tanobara tanu-iaġina tarimari mabarari elau-naġirito, mo vevaġa-rakava dagarana giniguinena, debana giri baregona, ġevaġi-maseato girina, manuġana enamoto dagarana, beġene toma-rakarigo vinia etato. ¹³ Mai vevaġa-rakava dagarana vaġa-ruaruana mainana veġa boruri baregori ema vetoġa irauri tari eveirito-ġoi. Ta tu, ġia na tarimarima mabarari ġoirari ġutuġutunai karava guba na evaġa-mariġoato. ¹⁴ Ġia tu vetoġa boruri kotari eviniato, mo vevaġa-rakava dagarana giniguinena ġoiranai eveirito, tanobarai ġetanuni tarimari eġofa-darererito. Ma ekirarito, mo vetari baġana na ġevaġa-beroato, ma toma roġo emaġuri-tanuni vevaġa-rakava dagarana, moġa gubakauna ġana tu vetoġana dagarana o laulauna ta beġene veia, benamo ġene vaġa-ruġa-vaisia etato. ¹⁵ Mo vevaġa-rakava dagarana vaġa-ruaruana tu seġuka eviniato, vevaġa-rakava dagarana laulauna giniguinena moġa iaġa bene vinia, be bene guruġa, ema mo vevaġa-rakava dagarana laulauna asi ġeurani toma-rakarigo-vinina tarimari mabarari bene vaġi-maseri ġana.

¹⁶ Benamo tarimarima mabarari, misiri e baregori, ma ġeri farefare ġutuma tarimari e asi ġeri farefare tarimari, tuġu-rakaorakao tarimari e fakal ġetanuni o dia tuġu-rakaorakao tarimari, etuġu-naġinaġirito vetoġa o maka ta ġimari aroribari ai o bakuri ai beġene ġabia etato. ¹⁷ Moġesi beġene vei, be tarima ta dagara ta asi bene voivoi-kava o asi bene voivoi-iaġi-kavaia, senaġi mo vevaġa-rakava dagarana giniguinena ġena vetoġa o maka, mai tu ġia arana o arana eruġa-boroġiato numerana, ġenai tarimana ġereġana moġo dagara bene voi e bene ġwa-voivoi. ¹⁸ Iaunega tu maiġa: Nuġa-mama o tuġamaġi-faka tarimana na

mo vevaga-rakava dagarana numerana bene vega-gaua, korana mo numera tu tarima ta numerana. Numerana tu maiga: 666.

14

Ginitaḡo mamoena na evoi-vaḡirito tarimari ḡeri mari

¹ Benamo aboḡeto tu, Mamoe Natuna ḡoiragu ai aḡitaiato, Siona ḡoronai eruḡa-taḡoto-ḡoi, ema ḡia sevina tarimarima 144,000 ḡeruḡa-taḡoto-ḡoi. Bakuri ai tu ḡia arana ema Tamana arana ḡevetoreto. ² Benamo guba na garo ta ḡaruka vovoka ḡeḡaru-gwadani gururi ema guba eguruani guruna noḡa aseḡaḡirito. Mo guru tu noḡamo hap ḡelauni tarimari na ḡeri hap ḡelaurito-ḡoi gururi kavana. ³ ḡia tu mo terona, e maḡuri dagarari vasivasi (4), ema vevitaḡau tarimari baregori ḡoirari ai mari variguana ta ḡemariato. Tarima ta na mo mari moḡa marimarina tu asi bedogariani riba, senaḡi mo tanobara na ginitaḡo mamoena na evoi-vaḡirito tarimari 144,000 ḡereḡari na moḡo. ⁴ Mai tarima maḡeri tu vavine ḡesi asi ḡekimato o asi ḡeveḡura-vanaḡito, be asi ḡemirotu, ḡia tu tauḡeri ḡevenaumato, be ḡia tu namo vedaurea. ḡia tu Mamoe Natuna aiḡana aiḡana eiaḡoni nai, murina na ḡerakani. Tarimarima vekaravari ai ḡia tu Barau na evoirito, ma Barau ema Mamoe Natuna ḡeri tarimarima giniguineri ai ḡeiaḡoto. ⁵ Mururi na ḡofaḡofa guruḡana ta asi ḡekiraḡiato, ḡia ḡeri ai rakava misina ta maki asiḡina ḡinavaḡi.

Aneru toitoi

⁶ Benamo au na aneru ta maia guba e tano fakari na erovoto-ḡoi aḡitaiato. ḡia ḡenai tu Vari Namona, betanu-vanaḡi vanaḡini varina. ḡia na mai Vari Namona tu tanobara mabarari, e doḡoro mabarari, e garo mabarari, ema bese mabarari tanobarai ḡetanuni ḡeri beḡene vari-fiua ḡana. ⁷ Eguruḡa-fararato, ekirato, “Barau garina boḡono vei ema Barau boḡono vaḡa-raḡea! Korana tu ḡia ḡena vevaga-kota aoana tu varau beragaḡi. Guba, e tanobara, e daḡaru-bara, ema nanu eḡaruani gaburi eveirito Barauna boḡono toma-rakarigo vinia.”

⁸ Aneru vaḡa-ruaruana murina na eiaḡomato, benamo ekirato, “Beketo, Babulona baregona varau beketo. ḡia na tanobara iraurau beseri mabarari ḡia ḡena veḡura-vanaḡi wainina gwaḡigina evaḡa-niurito.”

⁹ Ma aneru vaḡa-toitoina ḡia murina na eiaḡomato, benamo eguruḡa-fararato, ekirato, “Bema tarima ta na mo vevaga-rakava dagarana ema iouiouna dagarana betoma-rakarigo viniani, ema ḡena maka bakunai o ḡimanai beḡabi-raḡeani tu, ¹⁰ ḡia maki Barau ḡena baru baregona wainina beniuani. Mo baru baregona wainina gwaḡigina moḡa tu mabarana Barau ḡena baru kapusina nuḡanai ehubu-ḡuraito. ḡia tu aneru veaḡari ema Mamoe Natuna ḡoirari ai karava morena e salfa nuḡanai bemidigu-midiguni. ¹¹ ḡia mo karava moreri nuḡanai beḡe midigu-midiguni goḡuna tu berage-vanaḡi vanaḡini asi magona. Ma vevaga-rakava dagarana ema ḡia vetoḡana o laulauna dagarana beḡe toma-rakarigo viniani tarimari o ḡia arana makana beḡe ḡabiani tarimari tu, boḡi-laḡani asi beḡe iaḡaraḡini.”

¹² Mainana Barau ḡena tarimarima veaḡari, Barau ḡena taravatu ḡekorana-iaḡiani ema Iesu ḡenai ḡevetuḡamaḡikauni tarimari, evaḡa-guruḡarini, beḡene vevaga-gwaḡigi ema beḡene kokore.

¹³ Benamo guba na garo ta ma aseḡaḡiato, ekirato, “Maḡeri guruḡa notoreri: Maitoma beiaḡoni tu, Vereḡauka ḡena maḡuri nuḡanai ḡetanuni tarimari beḡe maseni tu beḡene iaku.” Iauka Veaga evaḡa-veseto, “Oi, ḡia tu ḡeri ḡauvei e vekwaraḡi na beḡe iaḡaraḡini, korana tu ḡeri veḡa namori ḡia ḡesi beḡe iaḡo-sebonani.” (Moḡa anina tu, ḡeri vekwaraḡi voina namona beḡe doḡariani veḡata).

Tanobarai kwakwa ḡarona

¹⁴ Benamo aboḡe-iaḡoto, magube kurokurona ta aḡitaiato, ma mo magube kurokurona iatanai tu Tarimarima Natuna noḡa tarimana etanuto. ḡia debanai tu golo koronana ta, ma ḡimanai tu baḡa ḡeḡevana masikona ta. ¹⁵ Benamo aneru ta maia Rubu Veaga na ema raka-rosito, bema magube kurokurona iatanai etanuto tarimana ekea-farara viniato, ekirato, “ḡemu baḡa ḡeḡevana noḡabi-vaisia, benamo ḡaniḡani dagarari nobasi-vaḡiri! Korana kwakwa o basibasi ḡarona varau beragaḡi, tanobarai ḡaniḡani tu beḡe maḡe-ḡosi.”

¹⁶ Benamo mo magube iatanai etanuto tarimana ḡena baḡa ḡeḡevana tanobara iatana na edave-vanaḡiato, benamo tanobara ḡaniḡanina ebasi-vaḡiato, eḡabiato.

¹⁷ Aneru ta maia guba na Rubu Veaga nuḡana na ema raka-rosito. ḡia maki ḡimanai tu baḡa ḡeḡevana masikona ta. ¹⁸ Aneru ta maia fata veaḡana na eiaḡomato. ḡia tu karava eḡita-ḡauato-ḡoi aneruna. ḡia eiaḡomato, benamo baḡa ḡeḡevana masikona eḡabiato aneruna ekea-farara viniato, ekirato, “ḡemu baḡa ḡeḡevana masikona noḡabia,

ma tanobara vinena ġwari ġureri nokari-vegogori, korana vine ġwari (o grapes) tu varau bege maġe. ¹⁹ Benamo mo aneru na ġena baġa ġeġevana moġa vaġa-sebona edaveato, benamo tanobara iatana vine ġwari mabarari ebasi-vaġa-vegogorito. Benamo moġesi mabarabarari eġabirito, ma vine ġwari ġefanarini gabunai ea bubu-toġarito. Mo vine ġwari ġefanarini gabuna moġa, mo tu Barau ġena baru ekiraġiani gabuna. ²⁰ Mo vine ġwari mabarari vanuġa baregona murikanai vine ġwari ġefanarini gabunai ġefanafana-taririto-ġoi gorari beġene riġo ġana. Benamo vine ġwari ġefanarini gabuna na rara eġaru-rosito. Rara eġaru-rosito ġena geboka tu tano bevaraġe mo, hosi muruna dokona, ma ġena mauka tu stadia 1,600 o 300 kilomita.

15

Aneru imaima ruarua (7) ġeri ai vevaġa-midigumidigu dagarari rakavari 7

¹ Benamo gubai vetoġa baregona ta, nuġa-farevaġi dagarana aġitaiato: Aneru 7 aġitarito, ġeri ai tu dagara rakava kwaikwairi 7, tarimarima vaġa-midigumidiguri dagarari. Mo tu dagara rakavari magona. Korana moġeri na Barau ġena baru bevaġa-korinikauani.

² Ma davara ta veġia kavana ma karavana aġitaiato. Mo davara sevinai tu mo tarimarima, vevaġa-rakava dagarana ema ġia laulauna dagarana ema ġia arana ekiraġiani numerana ġevaġa-ketorito tarimari, ġeruġa taġoto-ġoi aġitarito. ġia ġimari ai tu Barau na evinirito hapiri ġeġabi-taġorito-ġoi, ³ ma Barau ġena vetuġunagi tarimana, Mose, ġena mari ema Mamoe Natuna ġena mari ġemariato-ġoi,

“Vereġauka o, ġoi tu

Iaru-korokoro Barauna,

ġemu ġauvei tu barego,

asi tau vaġa-ilailana

ema namo vedaurea. Ġuru mabarari ġeri Vere o,

ġoi ġemu dabara tu iobukaiobuka ema moġoni veġata.

⁴ Vereġauka o, deikara na ġoi asi begari-vinimuni,

ma ġoi aramu asi bevaġa-raġeani?

Korana tu ġoi moġo ġereġamu veaġa.

Tanobara mabarari tarimari beġe iaġomani,

benamo ġoi beġema toma-rakarigo vinimuni.

Korana tu ġemu veġa iobukaiobukari varau beġema fofori.”

⁵ Maġa murinai au aboġe-iaġoto, benamo gubai Rubu Veaġa, mo tu Barau na ġena guruġa moġoniri evaġa-foforirini farai numana veaġana, evekeoto aġitaiato. ⁶ Mo aneru imaima ruarua (7), ġeri ai tu tarimarima vaġa-midigumidiguri dagarari rakavari; farai numana veaġana na ġeraka-rosito, dabuġa gwaġiġiri namori ema veġia-veġiari na ġevedabugato, ema kobari ai tu golo beletari ġetore-ġeġeragiirito. ⁷ Benamo mo maġuri dagarari vasivasi vekaravari ai ta na mo aneru 7 golo diġuri 7 evinirito. Mo golo diġuri tu tanu-vanaġivanagi Barauna ġena baru na evaġa-vonu fokafokarito. ⁸ Benamo mo Rubu Veaġa tu Barau marevana goġuna ema seġukana goġuna na evaġa-vonuato. Tarima ta Rubu Veaġa nuġanai asi roġo beraka-toġani riba, beiaġoni mo, tarimarima vaġa-midigumidiguri dagarari rakavari 7 beġe korini vau.

16

Barau ġena baru diġu imaima ruarua (7) nuġari ai

¹ Benamo garo baregona ta Rubu Veaġa nuġana na eiaġomato aseġaġiato. Mo garo na tu aneru 7 evaġa-gurugaarito, ekirato, “Goiaġo, Barau ġena baru na evaġa-vonurito diġuri 7 maniġeri tanobara iatanai ġoa bubu-firiġori.”

² Aneru giniguinena eiaġoto, ġena diġu tanobara iatanai ea bubu-kauato. Benamo manuġa ġitaġitari rakava kwaikwairi ma midiguri maki asikeikeiri vevaġa-rakava dagarana ġena vetoġa o maka ġeġabiato ema ġia iouiouna dagarana ġetoma-rakarigo viniato tarimari na ġeġoitagiirito.

³ Aneru vaġa-ruaruana ġena diġu tu davarai ebubu-riġoato. Benamo mo davara tu mase tarimana rarana kavana eveito, ma nuġanai maġuri ġetanuni dagarari mabarari ġemaseto.

⁴ Aneru vaġa-toitoina ġena diġu tu ġarukai ema nanu eġaruani gaburi ai ebubuato, benamo rarai ġeiaġoto. ⁵ Benamo nanu eġita-ġauani aneruna garona aseġaġiato, ekirato, “Veaġa Baraumu, ġoi tu tovtovonai otanuto-ġoi, ema initoma maki otanuni.

Ĝoi ĝemu kota-vini ĝauveina tanobara tarimari ĝeri ai maiĝesina oveiani tu maoro korikori moĝo.

⁶ Korana ĝia na ĝoi ĝemu tarimarima veaĝari ema peroveta tarimari rarari ĝevaĝa-riĝorito. Moĝesina naima ĝeri veiĝa lorinai, be rara boviniri beĝe niu.”

⁷ Benamo Barau ĝena fata veaĝana na garo ta eiaĝomato aseĝaĝiato, ekirato, “Vereĝauka o, ĝoi tu moĝoni veĝata Iaru-korokoro Barauna, ĝemu kota-vini ĝauveiri tu dabara moĝoninai ema maoronai oveiani.”

⁸ Aneru vaĝa-vasivasina ĝena diĝu tu ĝaro iatanai ebubu-kauato. Benamo ĝaro seĝuka eviniato, tarimarima karava na bene ĝarari ĝana. ⁹ Benamo mo ĝaro seĝukana gugurana baregona na tarimarima eĝararito. Ma monana tarimarima tu asi ĝevetuĝamaĝi-kureta, benamo Barau asi ĝevaĝa-raĝeato, ne ĝia na tu Barau arana ĝevaĝa-rakavaiato. Barau tu ma ĝena maoro baregona maiĝeri midigumidigu dagarari rakavari bevaĝa-ĝorarinai e asi bevaĝa-ĝorarinai.

¹⁰ Aneru vaĝa-imaimana ĝena diĝu tu vevaĝa-rakava dagarana ĝena terona iatanai ebubu-kauato, benamo ĝena veĝitaĝau gabuna tu emukuna-furufuruto. Benamo tarimarima midigumidigu baregona na eĝabirito, ma meari ĝekafu-taririto. ¹¹ Mo midigu-midigu ema manuĝa dairi ai, ĝia na gubai etanuni Barauna ĝevaĝa-rakavaiato. A ĝia tu asi ĝeurato ĝeri veiĝa rakavari ĝerina beĝene vetuĝamaĝi-kure.

¹² Aneru vaĝa-imaima sebonana (6) ĝena diĝu tu Eufrate ĝarukana baregona nuĝanai ebubu-ĝuratiato. Benamo mo ĝaruka baregona eroroto, ĝaro eraĝeni rekena na kini (ma ĝeri vetari doĝorori ĝesi) beĝe iaĝomani, moĝeri ĝeri dabara evaĝa-fakaiato. ¹³ Moĝa murinai iauka rakavari toitoi farakeĝo noĝa moĝo aĝitarito. Ta tu dagara ta ĝuĝaia kavana, (mai tu Satani), bokana na ema raka-rosito, ta tu vevaĝa-rakava dagarana, (mai tu Keriso ĝofaĝofana), bokana na ema raka-rosito, ma ta tu peroveta ĝofaĝofa tarimana bokana na ema raka-rosito. ¹⁴ Mo iauka moĝeri tu demoni iaukari, ĝia na vetoĝa irauirauri ĝevairito-ĝoi, ema ĝeiaĝoto tanobara mabarana kiniri ĝeri ai, beĝene vaĝa-vegogori, be Iaru-korokoro Barauna ĝena ĝaro baregonai tu Barau beĝene vaĝa-vevaĝia ĝana.

¹⁵ “Noseĝaĝi! Au tu lema tarimari kavana baiaĝomani! Bevaĝa-noga-taĝoni ema ĝena dabuĝa kefinai bevei-taĝorini tarimana tu bene iaku. Korana ĝia tu kefina kori asi beiaĝoni, benamo ĝutuma-bara nuĝanai asi bemaiakaiani.”

¹⁶ Benamo demoni iaukari toitoi na kini mabarari ĝeĝori-vegogorito gabu tai, Heberu garori ai mo gabu arana tu Amagedon.

¹⁷ Aneru vaĝa-imaima ruaruana (7) ĝena diĝu tu guba fakanai ebubuato, benamo Rubu Veaĝa nuĝana na garo baregona ta terona na eiaĝomato, ekirato, “Varau bekori!”

¹⁸ Benamo kiriku eragato, e garo gururi tari ĝeraĝeto, e guba eguruato, ema tano-iaga baregona eragato. Tarimarima tanobarai ĝetanu-guineto, monana beiaĝoma mo initoma moĝesi tano-iaga ta tu asi eĝorato. Moĝa tu tano-iaga barego lelevaĝina veĝata. ¹⁹ Benamo vanuĝa baregona evetavito, tavi toitoi ĝevetoreto, ema tanobara mabarari vanuĝari maki ĝeĝwa-kafu kafurito. Barau na vanuĝa baregona Babulona ma etuĝamaĝi-ĝenoĝoiato, benamo Barau ĝena baru ema nuĝa-ĝirimaĝirima wainina na evaĝa-vonu fokafokaiato kapusina eviniato, bene niua ĝana. ²⁰ Benamo motumotu mabarari ĝeraga-rekwarekwato ema ĝoro maki ĝerekwarekwato, be asigina. ²¹ Ma guba na aisi, fore noĝa asikeikeiri, ĝeri meto tu pauna sinau sebona (100) kavana, tata tarimarima iatari ai ĝeketokauto. Benamo mo tarimarima na Barau guruĝa rakavari ĝeviniato-ĝoi, korana mo aisi, fore noĝa asikeikeiri, iatari ai ĝeketokauto-ĝoi dainai. Korana mo vevaĝa-midigumidigu dagarana rakavana moĝa tu rakava kwaikwaina.

17

Babulona - veĝura-vanaĝi vavinena baregona

¹ Benamo mo diĝu imaima ruaru (7) ĝeĝabi-taĝorito-ĝoi aneruri fakari ai ta tu au rekegu ĝana eiaĝomato, benamo au ema vaĝa-guruĝaguto, ekirato, “Noiaĝoma, be veĝura-vanaĝi vavinena baregona ĝena veĝura-vanaĝi voina metona beĝabiani metona navaĝa-ĝitam. Ĝia tu nanu vovoka iatari ai etanuni. ² Tanobarai ĝetanuni vereri baregori o kiniri mabarari tu ĝia ĝesi ĝeveĝura-vanaĝito. Ema tanobarai ĝetanuni tarimari maki ĝia ĝena veĝura-vanaĝi wainina na ĝeniu-babobaboto.”

³ Benamo Iauka Veaĝa na eborogiguto, aneru ta na eĝwa-rakaguto, tano fakana ĝana eĝwa-iaĝoguto. Monai vavine ta aĝitaiato, vevaĝa-rakava dagarana kakakakana ta iatanai etanu-taĝoto-ĝoi. Mo vevaĝa-rakava dagarana tauĝanina tu Barau vaĝa-rakavana arari ĝevaĝa-vonuato. Ĝia debana mabarana imaima ruaru (7), ema guduna tu gabanana (10). ⁴ Mo vavine tu dabuĝa kakakakari ema koturi kakakakari o pepolori

namo vedaureari eriĝoto, ema golo e fore nauĝanauĝari ema aĝeva ma marevari na everato. Gimanai tu golo kapusina ta eĝabiato. Mo golo kapusina tu veiga rakava kwaikwairi ema ĝena veĝura-vanaĝi mirori na evonu-fokafokato. ⁵ Ĝia bakunai tu ara ta ĝeberaiato, anina maki vekuretoĝa, maĝesi ĝetoreato, “Babulona barana, veĝura-vanaĝi sinari ema tanobarai veiga rakava kwaikwairi mabarari sinari.” ⁶ Benamo au na mo vavine aĝitaiato, Barau ĝena tarimarima veaĝari, ĝevaĝi-maserito tarimari, rarari eniurito, be eniu-babobaboto. Mo tu Iesu ĝevaĝa-moĝoniato-ĝoi nai, ĝevaĝi-maserito tarimari rarari. Au na ĝia aĝitaiato nai, aĝaba-rakavato.

⁷ Benamo mo aneru na ekiraguto, ekirato, “Ĝoi tu kara dainai oĝaba-rakavani? Mani vavine maniĝa varina vekuretoĝana ema mani vevaĝa-rakava dagarana iatanai berage maniĝea, mani debana 7 ma ĝena gudu 10, varina vekuretoĝari tu nakiravara-ginikaumu. ⁸ Mo vevaĝa-rakava dagarana boĝitaia, moĝa tu guinenai etanuto-ĝoi, ma ĝia toma tu asi tauna. Ĝia tu tano gabigabina guri varigo kwareĝana na bema raka-rosini, benamo beiaĝoni gabuna rakava kwaikwaina, midigumidigu baregona bea ĝabiani. Tanobarai ĝetanuni tarimari, Barau na tanobara eveiato monana veĝata arari maĝuri bukanai asi etorerito tarimari, na mo vevaĝa-rakava dagarana ĝeĝitaiato nai tu, nuĝari ĝefarevaĝi-rakavato. Korana ĝia tovotovonai tu etanuto-ĝoi, ma toma tu asi tauna, senaĝi ĝia tu ma beiaĝomani.

⁹ Iaunega tarimana na maĝa bene tuĝamaĝi-fakaia. Mo deba 7 tu mo vavine etanukauni ĝorori 7. ¹⁰ Ma ĝia aniri ta maki vere baregori o kini 7. Vere barari imaima tu ĝeketoto, sebona tu roĝo eruĝa-taĝoni, ma ta tu roĝosi bene iaĝoma. A ĝia beiaĝomani tu, mai tanobarai asi betanu-maukani. ¹¹ Mo vevaĝa-rakava dagarana guinenai etanuto-ĝoi, ma initoma ĝia tu asi tauna, maniĝa tu kini vaĝa-imaima toitoina (8). Ĝia tu mani vere baregori o kini 7 karori ta, ma ĝia tu beiaĝoni gabu rakava kwaikwaina midigumidigu barego bea ĝaniani.

¹² Mo gudu 10 oĝitarito, moĝeri mo tu kini 10. Ĝia tauri 10 tu kini dagina ema beĝe ĝita-ĝaurini tano-barari roĝosi beĝene ĝabiri. Senaĝina ĝia tu aoa sebona mo vevaĝa-rakava dagarana ĝesi kini kavana veĝitaĝau maorona baregona beĝe ĝabiani. ¹³ Ĝia ĝeri tuĝamaĝi tu sebona moĝo, ema ĝeri seĝuka e maoro baregona tu mai vevaĝa-rakava dagarana beĝe viniani. ¹⁴ Ĝia na Mamoe Natuna beĝe vetari-viniani, senaĝi Mamoe Natuna na bevaĝa-ketorini, korana ĝia tu vere mabarari ĝeri Vere, ema kini mabarari ĝeri Kini. Ema ekearito e eĝabi-virigirito ema ma vetuĝa-maĝikauri ĝesi ĝia murinai ĝerakani tarimari maki ĝia ĝesi beĝe kokoreni.”

¹⁵ Benamo mo aneru na ekiraguto, ekirato, “Mo veĝura-vanaĝi vavinena etanu-taĝoni nanuri boĝitari, moĝeri tu tanobara beseri, tarima ĝutuma gorogoro, tanobara irauirau tarimari, ema garo irauirau tarimari boĝitari. ¹⁶ Mo vevaĝa-rakava dagarana ema mo gudu 10 boĝitari dagarari, mani veĝura-vanaĝi vavinena tu beĝe iau-rakavaiani. Ĝia na asi ĝena farefare ai beĝe vaĝa-iaĝoani, e dabuĝana ĝenana beĝe fulki-vaĝirini, tauganina kori beĝe vaĝa-rakaiani; virigona beĝe ĝaniani ema karavai beĝe gabu-raĝeani. ¹⁷ Korana Barau na maniĝeri kini nuĝari ai evaĝa-urato, ĝia ĝena ura beĝene veia etato. Moĝesina naima ĝia maki ĝeurato nai, ĝeri seĝuka mo vevaĝa-rakava dagarana beĝene vinia, be bene veĝorikau, bene iaĝo mo, Barau ĝena guruga mabarari beĝenea ĝuĝuru. ¹⁸ Ema mo boĝitaia vavinena tu vanuĝa baregona. Ĝia na tanobara vereri o kiniri mabarari eĝori-kaurini.”

18

Babulona beketoni

¹ Maĝa murinai aneru ta ma ĝena seĝuka baregona ĝesi guba na emariĝoto aĝitaiato. Ĝia marevana mamana na tanobara emama-vaĝa-ĝauato. ² Benamo tuĝana maki asi ekoĝoto, ekirato,

“Beketo! Vanuĝa baregona Babulona tu beketo!

Ĝia tu demoni ĝeri tanu gabunai beiaĝo, e iauka rakavari ema iauka mirori, e manu rakava kwaikwairi ĝeri tanutaĝo gabunai beiaĝo.

³ Korana tu bese mabarari na ĝena wain ĝeniuato nai ĝevei-babobaboto; mo wain tu ĝena veĝura-vanaĝi ĝauveiri.

Tanobarai ĝetanuni kiniri mabarari tu ĝia ĝesi ĝeveĝura-vanaĝito, ema tanobarai dagara ĝeĝwa-voivoirini tarimari maki ĝia ĝena farefare namori ĝerina farefare vovoka tarimari ai ĝeiaĝoto.”

⁴ Moĝa murinai tu guba na garo ta eiaĝomato ma aseĝaĝiato, ekirato,

“Geĝu tarima mabarami,

mai vanuĝa baregona ĝenana ĝoma raka-rosi.

Be ĝia ĝena vei-rakava veigari asi boĝono veiri,

ġia na vevaġa-midgumidigu dagarari rakavari beġabirini dagarari ġomi na asi boġono ġabiri.

⁵ Korana ġia ġena vei-rakava tu iatai-iatai bevesenu-senukau, bevaraġe mo, guba vanuġana maki bea doġaria.

Senagi Barau na ġena veiġa, asi maorori dagarari, etuġamaġi-taġorini, asi etuġa-rekwarini.

⁶ Ġia na ġomi evinimito ilailana ma boġono vini-vaga-voia.

Ġena veiġa voina ilailana moġa boġono vaġa-ruaia, benamo boġono voina.

Niuniu wainina kapusi sebona ġomi evinimito nai tu, ġena kapusi korikori ai niuniu wainina moġa nuġanai ta maia boġono bubu-ġuraia, boġono vaġa-ruaia, benamo voina boġono voina.

⁷ Tauġena eveġabi-varaġeto ema eġani-namoto-ġoi ema etanu-namoto-ġoi ilailanai, midgumidigu boġono voina ema boġono vaġa-taġitaġia.

Ġia nuġanai tu eveiavini, ekirani,

‘Au tu kwin o vere vavinena kavana atanuni.

Au tu dia vabu ema asiġina ġinavaġi bataġi-vanoro vanoroni.’

⁸ Moġesina naima ġia tu ġaro sebona nuġanai moġo midgumidigu irauirau na beġe vaġa-ketoani, mo tu mase, taġi-vanorovanoro, ema doġe ġenai beġe raġasini.

Ma ġia tu karava na beġaraiani.

Korana ġia ġeri rakava voina beviniani Barauna tu Barau Vereġauka,

ma ġia tu ma seġukana.”

⁹ Tanobara kiniri, ġia ġesi veġura-vanaġi veġari ġeveito ema ġia ġesi ġeġani-namoto-ġoi e ġetanu-namoto-ġoi kiniri, na ġia beġaraiani goġuna beġe ġitaiani nai tu, taġina beġe veini, ema beġe taġi-vanoroani. ¹⁰ Ġia ġena midgumidigu beġe ġitaiani, moġa garina na manaġai beġe ruġani, benamo beġe taġi-guruġani, beġe kirani,

“Vetuġamu! Siti baregona vetuġamu kekei!

Babulona o, seġuka rakava sitina!

Ġoi tu aoa sebona nuġanai moġo ġemu rakava voina metona boġabia!”

¹¹ Tanobarai dagara ġevoivoi-iaġirini tarimari beġe taġini ema beġe taġi-vanoroani, korana ġeri voivoi-iaġi farefareri tu asi voivoiri tarimana ta. ¹² Mo tu ġeri golo, e silva, e fore namo vedaureari voini barego foreri, ema aġeva marevari asi-gadara dagarari; dabuġa namori gwaġiġiri, e dabuġa kota kakakakari o pepolori, e dabuġa silikari, ema dabuġa kakakakari; ma bonari ġauri, e elefani doġari na ġeveirini dagarari irauirauri, e ġau voini barego ġauri na ġeveirito dagarari, e auri boraborari e auri namori ema mabolo na ġeveirito dagarari; ¹³ ġaniġani mamiri vaġa-namori muramurana arana sinamoni, e ma bonari muramurari, e goġu ma bonana eveiani muramurana, e bonana namona muramurana arana muro, e tauġani ai ġedauani muramurana arana frenkinsens; vine nanuna, e olive diġana, farao ema widi, boromakau ema mamoe, hosi ema kariota, ema tarimarima maki. ¹⁴ Beġe kirani, “Gau gwaġwana bono ġobia otato-ġoi uradikana oveito-ġoi dagarana tu ġemuna beveġita. Ġemu farefare vovoka ema ġemu mareva mabarari beġe rekwa-rekwa, asi bodoġari-ġenogoirini maia!”

¹⁵ Dagara ġeġwa-voivoini tarimari na maiġeri dagara ġevoivoi-iaġirito ema ġia ġenana farefare vovoka ġeġoitaġoto, moġeri tu manaġai beġe ruġani, mo midgumidigu ġia na beġabiani moġa garina. Ġia tu beġe taġi-rakava rakavani ema beġe taġi-vanoroni, ¹⁶ ema beġe taġi-guruġa guruġani, beġe kirani,

“Vetuġamu! Vanuġa baregona, vetuġamu kekei!

Dabuġa namori gwaġiġiri, e dabuġa kota kakakakari o pepolori, ema kakakakari na ovedabuġato;

golo kimorekimoreri, e fore namo vedaureari, ema gudugudu marevari asi-gadarana oveiato-ġoi.

¹⁷ Aoa sebona nuġanai moġo ġemu farefare vovoka tabutabu mabarari benamo beġema kori-ketovaġi!”

Bouti baregori ġeġwa-raġarini tarimari mabarari, e bouti ai davara na ġeragani tarimari mabarari, e bouti ai ġeġaveini tarimari, ema davara maġaniri ma dagara tari ġerina ġeri-ġari ġeġoitaġoni tarimari mabarari manaġai ġea ruġato. ¹⁸ Benamo eġaraiato goġuna ġeġitaiao nai tu, maiġesina ġekirato, ‘Mai vanuġa baregona tu irau veġata, siti ta maiġesina kavana tu asi etanuto-ġoi.’ ¹⁹ Benamo tano-kauri debari ai ġebubukauto, ġetaġito e ġetaġi-vanoro vanoroto, ġekirato,

“Vetuġamu kekei! Vanuġa baregona vetuġamu kekei!

Ma ġeri bouti davarai tarimari tu ġia ġena taġa ġenana farefare vovoka ġeġoitaġoto, ene? Aoa sebona nuġanai ġia tu asi ġena farefare tai moġo beiaġo.

²⁰ Guba vanuġana o, ġia ġena keto iakuna ġovei.

Barau ġena tarima veaġami,

e apostolo tarimami,
ema peroveta tarimami,
ḡoiaku ḡoverere;

korana ḡomi veḡa rakavari evei-vinimito dainai, Barau na ḡena rakava voina bevinia.”

²¹ Benamo aneru kokore rakavana ta na fore ta widi ḡegiro-iaḡirini diḡuna baregona ta kavana eḡabiato. Mo fore-diḡuna moḡa eḡabi-vaisiato, benamo davarai efu-reiato, benamo ekirato,

“Vanuḡa baregona Babulona tu maiḡesi ma baruri ḡesi beḡe fiu-tariani,
benamo berekwarekwa-moḡovagini,
asi ḡitaḡitanai ma beiagōni.

²² Hap ḡelauni ma mari ḡeḡabini gururi, e ivirikou ḡefururuni ema dudu ḡefururuni gururi
ḡoi ḡemu maninai asi ma beḡe seḡaḡi-ḡenoḡoirini.

ḡauvei namori ma ribari tarimari ḡoi nuḡamu ai asi ma beḡe tanu-ḡenoḡoini.

Widi ḡegiro-iaḡirini foreri gururi maki maninai asi ma beḡe seḡaḡi-ḡenoḡoirini.

²³ Maninai lamefa mamari asi ma beḡe ḡara-ḡenoḡoini.

Veḡaraḡo variḡu tauna e vavinena garona ta maki maninai asi ma beḡe seḡaḡi-ḡenoḡoini.

ḡoina dagara voivoi-iaḡiri tarimari mai tanobara nuḡanai ḡia tu tarima baregori.

ḡoi ḡemu meḡameḡa tovoḡari na tanobara irauirau mabarari oḡori-darererito.

²⁴ Peroveta tarimari e Barau ḡena tarimarima veaḡari ḡevaḡirito rarari, ema tanobara iatanai tarimarima ḡevaḡirito rarari mabarari maki Babulona vanuḡa baregona nuḡanai ḡea ḡoitagorito.”

19

Kokore marina gubai

¹ Moḡa murinai tu noḡa moḡo tarimarima asisebo-asisebo garori gururi gubai ḡekoḡoto-ḡoi aseḡaḡirito, ḡekirato,

“Haleluia!

Vevaḡa-maḡuri, e mareva baregona,
ema seḡuka tu ḡita ḡera Barau ḡena.

² Korana ḡia tu dabara roroḡotonai evevaḡa-kotani ema rakava voina bevinini.

ḡia na veḡura-vanaḡi vavinena baregona vei-rakava voina meto lelevaḡina bevinia.

Mai veḡura-vanaḡi vavinena na mai tanobara mabarana ḡena veḡura-vanaḡi veḡana na
bevaḡa-rakava kwaikwaia.

Barau na ḡena vetuḡunaḡi tarimari rarari evaḡa-riḡorito ḡaramanai,
rakava voina meto lelevaḡina bevinia.”

³ Ma ḡekoḡo-ḡenoḡoito, ḡekirato,

“Haleluia!

Vanuḡa baregona ḡenana eraḡeni goḡuna tu asi bedokoni,
mo goḡu tu beraḡe-vanaḡi vanagini.”

⁴ Benamo mo veḡitaḡau tarimari gabanana ruarua ma vasivasi (24) ema mo maḡuri dagarari vasivasi ḡevetui-tarito, benamo Barau ḡena teronai tanutaḡo ḡetoma-rakariḡo viniato-go, maiḡesi ḡekirato, “Amen, Haleluia!”

Mamoe Natuna gena veḡaraḡo verekona

⁵ Benamo mo terona na garo ta eiaḡomato, ekirato,

“Barau ḡena vetuḡunaḡi

tarimami mabarami,

e Barau garina ḡogarini tarimami,

misina na beiagō mo baregona,

ḡera Barau ḡovaḡa-raḡea!”

⁶ Benamo au na guru ta noḡa moḡo ḡutuma-bara gururi kavana aseḡaḡiato, noḡa ḡaruka ḡutuma ḡeḡaru-gwadani gururi kavana, ema noḡa guba eguruani guruna baregona kavana, ḡekoḡoto-ḡoi, ḡekirato,

“Haleluia!

ḡita ḡera Iaru-korokoro Barauna tu roḡo Vere baregona etanuni.

⁷ Mabarara si-iaku, siverere, ema sivaḡa-raḡea,

korana tu Mamoe Natuna ḡena

veḡaraḡo ḡarona varau bema raḡasi,

ema ḡaraḡona maki beḡe ḡabi-torea.

⁸ Dabuḡa kurokurori ḡwaḡiḡiri namori, namoka-namokana, miro misina ta maki asiḡina ḡinavaḡi na ḡevaḡa-dabuḡaiato.”

Mo dabuĝa kurokurori gwaĝigiri namori tu Barau ĝena veaĝa tarimari ĝeri vei-iobukaibuka ekiraĝirini.

⁹ Benamo mo aneru na au ekiraguto, ekirato, “Maĝesi notorea: ‘Mamoe Natuna ĝena veĝaraĝo ĝani-vegogona uranai ĝeka-kaurito tarimari tu beĝene iaku!’ ” Ma ekiraguto, ekirato, “Mai tu Barau ĝena guruĝa moĝoniri!” ¹⁰ Benamo au mo aneru kwakuna koranai avetui-tarito, natoma-rakarigo vinia ĝana. Senaĝi ĝia na ekira-ĝoiguto, ekirato, “Maniĝesi tu asi novei! Au maki vetuĝunaĝi tarimagu ĝoi kavana, ema ĝoi tarikakamu Iesu varina guruĝari ĝevaĝa-moĝonirini tarimari kavana. Barau moĝo notoma-rakarigo! Korana Iesu ĝena vevarifiu guruĝari na tu tarimarima elaunaĝirini, peroveta guruĝari beĝene kiraĝi-foforiri.”

Hosi kurokuronai eraĝeto tarimana

¹¹ Ma au aboĝeto, guba evekeoto, benamo ĝoiragu ai hosi kurokuro na ta aĝitaiato. Mo hosi iatanai eraĝeto tarimana arana tu “Vetuĝamaĝikau” ema “Moĝoni” ĝetato. Ĝia tu veĝa iobukaibukanai evevaĝa-maoroni ema evetarini. ¹² Ĝia matana tu karava moreri kavana, ema debanai korona tu asisebo. Ĝia ĝenai ara ta evetoreto, mo ara tu ta asi ribana, ĝia ĝeregana moĝo ribana. ¹³ Ĝia tu rara na evonuto dabuĝana na evedabuĝato, ema arana tu “Barau ĝena Guruĝa”. ¹⁴ Guba vanuĝana ĝena vetari doĝorona tu ĝia murina na ĝeraka-naĝi-rakanagito-ĝoi. Ĝia mabarari tu dabuĝa gwaĝigiri namori, kurokurori ema namoka-namokari na ĝevedabuĝato, ma hosi kurokurori ai ĝeraĝeto. ¹⁵ Ĝia bokana na tu vetari baĝana raga-rakavarakava ema raka-rosito. Tanobara irauirau beseri tu mai vetari baĝana ma ragana mainana bebasirini. Ĝia na auri togoina na beĝori-kaurini ma seĝukana baregona ĝesi. Ma vine gwaĝwari ĝefanarini kavana bea fana-taririni. Moga mo tu Iaru-korokoro Barauna ĝena baru baregona bevaĝa-raka-rosiani gabuna. ¹⁶ Dabuĝa maukana erigoato ĝenai ema maninina tu mai ara maĝa etoreato, “Kini mabarari ĝeri Kini ema vere mabarari ĝeri Vere.”

¹⁷ Benamo au na aneru ta ĝaro nuĝanai eruĝa-taĝoto-ĝoi aĝitaiato. Mo aneru na guba fakana ĝerovoni manuri ekea-farara vinirito, ekirato, “Goiaĝoma, Barau ĝena ĝanivegogo baregonai goma rovo-vegogo. ¹⁸ Be tanobara vereri barari viriĝori, e vetari doĝorori ĝeri veĝorikau tauri baregori viriĝori, e kokore lelevaĝi tarimari viriĝori, ema hosi viriĝori e hosi ai ĝerageni tarimari viriĝori, ema tarimarima mabarari, tugu-rakaorakao tarimari e fakai ĝetanuni tarimari, tarima keiri e baregori, mabarari viriĝori boĝonoma ĝaniri!”

¹⁹ Benamo au na vevaĝa-rakava dagarana ema tanobara vereri baregori ma ĝeri vetari doĝorori ĝesi vegogotaĝo aĝitarito. Ĝia tu hosi kurokuronai eraĝeto tarimana ma ĝena vetari doĝorori ĝesi beĝene vetari-viniri ĝana ĝevegogoto. ²⁰ Senaĝi mo vevaĝa-rakava dagarana ĝeĝabi-tariato, ema peroveta tarimana ĝofaĝofana maki, mai tu nuĝa-farevaĝi vetogari boruri vevaĝa-rakava dagarana aranai eveirito-ĝoi tarimana. Mai vetoga boruri maiĝeri na vevaĝa-rakava dagarana ĝena maka ĝeĝabiato tarimari ema ĝia vetoĝana o laulauna dagarana ĝetoma-rakarigoani tarimari egofa-darererini. Ĝia tauri ruarua tu kou karavana morena asikeikeinai e salfa nuĝanai ĝefu-ĝuririto. ²¹ Ma kotari tu hosi ai eraĝeto tarimana bokana na vetari baĝana eraka-rosito monana evaĝi-masemaserito, ma manu mabarari ĝeiaĝoto, ĝia viriĝori ĝeĝani-ĝosiĝosirito.

20

Laĝani 1,000 nuĝanai kara beĝorani

¹ Benamo au na aneru ta guba na emariĝoto aĝitaiato. Ĝimanai tu guri variĝo kwareĝana, (iauka rakavari ĝeri dibura), kina, ema tavi ta ĝimanai tu seini asikeikeina ta. ² Ĝia na mo ĝuĝaia kavana dagarana baregona eĝabi-tariato, mo tu sene bava motana, arana tu Diabolo o Satani. Mo aneru na seini na ebarubaruato, benamo ĝia tu laĝani 1,000 moĝesi barutarinai betanuni. ³ Ma aneru na eĝabiato, guri variĝo kwareĝanai efu-ĝurairito, benamo guri eloka-ĝauato, ema ekadakada-ĝauato. Aneru na Satani moĝesina eveiato anina tu, tanobara irauirau beseri asi bene ĝofari, bene iaĝo mo, laĝani 1,000 benea kori. Moĝa murinai bekeo-vaĝiani, benamo murikai ĝaro viravira ta moĝo ma betanuni.

⁴ Ma terona kotari ma aĝitarito. Mo terona iatari ai tu Barau na Kota beĝene seĝaĝi maorona evinirito tarimari ĝetanuto. Ma aboĝeto tu, Iesu varina guruĝari ĝevaĝa-moĝonirito e ĝekiraĝi-foforirito ema Barau ĝena guruĝa ĝaramanai debari ĝebasi-ĝuturito tarimari iaukari maĝuri aĝitarito. Ĝia tu mo vevaĝa-rakava dagarana ema ĝia vetoĝana o laulauna ĝeveiato dagarana asi ĝetoma-rakarigo viniato, ema ĝena maka bakuri ai o ĝimari ai asi ĝevaĝa-kafarito. Ĝia tu ĝemaĝuri-ĝenoĝoito, benamo Keriso ĝesi laĝani 1,000 ĝevereto. ⁵ Mase na variĝisi-ĝenoĝoi giniguinena tu moĝa. Mase tarimari kotari tu asi roĝo ĝemaĝuri-ĝenoĝoito mo, laĝani 1,000 ea korito. ⁶ Mai mase na variĝisi-ĝenoĝoi giniguinena

beĝe variĝisni tarimari tu beĝe iakuni ema vevaĝa-namo barego beĝe doĝariani. Ĝia tu mase vaĝa-ruaruana sekukana na asi beĝabirini. Ĝia tu Barau ema Keriso ĝeri Rubu Veaĝa vereri ai beĝe iaĝoni, ema Keriso ĝesi mo laĝani 1,000 nuĝanai beĝe vereni.

Satani ĝena keto

⁷ Mo laĝani 1,000 bekorini murinai, Satani tu ĝena dibura gabuna na beĝe keo-vaĝiani, ⁸ benamo beiaĝoni, tanobara irairau beseri tanobara daĝuni vasivasi nuĝanai ĝetanuni, mai tu Gog ema Magog, bea ĝofa-taĝuitaĝuirini. Ĝia mabarari bea ĝori-vegogorini, vetari beĝene veia ĝana. Ĝia mabarabarari beĝe vegogoni tu, noĝa kone mirina kavana asisebo-asisebo. ⁹ Tanobarana na beĝe raka-iaĝoni, benamo Barau ĝena tarimarima ĝetotoĝato gabuna beĝe gana-ĝeĝeraĝiani. Mo totoĝa gabuna tu Barau na eura-viniani sitina. Senaĝi guba na karava emariĝoto, benamo Satani ĝena vetari doĝorori ema ĝararito. ¹⁰ Benamo Diabolo, egofarito tauna, tu karava moreri e salfa kouna nuĝanai beĝe fiu-ĝurairani. Vevaĝa-rakava dagarana ema peroveta tarimana ĝofaĝofana tu monai varau ĝefiu-ĝurarito. Tauri toitoi tu monai mo karava moreri na vanaĝivanagi asi dokona asi magona beĝara-tanurini.

Kota Baregona

¹¹ Moĝa murinai au na terona kurokurona baregona ema terona iatanai etanuto tarimana aĝitaiato. Tanobara ema guba ĝia ĝoirana na ĝeraka-veĝitato, benamo asi ma ĝeĝita-ĝenoĝorito. ¹² Benamo mase tarimari baregori ema keiri aĝitarito mo terona kurokurona baregona ĝoiranai. Benamo buka tari ekeorito. Mo buka ekeorito murinai tu, buka ta ma ekeoato, maĝuri bukana tu moĝa. Benamo mase tarimari mo buka tari moĝeri ai ĝeri veiĝa etore-vanaĝirito ilailari ai Barau na ekota-vinirito. ¹³ Davarai ĝemaseto tarimari davara na ĝevariĝisito, e Mase ema mase tarimari iaukari ĝetanuni Gabuna (o Hades) na ĝevariĝisito. Benamo mabarabarari tata karakara ĝeveirito ilailari ai ekota-vinirito. ¹⁴ Benamo Mase ema mase tarimari iaukari ĝetanuni Gabuna (o Hades) na ĝevariĝisito tarimari tu, karava kouna nuĝanai ĝefiufiu-ĝurarito. Mo karava kouna moĝa, mo tu mase vaĝa-ruaruana. ¹⁵ Bema tarima ta arana maĝuri bukanai asi ĝeĝoitaĝoato tarimana tu, mo karava kounai ĝefiu-ĝurairito.

21

Guba ema tanobara variĝuri

¹ Benamo guba variĝuna ema tanobara variĝuna aĝitarito, korana tu guba guinena ema tanobara guinena tu ĝerekwa-rekwato. Davara maki asiĝi. ² Ma vanuĝa baregona veaĝana aĝitaiato, mo tu Ierusalem variĝuna guba vanuĝana na Barau ĝenana emariĝoto-ĝoi. Ĝia tu veĝarago varigu vavinena ĝaraĝona ĝena vevaĝa-dabuĝaiani ema ĝevaĝa-vera ginikauani kavana. ³ Benamo garo baregona ta aseĝaĝiato terona na eiaĝomato, maĝesi ekirato, "Toma Barau ĝena tanu gabuna tu tarimarima ĝesi, ĝia toma tu tarimarima vefakari ai betanuni. Ĝia tu Barau ĝena tarimarimai beĝe iaĝoni, ema Barau taugena ĝia sevisiviri ai betanuni, [ema ĝia ĝeri Barau ai beiaĝoni]. ⁴ Ĝia na matari gorari mabarari bedaurini. Mase e taĝi-vanorovanoro e taĝitaĝi guruna ta ema midigumidigu tu beĝe kori-ketovagi, korana tu dagara guineri mabarari gekorito."

⁵ Mo teronai etanuto Tarimana maĝesi ekirato, "Goĝitaia, au tu dagara mabarabarari avaga-varigu ĝenoĝorini." Ma ekirato, "Maĝeri guruga tu notore-vanaĝiri, korana mai tu guruga moĝoniri ema ĝeri ai boĝo vetuĝamaĝi-dadamaĝini maki." ⁶ Ma ekiraguto, ekirato, "Mabarari beĝe kori. Au tu Alefa ema Omega, (giniguinena ema ginigabina), matamana ema dokona. Bokana bekokeni tarimana tu au na maĝuri nanuna, eĝaruĝaruni dagarana, asi voina, baviniyani beniuani. ⁷ Rakava e meto bevaga-darererini tarimana, ĝena kokore voina tu maĝeri mabarari beĝaunarini, ema au tu ĝia ĝena Barau ai baiaĝoni, ema ĝia maki au natugu ai beiaĝoni. ⁸ Senaĝi gari ai asi ĝeruĝa-gwaĝiĝini e asi ĝeveĝabi-dadamani tarimari, vei-rakava na ĝevevaĝa-miroto tarimari, vevaĝi-deba tarimari, ĝekima-rakaorakaoni tarimari, ĝemeĝameĝani e kwaivakuku ĝetoma-rakariĝo viniani tarimari, ema ĝeĝofaĝofani tarimari, mabarabarari ĝeri gabu tu karava moreri e salfa ĝeĝarani kouna. Mai tu mase vaĝa-ruaruana."

Ierusalem variĝuna

⁹ Ma aneru ta au ĝegu ai eiaĝomato. Ĝia tu mo aneru 7 guinenai ĝimari tu digu 7, mo digu nuĝari ai tu tarimarima vaĝa-midigu-midiguri dagarari oreri na ĝevonuto aneruri ta. Ĝia eiaĝomato, benamo au ema kiraguto, ekirato, "Noiaĝoma, be veĝaraĝo variĝu vavinena nama vaĝa-ĝitamu, ĝia tu Mamoe Natuna ĝaraĝona!" ¹⁰ Benamo Barau Iaukana na eborogiguto, ma aneru na ĝoro baregona e mauka kenenena ĝana eĝwa-iaĝoguto. Benamo monana vau siti vevaĝana, Ierusalem, Barau ĝenana guba vanuĝana

na emariġoto-ġoi evaġa-ġitaguto. ¹¹ Ġia ġenai tu Barau marevana mamana emamoto-ġoi, ema siti marevana vetoġana tu fore namoka-namokari voiri asi keikeiri kavana, ema iaspa forena, fore veġiaveġiana kavana emamoto-ġoi. ¹² Ġia maġuna tu asi keikeina ema maukana, ma ġatama bokana tu gabanana ruarua (12). Mo ġatama-boka 12 tu aneru 12 na ġeġita-ġaurito-ġoi. Mo ġatama-boka tata iatari ai tu Isaraela doġorori tata arari ġetorerito, mo tu Isaraela doġorori 12 moġeri. ¹³ Ġatama-boka tu toitoi ġaro eraġeni rekenai (o east), ma toitoi ġaro evariġoni rekenai (o west), ma debana rekenai (o north) toitoi, ema gabina rekenai (o south) toitoi ġeveirito. ¹⁴ Vanuġa baregona maġuna tu korana o duġu foreri 12 iatari ai ġevaġa-ruġa-vaishiato. Moġeri fore iatari ai tu Mamoe Natuna ġena apostolo 12 arari tata ġetorerito, fore ta ara ta, ma fore ta ara ta.

¹⁵ Au ġesi ġaguruġa-guruġato-ġoi mo aneru moġa ġimanai tu makamaka rulana o vevaġa-vetovo dagarana, golo na ġeveiato dagarana. Mo rula monana vanuġa baregona e ġatama bokana ema maġuna bemakarini. ¹⁶ Siti ġevaġa-ruġaiato daigunina tu vasivasi (4), e ġena baġaka ema mauka tu ilaila. Mo aneru na siti vevaġa-vetovo dagarana na etovoato, makana eġabiato tu stadia 12,000 o 2,400 kilomita. Ġia ġena mauka e baġaka ema varaġe maukana tu ilaila moġo. ¹⁷ Maġuna ġena barego maki etovoato, makana tu kiubit 144 o 70 mita. Tarimarima ġeri vevaġa-vetovo dagarana mo aneru na eġauvei-iaġiato tu moġesina.

¹⁸ Vanuġa baregona maġuna tu iaspa, fore marevari asi gadara dagarari, na ġeragaġito, ema siti tauġena tu golo namo vedaureari, ekimore-kimorerini galasi maki ġevanaġirito golori na ġeragaġiato. ¹⁹ Vanuġa baregona maġuna ġevaġa-ruġaiato korana o duġu foreri tu fore namoka-namokari irairauri na ġevaġa-veraiato: Duġu forena giniginena tu iaspa forena, vaġa-ruaruana tu safai, vaġa-toitoina tu kalakedo, vaġa-vasivasi tu emeral, ²⁰ vaġa-imaimana tu sadoniki, vaġa-6-na tu konilian, vaġa-7-na tu krisolait, vaġa-8-na tu beril, vaġa-9-na tu topas, vaġa-10-na tu krisopres, vaġa-11-na tu haiasin, vaġa-12-na tu ametis. ²¹ Mo ġatama-boka gabanana ruarua (12) moġeri tu tata galasi foreri o pel voiri barego lelevaġiri e marevari irau veġata na ġeveirito. Ġatama-boka ta pel ta, ġatama-boka ta pel ta. Siti dabarana baregona tu golo namo vedaureana na, noġa galasi kavana na ġeveiato.

²² Vanuġa baregona nuġanai Rubu Veaġa ta asi aġitaiao, korana Vereġauka, Iarukokoro Barauna, ema Mamoe Natuna, ġia tu mo vanuġa barana ġena Rubu Veaġa. ²³ Mo vanuġa baregonai ġaro mamana ema ġue mamana tu asi bemamani, korana Barau marevana mamana monai bemamani, ema Mamoe Natuna tu mo siti ġena lamefa. ²⁴ Tanobara mabarana besena tu ġia mamanani beġe rakani, ema tanobara vereri o kiniri mabarari na dagara e farefare marevari namori monai beġea ġwa-toġarini. ²⁵ Ġaro sebona ta maki vanuġa barana ġatama bokana asi beġe biririni, korana mo siti tu boġi na asi beġabi-ġauani. ²⁶ Tanobara irairauri mabarari ġeri farefare marevari ema ġeri taġa mabarana ġia ġena beġea ġwa-toġarini. ²⁷ Dagara ma mirona ta tu asi beraka-toġani, e maiaka ema ġofaġofa veġari beveini tarimana ta maki asiġina ġinavaġi beraka-toġani. Deidei Mamoe Natuna ġena maġuri bukanai arari etore-vanaġirito tarimari ġereġari moġo beġe raka-toġani.

22

Maġuri nanuna ġarukana

¹ Moġa murinai aneru na maġuri nanuna ġarukana evaġa-ġitaguto. Mo nanu tu nega-vaġura-vaġurana galasi kavana. Ma mo nanu tu Barau ema Mamoe Natuna ġeri terona na eġaru-rosito. ² Siti dabarana baregona nuġana ġana ġeġaru-iaġoto-ġoi. Mo ġaruka rikina reketa-reketai tu maġuri ġauri ġetubuto. Mo ġau tu ġue tata nuġari ai ġwaġwari ġeġorato-ġoi, mai tu laġani sebona nuġanai nega vaġa-12 ġeġwato-ġoi; ema ġau lauri na tanobara mabarari beseri evaġa-namorito-ġoi e evaġa-maġuririto-ġoi. ³ Monana bevesinani beiaġoni, tarima ta iatanai o tanobara iatanai tovoġa ta tu asi ma betanuni. Barau ema Mamoe Natuna ġeri terona tu vanuġa baregona nuġanai, ma ġena vetuġunaġi tarimari na vetuġunaġina beġe iaġo-vinini. ⁴ Ġia goirana beġe ġitaiani, ema ġia arana maki ġia bakuri ai betanuni. ⁵ Monai boġi tu asiġina. Lamefa ema ġaro mamari ta asi beġe ġitaiani e asi beġe urani, korana Barau, Vereġauka na mama bevinirini. Ema ġia tu vere beġe tanu-vanaġi vanaġini.

Iesu Vereġauka na beġenoġoi-iaġomani

⁶ Benamo mo aneru na au evaġa-guruġaguto, ekirato, "Mai guruġa tu moġoniri ema ġeri ai maki bovetuġamaġi-dadamaġini. Vereġauka, ġia Iaukana tu peroveta tarimari mururi na eġuruġani Barauna, ġena aneru etuġuato, ġia ġena vetuġunaġi tarimari kara dori ġeġorani dagarari bene vaġa-ġitari ġana. ⁷ Goseġaġi, au tu dori aiāġosini. Mai buka nuġanai peroveta guruġari bekorana-iaġirini tarimana tu bene iaku."

⁸ Maiġeri dagara aseġaġirito ema aġitarito tarimana tu au, Ioane maiġegu. Maiġeri dagara aseġaġirito ema aġitarito nai tu, ekira-varaguto ema evaġa-ġitaguto aneruna kwakuna koranai avetui-tarito, natoma-rakariġo vinia atato. ⁹ Senaġi ġia na ekiraguto, ekirato, “Maniġesi asi novei. Au tu ġoi, e ġoi tarikakamu peroveta tarimari, ema mai buka guruġana ġekorana-iaġirini tarimari ġesi ilaila, Barau vetuġunaġina aiāġo-vinini. Barau notoma-rakariġo vinia!” ¹⁰ Moġa murinai ekiraguto, ekirato, “Mai bukai peroveta guruġari asi bono kada-ġauri, asi bono kure-toġari, korana nega tu varau bekavināġi. ¹¹ Vei-rakava tarimana bene vei-rakava-iaġo roġo, veiġa mirori eveini tarimana veiġa mirori bene vei-iaġo roġo, veiġa iobukaiobukari eveini tarimana veiġa iobukaiobukari bene vei-iaġo roġo, ema veaġai etanuni tarimana veaġai bene tanu-iaġo.”

¹² Iesu maiġesi ekirato, “Goseġaġi! Au tu dori aiāġosini! Tarimarima ġeri ġauvei voiri tu au ġegu ai, be aġwa-iaġosirini. Tarimarima mabarari ġeri veiġa e ġauvei ilailari ai voiri bavirinini. ¹³ Au tu Alefa ema Omega, (giniguinena ema dokona), au tu tovotovona veġata ema magona.”

¹⁴ Ġeri dabuġa ġeġuririni tarimari tu beġe iakuni. Ġia tu Barau na maoro bevinirini, maġuri ġauna ġwana beġe ġaniani, ema vanuġa baregona ġatama bokana na beġe raka-toġani. ¹⁵ A kwaiva (o vei-rakava tarimari), ġemeġameġani tarimari, ġekimani e ġeveġura-vanaġini tarimari, vevaġi-deba tarimari, kwaivakuku ġetoma-rakariġo viniani tarimari, ema ġofaġofa ġeuradikani tarimari, mabarabarari tu siti murikanai beġe tanuni. ¹⁶ “Au, Iesu, na ġegu aneru batuġu-iaġosia, ekalesia doġorori ġeri mai vari moġonina ġomi neasi vaġa-ribami ġana. Au tu Davida garakana ema ġia ġenana aiāġomato Tarimagu. Au tu laġani visiġuna, ma mamana baregona.”

¹⁷ Iauka Veaġa ema veġaraġo variġu vavinena ġekirani, “Noiaġoma!” Ema beseġaġini tarimana maki nekira, “Noiaġoma!” Bokana bekokeni tarimana bene iaġoma; ema beurnani tarimana, mai maġuri nanuna, asi voina nanuna, bene niua.

Guruġa dokona

¹⁸ Mai bukai peroveta guruġari beġe seġaġirini tarimari mabarari akira-toreġaurini: Bema deikara na mai guruġa iatari ai guruġa tari betore-kaurini tarimana tu, mai bukai tarima vaġa-midiguri dagarari, ekiraġirini dagarari, Barau na ġia iatanai betore-kaurini. ¹⁹ Ma bema tarima ta na mai peroveta bukana na guruġa tari bekoki-vaġirini nai, ġia tu Barau na voina maġuri ġauna ġenai ema siti veaġana nuġanai monai tanu-vanaġivanāġi moġa, mai bukai ekiraġirini maiġeri, ġia ġenana beġabi-vaġirini.

²⁰ Maiġeri dagara bekiraġi-foforirini tarimana ekirani, “Oi, au tu dori aiāġosini!”

Amen. Iesu Vereġauka o, noiaġoma!

²¹ Iesu Vereġauka ġena namo ema varevare-bara ġomi mabarami iatami ai bene tanu. Amen.